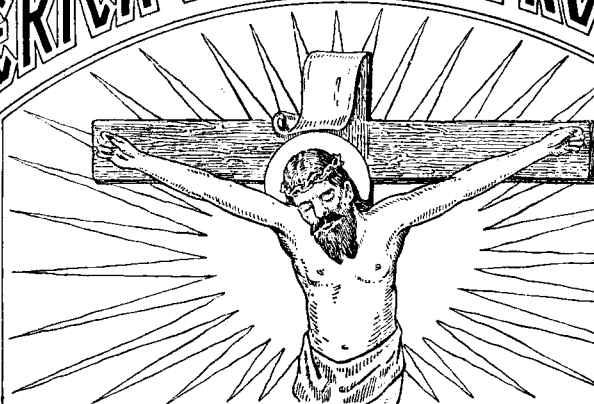

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Intr'un an nou	Arhimandrit Scriban
Revelația. Studiu apologetic 1	Econom Mihail Bejenaru
Istoria Patriarhilor din Antiohia	Atanasie Dabbas (Traducere de Pr. V. Radu și Ciril Karalevsky Preot A. C. Cosma
„Propoveduește cuvântul“	Econom V. Ursăcescu
Realități din trecutul nostru călugăresc	Preot Dr. C. I. Pavel
Scrisul sau graiul ?	Preot Andrei I. Eftimie
Taina sf. botez un obicei ?	Preot A. Anghelescu
Secta : „Biserica lui Dumnezeu apostolică“	Preot Gh. Verșescu
Religia în școlile primare	Prof. Șerban Ionescu, Arhim. Scriban, Preot Alex. Svet
Cronica bisericească	Profesoară Florica Scriban
Cărți, Reviste, Ziare	Preot M. Boca, Arhim. Scriban
insemnări mărunte	Arhim. Scriban
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției	

TIPOGRAFIA „CĂRȚILOR BISERICEȘTI“

S P R E Ş T I I N Ţ A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIKON CRISTEA*, Preşedinte de onoare; *P. S. Episcop Varolomeu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihalcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacţie. Redactorii revistei: 1. **Profesorii facultăţii de teologie din Bucureşti**: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Isăcir, Econ. I. Popescu-Măleşti, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. **Profesorii facultăţii de teologie din Cernăuşi**: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Şevan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Cotos; 3. **Pr. Cicerone Iordăchescu**, Chişinău, Dr. Romulus Căntea, Cernăuşi, Dr. Ioan Lupaş, Dr. St. Ciocoianu, Iconom *Serghie Bejan*, Dr. Gh. Ciuhandu şi d. Şt. Berechet.

Orice corespondenţă privilegată la redacţie se va trimite pe adresa Părintelui *Arhim. Scriban*, Bucureşti 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administrarea revistei, interesele se vor adresa *Consiliului Central Bisericesc*, Bucureşti, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care vor voi să li se trimească, trebuie să se adreseze administraţiei.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod, şi cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Prin poştă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română“.

A B O N A M E N T U L

1 an 160 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.
1 număr 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimitere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română“.

C A R Ţ I L E

aparate în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Str. Principatele-Unite, 60

1. <i>Lucrurile Dnacl. Pr. Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	} <table border="0" style="margin-left: 10px;"> <tr><td>9. <i>Povestiri solositoare pentru popor</i>, de A. V. P.</td><td>Lei 6.—</td></tr> <tr><td>10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i></td><td>„ 12.—</td></tr> <tr><td>11. <i>Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului</i></td><td>„ 5.—</td></tr> <tr><td>12. <i>Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu</td><td>„ 5.—</td></tr> <tr><td>13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction</td><td>„ 100.—</td></tr> <tr><td>Idem. în piele lux</td><td>„ 400.—</td></tr> </table>	9. <i>Povestiri solositoare pentru popor</i> , de A. V. P.	Lei 6.—	10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i>	„ 12.—	11. <i>Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului</i>	„ 5.—	12. <i>Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu	„ 5.—	13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction	„ 100.—	Idem. în piele lux	„ 400.—
9. <i>Povestiri solositoare pentru popor</i> , de A. V. P.	Lei 6.—													
10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i>	„ 12.—													
11. <i>Paraclisul I şi al II-lea al Maicii Domnului</i>	„ 5.—													
12. <i>Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu	„ 5.—													
13. <i>Noul Testament</i> de Păr. Gala Galaction	„ 100.—													
Idem. în piele lux	„ 400.—													
2. <i>Patimile Mântuitorului. Pr. Criveanu</i>	„ 5.—													
3. <i>Impotriva Betei. I. P. S. Patriarh</i>	„ 5.—													
4. <i>Două întâmplări minunate, Pr. Gr. Pişcu-Iancu (Gala Galaction)</i>	„ 5.—													
5. <i>Diavolul Vinerii celei mari</i> , de Arhim. I. Scriban	„ 5.—													
6. <i>Catehismul creştinului ortodox</i> , de Pr. I. Mihalcescu	„ 10.—													
7. <i>Advertismentul dat pe faşă de un fost adventist</i> de Arhim. Scriban	„ 15.—													
8. <i>Ce să crezi şi cum să trăieşti</i> , de P. S. N.	„ 4.—													

Redacţia oferă la cărţile de sub No. 1—13 şi numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

„ *Cartea de stare civilă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ 75.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

„ *Stăruirea în rugămintă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

„ *Stăruirea în rugămintă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

„ *Stăruirea în rugămintă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

„ *Stăruirea în rugămintă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

„ *Stăruirea în rugămintă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

„ *Stăruirea în rugămintă* „ de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

A APĂRUT ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

A APĂRUT ÎN EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
 „ „ „ „ „ „ 90.—
 „ „ „ „ „ „ legată în pânză peste tot „ 65.—
 „ „ „ „ „ „ „ 55.—

nr. 227
vota P. I - 4

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul XLIX. Nr. 1 (598). Ianuarie 1931.

Direcțiunea revistei, își dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și cu fofos munca preoșimii românești. Roagă însă, cu toată căldura râvnei sale, pe toți cucernicii Preoți, să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e făcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfințiiile Lor vor înțelege că un abonament de 100 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

INTR'UN AN NOU

Incepem anul acesta într'o vreme foarte învălmășită și grea. Dacă oamenii totdeauna s'au plâns de vremea în care trăiesc, nu se poate tăgădui că, în ziua de azi, avem a face nu numai cu tânguiriile obișnuite, ci în adevăr e greu. Sărăcia mare, care s'a întins pretutindeni, este o dovadă că avem a face cu păcate care rod și macină întreaga obștie a lumii.

Nu e nicio pricină însă de a ne perde câmpătul și a vedea viitorul fără nădejde. Dimpotrivă, tocmai aceste greutăți ale vremii să ne fie învățătură de a ne cumiști pe viitor pentru relele în care am căzut acum. Căci aceste rele sunt ale oamenilor. Ei le-au adus. Deci, pe de o parte, trebuie să luăm aminte în ce a păcătuit această omenire, pentru a nu mai cădea în aceleași păcate; să luăm aminte că aceasta este osânda păcatului asupra omenirii. El nu aduce decât pagubă și durere. Desnădejdea este urmarea lui.

De ce atâtea rele? Din pricină că omul umblă pe căi străine de cele pe care i le-a dat Dumnezeu. Dacă el se înarmează împotriva fratelui său; dacă el, cu toată învățătura și priceperea lui, pe care caută să le sporească pas cu pas, ajunge să facă din acestea unelte de ucidere și pustiire; dacă nu-și poate găsi altă cale de dezlegare a neînțelegerilor decât lovirea aproapelui său; dacă meșteșugul pentru a lovi ajunge a-l fura groazav de multă vreme și mijloace; dacă avem a face cu o artă a războiului, pentru care omenirea cheltuiește cât nu cheltuiește pentru

lucrările de pace și înflorire națională; iată că osânda se rostește peste toate popoare, în aceia că se rupe cumpăna vieții obștești și toate ajung a suferi. Ce mai dovadă că ele sunt sortite pentru frăție, când vedem că suferința unora fără voia lor, aduce și suferința altora!

Lumea suferă deci din păcatele ei. Cheltuiește și se pregătește pentru pustire și pentru risipa muncii ei înseși într'un chip înfricoșat. Iată atunci că mijloacele ei, agonisite cu multă trudă, sunt aruncate în vânt și de aici suferință. Mai urmează apoi o neorânduială în cugete, în gospodăriile tuturor, care se simte foarte adânc. Din această suferință, omul trebuie să învețe că a greșit calea și că trebuie să caute iar mijloacele lui Dumnezeu pentru a-și îndrepta viața sa amărâtă.

Toată suferința aceasta îi poate fi spre bine, pentru a înțelege să-și caute altă zare pentru lucrările lui viitoare.

Aceasta e una. A doua parte este că, dacă acum toate i s'au răsturnat și se găsește copleșit de tot felul de nevoi și nu are ce-i trebuie, va ieși din aceasta prin mântuitoarea unealtă de totdeauna care este munca. Orice va suferi cineva, prin muncă harnică el va ajunge să biruiască răul. Această muncă, apoi, apărută prin economie, prin grija de a nu risipi, de a-și cinsti roada ostentolilor lui, va ajunge să-i aducă îndeșularea pe care nu o are acum. Prin gândirea mai deasă la Dumnezeu, va cinsti mai mult și munca și economia. Va fi un gospodar mai bun și va găsi leacul nevoilor de azi.

Să fi sărac și să mai și risipești, aceasta este culmea. Totuși se vede că desfătărilor multora n'au încetat. Un păcat trage după el și pe altul. Cumpătarea va drege ce vor drege munca și economia.

Iată o întreagă programă, o albie morală în care va trebui să se scurgă viața noastră, pentru a ieși din încâlcirile în care ne aflăm.

Și revista noastră e prinsă de greutatea acestei vremi. Ea are pe viitor mai puține mijloace de trai. Noi însă ne gândim a încorda și mai mult silințele noastre, pentruca să trecem această strâmtoare și să ne vedem la un liman mai fericit, când să putem sărbători și cei 50 de ani de viață ai ei. Așa să ne ajute Dumnezeu!

REVELAȚIA^{*)}

— STUDIU APOLOGETIC —

V. REVELAȚIA ȘI RAȚIUNEA

1. *Revelația*. 2. *Limitele rațiunii*. 3. *Conceptiile false: Supranaturalismul*. 4. *Naturalismul*. 5. *Raționalismul*. 6. *Panteismul*. 7. *Misticismul*. 8. *Acordul revelației cu rațiunea*.

BIBLIOGRAFIE.

V.

1. *Vie de Notre Seigneur Jésus Christ* par Fillion.
2. *Philosophie de la Religion* par Harald Höffding — Paris.
3. *Les raisons de ma croyance* par Manning.
4. *La Volonté de croire* — William James, Paris.
5. *Introducere în filosofie* de Fr. Paulsen, trad. de I. Lupu și D. Pușchilă 1920.
6. *Problèmes et Conclusion de L'Histoire des Religions* par L'abbé de Broglie.
7. *Cours élémentaire d'apologétique chrétienne* par Mgr. Rutten.
8. *Les Relations entre foi et raison* — Broglie.
9. *Apologetica* — C. Nazarie
10. *Apologetica* — Pr. M. Bejenariu.
11. *Il cristianesimo e la cultura moderna* — Ugo Janni, Mendrisio.
12. *Dogmatica fundamentală*, Mihălcescu.

1. Am văzut ce înseamnă revelația și că prin ea Dumnezeu se face cunoscut creaturilor raționale și le descopere voia Sa cea Sfântă și planurile Sale.

Deoarece Dumnezeu este ființă absolut perfectă și spirituală, care deci nu poate fi cunoscută prin simțuri, omul niciodată n'ar fi putut ajunge să-l cunoască, dacă El singur nu i s'ar fi descoperit. Dar omul nu l-ar fi putut cunoaște pe Dumnezeu prin propriile sale puteri și din cauza slăbiciunii firii sale, adusă de păcat, care i-a scăzut vigoarea puterilor morale. Aceasta o dovedește întreaga istorie a lumii, care ne arată că niciuna din religiunile păgâne, n'a putut să se ridice la adevărata idee de Dumnezeu, de religione, sau de moralitate. Autorul revelației deci e Dumnezeu, întru care nu este scădere nici greșală. Subiectul revelației este omul, iar obiectul revelației sunt adevărurile religioase. Revelația nu contrazice nici pe Dumnezeu, care e autorul ei, Creatorul, conservatorul și

*) Vezi *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 12, Decembrie 1930.

guvernatorul lumii, izvorul adevărului, adâncul înțelepciunii și al științii¹⁾). Nu stă în contradicție nici cu omul, subiectul ei și nici cu adevărurile religioase ce le învață. Desigur că, dacă omul, prin propriile puteri ale rațiunii lui, ar fi ajuns să inventeze adevărul și să dea dezlegare marilor probleme ale vieții: de ex. origina omului, stârșitul vieții, scopul vieții, fericirea omenească, spiritualitatea lui Dumnezeu, spiritualitatea sufletului, nemurirea, etc., n'ar mai fi avut nevoie de revelație, iar rațiunea ar însemna că n'are limite, căci adevărurile descoperite de ea trec chiar dincolo de lumea simțială și controlabilă. Inșă istoria omenirii în general și istoria revelației în special ne dovedesc că singurele scânteie luminoase în noaptea păgânismului sunt tot moștenirea unei revelații primitive, dela care popoarele s'au depărtat, iar aberațiile feluritelor doctrine religioase sau morale sunt un produs propriu al rațiunii omenești încrezută numai în puterile ei.

2. De aceea, pentru a pătrunde mai adânc raportul acesta dintre revelație și rațiune, trebuie să vedem până la ce margini a putut merge rațiunea lăsată în voia ei, fără luminile revelației.

În cercetarea adevărului, sufletul omenesc poate ajunge la o cunoștință obiectivă prin intuiție sau prin rațiune. Este cu neputință ca, având o minte care poate cunoaște și cerceta, să ne înșelăm totuși, totdeauna, sau să nu fim niciodată siguri dacă suntem în posesia unui adevăr sau ne-am înșelat.

Știința doar nu se mărginește numai la cunoștința fenomenelor, ci ea poate, într'o oarecare măsură, să ajungă și la cunoștința lucrului în sine. Zicem că numai într'o oarecare măsură, căci chiar atunci când avem puțința să ne apropiem de cunoașterea unui lucru în sine, cunoștința noastră nu e absolută. Esența intimă a unui adevăr, tot n'o pătrundem. Asta înseamnă că rațiunea își are marginile ei și, cu cât obiectul ce voim să-l studiem depășește rațiunea, cu atât cunoștința noastră este mai imperfectă. Așa, de pildă, noi putem dovedi existența lui Dumnezeu și putem cunoaște câte ceva relativ la ființa Lui. Inșă, cu cât am avea pretenția să pășim mai departe

1. Rom. XI. 33. Vezi și I. Imp. II. 3.

în pătrunderea acestor adevăruri, cu atât mai necompletă este știința noastră, iar cunoștințele ce le-ar afirma, vor fi cu atât mai mult învăluite de mister. Prin urmare ceea ce afirmăm noi despre unele lucruri e adevărat cu toate că afirmarea noastră nu cuprinde reproducerea exactă a cunoașterii lucrului în sine. Fiind oameni, înseamnă să nu ne dăm seamă de puterile noastre mărginite, dacă dorim imposibilul și am avea pretenția să stăpânim o știință supra omenească.

Lactanțiu († 325) mare apologist, numit și ciceronele creștin, zice : «înțelepciunea constă în a nu crede că știm totul, căci aceasta aparține numai lui Dumnezeu, nici că nu știm nimic căci atunci ne-am pune în rândul animalelor¹⁾».

Desigur, avem siguranța unei convingeri, când acea convingere este în totul de acord cu adevărul. Așa și convingerea religioasă are pentru noi o siguranță de ordin moral. În partea filosofică, adevărurile religioase sunt metafizice prin însăși natura lor; însă chestiunile ce se tratează, ca existența lui Dumnezeu și a sufletului, natura lor, raporturile lui Dumnezeu cu lumea etc... sunt așa de complexe și rămân în afară de directa experimentare, încât soluțiile acestor probleme nu ni se pot impune ca o evidență matematică, ci fac apel la puterile noastre morale. Însă, în partea istorică, dovezile de fapt ale revelației, se întemeiază pe valoarea mărturiei. Deci motivele convingerii noastre sunt scoase din anumite semne care ne atestă existența mărturiei și vrednicia de credință a martorului. Așa dar, și în partea filozofică, ca și în cea istorică, rațiunea și voința trebuie să aibă fiecare rolul lor. Rațiunea trebuie să cunoască adevărul și noi știm că adevărul are de criteriu *evidența* nu sentimentul²⁾. Deci pentru că revelația se prezintă pentru noi cu caractere de *evidență* și cu destule motive de credibilitate, cum am văzut în capitolele precedente, pentru aceasta o primește și rațiunea și ni se câștigă și sentimentul.

Dacă am admite că rațiunea omenească ar fi în stare prin sine să ajungă la o cunoștință deplină a adevărilor religiunii naturale, totuși cunoștința aceasta n'ar putea

1. Citat după Fonsegrive, *Éléments de philosophie*, tom. II.

2. *Apologétique*, Boulenger, pag. 27.

deveni bunul comun al omenirii, din cauză că acestor adevăruri li-ar lipsi sancțiunea și autoritatea mai înaltă.

Lipsind acestea, omul nu-și mai poate dicta patimilor și nu mai poate rezista aplecărilor de tot felul, care adese îl coboară în viața de rând. În viață, omul are nevoie de motive mult mai puternice decât cele ale moralei raționale; are nevoie de un ajutor dumnezeesc ca să fie în stare să respecte legea morală: «*Video meliora proboque, deteriora sequor*».

Filozofia veche, cu toate culmile la care ajunsese prin mii din reprezentanții săi, nu cunoștea unele adevăruri religioase morale: d. ex. creațiunea lumii și a omului, diferența dintre Dumnezeu și lume, absoluta neatârnaire a lui Dumnezeu, unitatea și spiritualitatea sufletului omenesc, libertatea voinții, datoria de a iubi pe aproapele, virtutea umilinții și a curăției morale etc... *Platon* este de părere ca să fie îndepărtați copiii slabi, căci dela ei societatea nu folosește nimic. Tot el admite sclavia și consideră barbar pe orice străin. Sistemul său de gândire e deci escluzivist și aristocrat. Și dacă un gânditor de talia lui *Platon* are astfel de teorii, ce să mai zicem de alții? De aceea e adevărată constatarea pe care o fac unii dintre scriitorii creștini moderni, că în filozofiile antice, adevărul era amestecat cu neadevărul, Monoteismul cu Panteismul, Dualismul cu Politeismul și Spiritualismul, iar credința în providența divină cu teoria fatalistă. Ce să mai vorbim de nenumărate și grele probleme, în fața cărora filozofia și veche și nouă a rămas totdeauna mută!

Iată, de pildă, câteva chestiuni, în fața cărora rațiunea își perde cumpătul, dacă e lăsată la propriile ei puteri. De unde vine omul? Dacă vine dela Dumnezeu, care sunt condițiile originii sale? Oare a eșit din mâna lui Dumnezeu așa cum e astăzi? Oare nu s'a petrecut niciun fapt neobișnuit care ar fi putut să zdruncine echilibrul ideilor sale și să deslănțuie o veșnică luptă între dorințele de bine și instinctele rele? Cum se explică că atâtea generații vechi, a căror istorie se perde în negura vremurilor, n'au reușit să facă cât mai multă lumină asupra originii omului, asupra rostului lui pe lume, asupra mijloacelor celor mai potrivite pe care le poate întrebuița omul ca să-și ajungă scopul său în lume și să fie fericit?

Există oare o fericire în afară de noi dar care răspunde intimilor dorinți ale sufletului nostru? Fericirea aceasta, pe care o dorim, oare e altceva decât datoria împlinită sau decât virtutea pusă în practică? Atunci de ce sunt pe lume atâtea căi rele, pe care umblând, omul e împedat să-și facă datoria cum se cuvine, sau să practice virtutea cum vrea? Pentru lumea făgăduiește o fericire din afară, fără a spune că adevărata fericire e în suflet? Cum se explică atâtea progrese făcute în cunoștința și întrebuițarea puterilor naturii și așa de puține cuceriri în domeniul sufletului, unde sunt adevăratele bunuri care dau vieții o valoare și un sens? Oare sunt deșarte toate speranțele noastre într'un viitor mai bun? Dacă Dumnezeu este autorul armoniei ce domnește în lumea materială, de ce n'a stabilit o armonie tot așa de perfectă și în lumea morală? Sau, dacă a stabilit-o, nu e El oare tot atât de puternic ca s'o apere de cauze care ar turbura această armonie? Putem noi spera că într'o zi vom găsi soluții acestor probleme? Nu-i oare mai înțelept lucru să nu ne mai ocupăm de astfel de chestiuni și să trăim și noi ca celelalte ființe din univers? etc...¹⁾. Dacă omul ar fi o ființă curat intelectuală, atunci s'ar putea mulțami cu produsele ce i le aduce rațiunea sa. Dar omul nu e numai inteligența, ci e o ființă ce voește și simte și, în această parte a firii lui, religia își are cele mai adânci rădăcini. Sentimentele de umilință și venerațiune, dorința de desăvârșire de care omului i se umple sufletul în fața naturii perfecte și a istoriei omenirii, întrucât ea ne prezintă tipuri ideale de gândire sau de faptă, la care mulți din cei de azi nu pot ajunge, toate acestea alcătuiesc un ansamblu care determină mai nemijlocit și mai adânc legătura noastră intimă cu realitatea. Aceasta n'o poate face ideea sau formulele rațiunii²⁾. Din acest ansamblu izvorăște încredințarea că lumea nu e un joc fără noimă a unor forțe oarbe, ci e opera unei înțelepciuni infinite. Și pentrucă omul e mai mult decât un aparat de înregistrare a revelației, pentru asta are și religie și deci revelație, Invățatul *Littré* zice că lumea aceasta nu e decât o

1. *La foi Catholique* par H. Lesêtre, pag. 14. Paris, 1909.

2. *Science et Religion*, par Emile Boutroux, pag. 386-389.

insulă inconjurată de un ocean a cărui vedere ne dă sănătate și ne întărește. Acest ocean a fost numit de învățați *necunoscutul*. La origina tuturor lucrurilor se află un incognoscibil ce este imposibil să-l cunoaștem. Deci în fața rațiunii veșnic vor rămâne mii de chestiuni la care ea nu poate da răspuns și față de care își declară neputința. Prin urmare rațiunea are limite, peste care nu poate trece. Dincolo de ea stau adevărurile revelate.

3. Desigur că rătăcirile rațiunii filozofilor sunt explicabile la oameni cari n'au avut lumina revelației. E surprinzător însă că astfel de rătăcirii se pot constata și la oameni care *au refuzat* să primească revelația, contrapunând puterii lui Dumnezeu, puterea rațiunii lor. Astfel s'au născut sistemele false de gândire asupra revelației.

În vechime, Iudeii din Alexandria, între care se număra în primul rând *Filon*, apoi și montaniștii, ziceau că omul poate primi o revelațiune, dacă sufletul omenesc se cufundă într'o stare de extaz inconștient¹⁾. Această idee a fost susținută, în timpurile mai nouă, de unii protestanți, mai ales în sec. XVII și al XVIII. Deci ceice au primit revelația, au primit-o pasiv. Ei n'au avut conștiința despre adevărurile revelate. Ei n'au fost organe vii ale grației divine, ci niște simple instrumente mecanice, prin care s'au comunicat altora voia lui Dumnezeu. Acest sistem greșit de gândire cu privire la revelație, a fost numit *supranaturalism extrem*. Desigur că afirmarea supranaturaliștilor desfigurează ideea de revelație. Când am vorbit despre revelațiune în genere, am afirmat că ea e o descoperire făcută de Dumnezeu oamenilor, *pentru a-i cunoaște voia Sa cea sfântă*.

Prin urmare revelația descoperă *ceva* conștiinții omenesti. Adevărurile revelației nu pot fi primite numai formal și exterior. Ele trebuie însușite în mod conștient. Omul, când e în stare de extaz inconștient, nu e în starea normală. Ar însemna să desfigurăm splendida valoare morală a profetilor, admitând că ei au primit revelații în stare anormală. Care ar mai fi atunci înalta lor autoritate față de lumea pe care o învățau, dacă adevărurile, pe care le predicau profeții, le primiseră numai în stare de extaz

1. *Apologetica creștină*, trad. C. Nazarie, vol. II, pag. 124.

inconștient ? Mai aveau ei atunci aureola unor oameni cu adevărat inspirați și cu care ședea de vorbă Dumnezeu ca să le descopere voia Sa ? Nu desconsiderăm însăși rațiunea omenească, pe care ne-a dat-o Creatorul ca să descoperim adevărul ? Cum ? Rațiunea e capabilă să descopere adevărul prin ea însăși și nu e capabilă să primească conștient adevărul lui Dumnezeu ? Dacă omul primește revelația în stare de extaz inconștient, înseamnă că rațiunea e nevrednică de Dumnezeu, Cel ce ne-a dat-o. A afirma asemenea gândiri, înseamnă a desconsidera însăși rațiunea în numele căreia vorbesc și supranaturaliștii; a desconsidera pe Dumnezeu care li ia omului unicul instrument prin care descopere adevărul, înseamnă a desconsidera strălucitele figuri ca organe ale revelației, prin care Dumnezeu a mijlocit oamenilor cunoașterea voinții Sale; și în fine, înseamnă a deconsidera adevăritatea celor afirmate de istoria revelației, care n'a cunoscut numai oameni de extaz, inconștienți în drumul de luptă cu patimile omenești și de jertfă a vieții pentru triumful adevărului, ci a cunoscut tocmai oameni deplin conștienți, deplin hotărâți și deplin stăpâni pe ei, în lupta de iluminare a mulțimilor rătăcite, și acești oameni și-au dat chiar viața pentru a întări prin jertfa lor, că sunt deplin conștienți de ceea ce învață și susțin.

Este o aberație să afirmăm că cineva își poate da viața pentru un adevăr pe care nu și l-a însușit și de care e inconștient. Iată unde duce rațiunea fără lumina revelației.

4. *Naturalismul* afirmă că omului îi sunt suficiente cunoștințele naturale, adică acele ce și le câștigă prin propria sa rațiune și neagă necesitatea oricărui ajutor din partea lui Dumnezeu în opera religiei. Am văzut deja că unii resping cu totul revelația supranaturală, afirmând că nu este posibilă și că este nefolositoare și stricăcioasă pentru om, căci îi distruge personalitatea, împedcând dezvoltarea meritului individual. Unii, având în vedere revelația naturală, dată în natura omului și în natura cea externă, neagă folosul de totdeauna al revelației și consideră adevărurile descoperite ca necesare pentru om, până ce ajunge la maturitate. În contra afirmației naturalismului este istoria religiunilor, care dovedește că omul,

lăsat la propriile puteri ale rațiunii lui, a rătăcit coborându-se și în ordinea gândirii și în ordinea morală. Fără revelațiune, în ordinea gândirii, omul a ajuns la cele mai încurcate și mai bizare teorii (gnosticismul, ereziile, etc.) iar în ordinea practică-morală, la cele mai abjecte și mai grosiere păcate. Cu ajutorul revelației însă, omul a putut să se ridice pe calea desăvârșirii și în ordinea gândirii și în ordinea vieții trăite. În ordinea gândirii, s'a ridicat omul la ideile înalte despre unitatea lui Dumnezeu, spiritualitatea sufletului și nemurirea lui, iar în ordinea morală, la înalte virtuți ce sunt produsul luptei omului în contra instinctelor naturale și a deplinei stăpâniri de sine.

Progresul și civilizația la popoarele creștine sunt o dovadă că lumina revelației a fost folositoare omului, că nu i-a întunecat mintea, nu i-a paralizat activitatea, ci, din contra, l-a condus tot mai sus, spre culmile ideale ale desăvârșirii cerute de însași firea sa, desăvârșire ce nu există în restul universului la nimeni afară de om. Și naturalismul, ca și supranaturalismul, nu se poate susține în fața unei critici obiective.

5. *Raționalismul*¹⁾ admite numai revelația naturală, pe care o înțelege ca un total de mijloace naturale date omului, spre a cunoaște pe Dumnezeu. În genere, raționaliștii neagă revelația supranaturală și însemnătatea ei. Alții identifică revelațiunea cu providența divină, sau interpretează arbitrar însemnătatea revelației interne și externe.

Unii raționaliști neagă inspirațiunea persoanelor prin care se comunică revelațiunea, considerând-o ca inspirație naturală, ca și cea artistică, poetică, etc. Mai toate teoriile raționaliste nu admit infalibilitatea adevărului ca semn caracteristic al inspirației cărților Sfintei Scripturi. Să analizăm câteva din aceste teorii:

A. Școala filozofică a lui *Kant* mărginește însemnătatea revelației. După această școală, revelația are rolul numai de a confirma adevărurile morale care sunt accesibile și rațiunii umane.

Adevărurile morale — după *Kant* — își au temelia în propria noastră rațiune și deci n'avem nevoie absolută să ne fie comunicate pe cale supranaturală. Și, în definitiv

1. Vezi *Apologetica*, C. Nazarie, pag. 124—129.

— zice el — adevărurile morale rămân aceleași și în cazul când le-am întemeia pe propria noastră minte, și în cazul când le-am întemeia pe o comunicare reală sau închipuită din partea lui Dumnezeu. Dacă conștiința omenirii, din punct de vedere moral, nu este destul de dezvoltată, atunci se poate admite că este nevoie de o revelație divină pentru promovarea și educația morală. Dacă considerăm datoriile noastre ca porunci pozitive ale lui Dumnezeu, moralitatea noastră devine religioasă desăvârșită.

La aceste afirmații răspundem că, dacă ar fi adevărat că adevărurile morale rămân aceleași, chiar dacă le-am întemeia numai pe propria noastră minte, atunci n'ar fi fost nevoie de nicio religie, sufletul n'ar fi mai avut nevoie de adevăr și de desăvârșire, omenirea n'ar mai fi căutat pe Dumnezeu nicăieri în nicio vreme. Dacă aceste adevăruri ar fi fost suficiente omului, el ar fi putut să-și desăvârșească viața și dovadă la acestea ar trebui să fie însăși istoria lumii, care să ne marcheze că tot așa de înaintate în civilizație au fost și popoarele care s'au întemeiat numai pe propria lor rațiune, ca și acelea care au primit revelațiunea. Însă istoria ne dovedește contrariul. Istoria ne spune că omenirea, care a mers numai după propriile produse ale rațiunii umane, a greșit și a rătăcit și în cece privește gândirea și în cece privește viața morală, după cum a arătat mai înainte.

Sau, dacă se admite că revelația este necesară numai când conștiința morală a omenirii nu este destul de dezvoltată, atunci înseamnă că astăzi, după pretențiile lumii moderne, care se crede destul de dezvoltată în toate domeniile activității, nu mai e nevoie de revelație. Că această afirmare e greșită, o mărturisește starea de fapt a societății de azi, care, cu toate pretențiile de dezvoltare ce le are, suferă de o mare scădere, scădere morală. Omul modern își scuză păcatele, își scuză corupția, își scuză toate aberațiile, dându-și nejuste sancțiuni în propria sa cauză. Prin urmare, omenirea de azi nu e destul de dezvoltată din punct de vedere moral și desigur nu va fi dezvoltată cum trebuie decât atunci când poruncile dumnezeiești, cuprinse în revelația creștină, vor fi complect însușite de conștiința morală și complect trăite în viață. Dar, în acest caz, înseamnă că permanent este nevoie

de revelație și că principiile morale și sancțiunile lor vin de sus în jos și nu de jos în sus; coboară dela Dumnezeu către om și nu pentru că sunt în om le confirmă și Dumnezeu. Dumnezeu, care a dat omului puterile morale, i le desvoltă, i le întărește, i le activează, i le îndrumă către idealuri perfecte, care se întrunesc toate într'un minunat mănunchi în persoana Mântuitorului Hristos, care le-a trăit în întregime, în viață. Iată de ce revelația e necesară omului și, câtă vreme există întru noi dorul de desăvârșire, nu ne putem mulțami numai cu adevărurile morale ce ni le dă propria noastră minte. Atunci am ajunge la concepția stupidă ce o au bolșevicii, care, rezemându-se numai pe propriile forțe ale rațiunii, prin regimul lor, au paralizat libertatea individuală, au lovit dreptul de proprietate, au stăvilit dreptul omului de a se bucura de produsul muncii lui, au călcat în picioare valorificarea meritelor, au desființat familia amenințând viitorul poporului rus, au răpit oamenilor dreptul de închinare, interzicând exercitarea cultului, prăznuirea sărbătorilor, răpind lăcașurile sfinte și dându-le alte destinații etc..

Propriile puteri ale rațiunii naturale au lovit tocmai în drepturile naturale ce le are omul. Deci rațiunea necărmuită de adevărurile revelației și lăsată la propriile ei forțe, este o sabie ascuțită ce se împlântă întâi chiar în trupul celui ce o mănuește.

A nega deci revelația supranaturală și însemnătatea ei, înseamnă a ne întoarce în întunec și a striga cu fapta că sunt de prisos toate bunurile câștigate de omenire, prin civilizație și cultură. Indărât iar la primitivitate. Nici un om cu mintea sănătoasă, nu va primi asemenea teorie.

B. *Descartes* (Cartesius 1596-1650) a întronat maxima: «*Cogito, ergo sum*». El zice că prin rațiune omul poate cunoaște adevărul, poate cunoaște pe Dumnezeu și normele pentru viața morală, deci nu are nevoie de revelație.

Însă rațiunea nu poate produce de sine unele cunoștinți. Ea este organul pentru primirea adevărului și, în virtutea puterii ce are, prefăce obiectivitatea lumii din afară, în idei, iar pe aceste le ordonează după principiile sale imanente de cugetare. Prin urmare, rațiunea e ca și un vas, care poate fi umplut și golit de adevăr, la infinit¹⁾.

1. Vezi *Teoria revelației*, Dr. V. Gălină, *Apologetica*, Pr. M. Bejenariu.

Dar, dacă pe cale logică am ajuns la un adevăr, atunci n'am produs noi acest adevăr, ci am ajuns numai pe calea aceasta anumită, în posesiunea lui. Adevărul însă, există și mai înainte de a ajunge la cunoștința noastră.

Marea problemă a spiritului omenesc constă în cunoașterea adevărului, nu în producerea lui. Prin activitatea sa spirituală, omul nu poate inventa adevărul, ci poate numai să-l descopere. Dacă deci, ni se revelează de Dumnezeu un adevăr, atunci am ajuns la posesiunea lui pe altă cale decât prin cercetare proprie. Ținta finală e aceiaș, adică posesiunea unui adevăr, însă căile care ne duc la aceasta sunt felurite. Cine proclamă rațiunea ca unic izvor al adevărului, cade în greșala panteismului, căci se identifică rațiunea omenească cu rațiunea divină, că adică Dumnezeu cugetă și vine la cunoștința de sine, abia în om ¹). Deasemenea, dacă singură rațiunea e unicul izvor al adevărului, ar fi imposibil o dezvoltare a omenirii în general, sau a individului în special, căci fiecare ar trebui să înceapă din nou cercetările asupra adevărului și s'o ia dela capăt. Progresul ar fi imposibil, căci el e posibil tocmai pentrucă noi ne întemeem pe rezultatele la care au ajuns înaintașii noștri și clădim mai departe. Adică, la capitalul de cunoștinți aflate, adăugăm și rodul activității noastre spirituale.

Acest procedeu îl observă și individul și societatea în fazele ei de dezvoltare. Dacă numai rațiunea ar inventa adevărul, atunci fiecare om în parte, trebuie să caute adevărul, fără a se mai interesa și de ceea ce au produs ceilalți oameni. Însă, experiența ne arată că, atâta vreme cât omenirea s'a întemeat numai pe adevărurile cercetate și ajunse de rațiune, a ajuns adesea la opinii diametral opuse. Dacă fiecare putem inventa adevărul, atunci nimeni nu ar putea învinovăți pe altul de eroare, căci și acel altul, a cercetat adevărul, tot prin rațiune, unica normă a adevărului fiind pentru fiecare, tot rațiunea. Ar există deci atâtea adevăruri, câți oameni sunt. *Lessing* zicea că, dacă Dumnezeu l-ar pune să aleagă între posesiunea adevărului și căutarea lui, ar prefera calea din urmă. În preceptele divine ale revelației, omul nu găsește ceva străin și le primește ca ceva natural și dorit, pentrucă

1. Dr. V. Gălnă, op. cit., pag. 178.

Il ajută ca să-și ajungă scopul final al vieții. Viețuind în conformitate cu preceptele divine, omul se simte cu adevărat liber, așa cum e menirea sa, ca să facă numai binele. Desigur, nu se poate numi libertate aceea în care omul făptuește și răul, ci trebuie să facă numai aceea ce-i ajută dezvoltării sale și ajungerii menirii sale. Cine își face ca normă de conducere, nu principiile divine, ci rațiunea sa, e sigur că va greși și va săvârși și răul. Deci nu se poate spune că prin revelație se atacă libertatea omului. Când un părinte supraveghează pe copilul lui, nu înseamnă că-i atacă libertatea, ci din contră i-o apără. Nu ar fi condamnat un părinte care lasă pe copilul său liber fără orice înfrânare? Cum e raportul copilului față de tatăl său, așa e și raportul omului față de Dumnezeu.

Economul MIHAIL BEJENARIU,
profesor la Seminarul din Huși

LAUDĂ MARIEI

Fecioară și maică Marie
Cuvine-se laudă Ție...

De lacrimi sunt zărilor pline
Orfanii Te cheamă pe Ține...

Culegi de pe suflète spinii
Tu mângâi bolnavii, sîreînii...

Doar soarele rugilor Tale
Topește toți norii de jale...

Regină, fecioară Marie
Privește în valea pustie...

Marie, fecioară și mamă
Pămîntul în lacrimi Te cheamă...

Pămîntul ce 'n negură zace,
Marie, pămîntul vrea pae...

Fecioară și Maică Marie
Cuvine-se laudă Ție...

Pămîntul ce este-o ruină
Vrea astăzi, Marie, lumină...

Pămîntul e iad de păcate
Te rogi pentru toți. pentru toate...

Amurgul e 'n toate, Regină,
Pămîntul în noapte suspină...

Noi trecem... noi trecem... Marie,
Te uită pe calea pustie ..

Vrem reazim... trec anii și sboară
Indură-Te Maică... fecioară...

Ne roade păcatul... furtuna
Marie Tu roagă-Te 'ntr'una...

Trec toate Marie 'n apus
În veac eșii doar Tu și Isus...

CONST. GORAN

Lupta feroce pentru bunurile materiale nu numai că distruge orice tendință spre un ideal mai înalt, dar ajunge cu timpul să transforme pe om în fiară și să afunde și mai mult generația aceasta.

Prof. Dr. CHR. MUSCELEANU
În „Universul”, 12 Ian. 1931.

ISTORIA PATRIARHILOR DE ANTIOHIA *)

de
ATANASIE DABBAS

Text grecesc publicat și tradus

de
Pr. Vasile Radu, și Ciril Karalevsky,
profesor universitar dela Biblioteca Vaticanului

75. Συναχθέντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς οἱ εὐρισκόμενοι τότε εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀντιοχείας ἐχειροτόνησαν ἕνα ἱερέα ὀνόματι Στέφανον, Σύρον τὸ γένος ὅστις ἐκυβέρνησε τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ἔτη δύο.

76. * Μετὰ τοῦτον ἐγένετο Γεώργιος ὁ ἐκ Σεβαστείας, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐπίτροπος τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων εἰς τὴν ἕκτην σύνοδον, καὶ ζήσας ἱκανὸν καιρὸν ἀνεπαύθη.

77. Μετὰ ταῦτα ἐχειροτονήθη αὐτ' αὐτοῦ Θεοφύλακτος ὁ ἐξ Ἐδέσσης. Ἦτον δὲ ἐξ ἀρχῆς συνήθεια τοιαύτη εἰς τὴν Ἰβηρίαν, (ἀπ' οὗ δηλαδὴ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ διὰ μέσου τοῦ πατριάρχου Ἐνσταθίου ἐβαπτίσθησαν), ὅτι ὅταν ἀποθάνῃ εἰς αὐτοὺς τινὰς ἀρχιερεὺς, νὰ ἐκλέγουν ἄλλον, καὶ νὰ χειροτονῆται ἀπὸ τὸν πατριάρχην τῆς Ἀντιοχείας· ὅθεν εἰς τὰς ἡμέρας τούτου ἐκλέγωντας ὁ βασιλεὺς των Δαβὶδ δώδεκα ἱερεῖς, τοὺς ἔστειλε πρὸς τὸν πατριάρχην τοῦτον Θεοφύλακτον, διὰ νὰ τοὺς χειροτονήσῃ ἀρχιερεῖς, νὰ στραφοῦν εἰς τὰς ἐπαρχίας τους. "Ὅμως ἐρχόμενοι εἰς τὴν στρατὴν ἐβγήκαν κατ' αὐτῶν οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἐφόρευσαν ἐξ αὐτῶν τοὺς δέκα, καὶ ἄρπαξαν τὰ ἕτι εἶχαν μεθ' ἑαυτῶν δωρήματα πρὸς τὸν πατριάρχην, καὶ ἄλλα ὁμοια. Οἱ δὲ δύο ἐξ ἐκείνων περισωθέντες, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἀνήγγειλαν ἅπαντα τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς τῷ πατριάρχῃ· ὅστις συνάξας ἅπαντας τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ διηγῆ-

75. Adunându-se arhierii care se aflau în eparhia Antiohiei hirotoniră pe un preot numit Ștefan, sirian de neam, care conduse vreme de 2 ani scaunul apostolic.

76. * După acesta fu patriarh Gheorghe din Sebastia, care fusese reprezentantul patriarhului din Ierusalim la sinodul al VI-lea și viețuind destul timp muri.

77. După acestea fu hirotonit în locul lui, Teofilact din Edesa. În Iberia era din vechime obiceiul, de când fură convertiți la creștinism și fură botezați prin mijlocirea patriarhului Eustațiu, ca atunci când un arhieriu muria să se aleagă un altul și să fie hirotonit de patriarhul de Antiohia. Împăratul lor David alege în vremea acestuia 12 preoți, pe care îi trimiseră către patriarhul Teofilact ca să hirotonească arhierii și apoi să se întorcă în eparhiile lor. Astfel mergând pe cale, Saracini se năpustiră asupra lor și omoriră zece din ei și răpiră toate darurile pe care le aveau cu ei pentru patriarhi și altele asemenea. Cei doi dintre ei care putuseră să scape și ajunseră în Antiohia, vestiră patriarhului toate câte se întâmplaseră cu ei. Acesta adună pe toți arhierii și povestindule toate cele ce se petrecuseră cu cei 12 candidați, le spuse că din

*) Vezi Bts. Ori. Rom., Nr. 12, Decembrie 1930.

οάμενος αὐτοῖς τὰ ὄσα συνέβησαν εἰς τοὺς δώδεκα ἐκείνους ὑποψηφίους, εἶπεν αὐτοῖς ὅτι διὰ τὰ τοιαῦτα ἐνδεχόμενα καὶ διὰ τὸ πολὺ διάστημα τῆς ὁδοῦ, δὲν κάμνει χρεῖα πλέον νὰ ἔρχωνται οἱ Ἰβηρες διὰ τὴν χειροτονίαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἀλλὰ νὰ τοὺς χειροτονήσωμεν ἐνα πρῶτον ὀνομάζωντάς τον καθολικόν, διὰ νὰ ἔχη ἄδειαν νὰ χειροτονῇ ἀρχιερεῖς ἐκεῖ εἰς τὴν Ἰβηρίαν, καὶ οὕτως χειροτονήσαντες * καθολικόν τὸν ἐνα ἐκ τῶν δύο ἐκείνων, τὸν ἐπεμψαν εἰς τὴν Ἰβηρίαν προστάζοντές τον, ὅτι νὰ μνημονεύσῃ μόνον αὐτὸς τὸν πατριάρχην· οἱ δὲ λοιποὶ ἀρχιερεῖς αὐτὸν, καὶ σύνοδον νὰ μὴν κάμνη χωρὶς εἶδησιν τοῦ πατριάρχου. Ὅταν δὲ ἀποθάνῃ, οἱ ἀρχιερεῖς του νὰ ἐκλέγουν ἄλλον καὶ νὰ τὸν χειροτονοῦν, (ὄντινα θέλων) ὁμοῦς μὲ εἶδησιν τοῦ πατριάρχου πάλιν· καὶ κάθε τρεῖς χρόνους νὰ στέλνουσι τὰ δικαιώματα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου· διότι κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν εἶχεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν ὁ πατριάρχης ἀρχιμανδριτήν εἰς ἐπιστοσίαν τῶν μετοχίων καὶ χωρίων τοῦ θρόνου, τὰ ὅποια τὰ εἶχεν ἀφιερῶσει εἰς τὸν θρόνον ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰβηρων μὲ ὄλην του τὴν σύγκλητον εἰς τοὺς καιροὺς ὅπου ἐπῆγεν εἰς αὐτοὺς ὁ ἅγιος Εὐστάθιος, καὶ τοὺς ἐβάπτισεν ἦσαν δὲ ταῦτα τὰ χωρία τὸν ἀριθμὸν πολλὰ καὶ διάφορα ἀπὸ τὰ ὅποια χωρία καὶ μέχρι τῆς σήμερον εὐρίσκονται εἰς τὸ Καχέτι, καὶ εἰς ὄλην τὴν Ἰβηρίαν, ὁμοῦς τὰ εἰδοποίησαν, ὁ καθολικὸς καὶ ἕτεροι τῶν ἐκείσε· πλὴν καὶ χωρὶς τούτων ὁ βασιλεὺς αὐτῶν καὶ οἱ ἀρχοντες ἵστελναν εἰς τὸν θρόνον δῶρα πολλὰ καὶ διάφορα.

* Ἐκαμε δὲ οὗτος ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος εἰς τὸν θρόνον ἔτη ἑπτά.

78. Μετὰ τούτων ἐγένετο ὁ Θωμᾶς, καὶ κάμνωντας χρόνους εἴκοσι ἀνεπαύσατο, εἰς δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς

πρίcina acestor întâmplări și din pricina lungimei considerabile a drumului, nu mai este nevoie ca Iberii să vină pentru hirotonie în Antiohia, ci să le hirotonim un primat pe care să-l numim „catolicos“, care să aibă îngăduința de a hirotoni arhieriei acolo în Iberia. Astfel ei hirotoniră * catolicos pe unul din cei doi pe care-l trimiseră în Iberia orânduindu-i să pomenească la rugăciuni numai el pe patriarh, iar ceilalți arhieriei pe el, și să țina sinod fără știrea patriarhului. La moartea catolicosului, arhieriei să aleagă un altul și să-l hirotonească—pe care vor voi—însă tot cu știrea patriarhului. La fiecare trei ani să trimită dijele scaunului patriarhal. Pentru aceasta după vechiul obicei, patriarhul avea în Iberia un arhimandrit pentru supravegherea metoacelor și a satelor închinete scaunului patriarhal, pe care împăratul Iberilor cu tot sfatul lui le-a afierosit scaunului, din vremea venirii sfântului Eustațiu printre ei și când el l-a botezat. Erau multe la număr satele și diferite. Sate de acestea se găsesc până astăzi la Kaheti și în toată Iberia; acestea au trecut în stăpânirea catolicosului. În afară de aceasta împăratul lor și mai marii lor trimiteau scaunului patriarhal multe și felurite daruri.

Acest patriarh Teofilact păstori vreme de opt ani.

78. După el veni Toma, care după 20 ani de păstorire, muri.

αἰθεντίας τοῦ Ἀπιελέμελεκ υἱοῦ τοῦ Μερβάν, ἐγένετο πατριάρχης

79. ὁ Γεώργιος, καὶ ποιήσας ἔτη εἰκοσιτέσσαρα ἐκοιμήθη. Εἰς δὲ τὸν τρίτον χρόνον τοῦ Χαληφῆ Σουλεϊμᾶν υἱοῦ τοῦ προλαβόντος * ἐγένετο πατριάρχης ὁ Στέφανος, καὶ ποιήσας ἔτη λς' ἀνεπαύσατο.

80. Εἰς τὰς ἡμέρας τούτου τοῦ Χαληφῆ ἐγένετο προσταγή, ὅτι μὴ γράφουν πλέον οἱ γραμματικοὶ τὰ βασιλικὰ κατὰστιχα εἰς τὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον, ἀλλὰ νὰ τὰ γράφουν ἀραβιστὶ ὅπερ ἐπεκράτησε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς.

81. Μετὰ δὲ τὸν Γεώργιον ἐγενε πατριάρχης ὁ Θεοφύλακτος καὶ ποιήσας ἔτη δεκαοκτῶ, ἀνεπαύσατο.

82. Εἰς δὲ τὸν εἰκοστὸν χρόνον τοῦ Χαληφῆ πατρὸς τοῦ Τζαφέρ τοῦ καὶ Μανσοῦρ, ἐγένετο πατριάρχης ὁ Θεόδωρος, καὶ κάμνωντας εἰς τὸν θρόνον ἔτη εἰκοσιτρία ἀνεπαύσατο.

83. Εἰς τὸν ὄγδοον χρόνον τοῦ Χαληφῆ Ῥεσῆδ, (ὁ ὁποῖος εἶχε τὸν θρόνον του εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τὴν καὶ Παγδάτ λεγομένην), ἐγένετο ὁ Θεοδώρητος πατριάρχης· εἰς τοῦ ὁποῖου τὸν καιρὸν ἦτον ὁ δόσιος Τιμόθεος, ἀπὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Καχῆστα, ὅστις ἐμήνυσε τοῦ πατριάρχου Θεοδώρητου, ὅτι πλέον νὰ μὴν κάθεται εἰς ἄρμα μεῖζ ἄλογα, μεῖζ ὑπερηφάνειαν. Καὶ ἂν δὲν ἀφελθῆ ἀπὸ τὴν τοιαύτην κοσμικὴν δόξαν καὶ πομπὴν, θέλει τὸν ὀργισθῆ ὁ Χαληφῆς, καὶ θέλει στείλῃ τὴν μεγάλην πέμπτην νὰ τὸν πάρῃ, διὰ νὰ τὸν παιδεύσῃ. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἄκουσε τὸν ἄγιον Τιμόθεον, ἔστειλεν ὁ Χαληφῆς, καὶ τὸν ἐπῆρε τῇ ἀγία καὶ μεγάλῃ πέμπτῃ, καθὼς ἐπροφήτευσεν ὁ δόσιος· πηγαίνωντας δὲ εἰς τὴν σιράταν, ἐπειδὴ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν δόσιον Τιμόθεον ὁ πατριάρχης τοῦ ἐξῆς οὐ γάρῃσιν εἰς τὴν

La începutul domniei lui Abd-el-Malek fiul lui Merwân fu patriarh

79. *Gheorghe*, care muri după 24 ani de păstorie. În anul al treilea al califatului lui Soleiman fiul prece dentului. * ajunse patriarh *Ștefan* care muri după o păstorie de 37 ani.

80. În vremea acestui calif fu dată o poruncă, după care scriitorii nu trebuiau să mai scrie cadastrul imperial în limba greacă, ci în limba arabă după cum s'a ținut după aceea.

81. După *Gheorghe* ajunse patriarh *Teofilact*, care muri după o păstorie de 18 ani.

82. În anul al 20-lea al califului Abu-Djafar, numit și Mansur, fu patriarh *Teodor*, care muri după ce ocupă scaunul patriarhal timp de 23 ani.

83. În anul al 8-lea al califului Rașid, care a avut reședința în Babilon, care se cheamă și Bagdad ajunse patriarh *Teodorit*. În vremea lui a trăit cuviosul Timotei din satul numit Kahista, care desabrobă pe patriarhul Teodorit că țină o trăsură cu șase cai, din vanitate. Deoarece patriarhul nu voia să se desbere de această slavă lumească și de această pompă l se prevesti că împaratul păgân se va supăra și va trimite să-l cheme la el în Jola cea mare, pentru ca să-l pedepsească. Și fiindcă patriarhul n'a voit să asculte pe sfântul Timotei, califa a trimis și l-a prins în sfânta și marea Joi dupăcum prorocise cuviosul. Mergând pe drum, pe când trecea pe lângă locuința sfântului Timotei, patriarhul ceru ertare pentru neascultare și-l

παρακαλῆν ὁποῦ ἔκαμε καὶ τὸν ἐπα-
 κάλειον, ὅτι νὰ τοῦ βοηθήσῃ νὰ
 ἐλευθερωθῇ· φθάνοντας δὲ * εἰς τὴν
 Βαβυλῶνα ὁ πατριάρχης, ἐπρόστα-
 ξεν ὁ Χαληφὲς νὰ τὸν θανατώσουν,
 ἡμῶς φανεῖς ἐκεῖσε ἐξαίφνης ὁ
 ὁσιος Τιμόθεος, (ὃ τοῦ θαύματος),
 τὸν ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον.
 Καὶ στραφεὶς εἰς τὸν θρόνον τοῦ
 ἑμιτανόσην εἰς τὴν ὑπερηφάνειάν
 του· καθὼς φαίνεται εἰς τὸν βίον
 τοῦ ὁσίου Τιμοθέου. Οὗτος ὁ πά-
 τριάρχης ἔεμπε τοποτηρητὴν του
 εἰς τὴν ἐβδόμην σύνοδον, ἣ ὁποία
 ἔγινε ἐν ἡμέραις Κωνσταντίνου καὶ
 Βιθήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐν ἔτει
 ἀπὸ Χριστοῦ ἑπτακοσιοστῶ ἐβδο-
 μηκοστῶ ὀγδόῳ. * Ἐκαμε δὲ εἰς τὸν
 θρόνον ἔτη δεκαεπτὰ, καὶ ἐκοιμήθη.

84. Εἰς δὲ τὸν πρῶτον χρόνον
 τοῦ Χαληφὲ Μαμουῦν, ἐγένετο πα-
 τριάρχης Ἀντιοχείας ὁ Ἰώβ, καὶ
 μετ' ὀλίγον καιρὸν ἐπῆγεν ὁ Μου-
 τασημ Χαληφὲς εἰς τὸν τόπον τῶν
 Ῥωμαίων λεηλατίζοντας, ἔλαβε δὲ
 καὶ τὸν πατριάρχην Ἰώβ μετ' ἑαν-
 τοῦ, καὶ πολεμῶντας τὴν πόλιν
 Ἀγκυραν, ἔβανεν τὸν πατριάρχην
 καὶ ὠμιλοῦσεν ἔξωθεν μὲ τοὺς Ῥω-
 μαίους, (ὁποῦ ἦτον μέσα εἰς τὴν
 πόλιν), ὅτι νὰ προσκνηθῶσιν τὸν
 Χαληφὲ μὲ τὴν προαιρεσίαν τους,
 καὶ νὰ δώσουν χαράτζιον καὶ νὰ τοὺς
 ἀφήσῃ, παρὰ νὰ φρονεθοῦν, καὶ νὰ
 αἰχμαλωτισθοῦν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὑ-
 βρίζοντές τον ἔσωθεν τὸν ἐλιθοβο-
 λοῦσαν, καὶ δὲν ἔπασεν ὁ πόλεμος
 καὶ εἰς τὰ δύο μέρη, ἕως ὁποῦ
 ἐπῆρεν ὁ Χαληφὲς τὴν πόλιν καὶ
 τὴν ἐκατάκασεν· ἔπειτα πηγαίνων-
 τας εἰς τὸ Ἀμόριον, περιεκύκλωσαν
 τὴν πόλιν ἕνα μῆνα, (κατὰ δὲ ἄλλους
 πολλοὺς μῆνας), ἐπῆγαινε δὲ ὁ
 πατριάρχης Ἰώβ, στελλόμενος δη-
 λονότι ἀπὸ τὸν Χαληφὲ) καὶ ὠμι-
 λοῦσε μὲ τοὺς χριστιανοὺς * παρα-
 κινῶντάς τους, ὅτι νὰ ὑποταχθοῦν
 εἰς τὸν Χαληφὲ, καὶ νὰ δώσουν χα-
 ράτζιον, διὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ, νὰ στρα-

rugă să-l ajute ca să se libereze.
 Ajungând* patriarhul în Babilion, * p. 45
 califul a poruncit ca să-l dea morții
 însă, o! minune, apărând deodată
 acolo sfântul Timotei, îl liberă
 de la moarte. Intorcându-se la
 scaunul patriarhal s'a călătore-
 șertăciunea lui, după cum se a-
 rată din viața sfântului Timotei.
 Acest patriarh trimise locuitorii Is
 al șaptelea sinod, care a avut loc
 în vremea lui Constantin și a I-
 rinei mama lui, în anul 787 după
 Christos. El păstori vreme de 17
 ani, apoi murî.

84. În anul întâi al califului
 Mamun, Iov ajuns patriarh al
 Antiochiei. Puțină vreme după a-
 ceasta califul Mutasem, năvăli în
 ținuturile grecești și luă și pe pa-
 triarhul Iov cu el. În timp ce aședia
 cetatea Ancira, patriarhul înaintă
 și vorbi din afară grecilor care
 se găseau în oraș ca să se su-
 pună calfului de bunăvoie și să-i
 plătească tribut ca astfel să-i
 cruțe, căci altminteri îi va omorî
 și-i va duce în robie. Grecii însă
 îl insultară din lăuntru și arun-
 cară cu pietre. Războiul însă n'a
 încetat între cele două părți până
 când calful n'a cuprins cetatea
 și a ars-o. Ducându-se după a-
 ceea la Amoriu, înconjură cetatea
 timp de o lună după alții mai
 multe luni. Patriarhul Iov pleacă
 fiind adică trimis de către calif
 și vorbi creștinilor îndemnându-i* p. 46
 să se supună acestuia și să-i plă-
 tească tribut, ca să-i cruțe și să
 se retragă. Locuitorii orașului îl
 insultau și aruncau cu pietre, așa
 că nu încetă calful să ducă răz-
 boiul până ce nu luă și acest ținut.
 El făcu un mare măcel și mare

φῆ ὀπίσω. Ἐκεῖνοι δὲ τὸν ὕβριζαν, καὶ τὸν ἐλιθοβόλουν, καὶ δὲν ἔπαυσεν ὁ Χαληφὲς πολεμῶντας, ἕως ὅπου ἔλαβε καὶ αὐτὴν τὴν χώραν· καὶ κάμνωντας φόνον πολὺν εἰς αὐτὴν καὶ αἵματοχυσίαν, ἔλαβε πολλὰ κούρη· ἐν ἔτει (κατὰ τὸ τουρκικόν) 225-ω. Περίλαβε δὲ καὶ τοὺς προεστοὺς τῆς πόλεως ὅλους, οἱ ὅποιοι ἦσαν τὸν ἀριθμὸν τεσσαρακονταδύο διαφόρων ἀξιωματίων, καὶ ἀναγκάζωντάς τοὺς νὰ ἀρηθθοῦν τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἐκαταπεισθήσαν τοὺς ἐφόνευσεν, καὶ οὕτως ἔλαβαν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου αὐτῶν τῇ ἑκτῇ τοῦ Μαρτίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμέραν καὶ ἡ ἀγία ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην τοῦ. Ἐκαμε δὲ οὗτος ὁ πατριάρχης Ἰωβ εἰς τὸν θρόνον ἔτη τριανταενα, καὶ οὕτως ἀνεπαύσατο.

85. Εἰς δὲ τὸν ἕκτον χρόνον τῆς αὐθεντίας τοῦ Οὐάτεκ, ἐγένετο πατριάρχης ὁ Νικόλαος, καὶ ποιήσας ἔτη εἰκοσιτρια, ἀνεπαύσατο.

86. Εἰς δὲ τὸ διακοσιοστὸν ἐβδομηκοστὸν ἔτος κατὰ τὸ τουρκικόν ἐγένετο πατριάρχης ὁ Στέφανος, ὁ ὁποῖος ἔκαμε πατριάρχης μοναχὰ μίαν ἡμέραν, εἰς τὴν ὁποίαν τελέσας τὴν θείαν μυσταγωγίαν, ἀπέθανε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

87. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο ὁ Θαδδαῖος, εἰς τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Χαληφῆ Μουταμὲτ, καὶ ἔκαμεν εἰς τὸν θρόνον ἔτη εἰκοσιένα, καὶ ἐκοιμήθη.

88. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐγένετο ὁ Συμεὼν υἱὸς Ζερνάκ, καὶ ποιήσας ἔτη δώδεκα ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ.

89. Μεθ' ὃν ἐγένετο Ἡλίας ὁ 47 καλλιγράφος * εἰς τὸν καιρὸν τούτου ἐν ἔτει κατὰ τὸ τουρκικόν τετρακοσιοστῶ δεκάτῳ τετάρτῳ, ἔκαμαν οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐπανόστασιν κατὰ τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν Λαμασκόν, καὶ ἐχάλασαν τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ὅπου ἦτον εἰς ὄνομα τῆς ὑπεργίας Θεοτόκου μεγαλωτάτῃ κατα-

vărsare de sânge și luă o pradă bogată, în anul 225 după era turcească. El puse mâna pe cei mai mari ai cetății, în număr de 42 de diferite demnități și-i sili ca să lepede de Christos. Fiindcă ei nu se lăsau înduplecați, el îl omori și astfel luă cununa martirului în ziua de 6 Martie, în care și sfânta Biserică serbează pomenirea lor. Acest patriarh Iov, rămase în scaun 31 ani, apoi muri.

85. In anul al șaselea al stăpânirii lui Watec, ajunse patriarh Nicolae, care după o păstorie de 23 ani muri.

86. In anul 270 după Turci, ajunse patriarh Ștefan, care rămase patriarh, o singură zi, în care săvârșind sfânta liturghie, muri în aceeaș zi.

87. După el ajunse patriarh Tadeu, în anul întâi al califului Mutanet, care după ce păstori 21 ani, muri.

88. După el, se făcu patriarh Simeou Ibn-Zernac care după o păstorie de 12 ani, adormi în pace.

89. După el, ajunse patriarh, Ilie caligraful.* In vremea aceasta * p. 47 în anul 414 după Turci, Agarenii se revoltară împotriva creștinilor din Damasc și dărâmară marea biserică, cu hramul prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, foarte mare și renumită și a cărei zidire costase 200.000 florini și răpiră

πολλά και ἔνδοξος, (εἰς τῆς ὁποίας τὴν οἰκδομητὴν ἐξοδιώσθησαν φλωρία χιλιάδες διακονοῦσαι), καὶ ἄρπαξαν ἅλα τῆς τὰ ἱερὰ σκευῆ, καὶ τὸν καλλωπισμὸν. Ὅμοίως ἐκαταχάλασαν καὶ τὸ ἱερὸν μοναστήριον τῶν παρθένων, (τὸ ὁποῖον ἦτον ἐκεῖ πλησίον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας), καὶ ἄλλας πολλὰς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, καὶ μίαν τῶν Νεστοριανῶν. Ἀναστάντες δὲ τινὲς τῶν χριστιανῶν ἐπῆγαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα πρὸς τὸν Χαληφὲ Μουκταδέρ, καὶ ἀναγγέλιαντες τὴν συμφορὰν τοὺς, ἔδεηθησαν τοὺς νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ὁ δὲ ἐπεμψεν εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Δαμασκοῦ ὀρισμὸν, καὶ ἐμετάκτισαν ταῖς ἐκκλησίαις ὁποῦ εἶχαν χαλάσει· ἐπρόσταξε δὲ ἀκόμη ὅτι ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς νὰ μὴν πέρνονν χαράτζιον· ἐκείνους δὲ ὁποῦ ἦσαν αἰτία καὶ ἀφορμὴ τῆς τοιαύτης ταραχῆς καὶ ἐπαναστάσεως, τοὺς ἐπαίδευσε καταπολλά. Ὁ δὲ πατριάρχης Ἡλίας ἔκαμεν εἰς τὸν θρόνον ἔτη εἰκοσιθκτῶ καὶ ἀνεπαύσατο.

90. Εἰς δὲ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Χαληφὲ Ράδη, ἐγένετο πατριάρχης ὁ ἀββᾶς Θεοδώσιος ὁ καὶ Στέφανος ὁ γραφεὺς, καὶ κάμνωντας ἔτη ἑπτὰ ἐκοιμήθη.

91. Μετὰ δὲ ταῦτον ἐγένετο Θεόχαρις καὶ ποιήσας ἔτη τέσσαρα ἀνεπαύθη.

p. 48 92. Εἰς δὲ τοὺς ἑννέα χρόνους * τοῦ Χαληφὲ Ἐλμουτῆ ἐγένετο πατριάρχης ὁ Ἀγάπιος, καὶ ποιήσας εἰς τὸν θρόνον ἔτη ἑπτὰ ἀνεπαύσατο.

93. Εἰς δὲ τοὺς δεκατέσσαρας χρόνους τοῦ αὐτοῦ χαληφὲ ἐγένετο ὁ Χριστόφορος. Οὗτος δὲ ἦτον ἀπὸ τὴν πόλιν Σηράζη, ἐνάρετος καὶ ἀγαθός· καὶ ἔκαμεν εἰς τὸν θρόνον ἔτη δέκα, κυβερνῶντας τὸ ποίμνιον τοῦ καὶ τὴν ἐκκλησίαν θεαρέτως. Οὗτος ὁ πατριάρχης εἶχε φίλιαν μὲ τὸν γιῶτῃ ἡγεμόνα τοῦ Χαλεπίου Σεϊφιδέουλ· ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποστατήρη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἕνας

toate vasele sfinte și toate podobe. De asemenea ei distruseră și sfânta mănăstire a fecioarelor care se găsea în vecinătatea marelui biserici, și alte multe biserici ale ortodocșilor și una a Nestorienilor. Câțiva din creștini se duseră în Babilion la califul Muceder, și aducându-i la cunoștință nenorocirea lor, îl rugară ca să-i ajute. Acela trimise poruncă la guvernatorul Damscului și zidiră bisericele care fuseseră ruinate. Califul orându-i de asemenea ca să nu se ia tribut de la călugări. Pe cei ce fuseseră pricina acestei turburări și răzvrătiri, îi pedepsi foarte aspru. Patriarhul Ilie rămase pe tron 28 ani, apoi el muri.

90. În anul întâi al califului Radi, ajunse patriarh abbas Teodosie numit și Ștefan scriitorul. Rămânând pe scaun șapte ani, muri.

91. După el ajunse Teoharist care după 4 ani, muri.

92. În anul al 9-lea * al califului. * p. 48 Al Moti, ajunse patriarh Agapie care după șapte ani de păstorie muri.

93. În anul al 14-lea al aceluiaș calif, ajunse patriarh Cristofor. Acesta era din orașul Siraz, bărbat virtuos și bun. El rămase pe tron vreme de zece ani păstorind într'un chip plăcut lui Dumnezeu turma și Biserica. Acest patriarh era prieten cu guvernatorul de atunci al Alepului Saif-ed-Doulé împotriva cărui se ridicase în Antiohia un beiu;

μπείς, και ήτον διχόνοια μεγάλη μεταξὺ τοῦ ήγεμόνος και τοῦ μπεί εκείνου, και επειδή έμelle νά πηγαίνη ο ήγεμών κατά τοῦ μπεί εκείνου διά νά τόν ταπεινώση, προβλέπωντας τοῦτο ο πατριάρχης, και φοβούμενος νά μήν υποπειυθῆ και αὐτός ως συγκοινωνός τῆς τοιαύτης διχοστασίας, έφυγε και έπήγεν εις τό μοναστήριον τοῦ αγίου Συμεών, και ήσυχάζοντας εκείσε έως όπου και ο ήγεμών πηγαίνοντας κατά τοῦ έχθρου του εκείνου και κατατροπώνωντάς τον, έστράφη εις τό Χαλέπιον νικητής, τότε έπήγε και ο πατριάρχης πρὸς αὐτόν, τόν όποιον ήποδεχθείς ο ήγεμών άσπασίως, τόν έπαίνεσε πώς δέν έστάθη μέ τούς έχθρούς του, αλλά έπαραιμέρισε, και τόν έτίμησε καταπολλά. Συναγαγών δέ ο ήγεμών τούς άρχοντας, όπου ήσαν συγκοινωνοί μέ εκείνον τόν έχθρόν του, τούς έτιμώρησε καταπολλά, ήμως μερικους έξ αὐτῶν διά μεσιτιίας τοῦ πατριάρχου τούς έλευθέρωσεν. Βλέποντες δέ οί έλευθερωθέντες εκείνοι άρχοντες τήν παρῶν ήμιν όπου είχεν ο πατριάρχης * εις τόν ήγεμόνα, τόν εφθόνησαν καταπολλά, όμως μη δυνάμενοι τότε νά τόν κακοποιήσουν, έκρυβαν μέσα τους τόν φθόνον. Μετά δέ ταῦτα άνοθανόντος τοῦ ήγεμόνος εκείνου ήγήσαν τό λείψανόν του εις τήν πατριδα του και τό ένταφίασαν. Οί δέ άρχοντες εκείνοι έσυμφώνησαν, ότι πλέον νά μήν δεχθούν τινά εις τήν ήγεμονείαν από τό γένος τοῦ άποθανόντος, οί όποιοι έλέγοντο Χαμδάνοι, θθεν εκλέξαντες κάποιον Άλως γόθρον, τόν έκαμαν ήγεμόνα. Μια ταῦτα έρχόμενος κατά τῶν Ρωμαίων κάποιος Μεχμέτης υἱός του Ίσα μέ πέντε χιλιάδες στρατομα, τόν έδέχθησαν οί Άντιοχείς άσπασίως, και άποκτώντες τήν φιλιαν και εῤνοϊάν του εθάρασησαν και άγκάθησαν από έπαροι, θθεν τρεις άρχοντες από τούς παρῶν ήμιν,

entre belu și între emir era mare desbinare. Și fiindcă voia să plece guvernatorul către beiful acela ca să-l umilească, patriarhul prevăzând aceasta și temându-se să nu fie bănuț ca părtaș al acestei desbinări, luă tuga spre mănăstirea Sf. Simeon și acolo șezu liniștit, până când și guvernatorul mergând împotriva dușmanului acela și bătându-l, se întoarse biruitor în Alep. Atunci patriarhul se duse la el, iar guvernatorul îl primi cu toată bunăvoința, îl laudă că nu s'a unit cu dușmanii săi, ci s'a ținut la o parte, și-l cinsti foarte. Apoi guvernatorul adunând pe mai marii orașelor, care se aliaseră cu dușmanul lui îl pedepsi grozav; totuși slobozi pe unii din ei prin intervenția patriarhului. Căpeteniile care fuseseră puse în libertate, văzând curajul pe care-l are patriarhul * * p. 49 față de guvernator, fură foarte pizmătăreți, însă neputând să-i facă nici un rău, își ascundeau pizma lor. După aceasta murind guvernatorul acela, trupul lui a fost transportat în patria lui, unde îl îngropară. Căpeteniile acelea se înțeleseră între ele ca să nu mai primească guvernator pe cineva din neamul mortului, cari se numeau, Hamdanizi, și de aceea alegând pe un oarecare got Alus îl făcură guvernator. După aceasta un oarecare Mehmet-Ibn-Issa, mergând împotriva grecilor cu armată de 5000 oameni, Antiohienii îl primiră cu prietenie și câștigând încrederea și bunăvoința lui, îndrăzniră și se umflară de mândrie, așa în cât trei din căpeteniile mai sus amintite pe care le liberase patriarhul prin mijlocirea lui se înțeleseră să omoare pe patriarh, ca recompensă pentru binefacerea ce primiseră.

(ὁποῦ εἶχεν ἐλευθερώσει ὁ πατριάρχης διὰ μεαιτείας του), ἐσυμφώνησαν νὰ φρονέουσιν τὸν πατριάρχην ἀντὶ τῆς καλωσύνης ὅπου τοὺς εἶχε κάμει· οἱ ὅποιοι ἐλέγονταν, ὁ ἕνας υἱὸς τοῦ Μάνεκ, ὁ ἄλλος υἱὸς τοῦ Μιχμέτ, ὁ δὲ τρίτος υἱὸς τοῦ Δγάμ. Ταῦτα δὲ μαθὼν ἕνας φίλος τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τοὺς ἐγκριτοὺς τῶν Τούρκων ὀνομαζόμενος υἱὸς τοῦ Ἄμρον, ἐφανέρωσεν εἰς τὸν πατριάρχην τὰ ὅσα ἐβούλοντο κατ' αὐτοῦ ἐκεῖνοι οἱ ἐχθροὶ του, καὶ τὸν ἐσυμβούλευσεν, ὅτι ἀφ' οὗ βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος νὰ ἔβγῃ ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ περιπατῶντας δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἕως τὸ ξημέρωμα θέλει φθάσει εἰς τὰ σύνορα τοῦ Χαλεπίου, καὶ οὕτω θέλει ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκείνην. Τοῦτο ἀκούσας ὁ πατριάρχης εὐχαρίστησε πολλὰ τὸν φίλον * αὐτὸν, καὶ εἶπεν ὅτι θέλει ἐπιμεληθῆ νὰ κάμῃ τὸ συμφερότερον. Μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ἔκρινεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὅτι νὰ πηγαίῃ καλλήτερα νὰ προσπέσῃ εἰς τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἐχθροὺς του, (τὸν ὅποιον ἐλογιάζεν ὡς καλλήτερον πρὸς τοῦ λόγου του) καὶ νὰ τοῦ ἐιθυμήσῃ τὴν παλαιὰν φιλίαν καὶ ἀγάπην ὅπου εἶχον μεταξύ των· ὅθεν ἔστειλεν ἄνθρωπον πρὸς ἐκεῖνον δίδωντάς του εἶδησιν καὶ ζητῶντας θέλημα διὰ νὰ παραίῃ νὰ τὸν ἀνταμώσῃ. Ἐκεῖνος δὲ τοῦ ἀπεκρίθη πῶς τότε διὰ τὴν ὥραν δὲν ἦτον καιρὸς, ὅμως μετὰ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας θέλει ταῦ μνηύσῃ νὰ παραίῃ· ἀφ' οὗ δὲ ἐπέρασε τὸ τρίτον μέρος τῆς νυκτὸς ἔστειλεν ὁ ἄρχων ἐκεῖνος προσκαλῶντας τὸν πατριάρχην πρὸς τοῦ λόγου του. Πηγαίνωντας δὲ ὁ πατριάρχης πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐδέχθηκεν ἀσπασίως, καὶ εἶπεν τοῦ· διατί ὦ πατριάρχα, ἐν ὄντας συμπολίτης μας, μᾶς ἐπιβουλεύουσι καὶ γράφεις εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἔλθουν καταπάνω μας· ὁ δὲ πατριάρχης ἀρονόμνος ταῦτα μετ' ὄρκου, ἔλεγεν νὰ

Aceștia se numiau, unul: Ibn-Manec, altul Ibn-Mehmed și al treilea Ibn-Dgamé. Unul din prietenii patriarhului, aflând despre aceasta dela unul din neamul Turcilor, numit Ibn-Amru, îi făcu cunoscut patriarhului, câte au plănuit împotriva lui dușmanii și-i sfătuiră ca la apusul soarelui să fugă din Antiohia și mergând toată noaptea până la revărsarul zorilor va ajunge la garanția Alepului și astfel va fi scăpat de conjurația aceea. Auzind acestea patriarhul, mulțumit foarte mult prietenului său * și-i spuse că se va îngriji de toate cele cuvenite însă după aceasta judecă în sine că e mai bine să se ducă să cadă la picioarele unuia din cei trei dușmani ai lui pe car-el socotea că-i va fi mai favorabil și să-i amintească vechea prietenie și dragoste care era între ei. El trimise deci un om, ca să-i dea știre și să-i ceară voie să meargă să-i vorbească. Acela însă îi răspunse că pentru ora aceea nu e vreme, dar după două sau trei ceasuri îi va spune să vină. După ce trecu a treia parte din noapte, fruntașul acela trimise să cheme pe patriarh la el. Ducându-se patriarhul la el, îl primi cu toată curtenia și-i spuse: „Pentru ce tu o patriarhule care ești unul din concetățenii noștri, ne înținzi curse și scrii creștinilor ca să vină asupra noastră?” Patriarhul însă negând cu jurământ acest fapt, zicea să i se aducă dovezi că cele spuse sunt adevărate. Prefăcându-se fruntașul că se duce să ducă repede o scrisoare a patriarhului, oameni gata și înarmați se aruncară asupra patriarhului, îi dădură o lovitură de sable în pânțece, și astfel îl omorîră. Tâindu-i capul, îl arun-

τοῦ τὸ ἀποδείξουν ἂν εἶναι ἀληθινὰ καὶ λεγόμενα· προσποιοῦμενος δὲ ὁ ἄρχων πῶς νὰ ἐβγῆ νὰ πάγῃ νὰ εὖρη τάχα γράμμα τοῦ πατριάρχου ὥρμησαν ἄνθρωποι ἔτοιμοι καὶ ἀρματωμένοι καὶ ἐκτόπησαν τὸν πατριάρχην μαχαιρίαν εἰς τὴν κοιλίαν καὶ οὕτως τὸν ἐφόνευσαν, καὶ κόπτωντες τὴν κεφαλὴν του τὴν ἔρριψαν μέσα εἰς τὸ καμίνι τοῦ λουτροῦ τοῦ ἀρχοντος ἐκείνου, τὸ δὲ ἐπίλοιπὸν του κορμὶ τὸ ἔρριξαν εἰς τὸν ποταμόν.

Ἔγινε δὲ τοῦτο κατὰ τὸ τουρκικὸν 356 ἔτος· ἔπειτα πρὶν νὰ ξημερώσῃ ἐστειλεν ἄνθρώπους εἰς τὴν * ἐκκλησίαν τοῦ πατριαρχείου τὴν καλουμένην Κησὸν, καὶ ἐπερίλαβαν τὰ ὄσα ἦτον εἰς τὸ σκευοφυλάκιον καὶ εἰς τὸ κελλὶον τοῦ πατριάρχου· ἐτιμώρησαν δὲ καὶ τὸν σκευοφύλακα καὶ τοὺς ἔδειξε τὰ εἶτι εἶχεν κρυμμένα εἰς ἀποθήκας, καὶ δὲν ἀφῆκαν ἄλλο τίποτε, πᾶρεξ μερικὰ βιβλία καὶ χαλκῶματα ἔλαβαν δὲ καὶ τὸν θρόνον τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀπὸ ξύλα τῶν φοινίκων ὡς προεῖρεται καὶ τὸν ἔβαλλαν εἰς τὸ ὄσπητιον ἐνὸς σέχῃ ὅστις ἐκαλεῖτο νῖος Ἄμερ, καὶ διέμεινε ἐκεῖ ἕως ὅπου πάλιν ἐπερίλαβαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Ἀντιόχειαν.

Μετὰ δὲ ὀκτῶ ἡμέρας εὐρέθη τὸ λείψανον τοῦ πατριάρχου εἰς ἓνα νησίον τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον λαμβάνοντες το μερικοὶ χριστιανοὶ τὸ ἐνταφίασαν εἰς ἓνα μοναστήριον ἔξω τῆς πόλεως. Μετὰ τοῦτον τὸν πατριάρχην ἔμεινε ὁ θρόνος χωρὶς πατριάρχην ἔτη δύο καὶ ἑννέα μῆνας.

Μετὰ δὲ τὸν τρίτον χρόνον τῆς τελευτῆς τούτου, ἦλθεν ὁ βασιλεὺς Νικηφόρος καὶ ἐπῆρε τὴν Ἀντιόχειαν· ὅστις ἐπρόσταξε καὶ ἔπιασαν τοὺς συγκαίτωνοὺς τοῦ φονέως τοῦ πατριάρχου, τὸν νῖον τοῦ Μεχμέτ καὶ τὸν νῖον τοῦ Δγάμε, καὶ δήμαρτες πετραῖς μεγάλαις εἰς τὸν λιμὸν τους, τοὺς ἔρριψαν εἰς τὸν

cară în cuptorul de bae al acestui notabil, iar restul corpului îl aruncară în fluviu.

Acest fapt avu loc în anul 356 al erei turcești. Apoi înaintea de a se face ziuă, el trimise * la biserica patriarhului, numită Kisan, oameni care luară din schevofilachion și din chilia patriarhului toate lucrurile. Ei chinură pe paracліser și acesta le arată tot ce era ascuns în dulapuri, așa că ei nu lăsară nimic, afară de câteva lucruri de aramă. Luară de asemenea din biserica și scaunul sfântului Petru, scaun care era făcut din lemn de palmier, după cum s'a spus, și-l puseră în casa unui șelc care se chema Ibn-Amer. Acolo rămase până în vremea când Grecii cuprinseser iarăși Antiohia ¹⁾.

După opt zile trupul patriarhului a fost găsit într'o insulă a râului; câțiva creștini luându-l, îl îngropară la o mănăstire afară din oraș. După acest patriarh, scaunul rămase fără patriarh doi ani și nouă luni,

Trei ani după moartea lui Christofor, împăratul Nichifor veni și luă Antiohia. El porunci ca să prindă pe Complici ai asasinării patriarhului, pe Ibn-Mehmet și pe Ibn-Dgame, și legându-le pietre mari de gât, îi aruncă în fluviu și

1. Anul 968.

ποταμόν και ἐπνήγησαν ὁ δὲ τρίτος ὁ ἴδιος φονεὺς τοῦ πατριάρχου ἐφυγεν εἰς τὸ πλησίον ὄρος, ὅπου εὐρίσκοντες τον τινὲς Σύροι, τὸν ἐπίσασαν και δήσαντες αὐτὸν τὸν ἐπαράδωσαν εἰς τὸν ἐπίτροπον τοῦ Βασιλέως. Ὁ δὲ φυλακίζωντάς τον ἡμέρας τινάς, τὸν ἔβγαλεν εἰς τὸ γεφύριον * ὅπου βλέπει πρὸς τὴν θάλασσαν, (ὁ καὶ ὅπου εἶχαν ὀίγει τὸ λείψανον τοῦ πατριάρχου), και κατακόνοντες τον εἰς τέσσαρα μέρη, ἐξόριζαν καθ' ἓνα μέρος ξεχωριστά, και οὕτως ἔπαθε καθὼς ἔκαμεν.

94. Εἰς δὲ τοὺς τριακοσίους πενήντα ἐννέα χρόνους ἐγένετο πατριάρχης μοναχὸς τῆς ὀνόματι Θεόδωρος. Οὗτος ὑπαγαίνωντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην ὅπου ἦταν θαμμένον τὸ λείψανον τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Χριστοφόρου, τοῦ ἔκαμεν ἀνακομιδὴν και φέρωντάς τον τὸ ἔβαλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κησῶν μετὰ τιμῆς μεγάλης· και ποιήσας εἰς τὸν θρόνον ἔτη ἕξ και μῆνας τέσσαρας, και πέντε ἡμέρας, ἀνεπαύθη.

95. Μετὰ ταῦτα ἐπροσκάλεσαν τὸν Βεῤῥόϊας Ἀγάπιον διὰ πατριάρχην τῆς Ἀντιοχείας, ὁμοῦς ἐβουλήθησαν νὰ γράψουν και εἰς τὸν βασιλέα Βασίλειον, ὅτι νὰ εἶναι με εἰδησίῃ του, ὅθεν ἐκλέξαντες τινὰς ἔγραψαν τὰ ὀνόματά τους πρὸς τὸν βασιλέα, και ἔστειλαν τὸ γράμμα με τὸν Βεῤῥόϊας Ἀγάπιον. ὁ ὁποῖος ἦτον και αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐκλεγμένους· ὅστις ἔλθων εἰς τὸν βασιλέα τοῦ ἔδωσε τὸ γράμμα, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπρόσταξεν ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἀγάπιος νὰ γένη πατριάρχης. Ὁ ὁποῖος ὑποδεχθεὶς τὸ πρόσταγμα ἐπαράκλησε τὸν βασιλέα, ὅτι νὰ γράψῃ και πρὸς τὸν μάλισταρον Θεοδούλακην εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην του, και νὰ τοῦ ὑποτάσσωνται και οἱ Ἀντιοχεῖς καλλιώτερα, ὅπερ και ἐγένετο. Καὶ οὕτως ἔλθων εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐχειροτονήθη πατριάρχης ἐν

se înceară. Cel de al treilea, asasinul însuși al patriarhului fugi în muntele din apropiere, unde oarecare Sirieni găsiindu-l, îl prinseseră și legându-l îl predară locuitorului împărătesc. Acesta ținându-l câteva zile, îl trimise la podul * care duce spre mare — acolo unde se aruncase trupul patriarhului — și tăindu-l în patru bucăți, îl aruncară bucată cu bucată și astfel a suferit cum a făcut.

94. În anul 359 (după era turcească) ajunse patriarh un monah oare care cu numele de *Teodor*. Acesta ducându-se la biserica unde era îngropat trupul prea sfântului patriarh Christofor, îl mută și-l aduse în biserica Kisan cu mare cinste.

El muri după o păstorire de șase ani, patru luni și cinci zile.

95. După acestea locuitorii chemară pe *Agapie* al Bereii ca patriarh al Antiohiei; voia totuși ca să scrie și împăratului Vasilie ca să fie cu știrea lui. El aleseră atunci pe câțiva, scrise numele lor împăratului și trimiseră scrisoarea prin *Agapie* al Bereei, care și el era unul din cei aleși. Acesta ducându-se la împărat îi dădu scrisoarea, iar împăratul porunci ca acest *Agapie* însuși să fie patriarh. El primind porunca, înduplecă pe împărat ca să scrie și către magistrul Teodulache la Antiohia ca să-i capete bunăvoința lui și pentru ca și Antiohienii să i se supună mai bine, ceea ce s'a și făcut. Și astfel venind în Antiohia, fu hirotonit patriarh în anul 367.

ἔπει τριακοσιοστῶ ἔξηκοστῶ ἑβδόμῳ.

63 Μετὰ δὲ * ταῦτα ἔγραψεν εἰς τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἥλλαν, καὶ ἔστειλε καὶ τὴν ὁμολογίαν του μὲ ἓνα του μοναχὸν καλούμενον Ἰωάννην, δίδωντάς του εἶδῃσιν διὰ τὰ μνημονεύσῃ τὸ ὄνομά του κατὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὰ δίπτυχα. Ὁ δὲ τοῦ ἀντέγραψεν λέγωντάς του, πῶς ἔκαμε παράνομα τὰ ἀφήσῃ τὴν ἐπισκοπήν του, καὶ τὰ γένη πατριάρχης· καὶ πῶς δὲν τὸ εὐρίσκει εὐλογον καὶ δίκαιον, καὶ δὲν συνευδοκεῖ εἰς τὸ πατριαρχεῖόν του, οὕτε θέλει προστάξῃ τὰ μνημονεύεται τὸ ὄνομά του· διότι ὁμοιάζει, λέγει, τοῦτο ὡσὰν ἓνας ὁποῦ τὰ στεφανωθῆ μίαν κόρη, ἔπειτα ἀφίνωντάς τὴν τὰ πάρη διὰ γυναῖκά του τὴν μητέρα τῆς κόρης ἐκείνης· ἢ ὡσὰν ἓναν ὁποῦ τὰ ἀφήσῃ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ πάρη ἄλλην. Ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει, ὅστις ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἄλλην μοιχᾶται. Καὶ ἀκόμη εἶπεν· „ἢ ἰερωσύνη εἶναι τεταγμένη ὡσὰν τὰ οὐράνια τάγματα τῶν ἀγγέλων, τὰ ὁποῖα καθ' ἓνα φυλάττει τὴν τάξιν του, καὶ δὲν μεταβαίνει ἀπὸ μίαν τάξιν εἰς ἄλλην· καὶ ἀκόμη ὁμοιάζει μὲ τὰ οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα καθ' ἓνα φυλάττει τὸν βαθμὸν καὶ τὴν τάξιν του καθὼς τὰ ἐδίαταξεν ὁ Θεός.“ Καὶ ἀκόμη μὲ ὅλα ταῦτα τοῦ εἰήτησε συστατικὸν καὶ μαρτυρικὸν ἀπὸ τοὺς ἐπαρχιώτας, τὰ ἰδῆ πῶς τὸν μαρτυροῦσι, καὶ μὲ τί τρόπον τὸν ἔκλεξαν.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ γράμμα τοῦ Ἀλεξανδρείας λαβὼν ὁ Ἀγάπιος, καὶ ἀναγνοὺς, τοῦ ἀντέγραψε καὶ αὐτὸς οὕτως·

* Ἀπάντησις τοῦ Ἀγαπίου Ἀναρχιεῖας πρὸς Ἥλλαν τὸν Ἀλεξανδρείας.

„Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῶν θείων μυστηρίων· ὁ προστάτεῖον τοῦ ἀπο

După aceasta * el scrie lui Ilie * p. 53 patriarhul Alexandriei și-i trimise și mărturisirea lui de credință printr'un călugăr numit Ioan, dându-i de știre ca să pomenască numele său în diptice, după obicei, Ilie însă îi scrie înapoi zicând că a lucrat nelegal, lăsându-și episcopia ca să se facă patriarh, și că nu găsește faptul nici rațional nici drept și că el nu consimte să fie patriarh și nici nu orânduște ca numele lui să fie pomenit, fiind că acesta se aseamănă, zice el, ca și când cineva ar lua în căsătorie o fată și apoi lăsându-o s'ar căsători cu mama acelei fete, sau cum cineva s'ar despărți de femeia sa ca să ia pe alta. Domnul nostru Iisus Christos zice „Cine lasă pe femeia sa și ia pe alta curvește. Și zise încă: „Preoția este rânduită ca cetele cerești ale îngerilor, care fiecare își păstrează rangul ei și nu se schimbă dintr'un rang într'altul. Se aseamănă încă și cu corpurile cerești, care păstrează fiecare treapta și rangul său după cum Dumnezeu le-a stabilit“. Și cu toate acestea el cerea încă o scrisoare de recomandație și de mărturie din partea eparhiilor săi, ca să vadă cum mărturisesc ei despre el și în ce chip l-au ales.

După ce Agapie a primit această scrisoare a patriarhului de Alexandria și a citit-o, el îi răspunse astfel: *

* p. 54

Răspunsul lui Agapie al Antiohiei către Ilie al Alexandriei.

„In numele Domnului nostru Iisus Christos, iubitului frate și împreună liturghisitor al dumnezeieștilor taine, cel întâi șezător

οιολικῶ ἠρόνου τῆς μεγάλης Θεου-
πόλεως Ἀντιοχείας, τῆς σεμνυνο-
μένης τῷ θεῷ ὀνόματι, καὶ διατη-
ρουμένης τῇ προστασίᾳ τοῦ πρώτου
μαθητοῦ καὶ ἀποστόλου“.
(ἡμέρα σαββάτω Δεκεμβρίου ἐβδό-
μη)

εὖ πράττειν.

„Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ τῷ δίδοντι
εἰρήνην τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς υἱοῖς
αὐτοῖς, καὶ διατηρήσαντι τὸν λαὸν
αὐτοῦ καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, καὶ
ἀπαρτίσαντι τὴν ἑαυτοῦ χάριν πρὸ
ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, καὶ παντὸς ποι-
μένος, οὗς ἔθετο ἐπισκόπους τῶν
ἀπανταχοῦ ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν ἑαυ-
τοῦ πρόνοιαν καὶ εὐδοκίαν.“ Ἐλαβον
τὸ σεβάσιμόν σου γράμμα ἐν ἀγίῳ
Πνεύματι πάτερ τίμιε διὰ χειρὸς
Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ ἀποσταλέν-
τος παρὰ τῆς ἡμῶν Μετρούπολεως
πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἀγιότητα, καὶ
ἔγνω ἀναγνούς τὰ γεγραμμένα, δι-
ὦν καὶ τὴν εἰς τὰ θεῖά σου σταθερὰν
διάθεσιν καὶ μονιμότητα ἐν τοῖς
θεῖοις δόγμασιν ἐβεβαιώθην ἀπέπτυ-
θ' ὅμως ὁ λογισμὸς μου, καὶ ἐτα-
ράχθη μου ἡ διάνοια, ὁ νοῦς μου
ἠπόρησε, καὶ τὰ ἐντός μου συνε-
στράφησαν, στοχαζομένου μου τὰ
γεγραμμένα, καὶ καταβαπτίζομένου
εἰς τὴν ἀπορίαν τῶν γεγραμμένων
οὐκ οἶδα δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν
ἠναγκάσθης ἀποβαλεῖν καὶ ἀποστρα-
φῆναι τὰ μὴ ἀπόβλητα, καὶ ἀρη-
θῆναι τὰ μὴ ἄξια ἀρνήσεως, καὶ προ-
φασισθῆναι πράγματα ἀνοήκεια“.

pe scaunul apostolic al marelui ce-
tăți a lui Dumnezeu, Antiohia,
cinstită prin numele dumnezeesc
și păzită prin ocrotirea celui
dintâi ucenic și apostol, închină-
ciune“. Sâmbătă 8 Decembrie.

„Mulțumesc lui Dumnezeu care
dă pace Bisericii și fiilor săi și
a păzit poporul lui și neamul lui
cel sfânt și care a răspândit harul
sau peste mine și peste tine și
peste oricare păstor dintre cei pe
cari i-au pus episcopi ai Biseri-
cilor sale de peste tot pământul,
după pronia și bună-voința sa“.

„Am primit venerabila ta scri-
soare în sfântul Duh, Cinstite
Părinte prin mâna monahului Ioan
cel trimis de către Smerenia no-
astră către Sfinția Voastră, și am
citit cele scrise și m'am convins
de terea hotărâre a ta în lucruri
dumnezești și de constanța
ta în dogmele divine. Însă ra-
țiunea-mi fugi și mintea mi se
tulbură, iar înțelegere-am rămas
uimită și lăuntru meu s'a mișcat,
examinând ceea ce s'a scris și cu-
fundându-mă în nedumerirea ce-
lor scrise. Într'adevăr, eu nu văd
motivul pentru care tu ești silit
să arunci și să urăști ceea ce nu
trebuie să fie aruncat; și să re-
fuzi ceea ce nu trebuie să refuzi
și să spui lucruri care n'au nici
o legătură cu pricina pusă la
mijloc“.

* p. 55 * „Εδει δὲ μᾶλλον γινώσκοντα
τὸ τέλος τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ, ὅτι
ἐβουλόμην μετασχεῖν τῆς σῆς εὐλο-
γίας διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας
καὶ κοινωνίας, καὶ ἔπεμψα πρὸς σὲ
τὸν γραμματοκομιστήν μου, ἐν και-
ρῷ τοιοῦτω, ἐν ᾧ μηδὲ θροῦς ἐδύ-
ναι διαβῆναι διὰ τοὺς ἐνεστώτας
πολεμῖους, πολλῶν γε μᾶλλον ἄν-
θρωπων μετὰ γραμμίων. Ἐχρῆν

* „Trebuia mai degrabă să cu-
noști sfârșitul scopului nostru, că
am voit să am parte de binecuvân-
tarea ta prin bunăvoința și co-
muniunea dintre noi și de aceea
am trimis către tine purtătorul
meu de scrisori, într-o vreme
când nici pasărea n'ar fi putut
trece din pricina vrăjmașilor care
ne înconjoară, cu atât mai mult

δέ σε μὴ γράφαι πρὸς ἡμᾶς ἢ ἔ-
γραψας, πρὶν ἢ γνῶναι ὅτι τὰ γρα-
φόμενα εἶσιν ἀναντιῶρητα, καὶ ἡ
τούτων αἰτία ἐστὶν ἀναπόβλητος, ἡ
δὲ ἀλήθεια παρὰ πᾶσιν ἀληθῆς καὶ
ὁμολογούμενη, καὶ τὸ δίκαιον παρὰ
πάντων βεβαιούμενον, καὶ ἔτι ἐχρῆν
σε πρόφρασιν ἔχειν τῶν τοιούτων λό-
γων καὶ γραμμᾶτων παρὰ πᾶσιν ἀνύ-
ποπτον, οὐδὲ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἐξ
ἧν αὐτὸς πόρρω ἀπέχεῖς*.

„Λοιπὸν δὲ γράφεις ἡμῖν, ὅτι μα-
θῶν τὰ καθ' ἡμᾶς ἡγανάκτησας καὶ
ἠγιάθης, ὡς ὅτι τάχα παρὰ τοὺς κα-
νόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παρά-
δοξιν ἐγένετο, καὶ ὅτι κρείσσον ἦν
ὑμῖν ἀποθανεῖν, ἢ τοιαῦτα τινὰ
ἀκούσαι περὶ ἡμῶν, τοῦτο ὡς ἀτυ-
πώτατον οὐκ ἔδει σε οὔτε φρονεῖν
οὔτε γράφαι πρὸς ἡμᾶς, ἐπεὶ χάριτι
θεοῦ, οὔτε παρανομία τις ἐγένετο,
οὔτε αἰρεσις, οὔτε δόγματός τινος
ἀναίρεσις, οὔτε μὴν ἀφαίρεσις τις ἢ
ἄλλειψις τῶν ἀνεκαθεν παραδώσεων,
οὔτε ἕτερόν τι νεώτερον καὶ ἀσύνηθες·
τὸ δὲ καθ' ἡμᾶς, εἰ καὶ ἀνώτερον τῆς
ἡμετέρας δυνάμεως, καὶ ὑπέρτερον
τῆς ἡμῶν ἀξίας, ὡς ἀνοίκειον τῆς
ἡμετέρας ἀσθενείας καὶ ἀχρησί-
τητος, ἀλλ' ὅμως ἐγένετο οὐκ ἐξ
ἡμετέρας προμηθείας καὶ σπουδῆς
ἀλλὰ κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ τῶν
καθ' ἡμᾶς ἐγκρίτων τε καὶ σπου-
δαιωτέρων, καὶ διαθέσει * τῆς ὅλης
κοινοῦτος· καὶ τίς δύναται δυσα-
ριτοῦσαι καὶ ἀντιτείνειν πρὸς τὴν δό-
ξαν τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων
ἐγκρίτων ἀνδρῶν, καὶ τοῦ πλήθους
τῆς μεγίστης ταυτησὶ πόλεως, καὶ
μίαιστα πάντων εἰδόντων, ὅτι τὸ γε-
γονός ἐστιν ἐκπαλαι σύνηθες τῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ πατροπαράδοτον μέ-
χρι καὶ ἡμῶν αὐτῶν· ὅμως οἶδα ὅ
πᾶσις εἶπε, ὅτι ταῦτα ἡμῖν ἐγραψας
οὐκ ἔστιν αἰτιος ἢ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ὅτι

un om cu scrisori. Trebuia ca tu
să nu ne fi scris ceea ce ne-ai
scris, înainte de a cunoaște că
cele ce le-ai scris sunt lucruri
neîndoelnice, că motivul acestora
nu poate fi desaprobat, că ade-
vărul este adevărat pentru toată
lumea și mărturisit ca atare și
că dreptatea este confirmată de
toți. Și trebuia încă să ai pentru
asemenea expresiuni și scrisori,
un pretext care să nu fie de
nimeni nici bănuît, nici vreo altă
cauză. de care tu însuși ești de-
parte“.

„Deci ceea ce tu ne scrii, că
te-ai indignat și supărat, aflând
cele ale noastre, ca și cum s'au
făcut împotriva canoanelor și a
tradițiunii bisericești, și că mai
bine ai fi murit de cât să auzi
atari lucruri despre noi, aceasta,
ca fiind prea absurdă, nu trebuia
nici s'o cugeți, nici să ne-o scrii,
căci slavă Domnului, n'a fost
nici fără de lege, nici erezie, nici
vre-o înlăturare de la dogmă, nici
vre-o tăere sau omitere a tradi-
țiunilor de demult, nici altceva
inventat și neobișnuit. Dar ceea
ce s'a întâmplat, chiar dacă este
un lucru care depășește puterea
noastră și mult mai pre sus de
meritul nostru, ca un ce necu-
venit slăbiciunii și al incapacității
noastre, totuși nu s'a întâmplat
prin înprijierea și silința noastră,
ci cu părerea comună și votul
celor mai pricepuți și celor mai
însemnați dintre noi*, prin dis-
pozițiunea întregii obștii. Cine ar
putea să desaprobe și să se
opună păreri atâtor și așa băr-
bați distinși, și la mulțimea de
popor a acestei mari cetăți, și
mai ales când toți știu că ceea
ce s'a întâmplat este obișnuit din
vechime în Biserică și transmis
pană la noi prin tradiția părin-

Ἰδοὺ σοι τοῦτο ἀνοίκειον διὰ τὴν πικρὴν ἡμῖν ἔλλειψιν τῶν περὶ τοιούτων ὑποθέσεων βιβλίων, καὶ διὰ τὸ σπάνιον τῶν τοιούτων προσώπων τε καὶ συμβεβηκότων, ἅπερ συμβέβηκεν ὑμῖν διὰ τὰς συχρὰς ταραχὰς καὶ κατὰ καιρὸν συγχύσεις καὶ καταδρομὰς, ὑπὲρ ὧν καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν καὶ βοήθειαν“.

„Ἐὰν δὲ ἀποβλέψῃς πρὸς τὴν νεύουσαν καὶ ἐξέτασιν τοῦ γενομένου, εὐρῶς ἂν αὐτὸ οὔτε ἐξ ἡμῶν ἀρχόμενον, οὔτε ἐφ’ ἡμᾶς τελειούμενον· αὐτίκα γὰρ εὐρῶς ἂν τὸν ἅγιον Εὐστάθιον πρότερον μὲν Βερόδοιας χρηματίσαντα μητροπολίτην* ἔπειτα δὲ μετατεθέντα ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου θρόνου. Ἐἶτα τὸν ἅγιον Μελέτιον τὸν πρότερον μὲν Λαρίσσης, ἔπειτα δὲ Βερόδοιας, καὶ μετέπειτα πατριάρχη ὁμοίως γενόμενον ὅστις ὑπήρχε καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ οἰκουμένηῃ συνόδῳ, ἣτις σύνοδος τὸν Ναζιανζοῦ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου ἀνεβίβασεν.

Ὡσαύτως καὶ Εὐδόξιος ὁ Μαρασίον μετατέθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν τοῦτον θρόνον, καὶ ἐκ τούτου εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

Ἴδιοι ἂν εἴη καὶ τὸν Βηρυτιῶν Εὐσέβειον εἰς Νικομηδείαν μετατεθέντα, καὶ ἀπὸ Νικομηδείας εἰς τὸν

* p. 57 * Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Εὐρῶς ἂν καὶ ἄλλους ἀπειρῶς μετατεθέντες ἐξ ἑτέρου εἰς ἕτερον θρόνον· τί δὲ χρὴ τὰ πολλὰ καταριθμεῖν; Ἐπεὶ πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ πάντων ἔστιν εὐρεῖν τὸν πρωτοκορυφαῖον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσβύτατον τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, τὴν πέτραν τῆς πίστεως καὶ θεμέλιον τῶν δογμάτων, αὐτὸν λέγω τὸν πρωτόθρονον τοῦ μητρῴου θρόνου πατριάρχη Πέτρον

ἰλλορ? Totuși știu o Cinstite Părinte, că tu ne-ai scris nouă fără nici o altă pricină de cât aceea, fiindcă tu credeai lucrul nepotrivit și aceasta din cauza lipsei de cărți privitoare la asemenea chestiuni, din pricina rarității unor asemenea persoane și puțințe, ceea ce vi s'a întâmplat în urma turburărilor violente și a răsturnărilor și a invaziunilor produse în vremea lor, pentru care noi invocăm puterea și ajutorul lui Dumnezeu“.

„Dar dacă tu începi a examina și a cerceta cu luare aminte ceea ce s'a întâmplat, vei găsi că aceasta n'a fost început de noi și nu se va sfârși nici cu noi. Tu vei vedea îndată că sfântul Eustațiu, fiind mai întâi Mitropolit de Bereea, a fost transferat la acest scaun patriarhal. Apoi pe sfântul Meletie, mai întâi la Larisa, pe urmă la Bereea, ajunse după aceasta de asemenea patriarh. El luă parte și la al II-lea sinod ecumenic, care ridică pe Grigorie de Nazians, Teologul, pe scaunul patriarhal de Constantinopol. Așijderea Eudoxiu de Maraș, a fost transferat la acest scaun patriarhal, și de la acesta la scaunul patriarhal de Constantinopol. Ai vedea încă pe Eusebiu de Berit transferat în Nicomidia, și din Nicomidia la scaunul * patriarhal din Constantinopol. Ai găsi și alții fără număr, transferați de la un scaun la altul. La ce să enumerăm mai mult? căci mai înainte de toate și mai presus de toate putem găsi pe protocorifeul apostolilor, cel mai bătrân dintre discipolii Christos, piatra credinței și temelie dogmelor, vreau să zic pe patriarhul prototron al scaunului nostru, apostolul Petru, care îmi

τὸν ἀπόστολον, ὅστις θείως καὶ χριστομιήτως διΐθύνας τὸν παρόντα θρόνον ἔτη δώδεκα, μετέβη εἰς τὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνον“.

„Τὸ δὲ μνημονεύειν, ἡμᾶς ἀλλήλων ὀνομασί οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον τι, ἀλλὰ μόνον τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ὁμόνοιαν καὶ κοινωνίαν καὶ ἔνωσιν εἰς ἓν αἶμα καὶ μίαν κεφαλὴν τὸν Χριστὸν δηλοῦν, καὶ ἔξεστί σοι προσδέχεσθαι τὸν ζητοῦντα τὴν τοιαύτην ὁμόνοιαν, οὐ μὴν δὲ ἀποστρέφεσθαι καὶ ἀποβάλλειν προφασισζομένῳ αἰτίας τοιαύτας, οἷας ἡμῖν ἔγραψας· οὔτε μὴν παραβάλλειν τὸ ὑπέρτατον τοῦτο ἀξίωμα τῷ γήμαντι κόρην τινὰ, καὶ ταύτην μὲν καταλιπόντι, τὴν ταύτης δὲ μητέρα ἑαυτῷ ἀγαγέσθαι τολμήσαντι· μὴ γένοιτο, συγκρίνειν καὶ ἐξισοῦν τὴν τοιαύτην ἀξίαν τῇ τοιαύτῃ σαρκικῇ συναφείᾳ, καὶ εἰ οὕτως ἦν, οὐκ ἂν ἐδύνατο ἀδελφός τις ἀποθανόντος τινὸς ἀρχιερέως τῆς ἐκείνου ἀξίας ἐπιβῆναι, ἀποπον γὰρ κατὰ τὴν δόξαιε τὸ λαβεῖν τινα ἑαυτῷ τὴν σοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ γυναῖκα, ὡς περ καὶ τὴν μίαν γυναῖκα δύο ἀδελφῶν γενέσθαι σύμβιον ἀνοίκιον, οὔτε δύο ἀδελφοὺς μίας γυναικὸς γενέσθαι ἄνδρας. Τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου, τὸ λ' ἔγον· „ὅστις ἀπολύσῃ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, μοιχᾶται,“ ἀποπον δοκεῖν μοι καὶ ἐρμηνεύειν· εἰρηται γὰρ τοῦτο * πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν τῶν Ἰουδαίων, οὐ μὴν πρὸς σύγκρισιν τῆς χριστομιήτου καὶ χριστοπαράδοτον ταύτης ἀξίας· καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τίς γένοιτο σύγκρισιν τῶν τοιοῦτων πρὸς τὸ θεῖον τοντι ἀξίωμα· ὅπερ ἔστιν ὡς βαθμίδες τινές, δίκην κλίμακος τινος, ἢ ἑτέρα τῆς ἑτέρας ὑπερβεβηκῖα· τὸ δὲ παραβάλλειν τὰς τοιαύτας βαθμίδας τοῖς οὐρανόις τῶν ἀγγέλων τάγμασι, τοῖς μὴ μεταβαίνουσι καὶ παραλλάττουσι τὰς οἰκείας τάξεις, ἵλιαν ἀνοίκιον ἔστιν. Εἰ γὰρ οὕτως εἶχεν οὐκ ἂν ἦν μεταβαίειν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν τοῦ ὑποδιακόρου ἀξίαν καὶ

tând pe Christos, în chip dumnezeesc conducând acest scaun vreme de 12 ani, se transferă apoi la scaunul vechii Rome“.

„Intru cât privește ca să ne pomenim unul pe altul, nu doar că este ceva necesar, ci arată doar buna înțelegere, comuniunea și unirea bisericilor într'un singur corp și un singur cap: Iisus Christos. Și se cuvine ca să primiști pe cel care caută această concordie, și să nu te întorci de la el și să-l arunci invocând motive ca acestea pe care tu ni le-ai scris și nici să compari această demnitate supremă cu cel care ia în căsătorie o fată, și pe urmă o lasă ca să îndrăznească să se căsătorească cu mama ei. Să ne ferească Dumnezeu de a compara și de a egala această demnitate cu asemenea unire corporală; și dacă ar fi fost așa, fratele unui oare care episcop decedat n'ar putea să ocupe demnitatea aceluia. Căci s'ar părea nepotrivit, după tine, ca cineva să ia pentru el femeia fratelui său, după cum este nepotrivit ca o singură femeie să o aibă doi frați, sau ca doi frați să fie bărbali unei femei. Ceea ce să zice în sfânta Evanghelie: „Cine lasă pe femeia lui, preacurvește“, îmi pare absurd chiar ca să explic. Căci aceasta s'a zis * pentru în- * p. 58
vârtoșarea inimii ludeilor, iar nu pentru comparația cu această demnitate instituită pentru imitarea lui Christos și transmisă de El. Și dacă este așa, ce comparație se poate face între asemenea lucruri și această demnitate divină. * Ea este ca treptele unei scări, din care una este mai sus de cât alta. A asemenea însă aceste trepte cu cetele cerești ale îngerilor, care nu-și depășesc și

τὴν ἱποδιακόνον εἰς τὴν τοῦ διακόνου, ὡσπερ καὶ τὸν διάκονον αὐθις εἰς τὴν τοῦ ἱερέως, καὶ τοῦτον εἰς τὰς καθ' ἑξῆς. Προσέτι δὲ καὶ τὸ τοῖς οὐρανίοις σήμιοι παραβάλλειν, πάνν ἀνάριστον ἐστίν ταῦτα γὰρ ὡς ἀλογία, ἦθιτο ὁ Θεὸς ἀμετάβατα, φυλάττοντα ἕκαστον τὸν οἰκεῖον βαθμὸν καὶ τόπον τὸν δὲ ἄνθρωπον, ζῶον λογικὸν καὶ μεταβατικὸν πλάσας, προσέταξε μεταβαίνειν βαθμοὺς καὶ τόπους, καὶ παραλλάσσειν ταῖς ἐνεργείαις. "Ὅθεν δέον αὐτῷ εἰς τὰ κρεῖττω καὶ τελειώτερα μεταβαίνειν, καὶ ἀνέρχασθαι εἰς τὰ ὑψηλότερα, διὰ τοι τοῦτο καὶ συγκεχώρηται αὐτῷ τὸ μεταβαίνειν καὶ τοῦτο ἐστίν ὅπερ εἶδει δεῖξαι".

Τὸ δὲ ὅτι ἤτησας παρ' ἡμῶν γράμμα τῶν ἐπαρχιωτῶν περὶ ἡμῶν οὐστατικόν, ὡς τάχα μαθεῖν σε δῆθεν τὰ ποιεῖ τὴν ἡμετέραν ἐκλογὴν, τοῦτο οὐ ποκεῖ ἀναγκαῖον, οὔτε γὰρ ἔθος τοιοῦτον ἐπεκράτησε ταῖς ἐκκλησίαις, οὔτε οἱ πρό ἡμῶν τοῦτο ἐποίησαν ἵνα καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν. Ἐνὶν ὅμως, εἰ μὴ ἡ ἐνεστώσα τῆς ὁδοῦ διακάλωσις ἦν, καὶ πέμψαι σοι τοιοῦτον γράμμα, καὶ εἰ μὴ * ἦν γεγονός καὶ τετελεσμένον τὸ πρῶγμα, ἐρχῆν σε τοιοῦτον ἡμᾶς αἰτεῖν γράμμα, τανῶν δὲ τετελεσμένου ὄντος, καὶ ἔτους ἤδη ὅλον παρελθόντος, εἰς τί καὶ συμβάλλεται; μάλιστα δὲ αὐτὸς σὺ, ὃ τίμει πάτερ, αἰδῶς, ὅτι ἀνευ τοιοῦτου γράμματος καὶ ἀκριβοῦς τῆς ἐξετάσεως, οὔτ' ἂν ἐκλογὴ ἐγεγόνει, οὔτ' ὁ κρατῶν ἀνευδόκησεν ἂν καὶ ἀκολούθως οὐδέ ὁ ἐνθρονισμὸς ἂν ἐθεσπίσθη, οὔτε μὴν εἰρήνη καὶ ἡσυχία ἐνῆν τοῖς πράγμασιν, μᾶλλον δὲ σύγχυσις ἂν ἦσαν καὶ ταραχαί. Τανῶν δὲ ἡμῖς τε ἐν εἰρήρῃ βαθεῖα καὶ καταστάσει γαληνῶν ὄντες διέχομεν, καὶ

nu-și schimbă rangurile, mi se pare foarte nepotrivit. Căci dacă ar fi așa, nu ar păși citețul la rangul de ipodiacon și ipodiaconul la rangul de diacon, precum și acesta la rangul de preot și acesta la cele următoare. E foarte nepotrivită încă și comparația cu corpurile cerești; căci acestea, fiind iraționale, Dumnezeu le-a făcut să nu treacă, păzind fiecare propriu-i rang și loc. Iar pe om făcându-l ființă rațională și dotat cu înaintare, el îl rânduie să schimbe rangurile și locurile și să-și varieze activitatea. Deci, el trebuie să înainteze spre cele mai bune și mai desăvârșite și să se ridice spre cele mai înalte. Pentru aceasta el a fost înzestrat cu facultatea de a înainta; iată ceea ce trebuia să demonstrăm!"

"Cât pentru aceea că ne-ai cerut scrisoare de recomandare din partea eparhioșilor pentru noi, ca să aflî, așa zicând, cele privitoare la alegerea noastră, aceasta nu ni se pare de trebuință, căci un asemenea obicei n'a dominat în biserică, nici predecesorii noștri n'au făcut aceasta, pentru ca și noi s'o facem. Era totuși să-ți trimit o scrisoare de acest fel, dacă în prezent calea n'ar fi fost plină de piedici, și dacă* lucrul * p. 50 nu s'ar fi întâmplat și nu s'ar fi sfârșit, tu ne-ai fi putut cere o asemenea scrisoare, dar astăzi când totul este sfârșit și a trecut și un an, la ce ar mai folosi? Cu atât mai mult cu cât tu, Cinstite Părinte! știi că fără o asemenea scrisoare și fără o cercetare amănunțită, nici alegerea n'ar fi avut loc, nici suveranul n'ar fi aprobat, și prin urmare, nici n'ar fi întărit înscăunarea, nici n'ar fi fost pace, nici liniște în lucruri, ba mai degrabă agitație și

τὰ καθ' ἡμᾶς καλῶς ἔχει χάριτι Θεοῦ καὶ ἀπειρῶ ἐλέω· παραιτητέα τοιγαροῦν τὰ τοιαῦτα ἀνωφελῆ ζητήματα, ἵνα ἔχομεν ἐν αὐτοῖς τὴν χριστοπαράδοτον φιλαδελφίαν, καὶ ἀποβάλλωμεν τὴν ταραχοποιὸν φιλονεικίαν, ὅπως λείψῃ καὶ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν πᾶσα διαφωνία καὶ διένεξις. Μᾶλλον δὲ σὺ, ὃ τίμει πάτερ, ἐπίθες τὴν σφραγίδα τῷ μελετηθέντι σκοπῷ καὶ ἀναπλήρωσον τὸ ἔλλειπὲς τῆς χρείας. Ἐχοῦν δὲ ἡμᾶς καὶ τὰ κατὰ δύναμιν δῶρα, συνθήματα τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας καὶ ἀγάπης προσεπιστεῖλαι σοι, ἀλλὰ διὰ τε τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸ δυσέυροτον τῶν τοιοῦτων κοιμητῶν, τοῦτο τανῦν οὐ ποιοῦμεν· καιροῦ δὲ ἀριμοδίου λαβόμενοι πονήσομεν“.

turburări. Dar acum noi trăim într'o pace profundă și într'o stare de liniște, și cele ale noastre merg bine prin harul și mila neșfârșită a lui Dumnezeu. Deci trebuie să lăsăm la o parte asemenea chestiuni inutile, ca să păstrăm unul față de altul iubirea frățescă lăsată nouă de Christos și să alungăm toată cearta cea turburătoare, ca să piară din biserică orice gâlceavă și orice dihonie. Tu mai ales Cinstite Părinte, pecetluiește lucrul acesta pe care-l urmărim și împlinește ceea ce lipsește pentru nevoia noastră. Ar fi trebuit să-ți trimitem și daruri după putere, semne ale prieteniei și ale iubirei dintre noi, însă din pricina lungimei drumului și din pricina dificultății de a găsi asemenea aducători, n'o facem pentru moment. O vom face însă într'o vreme mai favorabilă“.

„Σὺ δὲ ὃ πάτερ ἀντίπεμψον ἡμῖν τὴν σὴν εὐλογία, καὶ γράμμα σου σεβάσιμον, διαλαμβάνον περὶ τε τῆς ἀγαθῆς σου ὑγείας καὶ τῶν ἡμῖν ἐφετῶν. Εἰ δὲ τινος τῶν ἡμῖν δυνατῶν ἢ σὴ ἀδελφότης ἐπιδέεται, κελεύετω ἡμῖν καὶ προθύμως * ἐξυπουργήσομεν, διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀδελφότητα ἡμῶν καὶ συγκοινωνίαν“.

„Tu însă, o, Părinte! trimite-ne în schimb binecuvântarea ta și scrisoarea ta venerabilă, care să ne dea de știre despre buna ta sănătate și despre cele de noi dorite. Dacă însă Frăția Ta are nevoie de ceva care este în puterea noastră să ne pornească și noi bucuroși o vom servi * în numele frățietății noastre și a legăturii noastre în Christos“.

„Ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ σοῦ σιγρίζουσα, διαφυλάττουσα καὶ συντηροῦσά σε ἀνώτερον παντός ἐναντίου συναντήματος, πάντοτε· ῥῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν“

Pacea Domnului nostru Iisus Christos să fie cu tine, să te întărească, să te ferească și să te păzească mai presus de orice întâmplare protivnică acum și pururea și în vecii vecilor. Amin“.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ γράμμα λαβὼν ὁ πατριάρχης Ἡλίας καὶ ἀναγνούς, ἔκαμε μετ' ὁν Ἀγάτιον κοινωνίαν, καὶ ἐμνημιόνησε τὸ ὄνομά του κατὰ τὸ σῆμα.

Patriarhul Ilie primind deci în această scrisoare și citindu-o îl primi pe Agapie în comuniune cu el și-i pomeni numele după obicei.

p. 60

* p. 60

Εἰς δὲ τοὺς καιροὺς ἐκείνους εἶχε στείλει ὁ βασιλεὺς Βασίλειος, Φωκᾶν τὸν Βάρδα ἐκ τῆν Ἀνατολῆν διὰ νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ διασθεντεύσῃ τὰ μέρη ἐκεῖνα· Ὁ ὁποῖος φθάνωντας εἰς τὴν Ἀνατολῆν, ἀποστάτησεν ἀπὸ τὸν βασιλέα, καὶ διέμεινεν ἀποστάτης χρόνους ἰκανοὺς· ἔπειτα τὸν ἔπιασεν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἐφόνησεν, καὶ περιλαμβάωντας τὰ πράγματά του, εὗρέθη εἰς ἓνα του σεντούκιον γράμμα τοῦ πατριάρχου Ἀγαπίου τὸ ὁποῖον ἐφανέρωρε πῶς νὰ ἐφώτησεν ὁ Βάρδας τὸν Ἀγάπιον περὶ τινος ὑποθέσεως, καὶ ὁ Ἀγάπιος νὰ τοῦ ἀποκριθῆ, βεβαιώνωντάς τον καὶ παρακινώντας τον. ὅτι νὰ γένη οὕτως· ὁμοῦ δὲν ἦταν φανερὰ ἢ ὑπόθεσις ἀλλὰ σκοτεινὴ, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ βασιλεὺς ὑποπιεῦθη, ὅτι νὰ ἦτον τοῦτο τὸ γράμμα αἴτιον τῆς ἀποστασίας τοῦ Βάρδα, καὶ ὁ Ἀγάπιος νὰ ἦτον, ὁποῦ τὸν ἀνάγκασε καὶ τὸν ἐπαραινῆσεν εἰς τοῦτο, καὶ μάλιστα εἶχεν ἀκούσει καὶ ψιλά λόγια μερικὰ ὑπὸ τινων περὶ τούτου· ὅθεν ὠργισθῆ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀποστείλας ἐπεριώρισεν αὐτὸν εἰς ἓνα μοναστήριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *

p. 61

Εἶχε δὲ τότε εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἔτη δώδεκα· ἔκαμε καὶ ἐκεῖσε κλειόμενος σχεδὸν ἑπτὰ χρόνους· ἐτερογοῦσεν ὁμοῦ τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ ἐχειροτονεῖ, καὶ τὸν ἐπέθονταν οἱ αὐτοῦ· ζητώντάς τον δὲ ὁ βασιλεὺς παραίτησιν, αὐτὸς οὐκ ἠθέλεν παντελῶς· ἕως ὅπου καταπειθωντάς τον ὁ βασιλεὺς εἰρηρικῶ τῷ τρόπῳ τοῦ ἔδωσεν ἓνα μοναστήριον ὁποῦ ὠνομάζετο τοῦ Φρυγίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔπερνεν εἰσοδήμα τὸ πῶθε ἔτος ἓνα κεντηνάριον χρυσοῦν καὶ ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας εἰκοσιτέσσαρες λίτρας χρυσοῦν, διὰ τὴν ζωοτροφίαν του· καὶ τότες ἔστερξε, καὶ ἔδωσε τὴν παραίτησιν, τοῦ θρόνου του· ἐν ἔτει καὶ τὸ τουρκικὸν τριακισιοστῶ ὀρθοδοξοστῶ ἔπειτα.

În vremea aceea împăratul Vasile trimise pe Barda Foca în Orient ca să urmărească pe dușmanii lui și să apere regiunile acelea. Barda, ajungând în Orient se răzvrăti contra împăratului și rămase răzvrătit mulți ani. În urmă împăratul îl prinse și-l omorî și luându-i lucrurile lui, găsi într'una dîn lăzile lui o scrisoare a patriarhului Agapie din care reeșia cum Barda a întrebat pe Agapie privitor la o chestiune oarecare, iar Agapie îi răspunse aprobându-l și indemnându-l să facă astfel. Totuș chestiunea nu era clară, ci obscură, ceace făcu pe împărat să presupună că această scrisoare era cauza răzvrătirii lui Barda și că Agapie era cel care-l împinsese și-l încurajase la aceasta și cu atât mai mult cu cât auzise dela unii și zvonuri despre aceasta. Deaceea mâniat foarte împotriva lui, împăratul trimise și îl închise într'o mănăstire din Constantinopol. * p. 61

El ocupase scaunul patriarhal timp de 12 ani și rămase închis în această mănăstire aproape șapte ani, lucrând totuși cele ale arhieriei și hirotonind și îl ascultau ai săi. Cerând și împăratul dimisia, el n'a voit nici de cum până ce împăratul convingându-l în chip pașnic, îi dădu mănăstirea care se chemă Frighion, de la care lua un venit anual de un centenar de aur și dîn veniturile scaunului din Antiohia 24 lire de aur pentru întreținerea sa. Și atunci consimți și-și dădu dimisiunea dîn scaunul sau în anul 386 după era turcească.

„PROPOVEDUEȘTE CUVÂNTUL“

(II Timot. 4. 2)

«La Birmingham, în fața primăriei, este statuia preotului *Dawson*. El a înflăcărat pe vremuri acest oraș de muncitori, cu predicile sale și cu zelul său apostolic. A predicat bogașilor dragostea pentru săraci, și săracilor munca de înobilare. *Dawson* a fost creatorul aceluia spirit public, care, într-o jumătate de veac, a transformat Birminghamul, făcându-l o cetate a muncii».

Există în țara noastră undeva statuia vreunui mare predicator episcop sau preot? Afară de bustul profesorului Iconom *Const. Nazarie*, nu cunosc o altă imortalizare în bronz a vreunui cuvântător cleric. N'am avut și nu avem astfel de cuvântători?

Ba da. Și avem și i-am avut, dar n'am ajuns încă să le prețuim cum se cuvine ostenele pe acest tărâm. De ce? Pentru că cuvântul lui Dumnezeu este «*pânea îngerilor*» cum zicea Grigore Teologul, și cu el se hrănesc «*toate sufletele ce flămânezesc după Dumnezeu*».

Unde-i dar statuia vestitului *Popa Tunsu* sau, cu numele lui adevărat, *Protopopul Ioan Piuariu* din Sadu (între Căineni și Sibiu), căruia, pe la 1760, episcopul unit *Petru Paul Aron*, i-a tăiat barba și părul, fiindcă «*dela propovedania lui, nici pedeapsa episcopului și nici poruncile împărătești*» nu-l putură împedeca. Și se spune despre el c'a stat dârz și în închisoare (dela 1760-1761), ca un apărător vajnic al ortodoxiei noastre. Nu merita un astfel de preot să fie imortalizat în bronz?¹⁾

Ce definiție frumoasă și aleasă dă Păr. Profesor Dr. Cristescu predicii: Predica este «*aducerea lui Hristos la oarecare distanță de conștiința credinciosului, ca să-l contemple; și apoi, determinarea conștiinței, să se plece spre El și să-L alieze ca putere permanentă a vieții ei. Predica este deci elementul clasic al încreștinării*». (*Predică și cateheză*, pag. 75).

De aceia sfântul apostol Pavel îndeamnă pe Timotei:

1. Ba da, dar de ce pentru predică? Avem predicile lui?—Nota Arhim. Scriban.

«stăruiește cu timp și fără timp, muștră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și dând neconținut învățatură» (II Timot. 4. 2). Și de aici duplul ei caracter: afirmativ, când recomandă virtutea, și negativ, când combate viciul. «Sunt adevăruri, pe care predica le înviorează și le tălmăcește; și sunt ficțiuni pe care ea le combate și le răstignește.

«Predica nu dărâmă, decât ca să zidească.

«Și nu dărâmă decât ruine, ca să zidească în loc viață superioară.

«Ea creiază o gândire creștină, o simțire creștină, o voință creștină și o conștiință creștină, care nu se pot manifesta, decât în senzul evangheliei». (*Predică și Cateheză*, p. 87).

Pentruca să întorci pe rătăcit de pe calea lui, să înmoi inima împetrită, să tămăduiești sufletul bolnav, să ridici pe păcătos din starea lui, nu ți se cere să fii întâi meșter la cuvânt, ci să fii întâi sincer.

Despre sf. Grigore de Nazianz se spune că pe unii îi muștra pe față, rușinându-i pentru a-i aduce la pocăință, pe alții îi muștra în patru ochi. Pe alții chiar îi ocăra, dacă aceasta le era de folos; iar pe alții, îi muștra ca să-i îndrepte.

«Amvonul se caracterizează prin intransigență morală». Pentru a exemplifica virtutea, nu trebuie să neglijezi realitățile. Numele lui *Alexandru Căldăraru* (II Timot. 4. 14) a rămas imortalizat în paginile Scripturii, fiindcă a făcut multe rele apostolului Pavel. Numele lui *Dima* a rămas ca o veșnică muștrare, pentru cei care, ca și el, «iubind veacul de acum» (II Timot. 4. 10) părăsesc pe apostoli sau sarcinile apostoliei. Deci, «pentru a face odios și ineficace păcatul, nu neglijezi pomenirea faptelor rele».

Așa fiind, în predică poți critica, fără să jignești. Poți fi categoric în osândirea unui păcat sau greșeli, fără să omori avântul de îndreptare. Poți să arăți nimicnicia unui lucru sau inutilitatea unui gust, fără să te cobori la tonul și la forma pamfletului. Poți umili, fără să dezolezi. Poți muștra, fără să scandalizezi. (*Predică și Cateheză* 111).

Prin predică adâncești «albia vieții sufletești» și sporești «forța ei religioasă și morală», adică, sporești inspirațiile și acțiunile pozitive ale vieții sufletești, în toate domeniile de manifestare omenească.

Prin predică te dovedești a fi misionar: «*Mergând, predicați evanghelia la toată zidirea*». Prin predică îți arăți chemarea apostolică de luptător pentru Hristos. Predicatorul nu poate rămânea cu nasul în cărți. Predicatorul, trebuie să pășească eroic — cum zice Păr. Cristescu — în arena vieții, unde luptă și se concurează viciile, ignoranțele, ereziile și păcatele. Predicatorul, prin însăși chemarea lui, este un apologet. El nu numai că trebuie să învețe pe alții, dar trebuie să fie așa stăpân pe sine, încât să și poată la nevoie apăra credințele sale.

Prin predică «noi trebuie să izbăvim de peire atâtea suflete, să le pescuim din abisuri de nelegiuiri, să le trezim din somnolența nepăsării, să le zmulgem din ghiarele păcatului, să le încălzim la văpaia iubirii noastre, să le luminăm cu flacăra credinții noastre și să le îmbărbătăm cu pildele sfinților și cu desăvârșirile ființii noastre, pentru ca viața lor să fie ferită de naufragiile păcatului, și pentru ca ele să-și recâștige degrab «cetățenia cerească», perdută din pricina satanicilor ademeniri și anarhii ale veacului. (Dr. Cristescu, *Teologie și Sacerdoțiu*).

Pentru aceea diavolul se cutremură la auzul vestirii evangheliei. «Nu se teme iepurele de tunet, pe cât se teme diavolul de predică», zice sf. Vasile cel Mare.

Ca să izbândești însă, «*silește-te să te arăți pe tine însuși lămurit înaintea lui Dumnezeu, lucrător cu fața curată, drept îndreptând cuvântul adevărului*», cum scria sfântul apostol Pavel ucenicului său iubit Timotei. (II. 2. 15).

Preotul A. C. COZMA,
Bălca-Coțofănești, jud. Putna.

Trebuie să venim la respectul muncii și la respectul capacității dobândite prin muncă. Interzicând unui om de merit și de experiență, de a-și pune experiența sa, cunoștințele sale, talentul, energia sa, de a le pune în serviciul mai multor așezăminte, nu consacrați un principiu moral, ci dimpotrivă, lucrați pentru acea nivelare în mediocru și în inferior, care este, în momentul de față, unul din blestemele acestei țări... Dacă este o țară în care omul trebuie să fie încurajat pentru cunoștințele pe care le are, pentru dorința lui de muncă, aceasta este Țara Românească... Respect pe oricine și-a clădit viața pe muncă și pe merit, iar pentru alți oameni, lozinca e alături cu munca și alături cu meritul. Să fie toți deavalmă. Aceasta însemnează, însă, moartea morală a unei societăți.

N. IORGA,

În cuvântarea din Adunarea Deputaților
la Legea Cumulului, în Decembrie 1930.

REALITĂȚI

DIN TRECUTUL NOSTRU CĂLUGĂRESC.

Oridecâteori voim să laudăm sau să criticăm o stare de lucruri de azi, din o ramură oarecare și în vederea efectului ce dorim să aibă cele spuse de noi, îndată ne raportăm la trecutul corespunzător, pe care-l descriem, fie în culorile cele mai triste, fie în cele mai trandafirii, pentruca deosebirea să fie cât mai pronunțată și deci cât mai favorabilă tezei, susținută de noi.

Este destul de natural, că cu asemenea comparații, diametral opuse între ele și datorită neputinței de control imediat, sau chiar și mai târziu a celor către cari ne adresăm, concluziile, la cari ajungem, sunt cele cu cari ni-am deprins de la o vreme, adică cum că, din anumite puncte de vedere, trecutul a fost superior prezentului, iar din altele cum că a fost inferior de tot.

Poate că în unele laturi ale lui să fie și așa, dar după cum nu se poate regula generală fără excepții, bă încă unele cam cu multe excepții; tot așa nu se poate nici cu stările trecutului.

Atât ieri, la fel ca și azi, a fost și este și bine, dar și rău.

Dacă, de pildă, ne oprim asupra trecutului călugăresc, nu se poate afirma ca regula generală că toată călugăria trecutului nostru românesc a fost de neprețuită valoare, după cum fac unii, atunci când voesc să aducă critici celei de azi, la care le place să găsească numai lipsuri și metehne, dar nicio calitate.

Atunci când se spune că mănăstirile de ieri au fost focare de cultură și de artă, că au fost locașuri, unde viețuitorii, la data venirii, s'au lepădat cu totul, la poarta mănăstirii, de viața de mai înainte etc. etc., se face o afirmare plină de adevăr numai în o anumită măsură și ca urmare aceasta nu poate să constituie o regulă generală, pentruca să se poată spune că viețuitorii mănăstirilor de azi sunt cu totul sub nivelul celor de ieri.

Da, e foarte drept că în mănăstirile noastre au trăit, în veacurile apuse, meșteri scriitori dela cari vitrigia vremurilor ni-a mai păstrat un număr de cărți, cu multă măiestrie scrise și cu artistice miniaturi împodobite.

Au mai rămas eșite din mâinile călugărilor de ieri: obiecte de aur și argint pentru trebuința religioasă împodobite cu migăloase dantelării din aceeași metale; apoi sculpturi interesante, la cari nu știi ce să admiri mai întâi: arta deosebită sau răbdarea neexplicabilă pentru lumea grăbită de azi, a celor cari au săpat cu dalta lemnul cu reliefuli atât de mândre; solide și frumoase scoarțe de argint pentru evangheli, cât și legăturile în lemn și piele a cărților bisericesti cu frumoase chenare și alte ornamente presate și cari, prin trăinicia lor, au înfruntat vremurile și veacurile trecutului și în sfârșit cu tot anonimatul meșterilor de zugrăvit, o parte din picturile vechi au fost făcute tot de călugări.

Apoi, din mâinile malcilor, ni-au rămas atâtea migăloase și interesante cusături cu fire de mătase și aur, împodobite cu pietre scumpe.

Nu poate apoi să fie trecut cu vederea nici faptul, de ordin cărturăresc, că unii călugări au fost dascăli de copii, ba chiar și de odrasle domnești și apoi că tot ei, dela o vreme, au fost mănuiitorii teascurilor, cari ni-au dat cărțile de trebuință.

Dar dacă repetăm cele spuse despre aceste ocupațiuni de seamă ale trecutului călugăresc, nu trebuie să credem că toți călugării sau măcar majoritatea lor aveau asemenea îndeletniciri deosebite, ci numai că într'un anumit moment se găseau în unele mănăstiri doar câte unul sau doi maiștri, cari lucrau într'o ramură de acestea și tot pe atâți ucenici și mai cu seamă în mănăstiri mari, iar mulțimea celorlalți călugări, pe lângă ruga de zi și noapte, își vedeau de treburile vieții obișnuite, cu nimic deosebitoare de vieța de mai înainte din lumea, din care venise.

Și chiar acea sărăcie de bună voe, cât și de ruga neîntrepută de zi și noapte, încă n'o putem socoti că s'a petrecut, așa cum ni-am deprins a crede; căci hârtii prăfuite din dosare mănăstirești, cât și scrisori de familie ne arată că nu toată lumea călugărească se punea de acord cu aceste îndatoriri, căci, de pildă fetele de boier, cari din lipsă de avere trebuitoare nu puteau să se mărite cu bărbați de treapta lor, erau aduse la mănăstire, unde, fiind întreținute de acasă, duceau viața de mai înainte și care deci numai călugărească nu era și care dădea naștere la nemulțămiri și reclame din partea conviețuitoarelor și, ca urmare, la nelipsitele anchete.

Pentru cei cari veneau la mănăstire și fusese săraci, le venea foarte ușor să îndeplinească votul sărăciei de bună voe, căci la poarta mănăstirii nu făceau altăceva decât să schimbe sărăcia de acasă, cu cea din mănăstire, ceea ce le era tot una; dar nu tot astfel se petreceau lucrurile cu cei cari aveau avere și de care nu se puteau despărți, după cum ne spun unele mărturii din vremea lor, ajunse până azi.

A fost nevoie, în cursul timpului, ca domnitorul țării, împreună cu sfatul ierarhilor și al boierilor din dregătoriile mari ale țării, să ia măsuri prin cari, între altele, să impună călugărilor aceasta sărăcie, zisă de bună voe, dar care de fapt era o sărăcie silită, după cum de pildă, între altele, a fost dispoziția lui Miron Barnovschi, domnul Moldovei (1626, 1629 și 1633), cuprinsă în documentul din 20 Septembrie 1627, unde se dau îndrumări privitoare la organizarea vieții din mănăstirile moldovenești¹⁾.

În acel document, se arată că în acea vreme, lucrurile nu se mai petreceau ca mai înainte prin mănăstiri, unde nu mai era vieța de obște, și, pentru îndreptarea stării de lucruri, se ia un număr de dispozițiuni privitor la felul cum trebuia să se desfășoare vieța pe viitor, în mănăstirile Moldovei, stăruind mai mult asupra necesității vieții de obște și între altele, la subtitlul, „Cine va ținea deosebi“, hotărăște: „Iară cine se va afla neștine din frați fiind ceva deosebit, unul ca acela de săbor

1. Pentru istoria monahismului din Moldova de Episcopul Visarion al Hotinului. Vezi „Arhivele Basarabiei“ pe Iulie-Septembrie 1929.

să hie proclefit, sau să se izgonească din frați. care egumen sau stareț sau altă cineva din călugărie fie rudă de botari, fie de târgu, fie de țară, fie de altă țară, de va calca zapovada aceștii scrisori a noastre cea aleasă cu săborul den svânta pravilă, de va ținea cai, sau stupi, sau alt dobitoc, sau arătură la frați sau la rudele sale, sau la prietenii săi, sau să dea bani într'un aslam, sau a face negoț săvai dobitoc, săvai miare cu polo-boacele, sau va face negoț să hie procler și tricler anathima maranatha amin.

Dacă pentr'un timp dispozițiile acestea cât și altele de mai târziu se respectau, cu trecerea timpului începeau a nu mai fi luate în seamă și chiar căpeteniile civile în bună înțelegere cu cele bisericesti își numeau rudele sau protejații săraci, îmbrăcați în haină călugărească în locurile de egumeni la mănăstirile mai înstărite „ca să se procopsească“.

Intre dispozițiile din regulament mănăstiresc din 1627 găsim și oprirea pentru călugări ca „să dea bani într'un aslan“ adică să dea bani cu dobândă. Dispoziția aceasta a fost respectată de călugării săraci în primul loc, dar nu în același măsură de cei cari în mirenle au avut avere.

O hârtie veche, care de curând mi-a căzut în mână, vine și ne arată că, după cum în mirenle fiecare om a cautat și caută să-și înmulțească averea, apoi tot așa s'au petrecut lucrurile și în vieța călugărească a trecutului.

Această hârtie ne mai arată că afirmările celor cari, spre a combate fie luxul, fie dorința de a strânge bani a unora dintre călugării de azi, se raportează la trecut, rădicând în slavă sărăcia de bună voe a călugărilor de ieri, nu-s tocmai în concordanță cu adevărul. E vorba de un „catastih“ adică un caiet format din 6 foi lungi și înguste de hârtie groasă turcească pe care găsim înșirată averea rămasă la un călugăr, care a veșuit în fostul schit Mera din jud. Vaslui și din care voi da numai începutul și a cărui cuprins îi următorul:

„Izvod de cele ce s'au găsit în 4 lăzi a sfinției sali monahului hagi Nicodim precum au fost găsite 1845 Martie 26.

S'ar părea că suma nu-i așa mare, ci din contră, dar trebuie știut că aici îi vorba de leul vechiu, despre cari bătrânii, în chip figurat, spun că era cât roata carului de mare, adică avea valoare mare, iar nu de lei slabi și ofticoși de azi!

Lei. părali

60	—	Un zăpis a lui Mihai Margine.
400	—	Un zăpis a lui Jădovul Lupu.
355	—	Un zăpis a preutului Irimiea.
71	—	Un zăpis a lui Vasile Rusu.
71	—	Un zăpis a preutului Vasile.
300	—	Un zăpis a D-sale cucoanei Catinca Ioan Tăbărcă.
100	—	Un zăpis a lui Toma Neculai.
13	—	Un zăpis a lui Vasile Manea.
71	—	Un zăpis a lui Măței Turcu.
355	—	Un zăpis a lui Ioan Tulescu.
106	20	Un zăpis a lui Ștefan Botezatu.

Pentru a putea ști cam câtă valoare ar avea cei 1802 lei 20 părăle în banii noștri de azi, e nevoie să luăm ca termen de comparație prețul unui articol de consum din vremea acela față cu cel de azi, cum de pildă: o vadră de vin se vindea în vremea părintelui Nicodin prin 1840 cu 1 leu vechiu, după cum ne spun unele hârtii vechi cu socoteli de acest fel.

Azi o vadră de vin (15 litri) se vinde la producător în termin mediu cu 150 lei, deci 1 leu vechiu între 1840—1846 era egal cu 150 lei din ziua de azi.

Înmulțind cei 1802 lei și jumătate cu 150 ne dă suma de 270.375 lei de astăzi, deci o sumă destul de frumoasă pe care multă lume ar dori s'o aibă adunată și cu care și părintele Nicodin trebuie să fi fost destul de mândru și mulțumit.

Acest monah avea o țintă și anume: să-și înmulțască banii și de aceia nu-și alegea datornicii, ci-i dădea cu împrumut oricui avea nevoie, fie ei preoți ori evrei, răzăși ori și boierănași ai satelor sau și cucoane scăpătate, cari, neavând, după cum ne spun alte izvoare, cu ce să-și mărite fetele, potrivit treptei lor sociale, le duceau, la mânăstire pentru a fi călugărițe.

Dar fiindcă catastihu de avere rămasă dela acest călugăr a făcut să vie vorba de „*bani cu aslan*“ sau cu alt termen al timpului „*bani cu baș*“, ceace în zilele noastre se numește bani cu dobândă, credem că nu strică să spunem și cum se făcea în trecut acest lucru și deci și cum l-a făcut monahul nostru.

Trecutul nostru și-a avut socotelile lui, deosebite în multe priviri de cele ale noastre de azi și în privința folosului, rezultat din împrumut, numit cu numirile de mai sus, era întrebuițat sistemul așa numit: „*zece în doisprezece*“, adică, pentru zece lei împrumutați cuiva, trebuia ca datornicul să dea doisprezece la sfârșitul anului, deci banii se împrumutau în trecut cu un procent anual, în comparație cu sistemul de azi de 20%.

Cu acest sistem de dobândă au fost dați cu împrumut și banii din zapisele monahului Nicodin.

Trebuie amintit că, fie în actele de vânzări din trecut, fie în cele de împrumut, găsim trecute sume mici de zeci de lei, sute mai rar, iar mii niciodată, din cauză că banii erau puțini și deci scumpi, cu valoare, așa că suma de zece lei era unitatea de calcul, după cum azi cu înmulțirea și deci și micșurarea valorii lor, avem ca unitate de calcul suta de lei în chestiuni de împrumut.

Din practica trecutului, se desprinde faptul oarecum de laudă pentru cămătarii trecutului, cari erau mai omenoși, mai cu frică de Dumnezeu, prin aceea că luau o camătă potrivită obișnuită, și ceea ce era mai de seamă constă în faptul că o luau la sfârșitul anului, iar nu ca azi, la începutul lui!

Pomenitul catastih ne mai spune că, în cele 4 lăzi, pe lângă zapisele de împrumuturi, s'au mai găsit lucruri din cari se vede că acest călugăr ducea o veață mai îndestulată ca a altor tovarăși de călugărie și anume: giubele de postav bun, blănite cu blană de vulpe, scurteici de ghermesit cu cacom, bastoane de frestie

de mare, ciubuce, chisele de dulceată, felegene de cafea etc., iar din hagiălăcul lui la Locurile Sfinte ale Răsăritului, nu s'a întors decât cu ouă de struț, nuci de India, culbeci de mare, pene de păun etc., în loc să-și cumpere obiecte pentru trebuințele religioase, dintre cari nu s'au găsit în lăzile sale decât doar o icoană, o cruce de corn și trei de cositor.

Din acestea se vede că monahul hagiul Nicodin a fost înainte de călugărie un boeranaș de cei de la sate, care n'a putut să se despartă de viața lui de mai înainte și, ca urmare, în noua lui viață călugărească, n'a putut fi niciun moment vorba de o sărăcie de bună voce.

Dacă călugărul acesta hagiul, care și-a trăit ultimii ani ai vieții sale în prima jumătate a veacului al 19-lea și a voit să-și dea argintul său cu dobândă nesfârșită, fie întrebându-l la îmbunătățiri la biserica schitului din părțile Vasluiului unde viețuia; dacă altul, din părțile Hușului, care a trăit în veacul al 17-lea, și care n'a voit să-și întrebuițeze argintul lui pentru înnoirea bisericii schitului unde trăia, biserică care s'a ruinat și despre care numai tradiția și hârtiile vechi ale aceluși veac mai pomenesc de el, ci și-a îngropat acel argint în pământ, răsturnând peste el și o lespede mare de piatră, pe care deabia acum, după trecere de aproape trei sute de ani, ploile spălând și ducând la vale pământul pus deasupra, au făcut să fie găsit argintul îngropat; dacă, pe lângă acești 2 din aceste părți, și alții, din alte părți ale țării vor fi făcut la fel, nu urmează că toți călugării au procedat la fel, de oarece faptele vin și ne spun că au mai fost și alții cari s'au întrebuițat cu folos argintul lor, fie în alte fapte bune, fie pentru rădicarea de biserici, a căror pisanii le vor povesti în lungul veacurilor numele și fapta lor pioasă, fie pentru cumpărarea de obiecte care fac podoaba acelor locașuri etc.

Iată deci că în trecut au fost călugări și iubitori, cât și ne iubitori de argint și în cea ce privește pe cei din aceste părți, din Eparhia Hușilor, am să le vestesc și numele și faptele, fie pentru slăvirea acelor fapte, fie mai ales pentru exemplul atât de trebuitor celor de azi din multe părți, care își zăvorăsc argintul lor și nu vor să-l dea cu neprețuită și nesfârșită dobândă, ci urmează calea înaintașului lor hagiul din 1845, care a dat motiv de a fi scrise rândurile de mai sus.

Iar dacă, din acest punct de vedere, ne raportăm, la călugării prezentului, vedem că-s la fel cu cei de ieri, căci în timp ce unii își cheltuesc singurul lor avut, cel intelectual, pentru lumină în rândurile celor ce au nevoie de ea, alții argintul lor puțin pentru tipar, nimic nădăjduind să iea, drept folos, datorită timpului prezent, când publicațiile serioase nu se prea vând; alții, cum, de pildă, sunt câțiva la noi, aici, în Eparhia Hușilor, își întrebuițează argintul lor în opere de reînviere a vieții călugărești, asociindu-se P. S. lor Episcop Iacov, care a reușit să poată căpăta maximum din ceea ce se mai poate căpăta azi, din ceea ce s'a luat ieri, putându-se redeschide 3 mănăstiri, din care 2 isctitorii domnești: a lui Ștefan cel Mare și a fiului său

Petru Rareș, dar la a căror redeschidere a fost de neapărată trebuință și argintul lor, despre cari iarăși voi vorbi la timp; alții în schimb își zăvoresc argintul lor, ori practică sistemul înaintașului lor, hagiu din 1845, dându-l cu dobândă aceștii lumi, cu dobândă cu sfârșit.

Am publicat începutul aceluși „catastih“ de averea unui călugăr din secolul trecut și mai ales pentru a se vedea mijlocul de a o înmulți și am arătat apoi fapte cunoscute nouă fie în calitate de răscolitor și cititor al urmelor trecutului, fie în ceea ce ni-o dă rostul nostru de azi, pentru a arăta că celece vedem în viața călugărească de azi cu, privire la iubirea unor fețe călugărești de argintul acestei lumi nu-i ceva nou, ci o continuare a unei practici vechi și apoi că atunci când voim să vestim, cu tendință de a îndrepta, anumite stări de lucruri din viața călugărească de azi, să nu ne mai raportăm la trecutul respectiv, ca la un lucru de autoritate îndiscutabilă, pe care să-l suim într'o slavă, care se poate clătina.

Dacă sunt lipsuri în viața călugărească de azi și cari au nevoie de a fi înlăturate, apoi să nu întrebuițăm singurul argument în care se pune toată nădejdea: cel istoric, căci acesta îi un fel de sabie cu 2 tăiușuri, putând fi întrebuițat cu egal folos, atât de cel care face morală, cât și de cel căruia i-se face morală, să avem în vedere că trecutul călugăresc, cât și trecutul nostru în general, au avut și părți bune, dar și mai puțin bune, după cuin se vede și astăzi, fapt fixat în expresia: „*lumea-i lume de când lumea*“.

Economul V. URSĂCESCU,

Referent ad-tiv în eparhia Hușilor și membru
corespondent al Comis. Mon. Istorice.

D U R E R E A

Durerea iute se strecoară
Ca o undă mult ușoară,
În sufletu bietului om,
Fie el sărac sau Domn.

Unde ea se pripășește,
Cu oftatul se 'nsoțește;
Masa nu mai este masă,
Nici la somn ea nu te lasă.

Rădăcina ei e mare,
Crește iute, nu-i scăpare;
Te cunoaște orișicare,
După trista 'năjișare!

Este fruntea încreșită,
Faja pare vestejită;
Orice zâmbet nu te 'ncântă,
Inima este rănită!

Rătăcit pe calea vieții,
Omul zice contra morții
Vorbe de amărăciune;
Nu mai crede 'n orișicine.

Este grea de tot durerea,
Când lipsește mângâierea,
Când pe Domnul părăsești
Și nu vrei să-l mai găsești.

Aici de vrea muritorul,
Să-și găsească ajutorul;
La Domnul să năzuiască
Durerea s'o liniștească!

Preot NIC. I. IANCU

București-Argeș.

SCRISUL SAU GRAIUL ?

Problema culturală a luminării poporului, a trezirii lui la o viață conștientă și demnă de creștin bun și cetățean integru, ne silește a releva mijloacele cele mai nimerite, care duc la atingerea scopului. Fără îndoială că aci e vorba de propagandă, ce trebuie făcută prin scris și prin graiu. La întrebarea însă, care din aceste două mijloace e mai eficace mai rodnică, răspundem că atârnă de gradul de cultură al aceloră, la care ne adresăm. Dacă avem în vedere populația orașelor, atunci scrisul are aceiaș înfrurire ca și graiul, ba are în plus avantajul că colindă pretutindeni și-l poți avea la dispoziție oricând. La sate însă, se schimbă lucrul. Aci efectul propagandei prin scris e egal cu zero. Oricât de bune cărți le-ai da, scopul nu-l poți ajunge. De ce? Fiindcă ei n'au ajuns să capete gustul cititului. Ei citesc cu greu și citirea greoaie împedică înțelegerea și de aceea, de și le iau, de i le dai, și ți se plătesc din omenie, cum ceri, totuși ei nu le pot folosi, fiindcă nu le pot ceti cu ușurință, nu le înțeleg cum trebuie. De aceea le închid, le pun pe raft și acolo rămân uitate pentru totdeauna. Să nu ne mire faptul că sătenii ce au patru clase primare n'au încă gustul cetitului, căci acest gust se capătă treptat, după vârsta școlii, prin cetire îndelungată, dar tineretul nostru de la sate nu mai citește după isprăvirea școlii așa că, la 3-4 ani în urmă, ei silabisesc. Deci, la sate propaganda prin scris nu dă roade. Aci graiul propoveditorului duce direct la țintă. Săteanul ascultă cu slințenie cele ce-i grăești. Îți soarbe vorbele și-l vezi cât de voios e, când te pricepe, și cât de mult ar vrea să-i povestești. Îi luminezi mintea, îi cucerești inima numai prin grăirea înțeleasă, gură către gură. Devine ascultător și supus, pe măsură ce vede că tot ce-i spui îi e de folos, și așa izbutești a-i cuceri conștiința și a-l decide la o viață creștinească. Toate acestea însă le capeți prin excelentul mijloc al graiului, a propoveduirii verbale a unei învățături. Mântuitorul n'a scris nimic, ci numai a predicat. Apostolii de asemenea; împărțășiau învățătura Domnului prin graiu și numai unde nu mai puteau merge trimeteau epistole de mângâiere și

întărire. Prin graiu se efectuează mai lesne procesul înțelegerii în sufletul auditorului și folosesc toți și neștiutorii de carte. Iată deci nevoia de propoveduitori culturali, cât mai mulți, la sate. Preoții și învățătorii să-i lumineze, să-i povățuiească neconținut. Cărțile ce li se dau spre distribuire să le citească întâi ei în fața sătenilor, să le explice și apoi să le pretindă a le cumpăra și a le citi și dinșii. Să se înființeze în acest scop săli de lecturi, în care îndrumătorii culturali să citească poporului, adunat acolo, cărțile ce le sunt de folos și să le dea lămuririle de trebuință. Aceiaș procedare pedagogică și cu adulții ca și cu copii de școală. Ce am zice de dascălul, care, dând elevilor cărți la începutul anului, le-ar spune să învețe singuri de pe ele și nu le-ar explica lecție cu lecție? Tot așa e și cu cărțile date la săteni spre a le ceti singuri. Chiar cetindu-le singuri, pot ei distinge idea principală de cele secundare, esențialul de particular, pot abstrage învățătura necesară vieții lor, dacă nu au o îndrumare premergătoare ?

Se împart de președinții de cercuri cărți, dar s'a cercetat vreodată, dacă aceste cărți se citesc sau nu ? Am mărturisirea multora că n'au cetit decât o filă-două, au închis cartea și închisă a rămas, pretextând ba că n'au timp, ba că nu prea înțeleg etc., iar adevărul este că ei n'au căpătat gustul cetitului. Când are acest gust, omul singur vine și întreabă, unde ar putea găsi anume carte, sau că ar vrea să se aboneze la cutare revistă. Un atare suflet, care a început a prețui folosul cărții, care simte nevoie de ea, merită să i se dea și gratuit, căci pe zi ce merge, el se îmbunează, se desăvârșește. Imensa mulțime însă nu simte această nevoie, și datoria noastră este să o facem să simtă. Graiul nostru să premergă cărților date. Să chemăm lumea regulat la școală sau în pridvorul bisericii, până vom ajunge să avem săli speciale de lectură și acolo să le citim cartea ce voim s'o dăm, să le arătăm scopul ce-l urmărește acea carte, ideea principală ce a călăuzit pe autor la alcătuirea ei, învățătura ce-o poate trage cetitorul etc. Și dacă această introducere luminătoare e necesară pentru cărțile ușoare de înțeles, cu atât mai mult pentru Biblie, cartea sfântă, ce dorim ca fiecare creștin să o aibă pe masa lui. E bine

s'o aibă, dar nu-i deajuns atât, ci s'o și poată folosi. Și nu va putea fără călăuză prealabilă, fără ca preotul să le facă o sumară introducere, arătându-le în scurt cuprinsul fiecărei cărți și ce ar putea ceti ei mai cu folos din Biblie; altfel, ori nu vor citi-o de loc, ori vor ceti ceva, dar vor înțelege greșit și atunci nu se câștigă, ci se perde un suflet. Autorul și librarul pot fi mulțamiți că li se distribuie cărțile, colportorii, de asemenea, că rămân cu rabatul, instituția însă nu, fiindcă cartea nu-i citită și, dacă e citită, nu e înțeleasă cum trebuie. Ca să fie citită, trebuie să se desvolte gustul cetitului prin școlile complimentare, la care să fie adunat tineretul satelor și ca să fie înțelese cărțile cum trebuie, e nevoie de călăuze premergătoare citirii.

Deci, datoria factorilor culturali e de a face școală cu adulții, cum se face cu copiii. Nu este altă metodă pentru adulți spre a trezi sufletul la lumină, ci tot aceea ce o aplicăm la copii în școală. Autodidacții nu pot fi, fiindcă trei părți din an li-s absorbite de munca câmpului, și autodidact e acel, ce are numai grija cărții și e înzestrat de Dumnezeu cu minte ageră și rivnă spre desăvârșire. Aceștia sunt rari și noi dorim un progres omogen, ca aproape toți să se folosească de carte. Ei bine, ca să fie astfel, să nu ne oprim numai la distribuire de cărți, ci să ne interesăm de cetirea lor și de felul cum au fost înțelese. Cărțile ce vom ști că sunt mai grele de înțeles să le citim întâi noi în fața lor și să le explicăm și apoi să le dăm. Directive în viață nu va căpătă săteanul din cetirea de cărți, ci tot din ceea ce vede și aude, din graiul însuflețit al prediciei. Cartea e numai un corectiv și auxiliar al memoriei, un mijloc de verificare și consolidare a cunoștințelor, căpătate prin auzire. Deci, la sate, graiul întâiu, călăuză, și apoi cartea.

Pr. Dr. C. I. PAVEL,
Bucești-Tecuci.

.....

Problemele bisericii și ale clerului sunt încă necunoscute, nu numai concetățenilor noștri, cari formează opinia publică, dar chiar și tuturor bărbaților conducători ai țării.

Avocatul POPESCU TUDOR,
In *Universul* dela 25 Ianuarie a. c.

TAINA SF. BOTEZ UN OBICEIU?

Poporul nostru românesc, în decursul timpului, dacă a avut ceva la care să țină cu orice preț, a avut credința strămoșască — exprimată de el și prin cuvântul «lege» — în care s'a născut și a crescut, cu care s'a mângâiat în vremurile mohorâte și datorită căreia a putut rezista atacurilor din afară păstrându-și naționalitatea, pentru a ajunge în înfloritoarea stare de astăzi.

Paralel cu credința, s'au format — cu timpul — felurite obiceiuri sau datini cari mai mult ori mai puțin, se deosebesc după provincii. Cele mai multe sunt la nunți și înmormântări. Unele din aceste obiceiuri provin chiar dela Daco-Romani, și deci au un colorit păgănesc. Atât de înrădăcinate sunt în popor, încât ți-ar fi foarte greu, — dacă nu chiar peste putință — de a le șterge, sau pur și simplu de a le schimba. Dar acest lucru nici nu trebuie să-l urmărim, căci poporul ar vedea în noi niște «eretici». Dar întrucât sunt unele cu totul necreștinești, nu trebuie lăsate. Astfel, în câteva parohii din aceste părți, poporul are pretenție să i se facă serviciu Vinerea, în altele Joia, și chiar liturgie.

Trebuie să fim împotriva a tot ce nu este creștinesc, nu însă înlăturând un obicei sau altul, muștrând poporul cu asprime și amenințându-l, căci în acest caz deschidem porțile sectanților, ci prin explicații îndelungate, călăuziți de duhul blândeții. Dar întru cât subiectul meu nu este: Obiceiuri bune sau rele în poporul nostru, voi începe tratarea chestiunii anunțate: Taina Sf. Botez un obicei?

Am spus, în cele câteva rânduri de mai sus, că datinele s'au format ori împrumutate și că unele sunt în strânsă legătură cu învățăturile creștine ortodoxe, altele mai puțin, altele opuse.

Nu trebuie să confundăm în niciun caz obiceiul cu dogma, care este un adevăr de credință descoperit chiar de Dumnezeu, stabilit și explicat de Biserica creștină și care formează esența oricărei religii. Excluzând ori adăogând ceva la unul din aceste adevăruri de credință, nu mai faci parte din sânul Bisericii ortodoxe — singura păstrătoare fidelă a dogmelor — ci treci în rândul Protestantismului.

Dacă ortodoxismul românesc din Ardeal este acuzat de oarecari influențe protestante, nu-i pe nedrept, dar și demn de scuză, căci, din contactul de veacuri ce l-a avut cu protestanții, se vor fi strecurat ici-colo, câte ceva dela aceștia. Faptul ar fi de mică însemnătate dacă astăzi, când suntem în România-Mare și sub Patriarhia din București, dacă astăzi zic, s'ar căuta înlăturarea «micilor» influențe protestante, catolice etc.

Ne aflăm la conferința preotească de primăvară în a. c., preoții întregului protopopiat al Sudașului (din care și subsemnatul fac parte). Venind vorba într'un cerc intim de diferite servicii cum și de taina Botezului, un confrate rămâne mirat de felul cum îl fac eu (botezul), ca fiind din vechiul regat : cu cântăreț, în biserică și prin cufundare. Se găsește ceva de care să te miri în aceste cuvinte, mai ales când pronunți cuvântul «cufundare» ? Cum adică ? mă întrebă, îl bagi pe copil în apă în întregime ? — Desigur, răspund, și încă de 3 ori, aceasta fiind stabilită și păstrată de Biserica ortodoxă. — «La noi (în Ardeal) nu, ci pur și simplu, botezul îl faci acasă, fără cântăreț și nicidecum prin cufundare, ci numai îi stropești capul pruncului cu apă».

După cum confratele a rămas mirat de spusele mele, apoi eu am rămas supra-mirat de această inovație și mi-am zis : oare nu toți preoții ortodocși din țară învățăm aceiași dogmatică ? nu toți suntem fiii aceleiași Biserici ?

Cu toții știm că se poate face și un asemenea botez. Dar când ? Numai în cazul când pruncul este bolnav rău, când cufundarea i-ar cauza moartea, cum și atunci când, din întâmplare, nu avem apă suficient. Dar aceasta nu înseamnă deloc ca toți copiii să fie botezați prin stropire, căci am face, din excepție, regulă generală, lucru incompatibil cu o logică sănătoasă. — «Apoi, dragul meu, (îmi zice confratele ca o apostrofare) nu putem introduce «obiceiurile» (?) din vechiul regat în Ardeal». Nu i-am mai spus ce este obiceiul și ce este dogma (δόγμα), ci numai am întrebat dacă în tot Ardealul ortodox tot așa este, la care mi s'a răspuns, nu chiar peste tot.

Astăzi, când este pe cale unificarea învățământului teologic, n'ar fi oare foarte potrivit să se unifice și serviciul divin în întreaga patriarhie, pentru ca astfel poporul să nu mai vadă în fiecare preot «un obicei» ? ; căci iată

ce mi s'a întâmplat nu de mult, un caz poate unic în felul lui.

Vine o femeie — ca nașă — cu un copil la botezat. La prima vedere, am cunoscut că este ceva mai inițiată decât altele, întărindu-mi convingerea, când a zis simbolul credinții ireproșabil. Mirare însă ! când să cufund copilul, îmi zice : «Ce faci părinte ?» — Il botez, răspund. — «Cum așa ?» — Il cufund de trei ori în apă. — «Doar nu-i «pocăit»¹⁾ ca să-l bagi în apă ; la noi toți preoții ce au fost înainte d-voastră, numai stropiau pe copiii cu apă». Rămân câteva momente în așteptarea unei idei salutare care, spre norocul meu, n'a întârziat a veni și i-am zis : Știi prea bine că, până acum zece ani, ați fost sub stăpânire străină, care căuta să vă abată dela credința strămoșască. Oricât de tari ați fost în această credință, tot au mai intrat pe nesimițite obiceiuri de ale străinilor. Astăzi însă suntem sub ascultarea Prea Fericitului Patriarh din București toți ortodoxii din țară, și trebuie ca încet-încet să lăsăm ceiace a pătruns în trecutul de suferință. Cât despre «pocăiți», ei nu fac așa botezul, ci în locul preotului, poate boteza oricare dintre ei ; nu-i botează pe prunci, ci li lasă să se facă mari, ca și cum ar fi siguri că vor trăi ; nu fac nici rugăciunile pe cari noi le facem.

Terminând mica cuvântare, ascultată cu atenție de credincioasa femeie, îi arăt în Evhologiu cuvintele : «apoi îl afundă pe copil în apă de trei ori»...

Să admitem acum, că mai curând ori mai târziu, voi părași această parohie, și în locu-mi va veni iarăș un confrate din Ardeal, care va face botezul prin stropire. Acea femeie va mai rămânea ortodoxă ? Nu cred, ci mai curând cred că va deveni «pocăită».

Să deschidem Teologia Dogmatică, spre a vedea dacă nu cumva confratele a avut dreptul să-mi zică că : nu putem introduce noi «obiceiurile» din vechiul-regat în Ardeal :

«Forma botezului este afundarea de trei ori în apă a celui ce se botează, rostindu-se cuvintele : Botează-se robul lui Dumnezeu.... Cufundarea trebuie să se facă de trei ori în numele sf. Treimi..... Cufundarea nu poate fi înlocuită prin turnare, cum fac papistașii, sau prin stropire, cum obicinuesc protestanții. Insuș cuvântul botez, care vine

1. Prin pocăiți se înțeleg aici toți sectanții.

dela βαπτίζειν = a afunda, a cufunda, ne arată aceasta, iar practica bisericii vechi o confirmă¹⁾).

Cred că sunt destul de clare aceste cuvinte și că nu se pot interpreta în vreun alt mod.

Prin acest mic articol, nu vreau nici decum să dau naștere la cine știe ce discuții, ci mai vârtos să arăt ce urmări poate avea pentru poporul simplu, drept-credincios, faptul că nu este unificare în oficierea diferitelor servicii și chiar a sf. liturgii. Că nu se vor putea unifica obiceiurile, nimic de zis, dar nici nu se impune așa ceva, acestea fiind cari de cari mai frumoase, unele chiar cu adânc înțeles religios, (excluzând pe acelea diametral opuse învățaturii creștine, pe cari fiecare preot va căuta să le înlăture cum va crede de cuviință), dar să și se impute de un creștin că faci botezul ca «pocăiții», când îl faci prin cufundare, e lucru pe cât de gingaș, pe atât de jignitor. Nu?

Credem că odată unificat învățământul teologic, se va proceda și la unificarea serviciului divin, ca astfel orice preot din cuprinsul patriarhiei române, care dintr'un motiv sau altul va schimba parohia, slujind, să nu fie cuprins de teama de-a nu face ca înaintașul, și, pe de altă parte, viitorii candidați la preoție, să nu fie nevoiți a cere informațiuni dela cântăreț, pentru orice serviciu, făcut pentru prima dată. Să sperăm.....

Pr. ANDREI I. EFTIMIE,

Fărău, jud.-Alba.

L U C A 19.1

De noroade multe Ierihonul geme,
Valuri de sfințenii prin văzduh adie,
Că Isus pe-acolo trecea — pe-acea
[vreme —
Dureri să alline, morții să învie.

Marele 'ntre vameși și bogat în toate,
Zacheu, om cu suflet de credință plin,
Pe Hristos să-l vadă — mic fiind,
[nu poate —
Se sui în grabă sus într'un smochin.

„Tu din pom coboară, fiule, Zacheu!
„Pentru-a ta credință și-al tău suflet
[mare
„Azi în a ta casă să mă duc vreau eu
„Să-i duc mântuire și să-i dau iertare“.

Cine vrea pe Domnul aproape să-l vadă,
Jos să se coboare din deșărtăciune:
Inima-și deschidă, în genunchi să
[cadă
Pe El să-l slăvească numa 'n rugăciune.

Preotul MIHAI BOCA,

Părteștii-de-jos, Bucovina.

Secta: „Biserica lui Dumnezeu Apostolică“

Ivirea unei noi secte religioase nu va surprinde pe cetitorul prevenit, căci una din caracteristicile sectelor este și înmulțirea numărului lor, în timp relativ scurt. Această înmulțire este o dovadă evidentă de netemeinicia lor și, deci, de puțină înțelegere a problemei religioase pe care o manifestă ereziarhii cei ambițioși și mândri.

În Brăițița, acum 2-3 ani, s'a cuibărit un oarecare român *I. Bododea*, fost predicator baptist în Brăila și care se dă drept un iluminat al Duhului Sfânt, cu pretențiune de mare moralist și ales întemeietor de Biserică adevărat creștină «de rit apostolic», cum el însuși o numește.

L-am văzut deseori prin oraș foindu-se după clienți pentru noua antrepriză religioasă. I-am citit câteva numere din publicația „Cuvântul Adevărului“, precum și „Memoriul sau scurta expunere a principiilor Bisericii lui Dumnezeu“. De astădată, nu mai găsim cuvântul „apostolică“ (inconsecvență sectantă cunoscută), precum nici „Statutul de organizare al Asociației religioase“, „Biserica lui Dumnezeu apostolică“. Doriam să am o convorbire cu el, căci de! mi-am zis: din discuție iese lumină.

Insoțit de Preotul paroh și prof. *Al. Georgescu*, m'am dus la locuința capului de sectă, de astădată chiar în Brăila, unde s'a statornicit de curând.

Am început convorbirea noastră într'o atmosferă prietenoasă. Mi-a declarat dela început că el se întemeiază în ale credinței numai pe experiența religioasă și pe nimic altceva. A fost baptist, a urmat cursurile seminariului baptist din București, a călătorit mult, prin multe locuri și țări, și a fost predicator la bapțiștii din Brăila.

I se spunea că unii credincioși de prin Ardeal și alte părți (desigur bapțiști) au primit botezul Duhului Sfânt.

Spre acest botez al Duhului Sfânt și-a îndreptat el toată atențiunea. Punctul de cercetare era coborîrea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimei peste apostolii lui Hristos.

Și-a zis: dacă Duhul Sfânt există și și-a manifestat puterea peste Sf. Apostolii în biserica primară, de ce aceleaș fenomene nu s'ar produce și azi în Biserică? Când i se spunea că cei fericiți cu botezul Duhului Sfânt grăiesc în graiuri neînțelese omului, nu-i venea să creadă și le socotea drept semne de mare rătăcire religioasă.

Obsedat de această idee, s'a dat unei vieți de stăruință în post și rugăciune, și iată, zice I. Bododea, mi-a sosit botezul Duhului Sfânt.

A fost inundat de puterea Duhului Sfânt, a început a emite sunete nearticulate (neînțelese) și a fost răpit în sfere unde se află „cele ce la inima omului nu s'au suit și ochiul omului n'a văzut“.

Putea să se întâlnească oricând cu el în acele clipe, numai să prelungească fericirea gustată.

Din această clipă a primirii botezului Sf. Duh, a părăsit pe bapțiști și s'a hotărât să propoveduiască acest botez și să întemeieze o biserică apostolică, adică întru totul celei înfățișate de Fapt Apostolilor, unde este leaganul Duhului Sfânt.

S'a început o luptă între el și bapțiștii săi din mijlocul cărora s'a rupt. A fost, spune el, ponegrit de frații bapțiști și, datorită pretorului din *Radna* și P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului, au fost înfierăți că sunt penticonstaliști (în Ardeal se numea „spiriți“) și trecuți în rândul Asociațiilor religioase neîngăduite în țara noastră.

S'a dat unei munci stăruitoare pentru obținerea autorizației, întreținând cu Ministerul Cultelor o corespondență curtenitoare chiar.

La întrebarea ce au ei comun cu Penticostaliștii, ne-a răspuns că ei sunt vechii și adevărații Penticostaliști, încercând să ne dovedească că n'au nimic vătămător Statului, în învățăturile lor, introducând în statut obligativitatea jurământului, portul armelor etc.

M'am silit să redau cât mai fidel conversația avută, pentru ca cetitorul singur să poată trage concluziile.

De notat că doctrina lor se află în Memoriul și Statutul amintit și nu-i greu de observat care sunt tendințele sectei. Pe temeiul doctrinei expuse în lucrările de mai sus și a celor mărturisite de I. Bododea, afirm că secta sa este penticostalistă. Dacă au introdus în Statut jurământul, portul armelor și alte alinate de patriotism, aceasta numai ca să placă Statului și să obțină autorizația de funcționare. Este un nou procedeu de tactică sectantă în ultimul timp. Văzând că nu pot obține ușor autorizația de funcționare, Secta își recrutează adepții deocamdată din bapțiștii nemulțumiți și din alte elemente eterogene. Numără mai mulți adepți în Ardeal, în deosebi în părțile ardelen.

I. Bododea cutreieră felurite localități din țară „să pescuiască oameni“. Intreține o corespondență destul de largă, până și cu adepți din Iugoslavia. Nu trebuie să ne mire acest lucru, căci rătăciții sunt mulți în această lume și nu-i greu să-i descoperi. I. Bododea nu este vreo capacitate religioasă. Are însă o singură calitate, că stăruie în rătăcirea sa, ca orice neofit.

Exaltă adevărul cuvântului Domnului și, ascunzându-se sub litera rău înțeleasă a acestui cuvânt, se afundă în rătăcire, atrăgând pe toți naivii, nemulțumiții și ignoranții religioși. Ceiace caracterizează secta este starea extatică, semnul primirii botezului Duhului Sfânt.

Acest extaz religios, provocat de post riguros și de o presiune excesivă a sentimentului religios, este exprimat prin cuvinte și mai ales sunete nearticulate. O vorbire stranie, misterioasă, care este înțeleasă numai de anume credincioși și o stare extatică sunt semnele Botezului Duhului Sfânt. Această vorbire extatică este luată drept predica Duhului Sfânt. Cea mai mare fericire e să auzi pe Duhul Sfânt vorbindu-ți.

În botezul Duhului Sfânt și care este independent de cel primit la majorat, se află un dinamism, o putere căreia nimeni și nimic nu-i stau împotrivă. I. Bododea este hotărât să meargă până la moarte pentru răspândirea învățăturilor sale.

Dacă am spus până acum ce crede și ce face Bododea și ce cred și fac și ceilalți sectanți, este timpul să ne întrebăm ce facem noi ?

Să nu ne mai mulțumim cu o simplă rezistență pasivă. Să ne obișnuim a gândi serios la problema sectantă și să ne hotărîm la o activitate viguroasă de stânenire.

Congreșele misionarilor dela Arad, Chișinău și Cernăuți au formulat multe desiderate. Sf. Sinod le-a aprobat și recomandat celor în drept spre înlăptuire.

Câte s'au pus în practică ? Care ne este planul și programul nostru de luptă împotriva sectelor ? Care ni sunt tipăriturile de răspândirea credinței în marea masă a poporului nostru ? Ce opunem cărților sectante care abundă pretutindeni ?

Trebuie să chemăm la lucru pe teologii iscusiiți, să alcătuiască lucrări de popularizare religioasă și morală. Să ne organizăm un serviciu de colportaj.

Pentru oraşul și jud. Brăila, Tipografia Adventistă „Cuv. evangheliei Buc.“ își are un predicator cu numele (Ovatu (fratele d-lui *Ovatu* cel întors la ortodoxism)¹) care este bine plătit și are îndatorirea de-a îndruma colportajul în oraș și județ. S'a deschis, deasemenea, un magazin adventist de împletituri, desigur cu capital adventist, pentru Domnul! Noi nu ne temem de puterea lor, căci aceasta se întemeiază pe rătăcire, dar trebuie să știm că orice adevăr are nevoie de apărători și de propoveditori pentru a se apăra și susține în lume.

Ne place să ne mângâiem cu iluzia deșartă că aceste secte nu se vor întinde atât de mult și că n'o să vedem niciodată un sat întreg cuprins de adventism. Este aceasta un motiv de neactivare temeinică? Oricum am căuta să ne explicăm fenomenul sectant, un lucru rămâne sigur și anume că sectele fac o operă de destrămare a credinței și unității religioase. Preoții misionari trebuie să fie un corp bine selecționat și rolul lor să intre în conștiința și a celor de sus și a celor de jos.

Deocamdată, mă întreb, dacă în sectologie trebuie să ocupe un loc și secta lui Bododea? De sigur că va ocupa, căci este un început, care se va desvolta din clipa când îi va veni autorizația. A știut să se acopere de nuanța pentecostalistă, cu aliniate patriotice din statut și i se va da libertate de funcționare. Ar trebui să se țină seamă că ei sunt și rămân totuși pentecostaști, după cum înșiși ei declară. Secta tremurătorilor din nordul Moldovei este un fruct al Bododiștilor și vom mai vedea și altele, căci cine poate pune stavilă aiurelii religioase sectante!

Secta lui Bododea își găsește asemănarea în fenomenele de glosolalie, fenomene relative și transitorii din istoria bisericii, care au fost reeditate din timp în timp de diferiți extatici religioși. Numai că acele harisme abundente la început au fost supuse ascultării de autoritatea apostolilor și de a urmașilor acestora, căci Biserica lui Hristos este ierarhică, nu anarhică. Misticismul exagerat al noii secte, nimicind ascultarea de autoritate, duce la anarhism.

Preot misionar A. ANGHELESCU
Brăila

1. Că s'a lepădat de adventism, o știm. Că s'a întors la ortodoxism, nu. L-am întrebat la Cernăuți ce este? dacă nu mai este adventist. Mi-a spus că e ortodox. Dar n'a făcut niciun pas pentru a pecetlui aceasta.—Nota Arhim. *Scriban*.

RELIGIA ÎN ȘCOLILE PRIMARE.

Educația religioasă a copiilor este problema cea mai de căpetenie în viața socială. Că religia formează sufletul omului, îl cisează, îl înlădăie, îl înobilează, este un adevăr asupra căruia nu sunt niciodată motive îndestulătoare de a stăruia. Dar în laturea educației copiilor, religia trebuie să ocupe întâiul plan, atât în familie, cât și în școală.

Trăinicia temeliei pe care are a se zidi toată cultura școlilor și experiența vieții atârnă, în cea mai mare parte, de acest nerv vital care este educația religioasă.

De valoarea acestei afirmații, numai preoții, cunosători destoinici ai șovăielilor credinței în sufletele maleabile ale credincioșilor de astăzi, își pot da seama mai bine, ca oricare alții. Dar deslegarea problemei educației religioase nu atârnă numai de preoții de enorie, ci în direcția tineretului școlar primul rol, prima răspundere, cade asupra celor obligați prin lege și regulamente speciale, și plătiți pentru aceasta, asupra învățătorilor și profesorilor.

În cursurile secundare, învățământul religios fiind predat de preoți, rezultatele lui neapărat că vor fi mai îmbucurătoare. Instrucția și educația religioasă din școlile primare fiind lăsată pe mâinile laicilor, dintre care unii vor fi arătând o indiferență completă acestei probleme, iar alții o dușmănie mai mult sau mai puțin vădită, după oameni și împrejurări, se pot ușor deduce rezultatele la care se poate ajunge.

Cine poate să constate roadele acestei educații și instrucții religioase ale elevilor din cursul primar? Familia în primul rând din ideile și apucăturile copiilor față de religie, de biserică, de slujitorii ei și de manifestările sentimentului religios la diferite ocazii. Societatea iarăși poate bănui pulsul cunoștințelor religioase și a deprinderilor acestui tineret din purtarea lui evlavioasă și cucernică acolo unde smerenia și pietatea se impune mai mult ca oriunde: în biserică, la serviciile religioase și la discuția eventuală în chestii bisericesti.

Despre rezultatele învățământului religios în școlile primare, numai profesorii de religie din școlile secundare își pot da mai bine seama, mai mult ca oricare alții.

Venind în contact direct și imediat cu elevii, din răspunsurile la lecții, din extemporalele și lucrările lor scrise în clasă, preoții profesori își pot face o idee mai exactă, mai aproape de adevăr, de capitalul cunoștințelor religioase dobândit în școlile primare și de atitudinea lor prietenoasă sau dușmănoasă religiei, în special cu elevii din cl. I secundară. Aceștia sunt produsul școalei primare. Bogăția sau slăbăciunea cunoștințelor lor oglindesc nu numai talentul sau sărăcia de suflet a elevilor, ci și râvna sau nepăsarea dascălilor, făuritori de suflet sau niște cărpaci, educatori incompleți din școlile primare.

De vreo doi ani funcționez ca profesor de religie în învățământul secundar. Răspunsurile primite la un extemporal din cl. I din trimestrul I anul acesta școlar, la una din școale, m'au uimit, nu atât prin totala lipsă de judecată, prin confuziunea ideilor, prin defectuoșitatea exprimării, cât prin absența celor mai elementare și mai ușoare adevăruri și fapte religioase din învățământul primar.

Le-am lăsat trei sferturi de ceas pentru scris, anume ca să aibă timp. Lecția a fost dintre cele mai ușoare: «Eliberarea poporului evreu din robia egipteană». O lecție știută din școlile primare, explicată și de mine cu amplitudine și cetită în clasă. Ei bine, răspunsurile la multe din ele au strălucit prin prostiile și absurditățile scrise. Iată și câteva nestimate autentice reținute de mine.

«Moisi s'a suit la Dumnezeu și s'a plâns». «Dumnezeu se arată lui Moisi într'un copac». «Maria se desfăcu în două». «Faraon spuse evreilor să prepare azimă și miel». Alta confundă pe Moisi cu Noe și tot despre el vorbește tot timpul, alta îl confundă cu Iosif, alta vorbește despre poporul român în loc de evreu, enormități care cred că nu se întâlnesc nici în cl. II primară unde se învață aceeași lecție.

Ce să mai spun despre greșelile de scris și ortografie? O completă ignoranță. Să vă procur câteva delicii și cu aceste podoabe: plăci, repetat de mai multe ori și de mai multe eleve în loc de plăgi, pelegare în loc de plecare, venid în loc de venind, ugă în loc de ungă, ecipt în loc de Egipt, eciptenii, everei, supălat, uncă, precă-tească, drumă, porcît, atuneca, s'a apucat să se apuce, și alte multe...

Iată săraca limbă românească cât a ajuns de stălcită și de zgâlțâită de niște odrasle cu pretenții de știință de carte! Iată cât de multă atenție i se dă în școlile primare și sărmanei religii de cei chemați să-i schițeze măcar contururile adevărilor elementare și a faptelor mai însemnate din Testamentul Vechi și Nou, fapte așa de ușor de priceput și de ținut minte, atât de frumoase prin conținutul lor moral și sub forma atât de perceptibilă a unor povestiri!

Ce deducem din această constatare? Lipsa sentimentului datoriei, în primul rând a celor chemați să-și îndeplinească sarcina apostolatului, așa cum dictează rațiunea simplă și nepărtinitoare, absența atenției ce trebuie să se deie tocmai laturei celei mai deosebite și mai hotărâtoare în educația indivizilor.

Dacă învățământul religios s'ar preda în școlile primare de către preoți, rezultatul ar fi cu totul altul. Dacă pentru aceste ore de învățământ preotul ar primi retribuția cuvenită muncii lui și gradului de cultură, alt tineret s'ar ridica de pe băncile școlilor primare. Orice s'ar zice, stimulentele au rostul lor hotărât în activitatea omenească.

Catehizările, evanghelizările de Duminică sau de Vineri sau de orice altă zi în deobște cu toată lumea nu duc la cercetarea individuală a fiecărui copil și nici nu pot avea caracterul obligativității, a răspunderii, a răsplății sau a pedepsirii celui neglijent. Autoritatea în materie de învățământ este fiorul care înduplecă, este frica de sancțiuni, este disciplina vieții.

Când ne gândim însă la spiritul dușmănos al vremurilor actuale față de biserică, la suprimarea Ministerului Cultelor, la plimbarea ordonanțelor de plată a preoților pe la autoritățile laice, la reducerea atâtor cheltuieli necesare în mecanismul conducător al Statului, la pensionarea atâtor funcționari și la multe altele, toată discuția noastră nu rămâne decât în formă de deziderat, hărăzit poate altor timpuri mai bune de *realizat*.

CRONICA INTERNA

Cuvântul Înalt Prea Sfințitului PATRIARH în chestiunea Bisericii românești ortodoxe din America

C O P I E

După adresa Consiliului Central Bisericesc nr. 10219, din 23 Octomvrie 1930, către P. C. Părinte Ioan Truția, Paroh și Administrator Protopopesc în Cleveland, Ohio, Detroit Avenue, Statele Unite.

Prea Cucernice Părinte,

Primind adresa Prea Cucerniciei Tale cu nr. 57/930, pe care Ne-ai trimis-o, în calitate de Președinte al Comisiei Interimare, însărcinată cu conducerea bisericii ortodoxe române din America de Nord, Ne grăbim a Vă răspunde următoarele :

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat cunoștință, încă din anul 1920, despre dorința fraților noștri creștini ortodoxi din America de Nord, de a se constitui în biserică aparte, sub jurisdicțiunea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, iar în ședința dela 16 Decembrie 1925 și 8 Martie 1926, a hotărât în chip formal înființarea unei episcopii creștine ortodoxe în America.

În acest scop, Noi, în calitate de Mitropolit Primat și mai târziu Patriarh al României, am făcut nenumărate interveniri către Guvernele ce s'au succedat de atunci încoace, pentru a se trece în bugetul țării și a se pune la dispoziția Bisericii, sumele necesare organizării acestui Episcopat. Deasemenea, la ultimul Congres Național al Bisericii Ortodoxe Române, ținut în luna Noemvrie 1929, chestiunea aceasta a fost adusă în discuțiunea Congresului și, în urma raportului făcut de către Comisiunea organizatoare, propunerea înființării unei Episcopii în America a fost primită cu însuflețire și unanimitate.

Alăturăm în copie propunerea Comisiunii și hotărârea Congresului.

În timpul din urmă, făcând din nou intervenții stăruitoare către onoratul Guvern al țării, Ni s'a făgăduit în chip formal trecerea în buget a cheltuielilor necesare, în care scop am și întocmit un proiect de buget, de pe care Vă înaintăm o copie și care a fost înaintat, atât Ministerului de Instrucție Publică, cât și D-lui Prim Ministru al țării, spre a se avea în vedere la alcătuirea bugetului general al Statului.

Ținând seama de toate acestea, Noi considerăm Episcopia Română Ortodoxă din America înființată principial și de fapt, iar pe temeiul celor hotărâte și de către Congresul Bisericesc al Românilor ortodoxi din America, care a avut loc în zilele de 25-28

Aprilie 1929 la Detroit Michigan U. S. A., în numele Sfântului Sinod și al Congresului Național Bisericesc, dispunem următoarele:

1. Biserica Ortodoxă Română din Statele-Unite și Canada va forma o *Episcopie autonomă misionară*, sau jurisdicțiunea Sfântului Sinod al României Mari, iar episcopul respectiv va fi membru de drept al Sfântului Sinod al României.

2. Parohiile se vor conduce pe viitor după legea și statutul pentru organizarea bisericii ortodoxe române din România, adaptat împrejurărilor americane.

3. Până la venirea Episcopului titular, comisiunea provizorie, alcătuită din 4 preoți și 8 mireni, aleși în Congresul dela Detroit, va conduce afacerile Episcopiei și va raporta amănunțit Sfântului Sinod despre toate chestiunile care privesc treburile bisericești în parohii, despre averile și nevoile lor, despre numărul familiilor din parohiile organizate, precum și din alte locuri răslețe, etc., cu un cuvânt se vor da lămuriri asupra tuturor datelor necesare, spre a se putea alcătui un tablou exact, despre starea, numărul și condițiunile în care trăiesc Românii ortodoxi din America. Tot această comisie va avea să țină și legătura între parohii și Sfântul Sinod, comunicându-le deciziunile ce se vor lua de către Sfântul Sinod și supraveghind ca ele să fie urmate și aplicate.

4. Comitetul ales va funcționa până la venirea Episcopului, iar în caz că Episcopul întârzie timp mai îndelungat, va funcționa până la cel mai apropiat Congres Național Bisericesc ce va ținea Biserica din Patria Mamă.

5. Despre aprobarea Noastră, comunicată prin această scrisoare, precum și despre hotărârea Congresului Național Bisericesc al Bisericii Ortodoxe Române ținut în luna Noembrie 1929, Prea Cucernicia Ta vei încunoștiința toate parohiile din America, spre a lua cunoștință și a se conforma celor hotărâte de Noi.

6. Comisia provizorie alcătuită așa cum se arată sub litera E. a concluziilor Congresului Bisericesc din America, o recunoaștem ca fiind legal, având dreptul și atribuțiunile de a rezolvi toate chestiunile bisericești culturale și epitropești ale Bisericii Ortodoxe Române din America, ținând însă seama și conformându-se în totul normelor Legii și Statutului de organizare al Bisericii Ortodoxe Române. În ce privește însă, chestiunile canonice, dogmatice și de cult, până la venirea Episcopului Ortodox Român în America, ele se vor înainta spre rezolvire Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din București.

7. Prea Cucernicia Ta, ca Președinte al Comisiei, vei ține seama de observarea strictă a legilor în vigoare și vei face raport regulat, în numele acestei Comisii, despre mersul vieții din America, adresându-te fie Consiliului Central Bisericesc, fie Sfântului Sinod.

8. Delegația pe care Prea Cucernicia Ta a-i primit-o dela Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului, de a gira afacerile protopopiatului, care cuprinde toate parohiile ortodoxe române din America, se menține. În acest scop, Vă autorizăm a rezolvi toate chestiunile protopopești pentru parohiile ortodoxe

române din America, în stricta conformitate cu Legea și Statutul Bisericii Noastre, pe care le trimetem în alăturare.

9. Pentru a putea recruta preoți corespunzători împrejurărilor din America, adică oameni cari să se dedice cu trup și suflet muncii misionare ce-i așteaptă, ne vom adresa tuturor Eparhiilor din Patriarhia Română, ca să ne recomande persoane corespunzătoare cu dor și râvnă de a se dedica acestui scop pentru Biserica Ortodoxă Română Americană, iar Prea Cucernicia Ta Ne vei încunoștiința din vreme despre personalul de care se va simți nevoie.

10. Precum am spus mai sus, atât hotărârile Congresului Bisericesc din America, cât și rezoluțiunea Congresului Național Bisericesc din Patriarhia Română, au fost aduse la cunoștința Guvernului României, făcându-se toate demersurile pentruca în bugetul Statului pe anul 1931, să fie trecută suma necesară.

Pentru știința credincioșilor români din America, trimitem în alăturare un extras din cuvântarea noastră de deschidere la Congresul Național Bisericesc din sesiunea anului 1929 precum și copie după memoriile înaintate Guvernului în chestiunea înființării Episcopiei misionare ortodoxe din America.

Prea Cucernicia Ta vei folosi aceste anexe spre a dovedi poporului ortodox român de acolo că Biserica Mamă din România n'a uitat de fiii săi credincioși, care trăiesc departe de Patrie și că numai împrejurări extraordinar de grele au impeditat realizarea mai de mult a episcopiei românești în America.

Odată cu aceste lămuriri, trimitem fraților noștri ortodoci din America, binecuvântările noastre Patriarhicești și le dorim spor în toate, pentru bunul nume al năamului și sporul Sfintei Noastre Biserici Creștine Ortodoxe.

PREȘEDINTE,

(ss) Patriarh MIRON

Consilier Referent, Pr. C. DRON

Conferințele pastorale din jud. Neamț

Marți, 28 Octomvrje a. c., în localul *Casei naționale* din Piatra Neamț, s'au desfășurat conferințele generale pastorale din anul acesta. Subiectele acestor conferințe au fost următoarele: 1. „Primejdia sectelor religioase devenind tot mai amenințătoare în țara noastră, se impune ca preoțimea să lucreze stăruitor, fără preget, cu prudență și tact pastoral, pentru înlăturarea ei și întoarcerea la dreapta credință a celor rătăciți”. 2. «Puterea preotului în societate și în cercul familiei sale trebuie să fie model de pietate și demnitate pastorală». 3. „Beția, desfrăul, luxul și toate patimile, care bântue viața poporului nostru, duc la destrămarea societății și familiei creștine. Combaterea lor este o datorie a bisericii și a preoților ei”.

Nota caracteristică a acestor conferințe a fost imprimată prin prezența Prea Sfințitului *Grigorie*, Vicarul Mitropoliei Mol-

dovei, în mijlocul preoților. Primit de ei cu fastul cuvenit, la ora 9 dimineața la biserica Precista, unde s'a oficiat obișnuitul Tedeum, slujba religioasă și existența înaltului ierarh în mijlocul preoților au mângâiat sufletele.

În sala de spectacole a Casei naționale, cel dintâi ia cuvântul Păr. Protoiereu *Gh. Popovici*, care, în numele preoțimii, aduce omagiul de respect și de mulțămire Prea Sfințitului Vlădică pentru dragostea și atenția arătate clerului prin participarea Sa la conferințe, amintind și de I. P. S. Mitropolit *Pimen*, căruia, printr'o telegramă, rămâne să-i aducă acelaș omagiu de supunere și recunoștință pentru părinteasca păstorire. Preoții, în număr de peste 50, seria I din acest județ, împărțit pentru asemenea ocazie în două serii și sub președenția ambilor protopopi *Gh. Popovici* și *N. Dobre*, aclamă călduros pe Prea Sfințitul Griorie. Prea Sfinția Sa le mulțamește și, printr'o documentată cuvântare, vorbește despre primejdia sectelor la noi în țară, arată trăinicia credinței din trecutul nostru românesc, vrednicia clerului înalt și de rând din acele timpuri comparate cu timpurile de față de superioară cultură, dar de o vădită scădere a moralității în toate straturile sociale. „Aproape niciun român, afirmă Prea Sfinția Sa, în vremurile trecute, nu a căzut în mreșile catolicismului sau ale protestantismului, până la anul 1700, cu toată străduința dușmanilor credinții noastre și cu toată vitregia timpurilor. Sutletul virtuos al acelor generații se resimt în construcțiile religioase monumentale de atâtea veacuri care se mențin și astăzi fără nevoia unor reparații mai radicale, ca mănăstirile Bistrița, Neamțu, etc... tot așa după cum sufletele sarbede în credința de azi se trădează în zidirile șubrede ale epocii noastre, dovadă catedrala din Galați, sfințită la 1916, care acum se crapă, o altă instituție publică de la Iași, care începe să se ruineze, nu după mulți ani dela construirea ei, și altele.

Indeamnă pe preoți să dea toată atenția cuvenită serviciilor religioase și rugăciunilor și contactului cu poporul. „Cerul și pământul să fie cei doi poli spre care să gravieze toată străduința preoților. Rugăciunea, simțirea și toată căldura sufletului care trebuie pusă în oficierea serviciilor religioase și îngrijirea de popor, ocuparea de toate problemele lui religioase, de nevoile lui sufletești să fie grija de toate zilele a adevăratului păstor.

Amintește cum, în inspecțiile Sale, a rămas impresionat, gândind un preot tânăr, licențiat în teologie, lângă Botoșani, slujind într'o Luni dimineața, în zi de lucru, în biserică, unor enoriași din alte părți. Iată preotul care își înțetege misiunea, preotul pe care cu greu îl scoți din biserică!

După apelul făcut de Păr. Protoiereu Gh. Popovici, se înscriu pentru vorbit: Pr. *P. Bălănescu*, *T. Borș* și *Gavril Enăchescu*. Toti trei tratează primul subiect, fiecare din punctul lui de vedere și cu concluziile respective. Se constată năvala sectanților în staulul bisericii, se aduc acuzații și lipsei de atenții a preoților și nepregătirii poporului, se stabilesc principii și tactică

de luptă, amintindu-se și accentuându-se rolul însemnat al „Oastei Domnului” în combaterea ereticilor și în promovarea vieții creștine. După fiecare conferențiar se deschid discuții libere cu caracter critic, la care iau parte Păr. D. Nourescu din Tarcău și V. Galinescu din Pângarați.

Păr. V. *Constantinescu* din Piatra Neamț arată că vina apariției sectelor nu cade numai în sarcina preoților. Se poate prea bine să fie preoți foarte buni și totuși să aibă stiliști sau sectanți în parohia lor. Cine poate contesta vrednicia pastorală a Pr. I. *Cosma-Podoleni* și C. *Vrânceanu* din Calu-Iapa și totuși nici ei nu au fost și nu sunt scutiți de această molimă din parohiile lor. Un întreg complex de împrejurări concurează la lățirea sectelor. Politica distrugătoare de suflete prepară terenul tuturor nemulțămirilor și a micșorării prestigiului oricărei autorități. Toți conducătorii vremelnici sunt înfățișați de ziare ca hoți și tâlhari. A perit dreptatea și cinstea. Omul setos de aceste postulate, negăsindu-le nicăieri, desorientat, fără încredere nici în biserică și în reprezentanții ei, unde să le afle? Acolo unde este mai ademenit de o viață simplă, cucernică, cinstită, fie chiar și în aparență. Astfel se deschide drumul sectantismului.

Noi purtăm vina slăbirii bisericii? Noi preoții suntem produsul mediului care ne-a instruit. Legile și regulamentele școlare seminariale și ale facultății de teologie, legea clerului, cine le-au făcut? Laicii care n'aveau nicio dragoste de biserică. Curentul ateist, importat din Apusul Europei, pregătise astfel societatea românească. Ierarhii noștri nu aveau nicio putere și nicio trecere în fața conducătorilor noștri. Iar astăzi mulți preoți tineri nu mai corespund misiunii lor, prin goana numai după cele materiale.

Concluzia? Bisturiul doctorului. Să curățim organismul bisericii de toate elementele stricate, iar restul sănătos să-l fortificăm pentru lupta contra dușmanilor de jos și trancmasonilor din pătura cultă a țării noastre.

Pr. C. *Matasă* din Piatra Neamț dezvoltă tema creștinării enoriașilor noștri, dar mai ales a noastră înșine. Creștini suntem noi când ne criticăm unii pe alții în fața laicilor? Creștini suntem noi când ne facem tot felul de șicane unii contra altora? Creștini suntem noi când alergăm numai după cele materiale, când ne lipsește cea mai mică scânteie de idealism în viață, de mângâere și alinare a aproapei noastre din suferință?

De-ar fi în județul nostru măcar 10 preoți cu suflet de adevărați creștini (cred că există mai mulți) să luptăm strânși uniți și să formăm un front puternic de apărare a bisericii noastre și tot am face foarte mult. Isolați, munca noastră se risipește. Adunându-ne cât mai des și discutând mijloacele de rezistență, ale bisericii, rezultatele obținute de fiecare în cercul său, am face foarte mult. Viață adevărat de preot să ducă fiecare în familie, în societate, solidaritate între preoți și vom izbuti în noianul străduințelor noastre.

Păr. V. *Chirica*, misionarul eparhiei Iașilor, venit cu Prea

Sfințitul Grigore, se simte dator să ia cuvântul și să arate toate vicleșugurile de care se folosesc sectanții în convertirea lor: Minciuna și fățărnicia, insinuarea sub duhul aparent al blândeții și al vieții curate. Ilustrează afirmațiile sale cu cazul predicatorului adventist Constantinescu, acordor de pian de la Iași, care, strecurându-se în casele bogate cu meseria lui, printr'o propagandă fină și inteligentă, atunci când acest individ a fost dat în judecată pentru înșelăciune, marele nostru prozator M. Sadoveanu i-a dat o declarație extraordinară de favorabilă, arătându-și toată admirația sa pentru cinstea și corectitudinea acestui sectant.

În mreșile acestor șarlatani cad mai ușor femeile, vizitate de ei dimineața, în lipsa bărbaților plecați la serviciu, prin colportajul cărților religioase editate ireproșabil. Conferențiarul desvăluie secrete de conștiință din însuși mediul bisericesc. O preuteasă din Iași cumpără cărți adventiste, fără măcar să bănuiască cuprinsul lor sectant. Un preot din Iași, acum răposat, se servea la treburile de cărașie ale gospodăriei lui de un adventist, numai pentru cinstea și corectitudinea lui.

Subliniază cazul ereticului doctor Evanghelie Pascu din București, un înfocat propagandist al adventismului. Salonul lui de consultație e loc de colportaj al literaturii adventiste și de conruperie a conștiințelor credincioșilor. Închee cerând preoților zel nețărnut în lupta împotriva sectanților de tot soiul.

După amiază, vorbesc Părinții *Romanescu Ștefan* de la Siliște și *Negrea* de la Gura-Văei, în subiectul, II insistând asupra vieții curate a preotului în societate și în familie. În cursul cuvântării, Pr. Romanescu afirmă că preoții catolici duc o viață mult mai ireproșabilă ca ortodoxii, o viață de sfinți. I se răspunde după îndemnul Prea Sfințitului Grigorie, de către preoții I. Cozma-Podoleni, Dimitriu și C. Corijescu din Bicaz, arătându-i-se netemeinicia acestei afirmații.

Părintele *Corijescu* își documentează afirmația prin comparația plastică și originală, deși puțin civilizată, a unui administrator de fabrică, papistaș: „La preoții ortodoxi pelincele (scuticele) se văd întinse în fața casii, la preoții catolici pelincele se întind în dosul casei“. O comparație destul de hotărătoare în privința moralității preoților catolici.

Pr. St. Romanescu își susține afirmația sa pe exemplul de viață al unui preot tânăr catolic din jud. Bacău, Iosif¹⁾ întâlnit în casa unui învățător, unde nici n'a băut nimic, nici n'a servit²⁾ aproape nimic, dar unde s'a prezentat admirabil. „Pe drum, merge în trăsura cetind pe carte, fără să se uite măcar în dreapta sau în stânga, la cei care-l salută“.

Părintele Protoiereu Gh. Popovici desaproabă acest fel de purtare și această concepție de preoție în mijlocul poporului tot atât de mult ca și libertățile unora dintre preoții noștri, care trec

1. Autorul a lăsat aici locul gol. — Nota A. S.

2. Înțelesul e vădit, pentru că scrii „servit“ în loc de gustat. — Nota A. S.

poste limita bunului simț și a bunei cuvințe. Păr. C. Matasă, observând chiar în rândurile preoților tineri un curent favorabil către protestantism, înfierează aceste simpatii de concepții și îndeamnă pe preoți mai bine să se orienteze după catolici, cu o biserică și o disciplină demne de invidiat.

Prea Sfințitul Grigorie rezumă ideile conferențiarilor și îndeamnă preoțimea la o viață exemplară în mijlocul familiei ca și al societății. Fumatul unora, obiceiul altora de a dansa sunt lucruri cu totul nepotrivite cu haina purtată de noi. Supravegherea familiei preotului, moralitatea soției și copiilor lui fac parte nedespărțită din felul de viață al preotului în mijlocul enoriei lui. Dorește ca la anul viitor, când se va mai întâlni cu preoții, să observe un progres în activitatea fiecăruia. Fiecare să se pregătească la un răspuns satisfăcător în privința constatării unui surplus de isbândă pastorală față de trecut. Tot cu aceiaș amplasare se desvoldă și al treilea subiect, la care se fac observațiile venite de către Prea Sfințitul Grigorie.

A doua zi, Mercuri, 29 Octombrie, la biserica Sf. Ioan domnesc, se oficiază liturgia, cu sobor de preoți, în prezența Prea Sfințitului, și parastasul anual al Societății preoțești „Ocrotirea“, filiala Neamț, pentru membrii decedați, sub îngrijirea Păr. V. Constantinescu, președintele acestei societăți. Predica ocazională este ținută cu multă căldură de Păr. V. Vasiliu. Trecându-se în sala Casei naționale, Păr. Președinte face darea-de-seamă anuală a societății, se relege comitetul și se fac mai multe propuneri. În interesul general al bisericii și local al preoțimii nemțene. Către seară, Prea Sfințitul Grigorie ia drumul către Fălticeni pentru a asista și acolo, la seria a II a preoților de la conferințele generale.

Participarea ierarhilor în mijlocul preoțimii la asemenea debateri înviorează atmosfera didactică a acestor conferințe și dă prilej preoților de a-și cunoaște mai de aproape conducătorii, pe a-i iubi mai mult, a-i respecta mai deosebit și de a se instrui mai simțitor din povețele și experiențele lor. Insuși prestigiul preoților în fața societății crește. Ceva din onoarea și din faima păstorului parcă se răsfrânge și asupra turmei.

Clerul nostru oropsit, mai mult ca oricând, are nevoie de susținerea ierarhiei, de încurajarea și îndrumarea ei și de prestigiu.

Prea Sfințitul Grigorie a înțeles aceste imperative categorice curente ale preoțimii și a trecut la înfăptuirea lor. Acest adevăr a fost înțeles în toată adâncimea lui, întâi de Inaltul nostru Arhi-păstor, Mitropolitul Pimen, care, în de comun acord cu Prea Sfințitul Grigorie, l-a delegat să-l reprezinte în mijlocul preoțimii.

Să ne tratască înțelepții noștri Ierarhi, iar preoțimea să îndeplinească cu dragoste povețele lor luminate!

Preot GH. VERȘESCU,

Platra Neamț.

Conferința pastorală a cerc. III jud. Lăpușna din 23 Octombrie 1930.

La 23 Octombrie a. c., s'a ținut întâia conferință pastorală a cercului 3, jud. Lăpușna. Cercul acesta are în sânul său atâția licențiați și studenți teologi, cum nu are alt cerc, afară doar de al orașului Chișinău. La discuțiile lui, a luat parte și d. Prof. C. Tomescu dela facultatea de teologie din Chișinău. Sf. Slujbă de începere a fost săvârșită în biserica Sf. Paraschiva din comuna *Strășeni*. Pe la 9^{1/2} dim., s'a început Sf. Liturghie, slujită de cinci clerici, în frunte cu Părintele *D. Gheorghianov*. Această biserică nouă, încăpătoare, cu un iconostas de o frumuseță rară și altar larg, era nu se poate mai potrivită pentru un așa lucru. Parohul ei, Pr. *V. Baltaga*, se vede că înștiințase poporul mai înainte, căci se adunaseră și destui credincioși. Corul parohial, sub conducerea cântărețului parohial, a executat cântările foarte bine. Deasemenea, și corul compus în grabă din cântăreții cercului a executat bine unele cântări. Aproape toți clericii cercului erau de față la începutul Sf. Liturghii. După Sf. Evanghelie, a predicat Părintele *Gh. Danilov*, despre: „Iată, acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn de tagadă” (Luca 2, 3-4). Predicatorul pomenește clipe din viața Mântuitorului, cât și a Bisericii, spre a zugrăvi mai bine, împlinirea acestor cuvinte, ale bătrânului Simeon. Se oprește mai mult asupra mării căderi dela creștinism, care s'a întâmplat în Biserica rusească și mai cu seamă la mucenicia pentru credință, care înseamnă o creștere uriașă a însuflețirii religioase. Scoate la iveală fapte din viața Patriarhului Tihon și destoinicia acestuia. Pomenește cuvintele istoricului rus *Kliucevskii*, despre soarta Bisericii rusești.

Predica a fost rostită cu multă însuflețire. Un mic cusur a avut că stilul ei a fost prea literar, ceiace îngreua înțelegerea ei și de simplii credincioși¹⁾. În deobște, la țară treuie să ne străduim a vorbi într'o limbă cât mai populară, adică pe înțălesul tuturor.

După priceasnă, a vorbit Părintele *Alexandru Svetlov*, tratând despre profeții Noului Testament și datorია lor, la textul din Iezechiil 33, 8-9. Cuprinsul acestei predici a fost cam următorul: Testamentul vechi cunoaște prooroci care se iveau în poporul lui Israel, în zilele grele ale acestuia, vorbind popoarelor în numele Atotputernicului. Și Testamentul Nou cunoaște proroci și chiar o carte profetică, Apocalipsa. Dar după veacul al doilea, nu se mai pomenește în istorie de prooroci. Dar noi cunoaștem de aproape activitatea proorocilor și, făcând o comparație cu activitatea altor personalități istorice, putem deduce care din ele a avut această pecete a proorociei. Pășirea Profetului Ilie înaintea lui Ahav seamănă cu fapta sf. Ambrozie înaintea Cezarului Constantin în Mediolan. Datoria profeților se cuprindea în a vesti voia Domnului, soarta ce o vor avea popoarele care nu ascultau de Dumnezeu, pedeapsa ce le aștepta pentru păgânismul lor, apoi despre venirea

1. Apoi cusurul acesta a fost mic? — Nota Arhim. *Scriban*.

lui Mesia, și aducerea aminte despre legea lui Dumnezeu. Dar în Noul Testament cine împlinește această chemare? Fără îndoială, ierarhia care proorocește vecinic prin predici voia lui Dumnezeu, pe care o scoate din Sf. Evanghelie; aduce aminte poporului de Hristos; prevestește soarta fiecărui creștin în lumea de dincolo de mormânt, având în vedere păcatele și virtuțile lor; mustră norodul de nelegiuiri, în sfârșit, pe temeiul cuvintelor Mântuitorului și Apocalipsei, pot prooroci și despre sortile viitoare ale popoarelor, despre cum va fi sfârșitul lumii etc... Deci în Testamentul Nou chemarea profetică este tot una cu activitatea ierarhilor, a preoților și, fără îndoială, și a unor sfinți cari aveau darul prevederii. Iată, dar, marea chemare profetică a preotului, ce se rostește mai mult prin propoveduire. Dar nu toți își dau seamă de adevăr, și de aceia noi, preoții, trebuie să aprindem în noi flacăra însufleșirii procești și să pășim la muștrarea societății pentru fărădelegele ei, creștinând prin aceasta viața ei. Fără îndoială, societatea nu va ținea seamă, totdeauna de el, dar cuvântul nostru nu trebuie să înceteze niciodată. Noi trebuie să ne facem datoria, căci, cum spune Dumnezeu profetului Iezechiel: *dacă vei înștiința pe cel rău să se întoarcă dela calea lui rea și el nu se va întoarce, va muri în nelegiuirea sa, dar tu îți vei mântui sufletul*, adică, făcându-ne conștiincios datoria și noi ne vom și mântui.

O chemare către toți ca să aprindem în noi râvna profetică.

Predica a fost tratată mai mult în limba populară. Liniștea mormântală ce a domnit în tot timpul predicii poate mărturisii de interesul cu cari au urmărit-o ascultătorii. La sfârșit, s'a slujit un Te-Deum cu polihroniu, în frunte cu Păr. Ic. Mitrofor *Al. Baltaga*. După aceasta, tot clerul, preoții și cântăreții, împreună cu d. Prof. Tomescu, delegatul Arhiepiscopiei, la conferință, au plecat la localul școlii de fete, unde era pregătită sala. Toți clericii erau de față, afară de vreo doi preoți și câțiva cântăreți.

Ședința s'a început la ora 1, fiind deschisă de vrednicul Protoiereu al cercului Păr. Al. Baltaga. Sf. Sa explică pe scurt temeiul, și menirea conferințelor. După aceia ia cuvântul d. Prof. Tomescu. D-sa aduce clerului binecuvântările arhipăstorești ale Mitropolitului *Gurie* și explică însemnătatea acestor conferințe pentru cler. Arată marea misiune istorică ce o are astăzi Biserica Română, fiind în fruntea Bisericilor ortodoxe. Arată chemarea religioasă-culturală a clerului care, fiind inima și promotorul ideilor Bisericii, trebuie să trăiască în solidaritate, în dragostea lui Hristos, spre a fi pildă celorlalte Biserici. Leagă activitatea preoților cu chemarea profetică, pomenind cuvintele din predica Păr. Al. Svetlov, spunând că clerul are rol profetic. Incheie, urând spor le lucru. Urmează cetirea conferințelor. Aci, în acest cerc, socotindu-se de prisos scrierea multor conferințe la acelaș subiect, la congres s'a dat sarcină câtorva preoți și cântăreți ce urmau a pregăti conferințele. Cea dintâi conferință a fost ținută de Păr. *I. Silvestrovici* a tema „Cauzele decăderii religioase-morale a tineretului și a creștinilor în deobște și măsurile ce trebuie de luat“. Ca ceva general,

lucrarea a fost vicioasă, bine documentată și vădea sânguina cu care a fost lucrată de autor. Sf. Sa a arătat că educația este cea care urmărește instruirea tinerilor și ea are azi multe racile, și de aceea în sufletele tinerilor este un haos așa de mare. Arată că războiul a contribuit mult la demoralizarea societății, cât și a tineretului. Inluența stricătoare a feluritelor școli politico-economice și lupta dintre partide demoralizează mult, atât societatea, cât și tineretul. Apoi arată că lipsa poporului dela predarea religiei are urmări rele pentru tineret. Spune că viața nu prea chibzuită a clerului deseori, produce zmințeală în societate; că unii preoți mărginesc chemarea lor numai la săvârșirea slujbelor, lipsindu-le partea didactică. Apoi indiferentismul deplin al autorităților mirenești față de starea sufletească a poporului face ca el să decadă tot mai mult. Ca măsuri pentru îndreptare, Sf. Sa propune: să nu se neglijeze serviciul liturgic, adică să fie uniformizat și făcut cu sfințenia, ce i se cuvine, copiii să fie duși cât mai des la biserică, atât de părinți, cât și învățători, care azi rareori își îndeplinesc aceasta datorie; ca preotul să vie la școală, spre a preda religiunea; credincioșii să fie inițiați în învățătura Bisericii, spre a putea apăra credința ortodoxă de năvala sectarilor. Trebuie făcută selecționarea creștinilor, conducându-ne de sf. canoane. Arată marea însemnătate pe care o au societățile, ca cea a Sf. Gheorghe, ¹⁾ *Temperanța, Astra*, etc. în promovarea spiritului religios-moral în societate și spune că clerul trebuie să dea cel mai larg concurs acestor societăți, dar că clerul nu lucrează în aceste societăți de cultură...

Acest raport a născut discuțiuni contradictorii, la care au luat parte Păr. Al. Svetlov, d. C. Tomescu, Păr. Borisevici, Păr. Chiriță, fără îndoială că aparent ²⁾, Păr. Silvestrovici.

Păr. Svetlov s'a ocupat asupra mai multor puncte din referat, 1) Scopul principal al educațiunii este formarea caracterului moral, și de aceea noi, clerul, care urmărim și acest scop, trebuie să aducem aminte de aceasta învățătorilor satelor noastre. Războiul, fără îndoială, a adus o decădere a moravurilor și credinței, dar este tot adevărat că războiul a deșteptat puțin cugetele oamenilor, și unele suflete mai simțitoare au început a se interesa de religiune și de aceia noi, clerul, trebuie să profităm de aceasta.

2) Fără îndoială, preoții nu trebuie să facă politică de partid, dar trebuie să limpezească pe credincioși care teorii politice nu sunt împotriva creștinismului și cari îi sunt protivnice, și să combată mai ales doctrina comunistă, atee etc., să arăte creștinului cari fapte poficice se potrivesc cu religia și cari nu. Dar dacă în țară predomină regimul partidelor politice, oare clerul să stea în nelucrare? Se înțelege că nu. Să lupte și în așa caz pentru inte-

1. Sf. Gheorghe e o societate înființată de Secțiunea Culturală din Chișinău cu filiale din fiecare parohie, ocupându-se în deosebi de tineret.

2. Așa e în text. Cuvântul nu e bine înțeles. Nu știm ce a voit autorul să spule. — Nota A. S.

reselo Bisericii și să depue sforțări spre crearea unui singur partid creștin care va urmări, nu specula, ci promovarea idealurilor țării. 3) Nu suntem contra ca preoții să umble la școală, dar cerem ca să se creeze o situație favorabilă, adică învățământul religios să fie obligat și să poată fi predat în primul rând de preot. Dar în împrejurările de față, cu atâtea împedecări, nu toți pot umbla la școală. Cel mai bun lucru a fi ca să înființăm școli confesionale, cu progamul statului și cu un adaos de religiune, școli cari au existat în Basarabia sub domnia rusească. Arată că nu se știe până când Statul va fi binefăcător față de Biserică și de aceia mai bine să avem școlile noastre, unde vom putea lucra mai liber și de sine stătător. 4) Despre formalismul preoților, mărginirea preoților numai la sujbe, găsești în aceasta oarecare adevăr, dar constată că azi în cler să găsește o deosebită dragoste pentru predicare. Lipsa este că multora le lipsește metoda de tratare a predicilor, și astfel multe predici rămân fără rod. Ar fi bine ca preoții să-și aducă aminte de omiletică, cât de puțin. 5) Apoi că, prin împlinirea chemării, se înțelege nu numai apărarea teoretică a credinței, ci și împlinirea în faptă a feluritelor lucruri de binefacere. 6) Despre selecționarea creștinilor, adică despre îndepărtarea unora din membrii răi a Bisericii, aceasta este o chestiune de mâna întâia. Dar e o chestiune, pe cât de importantă, pe atât și de grea și trebuie chibzuit mult asupra ei. Dar totuși un principiu e bun, că decât 500 de parohieni răi, mai bine 300 și buni, cari vor fi conștienți de menirea lor. Trebuie o curățire generală a credincioșilor. 7) Alungând la chestiunea societăților, arată că ele nu prea vor putea aduce mult rod. De ce clerul să lupte în rândurile atâtor societăți și să-și fărâmițeze activitatea așa de mult, când el are o societate sfântă, Biserica, și în rândurile căreia el trebuie să lupte fără a-și perde timpul pe de lături? De pildă, nu să organizeze societăți de temperanță sau altele care predică abținerea totală dela orice spirtoase (înțelegem abținerea totală dela rachiu și altele, dar nu dela vin, ceiace ar fi ceva imposibil pe meleagurile noastre pline de vii), dar să spue păstoriților săi că datoria creștinului în deobște este să fie cumpătat în vin, să nu abuzeze de el niciodată. Tot așa și cu celelalte, arătând că credinciosul, ca membru a Sf. Biserici, este dator să părăsească vițiile, pășind pe calea virtuții.

D-l D. Tomescu subliniază că preoții nu trebuie să facă de loc politică, căci aceasta e păgubitor Bisericii. D-sa recunoaște apoi greutatea intrării preotului în școală și face o mică înfățișare istorică despre ce s'a făcut în vechiul regat, în legătură cu această chestiune, arătând antagonismul ce domnea acolo între preoți și învățători în veacul 19. Găsește că terenul și împrejurările din Basarabia sunt mai prielnice ca în vechiul regat, având în vedere trecutul acestei provincii și spune că, acolo unde se poate, e datoria morală a preotului să predee religiunea în școală. Spune că articolul din regulament privitor la predarea religiunii ar fi bine să fie formulat așa ca „religia în școală să o predee preotul, dar în

lipsa lui, o poate preda și învățătorul". Spune că societatea se înstrăinează mereu de Biserică și preotul care luptă pentru principiile sfinte rămâne aproape singur, fără ajutor... Dar nu trebuie să se descurajeze, ci să continue lucrarea sa mântuitoare înainte, căci Dumnezeu îl va ajuta. Privitor la societăți, spune că în adevăr nu e bine ca preotul să-și împrăștie așa de mult activitatea sa prin felurite societăți, dar și acestea sunt bune, dacă lucrează pentru scopuri bune și ar trebui să ne bucurăm de roadele lor.

Păr. *Borisevici* se alătură, în mai multe puncte, la părerile Păr. Svetlov, stăruind personal mai mult asupra societății Sf. Gheorghe. Sf. Sa spune că multe mijloace a experimentat pentru realizarea acestei societăți și n'a ajuns la niciun rezultat. Căci terenul e de loc prielnic acestei organizațiuni. Dacă în unele parohii se trâmbițesă că este ceva, apoi doar numai de paradă, la vreo inspecție, și apoi desigur în mai multe parohii sunt în regulă procese-verbale despre activitate, registre, dar în fond nu se face aproape nimic. Stăruiește asupra cernerii credincioșilor și spune că nu trebuie să umblăm cu societăți, ci să aducem aminte credincioșilor noștri de datoriile lor creștinești.

Păr. *M. Chiriță* povestește un caz dela o conferință a societății *Astra*, unde s'a ținut o conferință atee¹⁾ și găsește că trebuie să ne concentrăm activitatea în sânul Bisericii.

După aceasta d. C. Tomescu, făcând o sinteză, s'a trecut la citirea lucrării practice: „Ce este evanghelizarea maselor și cum se poate aplica această lucrare în viața“? tratată de Păr. M. Chiriță. Fără îndoială, acest preot, după ce timp de mai bine de 20 de ani, a depus o muncă intensă, poate ca nimeni altul în Basarabia în chestiunea evanghelizării, venea să ne împărtășească rezultatele practice ce le obținuse în viața sa. Concis și în frumoasa limbă populară, autorul expuse lucrarea sa. Când a isprăvit-o, mulți erau încă în așteptare să mai audă acele graiuri, care, după simpleța lor, aminteau cazania veche a lui Varlaam. A tratat despre aceia că evanghelizarea este încreștinarea societății, înțelegând în aceasta mai mult inițierea credincioșilor în adevărurile evanghelice, spunând că a realizat aceasta prin serile evanghelice, ce le ținea pe rând în toate măhălile satului. Spune că trebuie să folosim clipele când facem parohienilor felurite slujbe particulare, ca înmormântări, sfeștării etc, și în acestea să le propunem, fie câte o mică explicare a unei rugăciuni, obicei religios, sau ceva din evanghelie. Spune că aceasta se ajută prin cântarea comună în Biserică, pe care Sf. Sa de mult a introdus-o în parohia sa. Arată că mulți cântăreți sunt lipsiți de însușețire și iesă rău, mai ales când cântă rău un singur cântăreț, și mai bine deci să fie coruri în acest caz.

Păr. Al. Svetlov a subliniat că totul e foarte bine și e vrednic de imitat. Dar privitor la cântarea din serviciul liturgic spune că

1. Și ați făcut din gură? Păr. Chiriță e foarte guraliv când nu trebuie, și face chiflic când trebuie. Moare pentru calendar. Dar oare atelismul nu e Acru mai dureros de cât calendarul? Acolo de ce taci? — Nota Arhim. Scriban.

uneori mai bine iese când cântă un singur cântăreț decât mai mulți. Arată că, în deobște, nu slujbele cu mare decor îi mulțameau sufletul, ci acele simple, care erau făcute cu simpleță și pietate, că, mai ales la țară, nu trebuie cor, prin care dirijorul să-și arate arta sa, ci trebuie întrebuițată cântarea simplă, pe care ușor ar învăța-o parohienii, putându-se deci introduce cântarea comună. Și corurile sunt bune, dar să nu se uite că prin cor nu trebuie să arătăm atât arta și măestria, căci scopul cântării bisericești este nu a deștepta uimirea, ci sentimentul religios. Privitor la evanghelizare, a spus că e bine să pornim o evanghelizare mai largă, adică încreștinarea tuturor sferelor vieții sociale, pentru că religiunea nu este ceva particular, ci este ceva general, ce trebuie să cuprindă totul în sine. În Biserică trebuie să-și găsească loc orice om talentat, ca, prin însușirile sale, să poată sluji Domnului. Noi trebuie să facem așa ca toată activitatea societății să bată în duhul lui Hristos.

Se dă cetire lucrării Pr. *Apostolov* la aceeași temă. Sf. Sa stăruie mai mult asupra a ceea ce, evanghelizând, noi, clerul, să nu săvârșim în același timp fapte contrarii învățăturii evanghelice ca fumatul, beția, etc... căci atunci evanghelizarea noastră nu va avea nicio urmare. Pe urmă, Păr. *Al. Timuș*, fiindu-i lucrarea prea voluminoasă, face o mică expunere asupra cuprinsului ei. Sf. Sa arată că lucrul evanghelizării e foarte încălzit și face subîmpărțiri în evanghelizarea socială, pastorală și individuală, spunând că aceste părți ar trebui tratate pe rând.

S'a dat apoi cetire tezei „însemnătatea cântării în viața bisericească“, temă tratată de Păr. diacon-cântăreț *Madan*. Lucrarea a fost tratată bine, chiar cu citațiuni din revista „Gândirea“, privitor la cântarea bisericească. Sf. Sa arată greutatea cu care se poate forma un cor la țară, din lipsa localului, etc. Susține că acei cântăreți cari formează coruri să fie dispensați de munca cancelariei. Spune că e greu a forma coruri din lipsa de note. Spune că ar fi bine ca acești cântăreți să cunoască psaltichia. Încă o conferință pe aceeași temă a mai ținut cântărețul *Holbură*, oprindu-se mai mult asupra cântării comune în biserică, găsind-o bună, și asupra cetirii limpezi ce trebuie să se facă la strană.

Conferința o încheie d. C. Tomescu, mulțămind clerului pentru munca și interesul ce le-au arătat la această conferință pastorală. Spune că cântarea veche basarabeană chiar e mai frumoasă ca cea regățeană și aceasta a ascultat-o d-nia sa în mai multe locuri. Îndeamnă spre a se păstra și cultiva această veche cântare bisericească. Crede că nicio conferință din eparhie n'ar fi fost așa de numeroasă și așa de interesantă în discuțiuni ca această conferință. După această atmosferă așa de plină, fiind ceasul înaintat, unii am plecat la o masă comună, iar alții mai de departe au plecat acasă. Seara, Părintele I. Silvestrovici a ținut o conferință despre beție, arătând cu lanterna magică câteva tablouri despre acest vițiu din viața poporului. Desigur că fiecare cleric, plecând pe acasă, a scos câte ceva din această conferință, fie pentru sine personal, fie pentru activitatea sa în parohie.

EXTERNĂ

Situația bisericii ortodoxe din Ucraina.

Revista social-creștină „*Die Eiche*“ de sub conducerea prof. *Siegmund-Schultze*—Berlin, ne aduce, în numărul prim din anul 1931, un referat al episcopului *Serafim Lade* din Harkow *), despre situația Bisericii ortodoxe din Ucraina. Extragem din acest articol câteva date foarte interesante referitor la mersul Bisericii sovietice.

Ca și în celelalte state europene, tot asemeni și în Rusia sovietică, raportul dintre Stat și Biserică a fost regulat prin mai multe legi speciale. Prin aceste legi, Biserica a fost separată de Stat, iar școala de Biserică. Statul nu voește ca Biserica să se amestece în opera de educație și învățământ sau în diferitele probleme de stat, și nici Statul să nu se amestece în afacerile Bisericii.

Dacă citește cineva legile date de stăpânirea sovietică, are impresia, că statul a acordat Bisericii o mare libertate și posibilitate de existență. Fiecărui cetățean i se garantează deplină libertate de credință. Confesiunea de credință nu trebuie privită după urmările ei bune sau rele, întrucât religiunea e chestiune privată, care are în vedere pe fiecare ins în parte. Credincioșii, nu mai puțin de 50, au dreptul de a se aduna în comunități religioase, de a închiria clădiri dela autoritățile în drept pentru serviciul divin, de a-și angaja preoți etc. Exercitarea liberă a cultului e garantată. Se încuviințează și predarea învățământului religios privat, dar nu mai mult decât la trei copii în acelaș timp; de asemeni, și institute bisericesti pentru instruirea persoanelor dela 18 ani în sus, dreptul de a se aduna, ca și dreptul de editură pentru literatura religioasă. După legile date în Rusia până la 18 Mai 1929, a fost garantată până și libertatea de propagandă religioasă, care a fost însă ridicată prin adunarea comisarilor popoului dela 18 Mai 1929.

Dela această dată, a început seria restrângerii libertăților acordate. Prima înfruptare din bunurile Bisericii s'a făcut încă din anul 1922, când stăpânirea sovietică a pus mâna pe toate obiectele prețioase bisericesti, pentruca, din vânzarea lor, să se vină în ajutor celor loviți de groaznica foamete a acelui an. Cu aceasta s'a ridicat dreptul bisericii de persoană juridică, adică puțința de a poseda averi. Toate instituturile eclesiastice, ca și obiectele de cult — mergându-se până la sf. Antimise, ca și bibliotecile și casele parohiale, pământuri ș. a. m. d., au fost naționalizate. Chiar și bisericile în clădire au devenit tot proprietatea Statului.

Comunităților li s'au acordat unele lucruri cerute, dar numai cu contract de închiriere date spre folosire, în urma încuviințării comitetului executiv al guvernului respective. Aceste dispozițiuni

*) Acest referat a fost înalntat și Patriarhului de Constantinopol.

sunt valabile pentru toate republicile Uniunii sovietice — cum sună ordonanța comisariatului central-executiv și a comisarilor poporului din 8 Aprilie 1929.

Chiar după primii ani, aceste legiuiri n'au fost respectate de organele sovietice, mărgininînd în mod considerabil drepturile preoțimii și ale credincioșilor ca și posibilitățile de existență ale Bisericii. Din Octombrie 1917, raportul dintre Stat și Biserică n'a fost regulat în mod exclusiv numai după legile existente, ci s'a adăogăt încă o sumă de dispozițiuni arbitrare ale Cekái, ca și ale G. P. U. lui sau organelor sale.

Pe dealtă parte, nici credincioșii și nici reprezentanții comunității și ai Bisericii n'au ținut totdeauna socoteală de aceste hotărâri, spre a privi bisericile și obiectele de cult ca proprietate a Statului, de care poate dispune după placul său. Aceasta a dus, cum era și firesc, la numeroase conflicte cu puterea sovietică, cum a fost cu ocazia răpirii lucrurilor prețioase din biserici în anul 1922. A fost o împotrivire hotărâtă contra dispoziției Statului din 23 Febr. 1922, ceiace a avut drept urmare: luarea de măsuri energice contra Bisericii. Mulți preoți și credincioși au fost închiși, exilați sau executați.

Trebue totuș să recunoaștem că, în afară de anul în care comunismul a declarat război Bisericii, până în a doua jumătate a anului 1928, situația sa era încă suportabilă. În timpul celui an s'au, făcut urmăriri sângeroase mai în fiecare zi. Episcopi, preoți, călugări au fost în masă arestați și condamnați la pedepse. E destul să amintim că în primii cinci ani de stăpânire sovietică, circa 8000 de episcopi, preoți, călugări și călugărițe au fost executați.

Și totuș urmărirea bisericii și a religiunii nu a fost atât de sistematic și de metodic organizată, cum a început din a doua jumătate a anului 1929 și începutul anului 1930. După revoluția din Octombrie, au fost închise toate bisericile și capelele, ce se aflau prin școli, spitale, cazărmi, închisori, etc., ca și bisericuțele de prin atelierele C. F., cum și mănăstirile. Transformarea acestora în scopuri contrare credinții, încă nu a avut loc, decât foarte rar. Dacă în unele părți se efectua închiderea bisericilor sub influența, inițiativa și presiunea propagandei antireligioase, apoi se făceau și proteste însoțite de danii pe lângă comisariatul respectiv pentru deschidere, care era ținută în seamă.

Inchiderea unor biserici s'a efectuat mai ales în locuri cu populația formată în majoritate din lucrători, cum a fost în ținutul Donului. Bisericile din sate au fost scutite de dări. Cele din oraș aveau să plătească numai o taxă pentru pământ. Dacă comunitățile erau sărace și în imposibilitate de a plăti, s'a arătat și în-găduință. Mijlociri din partea credincioșilor pentru scutiri de taxe sau reducerea lor aveau bun rezultat. Inchideri de biserici pentru neplata impozitelor nu s'a semnalat până în 1928.

Biserica sinodală ortodoxă, ca și cea autocefală ucraniană— nu mai puțin și sectanții — aveau învoirea de a scoate: ziare, reviste, calendare și alte scrieri religioase. A apărut chiar o odie

a Sf. Scripturi, iar Noul Testament a fost tipărit în limba ucrainiană, editate de sectanți. Biserica autocefală ucrainiană scotea de sub tipar chiar și cărți de cult. Scrieri cu cuprins apologetic și religios-filosofic erau îngăduite. Foarfeca cenzurii intra foarte rar în acțiune. Unele schimbări de expresii, ce surveniau, erau fără importanță. De sigur că redacțiile aveau multă grijă în alegerea materialului. Fiecare rând era supus unei serioase supravegheri din partea redacției.

Aceasta nu e tot ce ne spune revista *die Eiche*, ci mai avem de dat alte amănute și în nr. viitor.

Dr. ȘERBAN IONESCU,

Profesor la Facultatea de Teologie din București.

Povestea unui Evreu ajuns creștin.

În nr. de Crăciun al ziarului *Lumea* din Iași, am scris despre ținuta Evreilor față de creștinism. Era vorba despre anumite schimbări în ținuta obișnuită a Evreilor și pe care trebuie să le cunoaștem și noi. Voim să dăm aci și alte amănunte, pe lângă cele din *Lumea*.

Cercurile evreiești de obicei se uită îndoielnice sau neprietenoase, când e vorba de trecerea Evreilor la creștinism. De fapt, s'ar putea aduce nenumărate pilde de Evrei trecuți la creștinism, și anume dintre sufletele cele mai alese și care au rămas deplin închinată creștinismului și, iarăși, care nu au văzut în aceasta o lepădare de neamul lor, ci numai de unele păreri care stăpânesc pe mulți Evrei.

Eu am cunoscut, de pildă, pe un Evreu, *Rosenbaum*, care a murit în Iași și pentru trupul căruia s'au sfădit Evreii și cu catolicii, că cine să-l înmormânteze? fiindcă trecuse la catolicism. Am stat deseori de vorbă cu el în locuința mea din București. El era cu totul închinat intereselor neamului evreiesc. Își iubea poporul său, dar îi voia pe toți creștini. Deși unii Evrei îi imputau: „dacă ești creștin, te-ai desprins de neamul lui Israel!"; el însă spunea: „Nu e adevărat! eu îmi iubesc neamul cu toată patima și-i voiesc tot binele și mă silesc întru aceasta, dar am făcut un pas mai departe... Evreii trebuie să ajungă la creștinism“.

Și s'a dus omul în Palestina și muncea în înțeleșul acesta.

Ăstăzi sunt foarte mulți Evrei care socotesc că, dacă trec la creștinism, nu trec la un capăt cu totul protivnic evreismului, ci merg spre depănarea lui mai departe, unde l-a dus Iisus Hristos și cum se vedea pe sine Apostolul Pavel. Atunci, dacă lucrurile sunt așa de limpezi, dacă sunt atâția Evrei care se împacă cu acest punct de vedere, pentru ce pătura luminată a Evreilor s'a împotrivit așa de cumplit lui Iisus Hristos?

Iată, aici e toată tragedia poporului evreiesc. El n'a avut călăuze bune. Pătura cârmuitoare a Evreilor din vremea aceia n'a înțeleș chemarea istorică a lui Iisus Hristos. Ea a văzut dela mână

pân' în gură. Evreii nu s'au dumerit cum propoveduirea lui Iisus Hristos se petrece în sânul poporului evreiesc și cum acest popor a fost chemat a fi stegarul creștinismului în lume, având cinstea că Iisus s'a arătat în sânul lui și din brațele lui se împărtașește și cealaltă omenire.

Ce mărire ar fi fost pentru neamul evreiesc! Doar la aceasta îl chema și Iisus Hristos. Cu câtă jale a spus El, când a văzut că poporul evreiesc nu se hotărăște să ia această sarcină istorică și veșnic slăvită: *Ierusalime, Ierusalime, de câte ori am voi să adun pe fiii tăi, cum adună găina puii săi sub aripi, și n'ați voi!*..

Unii Evrei au înțeles. Dovadă Pavel, dovadă ceilalți apostoli, dovadă soții lor, dovadă cei dintâi creștini.

Dar au fost numai puțini. Poporul cel mult nu s'a hotărât. Având cărmuitori care-și vedeau numai treburile și pottele lor nesupărate, ca toți stăpânitorii care nu vor să audă de nicio schimbare, s'au împotrivit, și așa creștinismul și-a mers drumul în lume fără ei.

Dar oricum, ceiace a făcut Pavel, ceiace au făcut apostolii se poate face până în ziua de azi, anume să se găsească Evrei care să spuie: dreptatea era de partea celor ce au făcut ca Pavel din Tars, fariseu din neamul lui Veniamin... Hai după el!

Urmează acum să vedem povestiri despre astfel de Evrei care au urmat acest drum.

Apoi ei sunt mulți. În fiecare număr al revistei *Zions Freund* găsesc povestit cu amănunțime câte un astfel de fapt, pe lângă altele pomenite mai scurt. Iată, aici vorba despre unul care se numește *Louis Aronson* și despre care citesc în nr. pe Oct. trecut al acelei reviste.

El s'a născut în America, dar, murind tatăl său, familia s'a întors în Rusia, unde se aflau celelalte rude. Aci tânărul Aronson a învățat toate ale iudaismului, între care și să se umple de ură când o vedea vreo biserică și crucea din vârful ei.

Din pricina antisemitismului rusesc, n'a stat în Rusia decât până la 16 ani și iar s'a dus în America. Acolo însă și-a pierdut credința și în iudaism. A căzut pe mâna propagandei atee, a citit pe *Haeckel* și i-a zburat orice fărâcă de credință.

Dar i-a rămas ura, de data aceasta împotriva tuturor religiunilor. În mijlocul urii însă stătea tot creștinismul, fiindcă el era religiunea cea mai cu văză.

Insași această ură însă l-a dus din nou la credință.

El s'a apucat să studieze Biblia și Noul Testament, a luat parte la adunări unde creștinii chemau la discuțiuni contradictorii pe ateii. Până la urmă, însă a văzut că Noul Testament e altceva decât ce spun ateii, că el are frumuseți negândite, că mântuirea și nașterea din nou, din învățătura lui Iisus, au în ele o măreție covârșitoare. Astfel de constatări pătrundeau încet în sufletul lui și lucrau pe tăcute. Dar încă nu era bătut și o ținea una cu propaganda împotriva creștinismului. În Chicago a căutat să-și facă

un mijloc de trai din această cale și a ținut cuvântări în mijlocul lumii împotriva creștinismului.

Acesta totuși îl pătrundea pas cu pas. Citind, omul ajungea să fie înfrânt înăuntrul său, până ce prietenii săi au început să bage-de-seamă că începe a se învoi cu religiunea și i-au spus „mă, tu ai să te faci creștin !“

În vremea aceea, a mai citit și vestita carte a lui *William James* „Felurimea experiențelor religioase“ (*The Varieties of the Religious Experiences*) care l-a mișcat și mai mult în drumul spre creștinism.

La aceasta, s'a mai adăogat și ce vedea el la atei, că aceștia nu aveau decât o ținută de tăgăduire a toate, că nu dădeau un drum pentru viață, nu aduceau liniște sufletească și, oricum, pe temeul lor, nu se putea croi o viață.

Predicatorul creștin *David Bronstein* a fost cel care a dus la capăt această prefacere sufletească a lui Louis Aronson, care l-a dus la starea de azi, pe care și-o povestește cu mulțămire în revista *Zions Freund*, sub titlul *Lupta mea cu creștinismul*. El își încheie povestirea cu arătarea bucuriei, a păcii și a liniștei în care se află acum și prin care muncește mai cu drag, mai spornic și mai rodnic decât atunci când se afla în mâinile ateilor. A urât pe Hristos, dar Hristos l-a câștigat și acum lucrează amândoi.

Nu trebuie și alți Evrei să cunoască pilda unei asemenea vieți? Și nu și creștinii, ca să nu se mai uite chiorăș la Evreii care vin la ei?

Teologia și Biserica în Grecia.

În ziarul *Curentul* dela 17 Ianuarie a. c., Păr. Gh. Secaș scrie o corespondență din Atena (se vede că se află acolo la studii), despre o adunare o teologilor greci de pretutindeni. Ei aveau să discute despre colaborarea teologiei cu Biserica. Pentru noi, o asemenea chestiune pare ciudată, după cum cu drept cuvânt spune aceasta și Păr. Secaș. În adevăr, teologia nu este a Bisericii, nu este urzeala oamenilor Bisericii, nu este mânăuirea gândirii ieșite la iveală și întrebuințată în sânul Bisericii? Ce rost are să mai pun întrebarea despre colaborarea uneia cu alta, cași cum teologia ar fi ceva care ar sta departe de Biserică?

Dar. Păr. Secaș lămurește lucrul, care nu este spre bucuria noastră: În Grecia, slujirea curat bisericească nu se bucură de mare vază. Preotul e privit de sus, de celelalte tagme ale vieții obștești, și nici teologii nu privesc ca ceva ales să intre în cler. Dacă-i întrebi, de se vor face preoți, la ieșirea din facultatea de teologie, te iau în răs. Li se pare că e o scoborire ca, odată teologi, să se mai facă apoi preoți. Gândul lor e să se facă profesori de religiune, parcă asta ar fi mai de ispravă.

Iată stări care nu sunt îmbucurătoare și care lămuresc înțelesul unei teme ca cea pe care și-a luat-o numita adunare.

Totuși chiar faptul că se vorbește de o colaborare cu Biserica ne dă a înțelege că însăși această teologie, desprinsă de rostul ei, își dă seama că aceasta nu e firesc și singură își caută calea de a se întoarce la Biserică. Și dacă nu spune aceasta în cuvinte, dar grija de a-și lua acum o asemenea îndeletnicire dovedește că ea singură vede că, fără o asemenea legătură, teologia rămâne ceva ciudat.

Adunarea s'a deschis, spune Păr. Secaș, la începutul lui Ianuarie a. c. în Atena, prin cuvântarea d-lui *Alivisatos*, profesor la facultatea de teologie din Atena, ca prezident al adunării. Domnia sa a vorbit despre însemnătatea aceste colaborări între teologie și Biserică, apoi despre nevoia colaborării și cu celelalte Biserici ortodoxe, iar mai încolo și cu Bisericile protestantă și catolică.

Organele Bisericii au fost pofite la adunare, dar numai ca ascultătoare. A vorbit și ministrul cultelor, care însă a privit adunarea ca o înghebare bisericească și a luat cuvântul în sânul ei, vorbind despre măsurile pe care guvernul le-a luat cu privire la biserică. Profesorul *Brațiotis* a vorbit despre colaborarea teologilor mireni cu Biserica.

Această adunare, fără îndoială va da naștere la discuțiuni de care va trebui să auzim de acum înainte.

Altă reformă a calendarului. Cu toată neliniștea pentru calendar, care s'a stârnit în țara noastră, credem că aceasta nu va fi singura. Când va veni una nouă, nu știm, dar lumea nu se mulțamește cu calendarul de azi îndreptat ici și colo, ci caută un calendar, în care să nu mai fie alunecările de acum ale sărbătorilor dela o zi la alta și cu schimbări dela data lunii și a săptămânii, ci să fie o potriveală de totdeauna, încât sărbătorile să aibă totdeauna aceiași dată, iar data cutare a lunii să fie totdeauna la aceiași zi a săptămânii.

Aceste arătări nu sunt o noutate. Astfel de studii s'au făcut și se fac. Ele se găsesc cu duiumul la Liga Națiunilor în Geneva. Sunt și Români care și-au lucrat proiectele lor (fostul senator *Drăghici* din Sibiu, Profesorul *Naneș* din București, germanul Baron *Gustav Bedens* din Sibiu). Dacă pomenim acum din nou de această materie, este că în Germania s'au pornit acum mai viu studiile pe acest teren. S'a întemeiat un comitet pentru cercetarea reformei calendarului. În adunarea ei cea mai nouă din luna aceasta, s'a cercetat proiectul americanului *Cotsworth*, care a croit anul pe 13 luni, fiecare cu tot atâtea zile. Rămâne o zi la urmă (cea fără soț, din cele 365) care este pusă la sfârșitul anului, ca zi netrecută în nicio lună. Când e vorba de ani bisecți, ziua lor s'ar trece la sfârșitul lui Iunie, tot așa, ca zi neînhamată nicăieri.

Alt proiect a fost al germanului *Blochmann*, care întocmește anul pe sferturi de an, în care cea dintâi lună are 31 de zile, celelalte două de câte 30 de zile. Ziua fără soț din cele 365 de

zile s'ar trece ca sărbătoare la mijlocul anului, iar ziua anilor bisecți la sfârșit. Cu chipul acesta, am avea un calendar ne schimbă, care ar ținea totdeauna pasul cu soarele. Paștele s'ar prăznuți totdeauna la 8 Aprilie. Acest din urmă proiect seamănă foarte mult cu al d-lui Drăghici.

Oricât de practice ar fi astfel de calendare, va mai trece mult până ce lumea să ce hotărăscă a le primi. Deprinderea înseamnă mare lucru. De aceia noi nici nu credem că se va primi vreodată un calendar cu 13 luni.

Cum este viața în America. — Ne-o spune o studentă în *Universul* dela 19 Ian. a. c.: „Munca este în America cea dintâi și cea mai sfântă datorie. Tinerele de aci visează mai puțin la cinematografe, la toalete și admiratori decât cele din Europa. Tinerimea americană este sănătoasă trupește și moralmente. Plină de suferințe, cu o educație solidă și practică, ea va face să progreseze America. Statele-Unite nu sunt atât țara acelor îmbogățiți peste noapte, a extravaganțelor și oportunităților de rapidă în-avuțire, cât este țara celor ce muncesc din greu, cerându-se dreptul la o viață omenească, corespunzătoare silințelor lor“.

Boala arhiepiscopului de Canterbury. O telegramă din Londra a agenției telegrafice *Danube*, cu data de 19 Ianuarie a. c., vestește că arhiepiscopul de Canterbury, primatul Bisericii anglicane, se găsește grozav de istovit de o muncă prea grea și că va trebui să-și ia concediu pe trei luni de zile.

Arhim. SCRIBAN.

ECTENIE

Dă-mi, o Doamne, pace'n suflet,
Credință și 'nțelepciune.
Arată-mi răul, ce mă paște,
Iar binele să-l fac îmi spune!

Să nu urăsc pe cel bogat.
Și nici pe cel păgân să-l judec.
Să piară patima din mine,
Revolta'n plept să mi-o înec.

Apasă-mă să-ți simt puterea,
Atunci când lumea mă orbește.
Atunci când uit că îmi ești Tată
Și limba mea Te ponegrește.

Dă-mi Tu tărie — aci în suflet.
Și iubire, multă, multă...
Să iubesc ce am urât:
Calea Ta, și . . . mă ascultă.

G. PSALTUL

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Ce ți se pare ție de Hristos, carte de 102 pagini de *F. Bettex*, tradusă de Pr. *N. Țandreu*, cu o prefață de Dr. *S. Ciuhandu*, Tipografia Diecezană din Arad.

Această carte, care tratează chestiunea cea mai importantă din viața noastră, e recomandată nu numai teologilor, ci și tuturor creștinilor. Ea se citește repede, nu numai prin stilul său limpede, ci și prin felul cum înlănțuiește ideile, atingând chestiuni care deșteaptă interesul nostru, lămurindu-ne asupra multor puncte, la care adesea nu ne gândim și care totuși trebuie cunoscute de orice creștin.

Întrebarea: „Ce crezi tu despre Hristos?” ni se pare de mică însemnătate, la care ar fi ușor de răspuns. Dar când o adâncim, vedem cât suntem de neștiutori și cât avem de învățat încă în această privință.

Noi cunoaștem bine chestiunile sociale și feministe, cunoaștem numele șampionilor și a stelelor de cinema, discutăm în societate toate chestiunile de actualitate, dar întrebarea „Ce credeți despre Hristos?” nu se aude niciodată în conversațiile noastre. Nu e de mirare că sântem așa de indiferenți în cele religioase. Noi nu cunoaștem pe Iisus Hristos, și o persoană necunoscută nu ne poate interesa. De aceea recomandăm tuturor aceluia care sunt puțin înaintați în acest domeniu să citească această carte, mai ales că nu e voluminoasă și se citește repede. Efectul binefăcător al acestei lecturi le va arăta că nu și-au pierdut vremea citind-o.

Autorul ne prezintă pe Mântuitorul nostru mai întâi ca om, apoi ca Dumnezeu. El ne înfățișează pe blândul Iisus cu atitudinea lui simplă și iubitoare, cu ochii adânci, în care se citea o nețărmurită milă și o adâncă dragoste. Ce viață ducea el, acest fiu al unui simplu țeslar din Nazaret, cum îl socotea lumea? Aceiași viață ca și a celorlalți lucrători din vremea lui. Prin ce se deosebea el de ceilalți oameni? Afară de cuvintele înțelepte și de adâncă lui seriozitate, nimic nu ar fi putut bănni în el pe Fiul lui Dumnezeu.

Autorul se întreabă: 1. Dacă am fi trăit noi pe acele vremuri, am fi crezut oare în el? Nu, spune el, l-am fi răstignit și noi. Căci e mult mai ușor a crede în Hristos acum decât era în vremea lui. Noi am fost crescuți în sânul Bisericii, într-o societate în care, de 20 de veacuri, se predică Hristos. A crede în El acum, e foarte firesc. Altfel stăteau lucrurile pe timpul său, când, afară de o mână de oameni care ascultau cuvintele lui, toți ceilalți îl tratau cu neîncredere și cu sarcasm. Am fi crezut noi, mai mult decât contemporanii săi, că acel om, batjocorit și răstignit ca un rău făcător, e însuși Mesia, Fiul lui Dumnezeu? Aici mintea noastră stă pe loc și nu putem răspunde.

2. Altă întrebare, pe care și-o pune autorul, e următoarea. De ce oare a venit el ca un om sărac și umilit, în loc să vie

plin de slavă și de putere? N'ar fi fost mai ușor prin aceasta de a câștiga încrederea oamenilor?

Cine judecă însă astfel, judecă în chip omenesc. Judecata dumnezeiască a vrut altfel. Dumnezeu a vrut ca noi să credem în el, nu pentru strălucirea lui exterioară, ci pentru adevărul ce eșea din gura lui. Apoi, coborându-se pe pământ ca om sărac, Dumnezeu a vrut să arate că nu prin cele trecătoare valorează ceva omul, ci prin ceiace el posedă în veșnicie. Și dacă Iisus a vrut să fie lipsit de orice pompă, e pentru a ne arăta cât de deșarte sunt bunurile pământești și puterea lumească.

Și oare ce am fi câștigat noi dela un mântuitor îmbrăcat în haine de purpură ca împărat sau rege? Atunci ar fi fost prea străin de noi, și n'ar fi fost nicio consolare pentru omenire și ar fi fost departe de inima noastră. De aceia a hotărât să se facă om, coborându-se în cea mai neagră mizerie și suferind toate greutățile și necazurile noastre.

Mulți însă zic: un Dumnezeu poate ușor îndura toate chinurile. Dar această idee e greșită, căci e lucru cunoscut de toată lumea că, cu cât suntem mai evoluți, cu atâta suferim mai mult. Și dacă noi, ca simpli oameni, suferim când ne aflăm într'un mediu inferior nouă, de o fi îndurat El, Dumnezeu, văzând-se între oameni păcătoși care nu-l înțeleg. Iisus Hristos, în cursul vieții sale, cât și pe cruce, a simțit durerea mai adânc ca orice făptură omenească.

În ultimele pagini ale acestei cărți, autorul ne vorbește de Iisus Hristos ca mântuitor și de atitudinea ce trebuie să aibă omul în viață față de Dumnezeu.

3. Să ne întrebăm acum: de ce întrebarea asta „Ce crezi tu despre Hristos?” e așa de însemnată? Răspundem următorul lucru: pentru că de această credință atârnă, atât fericiirea noastră pe lumea pământească, cât și mântuirea sau peirea noastră în veci. Căci nu e vorba numai de faptul că credem în El. E vorba de modul cum credem, de ceiace reprezintă Iisus Hristos pentru noi. A crede că Hristos e o persoană istorică, că e întemeietorul creștinismului asta nu ne va face mai fericiți, aceasta nu ne va mântui, căci scris este: „*Și de nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai ticăloși decât toți oamenii*”. (I Cor. 15, 19). A crede în Hristos însemnează a crede că El e viața, că Hristos e viața veșnică.

Ce înțelegem noi prin asta? Înseamnă că, dacă considerăm doctrina lui ca singura adevărată, conformându-ne și viața noastră acestui adevăr, dacă credem că prin răstignirea și învierea Lui El ne-a scăpat de moarte, atunci noi credem cu adevărat într'Insul, atunci noi avem viața veșnică, după cum citim în Ep. I Ioan 5, 12 „*Cine are pe Fiul are viață, cine nu are pe Fiul nu are viață*”.

Nicolae Neaga, Contribuții la lămurirea textelor mesianice din cartea „Facerii“. Sibin, 1930.31 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 15 lei.

Păr. Neaga a mai scris și alte cărți, de care am mai scris noi aci. Astă vară am scris despre *Profeții mesianice în Vechiul Testament*. În acelaș format, dar mai scurtă ca cuprins, este aceasta. Ea e cuprinde limpezirea unor cuvinte și cugetări din V. Testament, care nu sunt totdeauna destul de lămurite. Așa este cu cugetarea de Mesia. Deși în lumea bisericească toată lumea știe ce înseamnă acest cuvânt, eu toate acestea Păr. Neaga aduce amănunte din care se poate vedea că a ști numai ceva, ca o părere generală, nu e a ști un lucru în toată temeinicia lui. Știi ceva când îl știi în amănunte. Aceasta și face Păr. Neaga, spunându-ne despre cuvântul Mesia mai multe decât știe lumea obișnuit.

Mai întâi, Părintele ne spune cum și alte popoare au avut dorul după cineva mai înalt, care să vie să ușureze și să mângâie lumea. După acestea însă, Păr. Autor trece pentru a arăta ce sunt proorociile mesianice în Cartea Facerii, pe care nu știu de ce Sf. Sa o scrie „Facerii“, cași cum acesta nu ar fi numele ei și ar fi luat de aiurea.

Sub nr. I, Sf. Sa vorbește despre această idee, în *Protoevangeliiu*. Ce-o mai fi și aceasta, vor zice mulți? Este aceasta ceva în studiul Noului Testament, dar nu despre aceasta e vorba aci. Prin Protoevangeliiu, Păr. Autor înțelege cea dintâi vestire făcută de Dumnezeu către om, cele vorbite către Adam, în care Dumnezeu făgăduiește omului că-i va trimete un Mântuitor. În 11 pagini, autorul spune aci lucruri de adâncire teologică, din care orice cititor, chiar trecut prin învățatură bisericească, va vedea că are mult de învățat. Va afla multe amănunte despre legătura dintre șarpe și Satana.

În binecuvântarea dată lui Noe și apoi în făgăduința făcută lui Avram, Sf. Sa ne arată alte amănunte, care lărgesc ideia despre Mesia și-i lămuresc mai bine înțelegerea.

Mai pe larg se întinde Părintele în făgăduința dată lui Iacov, de altfel cum era și firesc. Aci Sf. Sa întrebuințează multe date și lămuriri din cele mai nouă și mai însemnate scrieri ale teologiei din Apns, din care cititorul va avea și mai multe de învățat.

Din toate acestea, se va vedea că avem a face cu o lucrare săvârșită cu larga informațiune și care va folosi foarte mult studiilor noastre de teologie.

30 de ani de viață ai unei reviste. — Deși nu prea răspândită și întrebuințată, totuși vrednică de toată cinstirea este revista *Sănătatea*, care e scrisă și editată de medici. Ea împlinește acum 30 de ani de viață și trebuie să spunem că în nenumărate rânduri a meritat lauda noastră. În adevăr, în această revistă s'au scris lucruri de mare însemnătate morală, care trebuiesc prețuite din punct de vedere creștinesc. De multe ori am văzut și preoți care au

scris în paginile ei. Tocmai din ea se vede câtă pricină avem de a privi cu drag pe medici și a lucra mână în mână cu ei în o mulțime de laturi ale vieții. Cași revista *Higiena*, a D-rului *Ionășescu* din București, cu aceeași îmbrățișare trebuie să privim și revista *Sănătatea*. Dr. *Sigma-Sigmand*, cârmuitorul ei, a tipărit deseori materii de care trebuie să se vorbească și care trebuiesc răspândite.

Bucurându-ne că o bună revistă a împlinit 30 de ani de viață, îi urăm să meargă tot înainte cu spor și îndemnăm pe preoți să facă cunoștință cu ea, s'o răspândească și să-i dea ajutor și cu scrisul. Va fi o frumoasă apropiere între preot și medic.

Ciudat chip de a scrie. — Pentru a se plânge că în București zugrăvirea unei biserici a fost făcută cu săcăieli și că, în de obște, judecarea lucrărilor celor pricepuți se dau pe mâna celor nepricepuți, un domn, care iscălește Prof. *Dr. I. Ciurăscu*, scrie, în *Curentul* dela 31 Ianuarie a. c., un foileton sub titlul „Artă și . . . ortodoxism”. Se înțelege, un astfel de titlu, trebuia să oprească asupra lui privirile unui cititor din lumea Bisericii. Deci am citit tot foiletonul din pag. 1 și omul încă nu intrase în materie. Încă nu intrase nici în coloana întâia din cele două care mai erau pe pag. 2. Abia la sfârșit vedeai despre ce e vorba : că a fost oprită zugrăvirea în picturii unei biserici din București și că aceasta a fost iar învoită, din pricină că nepricepuții au dreptul de a se rosti asupra celor pricepuți.

Dar pentru a scrie ! un lucru așa de la mîntea omului sau pentru a da pe față un păcat, pentru care trebuiau numai puținel vorbe, era nevoie de așa lungă plimbare pe aiurea ?

Vai de mine ! cum își bat joc oamenii aceștia de timpul nostru !

Apoi dacă e rău ca pricepuții să fie dați pe mâna nepricepuților, nu mai puțin ca ceice scriu chisăliță lungă și apa chioară să aibă dreptul a umplea coloanele scrisului.

Arhm. SCRIBAN.

Atâta timp cât bodegile, cafenelele, restaurantele, cinematografele, localurile de desfrâu și casele de joc de cărți sunt înțesate de lume în cea mai mare parte din clasa modestă, mijlocie ; atâta timp cât cărciumile sunt pline de popor, care-și cheltuește până la ultiul ban pentru alcool și chef cu lăutari, nu avem dreptul să spunem că în România se moare de foame.

SANDA I. MATEIU

în „Universul”, 18 Ianuarie 1931.

INSEMNARI MARUNTE

VORBE DE AUR.

1. O pildă japoneză. Un om ajungând în rai, a văzut pe un drum o mulțime de lucruri, cari aveau un chip ciudat. Întrebând ce sunt acestea, i s'a răspuns că sunt urechile și limbile oamenilor, cari au auzit și predicat cuvântul lui Dumnezeu, dar nu l-au îndeplinit. De aceia au ajuns numai urechile și limbile lor în rai, iar cealaltă parte a trupului în iad.

2. Împăratul roman *Alexandru Sever* avea în templul său multe statui de zei păgâni și de înțelepți. Între aceștia avea și chipul lui Iisus Hristos. Cu toate acestea însă, Sever nu s'a făcut niciodată creștin.

Așa și tu, nu vei fi niciodată creștin adevărat, dacă vei păstra pentru Hristos în inima ta numai un singur loc, printre ceilalți zei cărora slujești și te închini.

3. Un preot călătorea în tren în tovărășia unor tineri puțin serioși. Intrând în discuție despre niște chestiuni religioase, ei au început să ia în râs cuvintele lui serioase. Atunci preotul se opri de a mai vorbi cu ei și o lacrimă se prelinse pe obrazul lui.

Mai târziu, acel preot primi dela unul din ei următoarea scrisoare: „Cuvintele Sfinției Tale, pe care le-ai vorbit atunci, le-am uitat, dar lacrima pe care ai vărsat-o mi-a ars inima și mă urmărește veșnic. Acum mi-am îndreptat inima mea către Acela, care a suferit și plâns din pricina dușmanilor săi“.

4. Un bețiv, pe când ducea sticla cu rachiu la gură, a spus odată unui preot: „Mulți ani! Părinte!“ Preotul i-a răspuns: „Eu am voie să beu când voiesc, tu însă ești nevoit să bei“. Aceste cuvinte l-au ros adânc pe bețiv. Într'o zi, se hotărî să nu mai beie, dar a doua zi îl cuprinse din nou patima și, ducându-se la preot acasă, i-a spus că ar voi să se lepede de beție.

Preotul îi zise: „Dacă voiești să te lași de beție, să alergi la Hristos, care va stânga setea ta pentru totdeauna“. Ascultându-l, s'a vindecat.

5. La un preot, veni odată o femeie și, cu glas plângător, îi zice: „Părinte, sunt o mare păcătoasă“. Știu, răspunse preotul, am auzit aceasta despre dumneata“. Atunci femeia, înciudată, zise: „Cine v'a spus aceasta? Cine poate să vorbească ceva rău despre mine?“

6. Peste drum de casa unui bărbat cu sufletul nobil, locuia o femeie de moravuri ușoare, care voia să-l momească la păcat. Într'o zi, pusă el în fereasta casei sale o icoană privind-o adese lungă vreme. Ispititoarea vecină îi spuse odată în râs: „Privesc și sfinții ceasuri întregi în oglindă?“ Ca răspuns, el a întors presupusa oglindă, arătându-o fără să-i spuie un cuvânt. Era icoana lui Hristos cu cununa de spini pe cap. Era scutul împotriva săgeților arzătoare ale răului (Efeseni 6.16).

7. „Ascultă și tremură ! zică Hrisostom în una din predicile sale. Nu fii mândru pe umiliința ta. Mulți sunt mândri că nu sunt mândri, mulți sunt îngâmfați că nu sunt îngâmfați“.

8. Despre sultanul Saladin, se povestește că, puțin înainte de moartea sa, a poruncit să se poarte prin oraș o pânză albă înfipță pe o suliță. Crainicul, care purta aceasta, spunea : „Puter- nicultui Sultan Saladin, care a cucerit Asia și Egiptul nu i-a rămas nimic din bunurile sale decât această haină de moarte“. Sultanul a văzut în lumina morții viața sa și n'a voit să moară până când nu va arăta supușilor săi, că în această lumină să vadă ei viața lor.

9. Plutarh povestește că lui Arhias, regele Tebei, când sta odată cu prietenii săi la un ospăț, un sol îi aduse o scrisoare grabnică, rugându-l să o citească numai decât, căci cuprinde lucruri serioase și de mare însemnătate. Regele nevoind să se lase turburat dela petrecere și plăceri, răspunse : „Lucrurile serioase le lăsăm pe mâne“ și aruncă scrisoarea. În aceeași noapte, a fost omorât. În scrisoare, un prieten îl prevestea de această lovitură.

10. Michel Angelo, isprăvind odată de lucrat o statuie, tot mai lucra la dânsa. Un prieten l-a întrebat mirat de ce mai lu- crează, căci nu mai vede niciun progres în opera sa ? Atunci Michel Angelo i-a spus : „Trebuie să mai îndrept ici colea o mus- culatură, să completez o trăsătură“. „Dar acestea sunt doar ni- micuri“ răspunse prietenul. „Sigur, zise artistul, dar nimicurile săvârșesc deplinătatea, și deplinătatea nu este un nimic“.

11. Un om cu puterile sleite mergea odată printr'un troian de omăt în plin viscol și văzu pe altul zăcând în omăt aproape înghețat. Atunci el s'a gândit : „Puțina putere ce mi-a mai rămas îmi trebuie mie și nu pot să-l ajut pe el“. Dar se răsândi și, întorcându-se, începu să frece trupul străinului cu omăt. Iată însă că, prin lucrul acesta, s'a încălzit el singur și trupul său a primit puteri nouă de viață. Astfel el își datora scăparea vieții sale aju- torului dat altuia.

12. Un stăpân avea nevoie de un viziteu. Se iviră trei feciori, cărora le puse întrebarea cât de aproape pot ei merge cu trăsura pe lângă o prăpastie. Unul răspunse că la o îndepărtare de un metru, altul de jumătate, al treilea că se va feri de pericol cât va fi cu putință. Pe acesta îl primi în slujbă, ca cel mai prevăzător.

Preotul MIHAIL BOCA,
Părteștii-de-jos, Bucovina.

Este Românul religios ? — De multe ori s'a spus că Românul nu are porniri religioase, că religiunea la noi se prac- tică mai mult în formele ei materiale, că nu este o năzuință a inimii pentru dezlegarea întrebărilor despre lume și viață, cu alte cuvinte, Românul nu are zboruri metafizice, adică frământare cu gândirea mai înaltă, care trece dincolo de grijile pământești și materiale ale vieții. Iată însă că fostul ministru al școalelor, d.

I. Petrovici, însemnat profesor de filosofie la universitatea noastră din Iași, a ținut o conferință la universitatea din Viena, în ziua 17 Ian. a. c., în care, între altele a spus, că „în structura spiritualității noastre, zace latentă și năzuința metafizică, elanul transcendent”. Din această pricină, gânditorii noștri, care au îmbrățișat studiile de filosofie, s’au simțit mai îndemnați către sistemele de filosofie germană, decât către cea franceză sau engleză. De ce aceasta? Din pricină că în filosofia germană trebuința metafizică e mai puternică, mai neobosită și mai îndrăzneată. Filosofia engleză este mult mai puțin străbătută de frământarea metafizică, iar cea franceză se clatină între un scepticism rafinat și un raționalism, „care în de obște se oprește la hotarul ideilor crepsculare”.

Urmează că Românul nu e precum s’a spus, ci un suflet care se frământă și el cu întrebările despre ce este dincolo de lumea văzută.

Cum erau vremurile mai vechi? — Unii spun că mai bune, alții că ne amăgim a vedea ca prin ocheană vremurile care au fost, dar care nu erau atât de dulci, precum se crede, nici mai curate ca cele de azi. Cu toate acestea nu se poate tăgădui că, dacă pilde de păcătoșenie și de răutate au fost totdeauna și poate unele mai cumplite ca cele de azi, totuși pătrunderea sălbatecă a materialismului și pofta de a gusta din plăcerile vieții e mult mai răspândită azi ca altădată, pentrucă i se scot omului înainte mult mai multe ispite, și mijloacele de a te destrăbăla sunt neînchipuit mai multe ca altădată.

Dăm acum peste un glas, care nu va fi din cele cu prepusuri că ar vrea să laude peste măsură vremurile vechi. E al scriitorului *Adrian Maniu*, care, într’un art. din „*Adevărul*” dela 18 Ian. a. c., spune că „femeia din societatea bună” din vremea ceva mai depărtată în țara noastră, „nu iubea nici romanul foileton, nici cabaretul, ci simțea ritmul înalt al versurilor, și tragediile clasice erau mult iubite pentru nobila generozitate a artei”.

Iată glasul care ne spune că odată gusturile erau mai alese și mai curate. Astăzi mijloacele pentru dregerea gusturilor sunt mai multe ca altădată, dar și mai multe sunt celelalte și de aceia gusturile s’au stricat. Oamenii potțesc mai multe și tot mai jos. Deci nu este greșit a spune că vremurile de altădată aveau ceva mai bun ca cele de azi.

Mila la înălțimea artei. — Indeletnicirile cu arta par unora dintre cele mai înalte îndeletniciri ale omului. Tot atât de sus însă se suie omul și fără ea, prin săvârșirea virtuții. Ne-o spune publicistul *F. Dima*, într’un art. din *Adevărul* (18 Ian. a. c.), în care vorbește despre dezmoțirea proaspătă a societății pentru ocrotirea animalelor. „Dragostea și respectul nostru față de creațiunile artei, scrie domnia sa, nu este un factor de civilizație mai profund decât compătimirea și dragostea noastră față de animale”.

Iată mila ridicată la înălțimea artei, iar noi am zice că e și mai presus, fiindcă mai vrednic este să-ți simți inima mișcată de durerile vii decât de graiul petrelor și pânzelor. E și mai înțeleasă cea dintâi decât cea din urmă. E și mai firească. Mai ușor cultivi sufletul prin săvârșirea virtuții, adică prin civilizația vie, decât prin cea pe care o aștepti să grăiască din petre.

Creștinii vechi nu se simțeau încălzii de arta greacă. Dar erau ei mai puțin civilizați decât închinătorii ei? Nu, fiindcă ei aveau arta virtuții.

Dar cât de puțin ajută arta, dacă nu mai este și altceva, se vede din ce spune autorul mai la vale în acelaș articol. Impărtășește părerile unuia care se plânge că la Paris nu se mai poate petrece ca altădată, că orașul e acum mai serios și nu te mai poți desfăta în viața de noapte ca mai nainte. Pentru aceasta, trebuie să te duci la Berlin.

Dar cumpătarea nu e și ea virtute? Căminul cu viața lui lângă soție și copii nu are poezia lui? De ce să tânjești după stricăciunile unui oraș mare? Nu e faptă curată și de om cu sufletul stăpânit să nu fii ispitit de stradă și cafenele și de baruri și de altele asemenea? Și aceasta nu e faptă de înălțime a sufletului și civilizație? Iată însă că numai închinarea artistică a d-lui Dima nu-l ține în granița civilizației, ci se lasă dorind tocmai după scăderile ei, tocmai după ce nu-i face cinste. De aceea mai sus este închinarea către virtute decât cea către petre. Mai, tare bate sufletul prin cea dintâi decât prin cea din urmă.

O ispravă a civilizației. — Tot ispravă a civilizației este că omul nu mai vrea să trăiască în căsnicie, să primească răspunderile ei, ci pofteste să trăiască pe picior slobod. De aceia căsătoriile sunt tot mai puține, iar în sânul căsătoriilor nașterile tot mai puține și ele. Sunt împedicate de a se produce sau li se taie firul din vreme. Despre acestea ne vorbește d-na *Sanda Mateiu*. pomenind în *Universul* dela 19 Ian. a. c. despre o scriere a D-rului *Iosif Nemoianu* privitoare la *Problema copiilor în Banat*. Aceasta este problema pe care a ridicat-o acum vreo doi ani Prea Sf. Sa Episcopul Grigorie al Ardealului, care a strâns la o sfătuire pe toți fruntașii Ardealului, ca să se sfătuiască în această privință. Era vorba de acelaș prăpăd: cât mai puține căsnicii, cât mai puțini copii. Cu aceasta însă neamul dă îndărăt. Înțeleptul Solomon spune că *puterea regelui stă în popor mult*.

Dr. Nemoianu spune că, în orașul Timișoarei, din 1919. până în 1925, căsătoriile au scăzut an cu an, ajungând, dela 1284, la 709. Azi vor fi și mai puține. D-na Mateiu spune că nu numai sărăcia e pricina, ci schimbarea gândirii omului cu privire la căsătorie. El fuge de căsătorie, fiindcă aceasta aduce cheltuieli și prin aceasta îngrădirea desfătărilor în afară.

Ș T I R I

Spre luarea-aminte a cititorilor. — *Cu începerea acestei an, revista își ia un nou drum pentru gospodăria ei. Cititorii știau până acum că, dacă aveau ceva de trimis, în ce privea gospodăria revistei, trimeteau d-lui Sireteanu. Așa făceau totdeauna când aveau de rânduit ceva pentru abonamente, numere lipsă și altele. De acum să știe că nu mai au a trimete pe adresa d-lui Sireteanu, ci numai pe adresa: **Consiliului Central Bisericesc, București 1, strada Matei Millo 9.** Dar vor adăoga: **pentru revista „Biserica Ortodoxă“.** Deci să rămâie știut: de acum nu se mai trimete nimic pe adresa de mai nainte și la localul Sfântului Sinod, ci la Consiliul Central Bisericesc. Ce privește redacția, pot trimete înainte la vechea adresă, pe numele tot al revistei sau al Părintelui Arhimandrit Scriban. Aceasta e una și acum a doua: Mulți cititori cer numerele perdute ale revistei, unul sau mai multe numere. Să știe însă că trebuie să trimeată și banii pentru aceasta (prețul numărului și drumul poștei), fiindcă gospodăria revistei nu e vinovată de pierderea revistei pe drum. Abonamentul de acum este de 160 de lei pe an. Înainte, un nr. era 10 lei. Acum va fi 15 lei.*

Și peste munți se calcă repausul duminical. — Ziarul *Universul* dela 31 Ian. a. c. vestește fapte din Arad, că inspectorii muncii au descoperit la o mulțime de așezăminte din acel oraș că legea repausului duminical e călcată în foarte largă măsură. Bănci, întreprinderi industriale, brutării au fost găsite cu oameni puși la lucru în ziua odihnei. S'au întocmit 13 procese-verbale de dare în judecată.

O biserică pe care o înghite pământul. — Aceasta e biserică protestantă de lângă *Colnari*, Iași. Fără a se dărâma, ci numai lăsându-se în jos, această biserică se îngroapă în pământ. După cum spune ziarul *Opinia* din Iași, oamenii din partea locului spun că pricina e osânda lui Dumnezeu, fiindcă credincioșii ei protestanți au trecut la catolicism.

Sectanții sunt protivnici și Statului. — O știre din *Universul* dela 25 Ian. a. c. spune că poliția a descoperit o adunare tainică, în Orăștie, a sectanților numiți *mileniști* sau „*Studentii în Biblie*“. Ei dădeau spre vânzare cărți românești și ungeresti de ale lor, în care făceau propagandă împotriva Constituțiunii țării și a întocmirii Bisericii creștine. Că loveau în Biserică, se știe. Dar ce zor aveau să terfelească Constituțiunea țării? Iată dovada că ei sunt vrăjmași și ai Statului. Deaceia și Statul are temeuri de a-i urmări și împedea.

Seminariul din Constanța tot se duce. — După multe cum-păneli și șovăiri, acum se vestește ca lucru deplin încheiat că seminariul teologic din Constanța tot se desființează. Profesorii titulari sunt poftiți la Minister să-și caute alte catedre în învățământ. Ne aducem aminte însă că P. S. Episcopul *Gherontie*, la alegerea sa ca episcop, între făgăduințele pe care le rostea, despre ce are de gând să înfăptuiască, era că nu va da genelor sale dormitare, până ce nu va vedea seminarul în ființă! Cum o fi primind acum această peire a lui? Dar, pe de altă parte, ni se aduce la cunoștință că Ministerul Cultelor dă școalei alt chip de trai, din mijloacele ei, așa ca să nu piară.

Primăria Bucureștilor și repausul duminical. — In *Universul* dela 11 Ian. a. c., citim despre spusa Primăriei Bucureștilor către Ministeriul Muncii, față de cererea de repaus duminical a lucrătorilor brutari, că ea nu poate primi repausul legal, fiindcă atunci lumea ar rămânea fără pâne. Răspunsul e uimitor, ca un așezământ al obștii să spuie că nu poate ținea repausul duminical. Dacă este lege, cum mai poate sta de vorbă? Al doilea, este uimitor prin neadevărul lui. Căci cum ar rămânea lumea fără pâne? Să se facă în ajun pâne de două ori mai multă și atunci este. Dar temeiul nu este acesta, ci ca să fie pe Duminică pâne proaspătă, coaptă noaptea, chiar atunci, și să aibă boierii pâne afănată. Să mai mănânce și pâne din ajun că e bună, și să dea aproapelui chipul de a se odihni în ziua Duminicii. Să nu punem pe aproapele nostru la munci care se pot înlătura.

Din nou societatea pentru ocrotirea animalelor. — In București, s'a înființat din nou o societate pentru ocrotirea animalelor. Zicem „din nou“, fiindcă mai era una, însă a cărei viață nu se mai simțea. Asemenea societate este de trebuință, dar ca să facă și treabă și să i se audă de nume și de lucru. La noi societățile mor de nelucrare. Ziarul *Cuvântul* (14 Ian. a. c.), tâlcuind această nouă înființare, zice că la noi mai multă nevoie este de ocrotirea oamenilor decât de a animalelor. Adevărul e că este nevoie și de una și de alta. Una nu înlătură pe cealaltă și, într'o lume cu simț și cu inimă, s'ar găsi loc și pentru una și pentru alta.

In acelaș număr al *Cuvântului* Prof. *Dimitrie Ionescu* scrie frumos despre o arătoasă biserică ridicată lângă gara Buzăului, prin sânguința Generalului *Epure* și a preotului *Matei Popescu*. Știam și noi de aceasta, dar știam că Generalul cu străduința în aceasta este *Uică*, nu *Epure*, care ne vorbise de aceasta și dorea să venim să vedem ce a înfăptuit. Oricine a făcut, fapta este vrednică de toată lauda și e o frumoasă pildă de înțelegere și lucrare între un oștean și un preot. Cunoaștem și pe unul și pe altul ca oameni de inimă și de ispravă.

Societatea Ortodoxă sporește. — Cu părere de bine aflăm că în Focșani s'a înființat o nouă filială a Societății Ortodoxe. Acolo Societatea Ortodoxă de mult se află la lucru și e dovadă că s'a lucrat, dacă ea a dat un vlăstar nou. Acest vlăstar vrea acum să-și arate puterea sa de viață căutând să puie la cale ținerea unor conferențe religioase.

Preoți răsplătiți. — Preoții *Constantin Runcanu*, paroh în *Runcu*, Gorj, și *Toma Georgescu*, paroh al bisericii catedrale *Mănăstirea* din *Vălenii-de-Munte*, au fost cinșiți cu medalia *Răsplata Muncii pentru Biserică* cl. I, cel dintâi pentru 50 de ani de muncă spornică preotească la altarul Domnului, cel din urmă, deasemenea, pentru prețuită lucrare duhovnicească.

Încă una ciudată. — Citim că preotul uniat din București *Gheorghe Dănilă* a fost numit membru de drept, cu vot consultativ, în sfatul Primăriei Bucureștiului. Dar pentru cine mă rog? Câți uniați avem noi în București, ca să aibă un reprezentant în Primărie? Atunci să aibă și armenii, care sunt la noi ceva mai vechi și mai mulți și toate contesiunile. Se vără uniații grozavi!

Ziar preotesc rusesc în Chișinău. — Frunțași ai preoților din Chișinău au scos acolo un ziar rusesc. A eșit nr. 1. Pentru aceasta îi ocărăște studentul *Ștefănuță* în *Universul* dela 19 Ian. a. c., fiindcă, înainte de război, unii din ei se sileau să scoată foi în grai moldovenesc, iar acum, sub Români, tânjesc după limbă rusească.

Conferențe creștinești. — Intr'un șir de conferențe pentru tineret, puse la cale de Societatea de cultură din București „Tinerimea Română“, d. *Ioan Gh. Savin*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău, va vorbi despre „Tineretul și credința“, la 16 Februarie a. c., Păr. *Partenie*, directorul S. eminariului Central din București, va vorbi la 12 Februarie, despre „Tineretul și criza morală“; la 16 Aprilie, d. *G. G. Antonescu*, profesor la facultatea de litere din București, va vorbi despre „Tineretul și concepția asupra lumii și vieții“. Toate privesc interesele creștinești ale vieții și e bine să fie ascultate de cât mai mulți d'n lumea tineretului. Ele se țin la ceasurile 6 seara, dar vestirea din *Universul* nu spune unde. Credem că la Palatul „Tiner m. i Române“ din București, Bulevardul Schitu-Măgureanu.

Scuiatul pe jos aspru pedepsit în America. — După cum spune d. *Gh. Flaișlen*, fost consilier al Curții de Casație, în însemnările sale de călătorie dealungul pământului în ziarul *Universul* (31 Ian. 1931), în N w-York, scuiatul pe jos în tramvaie se pedepsește cu 100 de dolari amendă sau cu o lună închisoare sau cu amândouă deodată.

Cărți creștinești pentru premiare la Academia Română.— Pentru sesiunea din anul acesta a Academiei Române, între alte cărți, au fost înaintate spre premiere și cărți cu cuprins religios și creștinesc. Iată autorii și titlurile cărților:

1. Preotul hagi *Grivas D. Cruceanu*, Sfânta Icoană făcătoare de minuni din Tinos; Vitleemul cu Peștera Sfântă în care s'a născut Mântuitorul lumii; 2. *Moise N. Pacu*, Manual de morală creștină; 3. *I. Popescu-Băjenaru*, Sfânta Scriptură pentru popor, urmată de Viețile Sfinților; 4. Preotul *C. Dron*, Daruri și Adevăruri; 5. Preotul *Ștefan Meș*, Din Istoria Artei religioase române. I. Zugravii bisericilor române; Viața bisericească a României din Țara Oltului; 6. Preotul *C. Matasă*, Călăuza județului Neamț.

Un preot în frumoasă înfățișare. — Sf. Sa Păr. *D. C. Vișan* din Gorj, care a tradus pe românește cunoscuta și însemnata carte *Urmărea lui Hristos*, dându-i titlul *Urmând pe Domnul*, a tradus acum un frumos roman religios: *Ben Hur*, scriere creștinească, din care și până acum s'au tradus bucăți, chiar în această revistă sau aiurea, iar peste munți s'a tradus chiar în întregime. Noua traducere va ieși bucată cu bucată în ziarul *Universul*. Este o cinste că un ziar de însemnătatea *Universului* tipărește traducerea unui preot.

Arhim. SCRIBAN

BIBLIOGRAFIE

Episcopul *Vartolomei*, **Rostul în lume al Bisericii lui Hristos**, Râmnicul-Vâlcei, 1930 Nu spune prețul.

Această cârtică, de 19 pagini, în formatul cărților de școală, cuprinde cuvântarea rostită de P. S. Episcop *Vartolomei* al Râmnicului la congresul preoșimii oltene în Turnul-Severin, la 7 Octombrie 1930. Prea Sf. Sa arată în ea trăsăturile deosebite ale Bisericii creștine ca organ de îndreptare a omului către Dumnezeu și cum ea nu poate fi înlocuită prin alte așezăminte. Se poate asemăna cu altele în unele laturi ale chemării ei, dar în partea ei de temelie ea rămâne singura și de aceia va avea totdeauna chemarea ei anumită, care nu i se poate lua de nimenea și pe care trebuie să și-o îndeplinească. Vlădica *Vartolomei* cere preoților ca să se strângă așa de mult la singura slujire, a Bisericii încât „peste un an sau doi, clerul întreg să se retragă din toate cluburile și partidele politice ale țării“. Este ceiace și Vlădica *Roman* dela Oradea a cerut clerului său. Vlădica *Vartolomei* însă nu cere lipsa de legături cu viața politică, ci numai altfel de legături decât cele de club, în care preotul este totdeauna supus altor interese decât cele curat

bisericești. Vlădica cere ca preoții să se alcătuiască într'o obștie do slujire a Bisericii în fața politicii, și să slujească numai acea tabără a oamenilor politici care s'ar lega să ajute vederile Bisericii. Prin această alcătuire, câte un preot de județ ar putea fi hotărât să ia un scaun de deputat, ca organ al clerului, nu al unui partid. Intocmirea aceasta a clerului na va fi nici ea un partid, ci numai un mijloc de a sluji Biserica în mijlocul vieții politice care se duce la noi.

Ne mirăm că aceste idei, spuse din luna Octombrie și care cuprind atâta noutate, n'au fost scoase la iveală și discutate până acum. Noi le scoatem la iveală acum și le pomenim aici. Va trebui să se mai vorbească de ele, ca despre un punct de vedere deosebit în viața noastră bisericească.

Pr. Dominic Ionescu, Schituri și biserici de sat. București, Tipografia „Capitalei“, str. Sf. Apostoli 48, 1931. Format ca al acestei reviste, 126 de pagini. Volum împodobit cu multe ilustrațiuni. Prețul 50 de lei.

Această scriere, având ca subtitlu „Note de drum și însemnări de demult“, are un cuprins care trebuie să fie pe placul oricărui slujitor al bisericii. Este vorba de mari bogății ale trecutului nostru bisericesc, împrăștiat prin mănăstirile și bisericile noastre, cuprins în lucruri care nu sunt băgate-în-seamă și sunt primejduite a se perde. Păr. D. Ionescu arată ce greșită gospodărie avem, când, de cheltuit, tot se cheltuiește, dar nu cum trebuie și pe ce trebuie, și astfel comorile de care vorbește se prăpădesc în neștire. Acesta e un capitol dureros, despre care s'a mai scris, și cartea Părintelui Ionescu va trebui să prilejească o nouă discuțiune. Cartea va trebui cercetată mai din larg, pentru a se putea face această largă desvăluire cu materia nouă pe care Sf. Sa a adus-o. Noi ne vom sili s'o citim mai amănunțit și să stăm de vorbă despre ea mai pe îndelete.

Preotul N. Runceanu, Mă iubești tu? București 1930. Volum de 47 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 10 lei.

Bunul părinte Runceanu, dela biserica Sf. Vineri-Herasca din București, care are atât de mult la inimă materiile de pietate și care a scris atâtea cărți în acest ogor, ne mai dă acum încă una: pe aceasta numită mai sus. Cuprinde trei bucăți, care au fost ținute ca conferențe la adunările creștinești ale cercului pastoral de care ține Sf. Sa. Toate au fost lucrate cu grijă, spre a da o materie simțită, și merită să fie întrebuintate și de alți preoți, fie pentru a da o citire credincioșilor lor, fie pentru a le avea în vedere, când și ei au a vorbi credincioșilor în astfel de materii.

George G. Mironescu, CUVĂNTĂRI. București, 1930. Volum de 447 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 100 de lei. Autorul este însuși primul nostru ministru. Domnia sa a avut o lungă activitatea oratorică în această calitate, atât în țară, cât

și în străinătate. Alte persoane au găsit că această activitate nu trebuie să rămâie ascunsă și au dat la lumină această carte. Despre ea trebuie să se scrie mai pe larg și numai cât o facem cunoscută aici, pentru a vorbi despre cuprinsul ei cu alt prilej.

Iconom Stavrofor, *S. Bejan, Hristos și lumea contemporană*. Nr. 28 din „Biblioteca creștinului ortodox”. 8 pagini, 1930. Nu spune prețul.

Ca să judecăm mai întâi biblioteca, și apoi scrierea însăși, trebuie să spunem că formatul tipăriturii e prea lățit și nu e potrivit pentru niște scrieri de răspândire largă, cum trebuie să fie o astfel de bibliotecă. E prea uricios să ai 8 pagini în formatul revistei noastre. Nu era mai bine să fie 16 pagini în format pe jumătate? Deci dela început, lucrul acesta nu place și nu ajută.

Dacă intrăm acum în însăși tratarea, găsim că este dusă pe un grai prea înalt, ca față de niște oameni care ar ști amănuntele unor asemenea materii și numai cât au fi duși mai departe. Creștinii noștri însă nu sunt atât de înaintați. Pentru ei tratarea trebuie să meargă ceva mai scoborât, atât în grai, cât și în cugtare. În felul cum tratează Păr. Bejan, nici vorbă nu este de aceasta și astfel ideea de bibliotecă pentru creștinii noștri nu se îndeplinește. Insuși Sf. Sa spune la pag. 4 că :

„În timpurile noastre se învață tot afară de religie; și chiar în școlile noastre, obiectul cel mai neglijat nu numai din partea învățătorului ca persoană, ci chiar după program, este religia. Și adese ori putem întâlni oameni cu studii superioare, absolvenți ai diferitelor facultăți, specialiști în literatură, geografie, istorie etc., cari nu numai că nu se pot orienta după Biblie, dar cari nici n'au văzut-o măcar”.

Atunci? Atunci urmează că, pentru așa obștie, nu se poate scrie cum scrie Sf. Sa ci mai pe fața pământului.

Dar Păr. Bejan nu face nici măcar ce s'a apucat să facă, ci, în loc de arăta cum sunt părerile despre Hristos în lumea de azi (St. Sa scrie *contemporană*, ca să fie mai pe franțuzește și ca să înțeleagă mai bine basarabenii Sfinției Sale!), se revarsă mai mult în trăsături de condei, în desfășurări largi despre starea sufletească a omului de azi, despre răceala lui față de religione, despre înstrăinarea lui de Dumnezeu, despre proorocii mincinoși care umplu lumea, așa că materia luată, a fi tratată, de fapt nu e tratată.

Nu se lucrează în felul acesta și mai cu seamă într'o bibliotecă pentru largul lumii. Degeaba de ne mai plângem de lume, când pentru ea lucrăm în felul acesta. Prin astfel de mijloace, ea nu are cum fi mai bună pentru noi.

Arhim. SCRIBAN

POȘTA REDACȚIEI

Un slujitor al altarului. — Noi nu putem tipări când nu știm dela cine vine. De ce nu isoălești? Apoi, când trimeți ceva, de ce nu trimeți lucru isprăvit? De ce-mi trimeți lucruri asupra cărora să nu nevoiți să mai muncesc și eu? Ce fel de stihuri sunt acestea? unul de 9 silabe, și altul de 5? Dacă acum au toate 9, este că le-am îndreptat eu. Apoi să am eu bătaie de cap cu potienelile d-voastră? Ori trimeți lucru întreg, ori, de nu, lipsă.

Sfinției Sale Părintelui *Marin Popescu-Deagul*. Deagurile, Argeș.
Am primit art. Sfinției Voastre. E destul de frumos și potrivit cu vremurile. Se cunoaște că urmăriți de aproape literatura cooperatistă și aceasta vă e de laudă. Deși avem destul de multă materie, ne vom sili să dăm drumul articolului Sfinției Voastre înainte de Paști. Eu am scris pe el „Martie“.

Domnului *Vasile Poclitaru*, student. Iași, strada Brândușa 22.
Scrierile pe care ai dori dumneata să le traduci nu sunt în rusește, ci în englezește. Eu n'am scris că sunt în rusește. Îmi pare bine că avem în dumneata un traducător meșter care, după cum scrii, știe la perfecție limbile românească, rusească, franțuzească și italianească. Iată, eu deși știu unele din ele, nu mă pot lăuda că le știu „la perfecție“, și chiar și în limba românească tot mai învăț câte ceva. Deci mă bucur că avem în dumneata un traducător atât de desăvârșit, la care să putem alerga când om avea nevoie. Cât privește treaba ca să-ți trimet cărțile mele, aceasta n'o fac nici față de un cunoscut, nu către un necunoscut ca dumneata, fiindcă, dacă dai, n'ai. Chiar cu ieșeni ca dumneata sunt pățit în această privință, cum e Păr. *Ioan Popescu*, cel fost la biserica Sf. Andrei, căruia cărți împrumutate înainte de război, odată scăpate din mână, nu le mai am nici până în ziua de azi. Părintele a plecat din Iași, și eu am rămas păgubaș. Cum crezi deci că un om s'ar putea despărți de cărțile lui, trimetându-le așa, în necunoscut? Multe mai vor oamenii și puțin se gândesc la ce se poate face și ce nu!

De vrei lămuriri mai multe, află că eu sunt în Iași în fiecare Joie dela 3 după amezai la 9 seara, strada Manolescu 4.

Părintelui *D. Popescu*, paroh în parohia *Cislău*, Buzău.
Și Sf. Ta ceri prea mult, poftind ca să-ți scriu scrisoare. Crezi că dacă adaogi marca poștală cu aceasta timpul crește cu vreo secundă? Deci nu-mi mai cereți scrisori, că nu scriu.

Pē ziua de ieri mi-a scris unul din *Darabani*, Dorohoi, că i-au amețit capul adventiștii, că se află la mare îndoială și că să-l lămuresc eu. Bietul om din sat nu știe ce vrea să zică timpul unuia dela oraș. Deși nu e om simplu, că are 4 clase de liceu, dar îmi scrie o scrisoare așa de lungă, că în goana lucrului meu, nici n'am avut timp s'o citesc. Stă și așteaptă vremea ca s'o pot descurca. Acum, ca să-i

Răspund, trebuie să-i scrii o carte întreagă. Atunci trebuie să-mi las alte treburi ale mele, ca să i răspund lui. Iată ce-ți cer oamenii! Deci nici Sfinției Tale nu-ți pot răspunde, ci numai așa, sorbind în același timp și pentru revistă.

Ca să-ți răspund Sfinției Tale de ce la Ierusalim învierea se face la 3 de noapte, iar trebuie să stăi să cauți. Inșă trenul pleacă, Păr. Popescule, și nu așteaptă să-ți isprăvesc scrisoarea Sfinției Tale, ceasul cutării slujbe, al cutării ședințe, al cutării cuvântări vine și iar nu așteaptă. Atunci de ce nu vă căutați oamenii la care vă puteți îndrepta și-mi cereți tot mie? Până una alta însă, cu privire la întrebarea pusă, iată ce-ți răspund: La orice ceas s'ar face slujba învierii, după miezul nopții și până în ziuă, tot bine este, fiindcă evangheliile nu ne spun vremea când Domnul a înviat, ci numai pe acea când femeile și apostolii, venind la mormânt, l-au găsit gol. Venirea îngerrilor și răsturnarea petrei nu este nici ea tot una cu clipa învierii, fiindcă Domnul n'a avut nevoie să aibă peatra răsturnată pentru a ieși din mormânt. Domnul a înviat după miezul nopții, în a treia zi dela îngropare. Deci dacă faci învierea la 12 și 10, la 12 jum., la 1, la 2 ori la 3 noaptea, tot bine e. De ce nu e la toți la fel? Dar nu e și în țara noastră că în unele sate se face în ziuă? Și vecernia învierii din după amiaza Duminicii învierii nu se face la București la 12 amiaza și la Iași la 2 după amiaza? La Ruși se face la 3, la ceasul obișnuit al vecerniei. Nu te mai mira de deosebiri de aici și de acolo, că ele sunt până și în aceleași granițe naționale. Să căutăm slujba numai în ținuturile nou adăogate la România și vom vedea mari deosebiri. Să lăsăm vorba aceasta, că o să sară unul din partea cu unele practice să învinuiască de abatere dela ortodoxie pe altul cu alte practice. Obiceiul este acum de a zice că ortodox este numai ce faci tu.

Prea Cucerniciei Sale Părintelui Econom Stavrofor *Marin Iliescu*.
Atârnați, Teleorman.

Mai înainte de toate, mă bucur ca de un dar de scrisoarea Prea Cucerniciei Voastre. Mă și întrebam și întrebam pe cunoscenți: dar nu mai știți nimic de Păr. Marin Iliescu? ați mai auzit de el? eu ce s'o mai fi îndeletnicind, că eu nu mai aud nimic. În adevăr, Prea Cucernicia Voastră erați mai sprinten la lucrul cu condeii pe vremea Consistoriului Superior. Mai primeam articole dela Prea Cucernicia Voastră, urmăreați chestiunile, vă interesau, puneți întrebări, ridicai probleme... De ani de zile însă, și cam mulți, odată ați tăcut. N'am mai auzit nicio vorbă și n'am primit nimic. Iată însă că, în mijlocul nedumeririi mele, primesc scrisoarea, lunga scrisoare a Prea Cucerniciei Voastre, pe patru pagini încheiate de coală. Acum însă sunt despăgubit. Văd că Părintele Iliescu trăiește și încă trăiește cu suflet viu în micul său sat, cu toată bătrânețea de care se plânge.

O scrisoare ca aceasta însă care nu merge pe chestiuni personale, ci pe treburi adânci de carte, cere răspuns lung, și eu tocmai mă ferec la poșta redacției de răspunsuri prea lungi, fiindcă se găseac destui care caută nod în papură și află pricină de cărteală. Numai d.

Mihăileanu dela Pitești este un setos cititor al poștei redacției pe care o cere și o dorește cât de lungă.

Să răspund numai între noi, nu se poate, că nu am timp. Nu rămâne alta decât să înfrunt primejdia și să-ți răspund aici pe larg, cât într'un articol. De-o cârti cineva că poșta redacției prea se lăfăiește în voie, o sări d. Mihăileanu ca să-i ia apărarea și să spunie că aceasta e o rubrică prea interesantă și care nu trebuie îngustată. Și acum, hai la treabă.

1. Ai toată dreptatea că titlul cărții cercetate de mine nu este *Voilà les bergers*, ci *voilà vos bergers*. Dar ce să fac dacă luorul meu iute mă aduce la unele scăpări din vedere? De câte ori nu văd și eu și-mi zic: da cum mi-a scăpat asta? și uite, scapă. Lucrul pe fugă și noaptea înșeală ochii grozav. Trece în goană peste cuvinte și întregesti cu mintea ta acolo unde ochii n'au timp să privească mai pe îndelete. Așa s'a făcut că eu am scris *voilà les bergers*, în loc de *vos bergers*. Luorând pe apucate, prin trenuri, făcând corecturi prin tramvaie, citind prin săli de așteptare pe la ministere, nu se poate altfel. Vrei să câștigi timpul, dar te și păcălești deseori. Cu cea mai mare bunăvoință de a face cât mai bine, unele tot îți scapă. Deci ai dreptate și trebuie să spui: Iată parohul dela Atârnați are timp mai mult ca mine și a avut când să privească îndelung, în liniștea satului, pe care eu n'o am.

2. Nu-ți mai pot da dreptate însă când criticii că am scris: „Prețul 12 franci franceji”. Prea Cucernicia Voastră voiati să scriu „franci francezi”. Ei, asta nu, Părinte Iliescu. Deși e o groază de oameni care scriu așa, este greșit față de fonetica românească. Omul trebuie să aibă îndrăzneala de a face cum e bine, nu cum e deprinsă mulțimea. Eu am această îndrăzneală și de aceia nu scriu ca toți, fiindcă nu mă potrivește la gând cu ei.

Dar de ce nu e bine franci *francezi*?

Apoi cum o să fie bine, când românește este *viteaz-viteji, treaz-treji, breaz-breji*? Aceasta e rânduiala limbii noastre, că așa se rostește. Nu merge vorba după scris, Părinte Iliescu, ci scrisul după vorbă. Dacă așa se zice, așa trebuie să se scrie.

M'a mai apnoat pe mine un învățător la ziarul *Cultura Poporului* din București, tot cu aceiași vorbă, și eu până acum n'am avut vreme să-i răspund. Iată însă că-ți răspund Sfinției Tale. După scrisoarea lui, am căutat să văd cum scrie Eminescu și am găsit că scrie ca mine: franceji. De ce scria așa? Fiindcă așa auzea.

Dar Sf. Ta spui: ca să poți scrie *franceji*, ar trebui să fie limba *francejă*. De oarece zicem „limba franceză”, trebuie să zicem *francezi*. Apoi oare așa să zice?

Când Sf. Ta zici *mufluz*, cum spune la plural? *mufluzi* ori *mufluji*? *ursuzi* ori *ursuji*?

Zicem, cum am arătat, *viteji*, deși la singular e *viteaz*. Deci nu e greșit *franceză-franceji*.

Iată că la aceasta nu mă pot da bătut și, cu toate că le cauți cu lumânarea, n'ai nemerit-o. Și dacă le cauți astfel, de ce nu ești mai cu grijă la ce scrii Sf. Ta? De ce scrii *erronate* și nu *eronate*?

Ce zor ai că scriau Romanii *error*? Era la ei, că așa rosteau. Consonantele duble (ai să mă iei la socoteală că de ce nu scriu *duble*, cum vei fi scriind Sf. Ta), însă se rosteau, cum se rostesc azi la Italiani. Dar la noi acolo e un r singur, nu doi, deci ce rost are să scriu ce nu rostesc?

3. In ce privește însă că de ce am tradus pe „Jésus devant la science” cu „Isus în fața științei” și nu „Isus înaintea științei”? de ce nu te astâmperi? Nu e tot una? *Devant* trebuie tradus numai cu *înaintea*? Nu se poate traduce cu *în fața*? Cantă dicționarul francez al lui Șăineanu și vezi.

Nici cu asta n'ai avut noroc, ba, dacă tăceai, era mai bine.

Încă să știi că eu n'am scris *Isus*, cum zici că am scris, ci *Iisus*.

4. Mai mult trebuie să stăruiesc asupra părții în care vă plângeți că v'am nedreptățit în 1922 cu privire la *Binet-Sanglé*. Mi-ați scris atunci că, dacă am pomenit despre *Strauss*, *Renan*, *Didon*, cu prilejul unei cercetări a cărții lui *Giovanni Papini*, despre Iisus, de ce nu pomenesc și despre *Binet-Sanglé*, doctorul ale cărui scrieri le aveți? V'am răspuns atunci, spuneți, că n'am pomenit de el, de oarece nu merita. De oarece acum însă eu singur scriu despre cele patru groase volume ale aceluia medic, cu cele 2000 de pagini ale lor, urmează că ele erau o scriere care merita pomenită și iată cum, după 7 ani, iese dreptatea Sfinției Voastre.

La aceasta, iată ce răspund:

Tot ce Sf. Voastră citați din această revistă, ca cuvinte ale mele de acum câteva luni despre cartea lui *Binet-Sanglé*, de fapt nu sunt spuse ale mele, ci ale D-rului *Vérut*. Sf. Ta, dacă ai citit cartea lui *Vérut* și spui că ai vorbit despre ea la cercul pastoral, nu ai văzut aceasta? Deci nu poți pune în ciocnire cuvinte de ale mele de acum 7 ani cu altele de acum, fiindcă cele de acum nu sunt ale mele. Este adevărat însă că și eu puteam spune astfel de cuvinte despre cartea lui *Binet-Sanglé*, fără ca totuși să fi fost în contradicție. Căci scrisul D-rului *B.-Sanglé*: 1. nu era ajuns la proporțiunea aceasta largă înainte de război. Ce tipărise până atunci era mai puțin și nu ajunsese atât de cunoscut; 2. Lucrarea a rămas tot neserioasă și cu mult și cu puțin. Deși 4 volume, deși 2000 de pagini, este mai anapoda decât scrierile pe aceeași temă ale lui *Strauss* și *Renan*. Este chiar o teză neserioasă și pe alocența cu copilării.

Un scriitor care a tratat despre toate aceste scrieri privitoare la Viața lui Iisus, *Albert Schweitzer*, om de mare nume în sânul teologiei, vorbește rău de ea. De ce deci era s'o pun pe aceeași treaptă de însemnătate cu celelalte pomenite mai sus? Nici n'a avut același răsunet, cu toate cele 2000 de pagini ale ei, iar multă lume nici nu știe de ea. De aceea degeaba tresalți acum că ar fi ieșit la iveală dreptatea Sfinției Tale.

Bucuria nu este a Sfinției Tale, ci tot a mea, fiindcă văd cu plăcere cum te frământă cu astfel de întrebări și se înțelege că un cerc pastoral la care aduceți astfel de întrebări și materiale este o adunare de înalte discuțiuni intelectuale și care merită toată prețuirea și cinstirea lui în fața obștei.

Sf. Sale Părintelui *Eugen Apostol*, com. Dealul-Neicului, Pntna. Am primit scrisoarea Sfinției Voastre, și, cu privire la discuțiunea din cercul pastoral, dacă Zacheu a fost drept sau păcătos, trebuie să spun că se pot afirma amândouă tezele. Evanghelia nu ne dă amănunte din destul ca să spunem de a fost așa sau altfel. Zacheu a putut dori să vadă pe Domnul din curată curiozitate. Întâmpinarea pe care a făcut-o Domnului Hristos în casa lui, că dă din averea lui, se poate presupune că a fost făcută și fără să fi fost păcătos. După cum nu orice fariseu era prin aceasta și un fățarnic, tot așa nu orișice vameș urma să fi fost un netrebnic. Pe Evanghelistul Matei Domnul l-a luat dela vamă. Zacheu poate că nici nu era Evreu. Vorba că „și acesta este fiu al lui Avraam“ ne-ar îndruma să credem aceasta, adică deși nu este din sămânța lui Avraam, cum erau Evreii, totuși este și el din neamul lui Avraam după suflet. Vorba poporului că Domnul a intrat să găzduiască la un păcătos nu este un temei pentru a crede în păcătoșenia lui, pentrucă oamenii îl puteau socoti așa numai fiindcă era vameș, nu fiindcă păcătos personal. Era păcatul legal de starea lui, nu de persoana lui.

Un bătrân preot. Horodniceni, jud. Baia.

Cinstite Părinte, ca să pot da în tipar ce mi-ați trimis, trebuie să știu cu cine stau de vorbă. Sf. Voastră îmi trimeteți art. despre ținerea potirului, la care v'a stârnit alt art., al Părintelui Dr. *Procopici* din Bucovina, privitor la această materie. În el aveți aprecieri despre îndemânarea la slujbă a preoților bucovineni, pe care n'au să le citească cu plăcere. Se poate naște de aci o luptă de condei. Apoi atunci cum voiți ca eu să dau drumul unor astfel de păreri, fără să știm cine le-a scris? De aceia fiți buni de iscăliți ce mi-ați trimis și apoi ne vom gândi la datul în tipar. Art. are destule bucăți care merită să fie știute și de alții și deci aștept un cuvânt dela Sf. Voastră pentru tipărirea lor. Ori poate mi-ați trimis rândurile numai ca să fie citite de mine? Scrieți, ca să știu.

Părintelui *Aristide Geamănu*. Iași, jud. Gorj.

Am primit materia de cronică externă. Mulțămim. Le dăm drumul pe Fevruarie.

Părintelui *Gh. Jemănean*. Cobîlnea, Soroca.

Am primit art. despre *Femeia ca misionar*. E venită la vreme. Aveți aprecieri drepte despre d-na *Sanda Matei*, care este prigonită cu hainie fără niciun temei, în loc de a i se mulțami și a fi prețuită ca o misionară de bunăvoie ce este. Tipărim art. Sfinției Voastre pe Fevruarie a. c.

Părintelui Protopop *Ioan Rusu*, paroh în comuna *Țariceanca-Veche*, jud. Cetatea-Albă.

Am primit art. E o materie de interes. Fiind mare, va mai aștepta că acum vreau să dau drumul la alte materii mai mici și mai vechi. Poate să intre pe Martie.

Părintelui *G. A. Negureanu*. Dângeni, Dorohoi.

Când oamenii n'au ce face, scriu ca Sf. Ta. Că să risipește bunătate de vreme, scriind astfel, înseamnă că departe sunt de Sf. Ta grijile vieții bisericești și-ți privești scrisul ca o jucărie. Nu-ți stă bine să faci jonglerie din scris și trebuie să te mai chibzuiești că, a te afla într'un așezământ cu ierarhie, cum este Biserica, dacă însăși buna creștere nu cârmuiește pe om, atunci trebuie să-l cârmuiască rânduiala disciplinei care trebuie să fie între membrii unui așezământ.

Sf. Ta dacă socotești că poți scrie oricum către oricine, te înșeli și sunt destule mijloace de a aduce pe om să înțeleagă ceia ce nu poate înțelege prin el însuși.

Când îți trimiți scrisul către cineva, ca să facă recenzie, înseamnă că acela va rosti păreri despre ce a găsit el în acel scris. Dacă nu-ți place să îți se facă aprecieri despre ce tipărești, să nu trimiți cartea să îți-o vadă eu.

Oare eu sunt dator să scriu pe placul Sfinției Tale? Oare scrisul Sfinției Tale trebuie să aducă numai laude? Atunci urmează că ce ni se trimete să tot lăudăm.

Sf. Ta n'ai ajuns să înțelegi atâta lucru și acum mai poștești și harță? Aici n'o putem face, că aceasta e revistă pentru alt soi de scris. Dar o poți avea aiurea și poate destul de curând.

Părintelui *C. Petrescu*. Ciomăgești, Olt.

Ți-am făcut gustul de a-ți tipări știrea și am s'o pun și în numerele următoare, numai că am tradus-o pe grai neaoș românesc din limba franțuzită în care ai scris-o Sf. Ta. Așa e și cu dreptul, ca eu care sunt țaran și trăiesc la sat, să știu mai bine românește decât Sf. Ta, care ești orășan și trăiești la capitală...

Nu mai otrăvi lumea cu vorba ca „angajament“, Tată Părinte, că e mare pacoste. Așa e însă când citim ziarele mai mult decât Scriptura. Ni se strică limba și nu mai știm românește.

Arhim. SCRIBAN

MULȚĂMIRI

Sfatul Parohial al Parohiei *Poiana*, comuna *Târgul Valea-Ră* Bacău, aduce vii mulțămirii Părintelui Paroh Iconom Stavrofor *I, Crăciun*, care, vreme de 54 de ani de păstorie duhovnicească, a cârmuit poporul în duhul Sfinței Evanghelii, a fost în frunte cu dărniciile sale la reparațiile vechilor biserici din *Poiana* și *Albița*, a clădit din nou încă 2 biserici în *Tazlău* și *Dealul Scăriga*, la care a dat ajutor, împreună cu ai săi, după cum arătăm mai jos:

1. pentru biserica *Vovideniei*, în 1923, 124 000 de lei;
2. pentru bisericile *Cuvioasa Paraschiva* și *Dealul Scăriga*, care s'a sfințit la 5 Octomvrie a. c., prin P. S. Arhiereu *Iarion*

dela Roman, au ajutat: 1. Păr. Iconom Stavrofor I. *Crăciun* cu suma de 42,831 de lei; 2. *Ioan Poienaru* cu 25,000 de lei; 3. *Irina Lupășcu* (București) 17,500 de lei; 4. *Sterea și Maria Teja* (Bacău), 27,000 de lei; 5. *Panaite și Natalia Crăciun* (Bacău), 300 de lei; 6. *Vasile și Maria Lazăr* 1500 de lei; 7. *Ionică și Virginia Vodă* 1000 de lei; 8. *Ioan și Măria Hârbuleanu*, 2000 de lei; 9. *Miron și Elena Avram*, 1000 de lei; 10. *Gavril și Zamfir Spiridon*, 2000 de lei; 11. *Ioana N. Crăciun* 1000 de lei; 12. *Matilda Gheorghiu*, 1500 de lei; și 13. toți enoriașii din *Scariga*, 30,000 de lei.

Dumnezeu să-i aibă pe toți în puternica Sa apărare!

Epitropia Parohiei *Valea-Babei* din com. Câmpuri, Putna, aduce vii mulțămiri d-lui *C. Ionescu* din acea comună, pentru mai multe danii făcute bisericilor din acea parohie, și anume: 1) la biserica filială *Gura-Văii* a dat 15000 de lei pentru împrejmuirea ogrăzii și 20000 de lei pentru boitul și acoperitul bisericii. 2) La biserica parohială *Valea-Babei*, a dat 300 de lei pentru clopotniță. La biserica filială *Rotilești* a dat 10000 de lei pentru construcție. Aceste danii, zice Păr. Paroh, sunt făcute „cu aproximație”, prin care nu știm ce să înțelegem, adică dacă a dat mai mult ori mai puțin decât aceste sume. Afară de acestea însă, d. Ionescu s'a mai ostenit și strângând mijloace pentru repararea acelor biserici, fiind tot odată și un inimos creștin, care gustă din inimă suljbele bisericii.

Dumnezeu să-l încunjure cu toate apărările Sale și să-l răsplătească din darurile Sale cele bogate cerești și pământești!

BIBLIOGRAFII. — Au eșit la lumină chiar acum: *Preoții Gr. Rădulescu și Gh. Gâtă, Popasuri creștine în drumul spre Domnul*. Partea I. Râmnicul-Vâlci, 1930. 136 de pag., în formatul acestei reviste. Prețul 50 de lei.

Protopop Dr. *Ciuhandu, Brașovul, Cetate a ortodoxiei românești*. Arad, 1930. Cărticică de 32 de pag. Prețul 8 lei.

Iconomul *Ioan Mălăescu, Seminte creștine sădite în ogorul românesc*. Cuvântări ocazionale, vol. 3. Râmnicul-Vâlci, 1931, 173 de pag., în format ceva mai mare ca al nostru. Prețul 125 de lei. Se cere la autor, care e paroh și profesor în Târgu-Jiu.

INȘTIINȚARE. — *Adunare preoțească*. Absolvenți Seminarului *Central* din București, *seria 1906*, sunt înștiințați să se adune cu toții în ziua de *4 Iunie a. c.*, ceasurile 10 dim., în localul seminarului, spre a se revedea, cu prilejul împlinirii a *25 ani* dela despărțire. Cei ce vor voi să ia parte, să înștiințeze din vreme pe Preotul *C. Petrescu* din com. *Ciomăgești jud. Olt*, care-și ia sarcina pentru întocmirea acestei adunări.

**Icoane mari fol volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.**

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

**Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.**

Sf. Gheorghe, Sfinții împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

*G-serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe Lemn, mărimea 35/24, lei 2000.*

O singură icoană lei 200.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

**Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.**

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi, Sfinții
Trei ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna Vestire,
Botezul Domnului, Adormirea Maicii Dom-
nului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

**Icoane mari, aplicate pe carton mărimea
23/35 30 lei exemplarul.**

Maica Domnului, Iisus Hristos, Invierea
Domnului, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. împărați, Sf.
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Trei
ierarhi, S. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul, Sf.
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului, Sf.
Spiridon și Sf. Paraschiva.

**Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei
bucata.**

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf. Teodor
Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf. Nistor,
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8) Botezul
Domnului, 9) Adormirea Maicii Domnului
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului, 12)
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invierea Dom-
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina, 16)
Sf. împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf. Nicolae,
19) Sf. Trei ierarhi, 20) Sf. Dumitru, 21) Sf.
Spiridon, 22) Sf. Voevozi. 23) Sf. Paraschiva.
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

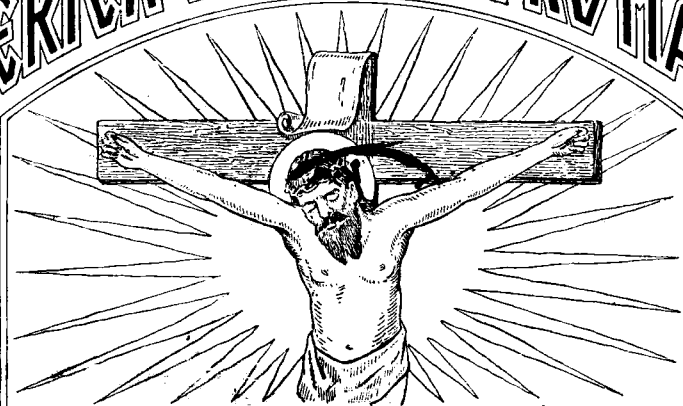
	Piele și pânză	Pânză peste tot	Pânză și hârtie		Piele și pânză	Pânză peste tot	Pânză și hârtie
	Lei B.	Lei B.	Lei B.		Lei B.	Lei B.	Lei B.
1. Arhieraticonul	300,—	225,—	—,—	19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—	510,—	460,—
2. Aghiazmatarul	410,—	350,—	300,—	20. Mineiul pe luna Iunie . .	560,—	510,—	460,—
3. Apostolul	770,—	680,—	650,—	21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—	540,—	490,—
4. Cartea de Tedeum	153,—	115,—	100,—	22. Mineiul pe luna August . .	560,—	510,—	460,—
5. Cazanța	425,—	375,—	350,—	23. Mineiul pe luna Septembrie	560,—	510,—	460,—
6. Cartea de rugăciuni p. foii Românil	—,—	80,—	—,—	24. Mineiul pe luna Octombrie	610,—	560,—	510,—
7. Cafavasierul	—,—	175,—	—,—	25. Mineiul pe luna Noembrie	610,—	560,—	510,—
8. Ceaslovul mic	250,—	220,—	200,—	26. Mineiul pe luna Decembrie	610,—	560,—	510,—
9. Dumnezeștile li- turghii	310,—	280,—	250,—	27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction)	—,—	100,—	—,—
10. Evhologiu	710,—	650,—	590,—	28. Paraclisul sf. D-tru	138,—	100,—	80,—
11. Evanghelia	820,—	—,—	—,—	29. Penticostarul	620,—	530,—	430,—
12. în piele peste tot, lei	1300,—	—,—	—,—	30. Prohodul Domnului	138,—	100,—	80,—
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	165,—	140,—	110,—	31. Panhida	138,—	100,—	80,—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,—	200,—	—,—	32. Rânduiala Ridicării Panghiei	138,—	100,—	80,—
Idem II.	250,—	225,—	—,—	33. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații	90,—	80,—	66,—
Idem III.	220,—	195,—	—,—	34. Rând. Sf. Steagului unei școli	90,—	80,—	66,—
Idem IV.	300,—	—,—	—,—	35. Sluj. Sf. Bisericii	190,—	160,—	130,—
15. Mineiul pe luna Ianuarie .	560,—	510,—	460,—	36. „ Invierii	190,—	160,—	130,—
16. Mineiul pe luna Februarie.	560,—	510,—	460,—	37. Tipicul Bisericesc	250,—	200,—	150,—
17. Mineiul pe luna Martie . .	560,—	510,—	460,—				
18. Mineiul pe luna Aprilie . .	560,—	510,—	460,—				

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele
de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revândători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest
Culog, acordându-li-se rabat numai la CARȚILE BROȘATE.

ROȘUL P. S. SALE MIROX PATRIA ROMÂNIA

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Sofronie Vărnav
Catolicismul ne asaltează
Și Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor
istoria Patriarhilor din Antiohia

Argumentul ontologic la Leibniz
Revelația. Studiu apologetic
Problema unirii Bisericilor creștine
Preotul și mișcarea economică
Vinul Euharistic.
Alcoolismul și combaterea lui
Primitul episcopului Romei
Muzica Bizantină
Femeia misionar
Cronica bisericească

Cărți, Reviste, Ziare
Însemnări mărunte
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției

Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Prot. Dr. Gh. Ciuhandu
Preot Petre Chiricuță
Atanasie Dabbas (Traducere de
Pr. V. Radu și Ciril Karalevs.)
Profesor Ioan Gh. Savin
Econom Mihail Bejenaru
Preot Dr. Gh. I Ghia
Marin Popescu-Deagul
Preot Mihail Boca
Iconom N. Dărănga
Prof. Teodor M. Popescu
Prof. I. Popescu-Pasărea
Preot Gh. Jemanean
Arhim. Scriban, Prof. Serban
Ionescu, Pr. Dr. Ioan I. Felea
Pr. M. Bulacu, Econ. M. Iiescu
Pr. M. Boca, Pr. M. Ionescu
Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

S P R E Ș T I I N Ț A

Comitetul redactor al revistei BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ se compune din I. P. S. Patriarh Dr. MIRON, Președinte de onoare; P. S. Episcop Vartolomeiu, director; Prof. Dr. Ioan Mihălcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Prof.esorii facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu Mălăești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuși: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnautski, Dr. N. Colos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romulus Cădea, Cernăuși. Dr. Ioan Lupaș, Dr. Șt. Cioroianu, Iconom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandru, d. Șt. Berechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesafii se vor adresa Consiliului Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor voi să li se trimează, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo 9.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod, și cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Prin poștă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimitere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite, 9)

1. Lazăr Diaconul, Pr. Sebastian Stanca . . .	Lei 5.—	} } } } } } } }	9. Povestiri folositoare pentru popor, de A. V. P.	Lei 6.—
2. Patimile Mântuitorului, Pr. Criveanu . . .	" 5.—		10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române	" 12.—
3. Impotriva Beției, I. P. S. Patriarh . . .	" 5.—		11. Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului	" 5.—
4. Două întâmplări minunate, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction)	" 5.—		12. Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor) de Diaconul Al. N. Constantinescu	" 5.—
5. Duzerea Vinerii celei mari, de Arhim. I. Scriban	" 5.—		13. Noul Testament de Păr. Gala Galaction legat în pânză	" 100.—
6. Catehismul creștinului ortodox, de Pr. I. Mihălcescu	" 10.—		Idem, în piele lux	" 400.—
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist de Arhim. Scriban	" 15.—			
8. Ce să crezi și cum să trăiești, de P. S. Nicodem	" 4.—			

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-13 și numai la comenziile cari trec de 25 exemplare.

Curte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot Lei 150.—
" " " " " 90.—
" " " " " 75.—
" " " " " 65.—
" " " " " 55.—
legată în pânză peste tot

Icoanele Maica Domnului și Domnul Hristos — lucrute pentru „Institutul Biblic” de un nume pictor al nostru, adânc cunosător al picturii bizantine, și imprimate la München, în condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 40 bucata; Icoane mijlocii, 42/25 c. m., lei 30 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 4 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: Cete 4 thoughts in una singura, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Luitiatului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul XLIX. Nr. 2-3 (599-600). Februarie-Martie 1931.

Direcțiunea revistei, își dă toate silințele pentru a ajuta cu cinste și cu folos munca preoțimii românești. Roagă însă, cu toată căldura râvnei sale, pe toți ucernicii Preoți, să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca ucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

SOFRONIE VÂRNAV

În trecutul vieții noastre bisericești, au fost o serie de clerici, cari s'au distins, fie prin însușirile lor firești, fie prin râvna lor pentru Biserică și Țară, fie prin cultură, prin virtuțile și sfințenia vieții lor.

Unii făceau parte din clerul de mir, dela sate sau dela orașe, alții din cinul călugăresc. Toți aceștia au însemnat mult, pe vremea lor, când numărul cărturarilor era cu totul restrâns. Deși niște modești dascăli ai neamului, în fața poporului însă, ei aveau o mare trecere. Deși nu au urcat treptele înalte ale ierarhiei bisericești, s'au impus cu toate acestea în fața mulțimii, au răsărit prin ei înșiși, prin valoarea lor personală, prin curajul sufletului lor ales, prin viața lor curată și plină de cucernicie, prin virtuțile lor morale și, mai cu deosebire, prin munca lor necontenită, de zi și de noapte, pentru sporirea și lățirea cuvântului adevărului, în masele largi ale poporului.

Depe catedrele școalelor bisericești și naționale, depe amvoanele bisericilor, depe tribunele publice, în general, entuziasmau pe ascultători și-i conduceau la înfăptuirea actelor mari. La anumite ocazii, ieșiau din liniștea adâncă a mănăstirilor și, prin viu graiu, ca și prin scris, împrăștiau sămânța cea bună și pilduitoare, ca niște vrednici urmași ai ucenicilor Domnului.

Între aceștia, înscriem și pe *Monahul Sofronie Vârnav*, care, prin valoarea sa personală, prin iscusința și zelul

„Au, n'a impus în fața mulțimii, pe terenul bisericesc-cultural și național; precum și prin acte de binefacere, cari ne văd și astăzi. — Cine era Sofronie Vârnăv ?

Familia Vârnăv își are obârșia în satul *Hilișău*, jud. Dorohoi¹⁾, emigrată probabil la noi din Bucovina, înainte de 1850, între cari găsim pe un Iordachi von Vârnăv²⁾. Veche familie boerească, acolo își avea moșia, cu curtea veche, grădina și biserica lor, din moși-strămoși. Cu două sute de ani mai înainte, se pomenește de un *spatar Vârnăv*. Ioan Sandu Sturza — după cum spune *G. Ston* în arhondologia sa — ridică pe câțiva din neamul acesta la rangul de *postelnic*: iar Mihai Vodă Sturza, la rangul de *mare vornic*. Pe la 1864, *Maria* și *Smaragda Vârnăv*, din Botoșani, se fac culpabile de delictul de injurie, împotriva unui ju-

1. Comuna *Hilișău*, plasa Coșula jud. Dorohoi, are aproape 500 de locuitori, cu peste 2000 de suflete. Se alcătuiește din satele: *Hilișău-Vârnăv*; *Hilișău-Curt* și *Hilișău-Gafencu*. Fiecare sat este întemeiat pe moșia proprietarului al cărui nume îl poartă.

Hilișău-Vârnăv, sat pe moșia Hilișău, comuna Pomârla, jud. Dorohoi, cu o populație de 650 suflete. Pomenit pe vremea lui Ștefan-cel-Mare. Parte din moșia aceasta a stăpânit-o și Miron Costin (Uricariul, VIII, p. 13).

Biserica Sf. Voevozi din *Hilișău-Vârnăv* a fost clădită la 1780, din lemn; tencuită și văruiată de ctitorul *Vasile* (Scarlat) *Vârnăv*. Un monument de piatră, așezat în pridvorul bisericii, cu inscripția rusească, conține osemintele ctitorului, cu data 1830. O cruce mică de argint poartă inscripția: *Maria Vârnăv*.

La biserica „*Adormirea Maicii Domnului*” din *Hilișău-Curt*, din apropiere, este mormântul *Anei-Curt*, moartă la 10 Aprilie, 1867, ctitoră a Bisericii. Pe mormântul ei este un monument de piatră, pe patru trepte, deasupra o cruce frumoasă de marmoră, între doi îngeri. Iată inscripția depe acest monument: *Alecui și Ana Curt, stăpânitori din Hilișău, rădica acest monument mult jelișilor a lor copii: Ana, Gheorghe, Alexandru, Oto, Maria și s'a înființat în anul 1858.*

Dulceața vieții mele
În soful meu găsim
Alătura cu dânsul
Ferice eu fusei.

Aj! vieții fericite
Mă plec ș'o părăsesc
Ca liniștea și-odihna
Alcea să gășesc.

Memoria plăcută
Cu dor aici aștept
Căci sufletu'mi se'nnață
La cel etern și drept

Ana Curt născută Bernasca
10 Aprilie 1867

Model a[!] lost ca fiică, model și ca soție,
În ceasul fericirii eternul să te fie.
În zadar, jalnică mamă, cât ar plânge și-ar oita,
Dumnezeu nu se îndură, un copilăș cu viață
[a-i] lăsa.

Căci cruda moarte chiar din brațele-i l-a răpit
Deși toate întru acesta a jertfit.
Părinți fiind, au găsit o mică mângătere,
A le jertfit acest monument, spre veșnica pomenire.

Dr. C. Vârnăv

(Comunicat de Econ. D. Furtună)

decător, pe care l-au pălmuit și l-au stupit ¹⁾. Familia aceasta fiind numeroasă, se întinde, cu vremea, în diferite părți ale țării și până peste Prut ²⁾. Vârnavi găsim în jud. Roman, stăpânind moșia *Sofracești*, cu conac vechiu, casele așezate în mijlocul unui frumos parc, cu grădină de pomi și de legume, cu vie și iaz cu pește; apoi în jud. Suceava, Botoșani, Putna, Fălticeni, etc. Iorgu Vârnav-Liteanu a fost candidat de Domn în 1859 ³⁾. Un Vârnav a fost, mai înainte de războiul mondial (1914-1918), prefect la Constanța.

Banul Vasile Vârnav din Hilișău a avut doi fii: *Scarlat* și *Constantin*. Cel mai mic *Constantin*, s'a născut la 21 August, 1806. După ce învătă primele studii în țară, a fost trimis la Lemberg, unde se duceau, mai înainte vreme, mulți dintre fiii de boeri din Moldova, la învățătură. De acolo a trecut la *Vieșna*, unde studiază medicina, dobândind titlul academic de *doctor în medicină și chirurgie*, cu dreptul de liberă practică în imperiul Astriac. După ce stătu câțva timp și la Paris — unde se găsea fratele său mai mare *Scarlat*, — pela 1835, se întoarce în Moldova, la părinții săi. Așezându-se la Iași, în scurtă vreme își dobândește o frumoasă reputațiune, în tot nordul Moldovei. Adept al curei cu apă rece, care făcea adevărate minuni pe acele vremi, din toate părțile veniau cei suferinzi la dânsul, cum se duceau la București la Dr. Drasch.

La 1833, analizează o fântână cu ape minerale, aflată pe moșia *Vailata* din apropierea Iașilor, a logofătului *C. Conachi*, făcând mai întâi o descriere istorică și apoi arată calitățile chimice, terapeutice și dietetice ale acelei ape ⁴⁾. Pela 1840, era medicul de casă al logofătului *Costachi Conachi* ⁵⁾. Protomedic al Moldovei, la 1848 desfășoară o

1. Tribuna română din 1864, No. 176.

2. *Teodor Vârnav* din Basarabia scrie interesanta lucrare: *Istoria vieții mele*, autobiografie din 1845, care a fost tipărită în vremurile noastre în editura „Cartea românească” de *Artur Gorovei*, formând No. 8, din Biblioteca „Minerva”. Despre ea vorbește și d. *N. Iorga* în una din ședințele Academiei române.

3. *Elena Negri*, fata lui *Aga Petrache Negri* și a *Smarandei*, fusese căsătorită cu un oarecare *Alecu Vârnav*, de care se despărți, în 1843. Cunosându-o *V. Alexandri*, devine idolul vieții lui; o divinizează în „lăcrămioare”, murind în brațele poetului, la Constantinopole, când se întorcea bolnavă, din Italia, în tovarășia fratelui său *Costachi Negri*, a surorii ei, *Zulnia* cu slujnica *Ana Moldoveni*. *G. Bogdan-Duică*. *Vasile Alexandri*, 1926, București, p. 20

4. *Albina românească*, 1838, No. 47, supliment.

5. *N. Iorga*; *Calendarul neamului românesc*, 1917, p. 116.

activitate extraordinară în lupta contra holerei, Rămăsese singur dintre doctorii din Iași. Ca *cărturar*, a lăsat mai multe scrieri asupra curei lui Prinsitz, despre „holera epidemicească sau istoria ei în scurt“. Iași, 1848; apoi publicațiuni politice: *Deputatul*, 1860, Iași; *Alegătorii*, 1860, Iași. — *Scrisoare către alegători*, 1860, Iași. *Despre holera asiană sh'anume: Chipul de a se feri de această boală și mijloacele de a se vindeca de ea sigur, fără dureri*. Iassy, 1872.

Are și o lucrare în latinește: *Rudimentum phisio-graphiae Moldaviae*, Budae, 1836. Pela 1845, scotea: *Povăștitorul sănătăței și a Economiei*, foaie periodică pentru poporul românesc, sub redacția Dr. C. Vârnav, anul I, Iași, Instit. Albinei, cu motto: *De ași păstra sănătatea și de ași crușa averea este silința unui om înțelept*. Apărea de două ori pe lună¹⁾.

Dela Dr. C. Vârnav, ne-au mai rămas: *Proză*, dintre 1836-1858, în limbile: germană, greacă, latină și română (Mss. Acad. române No. 2321 și 2620).—De asemenea: *Der Fürstenthum Moldau.—Physiographisch—Statistisch u. Politisch.—Meine Reise nach Slănic im Jahre 1844.—Moldova în anul 1847.—Veniturile și cheltuelile Țării pe anul 1848 și 49.—Călătoria mea la Liov, la Cernăuți și Liteni în anul 1860. Boala mea etc.* (Mss. Acad. române No. 4651).

La 1850, îl găsim la Iași, ca „doftor al Statului“, singurul doctor, pe lângă evreul Moritz Lefter, grecii Zisu și Lanicos, italianul Basaro și bănățeanul Diaconovici²⁾.

Ca *bărbat politic*, a fost reprezentantul jud. Dorohoi în *Constituantă* din 1857 și în mai multe rânduri, deputat, și senator al aceluiaș județ³⁾. Unionist înfocat. În Iulie

1. Vezi: *Al. Badajanschi*: Doctorul Costache Vârnav, *Povăștitorul sănătății...* Cluj 1929.

2. N. Iorga: „Neamul românesc“ din 10 Aprilie. 1918. Iași.

3. La 9/21 Aprilie, 1857, la declarația primarilor din Hilișău, comună așezată pe moșia postelnicului Constantin Vârnav și Carol V. Vârnav, cum că venind subprefectul în comună, i-a chemat pe amândoi primarii și închizându-i într-o cameră, le-a dat ordine severe „d'enlever immédiatement, de force et de remette au pouvoir de l'honorable préfecture tout individu, boyard ou autre, qui se présenterait pour se consulter avec le village sur l'union, car je serais sévèrement puni s'il découvrirait que nous avons toléré ou écouté de pareils conseiliers. J'ajoute que, s'il en est besoin, je préterai serment de la vérité de cette déclaration dans la sainte église du Seigneur. En foi de quoi j'ai apposé au bas mon nom et le sceau de notre commune.

1857, scrie două scrisori: Una către Const. Hourmuzachi-Tibănești și alta către președintele comitetului unionist din Iași. Ambele aceste scrisori încep cu: *Vivat Untrea!* A luptat cu înfocare, pentru unirea țărilor surori, alături cu marii bărbați patrioți ai țării noastre.

Ca membru în divanul ad-hoc al Moldovei din 1857, în ședința din 18 Octomvrie, *Dr. Const. Vârnav*, urcându-se la tribună, rostește următoarea cuvântare patriotică:

„N'am hârtie scrisă ca să vă citesc *de pe ea, am o inimă* de Român, de pe ea să vă cetesc. N'am condeie ca să fac cuvinte, am un cuget de Român, el însuflă cugetul care voesc să vi-l spun.

Intrebarea este: Să mergem înainte cu rostirea dorințelor țării sau stăm? Și, de jignim autonomia țării arătând dorinți?

Astăzi vorbesc în fața *țării*, în privire că nu țara înfățișează astăzi *țara*, ci această prea onorată adunare.

Fiindcă și eu am onoare de a face parte din ea, apoi ca parte din țară, vorbesc în fața țării și spun: Să urmăm mai departe a arăta Europei dorințele țării, căci arătând numai dorința, noi nu jignim autonomia noastră.

Să mărturisim că *țara se găsește în abuzuri* și că ele au ajuns a fi mai tari de cât țara întreagă.

Să mărturisim că am călcat chiar regulamentul Organic, din față în față, că țara dorește, în puterea autonomiei sale, să-și facă un așezământ, care să nu fie călcat de nimeni, de care să nu-și bată joc nimenea.

Țara nu voește prerogative pentru familii și persoane, *țara vroește drepturi deopotrivă*, pentru meritul vederat și patriotismul netăgăduit. Țara este sătulă de lingușiri, de favoare, de prăzi și de răpiri. Țara nu mai voește fii, care să dezbrace pe fiii ei. Țara voește fii precum au fost acei cari au zidit atâtea biserici în țară și au întemeiat biserica la care ne închinăm. *Țara voește fii precum au fost acei cari au înființat schituri și mănăstiri, și numai ca să întemeieze în țară moralul creștinesc.* Țara vroește fii precum au fost acei cari au înființat în țară școale și le-au înzestrat cu moșii, mari și mănoase, numai și numai ca să poată înlori în țară științele, cari sunt de neapărată nevoie și de vederat folos pentru țară.

Țara vroește fii, precum au fost acei cari au zidit atâtea *spitaluri* în țară și le-au înzestrat și cu moșii și cu avere bănească, numai și numai ca să poată avea săracii ajutorul cuvenit, la vreme.

Signés: Moi Jean, fils de Grég. Hérouch, maire. Moi André Bojesco (malre) Iémoîn.

Escrit par moi Constantin Dimitreano, chantre d'église. Vezi: *Ghenadie Petrescu, Dim. A. Sturdza și Dim. O. Sturdza: Acte și docum. IV Bucureștil, 1889, p. 381 - 382.*

Țara dorește ca toți fiii săi de o potrivă să se îndulcească de drepturile, privilegiile și imunitățile sale, după meritele lor. Dovadă că țara vroește ce spun, este că ea a trimis, tot ce este mai învățat, tot ce este mai prob în țară, la această Adunare; și chiar dușmanii noștri, trebuie să mărturisească ce spun.

Europa luminată ne întinde brațele sale cele mai viteze, cele mai umane, cele mai sincere, ca să scape țara noastră de suferinți, în care a îmbătrânit și ca să o întinerească prin legi și reforme civilizatoare; care din noi nu va alerga înaintea ei, cu inimă de Român, cu cuget de creștin, aprins de dumnezeiasca schinteie ce însuflețește pe om? Să alergăm dar înaintea Europei și să arătăm dorințele țării.

Să spunem că țara dorește îmbunătățiri pentru toate clasele ce se găsesc astăzi în ea, îmbunătățiri potrivite luminii veacului în care trăim, potrivite împrejurărilor de față în care se găsește astăzi țara.

Să spunem că țara vroește, în unire cu țara Muntenească, să fie un Stat de propășire, care să respecte driturile Inaltei Porți, după vechile ei Capitulații; un Stat de propășire, care să nu sdruncine echilibrul și liniștea Europei.

Multe mai dorește și vroește țara și plină 'mi este inima de dorințele și vroințele țării, și mare îmi este dorința de a-mi deșertă inima aicea, dar destul am vorbit.

Cu toate acestea, una încă trebuie să mai spun: tot ce am zis, am vorbit din inimă, dar nu cu înveninare, ci din inimă plină cu dureri, dureri ce ne-au deșteptat suferințele văduvelor și ale orfanilor, suferința fraților mei de țară, cu fruntea curată și cuget nepătat, suferințele fraților mei de țară, iubitori de adevăr. N'am arătat alta de cât adevărul, căci sunt și cuscosc că locul acesta este prea sfânt, ca să poată în el încăpea alta decât numai sfântul adevăr !)*.

Dr. C. Vârnav avea moșia Hisilic și Livenic, proprietatea sa. El moare la Iași, în 21 Aug. 1877, lăsând pe urma sa un fiu: Scarlat C. Vârnav, care-și făcuse studiile la Paris, în liceul Louis-le-Grand și apoi în școala Centrală de arte și manufactură de unde a ieșit *inginer diplomat*, ocupând mai multe posturi de seamă și fiind și *director al școlii naționale de poduri și șosele*. La 1891 fu ales deputat al jud. Putna, făcând parte din grupul Constituționalilor.

* * *

Sofronie Vârnav. Al doilea fiu al învățatului Ban Vasile Vârnav din Hilișău, mai mare ca doctorul este

1. Dim. A. Sturza și C. Colescu-Vartic: Acte și doc. relative la Istoria Renasc. României. Vol. VI, 1896, București p. 94—96.

Scarlat V. Vârnav, născut la 1813, Octombrie 14. După ce prinse primele cunoștinți de carte în casa părintească, mama sa, care ținea ca să-l pregătească pentru misiunea preoțească, îl încredință conducerii Arhimandritului *Sofronie Miclescu*, cu metania din mănăstirea Secu, cu care era în legătură de rudenie¹). Ca fecior de boer învățat, din casa părintească fusese crescut în dragostea de carte și în sentimente cu adevărat creștinești și naționale. Viața călugărească însă părându-i-se prea aspră, pentru vârsta lui, într-o bună zi fugi din mănăstire și se duse la Cernăuți, unde avea niște rude bogate, care-l trimiseră la studii, în Paris.

Scarlat Vârnav la Paris. Pela 1837, îl aflăm trecut în arhivele *Școlii de drept* (l'École de droit), înscris sub numele de *Scarlate (de) Warnaw*, Iași, 14 Octomvrie 1813 (data nașterii), cu 10 inscripții (dela 3 Noemvrie 1837—15 Ianuarie, 1840). Il mai aflăm de asemenea în arhivele *Sorbonei*, ca *Skarlate (de) Wârnav*, Iași, 14 Octomvrie, 1813 (data nașterii) și la 25 Octomvrie, 1837 (data examenului). De aici se vede că luase titlul *de = von*, după moda nemțească, și că la 1837, când era în vârsta de 24 ani, se înscrisese la facultatea juridică din Paris și la Sorbona, unde va fi urmat literatura și filosofia²). La 1845 era tot la Paris. Aici făcuse cunoștință și intrase în legături de prietenie cu tinerii boeri români, din toate ținuturile. Ca om de inițiativă, din întâlnirea lor la un loc, în casa sa și din îndemnul lui, au ieșit două instituțiuni românești, create cu fonduri, adunate prin subscripții publice:

a). *Societatea tuturor studenților români*, sub patronajul de onoare al poetului *Lamartine*. Scopul acestei societăți era îndoit: *patriotic și umanitar*. Pe lângă stabilirea și întreținerea legăturilor frățești între tinerii români aflați la Paris, fără deosebire de provincia din care erau, societatea mai urmărea și întreținerea la studii în Paris a studenților săraci și talentați. Membrii societății își luară obligațiunea reciprocă de a *părăsi vorbirea*, de modă, a *limbei franceze* și a se servi întrei ei de *limba românească*.

1. Ajuns mitropolit al Moldovei și Sucevei, între 1851—1860, când a fost exilat la mănăstirea Slatina, unde și încetă din viață.

2. *Pompiliu Eliade*: „Viața nouă”, I, 1906, București, p. 372.

Cel întâi *președinte* al acestei societăți a fost *Ioan Ghica*. Scartat Vârnăv a fost ales *casier* și C. A. Rosetti *secretar*¹⁾. Sediul societății era la Scarlat Vârnăv, care subscriesese în capul listei suma cea mai mare, ceiace ne arată că el fusese unul dintre frunțașii zeloși ai întemeierii acestei societăți studențești.

La dânsul acasă, în *Place Sorbonne 3*, se adunau studenții români, în fiecare Sâmbătă seara²⁾, și discutau, făceau conferinți și urzeau, în tihnă, viitorul țării lor. Asistau uneori la aceste conferințe și *Lamartine*, precum și unii dintre profesorii Sorbona, cu sentimente filo-române, onorând cu prezența lor, adunarea și urmărind să afle starea Țărilor române, din însuși graiul fiilor acestor țări.

b). *Biblioteca Românească*. A doua instituție, pe care o întemeiază studențimea românească din Paris, este *biblioteca românească*. Tot Scarlat Vârnăv este sufletul și al acestei noi instituțiuni. Scopul înființării acestei biblioteci eră, ca studenții români, cari învățau în Paris, numai pe cărți franțuzești, să cunoască și *literatura românească*, pentruca atunci, când se vor înapoiă în țară, să nu fie străini și de limba și de cultura neamului lor. Sediul bibliotecii era tot în casa lui Vârnăv, *Place Sorbonne 3*, care pare că într'adins își alesese acel loc, în mijlocul instituțiunilor celor mai înalte de cultură ale Parisului, așa ca să le vină ușor tuturor studenților, să se adune și să citească cărțile românești din bibliotecă.

În 1846 apare și o broșură: *Biblioteka romenê din Paris fondată în 1846*³⁾. Broșura este tipărită cu litere latine, la Edouard Bautreche, într'o curioasă ortografie și este semnată la sfârșit de *Scarlat V. Vârnăv, birnik*, adică simplu contribuabil.

În această broșură, Vârnăv dă lămuriri asupra rostului societății studenților Români din Paris și a *bibliotecii* cu

1. 1848 în *România*, 1902, București, I p. 16-27, unde se află *apelul, statutele și darea de seamă* asupra „bibliotecii române” din Paris. Comp. Econ. V. Pocitan: Înființarea Capelii române din Paris, București, 1913, p. 6 sqq.

2. Un contemporan ne spune că în acele adunări se discutase, între altele, și faptul că, atunci când se vor întoarce în țară, care și cum are să introducă reformele din strălănităte, în diferitele ramuri de activitate și instituțiuni. Lui Vârnăv i se încredinșase *Biserica*, ca unul ce din familie cunoștea mai bine cele bisericesti.

3. Dl. N. Iorga a găsit o broșură din acestea în „biblioteca Hermezlu”, dela lași a familiei Negruzzi: „Neam. Rom.” Nr. 127, din 10 Mai, 1918.

cărți românești, care zice, el, „va sta la îndemâna oricui va vrea să se cultive și singur, din faptul zilei, până la 10 și jumătate ore seara“, în piața sorbonei 3; căci „*invățătura nu trebuie să ne plouă din cap*“, cum cred tinerii.

Astăzi biblioteca aceasta se găsește în diaconiconul bisericii române din Paris, așezată în două dulapuri mari. Am răsfoit-o carte cu carte. Cuprinde cărțile românești de istorie și literatură, până după anul 1870 și câteva manuscrise. Pe toate cărțile se găsește o pecete cu inscripția: «Scarlat Vârnav birnic»¹⁾.

Se încercase, mai târziu, pe timpul ministrului Cultelor și Instr. publice D. A. Sturdza, ca biblioteca aceasta, să se pună iarăși la dispozițiunea studențimii, mai trimițându-se și câteva volume din colecțiunile și lucrările Academiei Române. Încercarea însă n'a reușit, din mai multe motive.

Vârnav, intrând în legături cu republicanii din Paris, făcea parte din garda națională. Pela 1848, se întoarce în țară, împreună cu consulul francez Thions, luptând împreună cu marii patrioți la dobândirea libertăților celor asupriți.

După revoluție, s'a dus din nou la Paris, luptând împreună cu Iosafat Snagoveanu, pentru înființarea capelei române de acolo. Cu totul a stat 14 ani în Paris, din care pricină un contimporan îl numește «veteranul între elevi, Vârnav»²⁾.

Scarlat Vârnav intră în monahism. Puțină vreme după întorcerea sa în țară, Scarlat Vârnav, urmând dorinței mamei sale și povățuit de către ruda sa *Sofronie Miclescu* — fostul său mentor de odinioară, iar pe atunci episcop al Hușilor — îmbrățișă shima monahală, în sfânta mânăstire a Neamțului, cea mai de seamă chinovie din

1. I. D. Petrescu („Buchetul“, Târgoviște, p. 91) zice că ar fi servit ca cleric la capela românească din Paris. Această însă nu se poate susține, fiindcă el nu intră în monahism decât la 1850, după ce se întoarce în țară; iar capela se înființează în 1853. Se poate însă să fi servit mai târziu, când se ducea pela Paris. Între clericii deservenți ai capelei, trecuți în buget ca atare, nu-l aflăm.

2. G. Sion: „Souvenir contimporane“, București, 1888, p. 51, scrie: „Vârnav, fondatorul bibliotecii și capelei române din Paris — pe care mai târziu, Bucureștenii îl cunoscuseră sub numele de *Popa Vârnav* — fusese, mai ales omul, pe care-l apreciași, cu deosebire, pentru *ideile lui sincer liberale și patrioțe și pentru sufletul lui devotat la orice faptă bună și frumoasă*. De acela se și vorbea desfré el, cu mare entuziasm“.

Moldova, luând numele de *Sofronie*, după acela al unchiului său Sofronie Miclescu. Cunoscută fiind însușirile, obârșia și erudițiunea sa, Sofronie este ridicat, în curând, la treapta de ierodiacon, fiind câtva timp arhidiacon al lui Sofronie Miclescu. Intorcându-se la mănăstire, i se dederă diferite însărcinări, ca: *Mare arhondar, inspector* al ospiciului invalizilor și alienaților depe lângă mănăstirea Neamțului, *membbru* în comitetul chinovial; iar pela 1860 era și membru în comitetul pentru supravegherea tipării cărților bisericești.

Inființarea Seminarului monahal. Sofronie era cărturar; iar ignoranța în care se aflau monahii și frații din mănăstire, îl întrista. De aceia stăruie să se înființeze un *seminariu*, pentru instrucțiunea și educațiunea lor. În Mai 1855, se numește locțiitor de stareț și apoi se alege stareț cărturarul *Dionisie Romano*. Pe ziua de 1 Sept. acel an (1855), se deschide *seminariul monahal* din mănăstirea Neamțului, cu următorii profesori: Protosinghelul *Ghenadie Popescu*, doctor în teologie, rector și profesor; ierod. *Policarș Popescu* și ierod. *Benedict*, absolvent dela Socola, ca profesori.

Vârnav a fost numit profesor și *inspector*. Călugării însă erau refractari; cu greu le venea să se apuce de carte. Sofronie se străduiește, întrebunțând toate mijloacele ca să-i învețe cel puțin a ceti corect și a scrie. Dar toate străduințele lui erau zadarnice¹⁾. În loc de recunoștință, se alese cu ponoase, făcându-și din călugări, dușmani. La aceasta mai contribuie și alte împrejurări: Sofronie era boer de neam. El studiase în școlile apusului, unde dobândise o cultură superioară. Avea apoi și o situație materială bună. Ca inspector al seminarului, se purta numai cu haine de mătăasă și mergea în caleașca cu patru cai, ceiace făcea un contrast prea bătător la ochi, față de ceilalți călugări și chiar unii dintre mireni nu-l

1. Un contemporan ne spune că, adunând pe frații tineri la școală, ei cari se chemau între dânșii cu numele de botez, îi așeză unul lângă altul pe bancă și le zise: „Stați liniștiți, așa cum vă aflați, pe lajele pe cari vă găsiți și să nu vă schimbați locurile, până ce nu vă veți deprinde cu numele pe care vi le voi da eu acum. Și începând dela cei dintâi, îi zise: *Pater*; al doilea, *noster*; al treilea, *qui*; al patrulea, *es*; al cincilea, *in*; al șaselea, *coelum*; și așa mai departe, numind pe fiecare școlar cu o vorbă din „Tatăl nostru“ și din „Crezul“ pe latinește.

priveau bine, din pricina luxului și a chipului autoritar, prin care voia a lumina pe călugări, niște bieți oameni simpli, retrași la liniște, din diferite împrejurări și din cari Sofronie stăruia acum a face cărturari.

Seminariul n'a putut trăi decât pânăla 1856, când a fost desființat, odată cu destituirea stareșului Dionisie Romano. Pe 1 Sept. 1856, a fost numit stareș Gherasim, care zicea că «ctitorii au lăsat mănăstirii donațiuni pentru pomeniri și rugăciuni; iar nu pentru școală. *Școlile sunt erezii*». Prin hrisovul domnesc din 29 Noemvrie 1856, seminariul desființându-se, monahii s'au retras pela chiliile lor. Se zicea că aceasta a costat pe stareșul Gherasim rotunda sumă de 6000 #¹).

Cu desființarea seminariului, rolul lui Vârnav, ca factor cultural, se isprăvește. Pe lângă aceasta, se schimbă și rostul împrejurărilor politice. Și anume: Se știe că, Vârnav era sprijinit de mitropolitul Sofronie Miclescu. În toamna anului 1860 însă, mitropolitul Sofronie — din pricina zelului său pentru a apăra Biserica, împotriva spiritului ateu ce începuse a se ivi în țară și mai ales, din pricina strașnicei opoziții ce făcea domnitorului Alexandru Ioan I Cuza, în chestiunea averilor mănăstirești — fu suspendat și trimis în surghiun, la mănăstirea Slatina, din munții Neamțului, urmând a se aduna un sobor de 12 arhierei, cari să-l judece²). Vârnav suferi și el pe urma acestor schimbări, fiind scos din demnitatea de *membru* al chinovului și luându-i-se și sarcina *controlului* averii mănăstirești. Ba se deschid o serie de persecuțiuni și anchete împotriva sa, contra cărora el caută a se apăra.

Ca *membru în «comitetul chinovial de cinci»*, el își făcuse datoria deplin. În raportul său, se plângea de *neconținuta îmbulzeală* la mănăstire, a musafirilor «oaspeți închinători», cari nici nu dădeau pe la biserică, și a *călugărilor din schiturile desființate* de guvern; de reaua stare a *ospiciului de invalizi*, cu lucruri și așternuturi putrede; de *ruina spitalului de nebuni*, în care erau 75 de bolnavi, și el voia să facă noua clădire chiar în mănăstire, pentru ca să nu ni se ridice, nouă, membrilor acestui chinoviu

1. Pr. Gr. Muscileanu: Calendar pe 1863, p. 111, sqq.

2. Monitorul oficial al Moldovei din 1860, No. 30.

monahie, dritul de *a fi și noi folosttori*, «prin înseși ale noastre personale servicii», omenirii suferinde; de *neîndestularea tipografiei*, care niciodată, cu tot renumele său, ce impoză, n'au îndestulat nici măcar bisericile țării cu cărțile eclesiastice; căci (lucru de necrezut!), înseși bisericile acestei mănăstiri sânt cu totul lipsite de cărțile cele mai necesare, și el doreă ca și pentru școli să se lucreze aici. El însemna cu acest prilej că «nicăerea mai bine decât în această Sfântă Lavră nu s'ar putea execută mai cu mare economie tipărirea cărților, căci lucrătorii toți — afară de un șef experimentat — s'ar recrută dintre părinții chinoviului, fără să costeze un ban pentru salariu sau cea mai mică întreținere, toți părinții fiind, și fără aceea, întreținuți de către stat».

Sofronie știa că biserica este monumentul cel mai vrednic de mărire al lui Ștefan cel Mare și știa și de înădirea bisericii, poate de Lăpușneanul. El era contra turnurilor de lemn aდაuse la cele vechi și propunea, până la facerea lor de zid, «să se acopere cu table de aramă și cu cherestea de fier». Un architect fusese în urmă, și el constatase că zidăria e «atât de puternică, încât poate suporta încă o biserică peste aceasta».

În *Seminariu* el vede *templul templelor*, dar nu-i scapă din vedere — ca profesor și inspector — lipsurile cele mai încrâncenătoare și-l doare inima de școlarii fără haine, desculți, chiar fără hrana cuvenită, încât «nevoit am fost a le duce cu ciuberele mâncare din rămășița cazanelor chinoviului»; fără așternuturi, «dormând unii pe scândurile goale»; sânt abia «profesorași» pentru trei clase primare, neîntemeindu-se din nou încă a patra și Gimnaziul. Ministerul trimesese abia ceva cărți și un ajutor de 200 de galbeni; socoteala bugetară era pentru 50 de elevi și se adunaseră 95, «cea mai mare parte sârmani de părinți, cu o inteligență rară și setoși de învățătură».

Profesorii stăteau la *arhondaric* și n'aveau nici haine «după timpul friguros din munți». La școală lipseau geamurile și «la începutul timpului friguros al iernii, din *însăși sărăcia mea*, nu m'am îndurat de a nu pune peste una sută de geamuri». Și totuș «domnul ministru primariu» fusese pe la mănăstire și se speriasse și el de cele ce văzuse! Și acel ce scria aceste rânduri triste, la 10 Ianuar

1861, gândindu-se că școala e «adevăratul templu al luminii, al patriotismului și al unirii întregului popor român», nu cerea decât pentru dânsa; iar nu pentru sine, «mulțămii fiind cu pitanul ce mă hrănesc și cu sumanul ce port».

Din 700 și mai bine de monahi, era deci încă unul ca acesta care spunea Statului în față, că *grija luminii în mănăstire o are tot așa de puțin ca și autonomia chitovială pe care o înlocuia*, — zice D. N. Iorga¹⁾.

În luna Decembrie, 1861, scoate o broșură: *Petițiunea monahului Sofronie Vârnav*, prin care se arată „Adu-nării României, suferințele sale, pornite din porunca ministrului de Culte și Instrucțiune Publică — Cneazul A. Cantacuzino — precum și abuzurile săvârșite de acesta, contra persoanei sale, fiind învinuit că: „nu a dat la timp, sămile mănăstirii“, iar ca inspector al Seminarului, că strică religia, pentru că „de când e în mănăstire, niciodată au citit cuvântul după carte, ci totdeauna de rost au făcut“. Petițiunea apare în „Tiparul Tribunei Române, Ulița Talpalarilor, Iași“. În Ianuarie 1862, apare, în aceeași tipografie, un „apendice“ la petițiunea monahului *Sofronie Vârnav*, îndreptat direct către Domnitorul țării, prin care se justifică de învinuirile ce i se aduc, cerând mijlocirea Lui, spre a i se face dreptate²⁾.

* * *

Varnav candidat la Stăreție. Mai târziu, după ce se mai liniștiră spiritele, Sofronie Vârnav își pune candidatura la stăreție, începând a face mai înainte propagandă printre monahi. Venind ziua alegerii, se urcă pe o tribună, înconjurat de câțiva partizani ai săi, și înaintea mulțimii de monahi, rostește o cuvântare ocazională, arătând, *cu cuvinte meșteșugite*, ce trebuie să facă și cum trebuie să se poarte un stareț, dând a înțelege, firește, că el singur numai ar fi în stare ca să facă acestea. După terminarea cuvântării, delegatul mitropoliei pentru alegere, arhiepiscopul Vladimir Irinopoleos Suhopan întreabă pe monahi:

1. Reprodus după: *Mănăstirea Neamțului* Edit. III. 1925. p. 98 sqq.

2. Vezi și *Răspuns la petițiunea Sf. Sale monahului Sofronie Vârnav de starețul Timotei, Iași, 1860*, unde se arată că Sofronie nu avea tact și voință, că a făcut 14 ani studii la Paris, dar lui Timotei nu-i plăcea, și predicile lui Vârnav crede că ar fi trebuit observate, înainte de a fi rostite, etc.

Pe cine ar dori ei să le fie stareț? Răspund toți, într'un glas: *Pe Timotei*: Celor câțiva partizani ai săi, cari erau puși într'adins ca să-l ceară, li se închide gura și nu mai pot zice nici un cuvânt. Vârnav, de necaz, pleacă din mănăstire și numai după vreun an se întoarce înapoi, tăgăduind lui Timotei supunere și rugându-l, să-l primească din nou în mănăstire.

Se zicea că Sofronie, mai târziu ar fi pus pe cineva ca să dea foc mănăstirii, spre a se răzbuna ¹⁾. Intr'adevăr a fost mare jale. Focul mistuitor a ars atunci și o însemnată *biblioteca de cărți vechi și manuscrise*, de mare însemnatate istorică, atât românești, cât și în alte limbi. Paguba aceasta a fost ireparabilă. Stăreția însă și tot ce a ars au fost refăcute la loc, prin osârdia Starețului Timotei, un călugăr vrednic, bun gospodăru, originar din Basarabia. Vârnav — ca să scape de urgia călugărilor — a fugit din mănăstire. Multă vreme nu s'a știut de dânsul, aciuându-se pela conacele depe la moșiile unor boeri prieteni de-ai săi.

Sofronie Vârnav la Iași. După un timp de pribegie, Vârnav apare la Iași. Era cunoscut leșenilor din timpul revoluției dela 1848, când le vorbea pe câmpia dela Frumoasa și mai în urmă ca înfocat luptător pentru *unirea Principatelor*.

Fundator al pinacotecei naționale din Iași. Sofronie Vârnav este și *întâitul fundațor al pinacotecei din Iași*, așezată astăzi în primul etaj al școlii de Belle-arte de vis-a vis de liceul național. Tablourile donate de dânsul se află în sala Nr. 1. Donațiunea o face în următoarele împrejurări: Pela 1845, aflându-se la Paris, cumpără la licitație valoroasa colecție de tablouri a marchizului de „Les Marismas“, compusă din 16 opere, cu cari întemeiază un muzeu în capitala Moldovei. Tablourile le expediază la

1. Aceasta e o versiune, crezută de mulți contemporani, dar nedovedită; căci atunci de sigur, că Vârnav ar fi suferit imediat consecințele, mai ales că era rău văzut de cei mai mari. De altfel fostul casier al mănăstirii Neamțului, vreme de 5 ani, *Daniil Tomescu*, care scrie „despre nenorocirea întâmplată cu arderea mănăstirii“, la 23 spre 24 Noemvrie 1862, descrie toate cu amănuntul, dar nu spune că Vârnav i-ar fi dat foc. Vezi: „Biserica Ort. Română“, XVII, p. 6 și XXXIX, 1915, p. 871 sqq. — Comp. și revista: „Cuvântul“. 1922, Bucureștii No. 5-7, p. 183.

Și *Benedicti dela Secu* a fost părți că el ar fi pus foc mănăstirii, „printr'un țigan pădurar; care, supus la munci, a mărturisit pe voia părților și fostul stareț (Benedict), a fost trimis surghiun la mănăstirea Slatina“. N. Bănescu: *Starețul Neonil. Vălenii-de-munte*, 1910 p. 19.

Iași, prin Galați, înștiințând „Epitropia Invățăturilor publice“, ca să le ridice, plătind speșele de transport. Și atunci, ca și astăzi, statul nu se interesa așa de mult de artă, încât această comoară a rămas timp de un an și jumătate într'o șură, care forma pe atunci *depozitul* mărfurilor neridicate din portul Galați, expunându-le la tot felul de intemperii, cari le deterioase.

Aflând Vârnav de soarta tablourilor sale, vine în țară, le ridică, transportându-le la Iași, unde le dă în păstrarea „Academiei Mihăilene“. Pictorul român, *Gheorghe Șiller*, elev al măștrilor Felice Giovanni și Nathale Schiavoni, a restaurat aceste pânze, redându-le culoarea originală¹⁾.

Gheorghe Asaky, care se găsea în fruntea tuturor inițiativelor, îndemnat de mai multe persoane din societatea ieșană, intervine pe lângă guvernul Moldovei, ca să treacă o sumă în buget, pentru retribuirea personalului de conducere al „sălei de tablouri“ și pentru a se cumpăra un local propriu. Adunarea legislativă a Moldovei, prevede o sumă de 26.900 lei în acest scop, invitând pe Gh. Panaiteanu-Bardasare, să organizeze muzeul național de pictură. O comisiune specială a fost orânduită ca să inventarieze toate pânzele aflate la „Academia Mihăileană“, pe care le-au transportat într'o sală din localul vechei Universități (azi facultatea de medicină), unde s'a organizat „Muzeul de pictură“. Inaugurarea pinacotecei s'a făcut odată cu inaugurarea Universității Ieșene, în ziua de 26 Octomvrie, 1860, fiind de față Domnitorul Alexandru Ioan I Cuza, cu întreaga curte, demnitarii Statului și elita societății. După donațiunea lui Vârnav, au urmat și altele și astfel s'a întemeiat prinacoteca națională din Iași²⁾.

La 1864 se alcătuișe o comisie pentru schimbarea calendarului. Ministerul numise în comisie și pe Sofonie Vârnav. Mihopolitul însă nu-l primește, pentru ideile sale revoluționare³⁾. Mai în urmă, Vârnav își pune candidatura de *deputat* la Iași, în acelaș timp cu preotul *Dimitrie Matcaș*⁴⁾ dela Roman și *preotul Ursu* din Dorohoi.

1. Arhiva societății științifice și literare. Iași, XVI, 1905, p. 498 sq.

2. După *Octav Minar*: Prinacoteca națională din Iași. București p. 1-7.

3. Melchisedec: Biserica ortodoxă și calendarul, p. 33-34.

4. Despre Icon. *Dimitrie Matcaș*: vezi *lc. C. Nazarie*, fost profesor la facultatea de teologie din București. Tipografia Cărților Bisericești, Buc. 1913.

A rămas până astăzi în memoria contemporanilor discursurile pe care le-a ținut, cu acest prilej. Mi-aduc aminte și astăzi — îmi comunică un bătrân dascăl ieșan — de frumusețea cuvintelor pe care le rostea Sofronie Vârnav, în sala primăriei din Iași, unde se adunaseră fruntașii iașilor, spre a sfătui lumea asupra alegerilor.

Parcă-l văd pe părintele Vârnav, cum venea la tribună și, punându-și potcapul pe masă, se adresa auditorului, cu mult tact și prudență, zicând: Ce credeți d-voastră? Ce vă închipuiți? Poate unii dintre D-voastră credeți că viu aici pentru a dobândi vre-un nume, vre-un post sau vre-o slujbă mare? Nu, dragii mei! Mie nu-mi trebuie mitropolie, nici vre-o altă însărcinare lumească; căci, ca călugăr, n'am nevoie decât de un „blid de linte“, pentru mâncarea zilnică, o haină și o cămașă pentru a-mi acoperi trupul și o modestă cămăruță unde să mă odihnesc de ostenele lucrului zilnic... Nu pentru nevoile mele vin aici, ci pentru ale voastre; pentru că aveți nevoie de oameni luminați, cari să vă reprezinte și să vă apere drepturile pe cari le aveți...

Poporul îl asculta cu drag și ar fi reușit să se aleagă deputat al Iașilor. I se face însă o strașnică opoziție de către protivnicii săi, inscenându-i-se, fel de fel de lucruri, ca la alegeri. În lupta lor împotriva lui Vârnav, erau ajutați de sfetnicii locotenentului de mitropolit, care ura pe Vârnav. Și era firesc să-l urască; pentru că Vârnav era un bărbat cu cultură aleasă, om de talent și mână în mână cu toți boierii.

Dar nici Vârnav nu se lăsa. În toate împrejurările, când îi venea bine, atacă pe arhierii *ignoranți* și pătimiși numindu-i, în loc de arhierii: *arhirăți*. Și la Iași și mai târziu, la Bârlad, era într'o continuă luptă cu chiriarhul locului.

† Arhiepiscopul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,
Vicarul Episcopiei Hușilor.

Ortodoxismul nostru este interpretarea cu sufletul național a dogmelor religiunii răsăritene.

N. IORGA,

în cuvântarea de la deschiderea cursurilor facultății de teologie din București, 10 Noiembrie 1930.

CATOLICISMUL NE ASALTEAZĂ

Uneltele Papismului: Ierarhia unietă ardeleană și Partidul național ardelean

Sunt aproape trei ani, de când am pus, în Senatul României, cu un aparat informativ mai larg, chestiunea uneltirilor politice și religioase ale Catolicismului apusean, identic în aspirațiile sale cu ceea ce se numește de altmintrea Papism. Iar acum doi ani, puneam aceeași chestiune, cu titlul de mai sus, și în coloanele acestui organ al Sfântului Sinod al României¹⁾, reproducând partea privitoare din discursul meu dela Senat.

Respectul ce-l am cătră acest organ de publicitate, oficial, m'a îndemnat ca, din motive de tactică și de oportunitate, să nu mă mai ocup de chestiune în coloanele lui, pentru a nu i-se putea aduce și dânsului acele reproșuri, ce mi-se aduc mie, din partea celor vizați, că alimentez conflictele confesionale. Știam de altfel două lucruri: că actele de asalt nu se vor opri la ce și cât semnalasem eu, și că actele de trufie și de agresiune — două caracteristice inerente Papismului — cari vor mai urma, sunt *necesare pentru a-i trezi la realitate pe factorii de conducere duhovnicească și politică a țării*.

Din nefericire, prevederea mea — care, desigur, a fost și a altora! — s'a realizat literal în cei doi ani și ceva, peste cari am trecut, trăind clipe de dureroasă experiență pentru Biserica și Neam. Aceste verificări îmi pun, acum din nou condeiul în mână, spre a mă ocupa de chestiune.

Voiu accentua și aci aceea ce spusesem în articolul meu anterior: marea noastră scădere, *inițială*, menită a da și alte rezultate negative în viitor, este, că *Statul român n'are o politică religioasă de stat*, din care cauză a trebuit să menajeze, prin ratificarea concordatului cu Roma, tendințele de suprematizare — eclesiastice și politico-economice — ale Papalității. În aceeași vreme, Statul a făcut și a doua mare greșală *politică*, de a ținea Bise-

rica Neamului într'o situație organizatorică și materială mult inferioară catolicilor și celorlalți eterodocși, cari, între asemenea împrejurări, nu mai simțesc că ar putea găsi în Biserica noastră serioase posibilități de împotrivire asaltului lor și mai puțin aceea, că ar avea un stăpân, *politițește*, în România-Mare. De secte — cari, prin sistemul lor individualist și de continuă destrămare între olaltă, în raport cu principiul unitar al Catolicismului, care, tocmai din contră, e capabil a da lovituri, concentrice — nici nu mai grăesc ca despre o primejdie națională așa de evidentă. Coarnele sectarilor au mai putut fi înfrânte: prin propaganda serioasă a Bisericii împotriva lor; prin înțelegerea sufletească, la care revine pe alocurea însuși poporul, care se lapadă de secte; prin lipsa de coeziune a sectelor între olaltă și prin aceea, că le lipsște o autoritară și temută conducere centrală și unitară, care este tocmai forța de căpetenie a Catolicismului, pusă de acesta în acțiune, în statul nostru.

Deci, dacă în fața asaltului din partea sectelor avem temeuri suficiente pentru a nu ne îngrijora prea mult, din partea Catolicismului papal situația este cu totul alta: Acesta lovește, cu cunoscuta sa furie tradițională de veacuri, în pătura *de sus* a vieții noastre *de Stat*, pentru a-i diminua și mai mult autoritatea și suveranitatea, în propriul său câștig de cauză; și tot astfel lovește, prin unelțirile politice ale catolicilor, și în viața Bisericii ortodoxe a țării, pe care ar vedea-o prea bucuros aservită trufașului scaun episcopesc al Romei...

Operațiunile acestea ale Papismului — menite a împedeca procesul de reconfortare, d'abia început, al Bisericii ortodoxe române în cadrele organizației sale administrative unitare, și de a încăleca statul român — au fost cu atât mai norocoase pentru ei, cu cât «catolicii», fără deosebire de limbă și de naționalitate, și-au găsit chipul de o concentrare, și mai pronunțată decât în trecut, între olaltă. În vederea noei eghemonii sufletești și politice, spre care ei tind neconținut; dar mai ales și pentru că, în această nizuință a lor, sunt ajutați — pe lângă laudabila lor disciplină — încă și de un organism politic specific, pe care l-au acaparat; acesta este *partidul național ardelean*, pe care și l-au aservit. Astfel, ne trezirăm cu

aceea, că uneltele Papismului: Ierarhia g. catolică română, secundată de catolicii puri (de rit latin), și partidul național ardelean, acaparat de Oculța, ieșită acum pe față, a Blajului, își dau mâna într'o acțiune comună bine organizată pentru menajarea în toate chipurile a catolicilor și a Catholicismului¹⁾.

Noi, o seamă de ardeleni, cari am privit chestiunea românească din România-Mare nu numai prin prisma pateticelor declarații naționale ale Ierarhiei catolice-unite, cari pururea au fost mai șireți și, deci, și mai ascultați decât noi la București, am prevăzut această desfășurare a lucrurilor. Dar acum, dacă nu e prea târziu, este, totuși, destul de târziu, ceea ce trebuie să ne determine la o acțiune de lămurire și la alta de apărare.

«Asociația Clerului» din Ardeal, al căreia președinte am cinstea de a fi, a cules, prin unul din cei mai distinși membri ai săi, o seamă de dovezi despre noua stare de lucruri, creată în ultimii ani, și a reacționat energic, prin congresul său din luna Noemvrie anul trecut, ținut la Brașov²⁾.

Nu pentru că nu și-ar fi putut găsi aceea Asociație obiective mai apropiate de interesele și durerile sale profesionale, ci *pentru că răul cel mare, din care se derivă alte nenumărate rele mai mici, este tocmai lipsa unei politici de Stat în chestia Cultelor*, politică ce trebuia *croită convergent cu interesul specific al statului român și al poporului român*: — din acest motiv, *Clerul ardelean s'a hotărât să acționeze*, prin acel congres al său, *pentru a solicita înlăturarea răului fundamental*. De aceea, abandonând considerațiile de amănunt, Asociația «Andrei Șaguna» s'a adresat cu un memoriu, mai mult principiar, către toți factorii competenți, începând cu Inaltul Tron

1. Într'o clipă de amărăciune, am scris, pe această temă („Tribuna Nouă” dela Arad, nr. 9, din 16 Martie 1930), și despre țapii ortodocși, cari trag, de se spetesc, la carul papalității Blajului.

2. Ciflorii organului „Biserica Ortodoxă Română” știu deja, din colonele acestuia (v. pag. 1089—92, anul trecut), din scrisul I. P. C. Sale p. Arhim. I. Scriban, despre două meritoase broșuri de informație, scrise în chestiune de părintele *Nichifor*, care dovedește situația nemai-pomenit de îndrăzneală a Catolicilor, pe contul bugetului Statului și prin alte mijloace de spoliațiune economică și socială-politică. Broșurile acelea (*Confesionalism politic și Biserica ort. și bugetul Cultelor*) au fost trimise tuturor factorilor de conducere ai Bisericii și Statului.

regal român și Guvernul țării, și până la conducerea oficială bisericească: I. Prea Sfințitul Patriarh, Sfântul Sinod și Consiliul Central Bisericesc. Nu mai puțin ne-am adresat și factorilor necesari din viața politică de stat (șefii partidelor politice) și opiniei publice, care, prin ziaristica noastră, a dat atenție, suficientă am putea zice, acestei chestii care merită o și mai caldă îmbrățișare.

După aceste lămuriri, Memoriul nostru câștigă o importanță, *politică chiar*, mai deosebită, și rămâne ca *această* cale să fie bătătorită cu stăruință, din partea tuturor acelora — bisericieni și cetățeni și factori publici — cari doresc să se realizeze un echilibru politic, *deoparte*, în raporturile dintre Culte și Statul român și dintre Biserica ortodoxă, cu interesele sale vădit nesocotite, și, *de altă parte*, în raporturile dintre Cultul ortodox și Cultele eterodoxe. **In acest front trebuie să lupte toți aceia, cari vor, ca Biserica Neamului să fie înălțată din starea de umilitoare înjosire de astăzi, dar să nu ne împrăștiem pe chestii de amănunt, cari pot varia, după împrejurări și interese locale.**

În celece urmează, redau acest Memoriu, care trebuie să intre în o cât mai largă atenție publică, rămânând, ca interesele *mai apropiate* ale Clerului, în senz profesional sau ca stare socială, să se rezolve mai sigur și cu mai multă dreptate *sprîjinindu-se pe o acțiune*, care are în vedere, *întâi de toate*, interesele mari ale Bisericii și ale Statului.

Iată acum însuși Memoriul nostru din 12 Nov. anul trecut, redactat în temeiul hotărârilor congresului nostru dela Brașov, și prezentat mai apoi, prin delegația ce am condus, Înaltului Tron, Guvernului țării și celorlalți factori politici și bisericești dela București și din țară:

Memoriul Preoților din Societatea „Andrieu Șaguna“ de peste munți către Primul Ministru al României.

Nr. 76/1930.

Domnule Prim-Ministru,

Preoții ortodocși români din Ardeal, constituiți în Asociația „Andrei Șaguna“, își țin de o mare cinste, precum și de o înaltă datorie profesională, dar și mai mult patriotică și cetățenească, să

Vă adreseze, prin reprezentanții lor autorizați, o serie de doleanțe și desiderate. Ținem să V-o mărturisim, dintru început, cu toată datornică reverință, că nu bucuoși ne facem ecoul acestor doleanțe și desiderate, deoarece nu este în firea noastră, să ne prea amestecăm în vălmășagul vieții. Dar chestiunile, în cari luăm voce să Vă grăim prin acest memoriu, la dreptul vordind, nu sunt doleanțe personale ale Clerului pe care-l reprezentăm, ci mai mult ale Bisericii, căreia-i suntem închinată prin misiunea noastră de sus și prin jurământ, pe care Preoții le-au făcut la hirotoniile lor, de a-și sluji Biserica și Neamul cu credință și devotament și de a apăra drepturile ei de afirmare duhovnicească și națională.

Pentru o limpede înțelegere a celor ce vom expune mai jos, anticipăm, că aceste doleanțe privesc în aceeaș vreme pe On. Ministeriu al Instrucțiunei și Cultelor și pe Onor. Ministeriu al Domeniilor și al Finanțelor Țării, cărora încă ne-am adresat cu acest memoriu, fiind de părere, ca fiecare On. Ministeriu trebuie să fie pus în cunoștință de cauză pe dea'ntregul, de întreg complexul de chestiuni ce atingem, și cari vor putea să obțină o soluționare dreaptă abia prin concursul tuturor factorilor superiori de conducere a Statului Român. Tocmai din acest superior motiv am ținut de cuviință să ne adresăm cu memoriul nostru și înaltului Tron.

Este prea adevărat, că doleanțele la cari ne vom referi nu sunt de caracter duhovniceș; ele privesc însă foarte de aproape și în mod organic condițiile exterioare de viață, pe cari le necesită sfânta Biserică în mod absolut, pentru a se putea achita de misiunea sa duhovnicească și patriotică în mijlocul contingentelor materiale, pe cari legislația și Cărmuirea țării noastre n'au reușit să le reglementeze până acum într'un mod, din care să rezulte o înzestrare și o prețuire a Cultului ortodox, la fel cu celelalte culte. Aceasta cu atât mai vartos, cu cât Cultele minoritare, prin dogma, prin orginea, ființa și tendențele lor specifice, nu au stat și nu se pot ridica pe aceeaș treaptă de slujire către Tronul României, către pământul Patriei și către aspirațiile noastre obștești, ca Ortodoxia românească. Această Ortodoxie, în Ardeal, a dat mucenici, în așteptarea de veacuri a împărăției românești de azi, iar în Vechiul Regat se măgulește de a fi tot factorul duhovniceș, care a binecuvântat și promovat în cursul veacurilor toate străduințele de organizare și de consolidarea a Statului român și fixarea strălucitului Tron, căruia-i dorim o vecinică strălucire.

Intâia nedreptate, de care trebuie să ne jălbim, este, că, în raport cu Biserica ortodoxă română Cultele minoritare se bucură de o excesivă dotație din bugetul statului, ceace a trezit deapururi sensibilități, și mai ales astăzi, când vistieria țării suferă de grele lipuri financiare, înceft se reduc funcționari și se surprimă chiar și instituții culturale. Astfel, la un maxim de 1.300.000 cetățeni gr.-catolici Statul român întreține 4 eparhii, iar acum de curând s'a înființat a cincea episcopie pe oând pentru, Cultul ortodox, după măsura aceasta și după proporția credincioșilor ortodocși, ar trebui să întrețină vr'o 50 de episcopii. Într'o situație nu mai puțin privilegiată se găseș și toate celelalte culte de origină protestantă, întreținute și ele de Statul român.

Bugetul pentru anul 1930, al Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, din pricina acestei disproporționalități ne înfățișează următoarea stare plină de nedreptate :

În vreme ce Biserica ortodoxă română și sârbă la un loc primesc în total ca subvenție dela Stat suma anuală de Lei 886.608 870 pentru cele peste 12 milioane creștini ortodocși, minoritatea greco-catolică de cel mult 1.300.000 primește în total o subvenție de Lei 134.637.015. În raport cu această măsură de subvenționare, Biserica ortodoxă ar trebui să primească de zece ori pe atâta. Celelalte Culte minoritare primesc, anual, Lei 195.958.929 pentru relativ puțin numeroșii lor credincioși. E evident, deci, că subvenția Statului român nu e repartizată în măsură dreaptă și proporțională cu numărul membrilor Cultelor respective, cari sunt totodată și contribuabili ai Statului, din care pricină această deosebire, e de două ori jignitoare : odată pentru Cultul ortodox, care nu-și primește subvenția proporțională, și tot atunci pentru contribuabilii ortodocși, cari nu pot fi obligați, nici pot fi bucueroși de a întreține, prin sudoarea lor, Culte eterodoxe.

Pe de altă parte, în vreme ce subvențiile în folosul Bisericii ortodoxe, cuprinse în bugetul din 1928, au fost reduse ori înlăturate din buget, tot atunci, pentru confesiunea gr.-catolică, s'au adăogat, în bugetul anului 1929, sume însemnate, ca cele pentru biserica unită din Roma, Lei 300.000, pentru repararea catedralei din Blaj, Lei 500.000. În acelaș timp, cererile neconținute ale Mitropoliei din Sibiu pentru o subvenție, din care să se restaureze catedrala mitropolitană ortodoxă, au rămas vecinic neluate în seamă.

Drept ilustrare a acestei situații, ne luăm voie să mai amintim, că deși Statul român n'a ajuns să fi ridicat o biserică monumentală în capitala țării, ca semn de mulțămire către Dumnezeu și ca monument național, nici după războiul Independenței și nici după cel al Intregirii Neamului, totuși factorii legiuitori și de guvernare ai Statului au găsit posibilități de legiferare, pentru a ridica în capitala Țării o catedrală unită.

De asemenea, este foarte disproporționată subvenționarea de Stat a centrelor ierarhice, ortodoxe și minoritare. Pe când, de ex. 2^{1/2} milioane de ortodocși din Ardeal au, la cele 5 eparhii, 31 consilieri eparhiali de un rang cu canonicii catolici de rit român și latin, tot atunci mai puțin de 2 milioane catolici de deosebite limbi și rituri au 40 de canonici, plătiți cu toții de Stat, la fel cu consilierii eparhiali ortodocși, ne mai având în vedere aci și cifra viitorilor canonici ai recent înființatei episcopii gr.-catolice din Maramurăș.

În aceeaș categorie de subvenționare privilegială, vin și Cultele protestante, fără vr'o deosebită necesitate sau rațiune de Stat ori religioasă, ci numai pentrucă, la temelia acestei subvenționări, mai stă încă, neclătinat, principiul de înzestrare privilegială, moștenit dela Statul ungar, principiu pe care legislația Statului român n'a ajuns încă să-l pună în deplin acord cu principiul de egalitate, codificat în Constituția țării și în Legea Cultelor.

Cu o consecință a acestei scăderi legislative și a tendențelor unilaterale din timpul din urmă, de a spori subvenția de Stat în folosul

Cultelor minoritare din Ardeal, ne înăm voie să semnalăm și următorul caz dublu : În vreme ce Cultele minoritare și-au putut menține, în parte chiar spori, prin subvenție de stat, numărul funcționarilor din centrele lor eclesiastice, Cultul ortodox din Ardeal nu numai că nu a obținut această sporire de personal, ci a trebuit să vadă, cu durere și îngrijorare, că atunci când funcționarii săi au fost lăsați cu salariile cuprinse în bugetele anterioare, cifra funcționarilor eclesiastici, din Blaj mai ales, dar și din alte centre ierarhice eterodoxe, a fost sporită în cursul vremii, iar cei din Blaj au fost și avansați în lefuri încă prin bugetul din 1929, menținut și în 1930. Față de această stare de lucruri, toate străduințele chiriariilor ortodoxe ardelenice, pentru asemenea îmbunătățiri, au rămas fără de nici un efect.

Mai mult decât atâta : episcopia unită din Gherla a obținut în anul 1929, pentru anul 1924, cheltuieli materiale în suma de 112.323 Lei.

Nu putem încheia acest capitol fără de a semnală, că, din neoroicare, am putea invoca și alte multe cazuri de inegal tratament pentru Biserica ortodoxă din Ardeal, care este cea mai avizată dintre toate părțile Bisericii românești, de a fi ajutată, spre a se reface și spre a se putea afirma, prin credincioasă slujire lui Dumnezeu și Neamului, în mijlocul Cultelor minoritare.

Biserica ortodoxă ardeleană, la 2 1/2 milioane credincioși, are 83 protopopi ; pe când cea gr. catolică, la aproape jumătate pe ațăția credincioși are 78 protopopi ; deci are, cu ajutorul bănesc al Statului, o mai largă posibilitate de a-și îngriji credincioșii. Nu mai puțin favorizate sunt și Cultele protestante, cari, și ele, își au organizația similară, mult mai dezvoltată decât Biserica ortodoxă. De aceea, On. Minister al Cultelor, prin deciziunea sa Nr. 46.170 din 30 Oct. 1926, a ținut să reglementeze această situație, dorind să reducă prea multele protopopiate cu mai puțin de 20 comune, uneori chiar cu câte 3—4 comune numai, urmărind cu aceasta scopul de a desărcina bugetul Cultelor de o cheltuială de lux. Singură Biserica ortodoxă ardeleană, care nu avea asemenea protopopiate, s'a conformat acestei deciziuni ministeriale. Iar consecințele le suportă și astăzi bugetul Statului român, întreținând un lux de organizație protopopească în Ardeal, pentru toate cultele neortodoxe.

Cât privește parohiile sau pătura de jos a organizației și vieții noastre bisericești, la baza subvenționării preoților ortodocși stă și azi principiul restrictiv de salarizare, codificat prin practica moștenită din sistemul de salarizare ungurească de odinioară, păgubitor pentru ortodocși și favorizator pentru toate celelalte culte din Ardeal. De aci vine că, de exemplu, în Săcuime, preotul ortodox slujește Biserica ortodoxă și țara pentru subvenția lunară minimală de câte 2500 Lei, îngrijind uneori de două sau mai multe comune bisericești, pe când preoții minoritari, uneori celibatari, primesc 4—7000 Lei, pentru serviciul pastoral din câte-o singură parohie a lor. Și mai mult : există chiar cazuri, când preoți minoritari primesc leafă dela Statul român, deși în parohiile lor nu au nici un credincios de păstorit. Cazuri de acestea semnalăm în comunele Turnu-Roșu, Bran, Poiana-Sărată, Pornbăcul-de-jos, apoi în alte cazuri, ca la Cugir, Hosman, Mercurea, unde preoții minoritari au abia un număr disparent de suflete, spre păstorire.

În asemenea împrejurări, interesele financiare ale Statului și dreptatea însăși ar cere suprimarea fără întârziere a subvențiilor de Stat de acest fel, ca apoi să poată fi atribuite altor necesități reale, de Cult și de Stat. De aceea, preoțimea ortodoxă ardeleană se alătură, bucuroasă, la ideea, care a fost pusă de autoritatea bisericească — prin rostul I. P. Sfințitului Părinte Patriarh și al altor Prea Sfințiți Chiriarihi — în vederea conducătorilor Statului român, ca astăzi, când Statul se luptă cu neajunsuri financiare, iar șomajul sporește îngrijorător și când invalizii de război și orfanii și văduvele de războiu trăesc în extreme neajunsuri materiale, Statul român să revizuiască situația tuturor Cultelor. La aceasta noi am îndrăzni să adăugăm și o altă cerere exprimată în Ardeal, de a se revoca, pentru motiv de economii patriotice, subvențiile de stat ale tuturor acelor preoți de orice Cult, care nu au cel puțin 100 de credincioși, și tuturor acelor protopopi, cari nu au cel puțin 20 de parohii și supraveghierea și îndrumarea lor.

Domnule Prim-Ministru,

Trecând la un alt capitol de neajunsuri și de nedreptăți, ne înăm voie a Vă înfățișa stările de lucruri create pe urma Reformei agrare. Chestiunea aceasta e de un interes cu atât mai arzător, cu cât, dacă averile catolice ungare, de pildă, făceau ca tot la câte 6 suflete rom.-catolice și tot la câte 7 suflete gr.-catolice să revină câte un jugăr cadastral de moșie, iar înzestrarea ortodoșilor cu Moșii atingea d'abea proporția de un jugăr la 1777 suflete, Reforma agrară românească din Ardeal nu a adus pentru Biserica ortodoxă română întreagă dreptatea ce i se cuvenea după numărul sufletelor și după organizația și importanța sa. Din contră, dacă Reforma agrară pentru Cultele minoritare înzestrate cu mari latifundii eclesiastice a însemnat, în mare măsură, d'abia repartizarea acestor mari latifundii pe unități bisericesti mai mici, Biserica ortodoxă ardeleană nu și-a primit cuvenita înzestrare, la care ar fi avut drept, întru cât multe din parohiile ortodoxe, avizate la împroprietărire, n'au avut parte de dânsa. Din contră, a avut parte, în timpul din urmă, chiar de unele revizuiți și revocări de terenuri cari se acordaseră odată instituțiilor Bisericii ortodoxe.

Preoțimea ardeleană, subvenționată de stat după un principiu îngust, a dorit să se împărtășească de binefacerile Reformei agrare românești, mai ales fiindcă traiul îndobște s'a înăsprit, prestațiunile dela credincioși s'au împuținat simțitor, iar generația de acum de preoți este mănătată dela coarnezle plugului de odinioară și dela îndaletnicirile economiei în măsură tot mai mare către problemele duhovnicești și culturale ale poporului, ceea ce necesită un traiu asigurat în cele materiale. Cu atât mai vărtos deci ne-a durut, când Reforma agrară nu ni-a satisfăcut și înlesnit puțința de a trăi mai dinadins pentru misiunea noastră și când, în timpul din urmă, ne-am trezit că unele sesiuni parohiale, cari destul de rar aveau întinderea legală de 32 jugăre pentru preot, au fost ciopărțite și împuținade. Numai în cuprinsul arhiepiscopiei Sibinului, despre care avem informații mai complete, cunoaștem cel puțin 19 cazuri de deposedări formale de acest fel, în

următoarele comune, pe cari le invocăm cu titlu de exemplificare: Bretea-Mureșană, Sânta-Măria-Orlea, Sârbi, Runcușor, Branișca, Fizești, Sibigheul-vechiu, Sibigheul-nou, Orăștia, toate aceste din județul Hunedoara; apoi: Brateiu, Șeicoa-mare, Buzd, Cuciulata, Lupșa, din județul Târnava-mare; Comana-de-jos. Colun, Calbor, Cârța, din județul Făgăraș; mai departe Sadu (jud. Sibiu). Cele mai multe din aceste comune nici nu primiseră sesiuni în extensiunea legală de 32 jugăre, unele, d'abia de câte 3—4 jugăre, și acelea au fost revocate de către Consilieratele agricole județene sau de Casa centrală de împroprietărire, pentru a satisface nu odată persoane particulare. În comuna Vulcan (jud. Brașov), parohia ortodoxă fusese împroprietărită la 1926 în mod definitiv cu un pământ pentru zidirea bisericii sale, pentruca în 1929, printr'o decizieune a Ministeriului de Agricultură, acest teren să fie redat vechiului proprietar sas.

Și mai dureroase sunt cazurile, în cari unele parohii unite din Valea-Nirajului și filialele lor cu câte 2—3 familii au primit sesiuni parohiale de zeci de jugăre, ca de ex: Sf. Andrei, Troița, Roteni, Bontineni, Crăciun, în vreme ce cele ortodoxe n'au primit aproape nimic. Alte cazuri: Parohia ortodoxă din Deva, cu circa 3000 suflete, cu un protopopesc și un paroh pe lângă protopopul-paroh, a primit prin Reforma agrară 24 jugăre, iar parohia unită cu 260 suflete a obținut 3 jugăre. — Parohia unită din Bodogania (județul Odorheiu), deși nu are nici un credincios, a fost împroprietărită cu 15 jugăre. — În parohia ortodoxă Draguș (jud. Făgăraș) cu vr'o 1600 suflete ortodoxe a obținut 3 jugăre, și tot atâta și parohia unită cu un singur credincios. — Parohiei unite din Chesler (jud. Târnava-mică) i s'a dat o pădure de circa lei 350.000, iar parohiei ortodoxe din aceeași localitate — nimic. — În plasa Huedin (jud. Cluj), o mulțime de parohii ortodoxe sărace și cu suficiente contingente de credincioși, n'au primit nimic prin Reforma agrară, iar parohiile unite au rămas — cum era obiceiul — în beneficiul sesiunilor ce le aveau de mai nainte dela Statul ungar.

Și mai caracteristice pentru felul cum s'au aplicat prevederile Reformei agrare sunt cazurile, pe cari le vom înșiră, din Banat. În plasa Buziaș (jud. Timiș), unde sunt în total vre'o 1700 de uniți alături de 6700 ortodocși, cu ocazia împroprietăririi au fost favorizate 7 parohii unite, cari au primit în colectiv 253 jugăre, ca sesii parohiale și pământ la biserică, iar cele ortodoxe d'abia 78 jugăre. Afară de acestea, au primit dela Stat materialul pentru zidirea bisericilor unite în Dragșina, Hitiaș, Jebel și Racovița din niște castele expropriate, de valoare de mai multe milioane, pe când ortodocșii au primit numai pentru biserică din Folia.

Pentru a evidenția situația mai în concret, ne luăm voie să mai înșirăm următoarele: În comuna mixtă Dragșina, cu 393 suflete ortodoxe și 69 uniți, biserică unită a primit prin Reforma agrară 15 jugăre, biserică unită 48 jugăre, plus material de zidire a bisericii. Până și puținii maghiari romano-catolici de acolo au obținut 27 jug. sesie parohială, 5 jugăre pentru casa de rugăciune, alte 5 jugăre pentru cântărețul de biserică și pe d'asupra 5 jugăre pentru școala lor, secția maghiară, — în

total 41 jugăre. În comuna mixtă Hîtiaș, ou 1202 suflete ortodoxe și 210 unite, ortodocșii au primit pentru biserică 17 jugăre, iar uniții 49 jugăre, plus materialul de zidire a bisericii. — În comuna mixtă Ioloda, cu 487 suflete ortodoxe și 102 suflete unite, biserica ortodoxă a primit 16 jugăre, iar cea unită a primit 40 jugăre pământ și material de construirea bisericii, și un ajutor dela județ în suma de Lei 250.000. În comuna mixtă Folia, cu 587 suflete ort. și 194 uniți, biserica ort. a primit 16 jugăre, iar cea unită 46 jugăre. — În comuna mixtă Racovița cu 1151 ortodocși și 276 uniți, ortodocșii au primit 14 jugăre, iar uniții 18 jugăre, având dinainte sesie de 29 jugăre și mai primind material de zidire de vr'o 400.000 Lei. În schimb însă un știm ca măcar dela vr'o singură parohie unită să se fi luat ceva din terenurile ce vor fi primit prin Reforma agrară.

Aceste spicuri, potrivite d'abia pentru a caracteriza o categorie de stări de lucruri, nu arată nici pe departe dureroasa realitate, prin care Bisericii ortodoxe i se face o nedreptate ce o jignește până la sânge, și o face să se întrebe: Când va răsări, oare, și pentru dânsa o dreptate măcar cât de apropiată de ceace i se cuvine, dacă sub regimul românesc a putut fi atât de mult nedreptățită și umilită?

Domnule Prim-Ministru,

Oricât de mult am dori să nu continuăm șirul ponoaselor noastre și ale Bisericii căreia-i suntem slujitori, spre profundul nostru regret trebuie să complectăm măcar în parte nesfârșitul lanț al mizeriilor, cari nu sunt numai ale noastre, ci sunt și totatătea rane ale vieții românești, ce ar trebui să fi ajuns deja în fâgașele unei normale și firești dezvoltări. Dar nu e cazul, deoarece veleitățile confesionale ale unora au făcut să se răstoarne raportul drept dintre ortodocși și uniți în special în Ardeal, în mai multe privințe. Populația românească din Ardeal, de 1.850.000 ortodocși și 1.170.000 uniți, în total: 3.020.000 Români după constatările statistice dela 1927, ne dă proporția de 61-3% ortodocși și 38-7% uniți. Totuși dintre 23 prefecturi ardeleni, 15 sunt uniți și numai 8 ortodocși. — În județele, din Ardeal, până și cele mai ortodoxe, ca județul Făgărașului, cu maximul de 42% uniți, jud. Sibin cu abia 25% uniți, fiind de reședință pentru Mitropolia ortodoxă, ori județul Hunedoara cu maximul de 20% uniți, și mai ales județul Brașovului cu maximul de 3% uniți, aproape toate funcțiile de seamă, în administrație și în alte servicii publice, sunt ocupate de persoane gr.-catolice, de foarte multe ori prin înlăturarea elementelor ortodoxe.

Astfel, pentru a ilustra și mai deaproape situația în cazul județului și orașului Brașov, ne luăm voie să arătăm, că în acel străvechiu centru de ortodoxie și de românism, unde gr.-catolicii aveau înainte de marele războiu d'abia câteva suflete răzlețe, sub guvernul trecut i s'au dat din rândurile bisericii unite următorii demnitari și oficanți publici: prefectul județului, primarul orașului, administratorul financiar, agronomul, medicul de spital, avocatul Statului și avocatul șef pe lângă Curtea de Adel, șeful depozitului de lemne la primărie;

mai departe: inspectorul primar, un primpretor, pelângă alți slujbași, numiți de guvernele anterioare, ca: prim președintele Curții de Apel, secretarul general al Primăriei, șefcontabilul primăriei, inginerul șef, secretarul de poliție, prim comisarul de poliție, secretarul de prefectură, inspectorul financiar, directorul spitalului, doi notari publici, medicul C. E. R., directorul școlii primare din Brașovul vechiu.

Nu vom invoca și alte cazuri de provocătoare plasamente conționale din alte județe, ci ne îngăduim să trecem la înfățișarea conamativă a altui domeniu, către a cărui acaparare succesivă se tinde cu o perseverență vrednică de o cauză mai dreaptă. E vorba de domeniul vieții și administrației școlare. Și aici mobilizarea elementelor unite s'a făcut pe toată scara, începând dela postul de secretar general din ministerul Instrucțiunii și Cultelor și până la școlile populare.

Dintre 12 director de licee din regiunea fostului inspectorat școlar Oradea, 2 directori de licee au fost ortodocși și restul de 10 uniți.

Inspectorii școlari dela Oradea, azi repartizați în alte servicii administrative ale învățământului, erau toți uniți: un cursist făcut inspector-șef, în locul unui ortodox; un inspector secundar, un inspector școlar primar, dintre cari trei inși au fost numiți sub guvernul trecut. Dintre 23 de revizori școlari din Ardeal, 7 sunt ortodocși și restul de 16 uniți. — Dintre 14 directori de școli normale numai 5 sunt ortodocși, iar uniți 9. În resumat: uniții dețin cele mai multe și importante posturi, în cele mai multe centre ortodoxe.

Dar ceace e mai dureros, e faptul, că pe lângă această strecurare lentă în ținuturi și centre ortodoxe, sprijinită fătiș și pe nedrept de către guvernul țării, a elementului unit în paguba elementului ortodox, în ținuturile cu majorități gr.-catolice, profesori și alte elemente ortodoxe trebuie să îndure mizerii și chiar persecuții formale, ca de ex. profesorii, puțini câți sunt, din Sighetul-Marmației și de aiurea. Intre aceștia, menționăm pe Simeon Lasiță, originar din părțile Sibului, și pe Gheorghe Vornicu din ținutul Vrancei, profesori în Sighet. Alt caz: Profesorul agronom dela școala normală din aceeaș localitate, (1) Scoică, dupăcum însuși o mărturisește într'o scrisoare, a fost chiar pălmuit în grădina școlii, în prezența elevilor săi, la ora de practică, de către directorul său, preotul gr.-cat. V. Pop, trecut acolo dela școala gr.-cat. din Gherla, care a riscat afirmația, că școala normală din Maramureș este numai a Maramureșenilor, iar nici decum a reșonilor.

Domnule Prim-Ministru,

După o serie de lucruri atât de dureroase și îngrijorătoare pentru pacea și progresul statului și poporului român, a căror serie am mai putea o complecta, vine dela sine concluzia: Cât de mult și cu drept cuvânt ne doare în suflet, pe noi, preoții ardeleni, când vedem aceste necontentite agresiuni, prin cari se tulbură procesul firesc de reînchegare a elementului românesc și de restaurare a Statului român în drepturile sale firești. Ne dor aceste lucruri mai ales pe noi, cari necontentit și sincer ne rugăm pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea și unitatea Sfintelor Bisericilor, pentru prosperarea Tronului, Patriei și a

Neamului românesc, și cari vedem, în aceeaș vreme, fenomene de disensiuni și de nedreptăți așa de păgubitoare, în conștiințele lor sufletești și chiar politice, ca acelea pe cari le-am înșirat între doleanțele de mai sus.

Dar și mai mult ne-a durut și ne doare, că noi, preoții ortodocși ai Cultului celui mai loial, mai vechiu și mai devotat slugitor al cauzei Românismului, și totodată ai Cultului celui mai puțin înzestrat și subvenționat, mai trebuie să îndurăm și un alt neajuns mare: pe acela, că, prin felul în care s'a modificat și complectat articolul 6 din Legea Cultelor, sancțiunile aspre ale acestei legi ne pot privi mai de aproape tocmai pe noi, ceice, în starea ce am schițat-o mai sus, suntem elementul nedreptățit, deci ispitit să ajungă mai ușor în situația de-a face cunoștință cu acele rigori, poate, când și-ar revendica chiar cele mai firești drepturi.

De aceea, ne simțim nevoiți și chiar îndatorați, ca respectuoaselor noastre ponoase de mai sus să le adăogăm o lămurire necesară: Preoții ortodocși ai Ardealului, cari în partea absolut covârșitoare a contingentului lor sunt din generația care a cunoscut jugul tirăniei și al robiei, știu să facă distincția cuvenită între ceea ce este soarta lor *personală* și între ceea ce este misiunea lor *publică*, în slujba Tronului și Țării și în a Neamului și Bisericii lor. De aceea ne luăm voie de a adăoga, că ne jeluim nu îrr'atâta pentru interesele noastre profesionale, cât pentru motivul, că am dori să vedem, în sfârșit, restabilindu-se pacea confesională prin încetarea agresiunilor din cealaltă parte, și sporind acțiunile politice și de Stat, potrivite pentru fixarea unui drept echilibru în toate privințele, în viața publică, între Cultele acestei Țări. Si o facem aceasta mai presus de toate, pentru că am dori să vedem sfânta Biserică ortodoxă a Neamului, dimpreună cu slugitorii săi, reînălțată la locul de prestigiu și așezată în toate condițiile, nu numai morale ci și materiale, potrivite a-i asigura o strălucire culturală, socială și națională, pe care în Vechiul Regat a mai avut-o, și care trebuie să devină, pentru viitor, decorul ei și forța ei peste întreagă întinderea pământului strămoșesc.

Domnule Prim-Ministru,

După toate acestea, avem onoare a Vă ruga cu deosebit respect, să binevoiți a fi încredințați, că cei două mii de preoți ortodocși ardeleni, în numele cărora Vă grăim, n'au altă dorință mai fierbinte, decât a-și vedea sfânta Biserică a Neamului pusă în condițiile cele mai favorabile de afirmare în slujba națională și de a Vă fi putut da măcar cel mai mic sprijin, acum și în viitor, întru împlinirea înaltei direcții patriotice pe care o îndepluiți.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Prim-Ministru, asigurarea profundului nostru respect și a înaltei noastre considerații.

Sibiu, 12 Noemvrie 1930,

Președinte, Prof. Dr. Gh. Ciuhandu,
Consilier episcopesc, Arad

Secretar General, Prof. N. Colan,
Rectorul Academiei Teologice din Sibiu.

Din memoriul reprodus mai sus rezultă, câtă dreptate avea, la câteva zile după Congresul nostru dela Iliriova, I. P. Sf. Sa Părintele Patriarh să pună, pe față, în credința dela . . . din anul trecut a Senatului, chestiunea ca „cetățenii ortodocși devin tributarii cultelor minoritare“, în România!

Noi adăogăm că, între toate aceste culte, Catolicismul este forța cea mai de seamă, care, cum o mai spuneam, ne asaltează într'un chip deosebit de stăruitor, mai ales de atunci, decând și România-Mare, stat ortodox, n'a ridicat, în parte, pe ruini deale fostului stat ungar, o apă de «catolic» chiar și în ipostasul său de stat modern, național-confesional. Cui nu-i e evidentă această împrejurare?

Iar apoi consecințele ei, două la număr: Întâi, Ierarhia uniută dela Blaj, nici pe departe n'a dezvoltat în statul ungar acel maxim de forțe *naționale-românești*, pe care-l dezvoltă azi, în România-Mare, pentru izbândirea cauzei «catolice» — este al doilea adevăr evident, dovedind că Blajul, papistășit în credință, a slujit și slujește în mai mare măsură cauza catolică, decât pe cea românească.

Cea de a doua consecință, evidentă și ea, este că: Acest Blaj, care a acaparat — sub Unguri, într'un chip mai acoperit, iar azi pe față — conducerea partidului național-ardelean, a reușit să facă din acest partid un instrument politic, de luptă și de acapărarea puterii și a beneficiilor materiale, în folosul cultului său și în vădita pagubă a Ortodoxiei. Cine va mai putea trage la îndoială și acest adevăr dureros? . . .

Preoțimea ardeleană e mândră de pasul făcut, pentru demascarea acestei politici de acapărarea puterii și de frustrarea banului și pământului țării pentru scopuri străine de adevăratele interese ale Neamului și Statului român.

De aceea, noi vom merge înainte, având, de sigur, pentru de acum încolo, în fruntea noastră un I. P. Sf. Patriarh și întreg Episcopatul Bisericii noastre!

Arad, Dec. 1930.

Prof. Dr. GH. CIUHANDU
consilier eparhial.

.....

Tuberculoza și rachiul sunt armele cele mai folosite azi pentru distrugerea popoarelor.

Prof. I. SIMIONESCU,
în ziarul „Viitorul“, 14 Dec. 1930.

ȘI DUHUL LUI DUMNEZEU SE PURTA PE DEASUPRA APELOR

(Facerea 1, 2)

רוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֵף עַל-פְּנֵי הַמַּיִם:

(Facerea 1, 2 c)

STUDIU CRITICO-EXEGETIC

Cuvintele fac parte din primele rânduri cu cari autorul inspirat incepe Sf. Scriptură. Ele au interesat deaproape pe toți marii interpreți cari au căutat să descifreze sensul acestor cuvinte. Și e dintre acele locuri în Sf. Scriptură cari au dat mai mult de lucru interpreților. În special asupra lui *ruah* și *merahephet*, exegeții n'au putut și n'au fost de acord.

Ruah = spirit, aer, vânt, suflare, îngeri sau un împrumut din mitologia feniciană, babilonică, egipteană ș. a. sunt tot atâtea înțelesuri în jurul cărora exegeții s'au împărțit, în curgerea veacurilor.

Merahephet = a se purta, a sta, a zbura, a bate (scil. despre vânt) — sunt iarăși tot atâtea accepțiuni deosebite cari indică totodată și sensuri deosebite.

Asupra acestor două numiri, îndeosebi, vom cerceta și noi adevăratul sens, care poate apărea ca mai probabil, în conformitate cu tradiția exegetică creștină, ca mai conform și mai verosimil cu învățătura Bisericii creștine.

Pentru aceia vom face o incursiune destul de sumară în istoria critică-exegetică a textului, înfățișând accepțiunile adoptate în traduceri și versiunile mai vechi ale textului; apoi accepțiunile orientale-semitice în literatura iudaică, patristică, medievală și contemporană; întrucât poate fi un *paralelism* între Gen. 1. 2 c și alte locuri din V. și N. T. cari pot indica oarecum sensul care l-a conceput hagiograful; la urmă, în fine vom expune, din punct de vedere filologic, care semnificație o socotim ca mai probabilă, folosind întru aceasta, ca ultim criteriu de indicație a sensului, semnificația simbolică a locului în cărțile de cult și mărturisirile de credință ale bisericii creștine de răsărit.

I. Traduceri și versiuni *).

a) *Septuaginta* (LXX) din s. 3 a. Ch. ca cea mai veche și de o importanță covârșitoare traduce: καὶ πνεῦμα (τοῦ) θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.

În ce privește sensul însă, πνεῦμα θεοῦ în sine nu este mai precisă decât *ruah elohim* — ea poate să indice tot atât de bine ori *spiritul lui Dumnezeu*, ori *vântul*, ori *sufierea lui Dumnezeu*.

Din 113 locuri, unde *ruah* (sau *ruhot*) înseamnă în mod indubitabil *vânt*, LXX traduce în 46 locuri: πνεῦμα, în alte 46: ἄνεμος; odată (Ez. 13, 13) πνοή și în 20 locuri sau altfel (nu vânt), sau cetește altfel textul, ori lasă *ruah* netradus ¹⁾.

Cuvântul *merahaphet* = ἐπεφέρετο, LXX înțelege o *mișcare* deasupra apelor.

Asemenea au și traduceri *Aquila*, *Simach* și *Teodoțion*.

b) *Liber Jubilaeorum* 2, 2 ²⁾, apocrif între 153—105 a. Ch. parafrazează Gen. 1, 2 c: «câci în prima zi a creat cerurile sus și pământul, apele și toate *spiritele*, care-l slujesc: *îngerii feței și îngerii sfințirii, îngerii...*» ³⁾.

Autorul deci înțelege *ruah elohim*: *îngerii*, din cari o clasă servesc lui Dumnezeu sus în cer, altă clasă oamenilor, cărora li s'a dat lumea în stăpânire și folosință. Explicație care plăcu chiar unora din cf. Părinți, ex. s. *Epifanie* ⁴⁾, autorul anonim al *Chronici siriace* ⁵⁾.

c) *Cartea 4 Esra* 6, 39 ⁶⁾, apocrif, finea sec. 1, înțelege cuv. *ruah* probabil tot despre *îngeri*: „și erau atunci *spiritele* sburând și încunjurau întunericul“.

d) *Versiunea Samaritană* ⁷⁾ (din sec. 2 d. Ch.) este ambigüă: „și spiritul lui Dumnezeu suflând (adiind) pe fața apelor“.

*) În această parte a studiului am folosit mai ales studiul lui K. Smoronski din „*Biblica*“ ed. Pont. Inst. Bibl. Romae, vol. 6 (1925), 140 s. s.; 275 s. s.; 361 s. s.

1. cf. K. Smoronski, „*Biblica*“ 6 (1925) pag. 146-7.

2. cf. R. H. Charles: *The Apocrypha and Pseudepigrapha of the O. T.* Oxford 1913, 2. 13 s.; E. Kautzsch, *Die Apocryphen und Pseudepigraphen des A. T.* Tüb. 1900, 41 s.

3. cf. Smoronski, l. e. 147.

4. Despre măsuri și greutateți 22 P. G. 43, 276.

5. *Revue biblique* 30, (1921) 62. cf. Smoronski l. c.

6. ed. O. Fr. Fritzsche, *Libri apocryphi* V. T. Lipsiae 1861, 603.

7. *Biblia polyglotta*, London 1853, 1, 3.

e) *Targumul lui Onkelos*⁸⁾ asemenea este ambiguu: „și spiritul dela fața lui Iahve sufla (adiâ) pe deasupra apelor“; se poate înțeleg ori despre vânt, ori despre spirit, ca personificație, cum au înțeles de pildă F. Weber⁹⁾, L. Hackspill ș. a.¹⁰⁾.

f) *Targum Ps. Ionatan*¹¹⁾ s. 7. d. Ch.: „și spiritul îndurării dela fața lui Iahve sufla pe fața apelor“ — despre vânt înțeleg unii¹²⁾.

g) *Targum Ierosolimitan* (s. 7 d. Ch.) aceeași stilizare are ca și Tar. Ionatan.

h) Versiunea arabică la Pentateuch a lui *Saadia Gaon* (+ 942)¹³⁾: «și vânturile lui Dumnezeu suflau pe fața apei».

II. Interpretarea iudaică la scriitori iudei, în Talmud, Midrașe și rabini posteriori.

Iudeul *Filo* din Alexandria (născ. 20-10 a. Ch.) în operele lui, în patru locuri explică Gen. 1, 2 c.

În opera sa ΠΕΡΙ ΓΙΓΑΝΤΩΝ = De gigantibus¹⁴⁾ 22, enumără diversele semnificații a lui πνεῦμα în S. Scr. dintre care distinge: curgerea vântului și a inteligenții. Gen. 1, 2 c, explică: *aerul* (și *inteligența*).

«Se zice spiritul lui Dumnezeu, *aerul* care curge pe fața pământului, al treilea element care se poartă pe deasupra apei; pentru aceia se și zice la facerea lumii: Spiritul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor».

În *Quaestiones in Genesim* 4, 5¹⁵⁾ πνεῦμα: este *aerul*, ca un spirit dătător de viață, ca o putere superioară în oarecare relație cu Dumnezeu: „în urmă dintre cele dumnezești s'a ales *aerul*, însuflețind făpturile adunate la un loc (apele)... Deci nu în zădar la începutul creațiunii: „spiritul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor“¹⁶⁾.

În *De opificio mundi* 29-32¹⁷⁾, *Filo* enumeră cele

8. ed. Berliner, Berlin 1884, 1, 1.

9. Judische Theologie, Leipzig, 1897, 190 urm.

10. Rev. bibl. 11 (1902), 70.

11. Polyglotta Lond. 1657, 4 apendice pag. 2

12. cf. Fr. de Hummelauer, Comm. in Genesim Paris 1895, 77.

13. Biblia polyglotta London 1653, 1, 3.

14. ed. P. Wendland, Berlin 1897, 2, 46.

15. ed. Richter, Philonis Iud. Opera omnia, Lipsca 1830, 7, 65.

16. cf. H. Leisegang, Der heil. Geist, Leipzig 1919, 29.

17. ed. Leop. Cohn, Berlin 1896, 1, 9 surm.

șapte opere create de Dumnezeu în I-a zi: cerul și pământul, *aerul* (αἶθρος) și spațiul (ἀβύσσος), apa și *spiritul* (πνεῦμα), lumina. De unde se vede, Philo distinge între aer și spirit.

În *Legum Allegoriarum* 1, 32. 42¹⁸⁾, asupra locului (Gen. 2. 7, Filo se întreabă pentru ce aici e πνοή și nu πνεῦμα ca Gen. 1, 2 c; investigațiile lui vor să distingă între aceste două expresii: πνεῦμα, este o putere specială și deosebită de πνοή care se dă omului ideal; πνοή, exprimă o adiere, o suflare ușoară, care se dă omului material. Nimic precis pentru însemnarea exegetică creștină la Filo.

Iosif Flaviu, iudeu din Palestina (născ. 37-38 p. Ch.) se exprimă numai tangențial și imprecis.

În *Antichitățile iudaice* 1, 1, 1¹⁹⁾. La început Dumnezeu a creat cerul și pământul. Acestea nefiind vizibile pentru că erau întunecate de o negură deasă; coborând însă de sus *spiritul*, Dumnezeu a poruncit să se facă lumină“.

Cuvintele sunt destul de obscure și ambigue, mai curând exclud semnificația de *vânt* ἐπιθέω cu ἄνωθεν exprimă nu atât curgerea cât mai ales originea și direcțiunea de unde vine πνεῦμα. Ἄνωθεν în cugetarea lui Iosif Flaviu este sinonim cu *Dumnezeu*. Iosif se eschivează poate a nu repeta prea mult numirea Dumnezeu, poate pentru a evita un autropomorfism, ori pentru rațiuni de stil, ca să nu fie monoton în expunere. Cea mai bună traducere a operii lui Flaviu în acest loc este a lui *Julien Weill*: „Un souffle d'en haut courait à sa surface“²⁰⁾.

Oarecare lumină asupra lui *merahaphet* în deosebi, aflăm în părerile unor rabini, în tradiția *hagadică* din *Tosephta* (Incep. s. 3), în *Talmud ierosolimitan* (s. 3) și *babilonic* (s. 6).

În *talmudul babilonian* (trat. Chagiga 15 a²¹⁾, se află convorbirea între *Ben Zoma* și *rabbi Iosua* (circa 100 d. Ch.): „Ben Zoma îi răspunde: am cercetat care să fie intervalul între apele de sus și apele de jos, și am aflat

18. ed. Cohn. o. c. 1, 69. 71.

19. ed. B. Niese, Berl. 1887, 1, 9.

20. *Antiquités Juives*, ed. Reinach, Œuvres complètes Flavius Josephus Paris, 1900, 7 cf. Smoronski, 150.

21. *Goldschmidt*, De babyl. Talmud 3. Berl. 1896, 833.

că între ele nu era decât o depărtare de trei degete numai. Căci precum s'a zis: „Și spiritul lui Dumnezeu se purta pe fața apelor“ precum porumbița, care zboară deasupra puilor și nu-i atinge“.

În *Tosephta* (trat. Chagiga 2, 5)²²) și în *Talmudul ierosolimitan* (tr. Chagiga 2, 5)²³), aceeași relație, diferă numei întru atât că în locul porumbiței, pun vulturul și sunt primii cari pentru explicația lui *merahephet* se referă la Deut. 32, 11.

Cum se vede din tradiția rabinică *merahephet*, nu e ceiace unii exegeți vor a tălmăci: *incubație* (încălzirea, clocirea ouălor ca să scoată pui); nici o *mișcare violentă*, ca o vijelie de vânt; ci este: o *adiere*, o *plutire*, un *sbor ușor*.

Despre *ruah*, *Talm. babilonian* (trat. Chagiga 12 a) îl numără între *creațiuni*²⁴)

Și în trat. *Aboda Zara* f. 29 a²⁵), se indică doctorii contra unei boale de inimă: *ongeli* și contra lui *ruah*. *P. Is. Herson*²⁶), crede că aici e vorba de *dyspnoea* sau *astma*. În tratărea lui *ruah* se prescriu aceleași erbururi ca și la *ongeli*, însă în locul vinului, zice, să se întrebuițeze *apa*, fiindcă de aceia: *ruah elohim* se purta pe fața apelor“. Aici pentru *ruah* s'ar desprinde sensul unei *sufări* sau altceva similar, dacă se poate înțelege ceva²⁷).

Midraș Bereșith Rabba (comentar scris până la s 6 d. Ch.) explică Gen. 1. 2 c despre *spiritul Mesiei promis* de a cărui participare noi ne putem împărtăși prin penitență.

„Acesta este spiritul lui Mesia rege, precum s'a zis în Is. 11,1: „și Spiritul lui Iahne va sta asupra-i“ În ce chip dar... vine *sburând* peste fața apelor? În chipul pocăinții, asemănându-se apelor, precum e scris (Plângeri 2, 19): Varsăți ca apa inima ta!“

De interes deosebit este cartea *Sepher ha-Zohar* = (cartea mării), atribuită lui *Moise B. Saenitob de Leon*

22. ed. B. Ugolini, *Thesaurus Antiquitatum Sacrarum*, Venetiis 1755, 18, 989. 991.

23. ed. B. Ugolini. O. c. 18, 1039.

24. ed. Goldschmid. O. c. 817.

25. ed. Goldschmid 1903, 7. 895.

26. Genests With. *Talmudical commentary*, cf. Smoronski o. c. 152.

27. Smoronski O. c. 152

(1287) cari cuprinde tradiții, cari după unii se urcă până la s. 2 d. Ch. În prima parte (f. 16 a²⁸) se află:

„Pentru a se ajunge la complecta clarificare a materiei, a trebuit ca Spiritul lui Dumnezeu, care purcede din Elolim cel viu din eternitate, să plutească (planât = să sboare) pe fața apelor, Cum zice și Scriptura Gen. 1, 2 c. Dupăce acest spirit a suflat asupra lumii, spiritul demonilor s'a despărțit de materie“.

După aceia își ilustrează doctrina sa diu viziunea lui Ilie în 3 Reg. (1 Imp.) 19, 11 ss. și urmează: „După acest foc (19. 12) s'a auzit o voce dulce și armonioasă. Ilie auzind aceasta, își acoperi fața cu haina sa. Această voce dulce și armonioasă reprezintă pe *Sp. Sfânt* a lui Elohim sburând (*plutind*) pe deasupra apelor... totastfel cum vocea dulce și armonioasă fu auzită, când *spiritul Sfânt* a lui Elohim *plutea* deasupra apelor, și puse astfel în imposibilitate stâncile (les rochers) — reprezentând după autor demonii — să se ridice din adâncuri, unde erau prăbușite“.

Midraș Tadșe (incep. s. 11) 6, 11 s.²⁹) numără ruah între cele 7 lucruri create în ziua primă, probabil *vântul ori aerul*.

Joseph Bonfils B. Eltezer (circa 1050) în cartea sa *Sophnat Pane' ah*³⁰) scrie de ruah, că este aerul.

R. Selomoh B. Isac († 1105) zis *Rași*³¹): ruah = ca *Spiritul lui Dumnezeu* sau *sufierea gurii Lui*: „Tronul măririi (scil. Dumnezeu) sta în aer și se purta deasupra apelor prin suflarea gurii Lui (Ps. 33. 6) și prin cuvântul Lui ca o porumbiță, care se poartă deasupra cuibului; pentru aceia se și zice *incubare* (a sta deasupra, a cloci — la pasări).

R. Abraham B. Meir B. Esra († 1168) zis *Abenesra*³²): ruah = *vântul* trimis de Dumnezeu ca să usuce apele.

Chronicon Ierahmeelis 1, 3³³) numără opt lucruri create în prima zi, și distinge între *aerul* și *spiritul* care se purta deasupra apelor.

28. cf. ed. franceză critică de J. de Pauly et Lafuma-Giraud, Sepher ha-Zohar, Paris, 1906, 95 urm.

29. cf. Charles, The Book of Jubilees, Lond. 1902, 11.

30. ed. Dawid Herzog, Heidelberg 1911, 29.

31. ed. A. Berliner, Raschil în Pent. comm. Berlin 1866, 1 s.

32. ed. Ioh. Buxtorf, Biblia sacră cu Masora, Basilea 1620 1 f. 2 b.

33. cf. M. Gaster, The Cronicles, of. Ierahmeel, Lond. 1899, 5.

R. Moyses B. Maimon († 1204) zis *Rambon* în cartea sa *Doctor Perplexorum* 2, 30³⁴): ruah e aerul sau vântul.

În *Jalqût hattora hannigra* a lui *Simon* sau comentarii la Pentateuh sub formă de catenă (culegere exegetică) din s. 13, ruah ca și în Midraș Bereșith Rabba este *spiritul lui Mesia*.

F. Weber (Judische Theologic Leipzig 1897. 190 s.) și *L. Hackspill* (în Revue biblique 11 (1902) 70) înțeleg despre ruah: o *personificație a Spiritului divin*.

Concluzie: rabinii și comentariile iudaice ascriu cuvântului ruah diverse accepțiuni: spirit, spiritul Mesiei, aer, vânt, o putere-acțiune în oarecare raport cu Dumnezeu, sau chiar o creațiune a lui.

Iar *merahephet* exprimă în tradiția iudaică imaginea unui sbor lin, protegitor, analog sborului din Deuteronom 32, 11.

III. Exegeza creștină.

1. Sf. Părinți și Scriitori bisericești în primele 8 secole în Orient.

Trecem peste faptul că exegeza creștină începe abia mai târziu; primele scrieri ale sf. Părinți au fost mai mult apologii ale creștinismului față de atacurile păgânismului și iudaismului și multe din scrierile sf. Părinți, în deosebi din primele trei secole de persecuții, s'au pierdut și n'au ajuns până la noi.

Din cele ce ni s'a păstrat în opera sf. Părinți și scriitorii ai bisericii creștine orientale relative la locul din Gen. 1, 2 c, avem următoarele:

Sf. *Iustin Martirul* († 163/7) în prima sa *Apologie* scrisă între 148-61 d. Ch. în două locuri scrie despre Gen. 1. 2 c: nn. 60 și 64³⁵).

În primul loc (n. 60) demonstrează dependența lui Platon de Moisi în concepția sa despre *crearea lumii*, ascriind aceasta întâi lui *Dumnezeu*, apoi *Cuvântului*, apoi *Duhului Sfânt*.

În al doilea loc (n. 64) relatează un obicei la păgânii contemporani sfântului: a ridica deasupra fântânilor statuia

34. S. Munk, Le Guide des égarés, Paris 1861, 2. 68 a.

35. P. O. 6, 420.425.

zeiței *Cora*, fiica lui *Jupiter*, sub forma unei trinități (sc. Atena, Jupiter și Cora) reprezentând trinitatea zeilor dimiurgi, ceiace sf. părinte socoate a fi un împrumnt, depravat, a trinității lui Moise din Gen. 1, 2.³⁶⁾

În Sf. *Theofil de Antiohia* († c. 181) în: *Către Autolic* 2, 13³⁷⁾, πνεῦμα este *principiul vieții* dat apelor, precum sufletul este dat corpului, ca să producă făpturile.

Πνεῦμα.... καθάπερ ἀνθρώπων ψυχῆν.... ὥπως τὸ μὲν πνεῦμα τρέφει τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ ὕδωρ οὖν τῷ πνεύματι τρέφει τὴν κτίσιν = ca spiritul să încâlzească (clocească) apa, apa însă cu spiritul care pătrunde toate să nască creatura.

Origen († 254-5), înțalege prin πνεῦμα constant: *Sf. Duh*.

În opera sa *Περὶ Ἀρχῶν* 1, 3, 3, (ca 230)³⁸⁾, ca să demonstreze divinitatea Sf. Duh scrie: „Dacă deci *Duhul lui Dumnezeu*, care se purta deasupra apelor precum stă scris la începutul creării lumii, cred că nu este altul decât *Duhul Sfânt*, pe cât eu pot înțalege și precum vom expune. Am arătat aceasta, nu după istorie, ci după înțalegerea spirituală“.

În *Comentarii la Ioan* 6, 17³⁹⁾ (scrisă 235) face aluzie la aceiași interpretare.

În *Contra lui Cels* 6, 49 și 52⁴⁰⁾ în primul loc trimite pe cetitor la comentarul său în *Genesa* (pierdut), dar din alte locuri rezultă că *Origen* a rămas fidel interpretării spirituale despre *Sf. Duh*; în al doilea loc presupune aceiași interpretare.

Sf. Atanasie († 373) în *Epistola 1 către Serapion* 5⁴¹⁾, care din *Amos* 4, 13 voia să demonstreze că Sf. Spirit este creatură, At. răspunde că într'adevăr în Sf. Scriptură prin *Spirit* nu totdeauna are să se înțaleagă Sf. Spirit — indică apoi câteva reguli practice după cari se poate ști unde este a se înțalege *Sf. Duh*. Apoi enumeră aceste texte, dintre cari Gen. 1, 2 c este primul.

Sf. Ciril Ierosolimiteanul († 386) în *Catehesa* 3, 5

36. J. M. Pfäfersch, *Iustinus's Apologien*, 2 Theil; Kommentar Münster, 1912, 115. 1 cit. Smoronski o. c. 276.

37. P. G. 6, 1073 s.

38. P. G. 11, 148.

39. P. G. 14, 257.

40. P. G. 11, 1376. 1380.

41. P. G. 26. 548.

(ca 348)⁴²) explică credincioșilor pentru ce la botez se întrebuițează apă și nu altceva; între altele fiindcă înainte de crearea altor făpturi, *Duhul lui Dumnezeu* se purta deasupra apelor.

Sf. Efreem Sirul († 373) este cel dintâi mare scriitor bisericesc oriental care a dat textului o explicație mai profundă și care prin ucenicul său Sf. Vasile cel Mare a avut apoi o mare și aproape hotărâtoare influență asupra interpretării orientale. Asupra lui deci vom stăruii mai mult.

Dela sf. Efreem avem două versiuni, între sine contradictorii, asupra Gen. 1, 2 c: una în *Codex Nitrensus*, Vatican VI; alta în *Codex Syriacus*, Vatic. III. Primul codice cuprinde comentarii în Genesă; al doilea, sub formă de catenă (culegeri) se datorește lui *Sever monahul*, din Edesa, care a scris în anul 861 — cuprinde păreriile Sf. Efreem și a lui Iacob din Edesa (s. 6). Ambele texte sunt edate de *Petru Benedict (Mobarek)* S. I. în text siriac, cu traducere parafrastică în latina⁴³.

În comentariu, sf. Efreem zice: «După ce a zis de întu-necimi că ele erau împrăștiate peste fața adâncului, iarăși zice: «Spiritul lui Dumnezeu se purta (sta) pe fața apelor». Deși unii, pentru că Moisi îl numește *spiritul lui Dumnezeu*, și zice că el *stătea* (deasupra apelor), cred că el este *Spiritul Sfânt* și îi ascrie putere creatoare, ...dar (numai) din numele Spirit nu i se poate atribui puterea creatoare, care i se atribue. Căci și în alt loc zice Scriptura: Spiritul cel rău a lui Dumnezeu a năvălit asupra lui Saul. Cât despre cuvântul *sta* — ce a produs în prima zi, când, zice, sta deasupra apelor? Dacă deci în ziua aceea când, zice, sta deasupra apelor, apele n'au produs nimic, iar despre ziua a cincea, când apele au produs reptile și sbu-rătoare, de spirit nu se zice că sta deasupra apelor, — cine îl va mai numi părtaș puterii creatoare? ...Precum însă din faptul nourilor, adică din umbra, care o fac nourii (știm de existența nourilor), precum în prima noapte zice era umbră, ni se arată că nourii au fost creați chiar în prima zi — tot astfel din faptul *aerului*, adică din *vânt*, Moisi a vrut să ni facă cunoscut creațiunea *aerului*. Căci

42. P. G. 33, 432 s.

43. vezi: S. Ephraemi, Opera omnia 1, Romae 1737, 8 (comentariul) al 117 s. (catenă) și Smaronski o. c. 280 urm.

precum nourii nu sunt fără umbră, tot astfel nici *aerul nu este fără vânt*. Din efecte dar ni sunt cunoscute nouă lucruri, cari altfel nu ar putea fi cuprinse de minte. Deci **vântul sufla** căci spre aceasta a fost creat».

Deci în locul acesta sf. Efrem: a) cunoaște pentru timpul său accețiunea unora despre Duhul Sf. la Gen. 1. 2 c; b) nu-și poate explica altfel *tăcerea* referatului (Gen. 1. 2 despre creațiunea Sf. Duh, dacă se poate înțelege ca atare; c) și își explică în mod natural existența aerului, traducând semnificația lui *merahephet* prin lat. *flat* (suflare de vânt), din analogia nourilor cari produc umbra.

Al doilea text ascris sf. Efrem și care mai ales avu o mare înrăurire în exegeza părinților greci posteriori:

«Pentru aceia zice Scriptura: «Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor», căci el era *Duhul lui Dumnezeu Tatăl, dela care purcede din eternitate și căruia deopotrivă este în ființă și putere creatoare precum este și Fiul Unul născut*; care însă în ce privește însușirile și deosebirea și stăpânirea se distinge de el (Tatăl) în Sf. Scriptură; care Duh se mai numește și **Sf. Duh**. Acesta zice Scriptura, *stătea deasupra apelor* ca să imprime puterea generațiunii, scil. apelor, pământului și aerului, și acestea să procreeze, să nască și să producă plante, animale și sburătoare. Căci trebuia ca *Duhul Sfânt* să stea deasupra, ca astfel să fie socotit deopotrivă în puterea creatoare cu Tatăl și cu Fiul. Căci Tatăl «a zis», Fiul «a săvârșit», se cuvinea as fel ca și Spiritul să interpună opera sa și să se arate prin «starea deasupra apelor», ca astfel să se arăte că toate s'au făcut și săvârșit prin *Sf. Treime*. Și iarăși să știi: când Scriptura istorițește de lucrarea lui Dumnezeu, ...zice de Sp. Sfânt care a dat viață apelor, ca să le facă generatoare de viață, întru asemănarea găinei, care stă deasupra ouălor, ca prin căldura șederii deasupra să le clocească și să li deie productivitate—și pe lângă aceia să ne *prefigureze totodată tipul (simbolul) sfântului Botez, care din starea lui (scil. Duhului Sf.) peste el (sf. Botez), îi dă puterea a naște fiu lui Dumnezeu*».

Text de o claritate clasică. Însă este el autentic? Primul care a atăcat autenticitatea este *Grigorie Barhebraeul* († 1286) în al său: «*Horreo Mysteriorum*»⁴⁴). El zice:

«Vasile cel Mare înțelege pe *Duhul Sfânt* care la început împărtăși apei viața, precum la urmă are să dea viață pământului: «trimiți Spiritul Tău și se zidesc». Efrem însă înțelege despre aer, fiindcă după a lui înțelegere, în acest cuvânt dumnezeesc este vorba de *creaturi*, nu de Persoane».

Assemanus însă⁴⁵), crede mai curând că Barhebreul n'a cunoscut, se vede, toată opera sf. Efrem — în orice caz n'a cunoscut acest loc, unde sf. Efrem, așa de lămurit se exprimă despre Sf. Spirit.

Petru Benedict (Mobarek) *S. I.* el însuși crede că acest loc nu poate veni dela Sf. Efrem: *a)* fiindcă nu se putea contrazice; *b)* ușor s'a putut interverti în Catenă opinii deosebite; *c)* sf. Vasile, care zice că a primit această opinie dela sf. Efrem, se pare, a fost învățat numai oral, nu din operele stântului; și *d)* sf. Efrem a putut să împărtășească sflui Vasile opinia altor sirieni, nu a sa proprie (sc. despre *aer*).

Însă autenticitatea este de reținut. *a)* Sf. Vasile, cum se va vedea, predă înțelesul lui *merahephet*, drept opinia unui oarecare sfânt și prea învățat sirian, părere similară cu cea din catenă, — asupra cărui sirian, mai toți conced că este vorba de sf. Efrem, intimul amic al sf. Vasile;

b) aceiași se afirmă în *Actele sf. Efrem*, în *Codex Nitrensus V*⁴⁶): «Când sf. Vasilie, în ziua a doua a postului a expus poporului opera creațiunii, cuprinsă în prima carte a lui Moisi, adaose acestea: ceiace zic, le-am învățat dela acel bărbat sirian, care pecăt este departe de înțelepciunea lumii, pe atât mai ales este aproape de adevărata învățătură a lui Christos. Căci zicea el: ...cuvântul «se purta» este să se înțeleagă «sta deasupra» (încălzea), astfel ca să desvolte fecunditatea de viață în natura apelor, întru asemănarea paserii care-și încâlzește ouăle, imprimând în ele oarecare putere de viață, ca să se nască puii; astfel încât sensul acestor cuvinte: «Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor» are să fie: *Duhul lui Dumnezeu — Sf. Duh* — preparase natura apelor spre a porduce viața»;

c) și în fine, nu este exclus ca sfântul Părinte să-și

45. loc. citat.

46. S. Ephraemii, Opera Omnia 3. Romae 1743 pag. XLVIII s. Idem Assemanus. O. C. 4.

fi schimbat o opinie anterioară (despre aer), fără să o fi retractat chiar, în chip manifest.

Adaugăm: *Comentariul* este scris circa în a. 363, când sf. Efrem trăia în pustiu, aproape de Edesa⁴⁷). S. Efrem însă vizită pe Sf. Vasile puțin înainte de moartea lui, adică circa 370, când i'a putut împărtăși înțelegerea sa despre *Sf. Duh* Deci sensul despre *Sf. Duh* este *posterior* celui despre aer.

Sf. Vasile († 379) în Omilia 2 în Hexaemeron⁴⁸), ca și sf. Efrem, zice despre *Sf. Duh* «Orică vei înțelege acest Spirit ar fi difuziunea aerului.... Ori, ceiace este și mai adevărat și dovedit prin cei mai mari ai noștri, este *Duhul lui Dumnezeu*, adică Duhul Sfânt (εἶτε ὁ καὶ μᾶλλον ἀληθέστερον ἐστὶ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐγκριθεὶν, Πνεῦμα Θεοῦ, τὸ ἄγιον εἰρηται, ceiace, cum s'a văzut, Scriptura înțelege să numească în acest chip special și eminent, acel Spirit care împlinește ființa sfintei și fericitei Treimi. Această socotință dacă admiți, ești îndemnat să înveți și alte lucruri. Cum dar, zice, «Duhul se purta deasupra apelor» ? Ți voi spune dar, nu propria mea socotință, ci socotința aceluia bărbat sirian....⁴⁹).

Sf. Grigorie Nisul († 394), fratele sf. Vasile, în cartea sa «*Carte despre tăcerea lumii*»⁵⁰), vorbește asemenea despre *Sf. Duh*. Adaogă însă explicația sa quasi singulară despre *natura* apelor: «când zici Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor, să nu crezi că este apa aceasta care curge la vale și udă pământul. Căci Duhul lui Dumnezeu nu se purta peste aceste ape pământesti curgătoare. Duhul lui Dumnezeu face apele peste cari se poartă *asemenea* celor ce sunt în lumină. Pentru aceea apa, peste care se purta Duhul era într'o desăvârșită lumină și cu totul deosebită de întuneric. Și ceiace aici se zice apă, care nici se vedea, nici curgea.... ci în afară de loc și fără nici una din însușirile cari cad sub simțuri, dacă se crede că peste ea se purta Duhul lui Dumnezeu, trebuie să fie socotită a fi mai presus de toate cari pot fi cuprinse de simțurile noastre».

47. cf. Assemanus O. c. 35; S. Ephraemi, Opera Omnia, p. XXV.

48. P. G. 29, 44

49. vezi pag. 135 la Sf. Efrem.

50. P. G. 44, 81-84.

Diodor din Tars († 394), în fragmentele din *catene*⁵¹) acceptă ambele explicațiuni despre: *vânt* (aer) și *Duhul sfânt*, ca neprimejdioase. Cuvântul *merahephet* = ἐπεφέρετο, îl înțelege ca și sf. Efrem: „a sta deasupra“ ca să se producă viața.

Sf. *Ioan Chrisostom* († 407) în Omilii, reia explicația lui Teofil de Antiohia despre „sufletul lumii“, și o prezintă sub o formă nouă, încât ea de acum înainte trece sub numele lui. Spiritul lui Dumnezeu este o *putere de viață* imprimată apei originare.

În Omilia la Gen. 3, 1 s.⁵²) el zice: „ce vrea să zică“: „Și Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor“? Mie mi se pare că a fost o anume lucrare eficientă și vitală în ape (ὅτι ἐνέργεια τις ζωτικὴ προσῆν τοῖς ὕδασι) și nu a fost apa stând numai și fără mișcare, ci mișcătoare și având în sine anume putere vie (καὶ οὐκ ἦν ἀπλῶς ὕδωρ ἑστῶς καὶ ἀκίνητον, ἀλλὰ κινούμενον καὶ ζωτικὴν τινα δόνα- μιν ἔχον).

Sf. *Ciril Alexandrinul* († 444) ca întregă școala Alexandrină, înțelege despre *Sf. Duh*.

În cartea sa „Contra lui Iulian“ 1 și 3⁵³), apără consubstanțialitatea Sf. Duh cu Dumnezeu Tatăl, contra cărui adevăr, nimic nu stă împotriva că Moise atât zice numai că „Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor“ și nimic alta.

Teodoret al Cirului († 457) în lucrarea sa: „Chestiuni selecte în Genesa“, Întrebarea 8⁵⁴), reia explicația despre *aer*:

„ce fel de duh se purta deasupra apelor? Unora li se pare că fusese Duhul Sfânt, care însușea și da fecunditate naturii apelor, însemnând în chipul acesta harul botezului. Ași crede însă mai curând că aici *aerul* se zice spirit. Căci după ce s'a zis că Dumnezeu crease cerul și pământul, și pomenește despre apa sub numele abisului, a trebuit să pomenească și despre *aer*. Căci natura aerului este ca să se poarte și să se miște în jurul corpurilor. Prea nimerit deci se zice „se purta“ nu „sta“ căci cuvântul

51. ed. I. Deconinck, Essai sur la chafne de l'Octaveuque, Paris 1912, 92 s. P. G. 33. 1563.

52. P. G. 53. 33.

53. P. G. 76, 536. 649 s.

54. P. G. 80, 89.

acesta „se purta“ indică esența mișcătoare a aerului. Iar dacă unuia nu i se pare potrivit acest cuvânt, fiindcă e scris: Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor“, audă atunci ce zice fericitul David despre Dumnezeu ziditorul a toate: „a suflat duhul lui și au curs apele“. Că într'adevăr *vântul* se chiamă astiel, este prea vădit, chiar dacă aş tăcea eu. Sf. Teodoret deci își explică despre *aer*, căci zice: Moise trebuia în mod necesar să explice și creațiunea acestui element.

Ghenadie din Constantinopol († 471)⁵⁵⁾ tot despre *aer*. Explicația despre Sf. Duh o respinge, ca nepotrivită locului, unde e vorba de creaturi numai.

Sf Ioan Damaschin († 756) în opera sa: *despre credința ortodoxă* 2, 8 s.⁵⁶⁾, înțelege prin *αἶρας* = aerul și prin *πνεῦμα* = despre *Sf. Duh*.

„Căci apa este unul din cele mai strălucite patru elemente ale lucrării lui Dumnezeu... Despre ea amintește Scriptura când zice: „și întunericul era deasupra feței adâncului și Duhul lui Dumnezeu se purta peste ape. Căci abisul nu este alta decât acea imensă mulțime de ape, a căror margine nu se pot ajunge.

„Deci s'a sfătuit Dumnezeu să dea apei din început suflare vie: ceiace era să fie prin apă și prin *Duhul Sfânt* care la început se purta deasupra apelor.

Dintre eretici însemnăm aici pe *Nestorie* (s. 5)⁵⁷⁾ care respinge sensul despre Sf. Duh.

„Sunt, zice, unii cari zic că Moise scrie în acest loc despre Sf. Duh, și nu înțelege că este foarte necuviincios ca Sf. Duh să se numere cu întunericul și cu lucrurile create. El care se socoate deopotrivăcu Tatăl și cu Fiul“.

Concluzie. În Orient, deși până sec. 8 erau la St. Părinți și unele accepțiuni deosebite, ca a St. Teofil (sufletul lumii) și Sf. Chrisostom (o putere de viață), și prea puțini despre aer (vânt), *predominantă* totuși a fost accepțiunea exegetică despre *Sf. Duh*, a *treia persoană a Sf. Treimi*, care a participat activ la opera creațiunii.

Preotul PETRE CHIRICUȚĂ

56. P. G. 85. 1627.

56. P. G. 94, 900, 905.

57. cf. Hoffmann, Opusc. Nestl. 123. 19.

ISTORIA PATRIARHILOR DE ANTIOHIA *)

de
ATANASIE DABBAS

Text grecesc publicat și tradus

de
Pr. Vasile Radu, și Cîril Karalevsky,
profesor universitar dela Biblioteca Vaticanului

96. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἔκαμε δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντὶ αὐτοῦ πατριάρχην Ἰωάννην τινὰ Κωνσταντινουπόλτην, ὅστις ἦτον χαρτοφύλαξ τῆς ἀγίας Σοφίας· καὶ ποιήσας εἰς τὸν θρόνον ἔτη εἰκοσιτέσσαρα· καὶ μῆνας ἑννέα, τὸν ἔστειλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, διὰ τὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κησῶν κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τῆς ἀγίας Σοφίας. Ὁ δὲ Ἀγάπιος μετὰ τὴν τοῦτον χειροτονίαν ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἔκαμε δὲ τὰ πάντα καὶ εἰς τὸν θρόνον καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἔτη δεκαοκτῶ καὶ μῆνας ἑπτὰ καὶ ἡμέρας δεκαεπτὰ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέθανε καὶ ὁ προῤῥῆθεις πατριάρχης Ἰωάννης· καὶ διέμεινε ὁ θρόνος χωρὶς πατριάρχην ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ.

97. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο πατριάρχης ὁ Νικόλαος, ἐν ἔτει τετρακοισοτῶ δεκάτῳ πέμπτῳ καὶ ποιήσας ἔτη ἕξ, καὶ μῆνας ὀκτῶ, καὶ ἡμέρας * εἴκοσι καὶ μίαν, ἀνεπαύθη.

98. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο ὁ Ἡλίας, χειροτονηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀπριλίῳ πρώτῃ τῷ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ οαββάτῳ. Οὗτος ἦτον ἀπὸ ἑνα μοναστήριον τῆς Νικομηδείας, ἕξῃσε δὲ εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἑνα χρόνον καὶ μῆνας πέντε καὶ ἡμέρας ὀκτῶ καὶ ἐκοιμήθη.

99. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο Γεώργιος ὁ Λάσκαρδος, ἐν ἔτει ἕκτῳ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ, χειροτονηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πρώτῃ

96. În luna Septembrie împăratul făcu patriarh în locul lui, pe un oarecare Ioan din Constantinopol care era hartofilax al Sfintei Sofii. După o păstorire de 24 ani și nouă luni, împăratul îl trimise în Antiohia ca să reînnoască biserica Kisan după modelul Sfintei Sofii. Agapie însă muri după hirotonia lui Ioan și fu îngropat în Constantinopol. El ocupase scaunul patriarhal și fusese și în exil 18 ani, șapte luni și 17 zile. După aceasta muri și mai sus pomenitul patriarh Ioan, iar scaunul rămase fără patriarh trei ani și șase luni.

97. După acesta ajunse patriarh Nicolae, în anul 415, și după șase ani de păstorire, opt luni și 21 zile*, muri.

98. După el ajunse patriarh Ilie hirotonit în Constantinopol la 1 Aprilie, în sfânta și marea Sâmbătă. Acesta era dintr'o mănăstire din Nicomidia. Viețul fiind patriarh un an, cinci luni și opt zile, apoi muri.

99. După el fu patriarh Gheorghie Lascaris, în anul al șaselea al împărăției lui Roman, fiind hirotonit în Constantinopol, în

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe Ianuarie 1981.

Κυριακῆ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, καὶ μετωνομάσθη Θεόδωρος. Ἐκαμε δὲ εἰς τὸν θρόνον χρόνους ὀκτώ καὶ μῆνας ἕξ καὶ ἡμέρας εἰκοσιμῖαν.

100. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο ὁ ἐνάμυτος Μακάριος, καὶ πολλὰ κοπιώσας εἰς ὠφέλειαν τοῦ ποιμνίου, καὶ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας πολλὰ μοχθήσας, καὶ θαυμάτων πολλῶν αὐτουργὸς γενόμενος, ἀνεπίσαστο ἐν Κυρίῳ· κατὰ τὸ χιλιοκίον δωδέκατον ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

101. Τοῦτον διάδοχος ἐγένετο ὁ ἴσχυρὸς Ἐλευθέριος ὁ καλοῦμενος ἀγαθός, καὶ ποιμάνσας τὸ ποιμνίον του καλῶς, καὶ πορευθεὶς ἔπειτα εἰς Ἱερουσαλήμ, κακεῖσε πολλὰς καὶ διαφόρους θλίψεις, βασάνους τε καὶ φυλακὰς παρὰ τῶν υἱῶν τῆς Ἄγαρ διὰ τὸν Χριστὸν ὑπομείνας, καὶ θεῖα δυνάμει ἐκ πάντων ἐλευθερωθεὶς, ἔσουρε πολλοὺς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ πολλὰ θαύματα ποιήσας ἀνεχώρησε φεύγων τὰς ταραχὰς τοῦ κόσμου, καὶ ἐκατόκησεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου, ἔθια τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του διεθλῶν, ἀνεπίσαστο ἐν Κυρίῳ.

102. Μετὰ τοῦτον ἔκλεξαν διὰ παιριάρχην τὸν ἁγιώτατον Πέτρον, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου, καὶ ἦτον* ἄνθρωπος σοφώτατος καὶ ἐνάμυτος καταπολλά. Περὶ τούτου ἀφηγεῖται καὶ ὁ Κεδρηνὸς Γεώργιος ὁ ἱστορικός, ὅτι βλέποντας τοὺς Ἰβήρας ἐρχομένους εἰς Ἀντιόχειαν διὰ τὰ λαμβάνουν τὴν χειροτονίαν κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος τῶν Ἰβήρων, πως ὑπομένονσι πολλὰς θλίψεις καὶ σινοχωρίας ἀπὸ τῶν κρατούντων εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ τὰ ἐκεῖσε ἄλλα, ἔκαμε τοπικὴν σύνοδον περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης· καὶ μετὰ κοινήν ψήφον τῆς συνόδου ἐχειροτόμησαν δευτέρον καθολικὸν τῆς Ἀρμενίας ἀντὶ τοῦ πρώτου καθολικοῦ, οὗτος εἶχεν ἀπίσει τὴν εὐσέβειαν·

Duminica întâia din postul mare și fu numit Teodor. El păstori opt ani șase luni și 21 zile.

100. După el ocupă scaunul patriarhal virtuosul *Macarie* care se osteni mult pentru folosul turmei lui și pentru conducerea bisericii mult s'a străduit. Făcând multe minuni, a adormit întru Domnul în anul 1012 după Christos.

101. Succesorul acestuia fu preotul *Elefterie*, numit cel bun, care și păstori bine turma sa și plecând la Ierusalim acolo suferi multe și diferite strămtorări, chinuri și întemnițări din partea fiilor lui Agar, pentru Christos, dar fiind liberat de toate prin puterea dumnezească, atrase pe mulți la credința în Christos. Și făcând multe minuni, plecă fugind de turburările lumii și se retrase în mănăstirea Sf. Benedict, unde petrecu restul vieții lui, până ce adormi întru Domnul.

102. După aceasta Antiohienii aleseră patriarh pe sfântul *Petru*, în vremea patriarhului de Constantinopol Mihail Cerularie. El era un * bărbat foarte înțelept * și virtuos. Despre el povestește și istoricul Gheorghe Cedrenus, că văzând pe Iberi venind în Antiohia ca să ia hirotonia după vechiul obicei al poporului Iberilor, deoarece îndură multe persecuțiuni și vexațiuni de la cei ce guvernau Anatolia și popoarele de acolo, el finu sinod local pentru chestiunea aceasta și cu avizul comun al sinodului, el hirotoni un al doilea catolicos al Armeniei, în locul dintâi catolicos, care părăsise dreapta credință. El îi dădu voie să hiroto-

καὶ τοῦ ἔδωσαν ἄδειαν νὰ χειροτονῇ τοὺς ἐπισκόπους τῶν μερῶν ἐκείνων, καὶ νὰ εἶναι αὐτοκέφαλος· ὁμῶς νὰ μνημονεύῃ τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας, καθὼς καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ καθολικός, τὸν ὁποῖον ἐχειροτόνησεν ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καθολικὸν τῆς Ἰβηρίας καὶ Ἀμπαζίας, καὶ ἐτέρων ἔθνῶν ὡς ἀνωτέρω προείρηται.

Εἰς τοῦτον τοῦ πατριάρχου τὰς ἡμέρας ἐφάνηκεν εἰς τὴν Βενετίαν ἕνας ἄνθρωπος καὶ ὠνόμαζε τὸν ἑαυτὸν του πατριάρχην, τοῦ ἔγραψεν ὁ Πέτρος ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐφανέρωσεν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐπεκράτησεν ἡ παράδοσις ὅτι νὰ εἶναι καὶ ἔκτος πατριάρχης πλὴν τῶν πέντε, ἦρουν ὁ πάπας τῆς Ῥώμης, ὁ Κωνσταντινῶν ὁλεως, ὁ Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων, εὐρίσκειται δὲ αὕτη ἡ ἐπιστολὴ καὶ εἰς ἑλληνικὴν φράσιν, ἀκόμη εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον τοῦ πατριάρχου ἐπῆγεν ἕνας διάκονος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τῆς Ἀντιόχειαν, τὸν ὁποῖον ἐχειροτόνησεν ὁ πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἱερέα, ὁ δὲ Πέτρος οὗτος *³⁶⁴ ἔγραψε * πρὸς τὸν Κηρουλάριον παραπονούμενος εἰς αὐτὸν διατὶ ἐχειροτόνησεν ἄνθρωπον τῆς ἐπαρχίας του· ὁ δὲ ἀποστείλας εἰς αὐτὸν ἐξήτησε περὶ τοῦτον συγχώρησιν. Οὗτος ὁ πατριάρχης ἔκτισε κελλίᾳ εἰς τὸ πατριαρχεῖον διὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους τοὺς ἐφημερίους, διὰ νὰ μὴν ὑπαγαίνουσιν εἰς τὰ σπήτιά τους εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐφημερίας των, καὶ ποιμάνας τὸ ποιμνιὸν του θεαρέστως, ἐκοιμήθη, ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστῶ πεντακισσοστῶ καὶ πεντηκοστῶ.

103. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο Θεοδόσιος.

104. Καὶ μετὰ τοῦτον Νικηφόρος. Τοῦτων τῶν πατριαρχῶν τοὺς χρόνους, ὅσους ἔκαμε καθ' ἕνα εἰς τὸν θρόνον δὲν τοὺς εὐρίσκομεν.

nească pe episcopii părților aceleora și să fie autocefal; totuși să pomenească pe patriarhul din Antiohia, ca și catolicosul din naintea lui, pe care-l hirotonise patriarhul Teofilact catolicos al Iberiei și al Abaziei și al altor popoare, după cum s'a vorbit mai sus.

În zilele acestui patriarh se arată în Veneția un om care se numea pe sine patriarh. Petru îi scrisese o scrisoare în care îi explică că din vechime s'a stabilit tradițiunea ca să fie cinci patriarhi, nu și al șaselea, deci: Papa Romei, patriarhul Constantinopolului, al Alexandriei, al Antiohiei și al Ierusalimului. Această epistolă există și în grecește.

În vremea acestui patriarh, un diacon din Antiohia se duse la Constantinopol și pe acesta patriarhul Mihail Cerularie îl hirotoni preot. Petru scrisese * lui Cerularie plângându-se că el a hirotonit un bărbat din eparhia lui. Cerularie trimise la el cerându-i ertare pentru aceasta. Acest patriarh zidi chilii la patriarhie pentru preoții și diaconii de rând în săptămână, ca să nu se mai întoarcă acasă în vremea săptămânii lor. După o păstorie plăcută lui Dumnezeu, muri în anul 6550 de la facerea lumii.

103. După acesta fu patriarh Teodosie.

104. Și după acesta ajunse Nichifor. Noi nu am găsit câți ani a păstorit fiecare din acești patriarhi.

105. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο Ἰωάννης, ὅστις συνεγράψατο τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ δι' ὑπαγορεύσεως τοῦ ἱερομονάχου Μιχαήλ, ὅτε καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Κουτουμοῦσι ἐπερίλαβε τὴν Ἀντιόχειαν, ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῶ πεντακοσιοστῶ ἑβδομηκοστῶ καὶ τρίτῳ ποιμάνας δὲ τὸ ποιμνιὸν του καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καλῶς ἔτη τεσσαράκονταεπτά, ἐκοιμήθη. Εἰς τούτου τὸν καιρὸν ἦτον ὁ σοφώτατος διάκονος Θεόδουλος, υἱὸς μητροπολίτου Ἀντιοχείας, ὅστις ἐφώτισε τὴν Ἀραβίαν ὅλην μὲ τὴν ἐξήγησιν καὶ μετάφρασιν τῶν Βιβλίων ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν φράσιν εἰς τὴν ἀραβικὴν. Συνεγράψατο δὲ καὶ συγγραμματα διάφορα καὶ τὰ ἀφηκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φθάνοντας εἰς γῆρας βαθὺ ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ καθὼς φαίνεται εἰς τὸ βιβλίον του ὀποῦ ἐνομάζεται „Ἐυφροσύνη τῶν πιστῶν“, ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστῶ πεντακοσιοστῶ καὶ ἐξηκοστῶ.

* 106. Μετὰ τὸν Ἰωάννην ἐγένετο Θεοδόσιος, καθὼς διηγείται ὁ ἁγιος Νίκων ὁ ἀρχιμανδρίτης τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στυλίου, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῶ πεντακοσιοστῶ ὄγδοηκοστῶ ὄγδω. Εἰς ἃς τὰς ἡμέρας τούτων ἦλθαν οἱ Φράγγοι μὲ τριακοσίους ἑβδομηκοντα χιλιάδες φουσάτων, καὶ ἐπῆραν τὴν Ἀντιόχειαν αἰχμαλώτισαν δὲ καὶ τὸν Ἀμηρᾶν Σαχηπᾶν, ἐν ἔτει τετρακοσιοστῶ ἐνηνηκοστῶ κατὰ τὸ τουρκικόν, κατὰ δὲ τὸ ἀπὸ Χριστοῦ, χιλιοστῶ ἐνηνηκοστῶ ἑβδόμω. Οὗτος ὁ πατριάρχης ἔδωκεν θέλημα τοῦ ὁσίου Νίκωνος νὰ συγγράψῃ τὸ φημισμένον ἔκείνο μέγα βιβλίον ὀνομαζόμενον ἀραβιστὶ ἐλλάχονι, ὅπερ ἑλληνιστὶ ἐρμηνεύεται παρδέκται. Ἐπισημαίνεται καὶ ἕτερα δύο βιβλία, τὰ ὁποῖα ὅλα σόζονται ἀραβιστὶ μεχρὶ τοῦ νῦν. Ἡθέλησε δὲ οὗτος ὁ πατριάρχης νὰ χριστονομήσῃ τὸν ὁ

105. După acesta ajunse patriarh Ioan, care scrise viața sfântului Ioan Damaschinul după dictatul ieromonahului Mihail. Atunci Ibn-Kutlumusi ocupă Antiohia în anul 6573. După o bună păstorire a turmei și a bisericii timp de 47 de ani, muri. În vremea lui trăi foarte înțeleptul diacon Teodul fiul unui mitropolit antiohian, care lumină Arabia toată, cu explicarea și traducerea bibliei din grecește în limba arabă. El compuse și diferite scrieri pe care le lăsa Bisericii. Ajungând la adânci bătrânețe, adormi întru Domnul, după cum se vede din cartea care se cheamă: „Bucuria credincioșilor“, în anul 6560 de la facerea lumii.

106. * După Ioan, ajunse patriarh Teodosie, după cum spune sfântul Nicon arhimandritul mănăstirei sf. Simion Stilitul, care trăia în anul 6588. În vremea lui veni în Franții cu 370.000 soldați, ocupară Antiohia și duseră în captivitate pe emirul Sahba, în anul 490 după era turcească și 1097 după Christos. Acest patriarh dădu voce cuviosului Nicon să compună acea carte mare și celebră care se numește în limba arabă: El-haoui, iar în grecește se tâlcuește: Pandecte. El scrise încă alte două cărți care se păstrează în limba arabă până astăzi. Acest patriarh voi să hirotonească pe acest cuvilos Nicon catolicos de Babilon, pentru că în aceste finuturi se găseau mulți creștini, dar el nu voi.

οιον τούτον Νίκωνα καθολικόν τῆς Βαβυλῶνος, διότι εὐρίσκοντο τότε πολλὸ πλῆθος χριστιανῶν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅμως αὐτὸς δὲν ἠθέλησεν. Ὅταν δὲ ἐπερλάβαν Φράγγοι τὴν Ἀντιόχειαν, ἔκαμαν πατριάρχην εἰς αὐτὴν ἰδικόν τους, ὀνομαζόμενον Βερνάρδον, ὅμως εἶχασι καὶ χριστιανὸν ὀρθόδοξον, ἐν ἡμέραις τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ὁ δὲ πρῶτος τῶν Φράγγων ὠνομάζετο Πομάνδος, ἐν ἡμέραις Παπαχάλιον πάπα Ῥώμης. Μετὰ δὲ τὸν Πομάνδον ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ βασιλεὺς ὁ στρατηγὸς Ταγγρέδος. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πατριάρχης Βερνάρδος ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ χιλιοστῶ ἑκατοστῶ τριακοστῶ ἕκτω. Μεθ' ὃν ἐγένετο Ῥοδόλφος ὁ Φραντζέζος, ὅστις ποιήσας ἔτη τέσσαρα ἀπέθανε.

* p. 66 Μετὰ τούτον ἐγένετο * Ἡμερικός, καὶ ἔκαμε χρόνους ἐπτά, καὶ ἀπέθανεν. Ἐτα ἐγένετο Ῥοδόλφος ὁ δεύτερος, καὶ ποιήσας ἔτη σαραντά τέσσαρα ἀπέθανεν. Μετὰ τούτον ἐγένετο Ἡμερης, καὶ ποιήσας ἔτη τριακοντατρία, ἀπέθανε. Μετὰ τούτον ἐγένετο Ἡλίας ὁ Ῥωμαῖος καὶ ποιήσας ἔτη εἴκοσι, ἀπέθανε. Μετὰ τούτον ἐγένετο Χριστιανὸς πατριάρχης ἑβδομος τῶν Λατίνων. Οὗτος ποιήσας ἔτη ὀκτὼ ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν, οἱ ὅποιοι τότε ἐλθόντες ἐπερλάβαν τὴν Ἀντιόχειαν, ἐν ἔτει χιλιοστῶ διακοσιοστῶ τεσσαρακοστῶ ἑβδόμῳ ἀπὸ Χριστοῦ. Οὗτοι οἱ ἐπτά πατριάρχαι ἐγένοντο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅταν τὴν ὤριζαν οἱ Λατίνοι· καὶ ἐκάθοντο εἰς ἓνα μέρος τῆς Ἀντιοχείας, οἱ δὲ ἰδικοὶ μας ἐκάθοντο εἰς ἄλλο μέρος ξέχωρα, καὶ δὲν τοὺς ἐπειράξαν οἱ Φράγγοι εἰς ταῖς τάξαις των καὶ συνήθειαις. Ὅμοίως ἔκαμαν καὶ εἰς τὴν Ἱεροσολήμ, ὅταν τὴν ὤριζαν οἱ Φράγγοι, καὶ ἐκάθοντο οἱ μὲν Λατίνοι μέσα εἰς τὴν Ἱεροσολήμ, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι εἰς Βηθλεὲμ, ἐπηγαίνουσαν ὅμως καὶ εἰς τὴν Ἱεροσολήμ ὅταν ἤθελαν χωρὶς ἐμπόδιον.

Când Francii luară Antiohia, ei numără un patriarh al lor numit Bernard, — totuși aveau și unul creștin ortodox,—în vremea împăratului Alexie Comneanul. Căpetenia Francilor se numea Bohemond, în vremea lui Pascal Papa Romei. După Bohemond ajunse rege în Antiohia generalul Tancred. Patriarhul Bernard muri în anul 1136 după Christos. După el ajunse patriarh Rudolf care după patru ani de păstorire, muri. După el * veni Emeric, care muri după șapte ani. Apoi ajunse patriarh Rudolf II-lea care muri după 44 ani. După el veni Emeri, care după o păstorire de 33 ani, muri. După el veni Ilie Romanul care muri după 20 ani. După el veni Christian, al șaptelea patriarh latin. Acesta fu ucis după opt ani de către Agareni, care venind în acest timp, cuprinseseră Antiohia, în anul 1247 după Christos.

Acești șapte patriahi fură în Antiohia când latinii erau stăpâni. Ei se stabiliră într'un cartier al Antiohiei, iar ai noștri într'altă parte. Francii nu i-au turburat în rândueile și obicelurile lor. La fel au făcut și la Ierusalim, când îl conduceau Francii și ședeau latinii în Ierusalim, iar Grecii în Betleem; ei mergeau și la Ierusalim când volau, fără să fie împedicați.

Dar să ne întoarcem la istoria patriarhului Teofil.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διήγησιν τοῦ πατριάρχου Θεοφίλου· αὐτὸς ποιμάνας τὸν λαὸν θεαρέστως ἀναπαύσατο ἐν Κρυόϊ.

107. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο πατριάρχης κάποιος ἐνάρετος Ἰωάννης, καθὼς διηγεῖται ὁ ὁσιος Νίκων εἰς τὸ δευτέρον του βιβλίον.

108. Μετὰ τοῦτον τὸν Ἰωάννην ἐγένετο πατριάρχης Θεόδωρος ὁ Μιλοσαμών, ὁ ἐξηγητὴς τῶν θείων κειμένων τῶν ἀποστολικῶν καὶ οὐνοδικῶν.

109. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο ὁ Ἰωακείμ.

110. Μεθ' ὃν ὁ Ἱερόθεος.

111. Καὶ * Ἀθανάσιος.

Τούτων τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν τὰ ἴτη ζητήσαντες εἰς τὰ ἱστορικὰ δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ τὰ εὑρωμεν ὡς γίνεταί διὰ τὰς ἀνωμαλίας τοῦ καιροῦ, ἧ δὲν ἐγράφησαν, ἧ καὶ γραφένια ἠφανίσθησαν. Μετὰ πολλῆς δὲ ἰσχυρῆς ἐξετάσαντες τὸ πῶς, καὶ διὰ τί, καὶ πότε νὰ ἐμετακομίσθῃ ὁ πατριαρχικός θρόνος εἰς τὴν Δαμασκὸν, μόλις ἐσυνάξαμεν, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐξακοσιοστῷ ἐξηκοστῷ ἔκτω καὶ τὸ τουρκικόν.

Ὁ Ντάχερ Μπεϊμπαράς ἀναστὰς ἐκείνης χωρὶς τινὸς εἰδήσεως, ὅμως πολλὰ δραμαῖος, ὥσπερ τις μηχανόμομος, ἦλθεν μετὰ φουσατοῦ μεγάλου ἀπὸ τοῦ Μισήριου εἰς τὴν Αντιόχειαν, φθάνωντας ἐκεῖ εἰς τὴν αἰχμήν τοῦ ἡραμαζανίου. Τοῦτο μαθητὴς οἱ χριστιανοὶ ἐξῆλθον πρὸς αὐτὸν μὲ πολλὰ καὶ μεγάλα δῶρα, κρημαλοῦντές τον νὰ τοῦ ὑποταχθῶν, καὶ νὰ τοῦ δώσουν χαράτζιον, μόνον νὰ μὴν τοὺς πειράξῃ, καὶ νὰ ἀρνηθῇ ὅπισω, ὅμως δὲν ἠθέλησεν, ἀρῆ ἀρχιεὺς νὰ πολεμᾷ τὴν πόλιν· καὶ μισοὶ μὲν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔλεγον, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ παρθῇ ἡ πόλις. Ἄλλοι πάλιν ἔλεγον, μετὰ βίαια νὰ παρθῇ εἰς ἓνα χρόνον· καὶ οὕτως ἔβησαν κρινοὺς ἦγον πολεμικὰς, καὶ ἐπολεμοῦσαν τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν ἡραμαζανίων καὶ

Acesta păstori poporul, cu vrednicie plăcută lui Dumnezeu apoi adormi întru Domnul.

107. După acesta ajunse patriarh virtuosul Ioan, după cum povestește cuviosul Nikon în cartea sa a doua.

108. După acest Ioan veni patriarh Teodor Balsamon, tâlcuitorul canoanelor apostolice și sinodale.

109. După acesta ajunse patriarh Ioachim.

110. După acesta veni Ierotei.

111. Apoi * Atanasie.

* p. 67

Noi am căutat în istorie anii acestor patru patriarhi dar nu i-am putut găsi, după cum se vede, din pricina neorânduieilor acestei epoci, fie pentru că nu s'au scris, fie pentru că scriși fiind s'au pierdut. Iar după multă căutare cercetând cam pentru ce și când s'a mutat scaunul patriarhal la Damasc, abia am găsit că în anul 666 al erei turcești.

Daher Bibars, ridicându-se deodată, fără nici o știre totuși foarte grabnic, întocmai ca ștafetă veni cu mare armată din Egipt în Antiohia și ajunse acolo în ziua întâia a lunii Ramadan. Aflând creștinii de aceasta, eșiră în întâmpinarea lui cu multe și mari daruri, asigurându-l că-l vor fi supuși și că-l vor plăti tribut, numai să nu le facă rău și să se întoarcă înapoi. Însă el nu voi și începu să asedieze orașul. Unii dintre Turci ziceau că este imposibil să fie luat orașul, alții spuneau că cu forță va fi luat într'un an. Astfel așezară berbeci și atacară orașul de la începutul lunii Ramadan. În ziua a 7-a puseră scări și urcându-se, de oare ce nu gasiră

εις την έβδομην ήμεραν έβαλαν οκά-
λις και αναβάντες άπάνω εις τή
τείχη, επειδή δέν εδύηκαν τινάς εις
έκεινο τό μέρος νά φυλάγουν, άνοι-
ξαν ταίς πόρταις και εισελθόντες την
επερίλαβαν τούς δέ φόνους και την
αιματοχρυσίαν όπου έκαμαν, και την
άσπαγγήν και τή κούρση, όπου έλα-
βαν, λόγος δέν δύναται νά τό παρα-
στήση· εθεν έσκόρπισεν ό θεοστρυγής
* p. 68 ούτος όλον τό πλήθος * τών χριστιαν-
ών εις την Αίγυπτον, και εις τή
έπίλοιπα μέρη τής βασιλείας του,
άνάμεσα εις τούς Τούρκους, την δέ
πόλιν άφάνισε τελείως.

112. Μετά ταύτα εύρίσκομεν πώς
μετά την άλωσιν ό πατριάρχης
Ιγνάτιος έπήγεν εις την Κύπρον,
και κάμνωντας εκείσε μερικόν καιρόν,
έκοιμήθη.

113. Μετά δέ τούτον συναχθέντες
οί άρχιερείς του θρόνου έν Δα-
μασκώ, έκλεξαν τόν Δαμασκοῦ μη-
τροπολίτην Παχώμιον, και τόν έκα-
μαν πατριάρχη, όστις έμετάθεσε
τόν θρόνον του πατριαρχείου από
τήν Αντιόχειαν εις την Δαμασκόν
(επειδή εκείνη ώς είπομεν ήφανίσθη
τελείως), και λοιπόν έστάθη εις την
Δαμασκόν πρώτος πατριάρχης Αν-
τιοχείας ούτος ό Παχώμιος, ό ό-
ποιος μετά δύο έτη έξωσθείς του πα-
τριαρχικού θρόνου,

114. εκάθησεν άντ' αύτου ό Μι-
χαήλ, έν έτει εξακισχιλιοστῶ όκτα-
κοσιοστῶ έβδομηκοστῶ έβδόμῳ, και
ποιήσας έτη έπτά έκοιμήθη Αδγού-
στου ζ'-η. Μετά τούτον πάλιν εκά-
θησεν ό Παχώμιος, και ποιήσας πά-
λιν έτη δύο, έκοιμήθη.

115. Μεθ' όν χειροτονηθείς ό
Μάρκος έν Κωνσταντινουπόλει, ήλ-
θεν εις την Δαμασκόν, και ποιήσας
έτη δύο, έκοιμήθη έν έτει ζωπς'-ω
από Αδάμ.

116. Μετά τούτον έγένετο έτερος
Παχώμιος, και έκοιμήθη έν έτει
εξακισχιλιοστῶ όκτακοσιοστῶ έννε-
νηκοστῶ πέμπτῳ Λεμβριου έννάτη.

pe nimeni care să apere partea
aceea, deschiseră porțile și in-
trând o cuprinsură. Iar omorurile
vărsarea de sânge, jafurile și
violentele pe care le comiseră,
nu se pot exprima prin cuvinte.

Deci acești nelegiuit a impră-
știat toată * mulțimea creștinilor
în Egipt și în celelalte părți ale
împărăției lui, în mijlocul Turci-
lor, iar cetatea a dărâmat-o de
tot.

112. După această noi am gă-
sit, că după cuprinderea cetății
patriarhul Ignatie a fugit în Ci-
pru, și după puțin timp muri
acolo.

113. După aceasta, adunându-
se arhieriei scaunului la Damasc,
aleseră pe Pahomie mitropolitul
Damascului și-l făcură patriarh,
care a mutat scaunul patriarhal
din Antiohia la Damasc, fiindcă
Antiohia după cum am spus fuse-
se distrusă cu desăvârșire. Pa-
homie este deci cel dintâi patri-
arh al Antiohiei care a avut
reședința la Damasc. Doi ani după
aceasta, el fu isgonit din scaunul
patriarhal și în locul lui

114. se sui Mihail în anul 6877,
iar după o păstorire de șapte
ani muri la 7 August. După acesta
iarăși ocupă tronul Pahomie, care
muri după doi ani.

115. După el fiind hirotonit
în Constantinopol, Marcu, s'a
dus la Damasc și după o păsto-
rire de 2 ani muri în anul 6886
de la Adam.

116. După el veni Pahomie al
II-lea, care muri la 9 Decembrie.
6895.

117. Μετά δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Νίκων, καὶ ἐκοιμήθη ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῶ ἐννενηκοστῶ τρίτῳ Ἰαννουαρίου εἰκοστῇ πρώτῃ.

118. Μετά τούτων ἐγένετο Μιχαήλ, ὁ ἀνεπιός τοῦ προῶρθήντος Μιχαήλ. * οὗτος ἔγραψε καὶ τὴν χρονολογίαν ταύτην τῶν διαληφθέντων πρὸ αὐτοῦ πατριαρχῶν. Μετά ταῦτα εἰς τὸν καιρὸν τούτου ἔφθασε καὶ ὁ Τερμελιάνος, ἀνθροπος ἀσεβήματος καὶ πολεμικώτατος, λεηλατωρτας πανταχοῦ χωρὶς κανέναι. οὐλίγγχος, ὁ δὲ πατριάρχης οὗτος συνάξας τὰ εἴ τι εἶχεν, ἔφυγεν εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου καὶ ἐκοιμήθη ἐν ἔτει 508-ω Ἀπριλίον ὀγδόῃ.

119. Μετά τούτων ἐγένετο Παχίμιος ὁ τρίτος μετατεθεὶς ἀπὸ τὴν Ἐμεσον, ὅστις ἦτον ἀπὸ τὴν Ἀβουίδα, πόλιν τοῦ Ἰώβ, ἐκοιμήθη δὲ ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῶ ἐννεακοσιοστῶ εἰκοστῶ πρώτῳ Ὀκτωβρίου ἐννάτῃ.

120. Μετά τούτων ἐγένετο ὁ κὺρ Μάρκος, καὶ ἀνεπαύθη ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῶ τεσσαρακοστῶ τρίτῳ.

121. Μετά τούτων ἐγένετο Δωρόθιος, εἰς τοῦ ὁποῖου τὰς ἡμέρας ἔγιγεν ἡ ἐν Φλωρεντία ὀγδόῃ συνόδος εἰς τὴν ὁποίαν μὴν ἠμπορῶντας μοναχός του νὰ παραίτη, ἔστειλεν ἐπίτροπόν του. * Ἐγιγεν δὲ αὕτη ἡ σύνοδος ἐν ἔτει ἀπὸ Ἀδάμ, ἑξακισχιλιοστῶ ἐννεακοσιοστῶ τεσσαρακοστῶ ὀγδόῳ, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ αὐμῆ-ω κατὰ δὲ τὸ τουρκικὸν ὀκτακοσιοστῶ μισσηκοσιοστῶ τρίτῳ. Ἀνεπαύσατο δὲ ὁ διαληφθεὶς πατριάρχης ἐν ἔτει 508-ω Σεπτεμβρίου ὀγδόῃ.

122. Μετά ταῦτα ἐκλέχθη ὁ Σαϊδανάς ἐπίσκοπος Μάρκος, καὶ ἐκάθηται εἰς τὸν θρόνον, μετονομασθεὶς Μιχαήλ.

123. Εἰς δὲ τοὺς ἑπτακοσίους 75, ἐκβέβηται τὸν ἀποστολικὸν τούτων θρόνον τῆς Ἀντιοχείας ὁ πατριάρχης Θεόδωρος ὁ υἱὸς τοῦ Σαμποῦνι.

124. Εἰς δὲ τοὺς ἑπτακοσίους τετρακοσιαδύο ἐπατριάρχηεν Μιχαήλ * ὁ Μαβέρδης.

117. După el fu patriarh *Nicon*, care muri la 21 Ianuarie 6903.

118. După el ajunse patriarh *Mihail*, nepotul lui Mihail de mai sus * Acesta scrise și cronologia patriarhilor care l-au precedat. In vremea lui veni Tamerlan, bărbat fără de lege și războinic, jefuind pretutindenți fără nici o milă. Patriarhul Mihail, strângând tot ce avea, fugi în Cipru, unde și muri la 8 Aprilie, în anul 6905. * p. 69

119. După el veni *Pahomie al III-lea*, transferat de la Emesa. El era din Avsitida, orașul lui Iov. El muri la 9 Octombrie în anul 6921.

120. După el ajunse patriarh *Kir Marcu*, care muri în anul 6943.

121. După el ocupă scaunul *Dorotei*, în zilele căruia s'a ținut la Florența, al VIII-lea sinod, la care neputând să meargă un călugăr al său, trimise un locșitor. Acest sinod avu loc în anul 6948 de la Adam, de la Christos 1438 și 843 după era turcească. Suspendatul patriarh muri la 8 Septembrie, în anul 6960.

122. După aceasta fu ales *Marcu*, episcop de Sednaia, și ocupând tronul fu chemat *Mihail*.

123. In anul 7006, conducea scaunul apostolic al Antiohiei, patriarhul *Teodor Ibn-Sabuni*.

124. In anul 7032 ajunse patriarh *Mihail* * *Maverdis*. * p. 70

125. Βίς δὲ τοὺς ἑπτακοσίους τεσσαράκοντα ἔννεά ἐγένετο πατριάρχης ὁ Δωροθέος, ὅσους διὰ τινὰ περιστάτικὰ καὶ συκοφαντίας ἐξώσθη τοῦ θρόνου· ἐν ἡμέραις τοῦ χυρ Ἱερεμίου Κωνσταντινουπόλεως, Ἁλεξανδρείας δὲ χυρ Ἰωακείμ, καὶ Ἱεροσολύμων χυρ Γερμανοῦ· οἵτινες ἅπαντες εὐρεθέντες τότε εἰς τὴν Ἱεροσολήμ ἀπεφώνησαν κοινῶς τὴν καθαίρειν τοῦ διαληφθέντος χυρ Δωροθέου Ἀντιοχείας· οὗτος λοιπὸν ἐποίησεν εἰς τὸν θρόνον ἔτη τριαντατρία. Μετὰ δὲ τὴν καθαίρειν ἐκοιμήθη καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Δαμασκοῦ κατὰ τὸ ἔθος τῶν πρὸ αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τὸν καιρὸν τούτου, ἔπαυσεν ἡ τοιαύτη συνήθεια, καὶ τοὺς θάπτουσι τώρα καθὼς φαίνεται ἔξω τῆς πόλεως.

126. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἀντιοχεῖς ἐνήρυσαν τὸν Βηρυτοῦ Ἰωακείμ, καὶ τὸν ἔκαμαν πατριάρχην ἐν ἔτει ἑπτακοσιοστῶ πεντηκοστῶ πρώτῳ. Εἰς τὰς ἡμέρας τούτου καὶ ὁ Μακάριος ἐπίσκοπος Καρῶν ἐγένετο ἕτερος πατριάρχης διὰ συνδρομῆς τινῶν, καὶ οὕτως διηρέθη τὸ πόμυιον εἰς δύο, καὶ ὁ μὲν Ἰωακείμ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐλειτούργει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἱερομάτρουρος Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης· ὁ δὲ Μακάριος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνανίου, διότι ἀκήμη τὴν εἶχαν οἱ χριστιανοί. Ἐγίνοντο δὲ μεταξὺ τούτων σκάνδαλα πολλὰ καὶ συγχύσεις, καὶ ἐξοδαίς μεγάλαις εἰς τὸν λαὸν ἕως χρόνους ἐπιτά, εἶτα ἀσθενήσας ὁ Μακάριος καὶ προσκαλέσας τὸν Ἰωακείμ πρὸς τοῦ λόγου τον ἐζήτησε συγχώρησιν, ὅσους συγχωρήσας αὐτὸν τὸν ἔκαμε καὶ μεγαλόσημον, καὶ οὕτως ἀνεπαύθη * καὶ ἐγένετο εἰρήνη καὶ ἀγάπη εἰς τὸν λαὸν, καὶ εἶπεν ὁ Ἰωακείμ, ἰδοὺ τώρα ἔγινα πατριάρχης ἀληθινός.

Ἦτιον δὲ τὸν καιρὸν ἐκείνον μία κακὴ συνήθεια εἰς τοὺς Δαμασκη-

125. In anul 7049 ajunse patriarh *Dorotei*, care fu gonit din scaun din pricina unor împrejurări și calomnii, în vremea lui Kir Ieremia patriarhul Constantinopolului, lui Kir Ioachim al Alexandriei și Gherman al Ierusalimului, care găsiindu-se cu toții atunci în Ierusalim, pronunțară în comun caterisirea sus zisului Dorotei al Antiohiei. Acesta ocupase scaunul vreme de 33 ani. După depunerea lui, el muri și fu îngropat în biserica Damascului după obiceiul predecesorilor săi. Din vremea aceasta, a încetat acest obicei și patriarhii să îngroapă acum afară din cetate, după cum se poate vedea.

126. După aceasta Antiohienii aleseră pe *Ioachim* al Beritului și-l făcură patriarh în anul 7051. În vremea acestuia era și un alt patriarh Macarie de Qara, cu concurența câtorva și astfel turma se împărți în două: Ioachim săvârșia liturghia cu ai săi în biserica sfântului Ieromartir Ciprian și sf Iustina, iară Macarie împreună cu ai săi în biserica sfântului apostol Anania, pentru că o aveau creștinii. Intre ei se născură multe scandaluri turburări și multe dihonii în popor vreme de șapte ani. În urmă Macarie căzu bolnav și chemând pe Ioachim la el îi ceru iertare. Acesta îl iartă și îl introduse în marea shimă și astfel el muri * și fu pace și dragoste în popor. Iar Ioachim zise: „Iată acum am ajuns cu adevărat patriarh“.

În această vreme locuitorii Damascului aveau un rău obicei

καὶ, ὅτι ὁποῖος ἤθελε νὰ ὑπανδρεύ-
 ῃ τὴν θυγατέρα του ἐζήτει με-
 γάλην προῖκαν ἀπὸ τὸν γαμβρόν.
 Ἦνυχε δὲ ἓνας πλούσιος, καὶ ἐ-
 χουρίας θυγατέραν δι' ὑπανδρείαν,
 ζήτην μεγάλην προῖκαν καὶ διὰ τοῦ-
 το δὲν ἤθελεν τινὰς νὰ λάβῃ τὴν θυ-
 γαίτην του· καὶ ἀφ' οὗ ἐπέρασε και-
 ρὸς πολὺς καὶ δὲν τὴν ὑπάνδρυσεν
 ὁ πατήρ της, ἦλθεν εἰς αὐτὴν μία
 γυναικίνα τούρκισσα σταλμένη
 ἀπὸ ἓνα της γείτονα στρατιώτην, ἡ
 ὁποῖα πλανώντως τὴν με ἀπατηλά
 λόγιον τὴν ἐπαραινέσεν, ὅτι νὰ
 ὑπανδρευθῇ καὶ νὰ πάρῃ τὸν στρα-
 τιώτην ἐκείνον, καὶ ὡσὸν τὴν ἐκατά-
 πεισε, τὴν ἐπῆρεν καὶ τὴν ἐπῆγεν
 εἰς τὸ κρητήριο τῶν Ἀραρηῶν, καὶ
 συντηκύντας ἐπῆρε τὸν στρατιώτην
 ἐκείνον διὰ ἄνδρα της, καὶ κρά-
 ζουρίας τὸν πατέρα της εἰς τὸ κρη-
 τήριον τοῦ ἐπῆρεν ἑπτὰ χιλιάδες
 χρῆσια, διὰ τὰ ὅσα ἤθελεν τάχα νὰ
 δώσειν θεληματικῶς, ἂν ἤθελεν τὴν
 ὑπανδρεύσῃ αὐτός· καὶ ἐγένετο με-
 γάλῃ κατασχύνῃ εἰς τοὺς χριστιαν-
 οὺς. Διὰ τοῦτο οὗτος ὁ πατριάρχης
 συναθροίσας ὄλους τοὺς ἀρχιερεῖς
 τοῦ θρόνου, ἔκαμε σύνοδον εἰς τὴν
 ἐκκλησίαν τῆς Δαμασκοῦ, καὶ ἀπο-
 φασίσαν, ὅτι νὰ δίδεται ἡ προῖκα
 καὶ τὰ τέσσαρας τάξεις, ἦγουν οἱ
 μὲν πλουσιώτεροι νὰ δίδουν τεσσα-
 ρακόντα ὀκτὼ γρόσια, οἱ δὲ κατώ-
 τεροι τριανταεξ, οἱ τρίτοι εἰκοσι-
 ῆμισυ καὶ οἱ τούτων πτωχότεροι
 δέκα· ὁ δὲ πατήρ τῶν κορασιῶν
 καὶ δίδῃ ὅ,τι εἶναι ἡ προαίρεσις του
 ἄνευ ὑπὸς βίας. Ἐγραψαν * δὲ καὶ
 τὴν ἀπόφασιν ταύτην εἰς μίαν πλά-
 κην, καὶ τὴν ἔστησαν εἰς ἓνα μέρος
 τῆς ἐν Δαμασκῷ ἐκκλησίας, καθὼς
 φαίνεται καὶ ἕως τὴν σήμερον· ἀπο-
 σπαστικῶς δὲ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς πα-
 τριάρχας, ἔλαβεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν
 ταύτην βεβαίωσιν ποιμάνας λοιπὸν
 τῶν κλιῶν θεαρέστως, καὶ δι' ἑθύνας
 τῶν ἀποστολικῶν θρόνων εὐσεβῶς ἔτη
 ἡμεμιναίῃ ἀνεκάναστο ἐν Κυρίῳ·
 καὶ ἀπὸ Ἀδάμ, ζ' π'.

cine voia să mărite pe fiica sa
 cerea o mare dotă de la ginerele
 său. Se întâmplă că un om bogat
 având o fată de măritat, ceru
 o mare dotă și pentru aceasta
 nimeni nu voia să ia în căsătoria
 pe fiica sa. După trecere de
 multă vreme deoarece tatăl nu
 căsătorise încă pe fiica sa, veni
 la dânsa o turcoaică bătrână, —
 trimisă de un vecin al ei care
 era soldat, —care amăgindu-o cu
 cuvinte înșelătoare o îndemnă
 să se mărite și să se ducă după
 acel soldat. După ce a convins-o,
 a luat-o și a dus-o la tribuna-
 lul Agarenilor: fata se făcu
 turcoaică și luă în căsătorie pe
 soldatul acela. Și chemând pe
 tatăl ei înaintea tribunalului îi
 luă șapte mii de piaștri, pe cari
 ar fi fost să-i dea așa zicând
 de bună voie, dacă ar fi vrut
 să-și căsătorească el însuși pe
 fiica sa. Acest lucru a produs
 mare rușine între creștini.

Pentru aceasta patriarhul adu-
 nă pe toți arhierii scaunului,
 făcu un sinod în biserica Dama-
 scului și hotărâra ca dota să se
 dea după patru categorii, adică:
 cei mai bogați 48 piaștiri, cei
 ce veneau după ei 36, cei din a
 treia categorie 24, iar cei mai
 săraci decât aceștia 12, iar tatăl
 fetelor să dea ceea ce binevoște,
 fără vr'o constrângere. Ei scri-
 seră * această hotărâre pe o
 placă și o așezară într'o parte
 a bisericii din Damasc, după cum
 se vede și până astăzi. Ioachim
 trimițând această hotărâre și
 celorlalți patriarhi, primi întări-
 rea din partea lor. Păstorind
 poporul într'un chip plăcut lui
 Dumnezeu și conducând cu pieta-
 te scaunul apostolic timp de 33
 ani, adormi întru Domnul anul
 7084 de la Adam.

* p. 72

127. Συναχθέντες δὲ ὄλοι οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τὴν Δαμασκὸν ἐψήφισαν ἕξ ἑαυτῶν τρεῖς ἀρχιερεῖς, Γρηγόριον τὸν Χαλεπίου, καὶ Μιχαὴλ τὸν Εὐχαΐτων, καὶ Ἰωακεῖμ τὸν Τριπόλεως, καὶ τοὺς εἶπεν ἡ σύνοδος, ὅτι νὰ ἐκλέξουν ἕνα ἕξ ἑαυτῶν ἰδίως διὰ πατριάρχη· ὁ δὲ Χαλεπίου διατὶ εἶπεν ἐκεῖ τοὺς γονεῖς του δὲν ἀγαποῦσε νὰ ἐβγῶν ἐκεῖθεν, ὅθεν λαβὼν χάριτος ἔγραψεν, ὅτι οὕτω λέγει ὁ γράφας Γρηγόριος Χαλεπίου, πῶς ἔστρεξα, ὅτι ὁ Εὐχαΐτων Μιχαὴλ νὰ ἴηαι πατριάρχης εἰς ἡμᾶς. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Τριπόλεως Ἰωακεῖμ ἔγραψε καὶ αὐτὸς ὁμοίως, καὶ ὡσὰν ἐβγήκαν ἔξω ἰδόντες οἱ λοιποὶ τὰς ὑπογραφὰς ἐγάρησαν πολλὰ καὶ οὕτως τὸν ἐμετάθεσαν εἰς πατριάρχη ἐν ἔτει ζπε'ω.

128. Μετὰ δὲ καιρὸν ἱκανὸν ἔχοντες ἔχθραν τινὲς κατ' αὐτοῦ, ἔφεραν αὐτὸν εἰς τὸ κοιτήριον τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ τὸν ἐσυκοφάντησαν πῶς νὰ ἔκαμεν ἁμαρτίαν, καὶ εὐρόντες ἕνα του κακοκαλόγηρον τοῦ ἔδωσαν ἱκανὰ χρήματα, καὶ τὸν ἔμαθον καὶ ἐμαρτύρησε κατ' αὐτοῦ, πῶς εἶναι τάχα ἀληθὲς τὸ πρᾶγμα ὅθεν τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ πατριαρχεῖον. Ὁ δὲ ὄντας μάλιστα καὶ καταβαρυνόμενος ἀπὸ αὐτοὺς ἐπῆγεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Ἐλευθερούπολιν, τὴν ὀνομαζομένην τανῦν Χαμὰ, φθάνωντας δὲ ἐκεῖ καὶ μανθάνωντας το ὁ Χαλεπίου * Γρηγόριος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐλέγχωντας κατὰ πολλὰ καὶ ὀνειδίζωντας τον, πῶς ἄφησε τὸν θρόνον του χωρὶς σύνοδον, μόνον μὲ λόγια κακῶν ἀνθρώπων, τὸν ἐκατάπεισε νὰ μετανοήσῃ εἰς τὴν παραίτησιν, ὅπου ἔκαμεν· ὅθεν λειτουργῶντας ἐκεῖ εἰς τὸ Χαμὰ μὲ τοὺς συννευθεθέντας ἀρχιερεῖς, ἀφώρισε τοὺς Δαμασκηνοὺς, οἱ δὲ ἀποστελλαντες ἤφεραν τὸν Τριπόλεως Ἰωακεῖμ, καὶ τὸν ἔκαμαν πατριάρχη. Ὅθεν ὄντας

127. Adunându-se toți arhiereii din Damasc aleseră dintre ei trei episcopi: Grigorie al Alepului Mihail al Evhaitelor, și pe Ioachim al Tripolisului. Sinodul le dădu imputernicire ca să aleagă pe unul din ei pentru a fi patriarh. Episcopul de Alep însă, fiindcă își avea familia acolo nu voia să plece, ci luă o hârtie și scrisse: „Astfel zice Grigorie al Alepului care a scris aeestea, vreau ca Mihail al Evhaitelor să fie patriarh peste noi“. Văzând aceasta, Ioachim al Tripolisului scrisse și el la fel. După ce eșiră din sala de vot, ceilalți, văzând ceea ce ei scriseră, s'au bucurat foarte. Astfel ei îl transferară pe Mihail ca patriarh în anul 7085.

128. După un timp îndelungat, de oarece unii îl dușmăneau, îl citară înaintea tribunalului Agarenilor și-l învinuiră cum că a păcătuit. Ei găsiră un călugăr rău căruia îi dădură mulți bani și pe care-l puseră să mărturisească împotriva lui și să spună că lucrul este adevărat și astfel îl înlăturară din patriarhat. Iar el fiind și desgustat de ei, se retrase în patria sa Eleuteropolis, care se cheamă acum Hama. Ajungând acolo și aflând și Grigorie de Alep*, veni și dojenindu-l foarte și ocărându-l de cum a putut să părăsească scaunul fără o decizie sinodală, ci numai după vorbele oamenilor răi, îl convinse să se căiască de dimisia sa, ceea ce și făcu. Deaceea săvârșind sfânta liturghie dimpreună cu arhiereii care se aflau în Hama, afurisi pe Damaschieneni. Aceștia însă trimiseră să fie adus Ioachim al Tripolei și-l făcură patriarh. Deci fiind doi Patriarhi, se împărțiră și creștinii

δύο πατριάρχαι, ἐμοιράσθησαν καὶ οἱ χριστιανοὶ εἰς δύο μέρη, ἓνα μὲ τὸν Ἰωακείμ, καὶ ἄλλο μὲ τὸν Μιχαήλ· καὶ οὕτως ὁ μὲν Ἰωακείμ, ἀφώριζε τὸ μέρος τοῦ Μιχαήλ, ὁ δὲ Μιχαήλ πάλιν τὸ μέρος τοῦ Ἰωακείμ· εἰς τόσον ὅτι ἀκολούθησαν πολλὰ καὶ μεγάλα ἔξοδα, καὶ συγχύσεις καὶ ταραχαί, μάλιστα καὶ φόνοι, καὶ πολλοὶ ἀσέβησαν. Ὁ δὲ Μιχαήλ κάμνωντας ἐπίτροπόν του εἰς τὰ μέρη ὁποῦ τοῦ ἐπέιθοντο, τὸν Χαλεπίου Γρηγόριον, καὶ δίδωντάς του θέλημα νὰ βάνη καὶ σάκκον, (διότι δὲν εἶχαν εἰς τοῦτο ἄδειαν) ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν ἡμέραις Ἰερεμίου τοῦ πατριάρχου, καὶ ἀνέφερε τὴν ὑπόθεσιν του. Ὁ δὲ ποιήσας σύνοδον, ἐβεβαίωσεν κοινῶς ὅλοι, ὅτι νὰ εἶναι ὁ Μιχαήλ νόμιμος πατριάρχης Ἀντιοχείας, καὶ οὕτως ἐστράφη εἰς τὸ Χαλέπιον μὲ δοριμὸν, καὶ ἄνηρωπον βασιλικόν, ὅθεν ἐπλήθυναν τὰ κακὰ καὶ αἱ συμφοραὶ μὲ τὰ παντοτινὰ σκάνδαλα, διὰ τὰ ὁποῖα ἀπῆλθεν ἐκ δευτέρου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀνήγγειλε τὰ συμβεβηκότα. Ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ λοιπὴ σύνοδος βλέπωντας τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς συγχύσεις, τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ ἀφεθῆ, καὶ πηγαίνη νὰ ἠσυχάσῃ εἰς τὴν μητρόπολιν του, εἰς τὰ * Ἐδχάϊτα· ὅθεν στραφεὶς ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ θαλάσσης, καὶ φθάνωντας εἰς τὴν Ῥόδον, ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ, καὶ κηδεύθη μετὰ εὐλαβείας. Ἐκαμὲ δὲ εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἔτη ἑπτὰ. Καὶ μετὰ τούτων ἔμεινε ὁ Ἰωακείμ μόνος, καὶ ἐπανασαν τὰ σκάνδαλα, οἱ δὲ χριστιανοὶ εἰρήνευσαν ὅμοως ἦσαν εἰς τὸν θρόνον χρεὴ πολλὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ῥωσσίας, ἤτοι εἰς τὴν Μονχοβίαν, τοῦ ὁποῖου ἡ εἰκόνα ἀπόκειται εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Κιόβου, ἀντάμα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ

în două tabere: una pentru Ioachim, iar alta pentru Mihail. Și așa Ioachim afurisia tabăra lui Mihail, iar Mihail pe acea a lui Ioachim, așa că urma rău multe și mari dihonii, turburări și neorândueli, ba chiar și omoruri, iar mulți lepădară credința. Mihail făcând pe Grigorie de Alep vicar a lui pentru ținuturile care ascultau de el și dându-i voie să poarte sacos — pentru că episcopii nu aveau voie — se duse la Constantinopol în zilele patriarhului Ieremia, căruia îi spuse pricina. Iar acesta adunând un sinod, toți confirmară împreună că Mihail este patriarhul canonic al Antiochiei și așa se întoarse la Alep cu deciziunea și cu om împărătesc, ceea ce făcu să se înmulțească răutățile și nenorocirile cu tot felul de neorândueli. Pentru aceasta Mihail se duse a doua oară la Constantinopol și dădu de știre despre cele întâmplate. Patriarhul de Constantinopol și sinodul văzând smintelle și turburările, îl sfătuiră să lase scaunul patriarhal și să se ducă să se odihnească la mitropolia lui, la * Evhaita. Intorcându-se din Constantinopol pe mare și ajungând la Rodos, adormi în Domnul și fu îngropat cu evlavie. El ocupase scaunul patriarhal timp de șapte ani. Astfel Ioachim rămase singur, iar turburările încetară și creștinii se liniștiră. Scaunul patriarhal avea însă multe datorii; pentru aceasta el plecă la Constantinopol și de acolo în părțile Rusiei, adică în Moscova. Portretul lui se află în orașul Kiev, împreună cu acel a lui Ieremia al Constantinopolului, Meletie al Alexandriei și Teofan al Ierusalimului.

Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου, καὶ Μελετίου Ἀλεξανδρείας, καὶ Θεοφάνους Ἱεροσολύμων.

Μετὰ ταῦτα ἐστράφη πάλιν εἰς τὴν Δαμασκὸν, καὶ ἐκυβέρενα τὸν θρόνον καὶ τὸ ποιμνίον του. Τότε δὲ καὶ ὁ κακομοναχὸς ἐκεῖνος ὁ καταμαρτυρήσας ψευδῶς κατὰ τοῦ πατριάρχου Μιχαήλ, ἀσθένησε βαρέως, καὶ ἐπαρακάλει πολλὰ τὸν πατριάρχην, νὰ τὸν δεχθῆ, νὰ εἰπῆ τὸν λογισμόν του, καὶ νὰ ἐξομολογηθῆ εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ παρακινηθεὶς καὶ ἀπὸ μεουσιείας τινῶν, ἐπῆγεν εἰς τὸν ἀσθενῆ, ὅστις ἐξομολογούμενος, μεταξὺ εἰς τὰ λοιπὰ εἶπε καὶ τοῦτο, λέγων. Συγχώρησόν μοι, Δέσποτα καὶ τοῦτο, ὅπου ἔμαρτύρησα κατὰ τοῦ πατριάρχου Μιχαήλ ψευδῶς. Τοῦτο ἀκούσας ὁ πατριάρχης ἐπράχθη καταπολλὰ, καὶ ὠργίσθη αὐτὸν λέγωντάς του. Ἐγὼ ἐλόγιαζα, ὅτι ἔμαρτύρησες ἀληθῶς κατὰ τοῦ Μιχαήλ, καὶ ἔλεγα, ὅτι ὅστις τελέσει τὴν ἁμαρτίαν ἐκεῖνην, ὅπου ἐσὺ ἔμαρτύρησες, κατὰ τοὺς θείους νόμους καθήρεται καὶ διὰ τοῦτο ἀποτόλμησα ἐγὼ, καὶ ἀφίνωντας τὴν μητρόπολίν μου, ἔγιαν πατριάρχης* τῶρα δὲ ἐβεβαιώθην πῶς ἔκαμα παρανομίαν μεγάλην, νὰ ἐβγάλω ἀπὸ τὸν θρόνον πατριάρχην νόμιμον καὶ δίκαιον, χωρὶς αἰτίαν εὐλογον, καὶ νὰ γένω ἐγὼ. Διὰ τοῦτο γίνωσκε ἄθλιε, ὅτι διὰ τούτην σου τὴν ψευδομαρτυρίαν ἔση ἀσυγχώρητος καὶ ἀφωρισμένος ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ οὕτως ὁ μὲν πατριάρχης ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ, ὁ δὲ κακὴν κακῶς ἀπώλετο. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκκλησιῶν εἰς τὰ μέρη τῆς ἐπαρχίας Βόστρων, κακεῖσε ἀσθενήσας, ἀνεπαύθη.

129. Μετὰ τοῦτον ἐκλέξαντες ἄλλον Ἰωακείμ τὸν Ἐμεσῆς, τὸν ἔκαμιν πατριάρχην ὅστις ἐποίμανε τὸ ποιμνίον καλῶς χρόνους ἑνδεκα εὐρέθη δὲ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτοῦ

După aceasta se întoarce din nou în Damasc și conduse scaunul patriarhal și turma lui. Atunci acel călugăr rău care mărturisise fals împotriva patriarhului Mihail căzu greu bolnav, și rugă mult pe patriarh ca să-l primească să-și spună cugetul și să se mărturisească lui. Patriarhul fiind îndemnat și prin mijlocirea unora, se duse la bolnav, care mărturisindu-i-se spuse între altele și acestea: „Iartă-mă, Stăpâne, și de aceasta, că am depus mărturie mincinoasă împotriva patriarhului Mihail“. Patriarhul auzind se turbură foarte și se mânie pe el zicând: „Eu am crezut că tu ai mărturisit adevărat împotriva patriarhului Mihail și ai zis că cel care săvârși păcatul despre care tu ai mărturisit, acela după sfintele canoane se caterisește și pentru aceasta am cutezat și părăsind mitropolia mea am devenit patriarh*. Acum însă sunt convins că am comis o mare fărâdelege alungând din scaun un patriarh canonic și drept fără pricină binecuvântată, pentru ca să-i iau locul. Deaceia să știi, ticălosule, că pentru această mărturie mincinoasă a ta nu vei fi iertat nici în viața de acum nici în cea viitoare“. Astfel patriarhul ieși de la el, iar bârfitorul acela muri. Apoi patriarhul plecă să viziteze bisericile din părțile eparhiei Bosra și acolo îmbolnăvindu-se muri.

129. După el, episcopii alegând pe un alt *Ioachim* de Emesa, îl făcură patriarh. Acesta păstorii bine turma sa vreme de 11 ani. În zilele lui se găsi un om per-

Ένας κακόςτροπος άνθρωπος από την Λαμασκόν, ο οποίος πηγαίνοντας εις τὰ μέρη τοῦ Κιαιμαχίου καὶ τοῦ Τζεμεζικιεζέκ καὶ τὰ τούτων περίχωρα, τὰ ὁποῖα εἶναι εις τὴν Ἀνατολήν, ἐπροσοπίθη πῶς εἶναι ἀρχιερεὺς ἀπειταλμένος ἀπὸ τὸν πατριάρχην, δείχνωντάς τους καὶ γράμματα τοῦ πατριάρχου περὶ αὐτοῦ τάχα νοστατικά, τὰ ὁποῖα ἦταν πλαστά. Οἱ δὲ ἀπὸ τὴν ἀπλότητά τους, καὶ διατὶ δὲν ἐπήγαναν πρὸς αὐτοὺς ἀρχιερεῖς συχνά, τὸν ἐπίστευσαν καὶ τὸν ἐδέχθησαν ἀσπασίως. Αὐτὸς δὲ ὁ παρανομώτατος ἀρχιερεὺς καὶ ἐχειροτόνει ἱερεῖς, καὶ διακόνους, καὶ μοναχοὺς ἐκούρευε, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰ τῶν ἀρχιερέων ἐτέλει. Τοῦτο μαθὼν ὁ πατριάρχης, ἔστειλεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν Χαλεπίου Μακάριον, ὅστις ἀναγγέλλας τὰ συμβεβηκότα τῷ πατριάρχει Κωνσταντινουπόλεως, διὰ μεσιτείας ἐκείνου ἔστειλεν ἀνθρώπων βασιλικῶν, καὶ ἤφερε τὸν ψευδοεπίσκοπον * ἐκεῖνον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ζητοῦντες ἀπ' αὐτὸν τὰ εἶ τι ἐσύναξεν, ἐκεῖνος ἀπεκλιθεὶς τὴν σωτηρίαν του, ἀσέβησεν διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Χαλεπίου ἄμετρα λυπηθεὶς, καὶ ἀσθενήσας ἀπέθινεν. Οἱ δὲ πατριάρχαι ὁ, τε Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀντιοχείας ἀπογύσισαν οὐνοδικῶς, ὅτι ὅσους ἐχειροτόνησεν ὁ ψευδοεπίσκοπος ἐκεῖνος νὰ μεταχειροτονηθοῦν, ἐπειδὴ ἦσαν καὶ αὐτὸς ἀχειροτόνητος.

Μετὰ ταῦτα οὗτος ὁ πατριάρχης Ἰωακείμ ἔζησεν ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ ἐποιεῖτο τὸ ποιμνιὸν του θεαρέτως ἕτη ἑνδεκά· ὁμως εἰς τὸ ὕστερον ἔχασε τὸ φῶς του· ὅθεν οἱ ἐκεῖσε ἐβλήθησαν ἕναν ἀρχοντα ἀξιωτάτου, τὸν ἐπικαλούμενον τοῦ Ἐρυθροῦ, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ὁ πατριάρχης διάκονον, ἕτα ἱερέα, καὶ ἀρχιερέα· ἀνάγκασιν δὲ τὸν πατριάρχην, νὰ παύσῃ ποιεῖν εἰς αὐτὸν, καὶ αὐτὸν ἐγένετο. Ὁ δὲ πατριάρχης ὁ

vers din Damasc, care se duse în părțile Kiamahiului și Gemez-Kiezekului și în împrejurimile lor, în Anatolia, dându-se drept arhiereu trimis de patriarh, arătând și scrisori din partea patriarhului în formă de scrisori de recomandare, care erau false. Locuitorii, însă, din pricina simplității lor și pentru că rare ori se ducea la ei vre-un arhiereu, îl crezură și-l primiră bine. Dar acest om fărădelege începu să hirotonească preoți și diaconi și să tundă monahi, săvârșind toate celelalte slujbe ale arhierilor. Aflând despre aceasta patriarhul, trimise la Constantinopol pe Macarie de Alep, care făcând cunoscut ceea ce s'a întâmplat, patriarhului din Constantinopol, trimise prin mijlocirea acestuia un om împărătesc, care aduse la Constantinopol pe acel fals episcop * și-i ceru socateală de ceea * p. 76 ce adunase. Acest om pierzând nădejdea în salvarea lui, se făcu apostat. Episcopul de Alep se întristă peste măsură și muri. Patriarhii, Constantinopolului, și Antiohiei hotărâră prin sinoade că pe câți i-a hirotonit acel pseudo-episcop să fie hirotoniți din nou, pentru că el însuși nu era hirotonit.

După aceasta patriarhul Ioachim trăi în pace și păstori turma lui în chip plăcut lui Dumnezeu, vreme de 11 ani. La sfârșit însă perdu vederea. De aceea cei de acolo, aleseră un nobil foarte vrednic, numit *Ibn-el-Ahmar*, pe care patriarhul îl hirotoni, diacon apoi preot și arhiereu. Ei constrânseră pe patriarh să dea dimisiunea în favoarea acestuia ceea ce s'a și întâmplat. Iar

γύρων ἰσχυρήθη νὰ πηγαίνη εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, καὶ φθάνωντας εἰς τὴν Ἀγγυριον, ἐκοιμήθη ἐκεῖ. Λαβόντες δὲ οἱ μοναχοὶ τὸ λείψανόν του, τὸ ἐπέτασαν εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, καὶ ἐπιμαρτύσαν ἐντίμως.

130. Μετὰ τοῦτον διαμείνας ὁ πατριάρχης Δωρόθεος ἡσυχος εἰς τὸν θρόνον, καὶ κυβερνῶντας τὸν λαὸν καλῶς καὶ θεαρέστως, μετὰ χρόνους ἐπὶ ἐξῆλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν χριστιανῶν κατὰ τὸ σῆνηδες, καὶ ἀσθενήσας βαρέως εἰς ἓνα χωρίον, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ, καὶ ἐτάφη ὁσίως.

131. Μετὰ τοῦτον ἐγένετο πατριάρχης με κοινήν ψῆφον ὁ Βόστρων Ἀθανάσιος ἐν ἔτει ξρῶ'-ω, καὶ μετὰ καιρὸν ἱκανόν, ἔτυχε σκάνδαλον τοιοῦτον. Ἀναστάντες οἱ ἐπαρχιώται ἐξήτουν ἀπ' αὐτὸν βοήθειαν, ὅτι νὰ ἀποσώσῃ τὰ ἐλλείποντα τῶν χαρακίων, τὸ ὁποῖον αὐτὸς μὴ στέργωντας * τὸν ἐγκάλεσαν εἰς τὸ κριτήριον, καὶ φυλακῶνωντάς τον ὁ ἡγεμών.

132. * Εστειλαν οἱ Δαμασκηνοὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν Σιδῶνος Ἰγνάτιον με ἀναφορὰν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Τιμόθεον, ἐγκαλώντας τὸν πατριάρχην Ἀθανάσιον καὶ ζητοῦντες ἀπ' αὐτοῦ διὰ πατριάρχην τους τὸν Ἰγνάτιον. Ὁθεν ὁ πατριάρχης κατὰ τὴν ζήτησίν τους ἐχειροτόνησεν αὐτοῖς πατριάρχην τὸν Ἰγνάτιον τῆ Κυριακῆ τῆς Σαμάρειτιδος. Ὁ δὲ πατριάρχης ἀφελθεὶς ἀπὸ τὴν φυλακὴν πρὸ τούτου, ἐπῆγεν εἰς τὴν Τρίπολιν, κακίως ἀσθενήσας ἀνεπαύθη, καὶ ἐτάφη εἰς τὸ μοναστήριον τὸ ὀνομαζόμενον Κεφτήν καὶ ἔκαμεν εἰς τὸν θρόνον ἔτη ἑπτά.

133. Μετὰ τὴν θανὴν τοῦτου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κύριλλος ὁ Βόστρων, μητροπολίτης, διὰ συνδρομῆς τῶν Τριπολιτῶν ἐγένετο πατριάρχης, μεταίτιθις ἀπὸ τῶν πνευροθέντων ἐκείνοι ἀρχιερέων τῆ αὐτῆ Κυριακῆ τῆς Σαμάρειτιδος, ἐν ἣ καὶ ὁ Ἰγνά-

patriarhul cel bătrân voi să meargă la muntele Sinai, și ajungând în Egipt, muri acolo. Călugării, luând trupul lui, îl aduseră în muntele Sinai, și-l îngropară cu cinste.

130. După el, patriarhul *Doro-tei* rămase liniștit pe tron, conducând poporul bine și plăcut lui Dumnezeu. După șapte ani plecă pentru vizitarea canonică a creștinilor după obicei și îmbolnăvinduse-se într'un sat, adormi întru Domnul și fu îngropat cu sfințenie.

131. După el, ajuns patriarh, cu unanimitate *Atanasie* al Bosrei în anul 7119, iar după puțină vreme, se iscă o neorândueală. Locuitorii eparhiei îi cerură sprijin ca să fie scutit de restul haraciului. Fiindcă el nu voia să consimtă,* îl chemară la tribunal și guvernatorul îl puse la închisoare.

132. Locuitorii Damascului trimiseră o reclamație la Timotei patriarhul Constantinopolului prin Ignatie al Sidonului, acuzând pe patriarhul Atanasie și cerând în locul lui ca patriarh pe Ignatie. Atunci patriarhul Constantinopolului după cererea lor le hirotoni patriarh pe *Ignatie*, în Duminica Samarincii. Iar patriarhul Atanasie, ieșind din închisoare înainte de aceasta se duse la Tripoli și acolo îmbolnăvinduse murî și fu îngropat în mănăstirea Keftin, după o păstorie de șapte ani.

133. După înmormântarea acestuia, *Ciril*, fratele lui, mitropolit de Bosra, ajuns patriarh cu concursul Tripolitanilor, fiind transferat de către episcopii care se găseau acolo în aceeași Duminică a Samarincii, când și

πιος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Συνελθόντων δὲ τούτων τῶν δύο πατριαρχῶν, καὶ φιλονικούντων ἀτάκτως, τὰ ὅσα σκάνδαλα καὶ ἀτοπήματα, Θεοῦ παραχωρήσει, συνέτρεξαν καὶ συνέβησαν, δαπάναις ματαίας, καὶ δλέθρου ψυχοφθόρου αἴτια, δὲν εἶναι πρέπον γραφῇ παραδοῦναι, ἀλλὰ ὡς ἀνωφελεῖ, τὰ παρατρέχομεν διὰ τὴν μὴν γίνεται μετὰ τὴν διήγησιν διαδόσιμον τὸ κακὸν εἰς τοὺς ἀπλουστέρους· τοιαῦτα λοιπὸν καὶ τοσαῦτα τότε ἐγίνοντο Θεοῦ παραχωρήσει, διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ, ὅπου ἀγαποῦσαν ταῖς τοιαύταις ταραχαῖς καὶ τὰ σκάνδαλα. Διὰ τούτων καὶ ἔμειναν εἰς τὰ σκάνδαλα ταῦτα χρόνους δεκατέσσαρες, ἕως ὅπου καὶ οἱ πατριάρχαι ἐκεῖνοι * ἐτελείωσαν τὴν ζωὴν των.

134. Μετὰ ταῦτα ἐκλεξαν οἱ Δαμασκηνοὶ τὸν Χαλεπίου Μελέτιον διὰ πατριάρχην, ὅστις ἦτον ἀνθρωπος ἐνάρετος καὶ κυβερνήτης καταπολλὰ, διότι πρότερον πολλοὺς χρόνους εἶχε μονάσει εἰς τὴν Ἱεροσολήμων εἰς τὸν ἅγιον Σάββαν μετὰ θανουμένην πολιτείαν. ὁ ὅποῖος μετέπειτα ἐλθὼν εἰς τὸ Χαμὰ τὴν πατρίδα του, διὰ τινα χρεῖαν, καὶ διατρέψας ἐκεῖσε ἱκανὸν καιρὸν, ἐπειδὴ τότε εἶχεν ἀποθάνει ὁ Χαλεπίου, ἐκλεξαν ἀντὶ αὐτοῦ τὸν Μελέτιον τοῦτον, ὡς ἀνὴρ ἦτον φημισμένος εἰς ὅλους διὰ τὴν προτέραν καὶ ἀρετὴν, καὶ ἐχειριτονήθη μητροπολίτης Χαλεπίου παρὰ τοῦ τότε πατριάρχου Ἀντιοχίης Ἀθανασίου. Ὅστις ἐκατόβηθη πολλὰ καὶ διάφορα κατορθώματα εἰς τὸ Χαλέπιον, καὶ πολλῆς φήμης ἄξια, ὅπου καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ πᾶσιν εὐφημεῖται καὶ μακροβίωται· διότι ἀνεκαίνισε καὶ ἠδύνησε τὴν ἐκκλησίαν τῆς μητροπόλεως, ἔκτισε κελλία καὶ αὐλὴν εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἀρχιερέων, διεφθαρμένῃ βιβλίῳ δι' ἐπιμελείας του τὰ

Ignatie fu hirotonit la Constantinopol. Nu se cuvîne să se consemneze în scris câte turburări și câte desordini se produsură prin voia lui Dumnezeu, pricină de neorânduell nefolositoare și pierderi de suflete, când s'au întâlnit acești doi patriarhi, certându-se fără nici o pricină. Noi le lăsăm la o parte ca fiind inutile, pentru că cu povestirea lor să nu se transmită răul la cei mai simpli. Așa fel și așa de mari rele se întâmplară atunci prin voința lui Dumnezeu, pentru păcatele poporului, care iubea asemenea neomenii și turburări. Pentru aceasta și rămaseră în aceste zbuclumări timp de 14 ani, până când și patriarhii aceia * își * p. 78 sfârșiră viața.

134. După aceasta, Damaschienenii aleseră patriarh pe Meletie al Alepului, bărbat virtuos și foarte bun păstor, fiindcă mai înainte el fusese mulți ani monah în mănăstirea sfântului Sava de la Ierusalim, ducându o viață minunată. Intorcându-se după aceea la Hama patria sa pentru oare care nevoi și petrecând acolo destulă vreme, deoarece episcopul de Alep murise atunci, locuitorii aleseră în locul lui pe acest Meletie din pricina renumelui universale pe care i-o dăduse viața lui trecută și prezentă și virtuțile lui și fu hirotonit mitropolit de Alep de către Atanasie patriarhul de atunci al Antiohiei. El făcu multe și diferite fapte de ispravă la Alep, și vrednice de mult renume, așa că și până astăzi memoria sa este obiectul laudelor și binecuvântărilor; pentru că restaură și mari biserici ca cea mitropolitană, zidi chilii și gropniță pentru îngroparea episcopilor, repară și reînnoi prin în-

ἐδιώρθωσε, καὶ ἀνεκαίνισε, καὶ ἄλλα παρθόμενα εἰς ἀφέλειαν καὶ κυβέρησιν τῆς πολιτείας ποιήσας. Διέμεινεν εἰς τὴν μητρόπολιν ἔτη εἰκοσιδύο καὶ μῆνας τρεῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔκαμαν αὐτὸν κοινῇ ψήφῳ πατριάρχην ὡς προελεῖσθαι καὶ τὸν μετωνόμασαν Εὐθύμιον· οὗτος πέμψας εἰς τὸν ἄγιον Σάββαν, ἤφερεν ἓνα ζωγράφον εἰς τὴν Δαμασκὸν ὀνόματι Μελέτιον, ἱερομόναχον ἐκ τῆς νήσου Χίου, διὰ τὰ ζωγραφίῃ ἐκεῖ.

• p. 79 135. Μετὰ δὲ μῆνας ὀκτώ, ἀσθένησεν ὁ πατριάρχης Εὐθύμιος, καὶ * προβλέπωντας τὸ τέλος του, προσεκαλέσατο τὸν ζωγράφον Μελέτιον, καὶ τὸν ἔκαμε διάδοχόν του, καὶ οὗτος ἐκοιμήθη, Ἰανουαρίου α'-ῆ· ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ τεσσαροκοστῷ τρίτῳ. Οὗτος λοιπὸν ὁ Μελέτιος μετονομασθεὶς Εὐθύμιος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ γέροντός του, ἀνεβιβάσθη ἀπ' ἐκεῖνον ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ ἀρχόμενος διῆθνηεν τὸ ποίμνιον του θεαρέστως, ἔκαμε πολλὰ καὶ ἀφέλματα κατορθώματα, ἠύξησε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ πατριαρχείου, ἱερὰ σκευὴ καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ πράγματα κατεκόσμησε, τὰ κελλῖα τοῦ πατριαρχείου ἐκαλλώτισε, καὶ κυβερνῶντας τὸν θρόνον του πιστῶς καὶ ἀγρόπνως, ἔτη δεκατρία, ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ.

136. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐγένετο πατριάρχης ὁ Χαλεπίου Μακάριος, ὅστις ὠνομάζετο πρότερον Μελέτιος· οὗτος μετὰ ἱκανὸν καιρὸν ἔβαλε σκοπὸν τὰ παγυῖνη εἰς τὸ ὀρθόδοξον βασιλεῖον τῆς Μοσχοβίας, ὅθεν μισέωντας ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν, ἤλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, κακεῖθεν εἰς Οὐγγροβλαχίαν, ἐν ἡμέραις τοῦ ἐν μακρυαίᾳ τῇ λήξει Ματθαίου Βοεβόνδα, κακεῖθεν δεχθεὶς μετὰ πάσης τιμῆς καὶ τιμῆς, καὶ πλουσίως φιλοδοξηθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς Μολδαβίαν, κακεῖθεν εἰς Μοσχοβίαν, ἐν

grijirea sa cărțile bisericesti rupte și făcu și alte asemenea lucruri pentru folosul și conducerea comunității. El rămase la această mitropolie 12 ani și 3 luni. După aceasta fu ales patriarh cu unanimitate, după cum s'a spus mai sus, și s'a numit *Eftimie*. Acesta trimițind la mănăstirea sfântului Sava, aduse la Damasc un zugrav numit Meletie, ieromonah din insula Chios, ca să zugrăvească acolo.

135. După opt luni, patriarhul Eftimie se îmbolnăvi și * prevăzând sfârșitul său chemă pe zugravul Meletie și-l făcu succesor al lui și astfel muri la 1 Ianuarie în anul 7143 de la facerea lumii. Acest Meletie schimbându-și numele în *Eftimie* în amintirea dascălului său se sui pe tronul patriarhal în locul lui și începând să conducă turma în chip plăcut lui Dumnezeu, făcu multe isprăvi folositoare: mări biserica patriarhală, o împodobii cu vase sfinte și alte obiecte bisericesti, înfrumuseță chiliile patriarhatului și conducându-și scaunul patriarhal cu credință și pururea veghind, vreme de treisprezece ani, adormi întru Domnul.

136. După el ajunse patriarh *Macarie* de Alep, care se chema mai întâi Meletie. După o bucată de vreme, el își puse în gând să se ducă în împărăția ortodoxă a Moscovei. Plecând din Damasc el se duse la Constantinopol și de acolo în Ungro-Vlahia în zilele celui cu fericit sfârșit Matel Voevod. Fiind primit cu toată cinstea și evlavia și fiind răsplătit cu daruri bogate, el plecă în Moldova și de acolo în Moscovia în zilele prea evlaviosului

ἡμέραις τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Ἀλεξίου Μιχαηλοβίτζη, διατρέψας δὲ ἐκεῖσε δύο ἔτη, ἐφιλοδώρησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς πλουσιώτατα χειρὶ ἐλευθέρῳ, καὶ οὕτω στραφεὶς πάλιν εἰς Μολδαβίαν, καὶ γενόμενος αὐθις εἰς Οὐγγροβλαχίαν, ἡγεμονεύοντος τότε Κωνσταντίνου Βοεβόνδα, ἐκεῖθεν διὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐφθασεν ὑγιῆς καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Δαμασκὸν, ἐν ἔτει ἐπιτακιοχιλιοστῷ ἑκατοστῷ ἐξημοστῷ ἐβδόμῳ.

* Μετὰ δὲ τινα χρόνον, ἐπειδὴ συνέβη εἰς τὴν Μοσχοβίαν κάποια διαφορὰ καὶ φιλονικία μεταξὺ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου καὶ τοῦ πατριάρχου Νίκωνος, ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς Μελέτιόν τινα ἱεροδιάκονον Ῥωμαῖον Χῖον, μὲ πολλὰ καὶ μεγάλα ἔξοδα, ἐπροσκάλεσε τὸν Μακάριον τοῦτον Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Παῖσιον, διὰ τὰ τοὺς εἰρηνοποιήσουσιν. Ὅθεν ἀναστάντες καὶ οἱ δύο οὗτοι πατριάρχαι, καὶ ἀρξάμενοι τῆς ὁδοῦ καθένας ἰδίως ἀνταμώθησαν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, κακῶθεν διὰ τῆς Κασπίας θαλάσσης ἐφθασαν εἰς τὴν Αεούπολιν, τὴν λεγομένην περικοιώτερον Ἀζτερχάνιν, ἢ Ἀστραχάνιν, (ἢ ὅποια εἶναι τοῦ βασιλέως τῆς Μοσχοβίας), καὶ ἐκεῖθεν εὐτυχῶς κατευδόθησαν εἰς τὴν βασιλεύουσαν Μοσχοβίαν ὑπεδέχθη δὲ αὐτοὺς ὁ τότε βασιλεὺς Ἀλέξιος μετὰ πάσης τιμῆς καὶ εὐλαβείας. Μετὰ δὲ ταῦτα θεωρήσαντες συνοδικῶς τὴν μεταξὺ τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ βασιλέως διαφορὰν, τὸν μὲν Νίκωνα τὸν πατριάρχην ἐκάθηρυν, ἄλλον δὲ ἀντ' ἐκείνου ἐχειροτόνησαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα καιρὸν ἱκανὸν ἐκεῖσε διατρέψαντες, μεγάλως δὲ καὶ πλουσίως παρὰ τοῦ βασιλέως φιλοδοξηθέντες, ἐστράφησαν ὁ μὲν Ἀλεξανδρείας διὰ τῆς Μολδαβίας καὶ Οὐγγροβλαχίας, ὁ δὲ Ἀντιοχείας πάλιν διὰ τῆς Ἰβηρίας, (ὁποῦ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Παῦλος ὁ ἀρχιδιά-

ἰμπάρατ Alexie Mihailovici. Petrecând acolo doi ani, împăratul îi făcu cu mână largă daruri bogate și astfel întorcându-se din nou în Moldova și trecând iarăși în Ungro-Vlahia, undă domnea atunci Constantin Voevod și de acolo pe Marea Neagră, ajunse sănătos și fericit la Damasc, în anul 7167. * După o vreme oare * p. 80 care, întâmplându-se în Moscovia o neînțelegere și ceartă între împăratul Alexie și patriarhul Nicon, împăratul trimise un oare care Meletie ierodiacon grec din Chios, cu multe și mari cheltueli și invită pe acest Macarie al Antiohiei și pe Paisie al Alexandriei, pentru ca să-i împăce. Acești doi patriarhi pornind deci la drum și mergând fiecare calea sa, se întâlniră în Iberia și de acolo pe Marea Caspică ajunseră la Leopold, care se cheama în limba persană Azterhanin sau Astrahan, care aparține împăratului Moscoviei și de acolo se îndreptară cu bine spre capitala Moscoviei. Împăratul de atunci Alexie îi primi cu toată cinstea și evlavie. După aceasta examinând în sinod cearta dintre patriarh și împărat, caterisiră pe patriarhul Nicon și hirotoniră un altul în locul lui. Petrecând acolo un timp îndelungat, rasplătiți fiind de împărat cu mari și bogate daruri, se întoarseră: patriarhul Alexandriei prin Moldova și Ungro-Vlahia, iar cel de Antiohia din nou prin Iberia unde fiul lui arhidiaconul Pavel, murî otrăvit și astfel cu ajutorul lui Dumnezeu cel sfânt Macarie se întoarse la Damasc.

κονος αὐτοῦ, φαρμάκῳ φθαρθεὶς ἀπέθανε), καὶ οὕτως σὺν Θεῷ ἁγίῳ κατευωδόθη εἰς τὴν Δαμασκόν.

Μετὰ δὲ καιρὸν ἱκανὸν ἀνεπαύθη, ἐν ἔτει ἑπτακισχιλιοστῷ ἑκατοστῷ ὀγδόῳ, Ἰουνίου δωδεκάτῃ· ζήσας εἰς τὸν θρόνον τὰ πάντα ἔτη εἰκοσιπέντε, καὶ μῆνας ὀκτώ.

p. 81 137. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τούτου τὰ ὄσα ἠκολούθησαν, ἀδύνατον εἶναι * γραφῇ παραδοῦναι ὁμῶς ὡς συντόμως νὰ εἰποῦμεν μερικὰ τινα διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου.

Ἀποθανόντος λοιπὸν τοῦ Μακαρίου ἔγιναν ψῆφοι ἀπὸ ὄλους κοινῶς διὰ τὸν Χαμὰ Νεόφυτον, καὶ ὑπογράφαντες ὅλοι τὴν ψῆφον, (εἰς τοὺς ὁποίους ἦτον καὶ ὁ ἔγγονος τοῦ Μακαρίου Κύριλλος ἱερομόναχος), ἔστειλαν ταχυδρομῶν, διὰ νὰ φέρουν τὸν Νεόφυτον. Μεταξὺ ὁμῶς τούτου μὲ παρακίνησιν τινῶν, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν τὸ κέρδος καὶ τὴν ὠφέλειάν τους ἔκλεξαν τὸν διαληφθέντα Κύριλλον τὸν ἔγγονον Μακαρίου, διὰ νὰ ἔχουν αὐτοὶ ἄδειαν διὰ τὴν ἐκείνου νεότητα, ἐπειδὴ ἦτον τότε χρόνων δεκαοκτῶ, καὶ διὰ προσταγῆς τοῦ πωσιᾶ, ἐψηφίσθη ὁ ἁθρεὶς Κύριλλος. καὶ ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ θρόνου.

138. Μὴ εὐαρεστοῦμενοι δὲ εἰς τοῦτο οἱ περισσότεροι, ἔγραψαν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀναφέροντες τὴν ἰσπίθειαν. Τοῦτο δὲ μαθόντες ἐκεῖνοι. ἔπιστομάλασαν τὸν Νεόφυτον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ αὐτὸν μὲν ἐμπίθεσαν εἰς πατριάρχην Ἀντιοχείας, τὸν δὲ Κύριλλον ἐκάθησαν ἐπ' ἐκκλησίας. Ἀπελθὼν δὲ ὁ Νεόφυτος εἰς τὸν θρόνον του μετὰ καιρὸν ἱκανὸν, ἐπειδὴ ἠκολούθησαν πολλὰ καὶ ἀνεκδήγητα συμβεβηκότα, αἱ' οὗ ἔπερασαν ἔτη δώδεκα, ἔκαμε συμμίτην εἰς τὸν Κύριλλον. Τότε ὁ Κύριλλος παραιλαβὼν ἐκ δευτέρου τὸν θρόνον, καὶ ἔχοντας ψυχρότητα, διὰ τὴν προτέρην φιλονεικίαν, πρὸς τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐναντίον

După un timp oare care el muri, la 12 Iunie în anul 7108, după o păstorie de 25 ani și opt luni.

137. Im este cu neputință * ca * să redau în scris toate câte s'au întâmplat după moartea acestuia (Macarie), totuși vom spune câte ceva pentru a păstra șirul cuvântului. La moartea lui Macarie, fu ales de către toți Neofit de Hama, și toți subscriind alegerea între care era și ieromonahul Ciril nepotul lui Macarie trimiseră un sol ca să-l aducă pe Neofit. Între acestea însă prin îndemnul câtorva care urmăreau câștigul și folosul lor personal, aleseră pe susnumitul Ciril, nepotul lui Macarie, ca să albă ei libertatea pentru tinerețea ei, căci avea numai 18 ani și din porunca pașei, Ciril fu ales și se urcă pe tron.

138. Cei mai mulți ne fiind mulțumiți cu aceasta, scriseră marelui bisericii din Constantinopol, raportându-i chestiunea aceia aflând cum stă lucrul, chemară pe Neofit la Constantinopol și-l transferară la patriarhia de Antiohia, iar pe Ciril îl excomunicară din biserică. După câțva timp Neofit se duse la scaun și din pricină că urmară multe întâmplări imposibil de povestit, după ce trecură 12 ani își dădu dimisiunea în favoarea lui Ciril. Atunci Ciril ocupând pentru a doua oară tronul și păstrând oare care răceală față de subalternul său din pricina vechii rivalități, diferite incidente avură loc între ei, din

μεταξὺ αὐτῶν διάφορα πράγματα, διὰ τὸ ὅποιον οἱ ἐπαρχιωταὶ ἠξέυροντες κάποιον ἱερομόναχον ἠγνούμενον τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὄντα καὶ αὐτῶν τὸ γένος Δαμασκηνόν, ἔβγαλεν ὀριζόμεν βασιλικόν * καὶ ἀποστείλαντες ἤφεραν αὐτὸν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὸν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον μετονομάσαντες αὐτὸν Ἀθανάσιον, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ.

139. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης δὲν παύει νὰ σπέρνῃ σκάνδαλα εἰς τοὺς πιστοὺς καὶ διχοστασίας, ἠκολούθησαν ἐναλλαγὴ τῶν πατριαρχῶν τούτων Κυρίλλου καὶ Ἀθανασίου δις καὶ τρίς. Ὅμως τέλος πάντων ὁ Ἀθανάσιος συλλυπούμενος εἰς ταῖς συμφοραῖς καὶ τὰ ἔξοδα τῆς πολιτείας, καὶ ἀγαπώντας τὴν γαλήνην τῶν ἐκκλησιῶν, ἔκαμε διαλλαγὴν μετὰ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐννενηκοστῷ τετάρτῳ ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, καὶ τοῦ ἐδόθη μὲ κοινὴν γνώμην προεδρικῶς ἡ μητρόπολις τοῦ Χαλέπιου διὰ ζωτροφίαν του, καὶ διὰ τὰ χρέη, ὅπου ἔγιναν εἰς τὸν καιρὸν του, ἐπειδὴ αὐτὸς τὰ ἔλαβεν ἀπάνω του, διὰ νὰ μὴν πέσῃ βάρος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Πατριαρχείου.

Μετὰ δὲ ταῦτα συνέβη εἰς τοὺς καιροὺς ἐκείνους πείνα μεγάλη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ ἄλλαις στενοχωμίαις διάφοραις· ὅθεν διὰ νὰ λάβῃ παραμικρὰν ἄνεσιν ὁ πρόην οὗτος Ἀντιοχείας Ἀθανάσιος, ἐξῆλθεν εἰς περιήρησιν διαφόρων τόπων πρὸς τὰ σπλάγχνα τῶν εὐλαβῶν καὶ φιλοχριστιανῶν χριστιανῶν, καὶ πρῶτον μὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶτα καὶ ἕως Ὀγγροβλαχίας, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ, κατὰ μῆνα Μάρτιον, εἰς τὰς εὐτυχεῖς καὶ γαληνίας ἡμέρας τοῦ εὐσεβεστάτου Ἐπιλαμπροτάτου τε καὶ χριστομιμήτου τῆν διάθεσιν Ἀθῆντου καὶ

care cauză eparhioții știind pe un oare care ieromonah, egumen al mănăstirei sf. Sava din Ierusalim, de neam din Damasc, obținură un firman împărătesc * și trimițând îl aduseră de la Ierusalim și-l suiră pe tronul patriarhal numindu-l Atanasie, în anul 1686 după Christos.

* p. 82

139. Iar după aceasta, fiindcă dușmanul păcii nu încetează sămanând scandaluri și împerecheri între credincioși, urmă schimbare între acești patriarhi Kiril și Atanasie, de două și de trei ori. La sfârșit însă Atanasie întristat de nenorocirile și de cheltuelile comunității, și iubind pacea bisericilor, făcu împăcare cu patriarhul Kiril, în luna Octombrie 1694, și i se dete în comun acord mitropolia de Alep cu drept de președenție pentru întreținerea lui și pentru datoriile care se făcuseră în timpul lui, pentru că el le luă asupra-și ca să nu apese greutatea lor asupra bisericii patriarhatului.

În vremea aceasta bântuia o foamete mare în părțile acelea și alte diferite strâmătorări de aceea pentru a le ușura cătuși de puțin, acest Atanasie, fost patriarh al Antiohiei, se duse în călătorie în diverse locuri, făcând apel la mila creștinilor evlavioși și iubitori de Christos, mai întâi în Constantinopol și apoi în Ungro-Vlahia în luna Martie 1700 în zilele fericite și senine ale prea evlaviosului, prea luminatului și imitatorului de Christos Domn și Stăpânitor a toată Ungro-Vlahia Domn Constantin

ἡγεμόνος πάσης Ὀγγροβλαχίας Κυρίου Κυρίων Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα Βοεβόνδα τοῦ Βραγκοβάνου, ὅστις ἀποδεξάμενος αὐτὸν μετὰ πάσης τιμῆς καὶ εὐλαβείας κατὰ τὴν ἀγιοπρεπῆ του

* p 80 * πρὸς ὄλους συνήθειαν, τοῦ ἐδιώρισε καὶ καθημερινὰ σιτηρέσια, ἔχοντάς τον ἐκ πατρὸς τάξει μετὰ πολλῆς εὐνοίας τε καὶ φιλοφροσύνης, καθὼς καὶ μετὰ τὸ ἔργον πρὸς αὐτὸν ἐφανερώθη. Διότι συνομιλῶντας μετὰ τοῦ πατριάρχου τούτου Ἀθανασίου, καὶ ἐρωτῶντας καταλεπτῶς διὰ τὴν κατάστασιν τῆς πολιτείας τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας, καὶ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κυβέρνησιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειάζόμενα, ἐπειδὴ ἔμαθεν ἡ Ἐκκλημπρότης τον παρ' αὐτοῦ πῶς ἔχουν μεγάλην ἔνδειαν ἀπὸ βιβλία αἱ ἐκεῖσε τῶν εὐσεβῶν ἐκκλησίουι, διατι εἶναι χειρόγραφα, καὶ ποτὲ τύπος ἀραβικὸς βιβλίων ἐκκλησιαστικῶν παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις δὲν ἔγινεν, ἐπαρακινήθη θεῖω ζήλω, ἀπὸ μόνῃν τὴν ἀγαθὴν του καὶ φιλόκοσμον πρὸς τὰς ἐκκλησίας διάθεσιν, ὅτι εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τιμὴν τοῦ ἀποστολικοῦ ἐκείνου θρόνου, νὰ φέρῃ εἰς φῶς διὰ λαμπροῦ τύπου μερικὰ βιβλία ἀραβιστῖ, διὰ ἐξόδον καὶ δαπάνης ἰδίας, καθὼς καὶ ἄλλας ἀγαθοεργίας πάντοτε ποιεῖ ὅθεν ἐπειδὴ μετὰ τὴν προσταγὴν του ἐτοιμάσθη ὁ ἀραβικὸς τύπος, ἔβαλεν ἐν πρώτοις εἰς τύπον τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἑλληνοαραβιστῖ, μετὰ τῆς Ἐκκλημπρότιός του. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸ ὀρολόγιον ὁμοίως.

Τὰ ὅποια μετὰ τὰς λοιπὰς του ἀγαθοεργίας ἀντάμα ἔστωσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ γνώρισμα καὶ ἐνδειξίς αἰώνιος τῆς πρὸς Θεὸν διαπόρευσης καὶ ἐνθέου εὐλαβείας, καὶ εἰς μνημόσυνον ἀθάνατον τῆς μεγαλοπρεπειότητος καὶ πλουσιοδότητος καλοκαγαθίας τῆς μεγίστης αὐτοῦ Ὑψηλοῦτος, εἶναι καὶ αἱ, καὶ εἰς τὴν αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Basarab Voevod Brâncoveanu, care primindu-l cu toată cinstea și evlavie după obiceiul * pe care-l avea față de toți, îi asigură și hrana zilnică, tratându-l ca pe un părinte cu toată bunăvoința și iubirea de oameni, pe care le arată prin fapte pentru el. Intreținându-se cu acest patriarh Atanasie și întrebându-l în amănunțime despre starea scaunului apostolic al Antiohiei și despre lucrurile cele mai de nevoie și mai urgente pentru conducerea bisericească, află Luminăția Sa de la el marea nevoie pe care o au creștinii din aceste ținuturi de cărți, fiindcă existau numai manuscrise, iar o tipografie arabă pentru tipărirea cărților bisericești nu fusese nici o dată la ortodocși, fu mișcat de zelul dumnezeesc, prin singură dragostea sa pentru rândueala bisericii, ca pentru slava lui Dumnezeu și cinstea a celui scaun apostolic, să dea la lumină în limba arabă unele cărți cu litere frumoase, pe cheltuiala sa proprie precum face totdeauna și alte lucruri bune. La porunca sa gătindu-se o tipografie arabă, cea dintâi carte ce s'a tipărit a fost: „Sfânta liturghie“ în limba arabă și elină cu cheltuiala Luminăției Sale. După aceasta s'a tipărit și Orologiul.

Toate acestea binefaceri și alte încă la un loc să fie înaintea lui Dumnezeu un semn și dovadă eternă a evlaviei sale înflăcărare și inspirate de Dumnezeu și spre amintire nemuritoare a binefacerii strălucite și bogate a Prea Înălțîmii Sale, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

ARGUMENTUL ONTOLOGIC LA LEIBNIZ *)

1. Leibniz și epoca sa. 2. Conceptul posibilității. 3. Idee și substanță. 4. Adevăruri eterne și adevăruri de fapt. 5. Principiul contradicției și cel al rațiunii suficiente. 6. Substanță și monadă. 7. Pluralitatea monadelor. 8. Monada primă și posibilitatea nelimitată a existenței ei. 9. Cele două forme ale argumentării ontologice la Leibniz. 10. Kant și critica conceptului posibilității. 11. Valoarea probei lui Leibniz.

În autorul „presatabilității armonii a universului“¹⁾ argumentul ontologic are pe unul din cei mai iluștri partizani ai săi, și capătă prin el cea mai cuprinzătoare formulare logică a sa.

*) Vezi „Bis. Ori. Rom.“ pe luna Decembrie 1930.

1. *Gottfried Wilhelm Leibniz*, unul din cele mai strălucite exemplare ale științei și cugetării umane, s'a născut în anul 1646, în Leipzig. Spirit genial înzestrat, era la vârsta de 15 ani stăpân pe disciplinele filosofice, și-și ia doctoratul pentru cele juridice în 1663, cu toate obiecțiile ce le ridicase vârsta sa prea tânără. Alături de problemele filosofice și juridice era preocupat de cele strict științifice ca și de cele teologice. Acestea din urmă le dă deosebită importanță, în tot cursul vieții, fie combătând ateismul și materialismul epocii, cum o dovedesc scrierile sale din prima tinerețe: „*Confessio naturae contra atheistas*“ din 1668, ca și cea de apărare a dogmei sf. Treimi, pe temeiuri logice: „*Defensio Trinitatis per nova reperta logica*“ din 1669, culminând cu vestita sa *Theodicee* din 1710, îndreptată contra scepticismului ateist al lui *Pierre Bayle*, fie urmărind reconcilierea diferitelor confesiuni creștine pe baza unei dogmatici comune, în care scop și publică „*Systema theologicum*“ din 1686. Șederea în Paris și Londra — dintre anii 1672 și 1676 — îl pun în contact cu cercurile și curentele științifice și filosofice din aceste țări, înlesnindu-i legături personale sau de corespondență cu cele mai de seamă personalități ale epocii; între alții, cu *Bossuet*, care încercase ca și Leibniz împăcarea între catolici și protestanți, cu cartesianul *Arnauld*, cu chimistul *Boyle* și fizicianul *Huygens*, cu matematicianul *Collins*, prin intermediul căruia intră în corespondență științifică cu marele *Newton*. Vizitează, în trecere prin Olanda, pe *Spinoza*, cu care era deja în corespondență. Timpul petrecut în Franța a fost hotărâtor pentru dezvoltarea geniului lui Leibniz.

Reîntors în Germania, este numit bibliotecarul curții princiare din Hanovra, unde începe publicarea documentelor curții, punând astfel bazele istoriei critice și documentare. Din îndemnul prințesei *Sofia Charlota*, o nepoată a acelei *Elisabeta de Pfalz*, pentru care Descartes scrisese „*Les passions de l'âme*“, publică „*Theodicea*“ și cu sprijinul ei, ajunsa regină a Prusiei, fondează „Academia de științe“ din Berlin, cum tot lui Leibniz se datorește înființarea Academiei din Leipzig, Viena și Petersburg, aceasta din urmă la dorința lui *Petru cel Mare* împăratul Rusiei, care avea o mare prețuire pentru Leibniz. Ultimii ani și-i trăiește Leibniz la Viena, cu care prilej, la dorința prințului *Eugeniu de Savoia*, scrie acea scurtă expunere sistematică a filosofiei sale care e „*Monadologia*“.

Întors la Hanovra, unde, deși ajuns în culmea gloriei sale, căzuse în disgrația curții, moare la 1716, „după ce adusese patriei sale, el singur, mai multă glorie decât adusese la un loc Plato, Aristot și Arhimede vechii Grecii“ cum pe drept spus *Diderot*.

Leibniz a fost unul din cele mai universale și geniale spirite pe care le-a

Stând pe aceeași linie de cugetare ca și marii săi înaintași — Anselm și Descartes și făcând, ca și aceștia, din problema existenței lui Dumnezeu punct central al convingerilor sale filosofice, era natural ca Leibniz să dea preferință metodei apriorice în dovedirea existenței ființei divine, deși în teologia speculativă numele lui Leibniz e legat mai mult de proba aposteriorică a contingentei — e contingentia mundi — decât de cea ontologică. E drept că Leibniz e acela care a dat puternice temeuri logico-științifice acestei probe bazate pe principiul rațiunii suficiente, dar nu e mai puțin adevărat că proba ontologică e mai caracteristică și mai organic legată de concepția sa metafizică și metodologică decât oricare alta, după cum rezultă aceasta din cele două scrieri de căpetenie ale lui Leibniz: „*La monadologie*“ și „*Nouveaux essais sur l'entendement humain*“.

avut omenirea. Matematician, filosof, jurist, istoric, teolog, a fost de o prodigioasă și originală activitate în toate aceste domenii. Lui îi datorește știința matematicii descoperirea *calculului diferențial*, descoperire făcută în același timp cu Newton, și poate, în parte influențat de acesta, dar a cărui paternitate nu i se poate tăgădui. Disputa priorității acestei descoperiri i-a adus lui Leibniz multă amărăciune. Ea i-a atras indispoziția cercurilor științifice engleze, care nu voiau să împartă cu Leibniz gloria compatriotului lor, și a reținut pe Leibniz dela publicarea uneia din lucrările sale de căpetenie: „*Nouveaux Essais sur l'entendement humain*“. Ea era în dreptăți contra scrierii cu același titlu al lui *John Locke*, și publicarea ei ar fi indispus și mai mult orgoliul englez. Scrierea terminată de Leibniz în 1704, n'a fost publicată decât abia la 50 ani după moartea sa.

Spirit universal, Leibniz a scris mult și în toate domeniile, de aceia impresia de eclectism pe care o face vasta sa operă. Leibniz nu și-a strâns în un sistem scrierile sale, risipite prin diferitele publicații pe care le conducea sau la care colabora. Întâmplarea a făcut să avem dela el cele două scrieri de o mai largă anvergură: *Theodiceia* și *Monadologia*, această scurtă expunere a sistemului său de cugetare. Eclectismul său aparent, este rezultatul universalismului culturii sale și a multiplelor preocupări. În fond el a fost un constructivist și un armonizator de curente. Partizan al raționalismului cartesian, el nu putea ignora partea de adevăr al empirismului englez. Adversar al materialismului, se ridică deasupra mecanismului inherent lumii contingente, dar care nu excludea acea armonie universală pusă în univers de monada primă — Dumnezeu. Privind realitatea sub unghiul unei armonii universale, lumea era pentru el cea mai bună, din toate câte au fost posibile, de aceia el nu putea accepta determinismul spinozist, și nici reducerea realității la o singură substanță. Și dacă Leibniz a fost îngăduitor pentru toate curente, a fost categoric contra lui Spinoza. Monismului spinozist el îi opune pluralitatea monadelor sale, determinismului spinozist, ideologismul său spiritualist.

Influența lui Leibniz s'a resimțit mult, mai ales pentru urmași. Fără el cu greu s'ar putea înțelege idealismul Kantian, ca și toată dezvoltarea ulterioară a filosofiei germane. Ca și la Descartes, preocuparea de problemele teologice decurgea din însăși esența concepției sale metafizice. Pluralitatea „monadelor“ era posibilă numai prin existența necesară și suverană a primei monade — Dumnezeu. De aceia argumentarea ontologică a acestei existențe firească și caracteristică felului său de a cugeta, are la el cea mai largă și mai constrângătoare formulare logică.

Reluând argumentarea ontologică a înaintașilor săi *Anselm* și *Descartes*, el caută să o completeze cu un nou element, „care să umple golurile lăsate de aceștia“ și să o pună la adăpost de orice obiecție critică, cum zice Leibniz însuși în „*Nouveaux essais*“¹).

Acest nou element era „posibilitatea nelimitată și nelimitabilă“ a existenței primii monade-Dumnezeu, din care Leibniz face cheia de boltă a întregii sale filosofii. Contra acestui concept al „posibilității“ introdus de Leibniz în structura argumentului ontologic își îndreaptă, în special, Kant obiecțiile sale, trebuind să recunoască totuși, că elementul necesității pe care îl conținea, era singurul care îndreptăția o deducție apriorică.

Vom vedea ulterior în ce măsură obiecțiile din „Critica rațiunii pure“ erau sau nu îndreptățite. Deocamdată anticipăm numai, că teza leibniziană impresionase în așa măsură pe Kant în tinerețe, încât o și adoptase între dovezile raționale valabile pentru dovedirea existenței lui Dumnezeu, în scrierea sa: „*Der einzig mögliche Beweisgrund zu einer Demonstration des Daseins Gottes*“²).

Kant motivează schimbarea sa de mai târziu prin influența ce a exercitat-o asupra sa empirismul critic al lui *David Hume* „care l'a trezit din somnul dogmatic“ al mediului. Mulți ar fi înclinați să vadă în acest dogmatism idealismul lui Leibniz. Leibniz însă nu era un *dogmatist* în sensul vizat aici de Kant. Termenul se putea referi cel mult la *Christian Wolff* „cel mai mare dogmatist al viacului“ cum îl numește Kant. Nici măcar *raționalist* în sensul lui Descartes, nu era Leibniz. El avea, este drept, o deosebită înclinare și multă afinitate de cugetare cu filosofia lui Cartesius, fără însă a o accepta întru totul. Spunea doar Leibniz însuși că: „Cartesianismul duce numai până în anticamera adevărului — dar nu redă adevărul însuși“.

Leibniz nu era străin nici de direcția critică inaugurată de empirismul englez. Scepticismul critic al lui *Hume*, care trezise pe Kant din somnul dogmatic al filosofiei wolfbiene, avea la bază scrierea lui *Iohn Locke*: „Cercetări asupra inteligenței umane, pe care tocmai o anali-

1. *Leibniz*: „*Nouveaux essais sur l'entendement humain*“, ed. C. Flammarion, Cartea IV, § 7, Cap. X.

2. Vezi pagina 132 al studiului nostru : Cap. „Criticismul Kantian“.

zase și combătuse Leibniz în scrierea sa, care de acela purta și același titlu: „Nouveaux essais sur l'entendement humain”. Universalismul lui Leibniz îl pune la adăpostul tiraniei unui singur sistem și a unei singure metode și-i îngăduia posibilitatea ca utilizând adevărul din fiecare din ele, să creeze, sub largă perspectivă a acelei „prestabilite armonii universale” isvorată din libera voe a divinității, propriul său sistem de cugetare, atât în privința *substanței* cât și a *problemii cunoașterii*.

Căci acestea erau cele două mari probleme — în jurul cărora se grupau preocupările filosofice ale epocii: *natura substanței* și *problema cunoașterii*. Și tot de aici începeau și disputele.

Cartesianismul creiase dualitatea: *spirit* și *materie*, și așezase siguranța cunoașterii pe existență adevărilor *înăscute*. *Spinozismul* contopise cele două substanțe în una singură, subiectivizând modalitatea existenței ca și a cunoașterii lor obiective. *Locke*, întemeietorul empirismului englez (1672—1704) tăgăduia de fapt existența ori cărei substanțe, reducând totul la experiența și subiectivismul simțurilor. „Nihil est in intellectu, quod nou prius fuerit in sensu” suna cunoscuta sa formulă. Sufletul era considerat ca o simplă foaie nescrisă, peste care simțurile aștern impresiile venite din afară. Pe urmele lui *Locke* spiritualismul unui *Berkley* (1684—1753) — episcopul filosof, va tăgădui orice existență a materiei, reducând totul la percepție: *esse = percipi*; după cum la rândul său *materialismul* va tăgădui orice existență a spiritului.

În mijlocul acestor curente — unele dominând deja epoca, altele pregătindu-și apariția, intervine spiritul armonizator și constructiv al lui Leibniz. Autorul prestabilitei armonii a universului, căuta să introducă armonia și între curentele contradictorii ale contemporanilor.

În ce privește origina și valabilitatea ideilor, Leibniz era de aproape înrudit cu raționalismul cartesian. El nu putea să ignoreze totuși partea de adevăr al empirismului englez referitor la această problemă.

În timp ce raționalismul *deducea* adevărurile din ideile înăscute, iar empirismul le *reducea* la datele experienței, Leibniz imbină ambele direcții în una singură, în cunoscuta-i formulă: „Nihil est in intellectu quod non prius

fuerit in sensu" — teza empiristă — „nisi intellectus ipse“¹⁾. cum cerea teza raționalistă.

Consequent acestui principiu Leibniz destinge două feluri de adevăruri: unele adevăruri eterne „*vérités éternelles*“, cum sunt adevărurile metafizice și cele matematice, altele adevăruri de fapt „*vérités de fait*“, cum sunt cele deduse din experiență²⁾ De asemenea două criterii în stabilirea adevărului: *principiul contradicției*, pentru adevărurile eterne și cel al *rațiunii suficiente* pentru adevărurile de fapt³⁾.

În consecință și două metode de procedare în aflarea acestor adevăruri: cea *apriorică* pentru adevărurile eterne și cea *aposteriorică* pentru adevărurile experienței⁴⁾, precum și o exențială deosebire *calitativă* asupra naturii acestor adevăruri: cele eterne sunt *absolut necesare* și *contrarul lor imposibil*, cele de fapt sunt numai *hipotetice* sau *condiționat necesare*, sau după denumirea specifică lui Leibniz: *intâmplătoare*, contrarul lor fiind posibil⁵⁾. Prin aceste distincțiuni sunt puse și bazele teoretico-logice ale argumentului ontologic la Leibniz, iar conceputul *posibilității*, așa cum e formulat aici, va înlesni *corectura* pe care Leibniz o aduce argumentului ontologic cartezian.

Al doilea element în formularea acestui argument stăția în felul cum se concepea ideia de *substanță*. Acesta era al doilea obiect de dispută al contemporanilor. „A fi spiritualist sau materialist, teleologist sau mecanist, teist sau panteist, depindea de felul cum era concepută ideia de substanță⁶⁾.

Descartes concepuse substanța sub cele două atribute: *res cogitans* și *res extensa*, fără nici o corespondență posibilă între ele, de cât acel bizar și accidental *influxus phisicus*. Prin aceasta el pune într'un greu impas orice explicație a lumii materiale. Natura, fiind o simplă extensiune a substanței, nu apărea la Descartes de cât ca o „*mașinărie moartă*“⁷⁾ care pentru a fi pusă în mișcare trebuia sau să

1. Leibniz: „Monadologie“ ed, Boutroux 1892 § 33 p. 159-160.

2. Leibniz: „Nouveaux Essais“ cartea II cap, II

3. Leibniz: „Monadologie“ § 31-32 p. 157-158.

4. Leibniz: La „Monadologie“, § 45, p. 165.

5. Leibniz: La „Monadologie“, § 33, p. 160.

6. W. Windelband: Geschichte d. n. Ph., p. 474.

7. W. Windelband: Geschichte d. n. Ph., p. 475.

se recurgă la intervenția perpetuă a voinței divine, așa cum făceau cartesianii: *Nicolaus Malebranche*, *Geulinx* și *Ocazionalistii*, sau să se identifice natura cu însăși divinitatea, așa cum făcea *panteismul spinozist*. Alte modalități nu erau de cât: sau să se admită *materialismul* brut al legilor mecanice, sau să se *subtilizeze* complect materia ca în *idealismul* extrem al lui *Berkeley*. Leibniz înlătură toate aceste dificultăți, introducând în conceptul cartezian al substanței ideea de forță, de activitate — *acea vis activa* — cu care el înzestrează *monadele* sale, denumind astfel, cu un termen luat dela *Giordano Bruno*, vechea concepție aristotelică a *Entelechiilor*. În această accepțiune *substanta-monadă* nu mai are extenziune. Monadele sunt simple *puncte metafizice*, „*points metaphysiques*“, de natură pur spirituală. Pe aciastă cale *materialismul* era înlăturat în favoarea *spiritualismului*. Materia nu este de cât un *fenomen*, un fel necesar de a se exprima a oricărui complex de substanțe și ca atare un „*phaenomenon bene fundatum*“ cum se exprimă Leibniz. Prin aceasta era înlăturată și teza contrară *materialismului*, *acea a idealismului* extrem a lui *Berkeley*. Mai rămânea teza *panteismului* spinozist preconizat de acesta pentru explicarea *diversității* lucrurilor. Leibniz o înlătură prin stabilirea *pluralității* substanțelor, în locul *unei singure substanțe* admise de Spinoza.

Există o infinitate de substanțe, denumite de Leibniz *monade*. Ele sunt fără extensiune spațială-simple „*puncte metafizice*“¹⁾ centre de energie în contină tendință de a se realiza, dar oprite fiecare din ele de energia activă a celorlalte monade. Fiecare monadă, putere activă — *vis activa* — pentru sine, este o pedică, o marginire — *vis pasiva* — pentru altă monadă.

Din aceasta infinitate de monade, centre de energie activă, constă întreg universul. Și deși monadele constituiesc fiecare o lume închisă în sine, întrucât, după cum spune Leibniz, ele nu au ferestre prin care să poată intra sau eși ceva²⁾, și fiecare monadă reflectă în sine, ca 'ntr'o oglindă, întreg universul, totuși prin dublu proces: al *forței active*, denumită de Leibniz și *apetițiune*³⁾, adică tendința

1. Leibniz : „La Monadologie“ § 18.

2. Leibniz : „La Monadologie“ § 7.

3. Leibniz : „La Monadologie“ § 15.

pe care o are fiecare monadă de a percepe pe o altă monadă, și cel al *forței pasive* opus de fiecare monadă, ele se condiționează și se influențiază între ele, formând conglomerate sau complexe de monade care sunt *corpurile* sau *materia*. Așa după cum arcul încordat al unui ciasornic pune în mișcare toată mașinăria ceasornicului, tot așa și energia în continuă tensiune a monadelor pune în contact monadele între ele, și prin ele întreg universul. Corpurile nefiind altceva, decât simple complexe de monade, aflate pe diferite trepte de percepere, materia nici nu e un *continuum* solid, care umple spațiul, ci un conglomerate de centre de energii aspațiale, care ne apar doar ca corpuri compacte, așa cum ne apar ca un tot puzderia de stele din calea lactee, sau nenumăratele corpuscule din norul de praf.

Tot acest complex al lucrurilor funcționează însă după un riguros mecanism, care nu este posibil decât în baza unei „prestabilite armonii“⁴⁾ pusă de o *primă-monadă*, din care au emanat, prin *fulgurații*⁵⁾, toate celelalte monade. Această primă monadă, care este deasupra tuturor celorlalte monade, și nu mai este ca atare prin nimic limitată în esența ca și existența sa, este *ultima rațiune a tuturor lucrurilor*, „la dernière raison des choses“⁶⁾ și „sursa nu numai a existențelor dar și a esențelor, adică: *Dumnezeu*“⁷⁾.

Prin aciastă nouă concepție asupra substanței, ca și prin demarcația metodologică făcută între adevărurile de fapt, induse din experiență, și cele eterne, deduse pe calea contradicției, sunt puse ambele elemente pe care Leibniz își construiește argumentul ontologic.

„Ultimă rațiune și sursă a tuturor lucrurilor“, monadă primă — *Dumnezeu*, *trebuie să existe, și încă în chip necesar*. Ca ultimă rațiune a lucrurilor, „*Dumnezeu este regiunea adevărurilor eterne* sau a ideilor de care acestea depind“; ca sursă a tuturor lucrurilor „fără el n'ar fi nimic real din ceia ce e posibil, mai mult încă, n'ar mai fi nici măcar ceva posibil“. (Monadologie § 43).

4. Leibniz: „La Monadologie“ § 78.

5. „Fulgurations“. C'est-à-dire emanations soudaines ou continues de la divinité de moment in moment“ § 47, Monadologie.

6. Leibniz: „La Monadologie“ § 38.

7. Leibniz: „La Monadologie“ § 43.

„Căci, zice Leibniz în § 44, dacă este o realitate în esențe sau posibilități, sau chiar în adevărurile eterne, ea trebuie să fie fondată în ceva existent și actual, adică în existență unei Ființi necesare, în care esența să implice existența, sau în care să fie suficient de a fi posibil pentru a putea fi actual, adică de a exista“. (Monadologie § 44).

Deci Dumnezeu, a cărui existență e posibilă, și a cărui posibilitate de a exista nimic n'o mai poate limita, întrucât ca monadă primă, ea nu poate fi mărginită de o altă monadă, are privilegiul, că dacă e posibil, trebuie să și existe. Existența lui, neimplicând nici o contradicție nici în ființa sa, nici în afară de ea, ea este necesară în chip *aprioric*, cum sunt toate *adevărurile eterne*. Sau ca să redăm însuși textul „*Monadologiei*“: „*Ainsi Dieu seul, ou L'Etre nécessaire, a ce privilège qu'il faut qu'il existe s'il est possible. Et comme rien ne peut empêcher la possibilité de ce qui n'enferme aucunes bornes, aucune négation et par consequence aucune contradiction, cela seul suffit pour connaître l'existence de Dieu a priori. Nous l'avons prouvé aussi par la réalité des vérités éternelles*“. (Monadologie § 45).

Avem deci deaface cu forma clasică a argumentării ontologice. Dovada existenței lui Dumnezeu, decurge în chip necesar, pe calea principiului contradicție, din însuși conceptul ce-l avem despre el, ca monadă primă.

È intradevăăr cea mai severă și mai pură formulare logică a acestui argument. Introducând conceptul „posibilității“, cu care operează, Leibniz isbutește să înlătore toate ingredientele psihologico cosmologice, ca și arbitrarul în punerea tezei, de care erau învinuiți *Anselm* și *Descartès*.

Leibniz însuși a ajuns mai târziu la această formulare și numai după ce și-a precizat conceptul său despre substanță, în deosebire de *Descartes* și de *Spinoza*.

Căci până să ajungă la această formulare, el a avut o alta în stil pur cartesian, pe care o găsim în scrierea sa „*Meditationes de cognitione veritate et ideis*“ din 1664, când

1. Astfel Dumnezeu singur, sau Ființa necesară, are acest privilegiu, ca el trebuie să existe, dacă este posibil. Și cum nimic nu poate împedeca posibilitatea aceia ce nu cuprinde în sine nici o limită, nici o negație, și în consecință nici o contradicție, aceasta singură e suficient pentru a cunoaște existența lui Dumnezeu *apriori*: Noi am dovedit-o astfel prin realitatea adevărurilor eterne.

avea abia 18 ani și nu ajunsese încă la un sistem propriu și stătia încă sub influența filosofiei carteziene. Însă chiar în această scriere el încearcă o modificare și corectare a definițiilor stabilite de Descartes¹⁾ în privința ideilor sau *percepțiunilor*. Pe lângă distincțiile făcute de Descartes, Leibniz adaugă altele, ridicându-se dela *cognitio obscura* până la „*cognitio adequata sive intuitiva*“ care revine numai ideei de Dumnezeu.

Din acest fel de a fi al percepțiunilor sau definițiilor scoate Leibniz prima sa probă ontologică în următoarea formă: „Ceea ce rezultă din definiția unui lucru poate să și fie predicat acelui lucru. Existența reese din definiția lui Dumnezeu ca „ens perfectissimum vel quo majus cogitari non potest“, căci existența este una din aceste perfecțiuni. Așa dar existența revine ca predicat real al divinității²⁾“. Această formulare nu e decât o repetare a argumentului ontologic cartezian și anselmian, deducând din ideea ce o avem despre Dumnezeu, însăși existența lui.

A doua formulare — și care îi aparține în chip exclusiv, e cea din *Monadologie*, opera de maturitate și sinteză a lui Leibniz, scrisă la 1714, deși ea fusese expusă și anterior în diferite articole și scrisori — și mai ales în cele schimbate cu cartesianul *Arnauld*. Elementul nou, pe care-l introduce Leibniz în formularea argumentului ontologic, stă în conceptul *posibilității*, cu care completează și fortifică argumentul cartezian. În fond „conceptul posibilității“ nu e decât o altă formă de aplicare a principiului contradicției sau identității, care la Leibniz sunt același lucru și care de fapt este baza clasică a argumentării ontologice. Geneza și necesitatea acestei noi formulări ne-o dă Leibniz în lucrarea sa „*Nouveaux Essais sur l'entendement humain*“ (1704), îndreptată după cum am văzut contra tezei empiriste a lui *Locke*, expusă în scrierea cu același nume a filosofului englez. Adversar al ideilor înăscute preconizate de raționalismul cartesian, *Locke* combate între acestea și ideea de Dumnezeu și în special existența „apriori“.

Leibniz răspunde, apărând și *complexând* punctul de vedere cartezian, acolo unde el credea că este „un vide a remplir“.

1. Ueberweg Heinze ob. cit. B. III p. 205.

2. Citat după Ueberweg Heinze op. cit. t. B. III p. 206.

Redau pentru importanța lui întreg acest pasaj. „Cu toate că eu sunt pentru ideile înăscute, zice Leibniz¹⁾ prin Theofilos personaj al dialogului²⁾ și în special pentru cea despre Dumnezeu, nu cred, totuși că demonstrațiile carteziene, deduse din ideea de Dumnezeu, sunt perfecte.

Am arătat pe larg, că ceiace a împrumutat Descartes dela Anselm, Arhiepiscopul de Cantorbury, este în adevăr foarte frumos și foarte ingenios, dar că rămâne încă un gol neumplut (în argumentarea lor). Acest celebru Arhiepiscop, care, fără îndoială, a fost unul din cei mai capabili oameni ai timpului său, se mândrește, nu fără motiv, de a fi găsit un mijloc de a dovedi existența lui Dumnezeu *apriori*, din propria sa noțiune, fără a mai recurge la efectele sale.

Și iată cu aproximație forma argumentului său: Dumnezeu este cea mai mare sau (după expresia lui Descartes) cea mai perfectă dintre toate ființele, sau: Dumnezeu este ființa de o mărime și perfecțiune supremă, care cuprinde în sine toate celelalte trepte de perfecțiune sau mărime.

Aceasta este noțiunea despre Dumnezeu. Iată acum cum existența urmează din această noțiune. A exista, înseamnă ceva mai mult decât a nu exista. Sau existența adaugă o treaptă mărimii sau perfecțiunii, existența, după cum o consideră Descartes, fiind ea însăși o perfecțiune. Dar această treaptă a mărimii și a perfecțiunii sau și mai bine, această perfecțiune, care consistă în existență, *este* în această ființă supremă, cea mai mare și cea mai perfectă: Căci altfel i-ar lipsi o treaptă din această perfecțiune, ceia ce ar fi contra definiției sale. În consecință această ființă supremă *există*. Scolasticii, fără a excepta pe doctorul lor Angelic (Thoma d'Aquino), au disprețuit acest argument, făcându-l să treacă drept un *paralogism*. Ei erau cu totul nedrepti în acest procedeu, și Descartes care studiasse destul timp filosofia scolastică la colegiul iezuiților dela Flêche, a avut toată dreptatea de a-l restabili. Căci argumentul ontologic, în forma lui Anselm și Descartes nu este un paralogism ci o *demonstrație imperfectă*, care presupune ceva, care are nevoie de a fi dovedit, pentru a-i da evi-

1. Nouveaux Essais cartea IV § 7 cap. X ed. C. Flamarion.

2. Scrierea are forma de dialog între două persoane: Theofilos reprezentând punctul de vedere leibnizian și Philolethoe reprezentând pe cel al lui Locke.

dența matematică: anume se presupune tacit, că această idee a unei ființi a tot puternice și a tot perfecte *este posibilă* și că nu implică nici o contradicere. Și aceasta totuși înseamnă ceva, dacă prin această remarcă se dovedește ca *presupus, că Dumnezeu, dacă e posibil, și există*. Aceasta este un privilegiu care aparține numai divinității. Căci e cu drept a presupune posibilitatea oricărei ființi, cu atât mai mult cea a lui Dumnezeu, atâta timp cât nu se face dovada contrară. Acest argument metafizic are cel puțin o tărie morală demonstrativă, care arată că, potrivit stării actuale a cunoștințelor noastre *trebuie admis că un Dumnezeu există și să ne diriguim faptele în consecință*. E însă de nădăjduit că oameni abili vor putea oferi acestei demonstrații caracterul unei evidenți matematice și *eu cred de a fi contribuit în acest sens cu ceva care se poată fi utilizat în această privință*“.

IOAN GH. SAVIN,

Profesor la Facultatea de teologie
din Chișinău.

IN FAȚA LUI IISUS

Robit de-atâtea patimi grele,
De-atâtea ispitiri repus
Și obosit de-atâtea rele,
Mă plec în fața lui Iisus.

Și când păcatul ca un vierme,
Ce roade'n hrana de stejar,
Imi roade sufletul cu vreme,
Mă plec la stântul Său Altar

În fața Crucii plâng mereu,
Cerșind Stăpânului iertare;
Păcatul de m'apasă greu....
Sub umbra Ei simt ușurare

Văd pe Iisus stând prionit
Și-mi plec genunchii cu ardoare
Și plâng de patimi copleșit
Cerșind a cerului'ndurare

Din trupul Lui bătut în cule,
Cad parcă picături de sânge...,
Și tremur de nimicnicie
Și'ntreaga mea ființă plânge.

Sunt un mișel căci prin păcat
Rănit-am iarăși pe Iisus.
Și coasta Lui am sāngerat,
Lăsându-mă de patimi dus!...

Ș'am plâns în fața Lui Iisus.
În fața Lui rămas uitat,
Atâtea lacrimi mi sau scurs...
Cerșind iertare de păcat...

Pr. M. GHERMAN
Buhăceni, Jud. Botoșani.

REVELAȚIA*)

— STUDIU APOLOGETIC —

C. Unii raționaliști zic că revelația suprimă activitatea omului. Dar prin revelația supranaturală nu se suprimă activitatea spiritului omenesc, ci se ridică la un grad mai înalt, mărindu-i-se orizontul. Doar un om sărac nu se ruinează, dacă îi pune cineva la dispoziție un capital anumit pentru orice acțiune, ci din contra se sprijină pe el. Dacă deci Dumnezeu se revelează omului, aceasta nu înseamnă că omul rămâne pasiv, căci adevărurile revelate nu se înlățișează omului, ca ceva străin. *Credo quia absurdum* e o exagerare a următorului adevăr că : rațiunea omenească nu poate fi măsura pentru adevărurile revelate, care se primesc pe baza autorității lor divine.

Insuși faptul că adevărurile revelate par a contrazice rațiunea, e o dovadă că aceste adevăruri nu provin dela ea.

D. Se mai obiectează apoi că, prin înrăurirea lui Dumnezeu asupra spiritului omenesc, se întrerupe ordinea naturală a cugetării, după care o idee se desvoltă din alta în chip logic. Dar ideile nu se înșiră pe ață ca mărgelile. O idee trebuie să urmeze din alta ca o consecință. Ideile noastre sunt materialul prelucrat de rațiune și adus la cunoștință de lumea externă sau de experiența internă. Activitatea spiritului nostru constă în aceea că, în mulțimea de idei ce le avem, rațiunea le aduce în legătură și astfel se mijlocește cunoașterea lor științifică. Oamenii mari ai lumii s'au dovedit mari, nu numai pentru că au adus idei nouă în omenire, ci mai ales, pentru că aceleași idei le-au prezentat lumii într'o lumină nouă, într'o înlănțuire causală necunoscută până atunci, în legături logice nereliefate de nimeni. Revelațiunea, prin ideile nouă ce le-a adus în lume, a dat întotdeauna, după cum ne arată istoria ei, cele mai puternice îndemnuri pentru o dezvoltare nouă. Intreaga omenire s'a regenerat prin venirea creștinismului.

E. Unii raționaliști zic că Dumnezeu a pus unele spirite în pozițiunea ca să cunoască adevărurile religioase, mai

*) Vezi „Biserica Ortodoxă Română” pe luna Ianuarie 1931.

curat decât ceilalți oameni și să le facă apoi bun comun al omenirii întregi. Desigur că, între acești bărbați distinși, locul cel mai de frunte îl ocupă Iisus Nazarineanul, care a pătruns ideea de Dumnezeu în modul cel mai profund și a exprimat-o în chipul cel mai puternic. Cu alte cuvinte, revelațiunea, ca și educațiunea, nu dă omului nimic ce n'ar putea avea și dela sine, ci îi dă rațiunii mai repede și mai ușor acele cunoștințe la care aș fi putut ajunge și eu, dar după timp mai mult și după trudă mai îndelungată. Așa susține *Lessing*. Deci, după părerea lui *Lessing*, revelațiunea supranaturală nu comunică nimic, ci numai anticipează rezultatul dezvoltării naturale a spiritului omenesc. Părerea aceasta conține în ea o contradicere. Și iat-o: Revelațiunea, care descoperă rațiunii numai aceea ce ea ar putea descoperi și singură, nu poate fi o revelație reală și adevărată. Dacă revelațiunea confirmă de sus ideile rațiunii naturale, atunci ea are ca izvor al ei nu rațiunea omenească, ci pe cea divină.

Noi, după cum am arătat, în paginile dinainte, am văzut că o notă caracteristică a revelațiunii este că ea trebuie să descopere ceva nou și ceva la care rațiunea omenească n'a putut ajunge cu propriile ei puteri. Prin revelațiune ni s'a comunicat aceea ce ochiul n'a văzut, urechea n'a auzit și la inima omului natural nu s'a suit¹⁾.

F. *Semiraționalismul* zice că revelația pregătește omenirea numai până își va ajunge întreaga ei dezvoltare. În urmă, omenirea nu mai are nevoie de ea. Revelația deci, e ca o schelă, care se dă jos după ce s'a terminat clădirea. Dacă și această teorie ar fi adevărată, ar însemna să admitem că Dumnezeu îi dă și îi ia omului revelația după împrejurări și că în fine, ar putea să nu-i mai descopere omului niciun adevăr, căci, la urma urmei, și prin propria rațiune va ajunge la el. *Semiraționalismul* duce tot la raționalism. Căci de un lucru de care ai cândva nevoie și pe urmă nu mai ai, te poți dispensa sau îl poți înlocui cu altul, pentru a-ți face interesul. *Semiraționalismul* vrea să ajungă tot la afirmarea că rațiunea singură ar putea conduce pe om. Că această teorie este falsă, o dovedește experiența omenirii creștine care a primit re-

1. *Apologetica creștină*, C. Nazarie, tom. II, pag. 132.

velația și s'a dezvoltat și se dezvoltă în lumina ei și totuși iar cade în aberații de gândire și acțiune, cum se vede din starea actuală a poporului rus bolșevizat. Și desigur, aceste rătăcirii în domeniul cugetării și în domeniul acțiunii, n'ar fi, dacă omul s'ar supune revelației și nu s'ar încrede prea mult în propriile forțe ale rațiunii lui, sau dacă ar fi în stare ca, prin propria lui rațiune, să-și conducă destinele și să se înfrângă pe sine, ascultând de revelația ce-i este dată. Teoria aceasta e contra ei însăși și e verificată, cum am spus, de starea de fapt de azi a poporului rus.

6. *Panteismul*, deasemenea, neagă revelațiunea. Dacă totul este Dumnezeu, apoi el n'are cui descoperi ceva decât sieși. Dacă în afară de Dumnezeu nu există nimica, atunci ea nu mai are rațiunea de a fi. *Hegel* zice că spiritul absolut, etern se descopere pe sine în diferite forme în natură, în spiritul omenesc, în istoria omenirii. El se descoperă în om, în care ajunge la cunoștința de sine. Știința omului despre Dumnezeu nu este altceva decât știința lui Dumnezeu despre sine însuși. Religia în om este reflexiunea ființii divine în spiritul omenesc. Desigur că ideea de revelațiune presupune un subiect și un obiect: Celce descoperă și ceea ce se descopere și se însușește. Fără acestea, revelația este imposibilă. Iar în panteism, confuzia ce se face între Dumnezeu și lume, între spiritul omului și spiritul absolut, între infinit și finit, distrugându-se ideea de un Dumnezeu atotperfect, distinct de lume, se distruge și ideea de revelație, se distruge și libertatea omului. Astfel de rătăcirii au fost susținute și de *H. Saint Simon* (1760-1825), de *Brahmanism*, *Budism*, de școala socialistă, de filozofi ca *Schopenhauer* și de unii învățați ai școlii idealiste ca *M. Vacherot* și *Renan*.

7. *Misticismul* se aseamănă în multe puncte cu panteismul, în cece privește revelațiunea, căci confundă revelațiunea internă cu cea externă. Așa este punctul de vedere al tuturor misticilor vechi și noi. Lumina internă care luminează pe orice om, exclude revelațiunea externă. Dacă, fiind într'o stare de extaz, omul poate primi descoperiri, ele sunt datorate puterii de concentrare a omului asupra divinității și nu datorite divinității, care voește să lumineze calea vieții omului. Așa au fost *Quakerii* sau

tremurătorii, sectă înființată de George Fox (†1691); *Hernhuterii*, sectă înființată de graful Ludwig *Zinzendorf* (†1760), *Svedenborgienii*, sectă mistitică-raționalistă, înființată de un învățat suedez *Emanoil Svedenborg* (†1772).

Am înșirat câteva păreri false, cu privire la revelație. În genere, toți gânditorii care s'au bazat mai mult pe rațiunea lor decât pe revelație au greșit. Ei au afirmat, după cum am văzut, idei greșite și în ceea ce privește revelația propriu zisă și în ceea ce privește minunea sau profeția. Peste acestea, dacă ar fi să înșirăm încă teoriile *cosmogonice* sau cele *antropologice*, s'ar vedea, într'un orizont mai larg, la ce aberații ajunge rațiunea, când nu se folosește de luminile revelațiunii ¹⁾.

8. Adeseori de pun față în față adevărurile revelației cu datele rațiunii și unii găsesc o flagrantă contradicție între unele și altele. Credința, desigur, este deasupra rațiunii. Totuși niciodată nu poate exista un real desacord între credință și rațiune. Căci acelaș Dumnezeu care ne descoperă tainele Sale și care ne dă credința a dăruit spiritului omenesc și lumina rațiunii. Deci Dumnezeu nu se poate contrazice pe El însuși și adevărul nu poate fi în dezacord cu adevărul. Aparenta contradicție se iscă mai ales de acolo că dogmele credinții n'au fost înțelese și expuse după doctrina cea adevărată a Bisericii, iar unele păreri discutabile au fost luate drept deciziuni. Desigur, că și mulți oameni ai Bisericii, care au vorbit în numele ei, au trecut dincolo de limitele drepturilor lor și și-au întins afirmațiile asupra unor subiecte ce nu le intră în competență. Chiar Biserica, în astfel de cazuri, a stat în rezervă și nu și-a angajat autoritatea sa supremă, în exagerările lor. Tot așa au greșit și unii gânditori mari sau mai mici, căci, luându-și autoritatea de a vorbi în numele științei, au atacat una sau alta din dogmele Bisericii. A trebuit pe urmă să vie însași știința și să-i aducă la realitate, punând în lumina cea adevărată multe din concluziile lor scoase grăbit și întemeiate pe observații necomplete. Deci și Biserica, care recunoaște, dar și apără, atât drepturile rațiunii, cât și a adevăratei științe, a semnalat și a corijat afirmările greșite. Biserica nu

1. Vezi Abbé Th. Moreaux: *Les confins de la Science et de la foi*, Gaston Doin-Paris-1925. *

se opune de loc rezultatelor întrebunțate de știință în propriul ei domeniu ; însă recunoscând științei această libertate, are grijă ca aceste rezultate să nu se opue învățaturii dumnezeiești, ca nu cumva să se întemeeze pe erori regretabile, și trecând dincolo de marginile domeniului lor, să invadeze în domeniul credinței, pe care să-l sape și să-l tulbure. Desigur, fiecare ordin de cunoștințe trebuie să se limiteze la propriul lui câmp de acțiune și, sub pretextul de a face știință, să nu-și aroge dreptul să contrazică revelația. Sunt totuși mulți savanți, care afirmă că totdeauna va fi contrazicere între științele zise profane și științele revelate. Cei care judecă astfel ar trebui să fie complect informați despre amândouă doctrinele ce zic că se opun una alteia. Un judecător care nu ascultă decât una din cele două părți ce sunt de față este desigur complect lipsit de dreptate și va greși în sentința ce o dă.

De aceea întrebăm : printre gânditorii nereligioși, câți cunosc elementele religiunii ? Câți din ei sunt informați asupra originii religiei, asupra adevărilor sale, asupra însemnătății ei ? ¹⁾. Marea competență ce astfel de gânditori și-au câștigat-o în știința în care și-au depus toată munca, din nenorocire nu se întinde și asupra științelor ce le-au rămas străine, sau despre care n'au decât vagi cunoștințe, ciuntite sau neexacte. Pe de altă parte, să nu ne închipuim că este mic numărul gânditorilor care au credință adâncă și care o trăesc în viață. Și în astfel de oameni se împacă perfect știința cu religia, drepturile rațiunii cu adevărurile revelațiunii, rezultatele eforturilor minții cu credința creștină. Credința creștină nu i-a împiedicat de loc pe astfel de oameni să-și continue cercetările lor și nu a pus nicio piedecă descoperirilor lor, sau desvoltării puterii lor intelectuale. Oricâte vase s'ar scoborâ în josul unui fluviu, e deajuns ca numai unul singur să se sue în susul apei și să dovedească că nu e de neînvincut curentul. Și desigur, nimeni nu va putea spune că nu merită toată lauda echipajul de pe vas, care, făcând toate eforturile, reușește în fine să învingă puterea apei. Adevărat : Mii de învățați spun că știința nu se poate împăca cu revelația ; dacă se întâlnesc și câțiva adevărați savanți care sunt și credincioși, afirmația celor dintâi nu se

1. Lésêtre, *La foi Catholique*, pag. 33.

mai poate susține, oricât s'ar uita de sus la ceice au credință. Revelația nu se poate teme de rațiunea fără prejudecată. Rațiunea, la rândul ei, trebuie să profite de luminile aduse de revelație. Dacă între rațiune și revelație unii au găsit un dosacord, apoi cu atât mai mult au găsit lipsă de armonie între știință și credință. Așa a fost Häckel. Una se întemeează pe revelațiune, cealaltă pe rațiune. Deoparte stau minunile, de alta legile naturii, deoparte credința, dincolo știința; în religie, Dumnezeu; în știință, natura; aici creațiunea, dincolo materialismul și evoluționismul. Religiunea deci, este independentă de știință. Ea curge din alte izvoare, are deci și alte scopuri. Știința vrea să explice lumea, religiunea vrea s'o învingă. Știința e o teorie, religiunea e viață. Deaceea știința nu poate duce la adevărata religiune. Pentru știință, Dumnezeu este o ipoteză prin care se explică lumea; pentru credință, Dumnezeu este *siguranță*. Desigur, nimeni nu-și poate rândui și conduce viața întemeiat pe o ipoteză și nimeni nu poate birui lumea cu ipoteză¹⁾. Iar dacă creștinismul a biruit, luptându-se cu obstacole grozav de mari, este o dovadă reală de adevăritatea lui.

Religia și știința, revelația și rațiunea, nu se pot contrazice, pentru că sunt două principii ale adevărului, și adevărul nu poate fi opus lui însuși. Știința nu poate contesta actul de credință, ci doar îl constată ca pe un fenomen sufletesc original²⁾. Și religia și știința merg până la necunoscut. Din acest necunoscut, religia își ia izvorul și caută să-l lămurească, iar știința, ajungând la necunoscut, recunoaște că nu-l poate lămuri. Religia pleacă dela afirmarea absolutului pe care îl ia ca un adevăr sigur și pe el își întemeează cunoștința. Știința nu poate decât să dibuiască acest adevăr și, prin mijloacele de care dispune, observația și experimentul, analiza sau sinteza, nu-și poate crea o cunoștință precisă despre absolut. De aceea știința nu trebuie să se depărteze de religie, căci își închide o cale de informații și un drum de cunoștințe, de care niciodată nu va putea dispune. Oricât de avansată ar fi știința, nu va fi în stare să mulțamească întreg sufletul omului, inteligența ca și inima. Atât religia, cât și știința, au aceeași țintă: *fericirea omului*.

1. G. Hilbert, *Cosmologia modernă și credința în Dumnezeu*.

2. I. Gh. Savin, *Cultură și Religie*, pag. 54.

Că știința și religia sunt distincte una de alta, e adevărat. Ele sunt distincte, dar nu străine. Ele se întâlnesc și se atrag într'un domeniu comun: *omul* și nu se contrazic în acest domeniu. Singură religia poate realiza scopuri pentru care știința îi dă mijloace. Religia, având de scop desăvârșirea, iată că găsește prilejul de a-și realiza în om una din țintele sale și astfel își împlinește menirea întâlnindu-se în lumea realităților științifice cu știința. Știința revendică lumea aceasta, iar religia, punându-și țintele sale dincolo de această lume, nu deschide oare și științei calea ca să primească adevărurile revelate ale religiei, ca axiome dela care să plece prin siguranță orice cercetare științifică, nu prin îndoială ?

«Știința și religia sunt două chei ce le avem la îndemână ca să putem deschide tezaurul universului¹⁾». Totdeauna adevărul revelat trebuie să fie compatibil cu cel științific, căci adevărul e numai unul. Experiența internă și cea externă trebuie să se potrivească, căci amândouă sunt căi de recunoaștere a unuia și aceluiași adevăr. Cauza și scopul lumii nu pot fi decât unitare. Aceasta o cere și revelația și știința rațiunii. Știința cu religia trebuie să stea în armonie. Ele au un raport de dependență căci credința în rostul vieții pe care se bazează întreaga știință, se întemeiază, la rândul ei, pe credința în Dumnezeu. Știința nu poate crea credință, însă credința poate crea știință. Intre una și alta, trebuie să fie un raport de prietenie și nu de dușmănie. Ele nu se exclud, ci se ajută reciproc.

Amândouă lucrează pentru fericirea omenească: una însă cu rezultate ale rațiunii, cealaltă cu temeuri ale revelațiunii dumnezeiești; una prin influența realităților văzute, cealaltă prin influența realităților nevăzute; una cu sancțiuni omenești, și alta cu sancțiuni dumnezeiești; una cu realul, cealaltă cu idealul; una cu materia, cealaltă cu spiritul.

Revelațiunea și rațiunea, religia și știința, trebuie să stea în armonie căci acțiunea lor este binefăcătoare și ajută viața să-și realizeze cele două mari scopuri ale ei: conservarea și desăvârșirea²⁾.

Economul MIHAIL BEJENARIU,
profesor la Seminarul din Huși

1. Boutroux, *Science et religion*, pag. 320.

2. *Apologetica* de Pr. M. Bejenariu, Bucureștil, 1929.

PROBLEMA UNIRII BISERICILOR CREȘTINE DIN PUNCT DE VEDERE ORTODOX

Cuprinsul : *Introducere.*—I. *Motivarea principală a unirii Bisericilor și necesitatea ei.*—II. *Cum înțelege unirea Bisericilor fiecare dintre cele trei confesiuni creștine?*—III. *Greutățile și mijloacele realizării unirii Bisericilor.*—IV. *Ce s'a făcut până în prezent în direcția unirii?*—V. *Câteva măsuri ale Bisericii ortodoxe în general și ale Bisericii ortodoxe române în special, în legătură cu problema unirii.*

INTRODUCERE.

Pe lângă înlăturarea unor nedreptăți seculare dintre popoare, războiul mondial lăasă în urmă, vorbind obiectiv, ruini materiale și morale apocaliptice, de care ne resimțim până astăzi, oricât de covârșitoare și de binefăcătoare ar fi uitarea. Dar un fapt foarte caracteristic, care compensează mult pierderile suferite, a fost ciocnirea nu numai între armate, ci și între popoare, între Occidentul și Orientul Europei. Dela perioada cruciatelor, nu s'a mai văzut o mai mare învâlmășeală între Răsărit și Apus, o mai pronunțată pătrundere și cunoaștere reciprocă colectivă, dela popor, ca în vremurile noastre. De aceia refacerea, care se continuă în toată Europa, mai repede sau mai încet, după structura suletească, munca și mijloacele fiecărui popor, a avut și are de rezolvat nu numai probleme materiale, ci și sufetești, izvorâte mai ales din această ciocnire dintre noroad. Și cu fiecare zi ce trece, experimentăm că problemele suletești pășesc tot mai în față, pe primul plan, căci fără rezolvarea lor, viața materială națională și internațională a popoarelor europene este amenințată de o prăbușire complectă. Acest fapt nu-l ignorează societățile, care s'au încheșat ori s'au pus pe lucru mai cu nădejde după război. Astfel Liga Națiunilor luptă din rășputeri să înlătore războiul, declarându-l în afară de lege și silindu-se să aplaneze conflictele dintre popoare pe cale pacinică. Proiectul Statelor unite europene nu-i chiar o utopie, cum s'ar părea unora, ci izbucnirea dorinții aprinse a Europei după liniște. Vin apoi câteva societăți religioase cu ramificațiuni internați-

onale, care au ca țintă principală înfrățirea popoarelor pe temeuri creștine. Aceste societăți sunt următoarele: «Viață și acțiune» (*Life and Work*); «Credință și organizație» (*Faith and order*); *Alianța universală pentru prietenia internațională prin Biserici*; *Asociația internațională a tinerilor creștini*; *Federațiunea universală a studenților creștini* și altele de a doua mână. Ele lucrează cu deosebire în lumea protestantă de rasă augo-savonă și între popoarele germanice. În timpul din urmă, a venit în contact cu ele și Biserica ortodoxă, dar Biserica papală le ocolește sistematic.

Intrucât aceste societăți urmăresc unirea popoarelor pe temelul Creștinismului, aproape dela sine s'a pus și altă problemă spirituală: Dacă-i vorba de unire pe baze creștine, pentru ce n'ar da cea dintâi pildă chiar Bisericile creștine, care astăzi trăiesc dezbinat în cadrul celor trei mari confesiuni: ortodoxă, româno-catolică și protestantă, ceiace n'a fost așa dintru început? Și această problemă a actualizat-o și a înfățișat-o ca o necesitate urgentă tot războiul mondial. La izbucnirea acestuia, căpeteniile tuturor confesiunilor creștine au făcut experiența amară, că li-a lipsit aproape complet autoritatea asupra păstoriiilor lor, pentru a înlătura cel mai înspăimântător măcel, care s'a petrecut pe fața pământului. Diplomații războiului se temeau de o opoziție a internaționalei socialiste, care nici aceia nu s'a produs, — dar o singură clipă n'au stat la îndoială, că proistoșii Bisericilor se vor solidariza cu ei. Dar nu tot așa de ușor puhoiul războiului ar fi rupt zăgazurile păcii, dacă deasupra planurilor de luptă ar fi fluturat steagul lui Christos, al unei singure Biserici solidare. De aici, după restatornicirea păcii, a început și o frământare a unirii Bisericilor.

Această frământare este mult alimentată și de Rușii din diasporă. După întronarea regimului bolșevic, câteva milioane dintre fiii cei mai aleși ai Rusiei și-au părăsit patria și s'au risipit în tot Apusul european, ajungând unii până în America. Clerici, teologi, oameni de știință, literați și artiști au introdus pe occidentali într'o cunoștință mai adâncă, nu numai a științei și a artei rusești, ci și a ortodoxismului. O bogată literatură religioasă rusească, tradusă în limbele occidentale, înfățișează Biserica de răsărit

lumii protestante și romano-catolice într'o lumină cu totul nouă și surprinzătoare. Apusul deschide ochii mari în fața tezaurului religios cu dogma străveche intactă, cu un misticism caracteristic și cu o evlavie străvezie în actele vieții individuale și sociale. Așa s'a ațâțat curiozitatea la apuseni de a cunoaște mai amănunțit Biserica ortodoxă, ba s'a produs chiar un fel de concurență între romano-catolici și protestanți de a-și atrage cât mai repede simpatia acestei Biserici.

De aceia, pe temeiul observațiilor desfășurate până acum, putem afirma că unirea Bisericilor creștine este o problemă actuală, accelerată simțitor de război, dar destul de încălțită și cu multe fețe, dacă o cercetăm mai adânc.

I.

Motivarea principială a unirii Bisericilor și necesitatea ei.

Ritmul actual al vieții popoarelor în toate domeniile este internaționalizarea, luând acest cuvânt în înțelesul de solidarizare universală umană și nu de uniformizare.

Știința de mult a trecut granițele țărilor. Congresele învățaților sunt o sărbătoare nu numai pentru poporul, în mijlocul căruia ele se organizează, ci și pentru întreaga omenire. Savanții sunt fiii adoptivi ai tutulor națiunilor și ideile germinate în mintea lor genială devin o recoltă îmbelșugată și binefăcătoare pentru toată lumea. De aceia, pe bună dreptate, putem vorbi de o internațională a științei.

Este mult mai cunoscută și mai gălăgioasă internaționala muncitorească, cu foarte numeroase variante dela dreapta spre stânga. Deși această internațională poartă pecetia luptei învrăjbitoare de clasă și condiționează fericirea lucrătorilor de distrugerea întregii organizațiuni sociale actuale, cu toate acestea nu se poate tăgădui acestei mișcări o solidaritate și o înfrățire muncitorească, care trece peste granițele țărilor și națiunilor. Către aceiași împăciuire universală, năzuiește Liga Națiunilor și proiectul Statelor Unite Europene, de care am amintit mai sus.

Dar toate aceste înjghebări de înfrățire internațională au nevoie de o metafizică, pe o care poate oferi numai

învățatura Bisericii creștine, căci Biserica, prin însăși origina și scopul ei, este universală și unitară.

În mișcătoarea sa rugăciune arhierescă premergătoare patimilor, între altele, Mântuitorul cere Tatălui și aceasta: «Dar nu numai pentru aceștia mă rog, ci și pentru ceice vor crede întru mine, după cuvântul lor, ca toți să fie una, după cum tu, Părinte, întru mine și eu întru tine, ca și ei să fie întru noi, așa încât lumea să creadă cum că tu m'ai trimis. Și mărirea, pe care mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum noi una suntem: eu întru ei și tu întru mine, ca să fie una, de-săvârșiți și să cunoască lumea cum că tu m'ai trimis și i-ai iubit pe ei, cum m'ai iubit pe mine» ¹⁾. Aceasta este voința Mântuitorului: unitatea tuturilor în dragoste, ca un reflex al unității Sale în Tatăl. O astfel de unitate este superioară oricărei ideologii reci și sterpe, precum și solidarității numai pe temeiul intereselor materiale, care sunt așa de schimbătoare și de ațățătoare. Această unitate în dragoste a înfăptuit-o Biserica chiar dintru început; căci ceice credeau erau o singură inimă și un singur suflet și aveau toate de obște ²⁾. Acelaș duh de unitate îl recomandă și Sf. Ap. Pavel în epistolele sale: «Impliniți bucuria mea, ca să gândiți la fel, având aceeași iubire, acelaș suflet, aceeași cugetare. Nu faceți nimic din duh de împărechere, nici din mărire deșartă, ci, cu smerenie, unul pe altul socotească-l drept mai de cinste ca el însuși. Să nu caute nimeni numai de ale sale, ci fiecare și de-ale altuia» ³⁾. Subt călăuzirea Duhului Sfânt, Biserica luptă din răputeri să-și păstreze mintea doctrinei, cultului și disciplinei prin hotărârile sinoadelor ecumenice. Dar în secolul al XI-lea, această unitate se sfâșie, mai ales din pricina subiectivismului și dorinții de stăpânire a episcopului Romei, care, înlăturând principiul sinodalității, aplicat în conducerea Bisericii chiar din vremea apostolică, se declară singurul cap văzut al creștinătății, urmașul Sf. Petru și Vicarul lui Christos pe pământ. Ca o urmare logică a acestei atitudini, trebuie socotită dogma uricioasă a infalibilității papii, decretată mai târziu.

1. Ioan 17, 20-23.

2. Faptele Apost. 4, 32; 2, 44.

3. Filipen 2, 2-4.

Reforma lui Luther din veacul al XVI-lea provoacă o nouă sfâșiere în lumea creștină, în mare parte tot din pricina apucăturilor lipsite de duh creștinesc ale papilor. Astfel am ajuns la cele trei mari confesiuni creștine de astăzi, între care zidurile despărțitoare sunt destul de înalte, dar nu până la cer.

Nimeni n'ar putea tăgădui imensa pagubă, pe care o aduce, atât creștinătății, cât și umanității, această sfâșiere a cămășii lui Christos. Animositatea și vrajba dintre confesiunile creștine impresionează adânc și spre paguba Bisericii până și pe păgânii, cărora li se predică Evanghelia. Aceștia rămân foarte nedumeriți în fața faptului, că misionarii creștini lor le predică dragostea întru Christos, iar între ei se urâsc de moarte. Cunoscătorii afirmă, că Creștinismul pătrunde destul de încet în lumea mahomedară, în India și în China, din pricina faptului, că el nu se înfățișează ca o unitate, ci ca o colectivitate de grupe divergente și vrăjmașe¹⁾. Așa că viitorul Creștinismului atârână greu în balanță cu privire la necesitatea unirii Bisericilor. Sunt însă și alte motive, care pledează pentru această necesitate.

Dacă a fost cu puțință dezbinarea creștinătății din pricina înfumurării și a duhului de stăpânire omenească, cu atât mai mult va trebui să fie cu puțință unirea Bisericilor pe temeiul smereniei creștine reciproce și a duhului de stăpânire în înțelesul Mântuitorului, care condiționează întâietatea cuiva de capacitatea lui de a săvârși binele în interesul obștesc până la jertfirea de sine. Dacă a biruit odinioară ura, trebuie să biruiască cândva și dragostea, care-i o condițiune fundamentală a vieții în împărăția lui Dumnezeu aici, pe pământ. Individual și sporadic, această condițiune se îndeplinește astăzi în lumea creștină. Dar ea va trebui cu timpul să însuflețească așa de mult și colectivitatea, încât cele trei confesiuni creștine să se simtă atrase de a întregi trupul lui Christos, așa cum a fost până în veacul al XI-lea. Ironicilor și scepticilor față de realizarea acestei ținte, le amintim că viața Bisericii creștine se bizue în primul rând nu pe voința

1. Abbé J. Calvet; *Le Problème Catholique de l'Union des Eglises*. Paris 1921. Pag. 11.

omenească, ci pe puterea Duhului Sfânt, care și din pietre poate ridica fii ai lui Avraam. Tot ce a realizat până în prezent în Biserica creștină această putere de sus este o garanție istorică suficientă pentru înfăptuirile viitoare.

Accelerarea unirii Bisericilor creștine o mai impune și primejdia tot mai amenințătoare a înmulțirii sectelor. Activitatea îndărătnică a acestora în sânul celor trei confesiuni creștine are ca urmare pulverizarea la nesfârșit a vieții religioase și împetrirea ei într'un individualism sterp și infumurat, care-i foarte retractar Bisericii ca comunitate. La acest sfârșit ajung sectele, mai ales prin negarea ierarhiei și a autorității ei, prin ruperea echilibrului dintre viața religioasă individuală și cea colectivă și prin înlăturarea tradiției, cheagul permanent al vieții religioase obștești. Deși astăzi fiecare confesiune creștină luptă împotriva sectarismului, cu mijloace și metode variate, rezultatul însă va fi cu totul altul, dacă Biserica pe un singur front, cu mijloace mărite și după un plan unitar, își va apăra unitatea dogmatică și administrativă față de iconoclastii ei permanenți cei mai primejdioși.

În zilele noastre, curente antireligioase au luat atitudine cea mai agresivă față de Biserica creștină. Comunismul și bolșevismul rusesc au organizat împotriva ei o prigoană mult mai groaznică ca cea din primele trei veacuri creștine. Astăzi, în Rusia, se urmărește sistematic, prin mijloace violente, nu numai umilirea, degradarea, sărăcirea și nimicirea Creștinismului, ci chiar și atrofierea sentimentului religios, printr'o educație de stat perversă, cu care este îndopat tineretul din vârsta cea mai fragedă. Și cu toate acestea, ecoul suferințelor Bisericii rusești a fost și este destul de slab în Apusul creștin, care se arată însă foarte sensibil față de problemele economice în legătură cu Rusia bolșevică. Această nepăsare păgubitoare Creștinismului se explică și prin faptul, că Biserica, nefiind unitară în dogmă și administrație, nu reacționează prompt, ca un organism viu, față de primejdia, care amenință un membru al său, oricât de neînsemnat ar fi el. E mai presus de orice îndoială, că altă rezistență ar întâmpina curente anticeștine din partea unei Biserici creștine unitare. Dovada acestui fapt o avem într'o anumită măsură în Biserica romano-catolică, care, luând

În serios administrația bisericească și unitatea de conducere și de acțiune, stăvilește cu mult succes, în diferite părți ale lumii, curente ostile ei și sprijină cu cea mai mare energie, prin așezămintele și legăturile ei internaționale, pe cel mai smerit preot-misionar din cel mai retras și necivilizat colț al pământului.

O singură Biserică creștină, sobornicească și apostolică ar ajunge la alte rezultate și în ceia ce privește combaterea plăgilor sociale, care, în zilele noastre, după aproape 2000 de ani de Creștinism, au atins proporții înspăimântătoare. Literatura pornografică, prostituția și alcoolismul otrăvesc astăzi viața celor mai multe popoare creștine și le decimează ca un război permanent. Numai combaterea polițienească a acestor plăgi sociale din partea Statului s'a dovedit neîndestulătoare. Legea prohibitivă din Statele-Unite americane n'a putut înfrâna beția și nici n'a împuținat crimele. Pe când în Suedia și Norvegia, propaganda religioasă anti-alcoolică, susținută de o moderată lege de stat, a salvat aceste țări de ruină morală și fizică. Așa dar tot o propagandă motivată religios este leacul cel mai sigur și al vișilor sociale, fiindcă numai un suflet sănătos poate contribui și la sănătatea trupei. Cum însă această propagandă religioasă cade în domeniul misionarismului creștin, nu-i acelaș lucru, dacă ea este făcută paralel de cele trei confesiuni creștine sau de o singură Biserică, care să reprezinte o singură turmă cu un singur păstor.

Pr. Dr. GH. I. GHIA,
profesor secundar în Craiova.

D. N. IORGA DESPRE DATORIA DE A MUNCII

Toată politica noastră tinde la un lucru: să desvețe de a lucra și pe acela care, înainte ca această „politică” să se fi întins până la dânsul, lucra. Lucra în legea lui cea veche, dar lucra.

E o învățare la parazitism a unei populații întregi care caută prin școală și prin clientela electorală să atingă scopul suprem în câmp ca și oraș: *evadarea dela muncă*.

PREOTUL ȘI MIȘCAREA ECONOMICĂ

Religia creștină e faptul viu, care stabilește legătura între Dumnezeu și inima omului, care scoate din dărâmurile necredinței pe tot insul, dând vieții sufletești o nouă orientare. Reprezentantul acestei religii fiind preotul, el este indicat, prin chemarea sa, să realizeze opera cea mai fundamentală, cea mai măreață și cea mai necesară societății noastre.

«Greutățile tot mai mari și mai apăsătoare ale vieții și nesocotirea în aceiaș măsură progresivă a Bisericii noastre și în special a clerului, de către conducătorii vremelnici ai țării, răpesc multor preoți timpul necesar de a se gândi mai mult și mai adânc, asupra sublimului lor rol pastoral și de a lucra în consecință, le răpesc avântul și entuziasmul trebuitor îndeplinirii acestui rol, fără de care orice lucrare, nu se face decât de formă, de silă și cu nepăsare, pentru a-și îndrepta activitatea în alte direcțiuni, a pune suflet și căldură în alte ocupațiuni, de unde să-și poată procura mai cu înlesnire cele trebuitoare traiului zilnic. De aici amestecul preoților în conducerea băncilor, cooperativelor și diferitelor obștii, neaprobat de canoane și nici de ierarhii noștri, dar impus de împrejurări, care cer un duh nou de viață...; de aici și acuzarea unor chemați și nechemați, că Biserica vegetează, sau că preoții noștri cu de toate se ocupă, numai de Biserică nu, voind să-i mărginească la sfera restrânsă a serviciilor religioase»¹⁾.

Negreșit, chemarea preotului nu se poate încheie între zidurile sf. locaș și numai la săvârșirea sfintelor slujbe. Înraurirea lui trebuie să se reverse în linii mult mai largi și să atingă coardele fundamentale ale vieții sociale.

Câmpul de activitate al diferiților factori sociali și mai ales al preotului e întins. Piedicile ce se întâmpină sunt numeroase; nu știm dacă rostul preotului în mijlocul societății românești a fost vreodată mai desconsiderat ca astăzi și nu știm dacă rolul său de tămăduitor și îndru-

1. „Din aureola misiunii preoțești”, de Pr. Gh. Verșescu, vezi „Bis. Ort. Rom.” nr. 9, Sept. 1926, pag. 515.

mător al poporului a fost vreodată mai necesar ca astăzi. Preotul are deci un rol social larg și amestecul său în mișcarea economică este cât se poate de nimerit, asigurând prin acesta moralitatea și umanitatea, combătând sălbătăcia din lupta pentru existență. Astăzi însă, ca și la început, s'a combătut amestecul preoților în cooperare de către cei interesați. Știut este că o mișcare economică este o mișcare de desrobire, de emancipare, și acaparatorii, spoliatorii și ceice voesc să domine mulțimea și s'o exploateze economic, văd bine că, prin mișcarea economică, sunt nimiciți, ne mai putând să opereze.

«Parohienii sau fiii sufletești ai preotului, siliți de nevoi, se vor adună singuri, fără porunca cuiva, sub steagul mântuitor al cooperăției, pe cât timp preoțimea își menține locul în conducerea băncilor cămătărești, cari azi sugrumă prin dobânzi grele pe fiii sufletești ai preotului.

Va fi atât de greu momentul în care turma va sta deoparte, iar păstorul de alta în rândurile sugrumătorilor ei! ¹⁾.

Dacă munca este o lege a firii, ea implică un mare învățământ pentru om în genere, o neprețuită jertfă pentru slujitorii sfântului Altar, când generația de azi adaogă distrugerea morală, în clipa când nu pot să-și mențină existența. Este constatat că influența preotului, mai cu seamă asupra țaranului, nu se poate compara cu a nimănui, mai ales dacă e la înălțimea sa. Ca să cucerești sufletele poporenilor, trebuie să unești practica vieții cu teoria învățaturii creștine. Este datina strămoșească păstrată prin tradiție și prin practica bisericii, că tot creștinul să fie în contact cu preotul, dela naștere până la moarte, mai la tot pasul vieții. Datorită acestei împrejurări, s'a infiltrat în sufletul sătenilor noștri acel respect și acea încredere față de părintele, acea iubire față de păstoriți, cristalizată în inima preotului, pentru care n'ar putea niciodată să-i părăsească sau să le refuze sfatul cerut în tot timpul. O legătură sufletească indisolubilă se stabilește, dar, între păstor și păstoriți.

«Numai prin cooperare, preotul punându-se în fruntea cooperăției atât de folositoare poporului, se stabilește le-

1. „Imperativul categoric al vremii“, de L. Paul, vezi „Curierul coop. Române“, Sep. 1930, pag. 291.

gătura sfântă între păstor și păstoriți»¹⁾), a spus d. prof. universitar *N. Ghiulea*, într'o conferință ținută la Cluj.

Activitatea economică în sine nu este un scop pentru preot, ci un mijloc. Așa dar amestecul preotului în direcția economică nu se poate considera ca o greșală, întrucât faptul că observă suferințele celor pentru care e chemat să lupte intră în cadrul misiunii sale. A trece nepăsător pe lângă ele, ar fi să neglijeze rolul principal de a combate cauza suferinței, care e nesocotirea legilor sfinte.

S'a văzut că prin cooperare se deșteaptă spiritul de asociație în popor, se înlătură specula și se răsplătește munca săteanului în mod mai echitabil.

«Scopul cooperăției naționale, ca și internaționale, este să zămislească o nouă civilizație, sprijinită pe principii de dreptate, echitate, frăție, cât și pe dreptul inalienabil ce-l are fiecare cetățean de a se emancipa de relele sociale, întovărășindu-se nesilit de nimeni cu semenii săi»²⁾.

Când preotul luptă cu toată puterea la satisfacerea nevoilor momentane ale poporului, pe care alții le-ar exploata îngrozitor, când luptă să dea poporului dreptul echitabil, comparativ cu munca sa, suntem siguri că nu se va face operă incompatibilă cu biserica, ci tocmai prin aceasta preotul își va fixa neapărat rolul vrednic de chemarea sa și compatibil cu demnitatea sa. Trebuința unei stări materiale se impune de datoriile ce fiecare are către familia sa; pe lângă o bună stare morală, să aibă și o bună stare materială. Preotul, în special, va arăta pipăit păstoriților săi foloasele muncii și pagubele nelucrării.

Dar nu este de ajuns ca omul să muncească cu priecpere, ci mai trebuie să aibă și spiritul de economie, care e mama bogăției. Preotul deci trebuie să convingă pe păstoriții săi, ca fiecare să-și facă socoteala de venit și cheltuială și să pună ceva la o parte din ceiace câștigă. N'am pus la baza acțiunii noastre dezvoltarea metodică a spiritului de economie, de prevedere și bună rânduială, n'am realizat nimic, căci orice spor economic se toarnă în sac fără fund. Cooperarea se prinde și își înfige bine rădăcinile acolo unde întâlnește un strop de cultură ge-

1. Vezi „Curierul cooperăției române”, Nr. 9, Sept. 1929.

2. *Vilimo Tanner*, președ. *Alianței coop. Internaționale*, în manifest, dat la 6 Iulie 1929, către cooperatori.

nerală și un pic de cultură cooperatistă, ca să tempereze materialismul, să înmoaie inimile împietrite, să picure ceva din iubirea aproapelui, care cu atâta căldură a fost propoveduită de întemeietorii creștinismului și ai cooperăției. Să punem spiritul dragostei la baza instituțiilor economice a societății, este deviza la care ne îndeamnă adevăratul creștin, preotul, a cărui personalitate domină vulgul împovărat de greul zilei.

„În toate împrejurările, când se vorbește despre începuturile cooperăției, organele ei nu uită a spune că ea își are obârșia în iubirea de oameni, care se află în sufletele celor dintâi cooperatori și cari erau mânați spre aceasta de via lor credință în Dumnezeu»¹⁾.

Mentținând principiul iubirii, una din forțele fundamentale ale religiei creștine, care reprezintă un indiciu peremptoriu înfățișat în viața celor dintâi cooperatori, vrem să așezăm la baza acțiunilor omenești spiritul Evangheliei creștine, care să radieze până în eele mai intime țesături ale organizației sociale.

Starea materială actuală a poporului nostru este în genere nesatisfăcătoare pentru a răspunde condițiilor de traiu convenit omului în al XX-lea secol. Și preoțimea noastră, care e ruptă din rărunchii națiunii, fără a-și neglija principala sa chemare, care este ridicarea morală a poporului, nu poate să stea nepăsătoare nici la nevoile economice ale lui, pentru că membrii săi, nefiind streini de neamul căruia propoveduește, nu poate fi nesimțitoare la nevoile aproapelui în suferință. În fața acestei stări de lucruri, nu este decât o singură eșire. Să îmbrățișăm cu avânt cooperăția, dela un capăt până la altul al țării.

Pentru această mare și patriotică înfăptuire, se cere concursul luminat al preotului, singurul apropiat de sufletul poporului, care poate să-l îndrumeze spre ridicarea din lăncezeala și suferința ce-i întreș complexul vieții. Iată și cuvântul unui om de seamă²⁾, pus în slujba cooperăției, despre îndemnul P. P. S. S. Ierarhi cu privire la intensificarea mișcării cooperatiste: „Dealtfel începutul cel bun

1. „Cooperatorii și Izvorul lor“ de Arhim. Scriban, vezi „Almanahul cooper“ pe 1931, pag. 129.

2. D-l Luca Paul, în „Curierul coop. române“, pe Sept. 1930, nr. 9, pag. 291.

s'a făcut nu numai de o grupare de distinși preoți, cari lucrează cu atâta zel în cooperatie, ci și de Înălții prelați, ca I. P. S. S. Mitropolitul *Nicolae* al Ardealului, care a cuvântat cu toată căldura pentru cooperatie, cu prilejul cursurilor cooperatiste ținute în Sibiu, și a pus gratuit la îndemâna coperatorilor palatul Institutului Teologic, pe tot timpul acelor cursuri.

Prea sfințitul episcop Ioan dela Cluj, cu ocazia vizitei canonice din Luduș, a cercetat școala cooperatiei, i-a făcut donații și s'a interesat de mersul mișcării în Ardeal, bine-cuvântând-o. Mai recent, cu ocazia cursurilor cooperatiste în Oradea-Mare, în prima jumătate a lunii August, au vorbit cu competență pentru cinstirea cooperatiei și inviorarea spiritului economist. Prea Sfințitul arhiepiscop Andrei Crișanul și distinși preoți din Oradea-Mare».

O lege firească impunând ca celui ce ne ajută în nevoi să-i deschidem inima, să-l îmbrățișăm cu simpatie, clerul românesc, dela Înălții ierarhi până la preoții de sat, nu vor fi lipsiți de această recunoștință, atât din partea întregului popor, reprezentat prin căpeteniile sale, care guvernează Țara, până la cel din urmă cetățean, dacă el, clerul, prin situațiunea ce-o ocupă astăzi, va da prețiosul său concurs, de care e capabil la ridicarea economică a celui în strâmtoare, fie acesta individul în parte, fie întreg poporul. „*Si siguri să fie acești exponenți ai poporului*¹⁾, zice d. Luca Paul, *că se vor găsi cronicari cari să prețuiască fapta lor, s'o înregistreze pentru istorie și să le exprime omagii binemeritate*“²⁾.

MARIN POPESCU-DEAGUL

Com. Deagurile, jud. Argeș

1. Referindu-se la preoții și învățătorii sătești.

2. Vezi „Curierul coop. române“ pe Sept. 1920, nr. 9.

Puterea de a crea bogății este cu mult mai însemnată decât bogăția însași. De aceia înflorirea unui popor nu atârână de câtimea de bogății, de valori de schimb ce posedă, ci de treapta de dezvoltare a puterilor sale de rodire.

FREDERIC LIST,

economist german, în tratatul său „Sistemul național de economie politică“.

VINUL EUHARISTIC

După mărturisirile celor trei dintâi evanghelii, la așezarea Sf. Euharistii, după ce Domnul Hristos a luat pâinea și a prefăcut-o în trupul său, a luat paharul, pe care-l numi paharul sângelui său. El oferi ucenicilor săi și le porunci să bea din el. Că în pahar se afla vin, este indiscutabil, căci Hristos, când oferi paharul, zise: «De acum nu voi mai bea din acest rod al viței, până în ziua când îl voi bea din nou cu voi în împărăția Tatălui meu» (Matei 26, 29). Cuvintele prin cari Hristos oferă ucenicilor săi pâine și vin spun că chipul pâinei și vinului arată despărțirea trupului și sângelui său, expresia internului său că este gata să aducă jertfa cea de sânge pentru noi.

Nu mă voi ocupa cu caracterul jertfei euharistice, ci cu întrebarea dacă Hristos a ales vinul, care să arate prezența sângelui său. Nu există nicio îndoială că lui Hristos i-a stat liber să aleagă băutura, care să se prefacă în sânge. Puterea lui dumnezească asupra ființei lucrurilor n'are margini. El ar fi putut tot așa de bine să întrebuițeze, în scopul acesta, apa, laptele sau altă băătură. Au răsărit chiar eretici, cari întrebuițau la Sf. Euharistie apă în loc de vin. Ei priveau vinul ca un produs al răutății omenești. Ei au fost numiți Hydroparastați sau Aquari.

Și azi sânt reprezentanți cu păreri exagerate, cari susțin că vinul este o otravă. Nu putem privi noțiunea de otravă în sensul medicinei, ci trebuie să privim vinul ca un dar al lui Dumnezeu, concepție primită de Biserică; numai consumarea în măsură prea mare este o otravă, otravă pentru sănătate, otravă pentru viața în familie și pacea casnică, otravă pentru generațiile viitoare, otravă omorătoare pentru suflet.

Aflăm și în sf. Scriptură efectele distrugătoare ale vinului și unele admonestări privitoare la consumarea lui în măsură potrivită; dar se recunosc și calitățile nobile ale acestui dar al lui Dumnezeu.

Despre Noe, ni se relatează mai întâi în sf. Scriptură că a sădit vie. El a experimentat cel dintâi urmările rele ale vinului și a devenit un exemplu înspăimântător al

consumării peste măsură. Sf. Părinte Ambrosie spune despre Noe: «Cât de puternic este efectul vinului; căci potopul nu i-a putut descoperi goliciunea, dar vinul a putut». (De virginitate, I. 8).

Domnul nostru Iisus Hristos singur a prefăcut apa în vin la nunta dela Cana. Și st. evangelist Ioan vede în această minune o revelațiune a măririi lui Hristos.

Chiar Psalmistul (104, 15) zice: «Vinul veseleşte inima omului». Vinul, prin efectul său, devine purtătorul bucuriei supranaturale, căci ne mijloceşte consumarea sângelui lui Hristos. Despre acest efect al vinului și despre aptitudinea lui pentru scopul sacramental, ne spune și *Toma de Aquino*: «De solo vino vitis potest confici hoc sacramentum, quia vinum vitis magis competit ad effectum hujus sacramenti, qui est spiritualis laetitia, quia scriptum est quod vinum laetificat cor hominis» (Summa Theologica III, 74, 5).

Toma de Aquino explică mai de aproape acest efect prin înmulțirea dragostei, pe care o face sacramentul, pentrucă nu are numai puterea să înmulțească mila și dragostea, ci să o facă și activă: «Non solum habitus gratiae et virtutis confertur, sed etiam excitatur in actum secundum illud: caritas Christi urget nos» (II Cor. V. 14).

Puterea acestui sacrament înviorează spiritual sufletul, pentrucă sacramentul produce bucurie internă sufletului. Vinul simbolizează dragostea de viață ca rod al jertfei; sfânta bucurie, care izvorăște din jertfa de pe cruce, din izvoarele mântuirii. (Isaia 12, 3).

Vinul nu este un dar direct al naturii: mustul se stoarce din struguri, tăiați de pe butuci și fermentează. Această procedură simbolizează jertfa. Profetul Isaia explică simbolul vinului, când îl vede pe Hristos venind din Bosra în veșminte roșii și întreabă: «De ce este haina Ta roșie și veșmintele Tale ca a celor, cari storc strugurii?» «Strugurii i-am călcat Eu singur și nimeni din popor nu era cu mine, i-am strivit în mânia mea și i-am călcat în furia mea, sângele lor a stropit veșmintele mele și toată îmbrăcămintea a pătat-o» (Isaia, 63, 1).

Sf. Părinte Ciprian, apoi Augustin, Grigorie și alții tălmăcesc aceste cuvinte ca moartea pe cruce a lui Hristos. Pe cruce este El călcătorul strugurilor, scaldat în sângele din ranele sale.

Vinul este simbolul sângelui: explicația aceasta urmează și din culoarea vinului roș, care seamănă cu sângele. Se pare că Hristos a întrebuițat vin roș la așezarea Sf. Euharistii, fiindcă era cel obicinuit în Palestina, și cuvintele citate de profetul Isaia întăresc aceasta. Din motive practice, se întrebuițează la noi vinul alb, pentru că vinul roș pătează (ceiace este greșit); cu toate că Biserica nu rânduiește nimic privitor la culoarea vinului.

Afară de efectul inviorător și aducător de dragoste de viață, vinul are și însușirea de a vindeca, ceiace simbolizează jertfa de sânge a lui Hristos.

Căci precum abuzul vinului este stricăcios sănătății, ceiace a făcut să fie numit otravă, așa și consumarea cu măsură a lui dă puteri nouă la unele slăbiciuni ale trupului. Vinul trebuie privit ca leac și simbolizează grația vindecătoare a lui Hristos.

Sf. Apostol Pavel, în epist. I către Timotei 5, 23, spune: Nici nu mai bea numai apă, ci folosește-te de puțin vin pentru stomahul tău și pentru deseale tale slăbiciuni». Și Sf. Ambrosie recomandă vinul, ca un leac. El scrie (Ep. 62 ad Theod. Nr. 27) să nu se întrebuițeze vinul din cauza plăcerii, ci pentru întărire, nu peste măsură pentru plăcere, ci cu măsură ca leac; căci vinul este hotărât ca leac pentru oamenii slăbiți trupește prin păcat. Vinul simbolizează puterea mântuitoare a jertfei de sânge a lui Hristos.

În acest sens trebuie să înțelegem cuvântul Ecclesiastului: «Du-te deci, mănâncă în bucurie pâinea ta și bea cu inimă veselă vinul tău, căci Dumnezeu are plăcere de demult de lucrările tale». (Ecclesiastul 9, 7).

Dela natură are vinul o însușire perfectă de a simboliza jertfa de sânge a lui Hristos; ca mijloc al simbolului l-a ales Hristos pentru Sf. Euharistie. Privitor la mijlocul de mântuire a vinului a ales Hristos pilda lucrătorilor în via sa (Matei 20, 1) și a butucului de vie (Ioan 15, 1), ca să arate ucenicilor săi și nouă tainele împărăției lui Dumnezeu. Seva vieții, pe care o sug vițele de vie sufletele — din butucul de vie dumnezeesc, ca să aducă rod pentru viața vecinică, este dragostea cea de jertfă.

Lucrătorii din vie au misiunea să scoată produsul din vie; lucrarea noastră pământească trebuie să slujească dra-

gostei lui Dumnezeu, care este în jertfă. Așa ni se arată simbolul vinului în tainele sfinte ale mântuirii.

Cuprins de frică să fie sufletul preotului, care toarnă vinul în potir și este de față la prefacerea lui în sânge prin puterea Sf. Duh. Lumina credinței să-l învâluie în acea clipă mai ales, ca această jertfă să fie curată și cu vrednicie, așa cum ne-a lăsat-o nouă ca moștenire însuși Hristos, aducându-ne totdeauna aminte de cuvintele sf. apostol Pavel: «Oricare va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie vinovat va fi trupului și sângelui Domnului». (Corinteni I. 11, 27).

Preotul MIHAI BOCA,
Părteștii-de-jos, Bucovina.

ALCOOLISMUL ȘI COMBATEREA LUI

În multe părți ale țării, cârciumile au ajuns singurele localuri de adunare și de petrecere pentru popor. Ele s'au înmulțit în chip înspăimântător, mai ales dela războiu încoace, și mereu sunt pline de mușterii.

Duminicile și sărbătorile, poporul, atât cel dela sate, cât și dela orașe, în loc să se ducă la biserici, înfundă cârciumile și bea de se stânge. Acolo se duc toate economiile, se schimbă vorbe necuviincioase, se înjosesc persoanele, ce ar trebui să fie respectate, se complatează contra avutului și contra liniștei societății, acolo, în fine, se ruinează sănătatea trupească și sufletească a poporului nostru.

Intinderea acestui flagel, cum și urmările ce se văd în țara noastră, au pus pe gânduri pe toți ceice se interesează de starea poporului. Deaceea toate guvernele s'au îngrijit să ia măsurile necesare, pentru combaterea răului, și, în cele din urmă, au făcut legea cârciumilor în care, între altele, se limitează numărul cârciumilor, se pedepsesc bețivii etc. Orice legiuiri se vor face pentru stărpirea răului, vor fi binevenite, mai ales, dacă se vor și aplica. Dar mijlocul cel mai de seamă e luminarea minții prin școală și biserică și îndreptarea ei spre năzuinți mai înalte.

Din școală și biserică, copilul trebuie să cunoască, prin pilde vii și palpabile, urmările beției pentru individ, familie, societate, și să i se însuflească greață de picătura de spirt, după cum se îngreșează de-a pune în gură carne de câne ori pisică. Odată cu această groază și greață de băuturi spirtoase, să i se deprindă sufletul cu lucruri alese ca, de pildă: a asculta o cuvântare, o cântare frumoasă, a vedea o priveliște încântătoare, a ceti o carte. a face o plimbare etc.

Preotul, în primul loc, atât în biserică, cât și în afară de ea, la diferite ocazii, trebuie să predice neconținut contra acestei patimi, descriind-o în culorile cele mai negre și arătând relele urmări, ce decurg din ea. Fiecare nenorocire, ce va da peste vre-un enoriaș de a lui din pricina beției, va face obiectul unei predici, insistând totodată asupra urmărilor dezastruoase ale alcoolismului și punând înaintea poporului: tablouri antialcoolice, scene de bețivi și pășanii de ale acestora. N'aș fi contra de-a se face și la noi ceea ce se făcea odată în Rusia de către preoți, și anume: de a se îndemna creștinii să depună jurământ, pe sfânta Evanghelie și pe sfânta cruce, în biserică, că nu vor mai bea rachiu și alte băuturi spirtoase.

La spovedanie, preotul va da mai multă importanță chestiei beției, și va căuta, prin sfaturi alese, să dezguste pe creștini de această patimă; iar celor ce-ar suferi de ea, să le dea canoane aspre, oprindu-i în același timp dela împărțășanie, pe un timp mai scurt ori mai îndelungat. Pentru a detrage pe credincioși, dela cercetarea cârciumilor, în Duminici și sărbători, preotul, în unire cu învățătorul, va căuta să procure credincioșilor, lucruri frumoase și folositoare ca : servicii divine pompoase, coruri, teatre populare, precum să-i și deprindă a frecventa bibliotecile parohiale, ori a-și procura cărți folositoare de tot soiul.

De asemenea, el trebuie să lupte pentru desființarea obiceiului urât de a se face horele pela cârciumi. În schimb însă, el își va da osteneala de a înființa localuri anume pentru acestea și pentru orice alt soi de petrecere frumoase, adică case naționale, case de sfat și cetire și de petreceri sau cum vreți să le numiți, și în cari s'ar putea găsi și băuturi nealcoolice ca: ceai, bragă, limonadă, etc.

Preoții, în unanimitate, trebuie să lupte pentru înființarea societăților de temperanță, care au un scop așa de frumos și apoi pentru monopolizarea băuturilor spirtoase, de care s'a vorbit mereu, dar la care monopolizare nu s'a ajuns încă. Până ne va ajuta Dumnezeu să vedem înfăptuit acest lucru, preoții trebuie să strige sus și tare, pentru aplicarea legii cârciumilor, care, deși relativ bună, totuși, până în prezent, nu prea a dat rezultatele dorite, deoarece nu s'a aplicat și nici se aplică¹⁾.

În acest scop, preotul trebuie să ia contact cu autoritățile în drept; iar de nu va reuși, atunci va trebui să se adreseze mai departe pentru aplicare²⁾. Negreșit că învățătura dată de preot, va fi ascultată și măsurile luate de el vor prinde, mai ales, dacă el va fi conștient de rolul lui. Mai presus de toate însă, preotul va trebui, ca prin pilda cea bună a vieții, să caute a înduplica poporul, în care scop, va trebui să se ferească ca de foc de această urâtă patimă și nici să-i calce piciorul în cârciumă, pe care are a o considera ca pe un lucru de necinste, ca pe un iad. Astfel lucrând preotul și încă în unire cu alți factori de luminare, cum e învățătorul, va reuși măcar în parte, să stârpească această urâtă patimă, ce slăbește, degenează și amenință viața neamului nostru.

Iconom N. DĂRÂNGA,

Preot și Profesor în Târgu-Frumos.

1. Apoi de ce nu strigi? Eu am strigat în orașul de reședință al județului Slinșiei Voasire, de mai multe ori, și tăceți cu toții! — Nota Arhim. Scriban.

2. Ai făcut-o? Răsunat-au zierele județului de aceasta? Pus-ai chestiunea în cercurile pastorale, în adunări mai mari? dată-i lărgire obștească acestei pășiri de urmărire a beției? Murim de teorie și lucrurile nu merg. Beția își vede liniștită de drum, fiindcă nu ieșim la luptă volnicească cu ea. — Nota A. S.

De starea societății în care individul se mișcă, depind munca și efortul lui. Să nu pregetăm de a îmbunătăți această stare, nu numai din punct de vedere material, dar și din punctul de vedere moral. Acțiuni culturale și morale ca ale lui Haret sunt cel mai eficace stimulent nu numai pentru progresul sufletec al națiunii, dar și pentru propășirea ei economică. Când, în sânul unui popor, libertatea, dreptatea, moralitatea sunt asigurate, prin aceasta chiar este asigurată și dezvoltarea lui economică, oricare ar fi greutatele inerente oricărui început.

CONST. BANU,

fost ministru al Cultelor, despre părerile lui Vintilă Brătianu,
în *Adevărul*, 25 Fevr. 1931.

PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI

Dăm în traducere capitolul final (Concluzii, p. 309—327) din lucrarea I. P. Sf. Arhiepiscop al Atenei, *Hrysostomos Papadopoulos, Primatul episcopului Romei*. Studiu istoric (Atena 1930, form. 8, XVI, 337 p.), asupra căreia am făcut o dare de seamă în numărul pe Noembrie 1930 (p. 1083—1086) al revistei, având regretul că lucrarea fiind mare, n'o putem traduce toată aci, pentru folosul cititorilor.

T. M. P.

CONCLUZII

Recapitulând cele expuse mai înainte în mod cu totul obiectiv și pe bază de mărturii verificate, observăm că primatul monarhic al episcopului Romei se sprijină nu pe învățătura sfintei Scripturi și pe fapte reale, ci pe simple presupuneri și imaginări, după cari se pretinde, că apostolul Petru a fost șeful apostolilor și a avut privilegiu excepțional, pe cari le-a transmis episcopului Romei; pentru aceasta, Biserica și l-a recunoscut cap, locțiitor al lui Hristos, dogmatist și învățător infalibil ex. cathedra al adevărilor creștine.

Dar Apostolul Petru n'a fost șeful celorlalți apostoli în sensul unei autorități administrative. Apostolul avea toate harurile, pe cari Domnul le-a dat tuturor apostolilor, adică de a lega și deslega păcatele oamenilor, de a-i sfinți prin taine, de a-i învăța adevărul, și cele asemenea lor. Ceeace s'a dat lui Petru s'a dat tuturor celorlalți apostoli. Caracterul lui vioi și entuziasmul lui înflăcărat i-au asigurat o situație deosebită între ceilalți apostoli, dar această situație nu eră administrativă; Domnul nu l-a pus cap și conducător peste apostoli. Prin urmare apostolul Petru nu deține vreun privilegiu față de ceilalți apostoli.

Sfânta Scriptură este martor nemincinos al acestui adevăr. În întrebunțarea ei însă nu trebuiesc luate locuri izolate sau fraze tăiate numai, și trebuiesc interpretate în conformitate cu sfânta Tradiție, având în vedere tălmăcirile sfinților Părinți și Dascăli, dintre cari niciunul n'a învățat vreodată, că Petru a fost șeful apostolilor și locțiitorul lui Hristos, în sensul în care îl privesc teologii latini. Cercetarea profundă a sfintei Scripturi dovedește în adevăr, că cei doisprezece apostoli aleși de Mântuitorul erau absolut egali între ei cât privește harurile și privilegiile ce li s'au acordat. Primul chemat a fost Andrei, numit de aceea de către Biserică „cel dintâi chemat“, iar Andrei a adus la Domnul pe Petru; dar Andrei n'a fost socotit pentru aceasta șef administrativ al apostolilor. Când Domnul l-a trimis la propoveduire, nu i-a pus sub conducerea niciunuia dintre ei, ci având aceleași drepturi „și chemând pe cei doisprezece ucenici, le-a dat putere contra duhurilor necurate, ca să le scoată și să le vindece toată boala și toată neputința“ (Mat. X,1), „și ieșind propoveduiau să se pocăiască și scoteau demoni mulți și ungeau pe mulți bolnavi cu untdelemn și-i vindecau“ (Marcu VI, 7—13;

Luca IX, 1—6); iar când s'au întors și au povestit Mântuitorului activitatea lor, n'au spus că unul sau altul dintre apostoli a avut mai mare putere spirituală (Marcu VI, 30; Luca IX, 10). La Cina cea de taină, Domnul a dat tuturor sfânta Euharistie. Și cu prilejul acestui fapt și în multe alte împrejurări, este arătat Ioan ca având o situație deosebită pe lângă Mântuitorul, ca ucenicul cel iubit. Dar aceasta nu însemnează, că Ioan avea putere asupra celorlalți apostoli. În fine, când Domnul a trimis pe apostoli în lume, după înviere, le-a dat tuturor aceleași drepturi (Mat. XXVIII, 19; Marcu XVI, 15; Ioan XX, 19).

Desigur că unii dintre ei se distingeau, Petru întâi, iar cu el Iacov și Ioan ai lui Zevedeu, dar aceasta nu se datorește vreunui privilegiu excepțional. De obicei este arătat întâi, între apostoli, Petru, iar el ia cuvântul în numele tuturor. Faptul se datorește însă, cum am spus, caracterului lui vioi și devotamentului lui călduros față de Mântuitorul, pentru care și când a alu-necat în tăgăduire s'a căit sincer. În toată sf. Scriptură, apostolii sunt înfățișați egali unii cu alții, iar Mântuitorul a reprimat orice tendință de ambiție între ei (Marcu X, 42—43; Mat. XX, 25—26, XXIII, 8—11). Explicând mai înainte locurile din sf. Scriptură privitoare la apostolul Petru, am văzut că din niciunul din ele nu rezultă vreo autoritate și putere administrativă a lui asupra celorlalți apostoli, în timpul șederii Domnului pe pământ.

Dar și după înălțarea Domnului aceeași egalitate se observă între ei. La primul act al apostolilor, adică alegerea lui Matia, apostolul Petru nu lucrează după voința sa. Toți apostolii aleg pe cei doi, dintre cari este indicat unul prin tragere la sorți, după rugăciunea lor către Dumnezeu (F. Ap. I, 23—26). La ziua Cincizecimii, toți s'au umplut de Duhul sfânt, iar Petru a vorbit în numele tuturor. Toți deasemenea făceau minuni și toți aveau același har dumnezeesc. Tot astfel alegerea diaconilor s'a făcut de către toți (F. Ap. VI, 1—6). Este adevărat, că se distingeau iarăși între apostoli Iacov, primul episcop al Ierusalimului, Petru și Ioan („cei socotiți a fi stâlpi“, Gal. II, 9). Iar Petru, totdeauna aprins și entuziast, desfășură mare activitate și arată inițiativă în multe împrejurări, dar nu este șeful Bisericii și locofiliilor lui Hristos, cum voesc Latinii. În anumite cazuri, credincioși îi fac observații (F. Ap. XI, 3). Sinodul apostolic dela Ierusalim a fost prezidat de episcopul Iacov (F. Ap. XV, 1—31), iar după sinod Pavel a muștrat aspru pe Petru la Antiohia (Gal. II, 6—21).

Toate acestea dovedesc, că apostolul Petru nu era șeful apostolilor, nu conducea Biserica, n'a fost rânduit de Mântuitorul vicar al Său. Dar chiar dacă s'ar fi întâmplat acest lucru, dacă apostolul Petru ar fi obținut personal asemenea privilegiu, de unde urmează că le-a transmis episcopului Romei? De nicăeri. Tradiția legendară, după care apostolul Petru a fost întemeietorul Bisericii Romei, și ipoteza, după care el a fost mult timp episcop acolo, nu are nicio bază istorică.

Că apostolul Petru n'a avut putere administrativă asupra

celorlalți apostoli, se învederează și din faptul, că apostolul Pavel lucră cu totul independent de el. Apostolul Pavel a fost ales și chemat de Dumnezeu, fără nicio legătură cu apostolul Petru, lucru pe care apostolul Pavel îl accentuă totdeauna (Gal. I, 1, 11, 12, 16, 17; Rom. I, 1), spunând că „cel care a lucrat prin Petru în misiune la tăerea împrejur, a lucrat și prin mine la neamuri“ (Gal. II, 7—10; Comp. I cor. IX, 1; II Cor. XI, 5, XII, 1, 14). Este evident, că apostolul Pavel nu se consideră dependent de apostolul Petru. Se deosebiă pe sine, de altfel, de „Petru și de cei împreună cu el“ și eră liber față de el (I Cor. IX, 1). Activitatea lui misionară a fost cu totul neatârnată de Petru și în niciun caz nu este arătat ca luând îndrumări dela el. În chestiunea raportului dintre legea mozaică și Evangheliie, apostolul Pavel a păstrat o atitudine independentă și impunătoare, certând pe Petru în public și energic la Antiohia, după cum am văzut. Pavel a fost apostolul prin excelență al neamurilor, iar Petru a predicat Evangheliia printre Evreii din diasporă (Gal. II, 7; F. Ap. XXII, 18—21). Scriind Romanilor, Pavel mărturisește că ține să propoveduească unde n'a fost încă numit Hristos, ca să nu zidească pe temelie străină (Rom. XV, 18), și aveă o vie dorință de a vizită Roma; I, 13, 15, XV, 17—25).

Prin urmare, putem să afirmăm cu siguranță, că niciun alt apostol nu predicase la Roma înainte de Pavel. Pe vremea când scriă epistola către puținii creștini romani (58), nu se duse încă niciun apostol, acolo nu există încă Biserică organizată acolo (comp. Rom. I, 7, 8). Credincioșii se adunau în diferite case și se instruiău, ca de exemplu în casa lui Acvila și a Priscilei (Rom. XVI, 3—4), cari au fost fără îndoială între primii predicatori ai creștinismului la Roma, dar este clar că nu există episcop la Roma înaintea sosirii lui Pavel acolo (61). Lucrând timp de doi ani, el a pus bazele Bisericii Romei. Predica neînfricăată a marelui apostol (F. Ap. XXVIII, 31) a dat curaj credincioșilor și a contribuit îndată la răspândirea creștinismului printre păgânii dela Roma, cum scriă apostolul către Filipeni (I, 12-14), și cum asigură pe Timotei (2 Tim. IV, 16—17). Este deci incontestabil faptul, că cel dintâi dintre apostoli a predicat la Roma Pavel, pentrucă dacă vreun alt apostol ar fi făcut aceasta înaintea lui, Pavel n'ar fi scris că ține să predice unde n'a fost încă numit Hristos, ca să nu zidească pe temelie străină. Scriind Romanilor și salutând pe nume pe puținii creștini de atunci, nu face nicio mențiune de apostolul Petru, desigur pentrucă acesta nu se găsiă la Roma. Când a sosit la Roma, Pavel încă n'a găsit acolo pe Petru. Scriind dela Roma, Pavel nu face de asemenea nicio mențiune despre Petru, și în general vorbind nici urmă de prezența lui Petru nu există la Roma înainte de mergerea lui Pavel acolo.

Apostolul Petru se găsiă la Ierusalim la anul 44, când, fiind prins de către Irod Agripa, a fost închis, iar înainte de 44 desigur nu s'a îndepărtat de Ierusalim. Fiind liberat din temniță de către înger „a mers în alt loc“ (F. Ap. XII, 17). Afirmăția

Latinilor, că prin „alt loc“ se înțelege Roma și că prin urmare apostolul Petru a stat acolo șase-șapte ani după 44, este cu desăvârșire imaginară, pentru că nu există absolut nicio dovadă despre aceasta. La anul 51 se află iarăș în Ierusalim, la sinodul apostolic. În anii 51—55, după sinod, când, după cum știm, s'a dus la Antiohia și a fost muștrat de către apostolul Pavel, nu putea deasemenea să meargă la Roma, pentru că în acei ani împăratul Claudiu (+ 55) a alungat pe Iudei din Roma. La 58 și 61, după cum am spus, încă nu se găsiă acolo. Deaceea, după toată probabilitatea, s'a dus la sfârșitul anului 65 sau începutul lui 66, găsind poate încă în viață pe apostolul Pavel și suferind împreună cu el moartea martirică. Singur acest lucru poate fi considerat ca probabil. Că apostolul Petru a predicat la Roma înaintea apostolului Pavel, că a înființat Biserica Romei și că a stat la Roma ani de zile ca episcop al ei, toate acestea sunt ipoteze cu totul legendare, neavând în sprijinul lor absolut nicio mărturie istorică.

Dar iarăș zicem, că chiar dacă sfântul apostol Petru ar fi fost episcop al Romei, cu nimic nu se dovedește că a transmis urmașilor săi, cu drept de moștenire, primatul său administrativ asupra Bisericii întregi. După sfânta Scriptură este sigur, că Petru a stat la Antiohia; de ce atunci n'ar fi transmis un asemenea privilegiu episcopilor Antiohiei? Este însă cunoscut, că apostolii nu se considerau episcopi ai unui anumit oraș.

Înainte de înălțarea sa, Domnul a dat această ultimă poruncă: „Mergând învățați toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh, învățându-i să păzească toate câte v'am încredințat vouă“ (Mat. XXVIII, 19-20). În această poruncă este dată datorită predicării adevărurilor creștine și a organizării Bisericii creștine. Și pentru că Domnul a adăugat: „Și iată Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor“, este evident că vorbele Domnului se referă nu numai la toți apostolii, ci și la urmașii lor.

Acestea sunt clare și incontestabile, pe când știrile de mai târziu, bazate pe unele scrieri apocrife, despre un lung episcopat al lui Petru la Roma, sunt cu totul legendare, știri pe cari teologii latini au sprijinit concepția absurdă, că episcopii Romei au moștenit dela Petru puterea asupra Bisericii întregi.

De altfel, în vremea primei organizari administrative a Bisericii, nici nu se înfățișează episcopul Romei ca având putere monarhică asupra Bisericii. El este unul dintre episcopi, având același rang preoțesc cași ei și exercitând aceeași putere pastorală în propria lui parohie. Dar ca episcop al capitalei statului, spre care toată lumea creștină avea îndreptați ochii pe vremea persecuțiilor, el deține un loc de onoare oarecum deosebit. Însă de câte ori a voit ca să-și impună părerea lui asupra celorlalți episcopi, a fost respins. Nici urmă de primat administrativ nu există în primele trei secole. După stabilirea păcii prin Constantin cel Mare și după dezvoltarea ce a urmat a Bisericii, episcopul

Romei este considerat tot ca primul în ordine, „întâi stătător“ în şirul episcopilor marilor centre administrative bisericeşti, cari la început erau Roma, Alexandria şi Antiohia. La acestea s'au adăogat mai târziu Constantinopol şi Ierusalim. Din cauza turburărilor produse de erezii, unii episcopi ortodocşi recurg la întâiul stătător episcop al Romei; dar că această recurgere la el nu însemnă că episcopul Romei administă Biserica, ci aveã o situaţie onorifică de episcop al vechii capitale a Statului, se vede clar din canoanele sinoadelor ecumenice, prin cari a fost înalţat episcopul de Constantinopol, ca fiind „noua Romă“. Sinoadele n'au z's că episcopul Romei are „întâetatea de onoare“ pentrucă erã urmaş al apostolului Petru, ci pentrucă erã episcop al vechii Rome, „căci şi scaunului Romei celei vechi Părinţii i-au dat pe drept întâetatea, pentrucă era oraşul reşedinţei împărăteşti“, au zis Părinţii dela sinodul IV ecumenic despre cei dela sinodul II ecumenic, şi n'au subordonat pe cellalţi episcopi celui al Romei. Urmăş al apostolului Petru erã considerat desigur episcopul de Antiohia, dar acesta erã al treilea la rând între patriarhi. Biserica de Ierusalim a fost mărturisită în sinodul II ecumenic „*Mamaturor Biseriilor*“, dar episcopul ei, ca episcop al oraşului neînsemnat „Aelia“, erã pus sub mitropolitul Cezareii Palestinei şi prin acesta sub cel al Antiohiei. Superioritatea administrativă a unuia sau altuia dintre episcopii nu a depins în fond de începutul istoric şi de provenienţa apostolică a Bisericii în fruntea căruia erã. Biserica Atenei, de exemplu, a fost incontestabil înfiinţată de apostolul Pavel, iar la Corint, pe lângă el, a predicat probabil şi apostolul Petru. Dar nici episcopul Atenei — şi prea puţin al Corintului — n'a avut în Biserică în general locul pe care l-au avut episcopii altor oraşe cu mai mare importanţă politică administrativă. Cel al Corintului aveã oarecare superioritate din punct de vedere administrativ numai întrucât Corintul erã oraş capitală a „Ahalei“ (Greciei).

Înaintarea administrativă a episcopilor, egali între ei în vrednicia preotească dată de Dumnezeu n'a fost opera rânduelli dumnezeeşti, ci a celei omeneşti. Episcopii provinciei erau subordonaţi administrativ episcopului metropolei, iar episcopii metropolelor, adică mitropoliţii, episcopului diocezei, exarhului, arhiepiscopului sau patriarhului, şi toţi împreună erau subordonaţi sinodului, în care rezolveau chestiunile generale ale eparhiei sau ale diocezei. În asemenea chestiuni, nici episcopul nu puteã să facă nimic fără voia protosului, dar nici protosul nu puteã fără părerea episcopilor adunaţi în sinod. Sinodul alegeã pe episcopi, li judecă pe ei şi pe alţi clerici, cercetă chestiuni privitoare la credinţa sau la cult şi la buna rânduială bisericească şi altele asemenea. Episcopii trebuiau să se întrunească cel puţin odată pe an în sinoade provinciale, iar când se iviau mari chestiuni dogmatice, în afară de sinoadele provinciale sau locale se convocau şi sinoade ecumenice, cari se pronunţau în sfântul Duh. Hotărârile lor dogmatice ca hotărâri infalibile ale Bisericii în-

tregi, aveau autoritate universală, careea se supuneau și episcopii Romei. Cei cari nu le recunoșteau erau înlăturați din Biserică.

În modul acesta eră condusă canonic Biserica, păstrându-i-se unitatea în independența administrativă a episcopilor, mitropoliților, arhiepiscopilor și patriarhilor. Sinodul eră centrul unității. Nu există un șef administrativ extern al Bisericii, nu se recunoște alt cap afară de capul cel nevăzut al ei, Domnul nostru Iisus Hristos. Nu există hotărâri ale sinoadelor, cari să supună pe toți episcopii episcopului Romei. Din contră, prin dispozițiunile lor categorice se interzicea intervenția episcopilor în eparhiile altor episcopi. Se produc în Biserică foarte importante evenimente, dar nu le desleagă numai episcopii Romei. Pentru soluționarea lor, se întrunesc Sinoade ecumenice.

În timpul ivirii ereziilor, episcopii Romei au față de episcopii Orientului avantajul, că ereziile apar în Orient și turbură Orientul. Episcopii Romei stăruie în ortodoxie și o apără, sprijinind pe episcopii ortodocși cari recurgeau la ei¹). Acest fapt îi înalță în fața lumii creștine și alimentează tendința lor de a se impune Bisericii. Tendința aceasta se observă în special în timpul ereziilor hristologice și anume pe vremea sinodului IV ecumenic, când scaunul episcopal al Romei eră împodobit de marele ierarh Leon I, care credea și învăța, că este urmaș al apostolului Petru. Căci teoria începea să se afirme, deși nu în înțelesul ei de mai târziu. Ca dovadă este că nicio schimbare n'a survenit în raporturile episcopului Romei cu episcopii de Constantinopol, Alexandria, Antiohia, Ierusalim, din punct de vedere al situației lor administrative în Biserica universală²). Episcopii Romei caută să se impună asupra provinciilor apusene, și pentrucă între ele erau cuprinse și cele ale Iliricului oriental, au exercitat jurisdicțiune de supraveghere asupra lor până în primele decenii ale secolului al optulea, în mijlocul unor mari turburări. Tocmai și faptul acesta mărturisește, că episcopii Romei exercitau jurisdicțiune numai asupra anumitor provincii, iar din cauza năvălirilor popoarelor barbare în Apus, la a căror creștinare au contribuit, au putut să se impună cu ușurință asupra întregii Biserici din Apus.

Biserica Romei se distingea și mai înainte între Bisericile din Apus, dar acum excelă mai mult, ca fiind singura Biserică apostolică acolo, mama și conducătoarea noilor popoare creștine. În Orient, ereziile hristologice și invazia ce le-a urmat, a Arabilor, au contribuit la decăderea patriarhatelor de Alexandria, Antiohia și Ierusalim, și totuș patriarhatul de Constantinopol, cu toată marea lui superioritate, nu li s'a impus din punct de vedere ad-

1. Refugii și apeluri se făceau și la patriarhul de Constantinopol, dar el n'a căutat niciodată ca să tragă din ele drepturi administrative. Comp. A. Vailhé, *La droit d'appel en Orient et le Synode permanent de Constantinople*, în *Echos d'Orient*, XXI, 1920, p. 129 sq.

2. L. Duchesne, *Origines du Culte chrétien*, Paris 1889, p. 23 sq.

ministrativ. Aşa s'a păstrat, caşi mai înainte, „pentarhia“ formată din cele cinci patriarhate. Primul loc de onoare îl deţine în ea totdeauna Patriarhul Romei. Când, la sfârşitul secolului al VI-lea, patriarhul de Constantinopol a fost numit în chip onorific „ecumenic“, marele episcop de atunci al Romei Grigorie I, a protestat energic, respingând orice gând de eventuală impunere a autorităţii administrative a unui patriarh asupra Bisericii întregi. Lupta episcopilor Romei contra titlului de „ecumenic“ mărturiseşte în plus, că ei erau atunci străini de ideea unui primat monarhic. Străini erau deasemenea şi diferiţi scriitori, cari se exprimau cu politejă la adresa episcopilor Romei.

Dar marile schimbări întâmplate în Apus au contribuit la dezvoltarea puterii episcopului Romei, care a dobândit cu ajutorul regilor franci şi putere lumească¹⁾. Pentru justificarea ei s'au imaginat în secolul al IX-lea documente false, ca donaţia lui Constantin şi decretalele pseudoisidoriene, cari, socotite autentice tot evul mediu, a fost bazele noului primat al papii Romei. Nicolae I, care a dus în Apus lupte grele pentru impunerea acestui primat monarhic, a căutat să profite de cazul neînţelegerii interne produse la Constantinopol între Ignaţiu şi Fotie, ca să-şi impună pretenţia şi Bisericii orientale. Marele şi strălucitul patriarh Fotie, vestit prin înţelepciune şi cuvânt, l-a respins, respingând totdată şi adaosul ilegal la simbolul credinţei, Filioque, care se întinsese în Apus. Din nefericire, papii Romei aveau să persevereze în primatul monarhic, care se şi formulase teoretic, şi să provoace trista shismă, care a avut loc la jumătatea secolului al XI-lea, când s'au mai ivit şi alte deosebiri între Biserica occidentală şi cea orientală. După ruperea raporturilor dintre Biserici, se fac încercări de unire, dar primatul intervine totdeauna ca o piedecă peste care nu se putea trece, deşi nu-l recunoscuse absolut niciun sinod. Chiar în sinodul dela Florenţa au fost unii, cari, de nevoie mai mult decât din convingere, au cedat părerilor Bisericii latine, dar primatul monarhic l-au respins toţi într'un glas, şi unioniştili şi antiunioniştili.

Cu toate acestea şi cu toată marea reformă religioasă a secolului al XVI-lea, papii Romei luptau ca să-şi impună primatul şi în zadar încercă Biserica orientală prin sinoade, dintre cei cari cel mai însemnat a fost cel dela Constantinopol dela începutul secolului al XVIII-lea, ca să-i convingă, că pretenţiilor privitoare la primatul monarhic se opune şi sfânta Scriptură şi sfânta Tradiţie a Bisericii. Papii Romei, pentru a respinge atacarea puterii lor lumeşti şi a-şi întări autoritatea, nu numai au stăruit în primatul monarhic, dar şi-au atribuit şi infalibilitatea prin sinodul dela Vatican (1869—70), deformând astfel cu totul primatul de onoare. Dogma infalibilităţii şi chiar primatul monarhic l-au sprijinit nu pe mărturiile clare din Scriptură şi pe fapte in-

1. *Filaret Vafsidis*, Mitropolitul Iraeliei, Primatul papii Romei evoluând în istoria Bisericii, Salonic 1929, p. 56 sq.

discutabile din Tradiție și din trecutul istoric, ci pe răstălmăcirea unor locuri biblice, pe simple ipoteze și silogisme sofistice, prin care din nefericire s'a denaturat până și sensul Bisericii.

Pentru că, spre a-și susține primatul monarhic și infalibilitatea, teologii latini prezintă Biserica nu ca pe „corpul” lui Hristos, după apostolul Pavel (Efes. I, 23), nu ca pe un organism încheșat spiritual, văzut și nevăzut în acelaș timp, având cap pe Domnul nostru Iisus Hristos și fiind însuflețit de către sfântul Duh, ci mai mult ca pe o monarhie pământească universală, în care puterea politică este acoperită cu autoritatea și plenipotența puterii divine. Prin Biserica înțeleg în fond pe membrii ei cari trăesc pe pământ și pe conducătorii lor, având în frunte pe șeful suprem al Bisericii, adică pe papa Romei, investit cu privilegiul dumnezeiești. Biserica nu poate fi de aceea înțeleasă la ei ca existând fără papa Romei, considerat nu doar ca episcop, ci ca o ființă superioară între Dumnezeu și episcopi, și ca izvor al preoției! La teologii latini, Biserica pământească este despărțită de cea cerească, pentru a se accentua ideea necesității existenței unui cap văzut al Bisericii, iar cele spuse în simbolul credinței despre Biserica Una, Sfântă, Catolică și Apostolică le referă la monarhia bisericească papală.

Cercetarea fără prejudecăți și obiectivă dovedește prin urmare, că până la schismă episcopul Romei avea „primatul de onoare”, după expresia clasică a sinoadelor ecumenice, adică întâetate onorifică între episcopii de frunte al Bisericii unite. Din vremea în care însă a pretins să exercite primat de putere, s'a despărțit și s'a rupt de această Biserică. Locul lui l-a luat ca protos episcopul de Constantinopol, care până atunci venia al doilea după cel al Romei. Această schimbare a dovedit cum înțelegea Biserica ortodoxă-catolică pe protos. Pentru că episcopul de Constantinopol n'a exercitat vreo putere administrativă sau alta, în calitatea sa de protos, nu a desființat independența celorlalți șefi de Biserică egali cu el. Așă îl voia Biserica pe episcopul Romei ca protos. Primatul nu l-a acceptat niciodată ca având alt sens sau alt scop, decât precizarea raporturilor dintre episcopul Romei și conducătorii celorlalte Biserici. Din punct de vedere al preoției, toți episcopii, mitropoliții, arhiepiscopii și patriarhii erau, cum am spus, absolut egali. Dar interesul ordinii canonice între episcopi, trebuia să existe și întâetați; deasemena între mitropoliți, și tot astfel, în fine, între exarhi, arhiepiscopi și patriarhi. Unul din ei trebuia să stea ca cinste înaintea celui-lalt. Dar nu avea putere asupra egalului următor. Am lămurit de ce episcopul Ierusalimului venia cel din urmă în șir, deși eră episcopul Bisericii, mama tuturor Biseriilor”, așă cum am explicat de ce al Romei eră cel dintâi. Fixarea locului lui nu avea absolut nicio legătură cu apostolul Petru, și nici n'a recunoscut vreodată Biserica pe apostolul Petru ca având vreo legătură cu fixarea locului de onoare al episcopului Romei între ceilalți episcopi. În succesiunea apostolică a demnității episcopale, ea

consideră egali pe toți episcopii, tocmai pentru că toți erau urmași ai apostolilor. Ea nu făcea absolut nicio deosebire între apostoli și deci nici atunci, când episcopul Romei s'a numit urmaș al lui Petru, nu avea vreo importanță deosebită pentru Biserică, întrucât și ceilalți episcopi erau urmași ai apostolilor. Când Dioscor al Alexandriei, încercând să ajungă monarh în Biserică, accentuă continuu faptul că este urmașul evanghelistului Marcu, distinsul episcop al Cirului, Teodoret, îi amintează că episcopul de Antiohia este urmaș al apostolului Petru.

Din nefericire, voind să-i justifice primatul monarhic, cei din jurul episcopului Romei l-au socotit urmaș și moștenitor exclusiv al apostolului Petru și au atribuit, cum am văzut, acestui apostol privilegii deosebite, prin răstălmăcirea anumitor locuri din sfânta Scriptură, învățând că promisiunile lui Iisus Hristos către Petru au fost „temelia dreptului divin al papalității“¹⁾. Nu s'au sprijinit pe fapte, ci pe păreri și pe simple presupuneri cu totul opuse interpretării locurilor arătate de către vechii Părinți și dascăli ai Bisericii. S'au sprijinit adecă pe elemente de argumentare, pe cari liber este cineva ca să le primească sau nu. Pentru admiterea unor asemenea elemente nu există nicio obligație de nicăeri. De unde este cineva obligat, de exemplu, să creadă că locul, „iar Eu M'am rugat pentru tine, ca să nu lipsească credința ta“, însemnează că apostolul Petru a dobândit infalibilitatea, când nu numai că a tăgăduit pe Domnul, cându-se apoi sincer, ci s'a și înșelat în chestiunea raportului dintre legea mozaică și Evanghelie, fiind muștrat de apostolul Pavel la Antiohia? Dar chiar dacă am presupune, că apostolul Petru a obținut personal infalibilitatea, de unde se dovedește că a transmis-o și episcopilor Romei, când, din contra, este incontestabil faptul că Biserica Romei a fost înființată de apostolul Pavel, iar unii teologi latini de autoritatea lui L. Duchesne mai degrabă se îndoesc decât cred, că Petru a fost episcop la Roma?²⁾.

Primatul monarhic al episcopului Romei a fost făcut în chip forțat dogmă de către sinodul dela Vatican; este însă permis ca o dogmă să se bazeze pe simple presupuneri și probabilități și pe raționamente arbitrare? Este permis să creadă cineva o dogmă,

1. P. Batiffol, *Le Siège apostolique*, p. 592. Batiffol s'a străduit printr'o serie de lucrări să dovedească, că papa Romei avea chiar din primele zile ale creștinismului locul pe care pretinde să-i aibă astăzi în Biserică, și că primatul lui monarhic de drept divin eră recunoscut. Ca dovezi ale unor astfel afirmațiuni neîntemeiate se iau cazuri izolate, expresii politicoase. Pe lângă altele, Batiffol a susținut că sinodul IV ecum. a recunoscut primatul și că a evitat doar pur și simplu formularea lui dogmatică. Și acestea, când acel sinod a dat nu numai canonul al XXVIII-lea, ci și pe al IX-lea și pe al XVII-lea. Papa Leon I a accentuat, desigur, că este urmaș al apostolului Petru și credeă că vorbește în numele lui, dar sinodul n'a împărtășit această concepție și s'a mulțumit să-i facă unele complimente, cum a observat și L. Duchesne, *Origines du Culte chrétien*, p. 24; și nici Leon I n'a pretins, ca mai târziu Nicolae I și Leon IX, că este șeful Bisericii.

2. L. Duchesne *Histoire ancienne de l'Eglise*, ed. 4, Paris 1908, I, 58.

pentru care nu există nici cea mai mică aluzie în sfânta Scriptură și împotriva căreia se ridică Tradiția autentică a Bisericii, trecutul ei istoric, legislația ei și însuș sensul Bisericii? Desigur nu. Această dogmă inovată este nu numai de prisos, ci și păgubitoare, pentru că a adus și aduce mult rău Bisericii, provocând despărțirea ei. Nesprijinindu-se pe adevăr și pe fapte reale, a fost și va fi totdeauna respinsă de către conștiința tuturor celor cari judecă drept și cari cred în adevăr și în fapte reale.

Traducere de
TEODOR M. POPESCU

MUZICA BIZANTINĂ

Muzica bizantină, numită și psaltică sau orientală, cuprinde cântările Bisericii Creștine ortodoxe sau orientale. Bizanțul, centrul cultural și religios de odinioară, a cultivat în trecut acest gen de cântare, imprimându-i astfel numele său. Origina Muzicii Bizantine se ridică până la primii timpi al creștinismului. Numeroase dovezi despre aceasta găsim în Sf. Scriptură și aiurea. Astfel, Sf. Apostol Pavel scrie creștinilor din Efes, în anul 61, învățându-i «*să cânte psalmi și cântări duhovnicești*». Tot astfel Pliniu cel tânăr, Guvernatorul Bitiniei, raportează Impăratului Traian, în anul 103, că «*Creștinii nu au altă vină decât că se adună înainte de răsăritul soarelui și cântă imne lui Christos ca lui Dumnezeu*».

În acest timp, nefiind o normă stabilită pentru cântarea bisericească, ea s'a dezvoltat în mod liber, potrivit geniului muzical al fiecărui popor, așa încât creștinii din diferitele localități ale orientului: Ierusalim, Damasc, Milet, Antiohia, cântau în mod deosebit unii de alții. Cel care a unificat această cântare a bisericilor creștine din Orient este Sf. Ioan Damaschin din sec. 8-a.

După modelul lui Cosma din Ierusalim și Andrei din Creta, Sf. Ioan Damaschin a colectat, a sistematizat și a format din aceste cântări un ciclu de opt tonalități, numite *Ehuri* sau *glasuri*, destinate a se cânta în mod alternativ, în toate bisericile din Orient. Tractatul care cuprinde aceste cântări poartă numele de Octoihul Sf. Ioan Damaschin, și se întrebuițează și astăzi în toate bisericile creștine-ortodoxe.

Noi, Românii, am introdus cântarea bizantină, abia prin sec. XIII. La începutul creștinării Daciei, cântarea bisericească trebuie să se fi inspirat dela melodiile populare în forma recitativă a baladei. Dar după organizarea Bisericii române, sub jurisdicția Patriarhiei de Ohrida, cântarea noastră bisericească a trebuit să primească desigur influența muzicii slave, ale cărei urme se mai păstrează încă și astăzi în cântarea noastră bisericească.

Abia după anul 1359, când Voievodul Alexandru I Basarab, trecu Biserica Munteniei sub jurisdicția Patriarhiei din Constantinopol, care ne trimise ca Mitropolit pe *Iacint Critopol*, grec de origină, cântarea bizantină sau paslică începu să se introducă treptat în Biserica noastră în locul celei slavone. Evenimentul politic dela anul 1453, căderea Constantinopolului sub Turci, a contribuit în largă măsură la propagarea cântării bizantine în Biserica noastră.

Nobilii Greci, neputând suferi asupririle Turcilor, se refugiau în țările române. Episcopii, egumenii și călugării din Orient tot aci se adăposteau de persecuțiunile cuceritorilor. Românii ospitalieri îi primeau ca pe niște martiri ai creștinismului și le închinau schituri și monastiri cu tot avutul lor. Așezați în aceste monastiri ei transformară încetul cu încetul și înlocuiră cultul slavon cu cel grecesc, după modelul Patriarhiei de Constantinopol.

Epoca Fanarioșilor reprezintă intronarea completă a muzicii bizantine în biserica noastră. Domnii fanarioși, deprinși cu cântările bisericești din Constantinopol, când veniau în țările române, aduceau cu ei pe cei mai renumiți cântăreți din Orient și-și așezau pe la bisericile domnești. Mai mult încă, toată intelectualitatea din țările române era în acel timp greacă sau grecizată. Școala era greacă, boerii greci sau grecizați vorbeau grecește, mitropolii și episcopii greci sau impuși de greci, iar în biserica se citea și se cânta numai grecește.

„Românul, de ar fi avut meșteșugul și iscusința lui Orfeu și glasul nu al lui Cucuzel, ci al Arhanghelului Gavriil chiar, pentru că era român, îi dădeau titlul că nu e nimic, cântă vlahică și n'are proforă de Tarigrad; iar grecul, de ar fi fost cât de ticălos, de ar fi cântat căprește și de ar fi găngănit ca dobitoacele, pentru că era din neamul acela, îndată era și desăvârșit și cu ifos de Tari-

grad". Așa ne descrie situațiunea cântăreților bisericești din acele timpuri Macarie Ieromonahul, în prefața cărții sale *Irmologhionul*, tipărit la Viena 1823.

După epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu, introducându-se limba română ca oficială în Stat și Biserică, cântarea greacă a început să se aplice la textul cântărilor românești, dând astfel naștere cântării bisericești române.

Când revoluția franceză, cu ideile sale reformatoare, zgudui și poporul român, și-l deșteptă din letargia de veacuri, cântarea bisericească română a apărut ca o necesitate imperioasă în Biserica noastră.

Filotei Ieromonahul, protopsaltul Mitropoliei din București, este autorul celei dintâi lucrări de muzică bisericească română, făcută din indemnul Mitropolitului Antim Ivireanu, și dedicată Domnitorului Constantin Brâncoveanu. Tot astfel *Mihalache Moldoveanu*, dascăl iscusit, talmăci, în anul 1767, Anastasimatarul din grecește în românește. Lucrare, aceasta nu este numai o simplă traducere, ci mai mult o lucrare proprie de muzică bisericească română. — La anul 1784, Domnitorul Mihail Șuțu, înființă Școală Muzicală la Biserica Sf. Sava și numi ca dascăl pe acest Mihalache Moldoveanu. Mai târziu, Vasilache Cântărețul a tradus *Heruvice* și *Chinonice*, Ianuarie Protosinghelul un *Doxastar* și altele.

Adevărații întemeietori însă ai cântării bisericești române, sunt cei doi cunoscuți corifei dela începutul veacului XIX-lea *Macarie Ieromonahul* și *Anton Pan*. Indemnați și sprijiniți de Mitropolitul Dionisie Lupu al Munteniei ei desăvârșesc inițiativa predecesorilor, traducând și tipărind primele cărți de cântări bisericești române.

Macarie Ieromonahul, ca Epistat al Școlii de cântări de pe lângă sf. Mitropolie, luă drumul Vienei, unde turnă tipar de muzică psaltică și tipări cele dintâiu cărți de cântări bisericești române: *Teoreticonul*, *Anastasimatarul*, și *Irmologhionul* în anul 1823. Cu această frumoasă comoară Macarie se înapoie în București, trecu apoi în Moldova la Iași, și închină Mitropolitului Veniamin Costache Anastasimatarul său. Inființă apoi Școală de cântări bisericești la Mănăstirea Neamțului, la Buzău, la Câmpulung, la Curtea de Argeș, la Ploești și în București încă alte patru școli, pe lângă cea de lângă mitropolie.

Anton Pan, cu firea sa romantică și admirator al poporului, cutreeră țara întregă. Lucră mai întâi în Oltenia, ca Profesor la Seminarul din Râmnicu Vâlcea, apoi ca cântăreț la Brașov și, în fine, în București, ca cântăreț și Profesor la Seminarul Sf. Mitropolii. A tradus Doxastarul, Heruicarul, și Privigherul după Dionisie Fotino, eruditul grec, romanizat în casa marelui Patriot Dinicu Filipescu. A făcut traduceri libere și compoziții proprii, în genul doinei românești. A cules cântece de stea, cântece populare, versuri, anecdote și proverbe; le-a tipărit în tipografia sa proprie și le-a răspândit în popor, determinând astfel un puternic curent pentru citirea și mai ales pentru cântarea românească, pe care l-a imortalizat cu lapidarele sale versuri; „Cântă, măi frate române, Pe Graiul și limba ta“, „Și lasă cele străine Ei de a și le cânta“.

În ciuda vremii și mai ales a tendinței de modernizare, opera lui Macarie și Anton Pan se menține cu îndârjire, dar și cu mândrie în repertoriul bisericii noastre. Sublimul axion dela Paște, „Ingerul a strigat“ al lui Macarie; «Tatăl nostru» a lui Anton Pan, răspunsurile glasului al cincelea, axioanele și doxologiile sale vor rămânea deapaururi capodopere de inspirație muzicală română, cari vor mărturisi generațiilor viitoare despre geniul muzical al neamului, și despre evlavia și patriotismul care a stat la baza acestor inspirațiuni.

Starea aceasta de înflorire a cântării Bisericii române, însă nu a durat mult timp. Școalele de cântări, a Mitropolitului Dionisie Lupu în Muntenia și Venianim Costache în Moldova, au mai continuat și sub Mitropoliții Grigorie și Meletie, după care au decăzut treptat.

Introducerea în biserică a muzicii occidentale armonice pe de o parte, iar pe de alta tendința de modernizare și de progres pe calea muzicală au slăbit treptat prestigiul cântării psaltice.

Secularizându-se averile mănăstirești, școalele de cântăreți s'au destiințat, nemai având cu ce se întreține.

Marele Domnitor Alexandru Cuza, considerând cântarea psaltică drept un produs al grecilor, decretă, în anul 1865, înlăturarea ei din Biserica română și înlocuirea cu muzica armonică. În acest scop, a numit profesor la Conservator pe Ioan Cart și a dat ordin ca toți cântăreții

bisericești din București să învețe noua sistemă de cântare bisericească. Măsura aceasta însă nu a reușit, căci cântarea psaltică fiind profund înrădăcinată în practica bisericească, ca și în sufletul românului, nici cântăreții nu s'au supus ordinului amintit și nici poporul nu a îmbrățișat noua cântare.

Atunci Ministerul cultelor s'a văzut nevoit a interveni la conservator cu ordinul Nr. 4583 din anul 1867, spre a aviza „*la măsurile necesare pentru aplanarea neînțelegerilor dintre protectorii muzicii armonice și acei ai muzicii orientale, precum și a plângerilor mai multor enoriași, în contra cântăreților cari nu cunoșteau muzica orientală.*” „Rezultatul a fost restabilirea întrebuițării cântării psaltice în Biserica noastră, dar antagonismul contra ei nu a fost înlăturat. În adevăr, scrierea specifică a muzicii psaltice, precum și izolarea învățământului acestei cântări numai în seminarii și în școlile de cântăreți, fac ca marea majoritate a muzicanților, să o ignoreze și să o critice considerând-o ca străină, incultă, sau barbară.

Această însă era o mare greșală. Credem necesar să cităm în această privință argumentele profesorului Bourgault Ducoudray dela Conservatorul Național din Paris. El zice între altele în scrierea sa: *Etudes sur la musique ecclésiastique grecque*: „Credem că n'ar fi înțelept a se lăsa să se piardă muzica orientală, atât de bogată în melodii, pentru următoarele motive: 1) Pentru că ea constituie un patrimoniu național și reprezintă o tradiție religioasă și politică în acelaș timp și 2) pentru că muzica orientală bisericească poate servi ca punct de plecare la crearea unui limbajiu muzical, original, propriu națiunilor din orient”.

Altă polemică ce se duce în contra muzicii psaltice, este în privința scrierii sale. Astfel, Marele Muzicescu întreprinde în anul 1884 transpunerea cântărilor bisericești pe notațiunea modernă, pe motivul arătat în precuvântarea Anastasimatarului său, și anume: *pentru salvarea cântărilor bisericești și pentru a înlesni studiul acestei specialități.* Deși sprijinită de marele Episcop Melchisedec al Romanului această, lucrare a fost respinsă de Sf. Sinod atât în anul 1885, cât și în 1889, când, sprijinit

de marele bărbat de Stat Tache Ionescu, Muzicescu interveni din nou la Sf. Sinod pentru aprobare.

Adversarii transcrieri muzicii psaltice pe notațiunea modernă au fost: neuitatul Ștefan Popescu Profesor la Seminariile din București, Arhiereul Nifon Ploeșteanu ajuns mai târziu Episcop al Dunării-de-Jos, precum și Arhiereul Teofil Mihăilescu.

Motivele lor se pot rezuma în următoarele: Nu se poate face o transcriere exactă a cântărilor bisericești, din următoarele cauze: 1) muzica bizantină n'are ritm regulat, ci ritme variate și deci în transcriere ar trebui înălțurat mai întâiu jugul măsurii unice și regulate din muzica modernă. 2) Muzica psaltică cuprinde, în constituția, gamelor tonuri mari, mici, mărite și micșorate ceea ce muzica modernă nu admite și 3), că semnele consunante din muzica psaltică, care fac parte integrantă din stilul acestei cântări nu-și au echivalentul în scrierea modernă.

În consecință, o transcriere a cântărilor psaltice ar însemna desigur o alterare regretabilă, iar nu o păstrare a autenticității lor. Dovadă despre aceasta este încercarea de transcriere care s'a făcut la Sibiu de către Cunțanu și în Bucovina de marele Mitropolit Sllvestru Morariu, încercare care a avut ca rezultat înstrăinarea din ce în ce mai mult a vechei cântări psaltice.

În urma atâtor frământări și polemici duse pe tema muzicii noastre psaltice bisericești, situația ei se clarifică astăzi prin înființarea Academiei de muzică bisericească, datorită solitudinii Prea Fericitului nostru Patriarh Miron. În acest institut, nădăjduim că se va putea studia muzica psaltică în forma sa autentică bizantină, precum și în diferitele ei adaptări făcute de biserica noastră la geniul muzical român. Aci, ca într'un laborator, se va topi materialul de folclor muzical bisericesc, existent în toate pronicțiile românești, spre a se putea ajunge astfel la crearea unui singur gen de cântare bisericească, propriu bisericii române ortodoxe, — și aceasta va fi desigur spre proslăvirea Aceluia care a știut să aprecieze valoarea muzicii noastre bisericești tradiționale și să-i indice calea viitorului.

FEMEIA MISIONAR

Munca misionară sporește în sânul Bisericii noastre. În întreaga țară, s'au organizat cercuri și subcercuri culturale, s'au ținut conferințe religioase și convorbiri cu sectanții, s'au tipărit articole de cuprins misionar, iar la Chișinău a luat ființă o revistă specială: «Misionarul».

Aceasta este munca clerului.

Dar noi mai avem în țara noastră un lucrător modest și cinstit, care zilnic arată devotamentul său Bisericii și Patriei. Acest lucrător este femeia română.

Femeia română a păstrat un interes viu pentru Biserică, în toate timpurile, manifestându-și dragostea prin opere de caritate și filantropie. Avem în țara noastră «Societatea Ortodoxă a Femeilor», cu filiale în toate provinciile și cu școlile ei. Avem românce, care sunt mame cinstite și creștine bune.

Aceste femei, nu din ordin sau interese personale, ci din adâncă credință și dragoste către Biserica lui Hristos au organizat în Capitală slujbe religioase, în fiecare Vinere, pentru a întări credința în creștini, pentru a educa poporul în spiritul evangheliei. Iată un ajutor prețios în lucru misionar.

Dar interesul viu la femei către problemele Bisericii se constată și prin faptul că, în ultimii ani, avem multe femei, care urmează cursurile la facultățile de teologie. Aceste studente vor duce făclia credinței și în viața socială. Ele, fără a ocupa funcții eclesiastice plătite, vor ști să aplice în viață cunoștințele căpătate.

Avem exemple multe și frumoase și, fără ca să mai discutăm, putem vedea, activitatea rodnică a d-nei *Sanda Mateiu*, colaboratoarea ziarului «Universul». Prin articole frumoase și pline de învățământ, d-nea sa dovedește sublimitatea preceptelor lui Hristos și îndrumază tineretul după o morală creștină, sănătoasă. Această femeie aduce Bisericii creștine un folos imens. Ea cu adevărat este misionară creștină și apostol al neamului. Și slujitorii Bisericii, convinși de sfințenia cauzei comune, pe această cale răsplătesc devotamentul femeilor creștine.

Misionarismul privat al femeii are un deosebit preț pentru timpurile noastre străbătute de atâtea rele.

Comunismul, această racilă socială, atacă toate formele de viață, el atacă chiar pe Dumnezeu, ca în primele veacuri ale creștinismului. Așa și astăzi este gonită Biserica lui Hristos. Comunismul duce o luptă sistematică contra creștinismului, el nu se mulțamește cu devastarea bisericilor, cu prigonirea slujitorilor ei și cu oprirea adunărilor religioase, ci vrea să zmulgă din sufletul creștinului chiar și credința în Dumnezeu. De aceia păgânismul din zilele noastre a început lucrul său distrugător asupra copiilor, comunicându-le și crescându-i în idei ateie.

Aceste idei primejdioase adesea rătăcesc și în țara noastră, frământând mințile cele mai slabe și zmintind firile indoielnice. Și în țara noastră sunt ateii, care zmințesc pe creștini și vor să-i conducă pe căi greșite. Răspândirea ideilor ateiste este un rău și mai mare decât a sectarismului, și aici ne vor fi de folos mare femeile creștine; ele vor crește copiii noștri în frica lui Dumnezeu și vor sădi moravuri bune în sufletele lor.

Țara românească este ocrotitoarea ortodoxismului și, ca atare, trebuie să fie gata de luptă cu propagatorii comunismului.

A sosit timpul, când, în apărarea Bisericii creștine, trebuie să stea nu numai slujitorii ei, ci toți creștinii și, în primul rând, femeia, care este mamă și educatoare a poporului de mâine.

Voi, femeilor creștine, sunteți primii ajutori ai noștri în evanghelizarea masselor. Voi veți fi tot alături de noi și în apărarea credinței strămoșești. Voi, care simțiți în sufletul vostru focul sacru al cuvântului dumnezeesc, duceți această scânteie prin scris și prin cuvânt și o răsădiți în inimile acelorora, care deja au o dragoste de neam și țară. Voi, surorilor creștine, care, în timpul războiului, ați alinat atâta amar de durere și ați mângâiat pe suferinzi, continuați opera voastră sfântă, alinând și durerile sufletești ale creștinilor. Voi, mamelor, fericite mame — căci ce este mai scump decât mama pe pământ — prin duioșia inimii și simțul vostru de mamă, dați scumpelor vârstare o creștere bună creștinească, oțeliți voințele, sămănați cuvântul Evangheliei și duceți țara și biserica la izbândă!

PREDICA ȘI CREȘTINII NOȘTRI

Cel mai bun mijloc prin care am aduce pe om la Evanghelia lui Hristos, la biserică, va fi predica, prin care Mântuitorul și Sfinții Apostoli au atras atâta lume, grație căreia avem creștinismul de azi.

De aceia cred că, dela un timp, aproape toate revistele noastre bisericești au început să scrie despre predică, predică și misionarism, etc., și în deosebi «Biserica Ortodoxă Română»¹⁾. S'a obișnuit însă ca, ori de câteori se vorbește despre predică, să se vorbească numai de cel chemat să predice poporului, nu însă și despre popor, cel care trebuie să asculte. Intr'adevăr, se caută ca viitorul predicator să fie format prin cele mai bune mijloace, în așa fel că majoritatea tinerilor eșiți de pe băncile școlii sau ale universității sunt înarmați cu cele mai bune metode, pentruca să atragă pe ascultător, adăogându-se, pe lângă aceasta, și talentul înăscut.

Ce se întâmplă însă când vin în fața poporului? Îi ascultă? Ies afară din biserică?

D-l *Mircea Moreanu* (în articolul «Despre Predică» din «Bis. Ort. Rom.» de pe Mai 1930), din mai multe exemple trăite, spune că ne poate arăta că ascultarea sau neascultarea predicii de către popor depinde de predicator, de felul cum a înțeles să-și formeze el predica, pe înțelesul poporului, bine rostită, și atunci îl ascultă; sau, pentruca să-și arate puterea sa de vorbitor și vasta-i cultură, face o predică ce este departe de a fi înțeleasă, și atunci oamenii ies afară din biserică.

Da, este adevărat că mândrilor Dumnezeu le stă împotrivă. Dacă cei de al doilea fac predica din mândrie sau nu pot să se coboare la nivelul cultural al ascultătorilor, urmarea este că pierd. Umilițiilor le dă har și de aceia câștigă, sau sunt ascultați pentrucă se pot coborî la nivelul cultural al ascultătorilor, având pe lângă aceasta și talentul înăscut. Mai departe spune că omul nu fuge de predică, ci, din contră, vine să asculte, atunci când este anunțat că la biserică va veni un vestit predicator.

1. Această revistă a scris foarte mult despre predică în vremurile ei cele vechi. Pe urmă a mai încetat. Acum iar a început. — Nota Arhim. *Scriban*.

Nimic de zis și nici nu vreau să fac polemică în aceste rânduri cu d. Moreanu. Este adevărat că lumea fuge sau nu ascultă predica făcută fără înțeles sau nerostită bine, etc. Dar nu numai din cauza aceasta fuge de o predică, ci poate fi una cât se poate de bună, pe care o ascultă, o admiră, dar să vedem cu ce a rămas din ea la urmă ? căci poate fi predica cât se poate de bună dar ascultătorilor predicilor noastre le mai trebuie și o educație.

Mi-a fost dat să văd predicatori buni să nu fie însă ascultați de popor, ci unii eșiau afară, alții vorbeau sau toți se uitau la dascăl sau paracliser cum stingea lumânările sau mai făceau și haz când acesta se ostenea cu stingerea lumânării tocmai până când se termina predica.

Ce era să facă în cazul acesta ? predica era bună, dar ce trebuia să facă creștinii : să se uite la dascăl cum stingea lumânările sau să asculte ? În cazul acesta, cine este vinovat ? preotul că nu și-a întocmit bine predica ? Nu, ci pentru că nu și-a educat poporul și personalul bisericii, care nu este educat pentru a să asculte o predică.

Nu numai din cauza aceasta fuge lumea de predică. În multe locuri, nu sunt obișnuiți cu predica, pentru că aci li se țin din Joi în Paște și poate și acelea cu un interes personal al predicatorului.

Poate, va zice cineva cum ? tocmai acum trebuie să asculte, de oarece este știut că monotonia adoarme, așa că predica mai rară e mai propice a fi ascultată !... Dar sunt atâtea de predicat poporului, încât într'o viață pastorală de câteva zeci de ani predicile vor fi tot cu subiecte noi, așa că ar fi departe de a deveni monotonă. Apoi nu toți creștinii vin în fiecare sărbătoare la biserică ci unii vin într'una alții în alta și foarte puțini sărbătorile la rând. Din contră, sunt învățați cu monotonia cealaltă, în care stau aproape cea mai mare parte din bisericile noastre, adică unde nu se predică, unde amvoanele stau mute și, în locul predicii, se citește cazania sau sinaxarul, pe care le ascultă și le înțelege numai citețul de multe ori, căci creștinii acum se mai întreabă de vorbă, paracliserul stingea lumânările, iese cu discul, etc.

Pe lângă aceasta, se mai adaugă și greșeli ale predicatorului. Mulți din ei nu simt ceiace spun, nu sunt

convinși ei de ceiace predică și atunci cum vor putea convinge pe alții, ei nefiind convinși. Alții nu se adaptează mediului, fac predici fără ca să se potrivească cu mediul în care se află.

Să luăm cazul celălalt: Creștinii ascultă predica bine rostită și mai ales când sunt anunțați că la biserică va veni un predicator bun, cum zice d. Moreanu, și bine a zis: când sunt anunțați. Da! s'a anunțat că va veni un bun predicator! În Duminica aceea biserica este plină de oameni, cari așteaptă cu nerăbdare rândul predicii. Vine rândul predicii, toți ascultă cu cea mai mare atenție, îl admiră...

Întrebați-i la urmă — foarte bine a vorbit!... ah! ce frumos! Dar despre ce v'a vorbit? Oare câți credeți că pot să schițeze cel puțin predica în câteva cuvinte! Și câți din ei au rămas cu ea în minte pentru un timp mai îndelungat? Foarte puțini sau unul-doi. Ceilalți, cum au eșit din biserică, au rămas numai cu impresia că a vorbit foarte frumos. De ce? pentru că pe ei nu i-a interesat predica, ci persoana, gesturile, etc., curiozitatea, căci li s'a spus că vine un predicator vestit, căci dacă nu li se atrăgea atenția din timp, poate că nici nu-l ascultau.

Altă dată, după ce a venit aceiași persoană, acum, după ce s'au obișnuit cu figura lui, îi ascultă și predica, alții plâng chiar, dar întrebați-i și pe aceștia ce i-a făcut să plângă? foarte puțini vor fi în stare să spuie. De ce? pentru că cuvintele predicatorului îi va fi atins cine știe în ce coardă a sufletului lor, așa că au plâns, dar când au ieșit din biserică, au și uitat de ce au plâns, pentru că predica pretinde un ascultător care să aibă cel puțin cele mai elementare noțiuni de catehism și scripturistice și tocmai acestea lipsesc creștinilor noștri.

Se știe că predica pune înaintea ascultătorilor numai un adevăr sau două din Evanghelia zilei, pe care cei mai mulți din creștinii noștri n'o cunosc, așa că n'o înțeleg sau, dacă o înțeleg, o înțeleg izolat, neavând cu ce să le pună în legătură, fiind lipsiți cu desăvârșire de un fond apercptiv necesar unei predici. Plâng unii? Credeți că au înțeles predica? Nu! Cum am arătat mai sus. Și apoi scopul predicii nu este numai acela de a mișca inima, căci în zadar ai mișcat-o, dacă n'ai putut îndupleca și

voia. Dar aceasta se întâmplă foarte rar, căci celce a plâns în biserică la cuvintele predicatorului rămâne aceiași după ce a ieșit din biserică. Iată deci că noi nu trebuie să ne interesăm numai de predicator, să-l educăm numai pe el, ci și pe popor, ca cel care trebuie să asculte predica. Iată de ce trebuie să începem catehizarea, iar în locul predicii de azi, trebuie să punem omilia, căci prin ea putem învăța poporul întreaga Evanghelie dintr'o sărbătoare ¹⁾.

Să privim într'o comunitate sectantă și vom vedea cum membrii ei ascultă pe predicator care de multe ori este inferior unui predicator de-al nostru.

De ce? Pentru că i s'a făcut catehizare prin lecțiunile biblice. Pe lângă aceasta, mai are și noțiuni de mânăuirea Sf. Scripturi, așa că, la oricare din ei, poți găsi un fond apercceptiv folositor pentru ascultarea predicii și înțelegerea ei.

Alții, când aud ca să se facă catehizarea, ne spun că prin aceasta nu facem decât un protestantism sau sectarism, etc. De ce? Oare acestea sunt metode proprii protestanților și sectanților? Nu! Sfinții Apostoli, când aduceau la creștinism, se mulțameau numai cu botezul, fără să-i mai învețe? Nu! După ce Sfântul Apostol Petru a botezat pe cei 3000 de suflete, nu s'a mulțumit numai cu atâta: adică cu primirea botezului și predicarea despre Hristos, ci toți aceștia: *stăruiau în învățătura apostolilor, în legătura frățească, în frângerea pâinii și în rugăciuni.* (F. Ap. 2, 42).

Iată că, făcând catehizarea, nu facem altceva decât ne întoarcem la ale noastre, cum scria Prea C. Părinte Scriban în revista *Misionarul* din Chișinău. Să nu ne mai mulțămim cu creștinii noștri de azi, cari sunt creștini numai prin faptul că sunt botezați. Numai atunci vom putea predica cu folos și nu în pustie.

IOAN OPORAN,
Absolvent de seminar.

1. C. A. Teodorescu, *Studii Omiletice*.

Cuvântările sunt mult mai vii și impresionează mai mult decât comunicările scrise.

N. IORGA,
în cuvântarea din Adunarea Deputaților,
la discuțiunea bugetului, 23 Dec. 1930.

CRONICA INTERNĂ

Lucrările pregătitoare în vederea împlinirii punctelor hotărâte în conferința ortodoxă dela Mănăstirea Vatopedului, Sf. Munte Atos, în Iunie 1930.

Adresa Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe Române Nr. 7, din 5 Ianuarie 1931, înreg. la Sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei sub Nr. 198/931.

Inalt Prea Sfințite,

În conformitate cu avizul conferinței episcopale din 17—18 Dec. 1930 și potrivit hotărârii, aprobată de Noi, adusă la Comisiunea ad-hoc, instituită în această conferință, avem onoare a Vă înainta, odată cu aceasta, un exemplar din: Procesele-verbale ale Comisiunii Sfințelor Biserici ortodoxe adunată în Sfânta Mănăstire a Vatopedului din Sf. Munte (în grecește), cum și un extras (în românește) al temelor fixate în acea comisiune, pentru a fi supuse deliberării viitorului Prosinod al Sf. Biserici ortodoxe.

Totodată facem cunoscut că, în conferința noastră episcopală din 17—18 Dec. 1930, s'a stabilit ca, la fiecare Mitropolie, să se constituie câte o comisiune de teologi-episcopi, preoți și mireni.

Președinții Comisiunilor sunt de drept Inalt Prea Sfințiii Mitropoliți. Inalt Prea Sfințiile Lor vor alcătui comisiunea cum vor crede de cuviință. Aceste comisiuni vor aduna materialul necesar, îl vor cercata și clasifică și apoi vor întocmi studii aprofundate asupra temelor ce li s'au repartizat.

Pentru comisiunea Mitropolitană a I. P. S. Voastre, s'au repartizat spre studiere temele Nr. 6, 13, 15 din alăturatul tablou.

Intrucât, conform adresei Nr. 2.036/930, a Patriarhiei Ecu-menice, în curând se va convoca prosinodul pentru continuarea lucrărilor începute la Vatopedi, e necesar să dispuneți urgenta constituire a Comisiunii și Punerea în studiu a temelor fixate. Iar după ce comisiunea va termina lucrarea, materialul adunat și studiile alcătuite, Vă rugăm să binevoiți a le trimite Sf. Sinod, spre a fi supuse deliberării și aprobării sale definitive.

Primiți, Vă rugăm, Inalt Prea Sfințite, ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

Președinte, Patriarh MIRON

Director, Tit S. Târgovișteanu

Temele formulate la Vatopedi și cuprinse în procesul verbal Nr. 14—15 din 22 și 23 Iunie 1930

1. Comisiunea pregătitoare interortodoxă, punând chestiunea Bisericii ruse ca cea dintâi în catalog, roagă pe S. S. Patriarhul Ecumenic, ca mai înainte chiar de convocarea Prosinodului, să facă posibil, într'un chip oarecare, prezența în Prosinod și a reprezentanților Bisericii ruse, provenind fie din lăuntru, fie din afara Rusiei.

2. Stabilirea unei legături mult mai strânse și al unui contact mult mai apropiat al Bisericilor ortodoxe între ele, precum și stabilirea mijloacelor de realizare, între care: schimb reciproc de studenți și de diferite misiuni de preoți, de profesori de teologie și de predicatori, în vederea unei interpenetrații cât mai complete. De asemenea, o conlucrare cât mai activă a Bisericilor ortodoxe între ele în chestiunile spirituale, morale și sociale pentru binele popoarelor ortodoxe.

3. Educațiunea clerului în școalele de teologie și seminarii și necesitatea de a o organiza, sub directa conducere a autorității bisericești, cu înlăturarea oricărei tendințe contrarii acestui principiu.

4. Examinarea situației actuale a Bisericii ortodoxe în America și aflarea mijloacelor de a remedia și îmbunătăți actuala stare.

5. Aflarea mijloacelor necesare prin care să se aducă monahismul ortodox răsăritean la vechea-i frumusețe și strălucire, nu numai în privința perseverenței în tradițiunile și regulile mănăstirești, ci și prin reînnoirea vechilor sale ocupațiuni științifice, filantropice și culturale și în special cultivarea artelor sacre.

6. Căutarea mijloacelor în vederea unei colaborări a Bisericilor ortodoxe între ele, cu scopul de a combate ateismul, precum și diferitele sisteme rătăcite ca: francmasoneria, teosofia, spiritismul, etc.

7. Definirea relațiilor Bisericii ortodoxe cu Bisericile eterodoxe, atât din Răsărit, cât și din Apus. Și anume:

a) Relațiunile în duh de dragoste, care (după cuvântul Sf. Apostol Pavel) toate le nădăjduiește (I. Cor. XIII 7-8), cu Bisericile eterodoxe (armeană, coptă, abisiniană, haldeiană, iacobită, veche catolică, anglicană) care tind să se apropie de Biserica ortodoxă și nu fac niciun fel de prozelitism printre ortodocși și

b) Relațiuni de precauțiuni și de apărare față de eterodocșii cari fac prozelitism și lucrează sub orice formă ca să prejudicieze Bisericii ortodoxe; catolicismul, uniaticismul, protestantismul, metodismul, baptismul, adventismul etc.

8. Examinarea chestiunii: care dintreeretici și schismatici vor fi primiți în sânul Bisericii ortodoxe prin mirungere și care prin „liberos pisteos“.

9. Codificarea sfintelor canoane și a rânduelilor canonice spre a fi supuse la vreme Sinodului ecumenic.

10. Examinarea practicilor actuale în vigoare în Bisericile locale în privința impedimentelor la căsătorie, a cauzelor de divorț,

și a procedurilor respective legale, precum și studierea mijloacelor prin care s'ar putea ajunge pe cât posibil, la o practică uniformă în toată biserica ortodoxă.

11. Organizarea tribunalelor spirituale bisericești, dacă e posibil, în chip uniform, în toată biserica ortodoxă și introducerea unei proceduri penale bisericești.

12. Examinarea unui mod unic de alegere a episcopilor și în deosebi a căpeteniilor (patriarhi și președinți) Bisericilor ortodoxe autocefale în conformitate cu sfintele canoane.

13. Studierea chestiunii calendarului sub aspectul hotărârii primului sinod ecumenic privitor la pascalie, și aflarea mijlocului de a restitui un acord între Bisericile ortodoxe în această chestiune.

14. Uniformizarea, pe cât posibil, a tipiconului în conformitate cu tradițiunea bisericească.

15. Studierea și aflarea mijloacelor prin care să se intensifice printre popoarele ortodoxe o cultură creștină ortodoxă care să îmbrățișeze toate manifestațiunile lor de viață.

16. Studiu despre mijloacele de a susține și întărirea artei bizantine tradițională în diferitele ei exprimări, precum: muzica bisericească, pictura, arhitectura, țesătura odăjdiilor, orfevreria.

17. Definirea condițiilor potrivit cărora se proclamă și se recunoaște autocefalia unei biserici ortodoxe, precum și definirea numărului bisericilor autocefale ortodoxe azi recunoscut, în vederea intercomuniunii canonice și a participării lor la coferințele și sinoadele interortodoxe fără împiedicare.

De asemenea, definirea condițiilor după care o biserică se proclamă autonomă, și deosebirea între autocefalie și autonomie.

Lista Membrilor celor 4 sub-comisiuni.

I.

Pentru chestiunea dela punctul 6:

6. Căutarea mijloacelor în vederea unei colaborări a Bisericilor ortodoxe între ele, cu scopul de a combate ateismul precum și felurite sisteme rătăcite ca: francmasoneria, teosofia, spiritismul, etc.

1. Prof. V. G. *Ispir* Președinte; 2. Păr. Prof. Gr. *Cristescu*; 3. Păr. I. *Ionescu*, Directorul Seminarului *Nifon*; 4. Păr. *Petre Chiricuță*; 5. Păr. Diacon H. *Rovența*; 6. d. Prof. I. *Savin*.

II.

Pentru chestiunea dela punctul 13:

13. Studierea chestiunii calendarului sub aspectul hotărârii primului sinod ecumenic privitor la pascalie și aflarea mijlocului de a restitui un acord între Bisericile ortodoxe în această chestiune:

1. Prof. Dr. D. *Boroianu*, Președinte; 2. P. Cuv. Arhim. I. *Scriban*; 3. Păr. Econ. D. *Georgescu*; 4. Păr. *Victor Popescu* 5. d. Prof. I. *Saru*.

III.

Pentru chestiunea dela punctul 15:

15. Studiarea și aflarea mijloacelor prin care să se intensifice printre popoarele ortodoxe o cultură creștină ortodoxă care să îmbrățișeze toate manifestațiunile lor de viață.

1. P. S. *Tit Târgovișteanu*. Președinte; 2. Păr. *Manea Popescu* Cons. Referent la Secția Culturală a Mitropoliei; 3. Păr. *I. Popescu-Mălăești*, Decanul Facultății Teologice; 4. Păr. *Econ. Gr. Fișculescu*; 5. d. Prof. *Teodor M. Popescu*; 6. d. Prof. *Nichifor Crainic*; 7. d. Prof. *Șerban Ionescu*.

IV.

Pentru chestiunea dela punctul 16:

16. Studiu asupra mijloacelor în ce privește susținerea și întărirea artei bizantine tradiționale în diferitele ei exprimări precum: muzica bisericească, pictura, arhitectura, țesătura odăjdiilor, orfeveria

1. Păr. Dr. *N. Popescu Boteanu*, Președinte; 2. P. S. *Tit Târgovișteanu*; 3. P. C. *Petre Vintilescu*; 4. Pr. *P. Partenie*, Directorul Sem. Central; 5. d. *C. Brăiloiu*; 6. d. *Busuiocanu*.

Cât de frați sunt uniații.

Cititorii își vor fi aducând aminte de lupta de condei purtată pe paginile ziarului *Cuvântul* din București, privitoare la faptele catolicismului în țara noastră; dacă a fi catolic e a fi și bun român; dacă a fi catolic este și a fi temeinic legat de sufletul neamului tău?

Această întrebare era descusută între d-l *Nae Ionescu*, deoparte, și d-l *Iosif Frollo*, profesor în București, de altă parte.

Întrebarea aceasta ar putea fi descusută cu și mai înțeles, dacă am avea în vedere, nu pe catolicii de baștină, nu pe cei născuți catolici, ci pe cei care l-au primit proaspăt; pe cei se mărturisesc ca atare, nu în grămada unui neam de aceiași închinare, ci pe cei care sunt proaspeți intrați în catolicism sau care se găsesc mai puțini numeroși în sânul unui neam care, în marea lui mulțime, este creștin, dar nu catolic.

În Țara Românească, starea aceasta o avem cu uniații noștri. Pe ei să-i vedem cât de creștini și de îmbrățișători sunt în sânul neamului nostru care nu e catolic. Să-i vedem de sunt un adaos de putere, de dragoste, de frăție; dacă sunt o frunte a neamului, dacă sufletul lor e mai viu, mai curat, dacă sunt mai blânzi, mai curați mai voioși, prin faptul că se simt legați de trunchiul catolic.

Sunt foarte multe fapte prin care se poate răspunde la întrebarea aceasta și ele se adună pe fiecare zi. Se poate cunoaște din ele că prin catolicism, organele uniatismului nostru s'au umplut de ură, de neîngăduință fără de ceilalți Români care nu sunt catolici ca ei. Prin uniatism, Românii noștri de lege catolică și-au

tras ziduri chinezești în jurul lor. Ei se simt desfăcuți din legăturile de neam, pe care le au cu frații lor, și sunt gata cu ura și cu urgia împotriva Românilor care nu se mărturisesc uniați.

De curând a ieșit o carte nouă, care ne dă multe materiale în această privință. E vorba de cartea d-lui *Rusu-Abrudeanu*, „Păcatele Ardealului împotriva neamului românesc“, despre care va trebui să se vorbească pe larg și care nu trebuie să treacă fără răsunet în mijlocul nostru. Deci vine vremea să scriem despre ea și să ne mișcăm pentru ea.

Dar și până a nu ajunge a scoate din aceasta toate materialele bogate, prin care să arată, ce tângăduire a iubirii neamului sunt uniații noștri, să căutăm și în alte părți și vom găsi materiale de care să ne uluim, pentru a dovedi că, prin uniație, înșasi destrămarea suflotească a intrat în staulul nostru.

Să nu scăpăm nepomenit un articol din ziarul *Universul*, dela 15 Fevruarie a. c., în care tocmai ni se face dovada, prin fapte proaspete, prin condeiful vrednic al d-lui *Alexandru Hodoș*, care a mai scris astfel de materii, că uniații sunt albia prin care se scurge otravă pentru neamul nostru.

Auziți, fraților și vă cruciți: Noi, care rostim în slujbă cuvintele Psaltirii „al Domnului este pământul și plinirea lui, lumea și toți ceice locuiesc într'însul“, noi am ajuns prin uniați să îngustăm înțelesul acestor cuvinte, pe care doar le pomenim la slujba înmormântării, și nu lăsăm pe frații noștri să se simtă și ei pe pământul lui Dumnezeu.

Până la unirea cea mare, în urma războiului popoarelor, Românii noștri se înmormântau în cimitire de obște: ortodocși la uniați și uniați la ortodocși. Dacă uniații făceau opreliști în această privință, în vremea mai veche a luptelor religioase aprige, pe urmă se mai muiaseră și nu mai făceau împotriviri. Incaltea ortodocșii n'au făcut de loc împotriviri în această privință și lucrurile au mers până la mormânt, ci acolo intrau cu toții în acelaș pământ al Domnului.

Acum însă uniații iar au venit la scrâșnirea lor mai dedemult. Din pricină că multe sate românești uniate trec la Biserica ortodoxă, din însuși simțul de frăție al unui popor, pe care ațâtările uniate nu l-au putut ajunge, și el tot ortodox a rămas în miezul lui; din pricina aceasta, cârmuirea uniată veninoasă a început acum o prigoană, nu numai împotriva viilor, ci și a morților. Unde se întâmplă că sunt ei mai mulți, iar ortodocșii nu au cimitir aparte și se înmormântau la un loc cu uniații și nimenea nu avea de cârtit, acum preoții uniați fac gură și nu vor să mai dea voie ca ortodocșii să se înmormânteze în acelaș pământ cu uniații.

Apoi oare ce să fie asta? Să fie dovadă că uniații au duh de frăție cu cei de un neam cu ei?

Ceva este aceasta, dar numai frăție nu. Este scrâșnirea din dinți împotriva poporului care nu mai vrea să stea în lanțurile uniației și aleargă în brațele ortodocșilor. *Universul* ne destăinuiește fapte de soiul acesta și pe acestea este bine să le

cunoaştem, să le însemnăm frumos la răbojul nostru şi să le punem ca dovezi înaintea acestui neam, pentru a arăta ce fel de fraţie au uniaţii, ce spor de simţire românească aduc ei în sânul neamului nostru.

Auziţi..., moare directorul şcolii de meserii din comuna *Vişeu-de-sus* din Maramureş. De credinţa lui, era ortodox. Preotul uniat n'a primit să fie slujit îngropat în cimitirul uniat decât dacă slujba înmormântării o va face el. Auzi! să te bagi cu sila la slujbă, unde este preot de legea omului!

În comuna *Cuhea*, unde peste 100 de familii au trecut la Biserica ortodoxă, preotul uniat n'a voit să primească în cimitir pe unul din foştii lui credincioşi, încât, fără amestecul jandarmilor, se făcea vărsare de sânge. În comunele *Sarasău*, *Borşa*, *Rona* şi în alte comune, unde poporul de asemenea s'a întors la Biserica ortodoxă, morţii nu se mai pot îngropa în vechile cimitire uniate, ci oamenii sunt nevoiţi să-şi îngroape morţii lor prin grădini, prin curţi, prin margini de sate.

Iată fraţia uniată şi iată cu ce a crescut inima şi simţirea românească prin aceşti „fraţi“ ai noştri! Nu este o dovadă că ei au sporit ura şi urgia şi că prin ei sufletele s'au înăcrit şi numai la înălţimile iubirii de Dumnezeu şi de oameni n'au ajuns!

Este poruncă, scrie d. Al. Hodoş, ca ortodocşii să se poată îngropa la uniaţi şi uniaţii la ortodocşi. Dar această poruncă a stăpânirii nu se ţine în seamă, ci de pildă prefectul Maramureşului sileşte pe oameni să-şi facă acum cimitire după legea lor, aşa că acum uniaţii nu mai pot sta la un loc cu ortodocşii. De ce se putea mai înainte şi nu se poate acum? Din pricină că prin ei a sporit puterea dragostei.

Şi acum aveţi dovadă că uniaţii sunt sămânţă de vrajbă şi de ură, de despărţire şi depărtare. Ne-au unit alte puteri, dar ei ne despart.

Lucrarea socială a societăţii ortodoxe.

Trebuie să primim cu mare părere-de-bine veştile care ne vin despre faptele însemnate pe ogor social pentru ajutoarea obşteii, pe care le săvârşeşte Societatea Ortodoxă Naţională a Femeilor Române. Este un câştig pentru noi că, în aceste vremuri de grele lovituri pentru ortodoxie, ne putem lăuda cu Societatea Ortodoxă şi că ea ne dă mângâierea ce a vedea roada puterilor noastre.

Faţă de marea lipsă care este acum, această societate şi-a luat sarcina de a veni în ajutorul celor care duc greul acestei vremi, făcându-le înlesniri de a se putea hrăni îndestulător, cu preţ ieftin. Pentru a se vedea ce lucrează ea, doamna Princesă *Alexandrina Cantacuzino*, prezidenta Societăţii, a poftit pe d-nul *Emil Haţiegan*, ministrul ocrotirilor sociale, ca să vadă ce săvârşeşte această societate în folosul populaţiunii strâmtorate. Domnul Ministru dus la „Casa Femeii“, din Bucureşti, pe cheiul Dâmbo-

viței, aproape de încrucișarea cu Bulevardul Schitu Măgureanu, pe latura numită Splaiul Imprimăriei, și aci domnia sa a găsit o cantină bine întocmită pentru a da hrană studenților, funcționarilor și lucrătorilor fără de lucru. Alături de aceasta, a găsit și o bibliotecă bine înzestrată, care, afară de brana trupească, să o dea și pe cea sufletească.

Ce face cantina. Aci pot lua masa 100 de studenți, care pentru 30 de lei pe zi sau numai 25 în abonament, primesc 3 feluri de mâncare. Și particularii pot lua masa aci, cu 30 de lei masa. Oameni fără de lucru pot mânca aci cu 12 lei masa, iar săracii cu 7 lei. În curgerea anului trecut, s'au dat aci studenților 124,493 de mese, cu 25 de lei în abonament; 71.719 mese altor abonați și 57.731 de mese particularilor; 2.663 de mese oamenilor fără de lucru și de asemenea acestora alte 4,674 de mese, date tot acestora, dar fără bani; apoi alte 5.624 de mese săracilor cu câte 7 lei masa; în totul, peste 300.000 de mese, date acestor oameni, care s'au putut hrăni cum se cade pe un preț așa de scăzut.

La aceste mese, studenții sunt acei care fac fără plată administrația și privegherea, ca toate să meargă bine, totul fiind sub cărmuirea doamnei *Margareta Ghițulescu*, care a călăuzit pe d-l Ministru Hațieganu în toate aceste umblări.

Domnia Sa a vizitat apoi biblioteca, sala conferințelor și școala de studii sociale, care lucrează în acel local. Ministrul Ocrotirilor Sociale a lăudat din largul inimii și cu cuvinte îmbelșugate această frumoasă lucrare a iubirii aproapelui, prea vrednică de toată prețuirea.

Dar aceasta nu e tot ce săvârșește Societatea Ortodoxă pentru poporul cel nevoiaș în București. În mahalaua Floreasca, locuit în cea mai mare parte de muncitori, această Societate întreține, încă de mai multă vreme, o grădiniță de copii, sub călăuzirea doamnei *Elena Nicolaiide*. Copiii părinților care mai au ceva plătesc câte 60 de lei lunar. Din cei 40 de copii însă, 28 sunt ținuți fără nicio plată. Ei sunt ținuți aci în vremea zilei, de dimineață, unde li se dau îndrumări de bună creștere, o masă la amezzi, o gustare la 4 și spălat. Părinții nu au grija lor în timpul zilei și-și pot vedea de treburile lor, fără temerea că oare ce va fi cu copiii de acasă?

Iată cheltuielile lunare ale unui asemenea așezământ: în Sept. trecut 12.916, în Octomvrie, 19.800; în Decemvrie, 13.387. Acestea ca cheltueli, pe când în această vreme grădina nu a încasat decât numai 13.000, așa că ea a cheltuit celelalte sume numai din veniturile ei. Aceasta e jertfa societății pentru copii.

Ministrul a fost de a văzut atunci și această școală. A aflat cu mâhnire că ea primea o subvențiune de 400.000 de lei din partea ministeriului, care însă a fost tăiată. A fost mișcat văzând sărăcia copiilor și șubreziența lor trupească, fiindcă părinții nu-i por hrăni în de ajuns iar școala nu are mijloace de a-i hrăni mai cum se cade. De aceia domnia sa a cerut ziariștilor care erau de față să povestească aceste lucruri și să îndemne pe cei cu dare-de-mână să sprijine aceste școli, până ce mijloacele Sta

tului vor spori ca să poată face el mai târziu ce nu poate face acum.

Noi cu părere de bine însemnăm aci faptele de vrednicie ale Societății Ortodoxe și nu le lăsăm să se peardă în puzderia faptelor ziarelor, ci le punem la loc de păstrare în foile noastre, pentruca să ne slujească, atunci când vom avea nevoie să le găsim pentru a spune ce se lucrează în Biserica Ortodoxă.

Arhîm. SCRIBAN

DESCHIDERA SFÂNTULUI SINOD.

Deși deschiderea sesiunii Sfântului Sinod se aștepta în luna Mai, după cum era obișnuit, totuși treburi multe și cerând iute dezlegare au prilejit adunarea sa mai nainte de acea dată, în această lună Martie.

Prea Sfinții Membri ai Inaltei Adunări Bisericești s'au întrunit în ziua de 16 Martie a. c., Luni, în catedrala Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei, unde s'a slujit un Tedeum pentru deschiderea lucrărilor sale. Afară de Inalții Prelați, erau de față d-nii: *M. Costăchescu*, ministru Școalelor; *Gh. Pop*, subsecretar-de-Stat al Cultelor, și *Teodor Păcescu*, director-delegat al cultelor în Ministeriul Cultelor.

După săvârșirea Tedeumului, toți vlădicii și cu numiții dregători s'au dus la localul Sfântului Sinod din curtea Bisericii Antim. Aci, după ce Inalt Prea Sf. Sa D. D. Dr. Patriarh *Miron* s'a suit pe scaunul de președinte, d. Ministru Costăchescu a citit mesajul regal de deschidere a Sfântului Sinod. Incheindu-se aceasta, I. P. S. Patriarh a rugat pe d. Ministru Costăchescu să lămurească Sfântului Sinod care au fost principiile călăuzitoare la alcătuirea bugetului cultelor pe anul în curs. Inalt Prea Sf. Sa a arătat că sunt deosebiri de plată între personalul feluritelor culte, de unde urmează păgubirea Bisericii ortodoxe. Așa, de pildă, Inalt Prea Sf. Sa a arătat că numărul protopopiatelor este, după numărul credincioșilor, mai mare la uniți ca la ortodocși; consilierii-referenți sunt mai bine plătiți la uniți ca la ortodocși (17,000 față de 12,000); sumele pentru materiale sunt de zece ori mai mari ca la ortodocși.

În răspunsul său, d. Ministru Costăchescu a spus că, la alcătuirea bugetului, s'au avut în vedere mai mult parohiile, celulele Bisericii, ca ele să nu sufere, și mai puțin unele slujbe centrale ale Bisericii. Bugetul Bisericii ortodoxe a fost alcătuit prin înțelegerea luată cu capi Bisericii în adunarea dela Patriarhie, la care a luat parte și primul-ministru și ministrul finanțelor. A adăogat că se caută acum chipurile pentru a înlătura nedreptățile care se găsesc în buget.

După aceste lămuriri, s'a trecut la ordinea de zi și s'a pășit la alcătuirea comisiunilor.

În altă ședință, Inalt Prea Sf. Sa Mitropolitul Nectarie al Bucovinei a făcut o dare-de-seamă despre conferența dela Lam-

beth a episcopilor anglicani, la care înalt Prea Sf. Sa a luat parte ca delegat al Sfântului Sinod. De asemenea, Prea Sf. Sa Episcopul *Grigorie* al Aradului a făcut o dare-de-seamă despre congresul misionar din Septembrie trecut la Cernăuți, iar Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Grigorie*, vicar al Sfintei Mitropolii a Moldovei, a făcut o dare-de-seamă despre starea sectelor la noi, ca referent al comisiei Sfântului Sinod despre secte. Dăm mai jos referatul Prea Sfinției Sale.

În ședința dela 18 Martie a. c., Prea Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului a făcut o propunere ca Sf. Sinod să ia parte, într'un chip deosebit, la sărbătorirea d-lui Profesor *N. Iorga*, cu prilejul ajungerii vrednicului Român la al 60-lea an al vârstei. Prea Sf. Sa a propus să se alcătuiască un document, în frumoasă limbă a cronicelor și a hrisoavelor, scris cu multă podoabă, și să se înmâneze, de o comisiune a Sfântului Sinod, vestitului bărbat care este învățatul istoric al Bisericii românești. De asemenea, să i se dăruiască o frumoasă icoană bizantină, înfățișând pe Sf. Nicolae. Într'o anumită zi a anului, toate școalele bisericești: facultăți de teologie, academii, seminarii să facă o serbare deosebită pentru prăznuirea celor 60 de ani de viață impliniți de Marele Dascăl al tuturor Românilor. Sf. Sinod s'a alăturat cu mare însuflețire acestei propuneri și a hotărât ca un număr al revistei sale să fie închinat sărbătoririi marelui Profesor al României. Se va alcătui un indice al tuturor lucrărilor sale.

În cea din urmă ședință a sa, Sf. Sinod s'a ocupat de bugetul acestei reviste și a numit o comisiune alcătuită din trei membri, care să facă propuneri mai amănunțite cu privire la administrarea ei. Sf. Sinod s'a închis la 21 Martie a. c., dar numai amânându-și ședințele, urmând să se deschidă din nou după Paști.

Urmează acum referatul pomenit mai sus :

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

La comisiunea de secte, a fost repartizată, spre studiere și referire, statistica sectelor din cuprinsul României, după rapoartele eparhiilor, și mijloacelor celor mai bune pentru combatere.

O statistică exactă a sectanților este foarte greu de întocmit.

1. Pentru că toți sectanții sunt foarte ascunși și prefăcuți. Mai toți derutează autoritățile sub numele de pocăiți, în care intră și cei autorizați (bapțiștii și adventiștii) și cei neautorizați de legea cultelor.

2. Numărul lor variază mereu, în plus sau minus, nu atât prin convertiri, cât mai ales prin mutări din loc în loc.

3. Preoțimea în mare parte îi și confundă, dar se și ferește a da numărul exact. Fiecare paroh, protopop, misionar ezită a arăta exact numărul sectanților, considerând mulțimea rătăciților ca o scădere în conducerea oficiului respectiv.

Din aceste cauze, nu vom putea specifica numărul sectanților decât aproximativ: Nu vom putea stabili pe predicatorii diferitelor

secte, casele lor de rugăciune și localitățile, pentru că unele eparhii le-au specificat, altele nu.

După însemnările adunate, în toată țara românească ar fi peste 40.000 bapțiști; aproape 7.000 adventiști; peste 4.000 nazarei sau pocăiți; peste 2.000 mileniști sau studenți în Biblie; aproape 3.000 de evangheliști; peste 1.000 de inochentiști; aproape 1.000 de molocani; aproape 3.000 de penticostaliști și tremurători; vreo 500 de tudoriști; vreo 40 de spiriști și tot pe atâția prezentiști. În total, ar fi peste 60.000 sectari, fără lipoveni, încă câteva zeci de mii.

Dacă mai numărăm și pe teosofii și pe tolstoienii din Basarabia, ca și pe cei turburați pe chestia calendarului, vom vedea că Biserica noastră creștină ortodoxă este amenințată serios în liniștea și progresul ei.

Cele mai amenințate eparhii sunt cele dela marginile țării, pentru că au moșteniri: rusești, ungurești și nemțești, cu propagandiști foarte răzbătători și îndrăzneți.

Eparhia Hotinului are cei mai mulți, după datele statistice eparhiale: 9.667 bapțiști; 1215 adventiști; 771 studenți în Biblie și 619 evangheliști. Cei mai deși și mai organizați sectanți sunt în eparhiile Arad și Oradea-Mare.

Aradul este centrul bapțismului românesc. Are între 8—10.000 bapțiști; 280 adventiști; 450 nazarei; peste 1000 de penticostaliști; 40 mileniști și 10 evangheliști.

Oradea-Mare este centru bapțismului unguresc. Are vreo 9790 bapțiști; 168 adventiști; 180 nazarei; 80 penticostaliști; 40 prezentiști; 30 spiriști; 13 mileniști.

Clujul are: vreo 4.500 bapțiști; 2.500 studenți în Biblie; 1070 adventiști; 615 nazarei.

Caransebeșul are peste 4000 bapțiști; peste 1400 nazarei sau pocăiți; peste 200 adventiști; peste 100 penticostaliști și studenți de Biblie.

Cetatea Albă-Ismail are aproape 4000 bapțiști; aproape 200 adventiști; peste 400 molocani și peste 100 inochentiști.

Dunărea-de-jos are peste 500 bapțiști; aproape 200 adventiști; peste 200 molocani. În Galați mai sunt apoi penticostaliști-tremurători și studenți de Biblie.

Constanța are peste 700 adventiști, aproape 400 bapțiști. Sunt apoi nu număr de tudoriști și nazarei.

Chișinăul are peste 1600 bapțiști; aproape 150 adventiști; aproape 600 molocani; peste 500 inochentiști. Mai sunt apoi frământările teosofice, tolstoiene, ale Științei Creștine, plus turburările calendaristice.

În cele patru arhiepiscopii centrale: Bucureștiul, Iașul, Sibiul și Cernăuțul, sunt situațiuni asemănătoare.

Cele mai mari frământări și puneri la cale nu pot fi decât în București, unde sectanții foarte greu pot fi urmăriți. Se cunosc vreo 800 bapțiști; 800 adventiști; 400 tudoriști; 90 evangheliști; 70 studenți de Biblie; 60 nazarei.

În eparhia Moldovei, sunt aproape 800 evangheliști; 700 adventiști; peste 1000 de penticostaliști tremurători; vreo 77 bapțiști și câțiva inochentiști și studenți de Biblie.

Sibiul are aproape 2000 bapțiști; aproape 300 adventiști; 200 studenți de Biblie; aproape 200 evangheliști; vreo 50 nazarei.

Bucovina are aproape 1000 bapțiști; aproape 500 adventiști; aproape 250 studenți de Biblie și tot atâția evangheliști; peste 800 de nazarei sau poașiți; aproape 200 de penticostaliști și tremurători.

Olenia ar avea peste 500 de sectanți, în majoritate adventiști. Huși au aproape 800 sectanți: adventiști, evangheliști, tudoriști și inochentiști.

Romanul are aproape 700: adventiști și evangheliști.

Buzăul are vreo 660: adventiști, bapțiști și penticostaliști.

Argeșul are vreo 150 adventiști.

În afară de această statistică aproximativă, Basarabia, Bucovina și în deosebi Moldova sunt turburate serios de mișcările calendaristice. În eparhia Moldovei, se tinde la o despărțire shizmatică, cu statute în regulă. În comuna *Vânători*, jud. Neamț, au biserică în toată regula, cu preoți și diaconi dintre călugării excluși din mănăstiri.

*Inalt Prea Sfințite Stăpâne,
Prea Sfinții Sinod,*

Situațiunea este mai grea decât ni se pare.

Să nu uităm că fiecare sectar este un propagandist, pe când mulți preoți se complac într'un indiferentism condamabil. Tulburările pe chestia calendarului, din Basarabia, Bucovina și Moldova, dau multă apă la moara sectanților. Nu se știe ce ne poate aduce ziua de mâine.

Creдем că cea mai însemnată ohestiune din vremea noastră este problema sectară. Se impune un lucru pastoral misionar cât mai temeinic și mai sistematizat.

Comisiunea propune următoarele norme: 1) O atatică cât mai exactă, atât la eparhii, cât și la Sf. Sinod. Fiecare preot să fie răspunzător de situațiunea și mișcarea parohiei lui. Fiecare protopop să aibă oglinda protopopiatului său. Fiecare eparhie (secția culturală) să aibă harta Statului-major pe păretele cancelariei, cu stegulețele diferitelor secte și turburări. Să se facă cercetări semestrial, dacă nu trimestrial, al protopopiilor și parohiilor turburate, stabilind cauze și mijloace de propagandă. Numai cunoscând situația se poate lucra efectiv. Numai astfel se va putea întocmi și la Sf. Sinod o hartă și o statistică, care să fie oglinda mișcărilor religioase din întreaga Biserică ortodoxă română.

2) Odată cu combaterea sectanților și pentru aceasta, să se înceapă, cu o zi mai înainte, catehizarea credincioșilor și îndeosebi a copiilor. Enoriașii noștri se înstrăinează pe zi ce trece de Biserică, pentru că numai deprinderile tradiționale și slujbele religioase îi mai adapă cu cele creștinești. De aceasta profită sectanții, care fac cursuri biblice regulat de două ori pe săptămână. Creдем că e vremea ca Sf. Sinod să ia măsura generală ca întreaga preoțime ortodoxă română să înceapă catehizarea, măcar o singură dată pe săptămână, Sâmbătă seară, după vecernie. De altfel catehizarea s'a discutat în Sf. Sinod de prin anii 1925 și 1926, însă chestiunea s'a înămolit în dosarele cancelariei.

3) O grijă deosebită trebuie și pentru problema îndreptării calen-

darului în părțile turburate, care complică foarte mult problema sectară.

4) Să se ia măsuri severe împotriva călugărilor vagabonzi, iar ieromonahii și ierodiaconii excluși din mănăstiri să fie caterisiți canonic, cu decret episcopal, căci numai astfel pot fi scoși din uz.

5) În parohiile unde preotul nu mai poate face față împrejurărilor, din motive diferite, să se găsească o procedură, fie administrativă, fie judecătorească, de a fi mutat cât mai grabnic. Schimbarea persoanei preotului ajută și prin calitatea celui ales (să vie în locul celui slab), dar și prin faptul psihologic al noutății.

Acestea fiind concluziile comisiei, cu adânc respect le supune aprobării Sf. Sinod.

Referent, † Arhiereul GRIGORIE BOTOȘĂNEANU

Congresul preoțimii oltene, ținut în zilele de 7 și 8 Octombrie 1930 la Turnu-Severin

Slujitorii sfântului altar din eparhia Râmnicu-Vâlcea, lucrători harnici în via Domnului Hristos, strânși în societatea „Renașterea“ cu scop de inviorare a sufletelor creștinești de pe plaiurile mândre ale Olteniei, sub imboldul puternic al Pr. Sfințitului Episcop *Vartolomeu*, și-au ținut cel de-al optulea congres, în orașul Turnu-Severin, în zilele de 7 și 8 Octombrie a. c., ale cărui dezbateri le înfățișăm mai la vale, ca model de lucru din partea unei preoții bine organizate.

ZIUA I

Sedința de dimineață.

La ora 10 a. m., s'a oficiat, cu multă solemnitate, la catedrala orașului, un Tedeum și un parastas de pioasă pomenire, pentru membrii decedați ai societății vorbind, preotul *I. Munteanu-Severin*, în legătură cu evanghelia zilei, aducând totodată omagii Pr. Sf. Episcop *Vartolomeu*.

După sfârșitul acestor slujbe dumnezeiești, preoții congresiști s'au adunat în sala de festivități a palatului cultural, operă de toată lauda, izvorâtă din inițiativa d-lui *Th. Costescu*, unde a avut loc cuvenita recepție. Sf. Sa Preotul *Anghel Pârvănescu* din Craiova, președintele societății „Renașterea“, luând cuvântul cel dintâi, a scuzat lipsa Pr. Sf. Episcop *Vartolomeu*, care, din pricină de boală, n'a putut lua parte la congres.

Cu multă claritate, Sf. Sa apoi a citit o scrisoare a Prea Sf. Episcop, din care a reeșit rostul bisericii creștine, mai ales în vremurile de astăzi, vremuri de mare zbucium sufletesc; cum și apostolatul preoțimii oltene în ceiace privește primenirea sufletelor. Tot această mult documentată scrisoare a marelui ierarh, a relevat relele aduse de politică între care și slăbirea credinței.

Prea sf. Sa Vicarul *Nifon*, a întărit, cu prilejul acestui congres, că orice vorbă bună, grăită la astfel de împrejurare, va fi un puternic imbold de luptă și de lucru la mișcarea culturală,

misionară și religioasă ce-a început să brăzdeze adânc sufletul creștinului din Oltenia. Mai departe a întărit că omul trebuie să fie luminat asupra problemelor vieții și sufletului său și că această instrucție nu i-o poate da nici știința, nici filosofia și nimic altceva, decât Biserica lui Hristos. Ca încheere, a adus preoțimii oltene, binecuvântarea Pr. Sf. Vartolomeu și și-a arătat părerea de rău că n'a putut participa la această măreață manifestare.

D. *Virgil Netta*, din partea orașului, în numele severinenilor, a adus salutul acestui congres al preoțimii oltene.

D. colonel *Aleman*, în numele garnizoanei, a afirmat că, între armată și preoțime, există legături din timpurile cele mai îndepărtate și roagă pe congresiști ca, în desbaterile ce vor săvârși, să găsească și mijloacele de a pregăti și îndruma cât mai bine, pe ostașii armatei de mâine.

D-l *C. Danciu*, prefectul județului, aducând salutul Mehedințenilor, mărturisește că ideea de credință, care-i de-o vârstă cu omul, a călăuzit preoțimea olteană de-a ajuns la rezultate atât de îmbucurătoare, în ceiace privește biserica lui Hristos și-a neamului românesc.

Pr. *P. Partenie*, salutând strălucitul congres al preoțimii oltene ca membru al adunării eparhiale, ca președinte al „Asoc. Clerului ortodox“, ca reprezentant în Consiliul Central Bisericesc, dar, mai pre sus de acestea, ca flu al Eparhiei Râmnicului, admiră solidaritatea membrilor societății „Renașterea“, afirmând că în congresele preoțești vede laboratoarele temeinice de închegarea strădăniilor slujitorilor sfântului jertfelnic. Toate chestiunile de ordin pastoral ar trebui să treacă prin aceste foruri, unde se cade să existe deplină înțelegere între ierarhi și preoți. Ce strașnic lucru ar fi fost pentru noi, dacă legea cultelor și-a concordatului s'ar fi strecurat prin filiera solidarității preoților și-a conducătorilor lor!

Congresele preoțești mai înseamnă și luptă de breaslă și numai așa se explică faptul cum „Asociația clerului ortodox“ a putut ține piept statului ca biserica să nu fie aruncată cu dispreț, la fondul global, ci să fie susținută cu temeinicie de el.

Pr. S. S. Vicarul Nifon a distribuit numeroase premii în bani, variind între 1000 și 5000 lei, preoților din cuprinsul Eparhiei cu o mai intensă activitate. Așa au fost răsplățiți, pentru strădaniile deosebite Preoții; *I. Bălășel*, Călimănești; *Brădișteanu*, Craiova; *Gh. Rădoescu*, R.-Vâlcea; *Popa Constantin*, Bâicu; *Pascu Gheorghe*, Șegarcea; *Gregorian* și *Const. Teodorescu*, Dolj; *Ștef. Zgândă*, Rudina, Mehedinți; Păr. diacon *Mardale* dela sf. Episcopie și Păr. *Dărvarescu*, inspector misionar al întregii eparhii.

Au mulțumit călduros pentru premiul Pr. Brădișteanu și Dărvarescu, afirmand că, prin gestul Prea Sfințitului, văd o iscusință deosebită de tact pedagogic, în vederea realizării din destul a binelui obștesc.

La ora 2 p. m., s'a suspendat ședința și s'a luat masa în comun de toți preoții sosiți la congres, la restaurantul Palatului Cultural, fiind oferită de Prefectură, unde au toastat, cu multă blân-

dețe, Pr. Sf. Vicar Nifon pentru Regele Carol al II, Păr. Dărvărescu pentru Pr. Sf. Vartolomeu și Pr. Buracu în numele fraților din Banat pentru bunul mers al bisericii.

Sedința de după amiază.

Desbaterile s'au reluat tot cu aceeași însuflețire la ora 3. p. m. fiind ales ca președinte al congresului, Preotul Ștefan Pârligras preotul jud. Mehedinți. Sf. Sa, mulțumind pentru cinstea ce i s'a făcut de-a prezida lucrările congresului, a cerut intervertirea ordinei de zi și a dat cu vântul Păr. *Ghia* din Craiova, care a tratat subiectul „Problema unirii bisericilor din punct de vedere ortodox“.

Din cele relatate de Pr. Gh. Ghia, s'au putut desprinde următoarele adevăruri: Sf. Sa a făcut un scurt istoric al desbinării bisericii creștine în cele trei confesiuni, Ortodoxă, Romano Catholică și Protestantă, cum și al încercărilor de unire făcute în diferite epoce, amintind câte ceva și de felul cum a lucrat fiecare confesiune în vederea unității. A ajuns la concluzia că unirea bisericilor într'una singură este o cerință imperioasă mai ales a vremurilor de față.

Chiar voința Mântuitorului este ca toți să fie una în credință și dragoste, lucru ce l-a înfăptuit biserica la început, și tot același duh de unitate îl recomandă și Sfântul Apostol Pavel. O singură biserică creștină ar ajunge la rezultate cu mult mai mari și mai trainice în ceiace privește combaterea relelor sociale, de cum ar dobândi fiecare în parte și'n deosebi orice societate laică.

Ca încheiere, Păr. conferențiar enumără mijloacele destul de potrivite ce trebuiesc avute în vedere și urmate chiar, cu privire la unirea celor trei biserici într'una singură sobornicească și apostolească. Potrivit ordinei de zi, Păr. *Anghel Pârvănescu-Craiova*, a citit darea de seamă a comitetului central și-a fabricii de lumânări pe anul trecut.

Pr. *D. Preoțescu-Craiova* a rostit situația Cassei Comitetului central a contului de profit și pierdere și-a bilanțului pe anul 1929. Congresul a dat descărcare consiliului central, după care au avut loc discuțiunii în ceiace privește organizarea, intensificarea și distribuirea lumânărilor de ceară curată din fabrica societății, cum și încasarea banilor.

La ora 6,30, ședința s'a terminat, amânându-se desbaterile pentru a doua zi.

Concertul religios.

Seara, la ora 9, a avut loc, în sala de festivități a Palatului Cultural, un reușit concert religios, dat de preoții diriguitori de coruri din Eparhia Râmnicului, sub conducerea Prea Cucernicului Arhidiacon *I. Mardale* din R.-Vâlcea, cu concursul d-nei *Lucia Cosma* dela Conservatorul din București, al d-lui *Popilian*, profesor din R.-Vâlcea, și Pr. *Nicolae Cleanoveanu*, din Cleanov-Mehedinți.

S'a remarcat corul prin „Cerurile spun“, d. *Popilian* prin recitarea poeziei „Ucigașul“ de François Coppée, cum și Păr. *Cleanoveanu*, prin declamarea „Nunții în Codru“ a lui Coșbuc.

ZIUA II-a.

Sedința de dimineață.

Sedința a doua a congresului preoților din Oltenia s'a deschis în ora 9 dimineața, sub prezidenția Păr. Parligras, protoiereul jud. Mehedinți. Sf. Sa, rezumând lucrările din ziua precedentă, a vorbit de fabrica de lumânări Soc. Renașterea, arătând că ar fi meritor ca comitetul central să se ocupe de fabricarea și distribuirea lumânărilor. Au făcut diferite propuneri, în această chestiune, preoții: *Pârșcoveanu-Craiova*; *Ionescu-Pătule-Mehedinți*; *Preoțescu-Craiova* și *Niculescu-Mehedinți*.

Pr. *Anghel Pârvănescu-Craiova* a citit raportul cu privire la distribuția lumânărilor.

P. S. S. vicarul *Nifon* hotărăște ca prețul lumânărilor să fie cel existent, iar distribuirea în centrele județene să se facă cu mașina, de către Păr. Stancu dela Romanai.

Pr. *Pretorian-Craiova*, constatând că despre revista „Renașterea” nu s'a spus nimic în darea-de-seamă a congresului, a propus ca comitetul central să aibă și o activitate culturală.

Pr. Sf. *Nifon* a hotărît ca la revistă să fie un nou administrator, iar în ceiace privește colaborarea, a făcut apel la toți preoții ca să scrie la revistă.

Preotul *I. Marina-Băbeni-Vâlcea*, tratând subiectul „Creștinismul și Cooperația”, a vorbit în primul rând despre diviziunea muncii și despre asociații, arătând cum se pot adapta principiile cooperației la învățăturile creștine. În privința aceasta, citează acțiunile Pionierilor din *Rochdale*, a lui *Reifeisen*, a lui *Loius Blanc* și a lui *Saint-Simon*, care au îmbrăcat întru totul haina moral-creștină. Cooperația primitivă a fost pregătirea pentru cooperația organizată, care apare în Anglia în prima jumătate a secolului al 19 l-ea. Originea ideii cooperatiste n'a fost decât creștinismul și deaceea trebuie ca cooperația să fie în legătură cu principiile creștine.

Luând cuvântul în replică, Păr. *A. Brădișteanu* din Craiova a susținut că părintele conferențiar trebuia să insiste mai mult asupra legăturii dintre creștinism și cooperație.

Au urmat dările-de-seamă ale secțiunilor societății „Renașterea”, cu propunerile formulate de ele. Așa, Pr. *Pârșcoveanu-Dolj* a vorbit despre situația financiară a secțiunii respective, arătând raportul ei cu asociația în ceiace privește dobândirea unui palat în orașul Craiova pentru înființarea unui cămin preoțesc.

Pr. *Oprișescu-Gorj* a propus înființarea unei facultăți de teologie la Craiova.

După diferite propuneri și-a celorlalte secțiuni, s'a votat bugetul general al societății, cum și al celorlalte instituțiuni ce țin de ea.

Sedința de după amiază.

După masă, dela ora 4 înainte, s'a discutat chestiunea colportajului, când P. S. S. Vicarul Nifon a făcut propuneri hotărâtoare, în ceiace privește vânzarea și distribuirea cărților religioase cu ajutorul colportajului. S'a procedat apoi la alegerea cenzorilor, după care au avut loc discuțiunea în ceiace privește fixarea subiectelor pentru congresul eparhial din anul viitor stabilindu-se următoarele; „Misionarismul laic“, care va fi tratat de preotul *N. Niculescu-Pătule-Mehedinți*; Colportajul misionar“ de Pr. *Dumbrăvescu-Romanați* și al III-lea „Intreprinderile economice“ de Pr. *Gr. Rădoescu-R. Vâlcea*.

Ordinea de zi fiind epuizată, Prea Sf. Vicar Nifon rostind cuvântul de bun rămas și de imbold puternic către slujitorii Domnului Hristos, iar corul intonând cu multă însuflețire „Pre Stăpânul și arhierul“, cel de-al optulea congres eparhial al preoților din Oltenia, a luat sfârșit într'o atmosferă destul de priincioasă unei misiuni în totul nobilă, care este aceea a reîncreștinării sufletelor.

Pr. GH. ȚURAL.

Fântâna-Domnească Mehedinți.

Ședința cercului preoțesc «Piatra Neamț»

Din informațiile marilor ziare bucureștene, cetitorii au luat cunoștință de tulburările și frământările ortodoxilor din județele Baia și Neamț, pe chestia stilului îndreptat. Neascultările și opoziția populației au dat și continuă să dea mult de lucru conducătorilor sufletești. În combaterea rătăcirilor calendaristice și de credință pravoslavnică, s'au angajat nu numai păstorii duhovnicești ai turmei cuvântătoare din mijlocul ei, ci și cei din fruntea bisericii noastre. Harnicul și energicul vicar al Mitropoliei Moldovei, Prea Sfințitul Arhieru *Grigorie Botoșăneanul*, conduce în persoană lupta de convertire a rătăciților, vizitând satele, stătuind, muștrând îndemnând și îndrumând, atât pe cei îndărătnici, cât și pe cei ascultători, schițând planul de activitate al preoților.

Un asemenea imbold l-a îndemnat să onoreze cu prezența Sa și conferințele generale de astă toamnă și conferințele pe cercuri, începând cu aceasta din Piatra-Neamț, în ziua de 11 Martie a. c.

Cercul Piatra cuprinde vreo 30 de preoți. Majoritatea lor, prezenți la ora 9 dimineața la biserica *Precista* din localitate, au primit pe Prea Sfințitul cu fastul convenit, în cântările melodioase ale corului de cântăreți și de elevi ai școlii de cântăreți.

Prea Cucernicul Părinte Protoereu al jud. Neamț, în numele preoțimii, aduce omagiile respectuoase de mulțămire, pentru cinstea de a ne vizita și interesul arătat strădaniei preoțimii din acest județ. Prea Sfințitul Grigorie răspunde că nu socotește nici decum jertfă drumul obositor al cercetării roadelor activității preoțești, întreprinsă cu dragoste de misiunea Sa. Pasul său îl consideră folositor pentru apropierea mai strânsă între ierarhia superioară

și clerul conducător și pentru îndrumarea mai efectivă a poporului pe calea cea adevărată. Indeamnă pe preoți la muncă, iar cântăreților li se adresează sfătuindu-i să dea tot concursul preoților, nu numai în biserică și la slujbele religioase, ci și în greaua activitate pastorală, silindu-se, pe lângă aceasta, ca fiecare din ei să fie un exemplu de virtute în societate, un potiraș de lumină în cercul familiei, prietenilor și a enoriașilor.

Preoțimea, în frunte cu conducătorii ei spirituali, se îndreaptă spre localul Casei naționale, unde se procedează la deschiderea ședinței Cercului, alegându-se ca secretar Părintele *D. Nourescu-Tarcău*.

Înainte de intrarea în subiect, Prea Cucernicul Părinte Protoiereu *Gh. Popovici*, cu voia Prea Sfințitului, atrage atenția preoțimei asupra îndeplinirii conștiințioase a îndatoririlor pastorale. Stabilirea acestor îndatoriri găsește supărător răsunset în sufletele enoriașilor. Cu prilejul cercetărilor inspectorului general de la Ministerul de Instrucție și Culte în localitate, în privința cererii stiliștilor de la *Vânătorii-Neamțului* de a fi liberi să-și exerciteze cultul lor deosebit de biserică strămoșească, fiind de față Prefectul și Procurorul, Prea Cucernicia Sa a rămas surprins de cazierul preoților întocmit de rătăciți, cazier cu fapte și greșeli, documentate de ei pe seama majorității preoților. Din acest dosar, aranjat pe alfabet, cu foaie specială pentru fiecare preot, se văd clar lipsurile și păcatele preoților, greșala lor de tact și abaterile lor mai mult sau mai puțin grave, într'un timp când nimenea dintre noi nu se putea aștepta la așa ceva.

Prin urmare iată că neisbânzile preoților pe tema convertirii rătăciților se datoresc în mare parte și acestor scăderi ale preoților. Nu numai atât. Viața preotului este spionată de stiliști și de mulți alți enoriași nebănuiți, până în cele mai mici amănunte, ca și în actele de cult. Serviciile religioase li se par schimbate. Preotul nu vără mâna în apă la sfințirea aghezmei, ci numai o atinge. Nu citește toate rugăciunile după tipic la multe slujbe religioase, iar cât le citește, numai la repezeală și de mântuială și multe alte acuzații pe tema aceasta, de care preoții trebuie să ia act¹⁾ și să fie foarte atenți și conștiințioși la săvârșirea acestor ierurgii.

Eu însă (autorul acestui articol) adaog: De unde cunosc țărani toate aceste amănunțimi? Până nu li s'au deschis ochii de dușmanii noștri, foști odată din ceata noastră, n'au avut de unde să le cunoască. Ieromonahii izgoniți de prin mănăstiri, care mereu ațâță pe enoriași împotriva preoților, ba chiar și unii ieromonahi viețuitori încă în chinovii și schituri, aceleași calomnii le debitează mereu pe seama preoțimii de mir.

Trecându-se la ordinea de zi, Prea Sfințitul Grigorie invită pe preoți să trateze subiectul propus: „*Lucrarea preoțească față de criza morală și economică din timpul de față*”.

1. Cunoștință, Părinte, nu act. Ce este acesta a lua act? Nu are nicio noimă. Că zic mulți, da. Dar să primesc ale altora orbește?—Nota A.S.

Primul care ia cuvântul este Părintele *Victor Ghervescu* din parohia Roznov. Sf. Sa tratează problema morală în general, aducând citate și din autori străini, se referă la criza economică din timpul de față și subliniază rolul preotului, lucrând cu poava și cu fapta, cu viața proprie și cu activitatea pastorală, la îmbunătățirea moralității și la dezlegarea problemei economice, după calitate și după împrejurări.

Părintele *I. Manoilescu* dela *Bodeștii Precistii* deslușește în ce constă criza morală, subliniind-o ca rezultat dezastros al războiului mondial, iar criza economică arătând-o ca o stare generală de fapte, nu numai la noi în țară, ci în toată lumea. Cea de-a doua derivă din cea dintâi, cum arborele răsare din rădăcină. Dezlegarea acestor probleme atârnă nu numai de râvna preotului, ci și de acordarea drepturilor lui, așa de mărginite cum sunt, de către cei chemați să le acorde. Când noi n'am primit leașa nici pe luna Decembrie anul trecut, unde mai poți găsi entuziasmul de luptă idealistă și desinteresantă în via Domnului?

Caziere pe socoteala altora, când ești certat cu biserica, poți înjgheba oricând. (Jandarmii și notarii au și ordine speciale în privința aceasta pentru orice notabili din comună; da lămuriri Pr. *C. Gherasim*). Sunt pentru înființarea unei foi religioase, tipărită din contribuțiile lunare ale preoților și cu concursul Inaltei Chiriarhii și distribuirea ei gratuită enoriașilor.

Părintele *P. Bălănescu*, cu însuflețirea care-l caracterizează, arată primejdia lipsei de lucru, înmulțirea celor fără lucru și foamea din regiunile muntoase ale județului. La țară, locuitorii, de bine, de rău, au popușoi, pământ de plugărie, fânețe, vite; la munte nimic. Cât timp răsună toporul și țapina în pădure, atâta are a mânca și munteanul. Cum a încetat orice lucrare, spectrul hidos al foametei se arată în toată grozăvia lui. Ca membru în consiliul județean și în delegația permanentă, am stăruit și s'a aprobat să se împartă populației în foamete de la munte popușoi de 200.000 lei. Dar ce înseamnă această cantitate mică față cu numărul populației?

Să se îndrepte locuitorii vrednici dela munte la lucrarea în dijmă a pământurilor dela țară, ca să se mântuie atâtea surlețe. Să se împuțineze luxul și cheltuielile de prisos. Aici preotul poate fi un infocat apărător al economiei și vieții modeste.

Părintele *Cezar Popescu* din parohia *Bodeștii de jos* arată situația grea a enoriașilor ortodoxi din parohia sa, mereu asaltați de ademenirile adventiștilor tot din acelaș sat, care umblă noaptea cu felinarul după aderenți și cu felurite promisiuni. Arată catehizările care le face la vecernie cu elevii școlii primare în biserică, după ce le predă religia câte un ceas la școală, Sâmbăta dela ora 2 la 3 după amiază.

Ține și cercuri duminicale cu poporâni, le explică din Biblie, le tâlmăcește adevărurile principale de credință și are mulțămirea de a fi ascultat de sute de credincioși, care abia acum își dau seama de motivarea credinței lor și superioritatea ei asupra erezilor și sectanților.

Părintele *M. Gavrilescu* citește din ziarul „Universul” informația de la Tg.-Bunuși: „Sâmbătă seara 28 Februarie a. c., la balul dat de Soc. „Principele Mircea”, au participat și D-na și D-l Preot Petrovanu, D-na și D-l Preot Jigău din localitate... „scoțând în relief prezența acestor preoți la bal tocmai când? Sâmbătă spre Duminica I a Marelui Post, a Ortodoxiei, fapt care face o impresie zdrobitoare și care este și notat imediat de Prea Sfințitul. Tot Păr. Gavrilescu mai citește și dintr'un articol al D-lui *Rotundu*, profesor secundar la liceul de băeți din localitate, publicat în ziarul local „Avântul”, în care se susține punctul de vedere al bisericii, în privința dansurilor în Postul Mare. Face o comparație între vederile laicilor și purtările preoților amintiți și deduce vina noastră în mare parte din insuccesele activității pastorale.

Prea Sfințitul Grigorie, în legătură cu aceste greșeli, amintește de lipsa unui preot de la datorie, preot vizitat de Prea Sfinția Sa împreună cu Prea Cucernicul Protoiereu cu o zi mai înainte, la biserică, de sărbătoarea Sfinților 40 de mucenici, într'un sat cu tulburări calendaristice, dar cu biserică închisă în zi de sărbătoare.

Preotul de față se desvinovățește în felul lui, dar Prea Sfințitul adaogă procedeul folosit de toți vinovații, destul de înarmați, cu diferite motive, ca să-și justifice greșalele lor.

După o pauză de câteva minute, se reintră în ședință, iar Prea Sfințitul Grigorie sintetizează debaterile acestui subiect făcute de preoți, la care își expune și vederile Sale largi, în privința preoțimei și a planului lor de lucru.

Stăruiește mai întâi asupra duhului dragostei creștine, care trebuie să vieze între preoți, dela care trebuie să sufle și în spre enoriași. Nu sunt între ei doi preoți, care să se iubească sincer și să se sprijine și să se ajute. Unul la altul se uită chiorăș, parcă n'ar putea împărți cine știe ce avere. Infieriază molima materialismului, de care se lasă copleșiți și preoții. Accentuiază, cu calde și înălțătoare cuvinte, bogăția sufletească a preotului, puterea lui de credință, manifestată în fierbinți rugăciuni către Dumnezeu, în îndeplinirea conștiințioasă a datoriilor religioase, în cetirea cu evlavie și pătrundere a rugăciunilor, pentrucă numai din căldura sufletului lor, vibrător de emoție mistică, se edifică și sufletele însetate de credință ale enoriașilor. Iubirea poporului și îngrijirea lui în cele religioase, susținerea și ajutorul lui în cele materiale trebuie să fie preocuparea de căpetenie a preotului.

Dumnezeu și poporul sunt cei doi poli pe care trebuie să se sprijine activitatea pastorală. Fără această temelie și fără sprijinul divin, preotul rămâne suspendat în aer, ca o mlădiță uscată. În zadar se alipesc unii preoți de cutare senator sau deputat al timpului. Instrăinarea lor de Dumnezeu, de biserică și de popor aduce peirea lor.

Observă tendințele de modernizare ale preoților și le condamnă cu amărăciune. Preoții care se bărbieresc, care poartă inele pe degete care se prea avântă în noiamul celor lumești, perd foarte mult din stima păstoriților lor, între care parcă se ridică un zid de diferență și de ură.

Preotul la datoria lui va câștiga sufletele.

Cuvintele Prea Sfințitului Grigore, ascultate de preoți într'o atmosferă de reculegere, ca în biserică, au mers la inima fiecărui ascultător. Rămâne ca să se vadă mai departe efectul lor.

Părintele *V. Constantinescu* face o desvoltată recenzie despre broșura D-lui *Onatu* împotriva adventiștilor, arătând toată falsitatea învățăturilor lor, dedusă din inconsecvența susținerilor rătăcite și viața lor particulară, pătată cu tot felul de necurățenii. Amintește și de potlogăriile fostului predicator adventist din localitate *I. Tărăță* și bănuiește existența și a altor nereguli, din intimitatea altor adventiști, destul de dibaci în tănuirea lor și în trecerea de cei mai cinstiți creștini, în fața comunității lor.

Prea Sfințitul Grigorie ridică ședința, mulțămind preoților pentru interesul arătat comferințelor.

Cu această ocazie, am observat spiritul de sacrificiu, în folosul cauzei Bisericii noastre, prin gestul mărinimos al Prea Cuvioșiei Sale Părintelui Arhimandrit *Mina Prodan*, locțiitor de paroh în zbuciumata de tulburări calendaristice parohie *Mastacău*, care a împărțit gratuit, la toți preoții din Cerc, documentata sa scriere „Călăuza cunoașterii și combaterii sectelor“, carte format mare, de 172 de pagini, tipărită la Mănăstirea Neamțului, cu prețul de pe copertă 50 de lei.

Acest Părinte vrednic, despre ale cărui merite revista de față a mai vorbit de mai multe ori, cu multe cuvinte de laudă, apare și de data aceasta într'o atitudine foarte demnă, pentru care fapt i se cuvine toată mulțămirea; încă și pentru mărinimia faptului și pentru munca depusă în alcătuirea unei asemenea scrieri.

Pr. GH. VERȘESCU

Piatra Neamț

Preoți în slujbă adevărată.

Vom scrie despre membrii cercului pastoral „Răcoasa“ jud. Putna de sub conducerea vrednicului președinte și fost protolereu Gh. Corbea.

Parohiile din raza acestui cerc, fiind în apropierea schitului „Moșunoaile“, cuibul de adăpostire a unor călugări inconstienți și adepți fanatici ai calendarului vechiu, au fost molipsite, mai mult ca oricare alte parohii din jud. Putna, de microbii periculoși ai sectei calendaristilor. Era o vreme când, în Duminici și sărbători, slujeau în biserică preotul și cântăreții singuri, căci credincioșii, după sfatul călugărilor, se fereau de preoți ca de satana și de biserică ca de ceva spurcat. Mare mi-a fost mirarea când un adept al stilului vechiu de prin aceste locuri mi-a declarat, fără frică de Dumnezeu, că ori te-ai duce într'un grajd, ori la biserică unde se face slujă pe nou, e tot una!

Așa stând lucrurile, își închipue oricine situația grea în care se aflau preoții de prin aceste locuri.

Dar mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale! căci orice rău trimis dela Tine e spre îndreptarea noastră.

Acest lucru îi făcu să se trezească din amorțeală, să deschidă ochii mari și să vadă pericolul nepăsării și neactivității lor. De data aceasta, poate ca niciodată porunca Sf. Ap. Pavel „Fii treaz, nu fii nebăgător-de-seamă de Darul ce este întru tine” sau „Păstorul cel bun sufletul său și-l pune pentru oi”¹⁾ au avut darul de a-i determina la luptă, că nu mai e timpul de stat în nepăsare. S'au adunat la un loc, s'au sfătuit cum să înlăture pericolul, au început a ține predici de lămurire, au cucerit din casă în casă, sfătuiră, îndemnând, mângâind pe cei înțelegători, muștrând pe cei îndărătnici și cu toate acestea rezultatul muncii lor nu le-a fost așa de mulțamitor, căci cei mai mulți îi ocoleau. La întrunirile publice, prea puțini credincioși luau parte. Văzând că nu au prea mari sorți de izbândă cu această metodă, au înțeles să-și schimbe armele de luptă și metoda de îndreptare. Au introdus cinematografe cu filmul „Viața Mântuitorului”¹⁾ dela naștere până la înălțare, contribuind la cumpărarea lui cu câte 2000 lei de fiecare preot și 1000 lei de cântăreț.

Și tocmai aici e meritul lor de oameni noi, de oameni care au știut să se ridice deasupra vremurilor. A contribui de fiecare preot cu 2000 lei și de cântăreț cu 1000 lei, în aceste timpuri de lipsă, când salariul, ciopărțit așa cum este, se achită la 3—4 luni și când venitul epitrahilului a devenit inexistent, însemnează o jertfă, și jertfa este aceia care întotdeauna creiază ceva temeinic.

De data aceasta, n'au dat greș și rezultatele sunt neașteptat de favorabile. Acum credincioșii vin la ședințele publice cu grămada. Li se filmează scene din viața Mântuitorului ca: Vindecarea orbului, a slăbănogului, învierea lui Lazăr etc; iar între acte li se predică cu multă convingere și sentiment religios. După ce le-au căpătat încrederea, li se arată fără să i jignească, marea greșală ce au făcut-o când s'au luat după niște călugări înconștienți, lepădându-se de preoți, adevărații urmași ai Apostolilor și părăsind biserica. Ce impresionant este momentul și de câtă căință urmată de lacrimi sunt cuprinși credincioșii când, după aceasta, li se filmează scena „Fiului rătăcit” din Evanghelle, în care cea mai mare parte se văd pe ei înșiși! Parcă vezi bine cum, pe fața fiecăruia din ei, se zugrăvește o căință sinceră și parcă zice ca și fiul din evanghelle: „Tată, greșit-am la cer și înaintea Ta și nu sunt vrednic a mă chema fiul Tău...!” iartă-mă“.

Astfel, încetul cu încetul, conștiința credincioșilor începe a se trezi, calea către biserică a se bătători, iar numitele locașuri a fi din nou populate. Astfel de ședințe se țin cât mai des și în fiecare parohie din raza cercului.

Activitatea lor nu se mărginește numai aci. În urma înțe-

1. Și asta tot Sf. Pavel o spune? — Nota A. S.

1. Acum mai au și alte filme.

legerii cu învățătorii de prin împrejurimi, se duc la școală și filmează copiii scene în legătură cu lecțiunile de religie ce au pe ziua aceea.

Ce frumos gest și ce rezultate frumoase vor da pentru viitor! Numai dacă acest gest va fi generalizat, numai atunci vom reuși ca, din acești copilași, care vor forma societatea de mâine, să facem niște oameni mai buni, mai drepecți și mai temători de Dumnezeu.

*

În ziua de 8 Martie a. c., cercul și-a ținut ședința în com. *Găuri*. Dimineața, biserica, care altă dată era goală, acum e plină. Predica zilei, vindecarea slăbănogului purtat de 4 inși, a fost rostită cu multă însuflețire de Păr. președinte Gh. Corbea, care a făcut foarte frumoase aplicațiuni la viața practică. După serviciul divin, s'a luat masa în comun la preotul paroh *I. Bănică*.

La ora 2 d. m., s'a ținut ședința publică în localul școlii din localitate. După rugăciunea „Tatăl nostru“, a urmat cuvântul de deschidere a Păr. Președinte, rugând pe cei de față să fie atenți că se va filma pe ecran scena cum Mânt. a vindecat pe slăbănogul purtat de 4 inși, adică ceea ce s'a cetit la evanghelie și predicat dimineața în biserică.

De notat este că foarte mult efect are când predici credincioșilor evanghelia și pe urmă vii și arați cum s'a întâmplat în natură. După aceasta s'a filmat dela învierea lui Lazăr și până la răstignirea Mântuitorului, după care a urmat interesanta și bine documentata conferință a Preotului *I. Grosu*, Vizantea, tratând despre „Să nu mai răstignim pe Hristos a 2-a oară“. După unele sfaturi date de preotul *D. Lupușor* și după cuvântul de mulțămire al Pr. Președinte, ședința s'a terminat.

De aici, preoții s'au adunat la d. *T. Grosu*, proprietar din localitate, unde s'a ținut ședința intimă. Ședința a fost prezidată de către Preotul *Costică Brăileanu*, Răcoasa, dând cuvântul Părintelui *Corbea*, Mărăști, care a vorbit despre: „Postul patimilor și dansurile“, îndemnând pe toți membrii cercului a lua măsurile necesare și a opri cu totul balurile și horile în timpul postului ¹⁾.

Cuvântul Pr. Corbea a fost ascultat cu multă atenție de toți membrii cercului, după care totul s'a terminat.

Pe terenul acestei rodnice activități pastorale, se disting, meritând toată lauda, preoții:

1) *Gheorghea Corbea*, Mărăști, președintele cercului; 2) *Ion Grosu*, Vizantea, care conduce și aparatul; 3) *Costică Brăileanu*, Răcoasa, și *D. Lupușor*, Câmpurii-de-jos.

Entuziasmul acestor frați preoți, sacrificiul lor de a povățui cu timp și fără de timp, întorcând dela o rătăcire sigură mii de suflete, le dă meritul a-i numi „Preoți în slujbă adevărată“.

Preot ION BANDRABUR

Parohia Irești-Putna

TABLOU

Cel de al patrulea Tablou al Cercului cultur

cu prilejul ședinței în

Cuprinde: parohia, data, soborul, predicatorul, subiectul predicii

Nr. crt.	Numirea Parohiei	Data și luna ținerii Cercului	Soborul oficiant al Sfintei liturghii	Predicatorul	Subiectul predicii
1	Diecheni	25 Ianuarie	P. C. Icon. A. Cristea cu frații preoți: C. Pavel, E. Pavel, Gh. Dimitrescu, L. Ținescu, F. Nicolau și Th. Brăescu.	Preot Filip Nicolau	Tălcuirea Evangheliei Duminicăi lui Zahau. (Evang. Luca Cap. XIX v. 1)
2	Buceși	22 Februarie	Acelaș sobor cu Pr. C. Turcu	Preot Gh. Dimitriu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei lăsutului de brânză. (Matei Cap. VI v. 1)
3	Liești	29 Martie	Acelaș sobor	Preot D. Turcu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a V-a a marelui post. (Evang. Marcu Cap. X v. 3)
4	Șărbănești	26 Aprilie	Acelaș sobor	Pr. Icon. C. Pavel,	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a III-a după Paști a Mitroanei sîtelor. (Evang. Marcu Cap. XV v. 4)
5	Fundeni	24 Maiu	Acelaș sobor	Pr. Th. Brăescu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a VII-a d. Paști. (Evang. Ioan Cap. XVII v. 1)
6	Tudor Vladimirescu	28 Iunie	Acelaș sobor	Pr. D. Turcu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a IV-a după Pog. D. Sfântului. (Evang. Matei Cap. VIII v. 1)
7	Grivița	26 Iulie	Acelaș sobor, fără Pr. L. Ținescu și F. Nicolau. În locul lor, Pr. Hâncu și I. Nechita.	Pr. Ch. Dimitriu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a VIII-a după Pog. D. Sfântului. (Evang. Matei Cap. XIV v. 1)
8	Siliștea	30 August	Acelaș sobor, fără Pr. Ținescu, Dimitriu și F. Nicolau, cu adaos Pr. Gh. Chircă.	Pr. F. Nicolau	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a XIII-a după Pog. D. Sfântului. (Evang. Ioan Cap. 21 v. 1)
9	Borcea	27 Septem.	Acelaș sobor	Pr. D. Turcu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a XVII-a după Pog. D. Sfântului. (Evang. Luca Cap. V v. 1)
10	Umbrărești	25 Octomc.	Acelaș sobor	Pr. Gh. Dimitrescu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a XXI-a după Pog. D. Sfântului. (Evang. Luca Cap. VIII v. 1)
11	Torcești	29 Noemb.	Acelaș sobor	Pr. Eni Pavel	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei a XXVI-a după Pog. D. Sfântului. (Evang. Luca Cap. XVIII v. 1)
12	Ivești	20 Decemb.	Toți preoții Cercului	Pr. D. Turcu	Explicarea Evangheliei Duminicăi cei înaintea Nașterii. (Evang. Matei Cap. I v. 1)

Alcătuît ținând socoteală de tablourile Cercului din anii : 1928, 1929 și 1930. parohie ani de-a rândul

Conducătorul Cercului, Icon. A. CRISTEA

NB. Modificări se pot face în cursul anului la ședința intimă cu două luni înainte

LUCRARILOR

pastoral „Tg. Ivesți“, acum întocmit pe anul 1931,

dela 28 Decembrie 1930.

conferențiarul, subiectul conferinței, tâlcuirea Evangheliilor Duminicilor.

Conferențiarul	Subiectul Conferinței	Subiectul pentru ședința intimă, interpretarea evangheliei Cercului viitor	Tâlcuirea din Faptele Apostolilor
Preot Th. Brăescu	Ce învățăm la biserică	Pr. C. Pavel va face interpretarea Evangheliei lui Zacheu (Luca Cap. XIX v. 1), iar Pr. D. Turcu Evang. lăsatului de brânză. (Evang. Matei Cap. VI v. 14).	Cânt. Gh. Nicolau va citi tâlcuirea Faptelor Apostolilor din ziua de Paști Cap. I v. 1.
Preot D. Turcu	Imbrățișarea meseriilor	Pr. Filip Nicolau va face interpretarea Evangheliei Duminicii a V-a din Marele Post. (Marcu Cap. X v. 33).	Cânt. Ioan Pr. Ciuntu va citi interpretarea Faptelor Apostolilor ziua II-a după Paști Cap. I v. 12.
Pr. C. Pavel	Iubirea de aproapele	Pr. Oh. Dimitriu va face interpretarea Evang. Duminicii a III-a după Paști a Mironosițelor. (Evang. Marcu Cap. XV v. 43).	Cânt. Niță Susanu va citi interpretarea Faptelor Apostolilor ziua III-a după Paști, Cap. II v. 14.
Pr. F. Nicolau	Creșterea copiilor din punct de vedere fizic și moral	Pr. Th. Brăescu interpretarea Evang. dela Ioan Cap. XVII v. 1.	Cânt. Radu I. Popa va citi interpretarea Faptelor Apostolilor, din Duminica a II-a după Paști a lui Toma. Cap. V v. 12.
Pr. Gh. Dimitrescu	Clevetirea și relele ei urmări	Pr. E. Pavel interpretarea Ev. dela Matei Cap. VIII v. 5	Cânt. Ioan P. Nistor va citi interpretarea Faptelor Apostolilor din Duminica a III-a după Paști, a Mironosițelor. Cap. VI v. 1
Icon. C. Pavel	Economia prin băncile populare	Pr. Gh. Dumitrescu, interpretarea Evang. dela Matei Cap. XIV v. 14.	Cânt. Ioan Jugănescu va citi interpretarea Faptelor Apostolilor din Duminica a IV-a după Paști, a Slăbănogului. Cap. IX v. 32.
Pr. E. Pavel	Respectul lucrului public	Icon. C. Pavel, interpr. Evang. dela Ioan Cap. 21 v. 33.	Cânt. Sava Popa va citi interpretarea Faptelor Apostolilor din Duminica a V-a după Paști, a Samaritencei. Cap. XI v. 19.
Pr. Gh. Dimitrescu	Prevenirea boalelor molipsitoare	Pr. D. Turcu, interpr. Evang. dela Luca Cap. V v. 1.	Cânt. Cantemir Cristea va citi interpr. Faptelor Apostolilor din Duminica a VI-a după Paști, a Orbului. Cap. XVI v. 16.
Icon. C. Pavel	Jurii de împăciuire	Pr. F. Nicolau, interpr. Evang. dela Luca Cap. VIII v. 26.	Cânt. Pintilie C. Popa va citi interpr. Faptelor Apostolilor din Duminica a VII-a după Paști, a Sf. Părinți. Cap. XX v. 17.
Pr. Th. Brăescu	Ingrijirea animalelor	Pr. Gh. Dumitrescu, interpr. Ev. dela Luca Cap. XVIII v. 18.	Cânt. Toader Voinea va citi interpr. Faptelor Apostolilor din Duminica Cinci-zecimei. Cap. II v. 1.
Pr. Gh. Dimitrescu	Cum se cuvine să postim	Pr. Gh. Dimitriu, interpr. Ev. dela Matei Cap. I v. 1.	Cânt. Ionită Gheorghe va citi interpr. Faptelor Apostolilor de Joi a 7-a săptămână după Paști. Cap. 25 v. 13.
Pr. Gh. Dimitriu	Păstrarea datinilor creștinești din sărbătorile Crăciunului.	Pr. Icon. C. Pavel, interpretarea Ev. dela Luca Cap. VIII v. 5, pentru viitorul cerc al anului 1932 la Diecheni.	Cânt. Gh. Nicolau va citi interpretarea Faptelor Apostolilor din Joia înălțării. Cap. I v. 1.

nu se mai trata aceleași subiecte și nici a predica și conferința unul și același în aceeași făcând rotația cuvenită.

Secretar, G. M. NICOLAU I.

Înțera Cercului care va suferi modificări privitoare la Predicat ori Conferențiar și tâlcuitor.

✠ Preotul Paroh Ion Ioneanu din Com. Bughea-de-Sus Jud. Muscel

În ziua de 4 Sept. 1930, a încetat din viață Preotul Paroh *Ion Ioneanu* dela Bis. „Schimb. la față“ din *Bughea de Sus*, Muscel, în vârstă de 72 ani. La 6 Sept., s'a săvârșit înmormântarea, la care a luat parte întreaga comună și mult popor din împrejurimi, pe unde răposatul a împărțit cu dărnicie cuvântul mângâietorului Iisus. Slujba religioasă a înmormântării a fost săvârșită de un sobor de preoți, în frunte cu Protoereul județului Econ. *N. Proca*, La mormânt, au vorbit mișcător inv. *N. Popp* și preoții : *P. Dragomirescu*, *Alex. Isbășoiu* și *Gh. Strafalogea*. A servit cu credință altarul 52 ani; iar prin activitatea sa rodnică și nepregetată, a făcut din comuna sa un model și a înfrânt cu eroism șarpele veninos al sectarismului, care și-a făcut salaș în vecinătățile apropiate. Născut la 18 Maiu 1858, a făcut seminarul dela Curtea de Argeș și a fost hirotonisit la 18 Februarie 1879, de către Vicarul sf. Mitropolii a Bucureștilor Arhiereul Inocenție Ploeșteanu, slujind altarul fără nicio clipă de întrerupere, până la sfârșitul vieții sale. Făcea parte din ceata vrednicilor preoți bătrâni. Desăvârșit liturghisitor și slujitor al Domnului, își îndeplinea cu multă conștiințiozitate orânduiala firii, intrupând în persoana sa, pe adevăratul preot, în cea mai nobilă, frumoasă și înaltă însemnare a cuvântului. A fost o o pildă de înaltă cuminenie și curățenie sufletească, ființă bună blândă, nobilă și dreaptă, om de simțită gândire, de inițiativă și acțiune viguroasă.

În conversație, *era fermecător*, adaptându-se tuturor păturilor sociale, plin de altruism și abnegațiune. Întrunea dulceața cu finețea, bunătatea cu generozitatea. Fire liniștită și cum-patată, își urma cu pași siguri calea misiunii sale, din care își făcuse scopul vieții. În variatele ocaziuni fericite, pe cari le oferia misiunea sa, era veșnic vesel, plin de bunătațe, cu zâmbetul pe buze, isteț, glumeț, proverbial, isvor nesecat de pilde frumoase, de glume spirituale, de vorbă plăcută și sfaturi folositoare, cari îl făceau simpatic, plăcut și iubit de toți.

Fericirea și-a găsit-o, nu în avantajile materiale, ci în satisfacerea completă a aspirațiilor spiritual ideale, în cultul adevărului, binelui și frumosului, lăsând neuitate urme de înălțimi nebănuite și de pioasă însuflețire religioasă, cari l-au ridicat pe culmile păcii divine.

Propovăduia **iubirea** ca o virtute cardinală a creștinismului în acțiune, prin care însuși Domnul Iisus, făcând din ea senzual și definiția vieții, a coborât asupra pământului, plin de necazuri și încercări, adevărul și eternitatea fericirii. Biserica sa și-a pierdut pe mirele său pământesc; iar dreptcredincioșii săi enoriași, pe adevăratul lor părinte sufletesc, care, la bine și la rău, pe vreme rea sau bună, zi și noaptea, gata oricând, era de față în mijlocul lor, împărțând cu ei soarta cea bună și cea rea.

În aceste timpuri grele, iubiții săi fil sufletești, priveau biserica noastră, ca un simbol al nădejiilor supreme și al divinității ocrotitoare, căci a știut să o folosească întotdeauna, ca o forță vie, prin prezența sa de zi și noapte, în mijlocul lor, identificându-se întru totul cu sufletul și năzuințele poporului, ținând mereu vatra caldă și aprins focul sacru al credinței. Viața sa, închinată binelui general, nu a fost o toleranță a naturii sau a cerului; iar activitatea totdeauna a fost alături de învățători, în lupta pentru ridicarea poporului, către lamura credinței a îmbunătățirilor sufletești, precum și dominarea sușurilor culturale, economice și sociale.

A fost întemeietorul Băncii populare locale „Viitorul” și sufletul comitetului, împreună cu fostul învăț., astăzi Maior activ *Gâldău*, pentru construirea frumosului local de școală în 1912, fiind în tot timpul cel dintâiu conducător al comunei, colaborator și îndreptar în toate cele bune.

Fie ca amintirea și pilda înălțătoare a vieții sale să fie pentru viitorul preot și conducătorii Com. Bughea-de-sus o pârghie morală și o încurajare în cucerirea idealului evanghelic-social. Cinstită și binecuvântată să-i fie deapururi amintirea!

Gh. BODESCU,

învățător în Bughea-de-Sus Jud. Muscel

Moartea unui arhiereu.

Cu vie părere-de-rău, aflăm despre încetarea din viață a Arhiereului *Evghenie Humulescu Piteșteanu*, vicarul Sfintei Episcopii a Argeșului, în ziua de Luni, 23 Martie a. c., la ceasurile 1 după amiază. Răposatul era bolnav de mai multă vreme și, după o lungă suferință, a trecut către Domnul. Nu era prea bătrân, ci numai avea o sănătate plăpândă. Născut la 1870, în satul *Humulești*, jud. Neamțu, sat cunoscut din povestirile lui Creangă, urmează că nu avea mai mult de 60 de ani. Fusese înzestrat cu multe daruri dela Dumnezeu. Era maestru în săvârșirea slujbelor bisericești, era un cântăreț vestit, cunosător temeinic al muzicii noastre bisericești. Avea frumosul dar al cuvântului. Putea vorbi ușor și curgător. A tipărit un mare volum de predici, *Pășune duhovnicească*, apoi o traducere cu titlul *În cer ne recunoaștem*, după franțuzește, cum și *Viața și Slujba Sfântului Dimitrie Basarabov*. A mai scris articole și în această revistă.

Slujba înmormântării s'a făcut în catedrala Sfintei Episcopii a Argeșului, iar îngropăciunea în Mănăstirea Turnu, în care răposatul și-a petrecut multe zile din viețuirea sa în eparhia Argeșului.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

E X T E R N A

Urările Mitropolitului Atenei către Patriarhul României, cu prilejul sărbătorii Nașterii Domnului.

Prea Fericite Mitropolit al Bucureștilor, Arhiepiscop al Ungro-Vlahiei și Patriarh al României, în Hristos Dumnezeu prea iubit frate și conliturghisitor, Domnule Miron, pe Prea Fericirea Voastră îmbrățișându-Vă în Domnul, prea dulce Vă salutăm.

Ajungând prea cinstitele zile, ale prea sfintei pomeniri a Nașterii Mântuitorului nostru celui ce s'a arătat în trup și, după spusa unui mare Părinte al Bisericii, „Metropola tuturor sărbătorilor“ urmând a le săvârși, ne folosim de cel mai frumos prilej de comuniune bisericească cu Biserica României, al cărei întâi-stătător, cu multă vrednicie, sunteți Prea Fericirea Voastră.

Așa dar salutăm pe Prea Fericirea Voastră și soborul Prea Sfințiților arhieriei de pe lângă Voi, împreună cu obștea cea numită cu numele lui Hristos, repetând cu bucurie sufletească cântarea îngerilor și rugându-ne ca să se proslăvească Prea sfânt numele lui Dumnezeu și să se păzească Bisericile în pace și bună stare și credincioșii să petreacă în pace, unire și bunăînțelegere între ei.

În deosebi ne bucurăm, că anul care se sfârșește a făcut o epocă istorică în raporturile dintre Bisericile ortodoxe, prin congresul pregătit al reprezentanților Bisericii ortodoxe, adunați la Sfântul Munte, din inițiativa Marei Biserici a lui Hristos—ca întâi-stătătoare — și prin mărturisirile de nezdruccinată unire a lor (făcută cu acest prilej). Dorim ca chestiunile propuse (de acest congres), să aibă atențiunea și soluțiunile cuvenite la viitorul Sinod. De asemenea, nu mică a fost mângâierea întru Domnul pentru Biserica ortodoxă sobornicească, vestind și arătând credința și învățătura (ei) eterodoxilor, cu prilejurile, care s'au ivit în cursul anului trecut.

Pentru toate acestea, mulțămind lui Dumnezeu, ne rugăm Lui ca să binecuvinteze și noul an al bunătății sale și să învrednicească pe Prea Fericirea Voastră, ca să-l petreacă cu sănătate și în deplină putere pentru binele Bisericii, al cărei întâi-stătător sunteți, și al Bisericii ortodoxe în general.

Și iarăși, îmbrățișându-vă cu mult dor, rămânem,

Al Prea Fericirii Voastre iubit frate în Hristos,

(ss) † **HRISOSTOM al Athenelor**

Urările Mitropolitului Plovdivului (Filipopol) către Patriarhul României.

MITROPOLIA PLOVDIVULUI

Nr. 1831. 2 Martie 1931

Orasul Plovdiv

Sanctității Sale, Domnului Miron, Patriarhul României.

Sanctitatea Voastră,

Scrisoarea Patriarhicească a Sanctității Voastre, din 30 Ianuarie a. c., nr. 740, prin care mi-aduceți felicitări cu prilejul jubileului meu, mi-a adus altă bucurie sufletească.

În vederea acestei atențiuni față de mine, precum și având în vedere raporturile cele strânse, pline de atențiune și frăție ce le are Biserica Ortodoxă Română, de sub vrednica și înțeleapta conducere a Sanctității Voastre, față de Biserica Ortodoxă Bulgară, alimentându-ne cu Sf. Mir și îngrijindu-vă mult pentru stabilirea înțelegerii desăvârșite și a unirii definitive între diferitele Biserici surori ortodoxe, pentru toate acestea vă exprim încă odată deplină mulțumire și recunoștință. Arătându-vă această mulțumire și recunoștință, rog pe bunul Dumnezeu să vă dea multă sănătate și puteri depline pentru a lucra cu mai mult succes ca „întâi-stătător” pentru slava Sf. Noastre Biserici Ortodoxe.

La mulți ani!

Episcopul Plovdivului,

(ss) Indescifrabil.

SITUAȚIA BISERICII ORTODOXE DIN UKRAINA ¹⁾

Se știa mai dinainte, ce era îngăduit de cenzură și ce nu, și se știau întotdeauna de a înainta biroului de cenzurat ceia ce era fără importanță. Trebuia însă observat, că G. P. U. utilizează anumite ziare ca mijloc de distrugere a diferitelor grupări bisericesti, pentru care dădea și instrucții corespunzătoare redacțiilor. Dacă cineva se împotriva de a publica asemenea sugestii, se primea un răspuns scurt din partea organelor sovietice, cu cuvintele: „În asemenea caz, jurnalul D-voastră nu este necesar”.

Editurile sinodale ca și cele eparhiale, chiar cele de stat, își luau angajamentul de a lucra potrivit ordinilor date de sus. Cu încuviințarea organelor de stat, biserica sinodală ținea în diferite orașe ale Ucrainei, cursuri apologetice și teologice pentru preoțime. Mitropolitul Pimen de Harkow și episcopul Serafim obținură chiar permisiunea pentru deschiderea Academiei teologice din Kiev și recunoașterea statutelor acesteia. Fără greutate, se permitea și adunările eparhiale ca și cele ale sinoadelor, ale episcopilor și autocefaliștilor. Încuviințarea dată de comisariat a avut loc în anul 1925 și 1928.

1. Vezi nr. din Biserica Ortodoxă pe Ianuarie c.

Atitudinea organelor de stat era mult mai favorabilă față de sinodali și episcopi. Sinodalii, plecând dela punctul fundamental deosebitor între ei și gruparea lui Tihon, afirmau neconținut atitudinea orloaială față de acest regim și se sileau, pe cât cu putință, ca toate persoanele, care încă nu erau împăcate cu regimul sovietic, să fie îndepărtate din consiliile bisericești.

Comunitățile tihoniane erau și ele suportate. Puterea sovietică se mulțumea mai mult a desorganiza viața bisericească a acestei grupări, pe cale lăuntrică, neîngăduindu-i participarea la adunările eparhiale și organizarea consiliilor lor. Abia după declarațiile Mitropolitului Serghie, dela 29 Iulie 1927, se permise ca și această grupare tihoniană, pusă sub ordinele mitropolitului Serghie, să-și organizeze consiliul eparhiale. După întoarcerea câtorva episcopi tihonieni în Ucraina, ei au fost lăsați să fie numiți în conducerea eparhiilor, spre exemplu: Exarhul Mitropolit Mihail, Arhiepiscopul de Cernigov, de Odessa și alți câțva, deși, la începutul anului 1930, Arhiepiscopul de Cernigov, împreună cu mulți alții, au fost exilați din Ucraina.

Biserica autocefală ucrainiană a fost chiar dela început suspectată și tratată ca atare. De mai multe ori, G. P. U. a lăsat să apară în jurnalele ucrainiene mai multe articole îndreptate contra autocefaliștilor. Pentru un moment, se suportă această grupare, mai mult din motive tactice și politice; prin aceasta căuta a se arăta, că națiunea ucrainiană recunoaște și cultura ei și limba ei. Ba chiar se întâmpla adese ori, ca Ucrainenii să o sprijinească din motive tactice, lăsând însă, să pătrundă unii dintre agitatorii lor până în adunările sinodale, ca și în casele parohiale tihoniene, cu scopul, bineînțeles, de a le spiona. Foarte adesea ori se întâmpla, în urma certurilor provocate, să folosiască bisericile amânduror grupărilor în scopuri josnice, ceiace desigur nu putea servi la menținerea păcii în biserică.

Biserica ortodoxă avea să sufere mai mult din cauza aceasta, mai ales că organele sovietice prin G. P. U. provocară acea schimbă pe care o favorizau, o activau și o adânceau, ațărând grupările una contra alteia, ca să se macine reciproc și să nu se poată întări nici una din ele.

Puterea sovietică intenționa de a ruina biserica, nu atât prin presiuni administrative, cât mai ales prin lupte și certuri lăuntrice, pentru a provoca astfel o slăbire a sentimentului religios popular. Pentru a desființa biserica ortodoxă, utilizau în special pe sectanți, mai ales pe: bapțiști, și evangheliști, pe care îi sprijineau în ascuns și le permitea răspândirea lor în populația ortodoxă. Stăpânirea încuviință mai departe arhiepiscopului Ioanichie și episcopului Pogorilco, doi oameni interesați și absolut imorali, conducerea sinodului episcopilor ucrainieni, cu scopul de a distrămă gruparea tihoniană.

Propaganda antireligioasă căută să evite orice mijloc de luptă fațășă contra religiunii. Ea se mărginea mai mult de a face în acest senz o educare în ascuns a poporului, atât cu cuvântul, cât

și cu scrisul. În special, literatura antireligioasă consta mai mult din traduceri a unor lucrări, care loveau în credința creștină, cum era cea lui *Drews*: „Christos o legendă”. În primele timpuri, propaganda aceasta se mulțumea cu ironizarea religiei, a preoției și a credințelor.

Se sileau în deosebi de a discredita preoțimea și a o înfățișa ca pe niște lipitori și păstrători ai bigotismului poporului. Asemenea discuțiuni despre temele religioase aveau loc mai ales față de lucrători. O numeroasă literatură antireligioasă a fost răspândită în popor. În orice caz, situația preoției era oarecum de suportat, față de ceia ce s'a întâmplat mai târziu.

Preoțimea nu avea dreptul în Ucraina, la pământuri, Primea însă dela țărani, din propriile lor parcele, pe care le împrumutau preoților pentru a fi lucrate. În acest caz, țărani trebuiau să plătească dările și pentru pământul pe care îl muncia preotul.

Preoțimea satelor locuia în parte în casele parohiale de mai înainte, pe care comunitatea, potrivit legii, li le putea închiria. Preoțimea dela orașe însă locuia nestingherită, în așa numitele cooperative pentru locuințe. Copiilor de preoți chiar de atunci le-a fost făcută imposibilă vizitarea școlilor superioare. Preoțimea, în cea mai mare parte, s'a obișnuit repede cu această situație nedreaptă și se plângea numai de marile dări, care însă, comparativ cu cele din anul 1929-30, au fost luate ca normative. În multe cazuri, situația Bisericii din Rusia. Politica sovietică și a G. P. U. lui se silea a distrămă ființa bisericii înăuntru, a discredita autoritatea ei și a-i răpi orice bunuri materiale. Aparent însă, se păstra oarecare neutralitate din partea Statului față de biserică.

Schimbarea situației între anii 1928—30

Pela mijlocul anului 1928, în mod cu totul neașteptat pentru conducătorii vieții bisericești, a survenit o schimbare în atitudinea organelor administrative față de Biserică. Ca prim semn caracteristic a acestei schimbări, fu sechestrarea redacției unui ziar bisericesc pentru un articol al episcopului Serafim intitulat: „O Icoană a vieții științifice moderne și ideea de D-zeu”. Acest articol a fost încuviințat de cenzură și se află tocmai sub presă. Deodată apărură reprezentanții G. P. U.-lui, care sechestrară acest articol chiar sub tipar. Din acest moment, cenzura nu mai încuviință niciun articol apologetic și deveni din ce în ce mai severă. Din contră, se încuviințau fără greutate numai acele articole, care nu sugerau nimic, în ce privește restabilirea Bisericii ortodoxe. Se spunea, că această schimbare în atitudinea cenzurei se datorește noilor instrucțiuni primite dela Moscova.

Articolul 4 al constituției sovietice garanta de altfel libertatea nu numai a propagandei antireligioase, ci chiar și a celei religioase. Deși biserica nu se folosă de această libertate garantată ei prin Constituție, cu toate astea articolul fu schimbat mai târziu. Aduarea comisarilor din 18 Maiu 1929 îi dădu următoarea redactare :

„Pentru a se asigura cu adevărat libertatea de conștiință, Biserica se separă de Stat, iar școala de Biserică, recunoscându-se libertatea tuturor confesiunilor religioase și propaganda antireligioasă pentru toți cetățenii statului. Despre libertatea propagandei religioase, nu mai e vorba. Prin ordonanța comitetului executiv central din 8 Aprilie 1929, se interzic mai departe adunările religioase. De asemenea și organizarea caselor de ajutor, a cooperativelor, a folosirii averilor în orice alt scop, afară de satisfacerea trebuințelor religioase; apoi acordarea de împrumut membrilor bisericii, adunările speciale pentru femei, copii, și bătrâni ce erau sub conducerea preoților, adunările pentru rugăciune, cele pentru orele de interpretări biblice, pentru învățământul religios, pentru lecturi, excursii sau grădini de copii organizate de preoțime. Aceste dispozițiuni, date pentru întreaga Uniune Sovietică, se resfrâneau, și asupra Ucrainei cu un veto categoric.

Noua lege era de altfel numai confirmarea stării reale din Biserică și a raporturilor organelor administrative față de preoțimea ortodoxă. Măsurile luate mai înainte de autorități pentru înjosirea Bisericii, potrivit legilor sau în afară de ele, au devenit acum pe deplin sancționate. Acest salt în atitudinea Statului față de Biserică se făcu simțit în deosebi prin sporirea impunerilor. Pământurile ca și clădirile au fost impuse la dări. S'a cerut cumpărarea a unui număr de obligațiuni pentru împrumutul de Stat, de mai multe sute de ruble, ca și vânzarea unei părți din recolta grâului și a altor bunuri naturale în folosul sovietelor. Dacă parohiile nu puteau plăti, erau amenințate cu urcarea dărilor tuturor locuitorilor acelei comune, ceea ce mai totdeauna se întâmpla, neputând face față cererilor sovietice. La fel au fost încărcăți de dări și membrii adunărilor eparhiale.

Pentru acestea, mulți din acești membri s'au retras din viața bisericească. Mai ales în provincie s'a făcut tot posibilul spre a depărta pe laici dela treburile creștinești. Ca mijloace, fură întrebuințate: ridicarea dreptului de alegător, urcarea dărilor, etc. În multe părți, parohiile au fost desființate și unele se mai mențineau numai prin numărul femeilor. Dar și acestor comunități li se puneau multe piedici în cale. Sfârșitul anului 1929 și începutul anului 1930 a adus după sine închiderea multor biserici, ale căror parohii s'au desființat în urma acestor măsuri. Cu începutul anului 1929, s'a restrâns mult și numărul adunărilor eparhiale.

După regulamentele și practica bisericească, trebuiau să aibă loc aceste adunări în fiecare an pentru alegerea membrilor ca și pentru rezolvirea diferitelor chestiuni de ordin bisericesc. De la 1929, aceste adunări n'au mai fost încuviințate decât în puține eparhii. În cele mai multe, cum e de ex. în cea din Harkov, nu mai găsim o conducere oficială a eparhiei. Față de ordinele G. P. U., adunările care mai existau, trebuiau să-și limiteze din ce în ce mai mult activitatea lor, ceiace echivala cu o abdicare a conducerii eparhiale; care rămaseră fără conducători, ajungând la dizolvarea vieții lor bisericești, adică la anarhie.

De la 1929, se interzise și sinodului bisericii Ucraniene o adunare a plenului membrilor sinodali. Sedințe sinodale nu mai au loc din 1929 decât foarte rar. La ele nu participă mai mult de 3—5 membri. Hotărâri mai importante, ca numiri de episcopi, trebuiesc aduse la cunoștința G. P. U. și numai cu încuviințarea lor capătă realizare.

Conducerea treburilor bisericești o păstrează încă episcopii eparhioți și adunările eparhiale, dar organele G. P. U., prin presiuni asupra episcopilor, au strecurat în aceste adunări amestecări de persoane, care stau în legătură cu administrația sovietică și primeau de acolo instrucțiuni. Ele sunt suportate în aceste adunări bisericești, așa încât episcopii nu mai au libertatea de acțiune.

Acești agenți informează organele G. P. U., de tot ce se petrece în sânul eparhiilor. Ei sunt aleși câte odată fără voia lor, prin acușări contra revoluționare, a căror urmărire nu încetează, decât numai prin punerea lor în serviciul sovietic spre a le da informațiuni. În asemenea curse se atrag și preoții: prin primirea copiilor în școli, prin ușurarea dărilor, prin împrumuturi de bani, etc. Li se dau anumite însărcinări, pe care ei trebuie a le aduce la îndeplinire; Asemenea agenți au G. P. U., în toate direcțiile și în toate eparhiile și parohiile bisericești, unii fiind și plătiți pentru activitatea lor.

În ce privește biserica tihoniană, se fac toate eforturile pentru a se opri orice legătură între episcopi și credincioși. Li s'a interzis episcopilor contactul cu poporenii, ca și orice slujbă prin satele eparhiei lor. Parohiile trebuia să rămână cu timpul fără orice conducere sau sprijin direct din partea bisericii.

ȘERBAN IONESCU,

Prof. la Facultatea de Teologie
din București.

DORINȚA DE UNIRE A BISERICILOR

— Semne bune —

Plecând dela rugăciunea duioselor ectenii ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, care de atâta timp, cu o stăruință și răbdare fără seamăn, se roagă lui Dumnezeu „pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfințelor lui Dumnezeu biserici și pentru unirea tuturor“..., nu fără emoție cetim în revista de orientări nouă: *Orient und Occident* din 1929 (apare în Leipzig, Germania) despre unele încercări apreciable de felul acesta. Auzim un glas simpatic, care merită să fie ascultat de vechea noastră ortodoxie.

Vom încerca să redăm aci părerile distinsului profesor *Fritz Lieb* din Basel, cari merită a fi cunoscute, fiindcă ortodocșii i se recunosc toate meritele ce și le-a câștigat în cursul ei străvechi dela Iisus Hristos.

Dacă ni se întinde mâna frățească de către aceia cari vreau și au dorința să se întoarcă la frumusețile originare întru Unul

Domn Iisus Hristos, cred că e bine să ne aducem aminte cu toții — atât protestanții, cât și noi — de cuvintele apostolice: „Să nu fim măreți, fraților“, căci, după toate semnele, protestantismul vrea să se refacă! ¹⁾.

La conferința teologică Est-Vest europeană — după raportul savantului profesor Dr. *Vasile Gheorghiu*, dela Facultatea de Teologie din Cernăuți — profesorul Fr. Lieb a luat parte activă în program, vorbind despre *unitatea Bisericii* ²⁾.

*

Dacă unui creștin evanghelic îi este îngăduit, chiar numai pentru un scurt timp, să vină în atingere cu un creștin ortodox, care păstrează și urmează în mod conștient credința strămoșilor săi, acela va fi adânc impresionat de serioșitatea profundă și înțimitatea vieții religioase a confratelui ortodox. Pe lângă toate îngrădirile confesionale, care îi desparte pe ambii — fără să-i separe chiar în ultimul punct — cele spuse aci trebuie recunoscute ca adevărul curat. Aci este vorba nu de o impresie a unei evlavii subiective, pe care de altfel poate s'o aibă chiar și un păgân, nici de o estetică religioasă, foarte frecventă în Protestantism, prea adesea văzute la toți aceia cari stau pe o bază pur subiectivă și la cari totul este sentiment, aramă sunătoare și fum; ci de impresia științei obiective despre Biserică, care crede și se mărturisește pe sine în raport de unime și de fidelitate cu Iisus Hristos, Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit, și care se conține ca însuși Corpul Lui cel văzut.

Creștinul protestant, care se preocupă în mod serios și din iubire de ființa bisericii orientale — uneori cu totul necunoscute ui — repede va putea face totuși experiență, că și aci se tratează de unul și același **Hristos**, în care crede și el din tot sufletul său. Să nu se trateze oare aci de aceeași *Biserică*, căreia ei *amândoi* aparțin, protestantul și ortodoxul deopotrivă, în opoziție cu toată separațiunea istorică?

Întrebarea aceasta trebuie să i-se impună fiecăruia. Într'însa constă mai pe urmă chiar întreagă problema ecumenicității.

Ideea trebuie să fie luată în considerațiune cu toată urgența, de către acela care vrea să întâmpine pe confratele cel de altă confesiune ca „deaproapele“ său, în înțelesul Evangheliei. Gândul

1. Părerile profesorului Fr. Lieb îmi par binevenite și cred că e bine să cunoaștem cu toții ceea ce se susține, în timpul prezent, despre ortodoxia străbună în cercurile protestante cele mai serioase, și atențiunea de care se bucură ea la învâșțaii protestanți — evanghelicii în timpul mai nou. — La atențiune și bună voință, vom avea să răspundem creștinește și frățește. — ceeace însă *nu ne obligă* la nimic. Sper deci și îmi place să cred că nu voi fi rău înțeles ori chiar bănuț de unii frați ai ortodoxiei mele.

2. Conferința aceasta de mare importanță, la care au luat parte și reprezentanții tuturor bisericilor ortodoxe, s'a desfășurat între 6-12 Sept. 1930 în Berna. *Autorul*.

Dare-de-seamă despre ea am tipărit-o și noi aci, din însuși condelul Profesorului Gheorghiu, nr. pe Noemvrie, 1930. — Nota Arhim. *Scriban*.

acesta ar trebui să nu ne părăsească niciodată; dimpotrivă, este timpul să-i dăm ascultare cât mai curând!

Războiul mondial, cu șirul nesfârșit al tuturor urmărilor sale, a contribuit, pe căile cele mai felurite, ca lumea creștinismului ortodox — pân'acum atât de îndepărtată pentru protestantism — să se apropie tot mai mult, atât ca spațiu, cât și ca spirit, în frumoasele și variatele sale manifestări.

„Nu e nevoie ca să fie amintit în deosebi ce însemnează pentru noi, protestanții, un Dostoievskii, și cu el, întreagă literatura rusească. Mai ales participarea reprezentanților Bisericii ortodoxe la conferința dela *Stockholm* și la cea dela *Lausanne* a contribuit într'un grad înalt la o înțelegere reciprocă sau cel puțin la o voință mai hotărâtă: „de a ne lua unii pe alții în serios“ măcar acum, după atâta vreme, „precum și de a învăța“ înfine „câte ceva unii dela alții“³⁾.

Întâi de toate, două documente, de curând apărute de atunci încoace, fac o mărturie importantă despre bunăvoința atât de curată a Ortodoxiei, de a intra într'o convorbire serioasă cu protestantismul⁴⁾.

Acestea sunt: Volumul „*Biserica Răsăriteană*“ din „*Una Sancta*“ și conferințele profesorului Ștefan Țankov, ținute la universitatea din Berlin și care acum au apărut în ediția *Furche*, sub titlul: „Creștinismul ortodox din Orient, ființa și structura lui actuală“.

În tot cazul, există numai o presupunere serioasă, în baza căreia, o convorbire rodnică între creștini și mai ales între cei de confesiuni diferite este posibilă atunci când amândouă părțile, cu umilință își pleacă capul sub una și aceeași Cruce a lui Hristos, care pentru toți a fost înălțată pe Golgota. Aceasta le va aminti că ei toți cred într'unul și același Domn și Mântuitor Iisus Hristos și Lui doresc să-I slujească. Dar îi va și dojeni totodată, că ei cu toții sunt niște păcătoși, cari au trebuință de iertarea Lui, și în fine îi va pune în situația, ca ei ca oameni, care toți simt trebuința grației divine, să năzuiască, în marginile posibilității, ca divergențele între frați să se supoarte cu bună voință și să se biruiască.

Prin această ținută a fi exclusă orice încercare de asuprire reciprocă; nici una din confesiuni neputând să mai pozeze prin o atitudine fariseică, căutând să exercite asupra celui mai slab oarecare pretenții de supremație silindu-l ca să-l aducă la punctul său de vedere⁵⁾.

3. Cine ar putea spune că nu merită foarte atențiunea ortodocșilor aceste cuvenite de bună frăție — trimise nouă ca solie nouă dela protestanți 1?

4. Aci trebuie să le aducem aminte fraților protestanți, că ortodocșii au mai avut aceasta „bunăvoință“ și altă dată, de ex. pe timpul lui Cyril Lukaris — și o avem și azi ca totdeauna.

Dovadă: noi ne rugăm regulat pentru această *uniune* a tuturor Bisericilor. Așteptăm să ne-o dovedească acum și D-Lor că au dorința sinceră de a reveni fără zăbavă la *adevărul primordiat*.

5. Cum de altfel au obișnuit toți protestanții Ardealului (nu mai vorbim de calolicii papel!) să facă cu sărmana ortodoxie a românilor bășinași.

O astfel de convertire este însă cu totul altceva, decât aducerea cea adevărată a oilor rătăcite la staulul păstorului *Hristos*. Ceeace are rost pentru credincioșii siuguratici ai diferitelor confesiuni se potrivește și pentru înseși bisericile în forma lor existentă. Aceiași Cruce, același Mântuitor le muștră și pe acestea în mod concret, că ele nu sunt însuși Domnul; că și ele, în organizația și înfățișarea lor externă, dar mai ales în singuraticii lor reprezentanți și conducători oficiali — prin ierarhii, clericii și preoții lor — sunt supuse slăbiciunii, iar acțiunile lor singuraticie nu pot fi înfalibile, ci, din contră, sunt supuse păcatului, prin urmare neconținut au cea mai mare trebuință de grația și milostivirea divină. Căci însuși Dumnezeu Tatăl este Capul nevăzut al Bisericii, prin Fiul Său, Iisus Hristos, al Bisericii sfințitoare prin, darurile Sfântului Duh. Iată deci unica garanție despre infalibilitate.

Ștefan *Ţankov* încă afirmă atât de frumos: „Dacă Biserica este într'adevăr Biserică, atunci ea este Biserica lui Hristos. Biserica lui Hristos însă este adevărată și ea cuprinde întru sine adevărul, deoarece Capul ei este Hristos, Care este „adevărul“ (Ioan 14,6). Fiindcă Duhul ei este Duhul Sfânt, Care iarăși Duhul Adevărului este (Ioan 16,13), el îl face cunoscut Bisericii, lămurindu-i întreg adevărul. Apoi, contra clericalismului, el accentuează „că preoții sunt numai slujitori, nevrednici și păcătoși slujitori a lui Dumnezeu“.

Asemenea și *Berdiaev*, cu privire la Biserica ortodoxă, spune: Biserica lui Hristos nu este o zidire terminată și complet isprăvită. În ea vor fi puse probleme neconținut creatoare, și îmbogățirea vieții bisericești stă în granițele posibilului. Foarte proțivit *Berdiaev* ne pune în vedere influența hotărâtă a Eshatologiei asupra noțiunii Biserici ortodoxe: Terminarea deplină a Bisericii și actualizarea completă a caracterului său ecumenic este pentru *Berdiaev* un fapt de ordin eshatologic.

În felul acesta, există deci numai o ținută care ar putea apropia din nou pe frații risipiți în cadrele diferitelor biserici, reunindu-i astfel din nou. Această atitudine este o umilință, adică umilita hotărâre a omului care este ființă păcătoasă în fața lui Dumnezeu — Unul Sfânt și Neajuns, și în fața Bisericii lui Iisus Hristos, care este totodată Biserica oamenilor și este întemeiată pentru mântuirea celor păcătoși, nu a celor drepți, și căreia i-se potrivește mai bine de a *sluji* lui Dumnezeu și oamenilor, nu de a-i stăpâni.

„Chiar Biserica Ortodoxă este pătrunsă de aceasta mai mult ca oricare alta. Ea nu s'a lăsat niciodată atrasă de demonul atotstăpânirii. Dimpotrivă, ea mai curând s'a lăsat batjocorită de potențații lumii, cari nu odată au strămătorat-o, folosindu-se de ea pentru ajungerea scopurilor lor josnice“.

Protestul de reformă contra Bisericii Romei papiste, de multe ori prea dominantă, prea conștientă de sine, prea sigură, prea puternică și strălucitoare, ecclesia triumphans a timpului aceluia care prea adesea uită că Domnul Iisus Hristos s'a născut într'o

peșteră săracă, și că apoi a murit cu moarte de ocară, mult mai sărac, părăsit și trădat de oameni, ca un rău — făcător, — acest protest al reformatoilor se îndreaptă contra uitării faptului, în urma căruia omul, stând la picioarele Crucii, n'are cu ce se prezenta în fața lui Dumnezeu, spre a-și putea câștiga grația Lui, ci sărman și gol este în așteptarea grației și îndurării Sale dumnezeiești; și el rămâne astfel același, până la sfârșitul vieții chiar, ca un binecredincios, care e chemat de Dumnezeu la mântuire.

Acest protest nu s'a resimțit în Orient, pentru că aci biserica era cu mult mai conștientă de misiunea ei mântuitoare pe seama oamenilor păcătoși. Pentru că și aci vestirea cea adevărată a Evangheliei a fost nesocotită uneori, e locul să atragem atenția că Biserica în general trebuie să fie o educatoare liberă — nesupusă vreunei puteri lumești — ci aplecată numai lui Dumnezeu și nu spre robie față de oamenii muritori și față de puterea cea trecătoare.

Groaznica criză, prin care trece azi biserică ortodoxă în Rusia nu este urmarea unei prepotențe dominate, ci cu mult mai vărtos ea este rezultatul unei lipse totale de libertate, care era reclamată și ținută în mare onoare chiar din partea slavofililor, precum și din lipsa voinței și a dorinței de libertate față de puterea lumească. Catastrofa aceasta își are urmările ei și pentru lipsa de prevedere în datoria Bisericii față cu masa poporului, în deosebire cu privire la problemele lui sociale, ceace un Soloviev, ba chiar și un K. Aksakov tot așa de dureros au simțit-o — o urmare a desconsiderării aproape totale a situației (lucrurilor) concrete din lumea aceasta, nu în strălucirea ei, ci în înfricoșata ei suferință corporală, care totodată e și una sufletească, pe lângă care Biserica văzută nu poate trece nepedepsită, și pentru a căror serioasă considerare ea trebuie să dispună de toată libertatea sa.

Reînnoirea Ortodoxiei în Rusia, precum și *strălucirea ei pretutindenea* ⁶⁾ poate avea loc — ceace este singur — prin recăștigarea libertății pierdute și usurpate, a libertății evanghelice, evidențiată prea frumos de apostolul Pavel, — prin legătură adâncă, nu atât cu domnitorii, ci mai ales cu poporul cel atât de însetat după dreptate, și după libertatea spirituală, prin purtarea greutăților și durerilor aceluia, prin aducerea acestor dureri înaintea adevăratului Domn și Mântuitor. Această reînnoire, purificare și desăvârșire întru Domnul are loc acum în șirele nenumăraților martiri, soarta cărora însă ar trebui ca să intereseze mai mult și simțită mai intens de Bisericile surori ale Apusului.

Lupta cea grea și lipsurile imense ale Bisericii ortodoxe măcar întrucâtva o privește și pe Biserica protestantă, deoarece aceasta luptă se dă pentru Mântuitorul Iisus Hristos, ispășindu-se aci și păcatele protestantismului.

Nevoile în care înoată azi Bisericile, care sunt generale și comune ar trebui să ne facă a înțelege că în prezent și măcar de acum înainte, ele ar trebui să se cunoască, să se iubească și

6) Aceasta este părerea noastră, a tuturor ortodocșilor.

să se ajute reciproc, purtând sarcinile una alteia în conglăsuire cu învățătura Apostolului. O adevărată înțelegere între Biserica evanghelică și cea ortodoxă, pentru care mijlocim noi aci, este posibilă numai pe baza reciprocității gândului smerit, îndreptat spre Evanghelia cea adevărată a păcii și către învățătura cea curată a Bisericii vechi. Până când bisericile reformatrice — spun toți reformatii—s'au dezvoltat cu gândul de revenire la matca cea adevărată a Evangheliei, față cu disimularea și corumperile din Biserica Romei occidentale a evului mediu, *Biserica ortodoxă a ținut cu multă demnitate la pretenția sa, accentuând — dar și dovedind în acelaș timp, neîntrerupt, că ea este și rămâne totdeauna păstrătoare adevărată a tuturor dogmelor și tradițiunii sfinte din vechea biserică primară creștină* ⁷⁾.

Ca nicio altă biserică, dânsa este zidită pe vechile mărturisiri Niceo-Constantinopolitane, comune tuturor creștinilor, cât și pe dogma care se bazează pe aceste mărturisiri. Intre motivul acesta, pe care se sprijinește Biserica Ortodoxă, și „năzuințele reformato- rilor, pentruca Evanghelia să fie binevestită în toată curățenia ei, cât și pentru restabilirea învățăturilor“(acelor schimbate la papistași, dar nu la ortodocși—afirmăm noi ca o completare firească a profesorului Franz Lieb!) nu există nicio disensiune și nici nu poate exista! — Pentrucă mărturisirea de credință din Biserica veche s'a dezvoltat din însăși apărarea Evangheliei și a învățăturii celei adevărate contra falsificatorilor ei.

Aceasta este formularea stării de revelație biblică—in senzual universal al Bisericii și urmată întru Duhul Sfânt—a credinței în viul Dumnezeu Cel în Trei Fețe, în Domnul nostru Iisus Hristos, întru Care neamestecate și neschimbate, neîmpărțite și nedespărțite sunt: Dumnezeirea desăvârșită și Omenirea întreagă — și în Invierea Lui cea după trup, precum și a noastră, a celor ce credem întru El.

Nu poate fi din destul accentuat că nu e de ajuns numai o recitare exterioară fără duh, a mărturisirii celei mai ortodoxe, precum nici conștiința existenței unei atari mărturisiri în cursul istoriei. Mărturisire, adevărată mărturisire va fi o formulă de credință, expusă pe seama noastră din partea Bisericii, numai dacă ea va deveni propria *noastră* mărturisire, mărturisirea mărturisirilor, când ea va fi existențială, dacă într'nsa raportul cel adevărat și concret a însăși existenței noastre față de viul și adevăratul Dumnezeu află expresiune și nu se va urmări prin aceasta oarecumva numai recunoașterea unei concepții despre Dumnezeu.

Dela importanța acestui fapt, nici speculațiunea cea mai profundă nu ne poate abate. Incepând cu Soloviev, un astfel de pericol a devenit în Rusia foarte acut. Aci se tratează de o speculațiune teologică, în care o simplă satisfacție estetică și iresponsabilă prea ușor poate lua locul ideii despre Dumnezeu și, în legătură cu aceasta, chiar însăși existența omului împreună cu

7. Sublinierea este a noastră, nu a d-lui Franz Lieb.

păcatul omenesc prea puțin este luată în serios. Pericolul speculațiunii amenințase—tot mai mult și într'o formă tot mai nouă—desvoltarea teologică a creștinismului în cursul lui, cu deosebire în neoplatonism, în scolastică, în raționalism și în idealismul modern, prin care cugetarea speculativă căuta neconținut să oprime credința existențială, să o diformeze, iar revelația existenței lui Dumnezeu și dovedirea ei căută să o înlocuiască prin speculația omenească despre Dumnezeu.

Realitatea lui Dumnezeu este luată în serios prin ascultarea cuvântului descoperit nouă de însuși Dumnezeu. Acest cuvânt a fost adresat ascultătorului însuși, punându-l pe acesta cu totul personal, în totalitatea lui, în fața hotărârii de credință și de mărturisire. Pentru că o astfel de credință și o astfel de mărturisire formează credința ta și mărturisirea unui anumit om, dintr'un timp, dintr'o epocă anumită, —trebuie ca întru el una și aceeași credință, precum și aceeași mărturisire a uneia și aceleiași biserici prin toate veacurile să fie considerată totdeauna nouă, adecă vie și concretă, ca astfel ea să poată fi primită liber.

Prin urmare trebuiește ca și creștinii ortodocși, cari azi tind către reunirea bisericilor, să caute a înțelege — luând cât mai serios — noțiunea despre Viul Dumnezeu Cel Atotputernic, Care nu este numai Dumnezeu unei singure confesiuni, spunând și protestanților din zilele noastre ceea ce se lucrează în ortodoxismul de azi. Ar fi însă periculos de a face aprecieri ușurate despre vorbirea concretă a lui Dumnezeu către noi în actualitatea sa de azi, și răspunsul omului la chemarea Lui cea sfântă, răspuns — deși poate prea omenesc, totuși destul de bisericesc și teologic, — care însă la tot cazul este un răspuns de credință la chemarea Sa. — Dacă toate acestea ar fi separate de legăturile istorice și neconturbat cântărite în privința omului de azi cu toate întrebările și lipsurile inerente lui — simplul numai sub puncte de vedere și pe categorii, care își au originea în veacurile următoare creștinismului primar, dar totuși formează categoriile unui secol, și nu numai ale unei eternități mai presus de timp —, atunci aceste întrebări nu pot fi apreciate prea ușor. Chiar limbajul unui Ivan Kireievski, a lui Homiakov, Florenski ori Serghie Bulgakov, tocmai fiind că el este viu, nu ca cel al grecilor din antichitatea de mai târziu, este prea rusesc și de multe ori chiar cel al veacului 19 și 20.

Dacă teologia protestantă germană este de condamnat, atunci putem cere și dela ruși ca ei să iee seama la acest lucru și nu numai la lipsurile și problematica omului de azi din Europa de Vest. Astfel *ortodoxia va stărui ceva și asupra întrebărilor și răspunsurilor lui Dumnezeu către omul modern*, — problemă pusă mai ales prin vestirea și intermedierea bisericilor evanghelice.

Prin ținerea cu tărie la mărturisirea de credință a primelor veacuri ale creștinismului, Biserica ortodoxă este chemată a ajunge chiar predicatorul adevărului față de protestantism, care, în timpurile următoare reformei, dacă n'a abandonat aproape cu totul credința despre Sfânta Treime, despre Dumnezeuirea lui Hristos și

cea despre S-fra Înviere, totuși a deviat așa de mult, dela această învățătură, încât prin aceasta el a căzut într'o mare măsură în umanismul modern și în subiectivism.

Astfel trebuie să recunoaștem și nu poate fi din destul accentuat ca fără *vechea învățătură bisericească despre Trinitate și Hristologie*, toată învățătura reformei despre îndreptarea și împăcarea omului cu Dumnezeu rămâne suspendată în aier, pierzându-și întreg înțelesul ei.

Iată ce spune în privința aceasta și Karl Barth ⁸⁾ „Biserica și teologia protestantă n'ar trebui să se lase a fi duse în eroare prin unele afirmații scolastice din timpul mai nou, atribuite lui Luther și Melancton — prin care se susține că speculațiunea trinitară ar fi de prisos. Lupta *Sfântului Atanasie* s'a dat în interesul învățaturii curate pe seama Bisericii și ea are *cel puțin* tot atâta importanță ca și cea dată mai târziu de protestanți.

Reformațiunea nu trebuie înțeleasă altcum decât ca o etapă decisivă în drumul pe care merge una Sancta Catholica et Apostolica. Reformatorii erau atât de convinși că ei sunt urmașii Bisericii primare, încât și-au dat toată silința pentru cultivarea cât mai intensă a Teologiei, — deoarece dogma trebuie cultivată — întrucât avem pretenția ca ea să rămână vie și roditoare“.

Incorporarea Logosului, persoana a doua din Sfânta Treime cea de-o ființă, este și rămâne un fapt real în cadrul rescumpărării și a împăcării omului cu Dumnezeu. În lupta cu așa numita tendința elenistă a dogmei din Biserica veche, când aceasta încetase de a mai fi luată în serios de protestanți, aceștia se sileau a pune, în locul credinței despre Dumnezeirea lui Hristos, numai o estetică și moralizatoare *înfățișare* (Deutung) a Omului Iisus, după principii curat mintale și absolut neluându-se în seamă că dogma despre cele două naturi din vechea Biserică creștină nu învață altceva decât legătură și unirea între Dumnezeu și om într'o singură persoană a lui Iisus Hristos, împreunarea celor două firi, care 'tau una față de alta într'o deosebire calitativă nedespărțită, după cum se raportează una către alta, ființa Creatorului către cea a creaturii. Dar însăși uniunea acestor două firi (Zweieinheit), precum și deosebirea lor nu mai eră dorită, nici recunoscută în protestantism, căutându-se aci a înfățișa pe Dumnezeu după chipul propriu, iar Hristos eră reprezentant în forma monofizată de om ideal (Idealmensch).

De cea mai mare importanță este faptul că Biserica ortodoxă a păstrat dogma în deplină curățenie, ferindu-o astfel de a fi deformată de către raționalismul scolastic. Credința veche, dogma din Biserica primară poate fi ținută vie și puternică prin continue și dese repriviri asupra originii sale de bază, care este cuvântul cel viu al Evangheliei, prin puterea binevestirii biblice și neîntreruptă orientare a Bisericii după Evanghelie, prin credincioasa și umila ascultare a cuvântului lui Dumnezeu. Aci fie-ne permis a spune

că această bunăvestire prin predică, adică slujba profetică, în Biserica ortodoxă dinaintea războiului mare, prea a fost nevăgată în seamă și dată la o parte în favoarea unei preponderanțe cultice și ierarhice, prea unilaterală în ființa Bisericii și a tradiției bisericesti. Dacă Apusul creștin cade prea ușor într'o dinamică umanistă idolatră, fiind astfel jertfa strămtorării sale taustice, care a căutat să înlocuiască acțiunea Duhului Sfânt —, cât privește Orientul însă, din cauza grelelor împrejurări, el fu pândit de pericolul căderii într'o statică sterilă și zăvorăre în sine, față cu via și sfânta acțiune a Duhului Sfânt, creatoare de energii nouă.

Contra prejudițiilor protestante, mai trebuie însă accentuat faptul bogăției nestimate cuprinsă în Liturghiile Bisericii ortodoxe, unde atât de mult se evidențiază într'un mod direct locurile vestirilor biblice. Astfel am putea afirma că *Liturghiile Orientale sunt cele mai complete predici*. Nu ar trebui refăcut nici faptul că, prin însemnata și neschimbabilă formă⁹⁾, aceste Liturghii, prin ținuta lor obiectivă, prin adâncă venerație (Ehrfurcht) și meditație (Andacht), cu care credinciosul ortodox le însoțește, rugându-se cu umilință, — se știe și se consideră pe sine în fața măjestății neajunse și a sfințeniei lui Dumnezeu, — astfel că Biserica Ortodoxă și conducătorii ei sobornicești au fost păziți de căderea într'un subiectivism păgân ori individualism umanist, în cari bisericile protestante s'au cufundat atât de mult. — Dar singura ținere la Tradiția Sfântă și la obiceiurile cultice și sacramentale — ca la un capital mort — uneori a sufocat viața spirituală din Bisericile ortodoxe, încetinind astfel adevărata suflare a Duhului Sfânt. În astfel de timpuri, trebuia ca lipsa de propovedanie a cuvântului viu să se răzbune dublu.

O biserică fără binevestitori amenință, în cele din urmă ca să înceteze de a mai fi adevărată biserică, pentru că Duhul Sfânt lucrează activ numai acolo unde într'adevăr cuvântul se vestește și el este ascultat nu numai în predică, ci și la Sfânta Liturghie și în Sfintele Taine. Dacă însă Cuvântul lui Dumnezeu, și în Cult și în Sf. Taine, abia poate fi auzit, atunci biserica este amenințată în mare măsură. Nu este o simplă întâmplare că acum, când Biserica ortodoxă, cea din țara patriarhatului celui mai mare, care este legată de numele vestitului patriarh Tihon, și care numără astfel de vrednici și hotărâți mărturisitori până la moarte, ca de ex. episcopul Veniamin de Petrograd și mulți alții, este în mare nevoie, trecând prin necazuri, strămtorări și pustiiri, așa că tocmai predicarea directă a Evangheliei are acum cea mai mare importanță pentru ea. Mărturisirea Evangheliei, și adică a Evangheliei celei mai curate și desăvârșite, nu a celei de colorit raționalist ori subiectiv, precum și binevestirea ei prin faptele și graiul mucenicilor săi, este singura care va mântui Biserica ortodoxă în Rusia.

O mare bucurie e pentru noi, spune Fr. Leib că Serghie Bulgakov în schimbul de scrisori cu Hans Ehrenberg („Put“ Nr. 5

9. Ce spun cei cărora Liturghia li se pare prea lungă și ar dori-o mai scurtă?

și „Religiöse Besinnung“ Caet I.), pe lângă toată dragostea de credință neclintită pentru formele Bisericii sale, el afirmă că, *bibliocismul*, ca o deosebită saturație biblică, ca o viață în și prin Biblio, este o însușire :... chiar o prerogativă a lumii protestante, și că aci Ortodoxia ar putea chiar învăța ceva dela adevăratul protestantism evanghelic, biblic. Aci se evidențiază într'adevăr și rodnicia problemelor protestantismului, întru cât el este cu adevărat biblic și adică pe terenul scrierilor reformatorilor, față cu Ortodoxia, Protestantismul, prin exemplul său, are să dovedească Ortodoxiei, cum atât de frumos spune Bulgakov, care este adevărata „viață prin Biblie“, adică primirea cu deplină seriozitate a Cuvântului lui Dumnezeu în spiritul ascultării și supunerii. Aci se arată cu deosebită claritate, cum primirea serioasă, a convorbirii cu membrii unei biserici-surori ne constrânge repede pe noi înșine la deșteptare și pocăință, adică la trezirea pentru adevăratele baze ale credinței noastre creștine, pentru cuvântul grației justificative a credincioșilor.

„Oare noi, protestanții, suntem în stare să propoveduim într'adevăr acest cuvânt, luându-l în scris? Atunci el va fi auzit și înțeles și de frații noștri dela Răsărit, va fi mai bine auzit și înțeles, decât în veacul al 19-lea, când acest cuvânt, între alte cuvinte, în tot cazul, nu putea fi bine auzit. Astfel protestantismul și din acest motiv poate fi condamnat de Ortodocși. Numai greșala protestantismului este, în cea mai mare parte, dacă Luther și Calvin sunt atât de rău apreciați de ortodocși. În concordanță cu spiritul umanist și subiectivist al teologiei protestante din veacul 19 al individualiștilor revoluționari Schleiermacher și Hegel, fură judecați și condamnați și cei doi dintâi. Pentru convertirea lui Schleiermacher și Hegel la un individualism și subiectivism aproape păgănesc, tot cei dintâi au fost trași la răspundere.

Foarte caracteristică și potrivită este, de ex., judecata lui Ivan Kirejevski asupra teologiei lui Schleiermacher, când spune, în privința duplicității sale : „El crede cu inima, silindu-se a crede și cu mintea. Sistemul lui se aseamănă unui templu păgân, prefăcut în biserică creștină, în care exteriorul întreg, fiecare piatră și întreg decorul, cu podoabele sale, ne aduc aminte de slujba zeilor păgâni, deși în interior răsună stihirile de rugăciune către Iisus și Preacurata Fecioară. Deși el este o rămășiță a trecutului, care nu s'a putut contopi cu stările timpului mai nou, totuși e de oarecare însemnată, ca una din cele mai frumoase și mai importante ruine ale veacului al 18-lea“ (*Polnoe sobranie socinenii, edit. M. Gerschenson*. Moscova 1911, Vol I. pag. 32, Epistola din 3/15 Martie 1830 din Berlin)

Teologia protestantă, dovedită umanistă, în contrazicere cu vechii ei reformatori, este însăși vinovată, dacă teologii și filosofii ortodocși ruși făceau răspunzătoare întreaga reformațiune a lui Luther și Calvin pentru tot ce făcuse renașterea și umanismul unui Erasm de Rotterdam, adevărații percursori ai individualismului, zdrobitor de credință și dușman declarat al Bisericii. După părerea ortodocșilor, reformatorii schimbaseră chiar însăși libertatea evan-

ghelică a singuraticului, cea legată de cuvântul lui Dumnezeu, nu de litera biblică) și de Biserica Sa, cu autonomia minții omenești și cu un despotism nemărginit al subiectului singuratic, izolat și avizat numai la sine însuși. Prin urmare nu e de mirare că această schimbare, în protestantismul de mai târziu, se prefăcu și deveni o regulă. Cuvintele de recunoștință și pline de iubire, ale unuia dintre cei mai distinși reprezentanți ai Ortodoxiei, ar trebui să ne rușineze pe noi, protestanții, în chipul cel mai adânc, determinându-ne astfel la o revenire“.

„Noi avem cel mai bun motiv, ca și mai departe să ascultăm cuvintele lui, precum și a celorlalți cari ne spun: noi, ortodocșii, dorim să încăzășăm biblicismul vostru, întrucât el e veritabil, respingem însă orice „evangelizare“, din partea voastră prin intermediara tot mai îndrăzneală a „sectanților pietiști“, cari își înalță capul spre revoltă otrăvitoare, nu numai în Rusia, ci în toate țările ortodoxe, într'un chip tot mai necuviincios, și prin urmare nu pentru Hristos, ci numai spre turburarea liniștei între creștini și a păcii universale și de a toată lumea cea atât, de mult dorită de bunii și adevărații creștini.

Bulgakov are dreptate, când accentuiază că stundiștii din Rusia au obținut dela protestantism, dela reformație — întâia de toate — obiceiul (învățul) de protest negativ contra Bisericii și a Sf. Tradiții. Intradevăr, de multeori trebuie să pui întrebarea dacă numai aceștia, dar și toți ceilalți sectanți: bapțiști, adventiști, ino-chentiști, etc. mai pot avea ceva din spiritul reformei serioase.

Deasemenea spunem și noi, ortodocșii din România, fraților reformați, ca să ne iee plaga atâtor secte, să ne lase ca să vorbim cum grăiește distinsul lor profesor Lieb, nu cum trâncănesc oratorii și predicatorii sectanți în România, unde a năvălit omida cea a tuturor cârpacilor asupra satelor noastre, întemeiate cu ajutorul ortodoxiei străbune.

În perversitatea lor unilaterală a adevărului, chiar și cu ajutorul unor anumite mijloace corporale, însăși credința reformatorică despre răscumpărarea numai prin credință—care însemnează singură grația, și nu din (prin) faptele noastre—este dusă la absurd. Ne vom întreba deci—împreună cu S. Bulgakov—nu cumva se evidențiază aci lipsa totală despre adevărata cunoștință a lui Dumnezeu, chiar în lipsa înțelegerii ce o are Biserica pentru mântuirea oamenilor? „Nulla salus extra ecclesiam“ era un principiu mărturisit și de Calvin.

Mișcarea sectelor evanghelice, cu rebotezarea adeptilor, ar fi periculoasă nu atât pentru *botezul celor în vârstă* ci pentru subiectivismul lor, care-și întemeiază întreagă mântuirea numai pe negatul tuturor sentimentelor omenești premergătoare, iar în legătură cu aceasta, a negării și a renegării bisericii—trebuie să-și piardă orice importanță, precum și terenul de sub picioare, întru cât și înțelegerea pentru acțiunea cea adevărată a Duhului Sfânt să mergă cu timpul crescând. Toate sectele caută să schimbe Biserica cu o îngrămădire colectivă de aderenți convertiți, iar acțiunea

Duhului Sfânt caută să o schimbe cu o acțiune specifică, așa numită evlavie (Frömmigkeit) și sfințirea vieții¹⁰). Bine'nțeles, aceasta o fac ei mai mult cu cei certați cu Sf. Biserică și slabi de înger, cari îi ascută — atrași la conventicolele și adunările în întunerecul nopților pătimase și pela colțurile ulițelor, unde au tupeul ca să oprească pe toți ceice stau gură cască. — Urmarea naturală a unei astfel de concepții spirituale este legalitatea fari-seică, care la urmă alungă spiritul din Biblie, schimbând astfel supunerea față de cuvântul lui Dumnezeu — cel cuprins în Biblie prin puterea cea inspiratoare a Duhului sfânt — într'un adevărat cult al literii legale, lipsit de spiritul adevărului. Toți ceice-și părăsesc Biserica lor mamă în felul acesta ar trebui să se răsgândească, dacă bogăția spirituală adevărată, pe care ei din nepricepere și cu gând pătimas o părăsesc, nu stă în niciun raport cu noua proprietate, pe care cred a și-o câștiga în afară de cadrele ortodoxiei. Cu durere o spunem, cât de puternic este un astfel de pietism extrem falș și un subiectivism religios, care ocupă tot mai mult teren în Rusia, amenințând Biserica ortodoxă chiar cu descompunerea!¹¹)

Pietismul acesta falș noi, românii ortodocși, îl cunoaștem. Deci pe dreptate îl numim *sectantism turbat*, care se manifestă sub diferite măști: ale baptiștilor, pocăiților, adventiștilor inochentiștilor, sâmbătarilor, evangheliștilor, duhoborților, etc. (numele lor este legheon¹²!) și umblă răcnind să abată pe toată lumea dela credința cea sănătoasă a strămoșilor — nu numai în România și Rusia, ci pretutindenea — la apucăturile lor aducătoare de ură și cumplită debandată sufletească și trupească,

Deasemenea, trebuie să recunoaștem — spune acum mai departe d. Fritz Leib — că toți acești sectanți, cari așa mult se abat dela reformații adevărați, numără destul de multe forțe în sânul lor, care cred că lucrează pentru Evanghelie,¹³) dorind zidirea și ridicarea vieții religioase¹⁴) după metodele sectanților¹⁴).

El îndeamnă bisericile reformate ca să se ferească de a sprijini opera de distrugere a acestor sectanți, cari nu-și dau seama că ce vor pune în locul Bisericii-Mame, Renoirea ortodoxismului

10. Ținuta cea mai mincinoasă din câte se pot vedea în ziua de azi la baptiștii, adventiștii și toți sectanții,

11. Ceva mai încet! Au fost ei tari toși, începând cu nebunul Arie, iconoclaștii, papii dela Roma cu hunii și goșii, cu toși turcii și tătarii cu împărații dela Viena și cu magnații unguri din Ardeal, cari, „s'au dus potop cu toții”, fără să fi putut sfărâma ortodoxia noastră scumpă și sfântă, căreia și d. Fritz Lieb îi cântă osanale.

12. Deși aceia, fiind porniți în mod hotărât diabolic, sunt capabili de cele mai mari crime contra Bisericii ortodoxe, dovedit deplin în Rusia, precum și în întreagă România.

13. Doar nu cumva prin matrapazlăcurile și lucrurile de rușine, săvârșite de aceste secte „pietiste”, după cum le numește Fritz Leib, deși mai bine le-ar numi „santagiste”, deoarece trag pe sfoară pe toși.

14. Nouă atât de cunoscute: hula, minciuna, ura, răutatea, pornografia, intoleranța față de cea mai tolerantă Biserică a lui Hristos.

va urma nu prin o astfel de „evangelizare“, care îl poate duce mai curând la marginile prăpastiei, ci ea se va face prin darul Duhului sfânt, și vestirea cuvântului evanghelic ¹⁵⁾.

Acesta află azi o primire mai călduroasă ca oricând, ceea ce recunoaște și d. Fr. Lieb. El îndeamnă apoi spunând că este de datoria bisericilor reformate ale Apusului, ca ele să ajute la lucrul zidirii lăuntrice al Bisericii ortodoxe în ea însăși, iar nu acolo unde din afară mai mult se dărâmă decât se face ceva nou.

*

O întâlnire serioasă, dominată de dorința pentru uniunea într'un Domn și Mântuitor, între protestantismul reformat și Ortodoxia răsăriteană, le-ar conduce pe amândouă la o autodeștep-tare și umilă pocăință înaintea lui Dumnezeu, ¹⁶⁾ lăsând toate gân-durile imperialiste pe seama acelor, cari și în trecut au uzat de ele, constrângând pe alții la supunere prin propaganda lor. Intâl-nirea convenabilă pentru amândouă numai acolo ar putea fi pos-sibilă, unde Crucea lui Hristos este înălțată — nu numai ca semnul de judecată al păcatelor noastre, ci și ca cel al îndurării dumneze-ești și al iertării. „Doamne miluește“ (Gospodi pomilui) răsună— trecând ca un fir roșu — dealungul Liturghiei ortodoxe. Niciun poet sau mare scriitor și profund gânditor n'a binevestit cu atâta foc taina iertării păcatelor ca baza fundamentală a adevăratei în-frățiri a tuturor oamenilor — o înfrățire generală — ca rusul Dostojevski, — pe care el o dorea atât de mult și atât, de pro-fetic văzând-o, cu ardoare a și propovedit-o neîncetat în mul-țimea scrierilor sale. Deasemenea, puține popoare ¹⁸⁾ au trăit mai intens cuvântul iertării păcatelor, având la bază atâta tărie morală, încât deaproapelui și fratelui să-i poată iertă ca și poporul de rând cel atât de bine credincios al rușilor. Acestea sunt cu adevărat tonurile de bază evanghelică în sufletul rusesc, cel pătruns întru Hristos ¹⁹⁾.

Sunetul lor face Evanghelicilor din Apus — zice d. Lieb —

15. Mult am dori ca d. Fritz Lieb spre a află adevărul curat, în pri-vința muncii de bunăvoință a cuvântului evanghelic, să fie invitat în Ro-mânia, spre a vedea cu ochii și a se convinge despre *predica* preoștilii noastre, care, deși nu va fi cu înjurături sectante, la tot cazul, ea mărturisește cu tărie pe Hristos Domnul.

16. Noi știm că ortodoxia niciodată n'a fost ispitită de păcatul mân-driei — care-și are sălașul în apus... Deci nouă, celor ce am răbdat toate gamele umilinții lui Hristos până acum după războiul cel mare, nu s'ar cu-veni a ni se spune acestea.

17. Atunci ce mai vreau toți doritorii cei cu mulțimea reformelor frăm-bijate urbi et orbi ? !

18. Între acestea, n'ar trebui oare să fie socotite între cele dintâi și popoarele cari numai de curând s'au eliberat de sub „cnutul“ rusesc și din „mozaicul“ austroungar... ?

19. O ! dacă d. Fr. Lieb, împreună cu toți protestanții, ar cunoaște și far-mecul adevărat al imnului-cântare de biruință : „Câți în Hristos v'afi bolezat, în Hristos v'afi și imbrăcat — Aliluia“, cântat la Liturghia sărbătorilor celor mari ortodoxe !

pe lângă toată deosebirea, și depărtarea pe adevărații ruși ortodocși, atât de apropiați și demni de toată iubirea.

Toate acestea mișcă și în noi, zice d. Lieb, dorința după unitatea cea vizibilă a credinței, după vizibilitatea uniunii ecumenice a Bisericii, o dorință, pentru care nicio biserică nu a suferit atât ca și cea ortodoxă și care ca o mamă strigă după fiii ei pierduți. Această dorință are rădăcini adânci în propria concepție despre caracterul universal al vestirii de mântuire creștină din sânul binecredinciosului popor rusesc, precum și a tuturor celorlalte popoare ortodoxe creștine. Să ne gândim numai ce puternică și impresionantă este la Dostojevski ca și la Soloviev, dar și mai târziu la Florenski, Bulgakov și Berdiaev credința în iubirea cea atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu, precum și în mântuirea cea universală a omenirii și a întregului univers (Kosmos). Aceasta se contopește într'o înfrățire prin iubire, totuși fără ca prin aceasta seriozitatea judecății și a zilei de apoi (din urmă) să fie oarecumva slăbită și împutinată. O credință, care în protestantism numai la tânărul Blumhardt a putut afla o asemănare atât de interesantă și mai potrivită cu cea a reprezentanților ortodocșilor ruși. Pe credința aceasta se întemeiază și cea pentru unitatea bisericilor, iar mai pe urmă chiar și realizarea ei vizibilă.

Calea spre adevărata *ecumenicitate* nu este una îngustă confesională și imperialistă, precum nici cea abstractă interconfesională, ci ea duce la aprofundarea propriei biserici până la punctul acela, unde și celelalte biserici, în concretul lor, vor apărea ca biserici ale lui Dumnezeu și biserici ale fraților, după cum spune atât de minunat și Berdiaev în expunerile sale.

Puterea iubirii se arată mai pe urmă și aci mai tare ca toate deosibirile și aversiunile, ce ne despărțesc.

Vizibilitatea uniunii începe, pe lângă toată desbinarea, în tot cazul numai prin o împreună umilință în fața Celui Răstignit, prin împreună pocăință, prin împreună trezire o ideii, care singură ne poate uni întru Hristos. Drumul Crucii duce la mormântul cel deschis al Domnului Celui Inviat. Numai întru El vor putea reînvia și bisericile într'*una* singură Biserică, al cărei Domn **El**, Cel Inviat însuși este.

Predicarea cu mare putere și deplin succes a vestirii Învierii este harisma cea distinsă și aleasă a Bisericii ortodoxe. Pentru acesta va fi împlinită și deosebita sa dorință de unire cu tinerele biserici-surori despărțite. Pentru credința ei cea puternică și plină de bucurie în învierea Domnului, Biserica Răsăritului va sta la locul de frunte, atunci când Biserica-*una* va reveni sub conducerea cea unică a însuși Celui Inviat. Toți trebuie să-și dea seama că *uniunea nu va putea fi refăcută și restabilită fără dânsa!*

Noi — închee Fr. Lieb — indicăm însă chiar de acum, ca evanghelică această credință, care este credința pascală și în reînvierea celei „Una Sancta“, când, împreună cu frații ortodocși, întonăm imnul lor, îmbrățișându-ne cu salutul de Paști: Hristos a înviat, — Adevărat a înviat!

În prezent, mai lucrează și alții pe seama păcii de a toată lumea prin apropierea și înțelegerea „sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru uniunea tuturor“.

Unul dintre cei mai pătrunși de această sfântă dorință este și binecunoscutul Arhiepiscop din Uppsala: *Dr. Natham Söderblom*. Numele lui răsună puternic de pe buzele tuturor, mai ales dela a. 1925, data congresului bisericilor la Stockholm. Munca lui pentru Unirea în Hristos a fost recunoscută în modul cel mai solemn și elocvent prin chiar *premiul Nobel pentru pace*, oferit pe anul 1930 acestui mare și neobosit slujitor a lui Hristos.

Al treilea — gestul căruia a umplut de mirare, punând în uimire toate bisericile creștine de pretutindenea, este învățatul și mult-stăruitorul în slujba Domnului P. S. Episcop *Visarion* dela Hotinul nostru.

„*Spre unirea în Domnul*“ este titlul unei noi broșuri a P. Sf. Sale, identic cu cel al scrierii îndreptate către Ierarhii și Teologii Bisericilor ortodoxe la 20 Martie 1929.

Răspunsurile primite de P. Sf. Visarion, precum și ecoul scrisorii în toate părțile credem că ne apropie de dorința cea mai frumoasă. Să dea Domnul ca așa să fie! Să ne cunoaștem mai bine, întru Hristos Domnul, nu întru partea cea slabă, comună firii omenești a popoarelor!

Este o mare plăcere ca să cetești și „Apelul către toate bisericile ortodoxe“, o nouă lucrare a Mitropolitului rus *Antonie*, scrisă din refugiul său la Karloviț în Jugoslavia. Poate că acum și acest erudit teologic, unul din cei mai însemnați ierarhi ai Bisericii Rusiei din vremea imperiului țarilor, este mai aproape de nădejdea realizării cuvintelor Sf. Apostol Pavel (Coloseni 3, 11), decât atunci ca mitropolit al Kievului, când — cum spune — „pretutindenea a dat de șovinism și de absoluta negare a articolului al nouălea din simbolul credinței noastre“.

Spre trezirea din dureroasa letargie, în care s'au cufundat bisericile lui Hristos, trâmbițăm și noi, la acest loc, bucuria ce fiecare creștin ar trebui să o simtă la vestea cea bună, care pătrunde făcându-și loc, în mintea și inima unor distinși corifei ai creștinismului.

Iată deci cât de frumos se lucrează de către ceice știu și au harisma Duhului Sfânt pentru sfânta reapropiere a bisericilor în Domnul.

Va veni timpul și acum este când cei protivnici și tari la cerbice vor auzi glasul de chemare al Domnului și atunci toți creștinii își vor tinde mâna de înfrățire unul altuia, cu bucurie mare spunând: „Am aflat pe Domnul!“ Iar El le va rosti atunci tuturor: Fiilor, de acum să vă iubiți unul pe altul, căci pacea mea Eu am dat-o vouă... deacum înainte cu bucurie privesc la bunăvoința dintre popoare, prin care se săvârșește *pace* deplină pe seama *tuturor*.

ȘTIRI ȘI FAPTE MISIONARE DIN LUMEA CATOLICĂ

1. **Congresul presei catolice.** — Intre 2—5 Septembrie 1930, s'a ținut la Bruxelles primul congres mondial al presei catolice, organizată cu acest prilej. Peste 40 țări au expus produse de presă. Temele tratate: 1) Coordonarea efortului catolic și a directivelor autorităților bisericești. 2) Organizarea informației catolice. Crearea unei agenții de centralizare și de împrăștiere a noutăților ce interesează lumea catolică. 3) Formarea gazetarilor catolici. 4) Mijloacele pentru dezvoltarea influenței presei catolice. 5) Condițiile de trai ale gazetarilor. 6) Protestul presei catolice și a tuturor țărilor contra persecuțiilor religioase în Rusia. (*La Vie Catholique* No. 309/930).

2. **Mari serbări catolice la Budapesta.** — La 16 August 1930, s'a deschis la Budapesta congresul mondial al tinerimii catolice și al Federației universitare catolice. Pelerinii s'au dus cu bărcile pe Dunăre la Esztergom, unde cardinalul Seredi, primatul Ungariei, a făcut slujbă în Capela castelului, unde s'a născut Sf. Emeric. La 19, cardinalul trimis al Papei a slujit liturghie solemnă pe câmpia dela Vermezol, în prezența a 100.000 persoane. La 20, se închise congresul euharistic prin înfățișarea moaștelor sfinților catolici Ștefan și Emeric, arătarea coroanei lui Ștefan și mai ales procesiunea Sf. Taine, în bărci, pe calea triumfală a Dunării. Cardinalul trimis dădu binecuvântarea Sf. Taine, catolicilor îndeșiți pe țărmuri. (*Vie Catholique* Nr. 308/930).

3. **O procesiune euharistică la catolici.** — Belgienii au ținut, între 29—31 August 1930, un congres euharistic național la Malines. S'au împărțășit, cu ocazia aceasta, în prima zi, 50.000 copii, a doua zi 40.000 mame și fecioare, iar în a treia zi 150.000 bărbați și tineri. În ultima zi, la orele 14, s'a pornit procesiunea, începând cu călugării și clericii. Urmează reliquiariul Sf. Sânge din Hoogstraete, însoțit de confrății închinați lui. Apoi Sf. Taină a Minunilor, așa de bogat împodobită, din Louvain. Aceasta e întovărășită de profesorii Universității, în frunte cu rectorul de acolo. După aceștia vin preoții și protopopii diferitelor eparhii belgiene. Taina făcătoare de minuni a Sf. Cuminecături din Bruxelles, urmată de cavalerii Sf. Mormânt. După aceștia, canonicii titulari și onorari ai diferitelor capitule. În urma lor, celebrul reliquiariu al Sf. Sânge din Bruges, purtat pe umeri de cavalerii săi, sclipind de aur și pietre scumpe în bătaia soarelui. A fost și o numeroasă delegație de ofițeri ai armatei belgiene. Apoi au venit episcopii, în mijlocul cărora Cardinalul Arhiepiscop purta prea sfântul Sacrament euharistic. Pe unde trece, mulțimea îngenunchiază și se roagă cu smerenie: „Doamne nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu, ci zi numai cu cuvântul și se va tămădui sufletul meu“. Jandarmii și pompierii prezintă armele, trompetele răsună, iar salvele cutremură văzduhul, când arhiepiscopul binecuvintează cu Sfânta Taină Euharistică, mulțimea îngenunchiată. (*Unirea* Nr. 38/930).

4. Propagandă misionară prin presă în Japonia. —

În ultimul timp, s'au creat în Japonia câteva centre de propagandă catolică, cari asigură publicarea și răspândirea printre păgâni a numeroase tratate și broșuri catolice. La Kobê, un medic oculist Shibahara, încă de 20 ani, tipărește tratate în ediții de câte 50.000 exemplare, în cari sunt expuse, în formă populară atractivă și interesantă, principalele adevăruri creștine! La Tokio, un laic cultivat, Suzuki, tipărește regulat foile volante „Kosmos”. Se mai adaugă săptămânalul catolic „Komyo” dela Sapporo, care publică tratate și broșuri pentru păgâni și catehumeni. În sfârșit, prefectul apostolic dela Nūgata, face propagandă prin presă, condusă de un centru specializat, distribuind numai în Duminica misiunilor dela finele lui Octombrie, peste 10.000 tratate. Tot atâtea s'au distribuit și la sărbătorile Crăciunului din anul trecut. S'au mai comandat de atunci încă 10.000 exemplare din tratatele publicate de Yamanuka. Misiunea dela Nūgata se găsește într'o regiune foarte grea a Japoniei. Curând se vor putea vedea fericitele rezultate ale acestei eficace și puternice propagande. (*Vie Catholique* Nr. 313/930).

5. Organizarea tineretului muncitoresc creștin. —

Tineretul muncitoresc creștin (jeunesse ouvrière chretienne sau pe scurt J. O. C., adică Jociștii) s'au organizat în toată Franța în peste 43 federațiuni, într'o nouă forță creștină, numărând peste 13.000 membri. Scot foaia „Tinerimea muncitoare”, care se trăgea lunar în 36.000 exemplare și care acum se trage de 2 ori pe lună în 90.000 exemplare și adesiuni noi sosesc în ritm de 400 pe lună. Se adună în congrese așa zise „săptămâni naționale de studii ale Jociștilor”. În Septembrie 1930, au ținut a III-a săptămână națională de studii la Paris, sub conducerea episcopilor și preoților cari au pus la cale această mișcare. Subiectul săptămânii de studii a fost: Viața tinerilor muncitori. Abatele Guérin a arătat influența copleșitoare a muncii, a mediului de muncă: birou, atelier, uzină — asupra formării tânărului. Dar acest mediu, care azi nu mai e creștin, se opune unei vieți religioase, morale, umane, a celor ce fac parte din el. Trebuie dar, pentru reincreștinarea muncitorului, să schimbăm mediul în care trăește. Aceasta face J. O. C., grupând pe tinerii muncitori, formându-i prin disciplina sa, înarmându-i cu metodele ei, ajutându-i nu numai să rămână creștini, ci și să strălucească în juru-le creștinismul lor și să facă ca atmosfera uzinei să se purifice puțin câte puțin până să nu mai fie otrăvită cum este astăzi. La o ședință specială avută cu acest prilej cu 250 preoți conducători jociști, cardinalul Verdier a insistat asupra calităților necesare acestor preoți: o formație socială serioasă, o arzătoare râvnă luminată de toată prudența, o mare grijă de dreptate; apoi: *caritatea* care rămâne cel mai eficace instrument de cucerire. La ședințele tinerilor, s'a discutat între altele și acest subiect: *Pregătirea tinerilor pentru muncă*, unde s'a trecut în revistă, orientarea profesională, plasarea în slujbă, învățături despre principalele meșteșuguri și formarea mo-

rală necesară fiecăruia. Cu aceste idei se ocupă și ziarul „Viitorul meu” scos în 8000 exemplare. În altă zi, după oficierea Sf. Liturghii, s'a discutat în ședință: *Influența vătămătoare în afară de uzină*, unde s'a trecut în revistă: problema lecturilor bune, a distracțiilor: baluri, cinema, societăți sportive, apoi viața de familie a muncitorului cu neajunsurile ei, cum și ideea organizării de căminuri muncitorești, instituții de patronare culturală, morală și socială caritativă. La cea din urmă Sf. Liturghie ce au ascultat, 3000 jociști s'au cuminecat. Închiderea ședințelor s'au făcut cu cuvintele evanghelice: „Iubiți-vă unii pe alții”, „Totul este cu puțință celui ce crede”, „Nu te teme turmă mică, căci eu am biruit lumea”. (*La Vie Catholique* Nr. 313/930).

6. Ingrijirea părinților pentru o aleasă educație a copiilor. — „Școala părinților”, o organizație franceză cu scopul unei bune formări a părinților în vederea educației fiilor lor, și-a ținut, între 4—7 Decembrie 1930, al II-lea congres al său la Paris. Subiectele discutate au fost: 1. Arta de a-și iubi copiii; 2. Educația fizică; 3. Educația sentimentului religios; 4. Sfatul sentimentului; 5. Educația simțurilor; 6. Oboseala și surmenajul școlar; 7. Cinema și telegrafia fără fir; 8. Despre voință; 9. Despre avânturile inteligenței; 10. Lecturile și plăcerile adolescenței.

7. Binefacerile creștinismului asupra civilizației europene. — Cu ocazia trecerii sale la catolicism, romancierul englez Evelyn Haugh, a declarat între altele: „Am impresia că adevărata contradicție ce se observă în viața spirituală europeană nu este atât între catolicism și protestantism, ci mai întâiu între creștinism și haos. Toată forța morală și artistică a Europei, nu se poate desvolta prin ea însăși. Ea e născută din creștinism și nu poate exista fără el. Nu mai este posibil, ca în timpul lui Gibbons, de a beneficia de binecuvântarea culturii și în acelaș timp de a nega temeliile sale supranaturale.

8. Pentru cultura călugărițelor. — Un editor din Bologna anunță o revistă lunară ilustrată, special designată călugărițelor, ca să le dea, pe lângă rugăciunile, munca și suferințele lor dintr'o zi întreagă, și o „senină recreație a spiritului, exemple pentru a le ajuta să-și urmeze calea jertfei și a dragostei, cunoștințe asupra datorii lor personale, asupra culturii, cât și pentru a putea câștiga din comoara experiențelor și a înțelepciunii altor surori”. Programul revistei cuprinde: extrase din operele părinților bisericești, din cecece s'a tratat cu privire la viața călugărească, din istoria feluritelor ordine și congregațiuni, știri, schițe și alte rubrici literare, toate tinzând la formarea spirituală a cetitoarelor. În sfârșit, bogate și numeroase ilustrațiuni utile și recreative....

9. Bilanțul de la Oberammergau. — Ultima ședință a reprezentărilor decenale ale Patimilor Domnului la Oberammergau în Germania a avut loc la 29 Sept. 1930, în fața a 5000 de privitori. Nunțiul papal a oficiat o Sf. Liturghie. Pentru acest ciclu de reprezentații, au asistat, la 7 reprezentații, 383.000 privitori, adică,

în mijlociu câte 4900 persoane de ședință¹⁾). Majoritatea ascultătorilor au fost Germani. Se socotesc însă și 50.000 americani, 28.000 englezi, și un respectabil număr de alți europeni, dintre cari 5—6000 francezi. Au fost și africani, australieni și indieni. Bilanțul material al sezonului a stabilit un beneficiu ce depășește, se zice, un miliard de mărci (mai mult de 6 milioane franci francezi sau 40 milioane 200 mii lei românești). Actorii, coriștii, muzicanții și tot personalul accesoriu au putut primi alocații ce nu mai primiseră niciodată până acum. Municipalității din Oberamm. i s'au plătit cheltuelile aneajate pentru construirea unui nou teatru și pentru o mai bună amenajare a micului oraș. Reprezentațiile au avut loc sub cerul liber. Cea mai mare parte din reprezentații au fost favorizate de un timp splendid. Numai cinci zile de notat: și în ziua începutului patimilor au fost turburate de ploii violente. Actorii însă n'au părăsit scena, ci au jucat cu adevărat eroism creștin.... Jocurile acestea dramatice au început la 1634, în urma făgăduinții ce și-au făcut orașenii, când, în 1633 au murit aci, 84 persoane de ciumă. Participa și lume din împrejurimi. Dela 1838, ziarele bavareze, dând lungi dări de seamă a jocurilor, le cauzează o reputație universală. Preotul locului, între anii 1845—1869, prescurtă ultimul text la 17 tablouri. Reprezentațiile au început în biserică. Inmulțindu-se privitorii, s'au urmat în cimitir, apoi pe o liveze din nordul orașului și, din 1899, în localul de azi. Peste 500 artiști, din copilărie consacrați acestor jocuri, joacă dela 8 ore dimineața până la 6 ore seara, cu 2 ore întrerupere la prânz (*La Croix*, 4 Decembrie 1930).

10. Reprezentarea Patimilor Domnului la Nancy, în Franța. — Aci s'a amenajat un teatru solid și mai mare, adăpostind sub acelaș acoperiș 2000 spectatori. Decorurile, costumele, sunt de o bogăție și de o eleganță extraordinară. Sunt lucrate după dicționare științifice, după albume de vederi din Țara Sfântă și celebre tablouri de pictori cu renume. Reprezentațiile vor dura numai dela 9 $\frac{1}{2}$ dimineața și până la 5 seara, întrerupând la prânz 1 $\frac{1}{2}$ oră, adică în total 6 ore, nu 8 ore ca la Oberammgau. Textul dramei, din 1904, alcătuit de canonicul Pétit, după Sf. Evangheliu și cele mai vechi misterii, este însoțit de muzică de coruri, după compozitorii celebri: Bach, Mendelssohn, etc. În sfârșit, se anunță, pentru Maiu 1931, o mare operă de pietate religioasă și de desăvârșite străduințe artistice cu cea mai nobilă râvnă de a întrece Oberammgau (*La Croix*, 9 Ianuarie 1931).

11. Un azil de noapte pentru femelle bătrâne. — S'a inaugurat în primele zile ale lui Decembrie 1930 la Paris de către o societate pentru „ospitalitatea de noapte“ (l'oeuvre de l'hospitalité de nuit) adăpostind în două case anume construite, pe bătrânele foste funcționare sau institutoare și acum căzute în sărăcie. Când va fi gata, o a treia casă va adăposti pensionarele infirme. Fiecare bătrână are câte o odae spațioasă, luminoasă, veselă și

1. Aici trebuie să fie o greșală, Cum la 7 reprezentații 383.000 de privitori? Asta ar veni peste 50.000 de reprezentație, nu 4900. — Nota A. S.

câte un cabinet de toaletă cu apă curgătoare și cu gaz, putând servi la rigoare și de bucătărie, deși au toate o bucătărie și sufragerie comună. Președintele a arătat că societatea a mai adăpostit și „sărăcimea călătoare” și voinica tinerețe, pentru care Parisul a fost inospitalier, și n'a părăsit nici pe vagabonzi și nici pe studenți sau muncitori, pe cât generozitatea inimilor compătimitoare le-au pus la îndemână mijloace materiale (*La Croix*, 13 Dec. 1930).

12. Apostolatul laic al doamnelor catolice. — În primele zile ale lui Decembrie 1930, s'a ținut la Paris primul congres internațional al doamnelor din societatea de binefaceri Sf. Vicențiu de Paul. În prezența Cardinalului Verdier, doamna de Treville, secretară generală, a citit, în a II-a ședință de lucru, un raport general, unde s'a arătat că, în lumea întreagă, există mai mult de 2000 confrerii ale doamnelor de la „Binefacerea...” dintre cari 500 în Italia, 340 în Polonia și altele în Belgia și Irlanda. Apoi înflorește în Ungaria, Spania, Portugalia, Statele-Unite, în multe țări din America Centrală și America de Sud, Elveția, Grecia, Egipt, Africa de sud, etc. În Franța prosperă în toate orașele mari. Numai la Paris ea socotește 64 asociații, cu mai mult de 1000 doamne vizitatoare. Pretutindeni lucrarea a fost întemeiată și a trăit sub egida Lazaristelor și a Fiicelor carității. Scopul ei esențial este vizitarea saracilor, dar și câte alte servicii nu îndeplinește! *Din punct de vedere material*, ea a creat case de închiriat, de îmbrăcat, de mașinării economice, de opere de consultații în vederea nașterilor, a sugarilor; case pentru plata cheltuielilor cu școala ale copiilor. Ea se ocupă cu furnizare de paturi familiilor numeroase, de a descoperi tuberculoza și cancerul. Societatea învață pe doamnele cercetătoare să aducă familiilor vizitate, felurite servicii de cari au ele nevoie. *Din punct de vedere spiritual*, societatea pune la cale liturghii pentru morți, pregătește bolnavii pentru primirea Sf. Taine, ei i se datorește o mulțime de botezuri în creștinism, convertiri, căsătoriri de concubini etc. Pretutindeni se străduiește a-și răspândi influența ei, punând la dispoziția apostolatului său metodele carității cele mai moderne și nedându-se înapoi din fața niciunei inițiative caritabile. Delegata Poloniei a arătat, de pildă, lucrul societății în învățământul menajer, în spitale, în închisori, printre orfani, printre muncitori și, bineînțeles, printre toți săracii; iar delegata Liège-ului arată lucrul printre muncitori în cartierele industriale, printre sugari etc. Și delegata Italiei a arătat că numai în 1929 s'au făcut acolo 245000 vizite de către 8000 doamne, în afară de pregătirea tinerelor fete pentru îngrijirea copiilor și a bătrânilor. Pretutindeni s'au arătat asemenea străduinți: La Paris, la Marsilia, la Neully, Madrid, în Ungaria, etc. A încheiat Cardinalul Verdier, arătând că aceste doamne nu numai că sunt marile împăciuitoare ale ființelor frământate azi de atâtea mizerii și materiale și sufletești, dar, prin binefacerile lor, ele merg și duc pe alții pe drumul Paradisului, după asigurarea însăși a Mântuitorului (*La Croix* 10 Dec. 1930).

Jubileul Abatelui Zavoral. — Starețul catolic al Mănăstirii *Strahov* din Cehoslovacia, care este Abatele *Zavoral*, a fost sărbătorit în Ianuarie a. c. pentru împlinirea a 25 de ani în slujba de stareț al mănăstirii. Cu acest prilej, toate ziarele cehoslovace au scris despre Prea Sf. Sa. Hirotonit preot la 1885, fiind în vârstă de 23 de ani (s'a născut la 1862 la Neveklov lângă Praga), a îndeplinit slujbe în felurite biserici din Cehoslovacia, până în 1906, când a fost așezat în dregătoria aleasă de stareț pe care o are acum. Precum se știe, Prea Sf. Sa este un cald prieten al Românilor și și-a câștigat merite deosebite în ochii noștri, prin îngrijirea dată soldaților noștri în spitalele din Cehoslovacia în vremea războiului. De aceia luăm și noi parte cu toată bucuria la sărbătorirea de azi și urăm bunului stareț să-l dăruiască Dumnezeu cu încă mulți și sănătoși ani.

Alte blestemății ale bolșevicilor. — Căpcăunii de bolșevici nu s'au săturat cu câte au făcut până acum împotriva Bisericii. După o telegramă din Riga, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 13 Fevruarie a. c., Uniunea sovieticilor din Ucraina s'a pus pe o nouă propagandă împotriva Bisericii, cu prilejul sărbătorilor Crăciunului, care, după stilul iulian, s'au început la 7 Ianuarie a. c. Pe temeiul cererii lor, au fost închise alte 47 de biserici, iar propagandiștii ateismului din Harkov, Kiev și Odesa au fost din nou întărâțați la treabă, ca să ție cuvântări împotriva Bisericii. În vechea mănăstire *Lavra Pecerska* din Kiev, care a fost prefăcută în muzeu al necredinței, s'au întocmit petreceri de carnaval, care au avut ca însemnat punct de program și deschiderea mormintelor cu moaștele sfinților. Și la sate s'a lucrat prin astfel de propagande, trimețându-se acolo echipe ambulante pentru propaganda vrăjmașă religiei.

Calendarul fix. — Am mai scris despre calendarul din care să lipsească schimbările pe care el le suferă de la un an la atul. Am arătat că proiecte de acest fel se află multe la Liga Națiunilor. Acum aflăm că acestui soi de calendar, care ar fi să intre întrebuințare când popoarele s'or înțelege, i se dă numele de „Calendarul fix“. După o telegramă din Geneva, dela 5 Fevruarie a. c. trimeasă de agenția telegrafică *Rador*, urma să sosească și în România directorul Ligii Internaționale care urmărește introducerea unui așa calendar. Acesta este englezul *M. B. Cotsworth*, care, după spusa telegramei, prin eforturile făcute în cursul călătoriilor sale pe lângă toate guvernele și organizațiile comerciale, industriale, etc., din lume, a reușit să convingă în mare parte lumea de necesitatea unei reforme a calendarului, convingând chiar Societatea Națiunilor să convoace pentru Octombrie viitor o conferință internațională.

În acest scop, el a și sosit, spre a lua contact și a discuta în această privință cu guvernul, cu Camerile de comerț și cu toate organizațiile interesate din țară.

Arhim. SCRIBAN.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Traducem, după ziarul „*Le Messenger d'Athènes* (Marți, 20 Janvier 1931) următorul articol al d-lui *Hamilcar Alivisatos*, profesor la Facultatea de Teologie din Atena, privitor la viitorul congres euharistic, pe care Biserica romano-catolică îl convoacă, în mod demonstrativ, într'un loc cu populație greacă ortodoxă. Articolul ia o atitudine energică și demnă față de jignirea și provocarea ce ni se pregătesc. El merită să fie cunoscut și la noi.

NOUA GREȘALĂ.

S'ar putea zice că, în timpul din urmă, Vaticanul și-a dat osteneala, să convingă universul că nu este sediul infalibilității. Altfel ar fi imposibil de explicat o îngrămădire de greșeli fundamentale, comise în concepția falsă, că ele reprezintă acte avantajoase pentru Biserica papală. În adevăr, dacă ar fi permis și simplilor laici ca să se exprime cu tot atâta îndrăzneală, eași șefii acestei Biserici, am putea repeta cuvintele unui eminent prelat francez într'o situație analogă: la gaffe de la barque de Saint Pierre a dû mordre sur un rivage bien rochenx !¹⁾.

Iată că, de mai multe zile, telegraful ne-a vestit, fără nicio desmințire, că apropiata adunare a marelui Congres euharistic, care de altfel este o splendidă manifestare în lume a creștinismului ecleziastic, se pregătește în Rodos, insula principală a Dodecanesului egeean. Dar ce i-a venit Vaticanului, ca să aleagă Rodos ca loc de adunare a Congresului? A luat din întâmplare Rodos drept o fâșie din deșertul african? Sau i-a scăpat din vedere, că locuitorii acestei insule, cu excepția unui foarte mic număr de străini veniți din afară, sunt toți creștini greci ortodocși? Este atât de naiv Vaticanul, încât să ignoreze că Rodos face parte fidelă nu numai din Ortodoxie, ci chiar din jurisdicția Patriarhatului ecumenic și că drepturile bisericesti suverane asupra insulei aparțin, nu erhieriscopului Romei vechi, ci celui al Romei noi?

A ales oare Vaticanul insula Rodos ca sediu al Congresului în cunoștință de toate aceste realități? Și trebuie să vedem în aceasta naivitate sau provocare? Indiferență sau dispreț? Diplomatie și putere lumească sau batjocură?

Asigurăm sfântul Scaun că nimeui, nici direct nici indirect, nu-i va turbura planurile și nu-i va împiedica realizarea proiectului. Cevă mai mult, afirmăm că populația acestei insule greești și ortodoxe va urmări cu tot atâta curiozitate, cât și respect, defilarea nunțiilor, cardinalilor, episcopilor, călugărilor și altor demnitari ai puterii papale. Gustu-i de pitoresc se va desfătă văzând atâtea costume multicolore.

1. Cărligul bărcii sfântului Petru a trebuit să mușce într'un țărnam foarte stâncos. (Cuvintele sunt probabil ale Monseniorului L. Duchesne) N. Tr.

Fiind un popor inteligent, va observa cu mult interes îngrămădirea congresiștilor, procesiunea sfintei Taine, frumoașa ordine a cortegiului. Căci Grecii ortodocși nu sunt dintre popoarele, cari încep numai decât să flnere pe străinii, cari-i provoacă sentimentele. Poporul grec ortodox este curtenitor și tolerant. Dar din aceasta nu trebuie conchis, că este permis să se abnzeze de bunătatea-i înăsntă și de greutatea timpului prin care trece.

În tot cazul, acest Congres va fi înregistrat în istoria Bisericii latine ca o manifestare a măreției ei, ca un motiv de îngâmfare și de mândrie. În istoria Bisericii ortodoxe însă, el va fi însemnat ca o nouă dovadă a intențiilor bine cunoscute ale Romei, care nu lssă să-i scape niciun mijloc pentru a lărqi șanțul dintre catolicism și ortodoxie, făcându-l de netrecut. În timpul din urmă, în adevăr, sfântul Scaun, nemulțumindu-se cu respingerea a importante ocaziuni, cari se oferiau pentru o apropiere, creiază noi elemente pentru a săpa mai adânc acest șanț. Eroarea, care constă în a crede că această politică permite sfântului Scaun ca să câștige teren și să creeze elemente de supunere a Bisericii ortodoxe, apare — cel puțin în ochii noștri — din ce în ce mai evidentă, mult mai evidentă decât crede Vaticanul. La toate celelalte sforțări ale papismului, vine să se adauge congresul dela Rodos. După aceea, Vaticanul se va miră de așa numitele noi orientări ale Ortodoxiei, departe de Roma și de Lateran.

Nu spunem acestea pentru a ne plânge, nici pentru a determina o schimbare de orientare. Constatăm pur și simplu o situație, calificoăm pur și simplu faptele, cari vin să întărească realitatea.

Vaticanul, cum am mai avut ocazia să arătăm, ar putea să ia, față de Ortodoxie, o atitudine mai logică, dacă nu și-ar uită unele din obligațiunile cele mai elementare din punct de vedere pur creștin și bisericesc. Politica lui „*non possumus*“ vrea să-și tragă consecințele în chipul cel mai roman, pânăla ultimul amănunt. Vaticanul uită însă, că, în fața politicii lui de „*non possumus*“, există o alta, din partea Ortodoxiei, impusă și mai mult de fapte, mai îndărătnică, mai eficace și mai aspră, care constă în a aminti Romei, că e greu să lovească cu piciorul în spini: *σκληρόν πρὸς τὰ κέντρα λακτίζειν* (F. Ap. IX, 5) și că vătămarea nu va fi a spinului, ci a celui care-l lovește!

Congresul euharistic dela Rodos va fi și el înscris în istorie. Va însemnă și el o etapă în istorie. Dar ea va fi — și realitatea o va strigă foarte tare — o etapă de despărțire. Niciodată o etapă spre unire, așa cum în chip greșit o va crede Vaticanul infalibil.

HAMILCAR ALIVISATOS

Profesor la Universitatea din Atena

(Tradus de TEODOR M. POPESCU)

Popasuri creștine în Drumul spre Domnul de Pr. Gr. Rădoescu și Pr. Gh. Găță, Profesori. Partea I. 1930 Râmnicul-Văloei, Tipografia Cozia a Sf. Episcopii.

După însuși titlul ce poartă, noua lucrare ieșită din teascurile tipografiei Râmnicului, ne înfățișează o serie, de predici, care, atât

pentru predicatori, cât și pentru creștinul ascultător, sunt cu adevărat popasuri sufletești în calea noastră către Dumnezeu. Aceste predici, în număr de optsprezece, la care se adaugă o meditație la încheiere, în alegerea subiectelor tratate, nu urmează nici seria predicilor duminicale și nici a sărbătorilor mari din timpul anului. Din contră, rânduirea lor pare a fi o sinteză a momentelor mai de seamă din viața Mântuitorului și a câtorva pilde date de El, la care se adaugă trei predici la zilele sfinților: Constantin și Elena, mucenicul Dimitrie și ierarhul Nicolae. Astfel, seria predicilor începe cu primul popas. „În drum spre Domnul“, urmat de „Betleemul Iudeii“, culminează cu „Hristos a înviat“ și se încheie cu „Popasul din urmă“, precedat de „Pilda Crucii“. Cu alte cuvinte, titlul se confirmă, dându-ne o serie de „popasuri creștine“ mai ales „în drumul spre Domnul“.

Dar ceace ne face să stăruiem asupra acestui buchet de predici, pentru a le face cunoscute și altor frați predicatori, este chipul alcătuirii lor și al fondului lor, care le face să iese din rândul predicilor comune. Citindu-le, rămâi mișcat de înviorarea creștină cu care sunt alcătuite, de simțământul creștin al predicatorului ce despică brazda adânc, pentru a arunca semințele, și de duhul credinței, ce dă strălucirea spirituală creștină, întregii expuneri. Ieșind din calopodul comun al predicilor, ele pot fi cetite și de credincioși, ca o aleasă literatură religioasă, ce nu rămâne la simpla literatură ce place și entusiasmează și convinge sufletul către un scop precis. Dealtfel, din citirea bibliografeii, se vede că cei doi predicatori au cetit și alte multe predici și scrieri religioase, ca ale lui Chastand, Fillion, Anby, ori ale unui Inocențiu arhiepiscopul Odesei, și alții.

„Deniile“ spre exemplu (pag. 73—77), ne scot dintr'o predică obicinuită, întrucât sunt mai mult o meditație religioasă, cu caracter descriptiv, asupra unei denii localizate ca timp și loc. Pentru cetitori, o lectură admirabilă, iar pentru predicator un subiect sugestiv. Crâmpoie de duiosă psihologie religioasă din adâncul vieții ortodoxe, pe cărările misticii și simbolicii ortodoxe, se desprind din Cuprinsul „Deniilor“. Este vorba despre denia Canonului celui mare al lui Andrei Criteanul, din care este luat ca moto: „suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?“. Rugăciunea se face seara, în sfântul schit al Frăsineilor, luminat „numai de lumina aurie a celor peste douăzeci de candelă“. „În atmosfera pe jumătate întunecoasă a Bisericii, chipurile „ce intră și umblă sfios dela icoană la icoană, făcând cruci „și bătând mătăanii, par a fi umbre din alte lumi ce vin la întâlniri „pioase cu sfinții de pe icoane, cari șoptesc buzelor ce-i sărută, grai de „mulțumire pentru aceste vizite dorite...“ (p. 75—76). În chipul acesta sunt priviți credincioșii, slujitorii, rugăciunile și biserica însăși cu tot fastul ei pios, pentru a ne lăsa să întrevădem paza mistică ce poartă sufletele mai presus de valorile lumii, pentru a le da întâlnire luminoasă cu sfinții și cu Domnul Iisus.

„Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?“ sunt „lovituri ce bat într'una la ușa Conștiinței ascultătorilor, cu putere din „ce în ce mai mare“.... Candelele încep a-și micșora lumina, câteva „pălări și pocnituri încete se sting. Par stele căzătoare ce cheamă l.

„ele fiindte omenești pe care vor să le mute din lumea de aici..... In „drumul spre casă, credincioșii voioși, sunt ca o trupă mulțumită, după „o luptă câștigată. Fiecare merge spre odihnă, ducând cu el mulțumirea „biruinței, după lupta cu sine însuș. E cea mai mare biruință“ (p. 77).

Sunt locuri și stări sufletești, pe care le-am trăit și le trăim cu toții, fără să le evidențiem și să le adăncim mai mult înțelesul. Autorul are tocmai acest mare merit, de a ne adânci privirile dincolo de lumina candelii, de strălucirea exterioară a icoanei, ori de cărările bătătorite ale sufletului. Are meritul de a trezi la viață, tainele Misticismului nostru ortodox, care, pentru sufletele ce nu-l cunosc, este sau întuneric orbitor, sau forme și vorbe moarte de veacuri. Suprema biruință a luptei sufletului cu sine însuși, vine în chip firesc pentru tot sufletul care și-a uitat glia de țărână, și pe nourii rugăciunii s'a înălțat în lumea sfinților și a rugăciunilor lor, pentru a se împărtăși mai de aproape de lumina și grația lui Dumnezeu. Iată de ce o asemenea meditație religioasă, ori predică, poate fi cu adevărat sugestivă predicatorilor noștri. Și nu este singura din care albina amvonului ortodox, poate lua ceva pentru fagurile din care să împărtășească pe ascultători. Predica „Hristos a înviat!“, ar merita să fie publicată în întregime, ca predică model (p. 78—82), pe paginile acestei reviste.

Cei doi autori, preoți și profesori, sunt cunoscuți în lumea clerului nostru. Dascălul și elevul și au dat mâna la lucru, pentru o lucrare reușită. Părintele Ieonom Stavrofor Gr. Bădoescu, profesor de religie la Râmnicul-Vâlcei, dascălul celui de al doilea autor, ne-a fost spiritual și profesor la serii întregi de candidați la preoție, ce au făcut seminarul la Râmnic. Este și astăzi același predicator, astăzi încăruntit ce predică cu ochii înlăcrămați ca și altădată, când ne înviora sufletele pentru sacerdoțiu. Prodigioasa activitate pastorală ce o desfășoară în afară de catedră, l-a făcut să fie clasat în locul de frunte, între Clericii Olteniei, de către Sf. Episcopie. Experiența de Spiritual de seminar, director de Seminar, director de Episcopie și Profesor, l-au întărit mai mult în vocația de Predicator convingător. Părintele Gh. Gâță, profesor de limba română la Târgu-Jiului, fost Misionar al eparhiei Râmnicului, reușește să-și inaugureze începutul, printr'o colaborare frumoasă și cu succes. Sorisul său ne este cunoscut și prin foaia creștină bilunară „Pâinea Vieții“ din Târgu-Jiu.

Cu acestea spuse, recomandăm lucrarea fraților noștri preoți predicatori.

Preotul M. BULACU

N. Noguier de Malijay: „**Le Saint Suaire de Turin**“ (Sfântul Giulgiu de la Turin), volum elegant de 114 pagini, în format ceva mai mare ca al revistei *B. O. R.*, cu 54 ilustrațiuni și planșe fotografice în text. Paris, 1929; prețul 25 franci francezi.

Cu această lucrare, abatele *N. Noguier de Malijay* adaogă încă una la cele ce s'au scris până azi despre Sfântul Giulgiu al Mântuitorului. Zic încă una, pentrucă până acum s'au mai scris, cu privire la acest subiect, încă 133 de lucrări: întâia în 1581; 2. în 1585; 3. în 1596; și așa mai departe, până la aceasta de acum, care este a 134-a.

Autorul pune în fruntea cărții o pioasă *dedicație*:

„*Lui Christos-Rege*“

„Emmanuel,

„Alfa și Omega al existenței noastre;

„Soarele dreptății,

„Care încălzește, face să rodească, luminează;

„Mântuirea Neamurilor,

„Ajutorul păcătoșilor, al nevoiașilor și al amărăților;

„Lui Iisus Fiul Mariei,

„Mântuitorul nostru, Invățătorul nostru,

„Fratele nostru, prietenul nostru,

„*Dedic aceste pagini,*

„Ca El să le binecuvinteze;

„Să sfințească și să să dea roade

„Prin Grația Lui veșnică

„Adevărilor ce sunt demonstrate aci“.

Scopul cărții este de a dovedi istoricește și științificește, că Mântuitorul a binevoit ca urmele Trupului Său să rămâie pe Giulgiul în care a fost înfășurat după coborârea de pe Cruce, și în care a fost îngropat; că El a îngăduit ca această sfântă pânză, cu toată fragilitatea ei, să se păstreze dealungul veacurilor până azi, când geniul omului, prin mijloace științifice, a putut identifica, cu o aproximație aproape matematică, acest Giulgiu; că, cu toate vicisitudinile vremii, omenirea cu voia lui Dumnezeu, are încă o probă materială și pipăită despre existența Lui trupească în lume; despre patima, moartea și Învierea Lui.

Autorul cercetează chestiunea din mai multe puncte de vedere: istorie, științific, exegetic, estetic.

După ce descrie, cu deamăruntul, formatul Sfântului și Adevăratului Giulgiu, azi aflător, precum zice, în „Capela Sfântului Giulgiu din Turin“, lung de 4,36 m. și lat de 1,10 m., — pășește în studiul propriu zis.

Sfintele evanghelii (Mat. 27, 59; Marc. 15, 46; Luca 23, 53; Ioan 19, 39—40;) spun lămurit că Trupul Mântuitorului, după ce a fost dat jos de pe Cruce, a fost înfășurat în Giulgiu și pus în mormânt.

Dar ce s'a făcut acest Giulgiu după Înviere? Sfintele Evanghelii spun numai că El a fost găsit în mormântul gol; încolo, nimic. Și Părinții Bisericești nu spun nici ei nimic. Toemai în sec. 4-lea Sfânta Elena, mama primului împărat creștin, Constantin, găsește relieviile Adevăratei Cruci.

Intru cât privește Giulgiul, istoricul bizantin, Nichifor Callist, în a sa *Istorie Bisericească*, scrie că *Pulcheria*, împărăteasa Orientului, zidind în Constantinopol (la anul 436) o biserică în cinstea Maicei Domnului (*Vlacherna*) a așezat aci, cu mare evlavie, și pânzele de înmormântare ale Mormântului, pe care le primise dela împărăteasa Eudoxia (soția lui Teodosie II). Autorul, citind pe *Braulion* (Sfânt catolic), crede că dăniea a fost obiectul *originar*, „pentrucă ar fi fost peste putință ca Apostolii să nu fi avut grija de a păstra sfintele rămășițe găsite în sfântul Mormânt“ (nam non puto neglectum esse...).

Față de vicisitudinile și nesigurantele timpurilor, Sfântul Giulgiu

a fost însă dosit și păstrat cu pioasă grijă și taină, în diferite localități din Orient, până în veacul 18, când a apărut în Occident, adus din Orient de Cruceații Cruceaiei IV. Arată apoi lungă și îndelungată peregrinare prin Occident, până ce, în cele din urmă, a ajuns în Capela din Turin, unde este adorat azi și unde e expus cu osebită solemnitate vederii și închinării obștei credincioșilor la intervale de decenii.

Mai departe, Abatele De Malijay, caută să stabilească *identitatea originară a Sfântului Giulgiu dela Turin*, prin numeroase considerațiuni și dovezi de natură științifică (analize chimice și fotografii) asupra urmelor (amprentelor), petelor de sânge, atât faciale, cât și dorsale, lăsate pe el de Sfântul Trup însângerat ¹).

Este foarte interesant de a ceti cum probează că petele de pe Giulgiu coincid fără greș cu instrumentele și cu felul de tortură al Romanilor în vremea Răstignirii. Documentează apoi că urma, pata amprenta) de pe Giulgiu, din dreptul coastei în care a fost împuns de către sutaș, la analiza chimică s'a dovedit că provine din „sânge mort”, iar nu din „sânge viu”. (Sângele viu are o compoziție chimică, iar cel mort alta). Acest fapt autorul îl arată spre a-și susține teza în legătură cu relatarea Sfintelor Evanghelii, că Mântuitorul *a fost împuns în coastă după ce murise*. Accentuiază că urmele de sânge de pe Giulgiu fac, cu cea mai mare precizie, dovada batjocoririi cu cununa de spini.

Găsim, în cartea lui De Malijay, o lungă serie de noutăți importante, cum, de pildă :

Că Mântuitorul n'a fost răstignit în chipul în care lumea e obișnuită a-și închipui răstignirea : adică cu mâinile întinse pe brațele unei cruci regulate ; *ci a fost, pur și simplu, „spânzurat pe lemn”, cu palmele străpunse cu un singur piron, una peste alta, d'asupra capului ; și că picioarele i-au fost de asemenea amândouă, unul peste altul, străpunse tot de un singur piron.*

Stăruie în a documenta că amprentele de pe Giulgiu arată corpul torturatului *dăulat* : umărul drept lăsat sub nivelul celui stâng și că amprentele mai dovedesc că întregul sistem drept al corpului a fost dăulat în acest chip, ceia ce este și absolut firesc. Doar Christos n'a pozat pe Cruce, ci a pățimit, s'a zbătut și a murit !

Că chiar biologiștii de la Sorbona au rămas nimiți de deosebirea, dintre natura sângelui curs din rana din coastă și cellalt.

După ce studiază biciuirea (flagelațiunea) prescrisă de legile penale romane și după amprentele de pe Giulgiu, cu ajutorul planșelor fotografice, arată cum chiar și urmele feței imprimate pe Giulgiu corespund exact brutalităților la care a fost supus Iisusul nostru.

De Malijay vede și Grația Provedinței întru păstrarea acestui Sfânt odor, care, fără colaborarea acestei Grații, îmbibat de sânge, cum eră, și deci predispus unei grabnice distrucții, totuși a durat 2

1. Pete, cari au permis pe cale pur științifică reconstituirea adevăratei figuri umane a Mântuitorului. Din această reconstituire, rezultă, că Mântuitorul a avut o talie de 1 m. 80, în opoziție cu Binet-Sanglé, care susține că Mântuitorul a fost mărunț de statură, lucru care a făcut pe Zacheu să se sulte în dud ca să-l vadă.

milenii; și termină citând cuvintele celebrului profesor *Yves Delage*, *Membru al Institutului și liber-cugetător*, rostite în prezența Corifeului liberei-cugetări, *Chimistul Marcellin Berthelot*¹⁾, *secretar perpetuu*, în memorabila ședință a Academiei de Științe dela 21 Aprilie 1902:

„Christos, a spus Yves Delage, *El însuși s'a imprimat pe acest Giulgiu*. Că, dacă nu El, atunci cine e? Un condamnat de drept comun, martirizat ca Christos? Dar atunci cum se explică nobleța care se citește pe această figură“¹⁾.

Lucrarea Abatelui N. Noguier de Molijay este o lucrare, pe cât de pioasă, tot pe atât de valoroasă, pe care o poate ceti orice creștin, cu acelaș folos cu care citește *Urmarea lui Christos* de Gersin. Eu, în această recenzie, am atins numai suprafața ei. Pătrunderea mai în lăuntru ar fi necesitat spațiu mai mare în revista *B. O. R.* căreia am destinat-o; și zgârcitul ei dictator (A. I. S.), Cerberul crunt, care e în stare să găsească o mie de noduri pe un centimetru de papură, m'ar fi acoperit de dojană.

Cine îi va simți nevoia să și-o procure, că după ce o va ceti, se va simți folosit și răsplătit și de timp și de cei 25 franci francezi, cât va da pe ea.

Economul Stavrofor MARIN ILIESCU,
Paroh în Atârnați-Teleorman.

Dr. Grigorie Comșa, Episcopul Aradului, **CREDINȚA CARE LUCREAZĂ. Chemări către laici și fețe bisericești**. Arad. Tipografia Diecezană, 1931. Volum de 97 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 30 de lei.

În acest volum ieften, Prea Sf. Sa Episcopul Grigorie al Aradului ne mai dă un volum, plin de citirile culese din frământările și nevoile vremilor. Prea Sf. Sa citește mult, culege și ne dă, în dese volume, fel de fel de fapte pe care le află și de tâlcuiri pe care citirea lor i le zmulge. Deci, printr'o asemenea citire, prin urmărirea scrisului acestui vlădică scriitor, cititorul află o mulțime de fapte din fel de fel de tipărituri și tot atâtea gânduri spre care acele fapte te îmboldesc.

În 24 de bucați, vlădica autor ne arată încercările credinței, în feluritele împrejurări ale vieții, izbânzile ei, puterea ei, slăbirea ei, când nu are cine o sluji, peste toate însă, rodnicia ei. Prea Sf. Sa dorește ca fiecare să ia cunoștință de acestea pentru a-și lua partea de sarcină la ducerea credinței creștinești în toate părțile obștei noastre.

Am putea numi această scriere o carte de probleme. În adevăr, în fiecare bucată, ai înainte priveliști ale vieții, întâmplări, gânduri nouă care răsar din întâlnirea cu oamenii. În fiecare din ele vezi chipul de a introduce credința în sânul vieții prin alte mijloace și prin alte

1. Mort de curând și îngropat cu funeralii naționale în Pantheon (Paris).

1. Yves Delage, savantul care a studiat cu *Vignon* în laboratorul său de la Sorbona chestiunea „Sfântului Giulgiu de la Turin“, a făcut în *Revue Scientifique* dela 31 Mai 1902, și această observațiune, care îl face o deosebită cinste: „Am fost fidel adevăratului spirit științific tratând această chestiune, stăpânit numai de grija adevărului“.

împrejurări. Am mai putea numi această carte : mersul credinței printre cotiturile vieții. Căci oridennde te întorci și privești viața, în cele 24 de împrejurări în care episcopul autor te așează s'o privești, ai tot atâtea împrejurări deosebite, în care este vorba să lucrăm prin aceiași unealtă a credinței.

Cartea aceasta este și ea însăși o trăsătură de viață. Indeamnă la lucru, la pășire pentru treburile credinței, dar este și ea un astfel de lucru. Cine o citește este mai voios, mai săritor la treabă pentru astfel de lucruri.

Am putea-o numi credința în faptă. De aceia ea este material pipăit. Este cu totul departe de înfățișarea credinței numai prin meșteșugul vorbelor- Aioi nu e lucru abstract, nu e catehism, nu e privirea curat teoretică a lucrurilor credinței, ci este însăși credința, în părăsirea ei bărbătească dealungul vieții.

Trebuie să mărturisim că citirea unei astfel de cărți face bine și ne face plăcere s'o putem înfățișa ca atare cititorilor noștri. Toți ceice o vor citi vor petrece câteva ceasuri plăcute și se vor bucura că au aflat atâtea fapte care sunt de tot interesul.

Arhim. SCRIBAN

O revistă școlărescă seminarială. De nouă ani de zile, apare la Buzău, fără întreruperi, o revistă literară-culturală de o profundă modestie, dar care cuprinde, în paginile ei, o nespusă comoară de simțăminte și ideal tineresc. Revista „*Muguri*“ este un mijloc de formare continuă a sufletelor și cugetelor ourate ale seminariștilor din Buzău, apărând sub îngrijirea profesorilor de acolo și a elevilor mai răsăriți. Ea a luat ființă dintr'o necesitate sufletească de după rășboiu, din îndemnul mult regretatului preot *Const. Provian*, fost director al seminariului, și al profesorului *D. Mărăcineanu*. Școala, care dă numai ultimele rezultate ale științei, fără însă a-l învăța pe tânăr s'o caute, s'o găsească și s'o cucerească, să mișce toate forțele ascunse ale spiritului, ea este de prisos. Școala e un laborator, în care toți trebuie să fie tovarăși de lucru : profesori și elevi, (Francesco de Sanctis, *La Scuola*, în „*Saggi Critici*“, vol. II, ed. Treves, 1914). Revista *Muguri* nu este altceva decât înfăptuirea acestor idei. Colaboratorii ei sunt profesori și preoți de mai târziu. Deci, „trebuie să se știe că revista e departe de a fi numai o arhivă pentru ce compun „niște copii“, și adesea cuprinde lucruri pe cari se întâmplă să nu le găsești aiurea“. Ea are chemarea de a păstra gândurile tinerelor vlăstare în atmosfera curată a idealismului, și de a-i învăța să cioplească fraze gândite sănătos, și apoi cu migală de artist destoinic să le așeze pe hârtie. Ea are menirea de a forma oameni folositori Bisericii și neamului. Ii urăm mulți ani.

S.-VERNA

INSEMNĂRI MĂRUNTE

VORBE DE AUR.

1. In veacul XV, domnia în Aragonia un rege temător de Dumnezeu, *Alfons*. El văzu odată că niciunul din curtenii săi nu spunea rugăciunile, când se așeza la masă și când se ridica. Atunci îi pofti odată pe toți la masă. Când s'au pus mâncările la masă, s'au așezat cu toții fără să se roage și au început să mănânce. Foarte s'au mirat însă când, deodată, intră acolo un om murdar și zdrențuit și, fără să întrebe pe cineva și să ceară voie, se așază și el la masă între ei.

Cu toții priveau nerăbdători la rege și așteptau să-l dea afară. Regele, care însuși orându-se aceasta, era liniștit și lăsa pe cerșetor în voie. Acesta mănca și bău după plac, își șterse gura cu mâna și, fără să se închine înaintea regelui, părăsi sala. „Ce om obraznic și rău crescut“, au strigat toți curtenii. „Se poate oare răbda așa ceva“? „Așa“, răspunse regele, „nu vă place?. „Acest cerșetor este icoana vie a voastră. După cum a venit el nepoftit la masă și s'a îndepărtat fără să mulțamească, așa faceți și voi toți! Eu nu am văzut ca unul din voi să fi spus rugăciunile înainte de masă și să fi mulțămît lui Dumnezeu pentru darurile sale“.

2. Un țăran stătea de vorbă odată cu un orășan despre seceriș. Țăranul spuse: „Va fi cum va da bunul Dumnezeu“! Orășanul răspunse râzând: „Da! Așa se spune la țară, acolo se mai crede în „Dumnezeu“, „Nu-i mirare, răspunse țăranul“ că voi la oraș faceți altfel. Voi toată ziua nu vedeți cerul și deacea nici nu vedeți pe Dumnezeu. Noi îl vedem în toată ziua și, dacă nu-l vom mai vedea, este peirea noastră.“

3. Un copil greu bolnav urma să fie operat. Medicul voi să îndepărteze pe mama „sa din sala de operație zicând: „O mamă nu poate suporta să vadă aceasta“.

Atunci mama arată icoana Mântuitorului în brațele Maicei Sale din sală și spuse: „Nici această mamă n'a fugit când l-au răstignit pe cruce pe Fiul ei“.

4. Mistical *Rujsbroek* povestește următoarele: Unei femei credincioase i se arată odată, pe când se ruga în camera ei, Domnul Iisus Hristos în chip de copil, care se așază lângă dânsa. Deodată bătu cineva la ușă, ea deschise și vede un bolnav care cerea ajutorul ei.

Fără să se gândească mult, lăsa pe Domnul și îngrijii de bolnav. La întoarcere, află, în loc de Iisus-copilul, pe Iisus-bărbatul. Mirată, spuse: „O Doamne! Cum te-ai făcut mare în așa scurt timp?“ El răspunse: „Deacea m'am făcut mai mare în inima ta, pentru că tu ai îngrijit și ajutat pe aproapele tău“.

5. Un rabi a fost întrebat de un ucenic al său: „Învățătorule! când să mă pregătesc pentru moarte“? Rabi răspunse: „Ajunge dacă faci aceasta cu o zi înainte de moarte. Dar, în-

vățătorule, eu nu știu când am să mor. Deaceia încep chiar astăzi cu pregătirea“.

6. Este grozav când te gândești că mii și mii petrec Duminica dimineața în somn, suleminiri, beții și alte deșertăciuni lumești, pe când Dumnezeu îl așteaptă la biserică. Cât de pustie și fără scop trebuie să fie întreaga săptămână. Și luna are scopul ei în ritmul vieții supranaturale. Gândeți-Vă la schimbările ce le aduc lunile în decursul anului, la schimbările ce le produce anul în viața omenească.

7. Regele *Venzel* al Boemiei (1378—1400), un domn rău și necredincios, căzu prins într'o luptă. Aici începu să creadă în Dumnezeu și să se roage. Unul din supușii săi îl întrebă: Bagide-seamă deosebirea între un rege și un prizoner? Regele răspunse: „Pe când eram rege, mă gândeam la cele pământești, acumă mă gândesc la cele cerești; pe când eram rege, trăiam pentru mine, decând sânt în cătușe trăiesc pentru Dumnezeu“.

8. Credința este un copil al oamenilor mici. Dacă se află la cei mari, atunci este un copil adoptat, sau servește lor de viziteu pentru a-i însoți la cer sau este un servitor, care are să se grijească de hainele sale de sărbătoare.

9. Sf. Antonie, un pustnic din Egipt, a avut o vedenie. Sub amvonul unei biserici, pline de credincioși i s'a arătat diavolul împletind o mare rețea pentru a prinde pe creștini. Ochiurile rețelei, făcându-se tot mai înguste, Antonie întrebă spăriat: Vai! Cine oare mai poate trece prin rețea? Un glas îi răspunse: „Umiliința“.

10. Dacă fruntea noastră ar fi o oglindă ca să poată ceti oamenii gândurile noastre cele mai ascunse, adese ori ea ar da de gol că amabilitatea și modestia noastră sunt o minciună; atunci am avea pricină să acoperim repede oglinda aceasta. Inima noastră să fie un templu a lui Dumnezeu, iar dacă privim mai adânc în templul lui, atunci vedem într'însul stând un fariseu, care spune: „Îți mulțămesc, Doamne, că nu sânt ca ceilalți oameni“.

11. Judecata cea de apoi de Rubens înfățișează pe oamenii osândiți, cari se prăbușesc în adâncime, apăsați de propria lor greutate. Ei nu mai au pământ sub picioare. Dar în căderea lor, fiecare caută să se țină unul de altul. Unul cuprinde trupul altuia, crezând că acesta îl va putea salva de la prăbușire. Dar acesta singur de n'are ce să se ție. Aceasta este lipsa de solidaritate între oameni. Fiecare caută eul său; totdeauna, când cineva ne devine prieten ca să afle în noi un suflet, care să-l înțeleagă la nevoie, atunci observăm că nu-i putem împlini dorința, căci singuri avem nevoie de un razim ca să putem sta.

12. Ajunge ca fumul dintr'un horn să acopere ochii noștri pentru a ne împedeca să vedem o privești frumoasă. Așa acopăr grijile, necazurile, lipsurile și durerile noastre lumina soarelui bunătații lui Dumnezeu și întunecă toate bunurile ce le primim de la El.

LA RUGĂCIUNE...

Către Tine, Doamne, îmi îndrept inima, cugetul și voința și cer cu ardoare să-mi deschizi mintea, să Te preamăresc pentru toate câte mi-ai dat mie.

Am văzut că sunt cel mai nevrednic al Tău slujitor și mă rog Ție să mă ierți pentru slăbiciunile firii, care întotdeauna, cu voe și fără voe, mi s'au pus în calea umilitului meu suflet.

Dă-mi putere să răzbesc cu duhul meu cele mai nepătrunse căi și fa-mă călăuză și lumină celor ce au trebuință de ajutorul Tău.

Mărturisesc, din adâncul cugetului meu, marea mulțime a păcatelor mele și nu sunt vrednic a mă apropia de Tronul Dumnezeirii Tale; dar totuși cunoscând marea Bunătate, cutez a mă apropia de Tine în ceasul acesta. Luminează-mă! Că Tu cunoști trecutul faptelor mele și știi cugetul meu și neclintită încredere în viața ce va fi veșnică în cealaltă lume. Cred că slujba ce mi-ai încredințat nu am nesocotit și nu m'am făcut priveliște lumii cu scandal; iar de am și greșit cumva, cer iertare Ție, unul Dumnezeule, care nu ține minte răul.

Văd că am deschis ochii, pe această lume, prea târziu și nu am fost cu judecată lîmpede pentru o mai bună agoniseală a faptelor bune mântuitoare sufletului meu. Nu-mi este iertat a cărti împotriva voii Tale celei sfinte și astfel zic: Fie Voia Ta!

Ai în pază sufletul meu și-l încredințez cu toata nădejdea în mâinile îngerilor Tăi, când vei binevoi a mi-l cere din această călătorie.

Mă rog Ție, Dumnezeule, păzește poporul nostru binecredincios și pe Prea Înălțatul Regele nostru îl întramează puternic cu credință și bună înțelepciune să biruie toate uneltirile Satanei.

Tu, Doamne, mi-ai ajutat de am văzut lucruri și fapte ce nu le pot pomeni, rămând ca urmașii noștri să dezlege singuri calea și greutatea ce li se deschide în necunoscut; așa precum și noi am căutat și am aflat, că de la „Tine este toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit“.

Dă, Doamne, copiilor Tăi suflet curat și nu-i lăsa sărmani, pentru că ei nu te-au văzut pe Tine; iar eu te-am văzut și am cunoscut în sfințele noastre cereri că Tu ești Dumnezeu în veci și nu este minciună la Tine, iar cei ce se împotrivesc căii Tale celei sfinte se poticnesc în adânc...

Fă-le și copiilor Tăi parte de-o soartă mai fericită și-i îndreptează să cunoască adevărul Dumnezeirei Tale. Am cunoscut prin vedenie că Tu te-ai descoperit mie în multe locuri și în felurite chipuri; dar mai pre sus de toate și mai arătat am descoperit că Tu ești de față, când am căzut la rugă ferbinte, în timpul sf. leturghii, și am prea mărit Dumnezeirea Ta. Eu te-am iubit pe Tine și am dat din inimă tot ce-am putut da și copiilor Tăi, atât cu cuvântul, cât și cu fapta, spre a fi aleși Tăi.

Acum văd că m'ai auzit pe mine din Cerul Tău cel mai pre sus de ceruri și ruga mea este izvorită din adâncul inimii mele.

Intărește-mă cu Duhul Tău! Ca totdeauna să pot lăuda minunile Tale și să binecuvintez făpturile ce sunt înaintea noastră.

Ridică-ne în vremea rugăciunii și ne dă toată puterea să veghem spre a nu cădea în ispită..

Fă-ne vrednici de Darul Tău ca într'un gând și într'o voință să Te preamărim pentru toate ce ne-ai dat, aducându-ne aminte la ziua judecării de faptele săvârșite pe acest pământ; și să nu ne lepezi pe noi dela fața Ta, ci tot mai cu ferbinte dragoste apropiindu-ne de Tronul Dumnezeirei Tale, să ne învrednicești de Darurile cele bogate și de lumina Ta cea pururea fiitoare și să petrecem cu Tine cu toată simțirea cugetului și voința noastră în veci, Amin!

Pr. M. IONESCU

Costieni R.-Sărat

Ș T I R I

Despre cercurile culturale la sate.—D. N. D. Petrescu-Zoița, inspector școlar secundar, scrie, în ziarul *Curentul* dela 1 Februarie a. c. că, la cercurile culturale de mai nainte, se adunau preoții la un loc cu învățătorii, dar că această ședere frățească, la cercetarea aceluiași griji pentru sate, a încetat. Totuși, zice domnia sa, nu este chip mai bun pentru buna îndrumare a satelor decât ca acești apostoli să lucreze cu puteri unite. Ei nu trebuie să-și peardă vremea în întocmiri politice, ci să lucreze umăr la umăr, fiindcă numai așa satele pot înflori. Dacă este obiceiul ca să se trimeată în sate alte organe pentru propovăduire sufletească, aceștia nici pe departe, spune d. Zoița, nu au puterea preoților și a învățătorilor. Țăranul nu crede pe propagandiștii veniți dela oraș, ci spune despre ei: «Cum să nu vorbească, dacă au leafă bună și li s'a dat poruncă să glăsuască așa?» Sfatul dela necunoscuți nu prinde. De aceia nimeni nu poate în sat ce pot preoții și învățătorii. Sătenii noștri cu aceștia își duc zilele. Dacă este așa, și domni dela cârmă tot pe preoți și învățători trebuie să-i aibă în vedere pentru îndreptarea satelor. Să se îndrepte către ei și să se slujească de ei.

Nici ședințele de radio, nici ambulanțele culturale nu fac vreo ispravă. Ele sunt mijloace de a face treabă fără preot și învățător, dar fără ei nu pot izbândi.

Cu prilejul congresului preoțesc de astă toamnă, s'au făcut frumoase declarațiuni, din partea organelor școlare, pentru lucrarea în tovărășie a preoților și învățătorilor. A fost un glas frumos care s'a auzit din gura d-lui Toni. Totuși până acum nu se vede înfăptuit nimic și d. Petrescu-Zoița are dreptate să dorească a vedea această împreunare a puterilor satești.

Noi însemnăm cu plăcere aceste cuvinte ale unui organ școlar și le dăm în știrea preoților noștri.

Plere Duminica. — Ziarul *Mișcarea* dela 14 Fevruarie a. c., prin condeiul redactorului *Th. Constant*, spune că, încă cu 2—3 săptămâni mai înainte, a arătat că Duminica nu mai este cinstită ca zi a Domnului și că toate întrunirile se fac în această zi.

Aceasta o spunem noi de mult. Lucrul însă se înteește până în așa măsură, că și ceice nu au grija ei, cum o avem noi, au început să se mire. Și adaugă scriitorul că și ziarul *Dreptatea*, care este organul ocârmuirii, spune că Duminica nu mai este ziua Domnului. Amândouă spun aceasta cu privire la întrunirile care se țin în această zi. Dar ar putea spune și despre prăvăliile care țin deschis. De ce însă ocârmuirea nu ia măsuri?

Directorul general dela Culte.—D. *Teodor Păcescu*, inspector general al Ministeriului Cultelor, a fost însărcinat să cărmuiască direcțiunea acelu Ministeriu, pe care mai înainte o cărmuia d. *St. Brădișteanu*. Aceasta pe vremea suspendării d-lui Brădișteanu, al cărui proces este în curs.

Morți din beție în America. — O telegramă din New-York' cu data de 23 Fevr. a. c., a agenției telegrafice *Rador*, spune că în anul 1930 au fost înscrise 1925 de morți, pricinuite de beție, fie deadreptul, fie prin înrâurirea ei. Raportul medicului șef spune însă că acestea nu sunt toate și că fără îndoială și alte sute de inși au murit din beție, fără să fie trecuți ca atare.

Apărătorii Duminicii. — Intre atâția călcători ai Duminicii, pe care noi li dăm de gât de atâtea ori, cu atât mai mare bucurie trebuie să pomenim de ceice sunt apărătorii ei. Singura părere de rău trebuie să ne fie că, pe când între călcători sunt oameni dintre cei mai sus puși, între apărători sunt tot oameni modești, cu atât mai de prețuit, cu cât fac aceasta fără a fi sprijiniți pe temelile stării lor. Intre aceștia, cei dintâi și care luptă mai de mult sunt slujbașii din lumea negoțului, cuprinși în tovarășia lor numită *Generala*. Rareori, când au vreo întrunire, să nu pomenească de odihna duminicală, iar uneori vorbesc numai despre aceasta. Mai în urmă, s'au alăturat la această luptă lucrătorii bărbierii. Aceștia au început a se aduna și a se scula împotriva bărbierilor proprietari de bărbierii, care vor să ție deschis Duminica și care și țin deschis, cu îngăduința poliției, care se face că nu vede. Aceștia, de mai multă vreme, sub cărmuirea unuia mai mare al lor, numit *Marin Ionescu*, se mișcă pentru desființarea legii odihnei duminicale. Până acum n'au izbutit. Totuși fac așa cu legea, că este cași cum ar fi desființat-o.

În fața lor, se ridică acum tabăra cealaltă, a lucrătorilor. Ei au interese protivnice. Lucrătorii vor să aibă Duminica slobodă, că au muncit toată săptămâna. Ceilalți însă nu, ci să se mai muncească și Duminica. De aici încordare între unii și alții, care va ajuta la păstrarea neștirbită a legii.

Lucrătorii au avut de curând o întrunire a lor în Bucu-

rești, Joi, la 12 Martie a. c., în care s'au ridicat împotriva pof-telor stăpânilor. Aceștia își ținuseră întrunirea lor ceva mai înainte cu *Marinul* lor, care, în adunări mai vechi, făcea argu-mentări frumoase că, după cum cofetăriile lucrează Duminica mai de zor, așa trebuiesc lăsate și bărbleriile. Se înțelege, do-vadă ca de bărbier, că nu se potrivește de loc una cu alta.

Noi cu plăcere am luat cunoștință despre răsărirea mal vie a lucrătorilor pe acest câmp de luptă și le urăm tot sporul. Suntem de părere că preoții ar trebui să-i ajute și că la alte adunări să se ivească și preoții între ei, luând cuvântul și spri-jinindu-le lucrarea. Nu e potrivit să se lupte alții pentru Dumi-nică, iar preoții, pe care-i privește mai de aproape, să privească fără interes asemenea lupte.

O conferință a unui episcop rus. — O telegramă din Buda-pesta a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 4 Fevruarie a. c., vestește că episcopul rus *Serafim*, izgonit din Rusia, a ținut o conferință în Budapesta, în ziua de 3 Fevruarie a. c., vorbind despre prigonirile religioase din acea țară. Conferința a fost pusă la cale de *Federațiunea asociațiunilor sociale*. După conferință, s'a alcătuit un protest, la care s'au alăturat reprezentanți ai mai multor biserici creștini.

Zile negre asupra Patriarhiei din Constantinopol. — De câțiva ani de zile, încetaseră prigonirile asupra Patriarhiei noastre din Constantinopol. Dela venirea pe scaunul Patriarhiei Ecumenice a Patriarhului de azi, I. P. S. *Fotie*, bărbat blând, cu ținută dulce și cu îndemânarea de a umbla cu lumea, se credea că lucrurile s'au liniștit cu totul. Iată însă că acum vin vești că organele stăpânirii turcești din Constantinopol au luat-o iar turcește, ne mai voind să recunoască Patriarhului titlul de Pa-triarh și dându-i-l numai pe cel de „baș-papaz“, adică protopop. O adresă cu această titulatură a fost înapoiată de Patriarhie și cu drept cuvânt. Ziarele din Atena duc o vie luptă de condei în această privință, pentru sprijinirea Patriarhului și, prin agenții telegrafice, au împrăștiat în toată lumea veștile despre scrisul lor și despre fapta Turcilor. La noi, d. *Nichifor Crainic*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău, a scris un vrednic articol întru apărarea drepturilor Patriarhului în *Universul* dela 16 Martie a. c.

Chestiunea trebuie tratată și tâlcuită în toate ziarele și ti-păriturile noastre, pentruca toți cititorii să fie hrăniți cu gândurile de apărare a ortodoxiei și a sări în sprijinirea fraților urgișiți.

Facultate de teologie catolică la noi. — Vlădiciei Bisericii uniate dela noi, într'o adunare pe care au avut-o la Blaj, la începutul lui Martie a. c., au hotărât înființarea unei facultăți de teologie catolică în România, în care să poată studia uniații și catolicii. Au hotărât să facă mijlociri în această privință pe lângă guvernul nostru. Până la înființare însă, au cerut ca academiile teologice de azi să poată da diplome de licență.

Episcop în călătorie la Locurile Sfinte. — Prea Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului pleacă spre Locurile Sfinte la începutul lui Aprilie. După oarecare oprire la Alexandria și Cairo, va fi acolo în joia cea Mare. Va fi însoțit de Păr. Arhimandrit Dr. *Filaret Jocu* din Sf. Mitropolie dela București.

Patriarhul României către un profesor englez. — Ziarul *Oxford Times* ne aduce la cunoștință următoarele:

„Patriarhul României Dr. Miron Cristea a trimis portretul său d-rului Goudge, profesor de teologie, ca semn de recunoștință pentru bunăvoința arătată de acesta către biserica ortodoxă de răsărit. Darul a fost prezentat de d. George Geles, student în teologie la colegiul Oriei, Oxford“.

Această știre e dată și în ziarul „Oxford Mail“, care dă și chipul I. P. S. S. Patriarh Miron.

Memoriul Episcopului Nicodem. — Prea Sf. Sa Episcopul *Nicodem*, starețul Mănăstirii Neamțului, a dat la lumină un memoriu, în care se plânge de rășluirile făcute de organele îngrijirii pădurilor, în paguba pământurilor Mănăstirii Neamțului. Va trebui să scriem despre el mai amănunțit.

BIBLIOGRAFIE

Dr. *Nicodim Milaș*, **CANOANELE BISERICII ORTODOXE însoțite de comentarii.** Voi. I, partea II, (*Canoanele Sinoadelor Ecumenice*). Traducere de Păr. *Uroș Kovincici*, protiereul sârbesc al Aradului, și Dr. *Nicolae Popovici*, profesor la Academia teologică din Arad. Arad, 1931, Tipografia Diecezană. Volum de 575 de pagini în formatul acestei reviste, Prețul 300 lei.

Mai curând decât ne-am fi așteptat, iată ieșită de sub tipar și această a doua parte a vestitei Tâlcuirii a canoanelor Bisericii ortodoxe, făcută de răposatul episcop sârbesc *Nicodim Milaș* al Zarei. Astă toamnă a ieșit partea I a volumului I și de atunci ne-am arătat toată bucuria noastră că începem a avea pe grai românesc această vestită tâlcuire a canoanelor noastre. Că de atunci până acum, în cele câteva luni ale iernii, a putut ieși și acest mare volum, este o mare faptă și dovedește marea hârnicie cu care traducătorii au lucrat.

Acum suntem fericiți că avem pentru studiu și acest adevărat monument al scrisului nostru ortodox. Dela cele două volume ale d-lui Profesor Dr. *D. G. Boroianu*, care au făcut o slujbă atât de însemnată învățaturii noastre despre legile bisericești și care nu-și perd însemnătatea lor nici acum, altă carte mai însemnată pe acest ogor încă n'a ieșit între noi, Acum, se înfelege, nu vor ajunge numai aceste scurte cuvinte pentru adu-

cerea ei în știrea obștei noastre bisericești, ci trebuie să privim aceasta numai ca întâia vestire. Când vom lua la citit pagină cu pagină, atunci vom vedea câte altele se pot spune despre ea. Deocamdată gustăm cea dintâi bucurie, pe care o împărtășim voioși cititorilor noștri.

Louis Vialleton, l'Origine des êtres vivants. l'illusion transformiste. (Origina ființelor vii. Inchipuirea transformistă). Paris, 1930. Volum de 395 de pagini, în formatul cărților de școală, a 13-a edițiune. Prețul 20 franci franceji.

Este cartea despre care se face acum mare vâlvă, fiindcă dovedește minciuna darvinistă.

A eșit din tipar: **MICA BIBLIE** a 4-a edițiune. Peste 400 de pag. 120 de lei, pe hârtie bună. Se găsește la Librăria *Universala*, București I, Calea Victoriei 27.

THE MOSLEM WORLD (*Lumea mohametană*), revistă trimestrială de fapte zilnice, literatură și cugetare din lumea mohametană) scoasă de *Samuel M. Zwemer*. New-York, Ianuarie 1931.

Această revistă se străduiește cu propaganda creștinească în lumea mohametană. E un volum pe o hârtie foarte bună, de 106 pagini, în formatul nostru. Directorul ei a fost și în București și a ținut o conferență în localul legațiunii americane, despre răspândirea creștinismului printre mohametani. A fost și în Dobrogea și a cunoscut de aproape pe Turcii noștri. Intr'o discuțiune avută cu el atunci, ne-a spus că acum este o clipă foarte priincioasă pentru aducerea mohametanilor noștri la creștinism. Misionarul Zwemer este în apropiată legătură cu Dr. *John P. Mott*, însemnatul creștin din America și capul studenților creștini. Dr. Mott poartă cel mai mare interes acestel chestiuni și a voit să albă o discuțiune amănunțită cu noi în această chestiune anul trecut în Martie în Atena.

MULȚĂMIRI

Epltopia Parohiei *Valea-Babei* din com. Câmpuri, Putna, aduce vii mulțămiri d-lui C. Ionescu din acea comună, pentru mai multe danii făcute bisericilor din acea parohie, și anume: 1. La biserica filială *Gura-Văii* a dat 15.000 de lei pentru împrejmuirea ogrăzii și 20.000 de lei pentru boltul și acoperitul bisericii; 2. La biserica parohială *Valea-Babei*, a dat 3000 de lei pentru clopotniță. La biserica filială *Rotilești* a dat 10.000 de lei pentru construcție. Aceste danii, zice Păr. Paroh, sunt făcute «cu aproximație», prin care nu știm ce să înțelegem, adică dacă a dat mai mult ori mai puțin decât aceste sume. Afară de acestea

Însă, d. Ionescu s'a mai ostenit și strângând mijloace pentru repararea acelor biserici, fiind tot odată și un inimos creștin, care gustă din inimă slujbele bisericii.

Dumnezeu să-l încunjure cu toate apărările Sale și să-l răsplătească din darurile Sale cele bogate cerești și pământești!

Epitropia Parohiei Sf. Nicolae din Urlești, Covurlui aduce vtile sale mulțămiri binecredincioșilor creștini, pentru daniile făcute bisericii numitei parohii, precum mai jos se arată: 1. proprietarului moșiei satului, *Ioan D. Prodrom*, și soției sale *Vasilica*, pentru reparația din temelie a bisericii și catapetesmei, costând 70,000 de lei; un rând întreg de sfinte vase, de argint, suflat cu aur, costând și acestea 7000 de lei; un clopot 14,000 de lei; un covor de lână 1200 de lei; 2. mai multor enoriași din Urlești, care au dat și ei 20,000 de lei pentru reparația bisericii; 3. d-lui *Bogdan Antonovici* din Urlești, pentru înzestrarea bisericii cu 28 de străni, strană arhierescă, un dulap mare pentru veșminte și cărți, toate costând 20 000 de lei; 4. d-lui *Andone Mocanu* din comuna Zmulți, Covurlui, pentru un epitaf de 4000 de lei; două fețe de masă 5000 de lei și un lăvicer de lână 600 de lei; 5. d-lui *Costache Costișanu*, pentru un iconostas care a costat 4000 de lei; un sfeșnic, 500 de lei; 2 serafimi, 800 de lei; o strană în altar, 500 de lei; 6. d-lui *Nicolae Prodan*, pentru un lăvicer de lână 500 de lei; 7. d-lui *Gheorghe P. Munteanu*, pentru un lăvicer de lână 500 de lei.

Dumnezeu să-i dăruiască din toate comorile sale și să-i ferească de toată întâmplarea rea și de bântuielele Celui rău!

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui Protodiacon *Ioan Belodanov*, Ismail.

Apoi te-i fi mirând Sf. Ta că de ce nu-ți tipăresc art. din Octomvrie, pe care ți l-am găsit bun; dar eu nu mă mir. Căci dacă Sf. Ta îți vezi numai cât scrii și atâta ai grijă să găsești în tipar, eu trebuie să mă zbat cumplit să împac pe atâta lume care plouă cu articole și nu știu cum s'o mulțămesc. Și mă gândesc de ce oare, când sunt atâtea reviste bisericesti, nu trimiteți și acolo și vă tot îngrămădiți aici, unde nu mai încap? Nu mai târziu decât zilele acestea, Păr. *Iliescu-Palanca* din Oltenița, mi-a scris desnădăjduit că a scos o foaie și n'are ce tipări în ea. Toți i-au făgăduit articole, cu ce tipări are, dar nu scrie nimenea. Se laudă cu 1500 de abonați, ceiace e mult pentru o foaie bisericască dintr'un orașel. Și aleargă omul la mine, cerând articole, și i-am trimis, Părinte Protodiacone. Chișinăul are nu o revistă, ci două. *Luminătorul* e mai mare ca a noastră, că iese de două ori pe lună. *Misionarul* este și el destul de mare. Sf. Ta ești basarabean... de ce nu trimiteți acolo? Vrei numai decât să fi la capitală, Bucuros. Dar pentru aceasta trebuie să mai aștepti, uneori chiar și

un an. In ce-mi trimeți, nu trebuie să mă mai dai și pe mine de muncă cu îndreptatu. Art. trimis acum este prea general ca idee. Are sfera de gândire cuoscută în materie de despărțire (Sf. Ta zicii *separație*, fiindcă ești basarabean și deci mai franțuzit oa noi) între Stat și Biserică și nu aduce nimic nou. Atunci pentru ce să-l tipăresc? Apoi mai are nevoie să fie cioplit și de mine ioi și colo, iar eu pentru aceasta n'am timp. Să ți-l cioplească cei dela Chișinău, că aceia au vreme. Deci când mai trimeteți ceva, trimeteți lucruri isprăvite, ca să nu mai avem și noi bătaie de cap cu ele. Iar în altă ordine de idei, aș spune: De ce tot lnați materii de acestea, pe care lumea le știe, și de ce ne stau înainte tot treburi prea depărtate și din apus și nu le vedem pe ale noastre? Scrie-mi despre viața creștinească la Bulgarii din Basarabia, la Nemții și Francezii pe care-i aveți acolo. Scrieți despre tipăriturile oare umblă printre ei, despre preoții lor, despre legăturile lor cu noi, de unde vin, ce cultură au? despre legătura administrativă bisericască a Nemților din Basarabia cu cei din Transilvania; apoi despre misiunea rusească între Tătarii din Basarabia, despre mohamedanii de acolo; apoi, despre propoveditorii români pe care i-a avut Biserica Basarabiei în acea lature de țară; dacă au tipărit ceva întru aceasta. Aștept dela Ismail mai degrabă astfel de lucruri decât despre „Separația” dintre Biserică și Stat ori despre paralelismul psiho-fizio. Acestea le știm noi mai bine și nu ne mai învățați pe noi. Celelalte însă le știți Sfințiile Voastre mai bine și în acelea așteptăm articole. Aeelea le tipărim bucuros, cu mai multă grabă și cu plăcere am munci să le dăm în haina românească cea mai potrivită.

Părintelui *Toma Gherasimescu*, Roman.

Am primit cărțile și, când le vom cerceta, ne vom rosti aici asupra lor.

Domnului *David Portase*, absolvent al Seminarului din Huși. Smulți, Covurlui.

Mai întâi fă-ți ucenicia la alte reviste, și apoi vino la noi! Trebuie să înveți mai întâi a pune virgulele, că, după 8 ani de seminar, încă nu știi. Apoi se zice *candilă* ori *candelă*? Se sorie „ce-a mai distisă” ori „cea mai distinsă”. Deci, domnule absolvent Portase, când scrii astfel, de ce ne mai necăjești să ne trimeți nouă? Nu găsești atâtea alte reviste? Mai întâi învață carte și apoi pottim la noi. Ce vrei să învețe preoții dela d-ta? Deci ce mi-ai trimis nu-ți pot tipări, iar de poezii nu suntem bucureși.

Părintelui *Ioan Orănșan*, paroh în parohia *Moldova-Nouă*.

Am primit poștala Sfinției Voastre, cu data de 13 Martie a. c., privitoare la ștergerea de pe tabela trimeterii revistei a parohiei *Padina-Matei*, despre care spuneți că nu e parohie, ci numai filială. Iată răspunsul meu: 1. Noi, când facem trimeterile, ne luăm după listele care ni se trimet dela reședința eparhiei. Dacă acolo era trecută Padina-Matei ca parohie, putem noi schimba acum după spusa Sfinției Voastre? La noi are temei ce spune administrațiunea eparhială. Dacă a tost o scăpare din vedere de acolo, de acolo să se îndrepte. Dar să îndreptăm noi înșine listele eparhiale, nu putem, că autoritatea de

acolo ştie cele ale locului mai bine ca noi şi apoi ea este oărmuitoare peste ale ei. Deci Sf. Voastră, dacă găsiţi că este o greşală, aduceţi aceasta îndată la cunoştinţa episcopiei ori mitropoliei din care faceţi parte ca să-şi îndrepte singură lista trimeasă nouă. De acolo trebuie să ne vie şi nouă lista îndreptată.

2. Acestea vi le spun eu aşa, fără cădere, fiindcă nu sunt lucrurile slujbei mele, dar fiindcă mă întâlnesc cu ele, ştiu cum merg şi vă pot înştiinţa. Trebuia însă să îndreptaţi ştirea către Consiliul Central Bisericesc, după cum am adus eu la cunoştinţă în nr. trecut al revistei, şi acolo mergea afacerea la înseşi organele care se ţin de gospodăria revistei. Eu nu mă ţin de aceasta, ci numai de scrisul ei. Acum poştala Sfinţiei Voastre mai zăboveşte degeaba la mine, că eu nu am vreme să mă duc totdeauna la Consiliul Central, şi aşa se face întârziere. Deci luaţi înseamnăre de aici înainte: tot ce priveşte gospodăria revistei, precum abonamente, cereri de numere pierdute, chitanţe de plata abonamentului, etc., cereţi numai la Consiliul Central Bisericesc, Bucureşti I, strada Matei Millo 9.

3. Şi acum, Părinte, o uşoară cărteală a mea: De ce nu faci lucrul întreg, când te porneşti la treabă? De ce sorii de parohia Moldova-Nouă? De unde vrei să ştiu eu unde e Moldova-Nouă, că doar n'o fi asta Viena, ca s'o ştiu unde e numai după nume? De ce nu pui judeţul ori episcopia? Ştiu eu o Moldovă-Nouă, cea de pe Dunăre, în Banat, dar de unde ştiu eu că n'o mai fi şi alta? Acum însă ne-am înţeles şi cu aceasta şi ţine-o minte pe viitor.

D-lui *D. Ionescu*, învăţător, Cărbuneşti, Prahova.

Fiindcă te declari că nu numai d-lui *Mihăileanu*, ci şi dumitale îţi place să citeşti pošta redacţiei, am să te lămuresc, dar mai târziu. Să ştii însă că aceste întrebări, cât de mărunte, nu-s uşoare: 1. pentru că la noi nu s'a alcătuit un istoric al slujbelor bisericeşti decât numai în linii mari, aşa că nu sunt răspunsuri îndestulătoare nici la părţi de seamă ale slujbelor noastre bisericeşti; 2. cât priveşte obiceiurile care nu sunt în toată ortodoxia, ci numai în unele laturi, la acelea şi mai greu se poate răspunde. Dar trebuie să căutăm şi vom vedea.

Sfinţiei Sale Părintelui *Moise Popoviciu*, profesor în *Beiuş*, Bihor

Plângerea Sfinţiei Voastre este că nu aţi primit numerele pe Ianuarie-Aprilie anul trecut 1930. Spuneţi că aţi scris d-lui Sireteanu de mai multe ori, spre sfârşitul anului trecut, dar fără urmare. Aflaţi că d. Sireteanu în toată vremea aceea se afla bolnav. Apoi a urmat schimbare în gospodăria revistei, aşa că acum toate treburile de altădată ale d-lui Sireteanu le face Consiliul Central Bisericesc, cu organele sale. Eu voi duce cererea Sfinţiei Voastre la Consiliul Central, dar Sf. Voastră, dacă cumva vedeţi că tot n'aţi primit, să vă îndreptaţi către acel Consiliu, punând înseamnărea că e pentru *Biserica Ortodoxă*. Acolo se află Păr. Consilier *V. Răuţ*, care rândnieşte cu grijă şi amănunţime toate treburile acestea care privesc revista. Am scris adresa Consiliului Central, dar v'o pun şi aici: Bucureşti I, str. Matei Millo 9.

**Icoane mari fol volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.**

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Impărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

**Icoane mijlocii, foi volante marimea 19/28
5 lei exemplarul.**

Sf. Gheorghe, Sfinții Impărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

*O serie de icoane prămicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.*

O singură până lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru sfințiri de biserică (seria) prețul lei 100.

**Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.**

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

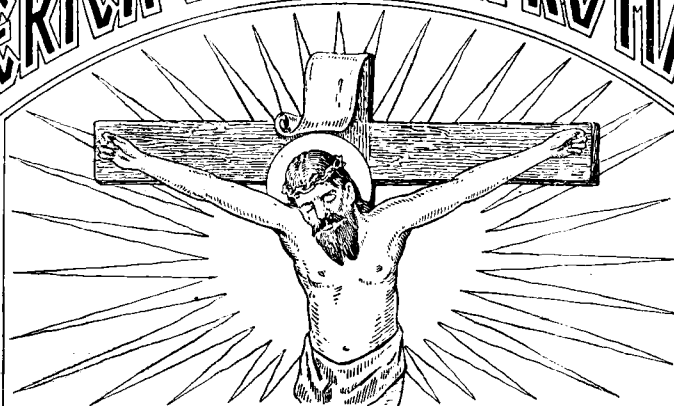
Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză

	Piele și pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză pes Lei B.	Pânză Lei B.
1. Arhieraficonul . . .	300,—	225,—	—,—	19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—	510,—
2. Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—	510,—
3. Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—	540,—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	22. Mineiul pe luna August . . .	560,—	510,—
5. Cazanla . . .	425,—	375,—	350,—	23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—	510,—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—,—	80,—	—,—	24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—	560,—
7. Catavasierul . . .	—,—	175,—	—,—	25. Mineiul pe luna Noembrie . . .	610,—	560,—
8. Ceaslovul mic . . .	250,—	220,—	200,—	26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—	560,—
9. Dumnezeștile li- turgii . . .	310,—	280,—	250,—	27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—,—	100,—
10. Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—	100,—
11. Evanghelia . . .	820,—	—,—	—,—	29. Penticostarul . . .	620,—	530,—
12. " în piele peste tot, lei 1300,—				30. Prohodul Domnului . . .	138,—	100,—
13. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—	140,—	110,—	31. Panihida . . .	138,—	100,—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,—	200,—	—,—	32. Rânduiala Ridicării Pantighei . . .	138,—	100,—
Idem " II. . .	250,—	225,—	—,—	33. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,—	80,—
Idem " III. . .	220,—	195,—	—,—	34. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—
Idem " IV. . .	300,—	—,—	—,—	35. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,—	160,—
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—	510,—	460,—	36. " Învierii . . .	190,—	160,—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—	510,—	460,—	37. Tipicul Bisericesc . . .	250,—	200,—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—	510,—	460,—	38. Triodul . . .	875,—	820,—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—	510,—	460,—			

Instrucțiuni de comandă : Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună
de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile
Catalog, acordându-li-se rabat numai la CARTILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Necuprinderea Invierii	Arhim. Scriban
Sofronie Vârnav	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Și Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor	Preot Petre Chirțicuță
Intru cinstea și pomenirea sfinților românești	Prof. Dr. Gh. Ciuhandu
Problema unirii Bisericilor creștine	Preot Dr. Gh. I. Ghia
Cronica bisericească	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu, General de divizie N. Sinescu, Preot Aristide N. Geamănu
Cărți, Reviste, Ziare ,	Arhim. Scriban, N. Ciudin
insemnări mărunte, Știri, Bibliografie	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul XLIX. Nr. 4 (601).

Aprilie 1931.

Directiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca proefimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

NECUPRINDEREA INVIERII

Viețuirea apostolilor cu Domnul Hristos a fost dintru început învăluită în nedumeriri. Ei se vedeau înaintea unui bărbat neobișnuit, care stăpânește netăgăduite puteri dela Dumnezeu, care vorbește cum altul nu mai vorbise vreodată. Toată noutatea și toată neasemănarea cu alți învățați ai Israilului îi izbea la fiecare pas. În cuvântul Domnului, era o tărie, un adevăr, care uluiau pe cei de față, care amorțeau pe protivnici. Deși ei nu dezarmau, totuși nu aveau îndrăzneala să stea dârji în fața Domnului. De acela, când Domnul Hristos a încheiat cuvântarea de pe munte, evanghelistul Matei mărturisește felul cum lumea a simțit graiul Său, care nu era ca al altora: *se mirau noroadele de învățătura lui, că îi învăța pe ei ca celce are putere, iar nu precum cărturaril (Matei 7, 29).*

Așa au mers apostolii din uimire în uimire, fără a înțelege deplin cine este Domnul, ci păstrând numai părerea că El va statornici din nou împărăția pământească a Israilului. A fost târziu când sfinții apostoli au mărturisit, prin gura lui Petru: *Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu (Matei 16, 16).* Dar ceiace vedeau ei în Fiul lui Dumnezeu nu era ce le spunea Domnul. Dovadă este faptul că ei se frământau cu gândul despre cînstea pe care s'o aibă în noua împărăție (Matei 20, 20-28); dovadă, de asemenea, nedumerirea lui Petru, când Domnul vestește că trebuie să pătimească (Marcu 8, 32-33).

Se înțelege, deci, că, dacă apostolii au privit pe Domnul Hristos ca uimiți, ca mânați de vraja puterii Lui, nu erau ei să înțeleagă mai bine nici învierea. De acela, pentru dânsii suna

ca un lucru neașteptat că Domnul ar fi înviat. Și când apostolli nu primesc numai știri dela alții, pe care nu le cred, ci ei înșiși au înainte chipul înviatului, se îngrozesc, nu cred și zic că este năluca (Luca 27, 34). Deci, până la capăt, ei rămân aceiași barbați nedumeriți, care sunt purtați ca de un vis și care nu-și dau seamă ce este cu ei.

Acum, dacă ne gândim că în vremea aceia mai ușor se credea că cineva poate învia din morți decât se poate în vremea noastră, cu atât mai mult trebuie să ne dăm seamă ce greu apostolli înțelegeau pe Domnul Hristos și ce țesetură de fapte și de graiuri neobișnuite era tot ceiace se petrecea cu el. Irod Antipa, când a auzit de propoveduirea și faptele Domnului Hristos, a spus: *acesta trebuie să fie Ioan cel înviat din morți* (Marcu 6, 14). Nu puțină cuiva de a se scula din morți era cea mai mare greutate în necredința apostolilor, ci toată taina care învăluia pe Invățătorul și al cărui fir dogmatic, prin legătura sa cu Vechiul Testament, ei nu-l puteau prinde. Mai puțin încă prindeau nouitatea pe care Domnul o aducea pe lângă temeiurile Vechiului Test.

Așa au rămas oamenii aceștia câtă vreme ei au stat înzestrați numai cu puterile pământești. E adevărat, s'au încredințat despre înviere chiar din ziua întâia a săvârșirii ei (afară de Toma, care s'a încredințat peste o săptămână), dar toată înlănțuirea și rostul ființei Mântuitorului și urmarea care curgea pentru sufletul lor și pentru omenire au prins-o deplin, abia după ce s'au îmbrăcat cu putere de sus. Puterea Duhului a făcut ce n'a putut face curata lor privire și chibzuială omenescă. De aceia, de acolo înainte au început să propoveduiască nu numai cu îndrăzneală, ci și cu deplină înțelegere despre ființa și lucrarea Domnului pe pământ. Petru, acel care nu înțelegea rostul patimii, de data aceasta, după cum citim în Faptele Apostolilor (2, 14-36), el se apucă de propoveduit mai viu și arată în deplină lămurire cine este Domnul Hristos și cum El s'a sculat din morți.

Și până în ziua de azi sunt oameni care stau nedumeriți în fața învierii. Se înțelege, nu din aceleași pricini din care stăteau nedumeriți apostolli. Dar dela ei și până la noi, au răsărit fel de fel de gânduri care au atins și credința în înviere. Cu toate acestea noi trebuie să le spunem că, așa cum apostolli au stat fără înțelegere atâta vreme cât s'au mărghinit numai la mijloacele lor de a cuprinde fapta, au biruit însă neputința în

fața vederii izbitoare și apoi prin puterea Duhului; tot așa și din nedumeriții din ziua de azi pot găsi temelurile care să toarne cu fărle în suflete credința în înviere.

Ba încă, dacă cei vechi aveau greutatea pe care le-am vazut pentru a crede, pentru noi este mai ușor. Chiar dacă punem în cântar toată tăgada care iese din părerea despre legile firii, totuși noi avem înainte mijloace peste care nu se poate trece și care trebuie să alunge nedumerirea față de înviere.

Este socoteala minții reci că, fără înviere, nu se poate înțelege propoveduirea apostolilor; fără încredințarea lor vie că Domnul trăiește cu adevărat, ei nu ar fi avut temelul sufletesc pentru a propovedui o credință care le aducea atâtea prigoniri. Și cu toate că se încearcă a se dovedi că apostolii ar fi putut propovedui și altfel, numai crezând în înviere, fără ca ea să se fi petrecut, totuși încercarea aceasta a fost zădarnică.

Se înțelege, cel înscăunat în tăgadă nu vrea să creadă, oricâte temeluri i-ai aduce. Dar aici nu este numai puterea minții noastre, este puterea Duhului, care lucrează și azi. Dacă omul nu stă numai în fața faptului învierii, desprins din întreaga învățătură a Domnului, ci dacă se hrănește cu această învățătură, dacă el lasă glasul Domnului să-i grăiască zi cu zi, prin cuvintele Scripturii, prin gândire proprie la tainele credinței, va simți cum odată se face lumină înaintea ochilor săi, și ceiace i se părea odată atât de departe, pipăie ca fiind lângă el.

În mâna celor nedumeriți stă cheia credinței și nu au decât să bată drumul atâtor credincioși, care și ei s'au încredințat că Domnul a înviat cu adevărat (Luca 24, 34).

Arhim. SCRIBAN

Noi uităm ceva, în ceiace ne desparte: Uităm că vine moartea, care ne împacă, peste toate dușmăniile noastre. Este bine ca, în această clipă, între acei cari rămân și între sufletul care se duce, să fie într'adevăr acea armonie care prezidează asupra destinilor ființelor noastre trecătoare.

N. IORGA,

In cuvântarea din Adunarea Deputaților, la
cinstirea amintirii lui Vintilă Brătianu,
24 Decembrie 1930.

SOFRONIE VÂRNAV^{*)}

Sofronie Vârnav la Bârlad. În toamna anului 1866, Anastasie Panu încetează din viață, într'un sanatoriu din Viena. Corpul său a fost adus în țară de către Protosinghelul Sofronie Vârnav, care era rudă cu defunctul. Mama răposatului era născută Miclescu; iar Micleștii se înrudeau cu Vârnavii. Anastasie Panu fusese locotenent domnesc și prim-ministru, sub Cuza-Vodă, mare orator, și om de stat, de aceea înmormântarea se făcea pe cheltuiala statului. Vârnav a fost însărcinat de minister cu transportarea corpului până la Iași, unde a fost înmormântat, în cimitirul mitropoliei, alături cu tatăl său, la 9 Septembrie, 1866.

Înmormântarea aceasta s'a făcut, cu mare pompă. În toate orașele pe unde trecea carul funebru, cetățenii ieșiau cu miile înainte și făceau ovațiuni, mergând unii departe de oraș, întru întâmpinare, și așteptând câte 2 și 3 zile. Când sosea în dreptul mulțimii, Sofronie Vârnav, prin discursurile sale înflăcărâte, storcea pâraie de lacrimi din ochii multora¹⁾.

Ajungând la Bârlad, au poposit câtva timp. Aici, Vârnav a cunoscut pe mai mulți oameni de seamă ai Bârladului, cari i-au arătat o deosebită simpatie.

Vârnav candidat de deputat la Bârlad. Sfătuit de câțiva dintre prietenii săi: *Iorgu Radu*, cu care era văr primar, *Gh. Iamandi*, *Manolachi C. Europeanu* și alții, Vârnav vine la începutul anului 1867, la Bârlad, unde, își pune candidatura de deputat la colegiul al 3-lea. Ca să se facă cunoscut publicului, făcea întruniri publice; iar duminicile și sărbătorile mergea din biserică în biserică și ținea predici. El candida ca liberal; iar protivnic avea pe *Manolachi Costachi Epureanu*, conservator, fost prim-ministru sub Cuza-Vodă. La 9 Ianuarie fiind alegerea, a obținut numai 70 de voturi din 233.

Scandalul din ziua de Sfinții Trei-ierarhi. Protoie-

^{*)} Vezi *Bis. Ort. Română*, nr. 2-3, pe luna Febr.-Martie 1931.
1. Vezi: *Th. Ghiga*: Prima aniversare a patronului gimn. Clasic „Anastasie Panu” din Huși. 1895. Huși, Tipogr. Pr. N. Luca. p. 27.

reul jud. Tutova, *Iorgu Chiru* iconomul, reclamă pe Vârnav episcopului de Huși, Iosif Gheorghian, că vorbește prin biserici, făcând propagandă. Episcopul lipsind dela reședință, arhimandritul de scaun *Isidor*, comunică telegrafic cazul mitropolitului Moldovei la Iași. In ziua de 30 Ianuarie, Vârnav se duce la biserica unde se prăznuia hramul : *Sfinții Trei Ierarhi*. Slujeau preoții: D. Zarembo, Petre Avram, Gheorghe și Ioan Grosu, diaconii: G. Patrice și

Acest portret a fost făcut mai târziu de către fostul maestru de desen și caligrafie dela liceul din Bârlad, *Găulescu*, din memorie, după cererea eforiei spitalului.

Iosif Ionescu; iar la strană cântau cântăreții Gh. Rășcanu și Vasile Ionescu. Proistos era protoiereul Bârladului, *Iorgu Kiru* Iconomul, care era cunoscut de Bârlădeni că era cam bețiv. La vremea predicii, cântăreții, din ordinul protopopului, încep a cânta deodată *chîntonicul*. Vârnav însă se scoboară din strana unde ședea și urcându-se în amvonul bisericii, se adresează publicului, cu voce tare:

«*Iraților!* Ce voțiți? *Cântare* sau *cuvântare*? Poporul răspunde tare: *Cuvântare... Cuvântare...* Și fiindcă cântăreții, dresați mai înainte de protoiereu, ridicau vocea din ce în ce mai sus, ca să astupe glasul lui Vârnav, poporul începe a bate din palme și din picioare, strigând tare: *Să auzim, cuvântare... cuvântare...* În cele din urmă, cântăreții au fost oprți de credincioși de a mai îngâna cu ison nazal chinonicul; iar Vârnav, în liniște perfectă, mulțămind mai întâi poporului de simpatie, începe a grăi, dezvoltând textul evangelic: «*Voi sunteți lumina lumii*». După ce arată foloasele luminii pentru omenire și dezastrul întunecului, se adresează publicului zicând: *Cum ar putea numi cineva pe acela care oprește răspândirea luminii?* La care întrebare răspunde tot el, că un asemenea om nu poate fi decât un om *cu mintea turburată de beție*. După aceasta începe a combate viciul beției. Publicul jubila, dar bietul protoiereu, simțindu-se cu musca pe căciulă, a trimis repede prin altar, să chieме procurorul, ca să dreseze acte pentru insultă. Era, negreșit, o lipsă de tact și o ieșire, pornită din prea mare supărare. Sfârșind predica, Vârnav, în aplauzele mulțimii, se pogoară depe amvon. Procurorul sosise. Se trage dvera și protoiereul, cu Sf. Potir în mână, iesă în ușile împărătești; dar văzând pe procuror, în loc de a zice: *Cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați*“, începe a striga pe procuror, să se apropie, spunându-i că a fost insultat de Vârnav. Procurorul, care era mai departe, se făcea că n'aude. Atunci Kiru se adresează poporului din biserică, jurând pe Sfinții Trei Ierarhi, a căror serbare se făcea, ca să spună adevărul. Se aud voci și pro și contra. Procurorul, urmat de popor, iesă în cimitirul biserici și acolo a încheiat proces-verbal, acoperit de o mulțime de semnături. Unii țineau cu Chiru; iar cei mai mulți țineau cu Vârnav. Cu toții s'au dus apoi la comisie, spre a cere adevărarea subsemnăturilor. Comisarul însă a refuzat. S'au dus apoi la poliția orașului, dar și polițaiul a refuzat. Se vede că aveau ordin secret ca să nu se amestice.

După terminarea slujbei, protopopul Kiru a reclamat cazul episcopului de Huși; arătându-i că Vârnav, prin cuvântarea sa, «i-a ridicat onoarea în fața publicului, cu cuvinte defăimătoare». Dar și poporul a făcut o jalbă,

arătând că protoiereul Kiru a făcut scandal în biserică în timpul slujbei, întrerupând serviciul divin și strigând pe procuror, din ușile împărătești. Cazul a fost comunicat telegrafic și Mitropolitului Moldovei, care ordonă ca Vârnav să fie trimis la Iași. Protopopul, prezentându-se lui Vârnav, îi arată porunca mitropolitului. Vârnav îi răspunde că el nu depinde de Iași, ci de episcopia de Buzău. În ceiace privește pe mitropolit, cu Pidalionul în mână îi cetește că acel mitropolit nu-i ales potrivit canon. 30 apostolic, mai adăugându-i și alte cuvinte de injurie. Protopopul intervine la prefect și cere ca Vârnav, să fie trimis la Buzău; iar procurorului îi reclamă, că a calomiat autoritatea înaltă bisericească. Vârnav a trebuit să plece la Buzău, fapt pe care protoiereul, aducându-l la cunoștința episcopului, cere să ia măsuri ca să nu mai vină iarăși, acel turburător, la Bârlad; căci în scurtul timp, *cât a stat acolo*, a făcut *norodul de jos să creadă* «că a venit Sfântul Petrea pe pământ». Cu facerea anchetei, episcopul de Huși a însărcinat pe revizorul ecleziastic, arhimandritul *Poliearp Popescu*, care, mergând la Bârlad, constată că «predicile părintelui Vârnav, ținute în biserici, erau cu totul în spiritul bisericesc»; iar altele ținute prin alte locuri căutau să înduplece „publicul, ca să susțină candidatura unui cleric, oricare ar fi el“. Și dacă cetățenii din Bârlad s’au despărțit în două tabere, cauza a fost «că păr. Vârnav, prin *elocința sa înduplecătoare* și prin deschiderea unei *subscripțiuni pentru fondarea unui Ospital în Bârlad*, și-a atras simpatiile unui număr considerabil de cetățeni, cari voiau a-l proclama deputat», lucru ce nu convenea partizanilor din cealaltă tabără. Constată că cele grăite de Vârnav despre mitropolit și despre protopop sunt adevărate. Cazul a fost trimis *Sinodului eparhial de Huși*, compus din arhimandritul *Innocențu*, Econom. *I. Cojan* și *N. Popescu*, care cercetează și vina protopopului ce provocase scandalul. Opinia sinodului eparhial, ca și ancheta, au fost liniștitoare. Să se aștepte rezultatul judecății dela Buzău, unde era Vârnav și apoi se va cerceta și hotări.

Cazul se cercetează și de către sfântul Sinod, care încheie un «*journal*», la 17 Martie 1867, bine documentat, asupra opririi călugărilor de a ieși din mănăstire, fără învoirea superiorului mănăstirii. Arată cum Vârnav

În 1862, cerându-se la starețul mănăstirii Neamțului, unde este metania lui, ca să se ducă până la Târgul-Neamțului, el a plecat la București, unde a stat până în vara trecută, când a fost însărcinat de ministerul de culte a transporta corpul răposatului Anastasie Panu, la Iași (8 Sept. 1866). Ajuns la Iași, nu s'a înfățișat mitropolitului, după datoria clericilor ce trec dintr'o eparhie în alta, cu vreo însărcinare, ci, după ce și-a îndeplinit misiunea sa, a umblat prin Iași, cercând a face partizani, spre a fi ales deputat. Jurnalul sinodului are 11 puncte de acuzație, sprijinite temeinic pe canoane. Este semnat de mitropolitul *Nifon* al Ungro-Vlahiei și *Kalinic* al Moldovei; de episcopii *Melkisedek* al Romanului și *Ghenadie* Argeșiu. *Dionisie Romano* al Buzăului, ascultând dorința lui Vârnav «de a se stabili la un loc și în dorința ce a avut de a-l atașa de Biserică, l-a hirotonit preot și l-a prohirisit *protosinghel*» și se unește în totul, cu părerea celor de mai sus.

Această hotărâre a Sinodului, din ordinul mitropolitului Moldovei se citise în toate bisericile și mănăstirile eparhiei mitropoliei din Iași. Urma să se citească și în eparhia Hușilor. O telegramă însă dela ministerul cultelor, semnată de *V. A. Ureche*, ca director al ministerului cultelor, oprește această dispozițiune, în urma intervenției prefectului de Bârlad, ca să nu se întâmple vreun scandal, mai ales că se svonise că se va citi *caterisirea lui Vârnav*, ceia ce sinodul nu hotărîse.

Vârnav și Vodă Carol I. La 6 Ianuarie 1867, vine la Bârlad prințul domnitor Carol I. Protoiereul Kiru, raportând aceasta episcopului său dela Huși, arată cum a fost primit de dânsul în fruntea clerului, în biserica catedrală. Trecând apoi în „cartiera ce-i era pregătită“, prefectul a prezentat domnitorului autoritățile, după rânduială. «Intrând și monahul *Sofronie Vârnav* și fiind un discurs în dialectul (?) francez, «am fost informat — zice protoiereul — că a venit aici», cu însărcinare de(la) minister, pentru a lua socoteli de avere(a) rămasă dela defunctul Nicolae Roșca Codreanu și că are a funda și un spital. La 7 Iulie, domnitorul a plecat dimineața, la mănăstirea Adam. S'a dus și monahul Vârnav cu dânsul, dar acolo n'a făcut niciun discurs. De acolo s'a întors iarăși în orașul Bârlad, unde se găsește și acum; iar domnitorul a plecat la Tecuci“. Il

urmărea Kiru, în toate părțile și raporta. Vârnav sosise în Bârlad la sfârșitul lui Iunie. Stătea la Ioan Popescu, vestitul director al școlii normale. Luase parte la împărțirea premiilor, la câteva școli din acel oraș, și ținu discursuri patriotice, pline de avânt cultural și național. Discursurile lui Vârnav plăceau mult publicului. De aceea un mare număr de cetățeni, la 4 Iulie, fac o cerere către episcopul de Huși, bine alcătuită, în care, după ce arată setea Bârlădenilor de a asculta cuvântul Domnului, potrivit Evangheliei, încheie, zicând: «Cetățenii Bârlădeni, fericiți a avea iarna trecută în mijlocul lor pre zelosul și învățatul părinte protosinghel Sofronie Vârnav, nu pot da uitării niciodată edificătoarele învățături religioase și morale, pe cari au fost fericiți a le asculta și primi, în câteva predici dela Sf. Sa atunci, precum și la o altă ocaziune (la împărțirea premiilor). De aceea ei caută a se folosi de orice momente în cari pot culege asemenea foloase sufletești, pe orice cale și mai mult pe calea sfintei noastre biserici.

Preasfântite! Astăzi păr. protosinghel Sofronie Vârnav, fiind venit iarăși în orașul nostru, în calitatea de comisar al ministerului de Interne și al celui de Instrucțiune, și Culte, spre a cerceta și lămuri starea averii testate de răposatul N. R. Codreanu, pentru biserici, școli și spitale, cu adânc respect vă rugăm, ca să binevoiți a da arhipăstoreasca voastră binecuvântare și autorizațiune S. S. protosing. Sofronie Vârnav *de a ni predica cuvântul lui Dumnezeu, în sfintele Biserici ale orașului nostru....*» Cere-rea este semnată de toți intelectualii orașului în frunte, cu *Iancu Filipide, I. Popescu, A. V. Ionescu, etc.*

Episcopul le răspunde cu nu poate a le împlini dorința, fiindcă capii Bisericii, adunați în Sinod, oprise pe Vârnav dela orice manifestare în public, urmând a sta la metania lui¹⁾. Ministerul însă dă o deciziune, publicată și în „Monitorul Oficial“ de atunci, rugând pe arhierii țării, ca să nu fie oprit Vârnav de a predica.

Inființarea Spitalului din Bârlad. — La 17 Ianuarie (1867), tânărul C. Codrescu, doctor dela Universitatea din Paris, ține în Bârlad o conferință publică,

1. Vezi *Dosierul Arhim. Sofronie Vârnav*, pentru înconvenientele comise în Bisericile și orașul Bârladul, sub Nr. 886 din 1867 al episcopiei Huși Comp. P. S. Iacov al Hașilor. *Documente Bârlădene*, V, 1926.

vorbind despre *higienă*. Descriind în culori destul de vii, trista stare în care se găsea orașul Bârlad, din punctul de vedere higienic, încheie conferința sa, arătând nevoia urgentă ce se simte, de a se fundă un spital pentru bolnavii orașului și din împrejurimi¹⁾.

După terminarea conferinței, se ridică din millocul mulțimii, „părintele *Sofronie Vârnav*, — care numai de „câteva zile se afla în Bârlad²⁾ și care, mișcat de o asemenea „stare de lucruri, profită de împrejurare, că era adunată „mulțime mare de lume la conferință și rostește câteva „cuvinte, bine simțite, prin care angajează pe orașeni la „ofrande benevole, pentru spital. Pentru început de incurajare, se declară *el cel întâi* că oferă, pentru noul spital „suma de 4000 lei“.

Tot atunci se hotărăște, ca chiar a doua zi, să se țină o *mare întrunire publică*, în sala teatrului, în acest scop. În adevăr, în seara de 18 Ianuarie, se adună lumea din Bârlad, în mare număr, în sala teatrului. Sofronie Vârnav vorbește, cu atâta însuflețire, încât mișcă pe auditori până la lacrimi. Prinzând momentul, leagă pe toți cetățenii Bârlădeni, ca să ajute fiecare pentru înființarea

1. Dr. Codrescu. Studii asupra Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, București, Siab. Socet et Teclu, 1886 p. 15.

2. În Bârlad există, încă din 1838, un spital, fundat de frații N. și Iancu Greceanu, în memoria mătușei lor *Postelmceasa Elena Beldiman*. Se zice că ea lăsase și moșia Popenil (Tutova), din venitul căreia să se întrețină acel spital. Testamentul însă, nu s'a găsit. Frații Greceanu însă, la 8 Iunie 1838, declară Epitropiei Sf. Spiridon din Iași că, de și au fost porunici de către mătușa lor *Elena Beldiman*, născută Costandachi, a căuta 10 bolnavi în orașul Bârlad, *cât vor trăi* și aceasta cu *nesimțitoare cheltueli*. D-lor însă, în sentimentul de umanitate, promis a mai adăugi încă două crivate peste acele 10 și totodată, că vor da în fiecare Sămbătă, masa pentru 20 săraci și 500 lei pe fiecare an, pentru nenorocirii ce se vor afla în carcerile din orașul Bârlad. Mai declară că, dacă și numita Epitropie mai adaugă 8 paturi, ca să fie 20, ei se obligă a depune și o sumă de 100.000 lei c. p. v. odată pentru totdeauna. Epitropia primește propunerea și, la 27 Octombrie 1838, se deschide Spitalul din Bârlad cu 20 paturi, în însăși casele donatoarei Elena Beldiman, cari însă erau ruinate cu totul. În 1870 se votează statutul de organizare a Spitalului Bârlad (Monitorul Oficial Nr. 105), punându-se bazele lui. La 17 Mai 1871, s'a pus temelial noului spital, din fondurile casei Sf. Spiridon, a Județului, Comunei Bârlad și particulare, care se inaugurează la 1881, Aprilie 26. Mai târziu, la 9 Mai 1910, se pune temelial secției chirurgicale din donațiunea lui *Constantin și Aglaia Corbu*, care se inaugurează la 1881, Aprilie 26. Mai târziu, la 9 Mai, 1910, se pune temelial secției chirurgicale, din donațiunea lui *Constantin și Aglaia Corbu*, care se inaugurează, la 1915, Mai 21, și care anexă se urcă aproape la o jumătate de milion. Spitalul din Bârlad este unul dintre cele mai mărețe instituțiuni filantropice din țară, numindu-se Spitalul „Bârladu și Elena Beldiman. MDCCCLXXX“.

spitalului. La sfârșitul întrunirii, se încheie și un *proces-verbal*¹⁾, pe care-l semnează toți cei de față. Tot atunci se alege și un *comitet adhoc*, compus din fruntașii orașului Bârlad și în fruntea lor, însărcinat cu adunarea de fonduri, era *Sofronie Vârnav*, căruia i se încredințează și un *registru de subscripțiuni benevole*.

Președinte al comitetului era *D. Ganea* și *P. Neculau*, *casier*.

„Anul una mie opt sute șase zeci și șapte, luna Ianuarie în „opt spre zece zile. Subscrișii orășeni, domiciliați în politia Bârlad „întrunindu-ne în scopul fundării unui Ospital din nou în politia „aceasta, și având în privire necesitatea ce este ca mai întâi să „se compue membrii ce complectează comitetul ce urmează a se „îndeletnici cu strângerea banilor și cele lante afaceri, am „ales astfel:

„I Doi casieri și anume pe *D. Gh. Iamandi* și *Panaite Neculau*.

„II Cinci membri, adică: *Nicu Filipide*, *I. Popescu*, *Arhi-*
mandritul Sofronie Vârnav, *Ivanciu Boiul* și *Iordachi Ganea*.

„VI Și ca director comitetului, să controleze toate lucrările „pe *Dr. C. Codrescu*. Deci pentru faptul de mai sus s'au încheiat „prezentul proces-verbal.

„(ss) *Sofronie Vârnav*. V. Pașcanu, Grăjdeanu preot. D. „Matheescu, Hâncu, I. Popescu, S. Belloescu, Ioan Cucu preut, „Varlaam diacon și alții, peste 50 de iscălituri. V. Dos. epitrop. „Spit. „Bârlad și Elena Beldiman“ No. I f. 1.

Comitetul se adună mai în fiecare săptămână și Sofronie le vărsa sumele adunate. Așa, în ședința din 24 Ianuarie, depune lei 805, 24 parale; dintre cari 725 lei, înscriși în registru; iar restul de 80 lei, proveniți dintr'o colectă făcută la ușa bisericii Sf. Spiridon de către sf. sa, în urma unei cuvântări rostite în biserică, în cari bani intră și *dinarul a patru cerșetori*, cari erau la ușa bisericii. În ședința dela 26 Ianuarie, fiind vorba de a se face o pecete a spitalului, susține — contra părerii D-r Codrescu — de a nu se zice: *Comitetul spitalului... ci spitalul*; fiindcă comitetul, zice el, se schimbă; iar spitalul va rămânea. Le mai spune că, în Dumineca viitoare, le va arăta și *locul* pe care îl crede el mai propriu pentru spital și „care loc se află alătura, în linia grădinii publice, spre marginea de sus a orașului, pe distanța dintre oraș și grădina publică“.

1. Iată acel *proces-verbal*, care este cel dintâi document, cu privire la fundarea spitalului din Bârlad.

l'propunerea sa se găsește cea mai bună și se admite de tot comitetul ¹).

Izgonirea lui Vârnav din Bârlad. Pentru motive închipuite, într'o noapte, Vârnav a fost ridicat cu poliția, din camera în care locuia în Bârlad și trimis la urma lui. Prietenii lui nu putură să-i fie de nici un ajutor, fiind în opoziție.

În ședința comitetului dela 31 Ianuarie (1867), Dr. Codrescu judică chestiunea prealabilă, apropo de *expedirea cu forța, de către administrație, a părintelui Sofronie Vârnav*, la care face propunere membrilor, să ceară prin depeșă la D. ministru, *libertatea de a sta între noi, măcar câteva zile, până se va lămuri socotelile banilor și subscripțiilor ce părintele Vârnav avea asupra sa, ca unul ce este numit de comunitatea cetățenilor și unanimitatea membrilor comitetului, de a strânge bani pentru fundarea spitalului.* Propunerea a fost primită și îndată s'a format o delegațiune care a mers la Prefect, să mijlocească pentru lăsarea părintelui Vârnav în oraș, dar rezultatul a fost negativ.

Se fac și vre-o două adrese prefecturii, în acelaș scop, care însă nici nu răspunde. Abia la 4 Martie, Comitetul primește dela biroul de percepție al Comunei Bârlad, pe lângă adresa No. 342 din 13 Februarie 1867, două cutii de tinichea încuiete cu lăcăți, dintre cari una cu bani, precum și o *condică registru*, rămasă dela monahul Sofronie Vârnav; toate acestea sub sigilul și al poliției locale și se constată, la deschidere, pe lângă sumele înscrise în registru; 1.447 lei, 16 parale.

Iată acea scrisoare autografă, cu ortografia lui Vârnav, împreună cu rezoluția pusă pe dânsa:

1. Dos. No. 1 al spitalului Bârlad. foia 2-3. Conf. Dr. Codrescu, op. cit. p. 17. Metoda lui Vârnav era următoarea: Venea la biserică, la sărbătorii mari și cu deosebire la hramurile bisericilor, unde se aduna lume multă. La sfârșitul slujbei, ținea o cuvântare înflăcărată și termina cu un apel călduros către credincioși, cerându-le ajutor pentru spital. După cuvântare ținea afară și se așeza la ușa biserici; stând în genușchi și cu potcapul în mână. Lumea care cunoștea cine este, deslegă băierile pungii și dădea ajutorul, cu dragostea. Acțiunea această retorică a lui Sofronie era într'adevăr înșelătoare și a adus roade.

ROMÂNIA

Bukureşti, 18 April, 1867.

Primindu-se ofranda părintelui Sofronie Vârnav se va încredinţa în păstrare D. Director al comitetului, eară pe de altă parte, se va face părintelui Sofronie, mulţumirile demne unei asemenea nobile ofrande.

(semnează) P. Neculau. Dr. Codrescu.

Domnilor Kolega!

În *nestrămutata* mea decisiune şi nemărginita dorinţă ce am, ka se ved **Spitalu-Bârladu**, în *realitate* înfiinţat, kiar kontra barbarei opuneri a păgânilor năskutsi kreştini dar *antikrişti*, benevoiţi vă rog a primi alăturatul *Dar* de la mine, pe lângă soma ce am fost oferit până akum, prin subskrierea mea personală; acest *Dar* konsistă în un *Sigiliu mekanik*, ku etigia şi înscrierea fundării Spitalului, la a kărui *formula* kred kă vetşi adheza şi Doumniavostră.

Priimitsi, Domnilor Kolega, a mea stimă şi perpetuu kolaborare la acest sakru lokaş.

Sofronie Vârnav Membru acestui komitet ¹⁾.

Vârnav se înapoiază la Bârlad. La 19 Iulie (1867), Vârnav vine din nou la Bârlad, unde este primit de populaţie, cu deosebită cinste. Comitetul îi încredinţează iarăşi *registru* de donaţiuni, spre a continua cu adunarea de ofrande. I se dau şi două cutii pentru colectă, cu câte două lăcăţi, iar cheile s'a decis a rămânea, două în păstrarea casierului şi două în păstrarea D-r Codrescu, după uzul de mai 'nainte ²⁾.

Avea cum se vede oarecari greutateşi în îndeplinirea sarcinei sale, din care pricină, la 26 August, Vârnav cere comitetului să mijlocească către protoiereul locului, spre a obliga pe preoţi, ca să meargă, fiecare în enoria sa, alături de dânsul, spre a colecta pentru spital.

În şedinţa din 16 septembrie, D-r Codrescu — nu se ştie din ce pricină — îşi dă demisia din comitet. Nicu Filipide se ridică şi cere a autoriza pe *Ion Popescu* ³⁾ ca,

1. Dosar No. I al Spitalului din Bârlad, p. 45.

2. Dos. I al spitalului Bârlad, f. 36.

3. Iorgu Radu, mare proprietar dela Dealu mare, lângă Bârlad, pela 1848, pribegind prin Bucovina, a cunoscut în casa baronului Hurmuzachi, pe un tânăr *Ioan Popescu*. Plăcându-i însuşirile lui, îl luă cu dânsul, la întoarce, la Bârlad şi'l făcu *logofăt* la moşia sa, până se va găsi un post mai potrivit, după pregătirea lui! Acest Ioan Popescu a ajuns mai târziu, *director*

În numele comitetului, să intervină pe lângă D-r. spre a-și retrace demisia. Vârnăv, luând cuvântul, zice că «nu numai că se unește din tot sufletul cu propunerea D. Filipide, dar spune că chiar cuvioșia sa era gata de a o face și feliicită pe Filipide că a știut a profita de timp, înainte de dânsul».

În acest proces-verbal, găsim semnat pentru întâiaș dată: *Protosinghelul Sofronie Vârnăv*; în toate celelalte ocaziuni, nu semnează de cât *monahul Sofronie Vârnăv* și mai des simplu: *Sofronie Vârnăv*¹⁾.

Vârnăv umblă din casă 'n casă și din biserică în biserică, adunând ajutoare pentru spital și nu se dă învins, cu toate greutățile cari i se făceau de către oamenii stăpânirii.

Vârnăv ales deputat al Bârladului. Dar tocmai aceste persecuții și urmăriri ce se făceau împotriva lui, de către autoritățile administrative, ca și din partea autorităților bisericesti, precum și curajul ce arăta Sofronie de a lupta, cu bărbăție, împotriva tuturor piedicilor ce i se puneau în cale, precum și pe de altă parte, râvna și jertfa sa pentru actele de binefacere creștinească, făceau ca să crească în fața mulțimii, valoarea personalității lui.

Bârlădenii vedeau într'însul un om, un părinte, trimis de Dumnezeu, spre a-i povățui și a le face numai bine. În scurtă vreme, Vârnăv se bucură de o mare popularitate. De aceea la alegerile din toamna anului 1867, ușor este ales, în opoziție, *deputat al Bârladului*, ca membru al partidului liberal național, în colegiul al patrulea, cum era pe atunci. Ca deputat, iarăș a fost un adevărat părinte și ajutor al celor obijduiți.

La București, Sofronie stătea într'o cameră din casa mare ce se afla în curtea biserici Sf. Dumitru din ulița franceză, astăzi str. Carol, metohul Sf. Episcopii a Buzăului, care mai târziu a fost localul unde se aduna Sf. Sinod. Alături cu dânsul, în altă cameră, stătea boerul *Grigorie Cuza*, unchiul domnitorului Cuza, care, ca deputat,

al școalei normale din Bârlad, deputat și membru în comitetul pentru fundarea spitalului din Bârlad, după Sofronie Vârnăv, autor și scriitor de talent. Vezi: Faptele și activitatea lui Ioan Popescu. Bârlad, 1915. Comp. P. S. Iacov al Hușilor: Ioan Popescu, lucrare priv. la activitatea didactică, socială și naționalistă a acestuia. Huși. 1929.

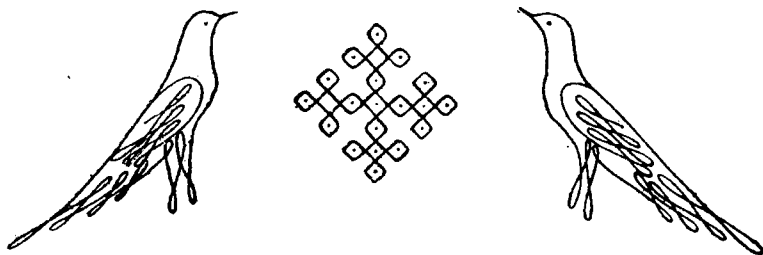
1. Dos. I. al spitalului Bârlad, f. 55.

stătea și el pe timpul sesiunii corpurilor legiuitoare la București. Sofronie Vârnav era rudă cu Cuza și, prin urmare cuzist, unionist și antisemit înfocat ¹⁾.

Cu ocazia plebiscitului pentru statul dela 2 Mai 1864, Vârnav a făcut un afiș mare, luminos, pe care l-a așezat deasupra porților curții bisericii «Sf. Dumitru», cu inscripția: *Popa Vârnav zice da!*

În dimineața zilei de 11 Februarie 1866, după de-tronarea lui Cuza,—care se petrecuse noaptea,—un grup de manifestați, cari treceau dela mitropolie (dela Cameră), spre palatul domnesc, prin strada Franceză, având în frunte pe un domn Cristescu, funcționar la Ministerul Cultelor, care cunoștea pe Vârnav dela comisiunea milelor și știa că e rudă cu Vodă Cuza, găsește prilej ca, pentru niște preținse nedreptăți în distribuirea milelor — să se răzbune pe dânsul. Venind la camera unde stătea Vârnav și forțându-i ușa, au năvălit asupra lui, l-au scos afară și îmbrăcat numai în antireu și cu o ferменуță ușoară de postav, cu capul gol—cum se găsea în casă — l-au luat cu dâșii și înfigându-i cocarde tricolore în barbă și în păr, l'au dus, în ghionturi, pe sus, până la palatul domnesc din podul Mogoșoaiei, unde a fost primit și adăpostit de către aghiotanții locotenenții domnești. Pe cale, Cristescu, lovindu-l, îi zicea: *Popa Vârnav zice da* ²⁾.

Notă. Ca om cult și bine crescut, stătea de vorbă și cu copiii. Un copil al preotului Filip, dela biserica Sf. Dumitru, preot cucernic și bătrân—care a fost duhovnicul episcopului Melchisedek și a altor vlădici — povestește că, dela o asemenea convorbire cu dânsul a învățat să facă dintr'o singură trăsătură de condeiu o figură geometrică perfectă, reprezentând o cruce între două pă-

1. P. P. Pașcanu Inginer: *Amvonul Bucureștil*, 1913, No. 2. p. 50.

2. Acest Cristescu, mai târziu a fost lovit de paralizie și s'a târât, canonindu-se, pe străzile capitalei, până la moarte,

sărele. Vârnav i-a făgăduit că, dacă o va face, îi va da recompensă. S'a muncit tânărul școlar, o zi întreagă și a reușit să o facă. Până astăzi o execută, cu multă ușurință, și numai în câteva minute. Iată acea figură.

Moartea lui Sofronie Vârnav. — Spre sfârșitul lunii Ianuarie din 1868, Sofronie se duce la o întrunire la Bârlad. Era la 30 Ianuarie, în ziua de „Sfinții trei ierarhi“. După întrunire, la care luase cuvântul și vorbise cu mare însuflețire împotriva Ovreilor, s'a întors acasă, la hotel unde își avea o cameră. A doua zi, a fost găsit mort. Lumea toată zicea că a fost otrăvit de Ovrei, din care pricină s'a făcut în Bârlad o mare mișcare. Populația s'a resculat împotriva Ovreilor și a fost nevoit guvernul ca să aducă jandarmi și armata și din județele limitrofe, pentru a apăra pe Ovrei de furia populațiunii creștine Bârlădene.

Vârnav a fost înmormântat cu mare pompă. Tot orașul a luat parte la petrecerea lui până la groapă, în cimitirul bisericii „St. Voevozi“. Bătrânul preot Carp, vechiu catihet din Bârlad, în 1916, îmi arată mormântul, care însă nu mai avea nici o piatră, cu vreo însemnare cât de mică, ce i se pusese la înmormântare și fusese așezat în boltă, zidită din piatră și cărămidă.

Camera dela Hotelul unde murise a fost pecetluită de autorități și, făcându-se, după înmormântare, un inventariu de averea rămasă, s'au împărțit din lucrurile și cărțile sale¹⁾, după obiceiul creștinesc, la cei de prin prejur. Tot astfel s'a procedat și cu camera pe care o avea la București.

Comitetul spitalului a rânduit pe Ioan Popovici profesorul ca să ia condica cu inscripții și cutiile cu bani, dela Vârnav. El, referind comitetului, zice : „Am primit

1. Una dintre aceste cărți, pe care, cum se vede, Vârnav o răstoia mai des, purtând-o cu dânsul — era *Fidalionul*. Cartea aceasta, semnată de dânsul pe mai multe fol, potrivit obiceiului său — a fost dăruită după moartea sa, bisericii sf. Voevozi, unde fusese înmormântat. Un contimpuran, servitor al acestei biserici, scrise pe dânsa următoarea notiță: Această carte, ce se numește *Fidalion*, au fost a răposatului părintele Sofronie Vârnav și după sevârșirea sfinției sale, urmașii au dăruit-o bisericii „Sfinților Voievozi“ din poartea Bârlad, unde și trupul răposatului zace. S'au scris de mine. C. Teni. 1870 Ghenarie 12 (Pr. I. Antonovici. Documente Bârlădene I, Bârlad 1911, p. 349—50). Ibidem vol. V. Comp. și Econ. I. Antonovici și Gr. Crețu : Tipografiile, Xilogr. librăriile și legătorile de cărți din Bârlad. București. 1910, p. 35 și 41.

„dela D. suplinier al Tribunalului acestui judeciu, cu ocaziunea facerii catagrafiei averii defunctului P. Sofronie Vărnăv condica legalizată de primărie, în toată întregimea ei, destinată pentru subscrierile în fondul spitalului Bărladu, două cutii cu bani în ele, sub câte două lacăte fiecare, ce erau încredințate repausatului P. S. Vărnăv, ca membru al acestui comitet. Pre aceste lucruri, după datorie, le prezentez D-voastre“¹⁾.

Deschizându-se cutiile se găsește suma de 810 lei, 20²⁾, cari se încredințează casierului P. Neculau.

După moartea lui Vărnăv, Gh. Iamandi, președintele, își dă demisia din Comitet. La 24 Fevruarie, adunându-se comitețul se aleg în locurile vacante (Vărnăv și Iamandi):

1. Dos. I al spitalului din Bărlad, p. 65.

2. Iată pentru curiozitate, felurile de monedă ce s'au găsit și cari erau în circulație, pe atunci în Moldova:

37	—	galbeni.
48	—	gologani.
47.12		sorocoveți rusești.
29.1	$\frac{1}{2}$	sorocoveți idem.
48	=	dupce.
12.20		sfanți.
10.20		sfert icosar.
9	=	idem carboave.
7.20		firfirici
4.36	$\frac{1}{4}$	sfanți.
2	=	turcești.
<hr/>		
255	—	29 [*]).
22		sfanți rusești.
27	$\frac{1}{2}$	sfanți idem.
30		dupce.
5		sfanți nemțești.
3		sfert icosar.
3		sfert. carboave.
20		pușori.
6	$\frac{1}{4}$	sfanți.
1		galben.
118	$\frac{3}{3}$	ban rusc.

^{*}) V. Dosar I citat, p. 66 și Dr. Codrescu, op. cit. p. 19.

Jacob Fătu și Ioan Corotu. Cu acest prilej se face și un bilanț al sumelor adunate pentru spital și se constată: 19.610 lei sinete oferte.

66.103 „ 8 par. promiși prin simplă subscriere.

5.347 „ 35 „ beneficiul din 3 reprez. teatrale date de Millo, Luchian și Bobescu.

3.167 „ 35 „ Incasați prin stăruința păr. Vârnav ¹⁾.

94.228 „ 28.

După terminarea spitalului, eforii au așezat în sala cea mare din mijloc, dela primul etaj, în fruntea marilor donatori și ostenitori pentru spital, portretul lui *Sofronie Vârnav*, cu condica de donațiunii pe brațe, ca un prinos de recunoștință și spre veșnică amintire.

* * *

Incheiere. Din însăilarea vieții monahului Sofronie Vârnav, se dovedește, că a fost:

1. *Neam de boer.* Căpătase din familie o creștere aleasă și avea o inimă nobilă. De tânăr s'a arătat doritor de cultură, cu dragoste de biserică și țară și cu sufletul aplicat spre fapte bune.

2. *Că făcuse studii serioase la Paris*, cum puțini clerici se mai aflau în țară, pe acea vreme, de potriva lui. Dacă n'a lăsat opere scrise, se explică ușor din faptul că era un semănător de idei. N'avea tihnă să scrie și să tipărească. Dulce cuvântător, era ascultat, cu drag, de toată lumea, admirând elocința și adâncimea cugetării sale. Insuși mărturisește de acuzația ce i se aducea: că, atât cât a fost în mănăstirea Neamțului, «nici odată au citit cuvântul din carte, ci totdeauna derost au făcut». Ca călugăr cult și de talent, nu s'a îmbătat de slava lumii aceștia, ci s'a smerit pe sine, semnând mai totdeauna simplu «monah», de și fusese ridicat la treapta de ieromonah și dobândise rangul de «protosinghel». Ca dascăl și inspector al seminariului de monahi dela Neamț, s'a pogorît la înțelegerea fraților săi de mănăstire, străduindu-se, în tot chipul, ca să-i ridice, prin cultură, la lumină și demnitate.

Caracterul său dârz și cultura sa aleasă au fost poate

pricinile pentru cari n'a putut înainta în clerul superior. Ca el au mai fost și alții, de pildă: Eufrosin Poteca Motreanu, Naum Râmnicianu, Iosafat Snagoveanu etc. Aceasta însă nu l-a împiedecat de a ieși la suprafață și a-și da obolul în slujba bisericii și a țării. Câți ierarhi n'au fost, cari au stat vreme îndelungată pe scaunele cele mai de sus ale ierarhiei bisericești și ar fi putut lucra mult; cu toate aceste au trecut prin lumea aceasta ca corabie ce nu lasă urme și ca paserea ce zboară prin văzduh. Ba unii au fost spre înjosirea prestigiului bisericii. Sofronie însă, un simplu ieromonah, a lucrat cu pricepere și zel, aruncând sămânța cea bună, care a încolțit, a crescut, și a adus, la vreme, roduri vrednice de pomenire.

3. *Bărbat de mare inițiativă.* Ori unde s'a aflat, la Paris, la mănăstire, la Iași ori la Bârlad a lăsat urme neperitoare. A luptat pentru cultura neamului, pentru biserică și țară, pentru luminarea celor ce se aflau în întunerecul neștiinței și pentru ajutoarea celor bolnavi și în suferință, La Bârlad s'a ostenit, de și în vârsta înaintată, umblând din biserică în biserică și din casă 'n casă, pentru săraci și bolnavi. Ba a suferit, cu resemnare, închisoarea, ocări și izgonirea din oraș, din partea protivnicilor săi, pe cari, cu drept cuvânt, îi numește autichriști.

4. *Patriot luminat.* Și-a iubit țara și neamul. A fost un vajnic luptător împotriva străinilor și în special a Ovreilor, pe care-i vedea că acaparaseră Moldova, din care pricină i s'a tras și moartea.

Cu drept cuvânt îl numește marele nostru istoric, *Neculai Iorga*, bărbat de mare valoare, eloquent, cărturar, filantrop și mare patriot'). Pentru aceste mari însușiri, am crezut și eu, că merită a fi ilustrat în istoria Bisericii și a neamului nostru.

† Arhiepiscopul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANUL,
Vicarul Episcopiei Hușilor

...Fără anume principii de bază, omul, în loc să-și domine viața, e dominat de ea, mânat de toate vânturile, în toate direcțiunile și, de cele mai multe ori, destinat naufragiului.

CONST. BANU

în art. despre Ion Brătianu,
Adevărul, 5 Februarie 1930.

ȘI DUHUL LUI DUMNEZEU SE PURTA PE DEASUPRA APELOR *)

(Facerea 1, 2)

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֵף עַל-פְּנֵי הַמַּיִם;

(Facerea 1, 2 c)

STUDIU CRITICO-EXEGETIC

2. Părinți și Scriitori Occidentali.

a) Scriitori mai vechi.

Tertulian († 240), în opera sa «De baptismo» 3⁵⁸), scrie despre însemnătatea și vrednicia apei: «Multe cer... vrednicia elementului ce curge (apa) și anume: întâi... căci zice-se: «*Duhul lui Dumnezeu* se purta deasupra apelor». Omule, deci, ai să venerezi vrednicia apei ca scaun al șederii *Sf. Duh*».

În cartea sa *Adversus Hermogenem* 30—32⁵⁹) însă, scrisă pela 200, explică despre *aer*. Probabil pentru rațiuni polemice.

Herm. adică afirma: *materia lumii* nu a fost creată, ci exista etern cu Dumnezeu. El își sprijinea argumentarea pe «erat», «eră» (Gen. 1. 2). Din materia eternă deci a făcut Dumnezeu lumea care se vede, dar nu transformându-o printr'o acțiune de pătrundere, de amestec, de intro-fușiune—ci numai aparent și apropiindu-se materiei (Adv. Herm. 4. 4).

Tert. ca să preîntâmpine eroarea lui H., interpretează aici „Duhul“ despre „*aer*“ ca lucru creat: „animator universitatis“. „Deci pentru acești cărtitori și tăgăduitori, se arată creațiunea diferitelor forme (abis, apa, Duh) și zice în alte locuri... precum și în Amos (4. 13) despre Duh: „Cel ce a făcut *vântul*“ arătând prin acest vânt, Duhul care fu trimis asupra pământului și se purta deasupra apelor, liberator, înviorator și toate însuflețind, și nu precum socot unii că acest Duh ar fi fost însuși Dum-

*) Vezi *Bis. Ort. Rom.* nr. 2—3, pe Februarie—Martie 1931.

58. P. L. 1. 1310 s.

59. P. L. 2. 249—252.

nezeu, adică Duhul Sf; căci nici n'ar fi putut apele susține pe Dumnezeu; ci îi zice Duh, fiindcă din el vânturile își au ființa lor (scil. aerul).

În „Adersus Marcionem“ însă ⁶⁰), Tert. revine la explicația despre *Sf. Duh*. „Dela cine să cer Sf. Duh? De unde...“

Sf. Ilarie († 367) în „Comentarii la Ps. 132, 5 ⁶¹)“, face aluzie la Gen. 1. 2 c unde înțelege pe *Sf. Duh*.

Optatus din Milet († 393): Liber VII. 5, 2 ⁶²) zice: „Oare nu și aici (când apele au primit suflare vie) a fost de față toată Sf. Treime? Intr'adevăr,... aici era *Duhul Sfânt* precum cetim: „și Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor“.

Și fericitul *Ieronim* († 420) în „Dialogus contra Luciferianos (scris ca 379) ⁶³), în „Liber hebraicorum quaestionum in Genesim (ca 389) ⁶⁴) și în „Epistola ad Oceanum 6 (ca 397) ⁶⁵), înțelege locul Gen. 1. 2 c. despre *Sf. Duh*.

În „Lib. hebr. quaest. in Gen.“ scrie: „Pentru aceia că în codicii noștri se află scris „ferebatur“ (se purta) iar în evreește este „*merahephet*“, noi putem numi *sta* (incubabat) vel „confovebat“ (a încălzi, cloci), întru asemănarea paserii, care prin căldura ei dă viață ouălor. De unde vedem că nu poate fi vorba de sufletul lumii, cum socotiră unii (Theofil de Anti.), ci de *Duhul Sfânt* care este dătător de viață și deci este creator. Dacă deci este creator, este și Dumnezeu. „Trimitte zice, Duhul tău și se vor zidi“.

Și *Sf. Ambrosie* († 397) preferă accepția tradițională despre *Duhul sf*. În „Exaameron 1, 8, 29 ⁶⁶)“: „pe care (scil. Duh) unii îl înțeleg drept aer, alții drept adierea aerului pe care îl folosim pentru trebuințele acestei vieți; noi totuși, dimpreună cu părerea sfinților și credincioșilor, îl înțelegem pe *Sf. Duh*, ca astfel creațiunea lumii să fie opera Sf. Treimii“.

Fer. Augustin († 440) este cel mai profund și mai frequent interpret al clasicității latine despre Gen. 1, 2 c, și după cât se vede este independent de Sf. Vasile, de

60. P. L. 2. 455.

61. P. L. 9. 677.

62. P. L. 11, 1047 urm.

63. P. L. 23, 101.

64. P. L. 23, 939.

65. P. L. 22, 659.

66. P. L. 14, 138 urm.

Ambrosie și Ieronim. El însă înțelege tot pe Sf. Duh.

Astfel în „Despre Genesa contra Maniheilor 1, 5, 7⁶⁷).

Și în „Despre Genesă ad litteram, carte necompletă“ 4, 13-18 (scrisă ca 393)⁶⁸) scrie: „Deci deasupra apelor se purta *Duhul lui Dumnezeu* ca Duh activ, creator; iar despre apa unde se producea lucrarea creatoare înțelegem materia spre creare“.

„Nu aflăm însă o asemănare mai evidentă și mai adecuată lucrului de care vorbim... Aceasta însă s'a zis, ca să înțelegem aici pe Duhul Sfânt, pe care îl venerăm în însăși inexprimabila și neschimbabila Sf. Treime“.

„S'ar putea însă înțelege și altfel: Duhul lui Dumnezeu, *o creatură vie*,... căreia Dumnezeu atotputernicul i-a dat oarecare putere vie ca să-I slujească la crearea celor ce se nasc în acest loc“.

„A treia părere care se poate avea despre acest Duh, ar fi ca să se înțeleagă *aerul*, ca astfel să fie înșinuată oarecum crearea celor patru elemente, adică cerul și pământul, apa și aerul...“ „Dar oricare din toate aceste păreri ar fi adevărată, trebuie să credem că Dumnezeu este autorul și ziditorul tuturor lucrurilor, cari s'au creat văzute ori nevăzute“.

În „Contra lui Faust“ 22,11 (ca 400⁶⁹). Aug. înțelege despre Duhul Sfânt; asemenea și în „Cartea XII-a Confesiunilor 13, 4-9 (ca 400)⁷⁰): „Iată Treimea Dumnezeu meu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, creatorul (sc. Dumnezeu) a toată făptura“.

„Oare nu și Tatăl și Fiul se purtau deasupra apelor? Atunci în acest loc, ca corp, nici Duhul Sfânt; dacă însă eminența neschimbabilă a divinității este mai presus de orice este schimbabil, atunci și Tatăl și Fiul și *Duhul Sf.* se purtau deasupra apelor. Pentru ce însă în acest loc se zice numai despre *Duhul*? Fiindcă în chip special Duhului sfânt i se atribue iubirea (scil. creatoare).

Aceiași accepțiune despre Duhul Sf. avem și în „Despre cetatea lui Dumnezeu“ 8, 11; 11, 32 (scrisă ca 413—426⁷¹).

67. P. L. 34, 177, 179.

68. P. L. 34, 225—127.

69. P. L. 42, 1050.

70. P. L. 32, 846—49.

71. P. L. 41, 236, 345 urm.

După Augustin, exegesa latină relativă la Fac. 1, 2 c. rămâne aproape fideală părerilor lui Ieronim, lui Ambrosie și Augustin.

Excepție face *Ps. Augustin*, Cuvântul 157 „In ajunul Paștelui 1, 3⁷²), unde aflăm accepțiunea despre *principiul vieții*, însuflețind apa și pământul ca să producă viețuitoarele.

Eustațiu africanul (c. 450) în „Hexaameron“⁷³) urmează pe sf. Vasile.

Euherie din Lugdun († 450) în „Comentarii la Genesa“⁷⁴), urmează pe Ieronim și Augustin.

Isidor din Spania († 636) „Despre credința catolică contra iudeilor“⁷⁵), vede clar exprimată ideia despre Sf. Treime.

Concluzie: În Occident, părinții și scriitorii bisericești latini, cu excepția accepțiunii, din necesități polemice, singulare a lui Tertulian și a lui Ps. Augustin, ascriu lui *ruah* din Gen. 1, 2 c. accepțiunea de *Duhul Sf.*, a treia persoană a Sf. Treime.

b) Exegesa latină în evul mediu.

Accepțiunea despre Duhul Sf. rămâne aproape aceeași Occident lat în cursul evului mediu, ținându-se strict de opinia exegetică a lui Ieronim, Augustin și Ambrosie, în parte însă și pentru necunoștința suficientă a limbii ebraice.

Accepțiunea despre Duhul Sf. o au: Beda Venerabilul, Alcuin, Wolafried Strabo, Rabanus Maurus, Anselm din Lugdun, Rupertus, Hugo de s. Victor, Petru Abaelard, Petru Comestor († 1178), Hugo de s. Caro, Albertus Magnus († 1280), Toma Achinatul († 1274), Dionisie Cartusianul († 1471) ș. a. mulți.

Anselm, Hugo de S. Victor, Abaelard, Petru Comestor, Dionisie Cartusianul au însă și a doua accepție despre: *voința și iubirea lui Dumnezeu*, părere care o acceptă deplin *Nicolai Ltranul* († 1430) și *Alfons Tastatul* († 1455).

Abaelard acceptă chiar și sensul: *vântul* lui Dumnezeu.

72. P. L. 39, 20^c6.

73. P. L. 53, 886 urm.

74. P. L. 50, 894.

75. P. L. 88, 209.

c) *Exegesa occidentală după sec. 16.*

Exegeza occidentală își ia un mare avânt în urma reformei, care a adus cu sine o mare grijă și devoțiune pentru studiul textului original și o mare libertate de interpretare. Odată cu aceasta și sensul cuvântului *ruah* se multiplică, până se ajunge la *ipoteza mitică* susținută de unii protestanți moderni.

Conspectul exegetic în ordinea cronologică și sistematică se prezintă astfel:

a) **Accepțiunea despre Duhul Sfânt** o au, în sec. 16, catolicii: Francisc Vatablus († 1547), Isidor Clarius O. S. B. († 1555), Paul Sacratius († 1596); în s. 17: G. Estius († 1613), I. St. Menochius († 1625), Corn. Lapide († 1637), Iac. Bonfrerius († 1642), Corn. Iausenius (1685). ș. a.

Corneliu Lapide⁷⁶), zice: „...In al treilea loc, minunat și desăvârșit Duhul Domnului, Duhul Sfânt... inspirând cu puterea sa, cu prezența apelor vântul și aerul său cald... imprimându-le puterea de a se produce din ape târătoarele și sburătoarele“.

In sec. 18: Aug. Calmet O. S. B. despre *merahaphet* în special: „Cuvântul evraic dat aici prin „ferebatur“ (se purta) după unii înseamnă de pildă, foșnetul de aripi a paserii care zboară, peste puii săi ca să-i excite la sbor; alții cred să însemneze aceia ce în siriaca este „a cloci ouăle“, prin care Moise a vrut să ne indice că Duhul a dat tuturor lucrurilor căldura, mișcarea, forma și viața“.

In s. 19 mai toți interpretează despre Duhul Sfânt: Martini, Leop. Schmid, M. Seisenberger, Th. Lamy, J. A. Petit, Fr. de Hummelauer, Fr. Kaulen, Fr. A. Symon ș. a.

Dintre *Protestanți*, (sec. 16). *M. Luther*, în prima ediție germană a Bibliei, traduce: *vânt*, însă în margine notează: „Wind oder Geist“.

În 1527 în „Predigten, Über das erste Buch Mose,“⁷⁷) scrie: „Bine ar fi să se numească Duh (Geist)... totuși vreau mai bine să las așa, *vânt*. Căci așa vrea bucuros, să se arate aici toate cele trei Persoane ale dumnezeirii, succesiv, în ordinea lor“.

76. Com. în Pentateuh, Antverpia 1671, 37.

77. ed. P. Pletach, D. Martin Luthers Werke, Weimar 1900, 24, 24.

În 1536 preferă net accețiunea despre *Duhul Sfânt* în „Descriere în cap. I din Genesa“⁷⁸) are: „Mie însă îmi place mai mult să înțeleg pe Duhul Sfânt... Căci aceasta este marele consens al Bisericii, că în acest loc ne este înfățișat misterul Treimei..... Căci chemarea Duhului Sfânt este să dea viața“.

J. Calvin († 1564⁷⁹) scrie: „Locul acela exegeții, l'au tălmăcit în felurite moduri. Că unii l-au înțeles a fi *vântul*, este atâta de strâmt, că nici nu este nevoie de o respingere mai întemeiată. Alții au înțeles aici cu tot dreptul pe *Duhul lui Dumnezeu* etern...“.

La fel: Seb. Münster († 1552) și Th. Cartwright († 1603); Ioh. Drusius († 1610), I. Hottinger, The. Hacks-panium și Ioh. Osiandru (sec. 17).

Cf. Hottinger⁸⁰): contra tăgăduitorilor divinități *Sf. Duh*, „în tot V. T. un text mai evident cu greu se va afla. Acest loc se poate și trebuie a fi înțeles numai de Duhul Sfânt, iar nicidecum despre altceva, fie persoană, însușire creată ori necreată“.

Edm. Dickinson, J. Clericus (sec. 18), J. P. Lange și A. Mcilhany (sec. 19) interpretează tot despre Sfântul Duh.

b) Accețiunea despre Duhul lui Dumnezeu, dar nu reprezentând specific a 3-a persoană a Sf. Treimi, ci ca însuși Dumnezeu, întrucât el este principiul vieții (accețiune apropiată oarecum de a Sf. Chrisostom):

Protestanții M. Calisch, Aug. Knobel, C. Fr. Keil, I. I. Sewart Perowne, I. Robson, Ferd. Weber, A. B. Davidson și, dintre cei mai noi, Kautzsch-Bertholet.

Dintre catolici, au această accețiune unii, cari zic, că greu și primejdios ar fi fost pentru primii cetitori ai Bibliei să le se înfățișeze deschis misterul Sf. Treimi, care abia în în N. T. se deslușește pe deplin. Astfel: I. G. Van Zeebrock, G. Hoberg, M. Hetzenhauer, M. Sales, A. Crampon ș. a.

c) Accețiunea despre „puterea divină“. Este doctrina a cărei ilustru predecesor și inițiator este Sf. Chrisostom. „Duhul lui Dumnezeu“ este *puterealui Dum-*

78. ed. Koffmann-Reichert, D. Martin Luthers Werke, Weimar 1911, 42, 8

79. ed. Opera omnia, Brunsvigiae 1882, 23, 16.

80. Historiae creationis examen, Heidelberg 1659, 40—48.

nezeu impregnată masei haotice, nu e însuși Dumnezeu.

Pentru această accepțiune sunt dintre *Catolici*: Pico da Mirandola († 1557), Bened. Pererius (1607) Thom. Malveunda († 1628), Fr. Schrank și Fr. H. Reusch.

Protestanți: H. Grotius († 1645) P. Kleinert, Ed. Reuss, H. L. Strack și puțini alții

d) Noua teorie despre „suflarea lui Dumnezeu.”

Protestanți: primul care o formulează este *Ern. Rosenmüller*⁸¹⁾, P. von Bohlen, Fr. Schröder, Franz Delitzsch, Aug. Dillmann⁸²⁾, A. H. Sayce, F. P. Ramsay și Ed. König.

Catolici: Fr. Lenormant, H. J. Crellier, M. Flunk, Al. Loisy. L. Murillo, E. Mangelot, Alb. Vaccari.

e) Accepțiunea despre „vânt sau aer”.

Abia acum se reia și în Occident explicația unor greci despre vânt sau aer.

Catolici: Hier. ab Oleastro († 1563), J. Mariana, J. B. Bossuet, Glaire-Franck, M. de Serres. Și însuși Pereruis, Estius, Corneliu Lapide, Calmet, Petit o recunoscără ca posibilă.

Protestanți. Cum s'a văzut însuși Luter, la început, Menasseh ben Israel, J. G. Rosseumüller, J. S. Vater, G. A. Schumann, L. Wogue, A. H. Wratistlaw, J. Halevy, J. P. Peters.

f) Interpretația „mitică”.

Cea mai nouă și desigur lipsită de adevăr este ipoteza protestantică care explică totul a nu fi alta decât un *mit*, sau urmele unui *mit oriental* împrumutat cosmogoniei iudaice.

P. von Bohlen și după el alții aflară aici o asemănare cu miturile fenicienilor, egiptenilor, babilonenilor ș. a.

De ex. ar fi mitul despre *oul lumii*, cunoscut odinioară la Fenicieni, în Egipt, în Indii și la alte popoare

81. Scholia în V. T. Lipsiae 1821, 1, 67 surm.

82. Die Genesis: Kurzgef. exeg. Hndbch. zum A. T. Leipzig 1882 18 urm.

sălbatece moderne (Lenormant, A. Jeremias. H. Gresmann ș. a.);

b) ori mitul despre *aerul întunecos și suflarea care germinează*, la Fenicieni (Gunkel, Meyer, Procksch);

c) mitul despre *Tiâmat*, maica zeilor la Babiloneni (Zimmern);

d) despre *Mummu* (Μωμους) fiul ei (Jeremias);

e) despre *Ba* (prima mișcare) la Egipteni (Kristensen) ș. a.

Aceasta fiindcă Sf. Etrem, Vasile ș. a. explică pe *merahephet* cu: *a sta deasupra* (a încălzi), împrumutând sensul dela imaginea paserii care încălzește și apără oul ca să se producă în el viața. Autorul referatului mosaic, împrumută deci acest mit dela religiile politeiste din orient, îl purifică, îi dă caracter monoteist-spiritualist, fără însă să isbutească să înlătore contradicții, de pildă între v. 2 și 3 (Gen cap. I): în v. 2 viața se produce din interior, iar în v. 3 din afară, din voința lui Dumnezeu adică.

Nu intrăm în discutarea acestor teorii, cari ar face obiectul unui studiu aprofundat despre raportul între religia revelată a V. T. și celelalte mitologii orientale. Precisăm însă: *a)* *științificește* nu este probată imposibilitatea și improbabilitatea totodată a derivării tuturor tradițiilor religiunilor primitive dintr'acelaș isvor comun de revelațiune divină-positivă, și care în trecere de veacuri, în ce privește celelalte religiuni, și-a pierdut din puritate; *b)* Moisi scrie din inspirațiune divină — referatul lui e deci fără greșală și fără contraziceri; și *c)* ipoteza mitică are în contra sa peremptoriu toată tradiția și exegeza creștină de 19 veacuri.

IV. Paralelism în V. T.

a) Cuvântul *ruah elohim* sau numai *ruah-el* se află de 15 ori în Sf. Scriptură și anume: de 14 ori⁸³⁾ ca să însemneze un *dar* anume dat omului, *oarecare putere* lucrând în om în mod neobicinuit, și odată,⁸⁴⁾ însemnând ceva intim legat cu Dumnezeu.

83. Gen. 41, 38; Ex. 31, 3; 35, 31; Num. 24, 2; 1 Sam. 10, 10; 11, 6; 16, 15; 15-16, 23; 18, 10; 19, 20, 23; 2 Par. 15, 1; Ezech. 11, 24.

84. Iov. 33, 4.

Cuvântul *merahaphet* se află în tot V. T. de 3 ori: aici și în Deut. 32, 11 (la Piel), în Ier. 23, 9 (Qal).

În V. T. sunt însă și alte locuri unde s'ar părea că sunt directe aluziuni la acțiunea *Duhului* din referatul Genezei.

I. În Ps. 32 (33) 6 cetim: „Prin cuvântul lui Iehova cerurile s'au întemeiat; Și prin *Duhul* (suflarea?) gurii Lui, toată tăria lor“.

Bi-debar (prin cuvântul, rostirea) este sinonim cu *va-iomer* (Gen. 1, 3 ss.) și nu este numai *expresia* voinței divine, ci este întâi de toate în sens instrumental, mediul sau instrumentul, mijlocul prin care *s'au creat* toate, adică este *Cuvântul* însuși, care a dat viață și existență tuturor lucrurilor create la început. (cf Ioan 1, 3).

Ruah-pi este și el tot instrumentul, mijlocul care participă activ în opera creațiunii. Este aici o vădită aluzie la Gen. 1. 2. H. J. Créllier⁸⁵) se exprimă: „Când Psalmistul în Ps. 32 (33) 6 zice: *prin cuvântul lui Iehova, cerurile s'au întemeiat și prin suflarea gurii lui, toată tăria lor*—oare nu este evident că el nu vrea să vorbească de vânt, ci despre *forța creatoare* despre însușirea atotputernică a lui Dumnezeu, și că această *suflare* se raportează la *Duhul* său, în același mod cum *vorba* se raportează la *Cuvânt*“

II. Asemenea în Ps. 103 (104) 29, 30 avem:

„Îți ascunzi Tu fața Ta, se vor tulbura
le iei Tu *suflarea*, ele mor
și se întorc în pulbere.

Trimiți Tu *suflarea* Ta, ele sunt zidite
și înnoești fața pământului“.

Toate aici depind de *Duhul* lui Dumnezeu. *Duhul* lui Dumnezeu este duhul vieții lor — căci prin mijlocirea acestui *Duh* ele s'au născut din haos (pământ-pulbere) — prin mijlocirea acestui *Duh*, fața pământului s'a înnoit.

Fr. Delitzsch⁸⁶) remarcă: „Psalmul este deantregul ecoul operii creațiunii“. „Duhul de viață a tuturor creaturilor este purces dela Dumnezeu prin mijlocirea *Duhului* Său, care se purta peste ape și a transformat haosul în Cosmos“⁸⁷).

III. Iob 33. 4: „*Ruah* lui Dumnezeu m'a făcut pe mine.
Și *suflarea* atotputerniciei Lui mi-a dat viață“.

85. La sainte Bible, La Genèse, Paris 1889, 9.

86. Die Psalmen, Leipzig 1894, 639. 645.

87. Similiter: Iob, *Nikel*, Genesis und Kellsschriftforschung, Freiburg, 1903, 72 urm.

Stihul al doilea se referă cu certitudine la al doilea referat despre creațiunea omului (Gen. 2, 7); întâiul stih se referă la hexaemeron, adică Gen. 1, 26, „să facem pe om după chipul nostru”—și astfel *ruah-el* (Iov. 33. 4) nu este decât o aluzie la Gen. 1, 2 c.

În Gen. 1, 26 se află sfatul lui Dumnezeu pentru a crea omul; în 1, 27 se află însăși execuția acestui sfat. Deci în mintea autorului *execuția* operei celor 6 zile este atribuită lui *ruah-elohim* care din paralelismul cu stihul 2, din Iov 33, 4 *ve-nišmat šadai*, se vede a fi sinonim cu *sufierea lui Dumnezeu*, cu Dumnezeu însuși.

IV. De asemenea Iov 34, 14 urm. în cuvântarea lui Elihu, vrea să demonstreze dreptatea lui Dumnezeu către creaturile sale: prin *înbirea* ce a arătat față de ele în creațiunea și în conservarea tuturor fapturilor.

„Dacă s'ar gândi numai la El
Dacă și-ar lua înapoi Duhul și suflarea Sa;
Deodată ar pieri toată carnea
Și omul s'ar întoarce în pulbere“.

Precum se vede aceiași revelațiune ca și în Ps. 103: (104) 29 urm.

V. Avem și alte alusiuni în cărțile *deuterocanice*.

În *Cartea Înțelepciunii* 1, 7⁸⁸⁾: „Duhul lui Dumnezeu umple pământul, dela creațiune, când umbla deasupra apelor“.

În *Ecclesiasticus* 24, 3: „Eu din gura Celui Prea Înalt am purces și ca o negură am cuprins (acoperit) pământul“ ceiace unii autori cred a se referi la *înțelepciunea* lui Dumnezeu,⁸⁹⁾ și este probabil.

b) Cuvântul *merachephet* dela *rahaph*, apare cum am zis, în trei locuri în Sf. Scriptură⁹⁰⁾.

Dar mai ales semnificația din Deut. 32, 11 poate folosi întrucâtva exegesii la Gen. 1, 2. c.

„Precum vulturul scuturându-și cuibul său.
zboară peste puii săi
își întinde aripile, îi ia
și îi poartă pe penele lui“.

88. cf. P. Helmisch, *Der Buch der Weisheit*, Münster 1912, 57 s.

89. cf. I. Knabenbauer, *Comm. in Eccles.* Paris 1902, 4. 578 s.

90. Fac. 1, 2 c; Deut. 32, 11; Ier. 23, 9.

Aici Moisi, în imnul de preamărire a lui Dumnezeu pentru purtarea de grijă a Lui către popor în pustie, își ia simbolul din imaginea vulturului care își excită puii să zboare, pentru aceasta zboară el însuși pe deasupra, scutură cuibul, și dacă ei încep să zboare el se supune sub ei, cu aripile larg deschise, proteguitoare și ajutătoare la zbor.

Al treilea loc este în Ier. 23,9.: „tremură de milă (toate) oasele mele“.

V. Explicația literară.

a) *Ch. Briggs*⁹¹⁾ și *Gesenius-Buhl*⁹²⁾ dau lui רוח accepțiunile: *suflare* întâi, apoi *vânt*, apoi *duh*. Cf. *W. R. Schoemaker*⁹³⁾ întâi accepțiunea *vânt* și numai după exil רוח a putut să însemneze *suflare*.

cf. *E. König*⁹⁴⁾, întâi *spirit*, apoi *suflare*, și în urmă *vânt*. Mai probabilă pare deducțiunea *Briggs-Gesenius* „dacă se face abstracție de revelațiune și știința dată primului om, în ordinea naturală a lucrurilor: cunoașterea duhului este posterioară cunoașterii materiale a lucrului. Se poate admite deci ca prima semnificație *sufierea*, fiindcă și vântul se numește în forme poetică: „sufierea gurii lui Dumnezeu“ (Iob. 15, 30), „sufierea nărilor Lui“ (Ex. 15, 8⁹⁵⁾).

b) Cf. LXX și vechile versiuni greco-ebraice s'a văzut *merahephet* exprimă ideia unei *mișcări*.

Asemenea în Deut. 32, 11, *merahephet* nu poate fi tradus cu *incubare*, a *sta* deasupra, căci vulturul nu *stă* deasupra puilor deja crescuți, ci zboară, zboară *lin*.

*Gesentus-Raediger*⁹⁶⁾ traduc *rahaph* cu *incubare*, a *sta* deasupra.

*Gesenius-Buhl*⁹⁷⁾, Ed. König⁹⁸⁾ traduc prin *a sbura*.

*I. P. Peters*⁹⁹⁾ cu „*irruibat*“ (a năvăli asupra), „*percutebat*“ (a lovi, a da jos ?), ceiace ar exprima ideia unei

91. The Use of רוח in The O. T. in Journ. of. bibl. Lit. 19 (1900) 132-45.

92. Hebr. Hndwört. Leip. 1921.

93. The Use of רוח in the O. T. in Journ. of. bibl. Lit. 23 (1904) 13-35.

94. Hebr. Wörterbuch, Leipzig 1910, la רוּחַ

95. cf. Smoronski, O. C. 384.

96. Thesaurus phil. crit. linguae hebr. Lips. 1853, 3, 1283 urm.

97. Hebr. Haudvörterbuch, Leip. 1921.

98. Hebr. Haudvörterbuch, Leip. 1910.

99. Journ. of. bibl. Lit. 30 (1911) 44-54; 33 (1914) 81-86.

mișcări violente, spre deosebire de sensul lui *voltare* ori *ferebatur* (LXX et vers.), cari exprimă ideea unei *mișcări line*.

Graecus venetus traduce cu $\pi\rho\eta\sigma\sigma\iota\tau\omicron$ = *volitabat*, sbura.

La Ier. 23,9 se potrivește bine semnificația unei *mișcări* pline de oarecare înduioșare: „îmi tremură toate oasele mele“ zice profetul, după ce vede soarta tristă a pop. israil.

În alte limbi semitice *rahaph* înseamnă: a se mișca ușor, a sbura, inunda (despre ape); a încălzi cu iubire, în l. siriacă ¹⁰⁰). Se întrebuițează relativ la paserea ce zboară peste puii săi; la îngerii ce sburau asupra Sf. Marii la moartea ei; la coborârea Sf. Duh asupra apostolilor; la găina ce-și încălzește ouăle; despre Elisei încălzind cadavrul copilului; la impunerea mânilor episcopului asupra preotului la hirotonie ș. a. ¹⁰¹).

În arabica, înseamnă: a întinde aripile deasupra....., a avea grijă, a întinde aripile și a sbura ¹⁰²).

Din cele până aici zise, din traduceri și versiuni greco-iudaice, din tradiția iudică în Talmud și Midrașim, din literatura patristică orientală și occidentală, clasică medievală — contimporană s'a văzut cuvântul *ruah* deși a putut avea variate accepțiuni [aer, vânt, putere de viață, putere divină (cf. Chrisostom) dătoare de viață, prin care s'au creat elementele naturii primare] — o accepțiune însă a prevalat, constant aproape: *accepțiunea despre Sf. Duh*, a 3-a Persoană a Sf. Treimi, care a participat la creațiunea lumii.

Iar *merahaphet* exprimă ideea unei *mișcări line*, și se traduce prin „se purta“, „zbură“ pe deasupra apelor; o mișcare, o acțiune proteguitoare, *creatoare* de viață, la începutul ființei tuturor făpturilor.

Celelalte cuvinte nu crează nici o dificultate exegetică. פָּנֵי הַמַּיִם „pe fața (deasupra) apelor“.

Articolul *ha* ante *matm*, este anaforic, redând aceeași imagine care este în cuvântul zis mai înainte מֵהַמַּיִם

100. cf. R. Payne Schmidt: *Thesaurus Syriacus*. Oxonii 1801, 2, 3886 s.

101. cf. Smoronski o. c. 388.

102. cf. Smoronski o. c. 389.

abis, adânc fără fund. „Abisul este apa nemăsurată având adâncimi neajunse“ zice Eustație. Toate traduceri și versiunile, tradiția iudaică și patristică, toată exegetica creștină a tradus și a înțeles totdeauna: *apa*, care era la începutul fapturilor într'o măsură infinită și coperea totul. Excepție face dintre Sf. Părinți numai Sf. Grigorie Nisul, care zice: apa peste care se purta Sf. Duh, nu a putut să fie apa naturală ci „ceva mai presus de toate cari pot fi cuprinse (înțelese) de simțurile noastre“.

În timpurile moderne A. Ehrlich¹⁰³) asemenea are o explicație de tot singulară, anume: „*al pene ha-maim*“ este în locul acesta o expresiune idiomatice spre desemnarea unui anumit fel și mod, care nu s'ar putea defini mai deaproape“.

Reținem însă sensul literal despre *apa, apa naturală* care atât la creațiune, în toată economia divină a V. T. cât și a Noului Testament a avut și are semnificația ei proprie.

VI. Urme de paralelism în N. T.

Sf. taină a Botezului este antitipul unei creațiuni din nou. În taina Botezului cele două elemente din Fac. 1, 2 adică *Sf. Duh* și *apa*, sunt de o evidență mai presus de orice îndoială și intră în sens absolut ca elemente indispensabile, esențiale.

Ev. Ioan 3, 5 este clasic: „amin, amin zic ție: de nu se va naște cineva din *apă* și din *Duh*, nu poate să intre în împărăția lui Dumnezeu“.

Asemenea Sf. Ap. Pavel în ep. Tit 3, 5: „nu din faptele dreptății pe cari le-am făcut noi, ci după a Lui îndurare suntem mântuiți întru *spălarea* nașterii din nou și a reînnoirii *Duhului Sfânt* pe care l-a revărsat din belșug în noi prin Iisus Christos Mântuitorul nostru“.

1 Cor. 2. 10: „Căci *Duhul* (său) cercetează toate și *adâncurite* lui Dumnezeu“.

Este poate ceva analog, este o relație simbolică între „purtarea Sf. Duh“, la Creație „deasupra apelor“ care se leagă în exegeza unor părinți de imaginea vulturului care zboară pe deasupra puilor (cf. Deut 32, 11) cu visiunea

ce a avut-o Sf. Ioan Botezătorul la Botezul Domnului: „și iată, Cerurile s'au deschis și am văzut *Duhul lui Dumnezeu ca o porumbiță coborând...*”¹⁰⁴). Nu se poate afirma cu precizie.

Iar dacă unii vor să explice πνεῦμα (Gen. 1. 2 c) prin vânt, aflăm și în N. T. *Duhul Sfânt* sub forma *suflării de vânt*.

Ioan 20, 22 Domnul *prin suflare* dă Apostolilor Săi pe *Sf. Duh*.

În F. Ap. 2, 3: *Sf. Duh* pătrunde în casa unde erau apostolii adunați de teama iudeilor sub forma iarăși a unui *vâjâit de vânt puternic* (πνοῆς βιαίας).

Deci fie și sub forma unei suflări de aer-vânt se ascunde acelaș sens înalt despre *Duhul Sfânt*.

Sf. Părinți, atât în Orient cât și în Occident, adesea au văzut în actul creațiunii din Gen. 1, 2 c. imaginea tipică a tainei Botezului.

Sf. Ciril Ierus., S. Efreem Strul, Sf. Vasile cel Mare, Ipolit, fer. Ieronim și. a. afirmă expres această relațiune simbolică.

Ipolit în „Cuvânt la Sf. Teofanie”¹⁰⁵) zice: „Veniți din robie la libertate, din tiranie la stăpânire, din stricăciune la nestricăciune. Dar zice, cum să venim? Cum? Prin apă și prin *Duh*. Această apă unită cu *Duhul*... prin care omul renăscut dobândește viața, este apa în care a fost botezat Christos, asupra căreia *Duhul Sfânt* sub chipul porumbului s'a pogorit”. „Acesta este *Duhul Sfânt* care la început se purta deasupra apelor”.

Ier. Ieronim în ep. 59 (alias 83) 6 ad Oceanum¹⁰⁶) zice: „Solus Spiritus Dei... super aquas ferebatur (Gen. 1, 2 c.) et nascentem mundum în figura Baptismi parturiebat” (Singur *Duhul* lui Dumnezeu..... se purta deasupra apelor și produse (creă) lumea preînchipuind Botezul.

Simeon Tesalonicianul (s. 15) în „Despre sfințele lucrări”¹⁰⁷) zice: „De trei ori semnează apa cu mâna în semnul crucii, apoi... iarăși de trei ori suflă asupra ei grația divină... imitând în acest chip pe Christos și acel „*Duhul*”

104. Mt 3. 16 (Mc. 1. 10; Lc. 3, 22; Ioan 1, 32. 33).

105. P. G. 10, 859 n. 8 și 9.

106. P. L. 22, 659.

107. P. G. 155, 223.

lui Dumnezeu se purta deasupra apelor“, ceiace se arată iarăși în chipul Botezului“.

Putem conchide, aceasta este tradiția exegetică sacramentală a bis. ortodoxe.

Patriarhul Ieremia al Constantinoplei, în răspunsul 3 către Martin Crusius, din Tubingen ¹⁰⁸), la cap. 8 „*Carti sunt cele necesare la Sf. Botez*“¹⁰⁹, scrie:

„Pentru aceia *Duhul lui Dumnezeu* zice Scriptura, se purta deasupra apelor. Din ce cauză? Răspunde Sf. Vasile ce zice: „El este dătătorul de viață“... Deci apa aceia înseamnă Botezul. Ia seama bine și socotește. Acolo era apa și aici este apă; acolo era *Duhul lui Dumnezeu* și aici este *Duhul lui Dumnezeu*; aceia a dat viață — și acesta (scil. Botezul) de asemenea“.

La vecernia din 6 Ianuarie, la *Botezul Domnului*, la *Paremi*, se citește în Biserica ortodoxă ¹⁰⁹) cap. 1 din Genesă — exprimându-se într'acest chip strânsa corelație simbolică între *Creățiune* și *Botezul Domnului*, în ambele locuri fiind prezentă *Sf. Treime*. Intr'acest chip, putem conchide exegesa Bisericii ortodoxe a văzut în Fac. 1, 2, c. imaginea *Sf. Duh*, participând la opera *Creățiunii*.

Traducerea locului deci este: «*Și Duhul lui Dumnezeu (Sf. Duh) se purta deasupra apelor*».

Preotul PETRE CHIRICUȚA

LA CRUCEA TA...

Pe lemnul Crucii pironit,
Stai, Iisuse, răstignit;
Pentru lume pătimești,
De păcat s'o izbăvești!

Sărac, în iesle ai venit,
Gol pe cruce-ai suferit;
Tu ce'n lume cât ai stat,
Numai bine-ai semănat!

Capu Tău de împărat
E cu spini încununat!
Cu ochii plânși la Făcător,
Stai, Iisuse, răbdător!

Ești străin... ești părăsit,
Și de toți bajjocorit;
Sânge cald din răni-ți curge,
Maica Ta cu foc Te plânge...

În chinuri, dureri amare,
Scoți-un strigăt de iertare:
„Tată, iartă a lor păcat,
„Căci acum nu știu ce fac“!

La crucea Ta... mă tot gândesc.
De păcat să mă păzesc;
Iisuse, Bland Mântuitor,
Te rog, Vino-mi într'ajutor!

Prof. N. I. IANCU

Bunești-Arges.

108. cf. Em. Schelsirate, Acta Orientalis Ecclesiae contra Lutheri Haeresim, Romae 1739 4. Pars, 287 ss.

109. cf. *Minerul pe Ianuar*, ed. Sf. Sinod al bis. ort. rom. ed. II. 1909, pag. 130, col. 2.

Întru cinstea și Pomenirea Sfinților românești

— Mucenici Brâncoveni și Ardeleni —

Este un lucru în deobște cunoscut, că Biserica ortodoxă română se mulțamește a avea, în sinaxarele sale de până aci, numai Sfinți din sânul altor neamuri, lipsindu-i cu desăvârșire sfinții consacrați sau canonizați din neamul românesc. Fenomenul acesta este una din cele mai puțin înțelesé și mai puțin justificate împrejurări din viața popoului nostru, care, în ceea ce privește vechimea procesului său de încreștinare, face cea mai serioasă concurență popoarelor închinătoare lui Hristos. Și, dacă avem această lungă scară istorică, de aproape 19 veacuri de viață creștinească, atunci e și mai de mirat absența sfinților românești.

Până la un punct oarecare, e de înțeles această lipsă: n'aveam, în vremile mai vechi, o viață bisericească destul de bine organizată. Și, pelângă lipsurile de acest fel, cultul istoriei — bisericești și naționale — a prins la noi prea târziu, deabia atunci când numele și amintirile trecutului pieriseră? Eu nu vreau să mă ocup aci de laturea istorică, mai adâncă, a chestiunii sfinților din sânul popoului român, cari trebuie să fi existat și în trecutul nostru, cum toate popoarele și-au avut și-și au sfinții lor. Grija scotocirilor aghiografice românești, cum aș zice, rămâne în seama altora, mai pricepuți și mai înzestrați cărturărește! Eu mă mulțamesc, cu un singur lucru: să mă fac ascultat, fie cât de modest, pentru cugetul acelora, cari se întrebă, prin graiu și în scris: *Dece nu se pune odată din partea Bisericii ortodoxe române, problema cultului Sfinților din sânul popoului român?*

Întrebarea aceasta am auzit-o, în repețite rânduri, chiar și din graiul unor intelectuali mireni, cari — până la un punct oarecare, în chip foarte justificat — ar dori să aibă în cultul Bisericii noastre și acest element «național».

Dar abstrăgând dela asemenea dorinți, cari pot primi și o formulare strict religioasă bisericească pe baze ortodoxe, chestiunea s'apropie de stadiul de a putea fi pusă, fără întârziere, cu toate temeurile istorice și cu toată îndreptățirea morală — și în discuția Sfântului Sinod al Bisericii ortodoxe române. Elementele, cari formează punerea

chestiei la ordinea de zi, sunt următoarele: a) dorința, tot mai pronunțată ce se desprinde din conștiința religioasă obștească a Românilor, de a-și avea și Sfinți din neamul lor; b) rezultatele cercetărilor istorice bisericești, cari scot la iveală, de o vreme încoaci, figuri frumoase, de evlavie și de mucenicească persistență în credința ortodoxă; c) Pilda altor biserici particulare-naționale cari, și până aci, au canonizat, sau ridicat între Sfinți, pe unii din aleșii suflatești ai lor, în care privință Biserica ortodoxă grecească ne dă pilde edificatoare.

La noi, la Români — nu am pretenția, de a înregistra tot ce s'a scris pe această temă — acum mai recent s'a pus problema, în Ardeal, în legătură cu nouile rezultate ale cercetărilor, migăloase și temeinice, făcute în domeniul istoriei bisericești ardeleni, de către profesorul universitar dela Cluj, d. Dr. S. Dragomir, prin neîntrecuta sa operă de două volume mari, sub titlul «*Desrobirea religioasă a Românilor în secolul XVIII*». Lucrarea aceasta, minunată prin cuprinsul nou, prin nenumărate dovezi izbitoare și prin felul magistral și cumpătat al scrisului, care poate fi pus alături de sinaxarele noastre, a scos la iveală, o seamă de personaje, români ortodocși ardeleni — preoți și țărani, bărbați, și femei și chiar copii—cari, după cuvântul părintelui prof. univ. Dr. I. Lupaș, ating cu vrednicie măsura numirii de eroi și mucenici ai ortodoxiei».

Părintele I. Lupaș, pe cât știu, s'a ocupat în două rânduri, atât de cartea d-lui Dragomir, cât și de problema sfinților din neam românesc: În darea de seamă, ce-a făcut-o în ziarul «Cuvântul» dela București, în toamna trecută, și în «Revista Teologică» dela Sibiu, nr. 7-8 din 1930.

Am cetit cartea d-lui Dragomir, dar nu mă încumet s'o resum aci; ci, foarte bucuros, reproduc și iscălesc cele spuse de păr. I. Lupaș:

„Cartea d-lui profesor S. Dragomir, intitulată «Istoria desrobirii religioase a Românilor ardeleni în secolul XVII» (vol. I 1920 și vol. II, 1930), această roadă a unor cercetări îndelungate de peste 20 de ani, este un *emoționant martirologiu al Ortodoxiei românești*, înșirând, pe temeiul actelor și dovezilor contimporane, suferințele zecilor și sutelor de mucenici uitați, cari au pătimit chinuri de moarte eroică în lupta pentru apărarea credinței și libertății suflatești.

„Pe lângă preoţii martiri: Popa Ioaneş din Galeş, aruncat în temniţa de veci la Kufstein, popa Moise Măcinic din Sibiel, popa Ioan din Aciliu, popa Ioan din Sadu, popa Cojma din Deal, ş. a., pe lângă ţărani neînfricaţi, ca Oprea Miclăuş din Sălişte, care după 30 de ani de închisoare, se prăpădeşte în temniţa din Kufstein, ca Moga Trtlea din Orlat şi Bucur Bârsan din Gura rîului, cari mor pe drum, întorcându-se din Viena, — nu lipseşte nici *martiriul femeilor ortodoxe: 10 sătence din Colun au fost desbrăcate şi bătute cu biciul în târgul Sibiiului, în ziua de 21 Ianuarie 1760...*

„Dar nu lipseşte nici *martiriul pruncilor: preoteasa popii Cosma din Deal, fiind aruncată în temniţa din Sebeş cu un copilaş la sân, acesta a degerat de frig!*

„Conducătorii şi slujitorii Bisericii ortodoxe române au datoria imperioasă a lua măsuri de urgenţă pentru *pomenirea cu laudă a tuturor martirilor credinţei noastre străbune. Şi Sfântul Sinod va trebui asemenea să se mişte şi să porceadă cât mai neîntârziat la canonizarea martiriului Constantin Brâncoveanu şi a fiilor săi, după care să urmeze numai decît, în pomelnicul Sfinţilor noştri autohtoni, preoţii, ţăranii, femeile şi copiii ardeleni martirizaţi de occidentalismul habsburgic“¹⁾.*

Până să se trezească alţii, mai înzestraţi decît mine, mă simt dator ca, pe lângă ataşamentul sufletesc ce l-am mărturisit mai sus, la ideia despre necesitatea canonizării de Sfinţi româneşti, să adăog şi eu câte ceva în chestiune. Voiu semna de pildă, un instructiv capitol din istoria Bisericii greceşti, din vremea îndelungatului jug turcesc şi a luptelor naţionale de acum o sută de ani, ale Greciei libere.

Ducele de Saxonia, Max, preot şi profesor catolic de teologie,²⁾ ne arată, într'o frumoasă expunere două lucruri: cum Biserica grecească a suferit un neconţinut martiriu sub dominaţiunea turcească, ce a durat aproape 400 de

1. Revista Teologică, Sibiu, an. XX (1930), pag. 299—300.

2. A se vedea cartea „*Das Christliche Hellas*, prelegeri făcute la universitatea Freiburg (Schwetz) în 1910, de Max Herzog zu Sachsen, Dr. jur. et theol., Profesor, Leipzig 1918 (pag 207—226 şi 250—4), tratând la locul indicat, despre Neo-martirii Bisericii greceşti.

Cei ce sunt mai tari în cunoaşterea limbii greceşti, mai ales cei ce vor fi făcut studii în Grecia, dintre teologii noştri, ar putea prinde chestiunea după *isvoare greceşti*, pentru completarea celor spuse, de altfel, cu mult respect de adevăr şi cătră Biserica ortodoxă, de cătră Max de Saxonia.

ani, până la constituirea Statului Clia; — și cum Biserica ortodoxă grecească a înfăptuit cultul noilor martiri ai Ortodoxiei, compunând servicii religioase și aplicându-le în vechile Sinaxare ortodoxe.

În cele ce urmează, spicuesc o seamă de nume și fapte, de interes pentru chestiunea noastră, privitor la neo-martirii grecești.

Turcii satoriseră pedeapsă de moarte pentru „reneații“ creștini cari, după ce se turceau, reveniau la ortodoxie. Astfel, croitorul Ioan din Ianina a fost ucis cu moarte de foc, la 1525. — Mihail Mavrudis din Granitza, la 1544, a fost ars în foc pentru că a fost auzit, de cineva, în treacăt numai, conversând în contradictoriu cu un Mahomedan despre chestii religioase. — Ilie Ardumis, din Kalamata în Pelopones, turcit și apoi întors la ortodoxie, a fost aruncat în foc, la 1686. — Nicolau din Mețovo, dela frontiera Tesaliei, turcit și revenit la ortodoxie, după ce a fost muncit în zădar cu foame și sete, a fost ars pe un rug, în public, în 1617.

Corăbierul Teofil din Zakyntos, tăiat împrejur cu deasila în legea turcească și fugit dela turci, a fost ucis în toc, în 1635, iar ziua lui de pomenire este fixată în sinaxar pe ziua de 24 Iulie. Amintirea lui se face cu cuvinte frumoase, ca acestea, luate dintr'o stihiră în cinstea lui: „Ca un agneț și ca o dumnezeiască jertfă Te-ai adus pe Tine, strălucite Teofile, lui Dumnezeu...“. — Ieromonahul Atanasie din Sparta, din Attalia, a fost decapitat în Constantinopol, la 1672. Capul lui se păstrează în mănăstirea Xiropotamos din Muntele Athos. — Marcu din insula Creta, tăiat împrejur de Turci în copilărie, fuge și el dela Turci și fu decapitat la 1643. — Atanasie din Nauplion, în Pelopones, circumcis în stare de amorteală, scăpând, a fost judecat la decapitare și, prins, a fost biciuit, apoi rupt în bucăți de cătră Turci, la 1 Februarie 1655. — Turcit la fel, Ioan Navkliros, mărturisindu-se creștin, a fost ars de viu, în 1669. — Triantaphylos din Zagora, a fost martirizat la 8 Aug. 1680. — Atanasie din Paramyssia în Epir, care-și mântuise sora din ghiarele fiului lui Achmed-Pașa și reușise a-l converti pe acesta, a fost decapitat, în 1676. — Călugărul Cyprian din ținutul Agraphe, pentrucă predicase, în Constantinopol, fu decapitat la 1679. — Ieromonahul

Roman, a fost tăiat cu sabia, la 1679, în Constantinopol. Călugărul Serafim din Thesalia, ajuns episcop, urmărit de Turci, a fost supus la fel şi de fel de chinuri: i s'a tras pelea, şi i s'a tăiat nasul şi, între asemenea împrejurări, a murit, în 1601. Amintirea i se face la 4 Decembrie, cu un prea sârbătoresc serviciu religios. — Zaharia, mitropolitul din Corint, acuzat de corespondenţă politică cu Apusul împotriva Turcilor, a fost ucis în mod îngrozitor, fiind aruncat într'o căldare cu apă fierbinte şi apoi decapitat, la 1684. — Velas Auxentin din Ianina, după ce a fost bătut până ce şi-a pierdut dinţii şi un ochiu, a fost ucis, la 1700. — Un sărman grădinar din Atena, Mihail, nevoind să se turcească, a fost ucis, la 1700. — Ieromonahul Anastasiu din Ianina, de asemenea ucis, în veacul XVIII. — Ioan din Pelopones, cu mamă-sa, nevrând a se lăpăda de Hristos, li s'a împuns inima cu sabia, în 1733. — Cosma din Actolia, ieromonah de Athos, fiindcă a predicat pe Hristos în mai multe localităţi, a fost sugrumat, la 1779, şi-şi are un festiv serviciu de pomenire, locală, în 24 August. — Un om sărac, Antoniu din Atena, nevrând să se lepede de Hristos, a fost decapitat în Constantinopol, la 15 Febr. 1774. Petru, din ţinutul Tripoliţa în Pelopones, a fost spânzurat, la 1776, în Asia-Mică. Zaharia din Arta (Thesalia), turcit şi revenit, a fost biciuit zile d'a rândul, apoi a fost ţintuit, întins pe un lemn de i s'a frânt un şold şi a murit, în 1782. Trei creştini, anonimi, din Pelopones, prinşi de Turci şi chinuiţi îndelungat, au fost spânzuraţi în 1786. Manuil din Fakia (în insula Creta), turciţi cu sila, fugiţi şi căzuţi apoi în mâna paşei turcesc, au fost decapitaţi, la 1792. Miron din Creta, acuzat de turci şi pus să aleagă între Mohamed şi spânzurare, a primit-o pe aceasta din urmă, la 1793. În acelaş an, a suferit moarte martirică, în ziua de 28 Mai, la Sf. Rusalii, şi Mitros din Tripoliţa în Pelopones. La 1800, a fost martirizat, în insula Hydra, un anumit Constantin care, ademenit a se turci, a făcut pocăinţă de trei ani şi apoi a revenit la ortodoxie. El umblase, caşi călugăr, prin Krimeia, apoi pela Constantinopol, şi în mănăstirea iberică din muntele Athos, pentru a o sfârşi, în munci groaznice şi mai apoi sugrumat de turci, la 14 Noembrie (1800).

Lui i-a urmat, la 1803, Dimitrie din Pelopones,

deasemeni un mult-sărbătorit Martir-nou, care se lăpădase de Hristos și ademenise la lăpădare și pe fratele său, dar care, căindu-se, s'a hotărât să-l mărturisească pe Hristos, acolo unde se lăpădase de El, în Tripolița; acolo și primi cununa martirică, la 14 Aprilie 1803. Sărbătoarea sa e ținută, cu un serviciu foarte poetic. Plugarul Ioan din Creta, respingând mahomedanismul, fu spânzurat, la 15 Septembrie 1811. Angeles din Argos, disputând cu un ateist francez și ajuns pe mâna Turcilor, fu decapitat, la 3 Decembrie 1813. Ioan din Konița, în Epirul-vechiu, turc de origine, trecut la Creștinism, din această pricină fu ucis la 23 Septembrie 1814, în Itaka. Călugărul Pavel, din familia Paorajotis, în tinerețe aderent al Islamului, după aspră pocăință, devenit călugăr în Athos, fu decapitat în Tripolis (Pelopones) la 22 Mai 1818, și-și are un foarte frumos serviciu religios, întocmit, pentru 22 Mai, de călugărul Christofor din Lemnos.

Aceștia sunt—cum ni-o spune prințul Max—Martiri dinainte de războiul pentru eliberare națională și trebuiesc considerați ca o *cunună de glorie* (Ruhms-Krone) *pentru Biserica orientală!* Dar, dânsul nici nu are pretenția de a fi înșirat pe toți acești noi martiri ai Ortodoxiei. Pe lângă aceștia, se semnalează alții mult mai mulți, martiri din deosebitele țări supuse Turcilor. Așa, că în Biserica grecească există și un serviciu de sărbătorire colectivă, în Sâmbăta a doua după Rusalii, întru cinstirea și pomenirea, cu un poetic serviciu religios, a tuturor «Noilor-martiri», cari au fost uciși dela căderea Constantinopolei (1453) încoace.

La litia acelei Sâmbete, se cântă, între altele:
 «Bucură-te, o, tu Biserică a Răsăritului, cu bucurie întru Dumnezeu; saltă și te bucură tu, aleasă Mireasă a lui Hristos, căci tu, ca o maică iubitoare, porți, ca pre doi fii prea iubiți, pe Martirii vechi și noi, deopotrivă pe amândouă brațele tale. Strigă deci, lui Hristos, Mirelui Tău, cu profetul: Vezi-mă, dimpreună cu fiii mei, pe cari tu mi i-ai dat, Doamne, și pe cari i-am născut duhovnicește pentru Tine și prin harul Tău; nutrește-i cu laptele evlaviei; fă-i pre ei desăvârșiți martiri ai Numelui Tău! Primește-i pre ei și sângele lor, cu milostivire, ca o jertfă bine plăcută Ție, și mă slobozește din robia ce mă apasă,

și de toate ereziile, căci Tu ești, Doamne, celce m'ai răscumpărat odinioară prin Scump Sângele Tău, din stricăciunea dușmanilor».

E foarte pătrunzătoare cântarea dela Laude, în care Biserica grecească suspină după libertate: «...dă-ne nouă libertatea, ca răsplată, și iertarea tuturor greșelilor noastre».

De sine înțeles, acest serviciu liturgic, special al Bisericii grecești, nu putea fi tipărit la Constantinopol, ci numai la Atena.

Cine s'ar găsi să-l traducă în românește, ar face un lucru foarte folositor de suflete, ca o lectură creștinească. Mai mult chiar: poate, ar duce mai departe, cu un simțitor pas, chestiunea cinstirii și pomenirii Sfinților din neamul românesc!

*

Dar, să merg mai departe pe firul informațiilor prințului Max, trecând acum la epoca luptelor naționale-politice ale Eladei dela începutul veacului trecut.

La începutul răscoalei grecești dela 1821, Turcia a pronunțat o sumedenie de osândiri împotriva Creștinilor greci, cari, de acum înainte, începeau să lupte nu numai pentru credință, ci și pentru idealul național elin. Cu aceasta se pune început *martirilor naționali* (Ethnomartys), cari au ajuns deosebit de venerați la Greci. Șirul acestora, îl începe Patriarhul Grigorie V din Constantinopol, un fiu al Eladei, care, învinuit de a fi stat în legături cu răsculații politici din Grecia, a fost spânzurat de poarta propriului său palat, în ziua de Paști din 1821. Serviciul religios întru pomenirea lui îl proslăvește ca pe unul care «a fost spânzurat *pentru credință și patrie*»! În aceeași răscoală națională, au fost spânzurați încă, fostul Patriarh Ciril al Constantinopolei, cu trei episcopi și patruzeci de bărbați, în Adrianopol. Guvernul turcesc din Elada, citând pe episcopii din Pelopones la Tripolis, i-a aruncat pe toți în temniță, murind dintre ei, în închisoare, cinci inși. În insula Chios, aproape toți creștinii au fost uciși, atunci. La 1824, patru Cretani au fost osândiți la moarte, în Pethymna, și li-s'a așezat pomenirea pe ziua de 28 Octombrie. Răsboiul de eliberare, de atunci, al Grecilor, a fost considerat și ca răsboiu pentru apărarea religiei, în fața Semilunei. De aceea, și azi chiar, în liturghie se cu-

prind rugăciuni pentru toți aceia, cari au căzut în luptă «*pentru credință și pentru patrie*». Episcopul Antim din Elis, a întocmit chiar o rugăciune proprie pentru eliberarea Eladei. Inșiși luptătorii făceau o sărbătorească mărturisire de credință: «Ca dreptcredincios creștin și fiu al Bisericii noastre catolice (= ortodoxe), jur pe Numele prea marelui Dumnezeu, al Mântuitorului nostru și al Prea Sfintei Treimi, că voi rămânea credincios patriei mele. Jur, că voi fi una cu toți frații mei creștini, pentru libertatea patriei noastre. Jur, că-mi voi vărsa cele din urmă picături de sânge pentru *apărarea religiei mele și a patriei mele...*»

Cred, că toate aceste, câte le-am spus mai sus cu privire la chestiunea martiriului ortodox și a luptelor politice naționale grecești de eliberare, își au înțelesul lor *obligator și în legătură cu chestia cinstirii mucenicilor și mărturisitorilor ortodoxiei românești*. Doar, stăm în fața unei datorii, religioase și naționale, *neîmplinită*.

*

La „Duminica Ortodoxiei“, din anul trecut (1930), într'o conferință pe care n'am publicat-o, încă, iată cum puneam și eu chestiunea aceasta:

Noi am proslăvit și vom mai proslăvi, cu drept cuvânt, pe înaintașii mari prin martiriul lor religios-ortodox, ori prin străduința lor politică românească. Dar parcă ne prea oprim la atât!

Ce au făcut, însă alții?

Biserica grecească a ridicat între sfinți o seamă de martiri, mulți la număr, dintre ceice, în vremea stăpânirii Turcilor, și-au rescumpărat credința ortodoxă cu prețul vieții.

În chipul acesta, Biserica grecească, are, pe lângă sfinții săi vechi, încă și sfinții martiri noi, din neamul grecesc. Ea face, în anumite zile, pomenirea lor individuală, dar și o pomenire colectivă, a martirilor noi, necunoscuți cu numele. Așa fiind, eu înțeleg acum parcă mai bine decât până aici: *De ce, zorile eliberării politice-naționale a statului grecesc au răsărit, cu un veac mai încurând, decât steaua refacerii unității noastre politice-naționale*.

Da, pentrucă cultul sfinților naționali, produce și o stare de spirit, mai plină de însuflețire și mai activă, deoarece ea pune în acțiune o dublă energie: religioasă și națională!

Și atunci, întreb eu: până când să neglijăm martirii noștri? de ce nu-i ridicăm la întreaga importanța lor, de *factor etic-spiritual și național*?

Mitropolitului Sava Brancovici al Ardealului, martirizat de

calvini, de ce nu i s'ar îngădui loc între martirii ortodocși, alături de croitorul grec Ioan din Ianina, ars de viu, de Turci, la 1525, și alături de corăbierul grec Nicolae din Zakynthos, ucis la fel în 1635, ori alături de grădinarul sărac, Mihail din Atena, decapitat la 1700?

Țăranul Oprea Miclăuș din Săliștea Sibiului și cu popa Măcinic din Sibiel, cari s'au stins în temnița din Kufstein pe urma poruncii catolice împărătesă Maria Theresia, sau popa Maniu Dobrotă din Poiana Sibiului, care a înghețat pe drumul Blajului, unde-l târau popii uniți; de ce nu ar putea și ei să steie în sinaxarele noastre, în slujbele noastre, alături de sfinții grecești mai noi, alături de ieromonahii Atanasie din Sparta († 1753) și Romanos († 1695) cari au fost decapitați; sau alături de comerciantul Nicolae din Karpenision († 1672), decapitat și el ca ceilalți numiți?!

Sau, o altă pildă și mai strălucitoare din trecutul românesc: Marele ctitor al Ortodoxiei, voevodul Constantin Brâncoveanu, cu fiii săi, uciși în Constantinopol, pentru că nu a voit să-și părăsească credința ortodoxă, de ce nu ar fi vrednici, oare, să ocupe și ei o pagină de sinaxar și un șir în calendar și în sufletele noastre, alături de atâția alți sfinți streini de neam?

Evocând pe martirii Ortodoxiei de pe pământul românesc, am pus în vedere a D-voastră o înaltă *problemă de pedagogie religioasă și națională în aceeași vreme*. O lature a ei, canonizarea sau ridicarea între sfinți, e chestia sfântului Sinod al Bisericii ortodoxă grecească. Dar cealaltă lature a problemei, este avizată, pentru realizare, la conștiința fiecărui bun Român și bun ortodox: *de a spori, și nu a risipi, moștenirea sufletească a strămoșilor noștri*.

Pentru a fi mai bine înțeles, trimit cugetul fiecăruia din ascultătorii mei la două lucruri:

Intâi: poporul și statul român nici când nu au avut mai mare nevoie, ca tocmai azi, de un idealism creștin și ortodox, pentru refacerea vieții morale și publice, a singuraticilor și a societății românești.

Și al doilea: pentru a înțelege rostul pedagogic al cultului sfinților naționali și sub raportul public-politic, gândiți-vă, Vă rog, la efectul religios-moral și politic-național, pe care l-a realizat Cehoslovacia acum de curând, prăznuind un mileniu, în cinstea sfântului lor național Venceslas.

Da; să n'o uităm: pedagogia cultului sfinților, și mai ales a celor naționali, nu și-a pierdut, ci de acum înainte trebuie să-și împlinească rostul: *de a restaura moralicește sufletele* singuraticе societate și viața publică.

În această privință, avem mult de învățat din martiriul religios al înaintașilor noștri. Ei nu au suferit martiriul pentru Ortodoxie, nici pentru că ar fi fost *nebuni* sub raportul religios, nici pentru că ar fi fost *proști* în cele politice ale neamului lor.

Ei au trăit în Ortodoxie și au suferit pentru apărarea ei pentru că numai în ea și-au aflat împăcarea sufletelor și îngrădirea

de orice fel în fața străinilor și pentru că numai prin prisma ei au văzut, înaintea ochilor lor, un viitor frumos pentru urmașii lor.

Ei, deci, s'au identificat până la martiriu cu credința ortodoxă dintr'o înaltă înțelegere etică, a bunurilor religioase-morale și a vieții lor pământești, care nu mai avea pentru ei niciun rost din clipa în care s'ar fi rupt legătura sufletească, a credinței, între ei și înaintașii lor. De fapt, *curbele sufletești* în viața poporului nostru s'au ivit diabea mai târziu, sub prigonirea *Calvinismului*, care a reușit să ne desbina, și pe care avem conștiința dreptului și datoriei de a-l refuza și noi de a restabili astfel unitatea sufletească a poporului român.

O nouă curbă sufletească, ce-și caută fixarea printre noi, sunt *sectele* de azi, cari înseamnă o revenire de asalt din partea Protestantismului.

Între asemenea împrejurări, fie vorba de *mântuirea sufletelor* noastre, cași creștini, ori de asigurarea *trăinicieii neamului și a statului român*, datoriile noastre de conștiință sunt două: una, de a refuza și zădărnici pe oricine, care ni-ar veni cu propovăduirea altor credințe decât cea ortodoxă; și a doua, de a ne pune cu toții, toate puterile sufletești în lupta reîntegrării Ortodoxiei în toate drepturile sale, duhovnicești și naționale, asupra vieții poporului român.

Pentru că *Ortodoxia noastră, în vecii vecilor, nu se va învechi, nici își va perde puterea divină și farmecul național, pentru a o arunca* — noi sau urmașii noștri — *în hala de vechituri a istoriei; pentru că Ortodoxia singură ne dă direcție rectilină a vieții istorice, ce am trăit-o, și a celei pe care avem să ni-o făurim în viitor, fără să ne închinăm la idoli străini...*

Esențial, nici azi n'aș avea prea mult de adăogat. Poate, numai să-mi exprim bucuria de buna tovarășie, în care mă găsesc, solicitând acelaș lucru edificator de suflete, care se desprinde din întreagă lucrare a profesorului univ. Silviu Dragomir, el însuși doctor în sf. teologie, și din aprecierea învățatului preot și profesor univ. de istorie, pâr. I. Lupaș.

*

Cinstiții mei cetitori vor fi făcut, de sigur, în cugetul lor, și ei, o apropiere între prigonirile turcești, împotriva Grecilor, și între ale Catolicilor, împotriva Românilor ardeleni din veacul XVIII. Grecii, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu al rugăciunilor neo-martirilor lor, au scăpat de jugul turcesc. Nu tot așa, însă, am scăpat noi, *până în cele din urmă consecințe*, de prigonirile catolice, cari au sămănat întreg pământul Ardealului, mai ales în veacul XVIII, cu amintirea atâtor pătimitori din neamul nostru

pentru credinţa ortodoxă. Şi-atunci, s'ar putea spune doară despre canonizarea de Sfinţi români, că e un act de *provocaţiune* la adresa catolicismului. S'o vedem.

În raport cu stăpânirea turcească peste Românii din Vechile Principate şi din Ardeal, stăpânirea «catolică» a Habsburgilor şi uneltirile mai mult de cât vrăjmăşeşti ale codaşilor lor recrutaţi dintre noi sub formula unirii cu Roma, ni-au fost mai dăunătoare şi mai desastroase decât însaşi dominaţia turcească. *Sub turci, măcar am trăit munteni moldoveni, ardeleni, bănăţeni şi crişeni—in chip anticipat, într'o apropiere de olaltă, politică, şi deşi străină, totuşi favorizatoare unor legături bisericeşti şi culturale ale întregii ortodoxii româneşti, — legăturile de unitate pe cari tocmai Catolicismul le-a sfărâmat* atunci, când a înfrânt dominaţiunea politică turcească şi, în consecinţă, a desbinat sufleteşte poporul român ardelean, îndesine şi în raport cu fraţii din Vechile-Principate.

Evident, cine a fost provocătorul urgiilor de atunci, din al căror cadru istoric se desprinde martiriul ortodox românesc ardelean al veacului XVIII, pentru a-şi cere, prin canonizarea de care aminteam, *o satisfacţie istorică pentru trecut, şi-o pagină din viitor, ca un factor etic de pedagogie etică-ortodoxă şi naţională în viaţa Românilor?*

Dar, să vedem, şi mai deaproape chestia «provocaţiunii»: Roma a deschis deja seria de provocaţiuni *şi prin canonizări de sfinţi dintre elementele cele mai intolerante faţă de ortodocşi*. E cazul vestitului «ienicer» — căci numai așa i s'ar putea spune — al Ortodoxiei, Iosafat Kuncewicz, Mitropolitul gr. catolic din Polosk, născut ortodox şi trecut apoi la uniţi, pe care, pentru provocaţiile sale necontenite — din a cărora pricină fusese el muştrat aspru de Leon Sapieha, unul din cei mai mari bărbaţi politici şi de stat ai Poloniei — l-au ucis (1624) locuitorii oraşului Vitebsk. Acum 6 ani, când se plănuia de catolici serbarea tricentenară a morţii lui Iosafat, cu o vădită ostilitate împotriva Ortodoxiei, «Sionul Românesc», gazeta eparhială unită dela Lugoj (an. 1924, nr. 18—20, pag. 50—51), flutura ideia serbării tricentenary ca o izbândă a «bisericii catolice de rit oriental» «*asupra contrariilor ei*», din prilejul comemorării mitropolitului g.

catolic, care «a fost atacat de neuniți»¹). Oamenii ăștia, dela Lugoj, cum se vede, — răsăriți din vrajbă și hrăniți din vechia ură a Papismului — își mobilizează «Sfinții», până și după moartea lor, în slujba himerei de dominațiune papală asupra ortodocșilor. Câtă deosebire morală între mucenicii și mărturisitorii români ortodocși ai Ardealului, *suferitori* pentru credința lor și a Bisericii ortodoxe, și între — de pildă — martirul Iosafat al Rutenilor din Polonia și al stratilașilor papali dela Lugoj, Blaj, și aiurea!

Mucenicii și mărturisitorii noștri n'au stat în slujba unui războiu *provocator, ci de apărarea unei curate moșteniri sufletești, mai mult decât milenară, a tuturor Românilor. Canonizându-i pe martirii săi, brâncoveni și ardeleni, Biserica ortodoxă ar face numai aceea ce ar fi și este în dreptul și datorită sa, ca așezământ spiritual; aceea ce este de cuviință și plăcut lui Dumnezeu pentru cei mai aleși luptători pentru adevărurile religiei ortodoxe, și aceea ce ar fi de un suprem folos moral pentru obștea noastră creștinească în fața ispitelor, cari mai sapă și azi la temeliiile credinței și Bisericii ortodoxe, din partea catolicilor și sectarilor.*

Drumul canonizării Românilor e deja deschis, prin pilda ortodocșilor noștri greci, dar și prin cazul sfântului și cuviosului părintelui nostru Nicodim, arhimandritul dela Tismana, care a sfințit pământul românesc cu viața sa călugărească și cu așezămintele sale mănăstirești. Sf. Nicodim, adevărat e trecut, cu încuviințarea mitropolitului Meletie al Moldovei, la 1846 și cu aprobarea tăcută a Sfântului nostru Sinod, în Mineiul pe luna Decembrie, la ziua de 26 (Vezi Mineiul de București, ediția II din 1909, pag. 447 și urm.). Eu cred—n'am ajuns pân'acum s'o și controlez—că prin Mineele noastre s'au mai introdus și alți sfinți, grecești, posteriori,—și'n acest caz chestiunea canonizării Sfinților românești ar fi un lucru și mai ușor. Sufletul ortodox al Românilor a primit, bucuros, pe toți Sfinții din alte neamuri. Cu cât mai bucuros, așa dar, ar primi el, și ar cinși și pomeni pe Sfinții răsăriți între noi, în vremei mai apropiate, din sângele nostru și din dureri, pe cari le

1. Am scris atunci, în *Revista Teologică* dela Sibiu (1924, pag. 45—9), „Unul din Sfinții lor: Iosaphat Kuncevicz”, dând răspuns acestei provocări nedemne.

mai resimțim și la a căror vindecare trebuie să ne gândim, nu numai prin neputințioase stăruințe omenești sau bisericesti, ci și prin ceea ce spuneam că ar putea să fie un factor etic-spiritual, de înaltă valoare morală, adică prin canonizarea martirilor noștri.

Sfântul Sinod n'ar avea un mare și greu lucru de făcut în chestiune, decât să te contactul informativ cu Bisericile surori și, în aceeași vreme, să examineze, în mod oficial, aceea ce avem deja scris, cu competența istorică, de doi doctori în Teologie ortodoxă, cari sunt dd. N. Iorga și S. Dragomir, despre mucenicii brâncoveni și cei ardeleni.

Arad, Ianuarie 1930.

Prof. Dr. GH. CIUHANDU

DRUMUL CRUCII

Tu care-odinioară 'n Palestina
Pe Lazăr din mormânt l-ai ridicat,
Tu care ne-ai adus din cer lumina—
Luceafăr pentru sclav și împărat
Te văd pe drum sub cruce 'nsângerat...

Pe trupul Tău potop de lovituri...
Și mulți scui-pau oceanul frunții Tale:
Iar hulele sburau din guri în guri
Pe drumul de lumină și de jale...

Pășeai lovit în drum spre Golgothă...
Din soarele pe care Tu l-ai pus,
Să încălzească-al vremilor apus
Cădea un biciu de foc pe fruntea Ta...

Pefine care toate, Doamne, le-ai făcut,
Isvorul veacurilor călătoare,
Și tot ce cântă dincolo de soare
Și paradisul nevăzut,
Pe toți ce trec, pe toți cari-au trecut
Iisus! Iisus! pe Tine Te-au bătut
Și sub povara crucii ai căzut...

În urma Ta, cu suflet sfâșiat,
Maria 'nlăcrimată,
Maria care 'n brațe Te-a purtat
Se prăbușea cu Tine 'ndurerată...

Tu care porși tot 'niversu 'n mână
Și viață umbrii vieții noastre-ai dat,
Cel viu care pe toți ne-ai înviat
Tu ai dormit trei zile în jărână...

Trei zile 'n praf și-a trela zi a fost
Să Te înalți din negrul adăpost...
Din zidurile lutului de fer
Pe fulgere Te-ai ridicat la cer...

Și 'n sufletele noastre ai lăsat
O candelă de dincolo de viață:
Lumina ei veghează în morminte
Dă orizont pământului în ceașă...
Să Te slăvim noi nu avem cuvinte
Sub jertfa Ta azi, moartea este moartă
Și Te-așteptăm să vii cu mare slavă
În vuetul din valea Iosafat.

CONSTANTIN GORAN

*Sufletul creștin este acela pe care viața nu-l mai tulbură
și moartea nu-l mai îngrozește.*

GALA GALACTION,
în Ziarul «Curentul».

PROBLEMA UNIRII BISERICILOR CREȘTINE DIN PUNCT DE VEDERE ORTODOX *)

II

Cum înțelege unirea Bisericilor fiecare dintre cele trei confesiuni creștine ?

Deși necesitatea și urgența unirii Bisericilor creștine este evidentă, ținând seamă atât de obârșia Bisericii, cât și de înrăurirea ei tot mai efectivă și mai grabnică în lume, însă posibilitatea acestei uniri stă în strânsă legătură și cu felul, în care fiecare dintre cele trei confesiuni înțelege unirea. Și în această privință avem puncte de vedere destul de deosebite.

Curând după desbinarea din veacul al XI-lea, au și început încercările de unire, fiindcă Apusul, cași Răsăritul, și-au dat seamă de marea greșală ce se săvârșise. În Biserica romano-catolică, diferiți papi, înconjurați de teologi celebri au cercetat problema unirii pe toate fețele și au ajuns la un fel de doctrină destul de precisă a acestei probleme. În vremile noastre, mai ales papa Leon al XIII-lea și-a câștigat merite deosebite în privința aceasta. Plecând dela ideile înaintașilor săi, el le-a dezvoltat și le-a precizat în mai multe enciclice, dintre care cele mai caracteristice sunt cele din anul 1895 și 1897. Mediul, în care el voia să realizeze aceste idei, era Biserica ortodoxă și cea anglicană. În linii generale, doctrina romano-catolică despre unire susține următoarele: ¹⁾

Prin unirea Bisericilor creștine nu se poate înțelege un compromis rezultat din concesiuni mutuale, fără să se țină seamă de dogme. Ea n'ar putea fi nici un sincretism religios cristalizat într'o astfel de formă vaporeasă și mobilă, încât fiecare confesiune să-și poată găsi în el doctrinele sale generale. O asemenea operație ar fi asemănătoare aceleia a unui filozof, care ar încerca să condenseze toate școalele filosofice într'un sistem eclectic vag și neconsistent. Și n'ar mai putea fi vorba nici numai

*) Vezi „Bis. Ort. Rom. Nr. 2-3, Februarie-Martie a. c.
5. Com. J. Calvet : Op. cit., pag. 38 și urm.

de o uniune mistică a unor suflete înfrățite prin dragoste și rugăciune reciprocă, care cred în acelaș Dumnezeu și au fost răscumpărați de acelaș Mântuitor, dar care lasă cu totul la o parte deosebirile doctrinale și numirile profesionale moștenite prin naștere. Ci, după concepția papală, prin unirea Bisericilor se înțelege și o unire exterioară, vizibilă, oficială, în cadrul unei biserici organizate și ierarhizate, pe temeiul dogmelor și a autorității unui singur șef suprem. De aceea, în apelul său la unire, Biserica romano-catolică nu se adresează tuturor creștinilor, care au sentimente religioase, ci numai acelorora, care cu adevărat sunt creștini, adică «cred în divinitatea lui Iisus Christos, în sacerdoțiu, în harul divin și, într'o formă generală, în simbolul apostolic, dar, în chip particular, în Biserica vizibilă și ierarhizată. Aceia care nu mărturisesc această credință sunt necredincioși, buni de convertit, dar nu creștini, cu care să te unești»⁶⁾.

Plecând dela dogmă, ca primă condițiune, a unirii, se înțelege, după concepția papală, că dogma veritabilă este aceea, pe care o găsim în Biserica romano-catolică dintru început și până la decretarea infalibilității urmașului Sf. Petru. În ceia ce privește capul suprem, el n'ar fi altul decât papa, ca o condițiune neapărată a unei adevărate unități organice bisericești. Căci „unitatea — argumentează un autor romano-catolic — nu se păstrează într'o societate cu elemente multiple; decât prin forța unui șef necontestat; dacă unitatea creștină a dispărut, aceasta s'a produs, fiindcă autoritatea lui Petru a fost contestată; dacă schismaticii s'au divizat într'o pulbere de comunități și secte, ei au ajuns aici prin pierderea centrului de unitate, a capului; prin urmare elementele divizate își vor găsi închegarea primind condițiunea fundamentală a unității, supunerea⁷⁾ șefului, care este în Biserica urmașul Sf. Petre.

Cu alte cuvinte, în desbaterile sale pentru unire, Biserica romano-catolică se ia pe sine ca normă, atât ca dogmă, cât mai ales ca unitate desăvârșită în persoana papei. Deci ea nu va trata cu celelalte Biserici ca dela egal la egal, ci le va socoti de rătăcite, care prin unire

6. J. Calvet: Op. cit., pag. 39.

7. J. Calvet: Op. cit. pag. 42.

ar face altceva decât să se întoarcă iarăși la matcă, recunoscând toate condițiunile Romei, dar înainte de toate supunerea necondiționată sf. Părinte. Așa că până astăzi, din toate cazurile, pe care ni le înfățișează istoria bisericească, se desprinde faptul, că unirea cu Roma n'a însemnat altceva decât absorbirea mai lentă sau mai grabnică a unei Biserici ortodoxe sau eterodoxe în sânul ei. De aceea Biserica papală o singură clipă n'a suspendat propaganda și goana după prozeliți în sânul celorlalte confesiuni creștine.

Alta este atitudinea protestantismului față de problema unirii Bisericilor creștine. Ea se desprinde mai ales din dezbaterile celor două mari conferinți religioase mondiale ținute la Stockholm în 1925 și la Lausanne în 1927, supt auspiciile societăților internaționale religioase: „Viață și acțiune“, „Credință și organizație“. După socotința protestantă, o unire imediată a Bisericilor creștine pe temeiul dogmelor și a unei organizări unitare nu se poate face. Astăzi sunt așa de mari deosebiri în această privință între confesiuni, încât o înțelegere grabnică și completă, a întregii creștinătăți este exclusă. De aceea, deocamdată, trebuie să se caute alte puncte de contact, care să ușureze colaborarea întregii creștinătăți într'un anumit domeniu, fără însă a ridica problema deosebirii de dogme și de administrație bisericească. Asemenea puncte de contact pot fi problemele practice de viață și acțiune creștină, a căror rezolvare va avea ca urmare pătrunderea duhului creștin în toate culele vieții moderne a popoarelor, care sunt așa de mult îmbăcșite astăzi de foarte numeroase și felurite curente antireligioase. Tot puncte comune pot fi, după concepția protestantă, și ideile generale despre credința creștină, și organizarea bisericească, păstrându-și însă fiecare biserică tradițiunile sale istorice! Colaborarea pe temeiul acestor idei generale ar contribui mai ales la accelerarea răspândirii Evangheliei la popoarele păgâne. Și numai într'un viitor mai depărtat, după ce se va fi stabilit între confesiuni o strânsă legătură sufletească, va putea fi vorba de o astfel de unire, încât toți fiii Bisericii să se poată împărtăși cu trupul și sângele Domnului în fața aceleiași sfinte mese și cu conștiința împăcată.

Punctul de vedere ortodox față de problema unirii

Bisericilor creștine nu este nici așa de rigid ca cel papal, dar nici așa de elastic ca cel protestant.

O unire completă, și după socotința Bisericii ortodoxe, se va putea realiza tot pe baza unității dogmatice și administrative, după cum susține și Biserica romano-catolică. Dar punctul de vedere al verificării adevăratei dogme și al principiului de unitate supremă administrativă este foarte diferit între cele două Biserici. Pe când Biserica papală primește dogma așa cum s'a cristalizat în sânul ei dintru început și până astăzi, când această Biserică crede că singură poate încă să decreteze dogme, Biserica ortodoxă ia ca unitate de măsură perioada bisericească dela început și până în veacul al XI-lea, până când avem într'adevăr o singură Biserică și deci o unitate dogmatică. Pe temelia acestei unități dogmatice stau și cele două mărturisiri ortodoxe dela 1642 și 1672.

Și, iarăși, pe când Biserica apuseană rămâne nezugduită pe principiul că papa este vicarul lui Christos pe pământ, urmașul sf. Petru și capul suprem al Bisericii, Biserica răsăriteană vede unitatea ei și suprema autoritate de conducere în persoana Mântuitorului, capul nevăzut al Bisericii, și în principiul sinodalității ecumenice, garantat prin lucrarea Duhului Sfânt, a colectivității reprezentanților Bisericii și a tradiției istorice din primele opt veacuri. De aceia, câtă vreme Biserica apuseană și cea răsăriteană va rămânea fiecare pe poziția sa cu privire la dogmă și conducerea supremă, omeneste vorbind, va fi imposibilă o unire prin bună înțelegere, ci numai prin absorbirea uneia de către cealaltă.

Cu concepția protestantă despre unire, Biserica ortodoxă are un punct de contact foarte fericit în urmă pentru viitor, întrucât ea recunoaște necesitatea unei perioade de pregătire a unirii pe temeiul colaborării la rezolvarea problemelor generale de viață creștină. De aceia Biserica ortodoxă a și participat prin reprezentanții ei cei mai distinși la toate manifestațiunile de înfrățire generală creștină, care s'au desfășurat după războiul mondial. Dar ea va fi totdeauna foarte atentă să nu treacă pe nesimțite granița, care fixează patrimoniul ei dogmatic latreutic și disciplinar, așa cum l-a primit dela cei dedemult.

III.

Greutățile și mijloacele realizării unirii Bisericilor.

Oricum am privi problema unirii Bisericilor creștine, în faza pregătitoare sau definitivă, rezolvarea ei întâmpină mari greutăți, pe care nu trebuie să le ignoreze sau să le ocolească luptătorii sinceri pentru împăcarea creștinătății. Dimpotrivă, cu cât acele greutăți vor fi mai profund cunoscute și mai bine studiate, cu atât mai ușor se va găsi metoda de a le înlătura.

O primă greutate este faptul, că cele trei confesiuni creștine s'au cristalizat în cursul veacurilor, sub înrâurirea a diferiți factori, în trei forme istorice cu note foarte distincte între ele. Deși Evanghelia este aceeași, trecută însă prin sufletul diferiților indivizi și popoare, capătă o anumită coloratură, care devine un element specific al culturii, personale și colective. Astfel avem astăzi un tip ortodox, altul romano-catolic și altul protestant, destul de deosebite între ele, atât ca conștiință, cât și ca practică religioasă. Și pe conștiința religioasă individuală se înalță conștiința religioasă a maselor: popoare ortodoxe romano-catolice și protestante. Așa stând lucrurile, oricât de optimist și de entusiast ar fi cineva într'ale unirii, nu poate trece cu vederea asemenea stări sufletești individuale și sociale, dospite prin aluatul creștin în curs de mai multe veacuri.

Va mai târăgăna unirea într'o anumită măsură și ignorarea reciprocă a confesiunilor creștine. Această me-teahună nu numai că împiedică recunoașterea meritelor fiecărei confesiuni și produce o atmosferă de răceală, dar alimentează și cele mai greșite păreri între ele. În privința aceasta, cele mai multe ponoase le-a purtat Biserica ortodoxă. Pe ea, care a trăit în împrejurări istorice mult mai puțin prielnice, celelalte două surori au privit-o până acum de curând cu un zâmbet de compătimire condescendentă și chiar de dispreț. Foarte des am recoltat din partea romano-catolicismului vrășmașie, iar din partea protestantismului, desconsiderare. În cazul cel mai fericit, socotiți am fost ca o pradă de împărțit pentru expediții misionare. Și lucru dureros, astfel de păreri sunt împăr-tășite de reprezentanții cei mai distinși ai Apusului creștin.

Astfel, Bonomelli, episcop de Cremona, socotește că Biserica ortodoxă „nici n'are dreptul la o discuție cu privire la o închipuită moștenire dela Christos. Neștiința și simonia sunt cele două racile incurabile ale clerului mirean și monahal; influența ei asupra clasei intelectuale este aproape nulă; Biserica parcă nici n'ar exista: ea se înfățișează ca o umbră din trecut...; aproape că nici nu-și merită numele de Biserică creștină“. Și apoi în alt loc, în cartea sa, acest episcop romano-catolic mai adaogă: „Niciun duh de viață științifică, artistică și literară nu se sălășluește într'insa...; ea nu știe ce-i apostolatul și, încremenită, trăește numai cu bănuiala“⁸⁾. Alt romano-catolic reprezentativ, principele Max von Sachsen, apreciază astfel pe creștinii ortodocși: „În Apus, nici catolicii, nici protestanții nu iau în serios concepțiile lor. Sunt foarte înapoiți față de toți. Nu mai joacă niciun rol. Nu face nici să-i mai ataci, fiindcă nimeni nu se mai ocupă de ei...; sunt un corp fără suflet; sunt morți printre vii“⁹⁾.

Și în lumea protestantă găsim păreri destul de sărăcicioase și de schimonosite despre ortodoxism, dar nu chiar așa de veninoase ca în Biserica papală¹⁰⁾. Este evident că asemenea aprecieri ale Apusului creștin față de Răsăritul ortodox izvorăsc nu numai dintr'un zel necreștinesc de concurență confesională, ci și dintr'o înspăimântătoare necunoaștere a ortodoxismului. Trebuie să mărturisim însă, că astăzi aceste aprecieri sunt foarte mult rectificate. Interesul pentru problemele religioase ivite după război, revărsarea clericilor, teologilor și cugetătorilor ruși în Apus și ivirea unei întinse literaturi, care privește mai ales ortodoximul rusesc, pun în altă lumină orientul creștin.

Mult a contribuit și contribuie la învrăjbirea confesiunilor religioase și politica. Insemnătatea Creștinismului pentru propășirea popoarelor n'a scăpat din vedere nici unui suveran; de aceia mulți principii l-au și sprijinit în operele sale misionare interne și externe. Câtă vreme in-

8. Jeremias Bonomelli, Bischof von Cremona: *Die Kirche*. Deutsche Uebersetzung, Freiburg im Br. 1902, pag. 158 și urm., la Prof. Dr. Ștefan Țankov: *Das orthodoxe Christentum des Ostens*, 1928, pag. 16.

9. Prinz Max von Sachsen: *Vorlesungen über die orientalische Kirchenfrage*. Freiburg (Schweiz), 1907, pag. 60, 56 la Țankow. Op. cit. pag. 16.

10. Comp. Țankov: Op. cit., pag. 17 și urm.

teresele politice au fost subordonate principiilor creștine sau cel mult au mers paralel cu ele, Biserica n'a păgubit. Dar s'au găsit stăpânitori, care să abuzeze de autoritatea Bisericii și a învățăturilor sale în scopuri pur politice. Atunci se constată o pogorâre și o desconsiderare a acestui așezământ dumnezeesc. În toate evenimentele mari bisericești, care au învrăjbit creștinătatea, se poate urmări înrăurirea nefericită a elementului politic. De exemplu, cât venin a făcut Orientului ortodox întemerea imperiului latin la Constantinopole în timpul cruciatelor ! Grecii au rămas așa de indignați, încât preferau stăpânirea păgânilor „ocrotirii“ creștinești a împăraților apuseni de subt călăuzirea papilor. Incercările de unire după secolul al XI-lea n'au reușit în mare parte tot din amestecul intereselor politice cu cele religioase. Reforma lui Luther era pusă la grea încercare și poate că s'ar fi evitat o nouă schimbare în Biserica creștină fără amestecul politicii principilor germani, care aveau tot interesul să dărâme stăpânirea lumească a papilor. Introducerea reformei în Anglia pleacă dela o neînțelegere politică ca să ajungă la cea religioasă.

Tot în direcția neînțelegerilor politice cu urmări nefericite pentru armonia religioasă poate fi socotit și șovismul național, care învrăjbește confesiunile între ele sau chiar Bisericile naționale ale aceleiași confesiuni. Războiul mondial a pus într'o evidență foarte dureroasă această constatare.

Afară de aceste greutăți și cauze generale cu documentare istorică, există încă și alte cauze mai personale, mai imponderabile, dar care alimentează tainic și continuu dezbinările confesionale. Acestea sunt patimile josniciei omenești : ambițiile personale, înfumurarea, ura, dorința de stăpânire, teama de a pierde situații câștigate și atâtea alte stări sufletești în cel mai izbitor contrast cu dragostea evanghelică.

Dacă creștinătatea va continua aceiași viață de învrăjpire, să fie atentă că se depărtează tot mai mult de poruncile lui Chistos, capul Bisericii, și luptă fățiș împotriva operei Duhului Sfânt, inima Bisericii. De aceia trebuie să se găsească mijloace îndrumătoare spre împăciuirea contesională. Aceste mijloace stau în strânsă legătură cu greutățile și cauzele, de care ne-am ocupat. Ținând seamă

de fixarea tipurilor religioase și de cristalizarea în anumite forme istorice a confesiunilor creștine, vom trage o primă normă de mare importanță pentru viitoarea unire religioasă, dacă nu voim să plutim în văzduh cu rezolvarea ei. Unirea Bisericilor, când va binevoi Dumnezeu să se realizeze, nu va putea însemna o uniformizare a popoarelor creștine, o nivelare completă a lor. Aceasta ar fi nu numai o imposibilitate, dar și o vătămare a bogăției Creștinismului. Dacă Ziditorul a făcut popoare și vase, tot el îngăduie și o anumită varietate în manifestările creștine. Căci roadele Evangheliei stau în legătură nu numai cu puterea cuvântului Domnului, ci și cu pământul, în care a fost semănat. Și după cum valoarea culturii umane stă în varietatea componentelor sale, a culturilor noroadelor, tot așa puterea de creațiune a Creștinismului iese la iveală din varietatea manifestărilor sale în sânul diferitelor popoare. De altfel, chiar în primele 11 veacuri creștine, unitatea Bisericii creștine se înfățișă mai mult ca o federalizare a diferitelor Biserici pe temeiul aceleiași dogme, aceluiaș cult și aceleiași disciplini, dar cu mici deosebiri locale, care n'au rupt legătura dragostei și n'au păgubit comuniunea Bisericilor.

O astfel de înțelegere a unirii impune nu numai o cunoaștere profundă a Bisericii unitare până în veacul al XI-lea, ci și o cunoaștere reciprocă între confesiuni. Cât de păgubitoare a fost ignoranța între ele, am constatat ceva mai înainte. Noi, ortodocșii, trebuie să fim mândri, că ne-am dat toată silința să cunoaștem Apusul religios. Elita teologilor ortodocși și-a făcut studiile superioare la universitățile protestante și romano-catolice. Literatura teologică a acestor confesiuni a ajuns să fie foarte prețuită de Răsăritul ortodox. Poate că noi chiar am exagerat aceste legături cu Apusul, spre paguba legăturilor reciproce dintre țările ortodoxe. În schimb, romano-catolicismul și protestantismul au tratat multă vreme ortodoxismul ca o ramură uscată a Creștinismului. Numai prefacerile războiului au adus o schimbare de atitudine destul de fericită și chiar surprinzătoare față de trecut. Abatele Calvet, într'o scriere destul de recentă despre unirea Bisericilor, scrie și următoarele : „...Și noi avem datoria de a cunoaște celelalte Biserici creștine, de a

avea cel puțin noțiunile elementare despre constituția și istoria lor. Nu-i o datorie de dragoste de a-ți cunoaște fratele? Când îi vom cunoaște, îi vom înțelege mai binei la început vom rămânea uimiți, întâlnind la ei practic; care ne vor pune în încurcătură; dar după aceia vom constata rațiunea acelor practici și câteodată vom ajunge să ni să pară naturale. Adeseori cu surprindere vom descoperi la ei o credință mai superioară ca a noastră; ne vom întări în contact cu pietatea lor...“⁽¹⁾) Tot din dorința de a ne cunoaște, papa a întemeiat la Roma Institutul oriental, a cărui publicație „*Christiana orientalia*“ cuprinde studii foarte temeinice despre ființa și dezvoltarea istorică a ortodoxismului. În lagărul protestant, mai ales în Germania, de asemenea este mare fierbere în cercetarea credinței noastre. Pe lângă o mulțime de publicații de specialitate, apare și marea revistă „*Occident și Orient*“ (*Occident und Orient*), la care colaborează reprezentanții cei mai distinși ai protestantismului și ortodoxismului. Pornind dela o cunoaștere întemeiată pe o metodă așa de solidă și de științifică, este peste putință ca confesiunile creștine să nu ajungă la o apropiere tot mai mare.

În ceia ce privește politica și șovinismul național ca ferment de discordie al creștinătății, cel mai potrivit antidot este îndrumarea conștiinței religioase a maselor creștine în direcția înfrățirii, evitându-se spiritul de aversiune confesională. După cum astăzi, în raporturile internaționale dintre popoare, conducătorii nu mai pot lua hotărâri fățiș, împotriva opiniei publice, tot astfel în domeniul religios nu vom ajunge la rezultate apreciabile în direcția, de care ne ocupăm, dacă opinia publică religioasă dintr'o țară nu este de acord cu hotărârile proistoșilor.

Dacă la această educație religioasă a maselor, vom mai adăoga și strădania personală a fiecăruia de a se scutura de zgura sufletească, care dă naștere la atâtea conflicte, vom ajunge să pregătim un teren tot mai favorabil unirii religioase, care preocupă astăzi toate confesiunile.

Pr. Dr. GH. GHIA
Profesor în Craiova.

CRONICA INTERNĂ

MIRON

CU MILA LUI DUMNEZEU PATRIARH AL ROMÂNIEI ȘI AL
CETĂȚENILOR ROMÂNI DREPTCREDINCIOȘI DE
PRETUTINDENI

**Fiilor noștri sufletești din bineprimitoarele State-Unite
ale Americii de Nord și Canada**

*Har și pace dela Domnul nostru Iisus Hristos, iar dela Noi
părintesacă salutare și patriarhicești binecuvântări.*

IUBIȚII MEI FII SUFLETEȘTI,

*Iată, că Păstorul vostru vine să vă mângâe din nou, cu
scrisoare duhovnicească, de ziua cea mare și luminată a Învierii
Domnului.*

*Când toți creștinii Sfintei noastre Biserici ortodoxe din Ro-
mânia, printre cari atâția părinți, soții, frați și rude de-ale
voastre, îmbracă astăzi haină de sărbătoare, bucurându-se de
praznicul praznicelor, nu se putea ca voi, cei din depărtare, să
fiți lăsați uitării, fără a simți măcar o parte din dragostea pur-
tării Noastre de grijă, către cei incredințați Nouă spre mântuire.*

*Și nu este prilej mai fericit pentru întărirea sufletelor
voastre, decât acesta al Sfințelor Paști, când inimile se deschid
senine ca florile primăverii, cântând, pline de bucurie cântarea
cea dumnezeiască: Hristos a înviat din morți cu moartea pre
moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le!*

*Strălucită și minunată zi a Învierii, cea mai scumpă din
toate sărbătorile noastre, căci ea ne incredințează de adevărul cel
netrecător, că Iisus, este Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii!*

*In lumina acestui praznic slăvit, ne putem da seama mai
bine ca oricând, de învățătura cea mare, că Iisus singur este
bucuria și nădejdea vieții noastre. Deaceia cu dreptate zice Sfântul
Apostol Pavel: „Nu vă împovărați cu nicio grijă. Ci întru toate,
prin închinăciune și prin rugă cu mulțămită cererile voastre să
fie arătate lui Dumnezeu. Și pacea lui Dumnezeu, care cotârșește
orice minte, va păzi inimile voastre și cugetele voastre, în Christos
Iisus”. (Filipeni 4, 6-7).*

*Amințindu-vă aceste cuvinte apostolești, o fac cu gândul la
lipsurile și suferințele, în cari se sbate astăzi toată lumea, și din
a căror pricină oamenii se simt tulburați și îngrijorați, în fața
zilei de mâine. Este adevărat, că pretutindeni bântuie o mare
criză economică, cum încă n'a fost cunoscută de multă vreme.*

Această pastorală se va citi în toate bisericile noastre ortodoxe din
Statele-Unite și Canada.

Până și mândra țară a Statelor-Unite a început să sufere de șomaj; mii de întreprinderi, dau faliment pretutindena, milioane de muncitori rămân fără lucru. Eră de așteptat, ca cei cari vor suferi întâi să fie emigranții și astfel mulți dintre voi veți fi căzut în adâncă mizerie printre străini.

Eu, ca părintele vostru sufletesc, trebuie să vă spun că, tocmai în aceste vremuri de cumplită sărăcie, trebuie să vă alipiți cu atât mai tare de Sfânta Biserică și să vă găsiți mângâierea în credința strămoșească. Iar între voi să fie adevărată iubire creștinească și să vă ajutați unii pe alții, nelăsând cei cu stare pe cei lipsiți, să moară de foame. Vreau să îndemn, mai cu osârdie, pe femei, ca ele, cu firea lor mai miloasă și înțelegătoare, să se apropie de cei nenorociți și să organizeze opere de ajutoare. Am auzit multe lucruri frumoase despre femeile fruntașilor noștri din America și am înțeles, mai cu seamă de cele spuse de unul din fruntașii D-v., care s'a întors în țară pe câtăva vreme, cum că au învățat multe lucruri de folos dela surorile lor americane, cari sunt cele mai active și inteligente femei din lume, și că au organizat reuniuni harnice, cari lucrează peste tot spre cinstea și buna mulțămire a societății românești. Pentru această muncă de jertfă le trimit tuturor binecuvântările mele patriarhicești, îndemnându-le ca și de aci înainte să se ostenească pentru alinarea suferințelor, iar în casele lor să fie strajă la altarul străbun al neamului, crescându-și copiii în frica de Dumnezeu, învățându-i dulcea noastră limbă și vorbindu-le cât mai des de frumoasa noastră, țară, pe care ei n'o cunosc poate.

Iar pe voi, fiii mei duhovnicești, vă povățuesc să nu vă lăsați târâți de învățături primejdioase și curente rele, cari zdruncină liniștea și bunăstarea Mării Americi, care v'a primit și v'a dat pâinea pentru voi și ai voștri. În orișice țară, când vin vremuri grele, anarhiștii și comuniștii lucrează, mai ales printre muncitorime, pentru a o câștiga la învățături vătămătoare și revoluționare. Voi, oricât de nenorociți ați fi, să nu vă lăsați târâți în nicio mișcare din acelea, care primejdutește siguranța Statului, ci mai degrabă să urmați ștatul Sf. Apostol Pavel, care zice: „Orice suflare să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire, fără numai dela Dumnezeu rânduită. Pentru aceea cine se împotrivesc stăpânirii, se împotrivesc rânduelii lui Dumnezeu; iar împotrivorii vor lua osândă asupra lor“ (Romani 13, 1-2). Așa încât, vă sfătuesc cu multă tărie să nu luați parte la adunările de învrăjbit, ci mai degrabă să mergeți la slujbele Sfintei noastre Biserici, să primiți cuvânt de învățătură, ca să umblați în viață pașnici și neturburători ai așezămintelor unei țări, care v'a primit și v'a ocrotit.

Tocmai trecutul de urgie și de apăsare al neamului nostru ne arată, că dacă el a scăpat de atâtea primejdii și a răzbit la lumina libertății depline, apoi aceasta se datorește numai credinței neclintite în Dumnezeu și alipirii lui de Sfânta Biserică Ortodoxă, care, ca o maică bună și iubitoare, l a apărât și l-a mângâiat

in toate năcazurile. Cu atât mai mult eram încredințat, că pentru voi, cei plecați dela vetrele părintești și așezați printre străini, locmai de cealaltă parte a lumii, numai Biserica vă poate fi cel mai puternic și mai statornic scut de apărare. Astfel, sunt ani mulți, decând Ne frământăm cu mintea zi și noapte, cum am putea întări mai bine Biserica noastră de acolo, prin înființarea unei **Episcopii misionare**.

* * *

După multe încercări și greutăți, Dumnezeu Ne-a învrednicit — ajutat mai ales și de hotărârea voastră frumoasă din Congresul bisericesc dela Detroit — să decretăm înființată în mod canonic **Episcopia ortodoxă română din Statele-Unite ale Americii și Canada** și să vă vestim oficial acest act istoric, încă din toamna anului trecut.

Vă mărturisim, că această faptă însemnată, a fost una din cele mai mari bucurii ale vieții Noastre, deoarece simțiam, că de-acum vom avea pentru frații noștri buni de acolo, cea mai nebiruită cetate a credinții și vieții lor naționale. Iar prin aceea că am pus această Episcopie sub autoritatea și privegherea Patriarhiei Noastre, spre a-i îndruma pașii cu toată grija posibilă, aveți încă o dovadă curată a dragostei părintești ce V'o purtăm de o viață întreagă.

Dar, pentru a izbândi întru organizarea deplină a Episcopiei celei nouă, pe lângă silnițele Noastre, trebuie să vie și **ajutorul vostru**. Acest ajutor este cu atât mai de lipsă, cu cât Statul nostru trece acum prin greutăți nespuse de mari, cari nu-i îngăduie să facă tot cât ar dori el. De aceea Vă sfătuim din toată inima să ascultați — până la alegerea Episcopului — de Comisia bisericească din Detroit, care a fost întărită de Noi și lucrează după ordinele Noastre. Nu plecați urechea la șoaptele celor rătăciți și protivnici, ci grăbiți-vă să mergeți după poveștele noastre arhieresti, strângându-vă cu mic cu mare în jurul Episcopiei.

Nicio parohie să nu lipsească din organizațiunea cea nouă, care trebuie să le cuprindă pe toate deopotrivă, cu drepturi egale și cu respectarea neatinsă a averii lor bisericești de orice fel, ca biserici, case parohiale, case culturale și altele.

Deasemenea, vă îndemn să ajutați noua Episcopie și cu jertfele voastre în bani, firește nu de silă, ci de bună voie, spre a se putea crea un Fond central, din care să se acopere cheltuielile ce le are conducerea și administrarea cea nouă a Bisericii voastre, mai ales că sperăm dela Dumnezeu iarăși zile mai bune și de câștig.

Cu grija bună deoparte, cu tragerea de inimă din partea parohiilor, Fondul va crește în așa fel, încât în ziua când veți avea pe Episcopul dorit de voi, să vă puteți lăuda că ați strâns, cu truda și voința voastră, mijloacele de lipsă pentru organizarea cât mai bună a Episcopiei românești, ca ea să poată sta cu cinste, alături de Episcopiiile celorlalte neamuri din America.

Tara nu va întârzia să vă dea sprijinul ei părintesc, mai ales când va vedea silințele voastre frumoase în jurul închiegării Episcopiei, așa cum le-ați arătat totdeauna și în trecut, înălțând alătea minunate biserici și case parohiale în America și ajutând clădirea ori înnoirea celor din satele voastre, de acasă.

Iar pentru a vă da încă o dovadă a dragostei Mele de fiecare zi pentru sufletele voastre, am hotărât ca, începând cu toamna ce vine, câțiva tineri dintre copiii voștri, cari au terminat liceul în America, să fie aduși la Facultatea de Teologie din București, iar după terminarea ei, să se înapoieze, spre a vă păstori ca preoți ai voștri. Și pentru a le ușura învățătura, îi voi așeza în Internatul nostru teologic Radu-Vodă, unde ei vor fi ținuți fără nicio plată, cu toate cele de lipsă traiului, dar mai ales primind o frumoasă educație religioasă.

Preacucernicul Părinte Ioan Truția, împreună cu comisia bisericească interimară, Ne va recomanda din vreme, deocamdată trei din cei mai distinși tineri, doritori a se pregăti pentru slujba Domnului.

În felul acesta, toate parohiile noastre din America vor ajunge cu vremea, să aibă nu numai preoți bine pregătiți, dar și cunoscători iscusiți ai vieții americane și ai obiceiurilor voastre, căci sunt trup din trupul vostru și dragoste din dragostea voastră.

Pe lângă aceasta, Ne gândim și la alte purtări de grije duhovnicești pentru voi, căci deacum fiind sub ascultarea Noastră, și datoritiile ce le avem către voi, sunt mai mari și mai numeroase.

Cu nădejdea, că bunul Dumnezeu se va îndura de suferințele omenirii și va da lumii vremuri de pace și înflorire, îmi înalț gândul către Acela, care poate mult mai presus decât ceea ce îndrăznim Noi a-I cere, și vă urez tuturor să petreceți Sfintele Sărbători ale Învierii, în pace, sănătate și bucurie creștinească, luând aminte la toată învățătura Domnului Nostru Iisus Hristos, pentruca să aveți o viață curată și cinstită pe acest pământ și să căpătați mântuirea sufletelor voastre.

Dat în reședința Noastră patriarhală din București, la 22 Martie, anul mântuirii 1931.

Cu arhierești binecuvântări,
al vostru de binevoitor

MIRON

PATRIARH AL ROMÂNIEI

Tara se drege închizându-ne cât se poate în marginile patriei și lucrând până la stoarcere, orice ar fi, fiecare la rostul nostru.

N. IORGA,

în Neamul Românesc, 5 Martie 1931

Arhiereul Evghenie Humulescu Piteșteanu

Luni, 23 Martie curent, s'a stâns din viață, la reședința Episcopiei din Curtea-de-Argeș, acela ce a fost arhiereul *Evghenie Humulescu Piteșteanu*. În ziua de Buna-Vestire, i s'a făcut prohodirea și înmormântarea. Rămășițele sale pământești au fost transportate la Mănăstirea *Turnu*, după dorința decedatului, unde au fost așezate, spre odihnă veșnică, alături de ale fericitului ctitor al acelei mănăstiri, *Gherasim Timuș*, fost episcop al Argeșului.

Vlădica Evghenie era originar din județul Neamț. Se știe atât că era fiul duhovnicesc al blândului și evlaviosului *Iosif Gheorghian*, fost în două rânduri, mitropolit primat al României. Studiile secundare și le făcuse la seminarul „Nifon Mitropolitul“, obținând *premiul I*, în toate clasele. Profesorii seminarului erau încântați de acest tânăr, împodobit dela natură, cu toate darurile unui ales slujitor al altarului. Intr'adevăr, Humulescu avea o înfățișare distinsă și impunătoare; avea o minte ageră, spontană și adânc pătrunzătoare și o nobleță din fire, care te cucerea.

Terminând cu elogii, facultatea de teologie din București a îmbrățișat de tânăr shima monahală, fiind hirotonit diacon pe seama Sf. Mitropolii din București.

Pe vremea marelui mitropolit *Ghenadie Petrescu*, era arhidiacon și predicator al Sf. Mitropolii. Răposatul întru fericire *Regele Carol I* venea adesea la mitropolie, ca să asculte sfintele slujbe și predicile, pline de convingere și entuziasm ale arhidiaconului Evghenie. Erau într'adevăr înălțătoare. Bucureștenii își amintesc, cu multă evlavie, de frumuseța sfintelor slujbe care se săvârșeau pe acele vremi, la mitropolia din Capitală, în fața mitropolitului Ghenadie, care nu lipsea dela biserică; el însuși fiind un bun slujitor și un admirator al clericilor de talent rar, cum era Evghenie. Ca *predicator*, Humulescu cunoștea bine Sf. Scriptură, pe care o mânua și o utiliza, cu o abilitate neîntrecută. Avea și o dicțiune de o rară claritate. Cuvântul său dulce te atrăgea și te cucerea; iar ochiul său ager, te cuprindea și te stăpânea. Aș putea zice că se aseamăna cu marii predicatori, din epoca de aur a clasicității creștine. Predicile sale au fost adunate într'un volum și publicate sub titlul de *Pășune duhovnicească*, de către unul din pretenii și admiratorii săi.

Când a fost ales *arhieren*, toți cunoscuții și admiratorii săi s'au bucurat. La hirotonirea sa, a ținut să asiste, în persoană, și regele *Carol I*, înțeleptul suveran al României, vrând a arăta prin aceasta, simțimintele de care era animat, față de acest cleric distins la care ținea mult.

Pe lângă *darul cuvântului*, Evghenie avea o *voce înaltă*, armonioasă și de o dulceață rară. Cunoștea apoi muzica bisericească, cum puțini dintre clerici au cunoscut-o. Slujbele pe care le săvârșea el te transportau în înălțimea cerului. Se părea că auzi cântând corurile îngerești, iar nu glasuri omenești. Evghenie era artist bisericesc, în adevăratul înțeles al cuvântului. În adoua

jumătate a secolului al XIX, numai vlădica *Nifon*, fost episcop al Dunării de Jos, se mai putea măsura cu dânsul, în ceace privește frumusețea săvârșirii slujbelor bisericesti. Evghenie însă îl întrecea.

După războiul mondial, amărât de multe suferinți, se îmbolnăvi, retrăgându-se la mănăstirea Turnu, de pe malul Oltului. Acolo, sub coasta muntelui, în liniștea adâncă a naturii, ascultând numai gâlgâitul cursului apei, și-a petrecut el ultimii ani ai vieții. Din pricina unei slăbiciuni trupesti, în care căzuse, în ultimul timp, nici la ședințele Sf. Sinod, nu mai putea lua parte.

În clipa părăsirii acestei vieți vremelnice și pline de necazuri a celui care a fost *podoaba bisericii*, țin să amintesc că farmecul sfințelor slujbe ale bisericii ortodoxe, când sunt săvârșite cu toată evlavia cuvenită și de către persoane cu adevărată chiemare bisericască, cum era arhiereul Evghenie — te transportă până la sublim; iar astăzi, dacă se observă o lipsă, dacă se simte un gol în serviciul nostru bisericesc, apoi acesta este *golul liturgic*.

Fie, ca valori ca Evghenie Humulescu să mai răsară în sânul Bisericii noastre naționale, spre slava Bisericii strămoșești și cinstea neamului nostru românesc.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANUL
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor

Moartea arhiereului Evghenie Piteșteanu

Moartea neașteptată a scumpului nostru arhiereu *Evghenie*, ce aruncă umbra doliului peste istorica eparhie a Argeșului și bisericii românești, ne-a umplut inima de jale. L-am cunoscut și l-am iubit. Știam că truditul lui trup se topește sub povara încercătoarelor dureri. Totuși nu ne închipuiam că va pleca dintre noi, văduvindu-ne prea de vreme de o minte înaltă, de o inimă rară. Și nici nu puteam crede că s'a întâmplat. Fulgerul năprasnic din înălțimile cerului, încă aspru de Martie, în preajma Bunei-Vestiri, l-a doborât fără cruțare, și Vlădica Evghenie a dat pământului puținul trup ce-i mai lăsase suferințele, iar sufletul lui, plin de harurile divine, și-a luat zborul către sferele senine ale dumnezeirii, din care s'a desprins acum mai bine de jumătate de veac.

Arhiereul Evghenie, în zbuciumata sa arhierie, a primit lovituri, a fost criticat de unii cu înverșunare, a cunoscut și ingrățitudinea ori calomiile altora, a sorbit până în fund paharul amărăcimii, a trăit și înfrângerile izvorâte din lupta dintre ideal și nimicniciile ori contingențele momentului, dar nicio adversitate nu l-a strâmbat convingerile, nu l-a clintit din linia dreaptă a vieții și mai ales nicio deziluzie ori înfrângere nu l-au făcut să piardă încrederea în puterile Bisericii românești pe care a iubit-o cu o nobilă pasiune și cu o ireductibilă tenacitate.

Și acestui fond de încredere, acestui robust optimism, marele dispărut îi datorează acea muncă, pe care el, modest ca un geniu,

tăcut ca un filozof și nobil ca un adevărat vlădică, o pune în serviciul Bisericii și neamului.

Arhiereul Evghenie a rămas astfel același în toate episoadele arhieriei sale. A fost colaboratorul Prea Fericirii Sale Patriarhului *Miron*, a I. P. S. Mitropoliți *Athanasie*, *Konon*, a P. S. Episcopi *Gherasim Timuș*, *Calist*, *Visarion*, *Nichita* etc.

Ca om al datoriei, a muncit decenii fără preget, punându-și frumoasele cunoștinți în serviciul bisericii sale iubite, cheltuindu-și tot aurul minții sale, toată noblețea inimii pentru pregătirea tinerelor generații, pentru îndrumarea lor norocoasă pe căile Domnului.

Prin creațiunile sale neîntrecute, ca preot fanatic al credinții, prin glasul și verva sa artistică fermecătoare, ce slăveau Biserica și cucereau inimile, prin faptele sale radiatoare de un înflăcărat și statornic apostolat, prin viața sa cinstită, a strălucit ca un neîntrecut liturghisitor, predicator și maestru desăvârșit al cântărilor divine.

Durerea ne strânge inimile, dar datorია noastră este să mergem pe calea arătată de el. Glia rece închide azi, sub greutatea ei, trupul lui istovit de boală din mormântul dela mânăstirea Turnu, de sub poalele Carpaților și lângă valea Oltului, unde, după dorință, a fost pus, pentru veșnică odihnă, alături de răposatul episcop Gherasim Timuș. Dar sufletul său nu moare, el trăește în noi toți, trăește în inimile noastre.

Iar noi închinăm acestui păstor al Bisericii o amintire plină de recunoștință și evlavie și, dacă nu mai putem vorbi cu el, să nu încetăm niciodată să vorbim despre celce a fost neuitatul Vlădică Evghenie.

V. CONSTANTINESCU

Notar în Cenadul-Vechiu, Jud. Timiș-Torontal.

Pierderea a trei preoți dorohoieni.

S'au mutat către cele veșnice trei preoți dorohoieni, vrednici de pomenire: Pr. *D. Afrăsinei* din *Mihăileni*, Economul *Antonie Dubău* din *Molnița* și Pr. *Gh. Măzăreanu* din *Hândești*.

Primul a slujit Domnului într'o comună urbană, al doilea în părțile de către Basarabia, al treilea pe malul Siretului de către Bucovina. Unul era tânăr teolog și s'a stins în ziua de 14 Ianuar a. c.; al doilea, aveă 7 clase seminariale și a murit în ziua de 16 Ianuar, spre ziua numelui său, fiind cel mai desăvârșit exemplar de preot anto-didact ce-am văzut până acuma în lumea satelor; iar Pr. Măzăreanu eră socolean¹⁾ cu 4 clase.

În ei, erau reprezentate cele trei grade de cultură bisericească dela noi. Dar în ce chip erau reprezentate!

Pr. Afrăsinei s'a trecut în floarea vârstei. Pr. Dubău, în vrâstă de 65 ani, iar Pr. Măzăreanu — generație veche și puternică, —

1. Adică învățase în seminarul din Socola. — Nota A. S.

trecuse de 74 de ani, după ce slujise satului său ca preot aproape 50 de ani, iar ca învățător vreo 40...

În părțile noastre, numai Pr. Z. Măfrescu dela Săveni a înfățișat în chip minunat, ca Pr. Măzăreanu, icoana preotului-învățător din vechime. O icoană cu totul interesantă.

La înmormântarea Preotului Măzăreanu, miile de săteni, dintre cari unii albiți de vreme, spuneau că părintele i-a învățat pe ei carte, și profesor ca părintele acesta al lor, mai rar! Nu mai vorbim de zecile și sutele de intelectuali din sat sau trecuți aiurea, cari l-au știut și-l știu de dascăl vrednic și cu suflet, în școala primară a Hânteștilor. Înalt și vânjos ca stejarul din vechime, acest preot a fost întăparea energiei naționale și bisericești dela Dorohoiu. Eră întruparea figurii de cleric adaptat mediului. Spun toți că 'n tinerețe — la drept vorbind, până mai dăunăzi, căci astfel de oameni nu îmbătrânesc cu vrâsta, Pr. Măzăreanu se afundă în Siret, purtând un stuf în gură și, după trecere de multă vreme, îl vedeai răsărind în depărtare la suprafața apei, cu vânat de pește, minunea pământului! Voinicia lui, inima lui bună, entuziasmul lui pentru gospodăria cea mai frumoasă, lupta lui pentru opera de ridicare materială a satelor de pe valea Siretului, toate acestea au și trecut în legendele locale. A trecut deasemea și se va păstră, ca ceva legendar și exemplar, prietenia sinceră dintre acest preot și învățătorul minunat de acolo, d. *Atanasie*, — lucru pe care l-am semnalat nu de mult în „Mitropolia Moldovei“ *)

În Pr. *Afrăsinei*, poporul din Mihăileni, fără deosebire de sânge și de lege, a găsit o personificare a milei de aproapele. În primii ani de preoție, cu mari greutateți, a luat asupra-și salvarea dela vindere a caselor de orfani și de văduve, a înviorat târgușorul și satele din partea locului, împărțind leșoară-i anemică pe la lipsiți, în vremea cumplită de astăzi...

Nu e de mirare deci că, în foaia locală din Mihăileni, frunțașii intelectuali au scris și scriu mereu, cu litere de foc și de lacrimi, că *li s'a dus un apostol cu adevărat*... În Dorohoiu, în fața mai multora, un enoriaș, pomenindu-ne de moartea Pr. Afrăsinei — „părintele Dumitruță“ — cum îl denumiau ei, a spus că au pierdut un „preot de zahăr“, un înger, și a început a plânge cu durere... D-l C. Moruzi, directorul școlii de acolo, adaogă: „A dispărut ca un vis frumos, ca un boboc de floare ce se deschide în primăvară. A căzut robul datoriei, lăsând în urmă o soție și doi copilași, cel mai mare de doi ani, cari vor auzi numai... ca o poveste de numele vrednicului lor tată“.

Așa se sting, în felurite colțuri ale Țării, modești muncitori în ogorul păraginit!

Cât despre Economul *Antonie Dubău*, spațiul aci este prea restrâns, pentru zugrăvirea activității sale culturale. A fost cea mai expresivă și mai interesantă figură în acest sens. Dintr'o familie cu trecut istoric-cultural, Pr. Dubău ni-a făcut cinste în a-

cest domeniu. Noi, cei de azi, nu cunoaştem scrisul de o viaţă a acestui pasionat cercetător. După cum nici în vechime, nu se ştia deodată munca şi nu se cerea imediat recunoscută, la asemenea modeşti slujitori ai altarului, ai sufletului popular, ai idealului. Mai târziu, cu mult mai târziu, vor răsări şi manuscriptele părintelui dela Molniţa—Dorohoiu, care, în tăcere, cu mijloace culturale de auto-didact şi cu răbdare de înger, neînţeles de cei din jurul lui, zeflemist uneori în cercuri „pretenţioase“, cercetă, disciplină, însemnă, scriă... Pe când, măcar monografiile satelor Buda, Mogoşeşti, a târgului-Herţa, a bătăliei din codrii apropiati ai Cozminului... vor apărea ca să dovedească cercetătorilor din viitorime că Pr. Dubău şi-a consacrat întreaga viaţă preocupărilor culturale de acest gen, spre cinstirea clerului..

Pr. Antonie Dubău merită o biografie amănunţită, aparte. În acea biografie, ar trebui să se desfăşoare din plin tragedia suferinţii tăcute cu care s'a dus dintre noi preotul acesta: tragedia lucrătorului model şi harnic, idealist şi cu reale merite culturale, lăsat însă în uitare şi nesprijinit, spre a se stinge în izolarea lui fără a-şi vedea tipărită macar una din lucrările lui..

Ca o pioasă amintire, însemnez aci că Pr. Dubău este născut la 2 Iunie 1865 în Tereblecea, fiu al sub-chirurgului dela Dorohoiu, Anton Hachi. Căsătorit cu Elena Grigoriu din Herţa, a avut o fiică, Maria († 1893) şi un fiu: sublocot. D. Dubău, mort ca erou pe valea Cernei, la 26 Sept. 1916.

În „Monitorul oficial“ din 15 Febr. 1866, şi-a schimbat numele în cel adevărat de *Dubău*, potrivit descendenţei sale din Popa Toader din Sângiorzul Bistriţei, care, pe vremea lui Mihaiu Vi-teazul, „luptă în fruntea credincioşilor săi români“ contra asuprii Ungurilor (Şt. Meteş, *Ist. Bisericii şi a vieţii religioase a Românilor din Ardeal şi Ungaria I*, p. 344 Arad 1915). Din acel Popa Toader, se trage Ieremia Dubău, mort la 27 Iulie 1802. Familia a emigrat la Tereblecea, în Bucovina. Ieremia Dubău are 3 băieţi preoţi şi o fată: 1) Protopopul *Filip Ieremievici*, din Tereblecea, † 12 Ianuar 1847, de 76 ani; 2) Preotul *Ioan*, din oraşul Siret, † 20 Iulie 1848, de 66 ani şi 3) Preotul *Leonte*, din Tereblecea, 28 Maiu 1840 de 60 ani.

Protopopul Filip a avut 6 băieţi şi 5 fete — dintre cari *Dumitru Filipescu-Dubău*, are fiu pe foarte cunoscutul *Nicu Filipescu* Dubău, fost Procuror la Dorohoiu, fost Primar la Darabani 18 ani († la Iaşi, în 1891), *autorul Dicţionarului geografic al Jud. Dorohoiu*, tip. Iaşi 1891. Mai are şi alte tipărituri, însă noi menţionăm că Dicţionarul său geografic este lucrare de bază, până în prezent, despre jud. Dorohoiu. Familie de cărturari, deoarece un frate al lui Nicu, anume Gh. Filipescu-Duqău, inginer, este autorul unei hărţi importante: Charta Principatelor Unite a României cu circumvecinele ţării Banatul, Transilvania, Bucovina şi Basarabia, Iaşi, 1864.

Alt frate, Constantin Ieremievici, psalt în Tereblecea, † 30 Ianuar 1888, are mai mulţi fii, între cari şi pe *Calinca*, însoţita

cu Anton Hachi, subchirurg la Dorohoiu — din care se naște Pr. Antonie Dubău...

Despre Pr. Dubău și despre ceilalți pe care i-am pierdut, s'ar cuveni să se scrie cu mult mai mult. Necazurile care ne înconjoară nu ne dau răgaz a ne îndeplini după cuviință datoria. Lăsăm altora, în viitor, pioasa sarcină.

Prin nobilul lor apostolat, s'a dovedit încă odată în fața și în inima poporului, că mai mult decât orice, în misiunea sfântă a preoției, valorează sufletul desinteresat și idealist.

Econ. Dr. D. FURTUNĂ

Insemnări la moartea unui preot.

În noaptea de 25 spre 26 Ianuarie a. c., a încetat din viață, la locuința sa din parohia Racovița, jud. Vâlcea, Preotul pensionar *Ioan Ionescu*, în vârsta de 89 ani. Deși scos la pensie, prin demisie, de doi ani, pentru neputința la care ajunsese din cauza bătrânețelor, totuși, prin dispariția sa, Preotul I. Ionescu a lăsat regrete adânci, atât în rândurile fraților preoți cari l-au cunoscut, cât și între credincioșii pe cari i-a luminat și i-a păstorit ca preot timp de 56 ani, iar ca învățător timp de 30 ani.

Născut la 1841 în satul Polovragi-Gorj, din părinți săraci; a învățat cartea care se putea învăța pe acea vreme la Monastirea Polovragi. Simțind apoi în sine chemarea pentru apostolatul lui Hristos, urmează cursurile de patru ani la Seminarul din R. Vâlcea, fiind totdeauna printre cei dintâi la învățătură. Ca elev, tânărul Ioan Ionescu a avut de luptat cu multe lipsuri, fiind sărac, însă le-a învins pe toate prin silința sa la învățătură, procurându-și adesea mijloacele de întreținere, prin meditațiile ce făcea. Terminând cursurile de seminar și neavând loc de preot în satul său, ocupă postul de învățător în satul vecin Racovița, Vâlcea, la anul 1877. După câțva timp, devenind vacantă parohia Racovița, prin moartea preotului Nicolae din acel timp, tânărul Ioan Ionescu se căsătorește cu o fată din sat și se hirotonisește preot pe seama acestei parohii la anul 1873 Martie 25.

De aci înainte, el rămâne preot și învățător în sat, demnități pe cari le-a avut până la ieșirea la pensie. Ca păstor, Preotul Ioan Ionescu a fost pururea treaz asupra turmei sale, fiind slujitor neobosit al Sfântului Altar și săritor în orice timp la nevoile religioase ale credincioșilor săi, pe care le satisfăcea fără preocupare. Deaceea el devenise pe vremea sa cunoscut, iubit și stimat de toți, pentru râvna de care a dat dovadă în apostolatul lui Hristos. Pentru aceasta a și fost apreciat de superiorii săi cu multe distincțiuni însemnate.

Ca învățător, a fost deasemenea la înălțimea chemării sale, fiind totdeauna socotit printre cei mai meritoși dascăli. Și cu toate că pe vremea aceea mijloacele de educație erau cu mult mai puține ca azi, totuși, prin munca și pricepera sa, Preotul Ioan

Ionescu a izbutit să formeze destul de temeinic multe generații în satul Racovița, cu care țara și biserica se pot mândri astăzi. Invățătorul Ioan Ionescu, ca preot, a putut ajunge la asemenea rezultate frumoase, datorită faptului că, prin învățământul pe care-l dădea urmărea totdeauna formarea caracterului religios-moral, lucru pe care azi cei mai mulți dintre învățători îl neglijează complet din cauza necredinței de care sunt stăpâniți.

Ca tată în familie, Preotul Ioan Ionescu va rămâne iarăși totdeauna ca model de urmat pentru toți cari au acest rol. Educația pe care a dat-o copiilor săi, destul de numeroși, n'a lăsat nimic de dorit. E destul să amintim în această privință numai despre doi dintre ei, cari, fiind dați la școli înalte, au reușit, cu ajutorul părinților și prin silința și deșteptăciunea lor, să ocupe posturi însemnate în Stat, fiind iubiți și stimați de toți care-i cunosc. Unul este avocatul *Lazăr Popescu* din R. Vâlcea, bărbat de viață politică și scriitor cu vază, iar al doilea e Inspector general Agronom în București. Mai departe, zelul Preotului Ioan Ionescu s'a dovedit și la înființarea Băncii populare din satul Racovița, precum și la construcția bisericii și a localului de școală de astăzi, contribuind cu îndemnul și cu fapta în acest scop.

Acesta a fost Preotul Ioan Ionescu, a cărui viață poate servi ca exemplu de urmat pentru oricine, din toate punctele de vedere. Dumnezeu l-a chemat la sine ca să-i dea răsplata cuvenită pentru meritele câștigate cu prisosință în viața sa pământească. Prohodirea s'a săvârșit Joi, 29 Ianuarie a. c., pe un timp frumos de iarnă. Au slujit toți preoții Centrului parohial Slătioara, din care face parte parohia, pe care cel dispărut a servit-o cu demnitate timp de 56 ani. Răspunsurile au fost date de corul cântăreților. Au mai luat parte la serviciu și preoții: *N. Dumitrescu-Polovragi* și *Gh. Doară, Stroești*, Șoseaua dela locuința răposatului, până la biserică, eră împânzită de lume care venise în număr mare, atât din satul Racovița, cât și din satele vecine, în deosebi Polovragi, unde cel dispărut a servit ca preot multă vreme.

S'au rostit cuvântări pline de avânt și bogate în învățături pentru popor, din viața răposatului. Cel dintâi care a vorbit a fost subsemnatul care, ca preot local, urmaș al celui dispărut, am expus în scurt viața și trecutul acestuia dându-le ca exemplu. Am terminat adresându-mă fraților preoți și spunând că astăzi, când misiunea preoțească apasă din ce în ce mai greu pe umerii noștri, din cauza decăderii morale și a necredinței din popor, să nu ne descurajăm o clipă, ci să urmăm exemplul de răbdare și de muncă pe care răposatul ni-l lasă, că numai așa vom învinge. Al doilea a vorbit Preotul *I. Dumitrescu-Milostea*, ca Intâi-Stătător, din partea Centrului, arătând meritele celui dispărut și stăruind asupra durerii pe care rudele și enoriașii o încearcă prin pierderea sa.

A mai vorbit și Preotul *N. Dumitrescu-Polovragi*, care a arătat, între altele, că și Sf. Sa ia parte, dimpreună cu enoriașii, la durerea pe care Racovicenii o încearcă, deoarece Preotul Ioan Ionescu a păstorit pe vremuri și parohia Polovragi.

Cel din urmă a vorbit Invățătorul *I. N. Bărbulescu*, Racovița, care, prin cuvinte pline de simțire a arătat meritele pe care cel dispărut le-a câștigat, atât pe tărâmul școlar, cât și pe acel al cooperăției, luând parte la înființarea Băncii populare din sat. A terminat îndemnând pe toți să se adape la exemplul său, după care sicriul s'a coborât în mormânt.

Deși în puterea iernii, totuși timpul a fost plăcut, înlesnind credincioșilor să vină în număr cât mai mare, ca să ducă la locul de veci pe un păstor atât de cunoscut și de iubit tuturor. Zăpada care se întindea peste tot albă strălucitoare amintea la toți despre viața tot atât de curată a celui dispărut. Cerul limpede, cu soarele vesel, parcă se pregătise în această zi ca să primească sufletul bogat în fapte bune, ale acestui apostol al Domnului.

„Dumnezeu să-l așeze în corturile dreptilor și în locașurile celor vii“. Amin.

Preotul CONST. DUMITRESCU,

Paroh. Racovița-Vâlcea.

PASTORALELE VLADICILOR NOȘTRI.

Ca în toți anii, nici în acesta, Prea Sfințiții noștri Vlădici nu și-au lăsat credincioșii fără învățatura cea bine sfătuitoare, cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului. Nu avem toate Pastoralele Prea Sfințiilor Lor, dar tot putem împărtăși cititorilor noștri ceva, din unele pe care le avem.

PASTORALA ÎNALT PREA SFINȚITULUI PATRIARH.

Incepând cu pastorala Înalt Prea Sf. Patriarh D. D. Dr. *Miron*, pe care o găsim în revista *Apostolul* a Sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei (1-15 Aprilie 1941), citim în ea graiuri ca următoarele :

„Credința în învierea Domnului e semnul de cea mai înaltă cinste, pe care nu-l poartă decât creștinul. Prin credința în înviere, creștinul se deosebește de necreștin și tot această credință îl înalță pe cele mai înalte culmi ale vieții și-l face părtaș al vieții veșnice.

„De aci urmează în chip firesc, că Învierea Domnului e un izvor nesecat de senină și înălțătoare bucurie și că e creație de nădejdi mai presus de puterile omenești, dar nu mai puțin îndreptățite. Ne bucurăm că a înviat Domnul, căci astfel a biruit dreptatea, iubirea și nevinovăția, pe cari prigonitorii Lui izbutiseră să le răstignească pe crucea Golgotei“.

Prin înviere însă, creștinul trăiește și cu nădejdea în viața veșnică, așa că el nu este frânt de hotarele strivitoare ale acestei lumi. Dacă astfel am gustat aceste puteri ale învierii, urmează să năzuim spre cele de sus. Cine crede în înviere a înviat împreună cu Hristos, după cum spune Sf. Pavel către Coloseni. El trebuie atunci să viețuiască însetând după dorurile cerești. Fiindcă așa trebuie să fie socoteala creștinilor cu învierea, Sf. Pavel îi întreabă: „Ați înviat sau n'ați înviat împreună cu Hristos?“.

Dar orice creștin trebuie să fie înviat, fiindcă e botezat. Botezul înseamnă moartea omului în apă, pentru a ieși, din apă, omul nou, înviat întru Iisus Hristos.

Dacă am înviat însă împreună cu Hristos, trebuie să păstrăm bucuria învierii Lui și să ținem aprinsă nădejdea vieții veșnice.

Aceasta este țesutura de cugetări din care este alcătuită Pastorală Patriarhului. De aici încolo, arată pentru ce mulți nu pot gusta bucuria învierii: Pentru că ei nu caută cele de sus și poftesc numai celea ale pământului. Fie pofțind avere multă, fie năzuind să albă locurile de frunte ale vieții, fie arătându-se mai pricepuți ca alții în dezlegarea semnelor vremii, sunt departe de a gusta puterile învierii și așa sunt departe de bucuria și pacea ei.

Noi să dăm slavă lui Dumnezeu că încă avem bucuria și nădejdea învierii și „să rugăm pe Dumnezeu să ne împărtășească din toate darurile și binecuvântările ce izvorăsc din taina mântuitoare a învierii Fiului Său și Domnul nostru Iisus Hristos“!

„Sufletul care nu mai poate simți și sorbi bucuria învierii e ca un copac ale cărui rădăcini au putrezit și deci care urmează să se usuce zi cu zi și apoi să se prăbușească“.

PASTORALA MITROPOLITULUI PIMEN AL MOLDOVEI.

Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul Pimen al Moldovei se îndreaptă cu aceste cuvinte către credincioșii săi:

„Sfintele Paști sau Praznicul Învierii Domnului, pentru lumea creștină e cea mai mare și mai strălucită sărbătoare. Așezarea acestei sărbători e pusă la începutul primăverii, când soarele, după o iarnă grea, dă mai multă căldură, în fața căreia văzduhul încălzindu-se, înlesnește reînvierea vegetației și îmbracă pământul cu verdeață. Zilele primăverii cu lumina și căldura lor, înveslesc pe om și pe toate vietățile făcute de Dumnezeu. Pare că în lume, începe o viață nouă.

După slujba deniilor din serile săptămânei patimilor, Sâmbătă spre Duminică Sfintelor Paști, satele și orașele noastre sânt într'o plină mișcare. În miez de noapte, pe toate ulițele, se văd creștinii noștri, îmbrăcați în haine de sărbătoare, cuprinși de o mare bucurie și cu lumânări în mâni, se grăbesc de zor să ajungă la biserică, ca să apuce „*eșirea cu Sfânta Înviere*“. Bătrâni cu pletele albite, gospodari cu soțiile și copiii lor, flăcăi și fete în haine nouă, băieții voloși cu surâsul nevinovat, ajungând în biserică, stau cucernici la cea mai strălucită din slujbele sfinte, care se face în noaptea de Paști.

Și când preotul, îmbrăcat în vestminte aurite, iese din Sf. Altar în ușile împărătești, cu lumânarea aprinsă și chiamă pe credincioși zicând: „*veniți de luați lumină*“ sute de lumânări purtate în mâni, se întind spre lumânarea din mâna preotului și întunerecul se preface într'o lumină mare, care umple toată biserică. E ceva, tainic care prevestește că, după câteva clipe, se începe slujba sărbătorii „*Învierii Domnului*“.

Ce momente mișcătoare, care te ridică cu mintea la Dumnezeu! Nu poate să fie inimă omenească, care să nu fie pătrunsă de slava, în care e cuprinsă slujă Sfintelor Sași.

Sfânta noastră Biserică prin cântările ei, ca o mamă bună, ne spune la toți: „*Hristos a înviat*“ și cântă „*Accasta este ziua, care a făcut o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într'ansă*“.

Ce veste bună! Ce cuvinte dulci: să vă bucurați și să vă veseliți!

Acestea sunt amintirile scumpe și frumoase, care au rămas din an în an și din generație în generație, despre sărbătoarea Paștelui. Și chiar atunci când țara trecea prin vremuri grele, strămoșii noștri cu liniște sufletească și cu credință în Dumnezeu, prăznuiau Sfintele Paști și se întîmpinau, fie în biserică, fie în drum, fie acasă, cu cuvintele „*Hristos a înviat*“ și răs-pundeau „*adevărat a înviat*“.

De aici încolo, Inalt Prea Sf. Sa arată greutatea sărbătorii Paștelui din anul acesta, din pricina sărăciei, fiindcă grânele n'au putut fi vândute. Nimenea însă să nu se turbure, fiindcă acestea sunt lucruri firești, în urmă războiului prin care am trecut. Sărăcia aceasta e în toate țările. Să așteptăm vremuri mai bune, iar până atunci să muncim și să trăim cu ionicie. Să avem încredere în înțelepciunea și grija părintească a Regelui nostru și a sfetnicilor lui.

Inalt Prea Sf. Sa sfătuiește apoi pe credincioși să se ferească de uneltirile celor cu calendarul vechiu și de propagandiștii străini. Pe părinți îi sfătuiește să poarte grijă de copii, să nu-i lase fără învățătură sau să-i dea la meșteșuguri. Iși arată durerea pentru blestemățiile care se petrec în sânul poporului.

De aici încolo, Inalt Prea Sf. Sa își îndreaptă cuvântul către preoți, arătându-le ce se petrece în Rusia, dacă s'a slăbit credința. De aceia îi îndeamnă să privegheze asupra turmei care li s'a încredințat spre păstorie. Să fie blânzi, prietenoși, buni sfătuitori. Și încheie apoi spunând:

„M'am folosit de strălucita sărbătoare a învierii Domnului, pentruca să vă dau vouă, iubit cler și popor, aceste sfaturi duhovnicești, pe care vă îndemn să le îndepliniți, și numai așa Patria și Biserica se vor mândri.

„Închei scrisoarea mea, cu aceste cuvinte din slujba bisericească: „Să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiata lumină a învierii“.

„Trimit tuturor fiilor mei duhovnicești, urări de sănătate deplină și arhieresti binecuvântări, cu creștinescul salut „Hristos a înviat“.

„Darul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și Tatăl, să fie cu voi toți. Amin.

Data în reședința noastră din Iași, astăzi 9 Aprilie 1931“.

PIMEN

Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Sucevei.

Biserica va sărbători pe d. N. Iorga.

Am dat, în nr. trecut, știrea despre hotărîrea luată de Sf. Sinod, în urma propunerii Prea Sfinției Sale Episcopului *Visarion* al Hotinului, pentru sărbătorirea d-lui *N. Iorga*, cu prilejul ajungerii sale la al 60-lea an al vârstei. De data aceasta, voim să dăm însăși propunerea Prea Sfințitului *Visarion*.

După alte considerațiuni, cu privire numai la această sărbătorire, Prea Sf. Sa a spus următoarele:

„Ne este tuturor cunoscut norocul deosebit ce a avut, atât țara, cât și biserica noastră, de a vedea ridicându-se în mijlocul neamului românesc, un învățat istoric, atât de proeminent, cum este marele istoric *Nicolae Iorga*, personalitate devenită ea însăși de multă vreme istorică, scriitor care, cu atâta profuziune, a scos la lumină imensitatea aceia de acte și documente istorice, dintre care 80 la sută sunt de cuprins bisericesc sau, în tot cazul, foarte strâns legate de trecutul Bisericii noastre“.

După ce vorbește de tipăriturile d-lui *N. Iorga*, privitoare la Biserica noastră și care, zice Prea Sf. Sa, n'au fost de ajuns de sprijinite, adaugă: „venim a ruga Sf. Sind, să binevoiască a folosi prilejul împlinirii a 60 de ani de viață, ai marelui nostru învățat *Nicolae Iorga*, și să găsească un mijloc de a i se arăta și din partea Sf. Sinod, recunoștința cuvenită pentru extraordinar de bogata muncă culturală ce a depus în sprijinul bisericii și care să fie un semn de felicitare pentru frumoșii ani de viață dăruți de Dumnezeu, ce-i împlinește acum.

„Din parte-ne, am propune, să i se întocmească un pergament redactat în cea mai frumoasă stilizare arhaică după vreunul din cronicarii țărilor noastre, prin care să i se mulțamească pentru munca de până astăzi; și o icoană, iarăși deosebit aleasă, care să simbolizeze văzut, ocrotirea și ajutorul divin pe care clerul îl cere în rugăciuni dela Dumnezeu, pentru anii mulți ce îi dorim să-i trăiască și de acum înainte“.

Celelalte, cu privire la scoaterea unui număr de sărbătoare al acestei reviste (nr. pe Iunie), în care să se cuprindă dări-de seamă despre tot scrisul d-lui *N. Iorga*, sunt cunoscute.

Conferințele ținute în aula facultății de teologie din Chișinău în anul acesta.

Un șir de conferințe s'au ținut anul acesta, în aula facultății de teologie din Chișinău, în zilele de Duminică dela 12—1 amiazi. Iată șirul lor:

1. Duminică, 18 Ianuarie, Păr. *Cicerone Iordăchescu*, decanul Facultății, despre **Ideea de Dumnezeu în Literatura Engleză**.

2. Duminică, 25 Ianuarie, d. *Nichifor Crainic*, despre **Demofille și Democrație**.

3. Duminică, 8 Februarie, Păr. Arhim. *Iuliu Scriban*, despre **Religiunea în ziua de azi.**

4. Duminică, 22 Februarie, Păr. *Grigorie Pișculescu (Gala Galaction)*, despre **Reeducarea națională.**

5. Duminică, 1 Martie, d. *Ioan Savin* despre **Existența istorică a lui Hristos.**

6. Duminică, 8 Martie, d. *Const. N. Tomescu*, **Din trecutul nostru.**

7. Duminică, 15 Martie, Păr. *Valeriu-Iordăchescu*, despre **Forța morală.**

8. Duminică, 22 Martie, d. *Nic. Popescu Prahova*, despre **Civilizația creștină.**

9. Duminică, 29 Martie, d. *Toma G. Bulat*, **Contribuțiuni basarabene la Istoria Românilor.**

A. S.

Lucrările cercului pastoral «Terpezița», Dolj.

În ziua de Duminică, 15 Februarie a. c., Centrul parohial *Terpezița*, Dolj, a ținut obișnuita ședință în parohia *Tencănușu*. La ora 9 dim., preoții centrului erau de față. Serviciul liturgic a fost săvârșit în sobor de 7 preoți, având ca protos pe Preotul *D. Popescu-Terpezița*. A predicat Pr. *I. Calafeteanu-Vella*, liber ¹⁾ despre judecata viitoare.

S'a slujit parastasul pentru vitejii căzuți în războiul de întregirea neamului, la care vorbește Pr. *D. Urucu*, Dobromira. Răspunsurile, atât la serviciul liturgic, cât și la parastas, au fost date de corul centrului sub conducerea Pr. *Alex. Ghiță*, Sălcuța.

A fost de față foarte multă lume. La ședința de după amiază la școală, ședința o deschide întâiul-stătător *D. Popescu*, *Terpezița*, citind cuvântul de deschidere și dând cuvântul Preotului *M. Enculescu*, Vârvoru, care vorbește despre „Rătăcirea sectantă”. Cum în această parohie sânt sectanți, conferența trebuia expusă sistematic, ca să convingă pe ascultători. Lacunele, nesistemizarea, în atari conferențe, nu sânt admise.

Pr. *D. Popescu*, vorbește despre sf. botez, cu aplicațiuni în viața sectară și combatere.

Vorbește apoi învățătorul *Barbu*, *Tencănușu*, care, știind dezarmonia din parohie, înștințează pe Pr. *I. Calafeteanu-Vella* că adevărata lumină despre care a vorbit se capătă tot dela lumină, nu dela întunec ca: ceartă, insultă, necredință etc. cazul Pr. *I. Stănescu*, *Tencănușu* și învățătorul *N. Constantinescu-Doru*, tot *Tencănușu*. Dealtfel, desele citări din predica zilei și comentările, vedeau că laturea judecății viitoare este o armă destul de puternică împotriva ireligiozității și sectarismului.

Pr. CALAFETEANU-VELLA

1. Adică cellalți predică cu fol? Predica cu fol trebuie înlăturată. Trebuie vorbit numai liber. — Nota A. S.

E X T E R N A

PRIGONIRILE RELIGIOASE IN RUSIA SOVIETICA

INTRODUCERE

Mișcarea de protestare împotriva prigonirilor religioase din Rusia Sovietică a provocat, din partea prigonitorilor, cum și din partea aliaților ce au în străinătate, o întreagă campanie de tăgăduire, care s'a manifestat mai ales prin decarlațiile lui *Râkov* și prin acele storse Mitropolitului *Serghie*, cum și prin articole în ziarele din celelalte țări, pe care Rusia le are câștigate ca sprijinoare ale puterii sovietice. Chiar și unii din deputații partidului muncii din Franța au făcut cauză comună în această chestiune și au dat sprijinul lor.

Împotriva acestor tăgăduiri se ridică concordanța tuturor informațiilor primite din Rusia, dela anglicani, dela nonconformiști, bapțiști, luterani, romano-catolici, ortodoxi ruși, români, greci, jugo-slavi, bulgari, dela israeliți etc. Inseși textele (legile, ordinele, măsurile etc.) sovietice dezminț tăgăduirile făcute.

Teza pe care o susțin atât *Râkov*, cât și aliații săi, este că în Rusia nu există prigoniri împotriva religiilor, ci numai o propagandă în sprijinul ideilor ateiste. Slujitorii Bisericii, cum și laicii, cari sunt închiși sau deportați, s'au făcut vinovați de crime sau de delictes împotriva revoluțiunii comuniste. In cele ce vor urma, se va compara această teză cu textele sovietice și vom face aceste două constatări, cari anulează cu totul teza susținută.

Cea dintâi din aceste constatări este că stârpirea totală a religiei este unul din principiile esențiale politice al comunismului leninist. Acesta din urmă declară că, între comunism și orice credință religioasă, există o opozițiune atât de ireductibilă, încât stârpirea religiei (oricare ar fi ea) este o condițiune *sine qua non* pentru menținerea și dezvoltarea puterii bolșevice, atât în Rusia, cât și în lumea întreagă. Ca urmare, tot omul care are o credință religioasă nu poate fi decât un protivnic ireductibil al regimului, deci el este un contra-revoluționar. A crede, este a pune revoluția în primejdie.

Ca urmare, slujitorii Bisericii și mirenii cari se mențin în credințele lor religioase, prin însuși acest fapt, sunt considerați de puterea sovietică drept *adversari politici*. Numai prin întrebuintare de sofisme, guvernul sovietic poate susține, prin organul lui *Râkov*, că credincioșii au fost închiși și deportați din pricina atitudinii lor contra-revoluționare, iar nu din a credințelor lor religioase. In fond atitudinea lor contra-revoluționară stă în faptul că ei își mărturisesc credința lor religioasă.

A doua constatare este că terorismul și măsurile legislative apăsătoare sunt mijloacele obișnuite ale sovietelor pentru a desființa pe contra-revoluționari. Dcci, prin astfel de mijloace, credincioșii, adică contra-revoluționarii, trebuiesc stârpiți, și, ca urmare, stârpită însăși religia.

PARTEA I-a

TEXTE SOVIETICE

I. Din doctrina comunismului Leninist

A. Cu privire la religie

Din A. B. C-eul comunismului, lucrare alcătuită de Buharin. Religia și comunismul sunt incompatibile, atât în teorie, cât și în practică (Cap. XI. pag. 246).

Un comunist care se leapădă de prescripțiile religioase și lucrează după directivele Partidului încetează de a mai fi credincios. Ca urmare, și în mod invers; un credincios care se zice comunist, dar care ar nesocoti directivele Partidului, în numele prescripțiilor religioase, încetează de a mai fi comunist. (Cap. XI. pag. 247).

Lupta împotriva religiei și a prejudecăților ei trebuie dusă nu numai cu toată energia și stăruința posibilă, ci încă cu răbdarea și prudența necesară (Cap. XI. pag. 254).

Din problemele și metodele propagandei anti-religioase.

Moscova 1923, ediție oficială a *Gospolitprosviet-ului* (secțiune din Comisariatul instrucției publice). Autorul acestei publicațiuni este *I. Stepanov*, un eminent teoretician al comunismului leninist. El este și traducătorul lucrării *Capitalul* de Marx.

Noi trebuie să lucrăm astfel, încât fiecare lovitură dată alcătuirii tradiționale a Bisericii, precum și fiecare lovitură dată clerului să atace în acelaș timp și religia în general. Nu ar fi niciun câștig, dacă desorganizarea ortodoxiei ar folosi celorlalte secte (adică celorlalte religii). Trebuie ca din ortodoxie să se treacă deadreptu-la ateism.

Chiar și cei mai orbi își dau socoteala cât este de indispensabilă lupta hotărâtoare ce trebuie dată împotriva preotului, fie că el se va numi pastor, abate, rabin, patriarh, mulah sau papă. Această luptă trebuie interprinsă în acelaș timp și cu aceeași tărie și împotriva lui *Dumnezeu*, oricum se va numi el: Iisus, Iehova, Buda sau Alah etc.

Ziarul „*Fără Dumnezeu*“, editat de *Gospolitprosviet*, a publicat, chiar în numărul 2, un articol al lui *Solz*, membru în Comisariatul de inspecție și în comisia de control a Komintern-ului (vezi Anuarul Diplomatic a U. R. S. S. pe anul 1929). În acest articol se prescrie:

Toate religiile, precum și toți Dumnezeii constituiesc o otravă care îmbată și adoarme spiritul, voința și conștiința. Contra acestora trebuie întreprins un război fără cruțare. În *Frontul Anti-religios* ediția statului sovietic, care cuprinde alegeri de articole, rapoarte, conferinți și circulări din 1919—1925 de *Iaroslavski-Gubermann*, membru în Direcțiunea comisariatului de inspecțiune (vezi Anuarul Diplomatic U. R. S. S. 1929), este scris: Noi am înființat Uniunea

noastră (U. R. S. S.) tocmai în scopul de a lupta împotriva îndopărei creerului lucrătorului cu idei religioase. Comunismul și religia sunt dușmani unul altuia și nu pot sta împreună. Acolo unde religia este biruitoare, comunismul este slab. Regimul comunist nu poate fi realizat decât la o societate scuturată de credințele religioase.

Insuși titlul lucrării citate mai sus, „Frontul Anti-religios“, cum și fapta că el recapitulează activitatea din anii 1919-1925, dovedesc vădit continuitatea luptei duse de guvernul sovietic împotriva religiei. Dar să urmărim culegerea în chip sistematic:

În anul 1923, al XII-lea congres al Partidului comunist rus hotărâse că lupta anti-religioasă, trebuie dusă pe temeiul unui plan precis (Ziarul *Fără Dumnezeu*, nr. 20 din 6 Mai 1926). Cu acest prilej, trebuie să mai amintim că, după declarațiile făcute de Stalin către o delegație de lucrători americani și care a fost publicată în *Pravda* din 15 Septembrie 1927, conducătorii partidului comunist rus sunt cei care conduc în același timp și guvernul sovietic.

În anul 1924, la al XIII-lea congres al Partidului, unii oratori au relevat vigoarea cu care credincioșii rezistă și au sfătuit a se proceda cu prudență. Zinoviev a răspuns că, „potrivit planului stabilit în lucrarea noastră anti-religioasă, nu ne vom abate câtuși de puțin și vom lupta împotriva oricui din sânul partidului, care va încerca a da înapoi (ziarul *Frontul Anti-religios*).

În 1925, ia naștere *Asociația celor fără Dumnezeu*. Ea are de scop propaganda anti-religioasă în mijlocul mulțimii, prin conferințe și lucrări de literatură, precum și prin organizarea școalelor cari formează pe specialiștii: *Fără Dumnezeu*, adică atât pe specialiștii propagandei anti-religioase, cât și pe spionii credincioșilor.

În 1926, programul celor „Fără Dumnezeu“ este aprobat și confirmat de către Partidul comunist rus.

În 1926, programul celor „Fără Dumnezeu“ este aprobat și confirmat de către Partidul comunist rus. În 1927, cu ocazia aniversării a zecea a sovietelor, ziarul *Fără Dumnezeu*, nr. 11, publică, sub titlul „Puterea sovietică și religia“, următoarele rânduri, cari constituiesc un adevărat manifest antireligios:

Constituția noastră consideră pe slujitorii oricărui cult ca pe un element de nelucrători și care trebuie să sufere toate consecințele unei astfel de situațiuni și anume: pierderea dreptului de vot. În schimb însă, ei trebuie să sufere toate sarcinile impozitelor, acele ale serviciului militar etc. Țara noastră este singura din întreaga lume în care clerul este calificat drept o armată de paraziți a cărui specialitate este de a împrăști otrava religiei. În țara noastră, această armată a fost pusă la locul ce i se cuvine: în rândurile elementelor *Dușmane revoluției*.

Puterea sovietică este contra oricărei religii și, în politica sa, ea urmează hotărârile Partidului care socotește religia drept un soi de apăsare sufletească a mulțimii. Puterea sovietică lucrează cu mare silință la liberarea masselor de otrava religioasă, întinzând propaganda prin ajutorul *aparaturii organismului de stat*.

În 1928, Partidul comunist rus a adoptat o hotărâre lungă și foarte amănunțită, care a fost tipărită în *Pravda* din 22 Iulie 1928. Pe temeiul acestei hotărâri, lupta împotriva religiei urma să fie dusă de specialiști pregătiți, și ea va face parte din programele școlare. Presa, literatura, catedrele universitare și organele Partidului, toate vor lucra mână în mână cu Uniunea celor Fără Dumnezeu. În acest an, a fost tipărit manualul pentru acțiunea anti-religioasă. El poartă titlul: În scop de a ajuta activitatea celor Fără Dumnezeu.

În 1929, se observă o nouă ofensivă în contra religiei; Uniunea celor Fără Dumnezeu devine Asociația anti-religioșilor militanți. Ea socotește ca o mare biruință pe frontul anti-religios modificarea ce s'a adus în acest an Constituției sovietice și prin care libertatea conștiinței este din ce în ce mai îngustată (hotărârea celui de al II-lea Congres al celor fără Dumnezeu, publicată în lucrarea *În Lupta împotriva lui Dumnezeu*, ediție a statului sovietic 1929).

Ziarul *Izvestia*, din 16 Decembrie 1929, afirmă că este un adevăr elementar faptul că Frontul anti-religios este un sector din cel mai important a luptei de clase și că lupta contra religiei este o luptă pentru socialism. Organul oficial al Guvernului sovietic mai adaugă că însemnătatea politică a Frontului luptei anti-religioase este indiscutabilă în condițiunile actuale.

Pravda Komsomol-ului, Nr. 28, 1929 (ziarul Tineretului comunist rus) declară că este indispensabil să te înzestrezii cu dinamita urei de clase și să lupți, prin toate mijloacele, împotriva oricărei înduioșări, în lupta anti-religioasă.

Pravda din 15 Ianuarie 1930 proclamă, sub semnătura lui *Iaroslavski*, nevoia de a întări propaganda anti-religioasă, căci ea trebuie să pătrundă în mulțime cât mai adânc. *Pravda* este organul oficial al Partidului comunist rus, care, după însași declarația lui Stalin, conduce în acelaș timp și guvernul sovietic.

B. Cu privire la întrebuintarea teroarei pentru a triumfa asupra elementelor considerate ca dușmane comunismului leninist.

Dictatura proletariatului nu este decât puterea de guvernare, bazată pe însăși puterea și prin nimic mărginită, prin niciun fel de lege și absolut prin niciun fel de regulă (Lenin, operă completă Vol XVIII pag. 361). Dictatura Partidului comunist se va menține, recurgându-se chiar la toate formele violenței (Troțki, *Terrorism și comunism*, pag. 71, Paris 1924).

Apărarea puterii clasei lucrătorilor impune în mod indispensabil, ca dictatura de stat proletarian să lucreze fără nicio milă împotriva tuturor dușmanilor proletariatului (Corespondența Internațională, organ al Kominternului, 21 Octombrie 1927 pag. 1488). În timpul aniversării a zecea a Cekăi, sărbătorită mareș în Decembrie 1927, guvernul sovietic s'a solidarizat în totul cu prin-

ciپیile și actele acestei instituțiuni (*Pravda*, 18 Decembrie 1927).

Comuniștii socotesc că nu e vrednic de ei să-și ascundă părerile și proiectele lor. Ei mărturisesc deschis că scopurile lor nu pot fi realizate decât prin răsturnarea violentă a oricărei rânduiei sociale tradiționale (programul Internaționalei a III-a, primit la Moscova în 1928 prin al VI-lea congres și publicat în numărul special din 23 Noembrie 1928 al *Correspondenței Internaționale*, citat scos din pag. 1615).

II. Legislația Sovietică cu privire la religie.

Organizarea U. R. S. S.

Ediția juridică a Comisariatului de justiție 1929, vechiul text al Art. 4 Constituția sovietică, avea aparența a garanta libertatea conștiinței. În scop de a asigura lucrătorului o adevărată libertate de conștiință, Biserica va fi despărțită de Stat, iar școlile vor fi despărțite de Biserică. Libertatea propagandei religioase și anti-religioase este recunoscută pentru oricare cetățean.

Această garanție este însă anihilată prin Art. 9:

După ce se înșiră mai multe categorii, sunt puși călugării și servitorii cultului oricărei confesiuni și oricărei secte, pentru care activitatea religioasă constituie o profesiune. Despre toți aceștia se spune că n'au dreptul de vot și nu pot fi aleși.

Lipsit de dreptul de vot și de cel de a fi elegibil, clerul se găsește de fapt lipsit de drepturile cetățenești. El nu mai este cetățean care să aibă drept la garanțiile necesare ca să-și poată împlini activitatea sa religioasă, căci însăși această activitate este cauza pentru care el este lipsit de drepturile civice.

Totuși aceste dispozițiuni au părut a fi încă prea darnice și al XIV-lea congres Pan-Rus al sovietelor a suprimat libertatea propagandei religioase chiar și pentru laici (*Izvestia*, 22 Mai 1929) și ca urmare, textul Art. 4 din Constituție a fost prefăcut astfel:

În scop de a asigura lucrătorului o adevărată libertate a conștiinței, Biserica se desparte de Stat, iar școala se desparte de Biserică. Libertatea confesiunilor religioase precum și a propagandei anti-religioase, este recunoscută tuturor cetățenilor.

Dacă libertatea confesiunilor religioase este recunoscută pentru cetățeni, în schimb însă propaganda în sprijinul religiei nu este învoită, iar călugării și servitorii cultului rămân lipsiți de drepturile lor civice, din cauza activității lor religioase.

Numai propaganda anti-religioasă este îngăduită.

Decret privitor la Asociațiunile religioase.

Această libertate a confesiunilor religioase, recunoscută prin Constituție, este zădărnicită în chip ciudat, dacă nu cu totul desființată, printr'un decret al Comitetului Central Executiv pan-rus din Consiliul Comisarilor poporului, care se ocupă și cu chestiunile asociațiunilor religioase. Acest decret a fost tipărit în *Izvestia* din

20, 27 și 29 Aprilie 1929. Este primul text legislativ care reglementează în totalul său războiul împotriva religiei. Această luptă nu se duce numai împotriva religiei ortodoxe, ci împotriva tuturor celorlalte religii.

Studiul acestui decret arată în chip vădit scopul urmărit de guvernul sovietic. Acesta înțelege a controla orice activitate religioasă. El aduce îngrădiri foarte însemnate la săvârșirea cultului și caută a împiedeca propaganda, El sechestrează bunurile ecleziastice și, în sfârșit, desființează orice activitate socială și filantropică în sânul comunităților religioase.

Controlul asupra oricărei activități religioase.

1. Asociațiunile religioase (acele cari numără peste 20 membri sunt numite Societăți religioase, iar celelalte grupe de credincioși) trebuie să se declare pentru a fi înregistrate. Ele nu pot începe activitatea lor înainte de a fi dobândit înregistrarea, care de altfel poate să le fie refuzată. Asociațiunile religioase care nu vor fi înregistrate în cursul unui an vor fi considerate ca lichidate (Art. 2, 3, 4, 7, 65 și 66 a decretului).

2. Adunările generale ale asociațiunilor religioase nu se pot ține decât cu autorizația autorităților civile. Asociațiunile religioase aleg organul lor executiv la scrutinul public (câte 3 persoane pentru societățile religioase și câte o persoană pentru grupele de credincioși). Autoritatea civică are dreptul de a înlătura din acest organ persoanele alese care nu-i convin (Art. 12 și 13).

3. Asociațiunile religioase pot organiza congrese, însă numai pe temeiul unei încuviințări deosebite. Aceste congrese pot numi persoane care sunt însărcinate cu aducerea la îndeplinire a hotărârilor luate. Atât numele acestor persoane, cât și toate documentele congresului, trebuiesc aduse la cunoștința Comisariatului Internelor în două exemplare (Art. 20 și 21).

4. Autoritatea civilă va controla activitatea religioasă a Asociațiunilor religioase, precum și întrebuiințarea pe care acestea o fac cu mijloacele sau bunurile lăsate în folosința lor (Art. 64).

5. Clădiri de noi biserici nu mai pot fi începute decât cu încuviințarea deosebită a Comisariatului Internelor (Art. 45).

Ca urmare, viața religioasă, în toate manifestările ei, este supusă la un control absolut. Persoanele care iau o parte activă sunt înregistrate și supravegheate; însă atât lor, cât și de altfel chiar și asociațiunilor înseși, li se poate refuza dreptul de a-și exercita activitatea. Controlul se face de Comisariatul Internelor, adică de către poliția politică G. P. U., vechea Ceka.

Ingrădirile privitoare la săvârșirea cultului.

1. Una și aceeași persoană nu poate să ție decât de o singură asociațiune religioasă (Art. 2).

2. Fiecare asociație religioasă nu se poate folosi decât de un singur local pentru cult. Dacă nu se găsesc credincioși cari

să vrea să se folosească de un local de cult și să-și ia răspunderea întreținerii lui, imobilul este lichidat. Se va vedea mai târziu ce înseamnă această lichidare (Art. 10 și 34).

3. Orice cult este oprit în localurile de administrație oficială, în acele ale corporațiilor și particulare (Art. 58).

În localurile de cult și de rugăciuni, pot fi păstrate numai cărțile indispensabile pentru săvârșirea cultului special în chestiune.

Învățământul religios.

Este cu totul oprit a se preda (învăța) orice fel de religie în așezămintele de educație ale Statului sau în cele particulare. Astfel de învățăminte nu se pot da decât prin cursuri religioase speciale, autorizate în mod special de autoritățile civile (Art. 18).

Impedizarea propagandei (evangelizării)

1. Asociațiunile religioase n'au voie să desfășoare niciun fel de activitate industrială și în deosebi de a închiria o tipografie pentru a tipări scrieri religioase sau de morală. Biserica ortodoxă însă avea obiceiul de a trimite Biblii în întreaga țară, spre a fi împărțite pe la familii. În acelaș timp, ceice împărțeau acele Biblii îndeplineau și o acțiune de propagandă foarte însemnată. Pentru îndeplinirea acestui scop, era de trebuință un număr nemăsurat de Biblii, căci U. R. S. S. numără peste 100 milioane locuitori ortodoxi, iar tipărirea lor cere o industrie însemnată, care însă a fost oprită.

2. Predicatorii, profesorii de religie și slujitorii cultului, trebuie să-și mărginească activitatea lor numai în locul unde locuiesc credincioșii. Aceasta este una din măsurile cele mai însemnate ale decretului. Se știe că, în vremea din urmă, noile afilieri se practicau foarte mult prin ajutorul predicatorilor ambulanți. Acest sistem era practicat în deosebi de Bapțiști. În viitor, orice persoană care desfășoară o activitate religioasă va trebui să se mărginească la parohia sa, căci propaganda ambulantă este oprită. Asociațiunile religioase cari nu au preoți, pastori, sau rabini nu se vor mai putea adresa asociațiunilor vecine.

Aceasta însemnează izolarea precum și imposibilitatea de a mai avea contact și a mai face vreun schimb de ajutor (Art. 19).

Sechestrarea bunurilor ecclesiastice.

Imobilele, precum și obiectele cari servesc pentru cult sunt considerate ca bunuri naționalizate. Autoritatea civilă le pune la dispoziția asociațiunilor religioase prin contracte și această autoritate are controlul desăvârșit asupra întrebuințării ce se face cu ele (Art. 29).

Când un local de cult este *lichidat*, obiectele de aur și argint sunt predate organelor Comisariatului de finanțe, iar obiectele cari au o valoare istorică sau artistică sunt predate Comisariatului de instrucție publică (Art. 134).

Prin acest mijloc, puterea sovietică a despuiat Biserica prigonită de tot ce avea mai de valoare. Măsura arătată mai sus se aplică și pentru bunurile noi, căpătate pentru a satisface nevoile cultului. Afară de acestea, Biserica ortodoxă a mai pierdut și alt izvor însemnat pentru veniturile ei, căci i-a fost oprit de a mai avea orice fel de activitate industrială. Chiar și fabricarea lumânărilor pentru Biserică i-a fost oprită și aceasta constituia unul din principalele venituri ale Bisericii, față de enorma consumație a lumânărilor.

Desființarea oricărei activități sociale și filantropice.

Este oprit asociațiilor religioase:

a) De a constitui case de ajutor mutual, cooperative, etc.

b) De a da un ajutor material membrilor săi:

c) De a organiza întruniri speciale pentru copii, tineret sau femei, întruniri de rugăciuni, etc. precum și întruniri biblice, literare, de lucru sau de învățământ religios; de a înființa grupări, cercuri, locuri de joc pentru copii, de a deschide biblioteci, săli de citire, sanatorii, de a organiza ajutoare medicale, etc.

Aceste măsuri au urmări grozave, dacă ne gândim că, în starea de azi a Rusiei, în mijlocul sărăciei obștești, se poate spune că, mai cu seamă între creștini, însăși viața abia se mai poate duce uneori.

Schimbarea calendarului.

Și aceasta este o măsură al cărei scop este anti-religios. Ziarul *Fără Dumnezeu*, Nr. 22 din 1929, o dovedește prin următoarele:

Noi am moștenit un vechi calendar, care nu mai răspunde de loc nevoilor vremii în care trăim. Este inadmisibil pentru noi a mai număra anii dela nașterea lui Christos. Un astfel de calendar întărește prejudecățile religioase, făcând să se creadă că în adevăr Iisus s'ar fi născut. Acest calendar nu ne convine și pentru faptul că are prea multe sărbători religioase. Deasemenea, numele unor zile ce intră în compunerea săptămânii, cum sunt Sâmbăta și Duminica, nu ne convin de loc.

Iată motivele pentru care zilele de Duminică și Sâmbăta au fost desființate, decretându-se săptămâna de 5 zile.

Incheieri la partea I.

Pe temeiul textelor sovietice arătate, s'a dovedit că:

a) Credinciosul de orice religie este considerat de puterea sovietică ca un element dușman al revoluției bolșevice și

b) mijloacele întrebunțate de puterea sovietică, pentru a stârpi orice element considerat ca dușman, sunt:

Terorismul și Legislația coercitivă.

Tradus de

Generalul de divizie N. SINESCU,

după scrierea Biuroului Permanent al
Antantei Internaționale din Geneva,
împotriva Internaționalei III.

ȘTIRI ȘI FAPTE MISIONARE DIN LUMEA CATOLICĂ¹⁾

13. Al șaselea congres național francez de recrutare sacerdotală. — S'a ținut anul trecut la Toulouse, între 13—16 Noembrie 1930. Cum fac catolicii această „recrutare sacerdotală“, vedem din desbaterile interesante ale acestui congres francez. A avut două feluri de reuniuni, de ședințe: unele rezervate clerului, unde au participat peste 5—6000 clerici: episcopi și preoți în așa zisele *reuniuni de studii*, și al II-lea: *reuniunile de pietate*, cu peste 1400 persoane de tineri, tinere și doamne. Toți se frământă asupra problemei recrutărilor sacerdotale pentru operele, instituțiile prin care se străduesc azi de a păzi, a forma și cuceri tinerețea: școli, grupări de tineri, cruciade euharistice, retrageri spirituale. Între alți vorbitori, abatele P. Lalande spunea: operele noastre (instituțiile) asupra tinerilor, nu vor servi cu succes cauza recrutării sacerdotale decât împlinind trei condițiuni: să ridice sufletul tânărului la înalt nivel supranatural, 2) să-l pună, prin practica apostolatului în contact cu sufletele ce are să cucerască și 3) să-i prezinte pilda unui adevărat preot care-și realizează idealul său. Întrucât înțeleg și rămân credincioși acestui lucru, *grupările acțiunii creștine a tinerilor francezi au dat mii de preoți Bisericii*, ca și celelalte asociații. Ședințele de studii au exprimat frumoase desiderate cu privire la școala creștină, la vocațiile, și grupările de tineri, la cruciada euharistică și asupra femeii creștine ca cuceritoare a opiniei publice în favoarea sacerdoțiului cum și a femeilor sfinte mijlocitoare a grațiilor divine în favoarea sacerdoțiului. Cu privire la femeile creștine, s'a stabilit cum să lucreze ele asupra opiniei publice pentru a înlătura prejudecățile dintr'anumite mediuri catolice contra sacerdoțiului, pentru a pregăti sufletele părinților și ale tinerilor, unde e cazul, pentru chemarea divină, pentru a crea o atmosferă proprie a favoriza nașterea vocațiilor. În al II-lea rând, femeile au învățat pentru ce și cum trebuie să se roage ele și cât să se roage ca Dumnezeu să dea preoți numeroși și sfinți Bisericii Sale (*La vie catholique*, 22 Noembrie 1930).

14. Activitatea misionară printre minerii din Ungaria. Abatele Bartinau s'a hotărât a munci pentru înlăturarea indifferenței religioase a minerilor din Ungaria, printre care abia putea circula un preot fără a fi grosolan insultat și cari, în sărbători, preferau biserică, adunările social-democratice. El experimentase în Germania o activă pastorație familiară, adânc religioasă și văzuse în masele muncitorești urmările magice ale participării corporative la marile manifestări religioase. La 1 Sept. 1926, după ce a vizitat toate minele de cărbuni și s'a pus în legătură cu oficialități și notabilități politico-religioase, a convocat un congres de 50 preoți ai tuturor celor patru principale mine, cu un efectiv de circa o sută mii suflete, din cari 34.000 numai muncitori. Două hotărâri a luat

1. Vezi nr. 2-3 din Biserica Ortodoxă pe Febr.-Martie c.

acel congres: 1) De a introduce pretutindeni o pastorație casnică (Hauspastoration): vizitarea regulată a familiilor; 2) De a organiza participarea corporativă a minierilor la marile manifestări catolice. *Cu privire la prima:* În fiecare an, preotul și vicarul vor face cel puțin odată vizita tuturor familiilor. Se va vesti din vreme de pe amvon această vizită și caracterul ei. „Chestiunile ce va pune preotul, nu va avea alt scop de cât să-i ușureze o cunoaștere mai intimă a mediului ce-i este încredințat. Ancheta tinde numai să dea clerului mijlocul de a lucra mai eficace pentru binele moral și social al populației“. Metodic pregătit, chestionarul dă loc la redactarea unei fișe familiare asupra compunerii familiei, numărul și vârsta copiilor, vitalitatea religioasă, asociațiile din care fiecare face parte, jurnalul ce primește, situația economică. *A doua hotărâre* avea de scop de a arăta acestor izolați cari privesc religia sub un unghiu îngust, caracterul social și vitalitatea bisericii spre a putea răspunde cu încredere apelului preoților și a primi mai lesne înrăurirea religiei asupra lor. Stăruind, au reușit progresiv, să aducă anual la sărbătoarea festivă a catolicismului: Katholikentag, până la 5000 muncitori în 1930, în grupuri compacte, cu fanfare, drapele, costume, etc. De fiecare dată, li se rezervă câte o ședință aparte, unde le vorbeau celebrii oameni laici și bisericești ai țării. Preoții de mine se constituiră în asociație cu scopul de a studia toate problemele relative la pastorația minierilor, cu duble adunări anuale pentru împărtășire de experiențe și vederi. „Ceeace voim noi, declară abatele Bartina, este de a recuceri pentru gândirea și practica Bisericii, aceste masse de muncitori. Pentru a ajunge aci, noi nu ne îndreptăm numai spre adulți, ci voim să reînoim întreaga familie, începând cu tinerimea. Trebuie ca orice tineri: băieți și fete, să se obișnuiască a vedea în religie altceva decât o constrângere, o piedică a năzuințelor lor, o adunare de maxime pedante, și în preoție, un fel de jandarmerie a cugetelor și a inimii. Religia lui Hristos este cu totul altceva; ne străduim să le-o arătăm noi sub un aspect pozitiv, religios și social, ca o sursă și garanție a unui viitor mai bun pentru ei. Biserica e o mamă care pretutindeni le ia apărarea, le urmărește binele individual și social, le dă în preot și călugăr, prieteni ce ce nu-i părăsesc niciodată. A pregăti noua generație, ni se pare mult mai important încă, decât a recuceri pe adulți. Dacă reușim în acest scop, și politica se va îmbunătăți dela sine“. Minerii s'au organizat apoi în următoarele societăți: Csedo pentru bărbați; Mädchenklub (clubul fetelor) pentru tinerele fete ce se inițiază prin cursuri, conferințe, lucrări practice, în viitoarele lor îndatoriri de mame; și Sozialsmissionsfrauenverein (Asociația pentru misiunea socială a femeii) care instruește femeile asupra principalelor chestiuni sociale prezente. Așa s'a ajuns ca muncitorul să primească să plătească impozitele bisericești, lucru cu totul nou în Ungaria, unde până în acești din urmă ani, poporul departe de a da bisericii, primea totul de la ea (*La Croix*, 30 Decembrie 1930).

15. **Aeroplanul în slujba unul misionar.** „La Mongu, în

Barotoeland, la capătul lumii, trăiește o mică comunitate de 27 catolici. Pentru a ajunge până la un misionar, trebuie să călătorească o lună de zile. Acei credincioși, cerând ca un preot să le oficieze o slujbă și să-i spovedească, li s'a trimis un preot jezuit polonez care a înaintat până la Livingstone cu trenul, iar de acolo cu aeroplanul până la Mongu. Apoi, după terminarea slujbei și a spovedaniei, preotul s'a înapoiat tot pe cale aeriană" (ziarul *Dimineața* din 30 Ianuarie 1931).

16. Program de educație religioasă pentru tinerii între 13-16 ani îl scoatem dintr'o broșură de 60 pagini, apărută anul trecut la Lyon (Program anual pentru cercurile de studii). Broșura aceasta recomandă pentru acești tineri ședințe regulate duminicale de câte o oră, între 11-12 sau 17-18, prin cari se caută să se scoată tineretul din înrâuririle demoralizatoare de prin ateliere birouri, uzini, dar mai ales acele ale ziarelor și publicațiilor imorale, din cari apar atâtea astăzi apoi atâtea alte înrâuriri ale camarazilor, distracțiilor, mediurilor în cari trăesc și altele. Ședințele acestea vor fi serios pregătite, variate și însuțite. Ordinea de zi a ședințelor va fi următoarea:

1. Rugăciunea. Apelul tinerilor parohieni.
2. Zece minute de învățătură religioasă asupra Evangheliei, liturghiei, vieții religioase ce trebuie să ducă fiecare creștin.
3. Carnetul săptămânii. Membrii comunică ceia ce le-a atras atenția în cursul săptămânii: obiecțiuni antireligioase, priverșiți, anapoda, fapte culese de prin ziare. Unde e locul, cuvântul președintelui intervine în discuție și pune totul la punct. Chestiunile mai grele se amână pentru ședința următoare.
4. Rezumatul, de către unul din membri, a unei pagini de apologetică elementară, a biografiei unui sfânt, sau a unui om ilustru ori a unei pagini de morală. Toate se continuă cu un comentariu public.

5. Părerii asupra lucrării membrilor în opera de patronaj parohial. Pentru varierea chestiunilor și înviorarea discuțiilor, se pun întrebări tuturor membrilor asupra adevăratului înțeles al unei formule din Evanghelie sau catehism, a unui proverb, ori se pun ghicitori de deslegat; se cere a se găsi mai repede în Sf. Evanghelie a învățaturii Domnului despre milă, dreptate, iertarea păcatelor etc. etc. Se arată contribuțiile membrilor la apostolatul din patronajii, în diferite asociații, în familie, în mediurile muncitorești, etc... Se face darea de seamă a unei excursii, a unei vizite la un atelier, la o expoziție profesională, la un monument, la o procesiune religioasă, etc. (*La Croix* 16 Ianuarie 1931)

17. Au și surdomuții biserică. — La Chicago (America) se află o biserică anglicană pentru surdo-muți. Acolo nu se cântă, pentrucă n'are cine auzi dar preotul slujește prin semne. Se zice că vin la slujbă foarte mulți surdo-muți. Foarte semnificativ pentru vremurile în care trăim. (După foaia: *Gazeta cooperativului*, București 15 Ianuarie 1931).

Pacea Domnului în Cehoslovacia.

După o telegramă din Praga, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 4 Aprilie a. c., în Sâmbăta Paștelui urma să se facă în Praga ceremonia numită a „Păcii Domnului“. Prin aceasta, se proclamă, pe timp de 3 zile, pe tot teritoriul Cehoslovaciei „Pacea Domnului“ adică înlăturarea oricăror gânduri străine de sărbătorile Invierii. Solemnitatea, care e organizată în fiecare an de Crucea Roșie Cehoslovacă, urma să fie transmisă prin radio, la ceasurile 10 și 45. Partea muzicală a ceremoniei urma să înceapă la 11 și 15, și să fie transmisă mai departe de toate stațiunile radiofonice franceze.

În timpul celor trei zile de Paști, ziarele se țin departe de orice polemică, iar în conferințe publice se expun marile idei umanitare. Anul acesta, tema conferențelor este: „Ce trebuie să se facă pentru fericirea copiilor“.

Conferențe între teologi engleji și germani.

Sâmbătă 28, Martie a. c., s'a încheiat o săptămână de conferențe între teologi engleji și germani. Ele s'au ținut în Chichester, Anglia și despre ele citim în *The Church Times* din Londra, 2 Aprilie 1931. Au fost prezidate de episcopul anglican din Chichester și au fost de față la ele următoarele persoane: Generalul superintendent *Otto Dibelius* din Berlin, care a fost și viceprezidentul adunării; Profesorul *K. L. Schmidt* din Bonn; Dr. *H. Sasse* din Berlin; Prof. *W. Stahlin* din Münster; Dr. *Banhofner* din Geneva; Decanul din Winchester; Arhidiaconul *A. E. J. Rawlison*; Profesorul preot *J. M. Creed* din Cambridge; Prof. *C. H. Dodd* din Manchester; Profesorul preot *E. C. Hoskyns* din Cambridge și Canonicul *J. K. Mozley* dela Catedrala Sf. Paul din Londra.

Materia conferențelor a fost despre *Trupul Domnului* și s'au făcut discuțiuni despre ea în tot lungul săptămânii, în legătură cu felurile laturi ale Bisericii și ale Tainelor. Lucrările citite se vor tipări în nr. pe Iunie ale revistelor *Theology* (engleză) și *Theologische Blätter* (germană). Două conferențe s'au ținut mai nainte la Canterbury și Eisenach. Membrii lor de curând au dat la lumină o carte despre încercările cristologice în Germania și Anglia: *Mysterium Christi*, sub privegherea episcopului din Chichester și a Profesorului *Adolf Deissmann*, rectorul Universității din Berlin. O a patra conferență se va ținea la vreme în Germania.

Arhim. SCRIBAN.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Arhiereul *Grigore Leu Botoșăneanu*, **SECTELE DIN ROMÂNIA**. Chișinău, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”. 1931. Volum de 129 de pagini, în formatul cărților de școală, prețul 30 de lei.

Anul trecut, Vlădica Grigorie dela Iași ne-a dat volumul *Confesiuni și Secte*, de două ori și ceva mai mare ca cel de acum. Acela era alcătuit mai pe larg și era menit pentru preoți și teologi, ca să găsească în el toate cunoștințele privitoare la cunoașterea sectelor. Acesta de acum, care e mai puțin de înmătate față de cel mare, iar ca preț numai pe un sfert, e menit pentru obștia credincioșilor. Vlădica Grigorie dela Iași, cași cellalt Vlădică *Grigorie* dela Arad, și-a făcut dreapta socoteală că, privitor la secte, trebuie trezită nu numai preoțimea, ci și toată ceata creștinilor. De aceea să fie și pentru dânșii o carte mai micșoară, în care să poată găsi lămuririle cele de trebuință.

Cartea se citește ușor și ușor. Cuprinde mult material și, în adevăr, cineva află din ea foarte multe amănunte. Mai populară ca cealaltă însă este numai într'atâta, întru cât pune pe om la mai puțină osteneală cu cititul, fiindcă-i dă mai puțin, dar nu are o prefacere a stilului, o ușurare a frazei, o înfățișare mai populară a materialului de cuvinte. Din acest punct de vedere, cartea cea mică nu este mai populară decât cea mare, ci este tot cea mare, numai cât mai scăzută la cuprins. Plănuită pentru mulțimea credincioșilor, ei îi trebuia o introducere mai pe grai neaoși românesc și apoi toată înfățișarea tratării dusă pe acest fir.

Și fără aceasta însă, cartea nu încetează de a fi folositoare. Nu poate fi cititor, care, citind măcar bucăți din ea, să nu vadă atâtea laturi necunoscute din viața religioasă dela noi, abătută din făgașul ei cel drept. Omul se va minuna aflând câte suceli poate primi mintea omului, ce ciudățeniile poate îmbrățișa sub învelișul religios al vieții, ce ușor se poate ademeni și deci ce datorie avem de a fi cu ochii în patru pentru a feri pe oameni de a cădea în acestea. Nici pe departe omul care n'a citit acestea nu-și poate da cu părerea ce credințe neșabuite pot prinde rădăcină în capul oamenilor. Oameni în fire și-i vezi primind cu ochii închiși ciudățeniile de care nu ai crede în stare pe un om sănătos.

De aici se vede ce ușor se poate rătăci omul, cât de slabă este puterea lui de alegere și ce datorie este să ne deschidem și noi ochii pentru a cunoaște aceste rătăcirii și a feri de căderea în ele pe ceice știu mai puțin decât noi. Așa după cum unii oamenii își au în casă cărți de leacuri și de tratare populară a boalelor, așa e bine să aibă o astfel de carte, prin care pot alunga boalele sufletești din mijlocul poporului. E o datorie către frații noștri și este o pază pentru viața obștească, fiindcă toți cei căzuți pe mâna sectelor ajung a fi ca niște vrăjmași pentru ceilalți. Ei se despart de legăturile cu frații lor, ajung a-i ură și a lucra în sânul lor ea niște corpuri străine. Ei nu se mai simt în tovărășie cu cei de un neam cu ei și-și iau o ținută a sufletului acră și întunecată.

Punând în mâna credincioșilor o astfel de carte, Vlădica Grigorie face o adevărată slujbă întregii obști românești, fiindcă o învață să cunoască primejdia și să se apere. Afară de aceasta, de ar oiti-o cineva numai ca un gust sau ca o noutate, încă se va bucura, căci va gusta plăcerea unei citiri care-l plimbă ușor, prin meleaguri necunoscute, și fără nicio greutate pentru minte, de a le urmări pas cu pas. Este ca o călătorie prin ținuturi pe care nu le-a mai văzut, și călătorie ieftină, fiindcă e de mirare că această carte se poate da cu 30 de lei. Noi am străbătut această călătorie și am găsit tot farmecul ei. Cartea se găsește la Iași, la autor, la Sf. Mitropolia, cași cartea cea mare, care costă 120 de lei.

Credem că Vlădica Grigorie este numai la începutul lucrului său în această privință. Căci îl vedem prins de dorul de a lucra în ogrorul acesta și fără îndoială că, dacă a fost cuprins de o asemenea poftă sufletească, va mai avea a ne împărtăși multe. Prea Sf. Sa și-a dobândit volume multe și mari din literatura adventistă și a altor secte. Apoi când va avea a face dări-de-seamă despre ele ori a scoate câte se mai găsesc în cuprinsul lor, va avea de povestit altele și altele în volume viitoare. Deocamdată ne ferim că doi vlădici ai noștri, amândoi Grigorii, și-au luat la inimă să apere Biserica din această latură și să ne înștiințeze despre tot ce află în această privință. Știm că avem apărători vâjnoși, cărmuitori pricepuți, care vor lumina pe preoți și vor face tot mai ușoară și mai plină de izbândă lupta care este deschisă împotriva sectelor.

Dumnezeu să ni-i ție, iar preoții să alerge la scrierile Prea Sfinților Lor pentru a le citi și a le răpândi!

ACTELE CONGRESULUI AL X-lea al Asociațiunii Clerului ortodox de peste munți „Andrei Șaguna”, ținut în Brașov, în zilele de 11 și 12 Noemvrie 1930. Arad 1931. Volum de 128 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul: 50 de lei pentru membrii Asociațiunii, 60 de lei pentru ceilalți cititori.

Actele acestui congres, care a avut mare răsunet în ziare în Noemvrie trecut, sunt de toată însemnătatea, pentru că, între altele, el a însemnat strigătul Bisericii ortodoxe, împotriva silniciilor făptuite asupra ei, de a fi îngustată în averile și în sumele care i se cuvin pentru nevoile ei. În adevăr, de mai multă vreme se arată cât de mult Biserica ortodoxă a fost tratată cu vitregie în cheltuielile pe care Statul le face cu întocmirile religioase și cât de mult au fost săltate închinări străine de legea noastră. Anul trecut a fost acela în care au ieșit la lumină cărțile Părintelui *Nichifor* de peste munți, în care s'au arătat câte apăsări s'au săvârșit pe spinarea Bisericii ortodoxe și, dimpotrivă, câte înlesniri s'au făcut Bisericii uniaste. Apoi tot în linia aceasta de desfășurare și de dovediri a lucrat și congresul de anul trecut din Brașov, și actele lui, ieșite acum, vor sluji în același înțeles. De aceia ele trebuiesc cunoscute, citite, răspândite și cât mai discutate prin toate tipăriturile noastre. Preoții, care iau cunoștință de acestea, să-și dobândească volumul dela Arad și să-l facă material de vorbire în toate tipăriturile și în toate adunările lor. Așa se face pătrunderea

ideilor. Noi nu prea suntem meșteri în acestea, dar trebuie să ne deprindem.

Cartea cuprinde conferența Părintelui Dr. *I. Blaga*, protopopul Brașovului; cuvântarea de deschidere a Părintelui Dr. *G. Ciuhandu*, prezidentul Asociațiunii și al Congresului și redactor al nostru. Cuvântarea aceasta, care e foarte însemnată, prin amănunțele ei despre lupta brașovenilor pentru ortodoxie, se găsește tipărită și deosebit, în cărțica *Brașovul, cetate a ortodoxiei românești*, Arad 1930, despre care trebuie scris deosebit. După aceste două cuvântări, vine apoi cuvântarea înalt Prea Sfințitului Mitropolit *Nicolae*, care a fost de față la congres. Despre acea cuvântare, care apăra drepturile noastre ortodoxe, s'a vorbit pe larg în zisarele noastre în Noemvrie trecut. Urmează apoi cuvântarea Părintelui Protopop *Emilian Stanca*, despre „Statul Român și Biserica neamului“, în care arată cât de îmbuibăți au fost uniții cu mijloace dela Stat și cât de vitreg au fost tratați ortodocșii. Urmează apoi cuvântarea celui ce scrie aceste rânduri, tot în chestiunea Bugetului Statului față de Biserică, cuvântare culeasă din zborul vorbirii, nefiind scrisă. Dăm apoi peste referatul d-lui *N. Colan*, rectorul Academiei Teologice din Sibiu, despre învățământul teologic, și rezumatele celor vorbite în această chestiune de subsemnatul, de d. *Popescu Tudor* din București, care reprezenta Societatea Ortodoxă, de Păr. Dr. *Ioan Vască*, decanul Academiei Teologice din Cluj, de Părintele Dr. *Ioan Pașca*, profesor la acea Academie, și de Prea Sfințitul Arhiepiscop *Andrei Crișanul* dela Oradea. Alt referat a fost despre *Reforma agrară și Biserica ortodoxă*, citit de Păr. *Ioan Crăciun*, în care Sf. Sa ne-a arătat alte nedreptăți săvârșite pe socoteala Bisericii ortodoxe. Păr. *Pavel Borzea* a vorbit despre *Modificarea Legii Cultelor*. Urmează referatul Părintelui Protopop *Aurel Nistor* despre *Misiunea culturală a preoțimii*, referat frumos lucrat și care se va citi cu folos; asemenea, în aceeași materie, referatul Părintelui *G. Ludu*. Raportul general și raportul despre starea bănească a Asociațiunii încheie volumul.

Noi ne-am făcut o datorie de a nu lăsa să treacă volumul acesta nebăgat-în-seamă. El înfățișează o pagină de viață din luptele noastre și este acum și de datoria celor ce vor citi acestea să ia cunoștință de el și să facă cu dânsul ce am arătat mai sus. Va fi și o vrednică răsplată pentru harnicul și meritosul Păr. Gh. Ciuhandu și a tovarășilor săi care se luptă stăruitor în aceasta.

ALMANAHUL pe 1925-1930 al Societății Academice „Credința Ortodoxă“ a studenților Academiei Teologice Ortodoxe Române din Cluj. Cluj 1930. Volum de 114 pagini în formatul cărților de școală.

E un volum frumos lucrat, împodobit cu chipul Prea Sfinției Sale Episcopului *Nicolae* al Clujului și se deschide cu un cuvânt al Părintelui Dr. *I. Vască*, decanul Academiei Teologice din Cluj. După „Cuvânt înainte“, de d. *Florea Mureșanu*, prezidentul Societății, avem istoricul ei, prin condeiul d-lui *Ioan Bunca*. În 12 pagini, d. *Jeremia Șanta* ne dă amănunte îmbucurătoare despre activitatea cul-

tnrală a Societății. Societatea lucrează în sânul obștii pentru răspândirea și întărirea engetării creștinești ortodoxe. Despre treburile gospodărești ale Societății, scrie d. *Fl. M.*

Intr'o parte, a II, ni se dau bucăți care are munca religioasă a studenților. Sunt bucăți scrise de ei, care poate că au și fost rostite la felurite împrejurări. Intr'o parte, a III, avem, tot așa, bucăți de cuprins literar. Intr'un tablou de încheiere, ni se arată că Academia are 111 studenți.

Volumul arată conștiința pentru datorie și hărnicia tinerilor teologi dela Cluj. Le face cinste și dorim să-i vedem tot în această cale a muncii.

Arhim. SCRIBAN.

Cărți nouă de apologetică, apărute în anul 1931, Fevruarie

R. P. Schmitz, Petite Apologétique ou les fondements de la religion catholique. Volum în 12, de 162 de pagini. Libr. P. Lethielleux, Paris 1931. Prețul 3,85 fr.

În câteva pagini de o lectură foarte ușoară și frumoasă, găsim aci expusă întreaga religie creștină, cu răspunsuri aduse obiecțiilor, chiar celor mai proaspete. Expunând în linii generale, autorul tratează în mod sistematic: despre existența lui Dumnezeu; posibilitatea unei religii supranaturale sau revelate; divinitatea lui Iisus Hristos și a creștinismului în genere; Biserica și semnele sale distinctive; izvoarele credinței; spiritualitatea și nemurirea sufletului; providența divină.... Opera este de o limpezime perfectă. Pe lângă lucrarea de apologetică a d-lui *I. Gh. Savin*, tipărită la București în 1929, ar sluiji cu multă valoare în apărarea și a religiei noastre ortodoxe, care e terfelită până și în hoinăreala străzilor, exceptând pe cârmuitorii cu frac, cari încearcă să șteargă Biserica dominantă română, din rolul ei vechiu istoric.

Altă lucrare, tot cu caracter apologetic, e de Abatele *J. Murry, Jésus Christ est vraiment Dieu*, un volum în 8, de 80 de pagini, la aceeași librărie, editată tot în acest an. Prețul 3,45 fr.

Aceasta e o nonă demonstrație a divinității lui Iisus Hristos, adaptată mentalității atmosferei intelectuale și morale a lumii de azi. Se observă în această cărticică mai mult mărturiile evanghelice, din care se scoate în evidență divinitatea lui Iisus Hristos.

Ernest Augier, Du Tac au Tac. Réponses aux objections modernes contre la Religion. Un volum în 8, de 204 pagini (21-e édition). Librairie Lethielleux, Paris 1931. Prețul 7,25 fr.

În această operă, autorul ia punct cu punct, sub 133 de subdiviziuni de o puternică originalitate, obiecțiunile, calomniile, preju-

decățile, părerile preconceptuate de tot felul, care au fost îngrămădite împotriva Religiei, și se sforțează de a dărâma, sub puterea cuvântului scripturistic și filosofic, urzeala vrăjmașă a liberougetătorului.

Această carte e foarte bună de citit și reținut, oricui slujește sfântului Altar. Și la noi sunt cazuri destul de dese, cărora li s'ar putea răspunde, dacă s'ar cerceta chestiunile tratate aici cu atâta dibăcie. Din această operă, s'ar putea folosi un frumos material pentru predici și conferențe la cercurile pastorale.

Iată câteva titluri de obiecțiuni aduse Religiei, pe care autorul le combate cu multă măiestrie: Religiea este mărginită. Religiea e înapoiată și antiștiințifică. Sunt prea multe abuzuri în Religie. Iisus Hristos nu este decât un om. Minunile nu sunt cu putință. Morala laică e de ajuns. La ce servește taina Mărturisirii? etc... Toate probleme nouă, care se vântură și pe la noi, fără a fi împedicate de ostașii Blândului Iisus Hristos.

Gibier, Objections Contemporaines contre la Religion, 2 volume în 8, de 500 și 524 de pagini, la aceeași librărie. Prețul 15,50 fr. fiecare volum.

Cărțile cu cuprins apologetic desfășoară un bogat și frumos material pentru predici și conferențe pastorale. Iată câteva subiecte, tratate în I volum: Nu există Dumnezeu. Omul n'are suflet. Cred ceea ce văd. Religiea este bună numai pentru femei. Am religiea mea în mine. Religiea este moartă. Rațiunea mea mi-ajunge. În al II-lea vol.: Tinereța trebuie petrecută. N'am credință. Trebuie să fac ca alții. Religia e un lucru greu de înțeles. etc...

Tot acest autor mai are încă alte două volume intitulate: *Objections Contemporaines contre l'Eglise*, în 8, de 547 și 576 de pagini, cu acelaș preț mai sus arătat.

Iată câteva probleme tratate în I-ul volum: Renașterea Religiei. Biblia, istorie scornită și legendară. Sunt Evangheliile autentice? Iisus Hristos, măcar a existat? Pentru ce a fost ascuns 30 de ani din viață? Minunea este cu putință? Viitorul este al protestantismului. Deosebiriile dintre bisericii. etc...

Al II-lea volum cuprinde obiecțiuni istorice, ca de pildă: Dezbinările bisericii; neputința sa; obscurantismul său; dezordinile sale... La toate aceste probleme, puse de dușmanii bisericii, autorul răspunde clar și precis, apărându-le cu o dibăcie meșteșugită, punând pe adversari în imposibilitate de a replica.

Teologul care va citi asemenea lucrări, care tratează chestiuni la ordinea zilei, va avea foarte mult de câștigat, căci, cunoscându-le, va putea ieși cu multă ușurință din încurcăturile adversarilor.

N. CIUDIN,

Doctorand în Teologie, Chișinău.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

MÂNGĂIERE CARE NU MÂNGĂIE.

La noi se face cu plăcere constatarea că ceice intră în staulul sectanților, de obicei, nu sunt români, ci lifte de alt neam. Așa, de pildă, s'a mărturisit plăcerea aceasta într'o adunare preoțească ținută la Iași la sfârșitul lui Octomvrie trecut, sub prezidența Părintelui *Ciolan*, protopopul Iașului, când s'a spus că toți ceice îmbrățișează noile credințe sunt străini, mai cu seamă Ruși și Nemți din Basarabia și Bucovina (vezi ziarul *Lumea*, Iași, 30 Octomvrie 1930).

Adevărul este că această bucurie nu poate fi decât pe jumătate. Căci nu am nevoie decât să mă gândesc puțin, pentru a-mi da seama că, de fapt, această bucurie are în sânul ei și un cheag de întristare. În adevăr, chiar dacă ceice trec la secte sunt străini, eu trebuie sa-mi pun întrebarea: De ce acei Ruși și acei Nemți, în țara mea, în care se află Biserica ortodoxă, care e atât de numeroasă față de toate mărunțișurile sectelor, nu trec la noi și trec la niște tabere atât de puțin numeroase? Ce este că puține mi de adventiști sau o mână de pocăiți trag spre ele oameni care mai firesc ar fi să tragă spre noi?

Iată cea dintâi socoteală, pentru care numita bucurie nu poate fi decât cam știrbă. Și acum vine a doua socoteală, care o știrbește și mai mult. Acești Ruși sau Nemți, trecuți la alții decât la noi nu sunt ca niște bolovani care, trecuți odată la alții, rămân acolo.

Omul însă nu e bolovan. El, dacă s'a molipsit de sămânța sectantismului, se umple și de pofta de a trage pe alții spre el. Deci vine către noi spre a prinde cu undița spre sectă.

Iată încă o pricină pentru care bucuria pomenită nu poate fi o bucurie liniștitoare. Constatarea că niște străini trec la alții decât la noi de fapt este o amenințare. Urmează că sporește o tabără care ne va da de lucru mai viu. Sectanții sunt niște oameni fără astâmpăr. Ei au toată starea de suflet a omului prins de o credință nouă. Aceștia sunt totdeauna frământați, poftitori de a dobândi și pe alții spre credința lor. N'au liniște și sunt totdeauna cu ochii în jur către alții pe care i-ar mai putea prinde în ceata lor.

Toate acestea sunt pricini pentru care trecerea unor Ruși sau Nemți din țara noastră la sectanți nu e un lucru de care puțin să ne pese. Dacă preoții dela Iași cred că aceasta e nimic, se înșală și noi am voit să însemnăm aici această amăgire.

Ș T I R I

Împotriva călugărilor hoinari. — În Grecia, de mai mulți ani se aude plângerea episcopilor împotriva călugărilor hoinari din Muntele Atos. Li se impută acestora că cutreieră eparhiile, fără nicio învoire și atâta lumea, cum a fost, de pildă, în chestiunea calendarului. Indemnat de plângerile episcopilor, ministrul de interne a dat o poruncă tuturor organelor ocârmuirii atârnațoare de el, ca să înfrâneze aceste hoinăreli neînvoite. Călugării care umblă fără învoire scrisă dela mai-marii lor și fac slujbe fără încuviințarea episcopului locului, trebuiesc duși înapoi la Muntele Atos, împreună cu o plângere către stăpânirea lumească și duhovnicească din Sf. Munte. Acestea le scria ziarul *Ἐκκλησία* din 15 Martie 1930.

Legături între Biserica Abisiniei și cea ortodoxă. — Patriarhul *Meletie* al Alexandriei și delegatul său la *Adis-Abeba*, mitropolitul *Axumului*, au legăturile cele mai strânse cu curtea și cu ierarhia înaltă din Abisinia. D. *Mihalocopulos*, ministrul treburilor de peste graniță din Grecia, se ocupă să îndrumeze pe emigranții din țara sa spre Abisinia, unde mai multe sute de greci sunt așezați de mai nainte și ocupă situațiuni însemnate. (*Echos d'Orient*, Iulie-Septembrie 1930).

Vechimea facultății de teologie din București. — Facultatea de teologie din București împlinește anul acesta 50 de viață. Pornită din 1881, cu o întrerupere numai de câteva luni, ea a ajuns până la clipa de acum, când se cade să i se sărbătorească cei 50 de viață.

1500 de ani dela Sinodul din Efes. — În anul acesta, se împlinesc 1500 de ani dela Sinodul din Efes dela 431. În Apus se fac pregătiri pentru pomenirea lui. Un lung articol găsim în *la Vie Catholique*, Paris, 14 Martie 1931.

Biserica noastră din Baden-Baden primejduită. — Ziarul *Universul* (edițiunea de provincie) a dat știrea că biserica românească *Mihail Sturza* din Baden-Badem este amenințată de ruină, fiindcă nimenea nu mai slujește în ea și nu mai este îngrijită de nimenea. Acelaș lucru l-a adus la cunoștința Sfântului Sinod P. S. Episcop *Visarion* al Hotinului în sesiunea din luna Martie a. c. a Sfântului Sinod.

Nenorocirea unei preotese. — O telegramă din Viena, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 8 Aprilie a. c., a adus trista veste despre moartea soției preotului român *Iancovschi* din Viena, din pricină că uitase deschis robinetul țevci de gaz aerian.

Ajutor vlădicesc pentru nenorociții unui cutremur. — Luna Ian. a fost un păgubitor cutremur în ținutul *Corcea* din Albania. S'a dat și la noi îndemnul să li se trimeată ajutoare. Din *Neamul Românesc* dela 24 Martie a. c., aflăm că prea Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului a trimis ca ajutor 5000 de lei.

Însoțitorii Episcopului Visarion la Ierusalim. — Intre însoțitorii Prea Sfinției Sale Episcopului *Visarion* la Ierusalim, afară de Păr. Arhim. Dr. *Filaret Jocu*, de care am pomenit în nr. trecut, se află și d. *C. Tomescu*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău.

Facultatea teologică arabă la Ierusalim. — Arabii au făcut de teologie în Alexandria. Cu toate acestea, din pricina luptelor lor cu Evreii în Palestina, vor să se întărească și acolo. De aceia, după o telegramă a agenției telegrafice *Ullstein*, cu data de 6 Martie a. c., fruntașul arab *Saukat Ali* a întocmit planul pentru înființarea unei asemenea facultăți în Ierusalim. Evreii au înțeles că o asemenea facultate este o faptă de împotrivire față de ei. De aceia mijlocesc acum ca să împedice ridicarea unui asemenea așezământ. Pe de altă parte, mohamedanii din India au făgăduit și ei să ajute facultatea. Mohamedanii sunt umăr la umăr.

Misionar printre leproși. — Ziarul *Mișcarea* (București, 7 Aprilie a. c.) aduce știrea că în *Honolulu* a murit, în vârstă de 87 de ani, Preotul *Iosif Dutton*. El predicase timp de 44 de ani printre leproșii din insula *Molokai* și-i îngrijise, fără a fi atins de boală.

Profesori titulari la teologie. — La facultățile de teologie din București și Chișinău, mai mulți profesori agregați au fost ridicați de curând la treapta de profesori deplini (titulari). La facultatea din București, a fost suit la această treaptă Păr. Dr. *Petre Vintilescu*, profesor de liturgică și pastorală; la cea din Chișinău, au fost înălțați Păr. Dr. *V. Radu* și domnii: *Nichifor Crainic*, prof. de literatură religioasă modernă; *Toma Bulat*, prof. de ist. bisericească veche; *N. Popescu-Prahova*, profesor de dreptul bisericesc; Păr. Econ. *D. Popescu-Moșoaia*, profesor de liturgică și catehetică; d. *C. Tomescu*, profesor de istoria Bisericii românești, și d. *Constantinescu-Iași*, profesor de arhitectură bisericească.

Boala Mitropolitului Nicolae. — Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul *Nicolae* dela Sibiiu a plecat în străinătate în Elveția, la *Davos-Platz*, pentru a-și căuta de sănătate. De aceia Înalt Prea Sf. Sa n'a luat parte la ședințele Sfântului Sinod din luna trecută. De acolo, Înaltul Ierarh și-a trimes Pastorală sa de Sfintele sărbători ale Învierii către iubiții săi credincioși.

Poftitori la pământul mănăstirilor.—Nu e mult de când Prea Sf. Sa Episcopul *Nicodem*, starețul Mănăstirii Neamțului, a trimis tuturor autorităților, pe care fapta le privește, un memoriu doveditor despre toate rășluirile făcute în curgerea vremii din pământul acelei mănăstiri. Cași cum aceasta nu ar fi fost de ajuns, iată acum o veste nouă: ca la 100 de locuitori din comuna *Vănătorii-Neamțului*, în frunte cu delegatul Primăriei, au pătruns cu sila în pământul mănăstirii și au început să-l împartă ei de capul lor. Se înțelege că lucrurile n'au rămas la ce li s'a năzărit lor, dar e un semn urât că niște țărani vor să jefuiască o mănăstire.

BIBLIOGRAFIE

Econ. I. Popescu-Mălăești, Ardem sau îngropăm morții? București, 1931. Volum de 42 de pag., în formatul cărților de școală. Prețul 25 de lei.

Autorul e decanul Facultății noastre de teologie din București. Sf. Sa spune că a așteptat ca alții, școlarii săi, să scrie în această materie, pusă la noi în vremea din urmă, dar că nu a găsit de cât articole de ziar, de însemnătate scăzută. Acum tipărește Sf. Sa rezultatul cercetărilor sale. Ne vom rosti și noi mai târziu despre rândurile sale. Deocamdată spunem numai că e bine că profesorii de teologie se amestecă și dau răspuns în chestiunile care frământă mintea oamenilor.

Mitropolitul Nicolae, Pavel Apostolul lui Iisus Hristos. Tablou biografic după *Konrad Kirch*. Cărticică de 57 de pagini, în formatul cărților de școală. Sibiu, 1931. Nu pune prețul.

Intr'o înfățișare foarte curată și împodobită, înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul *Nicolae* dela Sibiu ne dă această cărticică, în care, pe temeiul lui *Konrad Kirch*, trage liniile mari ale vieții Sfântului Pavel. Acestea sunt însoțite de tâlcuiri pioase și bine îndemnătoare pentru inima cititorului. Avem în această scriere una din lucrările mai vechi ale Mitropolitului de acum, din vremea strădaniilor sale ca profesor în Sibiu. O citim acuma, la o dată mai târzie, dar cu acelaș folos cași atunci. Cititorii vor avea numai de câștigat urmărind cuprinsul acestei scrieri, în care, în chip foarte limpede, li se destăinuiește chipul și silințele marelui Apostol al creștinătății printre păgâni.

Dr. Ștefan Cioroianu, UN TRUP ȘI UN SUFLET. Cuvântări la cununii. Volum ca al acestei reviste, 90 de pagini. Arad, 1930, Prețul 60 lei, cheltuiala cu poșta încă 12 lei. Se cere la Arad, Tipografia Diecezană.

GÂNDIREA. An. XI, Nr. 2. Strălucita revistă *Gândirea*, de sub cărmuirea d-lui *Nichifor Crainic*, profesor la facultatea de teologie din Chișinău, a împlinit 10 ani de viață. Ea a apăsât asupra ideii de credință, de ortodoxie și de tradițiune în sânul cugetării noastre, dând un sprijin prețios și trebuincios acestor idei puțin băgate-în-seamă mai nainte și care totuși sunt însăși albia în care trebuie să se miște o sănătoasă și firească cultură românească.

În nr. acesta, d. N. Crainic scrie despre romancierul creștin ortodox Dostoievski. D. *Lucian Blaga*, scrie despre *Eonul Dogmatic*, compunere de cugetare filosofică religioasă. Alte articole de cuprins literar, umplu paginile ei cu un bogat material care sunt un adaos însemnat pe ogorul gândirii culte dela noi.

CONVORBIRI LITERARE. Anul 64. Februarie 1931.

Această veche revistă, care nu are totdeauna sufletul de altădată, ne pune înainte, prin acest număr, un cuprins mai bogat. D. *Paul Zarifopol* scrie despre „Arta și publicul”, D. Profesor *I. Rădulescu-Pogoneanu*. „Pentru memoria lui Titu Maiorescu”. Foarte interesante sunt niște însemnări ale lui Titu Maiorescu. Bogat material de cronică și recenzii cuprind jumătate din acest număr.

Revista **Luminătorul**, Chișinău, Aprilie, cu un cuvânt despre înviere de I. P. S. Mitropolit *Gurie*; cu un lung tratat despre înviere (36 de pag.) de *V. M. Scvorțov*; apoi despre *Misiunea ortodoxă populară* (24 de pag.) de *M. A. Calnev*, cunoscutul autor rus despre secte, care acum trăiește în Filipopol (Plovdiv) Bulgaria; despre *Macarie Egipteanul* (un crâmpei din scrierile lui,) de Păr. *Cicerone Iordăchescu*, decanul facultății de teologie din Chișinău. Domnii care fac corectura fac greșala neîngăduită de a scrie de 2 ori *Mique* cunoscuta colecțiune patristică *Migne. Omilii duhovnicești*. Omilia I de Preotul militar *Victor Păcurariu*; *Contribuțiuni la cunoașterea și combaterea sectelor religioase* de Preotul misionar *Al. A. Scvoznicov*; *Spovedania sau mărturisirea păcatelor* de Mitropolitul *Antonie Hrapovișkii*, trad. de Mitropolitul *Gurie*. Urmează apoi știri însemnate de cronică din țară și de peste graniță. Revista se înfățișează frumos și cu vrednicie.

Preotul *Petru Chirică*, **Pe urmele lui Iisus și a Sfinților Săi**. Predici. Volumul I. Iași, 1931. 164 de pagini în formatul acestei reviste. Prețul 60 de lei.

Păr. Chirică este un harnic preot din Iași, care de mult se străduiește pentru învierea sufletelor credincioșilor și a avut mare izbândă. Totuși predicile sale nu sunt la aceiași înălțime. Sunt molâi, destrămate, fără o închegare temeinică în jurul unui sâmbure. Au multă orbăcăială în larg. Unele din ele sunt mai vii și mai săltărețe, dar nu sunt cele mai multe. Limba este prea puțin îngrijită, cu un vocabular care nu este cel bisericesc. Se mai poate să pui în predică cuvântul *capriciu*! Și câte de acestea! Mai cu grijă la al doilea volum!

MICA BIBLIE, a IV tipărire. București 1931. Volum de peste 400 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 125 de lei. Se cere la librăria *Universală*, București 1, Calea Victoriei 27.

Comediile lui T. MACCUS PLAUTUS, traducere românească de *Eliodor Constantinescu*. Vol. I, *Amphitruo, Asinaria, Aulularia, Bachides, Captivi*. Râmnicul-Vâlci, 1931. Volum de 308 pagini, în format ceva mai mare ca al cărților de școală. Prețul 100 de lei.

Traducătoru e cunoscutul profesor din Râmnicul-Vâlci, despre altă traducere a căruia noi am mai scris în această revistă. E vorba de *Apologeticul* lui Tertulian, pe care îl avem pe românește, datorită silințelor sale. Domnia sa continuă cu traducerile din latinește și acum ne dă un foarte elegant volum din Comediile lui Plaut. Ne mărginim numai a-l pomeni aici, până vom avea răgazul să citim însăși cartea.

Păstorul Ortodox este o foaie de învățături creștinești care iese de puțină vreme în Oltenița sub cărmuirea Părintelui *Ioan Popescu*, protopop în Budești, Ilfov, și sub privegherea Părintelui *Dem. Iliescu-Palanca*, paroh în Oltenița. Foaia luptă cu greutatea de tipărire într'un orașel și se silește a fi tot mai bună. Este în ceartă, pentru numele ei cu revista *Păstorul Ortodox* din Pitești. Iese la 2 săptămâni odată.

Constantin V. Lascăr, **Cartea Cântăreților Bisericești, folositoare și drept credincioșilor creștini**. București, 1931, cârtică de 26 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 10 lei. Cuprinde învățături despre slujbele bisericești.

Preotul *Anton Luțcan*, **Zvonuri de clopote**. (Versuri religioase și patriotice). Bălți, 1930. 36 de pagini în formatul cărților de școală.

Părintele Luțcan este unul din preoții Basarabiei care scrie românește mai ușor și mai sprinten. Noi am băgat-o-de-seamă de mult. Totuși stihurile acestea sunt mai puțin sprintene și au pe ici și colo oarecare poticneli. Este de laudat însă silința Părintelui de a tot lucra în acest ogor.

Adele Kamm, **Chiar în durere să fim voioși**, trad, românească de *Constantin Beu*, cu o prefață de *Gala Galaction*. București 1930. Este povestea unei ființe care zace în boală, dar se mângâie cu credința în Dumnezeu.

Giovanni Papini, **Saint Augustin**. Paris 1930. Volum de 300 de pagini, în formatul cărților noastre de școală. Prețul 15 franci franceji.

Autorul este cunoscut scriitor al *Istoriei lui Iisus*. Cu prilejul împlinirii a 1500 de ani dela moartea Fericitului Augustin anul trecut, el a scris această carte, de care se scrie cu mari laude.

D. Parodi, **Le Problème Moral el la Pensée Contemporaine**, 3 ed. Paris 1930. 319 pag. în formatul nostru. Prețul 30 de franci franceji. Carte care se luptă pentru a găsi moralei un temei fără religioane, dar nu poate.

R. Graffin—F. Nau, PATROLOGIA ORIENTALIS. Tome XXII, fascicula 2 *Les Homiliae Cathedrales de Sévère d'Antioche.* Traduction syriaque de *Jacques d'Edesse.* Omiliile 99-103, editate și traduse de *Ignazio Guidi.* Paris 1929.

Idem, Tome XXII, fascicula 3. *The Arabic. Life of. St. Prisenius.* Traducere engleză de *Sacy O' Seary.* Paris 1930.

Idem, Tome XXII, fascicula 4. *Le Candélabre des Sanctuaires de Grégoire Aboulfaradj, dit Barhebraeus,* editat și tradus în franțuzește de *Jean Bakos.* Paris 1930.

Idem, Tome XXII, fascicula 5. *Le de Autexusio de Méthode d'Olympe.* Version slave et texte grec, editat și tradus în franțuzește de *A. Vaillant.* Paris 1930, Libr. Firmin-Didot.

Toate aceste fascicule fac parte dintr'un nou soi de Patrologie. Noi cunoaștem Patrologia lui *Migne,* acea care ne dă pe părinții și scriitorii greci și latini. De acolo înainte însă, studiile s'au întins. Scrierile creștinești ale vechimii se găsesc și în limbile arabă, siriacă, armenească și altele. Toate aceste scrieri sunt acum scoase din taina lor și date la lumină în această nouă Patrologie, căreia i se zice *Patrologia Orientalis.* E o nouă și adâncă vână de studii creștinești.

A. D. Sertillanges, Ce que Jésus voyait du haut de la Croix (Ce vedea Iisus din înaltul Crucii). Paris, 1930. Prețul 12 franci franceji.

Abatele Sertillanges e unul din preoții de seamă ai Parisului de azi. E predicator cunoscut și bărbat de activitate socială. În cartea de față, el tâlcuiește faptele din preajma Patimii Domnului. Cartea are 281 de pagini în formatul cărților de școală ale noastre.

Tüchtigkeit (Indemânare); **die Frage, das Erlebnis und der Weg** (Intrebarea, cele Trăite și Drumul); **Ernst und Unernst** (Serios și Neros); **Auf der Flucht** (În fugă); **Gedanken und Hintergedanken** (Cugetări și Gânduri ascunse).

Toate acestea sunt cărțile alcătuite de *Pastorul Gisle Johnson,* preot norvegian, care trăia odată în Galați. Acum trăiește în Budapesta, lucrând în *Misiunea Norvegiană* de acolo pentru aducerea Evreilor la credința creștină. Toate aceste scrieri sunt tipărite în Budapesta. Ele sunt de un cuprins foarte însemnat și va trebui să scriem odată despre ele mai amănunțit.

Echos d'Orient. Constantinopol Octomvrie-Decemvrie 1930. Are multe studii de seamă, între care „Augustin în literatura teologică rusească“. De asemenea, bogate cronici din toată Biserica ortodoxă.

Golden Rule Foundation. New-York, Decemvrie 1930. E revista care scrie despre îngrijirea orfanilor rămași după războiul din Asia Mică și Armenia.

Icoane mari fol volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli. Sf. Ecaterina, Sf. Trei ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucați pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

O singură icoană lei 200.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru sfinșiri de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

	Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.		Piele și pânză Lei B.	Pânză peste tot Lei B.	Pânză și hârtie Lei B.
1. Arhieraticonul . . .	300,—	225,—	—,—	19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—	510,—	460,—
2. Aghiazmatarul . . .	410,—	350,—	300,—	20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—	510,—	460,—
3. Apostolul . . .	770,—	680,—	650,—	21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—	540,—	490,—
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—	115,—	100,—	22. Mineiul pe luna August . . .	560,—	510,—	460,—
5. Cazania . . .	425,—	375,—	350,—	23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—	510,—	460,—
6. Cartea de rugăciuni p. tot Komănul . . .	—,—	80,—	—,—	24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—	560,—	510,—
7. Catavasierul . . .	—,—	175,—	—,—	25. Mineiul pe luna Noembrie . . .	610,—	560,—	510,—
8. Ceaslovețul mic . . .	250,—	220,—	200,—	26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—	560,—	510,—
9. Dumnezeștile li- turgii . . .	310,—	280,—	250,—	27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—,—	100,—	—,—
10. Evhologiu . . .	710,—	650,—	590,—	28. Paraclisul sf. D-îtru . . .	138,—	100,—	80,—
11. Evanghelia . . .	820,—	—,—	—,—	29. Penticostarul . . .	620,—	530,—	430,—
12. „ în piele peste tot, lei 1300,—	—,—	—,—	—,—	30. Prohodul Domnului . . .	138,—	100,—	80,—
13. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—	140,—	110,—	31. Panihida . . .	138,—	100,—	80,—
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,—	200,—	—,—	32. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—	100,—	80,—
Idem „ II. . .	250,—	225,—	—,—	33. Slujba sfinșirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,—	80,—	66,—
Idem „ III. . .	220,—	195,—	—,—	34. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—	80,—	66,—
Idem „ IV. . .	300,—	—,—	—,—	35. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,—	160,—	130,—
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—	510,—	460,—	36. „ Invierii . . .	190,—	160,—	130,—
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—	510,—	460,—	37. Tipicul Bisericesc . . .	250,—	200,—	150,—
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—	510,—	460,—	38. Triodul	875,—	825,—	775,—
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—	510,—	460,—				

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revanzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.

PREȚUL LA SALE MIRON PATRIARHUL ROMÂNIEI

AVIZ

Direcțiunea Tipografiei Cărilor Bisericești, are onoare a aduce la cunoștința Prea Cucernicilor Preoți, că potrivit hotărârei Congresului Național Bisericesc din 1926, în dorința de a înlesni Onor. sale clientele, procurarea în condițiuni avantajoase, ca preț și calitate, a obiectelor bisericești, a introdus deocamdată în magazinul său de desfacere a cărților de ritual și anumite obiecte bisericești, ca: **Candele, Cruci, Cădelnițe, Sfeșnice, Potire, Steaguri, etc., etc.** și roagă pe Prea Cucerniciile lor, ca înainte de a-și procura asemenea obiecte în altă parte, să viziteze magazinul acestei Tipografii.

București
Aprilie 1931

174, nr 6-8

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

„BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ“

OMAGIU

LUI

N. IORGA

ANUL XLIX.

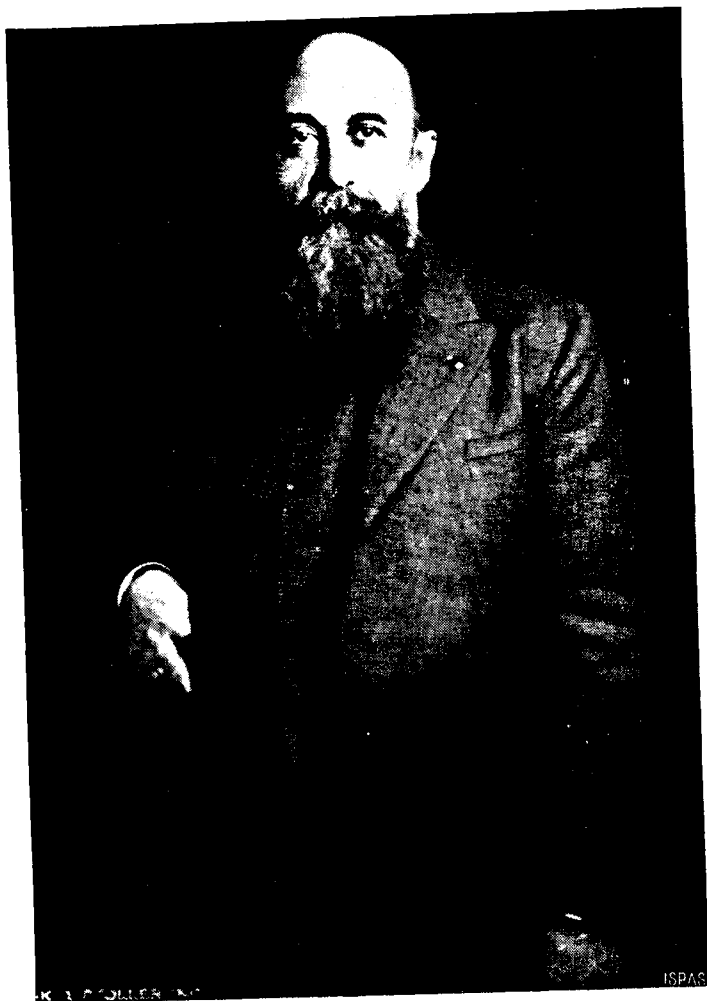
IUNIE-IULIE-AUGUST 1931.

Nr. 6-7-8.

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1931

CUVÎNT ÎNNAINTE

Bibliografia operilor lui Nicolae Iorga, face parte dintr'o lucrare mai vastă al cărui plan e cuprins în următoarele patru volume :

Viața.

Bibliografia operilor.

Bibliografia articolelor.

Idei fundamentale în opera lui Nicolae Iorga.

Aceste volume sunt în curs de apariție. Cu timpul la aceste patru volume se va mai adăugi și un al cincilea, cuprinzând articolele și operele scrise de Nicolae Iorga.

Volumul de față vede lumina zilei prin bunătatea Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe, adus omagiu celor 60 ani de strădanie ai profesorului Iorga.

Pentru marea cinste ce mi s'a făcut, aduc pe această cale mulțămirea mele Sfântului Sinod, Înalt Prea Sfințitului Patriarh Miron, părinte al Bisericii noastre, cum și Prea Sfințitului Arhiepiscop Tit Simeonea, iubitor și slăvitor în tipărirea lucrării.

Nu uit bunăvoința funcționarilor Bibliotecii Academiei Române, îndreptându-mi mulțămirea către conducătorul lor d-l Traian Popovici.

INTRODUCERE

Lucrarea de față nu e întâia încercare de a bibliografa opera profesorului Iorga. Inzestrat cu însușiri pe care rar Creatorul le dă cuiva, Nicolae Iorga a avut din tinerețea sa admiratori. Dela ei vor porni diferite încercări de a da liste de cărțile profesorului lor. La bază nu eră decît admirația și mai niciodată priceperea, încît încercările de până acum nu au un caracter științific bibliografic.

Întîia încercare e un mic articol scris de Ștefan Orășanu, ¹⁾ funcționar al Bibliotecii Academiei Române. La sfârșitul articolului este o listă cronologică a operilor scrise până în 1902. Se dă pe scurt titlul lucrărilor și anul apariției. Dacă articolul ar fi fost mai mare, Orășanu ar fi împărțit această bibliografie în trei capitole: publicații de texte, studii istorice și literare și scrieri polemice. Articolul înșiră 46 de opere apărute în curs de nouă ani.

Trec anii. Liniștitul profesor, ce-și vedea numai de cursul său, ajunge răscolitorul moravurilor sociale și mîhnirea sa și-o manifestă prin: Opinions sincères și Opinions perniciouses. Străbate țara dela un capăt la altul, scriind: Neamul românesc din Bucovina, Basarabia, Ardeal, și scrisul său e pîinea zilnică a tineretului și a intelectualilor din ținuturile supuse. „Sămănătorul“, tipărit numai în 300 de exemplare, străbate toate ținuturile. Prin mișcările din 1906 și 1907, prin cursurile dela Vălenii-de-Munte, ținute mai ales pentru Români subjugăți, prin

1. Calendarul Minerva. 1903, p. 82-88.

activitatea dela Liga Culturală, Nicolae Iorga e speranța unității naționale de mâine. Străinătatea îl prețuia ca medievalist, și pentru lucrurile sale: „Geschichte des Rumänischen Volkes in Ramhen seiner Staatsbildungen“ și „Geschichte des Osmanischen Reiches nach den Quellen dargestellt“. Eră firesc ca un savant ca Nicolae Iorga să fie sărbătorit la vârsta de 40 de ani, cu care prilej au ieșit la iveală mai multe articole și reviste vorbind de activitatea sa. Din ele desprindem: „Ramuri“, „Junimea literară“ și „Românul“. In „Românul“, cu acest prilej, se scrie și un articol ce cuprinde operele lui Nicolae Iorga¹⁾. Articolul nu e semnat, iar scrierile sunt așezate la întâmplare neținând samă nici de ordinea alfabetică sau cronologică, nici de așezarea pe materii. O altă bibliografie e dată în „Junimea, literară“²⁾, alcătuită fiind de Gheorghe Tofan, modestul învățător cu mintea clară și cu atâtea fapte bune. După cum spune, în introducere, Tofan face numai o încercare, numind-o „lista cărților“. Eră firesc să nu fie o bibliografie completă și metodică, autorul neavând cunoștințele și mijloacele trebuincioase. Lucrarea e pornită nu din spiritul științific, ci din iubirea și admirația pentru Nicolae Iorga. Pentru a-și scrie lucrarea s'a servit numai de biblioteca sa. Opera e împărțită în șase capitole: Scrieri istorice, Scrieri de istorie literară, Literatură de călătorii, Conferințe, Discursuri politice, Literatură și Editări de autori, prefețe. In bibliografia unei cărți de titlul, locul și anul, câteodată paginația și formatul. Lucrarea lui Tofan nu e completă și metodică, dar utilă pentru acele vremuri. Dela încercările de până acum, toate numai articole de revistă, prin lucrările d-lui Ștefan Meteș³⁾, ajungem la cărți de sute de pagini.

1. „Românul“ 1911, nr. 122, p. 7—9.

2. „Junimea literară“ 1911, nr. 7—9, p. 146—154.

3. D. Ștefan Meteș a dat trei ediții: I) Ce a scris N. Iorga, Viața și opera sa. București, 1913. II) Activitatea istorică a lui Nicolae Iorga. București, 1921. III) Bibliografia operilor lui Nicolae Iorga, Viața și activitatea sa. Cluj, 1931.

Întîia sa lucrare din 1913 începe prin descrierea vieții lui Nicolae Iorga, după care urmează bibliografia. Lucrarea de față e mult mai completă și caută de a avea un plan în așezarea operilor. Cuprinde articole și cărți la un loc împărțite în 12 capitole: scrieri istorice, scrieri de istorie literară, literatură, literatură de călătorii, critică literară și culturală, articole politice, culturale și sociale, sfaturi pentru Românii din Ardeal și Ungaria, sfaturi pentru Românii din Bucovina, conferințe, cuvântări și discursuri, cronica revistelor și felurite.

Acestei bibliografii i se pot aduce observații din două puncte de vedere: ale planului și ale bibliografierii operilor.

Planul bibliografiei e foarte criticabil. Pare că autorul a vroit să împartă vasta operă a lui Nicolae Iorga pe specialități, adică pe materii. Atunci nu putea forma capitolul: Conferințe, Cuvântări și discursuri, ce trebuiau orînduite la capitolul istorie, literatură sau politică. Tot așa nu putea forma capitolul: articole politice, culturale și sociale. În interior operele nu sunt așezate în nici o ordine și de multe ori indicațiile nu sunt exacte, în special paginația; de ex. „Frumusețea în scrierea istoriei“ nu e la paginile 35—40, ci 25—30, etc...

A doua ediție din lucrarea d-lui Ștefan Meteș e mult mai vastă avînd un alt plan, și căutînd a da o bibliografie descriptivă. Sunt aproape 600 articole și cărți citite și resumate. O mare muncă, pentru care se pot aduce cuvinte de laudă autorului. O singură rezervă se poate avea: de multe ori autorul e lipsit de imparțialitate și spiritul critic.

Și această ediție ca și întîia e incompletă.

A treia ediție apărută în acest an e cea mai slabă din cele trei. Autorul amestecă operele de istorie cu cele de literatură. Se dă numai titlul, de cele mai multe incomplet și inexact, locul, anul și paginația. Lucrarea cuprinde 1559 cărți și articole, deci este incompletă, Nicolae Iorga avînd peste 10.000 articole și 800 cărți.

In afară de aceste bibliografii s'au mai ocupat în mod indirect și alții. D. Gh. Adamescu¹⁾ în bibliografia sa, dă și lista operilor lui Nicolae Iorga, neavând nicio carte în plus decât cele cari sunt la Biblioteca Academiei Române; d. Alexandre Rally²⁾ și Getta Hélène Rally în „Bibliographie franco-roumaine“, au și dînșii o listă a cărților scrise în limba franceză, lipsindu-le peste 30 de opere și dîndu-le după fișele Academiei Române fără a fi văzut cărțile. Se mai dau liste de cărțile lui Nicolae Iorga în diverse reviste și enciclopedii cu diferite prilejuri, sau cu anumite subiecte tratate³⁾.

Bibliografia pe care o încerc acum are la bază împărțirea operii pe materii. Numai chestiuni de ordin tehnic și împrejurările m'au făcut a împărți cărțile de articole. In planul de lucru m'am folosit întrucîtva de sistemul zecimal de bibliografie.

Am împărțit lucrarea în șapte capitole, începînd cu istoria universală, adică am avut în vedere specialitatea profesorului Iorga. Fiecare capitol e împărțit pe țări, cum e acel al Istoriei universale, în ordine alfabetică, iar cărțile în interiorul fiecărei despărțituri sunt așezate în ordinea cronologică istorică sau a apariției cărții. Istoria Românilor e împărțită pe principate.

In bibliografia unei cărți am trecut titlul cît se poate

1. Contribuțiuni la bibliografia românească, București 1921, vol. I-ii, p. 153—157, 1923, vol. II-lea, p. 277—289, 1928, vol. III-lea, p. 123—231.

2. Bibliographie franco-roumaine. Paris, 2 vol., 1930, p. 152—160 și 160—161.

3. Mélanges d'histoire générale. Cluj, 1927, p. 365—373.

Istoriografia română în 1921—22, întocmit de Ioachim Crăciun și Ioan Lupu, București 1924.

Ioachim Crăciun, Istoriografia română în 1923—24, Cluj 1926.

Ioachim Crăciun, Istoriografia română în 1925—26, București 1928.

Marin Popescu-Spineni, Contribuțiuni la istoria învățămîntului superior. Facultatea de Filosofie și Litere din București.

Barbu Theodorescu, Activitatea lui Nicolae Iorga pe anul 1928 în „Floarea Soarelui“, 1928 p. 8—14.

Barbu Theodorescu, Din activitatea științifică a d. Profesor N. Iorga în anul școlar 1929—1930, în Anuarul Universității din București, 1929—1930 p. 86—100.

mai complet, locul și anul, paginația, editura și tipografia, formatul și cota de înregistrare dela biblioteca Academiei Române. Indicațiile din parantezele drepte înseamnă că nu sunt luate din foaia de titlul a cărții, ci sunt deduse sau găsite aiurea.

Bibliografia cuprinde 800 de opere, Academiei Române lipsindu-i peste 90, unele chiar din publicațiile ei, de ex. „Livres populaires dans le sud est de l'Europe et sur tout chez les Roumains“. Lucrarea de față nu are pretenția de a fi completă, totuș cu multă greutate se mai pot găsi și alte opere ce nu au fost trecute¹).

1. In ultimul moment am găsit Sate și Mănăstiri din România. Ediția a II-a, București, [1916], 296 p. Ed. „Pavel Suru“, Tip. „Profesională“. 24×15. La fel și Hanğița pe care am trecut-o fără să o fi văzut: Goldoni (Carlo), Hanğița, comedie în trei acte, tradusă de Nic. Iorga. Brașov, 1914, 100 p. (Biblioteca teatrală, editată de Societatea pentru fond de Teatru Român). Ed. și Tip. „Ioan I. Ciurcu“. 20×13.

CAPITOLUL I

ISTORIA UNIVERSALĂ

FILOSOFIA ISTORIEI

Despre concepția actuală a istoriei și geneza ei. Lecție de deschidere ținută la Universitatea din București, la 1 Noiembrie 1894. București, [1894]. 32 p. Ed. „C. Sfetea“ 21×14 — II 101105.

Despre utilitatea generală a studiilor istorice (fragment dintr-o „Introducere în studiul Istoriei“). Lecție ținută la începutul cursului de istorie din anul 1894-95). București, 1895. 20 p. Ed. „Socecu“ 18×12 — II 101930.

Două concepții istorice, cuvântare ținută la 17 Maiu 1911 la intrarea în Academia Română, cu răspuns de A. D. Xenopol. București, 1911, 33 p. (Academia Română. Discursuri de recepțiune XXXV). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 23662.

Generalități cu privire la studiile istorice (lecții de deschidere și cuvântări, Vălenii-de-Munte, 1911. 151 p. Tip. „Neamul Românesc“ 19×12—I 23849. [Cuprinde toate trei volumele de mai sus].

STUDII DE SINTEZĂ

Chestiunea Rinului (Istorie a Europei apusene în legătură cu această chestie). Lecții ținute la Școala de Războiu, tipărite după notele stenografice ale d-lui H. Stahl, pentru folosul elevilor săi. Vălenii-de-Munte, 1912. 272 p. Tip. „Neamul Românesc“ 24×16 — II 28280.

Chestiunea Dunării (Istorie a Europei răsăritene în legătură cu această chestie). Lecții ținute la Școala de Războiu, tipărite după notele stenografice ale d-lui H. Stahl, pentru folosul elevilor săi. Vălenii-de-Munte, 1913. 259 [-262] p. Tip. „Neamul Românesc“ 24×16 — II 32196.

Chestiunea Mării Mediterane. Istorie a Europei de Miazăzi în legătură cu această chestie. Lecții ținute la Școala de Războiu,

lipărite după notele stenografice ale d-lui H. Stahl, pentru folosul elevilor săi, Vălenii-de-Munte, 1914. 264 p. Tip. „Neamul Românesc“ 24×16 — II 37477.

Cugetare și Faptă germană, zece lecții făcute la Iași. Iași, 1918 121 [-123] p. Tip. ziarului „Neamul Românesc“ 24×16—II 58417.

Origina și dezvoltarea statului Austriac, zece lecții făcute la Iași. Iași, 1918. 117 [-119] p. (Prolegomene la o istorie universală) Tip. ziarului „Neamul Românesc“ 23×16 — II 49485.

Chestia Oceanelor, lecții făcute la Școala de războiu. București, 1919. 117 [-119] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 23×16 — II 53879.

Dezvoltarea așezămintelor politice și sociale ale Europei. Lecții făcute la Școala de Războiu. 3 vol.

Vol. I: Evul Mediu. 1920. 269 [-271]. p.

Vol. II: Epoca modernă. 1921. 175 [-179] p.

Vol. III: Epoca modernă. 1922. 104 [113] p. București. (Prolegomene la o istorie universală) Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24×17 — II 72062.

Papi și Impărați. București, 1921. 311 p. + tabelă (Elemente de unitate ale lumii medievale, moderne și contemporane) (Prolegomene de Istorie Universală) Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×16 — II 59857.

State și Dinastii — București, 1922. 141 [-143] p. (Elemente de Unitate ale lumii medievale, moderne și contemporane) (Prolegomene de Istorie Universală). Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 23×15 — II 63999.

Revoluții politice și întregiri naționale. București, 1922. 125 [-127] p. (Elemente de unitate ale lumii medievale, moderne și contemporane) (Prolegomene de istorie universală) Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×16 — II 72061,

Essai de synthèse de l'histoire de l'humanité. 4 vol,

Vol. I: Histoire Ancienne. 1926. X+390 p.

Vol. II: Histoire du Moyen-Age 1927. 570 p.

Vol. III: Epoque moderne 1928. 528 p.

Vol. IV: Epoque contemporaine 1928. 497 p. Paris. Edit. „J. Gamber“ Tip. „Alençon Corbière et Jugain“ (vol. I-III) și „Mayenne“ „Floch“. (vol. IV) 25×17 — II 92009.

Cărți reprezentative în viața omenirii, vol.: Sf. Augustin, Sf. Paulin de Nola, Sf. Ieronim, Sf. Ioan Hrisostomul, Boetiu, Casiodor, „Livada“, Lauda lui Anastasiu, Beda, Paul Diaconul, Viața Sf. Grigore din Agrigent, Isidor de Sevilla, Grigore de Tours, „Fredegariu“, Viața Sf. Dagobert, Viețile Sf. Leodegariu, Coranul, Sf. Ioan Damaschin, Eglnhard, Alcuin, Sf. Benedict de Nursia.

Theganus, „Astronomul“, Nithard, Raban Maur. București, 1916. 361 [-365] p. (Editura Casei Școalelor). Tip. „Neamul Românesc“ 21×14 — II 52351.

Cărți reprezentative în viața omenirii.

Vol. I După note stenografiate. Ediția II-a 1924. 307 [-311] p. Tip. „România Nouă“.

Vol. II: [Ratherius, Richerius, Liutprand, Raoul cel Spîn (Glaber). Analizți și biografii germani: 1. Continuatorul lui Regino, 2. Widukind, 3. Biografii. Thietmar. Biografii și alte lucrări individuale în secolul al XI-lea. Un autor de „istorie universală“, Romuald de Salern, Godefrid de Viterbo, Sicard, episcop de Cremona, Ricobald de Ferrara, Francisc Pipin, Gaufred Malaterra, Hugo Falcandus, Ricard de San-Germano. Cronici siciliene, Alte cronici siciliene, O cronică analitică siciliană: Nicolae Speciale]. 1928. 156 [-159] p. Tip. „Datina Românească“.

Vol. III: [Cristina de Pisan, Pierre de Fénin, Toison „d'or“, Cronici engleze despre lupta cu Franța, O cronică sienesă, Viața lui Carlozeno, Condottierii: Viața lui Braccio di Montone, Viața lui Sforza, Bonfinio, Jurnalul lui Barrillon, Macchiavelli și noua politică europeană, Erasm]. 1929. Tip. „Datina Românească“. București (Editura Casei Școalelor) 21×14 — C. 1190 [în continuare].

Originea și sensul democrației. Cursuri ținute la Universitatea populară din Vălenii de Munte. Vălenii de Munte, [1927]. 66 p. (Biblioteca de vulgarizare a Fundației culturale din Vălenii de Munte „Cuvîntul“), Tip. „Datina Românească“ 25×17 — II 92040.

Evoluția ideii de libertate. Lecții la Universitatea din București. Tipărite după note stenografice, pentru elevii săi, cu ajutorul Ministeriului de Instrucție. București, 1928. 291 p. Tip. „Datina Românească“ 21×14 — II 92613.

Istoria contemporană vorbită pentru ascultătorii dela Academia de Inalte studii comerciale și industriale. Vol. I. București, 1930. 220 [-223] p. E d, Academiei de Inalte studii comerciale și industriale. Tip. „Datina Românească“ 24×16.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

A cui e Dunărea? Conferință ținută la Giurgiu, în ziua de 9 Noiembrie 1908. Vălenii de Munte, 1908. 15 p. (Biblioteca națională nr. 4). Tip. „Neamul Românesc“ 21×13 — II 12020.

Drepturile la viață al statelor mici. București, 1915. 13 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tom. XXXVII. Memoriile secțiunii Istorice 12). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 41599.

Războiul actual și urmările lui pentru viața morală a omenirii. Conferință ținută la Galați în ziua de 31 Decembrie 1915. Vălenii de Munte, 1916. 40 p. Tip. „Neamul Românesc“ 16X12— I 48444.

Probleme de Istorie universală și românească. Conferință ținută la Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte. Vălenii-de-Munte, 1929. 69 [-71] p. (Cursurile de vară). Ed. Fundației culturale „Cuvintul“. Tip. „Datina Românească“ 20X14.

Deux conférences en Suisse I Les luttes pour la liberté mé-
nées par les paysans au XIV-e siècle : Le Sempach suisse
et la Posada roumaine (Berne, 7 mai 1930) II Die Grenzen
des Nationalitätsrechtes (Zurich, 8 mai 1930) [mai cuprinde :
Helvetische Landschaften und etwas anderes bis zur Heimat, trad.
de R. R.]. Berne, 1930. 24 p. 20X13 — II 101018.

MANUALE DIDACTICE ¹⁾

Istoria universală sau Istoria lumii povestită pentru școlarii clasei a II-a secundară și cele corespunzătoare. București, 1905. 223 p. Tip. „Socecu & Comp.“ 20X14 — II 2100.

Istoria universală sau Istoria lumii povestită pentru școlarii clasei a II-a secundară și cele corespunzătoare. Ediția a doua. Vălenii de Munte, 1908. 211 p. Tip. „Neamul Românesc“ 20X12 — I 12485.

Istoria universală sau Istoria lumii după căderea imperiului roman de apus (476-1648) pentru clasa a II-a secundară cuprinzând adausuri care se pot întrebuița în clasa a VI-a. Ediția a III-a. Vălenii de Munte, 1909. 216 p. Tip. „Neamul Românesc“ 19X13 — I 15703.

Istoria universală sau Istoria lumii, după căderea Imperiului roman de apus. I (476-1648). Ediție întregită cu un adaus de cronologie și bibliografie, Clasa II-a secundară cuprinzând adausuri cari se pot întrebuița în clasa a VI-a, Ediția a IV-a. Vălenii de Munte, 1912. 284 p. Tip. „Neamul Românesc“ 21X14 — II 32568.

Istoria universală sau Istoria lumii, după căderea Imperiului roman de apus. I (476-1648), pentru clasa a II-a secundară cuprinzând adausuri cari se pot întrebuița în clasa VI-a, Ediția V-a. București, 1919. 302 p. Ed. „Pavel Suru“, Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 21X13 — II 53489.

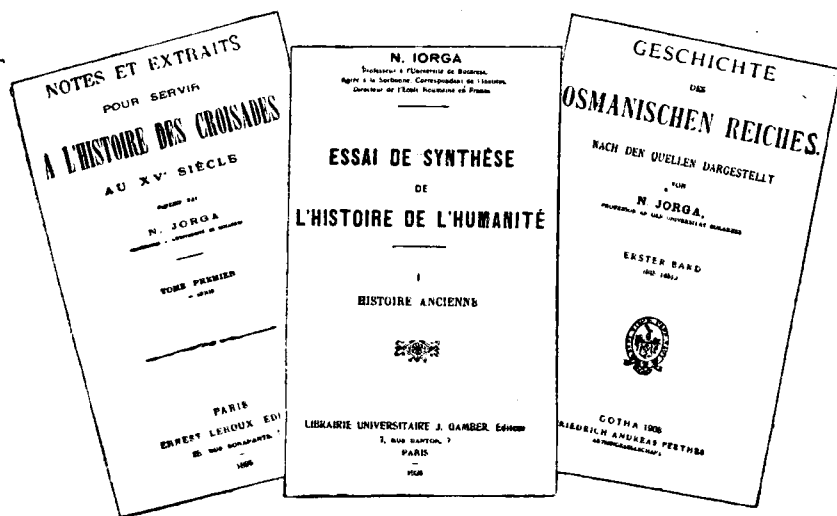
1) Din Istoria lumii în vremurile mai nouă nu am văzut de cît trei ediții, deși, probabil, au apărut tot șase ediții ca și Istoria universală de clasa a II-a.

Istoria universală sau Istoria lumii, după căderea Imperiului roman de apus pentru clasa a II-a secundară, cuprinzând adausuri care se pot întrebuița în clasa a VI-a. Ediția a VI-a. București, 1924. 304 p. Ed. „Pavel Suru“ 21×13.

Istoria lumii în vremurile mai nouă dela Ludovic al XIV-lea până astăzi, povestită școlarilor din clasa III-a a școlilor secundare. București, 1907. 1 f.+307 p. „Minerva“ 20×13 — II 7993.

Istoria lumii în vremurilor mai nouă dela Ludovic al XIV-lea până astăzi, povestită școlarilor din clasa a III-a a școlilor secundare. Vălenii de Munte, 1911, 319 p. Tip. „Neamul Românesc“ 20×13 — II 23997.

Istoria lumii în vremurile mai nouă dela Ludovic al XIV-lea până astăzi, povestită școlarilor din clasa a IV-a a școlilor secundare. Ediția a V-a București, 1924. 359. p. Ed. „Pavel Suru“. 21×13

ISTORIA ANTICA

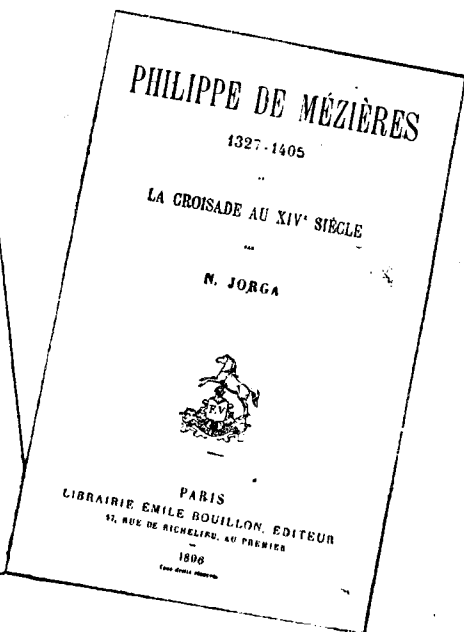
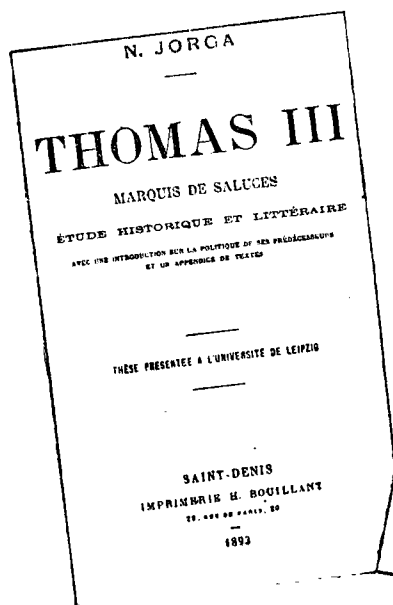
STUDII DE SINTEZĂ

Essay de synthèse de l'histoire de l'humanité. Vol. I: Histoire ancienne. Paris, 1926. + 390 p. Ed. „J. Gamber“ Tip. „Alençon Corbière et Jugain“ 25×17 — II 92009.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Observații ale unui nespecialist asupra istoriei antice. Lecții făcute la cercul femeiesc de înaintare culturală. București 1916. 213 p. Tip. „Neamul Românesc“ 20×13 — I 48311.

Moyen-âge et antiquité Milano, 1930. p. 187-196 (Extrait de „Scientia-Mars 1930“) Tip. „Turati Lombardi ec.“ 24×16 — II 101533.

EVUL MEDIU ȘI CRUCIADELE

IZVOARE. DOCUMENTE

Un projet relatif a la conquête de Jérusalem 1609 [Paris], 1894. 7 p. (Extrait de la Revue de l'Orient latin t. II (1894) no. 2). Imp. „R. Marchesson“ 25×16 — II 101661.

Une lettre apocryphe sur la bataille de Smyrne (1346) Paris, [1895] 5 p. (Extrait de la Revue de l'Orient latin t. III. 1895). [Imp. „R. Marchesson“] 25×16 — II 101658.

Un auteur de projets de Croisades Antoine Marini [Paris, 1896] p. 445—457. (Extrait de la Revue de l'Orient latin IV 1896) [Imp. „R. Marchesson“] 25×16 — 101660.

Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XV-e siècle.

Tome premier Paris, 1899 581 p.

„ II „ „ IX+597 [-599] p.

„ III „ 1902 394 p.

[aceste trei volume]: Ed. „Ernest Leroux“ Tip. „R. Marchesson“
Quatrième série (1453-1476) Bucarest, 1915. VI+379 p.

V „ (1476-1500) „ „ 349 [-351] p.

VI „ (1501-1547) „ 1916. 217 [-219] p.

[aceste trei volume]: (Academia Română. Publicațiunile fondului Princesa Alina Știrbei No. IX) Tip. „Neamul Românesc“
25×17 — II 101639.

STUDII DE SINTEZĂ

Desvoltarea așezămintelor politice și sociale ale Europei.
Lecții făcute la Școala de Războiu. Vol. I Evul Mediu.
București, 1920. 260 [-271] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“.
24 × 17 — II 72062.

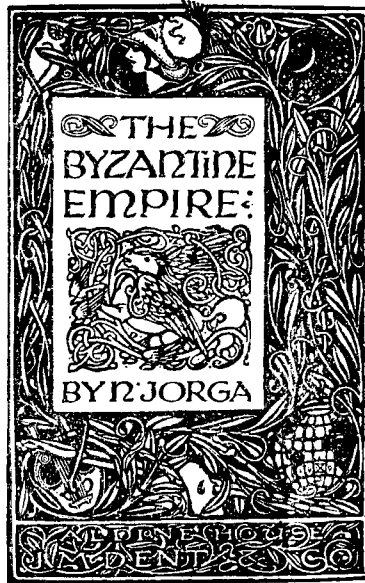
- Œuvre de synthèse de l'histoire de l'humanité. Vol. II: Histoire du Moyen-âge. Paris, 1927. 570 p. Ed. „J. Gamber“, Tip. „Alençon Corbière et Jugain“ 25×17 — II 92009.
- Breve histoire des Croisades et de leurs fondations en Terre Sainte. Paris, 1924. XIX+195 p. Ed. „J. Gamber“, Tip. „Centrale de l'Ouest“ 19×12 — I 73813.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Philippe de Mézières 1327—1405 et la croisade au XIV-e siècle. Paris, 1896 XXXV+555 [-557] p. (Bibliothèque de l'École de Hautes Etudes. Sciences philosophiques et historiques. Cent-dixième fascicule) Ed. „Emile Bouillon“, Tip. „Durand“ 24×16—II 49905.
- Der lateinische Westen und der byzantinische osten in ihren Wechselbeziehungen während der Mittelalters Einige Gesichtspunkte. Berlin, 1909 p. p. 89-99. (Studium lipsiense) Weidmannsche Buchhandlung. 24×17 — II 14546.
- I. Les bases nécessaires d'une nouvelle histoire du moyen-âge; II. La survivance byzantine dans les pays roumains. Deux communication faites, le 7 et 8 avril 1913, au troisième congrès international d'études historiques, à Londres. Bucarest, 1913. 49 [-51] p. Ed. du „Ministère de l'Instruction publique“, și „H. Champion“. Tip. „Neamul Romănesc“ 24×16 — II 32126.
- Relations entre l'Orient et l'Occident aux moyen-âge, conférences données a la Sorbonne. Paris, 1923. 181 [-183] p. (Institut roumain pour l'étude du sud-est de l'Europe), „J. Gamber“ 21×14 — II 75016.
- Un prinț portughez cruciat in Țara Românească a secolului al XV-lea. București, 1925. 5 p. (Academia Română. Analele Academiei Române, Seria II, Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 8) Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 84102.
- Y-a-t-il eu un moyen-âge byzantin? Extrait. București, 1927, 9 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historique, Tome XIII). Tip. „Cultura Națională“ 25×17.
- L'Inter-pénétration de l'Orient et de l'Occident au moyen-âge. Communication présentée au VI-e congrès international d'histoire a Oslo. Bucarest, 1928. 38 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historique, Tome XV). Tip. „Cultura Națională“ 24×17.
- Les narrateurs de la première croisade. Paris, 1928. 93 p. „J. Gamber“. Tip. „Datina Românească“ 25×17 — II 92070. [Raymond d'Agiles, Albert „Aquensis“, Raoul de Caen, Fouchér de Ghartres, Tudebode, Robert le Moine, Baudry de Dôle, Guibert de Nogent].

Moyen-Âge et Antiquité. Milano, 1930. p. 187—196. (Extrait de „Scientia“, mars 1930). Tip. „Turati Lombardi“ E. C. 24X16—II 101533.

Di alcune formazioni popolari romane nel Medio-Evo. Torino, 1930. p. 72—81. (Estratto da „Studi Medievali“ Nuova Serie). Casa editrice Giovanni Chiantore Successore Ermanno Loescher, Torino 24X16.

1907 + 29 & 30 BEDFORD STREET. LONDON

IMPERIUL BIZANTIN

STUDII DE SINTEZĂ

Définir „Byzance“. [Leipzig-Berlin, 1929/30] p. 416—420. [Byzant. Zeitschrift XXX] 24×16 — II 103805.

The Byzantine empire. London, 1907. VIII+236 p. Colston and Co. Limited Printers Edinburg. 15×10 — I 10437.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Der lateinische Westen und der byzantinische Osten in ihren Wechselbeziehungen während des Mittelalters. Einige Gesichtspunkte. Berlin, 1909. p. 89—99. (Studium lipsiense) Weidmannsche Buchhandlung. 24×17 — II 14546.

I. Les bases nécessaires d'une nouvelle histoire du moyene âge. II. La survivance byzantine dans les pays roumaines. Deux communications faites le 7 et 8 avril 1913, au troisième congrès international d'études historiques, à Londres. Bucarest, 1913. 49 [-51] p. Ed. du Ministère de l'Instruction publique. H. Champion. Tip. „Neamul Românesc“ 24×17 — II 32126.

Formes byzantine et réalités balcanique, leçons faites a la Sorbonne. Bucarest-Paris, 1922, 191 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×22 — II 72146.

Contribution catalanes à l'histoire byzantine. I. L'histoire romantique de Jakouletchélebi. II. Ramón Muntaner et l'empire byzantin. Paris, 1927. 39 p. Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“ 24×16 — II 92090.

Un source négligée de la prise de Constantinople. Bucarest, 1927. 70 p. (Extrait. Académie Roumaine. Bulletin de la section historique, Tome XIII). Tip. „Cultura Națională“ 25×17.

Y-a-t-il eu un moyen-âge byzantine? Bucarest, 1927. 9 p. Extrait, (Académie Roumaine. Buletin de la section historique Tome XIII.) Tip. „Cultura Națională“ 25×17.

Latins et Grecs d'Orient et l'établissement des Turcs en Europe (1342—1362) Leipzig p. 179—222. [Extras]. (Byzantinische Zeitschrift) Unter Mitwirkung zahlreicher Fachgenossen. Druck und Verlag am B. G. Teubner in Leipzig.

GRECIA MODERNĂ

ISTORIOGRAFIE

En grekisk krönika om Karl XII: s. vistelse i Bender (Afen-duli) [1912] p. 192—205. 22×15 — II 27634.

Byzantské kroniky v Rumunsku. p. 107—110 24×18.

STUDII DE SINTEZĂ

Vederi din Grecia de azi și cinci conferințe despre viața grecească actuală publicate de Casa Școalelor. București, 1931. 175 p. Tip. „Datina Românească“ 22×14.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Un triumf? Incidentul de la Pireu după actele diplomatice. Vălenii-de-Munte, 1910. 16 p. Tip. „Neamul Românesc“.

Roumains et Grec au cours des siècles à l'occasion des mariages princiers de MCDCCCXXI. Românii și Grecii dealungul veacurilor cu prilejul îndoitelor nunți princiare din MCDCCCXXI București, 1921. 55 p. + 20 pl. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×16. — II 59856.

Nouvel notes sur les relations entre Roumains et Grecs. Bucarest, 1921. 14 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“ VIII-mée année nos 1—3, 1921) Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×16 — II 59918.

ISTORIA SUD-ESTULUI EUROPEI.

STUDII DE SINTEZĂ

Ce înseamnă popoare balcanice, conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 13 Decembrie 1915. Vălenii-de-Munte, 1916. 48 p. Tip. „Neamul Românesc“ 17×13 — I 48445.

Istoria statelor Balcanice în epoca modernă. Lecții ținute la Universitatea din București. Vălenii-de-Munte, 1913. IV+413 p. Tip. „Neamul Românesc“ 24×17 — II 34232.

Histoire des Etats balcaniques à l'époque moderne. Bucarest, 1914. 496 p. Ed. „C. Sfetea“, Tip. „Neamul Românesc“ 24×17. — II 38953.

Histoire des Etats balcaniques jusqu'a 1924. Paris, 1925. 575 p. Ed. „J. Gamber“, „Imprimerie centrale de l'Ouest“ 22×15 II 79313.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Ilusii și drepturi naționale în Balcani. Lecție de deschidere la Institutul de Studii sud-est-europene. Vălenii-de-Munte, 1916. 34 p. Tip. „Neamul Românesc“ 17×12.

L'origine des idées d'indépendance balkanique. Paris, 1927. 23 p. (Extrait du Monde Slave-juillet 1927) Ed. „J. Gamber“, Tip. des „Presse Universitaires de France“ 24×16 — II 85611.

Le Caractère Commun des Institutions du Sud-Est de l'Europe. Paris, 1929 139 p. Ed. „Gamber“ 23×14 — II 93537.

La création religieuse du Sud-Est-européen. Conférences données en Sorbonne. Paris, 1929. 65 p. „Gamber“, Tip. „Datina Românească“ 21×16 — II 96727.

RĂZBOIUL BALCANIC

Notele unui istoric cu privire la evenimentele din Balcani cu 1 facsimile. București, 1913. 42 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXV Memoriile secțiunii istorice 4) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 31165.

Notes d'un historien relatives aux événements des Balcons. Bucarest, 1913. 45 p. (Extrait du Bulletin de la section historique de l'Académie Roumain, janvier 1913). Tip. „Charles Göbl“ 23×16 — II 42082.

Istoria Războiului Balcanic. Lecții ținute la Universitatea din București. București, 1915. 151 [-155] p. (urmare la „Istoria Statelor Balcanice“, apărută cu unele adausuri și a „Histoire des Etats balcaniques“ în 1914), Tip. „Neamul Romănesc“ 23×16 — II 42178.

Les conflits balkaniques. Paris, 1926 p. 168—186. (Extrait du Monde Slave no. 2. 1926) „Felix Alcan“ 24×15.

RAPORTURILE ORIENTULUI

România, vecinii săi și chestiunea orientului. Vălenii de Munte, 1912. 32 p. Ed. soc. „Neamul Romănesc“ 20×13.

Les Roumains et le nouvel état de choses en Orient. [Vălenii de Munte], 1912. 19 p. Tip. „Neamul Romănesc“ 19×12 — I 29707.

Două tradiții istorice în Balcani: a Italiei și a Românilor. București, 1913. 16 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 15). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 II 33059.

1. Venezia e la penisola dei Balcani. 2. Il problema balcanico e l'Italia. Due conferenze all' Ateneo Veneto (marzo 1914) Bucarest, 1914. 45. „C. Sfetea“. Tip. „Neamul Romănesc“ 24×16. II 38951.

Sârbi, Bulgari și Români în Peninsula Balcanică în Evul Mediu cu 2 figuri în text. București, 1915. 19 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 II 44860.

Formes byzantine et réalités balcaniques. Leçons faites a la Sorbonne. Bucarest Paris, 1922. 191 p. Dépôt „H. Champion“. Tip. „Cultura Neamului Romănesc“ 22×14 — II 72146.

Relations entre l'orient et l'occident au moyen-âge. Conférences données a la Sorbonne. Paris, 1923 181 [-183] p. (Institut roumain pour l'étude du sud-est de l'Europe). Ed. „J. Gamber“ 22X14 — II 75016.

Choses d'Orient et de Roumanie. Conférences données aux Université de Varsavie, de Wilno, de Poznan, de Cracovie et de Lwów. Bucarest-Paris, 1924. 92 [-95] p. Ed. „Lum et Gamber“. Tip. „Lupta“ 21X14 — II 79403.

Les Voyageurs orientaux en France. Paris, 1927. 105 [-107] p. Ed. „J. Gamber“. Tip. „Datina Românească“ 24X16 — II 92144.

L'Inter-pénétration de l'Orient et de l'Occident au moyen-âge. Communication présentée au VI-e congrès international d'histoire a Oslo. Bucarest, 1928. 38 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historique, Tome XV). Tip. „Cultura Națională“ 24X17.

Les Voyageurs Français dans l'Orient Européen. Conférences faites en Sorbonne. Paris, [1928]. 128 p. (Extraites de la Revue des Cours et Conférences). Ed. „Boivin & C-ie“ et „J. Gamber“. Tip. „Poitiers“ 23X14 — II 99263.

Une vingtaine de voyageurs dans l'Orient européen pour faire suite aux „Voyageurs français dans l'Orient européen“. Paris, 1928. 87 p. Ed. „J. Gamber“. Tip. „Datina Românească“ 24X16 — II 92076. [cuprinde: L'anonyme vénétien de 1530—1540. Hugues Favolius, David Chytraeus, Wenceslas de Budowitz, Gabriele Cavazza, Sandys, Tommaso Alberti, Otavio Sapiencia, John Burbury, Jouvin de Rocheforts, Michael Ereman, Le chevalier de Belerive, Le comte de Sandwich, Frédéric Haselquist, Simon Baruch, Xavier Scrofani, J. L. S. Bartholdy, Jourdan, Ouvrage anonyme anglais, P. Berggren, Grégoire Paléologue, Mac-Farlane, Abercrombyelvy Traut, F. Tietz, Grenville Temple, Miss Pardoe, John Reid, Comte de Carlisle, Fernand Schickler, Dora d'Istria].

ALBANIA

STUDII DE SINTEZĂ

Brève histoire de l'Albanie et du peuple albanais. Bucarest, 1919 1 f.+68 [-71] p. (Publications de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale) Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 21×14 — II 52352.

GENERALITĂȚI

Den Albanska Frågan. Stockholm, 1913 p. 447—456. (Spensk Tidokrift) 23×15 — II 37334.

Albania și România. Lecție de deschidere ținută în București la Institutul pentru studiul Europei sud-estice în ziua de 31 Ianuar 1915. Vălenii-de-Munte, 1915 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 16×12 — I 48443.

ANGLIA

STUDII DE SINTEZĂ

Patru conferințe despre istoria Angliei. București, 1928 91 p. Ed. Casei Școalelor. Tip. „Datina Românească“ 24×16 — II 92056 (tipărită și în *Anglia și poporul englez prezentat în conferințe* de N. Iorga, Generalul Radu Rosetti, Michaela Catargi și Richard F. A. Hillard București, 1928. 147 [-149] p. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“ 24×16 II 92064.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Les premières relations entre l'Angleterre et les pays roumains du Danube (1427 à 1611). Paris, 1913 p. 559—580. (Mélanges d'histoire offerts a M. Charles Bémont a l'occasion de la vingt. cinquième année de son enseignement a l'école pratique des Hautes études), Félix, Alcan. 23X16 — II 35113.

Histoire des relations Anglo-Roumaines. Iassy, 1917. 173 p. Ed. „Neamul Românesc“, Tip. Progresul 16X12 — I 66266.

AUSTRIA

STUDII DE SINTEZĂ

Originea și dezvoltarea statului austriac. Zece lecții făcute la Iași. Iași, 1918. 117 [-119] p. (Prolegomene la o istorie universală), Tip. ziarului „Neamul Românesc“ 23X16 — II 49485.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791 cu 7 stampe. București, 1911. 55 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIII, Memoriile secțiunii istorice 8) Tip. „Carol Göbl“ 27X21 II 22943.

Politica Austriei față de Unire. I. Înainte de conferințele din Paris. București, 1912. 30 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIV, Memoriile secțiunii istorice 14) Tip. „Carol Göbl“ 27X21 — II 28422.

Imperialismul austriac și cel rus în dezvoltare paralelă. București, 1914. 24 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVII, Memoriile secțiunii istorice 7) Tip. „Carol Göbl“ 27X21 II 40540.

Politica austriacă față de Serbia. Conferință ținută în ședința solemnă a Institutului pentru studiul Europei sud-estice, la 21 Noiembrie 1914. București, 1915 37 p. Ed. Institutului sud-est european. 21X14 — II 68845.

Le „Livre rouge“ autrichien. Etude critique. Yassy, 1917. 12 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“, III n-os 1---6) Imprimerie de l'état 23X15 — II 52087.

BULGARIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Sârbi, Bulgari și Români în Peninsula Balcanică în evul mediu cu 2 figuri în text. București, 1915. 19 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul 38. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“, 27×21 — II 44860.

Un stat de pradă : Bulgaria. Iași, 1917. 39 p. (Biblioteca „Neamul Românesc“). Ed. foi „Neamul Românesc“ 17×12.

Două documente moderne bulgare. 1918. 1 f + 62 p. 16×10 — I 54132.

Români și Slavi. Români și Unguri. Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922, 56 p. Ed. Institutului sud-est european, 21×14 — II 66893.

CEHOSLOVACIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Români și Slavi. Români și Unguri. Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922, 56 p. Ed. Institutului sud-est european, 21×14 — II 66893.

Roumains et Tchecoslovaques. Résumé de trois conférences faites à l'Université de Prague en 1923. Praha 1924, 29 p. + 8 pl. Edit. „Orbis“, Tip. „Politika“, Praha 17×12 — I 73792.

ELVEȚIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Deux conférences en Suisse. I. Les luttes pour la liberté menées par les paysans au XIV-e siècle : Le Sempach suisse et la Posada roumaine. (Berne, 7 mai 1930). II. Die Grenzen des Nationalitätsrechtes (Zurich, 8 mai 1930) [mai cuprinde : Helvetische Landschaften und etwas anderes bis zur Heimat trad. de R. R.], Berne, 1930, 24 p. 20×13 — II 10108.

FRANȚA

STUDII DE SINTEZĂ

Istoria poporului frances. O încercare de explicație. Lecții făcute la Universitate. București, 1919. 409 p. (Academia Română. Studii și Cercetări I). Serviciul geografic al Armatei. 21×14 — II 53488.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Une collection de lettres de Philippe de Maizières (notices sur le ms. 499 de la bibl. de l'Arsenal) Paris, 1892. 36 p. (Extrait de la Revue historiques tome XLIX 1892) Nogent-le-Rotrou, Tip. „Daupéley-Gouverneur“ 24×16—II 101575.

Thomas III Marquis de Saluces. Etude historique et littéraire, avec une introduction et un appendice de texte. Paris, 1893 VIII+221 [—223] p. Ed. „A. Champion“. Tip. „H. Bouillant“ 23×15 — II. 64090. [Parte din exemplare poartă pe lângă titlul și: (Thèse) (Université de Leipzig), Saint-Denis, Bouillant 1893, 223 p.].

Un projet relatif a la conquête de Jérusalem 1609. Paris [1894], 7 p. (Extrait de la Revue de l'Orient latin t. II 1894 no. 2) Imp. „R. Marchesson“ 25×16 — II 101661.

Un auteur de projets de Croisades Antoine Marini. Paris [1896] p. 445—457] (Extrait de la „Revue de l'Orient latin“ IV 1896) Imp. R. Marchesson 25×16 — II 101660.

Philippe de Mézières 1327—1405 et la croisade au XIV-e siècle. Paris, 1896. XXXV+555 [-557] p. (Bibliothèque de l'école de Hautes études. Sciences philologiques et Historiques. Cent-Dixième fascicule) Ed. „Emile Bouillon“. Tip. „Durand“ 24×16—II 49905.

Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor. Conferința ținută la Liga Culturală în ziua de 27 Februar 1915. București, 1915 34 p. Ed. „Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor“ 20×13 — II 41338.

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Jassy-1917. 198 + II p. Tip. „Progresul“ 16×12.

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Préface de M. Charles Bémont. Paris, 1918. XIII + 282 p. Edit. Payot & C-ie. Tip. Lafolye. 18×12 — I 51951.

Salut adressé au général Berthelot, aux officiers et aux soldats de l'armée française, au nom du comité de réception, par le professeur N. Iorga. Iassy, 1918. 4 p. Tip. „Națională“ 24×16.

Acei pe cari nu-i putem uita. Ceux que nous ne saurions oublier. Iași. 11 p. Tip. „Serviciul Geografic“. 19×13.

Din relațiile franco-române: un scriitor francez despre România și un scriitor român în Franța: Elias Régault și Grigore Gănescu. București, 1920. 22 p. (Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXIX. Memoriile secțiunii istorice 4) „Carol Göbl“ 27×21 — II 58366.

Un colaborator francez al Unirii Principatelor, Paul Bataillard. București, 1923, 14 p. (Academia Română. Seria III Tomul I. Memoriile secțiunii istorice 7) Tip. „Cultura Națională“ 24×17 — II 72045.

Relations Franco-Roumains. Paris, 1925 p. 11—13 (L'illustration Economique et financière numero spécial pour la Roumanie) 30×20 — III 78917.

Les aventures „sarrazines“ des français de Bourgogne au XV-e siècle. Cluj, 1926. 52 p. (Université de Cluj. Publications de l'Institut d'histoire générale). (Mélanges d'histoire générale) „Cartea Românească“ 23×15.

Les voyageurs orientaux en France. [Conférences données en Sorbonne 1927]. Paris, 1927. 105 [-107] p. Tip. „Datina Românească“ 25×16 — II 92144. [Voyageurs turcs. Voyageurs grecs: Proïos, Philippide, Corai, Stamaty. Un voyageurs roumains sous la Restauration. Deux étudiants et un homme politique roumain à Paris. Visiteurs révolutionnaires et proscrits].

Les voyageurs Français dans l'Orient Européen. Conférences faites en Sorbonne. Paris, [1928]. 128 p. (Extraits de la „Revue des Cours et Conférences“. Années 1926 et 1927). „J. Gamber“ et „Boivin & C-ie“. Tip. „Poitiers“ 22×14 — II 99263.

Une vingtaine de voyageurs dans l'Orient européen pour faire suite aux. „Voyageurs français dans l'Orient européen“, Paris, 1928. 87 p. Gambér Tip. „Datina Românească“ 24×16 — II 92076.

GERMANIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Chestiunea Rinului (Istorie a Europei apusene în legătură cu această chestie). Lecții ținute la Școala de Războiu, tipărite după

notele stenografice ale d-lui H. Stahl, pentru folosul elevilor săi. Vălenii-de-Munte, 1912. 272+II p. Tip. „Neamul Românesc“ 24×16 — II 28280.

Cugetare și faptă germană, zece lecții făcute la Iași. Iași, 1918. 121 [—123] p. Tip. ziarului „Neamul Românesc“ 24×16—II 58417.

ITALIA

STUDII DE SINTEZĂ

Poporul italian în trecut și în prezent, cinci conferințe ținute la București. București, 1931. 107 p. Tip. „Datina Românească“. — 21×14.

L'Italia vista da un romeno. Prefazione di Giulio Bertoni. [Trad. : Nella Collini și Nico Ferrini, Collazionò il testo : Alfio Berretta] Milano, 1930. 382 [—386] p. Edizione „La Spiga“. 19×13. — I 103174.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia. București, 1910. 26 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul 33. Memoriile secțiunii istorice 2) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 20410.

Două tradiții istorice în Balcani : a Italiei și a Românilor. București, 1913. 16 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul 35. Memoriile secțiunii istorice 15) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 33059.

Rapporti politici tra l'Italia e la Romania. (Appunti) Napole, 1923. 5 p. (Extras din Pubblicazioni dell'„Istituto per l'Europa Orientale“ Roma. Seconda serie Politica, Storie-Economia IV). Tip. „Riccardo Garroni“, Roma. 21×18 — II 73395.

Le relazioni italo-romene. Conferenza tenuta dal prof. Nicola Iorga sotto gli auspici della Camera di Commercio italo-romena di Milano il 13 marzo 1927. Milano, 1927. 15 p. Tip. „Combi“ Milano 21×15.

Conferenze italiane sulla nazione romena. [La sintesi romena nella latinità. Aspetti pittoreschi della Romania. Un gran poeta romeno : Michele Eminescu. Rapporti tra l'Italia meridionale e la Romania] Milano, 1927. 55 p. + 10 pl. Ed. „Ulrico Hoepli“, Tip. „Datina Românească“ 24×15 — II 88027.

REPUBLICA GENOVESĂ

1. **Genovesi nel Mar Nero.** Genova, 1925. 4 p. (Estratto dal Bollettino Municipale „Il Comune di Genova“ No. 6 Giugno 1925. Tip. „Fratelli Pagano“) 31×22 — III 80128.

REPUBLICA VENETIANĂ

- Raguse et les Roumains. Bucarest, 1923. 12 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 31×22 — III 72183.
- Un **viaggio da Venezia alla Tana.** [Venezia, 1896]. 9 p. (Estratto dal Nuovo Archivio Veneto, tomo XI, parte I coi tipi dei Fratelli Visentini) 24×16 — II 101659.
1. **Venezia e la penisola dei Balcani** 2. **Il Problema balcanico e l'Italia,** Due conferenze all'Ateneo Veneto, marzo 1914. Bucarest, 1914. 45 p., C. Sfetea, Tip. „Neamul Românesc“. 24×17, — II 38951.
- Cinci conferințe despre Venezia,** ținute din însărcinarea Casei Școalelor. București, 1914. 167 [-170] p., Ed. Casei Școalelor. Tip. „Neamul Românesc“ 24×16. — II 37470.
- Cinci conferințe despre Venezia,** ținute din însărcinarea Casei Școalelor. Ediția a II-a, Vălenii-de-Munte, 1926. 221 [-223] p. +12 pl. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Datina Românească“ 22×14. — II 88302.
- Venezia în Marea Neagră,** 3 vol.
I. Dobrotici, 28 p.
II. Legăturile cu Turcii și cu creștinii din Balcani dela lupta dela Cosova până la cea dela Nicopoli (1189—96); 48 p.
III. Originea legăturilor cu Ștefan cel Mare și mediul politic al dezvoltărilor. 76 p. București, 1914. (Academia Română, Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 1, 30, 31.) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 37452.
- Venezia ed i paesi romeni del Danubio fino al 1600.** Venezia, 1915. p. 291—312. Tip. „C. Ferrari“. 27×19 — II 66545.

YUGOSLAVIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Clopotul dăruit de Caragheorghe întemeietorul Serbiei, satului Topolu (1811). București, 1913. 8 p. (Academia Română. Ana-

lele Academiei Române. Seria II, Tomul 39. Memoriile secțiunii istorice 9). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 37448.

La cloche de Carageorges destinée à la chapelle de Topola (découverte à Craiova. Vălenii-de-Munte, 1913. 11 p., Tip. „Neamul Românesc“ 20×14 — II 33840.

Relations entre Serbes et Roumains. (Communication faite le 10 novembre à l'Académie royale serbe). Vălenii-de-Munte, 1913, 27 p. Tip. „Neamul Românesc“ 20×14 — II 33841.

Pagini despre Serbia de azi. Conferință ținută la Casa Școalelor cu alte însemnări. București, 1914. 72 [-75] p. (Din Publicațiile Casei Școalelor) Ed. Casei Școalelor. Tip. „Neamul Românesc“ 19×13 — I 35604.

Din legăturile noastre cu Sărbii. Corespondența românească a voevozilor din Cladova. București, 1915. 15 p. (Academia Română. Analele Academiei Române, Seria II Tomul 37. Memoriile secțiunii istorice 8), Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 40541.

Politica austriacă față de Serbia. Conferință ținută în ședința solemnă a Institutului pentru studiul Europei sud-estice, la 21 Noiembrie, 1914. București, 1915. 37 p. Ed. „Institutul sud-est-european“ 21×14 — II 68845.

Sârbi, Bulgari și Români în Peninsula Balcanică în evul mediu cu 2 figuri în text. București, 1915, 19 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tomul 38. Memoriile Secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 44860.

Serbia eroică și martiră. Conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 24 Octombrie 1915. Vălenii-de-Munte, 1915. 31 p. Tip. „Neamul Românesc“ 16×12 — I 45185.

Oltenia și Serbia. Conferință ținută la Craiova în ziua de 22 Noiembrie 1915, în folosul refugiaților sârbi. Vălenii-de-Munte, 1915. 31 p. Tip. „Neamul Românesc“ 21×14 — II 44251,

La Serbie en 1871-2. Deux mémoires de Théodor Văcărescu agent de Roumains à Belgrade, publiés par N. Iorga. Serbie la 1871—2. Două memorii ale lui Teodor Văcărescu agent al României la Belgrad publicate de N. Iorga. Bucurest 1916. 107 [-111] p. (Acte privitoare la politica externă a României sub Regele Carol I-iu). („Studii și Documente privitoare la Istoria Românilor“, vol. XXXI). Tip. „Neamul Românesc“ 24×16 II 101631.

Relations entre Serbes et Roumains à l'occasion du Mariage de la princesse Marie et du roi Alexandru. București, 1922. 50 [-53] p. + 11 pl. Tip. „Neamul Românesc“—II 67033 [Pe copertă e scris titlul în românește].

Români și Slavi. Români și Unguri. Două Conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922. 56 p., Ed. „Institutului sud-est-european“ 21×14 — II 66893.

Croates en pays Roumain. Zagreb, 1929. p 197—199. (Sisiéev zbornik Mélanges sisième) 24×17.

ISTORIA IMPERIULUI OTOMAN.

ISTORIOGRAFIE

Cronique de l' expedition des Turcs en Morée 1715 attribuée a Constantin Dioikétés. Cronica expediției Turcilor în Moldova 1715 atribuită lui Constantin Duchiți. București, 1913. XIV + 228 p. (Comisia istorică a României „Socecu“) 23 + 16. — II 33218.

Cronicile turcești ca izvor pentru istoria Românilor. București, 1928. 22 p. (Academia Română. Seria III Tomul IX. Memoriile secțiunii istorice 1) Tip. „Cultura Națională“ 24×17 — II 92141.

STUDII DE SINTEZĂ

Geschichte des Osmanischen Reiches nach den Quellen dargestellt, 5 vol. 1908.

Erster Band (bis 1451) 1908. XIX + 486 p.

Zweiter Band (bis 1538) 1909. XVII + 453 p.

Dritter Band (bis 1640) 1910 XIX + 479 p.

Vierter Band (bis 1774) 1911. XVIII + 515 p.

Fünfter Band (bis 1912) 1913. XIX + 633 p. Gotha. (Allgemeine Staatengeschichte herausgegeben von Karl Lamprecht. I Abteilung Geschichte der Europäischen Staaten. II Abteilung Geschichte der Ausereuropäischen Staaten III Abteilung Deutsche Landesgeschichte) (Geschichte der Europäischen Staaten Herausgegeben von A. H. L. Heeren, F. A. Ukert. Wv. Gieselberecht und K. Saucprecht. Sieben und dreissigstes Werk) Friedrich Andreas Perthes. 22×14 — II 9000.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia, București, 1910. 26 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 2) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 II 20410.

Auf und Niedergang des türkischen Herrschaftsgebiets in Europa [Gotha], 1913. 4. p. † 1 h. (Extras din Globus) 27×23. — II 31152.

Les causes de la catastrophe de l'Empire Ottoman. Conférence faite le 11 novembre à Belgrad. Vălenii de Munte, 1913, 20 p. Tip. „Neamul Românesc“ 20×13. — II 33842.

Orsakerna till det Ottomanska Rihets Utträngande ur Europa. Stokholm, 1913 p. 253—262. (Svensk Tidskrift Sårtryck) 22×16 — II 33332.

Privilegiul lui Mahomed al II-lea pentru Pera cu 2 stampe. (1 Iunie 1853) București, 1913. 24 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 3) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 37445.

Quelques mots sur les relations entre les Roumains et le peuple turcs. Conférence faite aux hôtes universitaires turcs à l'Université de Bucarest, le 6/19 mai 1914. Bucarest, 1914. 24. p. Tip. „Minerva“ 17×10. — I 37866.

Dardanelele, amintiri istorice. București, 1915, 29 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII, Memoriile secțiunii istorice 14) Tip. „Carol Göbl“ 27×21—II 41600.

Un source négligée de la price de Constantinopole. Extrait. Bucarest, 1927. 70 p. (Academie Roumaine. Bulletin de la section historique. Tome XIII), Tip. „Cultura Națională“ 25×17.

EDITĂRI

Storia del Soggiorno di Carol XII in Turchia scritta dal suo primo interprete Alessandro Amira. Bucarest, 1905. 98 p. Tip. I. V. Socec 24×16 — II 101573.

POLONIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Relațiile comerciale ale Terilor noastre cu Lembergul. Regeste și documente din Archivele orașului Lemberg. Partea I, București, 1900. 113 p. Tip. „Marinescu & Șerban“. 24×17 — II 101633.

Scurtă istorie a Slavilor răsăriteni. Rusia și Polonia. Simple linii de orientare. București, 1919. 179 p. (Academia Română. Studii și Cercetări II) Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×16. — II 53872.

Polonais et Roumains. Relations politiques économiques et culturelles. Bucarest, 1921. 95[-97] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 23×17. II 61664.

Leon Sapieha et Michel-le-Grand. [Bucarest, 1921]. 4 p. 24×16 — II 61674.

Români și Slavi. Români și Unguri. Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922. 56 p. Institutului sud-est-european 21×14 — II 66893.

Note polone. București, 1924. 58 [-61] p. Tip. „Datina Românească“ 21×14.

Note polone. București, 1924. 18 p. + IV pl. (Academia Română. Memoriile secțiunii istorice. Seria III Tomul III. Memoriile secțiunii istorice 11), Tip. „Cultura Națională“ 25×17. — II 76713.

Polsca a Rumanja. Wspomnienia z przeszłości i wskazania na Przyszłość. Czerwiec, 1924. 6. p. (Odbitka z „Przeglądu wspólnego“ nr. 26. 24×16.

PORTUGALIA

STUDII DE SINTEZĂ

Țara latină cea mai depărtată din Europa: Portugalia. Note de drum și conferințe. Ilustrații de Becu. București, 1928. 156 p. +18 pl. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“ 22×16) — II 92614.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Un prinț portughez cruciat în Țara Românească a secolului al XV-lea. București, 1925. 5 p. (Academia Română. Seria III Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 8) Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 84102.

RUSIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Războiul din Extremul orient: China, Japonia, Rusia asiatică. Schița. București, 1904. VI+121 [-123] p. Tip. „Socecă & Comp“. 19. 12. — I 63838.

- Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țerile noastre (1709—1714)** cu 4 stampe. București, 1910. 57 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 4) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 20411.
- Imperialismul austriac și cel rus în desvoltare paralelă.** București, 1914. 24 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 7) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 40540.
- Legăturile Românilor cu Rușii apuseni și cu teritoriul zis „Ucraina“.** București, 1916. 61 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXVIII Memoriile secțiunii istorice 16) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 II 48130.
- La Russie en Orient de 1875 à 1878 d'après les confession de M. Nélidov.** Bucarest, 1916. 24 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“ III, n-os 6—8 juin-août 1916). Tip. „Neamul Romănesc“ 23×16 — II 48098.
- Histoire des relations Russo-Roumaines.** Yassy, 1917. 368 p. Ed. „Neamul Romănesc“. Tip. „Progresul“ 16×12 — I 61337.
- Oaspeți ruși în Moldova și oaspeți moldoveni în Moscovia.** Câteva note. Iași, 1918 [3 f.]. (Din „Neamul Romănesc“ an XIII No. 67) 17×10.
- Scurtă istorie a Slavilor răsăriteni. Rusia și Polonia.** Simple linii de orientare. București, 1919. 179 p. (Academia Română. Studii și Cercetării II). Tip. „Cultura Neamului Romănesc“ 24×16 — II 53872.
- Români și Slavi. Români și Unguri.** Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922. 56 p. Ed. „Institutului sud-est-european“ 21×14. — II 66893.

ȚĂRILE SCANDINAVE

STUDII DE SINTEZĂ

- Țeri Scandinave: Suedia și Norvegia.** Note de drum și conferințe. București, 1929. 127 p. + 3 pl. Ed. Casei Școalelor. Tip. „Datina Românească“ 21×14 — II 96932.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Storia del Soggiorno di Carol XII in Turchia scritta dal suo primo interprete Alessandro Amira.** București, 1905 98 p. Tip. „I. V. Sococu“ 24×16 II 101573.

- Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țerile noastre (1709—1714) cu 4 stampe. București, 1910. 57 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 4) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 20411.
- Un ofițer român în oastea lui Carol al XII-lea. București, 1912 5 p. + 1 stampă. (Academia Română, Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 15) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 28423.
- En grekisk krönika om Karlo XII: S. vistelse i Bender (Afen-duli) [1912] p. 193—205. 22×15.
- Karl XII och Rumänien [Tradus de consulul general Const. I. Karadja.] 1929. 6 p. (Publicat în Svenska Dagbladet 12 Mai 1929) 21×16 II 96967.

SPANIA

STUDII DE SINTEZĂ

- Cîteva zile prin Spania. București, 1927. 171 p. Ed. „Casei Școalelor“ Tip. „Datina Românească“ 23×15 — II 88039.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Informațiuni spaniole despre războiul nostru pentru independență. București, 1928. 13 p. + 23 pl. (Academia Română. Seria III Tomul VIII Memoriile secțiunii istorice 15) Tip. „Cultura Națională“ 24×17 — II 92136.

CATALONIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- O mică țară latină. Catalonia și expoziția din 1929. Note de drum și conferințe. București, 1930. 97 [-103] p. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“ 21×13.
- Contribution catalanes à l'histoire byzantine I. L'histoire romantique de Yakoub-tchélibi. II Ramón Muntaner et l'empire byzantin. Paris, 1927. 39 p. Ed. „J. Gamber“ Tip. „Datina Românească“ 21 17 — II 92090.

UNGARIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Francisc Ráköczy al II-lea înviatorul conștiinței naționale ungurești și României.** București, 1910. 33 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 1), Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 20409.
- Popeare turanice parazitare,** conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 7 Decembrie 1914. Vălenii-de-Munte, 1915. 26 p. Tip. „Neamul Românesc“.
- Români și Slavi. Români și Unguri.** Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922. 56 p. Ed. „Institutului sud-est-european“ 21×14 — II 66893.

RELAȚIILE EUROPEI CU ALTE CONTINENTE

- Războiul din extremul orient: China, Japonia, Rusia asiatică.** Schiță. București, 1909. VI + 121 [-123] p. Tip. „Socecă & Comp. 19×12 — I 63838.
- Cenni sulle relazioni tra l'Abissinia e l'Europa cattolica nei secoli XIV—XV con un itinerario inedito del secolo XV.** (Estratto dal volume primo) Palermo, 1910. 12 p. (Centenario della nascita di Michele Amari). Tip. „Virzi“ 26×18 — II 19564.

ARMENIA

STUDII DE SINTEZĂ

- I. Patru conferințe despre Armenia ținute la Teatrul Național din București. II. Les Arméniens de Roumanie,** conférence donnée a l'Union arménienne de Paris. Bucarest, 1929. 95 p. Tip. „Datina Românească“ 21×14 — II 96917.
- Brève histoire de la Petite Arménie.** L'Arménie cilicienne conférences et recit historique (ouvrage orné de planches) Paris, 1930. 153 [— 158] p. + 4 pl. Librairie universitaire „J. Gamber“ Ateliers S. A. I. D. Choisy le Roi. 23×15 — II 99264.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Armenii și Români: o paralelă istorică. București, 1913. 38 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVI, Memoriile secțiunii istorice 1), Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 33060. [Tipărită și în Grigore M. Buiucliu 1840 — 1912, Testament-Biografic. Familia Buiucliu. Armenii și Români: o paralelă istorică de N. Iorga. Catalogul bibliotecii Armenești. București, 1914. 113 [— 115] p. + I pl. (Academia Română — II 37439)].

STATELE-UNITE

STUDII DE SINTEZĂ

America și Români din America. Note de drum și conferințe Vălenii-de-Munte, 1930. 234 [-238] p. +5 p. Tip. „Datina Românească“ 21×14.

CAPITOLUL II

ISTORIA ROMÂNILOR

IZVOARELE ISTORIEI.

DOCUMENTE.

Acte și fragmente cu privire la istoria Românilor, adunate din depozitele de manuscrise ale Apusului și publicate cu sprijinul Ministerului de Instrucție publică. — Actes et fragments relatifs à l'Histoire des Roumains rassemblés dans les dépôts de manuscrits de l'Occident et publiés sous les auspices du Ministère de l'Instruction publique.

Vol. I: [cuprinde documente culese din Paris anii 1389—1772; din Berlin 1526—1768]. 1895. 2 pl.+400 p.+LXI+[1 f.].

Vol. II: [Berlin 1768—1839] 1896. 2 pl.+740 p.+XCI+[1 f.].

Vol. III: [Documente din 1367—1497, culese mai ales din arhivele italiene: Torino, Milano, Genova, Venezia, apoi germane și diverse]. 1897. 2 pl.+107 p.+V p. București. „Imprimeria Statului“. 23×16 — II 101535.

[Considerații budgetare oprind continuarea acestei publicații, actele ce rămân se vor publica, sperăm, în „Colecția Hurmuzaki“. Un al doilea fascicol, cuprinzând ca și acesta bucăți din veacurile al XIV-lea și XV-lea, în special din epoca lui Ștefan cel Mare, ar mântui în intenția noastră (independentă de mai sus citatele considerații budgetare), volumul al treilea și ultimul din „Acte și Fragmente“. Acolo se va găsi și tabla alfabetică].

Rapoarte consulare prusiene din Iași și București 1763—1844, adunate și publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice și ale Academiei Române. București, 1897. 1 pl.+CXXX+694 p. (Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu Hurmuzachi, vol. X). Tip. „I. V. Soceu“. 31×25.

Carti domnești, zapise și răvașe, tipărite în întregime sau ca regeste și întovărășite de note explicative. Partea I: 1903. VII+721 p. [Regeste de documente în arhivele instituției Sf. Spiridon din Iași. Documente relative la viața orășenească (păstrate în Biblioteca Academiei Române). Baia-Cotnari, Bârlad, Botoșani, București, Cernăuți, Chișineul, Câmpulung (Moldova), Câmpu-

lungul muntean, Cotnari, Dorohoiu, Fălciu, Hirău, Iași. Lăpușna, Orhei, Roman, Suceava, Tecuci, Vaslui. Documente ale Mitropoliei de Iași. Documente, mai ales muntene și oltene, din deosebite colecții. Documente muntene din arhiva d. C. Basarab-Brâncoveanu. Documente relative mai ales la Botoșani și împrejurimi, din colecția d. Al. Callimachi. Documente muntene și oltene din arhiva d. Barbu Știrbei. Carte de porunci și socoteli a lui Constantin Vodă Brâncoveanu. Documente românești din archive străine: Bistrița-Lemberg, Fundația Baworowski. Varșovia: Biblioteca Zamoyski. Stockholm: Arhivele Statului. Cluj: Biblioteca Museului Ardelean. Cernăuți: Arhiva Tribunalului și a Delegației Țării. Documente muntene din colecția d. Emanuel Bibescu. Câteva documente din registre de parohii catolice moldovene. Extrase dintr'o condică a mănăstirii Sf. Pantelimon, comunicată de răposatul col. Mihail Ghica. Documente diverse. Note explicative la documente]. Partea II, 1904. XI+661 p. [Documentele moșilor M. S. Regelui: Broșteni, Slobozia-Zorleni, Poieni. Acte nouă privitoare la moșia Broșteni. Documente relative la moșiile Țibănești și Gănești ale d. P. P. Carp. Acte diverse. Câteva registre de socoteli inedite, după originale în Arhiva statului din Iași. Condica de porunci, corespondențe, judecăți și cheltueli a lui Constantin Mavrocordat ca Domn al Moldovei. [1741—2]. Documente păstrate în Muzeul Gorjului la Târgu-Jiu. Note explicative la documente] București. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor, vol. V—VI). Ed. Ministeriului de Instrucție. Tip. „I. V. Socecu“. 24×17 — II 101631.

Mărunțișuri istorice culese în Ungaria. Budapesta, 1904. 61 p. (Extras din Revista „Luceafărul“). Tip. „Poporul Român“. 17×12 — I 101886.

Câteva manuscrise și documente din țară și din străinătate relative la Istoria Românilor. [O scrisoare necunoscută a lui Gheorghe Ștefan. Cu privire la banul lui Istrate Dabija. Luptele contingentului muntean la Seghedin (1686). O scrisoare a secretarului lui Nicolae Mavrocordat. Două porunci turcești către Domnul Moldovei, No 37—m. Mandatum Vaivodae Moldaviae ascriptum. Copia epistolae ad principem Moldaviae scriptae. O povestire a năvălirilor germane în țările noastre la 1716. Biblioteca din Brașov a lui Grigore Brâncoveanu. Pecețile întrebuițate de Grigore Brâncoveanu. O scrisoare a lui Grigore Brâncoveanu către Dumitrache Bibescu]. București, 1906. 25 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVIII. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101730.

Cercetări și regeste documentare. [Din rapoartele capuchehaielei muntene supt Alexandru-Vodă Ghica. Documente amestecate. Documente moldovenești, Documente muntene, Documente muntene din colecția d-lui Al. Tzigara Samurçaș. O scrisoare a pretendentului Bogdan Sasul (1607). O scrisoare din boierie a lui Ieremia

Movilă. O ctitorie necunoscută a lui Vasile Lupu. O scrisoare glumeată din veacul al XVII-lea. Pomenirea în Polonia a doi eroi români. Știri nouă despre luptele turco-polone și turco-germane din anii 1671 și următorii. Memoriile de reforme ale boierilor români din 1821. Un voevod necunoscut. Acte privitoare la Gheorghe Bibescu-Vodă. Scrisori ale domnitorilor munteni Alexandru Ghica și Gheorghe Bibescu. Alte documente amestecate. Documente expuse la expoziția din Sibiu. București, 1906. 305 [—307] p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor. Vol. XI.) Ed. Ministerului de Instrucție. Tip „Socec“. 24×17—II 101631.

Cuvântări de Inmormintare și pomenire (din veacul al XVI-lea, până la 1850), retipărite și întovărășite de note. Vălenii-de-Munte, 1909. 139 p. Tip. „Neamul Romănesc“. 21×14—II 15023.

Documente felurite. Cîteva inscripții și însemnări de biserici. Condiția de menziluri a lui Scarlat-Vodă Callimachi. București, 1910. 130 p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor, vol. XIX.) Tip. „Socec“. 24×17—II 101631.

Scrisori ale lui Gașpar Vodă Gratiani și despre dânsul înainte de domnie. Scrisori și rapoarte privitoare la războiul turco-german din 1683—1699. Acte polone privitoare la războiul cu Turcii din 1620-1. Miscellanea. Acte din arhive austriace privitoare la întâmplările din țările noastre și din Ardeal după moartea lui Mihai Viteazul. Acte din alte arhive în legătură cu corespondența austriacă precedentă. București, 1911. 540 p. (Studii și Documente privitoare la Istoria Românilor, vol XX.) Tip. „Neamul Romănesc“. 24×17.—II 101631

Documente interne. Miscellanea. Visitația mineralogică în munții Carpați ai Țării Românești făcută de d. Lovi, mineralog englez. Două acte prahovene: al Zeletinului și al Batrînilor. Din documentele Drugăneștilor. Biserici din Cîmpina. Inscripție de pe mormântul Roseteștilor din Solești (Vasluiu). Un fragment de cea mai veche traducere românească a Vieților Sfinților „Hatul“ din 1826 al Țării Românești. Acte privitoare la moșia Comarnic. Acte privitoare la moșia Breaza. Carte patriarhală pentru Sinaia. Cea mai veche tipăritură grecească din Țara Românească. Acte privitoare la vechea noastră oștire. Porunca lui Alexandru Vodă Șuțu pentru întorcerea Oltenilor supt stăpânirea turcească (1809). O statistică a Moldovei de peste Prut în 1798. Rânduiala Țiganilor munteni supt Alexandru Vodă Moruzi. Danie de Țigani domnești (1800). O probă de limbă „bucovineană oficială“. Scrisori private ale familiilor Callimachi și Cananău. Aduze: I. Scrisorile lui Ioan Vodă Callimachi către fratele său Dumitrașcu. II. Două acte privitoare la Alexandru Callimachi din Stăncești. Acte privitoare la urmașii lui Șerban Cananău. Acte relative la familia Koqălniceanu. Documente amestecate. Însemnarea unor

moșii basarabene. Un proces al lui Ioan Sandu Sturza-Vodă ca mizil. Avera de pământuri a Stârceștilor. Un act privitor la vechea noastră oștire. Uneltiri de opoziție moldovenească în 1827. O danie a lui Radu Mihnea pentru mănăstirea Sf. Sava din Iași. O hotărâre a lui Gașpar Vodă pentru Hatmanul Șeptelici și urmașii lui Arbore. Avera Banului Ienachi Vârnăv. O hotărâre a Mitropolitului Nichifor Grecul. Un act dela Ștefan-Vodă Lăcustă. Hotărnicia moșilor Hurezului. Un proces pentru zahara în 1821—8. „Ribelia“ de pe moșia Cornii (1833), o judecată bucovineană. O poruncă fiscală a lui Grigorie Dimitrie-Vodă Ghica (1824). Un act privitor la mănăstirea Sucevița. Un credincios al Cantemireștilor. Rămășițele unei table de liude (circa 1790). O cercetare dorohoiană, cu gospodăria unei moșii în 1808. O contribuție la cunoștința vechii negustorimi ieșene. Desfacerea moșiei Moineștilor. Inventarii de moșie moldovenească după 1821. Acte de-ale răzășilor vasluieni și tutoveni. Acte botoșănene. Multe acte botoșănene. Acte privitoare la moșii tutovene. Acte moldovenești amestecate, din veacul al XIX-lea. Un contract tip de arendare pentru moșiile clerului supt Regulamentul Organic. [1845]. București, 1911. 613 [—615] p. (Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, vol XXI). Ed. Ministeriului de Instrucție publică. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17 — II 101631.

Acte străine din Arhivele Galiției, Vechii Prusii și Țerilor de jos. [Corespondența polonă din Königsberg, Danzig etc. Corespondența olandeză din Constantinopol. Acte privitoare la negoțul românesc cu Lembergul. Două notițe (o notă despre români în veacul al XVII-lea (William). O culegere de desemnuri colorate înfățișând Români (Lithgow)]. București, 1913. 517 [-519] p. (Studii și Documente privitoare la Istoria Românilor, vol. XXIII). Ed. Ministeriului de Instrucție publică. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17 — II 101631.

Documente interne. [Câteva observații asupra materialelor documentare ce urmează. Intâia condică de rânduieli a lui Grigore-Vodă-Ghica. Din testamentul unui negustor oltean în vremea Eteriei. O ordonanță financiară. Cheltuieli domnești la nunți. Insemnări de cronică moldovenească, 1788—1806. Biserica din Priporeni. Un act privitor la moșnenii din Muscel. Din poeziile laicului V. Pogor. Un proiect de a se tipări operele vechilor istorici ardeleni. Un privilegiu împărătesc pentru Români din Ungaria (1791) în traducere contemporană. Un act românesc dela începutul veacului al XVII-lea. Socoteala clădirii casei de la Cuiu-Ceșme a lui Șerban-Vodă Cantacuzino. Insemnări pentru istoria Românilor din notițe grecești. Catastif de dăjdi moldovenești (c. 1760). Un catastiv de vânăriciu oltean. Scrisori domnești către Banii Craiovei. O hotărnicie gorjeană. Despre familia Holban: Câteva documente moldovenești în românește de la începutul veacului al XVII-lea. Testamentul unui călugăr dela începutul veacului al XIX-lea. Documente dorohoiene. Scrisori moldovenești particulare. Acte

din colecția domnului I. Atanasiu. O carte a starostelui de Cernăuți. București, 1913. 471 p. (Studii și documente cu privire la Istoria Românilor. Vol. XXII). Ed. Ministerului de Instrucție publică. Tip. „Neamul Românesc”. 24×17 — II 101631.

Documente grecești privitoare la Istoria Românilor, publicate după originale, copiile Academiei române și tipărituri.

Partea I. 1320-1716. 1915. XLV+776 p.

Partea II. 1716-1777. 1917. XXVII p. 769—1288.

București. (Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu Hurmuzaki, vol XIV). Tip. „Socec” 31×25.

Scrisori de Boieri. — Vălenii-de-Munte, 1912. VIII+162+VI p. Tip. „Neamul Românesc” 19×12 — I 29701.

Scrisori Domnești. — Vălenii-de-Munte, 1912. VIII+214 p. Tip. „Neamul Românesc”. 19×12 — I 32420.

Scrisori de boieri. Scrisori de Domni. — Ediția a II-a. Vălenii-de-Munte, 1925. VIII+344 p. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Datina Românească”. 21×14 — II 81830.

Scrisori domnești din arhivele dela Stockholm. București, 1929. 26 p. + 1 pl. [Ion Bogdan, Gheorhe Ștefan, Nicolae Mavrocordat, Carol al XII-lea]. (Academia Română. Seria III. Tomul X. Memoriile secțiunii istorice 9). Tip. „Cultura Națională”. 25×17 — II 96724.

ISTORIOGRAFIE, CRONOLOGIE, DIPLOMATICĂ, EDITĂRI.

Manuscrise din bibliotecii străine relative la istoria Românilor.

Intâiul memoriu. 1898. 58 p.

Al doilea memoriu. 1899. 108 p. [o nouă cronică în proză a lui Mateiu al Mirelor. Biografia lui Gașpar Vodă Gratiani de Giovanni Battista Montalbani. Extracte din cronică turcească a lui Hassan Vegihi, tradusă de Iacob Tarsia. Corespondența lui Ludovic — Ferdinand de Marsigli cu Stolnicul Constantin Cantacuzino și lucrările literare și istorice ale acestuia din urmă]. București. (Academia Română, Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XX și XXI. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl” 27×21 — II 101740.

Cronicele Muntene. — Intâiul memoriu: Cronicele din secolul al XVII-lea. București, 1899. 160 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXI. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 101741.

Fragmente de cronici și știri despre cronicari, adunate și tipărite cu o prefață despre istoria munteană în legătură cu istorio-

- grafia sârbească. București, 1901. LXXXI+104 p. (Studii și Documente cu privire la istoria Românilor vol. III). Ed. „Ministeriului de Instrucție”. Tip. „I. V. Socecu”. 24×17 — II 101631.
- Operele lui Constantin Cantacuzino.** — București, 1901. XLIV+180 p. (Scrierile Cantacuzinilor). Tip. „Minerva”. 17×11 — I 101881.
- Genealogia Cantacuzinilor de Banul Mihai Cantacuzino,** publicată și adnotată. București, 1902. XI+565 p.+9 pl. „Minerva”. 17×11 — I 101884. [Editată de G. Gr. Cantacuzino].
- Filipescu (Constantin Căpitanul). Istoriile domnilor Țărilor-românești cuprinzând istoria munteană de la început până la 1688, compilate și alcătuite de...** Publicate din nou de N. Iorga. București, 1902. XXXIX+223 p.+6 pl. Tip. „I. V. Socecu”. 24×17 — II 101606.
- Note critice asupra culegerilor de documente interne românești.** București, 1903. 34 p. Tip. „Socecu”. 24×16 — II 101572.
- Povestiri, scrisori și cronici.** I. Câteva scrisori și acte din Museul ardelean dela Cluj. II. Cronica șederii în Bender a lui Carol al XII-lea, Regele Suediei, de Alexandru Amira. III. Expedițiile românești din 1663—4 și 1672—8 cu prilejul descoperirii de scrisori nouă din Museul ardelean dela Cluj. IV. Încă două povestiri românești. București, 1905. 223 [—225] p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor, vol. IX). Ed. „Ministeriului de Instrucție”. Tip. „I. V. Socecu”. 24×17 — II 101631.
- Din faptele străbunilor,** povestiri ale cronicarilor rânduite, adnotate și publicate. Vălenii-de-Munte, 1909. VIII + 218 p. Tip. „Neamul Românesc”. 21×14 — II 16505.
- Din faptele străbunilor.** Povestiri ale cronicarilor rânduite, adnotate și publicate. Ediția II-a. București, 1923. 296 p. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Cultura Neamului Românesc”. 22×14. — II 72157.
- Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică.** București, 1910. 18 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 21570.
- Cronica expediției Turcilor în Moldova 1715, atribuită lui Constantin Diichiti.** Chronique de l'expédition des Turcs en Morée 1715 attribuée a Constantin Dioikétès. București, 1913. XIV + 228 p. (Comisia istorică a României). „Socecu”. 23×16 — II 33218.
- Viața lui Constantin-Vodă Cantemir de Dimitrie Cantemir.** Text latin revăzut și traducere românească de N. Iorga. București, [1925]. 92 p.+XV pl.+127 p. (Comemorarea lui Dimitrie Cantemir în 1923). Tip. „Cărților Bisericești”. 20×13 — I 78494.

I. Cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania. II. Moșiile familiei Beldy din Țara-Românească. București, 1925. 30 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IV. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 81579.

Cronicile turcești ca izvor pentru istoria Românilor. București, 1928. 22 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IX. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 92141.

BIBLIOGRAFIE

La littérature historique roumaine 1921—1926. [Warszawie, 1928] 13 p. (Extrait du „Bulletin des sciences historiques en Europe Orientale“). 23×15—II 92377.

La littérature historique roumaine. Compte-rendu jusqu'en 1928 [Warszawie], 1930. 24 p. (Extrait du „Bulletin des sciences historiques en Europe Orientale“). 23×15 — II 105283.

ALBUME ISTORICE

Cartea Domnilor pentru Regele Mihai I ca dar de Anul Nou al unui istoric român la întâiul an de școală 1-iu Ianuar 1929. București, 1929. 34 p. Tip. „Datina Românească“. 32×24. — C. 1791. [Tipărită în 100 de exemplare și fără numele autorului].

Domnii Români după portrete și fresce contemporane adunate și publicate. Sibiu, 1929. 1 f. + 64 pl. (Comisiunea Monumentelor istorice). Tip. „Krafft & Drotleff“. 36×25.

Domnii Români după portrete și fresce contemporane. Sibiu, 1929. XV p. + 222 pl. (Comisiunea Monumentelor istorice). Tip. „Krafft & Drotleff“. 36×25.

Portrete și lucruri domnești nou descoperite. [Mihai Viteazul; D. Cantemir; C. Brâncoveanu; C. Hangerli] București, 1928. 7 p. + 7 pl. (Academia Română, Seria III. Tom IX. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 96691.

Portretele domnilor noștri la Muntele Athos [Petru Rareș, Lăpușeanu, Doamna Eremia, Matei Basarab]. București, 1928. 5 p. × VII pl. (Academia Română. Seria III. Tom. IX. Memoriile secțiunii istorice 2). Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17.—II 92135.

STUDII DE SINTESĂ

Geschichte des Rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildungen.

Vol. I: (Bis zur Mitte des 16 Jahrhunderts) XIV + 402 p.

Vol. II: (Bis zur Gegenwart) XIII + 541 p. Gotha, 1905. (Geschichte der Europäischen Staaten. Herausgegeben von A. H. L. Heeren, F. A. Ukert, W. Giesebrecht und K. Lamprecht. Vierunddreissigstes Werk). Ed. „Friedrich Andreas Perthes“. 22 × 14 — II 1289.

Istoria poporului românesc, traducere din limba germană de Otilia-Teodoru-Ionescu.

Vol. I: 1922. 323 [-327] p.

Vol. II: 1925. 194 [-207] p. [Cu acest volum începe numele traducătorului în acest fel: Otilia Enache Ionescu].

Vol. III: 1927. 256 [-259] p.

Vol. IV, partea I.: 1927. 131 [-135] p.

Vol. IV, partea II: 1928. 195 [-199] p. București. (Din publicațiile Casei Școalelor). Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21 × 14 — II 92625.

Histoire des Roumains et de leur civilisation. Paris, 1920.

289 + XVIII p. Ed. „Henry Paulin.“ Tip. „Lang, Blanchong et Cie“ Paris. 22 × 14 — II 56565. [Există aceiaș lucrare dar cu o altă copertă având: Editeur J. Gamber].

Histoire des Roumains et de leur civilisation. Deuxième edition

Revue et augmentée, illustrée de plusieurs portraits. Bucarest, 1922. 266 + XIV p. Tip. „Cultura Națională“. 24 × 17 — II 69081.

History of Roumania Land, People civilisation. Translated from

the second Enlarged edition by Joseph Mc Cabe. London, 1925. XII + 284 p. + 1 hartă. T. Fischér Unwin Std. London: Adelphi Terrace. 23 × 14 — II 45439.

Storia dei Romeni e della loro civiltà, traduzione dal romeno

del Dott. Jean Antohi. Disegni di D. Stoica e di Nadia Bulughin. Milano, 1928. VII + 447 p. Ed. „Ulrico Hoepli“, Milano. Tip. „Ferruccio Ghidoni“, Milano. 20 × 13 — I 91715.

Geschichte der Rumänen und ihrer Kultur [ins deutsche übertragen von H. Rösler Albrich]. Hermannstadt (Sibiu), 1929. 4 + 375 p. „Krafft & Drotleff. A. G.“ 23 × 16 — II 96893. [Dieses Werkchen wurde zuerst 1919 in französischer Sprache gedruckt dann in zweiter Auflage herausgegeben und endlich ins Englische und italienische übersetzt].

Istoria Românilor și a civilizației lor. Traducere de Lascarov-Moldovanu. București, 1930. 301 [-303] p. Ed. „Fundăției Ferdinand I-ii“. Tip. „Datina Românească“. 22 × 14 — II 105461.

Istoria Românilor prin călători. Lecții făcute la Școala de Războiu.
Vol. I: Până la jumătatea veacului al XVII-lea 1920, 285 [-287] p.
Vol. II: Dela jumătatea veacului al XVII-lea până la 1800. 1921. 251 p.
Vol. III: Dela 1800 până în zilele noastre 1922. 269 [-271] p.
Adaose din bibliotecile franceze și de aiurea 1922. 87 p. — II 70809. București. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24 × 16 — II 66599.

Istoria Românilor prin călători. Ediția II-a adăogită.
Vol. I: până la jumătatea veacului al XVII-lea. 1928. 373 [-375] p.
Vol. II: Dela jumătatea veacului al XVII-lea până la 1800. 1928. 288 [-291] p.
Vol. III: 1929. 352 [-355] p.
Vol. IV: 1929. 227 p. București. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“. 22 × 14 — II 101114.

Breve storia dei Rumeni con speciale considerazione delle relazioni coll'Italia pubblicata in occasione delle feste del cinquantenario italiano. Omaggio di un popolo fratello ed amico da parte della „Lega di Cultura“ Rumena. Bucarest, 1911. 176 p. Tip. „Neamul Românesc“. 24 × 17 — II 23422.

Istoria Românilor în chipuri și icoane.
Vol. I: 1905. 222 [-224]. p. + 16 pl. „Minerva“.
Vol. II: 1905. 249. p. + 14 pl. „Socec“.
Vol. III: Negoțul și Meșteșugurile în trecutul românesc. 1906. 263 p. București. „Minerva“. 18 × 12 — I 760.

Istoria Românilor în chipuri și icoane. Craiova, 1921. 304 p. Ed. „Ramuri“. 22 × 16 — II 66762. [Mormintele Domnilor noștri. Doamnele romîne. Despre înbrăcăminte și locuință. Viața socială a trecutului. Romîni în străinătate și străinii în țările noastre românești. Vechiul meșteșug de clădire al Romînilor. Ideile conducătoare din viața poporului românesc. Desvoltarea hotarului Terii Românești și Moldovei. Viața sufletească a poporului român. Un oraș românesc: Botoșanii. Alegere de acte contemporane. Meșteșugul de pictură și sculptură în trecutul românesc. Negoțul în trecutul românesc. Meșteșugul la Romîni. Bani și măsuri].

MANUALE DIDACTICE

- Istoria Românilor pentru clasa a IV-a și a VIII-a secundară.**
Vălenii-de-Munte, 1908. 352 p. Tip. „Neamul Românesc“ 21×14.
- Istoria Românilor pentru clasa a IV-a și a VIII-a secundară.**
Ediția a II-a. Vălenii-de-Munte, 1910. 413 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×13.
- Istoria Românilor pentru clasa a IV-a și a VIII-a secundară.**
Ediția a III-a. București, 1919. 464 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14 — II 53490.
- Istoria Românilor pentru clasa a IV-a și a VIII-a secundară.**
Ediția a IV-a revăzută și adăogită. București, 1920. 479 p. Editura Pavel Suru. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14 — II 58673.
- Istoria Românilor pentru clasa a IV-a și a VIII-a secundară.**
Ediția a V-a. București, [1924]. 472 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14 — II 75017.
- Istoria Românilor pentru clasa a IV-a și a VIII-a secundară.**
Ediția a VI-a. Vălenii de-Munte, 1926. 504 p. Ed. și Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 88301.
- Istoria Românilor pentru clasa a III-a și a VII-a secundară.**
Ediția a VII-a. Vălenii-de-Munte, 1929. 528 p. Tip. „Datina Românească“. 21×13.
- Istoria Românilor pentru clasa a III-a de gimnasiu și a IV-a de liceu.** Ediția a VIII-a. Vălenii-de-Munte, 1931. 527 p. Tip. „Datina Românească“. 21×14.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Vălenii-de-Munte, 1908. 352 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 12000.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc** Ediția a II-a. Vălenii-de-Munte, 1910. 413 p. Tip. „Neamul Românesc“. 23×14 — II 21501.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Ediția a III-a, București, 1919. 464 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Ediția a IV-a. București, 1920. 479 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Ediția a V-a. București, 1924. 472 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Ediția a VI-a. Vălenii-de-Munte, 1926. 504 p. Ed. și Tip. „Datina Românească“. 21×14.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Ediția a VII-a. Vălenii-de-Munte, 1929. 528 p. Tip. „Datina Românească“. 23×14.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

*

Desvoltarea ideii unității politice a Românilor. Lecții făcute la Universitatea din București. București, 1915. 180 p. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Neamul Românesc“. 23 × 17 — II 40595.

Călăuză în România veche pentru frații basarabeni alcătuită pe scurt. București, 1919. 56 p. Ed. „Guvernului basarabean“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21 × 14 — II 53485.

Drepturile Românilor asupra teritoriului lor național unitar. Cuvântare ținută în numele Academiei Române în seara de 31 Maiu 1919. București, 1919. 20 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16 × 12 — I 54150.

Droits des Roumains sur leur territoire national unitaire. Discours prononcé au nom de l'Académie Roumaine, le soire du 31 mai 1919. Bucarest, 1919. 33 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16 × 12 — I 54149.

Desvoltarea politiceii externe a poporului românesc. Conferință ținută la Ateneul român în Noembrie 1919. București, 1920. 39 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21 × 14 — II 56478.

Introduction à l'Etude de la Roumanie et des Roumains. Conférences données à l'Ecole interalliée des Hautes Etudes Sociales. Paris, 1921. 20 p. Ed. „Courrier Franco-Roumain“. Tip. „A. Drevet“. 26 × 18 — II 59820.

Introduzione alla studio della Romania e dei Romeni. Roma, 1921. 63 [-65] p. („Romania“ Rassegna italo-romena). Tip. dell'„Unione editrice“ Roma. 23 × 16 — II 60226.

Introducere la studiul asupra României și Românilor. Conferințe ținute la „Școala interaliată de Innalte studii sociale“ dela Paris. Beiuș, 1922. 59 p. Tip. „Doina“. 21 × 15 — II 66851.

Voyage en Roumanie. Conférence donnée le 22 octobre 1921 à la Sorbonne (d'après les notes sténographiques) Bucarest, [1921]. 69 p. Ed. „Pavel Suru“. 23 × 15 — II 64054.

Influences étrangères sur la nation roumaine. Leçons faites à la Sorbonne. Paris, 1923. 91 [-93] p. (Etudes roumaines vol. I). Ed. „Gamber“ „Société française d’Imprimerie et de publicité Hegers“. 24×16 — II 101545.

Introduction a la connaissance de la Roumanie et des Roumains. Bucarest, 1927. 50 [-52] p. Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 92678.

Introduction a la connaissance de la Roumanie et des Roumains. 2-e édition. Bucarest, 1927. 50 [-52] p. Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 92640.

Guide historique de la Roumanie.

Partie générale 1927. 50 [-55] p.

Partie descriptive. 1928, 149 [-151] p. Paris, Bucarest. (Commission des Monuments historiques de Roumanie). Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 92618.

Quelques mots d’orientation sur la Roumanie. Bucarest, 1929. 45 p. (XIV-me congrès international d’Agriculture. La terre, la race, l’histoire, l’art et la littérature). Tip. „Socec & Comp. S. A.“. 23×15 — II 96830.

* *

Două conferințe. Luptele Românilor cu Turcii dela Mihai Viteazul încoace. Cultura românească sub Fanarioți. Ținute la Ateneul Român, în zilele de 1 și 8 Februarie 1898. București, 1898. 108 p. Ed. librăriei Socecu & Comp. 18×12 — I 102056.

Pretendenți domnești în secolul al XVI-lea. București, 1898. 83 p. + 3 pl. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XIX. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101738.

Călători, ambasadori și misionari în țerile noastre și asupra țerilor noastre. București, 1899. 80 p. (Extras din „Buletinul societății geografice“. Sem. II. Anul 1898). Tip. „I. V. Socecă“. 24×16 — II 101607.

Legăturile Principatelor române cu Ardealul dela 1601 la 1699. Povestire și izvoare. București, 1902. CCCXV + 345 p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor vol. IV). Tip. „I. V. Socecu“ 24×17 — II 101631.

Constatări istorice cu privire la viața agrară a Romînilor. București, 1908. 91 p. (Studii și Documente cu privire la istoria Românilor vol. XVIII). „Socecu & Comp.“. 24×16 — II 101631.

A cui e Dunărea? Conferință ținută la Giurgiu în ziua de 9 Noiembrie 1908. Vălenii-de-Munte, 1908. 15 p. (Biblioteca Naționalistă No. 4). Tip. „Neamul Românesc“. 21×13 — II 12020.

Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine.

Vol. I: 1700—1750 1909. 39 p.

Vol. II: 1750—1812. 1910. 72 p. București. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 1 și 7). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 19602.

Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791, cu 7 stampê. București, 1911. 55 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 8). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 22943.

Câteva știri nouă privitoare la Istoria Românilor. [Dania lui Miron Vodă Barnovschi pentru biserica Domnească din Botoșani. Dintr'un registru de „supt-ocârmuitor“. Părerile lui Vodă Știrbei în chestia țărănească. Un prevestitor al confederației balcanice: Marc'Antonio Canini]. București, 1912. 23 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 3) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 29776.

Pilda bunilor Domni din trecut față de școala românească. București, 1914. 44 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 2). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 39052.

Renegații în trecutul țerilor noastre și al neamului românesc. Vălenii-de-Munte, 1914. 16 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 58235.

Renegați în trecutul țerilor noastre și al neamului românesc cu 1 facsimile. București, 1914. 8 p. + 3 pl. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 20). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 40542.

Câteva lămuriri nouă cu privire la istoria Românilor. București, 1915. 28 p. [o carte franceză de propagandă pentru candidatura Vogoridi (1857). Părerii despre viitorul Principatelor]. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 16). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 40533.

Amănunte din istoria noastră în veacul al XIX-lea. „Telegraful filologic“ din 1717 — 20 și României. [Un avocat român în Basarabia după anexare: Ștefan Beideman]. București, 1916. 69 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 10). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 48128.

Alte note despre cultura și viața socială românească sub vechiul regim. București, 1916. 34 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIX. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 52030.

- Originea și sensul direcțiilor politice în trecutul țărilor noastre.** București, 1916. 21 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 19). Tip. „Carol Göbl“. 27 × 21 — II 50805.
- Trei călători în Țările noastre românești: Caronni, Rey, Kunisch și originea „Luceafărului“ lui Eminescu.** București, 1925. 16 p. (Academia Română. Seria III. Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17 — II 84100.
- Momente istorice.** București, 1927. 10 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VII. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17 — II 87916.
- I. Intre domnii moldoveni și ai Țării Românești, cum se făcea corespondența.** București, 1929. 12 p. + 3 pl. (Academia Română. Seria III. Tomul X. Memoriile secțiunii istorice 8). Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17 — II 96697.
- Probleme de istorie universală și românească.** Conferințe la cursurile de vară din Vălenii-de-Munte. Vălenii-de-Munte, 1929. 69 [-71] p. (Cursurile de vară). Ed. Fundației culturale „Cuvântul“. Tip. „Datina Românească“. 20 × 14
- Un „Héraclide“ à Montpellier et un courtisan valaque de Henri III.** Bucarest, 1930. 28 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historique. Tome XVII). Tip. „Datina Românească“. 24 × 17 — II 103913.
- Cinci comunicări la Academia Română: I. Evanghelia grecească a lui Șerban-Vodă Cantacuzino. II. Inscrierea ca student a lui Despot-Vodă. III. Tipărituri românești necunoscute. IV. Șarlatani domnești pe la 1600. V. Incă o precizare asupra lui Despot-Vodă student în Medicină la Montpellier.** București, 1931. 23 p. + 4 pl. Tip. „Datina Românească“. 25 × 17.
- Trois conférences: premiers essais de fédération dans le sud-est européen, le paysan roumain, la Roumanie vue par les polonais.** Bucarest, 1931. 77 p. „Imprimerie Nationale“. 21 × 14.

ISTORIA ROMÂNILOR ÎNAINTE DE FORMAREA ȚĂRILOR ROMÂNEȘTI

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Le Royaume Dace et la civilisation romaine. Communication lue à l'Académie, le 8 mai 1923. Lyon, 1923. 5 p. (Académie des Sciences, Belles Lettres et Arts de Lyon) Tip. de „l'Académie“ 28×19 — II 74078.

La „Romania“ Danubienne et les barbares au VI-e siècle. Bruxelles, 1924. p. 35—50. (Extrait de la Revue belge de Philologie et d'histoire, tome III, no 1, janviers-mars 1924) 24×16. — II 74005.

Les plus anciens états slavo-roumains sur la rive gauche du Danube. (VII-e siècle) Paris, 1925. p. 171-177. (Revue des études Slaves. Tome cinquième Fascicules 3 et 4). 25×16.

Brodnicii și Români, o problemă de vechea istorie a Românilor cu un adaos despre Vrancea. București, 1928. 28 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VIII. Memoriile secțiunii istorice 6.) Tip. „Cultura Națională“. 25×17. — II 92140.

Imperiul Cumanilor și domnia lui Băsărabă. București, 1928. 7 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VIII. Memoriile secțiunii istorice 3) Tip „Cultura Națională“. 21×17 — II 92134.

INTEMEIEREA PRINCIPATELOR

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică. București, 1910. 18 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 5.) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 21570.

Die Entwicklung des rumänischen Staatswesens. Gotha, 1925. p. 260—263 + 1 hartă (61 Jahrgang 1915 Juli-Heft), 27×22. II 44835.

MOLDOVA

DOCUMENTE

Inscripții botoșănene publicate cu o prefață despre istoria Botoșanilor. București, 1905. 33 p. „Minerva“ 23×16. — II 1834.

Inscripții și însemnări din bisericile Iașului, oferit gratuit bisericilor ieșene. București, 1907. 90 p. Tip. „Socec & Comp.“ 23×16. — II 8557.

Acte românești din Ardeal privitoare în cea mai mare parte la legăturile Secuilor cu Moldova [cu o prefață de I. Bogdan] București, 1916. XI + p. 179—272 (Extras din Buletinul Comisiei Istorice a României, II) Socecu & Comp. 24×17—II 48155.

Breasla Blănarilor din Botoșani catastihul și actele ei cu 6 stampe. București, 1911. 34 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 1.) Tip. „Carol Göbl“. 27×21—II 25739.

Două inscripții nouă găsite la Mănăstirea Bistrița (Neamț). București, 1913. 5 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 13.) Tip. „Carol Göbl“. 27×21. — II 40536.

Neamul Agarici răzeși Fălciieni și Vasluieni. Câteva documente. București, 1914. 16 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 6.) Tip. „Carol Göbl.“ 27×21 — II 40539.

Acte din secolul al XVI-lea 1517—1612 relative mai ales la Domnia și viața lui Petru-Vodă-Șchiopul adunate, adnotate și publicate. București, 1900. 1 pl. + CLIV + 909 p. (Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu Hurmusaki vol. XI) Tip. „I. V. Socecu“ 31×25.

Documente nouă în cea mai mare parte românești relative la Petru Șchiopul și Michaiu Viteazul. București, 1898. 68 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XX. Memoriile secțiunii istorice) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — 101734.

Scrisori ale lui Gașpar Vodă Grațiani și despre dânsul înainte de domnie. Scrisori și rapoarte privitoare la războiul turco-german din 1683—1699. Acte polone privitoare la războiul cu Turcii din 1620—1. Miscellanea. Acte din arhivele austriace privitoare la întâmplările din Țerile noastre și din Ardeal după moartea lui Mihai Viteazul. Acte din alte archive în legătură cu corespondența austriacă precedentă. București, 1911. 540 p. (Studii și documente cu privire la istoria Românilor vol. XX). Ed. Ministeriului de Instrucție. Tip. „I. V. Socecu“ 24×17 — II 101631.

Documentele privitoare la Familia Callimachi, adunate, publicate și întovărășite de o prefață.

Vol. I: 1902. CCXII + 4 f. + 605 p.

Vol II: 1903. XXXVIII + 760 [-763] p. + 1 hartă. București. „Minerva“. 24 × 17. — II. 101632

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Două conferințe istorice, ținute la T.-Severin și Botoșani în 1927.

[Ce este un oraș: Botoșanii, Oltenii în afară din Oltenia] [Vălenii-de-Munte, 1927]. 20 p. (Biblioteca de vulgarizare a Fundației culturale din Vălenii-de-Munte „Cuvântul“ No. 8) Tip. „Datina Românească“. 24 × 16.

Note polone. București, 1924. 18 p. + IV pl. (Academia Română.

Seria III. Tomul III. Memoriile secțiunii istorice 11) Tip. „Cultura Națională“ 25 × 17 — II 76713.

Note polone. București, 1924. 58 [-61] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 21 × 13.

La cronologia vechilor Domni moldoveni. București, 1931. 6 p. (Academia Română. Seria III. Tomul XII. Memoriile secțiunii Istorice 3) Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17

Vrancea și Vrâncenii, conferință ținută pentru cercul studenților putneni în ziua de 5 Martie 1921. București, 1921. 48 p. (Biblioteca societății național-culturală a studenților putneni) Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 15 × 10 — I 61297.

OPERE AȘEZATE ÎN ORDINEA CRONOLOGICĂ ISTORICĂ

Ostașii dela Prut cu un nou act dela Alexandru cel Bun. Râzeșii romașcani, cu 1 facsimile. București, 1913. 20 p. + 1 pl. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 5) Tip. „Carol Göbl“. 27 × 21 — II 37446.

O mărturie din 1404 a celor mai vechi „moldoveni“. București, 1926. 4 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 2) Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17 — II 84099.

Patriarhul lui Alexandru cel Bun: Cel dintâiu chip de domn român cu o stampă. București, 1913. 4 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 11) Tip. „Carol Göbl“. 27 × 21 — II 33056.

DOMNIA LUI ȘTEFAN CEL MARE

Istoria lui Ștefan cel Mare povestită neamului românesc și tipărită cu cheltuiala Ministerului de Instrucție publică. București, 1904. 372 [-374] p. + 1 pl. „Minerva“. 19 × 13. — II 102008. [Din această ediție au apărut un număr de exemplare purtând: „ediție de lux“].

Istoria lui Ștefan cel Mare povestită neamului românesc și tipărită cu cheltuiala Ministerului de Instrucție publică. București, 1904. 334 [-336] p. Minerva. 19 × 13 — II 101969. [Este aceeași ediție cu cea d'întâia cu diferența de paginație și având pe foaia de titlul scris: Tipărire din nou (Exemplarele 20.000—40.000)].

Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul ca întemeietori ai Bisericii Românilor din Ardeal. București, 1904. 48 p. „Minerva“. 17 × 11 — I 101871.

Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mitropolia Ardealului. București, 1904. 35 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Serie II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 1) Tip. „Carol Göbl“. 27 × 21 — II 101724.

Pomenirea lui Ștefan cel Mare. (Tipărită din însărcinarea și cu cheltuiala Ministerului de Instrucție publică) București, 1905. 108 p.+22 pl. „Minerva“. 19 × 13—I 407 [Pe copertă anul 1904].

Ștefan cel Mare și Mănăstirea Neamțului. București, 1910. 14 p. (Din Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice. Anul III No. 3 Fasc. 11). Tip. „Carol Göbl“. 33 × 23 — III 23037.

*

O alegere de episcopi moldoveni în 1557—58. Retipărire din „Răvașul“. Cluj, 1907. 8 p. Tip. „Carmen“. 24 × 14.

Nouveaux matériaux pour servir a l'histoire de Jacques Basilikos L'Héraclide dit le Despote prince de Moldavie publiés avec une préface et des notes. București, 1900. XXVI +93 p. Ed. „I. Göbl“. 17 × 11 — I 101880.

Cinci comunicări la Academia Română: I. Evanghelia grecească a lui Șerban Vodă Cantacuzino. II. Inscrierea ca student a lui Despot-Vodă. III. Tipărituri românești necunoscute. IV. Șarlatani domnești pe la 1600. V. Încă o precizare a lui Despot-Vodă student în Medicină la Montpellier. București, 1931. 23 p. Tip. „Datina Românească 25×17.

Oameni și fapte din trecutul românesc I. [Petre Șchiopul]. București, [1905]. 128 p. (Biblioteca pentru toți No. 2 20) „Leon Alcalay“. 15 × 10 — I 84670.

Rătăcirile în apus ale unui pretendent român, Ion Bogdan, în sec. XVI-lea. București, 1928. 18 p. + VI pl. (Academia Română, Seria III, Tomul VII. Memoriile secțiunii istorice 11). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 92142.

Poazia de zestre a unei domnițe moldovenești din 1587 și exilul din Venezia al familiei sale. București, 1926. 28 p. (Academia Română, Seria III, Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 10) Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 87918.

Originea lui Ștefan Răzvan. Petrecerea lui Vasile Lupu în exilul dela Constantinopol. București, 1930. 7 p. (Academia Română, Seria III, Tomul XI. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 99552.

„Doamna lui Eremia Vodă“. București, 1910. 59 p. + 5 pl. (Academia Română, Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXII. Memoriile secțiunii 13). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 19626.

Studii asupra istoriei Românilor în secolul al XVII-lea mai ales după corespondența olandeză din Constantinopol și alte izvoare inedite sau neîntrebuințate. I. Cei d'întâi ani din Domnia lui Vasile Lupu 1534—7. București, 1900. 53 p. Ed. „Nouei Reviste Române“. Tip. „Carol Göbl“. 19×12 — II 101961.

Vasile Lupu ca următor al împăraților de Răsărit în tutelarea patriarhiei de Constantinople și a bisericii ortodoxe. București, 1913. 30 p. (Academia Română, Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 8) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 37447.

Originea lui Ștefan Răzvan. Petrecerea lui Vasile Lupu în exilul dela Constantinopol. București, 1930. 7 p. (Academia Română, Seria III, Tomul XI. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 99552.

Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia. București, 1910. 26 p. (Academia Română, Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXIII, Memoriile secțiunii istorice 2) Tip. „Carol Göbl“, 27×21 — II 20410.

Ucraina moldovenească, cu 1 facsimile. București, 1913. 14. p. (Academia Română, Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 12). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 33057.

Privilegiile Șangăilor dela Târgu-Ocna. București, 1915. 19 p. (Academia Română, Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 9) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 II 40543.

- Din originile politicianismului român: o acțiune de opoziție pe vremea fanarioților.** București, 1928. 14 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VIII. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Cultura Națională“. 21×17 — II 92133.
- O gospodărie moldovenească la 1777, după socotelile cronicarului Ioniță Canta.** București, 1928. 12 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VIII. Memoriile secțiunii istorice 4) Tip „Cultura Națională“. 25×17 — II 92137.
- Francmasoni și conspiratori în Moldova secolului al XVIII-lea.** București, 1928. 4 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VIII. Memoriile secțiunii istorice 12). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 92143.
- Viața lui Alexandru Vodă Callimachi Domn al Moldovei cu prilejul descoperirii testamentului său.** București, 1905. 20 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 4) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 18495.
- Procesele călugărilor dela Sântilie și Gheorghe pisarul leșesc.** București, 1925. 24 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IV. Memoriile secțiunii istorice 7) Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 81578.
- Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene luarea Basarabiei și Moruzestii.** București, 1910. 39 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 6) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 21571.
- Pagini de istorie culturală: I Privilegiul din 1815 al Târgului-Frumos. II Din viața moșnenilor vieri ai ținutului Săcuienilor, cu 2 stampe.** București, 1911. 60 p. + 2 stampe. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 1) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 23407.
- Plângerea lui Ioan Sandu Sturza Vodă împotriva sudiților străini în Moldova, cu 1 facsimile.** București, 1912. 11 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 1) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 29420.
- Un reprezentant al elenismului în Moldova sub vechiul regim: Constantin Evnomie cu note asupra Familiei Hurmuzachi.** București, 1917. 16 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIX. Memoriile secțiunii istorice 2) 27×21 — 52031.

BASARABIA

DOCUMENTE

Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene, luarea Basarabiei și Moruzeștii. București, 1910. 39 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 21571.

Nouă documente basarabene. București, 1914. 17 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 26). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 37451.

Lucruri nouă despre Chilia și Cetatea Albă. București, 1925. 8 p. + 1 pl. (Academia Română. Seria III. Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Cultura Națională“. 25×17—II 84104.

STUDII DE SINTEȘĂ

Neamul românesc în Basarabia. București, 1905. 239 p. Tip. „Socecu & Comp“. 18×13 — I 759.

Basarabia noastră scrisă după 100 de ani dela răpirea ei de către Ruși. Vălenii-de-Munte, 1912. 175 [178] p. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17 — II 101631.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Studii istorice asupra Chiliei și Cetăți-Albe, scriere premiată de Academia Română cu premiul Alexandru Bodescu din 1899. București, 1899 [1900 pe copertă] 419 p. Ed. „Academiei Române“. Tip. „Carol Göbl“. 23×17 — II 101554.

Cuvântare ținută la București la 16 Maiu 1912, cu prilejul comemorării pierderii Basarabiei. Vălenii-de-Munte, 1912. 15 p. Tip. „Neamul Românesc“. 14×11 — I 28728.

Insemnătatea ținuturilor de peste Prut pentru istoria Românilor și pentru folklorul lor. București, 1912. 12 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 18) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 28424.

Pagini despre Basarabia de astăzi. Vălenii-de-Munte, 1912. 113 p. Tip. „Neamul Românesc“. 19×12 — I 28033.

- Din ținuturile pierdute. Boeri și răzeși în Bucovina și Basarabia în cele dintâi decenii după anexare, cu 1 facsimile. București, 1912. 79 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 29433.
- Continuarea spiritului românesc în Basarabia. Iași, 1918. 33 [-35] p. Tip. ziarului „Neamului Românesc“. 16×12.
- La vérité sur le passé et le présent de la Bessarabie. Bucarest—Paris, 1922. 75 [-79] p. Ed. „Pavel Suru“ et H. Champion“ 19×12 — I 66381.
- La vérité sur le passé et le présent de la Bessarabie. 2-e édition. Bucarest, 1931. 51 [-53] p. „Imprimeria Națională“. 21×14.
- Trei zile în Basarabia. București, 1926. 20 p. Tip. „Lupta“ 21×14 — II 88304.
- Informații germane despre România și Basarabia pe la 1870. București, 1927. 11 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VII. Memoriile secțiunii istorice 5) Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 87917.

BUCOVINA

STUDII DE SINTESĂ

- Neamul Românesc în Bucovina. București, 1905. 254 p. Ed. „Minerva“ 19×12 — I 290.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Histoire der Roumains de Bucovine à partir de l'annexion autrichienne. (1775—1914). Jassy, 1917. 122 [-125] p. „Imprimerie de l'Etat“ 24×17. — II 52088.
- Histoire des Roumains de Bucovine à partir de l'annexion autrichienne (1775—1914) 2-e édition. Bucarest, 1931. 87 p. „Imprimeria Națională“ 21×14.
- Din ținuturile pierdute. Boieri și răzeși în Bucovina și Basarabia în cele dintâi decenii după anexare cu 1 facsimile. București 1912. 79 p. (Academia Română. Analele Academiei române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 2). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 29433.
- Conferințe bucovinene. [Bucovina în trecut. Ce este și ce poate fi Bucovina. Menirea Sucevei, Câmpulung bucovinean de odată și cel de acum. Câteva cuvinte la Rădăuți]. București, 1919. 106 [109] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 18×12 — II 56274.

MUNTENIA

DOCUMENTE

Documente Muntene și Oltene din arhiva d-lui Barbu Știrbey.
București, 1903. 59 p. + 1 pl. Tip. „I. V. Socecu“ 24×16.

Documente relative la moșiile Țibănești și Gănești ale d-lui
P. P. Carp. București, 1903. 49 p. Tip. „I. V. Socecu“. 23×16.

Note asupra încă unui „Câmpulung“ muntean: Chioajdele.
Cernăuți, 1924. 10 p. (Extras din „Cosminul“ Buletinul institu-
tului de istorie și limbă dela Universitatea din Cernăuți.) Ed. și
Tip. „Glasul Bucovinei“ 23×15 — II 76806.

Documente de pe Valea Teleajenului publicate cu o introdu-
cere. Vălenii-de-Munte, 1925. 109 [-111] p. Tip. „Datina Romă-
nească“ 24×16 — II 81581.

Cei d'întăiu ani în noua „Brăilă românească“ (1832—66) Istor-
ic și documente. Pentru o sută de ani dela întemeierea orașului.
București, 1929. 123 [-127] p. + 3 pl. Tipărită cu ajutorul Fun-
dației Ferdinand I-ii. Tip. „Datina Românească“ 22×14 —
II 96914.

Acte din secolul al XVI-lea 1517—1612 relative mai ales la
Domnia și viața lui Petru-Vodă Șchiopul, adunate, adnotate
și publicate. București, 1900. 1 pl. + CLIX + 909 p. (Docu-
mente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu Hur-
musaki vol. XI). Tip. „I. V. Socecu“. 31×25.

Documente nouă în mare parte românești relative la Petre
Șchiopul și Mihai Viteazul. București, 1898. 68 p. (Academia
Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XX. Me-
moriile secțiunii istorice) Tip. „Carol Göbl“. 27×21—II 18495.

Acte relative la războaiele și cuceririle lui Mihai-Vodă Vi-
teazul. București, 1903. 5 pl. + LXXXIX + 1281 + XXXIV p.
(Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu
Hurmusaki vol. XII). Tip. „I. V. Socecu“. 31×25.

Documente privitoare la Constantin-Vodă Brâncoveanu la domnia și sfârșitul lui, publicate cu o prefață. București, 1901. XXIII + 177 p. Tip. „Minerva“. 17 × 11. — I 1018807. [Tipărite cu cheltueala d-lui Constantin Basarab Brâncoveanu].

Documente privitoare la Familia Cantacuzino, scoase în cea mai mare parte din archiva d-lui G. Gr. Cantacuzino. București, 1902. 360 p. Editate de G. Gr. Cantacuzino. Tip. „Minerva“ 17 × 11. — I 101883.

Câteva fărâme din Corespondența lui Alexandru Vodă Ghica domn și caimacam al Țerii-Românești. București, 1906. 20 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXIX. Memoriile secțiunii istorice. 5.) Tip. „Carol Göbl“. 27 × 21 — II 101729.

Corespondența lui Știrbei-Vodă. Vol. I. Corespondența politică. București, 1904. XX+655 p. „Minerva“. 24 × 16—II 103960.

Mărunțișuri istorice privitoare la viața și domnia lui Știrbei-Vodă, (ca urmare la Corespondența lui Știrbei-Vodă“ I) publicate prin îngrijirea și cu cheltuiiala... București, 1905. 755 p. „Minerva“ — II 103960.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE OPERE AȘEZATE ÎN ORDINEA CRONOLOGICĂ ISTORICĂ

O genealogie a Basarabilor, (însemnări critice) [1310—1659]. Vălenii-de-Munte, 1912. 16 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17 × 11 — I 34289.

Deux conférences en Suisse I Les luttes pour la liberté menées par les paysans au XIV-e siècle: Le Sempach suisse et la Posada roumaine [Berne 7 mai 1930] — Die Grenzen des Nationalitätsvechtes (Zurich, 8 mai 1930) Berne, 1930. 24 p. 20 × 13 — II 101018.

Domnița Anca și patronajul ei literar. (1360). II O prigonire politică sub Fanarioți. București, 1925. 8 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IV. Memoriile secțiunii istorice. 5.) Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17 — II 79095.

Un prinț portughez cruciat în Țara-Românească a secolului al XV-lea. București, 1925. 5 p. (Academia Română. Seria III. Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 8) Tip. „Cultura Națională“. 25 × 17 — II 84102.

Pretendentul Nicolae Basarab în Elveția. București, 1931. 3 p. (Academia Română. Seria III. Tomul XI. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Cultura Națională“. 25×17.

DOMNIA LUI MIHAI VITEAZUL

Basta și Mihai Viteazul. Conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 15 Ianuarie 1894. București, 1895. 64 p. Ed. lib. „IG. Hertz“. 16×12 — I 101845.

Contribuțiuni la Istoria Munteniei în a doua jumătate a secolului XVI-lea. București, 1896. 112 p. (Academie Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XVIII. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl“ 27×21. — II 101737.

Scurtă istorie a lui Mihai Viteazul în amintirea celor săvârșite acum trei sute de ani. București, 1900. 116 p. Ed. „Socecu & Co.“ 20×12. — II 101061.

Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul Românesc. București, 1901. 96 p. Ed. „Minerva“ 17×10. — I 101870.

Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc. Ediția II. București, 1908. 120 p. (Biblioteca populară) „Minerva“ 12×8.

Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc, scrisă la 1900. București, 1919. 74 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12. — I 54175.

Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul ca întemeietori ai Bisericii Românilor din Ardeal. București, 1904. 48 p. „Minerva“. 17×11 — I 101871.

Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mitropolia Ardealului. București, 1904. 35 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 1) Tip. „Carol Göbl“ 27×21. — II 101724.

Faze sufletești și cărți reprezentative la Români cu specială privire la legăturile Alexandriei cu Mihai Viteazul cu 20 figuri în text. București, 1915. 61 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 18) Tip. „Carol Göbl“ 27×21. — II 44846.

La politique de Michel-le-Brave. Ses origines et son importance actuelle. Conférence faite devant Leurs Majestés, Leurs Altesse Royales, les membres du Corps Diplomatique et les Missions militaires, dans la grande salle de l'Université de Iassy. Iassy, 1918. 27 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12. — I 51840.

Politica lui Mihai Viteazul originile ei și însemnătatea ei actuală. Conferință ținută înaintea Maiestăților Lor, a Altețelor lor Regale

- și a membrilor Corpului Diplomatic și Misiunilor Militare, la 8 Noembrie 1918, în aula Universității din Iași. Iași, 1918. 25 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 16×12.
- Comemorarea lui Mihai Viteazul la Academia Română.** În fața Parlamentarilor din ținuturile desrobite. București, 1919. 23 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 17×11.
- Soarta faimei lui Mihai Viteazul.** Conferință ținută în ziua comemorării eroului la 22 Noembrie 1919. București, 1919. 32 p. Ed. „Cultura Neamului Românesc“. 19×12 — I 56276.
- Soarta rămășițelor lui Mihai Viteazul.** Idei dintr'o conferință ținută la Iași și Discursul rostit la mănăstirea Dealului în numele Academiei Române și al Ligei Culturale cu prilejul aducerii capului lui Mihai Viteazul. București, 1920. 30 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 16×12 — 58237.
- Leon Sapieha et Michel-le-Grand.** [1921]. 4 p. 24×16 — II 61674.
- Despre Mihai Viteazul.** Cuvânt de comemorare. București, 1922. p. 267—274. (Academia Română. Analele Academiei Române Seria II. Tomul XVI). Tip. „Cartea Românească și Pavel Suru“ 29×21 — III 64233.
- O istorie a lui Mihai-Viteazul de el însuși.** București, 1924. 11 p. (Academia Română. Seria III. Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 9). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 84103.
- Încă un portret a lui Mihai Viteazul.** București, 1927. 2 p. + 3 pl. (Academia Română. Seria III. Tomul VII. Memoriile secțiunii istorice 11). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 92139.
- Portrete și lucruri domnești nouă descoperite.** [Mihai Viteazul; Dimitrie Cantemir; C. Brâncoveanu; C. Hangherli]. București, 1928. 7 p. + 7 pl. (Academia Română. Seria III. Tomul IX. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 96691.
- Există o scrisoare de trădare a lui Mihai Viteazul?** București, 1929. 22 p. + 2 pl. (Academia Română. Seria III. Tomul XI. Memoriile secțiunii istorice. 1) Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 99553.
- *
- Un pretendent la tronul muntean Dumitrașcu-Vodă Cercel.** București, 1900. 11 p. (Extras din publicațiunea „Lui Titu Maiorescu“). Tip. I. V. Socecu. 23×16 — II 21370.
- Un biruitor Radu-Vodă Șerban,** publicație a „Ligei Culturale“ cu prilejul împlinirii a 300 de ani dela a doua luptă de lângă Brașov. Vălenii-de-Munte, 1911. 39 p. Tip. „Neamul Românesc“ 18×12 — II 23868.

Răscoala Seimenilor împotriva lui Matei Basarab. București, 1910. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 21572.

Steagul lui Mihnea Vodă Radul în muzeul istoric din Belgrad, cu 1 stampă. București, 1914. 12 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 16). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 36761.

Despre Cantacuzini. Studii istorice bazate în parte pe documentele inedite din arhiva d-lui G. Gr. Cantacuzino. București, 1902. CLXIII p. Ed. „Minerva“ 17×11 — II 25577.

I Domnița Anca și patronagiul ei literar (1360) II o prigo-nire politică sub fanarioți. [Grigorie Ghica 1751]. București, 1925. 8 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IV. Memoriile secțiunii istorice 5) Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 79095.

Valoarea politică a lui Constantin Brâncoveanu, conferință ținută la Ateneul Român din București în ziua de 15 August 1914. Vălenii-de-Munte, 1914. 62 p. Tip. „Neamul Românesc“ 21×14 — II 38562.

Viața și domnia lui Constantin Vodă Brâncoveanu. (Cu aproape de 100 ilustrații în text) București, 1914. 213 [-215] p. Tip. „Neamul Românesc“ 23×17 — II 48156.

Activitatea culturală a lui Constantin Vodă Brâncoveanu și scopurile Academiei Române. București, 1914. 17 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 44843.

O Hartă a Țării Românești din c. 1780 și un geograf dobrogean cu 1 hartă. București, 1915. 8 p. + 2 hărți. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 21). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 39053.

Știri nouă despre biblioteca Mavrocordaților și despre viața munteanească în timpul lui Constantin Vodă-Mavrocordat. București, 1926. 36 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 84098.

Viața și domnia lui Barbu Știrbei. Domn al Țerii Românești (1849—1856). București, 1905. Memoriul I: 29 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 11). Memoriul 2: 156 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVIII. Memoriile secțiunii istorice 1) Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 101725.

Viața și domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei. Domn al Țării Românești (1849—1856) Vălenii de Munte, 1910. 300 [-302] p. Tip. „Neamul Românesc“ 18×12 — II 20245. [Retipărire cu îndreptări și adausuri după Analele Academiei Române].

Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797. Călătoria lui Barbu Știrbei în apus. București, 1906. 17 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXIX. Memoriile secțiunii istorice 3). Tip. „Carol Göbl“ 27×21—II 101728.

Despre Barbu Dimitrie Știrbei. Recunoașteri și mărturisiri publicate cu prilejul desvălirii statuii sale la Craiova. Vălenii-de-Munte, 1913. 131 [-135] p. + 6 pl. (Extras din Convorbiri literare Vol. XXII și XXIII) Tip. „Neamul Românesc“ 24×19 — II 32226

Barbu Știrbei ca educator. București, 1913. 10 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Carol Göbl“ 27×21 — II 31166.

Un boier de provincie în timpul Eteriei și Regulamentul organic. București, 1929. 15 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IX. Memoriile secțiunii istorice 7) Tip. „Cultura Națională“ 25×17—II 96683.

Un cioban dascăl din epoca de tranziție a culturii noastre. [Marin Alexandrescu] București, 1924. 10 p. (Academia Română. Seria III. Tomul II. Memoriile secțiunii istorice 9) Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 76719.

Goleștii și alți elevi ai lui Töpffer în Geneva. București, 1925. 7 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 4) Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 84101.

Din trecutul istoric al orașului Brăila. Conferință ținută la Brăila în ziua de 21 Mai 1922 pentru deschiderea ciclului de conferințe organizate de către biblioteca „Petre Armencea“. Brăila, 1926. 32 p. (Publicațiunile bibliotecii de studii românești al orașului și ținutului Brăila organizat în jurul Bibliotecii publice „Petre Armencea“. din Brăila No. 1) Ed. bibliotecii „Petre Armencea“ 23×16—II 88026.

DOBROGEA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE.

Ce represintă în Dobrogea. Idei din conferința ținută în ziua de 11 Ianuar 1910. Vălenii-de-Munte, 1910. 22 p. Tip. „Neamul Românesc“ 16×10 — I 16774,

Droits nationaux et politiques des Romaines dans la Dobrogea. Considérations historiques. Jassy, 1917. 91 p. Tip. „Statului“ 24×17 — II 69080.

Drepturi naționale și politice în Dobrogea. Traducere de C. Brătescu [București, 1928] 73 p. (Cartea Vremii. Colecția enciclopedică îngrijită de Nichifor Crainic). Ed. Fundației culturale Regele Mihai I. 17×13 — I 96503.

Dobrudsha-sþþrgsmaalet. Oversat af St. Bezdechi, Kþbenhavn, 1918. 43 p Pios Boghandel Povel Braner 22×15

OLTENIA

DOCUMENTE.

Documente Muntene și oltene din arhiva d-lui Barbu Știrbei. București. 1903. 59 p. + 1 pl. Tip. „I. V. Socecu“ 24×16.

Scrisori de boieri și negustori Olteni și Munteni către Casa de negoț sibiiană Hagi Pop, publicate cu note genealogice asupra mai multor familii. București, 1906. LXXIX 201 [—203] p. (Studii și documente cu privire la Istoria Românilor vol. VIII). Tip. „I. V. Socecu“ 24×17 — II 101631.

Hârtii din arhiva mănăstirii Hurezului precum și din a protopopiei Argeșului, din a Boierilor Brâncoveni și altor neamuri găsite în casele proprietății din Brâncoveni și publicate cu o introducere, note și indice. București, 1907, XLV + 386 p (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor. vol. XIV). Tip. „I. V. Socecu“. 24×17 — II 101631. [Cuprinde: Mănăstirea Hurezului, dezvoltarea și viața ei. Acte privitoare la Mănăstirea Hurez. Acte dela deosebite mănăstiri. Acte ale protopopiei de Argeș. Acte privitoare la familiile Căzănescu și Stoenescu. Documente amestecate. Documente Brâncovenești].

Scrisori din arhiva mănăstirii Hurezului. Cuprinde: Chemarea lui Constantin Vodă Mavrocodat către Olteni. Trei scrisori privitoare la Ienăchiță Văcărescu. Două acte privitoare la Unire. O moșie a lui Mihai Viteazul: Birca din Dolj. Un memoriu de avocat al lui Mihail Kogălniceanu (1847). Mărturisiri istorice. Documente amestecate. Acte botușanene și dorohoiene privitoare mai mult la familia Cananău. Alte mărunțișuri istorice. Documente comunicate de d. Simionescu-Râmnicianu. Din actele expuse la expoziția istorică din Iași. Documente ale familiei Palade. Un catastif de dajde al orașului Galați (c. 1683). Pomelnicul românesc al mănăstirii Biserucani. Inscripții și însemnări. Documente amestecate. Varia. Miscellanea. București, 1909. IX + 453 p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor vol. XVIII). Tip. „I. V. Socecu“. 24 × 17 — II 101631.

Correspondența lui Dimitrie Aman Negustor din Craiova (1794—1834), publicată după originalele păstrate în „Muzeul Aman”, din Craiova. București, 1913. XV + 1 f. + 253 [-255] p. (Studii și Documente cu privire Istoria Românilor. vol. XXV.) Tip. „Neamul Românesc”. 24×16 — II 101631.

Contribuțiuni documentare la Istoria Olteniei în veacul al XIX-lea. București, 1914. 20 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice. 18). Tip. Carol Göbl. 27×21 — II 36761.

Scrisori inedite ale lui Tudor Vladimirescu din anii 1814—1815, cu 5 scrisori de 14 pagini facsimile. București, 1914. 40 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XVII. Memoriile secțiunii istorice 3). Tip. Carol Göbl. 27×21 — II. 41596.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Două conferințe craiovene I. Rostul Olteniei în mișcarea pentru neam. II. Ce am făcut și ce trebuie să facem. Craiova, 1906. 46 p. „Socec & Comp”. 18×11. — I 25606 [Prisosul cheltuelilor e destinat fondului pentru o bibliotecă populară în Craiova].

Un boier oltean la Karlsbad, în 1796—1797. Călătoria lui Barbu Știrbei în apus. București, 1906. 17 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXIX. Memoriile secțiunii istorice 3) Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 101728.

Oltenia și Serbia, conferință ținută la Craiova în ziua de 22 Noiembrie 1915, în folosul refugiaților Sîrbi. Vălenii-de-Munte, 1915. 31 p. Tip. „Neamul Românesc”. 21×14. — II 44251.

Clopotul dăruit de Carageorghe întemeietorul Serbiei bisericii satului Topola (1811). București, 1911. 8 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 9). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 37448.

La cloche de Carageorges destinée à la chapelle de Topola. (découverte à Craiova) Vălenii-de-Munte, 1913. 11. p. Tip. „Neamul Românesc” 20×14 — II 33840.

Orașele oltene și mai ales Craiova în pragul vremurilor nouă (1760—1830). Craiova, [1925]. 23 p. (Biblioteca Arhivele Olteniei. Nr. 2). Tip. „Scrisul Românesc”. 23×16 — II 81809.

Două conferințe istorice. Ce este un oraș? Oltenii în afară din Oltenia [Vălenii-de-Munte, 1927]. 20 p. (Biblioteca de vulgarizare „Cuvântul” No. 8). Tip. „Datina Românească”, 24×16.

DOMNUL TUDOR DIN VLADIMIR

Un apărător al săracilor „Domnul Tudor din Vladimir, (c. 1780—1821). București, 1906. 109 [-111] p. (Biblioteca Societății Steaua Nă. 13). Tip. „Carol Göbl S-sor I. St. Rasidescu“. 15×11.

Un apărător al săracilor „Domnul Tudor din Vladimir“. București, 1921. 128 p. (Biblioteca Societății Steaua, No. 13). Tip. „Cartea Românească“. 16×11 — I 61324.

Situația agrară, economică și socială a Olteniei în Epoca lui Tudor Vladimirescu. Documente contemporane. București, 1915. XXVI + 417 [-423] p. Ed. Ministerul de Agricultură. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17. — II 44756.

lordache Olimpiotul vânzătorul lui Tudor Vladimirescu, cu 4 portrete. București, 1916. 13 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 11) Tip. „Carol Göbl. 27×21. — II. 48129.

Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu, cu o comunicare făcută la Academia Română. Lucrare tipărită cu ajutorul Fondului Cultural I. C. Brătianu și al Centralei Băncilor Populare. București, 1921. XVI + 1 pl. + 421 [-423] p. (Academia Română). Ed. „Cartea Românească“ și „Pavel Suru“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24×17. — 63998.

Comemorarea lui Tudor Vladimirescu. Cuvântare. București, 1922. p. 357—365. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XLI). Tip. Cartea Românească“. 29×21 — III 66931.

TRANSILVANIA

DOCUMENTE

Acte și Scrisori din arhivele orașelor Ardelene (Bistrița, Brașov, Sibiu) publicate după copiile Academiei Române. București. Partea I: 1911. 1385—1600. LXXVIII + 775 p. Partea II: 1913. 1601—1825. CXIII + p. 779—1943. (Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu Hurmuzachi, vol. XV). Tip. „I. V. Socecu & Comp.“ 31 × 25.

Acte românești din Ardeal privitoare în cea mai mare parte la legăturile Secuilor cu Moldova. [Cu o prefață de I. Bogdan]. București, 1916. XI + p. 179—272. (Extras din „Buletinul Comisiei Istorice a României“, II). „Socec & Co.“ 25×17 — II 48155. [Scrisori domnești. Scrisori ale Cămărașilor de Ocnă.

Scrisori ale birărilor de Ocnă. Scrisori de boieri. Scrisori felurite. Scrisori de negustori. Scrisori istorice. Acte privitoare la familia Buiceștilor. Acte făgărășene privitoare la muntele Brătîla. Alte legături teritoriale ardeleno cu Țara Românească. Acte relative la istoria bisericilor rămânești în Ardeal].

Documente românești din Arhivele Bistriței. (Scrisori domnești și scrisori private). Partea I: 1899. CXVI + 103 p. Partea II: 1900. 1 f. + LIX + 146 p. București, Editura librăriei „Socecu & Comp“. 19×13 — II 21050.

Legăturile Principatelor Române cu Ardealul dela 1601 la 1699. Povestiri și izvoare. București, 1902, CCCXVIII + 345 p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor vol. IV). Editura Ministeriului de Instrucție. Tip. „I. V. Socecu“. 24×17 — II 101631.

Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni către Casa de negoț sibiiană Hagi-Pop, publicate cu note genealogice asupra mai multor familii. București, 1916. LXXI + 201 [-203] p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor vol. VIII). Editura Ministeriului de Instrucție. Tip. „Socec & Comp“. 24×17 — II 101631. [Scrisori de boieri, Scrisori de negustori, Scrisori de străini, Scrisori istorice].

Scrisori și inscripții ardeleno și maramureșene. Vol. I: București, 1906. LXVII + 302 p. [Despre compania Grecilor Sibiului. Despre comunitatea ortodoxă a Românilor din Făgăraș. Stăpânirea în Țara Românească a unor Hățegani. Despre actele rășinărene. Despre câteva acte maramureșene. Istoria bisericii Românilor din Maramureș. Documente amestecate. Despre antimise. Arhiva românească a Companiei Grecilor Sibiului. Documente. Documente făgărășene din arhiva bisericii neunite. Documente hățegane dintr'o colecție particulară. Documente rășinărene. Documente maramureșene. Registrul parohiei maramureșene a Giuleștilor. Urbanul din 1600 al domeniului Beiușului. Documente amestecate, mai mult dela Expoziția din Sibiu. Alte documente amestecate, în păstrarea mea. Antimise aflate în Ardeal]. Vol. II: („Studii și documente privitoare la Istoria Românilor“ vol. XII — XIII). [Unele manuscrise fără arătare de loc și unele tipărituri expuse la expoziția din Sibiu. Inscripții în ordinea alfabetică. Apendice: Dintr'o conscripție dela 1761. Scrisori ardeleno mai ales din corespondența vlădicăi Dionisie Novacovici, păstrată în arhiva de Stat din Buda] [Cu un indice alfabetic pentru ambele volume de Onisifor Ghibu]. Editura Ministeriului de Instrucție. Tip. „I. V. Socec & Comp.“ 24×17 — II 101631.

Brașovul și Români. Scrisori și lămuriri. București, 1905. 453 [-455] p. [Negoțul Brașovului cu Români. Afaceri de hotare. Legăturile politice dintre Brașov și Țara-Românească. Supușii Brașovului].

(„Studii și Documente privitoare la Istoria Românilor“ vol. X.)
Editura Ministeriului de Instrucție. Tip. „I. V. Socecu.“ 24×17
— 101631.

Socotelile Brașovului și scrisori românești către Sfat în secolul al XVII-lea. București, 1899. 162 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXI. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101739.

Indreptări și întregiri la Istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săsești. I Brașovul. București, 1905. 42 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101731.

I Socotelile Bistriței (Ardeal). II Acte relative la istoria cultului catolic în principate, adunate și tipărite cu o prefață despre propaganda catolică până la 1500. București, 1901. XLIX + 536 p. (Studii și documente pentru Istoria Românilor vol. I—II). Edit. Ministeriului de Instrucție. Tip. „I. V. Socecu“. 24×17 — II 101631.

Socotelile Sibiului. București, 1899. 32 p. (Academia Română Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXI. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl“. 27×21. — II 101736.

Noi acte românești la Sibiiu. București, 1927. 9 p. + XIII pl. (Academia Română. Seria III. Tomul VII. Memoriile secțiunii istorice 3). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 97915.

STUDII DE SINTESĂ

Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească.

Vol. I: 381 p.

Vol. II: p. 391 — 748[-750]. București, 1906. „Minerva“. 19×13 — I 2035.

Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie.

Vol. I: 1915. 414 p. + 13 pl.

Vol. II: 1916. 404 p + 22 pl. + 1 hartă, Impr. „Gutenberg“, Ioseph Göbl. 18×12 — I 45981.

Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie. Deuxième édition.

Vol. I: 414 p. + 13 pl.

Vol. II: 404 p. + 22 pl. + 1 hartă. Bucarest, 1916. Imp. „Gutenberg“, Ioseph Cöbl 18×12.

Istoria Rominilor din Ardeal și Ungaria.

Vol. I: Până la mișcarea lui Horea (1784). București, 1915. VI×460 [-463] p. Ed. Casei Școalelor. Tip. „Neamul Românesc“. 25×16 — II 48154.

Neamul românesc din Ardeal. [București, 1923]. 48 p. (Pagini alese din Scriitorii români. Publicațiune periodică No. 117—118). Tip. „Cartea Românească“. 24×16 — II 69041.

Viața românească în Ardeal. Arad, 1926. 287 p. (Biblioteca Semănătorul Nr. 166—168). Ed. Librăriei „Dieceziene“. 14×10— I 88627.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Trei conferințe ardeleno ținute la Cluj, Zalău și Careii Mari. (Septembrie 1927) [Fase în istoria Ardealului. Vechile organizări politice ale Românilor din Ardeal. Hotarele de apus ale poporului românesc]. [Vălenii-de-Munte, 1927]. 19 p. (Biblioteca de vulgarizare „Cuvântul“ No. 5). Tip. „Datina Românească“. 24×17— II 92087.

Faptă și suferință în Ardeal. La zece ani dela cuprinderea lui supt steag românesc. București, 1929. 73 [-79] p. Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 96966.

Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mitropolia Ardealului. București, 1904. 35 p. (Academia Română, Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice) Tip. „Carol Göbl“. 27×21—II 101724.

Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul ca întemeietori ai bisericii Române din Ardeal. București, 1904. 8 p. „Minerva“. 17×11 — 101871.

Ceva despre Ardealul românesc și Viața culturală românească de astăzi. Două conferințe cu privire la Românii din Ardeal și Ungaria. București, 1907. 48 p. Ed. Librăriei M. Onișor-Năsăud. 20×12.

Francisc Rákóczy al II-lea înviatorul conștiinței naționale ungurești, și României. București, 1910. 33 p. (Academia Română, Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21—II 20409.

Desbinările Românilor din Ungaria. Idei dintr'o conferință ținută la Piatra Neamț. Vălenii-de-Munte, 1912. 13 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17×12 — I 26845.

Carpații în luptele dintre români și unguri, cu figuri în text. București, 1915. 28 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl“. 27×21—II 44845.

Carpații în luptele dintre Românii și Unguri. Comunicare făcută la Academia Română. (Rezumat din ziare). După „Universul“ și completată în A. A. R.). Vălenii-de-Munte, 1915. 13 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 45154.

Vechimea și originea elementului românesc în părțile Bihorei (Bihorului). Oradea-Mare, 1921. 16 p. (Crișul Negru, No. 3). Conferință ținută la Adunarea generală a Asociațiunii Ardelene de la Oradea Mare). Ed. „Cele trei Crișuri“ Tip. „Adolf Sonnenfeld“. 16×12 — I 60287.

Cea mai veche ctitorie de nemeși români din Ardeal (1408—9). București, 1926. 5 p. + II pl. (Academia Română. Seria III. Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 87914.

În Ardealul anului încoronării. București, 1923. 136 [-139] p. Ed. „Pavel Suru“, Tip. „Lupta“. 18×12 — I 66361.

UNIREA PRINCIPATELOR ȘI DOMNIA LUI CUZA

Cuza Vodă și dușmanii săi a doua zi după detronare. Resumat al unei conferințe ținută la Râmnicu-Vâlci, în Februarie 1909. Văleni-de-Munte, 1909. 20 p. (Biblioteca Naționalistă 12) Tip. „Neamul Românesc“. 22×13 — II 13293.

100 de ani dela nașterea lui Cuza Vodă. Cuvântare comemorativă ținută la Ateneul Român în ziua de 2 Aprilie 1920. București, 1920. 56 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×9—I 56401.

Un martor străin al păcatelor noastre, călătorul frances C. le Cler din 1860. Conferință ținută la Galați în ziua de 9 Noembrie, 1908. Vălenii-de-Munte, 1908. 16 p. (Biblioteca Naționalistă 2) Tip. „Neamul Românesc“. 21×13 — II 12018.

Unirea Principatelor (1859), povestită Românilor cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani dela întemeerea Statului român, din însărcinarea secțiunii Iași a Ligei Culturale. Vălenii-de-Munte, 1909. 120 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17×10 — I 12331.

Scrisori și alte acte privitoare la Unirea Principatelor, tipărite în amintirea semi-centenarului din 1909. București, 1910. 104 p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor vol. XVIII 2) Tip. „I. V. Socec“. 24×17 — II 101631.

Politica Austriei față de Unire. I Înainte de conferințele din Paris. București, 1912. 30 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIV, Memoriile secțiunii istorice 14). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 28422.

Cuvântare ținută la serbarea zilei de 24 Ianuarie a Ligei Culturale secția București, Vălenii-de-Munte, 1914. 15 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 35973.

Câteva lămuriri nouă cu privire la Istoria Românilor, [o carte francesă de propagandă pentru candidatura Vogoridi (1857: Un mols en Moldavie de V. Dozé, Părerii despre viitorul Principatelor.

William N. Senior, La Turquie contemporaine 1876]. București, 1915. 28 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 16) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 40553.

Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor. Conferință ținută la Liga Culturală în ziua de 27 Februarie 1915. București, 1915. 34 p. Ed. „Liگی pentru unitatea culturală a tuturor Românilor“. 20×13 — II 41338.

Spiritul public și literatura în epoca Unirii. Conferință ținută în ziua de 24 Ianuarie 1915 la serbarea școlară dela Teatrul Național. București, 1915. 31 p. (Din publicațiile Cassei Școalelor) Tip. „Ion C. Văcărescu“. 20×13 — II 41422.

24 Ianuarie 1916. Conferință ținută la Ateneul Român pentru Societatea ortodoxă națională a femeilor române. București, 1916. 34 p. Ed. „Pavel Suru“ Tip. „Neamul Românesc“. 19×13 — I 48369.

Un colaborator francez al Unirii Principatelor : Paul Bataillard. București, 1923. 14 p. (Academia Română. Seria III. Tomul I. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 72045.

DOMNIA REGELUI CAROL I

- Correspondance diplomatique roumaine sous le roi Charles I-er (1866—1880)** publiée sous les auspices du Ministère des Affaires Etrangères de Roumanie. Paris, 1923. XXXIX + 351 p. Ed. „Gamber“. 24×17 — II 74846.
- Opera de istoric a Regelui Carol.** București, 1914. 10 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 40538.
- Pagini loiale despre Regele Carol.** Vălenii-de-Munte, 1914. 109 [-111] p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 39170.
- Politica externă a Regelui Carol I.** Lecții ținute la Universitatea din București. București, 1916. 311 [-313] p. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Carol Göbl“. 21×14 — II 53466.
- Politica externă a Regelui Carol I.** Lecții ținute la Universitatea din București. [1914—1915]. Ediția a II-a. București, 1913. 324 p. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Lucafăru“. 21×14 — II 71002.
- Zece Maiu.** Conferință ținută la serbarea școlară din 10 Maiu 1898. București, 1898. 23 p. Ed. Ministerului de Instrucție publică. Tip. „I. V. Socec“. 18×12 — I 101929.
- La Russie en Orient de 1875 à 1878.** D'après les confessions de M. Nélidov. Bucarest, 1916. 24 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“. III n-os 6—8 juin-août 1916). Tip. „Neamul Românesc“. 23×16 — II 48098.
- Informații germane despre România și Basarabia pela 1870.** București, 1927. 11 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VII. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 87917.
- Trecutul unei reședinți regale.** Resumatul unei conferințe ținute pentru secția din Sinaia a „Ligei Culturale“ la 26 Decembrie 1908. Vălenii-de-Munte, 1908. 16 p. (Biblioteca Naționalistă 6). Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 12022.

RĂZBOIUL PENTRU NEATÂRNARE 1877—1878

Războiul pentru independența României. Acțiuni diplomatice și stări de spirit. București, 1927. 243 + XII pl. (Academia Română). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 92084.

Războiul de Independență 1877—8. Cursuri ținute la Universitatea Populară din Vălenii-de-Munte. [Vălenii-de-Munte, 1927] 11 p. (Biblioteca de vulgarizare „Cuvântul“, No. 2). Tip. „Datina Românească“. 24×17 — II 92089.

La guerre de 1877—78 nouvelles informations Etat d'esprit des Belligérants. 1928. p. 81—102 (Revue d'histoire Moderne, No. 14. Mars-Avril 1928).

Informațiuni spaniole despre războiul nostru pentru independență. București, 1928. 13 p. + XXIII pl. (Academia Română. Seria III. Tomul VIII. Memoriile secțiunii istorice 15). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 92136.

Ploieștii în războiul de independență. Conferință ținută la Ploiești în Ianuar 1928. Ploiești, 1928. 12 p. Ed. Primăriei de Ploiești. Tip. „Datina Românească“. 25×19 — II 92375.

RĂZBOIUL BALCANIC 1913

Acțiunea militară a României. În Bulgaria cu ostașii noștri. Vălenii-de-Munte, 1913. 254 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 34140.

Acțiunea militară a României. În Bulgaria cu ostașii noștri. Ediția a II-a revăzută și adăugită. București, 1914. 293 p. Tip. „Socec & Co.“. 22×14 — II 105441.

DOMNIA REGELUI FERDINAND

Regele Ferdinand, cu prilejul încoronării, București, 1923. 108 p. + 6 pl. Tip. „Cartea Românească“. 31×23.

Regina Maria, cu prilejul încoronării, București, 1923. 92 p. + 6 pl. Tip. „Cartea Românească“. 31×23 — III 96319.

RĂZBOIUL 1916—1918.

Războiul nostru în note zilnice.

Vol. I: 1914—1916. [1921]. 371 [-380] p.

Vol. II: 1916—1917. [1922]. 378 [-384] p.

Vol. III: 1917—1918. [1923]. 362 [-364] p. Craiova, „Ramuri“. 21×16 — II 101349.

Cuvântare pentru aniversarea intrării în războiu, ținută la Cernăuți în ziua de 28 August 1919. București, 1919. 34 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×10.

Memorii, însemnări zilnice (Maiu 1917-Martie 1920) Războiul național. Lupta pentru o nouă viață politică. București, 1931. vol. I: 368 [-372] p. vol. II: 375 p. Ed. „Națională S. Ciornei“, Tip. „Caragiale“. 20×15. — II 105525.

UNITATEA NAȚIONALĂ

Droits des Roumains sur leur territoire national unitaire. Discours prononcé au nom de l'Académie Roumaine, le soir du 31 mai 1919. Bucarest, 1919. 33 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 54149.

Drepturile Românilor asupra teritoriului lor național unitar. Cuvântare ținută în numele Academiei Române în seara de 31 Maiu 1919. București, 1919. 20 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 54150.

DOMNIA REGELUI CAROL II

Printul Carol, mărturii pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă. Iași, 1918. 43 [-46] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc”. 16×12 — I 61330.

Alegerea M. S. Regelui Carol II. Discursurile președintelui partidului Național. București, 1930. 13 p. (Cercul de studii al partidului național No. 1). Tip. „Tiparul Românesc”. 20×12 — II 101102.

ROMÂNII DE PESTE HOTARE

ROMÂNII DIN UKRAINA

Ucraina Moldovenească, cu 1 facsimile. București, 1913. 14 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 12). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 33057.

Românii de peste Nistru. Lămuriri pentru a-i ajuta în lupta lor. Iași, 1918. 47 p. Tip. ziarului „Neamul Românesc“. 17×12.

Les Roumains au—delà du Dniester pour éclairer le sens de la „République moldave“ des Soviets russes. Articles publiés dans le journal „Neamul Românesc“ en 1918. Traduits par M-lle Alexandrine Dimitrescu et reproduits textuellement, Paris, 1925. 39 p. Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 20×13 — I 82057.

ROMÂNII DIN BULGARIA

Două conferințe: 1 Românii pe malul drept al Dunării, 2. Muncă, lucru, plăcere?, ținute la Constanța și Galați în Octombrie 1927. [Vălenii-de-Munte, 1927]. 16 p. (Biblioteca de vulgarizare a Fundației culturale din Vălenii-de-Munte „Cuvântul“, No. 6). Tip. „Datina Românească“. 24×16 — II 92092.

ROMÂNII DIN MACEDONIA

Histoire des Roumains de la Peninsule des Balcans, (Albanie, Macédoine, Epire, Thessalie, etc.) Publiée par la Société des Macedo-Roumains de Bucarest, Bucarest, 1919. III p. + 1 hartă + 64 [-66] p. + tablă. (Publications de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale). Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14 — II 52353.

Istoria Românilor din peninsula Balcanică. (Albania, Macedonia, Epir, Tesalia, etc). București, 1919. 75 p. + o hartă. Tip. „Cultura Neamului Românesc”. 21 × 14 — II 52354 (Ediție românească publicată din indemnul și cu cheltuiala d-lui Matei Gherassy).

ROMÂNII DIN AMERICA

America și Români din America. Note de drum și conferințe. Vălenii-de-Munte, 1930. 234 [-238] p. × 12 pl. Tip. „Datina Românească”. 21 × 14 — II 103449.

CAPITOLUL III

RAPORTURILE ROMANIEI
CU ALTE ȚĂRI

ROLUL ROMÂNIEI IN ISTORIA UNIVERSALĂ

STUDII DE SINTESĂ

Trei lecții de istorie despre însemnătatea Românilor în istoria universală, ținute pentru A. S. R. Principele Carol la deschiderea cursurilor de vară din Vălenii-de-Munte. Vălenii-de-Munte, 1912. 49. p. Tip. „Neamul Românesc“. 19×12 — I 28032.

GENERALITĂȚI

Vecinii noștri, conferință ținută la Botoșani, în ziua de 11 Novembre 1908. Vălenii-de-Munte, 1908. 14 p. (Biblioteca Naționalistă No. 3). Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 12019.

Români și străini. Idei din conferința ținută în ziua de 8 Decembre 1909. Vălenii-de-Munte, 1909. 15 p. Tip. „Neamul Românesc“.

România, vecinii săi și chestiunea Orientului. Vălenii-de-Munte, 1912. 32 p. Ed. Soc. „Neamul Românesc“. 20×13.

Relations des Roumains avec les Alliés. (Traduction de Fr. Lebrun) Jassy, 1917. 46 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17×13.

ROMÂNIA ȘI LATINITATEA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Relations latines de la famille royale roumaine. Quelques notes. généalogiques. Jassy, 1917. 10 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“ III, n-os 1—6). Imprimerie de l'Etat. 24×16.

Le rôle des Roumains dans la latinité. Conférence faite à l'Académie Roumaine le 12 Juin, à l'occasion de la reception des

membres de la Mission universitaire française élus membres d'honneur de l'Académie. Bucarest, 1919. 21. p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 17×12 — I 54173.

I Romeni nella latinità. Roma, 1920. 17 p. („Romania“ Rassegna degli interessi italo-romeni“) Tip. Dell. „Unione editrice“. 22×15 — II 61987.

Les latins d'Orient conférences données en janvier 1921 au Collège de France. [Paris, 1921]. 51 p. + 1 pl. Tip. „Dubois et Bauer“, Paris. 19×12 — I 61467.

As vias de penetração da latinidade no sueste de Europa e em especial na România. Conferencia realizada na sociedade de geografia de Lisboa. Lisboa, 1928. 12. Tip. „Celestino da Luz“. 22×17 — II 92378.

RELAȚIILE CU ORIENTUL

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Les Roumains et les nouvel état de choses en Orient. [Vălenii-de-Munte], 1912. 19 p. Tip. „Neamul Românesc“. 19×13—I 29707.

Sârbi, Bulgari și Români în Peninsula Balcanică în evul mediu cu 2 figuri în text. București, 1915. 19 p. (Academia Română. Analele Academiei Române, Seria II Tomul XXXVIII Memoriile secțiunii istorice 6) Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 44860.

Românii și Slavii. Românii și Ungurii. Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei Sud-orientale. București, 1922. 56 p. Ed. Institutului sud-est-european. 21×14 — II 66893.

Choses d'Orient et de Roumanie. Conférences données aux Universités de Varsavie, de Wilno, de Poznan, de Cracovie et de Lwów. Bucarest—Paris, 1924. 92 [-95] p. „Suru et Gamber“ Tip. „Lupta“. 21×13 — II 79403.

ALBANIA

STUDII DE SINTESĂ

Albania și România. Lecție de deschidere ținută în București la Institutul pentru studiul Europei sud-ostice în ziua de 31 Ianuar 1915. Vălenii-de-Munte, 1915. 15 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 48443.

ANGLIA

STUDII DE SINTESĂ

Histoire des relations Anglo-Roumaines Jassy, 1917. 173 p.
Ed. „Neamul Românesc“, Tip. „Progresul“. 16×12 — I 66266.

A history of Anglo-Roumanian relations. English translation
printed by the „Societate anglo-română“ with a preface by R. W.
Seton Watson. Bucharest, 1931. 126 p. Tip. „Oltenia“. 23×16.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Les premières relations entre l'Angleterre et les pays rou-
mains du Danube (1427 à 1611). Paris, 1913. p. 559—580.
(Mélange d'histoire offerts a M. Charles Bémont par ses amis
et ses élèves a l'occasion de la vingt-cinquième année de son
enseignement a l'école pratique des Hautes études) „Felix
Alcan“. 23×16 — II 35113.

AUSTRIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791 cu 7
stampe. București, 1911. 65 p. (Academia Română. Analele Aca-
demiei Române. Seria II. Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice
8). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 22943.

Politica Austriei față de Unire. I. Înainte de conferințele din Paris.
București, 1912. 30 p. (Academia Română. Analele Academiei
Române, Seria II, Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 14). Tip.
„Carol Göbl“. 27×21 — II 28422,

CEHOSLOVACIA

STUDII DE SINTESĂ

Roumains et Tchecoslovaques. Résumé de trois conférences
faites à l'Université de Prague en 1923. Praha, 1924. 29 p.
+ 8 pl. Ed. „Orbis“. Tip. „Politika“ Praha. 17×12 — I 73792.

FRANȚA

STUDII DE SINTESĂ

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Jassy, 1917. 198 + II p. Tip. „Progresul“. 16×12.

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Préface de M. Charles Bémont. Paris, 1919. XIII + 282 p. Ed. „Payot & Cie“, Tip. „Lafolleye“. 18×12 — I 51951.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor. Conferință ținută la Liga Culturală în ziua de 27 Februarie 1915. București, 1915. 34 p. Ed. „Liga pentru Unitatea culturală a tuturor Românilor“. 20×13 — II 41338.

Din relațiile franco române : un scriitor francez despre Români și un scriitor român în Franța : Elias Régnault și Grigores Gănescu. București, 1920. 22 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIX. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 58366.

Un colaborator francez al unirii Principatelor Paul Bataillard București, 1923. 14 p. (Academia Română Analele Academiei Române. Seria III Tomul I. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II72045.

Relations Franco-Roumaines. Paris, 1925. p. 11—13 (L'illustration Economique et financière numero special. La Roumanie). 30×20 — III 78917.

L'Oeuvre de la mission française à Iassy. Bucarest, 1930 p. 49 — 50 (Extrait de l'Homage à M. De Saint-Aulaire) Imp. „Socec“. 24×17 — II 101488.

GRECIA

STUDII DE SINTESĂ

Roumains et Grecs au cours des siècles à l'occasion des mariages princiers de MDCCCXXI. Români și Grecii de-a lungul veacurilor cu prilejul îndoitelor nunți princiere din MDCCCXXI. București, 1921. 55 p. + 20 pl. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24×16 — II 59856.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

I. Les bases nécessaires d'une nouvelle histoire du moyen-âge.

II. La survivance byzantine dans les pays roumains. Deux communications faites le 7 et 8 avril 1913, au troisième congrès international d'études historiques à Londres, Bucarest, 1913 49 [-51] p. H. Champion-Paris. Ed. du Ministère de l'Instruction publique. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17 — II 32126.

Nouvelles notes sur les relations entre Roumains et Grecs.

Bucarest, 1921. 14 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“ VIII — ème année n-os 1—3, 1921). Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24×16 — II 59918.

ITALIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia. București, 1910. 26 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 2). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 20410.

Două tradiții istorice în Balcani: a Italiei și a Românilor.

București, 1913. 16 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 15). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 33059.

Venezia în Marea Neagră.

I. Dobrotici 28 p.

II. Legăturile cu Turcii și cu creștinii din Balcani dela lupta dela Cosova până la cea dela Nicopole. (1389—1396.) 48 p.

III. Originea legăturilor cu Ștefan cel Mare și mediul politic al desvoltării lor. 76 p. București, 1914. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI—XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 30, 31, și 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 37452.

Venezia ed i paesi romeni del Danubio fino al 1600. Venezia, 1915. p. 291—312. Tip. „C. Ferrari“. 27×19 — II 66545.

Raguse et les Roumains. Bucarest, 1923. 12. p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 31×22 — III 72183,

Rapporti politici tra l'Italia e la Romania. (Appunti). Napoli, 1923. 5 p. (Extras din Pubblicazioni dell' „Istituto per l'Europa orientale“ Roma Seconda serie, Politica. Storia-Economia IV). Tip. „Riccardo Garroni“, Roma, 25×18 — II 73395.

I Genovezi nel Mar Nero. Genova, 1925. 4 p. (Estratto dal Bollettino Municipale „Il Comune di Genova“ No. 6 Giugno 1925) Tip. „Fratelli Pagano“. 31×22. — III 80128.

Conferenze italiane sulla nazione romena. Milano, 1927. 55 p. + 10 pl. Ed. „Ulrico Hoepli“ Tip. „Datina Românească“. 23×15 II 88027.

Le relazioni italo romene. Conferenza tenuta dal prof. Nicolò Iorga sotto gli auspici della Camera di Commercio italo-romeno di Milano il 13 Marzo 1927. Milano, 1927. 15 p. Tip. „Combi“. 21×15.

L'Italia vista da un romeno. Prefazione di Giulio Bertoni [Trad. Nella Collini și Nico Ferrini. Collazionò il testo: Alfio Berretta] Milano, 1930. 382 [-386] p. Edizione „La Spiga“. 19×13—I 103174.

JUGOSLAVIA

STUDII DE SINTESĂ

Relations entre Serbes et Roumains. Communication faite le 10 Novembre à l'Académie royale serbe. Vălenii-de-Munte, 1913. 27 p. Tip. „Neamul Romănesc“. 20×14 — II 33841.

Relations entre Serbes et Roumains à l'occasion du mariage de la Princesse Marie et du roi Alexandre. Relații între Sirbi și Români cu ocazia nunții Domniței Mărioara cu Regele Alexandru. București, 1922. 50 [-53] p. + 11 pl. Tip. „Cultura Neamului Romănesc“. 23×15 — II 69033.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

La cloche de Carageorges destinée à la chapelle de Topola (découverte à Craiova). Vălenii-de-Munte, 1913. 11 p. Tip. „Neamul Romănesc“. 20×14 — II 33840.

Clopotul dăruit de Carageorghe întemeietorul Serbiei bisericii satului Topola (1811) București, 1913. 8 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 9). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 37448.

Oltenia și Serbia. Conferință ținută la Craiova în ziua de 22 Noiembrie 1915 în folosul refugiaților Sirbi. Vălenii-de-Munte, 1915. 31 p. Tip. „Neamul Romănesc“. 21×14 — II 44251.

Din legăturile noastre cu Sirbii. Corespondența românească a voevozilor din Cladova. București, 1915. 15 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 8). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 40541.

POLONIA

STUDII DE SINTESĂ

Polonais et roumains. Relations politiques économiques et culturelles. Bucarest, 1921. 95 [-99] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 23×17 — II 61664.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Relațiile comerciale ale Țerilor noastre cu Lembergul. Regeste și documente din Arhivele orașului Lemberg. Partea I. București, 1900. 113 p. Tip. „Marinescu & Șerban“. 24×17 — II 101633.

Choses d'orient et de Roumanie. conférences données aux Universités, de Varsovie, de Wilno, de Poznan, de Cracovie et de Lwow. Bucarest-Paris, 1924. 92 [-95] p. Ed. „Suru et Gamber“, Tip. „Lupta“. 21×14 — II 79403.

Note Polone. București, 1924. 58 [-61] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×13.

Note Polone. București, 1924. 18 p. + IV pl. (Academia Română. Seria III, Tomul III, Memoriile secțiunii istorice 11) Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 76713.

RUSIA

STUDII DE SINTESĂ

Histoire des relations Russo-Roumains. Iassy, 1917. 368 p. Ed. „Neamul Românesc“, Tip. „Progresul“. 16×12 — I 61337.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Legăturile românilor cu Rușii apuseni și cu teritoriul zis „Ucrainian“. București, 1916. 61 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIII, Memoriile secțiunii Istorice 16). Tip. „Carol Göbl“. 26×21 — II 48130.

La Russie en Orient de 1875 à 1878. D'après les confession de M. Nélidov. Bucarest, 1916. 24 p. (Extrait du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale“ III, n-os 6—8 June-août 1916) Tip. „Neamul Românesc“. 23×16. — II 48098.

Oaspeți ruși în Moldova și oaspeți moldoveni în Moscovia. Câteva note. Iași, 1918. [3 f.] (Din „Neamul Românesc“ an. XIII, No 67). Tip. „Progresul“. 17×10.

SUEDIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Storia del Soggiorno di Carlo XII in Turchia scritta dal suo primo interprete Alessandro Amira. Bucarest, 1905. 98 p. Tip. „I. V. Socecă“. 24×16 — II 101573.

Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țerile noastre (1709—1714). Cu 4 stampe București, 1910. 57 p. (Academia Română. Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 20411.

Un ofițer român în oastea lui Carol al XII-lea câteva note. București, 1912. 5 p. + 1 pl. (Academia Română. Analele Academiei Române, Seria II, Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 15). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 28423.

En grekisk krönika om karl XII: S. virtelsei Bender (Afenduli). [1912] p. 192—205. 23×15 — II 27634.

Karl XII och Rumänien. [Tradus de Consulul General Const. I. Karadja. 1929. 6 p. 21×10 — II 96967. [Publicat în „Svenska Dagbladet“, 12 Mai 1929].

TURCIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Quelques mots sur les relations entre les Roumains et le peuple turc. Conférence faite aux hôtes universitaires turcs à l'Université de Bucarest le 6/19 mai 1914. Bucarest, 1914. 24 p. Tip. „Minerva“. 17×10 — I 37866.

UNGARIA

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Francisc Rokoczy al II-lea invietorul conștiinței naționale ungurești, și României. București, 1910. 33 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 20409.

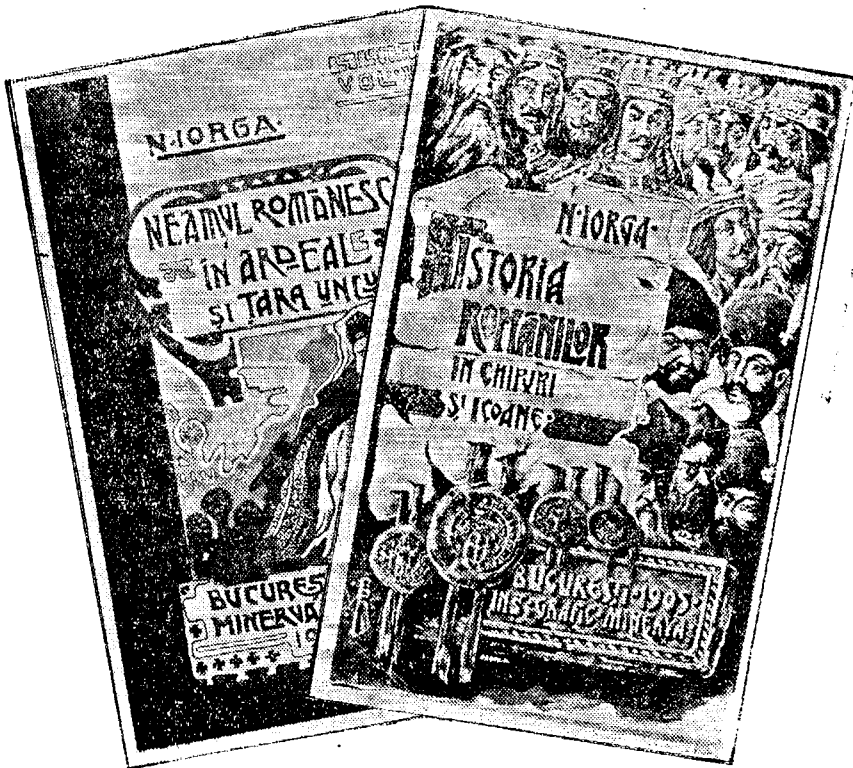
României și Sârbiei. României și Ungurii. Două conferințe ale Institutului pentru studiul Europei sud-orientale. București, 1922. 56 p. Ed. „Institutului Sud-est-european“. 21×14 — II 66893.

ARMENIA

STUDII DE SINTESĂ

Armenii și Români: o paralelă istorică. București, 1913. 38 p.
(Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21— II 33060.

I. Patru conferințe despre Armenia ținute la Teatrul Național din București; II. Les Arméniens de Roumanie, conférence donnée a l'Union arménienne de Paris. București, 1929. 95 p.
Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 96917.

CAPITOLUL IV

MATERII INRUDITE CU ISTORIA

ISTORIA ARMATEI

STUDII DE SINTESĂ

Istoria Armatei românești.

Vol. I până la 1599. Vălenii-de-Munte, 1910. 428 p. Ed. Tip. „Neamul Românesc”. 20×13.

Vol. II (de la 1599 până în zilele noastre). București, 1919. 224 p. Tip. „Cultura Națională”. 21×14 — II 31008.

Istoria Armatei românești. Ediția a II-a.

Vol. I (până la 1599). 1929. 383 p.

Vol. II (de la 1599 până în zilele noastre) 1930. 256 p. București. Ed. „Ministerului de Război”. Tip. „Datina Românească”. 21×14 — II 101156.

ISTORIA BISERICII

DOCUMENTE

Socotelile Bistriței (Ardeal). II. Acte relative la istoria cultului catolic in principate. Propaganda catolică până la 1500. București, 1901. XLIX+536 p. (Studii și Documente privitoare la Istoria Românilor. Vol. I—II). Ed. „Ministerului de Instrucțiune“. Tip. „I. V. Socec“. 24×17 — II 101631.

Inscripții din bisericile României, adunate, adnotate și publicate. Fascicola I Nr. 1—764. 1905. VIII+374 p. Volumul II cuprinzând 1079 nr. 1908. 381 p. București, Ed. „Minerva“. 24×16 — II 1209.

Inscripții și însemnări din bisericile lașului, oferit gratuit bisericilor ieșene. București, 1907. 90 p. Tip. „Socec & Comp“. 23×16 — II 8557.

STUDII DE SINTESA

Istoria bisericii românești și a vieții religioase a Românilor.
Vol. I: 1908. VII+431 p.
Vol. II: 1909. 2 f.+479 p. Vălenii-de-Munte. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 12001.

Istoria bisericii românești și a vieții religioase a Românilor.
Ediția a II-a revăzută și adăugită.
Vol I. 1928 [pe copertă 1929]. 432 p. București. Ed. Ministerului de Culte. Tip. „Datina Românească“. 22×14.

Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688. București, 1904. VIII+243 p. „Socec“. 24×16 — II 104631.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

*

Sute și preoți din Ardeal. București, 1902. V+349 p. Tip. „Carol Găbl“. 18×12 — I 10236.

Sate și Mănăstiri din România. București, 1905. VIII+370 p. Ed. „Minerva”. 19×12 — I 102006.

Tulburările bisericești și politicianismul (1909—1911), o cuvântare și articole. Vălenii-de-Munte, 1911. 151 p. Tip. „Neamul Românesc”. 17×11 — I 23818.

Să părăsim ortodoxia? Conferință ținută la Teatrul Național din Iași în ziua de 15 April 1912 în folosul Societății naționale ortodoxe a Doamnelor române. Vălenii-de-Munte, 1912. 34 p. Tip. „Neamul Românesc”. 19×12 — I 28031.

Fundațiunile Domnilor români în Epir. București, 1914. 35 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 23). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 37449.

Fundațiuni religioase ale Domnilor români în Orient. București, 1914. 18 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 22). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 40537.

Muntele Athos în legătură cu Țerile noastre, cu 1 stampă. București, 1914. 71 p.+1 stampă. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 14). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 36766.

Conspiratori și scandaluri bisericești, o interpelare în Cameră. (ședința dela 22 Ianuar). Vălenii-de-Munte, 1915. 31 p. Tip. „Neamul Românesc”. 21×14.

* *

Două contribuții la istoria bisericească a Românilor. București, 1916. 23 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 12). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 48127.

Les Origines des l'iconoclasme. Bucarest, 1924. 14 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historiques, Tome XI. Congrès de byzantinologie de Bucarest. Mémoires). Tip. „Cultura Națională”. 25×17.

L'Eglise autocéphale de Roumanie, ses origines et son rôle parmi les églises nationales d'Orient. 1926. (Extraite de L'Europe nouvelle).

Condițiile de politică generală în cari s'au întemeiat bisericile românești în securile XIV—XV. București, 1913. 25 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 14). Tip. „Carol Göbl”. 27×21 — II 33058.

- Patriarhul lui Alexandru cel Bun: cel dintâiu chip de domn român**, cu o stampă. București, 1913. 4 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 11). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 33056.
- Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul ca întemeietori ai Bisericii Românilor din Ardeal**. București, 1904. 48 p. Ed. „Minerva“. 17×11 — I 101871.
- Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mitropolia Ardealului**. București, 1904. 35 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101724.
- O alegere de episcopi moldoveni în 1557—58**. Retipărire din „Răvașul“. Cluj, 1907. 8 p. Tip. „Carmen“. 22×14.
- Nichifor Dascălul Exarh Patriarh și legăturile lui cu Țările noastre. 1580—1599**. București, 1905. 18 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVII. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101726.
- Vasile Lupu ca următor al împăraților de Răsărit în tutelarea Patriarhiei de Constantinopol și a bisericii ortodoxe**. București, 1913. 30 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 8). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 37447.
- Câteva știri nouă relative la legăturile noastre cu biserica constantinopolitană în a doua jumătate a secolului al XVII-lea**. București, 1915. 20 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 48126.
- Procesele călugărilor dela Sântilie și Gheorghe pisarul leșesc**. București, 1925. 24 p. (Academia Română. Seria III. Tomul IV. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 81578.
- Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Venianim Costachi (1760—1846)**. București, 1904. 79 p. (Biblioteca populară Minerva No. 23). Ed. „Mineva“. 12×8 — I 66215.
- Două plângeri ale episcopului de Râmnic, Galaction (1821)**. București, 1913. 6 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 31144.
- Ceva despre episcopul maramurășan Iosif Stoica. Câteva fragmente cu 3 stampe**. București, 1913. 14 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 34769.

VIAȚĂ MĂNĂSTIREASCĂ

Două biblioteci de mănăstiri Ghighiu și Argeș, întâia astăzi la Academia Română. Catalog și extrase. București, 1904. 62 p. Ed. „Minerva“. 17×11 — II 10885.

Două inscripții nouă găsite la Mănăstirea Bistrița (Neamț). București, 1913. 5 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 13). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 40536.

Mănăstirea Hurezului. Desvoltarea și viața ei. Vălenii-de-Munte, 1912. 77 [-79] p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 28121. [E prefata la „Studii și documente“ vol. XV și pisanile publicate în Inscripțiile din bisericile României controlate și adause].

Hirtii din arhiva mănăstirii Hurezului, precum și din a protopopiei Argeșului, din a boierilor Brincoveni, și a altor neamuri găsite în casele proprietății din Brincoveni, și publicate cu o introducere, note și indice. București, 1907. XLV+386 p. (Studii și documente cu privire la Istoria Românilor, vol. XIV). Tip. „I. V. Socecă“. 24×17 — II 101631.

Mănăstirea Neamțului. Viața călugărească și muncă pentru cultură. Vălenii-de-Munte, 1912. 89 [-91] p. Tip. „Neamul Românesc“. 19×12 — I 27317.

Mănăstirea Neamțului. Viață călugărească și muncă pentru cultură. Ediția III-a. Monastirea Neamțului, 1925. 104 p. Ed. Tip. „Mănăstirea Neamțului“. 16×12 — I 82182.

Contribuții la istoria bisericii noastre. I Despre Mănăstirea Neamțului. II Bălinești. București, 1912. 35 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 25740.

Ștefan-cel-Mare și Mănăstirea Neamțului. București, 1910. 14 p. (Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice. Anul III. Nr. 3, Fasc. 11). Tip. „Carol Göbl“. 33×23 — III 23037.

Câteva indicații asupra mănăstirii Snagovul. Vălenii-de-Munte, 1926. 19 p.+2 pl. (Comisia Monumentelor istorice). Tip. „Datina Românească“. 20×13 — I 88415.

Mănăstirea din Vălenii-de-Munte. Craiova, 1925. 8 p.+1pl. (Extras din Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice). „Ramuri“. 32×24 — III 80127.

ISTORIA COMERȚULUI

DOCUMENTE

Relațiile comerciale ale Țărilor noastre cu Lembergul. Regeste și documente din Archivele orașului Lemberg. Partea I. București, 1900. 113 p. Tip. „Marinescu & Șerban“. 24×17 — II 101633.

Scrisori de negustori tipărite pentru Sfatul Negustoresc, cu o prefață. București, 1925. XIV + 223 p. Tip. „Datina Românească“. 19×12 — I 82066.

STUDII DE SINTESĂ

Istoria Comerțului românesc. Drumuri, mărfuri, negustori și orașe. Lucrare scrisă din inițiativa și cu sprijinul D-lui Dimitrie Hagi-Tudoracky.

Vol. I până la 1700. Vălenii-de-Munte, 1915. 359 p. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17 — II 92073.

Istoria Comerțului românesc. Lucrare scrisă din inițiativa Camerei de Comerț din București și cu sprijinul Sfatului negustoresc din România.

Vol. I. Epoca veche. 327 p.

Vol. II. Epoca mai nouă. 210 p. București, 1925 „Tiparul Românesc“. 24×17 — II 92069 [Vol. I ediția a II-a]

Negoțul și Meșteșugurile în trecutul românesc. (Formând volumul III din „Istoria Românilor în chipuri și icoane“). București, 1906. 263 p. „Minerva“. 18×12 — I 760.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Câteva știri nouă despre comerțul nostru în veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea. București, 1915. 17 p (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 11). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 41598.

Schimbarea de direcție și caracter a comerțului românesc în secolul XIX-lea. Conferință ținută la Corpul Absolvenților Școlilor Superioare de Comerț. București, 1921. 30 p. (Cercul de Studii Comerciale). Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24×16 — II 64017.

Autonomia Comerțului. Conferință ținută în ziua de 29 Ianuarie 1928. București, 1928. 26 p. (Biblioteca Cercului de Studii al „Sfatului Negustoresc“ central No. 1). „Tiparul Românesc“. 19×13 — I 91706.

Drumurile de comerț creatoare ale Statelor românești. București, 1928. 18 p. (Institutul economic românesc). Tip. „Cartea Românească“. 23×16 — II 92374.

ISTORIA COMERȚULUI SUD-EST-EUROPEAN

DOCUMENTE

Relațiile comerciale ale Țerilor noastre cu Lembergul. Regeste și documente din Archivele orașului Lemberg. Partea I. București, 1900. 113 p. Tip. „Marinescu & Șerban“. 24×17. — II 101633.

STUDII DE SINTESĂ

Points de vue sur l'histoire du Commerce de l'Orient au moyen-âge. Conférences données a la Sorbonne. Paris, 1924. 111 p. „J. Gamber“. Tip. „Datina Românească“ 21×14 — II 81928

Points de vue sur l'histoire du Commerce de l'Orient à l'époque moderne. Conférences données en Sorbonne. Paris, 1925. 120 [-123] p. + 1 tablă. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 81927.

ISTORIA INDUSTRIEI

DOCUMENTE

Scrisori și zapise de meșteri români publicate pentru Societatea Națională de Credit industrial. București, 1926. VIII + 143 p. Tip. „Datina Românească”. 21×14 — II 88305.

STUDII DE SINTESĂ

Istoria industriilor la Români, publicație pentru „Societatea națională de credit industrial”. București, 1927. 224 [-226] p. Tip. „Datina Românească” 24×17 — II 87936.

Negoțul și Meșteșugurile în trecutul românesc, formând volumul III din „Istoria românilor în chipuri și icoane”. București, 1906. 263 p. „Minerva”. 18×12 — I 760.

MANUALE DIDACTICE

Cartea de cetire pentru meseriașul și lucrătorul român, alcătuită pentru Societatea națională de Credit Industrial. București, 1927. 455 p. + 17 pl. Tip. „Datina Românească”, 21×15—II 88303.

Ce poate ajunge un meseriaș român. [Vălenii-de-Munte, 1931]. 104 p. + 10 pl. (Biblioteca Muncii. Cultură generală). (Ministerul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor sociale. Meserii și învățământ muncitoresc). Ed. Ministerului Muncii. Tip. „Datina Românească”. 21×14.

Două Conferințe: 1 Români pe malul drept al Dunării. 2 Muncă lucru plăcere? ținute la Constanța și Galați în Octombrie 1927, [Vălenii-de-Munte, 1927] 16 p. (Biblioteca de vulgarizare „Cuvântul” No. 6). Tip. „Datina Românească” 24×16 — II 92092.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Două cuvântări în chestia muncitorilor, ședințele Camerei dela 16 și 17 Decembrie 1909. În chestia agitațiilor evreiești, ședința dela 28 Decembrie. Vălenii-de-Munte, 1910. 70 p. Tip „Neamul Românesc“. 17×10 — I 18409.

Introducerea științelor în învățămîntul românesc. Conferință ținută la Teatrul Național din București la Festivalul Societății Studenților în științe (1 April 1919). București, 1919. 34 p. (Biblioteca Societății Studenților facultății de științe No. 1). Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 19×12.

Pentru sufletele celor cari muncesc. Conferință ținută lucrătorilor și lucrătoarelor dela Fabrica de chibrituri în ziua de 1-iu Maiu (Serbătoarea Muncii). București, 1919. 35 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14 — II 53560.

Reșița înaintea Camerei. Cuvântare ținută în ședința Camerei dela 14 Iulie 1921. București, 1921. 19 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 17×11 — I 61352.

Școală și Industrie, [originea, dezvoltarea și decăderea școlii naționale ; **Criza petrolului**]. Două conferințe ținute la Sibiu și Moreni în 1927. [Vălenii-de-Munte, 1927]. 15 p. (Biblioteca de vulgarizare a Fundației „Cuvântul“ din Vălenii-de-Munte No. 7). Tip. „Datina Românească“. 24×16. — II 92091.

NOTE DE DRUM

ROMÂNIA

Sate și preoți din Ardeal. București, 1902. V + 349 p. Tip. „Carol Göbl. 18×12 — I 102036.

Drumuri și orașe din România. București, 1904. VI + 291 p. + 4 pl. Tip. „Minerva“. 19×13 — I 102007.

Drumuri și orașe din România. Ediția a II-a. București, [1916]. 236 p. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „D. C. Ionescu“. 23×15 — II 48245.

Sate și Mănăstiri din România. București, 1905. VIII + 370 p. Ed. „Minerva“. 19×12 — I 102006.

Conferință ținută la șezătoarea literară-naționalistă în Alexandria, Duminică 7 Maiu 1906, și împrejurimilor. Alexandria, 1906. 25 p. (În folosul cercului de citire al Tinerimei din Alexandria). Tip. „Alexandri“, Anghel N. Vasilescu. 20×13 — I 6418.

Țara Românilor, I România, 1. Județul Prahova. Vălenii-de-Munte, 1910. 117 [-119] + 18 p. + 1 hartă. Tip. „Neamul Românesc“ 19×13 — I 21792.

În Ardealul anului încoronării. București, 1923. 136 [-139] p. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „Lupta“. 18×12 — I 66361.

Trei zile în Basarabia. București, 1926. 20 p. Tip. „Lupta“. 21×14 — II 88304.

ALTE ȚĂRI

Amintiri din Italia — Giosuè Carducci. București, 1895. 263 p. Ed. „H. Steinberg“. 19×12 — I 102046.

Pe drumuri depărtate (Note de călătorie). București, 1904. 225 p. Ed. „Minerva“. 19×12 — I 102037.

Prin Bulgaria la Constantinopol cu ilustrații de pictorul Stoica. București, 1907. 282 + II p. „Minerva“. 19×13 — I 6221.

Note de drum. Prin Germania : La Colonia. Spre Bruxelles. Prin Franța de Nord la Calais. Rînduri din Anglia : Oxford, Windsor. Prin Versailles. [Vălenii-de-Munte], 1913. 100 p. Tip. „Neamul Românesc“ 21×14 — II 34139.

In Franța, Drumuri ale unui istoric cu 53 de vechi gravuri. București, 1921. 175 p. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 24×16 — II 64003. [Pe copertă 1922].

Note polone. București, 1924. 58 [-61] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×13.

In Serbia de după războiu, cu 33 de schițe de pictorul Becu. Vălenii-de-Munte, [1927]. 51 [-53] p. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“. 25×20 — II 92011.

Citeva zile prin Spania. București, 1927. 171 p. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“. 23×15 — II 88039.

Țara latină cea mai depărtată din Europa : Portugalia. Note de drum și conferințe. Ilustrații de Becu. București, 1928. 156 [-159] p. + 18 pl. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“. 20×14 — II 92614.

Țeri Scandinave : Suedia și Norvegia. Note de drum și conferințe. București, 1929. 127 p. + 37 pl. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 96932.

America și Românii din America. Note de drum și conferințe. Vălenii-de-Munte, 1930. 234 [-238] I p. + 12 pl. Tip. „Datina Românească“ 21×13 — II 103349.

O mică țară latină Catalonia și expoziția din 1929. Note de drum și conferințe. București, 1930. 97 [-103] p. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“ 23×13 — II 103452.

L'Italia vista da un romeno. Prefazione di Giulio Bertoni. [Trad. Nella Collini și Nico Ferrini. Colazionò il testo : Alfio Berretta]. Milano, 1930. 382 [-386] p. Ed. „La Spiga“ 19×13 — I 103174.

Privești elveține. Vălenii-de-Munte, 1930. 11 [-13] p. Tip. „Datina Românească“. 23×16 — II 101407 [Extras din „Cuget Clar“].

CAPITOLUL V

LITERATURĂ ȘI ARTA

GENUL POETIC

VERSURI ORIGINALE

Poezii 1890—1893. București, 1893. 130 [-132] p. Tip. „Ig. Haimann“ 18×12 — I 75136.

Din opera poetică. Craiova, 1921. 422 [-431] p. Ed. și Tip. „Ramuri“. 22×16 — II 64136. [cuprinde și traduceri].

TRADUCERI

Din mijlocul luptei. Traduceri. Iași, 1918. 64 p. Tip. foi „Neamul Românesc“ 13×8 — I 61256.

Stîrbey (Nadeja B.) Raze de soare, istorioare. (Versuri traduse de N. Iorga). București, 1913. 95 p. + 10 pl. Tip. „Neamul Românesc“. 24×19 — II 32130 [cuprinde și proză].

EDITĂRI

Herodot, traducere românească publicată după manuscriptul găsit în mănăstirea Coșula. Vălenii-de-Munte, 1909. VII + 553 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 15026.

Eminescu (Mihail). Poezii. Ediție critică îngrijită de N. Iorga.
Vol. I. (1866—1879), 120 p.
Vol. II. (1880—1895), 132 p.
București, 1925. (Cartea Bună No. 1 și 2). Ed. „Ligii Culturale“.
Tip. „Datina Românească“, 13×9 — I 66219.

CUGETĂRI

Gânduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul. București, 1905. 236 p. Ed. și Tip. „Minerva“. 14×10 — I 875.

Cugetări. Vălenii-de-Munte, 1911. [pe copertă 1912]. 327 p. Ed. și Tip. „Neamul Românesc“. 13×8 — I 28164.

TRADUCERI

- Pilde filosofești din grecește.** Intâia ediție 1713, a treia, Iași, 1844. Vălenii-de-Munte, 1909. 29 p. (Înțelepciunea popoarelor No. 2). Ed. și Tip. „Neamul Românesc“. 17×5 — I 13110 [e fără autor, trecută cu autor în „Calendarul Neamul Românesc“].
- Maria (Regina României) O poveste dela Sfântul Munte.** Traducere din englezește. Iași, 1917. 28 p. „Imprimeria Statului“. 16×12.
- Maria (Regina României). Țara Mea.** Traducere din englezește. Vol. I. 68 p.
Vol. II. 114 p.
Iași, 1917. „Imprimeria Statului“. 17×12 — I 54704.
- Maria (Regina României) Țara mea („My Country“).** Traducere din englezește. Iași, 1917. 75 p. (Biblioteca „Neamul Românesc“ N-le 3—4). Ed. foi „Neamul Românesc“ 17×12.
- Maria (Regina României). Țara Mea.** Traducere din englezește. Ediția III. Sibiu, 1919. 276 p. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „Arhidiecezană“. 18×13 — I 62202.
- Maria (Regina României). My Country. „Țara Mea“.** Retipărit de Tipografia ziarului „America“. Detroit Ave, Cleveland, O., 96 p. Tip. „Ziarul America“. 16×11 — I 64482.
- Ivișeanu (Antim), Predicile ținute la Mitropolia din București (1709—1716).** Ediție nouă. Vălenii-de-Munte, 1911. IV + 86 p. (Biblioteca parohială 1). Tip. „Neamul Românesc“. 23×13 — II 103315.
- Neagoe-Vodă (Basarab). Invățăturile lui către fiul său Teodosie.** Cu o prefață de N. Iorga. Vălenii-de-Munte, 1910. VIII + 336 p. Ed. Societății „Neamul Românesc“. 21×14. — II 19816.
- Povestea unui băiat dela țară.** Biografia lui Vasile Mateiescu scrisă de el însuși. Ediție refăcută și corectată. Vălenii-de-Munte, 1916. 91 p. Tip. „Neamul Românesc“. 23×13 — II 46863.
- Zicale turcești.** După traducerea franceză a lui J. A. Decourdemanche. [Publ. de N. Iorga]. Vălenii-de-Munte, 1928. 29 p. (Înțelepciunea popoarelor, No. 1). Tip. „Neamul Românesc“ 17×5 — I 12322.

ANTOLOGII

Ca să fim mai tari în ceasul de azi. Cugetări ale altora. Vălenii-de-Munte, 1916. 176 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 58247.

Pages roumaines. Préface de Ch. de La Roncière. Paris, Nancy, 1918. X + 107 [-109] p. Tip. „Berger Levrault“, Nancy. 19×11 — I 51903.

Anthologie de la Littérature roumaine des origines au XX-e siècle. Traduction et extrait des principaux poètes et prosateurs. Introduction historique et notices. Paris, 1920. XXXI + 311 p. Librairie Delagrave. Tip. „Levé“. 16×10 — I 60795. [In colaborare cu Septime Gorceix].

Anthologie de la Littérature roumaine des origines au XX-e siècle. Traduction et extrait des principaux poètes et prosateurs. Introduction historique et notices. Deuxième édition. Paris, 1920. XXXI + 311 p. Librairie Delagrave. Tip. „Levé“. 16×10 — I 100019. [In colaborare cu Septime Gorceix].

Contes Roumains transposés en français. Paris. II + 135 p. Ed. „Gamber“. Tip. „Ramuri“ 19×12 — I 73116.

[Chants populaire roumains]. Trad. V. Kevoykian. Beyrouth, 1925. 116 p. (Publication de l'Association littéraire Tchahaghbir,) (Porte-Flormbeam No. 1). Tip. „Hraztan“. 21×14 [Titlul e scris cu caractere armeneste].

GENUL DRAMATIC

TEATRU ORIGINAL

- Mihai Viteazul.** (Schiță de poem dramatic). Vălenii-de-Munte, 1911. 106 p. Ed. și Tip. „Neamul Românesc“. 19×12 — I 23354.
- Mihai Viteazul, dramă în cinci acte.** București, 1920. 113 [-115] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 56380.
- Trei Drame [Mihai Viteazul; Invierea lui Ștefan-cel-Mare; Un Domn pribeag].** Vălenii-de-Munte, 1912. 295 [-297] p. Tip. „Neamul Românesc“ 21×14 — II 32 cu 558.
- Un Domn pribeag.** Dramă în cinci acte. București, 1920. 77 [-79] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 56365.
- Invierea lui Ștefan-cel-Mare.** Dramă în cinci acte. București, 1920. 97 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 56365.
- Constantin Brâncoveanu.** Dramă în cinci acte. Vălenii-de-Munte, 1914. 81 [-83] p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14 — II 37619.
- Constantin Brâncoveanu.** — Dramă în cinci acte. București, 1920. 84[-87] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 16×12 — I 58249.
- Cantemir Bătrânul.** — Dramă în cinci acte. București, 1920. 85 [-87] p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 16×12 — I 56366.
- Tudor Vladimirescu.** — Dramă istorică în cinci acte. Sibiu, 1921. 47 p. (Biblioteca „Astra“ Nr. 2). Ed. „Asociațiunii“. 23×15 — II 64113.
- Tudor Vladimirescu.** — Dramă în 5 acte. Craiova, [1921]. 63 p. Ed. „Ramuri“. 22×16 — II 61925.
- I. Moartea lui Dante. II Molière se răsbună.** Două comemorări. Craiova, [1922]. 39 p. Ed. „Ramuri“. 24×16 — II 66625.
- Omul cari ni trebuie,** piesă în trei acte. Craiova, [1922]. 56 p. (Colecția Ramuri). „Ramuri“. 24×16 — II 69078.

- Zidirea mănăstirii din Argeș.** — Un act pentru congresul Ligei Culturale la Curtea de Argeș. Craiova, [1922]. 16 p. „Ramuri“. 24×16 — II 66750.
- Sărmală, amicul poporului,** piesă în trei acte. Craiova, [1923]. 56 p. „Ramuri“. 24×16 — II 72070.
- Trei Drame: Doamna lui Ieremia; Gheorghe Lazăr; Contra Patrie.** București, 1924. 239 p. (Din publicațiile Casei Școalelor). Tip. „Lupta“. 21×14 — II 76866.
- Isus,** dramă în cinci acte. Craiova, [1925]. 80 p. Ed. „Ramuri“. 21×13 — II 83204.
- Fata babei și fata moșneagului.** — Legendă dramatică în 5 acte. Vălenii-de-Munte, 1927. 48 p. (Fondul „Cuvîntul“. Biblioteca literară No. 1). Tip. „Datina Românească“. 22×14 — II 92639.
- Cleopatra,** piesă în 5 acte. București, 1928. 79 p. Tip. „Cartea Românească“. 25×19 — II 96677.
- L'Ultima delle dee,** (Tragedia) Trad. di G. Lupi e A. Cotruș [cu o introducere de Ezio Levi] (Scrittori italiani e stranieri) Lanciano, [1930]. VIII+137 Ed. „G. Carabba“, 17×11 — I 101882.
- Die beiden Schwestern.** — Dramatische Legende in Versen. Uebersetzt in Prosa von Emma Kraus, Gestrud Barthmes; Herta Fronius. Hermannstadt, 1928. 1 f.×48 p., Tip. „Krafft & Drotleff. 21×15 — II 92611.
- Prin vremuri.** — „Tablouri vivante“. Vălenii-de-Munte, 1928, 15 p. Tip. „Datina Românească“. 20×13 — II 92667.
- Fratele păgân,** dramă în cinci acte. Vălenii-de-Munte. 1929. 65 [-67] p. (Fondul „Cuvîntul“. Biblioteca literară Nr. 2), Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 96918.
- Il fratello pagano,** dramma. Traduzione di V. Isopescu [cu o introducere de Luigi Tonelli (Scrittori italiani e stranieri). Lanciano, [1930]. XII+134 p. „G. Carabba“ 17×11.
- Frumoasa fără trup.** — Basm în 5 acte. Vălenii-de-Munte, 1929. 45[-47] p. (Fondul Cuvîntul. Biblioteca literară No. 3) Tip. „Datina Românească“. 21×14 — II 99056.
- Fiul cel pierdut,** dramă în 3 acte. Ploiești, 1930. 68 p. (Biblioteca Școlii Secundare No. 8). Tip. „Datina Românească“. 20×13 — II 101013.
- Il figlio perduto. La fatalità** (Drammi). Trad. N. Collini. Lanciano, 1931. 199 p. (Scrittori italiani e stranieri). „G. Carabba“. 17×11.
- Sfântul Francisc,** dramă în 5 acte. Vălenii-de-Munte, 1930. 75 p. (Fondul „Cuvîntul“. Biblioteca literară No. 4), Tip. „Datina Românească“. 21×13 — II 103454.

Trei piese simple pentru oameni modești, reprezentate la Vălenii-de-Munte. [Puterea obișnuinței; Căderea măștilor; o jertfă simplă]. Vălenii-de-Munte, 1931. 197 p. (Fondul „Cuvîntul“ Biblioteca literară No. 5). Tip. „Datina Românească“. 21×13.
— II 105464.

Cassandra, piesă în 5 acte. Vălenii-de-Munte, 1931. 71 [-73] p. (Fondul „Cuvîntul“, Biblioteca literară No. 6) Tip. „Datina Românească“. 21×13.

TRADUCERI

Goldoni (Carlo) Hangița. [Tipărită de Astra din Sibiu, nu am văzut-o, publicată mai întâi în Floarea Darurilor 1907].

CRITICĂ LITERARĂ

O luptă literară, articole din „Sămănătorul“.

Vol. I (Maiu 1903 — Iulie 1905) 1914. 420 p.

Vol. II (Iulie 1905 — April 1906) 1916. 344 p. Vălenii-de-Munte.

Tip. „Neamul Românesc“. 21×14. — II 50982.

Pagini de critică din tinerețe. Craiova, [1921]. 191 p. (Colecția Ramuri). Ed. „Ramuri“. 22×16 — II 62848.

ISTORIA LITERARĂ

STUDII DE SINTESĂ.

Schițe din literatura română.

- Vol. I. Alecsandri, Bălcescu, Filimon, 1893. 200 [-202] p.
• Vol. II. Bolintineanu, Ion Creangă, V. Micle, Doi nuveliști [Slavici și Gane], A. Naum, 1894. 192 p. Iași. (Colecția Șaraga Nr. 18 și 22). Ed. „Șaraga“. Tip. „P. C. Popovici“. 19×13. — I 102013.

Contribuții la istoria literaturii române în veacul al XVIII-lea și al XIX-lea.

- Vol. I. Scriitori bisericești. 58 p.
Vol. II. Scriitori mireni.
Vol. III. Scriitori greci cu un adaus despre scriitorii bisericești. 31 p. București, 1906. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXVIII. Memoriile secțiunii literare). Tip. „Carl Göbl“ 27×21 — II 101742.

Istoria literaturii romine în secolul al XVIII-lea. (1688—1821).

Carte tipărită cu cheltuiala d-lui Callimachi.

Vol. I. Epoca lui Dimitrie Cantemir. Epoca lui Chesarie de Rîmnic. 551 p.

Vol. II. Epoca lui Petru Maior. Excursuri. III+639 p. Tabla numelor, Observații, Adausuri, Indreptări și Dovesi documentare. 61 p. București, 1901. „Minerva“. 24×17. — II 101609.

Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea dela 1821 înainte, în legătură cu dezvoltarea culturală a neamului.

Vol. I. (Epoca lui Asachi și Eliad) (1821—40) 1907. 325 p.

Vol. II. (Epoca lui M. Kogălniceanu. Pregătirea literară a mișcărilor revoluționare dela 1848) (1840—48). 1908. 267 p.

Vol. III. (Anul 48 și urmările sale, Opera politică a emigraților. Literatura din țară dela 1847 până la agitațiile pentru Unire. Regalitatea literară a lui Vasile Alecsandri. Literatura românească în epoca Unirii și supt Domnia lui Vodă Cuza) (1848—66). 1909. 348 p. „Minerva“ [vol. I—II] și „Neamul Românesc [vol. III] 24×17 — II 7900.

Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688. București, 1904. VIII+243 p. „Socecû“ 24×16. — II 101631 [Se află și în „Studii și Documente“ vol. VII].

Istoria literaturii românești.

Vol. I. Literatura populară. Literatura slavonă. Vechea literatură religioasă. Intăii cronicari (1688). 1925, 400 p.

Vol. II. Dela 1688 la 1780. 1928. 613 [-615] p. Ediția a II-a revăzută și larg întregită. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „Datina Românească“ 24×17 — C. 1216.

Istoria literaturii românești. Introducere sintetică (după note stenografice ale unui curs [la catedra de: Istoria literaturii române 1928 — 1929]. București, 1929. 207 p. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „Datina Românească“. 24×17 — 103933.

Art et litterature des Roumains. Synthésés paralleles. Paris, 1929. 77 p.+3 f.+72 pl. Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 25×17 — II 96729.

Arte e letteratura dei Romeni, sintesi parallele. Traduzione italiana di G. V. Sampieri. Roma, 1931. 120 p.+LXX pl. Ed. „Sapientia“. 23×15.

Istoria presei românești dela primele începuturi până la 1916, cu o privire asupra presii românești din zilele noastre de C. Bacalbașa. București, 1922. 193 p. (Sindicatul ziaristilor din București). Tip. „Adevărul“ 23×16 — II 69031.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte. București, 1911. 20 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIII. Memoriile secțiunii istorice 13). Tip „Carl Göbl“. 27×21—II 23669

Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Influențe și conflicte. Vălenii-de-Munte, 1911. 36 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17×11 — II 23808.

Influences étrangères sur la nation roumaine. Leçons faites à la Sorbonne. Paris, 1923. 91 [-93] p. (Études Roumaines vol. I) Ed. „Gamber“. Société française d'Imprimerie et de publicité. Angers, Paris. 24×16 — II 101545.

Idées et formes littéraires françaises dans le sud-est de l'Europe. Leçons faites à la Sorbonne. Paris, 1924. 247 p. (Études Roumaines vol II). Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 24×16 I 101545.

- Les Écrivains réalistes en Roumanie comme témoins du changement de milieu au XIX-e siècle.** Paris, 1925. 131 p. Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 24×17 — II 81574.
- La Société roumaine du XIX-e siècle dans le théâtre roumaine.** Paris, 1926. 95 p. Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 24×17 — II 87921.
- Octoiul diaconului Lorinș.** București, 1930. 4 p. + III pl. (Academia Română. Seria III. Tonul XI. Memoriile secțiunii istorice 7). Tip. „Cultura Națională“ 25×17. — II 103967.
- Un exemplar românesc al unei tipărituri coresiene și o publicație coresiană nouă.** Craiova, 1926. 5 p. + 2 pl. (Extras din „Almanahul Graficei române (1926)“. Tip. „Scrisul Românesc“. 20×15.
- O tipăritură românească la Uppsala.** [Liturghier 1675 Milescu]. București, 1917. 6 p. + 5 pl. (Academia Română. Seria III. Tonul VI. Memoriile secțiunii istorice 3). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 84105.
- Oeuvre inédits de Nicolas Milescu.** Bucarest, 1929. 126 p. (Académie Roumaine. Études et Recherches III). Tip. „Cultura Națională“. 25×18—II 97856.
- In legătură cu biblia dela 1688 a lui Nicolae Milescu. Prefața bibliei elinești din Venezia 1687. Un manuscris necunoscut al lui Nicolae Milescu. Câteva prefețe grecești necunoscute.** București, 1915. 17 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 3). Tip. „Carol Göbl“. 27×21—II 44847.
- Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi. (1760—1846).** București, 1904. 79 p. (Biblioteca populară „Minerva“ No. 23). Ed. „Minerva“. 12×8 — I 66215.
- Versuri nouă ale lui Ienăchiță Văcărescu.** București, 1913. 9 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXV. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 31163.
- Originea moldovenească a lui Ienăchiță Văcărescu.** București, 1929. 7 p. (Academia Română. Seria III. Tomul X. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 96696.
- Cărți și scriitori români din veacurile XVII — XVIII:** „Intrebările lui Panaghiot Filosoful“. Istoria Rusiei“. O formulă de testament. Conachi, Lazăr, Eliad, Vaillant. București, 1906. 35. p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXIX. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 101735.

- La o sută de ani după moartea lui Petru Maior, cuvântare comemorativă ținută la Academia Română. București, 1921. 11 p. (Academia Română). „Cartea Românească și Pavel Suru“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 28×20 — II 61575.
- Gheorghe Asachi ca tipograf și editor după „catalogul lui din 1847, cu 6 stampe. București, 1912. 25 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tonul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 12). Tip. „Carol Göbl“. — II 27839.
- Opere necunoscute ale lui Costache Negruzzi. Iași, 1918. 75 [-79] p. (Extras din „Revista Istorică“, anul IV, n-le 4—7). Tip. ziarului „Neamul Românesc“. 24×16
- Ultimele scrisori din țară către N. Bălcescu. București, 1927. 18 p. (Academia Română. Seria III. Tonul VII. Memoriile secțiunii istorice 10). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 92139.
- Mihail Kogălniceanu, scriitorul, omul politic și românul. București, [1921]. 212 p. Ed. „I. V. Socec“. Tip. „Profesionale“. 19×13 — I 60512.
- Despre Mihail Kogălniceanu, comunicare. București, 1922. p. 219—231. (Academia Română. Seria II. Tonul XLI). „Cartea Românească și Pavel Suru“. 29×21 — III 64234.
- Trei călători în Țările Românești: Caronni, Rey, Kunisch și originea „Luceafărului“ lui Eminescu. București, 1925. 16 p. (Academia Română. Seria III. Tonul V. Memoriile secțiunii istorice 5). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 84100.
- Conferenze italiane sulla nazione romena. Milano, 1927. 55 p. + 10 pl. [cuprinde și o conferință despre Eminescu]. Ed. Ulrico Hoepli. Tip. [„Datina Românească“] 23×15 — II 88027.
- Note istorice asupra editării operei politice a lui M. Eminescu. București, 1929. 4 p. (Academia Română. Seria III. Tonul IV. Memoriile secțiunii literare 6). Tip. „Cultura Națională“ 25×17 — II 96698.
- Eminescu, El, generația lui și generația noastră, o conferință la București. Vălenii-de-Munte, [1929]. 13 p. (Biblioteca de vulgarizare a Fundației Culturale din Vălenii de Munte „Cuvântul“ No. 9). Tip. „Datina Românească“ 24×16 — II 96600.
- B. P. Hașdeu cu prilejul comemorării lui la Câmpina. Din conferința ținută la Ateneul de acolo (28 August 1927) [Vălenii-de-Munte, 1927]. 14 p. (Biblioteca de vulgarizare „Cuvântul“ No. 3). Tip. „Datina Românească“. 24×16 — II 92088.

ISTORIA LITERATURILOR ROMANICE

Istoria literaturilor romanice în dezvoltarea și legăturile lor.

Vol. I. Evul-Mediu. 316 [-319] p.

Vol. II. Epoca modernă. (până la 1600). 423 p.

Vol. III. Epoca modernă (de la 1600 până în zilele noastre). 400. p.

Indice alfabetic de Virgil E. Șotropa. București, 1920. (Academia Română). (Studii și Cercetări IV). [Vol. I și III: Tip. „Cultura Neamului Românesc”. Vol. II. Librăriile „Cartea Românească” și „Pavel Suru”, tipărită tot la „Cultura Neamului Românesc”] 24×16 — II 58416.

ISTORIA LITERATURII BIZANTINE

Médaillons d'histoire littéraire byzantine. I. Les Historiens.

p. 237—298. Photius I. p. 17—27. Paris, Liège 1926—1927. (Byzantion. Revue internationale des Études Byzantines. Tome II (1925) [și] Tome III (1926) Fascicule 1). Ed. „E. Champion” și Vaillant-Carmanne“ 24×16.

ISTORIA LITERATURII FRANCEZE

Secretul culturii franceze. Conferință ținută la Cercul Analelor în ziua de 14 Februarie, 1921. București, 1921. 52 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc”. 17×10 — I 60348.

La commémoration d'Ernest Renan. La commémoration de Jules Michelet. Un collaborateur français a l'Unité des Principautés. La commémoration d'Edgar Quinet. Extrait. Bucarest, 1925. 41 p. (Académie Roumain. Bulletin dela section historique Tome XII.) Tip. „Cultura Națională”. 25×17.

Ernest Renan. Cuvânt de comemorare la centenarul nașterii, București, 1923. 12 p (Academia Română. Seria III. Tomul I. Memoriile secțiunii istorice 8). Tip. „Cultura Națională”. 25×17 — II 72046.

Comemorarea lui Jules Michelet. București, 1924, 11 p. (Academia Română. Seria III. Tomul II. Memoriile secțiunii istorice 8). Tip. „Cultura Națională”. 25×17 — 76712.

Comemorarea lui Edgar Quinet, cu ocaziunea semicentenarului morții lui. București, 1925. 6 p. (Academia Română. Seria III. Tomul V. Memoriile secțiunii istorice 1). Tip. „Cultura Națională”. 25×17 — II 81577.

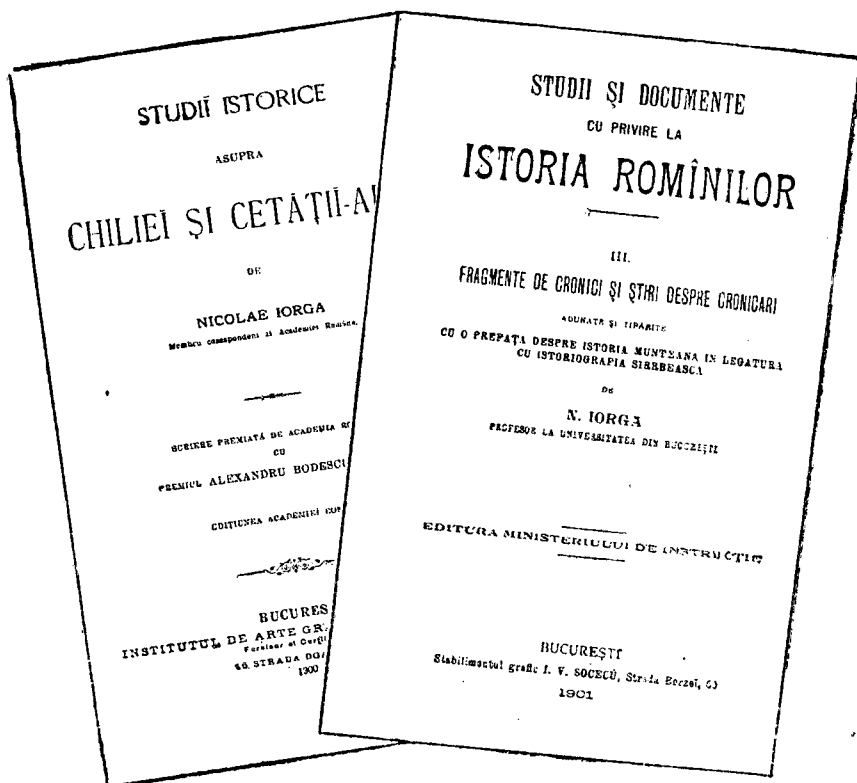
ISTORIA LITERATURII ITALIENE

Amintiri din Italia-Giosuè Carducci. București, 1895. 263 p. Ed. „H. Steinberg“. 19×12 — I 102046.

Comemorarea lui Dante la Academia română ținută în ziua de 26 Maiu. București, 1921. 32 p. Ed. „Pavel Suru“. 16×12 — 61331.

Comemorarea lui Dante Alighieri. Cuvântare. București, 1922. p. 297 — 305. (Academia Română, Analele Academiei Române Seria II. Tomul XLI). Tip. „Cartea Românească și Pavel Suru“. 28×20 — III 64236.

Comemorarea lui Francisc Petrarca. București, 1929. 11 p. (Academia Română, Seria III. Tomul IX. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Cultura Națională“. 25×17 — II 96692.

CULTURĂ ȘI VIAȚĂ INTELECTUALĂ

- Opinions sincères.** La vie intellectuelle des Roumains en 1899. Articles publiés dans l'Indépendance Roumaine. Bucarest, 1899. 217 p. Tip. „l'Indépendance Roumaine“. 17×10 — I 49981.
- Opinions pernicieuses d'un mauvais patriote.** (Articles de critique et d'histoire publiés dans l'Indépendance Roumaine). Bucarest, 1900. 198 p. Tip. „L'Indépendance Roumaine“. 17×11 — I 49982.
- Două biblioteci de mănăstiri Ghighiu și Argeș întâia astăzi la Academia Română.** Catalog și extrase. București, 1904. 62 p. „Minerva“ 17×11 — I 101885.
- Conferință ținută la sezătoarea literară-națională în Alexandria Duminică, 7 Mai 1906 și împrejurimilor.** Alexandria, 1906. 25 p. (în folosul cercului de cetire al Tinerimei din Alexandria). Tip. „Alexandri“ Anghel N. Vasilescu. 20×13 — I 6418.
- Cultură națională și politică națională.** Discurs ținut în seara de 14 Octombrie 1908 în București (Sala Dacia). Vălenii-de-Munte, 1908. 35 p. (Supliment la Neamul românesc). Tip. „Neamul Românesc“. 21×13. — II 12017.
- Les éléments originaux de l'ancienne civilisations roumaine,** conférence faite pour les délégués universitérs étrangères à l'occasion des fêtes jubilaires de l'Université de Jassy. Jassy, 1911. 29 p. Tip. „N. V. Ștefănescu & nie“ 23×16 — II 23952.
- Pagini din istoria culturală I.** Privilegiul din 1815 al Târgului-Frumos. II Din viața moșnenilor vieri ai ținutului Săcuienilor. Cu 2 stampe. București, 1911. 60 p + 2 stampe. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIV. Memoriile secțiunii istorice 2). Tip. „Carol Göbl“. 27×21. — II 23407.
- Activitatea culturală a lui Constantin Vodă Brâncoveanu și scopurile Academiei române.** București, 1914. 17 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Carol Göbl“ 27×21. — II 44843

Legăturile culturale între Bucovina și Principatele românești.

Conferință ținută Corului Societății Armonia din Cernăuți la Universitatea din București în ziua de 16 Mai 1914. București, 1914. 26 p. Ed. „Casei Școalelor”. Tip. „Neamul Românesc”. 19×13. —

Spiritul public și literatura în epoca Unirii, conferință ținută în ziua de 24 Ianuarie 1915 la serbarea școlărească dela Teatrul Național. București, 1915. 31 p. (Din publicațiunile Casei Școalelor) Tip. „Ion. C. Văcărescu”. 20×13 — II 41422.

Ceva mai multe despre viața noastră culturală și literară în secolul al XVIII-lea. București, 1916. 43 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVIII. Memoriile secțiunii istorice 17). Tip. „Carol Göbl”. 27×21.—II 50806.

Din relațiile franco-române : un scriitor frances despre Români și un scriitor român în Franța : Elias Régnault și Grigore Gănescu. București, 1920. 22 p. (Academia Română. Analele Academiei române. Seria II. Tomul XXXIX. Memoriile secțiunii istorice 4) Tip. „Cartea Românească și Pavel Suru” 28×20 — II 58365.

Activitatea politică și literară ale lui Ioan C. Brătianu. Cuvântare. București, 1922. p. 283—296. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XLI). Ed. „Cartea Românească și Pavel Suru” 29×21. — III 64235.

Activitatea politică și literară a lui Ioan C. Brătianu. Cuvântare ținută la Academia Română în ziua de 24 Mai, București, 1921. 47 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc”. 16×12 — I 61327.

Alte note despre cultura și viața socială românească subt vechiul regim. București, 1916. 34 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXIX. Memoriile secțiunii istorice). Tip. „Cartea Românească”. 27×21—II 52030.

Aportul Bucovinei în cultura românească. Conferință ținută la Cernăuți în ziua de 9 Noembrie 1924 la “Liga Culturală” secția Cernăuți. Cernăuți, 1925. 24 p. Ed. „Librăriei La Marca Țării” Tip. „Universală” 23×15.

Goleștii și alți elevi ai lui Töpffer în Geneva. București, 1925. 7 p. (Academia Română Seria II. Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 4). Tip. „Cultura Națională”. 25×17. — II 84101.

Știri nouă despre biblioteca Mavrocordaților și despre viața muntenească în timpul lui Constantin Vodă Mavrocordat. București, 1926. 36 p. (Academia Română. Seria III. Tomul VI. Memoriile secțiunii istorice 6). Tip. „Cultura Națională”. 25×17 II 84098.

Cuvântarea la deschiderea cursurilor de vară către M. S. Doamna Țării. Vălenii-de-Munte, 15 Iulie 1930. III p. Tip. „Datina Românească“. 24×16.

Cuvântarea către M. S. Regele Carol II cu prilejul visitei la Vălenii de Munte. Vălenii de Munte, 12 August 1930. III p. Tip. „Datina Românească“. 24×16.

Politica Culturii, conferință ținută la Institutul social Român la 20 Noemvrie 1927, în ciclul „Politica Culturii“. București, 1931 p. 469—481. (Extras din „Arhiva pentru știința și reforma socială“). Tip. „Cultura Națională“ 24×19.

Cum să citim și să înțelegem arta. Șase conferințe la Sinaia (August, 1930). Vălenii-de-Munte, 1930. 26 p. Tip. „Datina Românească“. 24×16 — II 103922.

Așezămintele mele, în anexă: Izabela Sadoveanu: Vălenii de Munte, centru de cultură națională. [București], 1930. p. (Extras din „Boabe de Grâu“. An. I Nr. 5. 1930). Tip. „Marvan“, 27×21 — II.

BIOGRAFII

Oameni cari au fost. Amintiri și Comemorări. (Articole care pot să rămâie) I. Vălenii-de-Munte, 1911. IV + 600 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14. — II 50981.

Oameni cari au fost [București, 1916]. 32 p. (Scriitorii Români, publicație săptămânală, Dir. A. Vlahuță No. 4) „Alcalay & Co“ I 48436.

ISTORIA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

STUDII DE SINTEȘĂ

Istoria învățământului românesc. București, 1927. 351 p. Ed. „Casei Școalelor“. Tip. „Datina Românească“ 21×14 — II 92627.

ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR

L'Enseignement supérieur en Roumanie, pour la visite des étudiants de la „Petite Entente„ Bucarest, 1931. 27 p. (Union nationale des étudiants chrétiens roumains). Tip. „Bucovina“ 20×13.

Inceputurile învățământului superior la Români. (Resumat după conferința ținută la 21 Noembrie 1926, în sala Eparhială). Chișinău, 1926. 8 p. (Biblioteca „Astrei basarabene“ Nr. 3). Tip. Eparhială „Cartea Românească“. 20×14 — I 88416.

Commemoration du deux cent cinquante ans de la fondation d'une Faculté de Lettres à Bucarest. Bucarest, 1928. 19 p. Ed. de la „Faculté des Lettres“. Tip. „Datina Românească“ 33×24 — III 96303.

Comemorarea a două sute cincizeci de ani dela întemeierea unei Facultăți de Litere la București. București, 1928. 19 p. Ed. „Facultății de Litere“. Tip. „Datina Românească“ 33×24 — III 96304.

Pentru Universitate. — Cuvântări. Vălenii-de-Munte, 1929. 59 [-63] p. Tip. „Datina Românească“ 24×16. [Fără autor].

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Contribuțiuni la Istoria învățământului în țară și în străinătate 1780 — 1830. București, 1906. 26 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXIX. Memoriile secțiunii literare 2) Tip. „Carol Göbl“, 27×21 — II 101733.

Nevoia reînnoirii cunoștințelor istorice în învățământul secundar. Conferință ținută la Casa Școalelor. București, 1912. 43 p. Ed. „Casei Școalelor“. 19×12.

Pilda bunilor Domni din trecut față de școala românească. București, 1914. 44 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 2). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 39052.

Introducerea științelor în învățământul românesc. Conferință ținută la Teatrul Național din București, la Festivalul Societății Studenților în științe (1 April 1919) București. 1919. 34 p. (Biblioteca societății studenților Facultății de Științe No. 1) Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 19×12.

Școală și Industrie. Două conferințe ținute la Sibiu și Moreni în 1927. [Origina, dezvoltarea și decăderea școlii naționale. Criza Petrolului]. [Vălenii de Munte, 1927]. 15 p. (Biblioteca de vulgarizare a Fundației culturale din Vălenii-de-Munte „Cuvântul“ No. 7). Tip. „Datina Românească“. 24×16 — II 92091.

FOLKLOR

- Colecția de folclor a Ministerului de Instrucție** (scrisoare către D-nul ministru Haret). București, 1903. 28 p. Tip. „Socec“. 18×12 — I 63839.
- Balada populară românească, originea și ciclurile ei.** Vălenii-de-Munte, 1910. 32 p. Tip. „Neamul Romănesc“. 21×14 — II 21395.
- Portul popular românesc.** Lecție ținută la Cursurile de vară. Vălenii-de-Munte, 1912. 31 p. Tip. „Neamul Romănesc“. 24×17 — II 29176.
- Cinteele Românilor din Serbia.** București, 1914. 17 p. (Extras din revista „Ilustrația națională“). Tip. „Carol Göbl“. 16×10 — I 38096.
- Faze sufletești și cărți reprezentative la Români cu specială privire la legăturile Alexandriei cu Mihai Viteazul, cu 20 figuri în text.** București, 1915. 61 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II, Tomul XXXVII. Memoriile secțiunii istorice 18). Tip. „Carol Göbl“. 27×21 — II 44846.
- La littérature populaire source de haute littérature.** Paris, 1925. 32 p. (Extrait du Mercure de France 15—IV, 1925). Tip. „Marc Texier“. 23×14 — II 81820.
- L'élément occidental dans le conte danubien et balkanique.** [1928]. p. 102—104. 23×15 — II 92376.
- Livres populaires dans le sud-est de l'Europe et surtout chez les Roumains.** Bucarest, 1928. 67 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historique. Tome XIV.) Tip. „Cultura Națională“ 25×17.

ISTORIA ARTEI

STUDII DE SINTESĂ

- Histoire de l'art roumain ancien.** Paris, 1922. 411 [-413] p. + 12 pl. Ed. „de Boccard“. Tip. „Lux“ 32×25 — III 65103 [In colaborare cu Gh. Balș].
- Art et littérature des Roumains, synthèses parallèles.** Paris. 1929. 77 p. + 3 f. + 72 pl. Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“ .25×17 — II 96729.
- Arte e letteratura dei Romeni, sintesi parallele.** Traduzione italiana di G. V. Sampieri. Roma, 1931. 120 p + LXX pl. Ed. „Sapienza“ 24×15.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

- Ce este un monument istoric.** Conferință ținută din însărcinarea Comisiunii monumentelor istorice. Vălenii-de-Munte, 1915. 24 p. Tip „Neamul Românesc“. 21×14. — II 40711.
- Cercetașii și Monumentele noastre de istorie și artă.** Câteva învățături și sfaturi date în seara de 25 Martie 1916, în prezența A. S. R. Principelui Carol la Fundația Universitară Carol I. București, 1919. 72 p. (Biblioteca asociației „Cercetașii României“ Seria B. No. 3) Tip. „Jockey-Club“ 16×12.
- L'Ornementation du vieux livre roumain.** Paris, 1925. 12 p. + 7 pl. (Extrait des Procès-verbaux et Mémoires du congrès international des Bibliotécaires et des Bibliophiles Paris 1923). Ed. și Tip. „Jouve“ & C-ie. 24×16.
- Coup d'oeuil sur l'art roumain.** Genève, 1925. 13 p. 20×13 - I 82026.
- Ancien art et vieilles modes en Roumanie.** Paris, 1926. (Extrait de la „Revue Historique du Sud-Est-Européen“, année 1926 n-os 4-6). Ed. „Gamber“. Tip. „Datina Românească“. 24×17 — II 87922
- Les variations du type de la dormition de la Vierge dans le vieil art roumain.** Prague, 1926. 29 [-34] p. + 3 pl. (Ti

rage a part : Recueil d'études, dédiées à la mémoire de N. P. Kondakov. Archéologie, histoire de l'est Etudes byzantines). Tip. „Politika“. 31×23 — III 82881.

Ilustrația cărții românești. Craiova, 1927. 7 p. + 8 pl. (Extras din Almanahul Graficei Române 1927). Tip. „Scrisul Românesc“. 20×14.

L'Arte romana e l'Italia. Livorno, 1929—VIII. 7 p. (Estratto da Il Giornale di Politica e di Letteratura anno V. quod. XII dicembre). Tip. „Raffaello Giusti“. 23×15.-II 101314.

Les chateaux occidentaux en Roumanie. [Conférence donnée à la Société des Amis de l'Université de Paris le 25 janvier 1929]. Bucarest, 1929. 21 p. (Extrait du „Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice“ de Roumanie). Tip. „Datina Românească“. 33×24.-III 99732.

Entre Slaves et Roumains. Paris, 1930. p. 41—49. (Orient et Byzances, études d'art médiéval publiées sous la direction de Gabriel Millet IV). (L'art byzantin chez les slaves. Les Balkans). (Premier recueil dédié à la mémoire de Théodore Uspenski). Librairie orientaliste „Paul Genthner“. 33×25.

Cum să cetim și să înțelegem arta, șase conferințe ținute la Sinaia (August, 1930). Vălenii-de-Munte, 1930. 26 p. Tip. „Datina Românească“. 24×16.-II 103922.

ISTORIA ARTEI POPULARE

STUDII DE SINTESĂ

L'Art populaire en Roumanie, son caractère, ses rapports et son origine. Paris, 1923. XII + 135 [-137] p. + 22 pl. Ed. „Gamber“. Tip. „Ramuri“. 31×24 — III 74118.

L'Arte populare in Romania. (traduzione di A. Silvestri-Giorgi) Roma, [1930]. 91 [-95] p. + 20 pl. (Publicazioni dell' „Istituto per l'Europa orientale“ Roma. Prima serie. Letteratura-Arte-Filosofia XXII). Anonima romana editoriale. Tip. „R. Garroni“ 23×15.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE.

Cinq conférences sur le sud-est de l'Europe : Paix roumaine, idées politiques du sud-est-européen, art populaire roumain. Bucarest-Paris, 1914. 87 [-91] p. Ed. „Gamber“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 287×14 — II 76860.

ISTORIA ARTEI UNIVERSALE

STUDII DE SINTESĂ

Istoria Artei Medievale și moderne în legătură cu dezvoltarea societății. București, 1923. 298 [-301] p. Ed. „Pavel Suru“. Tip. „Lupta“. 19×13 — I 70635.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

Rapports italo-orientaux dans l'art du moyen-age. Paris, [1931]. p. 59—69 (Mélanges Charles Diehl, deuxième volume, art) (Études sur l'histoire et sur l'art de byzance). Tip. „Ernest Leroux“. 32×25.

ISTORIA MUZICII

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE

La musique roumaine. Quelques mots sur les origines et le caractère de la musique religieuse et populaire des Roumains — tirés d'une conférence donnée pour la chorale Hora de Paris le 15 Mars 1925. Paris, 1925. 15 p. (Église roumaine de Paris) Tip. „Durassié“. 18X12.

CAPITOLUL VI

ȘTIINȚE SOCIALE

POLITICĂ INTERNĂ. PARTIDE POLITICE.

PARTIDUL NAȚIONAL STUDII DE SINTESĂ.

Cuvinte adevărate. [Articole tipărite în ziarul „Epoca“]. București, 1903. 343 p. Tip. „Minerva“. 19×13 — I 102009.

In era „Reformelor“. Discursuri politice rostite în Camera Deputaților 1907—1909. Vălenii-de-Munte, 1909. 469 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×13 — I 15499.

Programul partidului naționalist-democrat. Cuvântarea d-lui profesor N. Iorga la Congres, Comisiunile pentru alcătuirea programului. Comitetul executiv. București, 1922. 31 p. (Congresul de la Craiova). Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 21×14.

Doctrina naționalistă. Conferință ținută la Fundația universitară Carol I, în ziua de 10 Decembrie 1922. București, 1923. 16 p. (Institutul Social Român). (Extras din volumul „Doctrinile Partidelor Politice“). Tip. „Cultura Națională“. 23×16 — II 70884.

Discursul la discuția generală a proiectului de Constituție. București, 1923. 31 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 19×12.

Programul și congresul partidului dela 5 Februarie 1928. Vălenii-de-Munte, 1928. 63 p. Tip. „Datina Românească“. 21×14.

Spre altă viață politică, discurs ținut la adunarea cetățenească din sala „Dacia“ în ziua de 6 Decembrie 1929. București, [1930]. 42 p. (Biblioteca „Suflet Românesc“ Nr. 1). Tip. „Bucovina“. 17×10.

Credința mea. Cuvântări ținute în centrele țerii la luarea în primire a guvernului. București, 1931. 197 [-199] p. Tip. „Imprimeria Națională“. 24×16.

GENERALITĂȚI ȘI OPERE GENERALE.

Cultură națională și politică națională. Discurs ținut în seara de 14 Octombrie 1908 în București, (Sala Dacia). Vălenii-de-Munte, 1908. 35 p. (Supliment la Neamul Românesc). Tip. „Neamul Românesc“. 21×13 — II 12017.

- Intrunirea naționalistă din Iași.** Resumat al cuvântărilor. Vălenii-de-Munte, 1908. 9 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14—II 12016.
- Ce credea un „anarhist“ cu o săptămână înainte de răzcoalele țerănești.** Conferință ținută la 3 Martie 1907 la București. Vălenii-de-Munte, 1909. 23 p. (Supliment la „Neamul Românesc“). (Biblioteca Naționalistă No. 9). Tip. „Neamul Românesc“. 24×16 — P. I 2079.
- Din documentele noastre „Anarhiștii“ înainte de anarhie.** Conferință ținută în Martie 1906 la Cîmpulung. Vălenii-de-Munte, 1909. 16 p. (Supliment la „Neamul Românesc“). (Biblioteca Naționalistă No. 10). Tip. „Neamul Românesc“. 24×16.—P. I. 2079.
- Prevederi îndeplinite. Literatura nouă și noua politică.** Cuvântarea rostită... la șezătoarea dela Bacău (Mart. 1906) Vălenii-de-Munte, 1909. 20 p. (Supliment la „Neamul Românesc“). (Biblioteca naționalistă No. 11). Tip. „Neamul Românesc“ 24×16 — P. I 2079.
- Către alegătorii colegiului al II-lea și al III-lea de Cameră din Prahova.** Vălenii-de-Munte, 1911. 14 p. (Supliment la Neamul Românesc). Tip. „Neamul Românesc“. 17×11 — I 22113. [în colaborare cu A. C. Cuza].
- Câteva declarații făcute la Intrunirea naționalistă din Brăila.** Vălenii-de-Munte, 1913. 15 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 35981.
- Activitatea parlamentară ca deputat al Colegiului al II-lea de Cameră de Prahova.** Extrase din discursuri, interpelări. Lămuriri și dări de seamă pentru alegătorii prahoveni. Vălenii-de-Munte, 1914. 108 [-111] p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — II 41597.
- Cuvântare ținută la Intrunirea naționalistă din 15 Maiu 1914.** București, 1914. 24 p. „Tipografia Românească“. 21×13 — II 38703.
- Culegere de articole din „Neamul Românesc pentru popor“** de Maria Basocescu. Bârlad, 1915. 64 p. Tip. „Toricelli Slobozianu“. 22×15 — II 44295.
- Cuvântarea ținută în sala Dacia în ziua de 26 Octombrie 1919** de candidatul pentru Senat la județul Ilfov. București, 1919. 47 p. (Partidul Naționalist-Democrat). Tip. „Cultura Neamului Românesc“.
- Cuvântare ținută la marea întrunire a Federației Democrației Național-Sociale** din sala Dacia în ziua de Duminică, 23 Maiu 1920. București, 1920. 23 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“ 17×10 — I 56357.

Scrisori către Românii din America 1921—1924. Cleveland, Ohio, [1925]. 144 p. Tip. „Ziarului America“. 23×15.

Politica și viața economică. [Conferință ținută în ciclul „O sută de ani de viață economică românească“, organizat de Inst. E. R.] (Institutul economic românesc). Tip. „Cartea Românească“. 23×16 — II 96829.

Alegerea M. S. Regelui Carol II. Discursuri... București, 1930. 13 p. (Cercul de studii al Partidului Național Nr. 1). Tip. „Tiparul Românesc“. 21×13 — II 101102.

Politica realităților, unde suntem și încotro mergem. [București, 1930]. 31 p. (Cercul de studii al partidului Național Nr. 3). Tip. „Tiparul Românesc“. 23×16 — II 103788.

Noul regim, discursurile președintelui partidului Național:
1. Noul guvern în fața Camerei. 2. Lista civilă a M. S. Regelui. 3. Pensia celor doi foști Regenți. 4. Legea Dobrogei Noi. După note stenografice. București, 1930. 64 p. (Cercul de studii al partidului Național No. 2). Tip. „Lupta“. 20×13. — I 103214.

Politica Culturii. Conferință ținută la Institutul social Român la 20 Noembrie 1927, în ciclul „Politica Culturii“. București, 1931. p. 469—481. (Extras din „Arhiva pentru știința și reforma socială“). Tip. „Cultura Națională“. 24×19.

Pentru țaranul român. Sibiu, 1931. 80 p. (Biblioteca populară a „Asociațiunii“, Anul XXI No. 189), Ed. „Asociația Astra“.

DISCURSURI LA MESAJ

Cuvântarea ținută la Adunarea Deputaților cu prilejul discuției răspunsului la Mesaj în ziua de 23 Noembrie 1907. (Anexă la „Neamul Românesc“ II No. 60). București, 1907. 30 p. 24×17 — II 7864.

Discurs rostit de d-l deputat al colegiului II de Prahova în ședința Adunării Deputaților de Sâmbătă, 15 Decembrie 1912. Cu ocazia răspunsului la Mesajul Tronului. București, 1912. 14 p. „Imprimeria Statului“. 23×16 — II 30010.

Cuvântare ținută la discuția în Cameră a Adresei. Vălenii-de-Munte, 1913. 19 p. Tip. „Neamul Românesc“. 24×16 — II 35117.

Cuvântarea la discuția Adresei. Ședința Camerei din 17 Iunie 1914. Vălenii-de-Munte, 1914. 59 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 38111.

Cuvântare la discuția Adresei, ședința Camerei din 14 Decem-

- brie 1915. Vălenii-de-Munte, 1915. 55 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 54174.
- Discurs la Mesagiu.** Ședința din 14 Decembrie 1916. Iași, 1917. Tip. „Neamul Românesc“.
- Discours prononcé à la Chambre des députés de Roumanie a l'occasion de la discussion de l'adresse prononcé à la Chambre, le 14/27 décembre 1916.** Jassy, 16 p. Tip. „Progresul“. 15×12
- Discursul la Mesagiu ținut la Camera Deputaților în ziua de 29 Iulie.** București, 1920. 95 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 17×12 — I 56364.
- Discursul la Mesagiu ținut la Camera Deputaților în ziua de 29 Iulie 1920.** București, 1920. 75 p. Tip. „Țara Nouă“. 15×11 — I 58223.
- Partidele politice în fața Țării. Discurs la Mesagiu ținut în ședința Camerii Deputaților din 16 Decembrie 1922.** București, 1922. 51 p. „Imprimeria Statului“. 15×11 — I 68720.
- Discursul rostit în ședința Adunării Deputaților în ziua de 10 Aprilie 1922, cu ocaziunea răspunsului la Mesajul Tronului.** [1922]. 11 p. 31×23. — III 66924.
- Discursul ținut în Cameră la discuția la Mesagiu.** București, 1923. 63 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 73716.

LUPTE POLITICE

- Alegerea dela Săliște înaintea Camerei.** Cuvântare. București, 1920. 27 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 16×12 — I 58234.
- Procesul „Luminii“ la Camera Deputaților.** Discurs rostit în ziua de 9 Martie, 1921. București, 1921. 47 p. „Imprimeria Statului“. 15×11 — I 60285.
- La Trahison de Stéré.** Discours prononcés au cours des séances des 8 et 9 mars, 1921, de la Chambre de Députés roumaine. Bucarest, 1921. 69 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 24×15 — II 51683 [în colaborare cu Take Ionescu].
- Cine sînt liberalii.** Guvernul Brătianu. „Partid tare“ Guvernul slab al partidului tare. Constituanta de partid. Incă o proclamație. Politica externă a noului Guvern. Soarta făgăduielor. Cîteva articole publicate în „Neamul Românesc“. București, 1922. 16 p. Tip. „Universul“. 17×12 — I 63735.

LUPTE DE CLASE

Lupta pentru limba românească. Acte și lămuriri privitoare la faptele din Martie 1906. București, 1906. 155[-157] p. „Minerva“. 21×14 — II 2891.

MINORITĂȚI IN ROMÂNIA

Două cuvântări. In chestia muncitorilor, ședințele Camerei dela 16 și 17 Decembrie 1909. In chestia agitațiilor evreiești, ședința dela 28 Decembrie. Vălenii-de-Munte, 1910. 70 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17×11 — I 18409.

Problema evreiască la Cameră. O interpelare cu o introducere de A. C. Cuza și note despre vechimea Evreilor în țară. Vălenii-de-Munte, 1910. 48 p. Tip. „Neamul Românesc“. 24×16 — II 19429.

Istoria Evreilor în țerile noastre. București, 1913. 14 p. (Academia Română. Analele Academiei Române. Seria II. Tomul XXXVI. Memoriile secțiunii istorice 7). Ed. „Socec & C. Sfetea“. Tip. „Carol Göbl“. 27×20 — II 34768.

Kurze Geschichte des romänischen Volkes für die romänischen Bürger deutsche Nation. Brașov, 1921. 16 p. (Verlag Gazeta Transilvaniei). 20×14 — I 66459.

Les origines et l'état actuel des nationalités dans la Grande Roumanie. Conferință ținută la 21 Februarie 1925 comitetului francez pentru societatea Națiunilor (după notele stenografice). București, 1926. 18 p. (Extras din „Arhiva pentru știința și reforma socială“ anul VI No. 1—2). Tip. „Cultura Națională“. 24×19.

POLITICA EXTERIOARĂ.

Două răspunsuri ale unui istoric: D. Czernin și politica României. Un studiu al D-lui Vesnici. Iași, 1917. 16 p. Ed. „Neamul Românesc“. 16×12.

Cinq conférences sur le sud-est de l'Europe: Paix roumaine, idées politiques du sud-est européen, art populaire roumain. Bucarest-Paris, 1924. 87[-91] p. Ed. „Gambr“. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×14-II 76868.

Trois conférences. Premiers essais de fédération dans le sud-est européen. Le paysan roumain. La Roumanie vue par les polonais. Bucarest, 1931. 77 p. „Imprimerie Nationale“. 21×14.

Părerile d-lui Take Ionescu asupra Macedoniei. București, 1903
16 p. Tip. „Eminescu“. 16×9 — I 60342.

IREUDENTISM. LUPTA NAȚIONALITĂȚII ROMÂNE DE SUB VECHEA AUSTRO-UNGARIE

Scènes et Histoires du passé roumain. Un procès de dénationali-
sation articles publiés dans l'Indépendance roumaine. Bucarest-
1902. 227 [-229] p. Imp. de „l'Indépendance roumaine“. 17×10
— I 101888.

Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909, procès de
presse et autres persécutions. Vălenii-de-Munte, 1909. 45 [-47] p.
(Mémorial Roumain, I) Édition de la „Liga Culturală“. Tip. „Neamul
Romănesc“. 17×10 — I 16608.

Les dernières élections en Hongrie et les Roumains. (Juin 1910).
Vălenii-de-Munte, 1910. 29 p. (Mémorial roumain II) Edition de la
„Liga Culturală“. Tip. „Neamul Romănesc“. 17×11 — I 16608.

Către frații din Ungaria. Cuvinte ale unui voitor de bine, împo-
triva rătăciților și cumpăraților. Vălenii-de-Munte, 1916. 64 p.
Tip. „Neamul Romănesc“. 15×10.

Serbările de la Blaj însemnătatea lor politică, culturală și
literară. Vălenii-de-Munte, 1911. 31 p. Tip. „Neamul Romănesc“.
17×10 — I 23809.

Desbinările Românilor din Ungaria, idei dintr'o conferință ținută
la Piatra-Neamț. Vălenii-de-Munte, 1912. 13 p. Tip. „Neamul
Romănesc“. 17×12 — I 26845.

Două apeluri către Români din Regat și cuvântarea ținută
la întrunirea Ligei Culturale dela 9 Iunie 1913. Vălenii-de-
Munte, 1913. 32 p. (Liga pentru unitatea culturală a tuturor Ro-
mânilor). Tip. „Neamul Romănesc“.

L'Évêché de Hajdu-dorogh et les droits de l'Église roumaine
unie de Hongrie. Nouveaux attentats du gouvernement hongrois
contre la nationalité des Roumains. [Bucarest, 1913 27 p. (Mé-
morial Roumain, III). Ed. „Liga Culturală“. Tip. „Neamul Romă-
nesc“. 17×11 — II 37867.

La comemorarea zilei de 3 Maiu, 1848. Conferințele ținute. Bu-
curești, 1914. 26 p. Ed. „Ligei Culturale“, secția București. 16×12.
— I 38092.

Encore une fois l'évêché de Hajdou-dorogh et les droits des
Roumains. Bucarest, 1914. 17 p. (Mémorial Roumain, IV). Publiée
par la section de Bucarest de la „Ligue pour l'unité culturelle des
Roumains“. Tip. „Neamul Romănesc“. 17×10 — II 34465.

3 Maiu 1915, conferință ținută la Ateneul Român din București, în ziua de 3 Maiu 1915. Vălenii-de-Munte, 1915. 19 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 42735.

Cuvântare ținută la adunarea din Iași a „Ligei Culturale“, în ziua de Martie 1915. Vălenii-de-Munte, 1915. 13 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×13 — II 41426.

La question roumaine en Autriche et Hongrie. D'après des publications récentes. Bucarest, 1915. 48 p. [Extrait du „Bulletin de l' Institut pour l'étude de l'Europe sud-oriental“]. Ed. „Liga Culturală“. Tip. „Neamul Românesc“ 23×16 — II 48157.

Liga Culturală, în anexă: Date istorice din viața Ligii Culturale culese de Barbu Theodorescu. (București, 1930). 15 p [Extras din „Boabe de Grâu“, Anul I No. 8], Tip. „Marvan“. 27×20. — II 104038.

POLITICĂ RELIGIOASĂ

Tulburările bisericesti și politicianismul (1909—11). O cuvîntare și articole. Vălenii-de-Munte, 1911. 151 p. Tip. „Neamul Românesc“. 17×11 — I 23818.

Conspiratori și scandaluri bisericesti. O interpelare în Cameră (ședința dela 22 Ianuarie). Vălenii-de-Munte, 1915. 31 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14.

ECONOMIE POLITICĂ ȘI SOCIALA : PROBLEMA AGRARĂ IN ROMÂNIA

- Constatări istorice cu privire la viața agrară a Românilor.**
București, 1908, 91 p. (Studii și Documente cu privire la Istoria Românilor vol, XVIII) Tip. Socec & Comp.". 24×16 — II 9968.
- Politica externă a popoarelor agricole.** Conferință ținută la Congresul din 1912 al Societății Române de Agricultură, București. 1913. 38 p. Ed. „Societății Române de Agricultură“. Tip. „Neamul Românesc“. 19×12 — II 68515.
- Cuvântarea... la discuția necesității reformelor pentru clasa rurală.** (Camera Deputaților ședința din 4 Martie). Vălenii-de-Munte, 1914. 24 p. Tip. „Neamul Românesc“. 16×12 — I 38093.
- Raportul asupra lucrării „Problemele noastre social agrare“** publicată de Ministerul Agriculturii și premiată de Academia Română, rostit în ședința Academiei Române din 29 Maiu 1915 în prezența Majestății Sale Regelui. București, 1915. 7 p. Tip. „Carol Göbl“. 26×19 — II 48145.
- Discours prononcé a la Chambre des députés de Roumanie a l'occasion de la discussion de l'adresse prononcé à la Chambre, le 14/27 Décembre 1916.** Jassy, 1917. 16 p. Tip „Progresul“. 15×12.
- Discursul ținut la discuția reformelor, în ședința Adunării Deputaților dela 9 Iunie. Iași, 1917.** 20 p. Tip. „Progresul“. 16×12.
- Développement de la question rurale en Roumanie, une contribution.** Jassy, 1917. 58. p. „Imprimerie de l'État“.
- Evolution de la question rurale en Roumanie jusqu'à la réforme agraire.** Bucarest, 1929. 24 p. (XIV-ème Congres international d'Agriculture Bucarest). Tip. „Cartea Românească“. 24×17.

FEMINISM: FEMEIA IN TRECUTUL POPORULUI ROMÂN

Viața femeilor în trecutul românesc. Doamnele Românilor. Despre îmbrăcămintea și locuința. Viața socială a trecutului. Creșterea și învățământul femeilor. Femeile în literatura românească. „Doamna lui Ieremia“. Anexe. Vălenii-de-Munte, 1910. 218 p. Tip. „Neamul Românesc“. 22×14 — II 21496.

Femeile în viața neamului nostru. Chipuri, datine, fapte, mărturii. Vălenii-de-Munte, 1911. 176 p.+16 pl. Tip. „Neamul Românesc“. 24×17 — II 38952. [1912 pe copertă].

Rostul tradiției în creșterea femeilor la Români. Conferință ținută la congresul din 1911 al „Societății ortodoxe naționale a femeilor române. Vălenii-de-Munte, 1912. 76 p. Tipărită pentru societate de Casa Bisericii, Tip. „Neamul Românesc“. 19×12 — I 27316.

DREPT. FINANȚE. ADMINISTRAȚIE

Anciens documents de droits roumain avec une préface contenant l'histoire du droits coutumier roumain.

Vol. I: 1930. 280 p.

Vol. II: 1931 p. 381-602. Paris-Bucarest, 1930. Tip. „Datina Românească“, 26×20.

Documente și cercetări asupra istoriei financiare și economice a Principatelor romine. București, 1900. 184 p. (Extras din „Economia Națională“). Tip. „Eminescu“. 24×17. [Pe copertă 1902].

Indreptățirea celor ce stăpânesc, resumatul unei conferințe ținute în ziua de 5 Februarie la Brăila. Vălenii-de-Munte, 1909. 14 p.

Cum se poate îndrepta starea funcționarilor? Conferință ținută la Societatea funcționarilor publici din Ploești. Vălenii-de-Munte, 1913. 19 p. Tip. „Neamul Românesc“. 24×16 — II 33288.

Cum se poate îndrepta starea funcționarilor? Conferință ținută la Societatea funcționarilor publici din Ploești. 1913, 18 p. 22×15 — II 35081.

Onestitatea profesională, conferință ținută la Focșani în ziua de 31 Ianuar 1916, pentru sporirea fondului ridicării unui monument lui Petru Liciu. Vălenii-de-Munte, 1916. 25 p. Tip. „Neamul Românesc“. 21×14. II 46686.

Ce sunt și ce pot fi funcționarii. Extras din „Buletinul Societății generale a funcționarilor publici” No. 4—8 din 1922. București, 1922. 12 p. „Imprimeria Statului”. 23×16 — II 68938.

Administrația de ieri și administrația de mâine. Conferință ținută la 5 Noiembrie 1928 (din ciclul organizat de Școala de științe de stat din București). București, 1929. 20 p. Ed. „Societății studenților de științe de stat”. Tip. „Datina Românească”. 21×13 — II 96990.

MORALĂ SOCIALĂ. PATRIOTISM, DATORII CETĂȚENEȘTI

Pe ce se poate sprijini un popor, cuvântare ținută în ziua de 22 Noiembrie 1909, la Burdujeni. Vălenii-de-Munte, 1910. 15 p. Tip. „Neamul Romănesc”. 14×10 — I 16807.

Adevăratul patriotism, idei dintr'o conferință ținută la Galați în ziua de 8 Septembrie 1914. Vălenii-de-Munte, 1914. 16 p. Tip. „Neamul Romănesc”. 20×13 — II 38392.

Sfaturi și învățături pentru ostașii României. București, 1916. 182 p. Ed. Ministerului de Război. Tip. „Neamul Romănesc”. 20×12 — I 49370.

Sufletul românesc, conferințe pentru viitorii ofițeri. Iași, 1917. 32 p. Tip. „Dacia”. 16×11. — I 58236.

Pentru întregirea neamului. Cuvântări din războiu, 1915—1917. București, 1925. 240 p. (Biblioteca „Epopeea Neamului”). Ed. „Ancora”. 20×13.

Ce e Patria? Idei dintr'o conferință ținută la Roman în ziua de 21 Februar 1910. Vălenii-de-Munte, 1910. 16 p. Tip. „Neamul Romănesc”.

Ce ne învață cariera lui Aurel Vlaicu. Idei dintr'o conferință ținută la Câmpina. Vălenii-de-Munte, 1914. 7 p. Tip. „Neamul Romănesc”. 16×12 — I 38094.

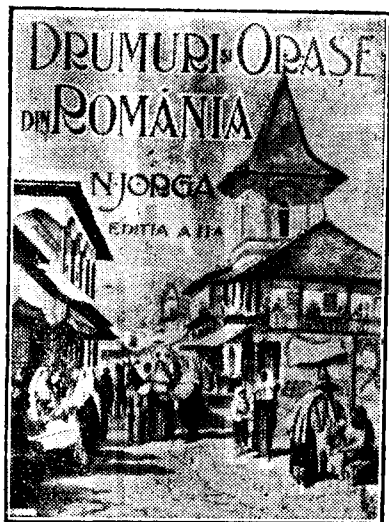
Sistemul și folosul Caselor Naționale. Conferință ținută la festivalul acestora, în ziua de 3 Noiembrie 1919. București, 1919. 15 p. Tip. „Cultura Neamului Romănesc”. 18×12 — I 56319.

CHESTIUNI SOCIALE

MONOGRAFII POLITICE

L'esprit public en Roumanie. Conférence. [Paris, 1921]. 35 p.
(Comité national d'études sociales politiques) Tip. „d'Etudes So-
ciales et Politique“ 24×16.

La situation de la Roumanie. Conférence. [Paris, 1923]. 39 p.
(Comité national d'études sociales et politiques) „Tip. „d'Etudes
Sociales et Politiques“ 24×16.

A N E X E

ISTORIA ROMÂNILOR

- D. Frédéric Damé și istoria României contemporane. București, 1900. 61 p. Tip. „Minerva“. 15×9 — I 101782.
- Cum face d-l Gr. Tocilescu „Ediția a doua“ a operilor sale, reflecții vesele ale unui cumpărător decepționat. București, 1900. 26 p. Ed. „Nouei Reviste Românești“. 18×13 — I 102010.
- Călătoriile în Rusia ale preotului bănățean Mihail Popovici (1770-1). Arad, 1901. 48 p. Tip. „Tribuna Poporului“. 19×14. — I 101976.
- Socoteală definitivă cu d-l Pompiliu Eliade. București, 1903 19 p. „Minerva“. 23×16 — II 1517.
- Contra tânguiriilor d-lui Tocilescu. București, 1903. 15 p. „Mineva“. 23×16 — II 1512.
- Kurze Geschichte Stephans des Grossen (1457-1504). Zum 400 jährigen Gedächtnis seines Todes. Gotha, 1904. 34 p. (Ausschnitt aus: „Geschichte der Rumänen im Rahmen ihrer Staatsbildungen“). (Serbarea dela Putna 1504-1904). 22×14.
- La un vechiu vad de vrăjmășie între Români. Conferință ținută la Rîmnicul-Sărat în ziua de 4 Ianuarie 1909. Vălenii-de-Munte, 1909, 16 p. (Biblioteca naționalistă No. 7). Tip. „Neamul Românesc“. 21×13.
- Spre unitatea națională. Conferință ținută la cursurile de vară din Vălenii-de-Munte. 13 p. 13×15.
- ИСТИНА О ПРОШЛОСТИ И БУДУЩНОСТИ БЪСГАРВЕНЦЕ...
прекъс с франциског оригинал М. Анганице Београд, 1922
67 [-71] p. „штампарија м. карџа“ 16×12.
- Polska a Rumunja. Wspomnieniu z przeszłości i wskazania na przyszłości, 1924. 6 p. (Odbitka z „Przeglądu współczesnego“ Nr. 26). 24×16.
- Un apărător al săracilor „Domnul Tudor din Vladimir“. (1780-1821). București, 1926. 128 p. (Biblioteca Societății „Steaua“. No. 3). Ed. „Casei Școalelor“. 15×10.

- Un „Héraclide“ à Montpellier et un courtisan valaque de Henri III. Bucarest, 1930. 28 p. (Académie roumaine. Bulletin de la section historique. Tome XVII). Tip. „Datina Românească“. 24×17. — II 103913.
- Notes de diplomatie roumaine. Bucarest, 1930. 30 p. (Académie Roumaine. Bulletin de la section historique, Tome XVII), Tip. „Cultura Națională“. 25×17.
- „Oameni și fapte din trecutul românesc“. București, [1931]. 128 p. (Biblioteca pentru toți No. 220-220 bis). Ed. „Alcalay“. 15×10.
- Sur le blason des Princes roumains. 4 p. (Revue héraldique et onomastique). 24×16 — II 81591.

ISTORIA MEDICINEI

- Medici și Medicină în trecutul românesc. Conferință ținută la Societatea Studenților în Medicină. București, 1919. 43 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×13 — II 53562.
- Documente istorice cu privire la originile dezvoltării medicinei și farmaciei în Țările române. p. 17—32. (Arhiva pentru științele farmaceutice). 25×19.

GEOGRAFIE.

DOCUMENTE. DESCRIERI GEOGRAFICE

- Documente geografice. Partea I. București, 1900. 32 p.+2 pl. (Extras din Buletinul Geografic, Trim. IV, 1899). I. V. Socecă. 24×15. — II 101636.
- La Roumanie pittoresque. Paris, 1924. 1 f.+221 p.+2 pl. Ed. „Gamber“. Tip. „Ramuri“. 31×24 — III 49436.
- Drumuri vechi. Conferința ținută la școala de poduri și șosele. București, 1920. 23 p. Tip. „Cultura Neamului Românesc“. 21×13 — II 56477.

LITERATURĂ

- Un Domn pribeag. Poem dramatic în cinci acte. București, 1931. 93 [-95] p. (Biblioteca Societății „Steaua“ No. 23). Ed. „Casei Scoalelor“. 15×10.
- Poeziile lui Mihail Eminescu. Ediție critică. Ediția a II-a. București, 1931. 120 p. vol. I. (Anii 1866—1879) („Cartea Bună“ No. 1). Ed. „Ligei Culturale“. Tip. „Datina Românească“. 14×10.

CAPITOLUL VII

I N D I C E

INDICE CRONOLOGIC

1892 — 1931

1892.

Une collection de lettres de Philippe de Mézières. Extrait. Paris.

1893.

Poezii. București.

Schițe din literatura română, 2 vol. Iași, 1893 — 1894.

Thomas III, Marquis de Saluces. Paris.

1894.

Despre concepția actuală a istoriei și geneza ei. București.

Un projet relatif a la conquête de Jérusalem. Extrait. Paris.

1895.

Acte și fragmente cu privire la Istoria Românilor, 3 vol. 1895—1897.
București.

Amintiri din Italia. Giosuè Carducci. București.

Basta și Mihai Viteazul. București.

Une lettre apocryphe sur la bataille de Smyrne, (1346). Extrait. Paris.

Despre utilitatea generală a studiilor istorice. București.

1896.

Un auteur de projets de Croisades Antoine Marin, Extrait. Paris.
Contribuțiuni la istoria Munteniei în a doua jumătate a secolului al
XVI-lea. Extras. București.

Philippe de Mézières, 1327—1405. Paris.

Un viaggio da Venezia alla Tana. Extras. Venezia.

1897.

Rapoarte consulare prusiene din Iași și București. București.

1898.

Documente nouă în parte românești relative la Petru Șchiopul și Mihaiu Viteazul. București.

Două conferințe: I Luptele Românilor cu Turcii dela Mihai-Viteazul încoace. II Cultura română sub Fanarioți. București.

Manuscripte din bibliotecile străine relative la Istoria Românilor, 2 vol. București.

Pretendenți domnești în secolul al XVI-lea. București.

Zece Maiu. București.

1899.

Călători, ambasadori și misionari în țările noastre și asupra țărilor noastre. București.

Cronicile Muntene. București.

Documente românești din Arhivele Bistriței. București.

Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XV-e siècle. 6 volume. Paris—Bucarest, 1899—1916.

Opinions sincères. București.

Socotelile Brașovului. București.

Socotelile Sibiului. București.

Studii istorice asupra Chiliei și Cetății-Albe. București.

1900.

Acte din secolul al XVI-lea, 1517—1612, relative mai ales la domnia și viața lui Petru-Vodă Șchiopul. București.

Călătoriile în Rusia ale lui Mihail Popovici. Arad.

Cum face d-l Gr. G. Tocilescu ediția a doua a operilor sale. București.

Documente și cercetări asupra istoriei financiare și economice a Principatelor române. București.

Documente geografice. București.

D. Frédéric Damé și istoria României contimporane. București.

Nouveaux matériaux pour servir a l'histoire de Jacques Basilikos l'Héraclide dit Despote. Bucarest.

Opinions pernicieuses. Bucarest.

Un pretendent la tronul muntean: Dumitrașcu Vodă Cercel. București.

Relațiile comerciale ale Țărilor noastre cu Lembergul. București.

Scurta istorie a lui Mihai Viteazul. București.

Studii asupra istoriei Românilor în secolul al XVII-lea. București.

1901.

- Documente privitoare la Constantin Vodă Brâncoveanu. București.
Fragmente de cronici și știri despre cronicari. București.
Istoria literaturii române în secolul al XVII-lea, 2 vol. București.
Istoria lui Mihai-Viteazul pentru poporul românesc. București.
Scrierile Cantacuzinilor. București.
Socotelile Bistriței (Ardeal). Acte relative la istoria cultului catolic în Principate. București.

1902.

- Ciocoi vechi și noi de N. Filimon, 1901. București.
Despre Cantacuzini. Studii istorice. București.
Documente privitoare la familia Callimachi, 2 vol. București, 1902-1903.
Documente privitoare la familia Cantacuzino. București.
Genealogia Cantacuzinilor de Banul Mihai Cantacuzino. București.
Istoriile Domnilor Țărilor Românești. București.
Legăturile Principatelor Române cu Ardealul. București.
Sate și Preoți din Ardeal. București.
Scènes et Histoire du passé Roumain. Bucarest.

1903.

- Acte relative la războaiele și cuceririle lui Mihai-Vodă-Viteazul. București.
Cărți domnești, 3 vol. București, 1903—1904.
Colecția de folklor a Ministerului de Instrucție. București.
Contra tânguiriilor d-lui Tocilescu. București.
Cuvinte adevărate. București.
Documente muntene și oltene din arhiva d-lui Barbu Știrbei. București.
Documente relative la moșiile Țibănești și Gănești ale P. P. Carp. București.
Note critice asupra culegerilor de documente interne românești. București.
Părerile d. Take Ionescu asupra Macedoniei. București.
Socoteală definitivă cu d. Pompiliu Eliade. București.

1904.

- Două biblioteci de mănăstiri Ghighiu și Argeș. București.
Corespondența lui Știrbei Vodă, 2 vol. București, 1904-1905.
Pe drumuri depărtate. București.
Drumuri și orașe din România. București.
Kurze Geschichte Stephans des Grossen. Gotha
Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688. București.
Istoria lui Ștefan cel Mare, povestită Neamului Românesc. București.
Istoria lui Ștefan cel Mare, povestită Neamului Românesc. București.
Mărunțișuri istorice culese în Ungaria. Budapesta.

Războiul din extremul Orient. București.
 Ștefan cei Mare, Mihai Viteazul ca întemeetori ai bisericilor române
 din Ardeal. București.
 Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Mitropolia Ardealului. București.
 Viața și faptele lui Veniamin Costachi. București.

1905.

Brașovul și Români. București.
 Câteva manuscrite și documente din țară și din străinătate relative
 la Istoria Românilor. București.
 Geschichte des Rumänischen Volkes, 2 vol. Gotha.
 Gânduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul. București.
 Indreptări și întregiri la Istoria Românilor. București.
 Inscricții botoșănene. București.
 Inscricții din bisericile României, 2 vol. București, 1905-1908.
 Istoria Românilor în chipuri și icoane, 2 vol. București.
 Istoria Universală. București.
 Neamul românesc în Basarabia. București.
 Neamul românesc în Bucovina. București.
 Nichifor Dascălul, Exarh Patriarh și legăturile lui cu țerile noastre.
 București.
 Oameni și fapte din trecutul românesc. București.
 Pomenirea lui Ștefan cel Mare. București.
 Povestiri scrise și cronici. București.
 Sate și Mănăstiri din România. București.
 Storia del soggiorno di Carlo XII in Turchia, scritta dal suo inter-
 prete Alessandro Amira. București.
 Viața lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei. București.
 Viața și domnia lui Barbu Știrbei, Domn al Țerii Românești, 2 vol.
 București.

1906.

Un apărător al săracilor Domnul Tudor din Vladimir. București.
 Un boier oltean la Karlsbad în 1796-1797. București.
 Cărți și scriitori români din veacurile XVII-XVIII București.
 Câteva documente de cea mai veche limbă românească sec. al. XV-lea
 și XVI-lea. București.
 Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica. București.
 Cercetări și registre. București.
 Contribuțiuni la istoria literaturii. 3 vol. București.
 Două conferințe craiovene. Craiova.
 Conferință ținută la sezătoarea literară naționalistă în Alexandria.
 București.
 Contribuțiuni la istoria învățământului în țară și străinătate 1780-1830.
 București.
 Lupta pentru limba românească. București.

Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească, 2 vol. București, Negoțul și meșteșugurile în trecutul românesc. București.

Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni către casa de comerț sibiiană Hagi Pop. București.

Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene, 2 vol. București. 1905-1906.

1907.

O alegere de episcopi moldoveni în 1557-58. Cluj.

Prin Bulgaria la Constantinopole. București.

The Byzantin empire. London.

Ceva despre Ardealul românesc. București.

Cuvântarea ținută la Adunarea Deputaților. București.

Hârtii din arhiva mănăstirii Hurezului. București.

Inscripții și însemnări din bisericile Iașului. București.

Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea, 3 vol. București, 1907-1909.

Istoria lumii în vremurile mai nouă. București.

1908.

Cultură națională și politică națională. Vălenii-de-Munte.

Constatări istorice cu privire la viața agrară a Românilor. București.

A cui e Dunărea? Vălenii-de-Munte.

Geschichte des Osmanischen Reiches, 5 vol. Gotha, 1908-1913.

Intrunirea naționalistă din Iași. Vălenii-de-Munte.

Istoria Bisericii românești, 2 vol., Vălenii-de-Munte, 1908—1909.

Istoria lui Mihai-Viteazul pentru poporul românesc, ediția II. București.

Istoria Românilor pentru poporul românesc. Vălenii-de-Munte.

Istoria Universală. Vălenii-de-Munte.

Un martor străin al păcatelor noastre. Vălenii-de-Munte.

Trecutul unei reședinți regale. Vălenii-de-Munte.

Vecinii noștri. Vălenii-de-Munte.

1909.

Chemarea lui Constantin Mavrocordat către Olteni. București.

Ce credea un „anarhist“ cu o săptămână înainte de răscoalele țărănești. Vălenii-de-Munte.

Cuvântări de înmormântare și pomenire. Vălenii-de-Munte.

Cuza-Vodă și dușmanii săi a doua zi după detronare. Vălenii-de-Munte.

Din „documentele“ noastre „Anarhiștii“ înainte de o anarhie. Vălenii-de-Munte.

În era „Reformelor“. Vălenii-de-Munte.

Din faptele străbunilor. Vălenii-de-Munte.

Herodot, publicată după manuscrisul dela Coșula. Vălenii-de-Munte.
 Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909. Vălenii-de-Munte.
 Indreptățirea celor ce stăpânesc. Vălenii-de-Munte.
 Istoria lui Mihai-Viteazul, ed. II-a, București.
 Istoria Universală. Vălenii-de-Munte.
 Der lateinischen Westen und der byzantinische osten, in ihren Wechseln während des Mittelalters. Berlin.
 Prevederi îndeplinite Literatura nouă și nouă politică. București.
 Românii și străinii. Vălenii-de-Munte.
 Știri despre veacul al XVIII-lea, 2 vol., București.
 Unirea Principatelor. Vălenii-de-Munte.
 La un vechiu vad de vrășmașie între Români. Vălenii-de-Munte.

1910.

Balada populară românească. Vălenii-de-Munte.
 Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia.
 București.
 Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țările noastre 1709—1714. București.
 Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică. București.
 Cenni sulle relazioni tra l'Abissinia e l'Europa cattolica. Palermo.
 Două cuvântări în chestia muncitorilor. Vălenii-de-Munte.
 Documente felurite. București.
 „Doamna lui Ieremia-Vodă“. București.
 Les dernières élections en Hongrie et les Roumaines. Vălenii-de-Munte.
 Francisc Rákóczy al II-lea. București.
 Către frații din Ungaria. Vălenii-de-Munte.
 Istoria Românilor pentru poporul românesc. Vălenii-de-Munte.
 Istoria Armatei românești, 2 vol. Vălenii-de-Munte, 1910—1919.
 Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea. București.
 Ce e Patria? Vălenii-de-Munte.
 Pe ce se poate sprijini un popor. Vălenii-de-Munte.
 Problema evreiască la Cameră. Vălenii-de-Munte.
 Răscoala Seimenilor împotriva lui Matei Basarab. București.
 Ce reprezentăm în Dobrogea. Vălenii-de-Munte.
 Scrisori și alte acte privitoare la Unirea Principatelor. București.
 Ștefan cel Mare și Mănăstirea Neamțului. București.
 Un triumf? Incidentul dela Pireu. Vălenii-de-Munte.
 Țara Românilor. I. România. 1. Județul Prahova. Vălenii-de-Munte.
 Viața femeilor în trecutul românesc. Vălenii-de-Munte.
 Viața și domnia lui Barbu D. Știrbei. Vălenii-de-Munte.

1911.

Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni. București, 1911—1913.
 Un biruitor, Radu-Vodă Șerban. Vălenii-de-Munte.
 Breașla blănarilor din Botoșani. București.

- Breve storia dei Rumeni. Bucarest.
- Către alegătorii colegiului al II-lea și al III-lea de Cameră. Vălenii-de-Munte.
- Ceva despre ocupația austriacă în anii 1789—1791. București.
- Două concepții istorice. București.
- Cugetări. Vălenii-de-Munte.
- Documente interne. București.
- Les éléments originaux de l'ancienne civilisation roumaine. Iassy.
- Femeile în viața neamului nostru. Vălenii-de-Munte.
- Generalități cu privire la studiile istorice. Vălenii-de-Munte.
- Istoria lumii în vremurile mai nouă. Vălenii-de-Munte.
- Mihai Viteazul. Vălenii-de-Munte.
- Oameni cari au fost. Vălenii-de-Munte.
- Pagini din istoria culturală. București.
- Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Vălenii-de-Munte.
- Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Vălenii-de-Munte.
- Predicile ținute la Mitropolia din București de Antim Ivireanu. Vălenii-de-Munte.
- Serbările dela Blaj și însemnătatea lor. Vălenii-de-Munte.
- Scrisori ale lui Gaspar-Vodă Grațiani. București.
- Turburările bisericești și politicianismul. Vălenii-de-Munte.

1912

- Basarabia noastră scrisă după 100 de ani. Vălenii-de-Munte.
- Câteva știri nouă privitoare la istoria Românilor. București.
- Chestiunea Rinului. Vălenii-de-Munte.
- Contribuțiuni la istoria bisericeii noastre. București.
- Cuvântare ținută la București la 16 Mai 1912. Vălenii-de-Munte.
- Desbinările Românilor din Ungaria. Vălenii-de-Munte.
- Discurs rostit în Camera Deputaților. București.
- Trei drame. Vălenii-de-Munte.
- Gheorghe Asache ca tipograf și editor. București.
- O genealogie a Basarabilor. Vălenii-de-Munte.
- En grekisk krönika an Karl XII: s'vistelse i Bender.
- Însemnătatea ținuturilor de peste Prut. București.
- Istoria Universală. Vălenii-de-Munte.
- Trei lecții de istorie despre însemnătatea Românilor în istoria Universală. Vălenii-de-Munte.
- Mănăstirea Neamțului. Vălenii-de-Munte.
- Mănăstirea Horezului dezvoltarea și viața ei. Vălenii-de-Munte.
- Nevoia reînnoirii cunoștințelor istorice în învățământul secundar. București.
- Un ofițer român în oastea lui Carol al XII-lea. București.
- Pagini despre Basarabia de astăzi. Vălenii-de-Munte.
- Să părăsim ortodoxia. Vălenii-de-Munte.

Plângerea lui Ioan Sandu Sturdza. București.
 Politica Austriei față de Unire. București.
 Portul popular românesc. Vălenii-de-Munte.
 Rolul tradiției în creșterea femeilor la Români. Vălenii-de-Munte.
 România, vecinii săi și chestiunea Orientului. Vălenii-de-Munte.
 Les Romains et le nouvel état de choses en Orient. Vălenii-de-Munte.
 Scrisori de boieri. Vălenii-de-Munte.
 Scrisori domnești. Vălenii-de-Munte.
 Din ținuturile pierdute. București.

1913.

Acte străine din arhivele Galiției vechii Prusii. București.
 Acțiunea militară a României. Vălenii-de-Munte.
 Den Albanska Frägan. Stockholm.
 Două apeluri către Românii din regat. Vălenii-de-Munte.
 Armenii și Românii : o paralelă istorică. București.
 Barbu Știrbei ca educator. București.
 Despre Barbu D. Știrbei. Vălenii-de-Munte.
 Les bases necessaires d'une nouvelle histoire du moyen-âge. Bucarest.
 Les causes de la catastrophe de l'Empire ottoman. Vălenii-de-Munte.
 Ceva despre episcopul maramureșan Iosif Stoica. București.
 Chestiunea Dunării. Vălenii-de-Munte.
 Câteva declarații făcute la întrunirea naționalistă din Brăila. Vălenii-de-Munte.
 La cloche de Carageorges destinée à la Chapelle de Topola. Vălenii-de-Munte.
 Clopotul dăruit de Carageorghe, întemeietorul Serbiei satului Topola. București.
 Condițiile de politică generală în care s'au întemeiat bisericile românești. București.
 Corespondența lui Dimitrie Aman. București.
 Cronica expedițiilor Turcilor în Moreea. București.
 Cum se poate îndrepta starea funcționarilor. Vălenii-de-Munte.
 Cum se poate îndrepta starea funcționarilor. Vălenii-de-Munte.
 Cuvântare ținută la discuția în Cameră. Vălenii-de-Munte.
 Documente interne. București.
 L'évêché ale Hajdu-Dorogh et les droits de l'Eglise roumaine unie. Bucarest.
 Două inscripții nouă găsite la Mănăstirea Bistrița. București.
 Istoria Evreilor în țerile noastre. București.
 Istoria Statelor-balcanice în epoca modernă. Vălenii-de-Munte.
 Auf und Niedergang des Türkischchen Herrschaftsbiets in Europa.
 Note de drum : Prin Germania. Vălenii-de-Munte.
 Notele unui istoric cu privire la evenimentele din Balcani. București.
 Notes d'un historien relatives aux événements des Balcans. Bucarest.
 Ostașii dela Prut cu un nou act dela Alexandru cel Bun. București.
 Patriarhul lui Alexandru cel Bun. București.

Două plângeri ale episcopului de Râmnic Galaction (1821). București.
 Politica externă a popoarelor agricole. București.
 Les premières relations entre l'Angleterre et les pays roumains du Danubes. Paris.
 Privilegiul lui Mahomed al II-lea pentru Pera. București.
 Raze de Soare de Princesa Nadja B. Știrbey, istorioare, traduceri. București.
 Relations entre Serbes et Roumains. Vălenii-de-Munte.
 Două tradiții istorice în Balcani, a Italiei și a României. București
 Ucraina moldovenească. București.
 Vasile Lupu ca următor al împăraților de răsărit. București.
 Versuri nouă ale lui Ienăchiță Văcărescu. București.

1914.

Un act românesc privitor la începutul culturii bulgare. București.
 Acțiunea militară a României. În Bulgaria cu ostașii noștri. București.
 Activitatea culturală a lui Constantin Vodă Brâncoveanu. București.
 Activitatea parlamentară ca deputat al colegiului al II-lea de Prahova. Vălenii-de-Munte.
 Adevăratul patriotism. Vălenii-de-Munte.
 Armenii și Românii. București.
 Chestiunea Mării Mediterane. Vălenii-de-Munte.
 Cântecile Românilor din Serbia. București.
 La comemorarea zilei de 3 Mai 1848. București.
 Cinci conferințe despre Venezia. București.
 Constantin Brâncoveanu. Vălenii-de-Munte.
 Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei. București.
 Cuvântare ținută la întrunirea naționalistă. București.
 Cuvântare ținută la serbarea zilei de 24 Ianuar. Vălenii-de-Munte.
 Cuvântare la discuția Adresei. Vălenii-de-Munte.
 Cuvântare la discuția necesității reformelor. Vălenii-de-Munte.
 Nouă documente basarabene. București.
 Encore une fois l'évêché de Hajdou-dorogh et les droits des Roumains. Bucarest.
 Fundațiunile Domnilor români în Epir. Bucarest.
 Fundațiuni religioase ale Domnilor români în Orient. București.
 O hartă a Țerii Românești din C. 1780. București.
 Histoire des États balcanique à l'époque moderne. Bucarest.
 Imperialismul austriac și cel rus. București.
 Ce ne învață cariera lui Aurel Vlaicu. Vălenii-de-Munte.
 Legăturile culturale între Bucovina și Principatele românești. București.
 O luptă literară, 2 vol. Vălenii-de-Munte, 1914-1916.
 Muntele Athos în legătură cu Țerile noastre. București.
 Neamul Agarici răzeși fălcieni și vasluieni. București.
 Opera de istoric a Regelui Carol. București.
 Pagini despre Serbia de azi. București.

- Pagini loiale despre Regele Carol. Vălenii-de-Munte.
 Pilda bunilor Domni din trecut față de școala românească. București.
 Quelques mots sur les relations entre les Roumains et le peuple turc.
 Bucarest.
 Renegați în trecutul țărilor noastre. București.
 Renegați în trecutul țărilor noastre. Vălenii-de-Munte.
 Scrisori inedite ale lui Tudor Vladimirescu din anii 1814-1815. București.
 Steagul lui Mihnea Vodă Radul. București.
 Valoarea politică a lui Constantin Brâncoveanu. Vălenii-de-Munte.
 Venezia în Marea Neagră, 3 vol. București.
 Venezia e la Penisola dei Balcani. Bucarest.
 Viața și Domnia lui Constantin Vodă Brâncoveanu. București.

1915.

- Albania și România. Vălenii-de-Munte.
 Carpații în luptele dintre Români și Unguri. Vălenii-de-Munte.
 Carpații în luptele dintre Români și Unguri. București.
 Câteva lămuriri nouă cu privire la istoria Românilor. București.
 Câteva știri despre comerțul nostru în veacurile al XVII și XVIII-lea.
 București.
 Câteva știri nouă relative la legăturile noastre cu biserica constanti-
 nopolitană. București.
 Conspirații și scandaluri bisericești. Vălenii-de-Munte.
 Culegere de articole din Neamul Românesc pentru popor. Bârlad.
 Cuvântare la discuția Adresei. Vălenii-de-Munte.
 Cuvântare ținută la adunarea din Iași a Ligii culturale. Vălenii-de-Munte.
 Dardanelele, amintiri istorice. București.
 Desvoltarea ideii unității politice a Românilor. București.
 Documente grecești privitoare la istoria Românilor. 2 vol. București,
 1915-1917.
 Drepturile la viață ale statelor mici. București.
 Die Entwicklung des rumänischen Staatswesens. Gotha.
 Faze sufletești și cărți reprezentative la Români. București.
 Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie 2 vol. Buca-
 rest, 1915-1916.
 Ilusii și drepturi naționale în Balcani. București.
 Istoria comerțului românesc. Vălenii-de-Munte.
 Istoria războiului balcanic. București.
 Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria. București.
 În legătură cu biblia dela 1688 și biblia dela 1667 a lui Nicolae
 Milescu. București.
 Din legăturile noastre cu Sârbii. București.
 3 Maiu 1915. Vălenii-de-Munte.
 Ce este un monument istoric. Vălenii-de-Munte.
 Oltenia și Serbia. Vălenii-de-Munte.
 Partea lui Napoleon al III-lea în Unirea Principatelor. București.
 Politica austriacă față de Serbia. București.

- Popoare turanice parazitare, Vălenii-de-Munte.
 Privilegiile Șangăilor dela Târgu-Ocna, București.
 La question roumaine en Autriche et Hongrie, Bucarest.
 Raportul asupra lucrării „Problemele noastre sociale agrare“, București.
 Sărbii, Bulgarii și Românii în Peninsula Balcanică, București.
 Serbia eroică și martiră, Vălenii-de-Munte.
 Situația agrară, economică și socială a Olteniei în epoca lui Tudor
 Vladimirescu, București.
 Spiritul public și literatura în epoca Unirii, București.
 Venezia ed i paesi romeni del Danubio fino al 1600, Venezia.

1916.

- Acte românești din Ardeal, București.
 Alte note despre cultura și viața socială românească, București.
 Amănunte din istoria noastră în veacul al XIX-lea, București.
 Cărți reprezentative în viața omenirii, București.
 Două contribuții la istoria bisericească a Românilor, București.
 Ca să fim mai tari în ceasul de azi, Vălenii-de-Munte.
 Ceva mai mult despre viața noastră culturală și literară a secolului
 al XVIII-lea, București.
 Drumuri și orașe, București.
 Ce înseamnă popoare balcanice, Vălenii-de-Munte.
 Histoire des Roumains de Transylvanie, ed. II-a, 2 vol. Bucarest,
 24 Ianuar 1916, București.
 Iordache Olimpiotul, vânzătorul lui Tudor Vladimirescu, București.
 Legăturile Românilor cu Rușii apuseni, București.
 Oameni cari au fost, București.
 Observații ale unui nespecialist asupra istoriei antice, București.
 Onestitatea profesională, Vălenii-de-Munte.
 Origina și sensul direcțiilor politice în trecutul țărilor noastre, București.
 Politica externă a Regelui Carol, București.
 Povestea unui băiat de țară, Vălenii-de-Munte.
 Războiul actual și urmările lui pentru viața morală a României, Vă-
 lenii-de-Munte.
 La Russie en Orient de 1875 à 1878, Bucarest.
 Serbia la 1871—2, București.
 Sfaturi și învățături pentru ostașii României, București.

1917.

- Développement de la question rurale en Roumanie, Iassy.
 Discours prononcé a la Chambre des députés de Roumanie, Iassy.
 Discursul ținut la discuția reformelor, Iași.
 Droits nationaux et politiques des Roumains dans la Dobrogea, Iassy.
 Histoire des relations Anglo-Roumains, Iassy.
 Histoire des relations Russo-Roumains, Iassy.

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Iassy.
 Histoire des Roumains dans la Dobrogea. Iassy.
 Histoire des Roumains de Bucovine. Iassy.
 Le „Livre rouge“ autrichien. Iassy.
 O poveste dela Sfântul Munte. Iași.
 Răspunsul la Mesagiu. Iași.
 Două răspunsuri ale unui istoric. Iași.
 Relations des Roumains avec les Alliés. Iassy.
 Relations latines de la famille royale roumaine. Iassy.
 Un reprezentant al elenismului în Moldova. București.
 Un stat de pradă : Bulgaria. Iași.
 Sufletul românesc. Iași.
 Țara mea, de Regina Maria, traducere vol. I. Iași.
 Țara mea, de Regina Maria, traducere, 2 vol. Iași.

1918.

Continuitatea spiritului românesc în Basarâbia. Iași.
 Cugetare și faptă germană. Iași.
 Dobrudsha — sporgsmaalet. Kobenhavn.
 Histoire des relations entre la France et les Roumains. Paris.
 Din mijlocul luptei. Iași.
 Oaspeți ruși în Moldova și oaspeți moldoveni în Moscovia. Iași.
 Opere necunoscute ale lui Costachi Negri. Iași.
 Originea și dezvoltarea statului austriac. Iași.
 Pages roumaines. Paris, Nancy.
 Politica lui Mihai Viteazul. Iași.
 La politique de Michel le Brave. Jassy.
 Prințul Carol pentru cine nu-l cunoaște și totuș îl judecă. Iași.
 Românii de peste Nistru. Iași.
 Salut adressé au général Berthelot. Iassy.

1919.

Breve histoire de l'Albanie et du peuple albanais. Bucarest.
 Călăuză în România veche. București.
 Cercetașii și monumentele noastre de istorie și de artă. București.
 Chestia Oceanelor. București.
 Comemorarea lui Mihai Viteazul la Academia Română. București.
 Conferințe bucovinene. București.
 Cuvântarea pentru aniversarea intrării în războiu. București.
 Cuvântarea ținută în sala Dacia în ziua de 26 Octombrie. București.
 La Dobrogea roumaine. Bucarest
 Drepturile Românilor asupra teritoriului lor național unitar. București.
 Droits des Roumains sur leur teritoire nationale unitaire. Bucarest.
 Histoire des Roumains de la Peninsule des Balcans. Bucarest.
 Istoria lui Mihai Viteazul. București.
 Istoria poporului francez. București.

- Istoria Românilor din Peninsula Balcanică.
 Introducerea științelor în învățământul românesc. București.
 Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a. București.
 Istoria Universală. București.
 Medici și medicină în trecutul românesc. București.
 Pentru sufletele celor cari muncesc. București.
 Le rôles des Roumains dans la latinité. Bucarest.
 Scurtă istorie a Slavilor răsăriteni: Rusia și Polonia. București.
 Sistemul și folosul Caselor Naționale. București.
 Soarta faimei lui Mihai Viteazul. București.
 Țara mea de Regina Maria ed. III-a. București.

1920.

- Alegerea de la Săliște înaintea Camerei. București.
 100 de ani dela nașterea lui Cuza-Vodă. București.
 Anthologie de la littérature roumaine. Paris.
 Anthologie de la littérature roumaine, II-e édition. Paris.
 Cantemir Bătrânul. București.
 Constantin Brâncoveanu. București.
 Cuvântare ținută la marea întrunire a Federației. București.
 Desvoltarea așezămintelor politice și sociale ale Europei, 3 vol. București, 1920—1922.
 Desvoltarea politicaei externe a poporului românesc. București.
 Mihai Viteazul. București.
 Discursul la Mesagiu. București.
 Discursul la Mesagiu. București.
 Un Domn pribeag. București.
 Drumuri vechi. București.
 Histoire des Roumains et de leur civilisation. Paris.
 Invierea lui Ștefan cel Mare. București.
 Istoria literaturilor romanice, 3 vol. București.
 Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a. București.
 Istoria Românilor prin călătorii, 4 vol. București. 1920—1922.
 Din relațiile franco-române. București.
 I Rumeni nella latinità. Bucarest.
 Soarta rămășițelor lui Mihai Viteazul. București.

1921.

- Activitatea politică și literară a lui Ioan C. Brătianu. București.
 Un apărător al săracilor „Domnul Tudor“ din Vladimir. București.
 Comemorarea lui Dante. București.
 L'esprit publiques en Roumanie. Paris.
 In Franța. București.
 Introduction à l'étude de la Roumanie et des Roumains. Paris.
 Introduction à l'étude de la Roumanie et des Roumains. Paris.
 Introduzine alla studio della Romani e dei Rumeni. Roma.

- Istoria Românilor în chipuri și icoane.
 Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu, București.
 Kurze Geschichte des rumänischen Bürger, Brașov.
 Les latins d'Orient, Paris.
 Leon Sapieha et Michel-le-Grand.
 Nouvelles notes sur les relations entre Roumains et Grecs, Bucarest.
 Din Opera poetică, Craiova.
 Pagini de critică din tinerețe, Craiova.
 Papi și Impărați, București.
 Polonais et Roumains, Bucarest.
 Procesul Luminii la Cameră, București.
 Războiul nostru în note zilnice, 3 vol. Craiova, 1921—1923.
 Reșița înaintea Camerei, București.
 Roumains et Grecs, Bucarest.
 Secretul culturii franceze, București.
 Schimbarea de direcție și caracter a comerțului românesc, București.
 La o sută de ani după moartea lui Petru Maior, București.
 La trahison de Stere, Bucarest.
 Tudor Vladimirescu, Sibiu.
 Tudor Vladimirescu, Craiova.
 Vechimea și originea elementului românesc în părțile Bihorei, Oradea-Mare.
 Voyage en Roumanie, Bucarest.
 Vrancea și Vrâncenii, București.

1922.

- Activitatea politică și literară a lui Ioan C. Brătianu, București.
 Adevărul despre trecutul și prezentul Basarabiei, Belgrad [scrisă în sârbește].
 Ce sunt și ce pot fi funcționarii, București.
 Comemorarea lui Dante Alighieri, București.
 Comemorarea lui Tudor Vladimirescu, București.
 Despre Mihai Viteazul, București.
 Despre Mihail Kogălniceanu, București.
 Din relațiile franco-române, București.
 Discursul rostit în ședința Adunării Deputaților.
 Formes byzantines et réalités balcaniques, Bucarest-Paris.
 Histoire de l'Art roumain ancien, Paris.
 Histoire de Roumains et de leur civilisation, Bucarest.
 Introducere la studiul asupra României, Beiuș.
 Istoria poporului românesc, 5 vol. București, 1922—1928.
 Istoria presii, București.
 Moartea lui Dante, Molière se răzbună, Craiova.
 Omul care ni trebuie, Craiova.
 Partidele politice în fața Țării București.
 Poeziile lui Mihail Eminescu, București, 1922—1925.
 Programul partidului naționalist-democrat, București.
 Relations entre Serbes et Roumains, Bucarest.

Un reprezentant al elenismului în Moldova sub vechiul regim, București.
Revoluții politice și întregiri naționale, București.
Roumanians Peasants.
State și Dinastii, București.
La vérité sur le passé et le présent de la Bessarabie, Bucarest-Paris.
Zidirea Mănăstirii Argeș, Craiova.

1923.

În Ardealul anului încoronării, București.
L'Art populaire en Roumanie, Paris.
Un colaborator frances al Unirii Principatelor, București.
Correspondance diplomatique roumaine sous le roi Charles I-er, Paris.
Din faptele străbunilor, București.
Discurs la discuția generală a proiectului de Constituție, București.
Discurs ținut în Cameră, București.
Doctrina naționalistă, București.
Ernest Renan, București.
Influences étrangères sur la nation roumaine, Paris.
Istoria artei medievale, București.
Politica externă a Regelui Carol, București.
Raguse et le Roumains, Bucarest.
Rapporti politici tra l'Italia e la Romania, Napoli.
Regele Ferdinand, București.
Regina Maria, București.
Relations entre l'Orient et l'Occident au moyen âge, Paris.
Le Royaume dace et la civilisation roumain, Lyon.
Sărmaală amicului poporului, Craiova.
La situation de la Roumanie, Paris.

1924.

Brève histoire des croisades, Paris.
Cărți reprezentative în viața omenirii, 3 vol. București, 1924-1929.
Choses d'orient et de Roumanie, Bucarest-Paris.
Un cioban dascăl din epoca de tranziție a culturii noastre, București.
Cinq conférence sur le sud-est de l'Europe, Bucarest-Paris.
Comemorarea lui Jules Michelet, Bucarest.
La Danube d'empire, Paris.
Trei Drame, București.
Idées et formes littéraires françaises dans le sud-est de l'Europe.
Paris.
Istoria lumii clasa V, București.
Istoria lumii clasa VI, București.
Note asupra încă unui „Câmpulung” muntean, Cernăuți.
Note polone, București.

Note polone. Vălenii de Munte.
 Les origines des l'iconoclasme. Bucarest.
 Points de vue sur l'histoire du Commerce. Paris.
 Polska a Rumunja.
 La „Romania“ danubienne et les barbares au VI-e siècle. Bruxelles.
 Roumains et Tchecoslovaques. Praha.
 La Roumanie pittoresque. Paris.
 Scrisori către Românii din America. Cleveland, Ohio.

1925.

Aportul Bucovinei în cultura românească. Cernăuți.
 Trei călători în Țările Românești. București.
 Cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania. București.
 Chants populaires roumains. Beyrouth (în armeneste)
 Comemorarea lui Edgar Quinet. București.
 La commémoration d'Ernest Renan. Bucarest.
 Coup d'oeil sur l'art roumain Genève.
 Documente de pe valea Teleajenului. Vălenii-de-Munte.
 Domnița Anca și patronajul ei literar. București.
 Les écrivains réalistes en Roumanie. Paris.
 I Genovesi nel Mar Nero. Genova.
 Goleștii și alți elevi ai lui Töpffer. București.
 Histoire des Etats balcaniques. Paris.
 History of Roumania. London.
 Istoria comerțului românesc, 2 vol. București.
 Istoria literaturii românești, 2 vol. București, 1925-1928.
 O istorie a lui Mihai-Viteazul. București.
 Isus. Craiova.
 La littérature populaire. Paris.
 Lucrări nouă despre Chilia și Cetatea Albă. București.
 Mănăstirea din Vălenii-de-Munte. Craiova.
 Mănăstirea Neamțului. Monastirea Neamțului.
 La musique roumaine. Paris.
 Orașele oltene și mai ales Craiova. Craiova.
 L'ornementation du vieux livre roumain. Paris.
 Pentru întregirea Neamului. București.
 Les plus anciens états slavo-roumains. Paris.
 Points de vue sur l'histoire du commerce. Paris.
 Un prinț portughez cruciat în Țara Românească. București.
 Procesele călugărilor dela Sântilie și Gheorghe pisorul leșesc. București.
 Relations Franco-Roumains. Paris.
 Les Roumains au delà du Dniester. Paris.
 Scrisori de boieri. Vălenii-de-Munte.
 Scrisori de negustori. București.
 Viața lui Constantin Vodă Cantemir. București.

1926.

- Ancien art et vieilles modes en Roumanie. Paris.
Un apărător al săracilor: „Domnul Tudor din Vladimir“. București
Les aventures „sarrazines“. Cluj.
Câteva indicații asupra mănăstirii Snagovului. Vălenii-de-Munte.
Cea mai veche ctitorie de nemeși români din Ardeal. București.
Cinci conferințe despre Venezia; ed. II-a. Vălenii-de-Munte.
Les conflits balkaniques. Paris.
L'Eglise autocephale de Roumanie. Paris.
Essai de synthèse de l'histoire de l'humanité, 4 vol. Paris, 1926-1928.
Un exemplar românesc al unei tipărituri coresiene. Craiova.
Foaia de zestre a unei domnițe moldovenești. București.
Inceputurile învățământului superior. Chișinău.
Istoria Românilor. Vălenii-de-Munte.
O mărturie din 1404 a celor mai vechi moldoveni. București,
Médaillons d'histoire littéraire byzantine, 2 vol. Paris.
Les origines et l'état actuel des nationalités dans la Grande Roumanie. Bucarest.
Scrisori și zapise de meșteri români. București.
La société roumaine du XIX-e siècle dans le théâtre roumain. Paris.
Știri nouă despre biblioteca Mavrocordaților. București.
O tipăritură românească la Uppsala. București, 1926.
Din trecutul istoric al orașului Brăila. Brăila.
Les variations du type de la dormition de la Vierge dans le vieil art roumain. Prague.
Viața românească în Ardeal. Arad.
Trei zile în Basarabia. București.

1927.

- Noi acte românești la Sibiu. București.
La campagne des croisès sur le Danube (1445). Paris.
Carte de cetire pentru meseriașul și lucrătorul român. București.
Câteva zile prin Spania. București.
Conferenze italiene sulla nazione romena. Milano.
Trei conferințe ardelene. Vălenii-de-Munte.
Două conferințe Vălenii-de-Munte.
Două conferințe istorice. Vălenii-de-Munte.
Contribution catalanes à l'histoire byzantine. Paris.
Fata babei și Fata Moșneagului. Vălenii-de-Munte.
La guerre de 1877-1878. Paris.
Guide historique de la Roumanie, 2 vol. Paris-Bucarest, 1927-1928.
B. P. Hașdeu. Vălenii-de-Munte.
Ilustrația cărții românești. Craiova.
Încă un portret al lui Mihai Viteazul. București.
Informațiuni germane despre România și Basarabia pela 1870. București.

Introduction a la connaissance de la Roumanie. Bucarest.
 Introduction a la connaissance de la Roumanie, ed. II-e. Bucarest.
 Istoria industriei la Români. București.
 Momente istorice. București.
 L'origine des idées L'indépendance balkanique. Paris.
 Originea și sensul democrației. Vălenii-de-Munte.
 Politica culturii. București.
 Războiul pentru independența României. București.
 Războiul de independență 1877-8. Vălenii-de-Munte.
 Le relazioni italo-romene. Milano.
 Școală și industrie. Vălenii-de-Munte.
 În Serbia de după războiu. Vălenii-de-Munte.
 Un source négligée de la prise de Constantinople. Bucarest.
 Ultimile scrisori din țară către N. Bălcescu.
 Les voyageurs orientaux en France. Paris.
 Y-a-t-il en un moyen-âge byzantin? Bucarest.

1928.

Autonomia comerțului. București.
 Brodnicii și Români. București.
 Cleopatra. București.
 Comemorarea a două sute de ani dela întemeierea unei facultăți de
 litere la București. București.
 Commemoration de deux cent cinquante ans de la fondation d'une
 Faculté de lettres à Bucarest. Bucarest.
 Patru conferințe despre istoria Angliei. București.
 Cronicele turcești ca izvor pentru istoria Românilor. București
 Drepturile naționale și politice în Dobrogea. București.
 Drumurile de comerț creatoare ale statelor românești. București.
 L'Éléments occidental dans le conte danubien et balkanique.
 Evoluția ideii de libertate. București.
 Francmazoni și conspiratori în Moldova. București.
 O gospodărie moldovenească la 1777. București.
 Imperiul Cumanilor și domnia lui Băsărabă. București.
 Informațiuni spaniole despre războiul nostru pentru independență.
 București.
 L'interpénétration de l'Orient et de l'Occident au moyen-âge. Bucarest.
 Istoria bisericii românești. București.
 Istoria învățământului românesc. București.
 Istoria Românilor prin călători, 4 vol. București, 1928-1929.
 La littérature historique roumaine. Warszawa
 Livres populaires dans le sud-est de l'Europe. Bucarest.
 Les narrateurs de la première croisade. Paris.
 Din originile politicianismului român. București.
 Ploieștii în războiul de independență. Ploiești.
 Portrete și lucruri domnești nou descoperite. București.
 Portretele domnilor noștri la Muntele Athos. București.

Programul și congresul partidului. Vălenii-de-Munte.
 Rătăcirile în apus ale unui pretendent român. București.
 Storia dei Rumeni e della loro civiltá. Milano.
 Țara latină cea mai depărtată în Europa; Portugalia. București.
 Die beiden Schwestern. Hermannstadt.
 As vias de penetração da latinidade no sueste da Europ e em especial na România. Lisboa.
 Une vingtaine de voyageurs dans l'Orient européen. Paris.
 Les Voyageurs française dans l'Orient européen. Paris.
 Prin Vremuri. București.

1929.

Administrația de ieri și administrația de mâine. București.
 Art et littérature des Roumains. Paris.
 L'arte romena e l'Italia. Livorno.
 Un boier de provincie în timpul Eteriei și Regulamentului organic București.
 Le caractere commun des institutions du Sud-est de l'Europe. Paris.
 Cartea Domnilor pentru Regele Mihai I. București.
 Les châteaux Occidentaux en Roumanie. Bucarest.
 Comemorarea lui Francesco Petrarca. București.
 Patru conferințe despre Armenia. București.
 La création religieuse de Sud-Est européen. Paris.
 Définir „Byzance“. Leipzig-Berlin, 1929.
 Domnii Români după portrete și fresce contemporane. Sibiu.
 Domnii români după portrete și fresce contemporane. Sibiu.
 Eminescu, el, generația lui și generația noastră. Vălenii-de-Munte.
 Evolution de la question rurale en Roumanie. Bucarest.
 Faptă și suferință în Ardeal. București.
 Fratele păgân. Vălenii-de-Munte.
 Frumoasa fără trup. Vălenii-de-Munte.
 Geschichte des Rumänen und ihrer Kultur. Sibiu.
 Cei d'întâi ani în noua Brăilă românească. București.
 Intre Domnii moldoveni și ai Țării Românești. București.
 Istoria Românilor pentru poporul românesc. Vălenii-de-Munte.
 Istoria literaturii românești. București.
 Istoria Românilor. Vălenii-de-Munte.
 Istoria armatei românești, 2 vol. Vălenii-de-Munte, 1929—1930.
 Karl XII och Rumänien.
 Note istorice asupra editărei operii poetice a lui Eminescu. București.
 Oeuvres inédits de Nicolas Mălescu. Bucarest.
 Originea moldovenească a lui Ienăchiță Văcărescu. București.
 Pentru Universitate. Vălenii-de-Munte.
 Politică și viață economică. București.
 Probleme de istorie universală. Vălenii-de-Munte.
 Quelques mots d'orientation sur la Roumanie. Bucarest.
 Scrisori domnești din arhivele dela Stokholm. București.

Țeri Scandinave : Suedia și Norvegia. București.
Există o scrisoare de trădarea lui Mihai Viteazul ? București, 1929.

1930.

Alegerea M. S. Regelui Carol II. Discursuri. București.
America și Românii din America. Vălenii-de-Munte.
Anciens documents de droit roumaine, 2 vol. Paris-Bucarest, 1930-1931.
Cum să cetim și să înțelegem arta. Vălenii-de-Munte.
L'Arte populare în Romania. Roma.
Așezămintele mele. București.
Brève histoire de la Petite Arménie. Paris.
Deux conférences en Suisse. Berne.
Cuvântarea către M. S. Regele Carol II. Vălenii-de-Munte.
Cuvântarea la deschiderea cursurilor de vară către M. S. Doamna
Țerii. Vălenii-de-Munte.
Fiul cel pierdut, dramă. Ploiești.
Di alcune formazioni popolari romane nel Medio Evo. Torino.
Il fratello pagano. Lanciano.
Un „Héraclide“ à Montpellier. Bucarest.
Istoria contemporană, vol. I. București.
Istoria Românilor și a civilizației lor. București.
L'Italia vista da un romeno. Milano.
Liga culturală. București.
La littérature historique roumain. Warszawie.
Moyen-Âge et Antiquité. Milano.
Notes de diplomatie roumaine. Bucarest.
Octoiul diaconului Lorinț. București.
L'Oeuvre dela mission française à Iassy. Bucarest.
Originea lui Ștefan Răsvan ; Petrecerea lui Vasile Lupu în exil. București.
Politica realităților. București.
Priveliști elvețiene. Vălenii-de-Munte.
Noul regim. București.
Sfântul Francisc, dramă. Vălenii-de-Munte.
Entre Slaves et Roumains. Paris.
O mică țară latină : Catalonia. București.
L'ultima delle dee. Lanciano.

1931

Apelul către Unire al lui Cuza-Vodă la 1859. București.
Arte e letteratura dei Romeni Sintesi parallele, Roma.
Casandra. Vălenii-de-Munte.
Cinci comunicări la Academia Română. București.
Trois conférences. Bucarest.
Credința mea. București.
La cronologia vechilor domni moldoveni. București.
L'enseignement supérieur en Roumanie. Bucarest.

- Sur l'essence de la littérature et l'art. Craiova.
Il figlio perduto. La fatalità. Lanciano.
France de Chypre. Paris.
Histoire des Roumains. de Bucovine à partir de l'annexion autrichienne.
1775-1914. Bucarest
Memorii, 2 vol. București.
Un nou izvor cu privire la Mihai Viteazu și Radu Șerban. București.
Un pact de familie și o nuntă domnească în 1587, București.
Trei piese simple pentru oameni modești. Vălenii de Munte.
Ce poate ajunge un meseriaș român. Vălenii de Munte.
Poporul italian în trecut și în prezent. București.
Testamentul lui Nicola Nicolau. București.
Vederi din Grecia de azi și cinci conferințe despre viața grecească
actuală. București.
La vérité sur le passé et le présent de la Bessarabie. Bucarest.

FĂRĂ DATĂ

- Acei pe cari nu-i putem uita.
Sur le blason des princes roumains.
Cine sunt liberalii. București.
Contes roumains. Paris.
Latins at Grecs d'orient et l'établissement des Turcs en Europe (1342-
1368) Leipzig.
Spre unitatea națională.
Mihail Kogălniceanu, Scriitorul, omul politic și românul. București.
Neamul românesc din Ardeal. București.

INDICE ALFABETIC

A.

- Acei pe care nu-i putem uita. Iași.
- Un act românesc privitor la începutul culturii bulgare. București, 1914.
- Acte din secolul al XVI-lea 1517—1612 relative mai ales la Domnia și viața lui Petru Vodă Șchiopul. București, 1900.
- Acte relative la războaiele și cuceririle lui Mihai-Vodă-Viteazul. București, 1903.
- Acte românești din Ardeal privitoare în cea mai mare parte la legăturile Secuilor cu Moldova. București, 1916.
- Noi acte românești la Sibiu. București, 1927.
- Acte și fragmente cu privire la Istoria Românilor, 3 vol. București, 1895.
- Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni 2 vol. București, 1911—1913.
- Acte străine din arhivele Galiției vechii Prusii și Țerile de jos. București, 1913.
- Activitatea culturală a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu. București, 1914.
- Acțiunea militară a României. Vălenii-de-Munte, 1913.
- Acțiunea militară a Românilor ed. II-a. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Activitatea parlamentară a d-lui N. Iorga. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Activitatea politică și literară a lui Ioan C. Brătianu. București, 1921.
- Activitatea politică și literară a lui Ioan C. Brătianu București, 1922.
- Adevăratul patriotism. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Adevărul despre trecutul și prezentul Basarabiei. București.
- Administrația de ieri și administrația de mâine. București, 1929.
- Moyen-âge et antiquité. Milano, 1930.
- Y-a-t-il en un moyen-âge byzantin? Bucarest, 1927.
- Den Albanska Frägan. Stokholm.
- Albania și Românii, Vălenii-de-Munte, 1915.
- Către alegătorii colegiului al II-lea și al III-lea de Cameră. Vălenii-de-Munte, 1911.
- O alegere de episcopi moldoveni în 1557—1558. Cluj, 1907.
- Alegerea dela Săliște înaintea Camerei. București, 1920.
- Alegerea M. S. Regelui Carol II. București, 1930.
- Amănunte din istoria noastră în veacul al XIX-lea. București, 1916.
- America și Românii din America. Vălenii-de-Munte.
- Amintiri din Italia-Giosuè Carducci. București, 1895.

- Ce credea un anarhist cu o săptămână înainte de răscoala ȧranilor. Vălenii-de-Munte, 1909.
- Ancien art et vieilles modes en Roumanie. Paris, 1926.
- Anciens documents de droits roumaine, 2 vol. Paris Bucarest, 1930-1931.
- Cei d'întăiu ani în noua „Brăilă românească“ (1832—66). București, 1929.
- 100 de ani de la nașterea lui Cuza-Vodă. București, 1920.
- Anthologie de la littérature roumaine des origines au XX-e siècle. Paris, 1920.
- Anthologie de la littérature roumaine des origines au XX-e siècle. Paris, 1920.
- Un apărător al săracilor „Domnul Tudor din Vladimir“ (C. 1780-1821). București, 1906.
- Un apărător al săracilor „Domnul Tudor din Vladimir“. București, 1921.
- Un apărător al săracilor „Domnul Tudor“ din Vladimir. București, 1926.
- Apelul către unire al lui Cuza Vodă la 1859. București, 1931.
- Două apeluri către Românii din Regat. Vălenii-de-Munte, 1913.
- Aportul Bucovinei în cultura românească. Cernăuți, 1925.
- În Ardealul anului încoronării. București, 1923.
- Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. București, 1907.
- Armenii și Românii : o paralelă istorică. București, 1913.
- Armenii și Românii. M. Buicliu. 1914.
- Art et littérature des Roumains. Synthèses parallèles. Paris, 1929.
- L'Art populaire en Roumanie. Paris, 1923.
- Arte e letteratura dei Romeni, Sintesi parallele. Roma, 1931.
- L'Arte popolare in Romania. Roma, 1930.
- L'Arte romana e l'Italia. Livorno, 1929.
- Gheorghe Asachi ca tipograf și editor. București, 1912.
- Așezămintele mele. București. 1930.
- Un auteur de projets de Croisades. Paris, 1896.
- Autonomia comerțului. București, 1928.
- Les Aventures sarrazines. Cluj, 1926.

B.

- Balada populară românească. Vălenii-de-Munte, 1910.
- Basarabia noastră scrisă după 100 de ani. Vălenii-de-Munte, 1912.
- Les bases nécessaires d'une nouvelle histoire du Moyen Age. Bucarest, 1913.
- Basta și Mihai Viteazul. București, 1895.
- Două biblioteci de mănăstiri Chighiu și Argeș. București, 1904.
- Un biruitor Radu Vodă Șerban. Vălenii-de-Munte, 1911.
- Sur le blason des Princes roumains.
- Un boier de provincie în timpul Eteriei. București, 1929.
- Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797. București, 1906.

- Constantin Brâncoveanu. Dramă. Vălenii-de-Munte, 1914.
Constantin Brâncoveanu. Dramă. București, 1920.
Brașovul și Români. București, 1905.
Breasla blănarilor din Botoșani. București, 1911.
Brodnicii și Români. București, 1928.
Prin Bulgaria la Constantinopol. București, 1907.
Byzantské Kroniky v Rumunsku.

C.

- Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia.
București, 1910.
Călători ambasadori și misionari în țările noastre și asupra Țerilor
noastre. București, 1899.
Trei călători în Țările românești. București, 1925.
Călătoriile în Rusia ale lui Mihail Popovici. Arad, 1900.
Călăuză în România veche pentru frații basarabeni. București, 1919.
La campagne des croisés sur le Danube [1445] Paris, 1927.
Despre Cantacuzini. București, 1902.
Cantemir Bătrânul. București, 1920.
Le Caractère commun des Institutions du Sud-Est de l'Europe.
Paris, 1929,
Ce ne învață cariera lui Aurel Vlaicu. Vălenii-de-Munte, 1914.
Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țările noastre. (1709-1714), Bu-
curești, 1910.
Carpații în luptele dintre Români și Unguri. București, 1915.
Carpații în luptele dintre Români și Unguri. București, 1915.
Carte de cetire pentru meseriașul și lucrătorul român. București, 1927.
Cartea Domnilor pentru Regele Mihai I. București, 1929.
Cărți domnești, 2 vol. București, 1903-1904.
Cărți reprezentative în viața omenirii, București, 1916.
Cărți reprezentative în viața omenirii, 3 vol. București, 1924-1929.
Cărți și scriitori români din veacurile XVII-XVIII. București, 1906.
Cassandra. Vălenii-de-Munte, 1931.
O mică țară latină: Catalonia. București, 1930.
Les causes de la catastrophe de l'Empir ottoman. Vălenii-de-Munte,
1913.
Ca să fim mai tari în ceasul de azi. Vălenii-de-Munte, 1916.
Cenni sulla relazione tra l'Abissinia e l'Europa cattolica. Palermo, 1910.
Cercetări și registre. București, 1906.
Cercetașii și monumentele noastre de istorie și artă. București, 1919.
Cum să cetim și să înțelegem arta. Vălenii-de-Munte, 1930.
Chants populaires roumains. Beyrouth, 1925. [în armeneste]
Les châteaux occidentaux en Roumanie. Bucarest, 1929.
Chemarea lui Constantin Mavrocordat către olteni. București.
Chestii și probleme. Vălenii-de-Munte, 1909.
Chestiunea Dunării. Vălenii-de-Munte, 1913.
Chestiunea Mării Mediterane. Vălenii-de-Munte, 1914.
Chestiunea Oceanelor. București, 1919.

- Chestiunea Rinului. Vălenii-de-Munte. 1912.
- Choses d'Orient et de Roumanie. Bucarest, Paris, 1924.
- Cîntecele Românilor din Serbia. București, 1914.
- Un cioban dascăl din epoca de tranziție a culturii noastre. București, 1924.
- Cleopatra. București, 1928.
- La cloche de Carageorges destinée à la chapelle de Topola. Vălenii-de-Munte, 1913.
- Clopotul dăruit de Carageorghe întemeetorul Serbiei bisericii satului Topola. București. 1913.
- Un colaborator francez al unirii Principatelor, Paul Bataillard. București, 1923.
- Colecția de folk-lore a Ministerului de Instrucție. București, 1903.
- Une collection de lettres de Philippe de Mezières. Paris, 1892.
- Comemorarea a două sute cinci zeci de ani dela întemeierea unei facultăți de Litere. București, 1928.
- Comemorarea lui Dante Alighieri. București, 1921.
- Comemorarea lui Dante Alighieri. București, 1922.
- Comemorarea lui Jules Michelet. București, 1924.
- Comemorarea lui Mihai Viteazul. București, 1919.
- Comemorarea lui Francesco Petrarca. București, 1929.
- Comemorarea lui Edgar Quinet București, 1925.
- Comemorarea lui Tudor Vladimirescu. București, 1922.
- La comemorarea zilei de 3 Mai 1848. București, 1914.
- La commémoration d'Ernest Renan. Bucarest, 1925.
- Commemoration de deux cent cinquante ans de la fondation d'une faculté de lettre. Bucarest. 1928.
- Cinci comunicări la Academia Română. București, 1931.
- Despre concepția actuală a istoriei și geneza ei. București, 1894.
- Două concepții istorice. București, 1911.
- Condițiile de politică generală în cari s'au întemeat bisericile românești. București, 1913.
- Deux conférences en Suisse. Berne. 1930.
- Trois conférences. Bucarest, 1931.
- Cinq conférences sur le sud-est de l'Europe. Bucarest-Paris, 1924.
- Conferenze italiane sulla nazione romana. Milano, 1927.
- Conferință ținută la sezaătoarea literară-naționalistă din Alexandria. Alexandria, 1906.
- Două conferințe. București, 1898.
- Trei conferințe ardelene. Vălenii-de-Munte. 1927.
- Conferințe bucovinene. București, 1919.
- Două conferințe craiovene. Craiova, 1906.
- Patru conferințe despre Armenia. Bucarest, 1929.
- Patru conferințe despre istoria Angliei. București, 1928.
- Cinci conferințe despre Venezia. București, 1914.
- Cinci conferințe despre Venezia. Ed. II. Vălenii-de-Munte, 1926.
- Două conferințe istorice. Vălenii-de-Munte, 1927.
- Două conferințe: 1 Români de pe malul drept al Dunării. Muncă, lucru, plăcere?, Vălenii-de-Munte, 1927.

- Les conflits balkaniques. Paris, 1926.
- Conspiratori și scandaluri bisericesti. Vălenii-de-Munte, 1915.
- Constatări istorice cu privire la viața agrară a Românilor. București, 1908.
- Contes Roumains. Paris,
- Continuarea spiritului românesc în Basarabia. Iași, 1918.
- Două contribuții la istoria bisericii a Românilor. București, 1916.
- Contribuții la istoria bisericii noastre. București, 1912
- Contribuții la istoria învățământului în țară și în străinătate. București, 1906.
- Contribuții la istoria literaturii române, 3 vol. București, 1906.
- Contribution catalanes à l'histoire byzantine. Paris, 1927.
- Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei în veacul al XIX-lea. București, 1914.
- Contribuțiuni la istoria Munteniei în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. București, 1896.
- Correspondance diplomatique roumaine sous le roi Charles I-er. Paris, 1923.
- Corespondența lui Dimitrie Aman. București, 1913.
- Corespondența lui Știrbei-Vodă. București, 1904.
- Coup d'oeuil sur l'art roumain. Genève, 1925.
- La création religieuse du Sud-est européen. Paris, 1929.
- Credința mea. București, 1931.
- Cronica expediției Turcilor în Moldova. București, 1913.
- Cronicile muntene. București, 1899.
- Cronicile turcești ca izvor pentru istoria Românilor. București, 1928.
- La cronologia vechilor domni moldoveni. București, 1931.
- Cultură națională și politică națională. Vălenii-de-Munte. 1908.
- Cuvinte adevărate. București, 1903.
- Cugetare de articole din Neamul românesc pentru popor. Bârlad, 1915.
- Culegere și faptă germană. Iași, 1918.
- Cugetări. Vălenii-de-Munte, 1911.
- Imperiul Cumanilor și domnia lui Basarabă. București, 1928.
- Cuvântare ținută la adunarea din Iași. Vălenii-de-Munte, 1915.
- Cuvântare ținută la București. Vălenii-de-Munte, 1912.
- Cuvântare la discuția Adresei. Vălenii-de-Munte, 1915.
- Cuvântare la discuția în Cameră. Vălenii-de-Munte, 1913.
- Cuvântare ținută la întrunirea naționalistă. București, 1914.
- Cuvântare ținută la marea întrunire a Federației. București, 1920.
- Cuvântare ținută la serbarea zilei de 24 Ianuar. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Cuvântare pentru aniversarea intrării în războiu. București, 1919.
- Cuvântarea către M. S. Regele Carol II. Vălenii-de-Munte, 1930.
- Cuvântarea către M. S. Doamna Terii. Vălenii-de-Munte, 1930.
- Cuvântarea d-lui N. Iorga la discuția Adresei. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Cuvântarea d-lui N. Iorga la discuția necesității reformelor. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Cuvântarea ținută de N. Iorga la Adunarea Deputaților. București, 1907.
- Cuvântarea ținută în sala Dacia în ziua de 26 Octombrie 1919. București, 1919.

- Cuvântări de înmormântare și pomenire. Vălenii-de-Munte, 1909.
 Două cuvântări în chestia muncitorilor. Vălenii-de-Munte, 1910.
 Cuza Vodă și dușmanii săi a doua zi după detronare. Vălenii-de-Munte, 1909.
 ·Cea mai veche ctitorie de nemeși români din Ardeal (1408-9) București, 1926.

D.

- D. Frédéric *Damé* și istoria României contemporane. București, 1900.
 La Danube d'empire. Paris, 1924.
 Dardanelele, amintiri istorice. București, 1915.
 ·Citeva *declarații* făcute la întrunirea naționalistă. Vălenii-de-Munte, 1913.
 Dăfinir „Byzance”. 1930.
 Desbînările Românilor din Ungaria. Vălenii-de-Munte, 1912.
 Desvoltarea așezămintelor politice și sociale ale Europei. 3 vol. București, 1920—1922.
 Desvoltarea ideii unității politice a României. București, 1915.
 Desvoltarea politicii externe a poporului românesc. București, 1920.
 Discours prononcé a la chambre des députés de Roumanie. Jassy, 1917.
 Discurs la Mesagiu. București, 1920.
 Discurs la Mesagiu. București, 1920.
 Discurs rostit în ședința Adunării Deputaților. București, 1912
 Discurs rostit în ședința Adunării Deputaților. București, 1922.
 Discurs la discuția generală a proiectului de constituție. București, 1923.
 Discurs ținut la discuția Reformelor. Iași, 1917.
 Discurs ținut în Cameră la discuția la Mesagiu. București, 1923.
 Développement de la question rurale en Roumanie. Jassy, 1917.
 „Doamna lui Ieremia Vodă”. București, 1910.
 Ce reprezentăm în Dobrogea. Vălenii-de-Munte, 1910.
 La Dobrogea roumaine. Bucarest, 1919.
 Dobrudsha-sporgsmaalet. Kobenhavn, 1918.
 Doctrina naționalistă. București, 1923.
 Nouă documente basarabene. București, 1914.
 Câteva documente de cea mai veche limbă românească. București, 1906.
 Documente de pe valea Teleajenului. Vălenii-de-Munte, 1925.
 Documente felurite. București, 1910.
 Documente geografice. București, 1900.
 Documente grecești privitoare la Istoria Românilor. 2 vol. București, 1915—1917.
 Documente interne. București, 1913.
 Documente istorice cu privire la originile desvoltării medicinei și farmaciei în Țările noastre.
 Două documente moderne bulgare. București, 1918.
 Documente muntene și oltene. București, 1903.
 Documente nouă în cea mai mare parte românești relative la Petru Șchiopul și Mihai Viteazul. București, 1898.
 Documente privitoare la Constantin Vodă Brâncoveanu. București, 1901.
 Documente privitoare la familia Callimachi. 2 vol. București, 1902—1903.

- Documente privitoare la familia Cantacuzino. București, 1902.
 Documente relative la moșiile Țibănești și Gănești. București, 1903.
 Documente românești din arhivele Bistriței. București, 1899.
 Documente și cercetări asupra istoriei financiare și economice a Principatelor românești. București, 1900.
 Din documentele noastre, Anarhiștii înainte de anarhie. București, 1909.
 Un Domn pribeag. București, 1920.
 Un Domn pribeag. București, 1931.
 Intre Domnii moldoveni și ai țării românești, cum se făcea corespondența. București, 1929.
 Domnii români după portrete și fresce contemporane. Sibiu, 1929.
 Domnii români după portrete și fresce contemporane. Sibiu, 1929.
 Domnița Anca și patronajul ei literar. București, 1925.
 Trei drame. Vălenii-de-Munte, 1912.
 Trei drame. București, 1924.
 Drepturile naționale și politice în Dobrogea. București, 1928.
 Drepturile la viață ale statelor mici. București, 1915.
 Drepturile Românilor asupra teritoriului lor național unitar. București, 1919.
 Droits des Roumains sur leur territoire national unitaire. Bucarest, 1919.
 Droits nationaux et politiques des Roumains dans la Dobrogea. Jassy, 1917.
 Drumurile de comerț creatoare ale statelor românești. București, 1928.
 Pe drumuri depărtate. București, 1904.
 Drumuri și orașe din România. București, 1904.
 Drumuri și orașe din România. Ediția a II-a. București, 1916.
 Drumuri vechi. București, 1920.
 A cui e Dunărea? Vălenii-de-Munte, 1908.

E.

- Les écrivains réalistes en Roumanie. Paris, 1925.
 L'Église autocéphale de Roumanie. Paris, 1926.
 Les dernières élections en Hongrie et les Roumains. Vălenii-de-Munte, 1910.
 L'élément occidental dans le conte danubien et balkanique. 1928.
 Les éléments originaux de l'ancienne civilisation roumaine. Jassy, 1911.
 Eminescu, El, generația lui și generația noastră. Vălenii-de-Munte, 1929.
 Eminescu Mihail. Poezii, 2 vol. București, 1922—1925.
 Eminescu Mihail. Poezii, vol. I. București. 1931.
 The Byzantine *empire*. London, 1907.
 L'enseignement supérieur en Roumanie. Bucarest, 1931.
 Die Entwicklung des rumänischen Staatswesens. Gotha, 1915.
 Ceva despre episcopul maramurășan, Iosif Stoica. București, 1913.
 In *era* „Reformelor“. Vălenii-de-Munte, 1909.
 L'esprit publique en Roumanie. Paris, 1921.
 Essai de synthèse de l'histoire de l'humanité, 4 vol. Paris, 1926—1928.
 Sur l'essence de la littérature et de l'art. Craiova, 1931.
 Etudes Roumaines vezi: Influences étrangères... și Ideés et Formes littéraires.

- Les plus anciens état slavo-roumains sur la rive gauche du Danube. Paris, 1925.
 L'évêché de Hajdu-dorogh et les droits de l'église roumaine unie. Bucarest, 1913.
 Encore une fois l'évêché de Hajdu-dorogh et les droits des Roumains. Bucarest, 1914.
 Evoluția ideii de libertate. București, 1928.
 Evolution de la question rurale en Roumanie. Bucarest, 1929.
 Un exemplar românesc al unei tipărituri coresiene. Craiova, 1926.

F.

- Faptă și suferință în Ardeal. București, 1929.
 Din faptele străbunilor. Vălenii-de-Munte, 1909.
 Din faptele străbunilor, ediția II-a. București, 1923.
 Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica. București, 1906.
 Fata babei și fata moșneagului. Vălenii-de-Munte, 1927.
 Faze sufletesti și cărți reprezentative la Români. București, 1915.
 Femeile în viața neamului nostru. Vălenii-de-Munte, 1911.
 Il figlio perduto. La fatalità. Lanciano, 1931.
 Filimon Nicolae. Ciocoi vechi și noi. București, 1902.
 Fiul cel pierdut. Ploiești, 1930.
 Foaia de zestre a unei domnițe moldovenești din 1587 și exilul din Veneția. București, 1926.
 Di alcune formazioni popolari romane nel Medio evo. Torino, 1930.
 Formes byzantines et réalités balkaniques. Bucarest-Paris, 1922.
 Fragmente de cronici. București, 1901.
 France de Chypre. Paris, 1931.
 Francmasoni și conspiratori în Moldova. București, 1908.
 În Franța, drumuri ale unui istoric. București, 1921.
 Fratele păgân. Vălenii-de-Munte, 1929.
 Il fratello pagano. Lanciano, 1930.
 Către frații din Ungaria. Vălenii-de-Munte, 1910.
 Frumoasa fără trup. Vălenii-de-Munte, 1929.
 Ce sunt și ce pot fi funcționarii. București, 1922.
 Fundațiunile Domnilor Români în Epir. București, 1914.
 Fundațiuni religioase ale Domnilor români în Orient. București, 1914.

G.

- Genealogia Cantacuzinilor de Banul Mihail Cantacuzino. București, 1902.
 O genealogie a Basarabilor (însemnări critice). Vălenii-de-Munte, 1912.
 Generalități cu privire la studiile istorice. Vălenii-de-Munte, 1911.
 I Genovesi nel Mar Nero. Geneva, 1925.
 Geschichte des Rumänen und ihrer Kultur. Hermannstadt, 1929.

- Geschichte des Osmanischen Reiches, 5 vol. Gotha, 1908-1912.
 Kurze Geschichte des rumänischen Bürger deutschen Nation, Braşov, 1921.
 Geschichte des Rumänischen Volkes, 2 vol. Gotha, 1905.
 Gânduri şi sfaturi ale unui om ca ori care altul. Bucureşti, 1905.
 Goleştii şi alţi elevi ai lui Töpffer în Geneva. Bucureşti, 1925.
 O gospodărie moldovenească la 1777. Bucureşti, 1928.
 Vederi din Grecia de azi. Bucureşti, 1931.
 La guerre de 1877-1878. Paris, 1928.
 Guide historique de la Roumanie, 2 vol. Paris-Bucureşti, 1927-1928.

H.

- O hartă a Ţerii-Româneşti din C. 1780 şi un geograf dobrogean. Bucureşti, 1914.
 Hărţii din arhiva mănăstirii Hurezului. Bucureşti, 1907.
 B. P. Haşdeu cu prilejul comemorării lui la Câmpina. Vălenii-ae-Munte, 1927.
 Un „Héraclide“ a Montpellier. Bucarest, 1930.
 Herodot, traducere publicată după un manuscris. Vălenii-de-Munte, 1909.
 Brève histoire de l'Albanie. Bucarest, 1919.
 Histoire de l'Art roumain. Paris, 1922.
 Brève histoire des Croisades et de leurs fondations en Terre Sainte. Paris, 1924.
 Histoire des Etats balkaniques à l'époque moderne. Bucarest, 1914.
 Histoire des Etats balkaniques. Paris, 1925.
 Histoire des relations Anglo-Roumaines. Jassy, 1917.
 Histoire des relations entre la France et les Roumains. Jassy, 1917.
 Histoire des relations entre la France et les Roumains. Paris, 1918.
 Histoire des relations Russo-Roumaines. Jassy, 1917.
 Histoire des Roumains dans la Dobrogea. Jassy, 1917.
 Histoire des Roumains de Bucovine. Jassy, 1917.
 Histoire des Roumains de Bucovine. Bucarest, 1931.
 Histoire des Roumains de la Peninsule des Balcans. Bucarest, 1919.
 Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie, 2 vol. Bucureşti, 1915-1916.
 Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie. Deuxième-édition, 2 vol. Bucarest, 1916.
 Histoire des Roumains et de leur civilisation. Paris, 1920.
 Histoire des Roumains et de leur civilisation. Bucarest, 1922.
 History of Roumania, Sand, People, Civilisation. London, 1925.
 Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909. Vălenii-de-Munte, 1909.

I.

- 24 Ianuar 1916. Conferință. București, 1916.
 Idées et formes littéraires françaises dans le sud-est de l'Europe.
 Paris, 1924.
- Ilusii și drepturi naționale în Balcani.
 Ilustrația cărții românești. Craiova, 1927.
- Imperialismul austriac și cel rus în dezvoltare paralelă. București, 1914.
- Inceputurile învățământului superior la Români. Chișinău, 1926.
- Câteva indicații asupra mănăstirii Snagovului. Vălenii-de-Munte, 1926.
- Indreptări și întregiri la istoria Românilor. București, 1905.
- Indreptățirea celor ce stăpânesc. Vălenii-de-Munte, 1909.
- Influences étrangères sur la nations roumaine. Paris, 1923.
- Informații germane despre România și Basarabia pe la 1870. București, 1927.
- Informațiuni spaniole despre războiul nostru pentru independență.
 București, 1928.
- Inscripții botoșănene. București, 1905.
- Inscripții din bisericile românești, 2 vol. București, 1905-1908.
- Două inscripții nouă găsite la Mănăstirea Bistrița (Neamț). București, 1913.
- Inscripții și însemnări din bisericile Iașului. București, 1907.
- Ce înseamnă popoare palkanice. Vălenii-de-Munte, 1916.
- Insemnătaea ținuturilor de peste Prut. București, 1912.
- Interpénétration de l'Orient et de l'Occident au moyen âge. Bucarest, 1928.
- Pentru întregirea neamului. București, 1925.
- Introducere la studiul asupra României și Românilor. Beiuș, 1922.
- Introducerea științelor în învățământul românesc. București, 1919.
- Introduction a la connaissance de la Roumanie et des Roumains.
 Bucarest, 1927.
- Introduction a la connaissance de la Roumanie et des Roumains, 1-e
 éditions. Bucarest, 1927.
- Introduction à l'étude de la Roumanie et des Roumains. Paris, 1921.
- Introduction à l'étude de la Roumanie et des Roumains. Paris, 1921.
- Introduzione alla studio della Romania e dei Romeni. Roma, 1921.
- Intrunirea naționalistă din Iași. Vălenii-de-Munte, 1908.
- Invierea lui Ștefan cel Mare. București, 1920.
- Istoria Armatei Românești, 2 vol. Vălenii-de-Munte, 1910-1919.
- Istoria Armatei Românești, ediția a II-a, 2 vol. București, 1929-1930.
- Istoria Artei medievale și moderne în legătură cu dezvoltarea societății. București, 1923.
- Istoria bisericii românești și a vieții religioase a Românilor, 2 vol.
 Vălenii-de-Munte, 1908-1909.
- Istoria bisericii românești. București, 1928.
- Istoria comerțului românesc, vol. I. Vălenii-de-Munte, 1915.
- Istoria comerțului românesc, 2 vol. București, 1925.
- Istoria contemporană. vol. I. București, 1930.

- Istoria Evreilor în țerile noastre. București, 1913.
- Istoria industriilor la Români. București, 1927.
- Istoria învățământului românesc. București, 1928.
- Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688. București, 1904.
- Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea, 2 vol. București, 1901.
- Istoria literaturii românești în veacul al XIX, 3 vol. București, 1907-1909.
- Istoria literaturii românești, 2 vol. București, 1925-1928.
- Istoria literaturii românești. București, 1929.
- Istoria literaturilor romanice, 4 vol. București, 1920.
- Scurtă istorie a lui Mihai Viteazul. București, 1900.
- Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc. București, 1901.
- Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc, ed. II-a, București, 1909.
- Istoria lui Mihai Viteazul pentru poporul românesc. București, 1919.
- O istoria a lui Mihai Viteazul de el însuși. București, 1925.
- Istoria lui Ștefan cel Mare. București, 1904
- Istoria lui Ștefan cel Mare, tipărită din nou. București, 1904.
- Istoria lumii în vremurile mai nouă. București, 1907.
- Istoria lumii în vremurile mai nouă. Vălenii-de-Munte, 1911.
- Istoria lumii în vremurile mai nouă. București, 1924.
- Istoria poporului francez. București, 1919.
- Istoria poporului românesc, 5 vol București, 1922-1928.
- Istoria presei românești. București, 1922.
- Istoria războiului balcanic. București, 1915.
- Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria. București, 1915.
- Istoria Românilor din Peninsula Balcanică. București, 1919.
- Istoria Românilor în chipuri și icoane, 2 vol. București, 1905.
- Istoria Românilor în chipuri și icoane. Craiova, 1921.
- Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a. Vălenii-de-Munte, 1908.
- Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a. Vălenii-de-Munte, 1910.
- Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a. București, 1919.
- Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a. București, 1920.
- Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a București, 1924
- Istoria Românilor pentru clasa IV-a și a VIII-a Vălenii-de-Munte, 1926.
- Istoria Românilor pentru clasa III-a și VII-a. Vălenii-de-Munte, 1929.
- Istoria Românilor pentru clasa III-a de gimnaziu și a IV-a de liceu. Vălenii-de-Munte, 1931.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc. Vălenii-de-Munte, 1908.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc, ed. II-a. Vălenii-de-Munte, 1910.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc, București, 1919.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc. București, 1920.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc. București, 1924.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc. Vălenii-de-Munte, 1926.
- Istoria Românilor pentru poporul românesc. Vălenii-de-Munte, 1929.
- Istoria Românilor prin călători, 3 vol. București, 1920.
- Istoria Românilor prin călători, 4 vol, ediția a II-a. București, 1928-1929.
- Istoria statelor Balcanice în epoca modernă. Vălenii-de-Munte 1913.

- Istoria universală sau istoria lumii. București, 1905.
 Istoria universală sau istoria lumii, ediția a II-a. Vălenii-de-Munte, 1908.
 Istoria universală sau istoria lumii, ediția a III-a. Vălenii-de-Munte, 1909.
 Istoria universală sau istoria lumii, ediția a IV-a. Vălenii-de-Munte, 1912.
 Istoria universală sau istoria lumii, ediția a V-a. București, 1919.
 Istoria universală sau istoria lumii. București, 1924.
 Scurtă istorie a Slavilor răsăriteni: Rusia și Polonia. București, 1919.
 Cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania. București, 1925.
 Istoriile Domnilor Țării-Românești. București, 1902.
 Isus. Craiova, 1925.
 L'Italia vista da un romeno. Milano, 1930.
 Predicile lui Antim Ivireanul. Vălenii-de-Munte, 1911.
 Izvoarele Contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu. București, 1921.
 Un nou izvor cu privire la Mihai Viteazul și Radu Șerban. București, 1931.

K.

- Karl XII och Rumänien. 1929.
 Mihail Kogălniceanu scriitorul, omul politic și românul. București.
 Despre Mihail Kogălniceanu. București, 1922.
 En grekisk Krönika om Karl XII. 1912.

L.

- Alte lämuringer despre veacul al XVIII-lea. București, 1910.
 Câteva lämuringi nouă cu privire la istoria Românilor. București, 1915.
 Latins et Grecs d'orient. Leipzig.
 Les latins d'Orient. Paris, 1921.
 Trei lecții de istorie despre însemnătatea Românilor în istoria universală. Vălenii-de-Munte, 1912
 În legătură cu biblia dela 1688. București, 1915.
 Legăturile culturale între Bucovina și principatele românești. București, 1914.
 Din legăturile noastre cu Sărbii. București, 1915.
 Legăturile principatelor române cu Ardealul. București, 1902.
 Legăturile Românilor cu Rușii apuseni. București, 1916.
 Une lettre apocryphe sur la bataille de Smyrne. Paris, 1895.
 Cine sunt liberalii. București,
 Liga Culturală. București, 1930.
 La littérature historique roumaine. Warszawie, 1928.
 La littérature historique roumaine. Warszawie, 1930.
 La littérature populaire source de haute littérature. Paris, 1925.
 Livres populaires dans le sud est de l'Europe. Bucarest, 1928.
 Le „Livre rouge“ autrichien. Jassy, 1917.
 Lucruri nouă despre Chilia și Cetatea Albă. București, 1925.
 Lupta pentru limba românească. București, 1906.
 O lupta literară. 2 vol. Vălenii-de-Munte. 1914—1916.

M.

- Din mijlocul luptei, Iași, 1918.
Zece Maiu. Conferință ținută la serbarea școlară din 10 Maiu 1898.
București, 1848.
3 Maiu 1915. Conferință ținută la Ateneul Român. Vălenii-de-Munte,
1915.
Mănăstirea din Vălenii-de-Munte. Craiova, 1925.
Mănăstirea Hurezului. Vălenii-de-Munte, 1912.
Mănăstirea Neamțului [nu am văzut-o, dar trebuie să fi apărut].
Mănăstirea Neamțului, ediția a II-a. Monastirea Neamțului, 1912.
Mănăstirea Neamțului, ediția a III-a. Monastirea Neamțului, 1925.
Manuscripte din biblioteci străine relative a istoria Românilor 2 vol.
București, 1898—1899.
Câteva manuscripte și documente. București, 1905.
Maria Regina. Țara mea, vol. I. Iași, 1917.
Maria Regina. O poveste dela Sf. Munte. Iași, 1917.
Maria Regina. Țara mea, 2 vol. Iași, 1917.
Maria Regina. My Cauntry „Țara mea”. Cleveland.
Maria Regina. Țara mea, ediția III. București, 1919.
Un martor străin al păcatelor noastre. Vălenii-de-Munte, 1908.
O mărturie din 1404 a celor mai vechi „moldoveni”. București, 1926.
Mărunțișuri istorice culese în Ungaria. Budapesta, 1904.
Mateiescu Vasile. Povestea unui băiat de țară. București, 1916.
Médaillons d'histoire littéraire byzantine. 2 vol. Paris, 1925—1926.
Medici și medicină în trecutul românesc. București, 1919.
Memorii, 2 vol. București, 1931.
Philippe de Mézières. Paris, 1896.
Mihai Viteazul, schiță de poem dramatic. Vălenii-de-Munte, 1911.
Mihai Viteazul Dramă. București, 1920.
Despre Mihai Viteazul. București, 1922.
Moartea lui Dante. Molière se răsbună. Craiova, 1922.
Momente istorice. București, 1927.
Ce este un monument istoric. Vălenii-de-Munte, 1915.
Quelques mots d'orientation sur la Roumanie. Bucarest, 1929.
Quelques mots sur les relations entre les Roumains et le peuple Turc.
Bucarest, 1914.
Muntele Athos în legătură cu Țerile noastre. București, 1914.
La musique roumaine. Paris, 1925.

N.

- Les narrateurs de la première croisade. Paris, 1928.
Neamul Agarici răzeși fălcieni și vasluieni. București, 1914.
Neamul românesc din Ardeal. București.
Neamul românesc din Ardeal și Țara Ungurească. București, 1906.
Neamul românesc în Basarabia. București, 1905.
Neamul românesc în Bucovina. București, 1905.

- Negoțul și meșteșugurile în trecutul românesc, București 1906.
 Nevoia reînnoirii cunoștințelor istorice în învățământul secundar. București, 1912.
 Nichifor dascălul. Exarh patriarh și legăturile lui cu țerile noastre. București, 1905.
 Note asupra încă unui „Câmpulung“ muntean: Chioajdele. Cernăuți, 1924.
 Note critice asupra culegerilor de documente interne românești. București, 1903.
 Note de drum. Vălenii-de-Munte, 1913.
 Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică. București, 1910.
 Alte note despre cultura și viața socială românească sub vechiul regim. București, 1916.
 Note istorice asupra editării operei poetice a lui M. Eminescu. București, 1929.
 Note polone. București, 1924.
 Note polone. București, 1924.
 Notele unui istoric cu privire la evenimentele din Balcani. București, 1913.
 Notes de diplomatie roumaine. Bucarest, 1930.
 Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XV-e siècle 5 vol. Paris, 1899—1916.
 Notes d'un historien relatives aux événements de Balcan. Bucarest, 1913.
 Nouveaux materiaux pour servir a l'histoire de Jacques Basilikos l'Héraclide dit le Despot. Bucarest, 1900.
 Nouvelles notes sur les relations entre Roumains et Grecs. București, 1921.

O.

- Oameni cari au fost. Vălenii-de-Munte, 1911.
 Oameni cari au fost. București, 1916.
 Oameni și fapte din trecutul românesc. București, 1905.
 Oameni și fapte din trecutul românesc București, 1931.
 Oaspeți ruși în Moldova și oaspeți moldoveni în Moscova. Iași, 1918.
 Observații ale unui nespecialist asupra istoriei antice. București, 1916.
 Quelques observations sur les rapports entre le monde oriental et les Croisés.
 Octoiul diaconului Lorinț. București, 1930.
 Ceva despre ocupația austriacă între anii 1789—1791. București, 1911.
 Oeuvre de la mission française a Jassy. Bucarest, 1930.
 Oeuvres inédites de Nicolas Miclescu Bucarest, 1929.
 Un ofițer român în oastea lui Carol al XII-lea. București, 1912.
 Iordache Olimpiotul vânzătorul lui Tudor Vladimirescu. București, 1916.
 Oltenia și Serbia. Vălenii-de-Munte, 1915.
 Omul care ni trebuie. Craiova, 1922.
 Onestitatea profesională. Vălenii-de-Munte, 1916.
 Opera de istoric a Regelui Carol. București, 1914.
 Din opera poetică. Craiova, 1921.
 Opere necunoscute ale lui Costache Negruzzi, Iași, 1918.

- Opinions pernicieuses d'un mauvais patriote. Bucarest, 1900.
 Opinions sincères. Bucarest, 1899.
 Orașele oltene și mai ales Craiova pe pragul vremurilor mai nouă.
 Craiova, 1925.
 Origina lui Ștefan Răsvan. Petrecerea lui Vasile Lupu în exil. Bucu-
 rești, 1931.
 Originea moldovenească a lui Ienăchiță Văcărescu. București, 1929.
 Originea și dezvoltarea statului austriac. Iași, 1918.
 Originea și sensul democrației. Vălenii-de-Munte, 1927.
 Originea și sensul direcțiilor politice în trecutul țărilor noastre. Bucu-
 rești, 1916.
 L'Origine des idées d'indépendance balkanique. Paris, 1927.
 Les origines des l'iconoclasme. Bucarest, 1924.
 Les origines et l'état actuel des nationalités dans la Grande Roumaine.
 Bucarest, 1927.
 Din originile politicianismului român. București, 1928.
 L'ornementation du vieux livres roumain. Paris, 1925.
 Orsakerna till det ottomanska. 1913.
 Să părăsim ortodoxia? Vălenii-de-Munte, 1912.
 Ostașii dela Prut. București, 1913.

P.

- Un pact de familie și o nuntă domnească în 1587. București, 1931.
 Pages roumaines. Paris, Nancy, 1918.
 Pagini de critică din tinerețe. Craiova, 1921.
 Pagini despre Basarabia de astăzi. Vălenii-de-Munte, 1912.
 Pagini despre Serbia de azi. București, 1914.
 Pagini din istoria culturală. București, 1911.
 Pagini loiale despre Regele Carol. Vălenii-de-Munte, 1914.
 Papi și împărați. București, 1921.
 Părerile d-lui Take Ionescu asupra Macedoniei. București, 1903.
 Partea lui Napoleon III în Unirea Principatelor. București, 1915.
 Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Bu-
 curești, 1911.
 Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească. Vă-
 lenii-de-Munte, 1911.
 Partidele politice în fața țării. București, 1922.
 Ce e patria? Vălenii-de-Munte. 1910.
 Patriarhul lui Alexandru cel Bun. București, 1913.
 Trei piese simple pentru oameni modești. Vălenii-de-Munte, 1931.
 Pilda bunilor domni din trecut față de școala românească. București,
 1914.
 Plângerile lui Ioan Sandu Sturza. București. 1912.
 Două plângeri ale episcopului de Râmnic Galaction (1821). Bucu-
 rești, 1913.
 Ploștii în războiul de independență. Ploiești, 1928.
 Ce poate ajunge un meseriaș român. Vălenii-de-Munte, 1931.

- Poezii 1890-1893. București, 1893.
- Points de vue sur l'histoire du commerce de l'Orient au moyen-âge. Paris, 1924.
- Points de vue sur l'histoire du commerce de l'Orient à l'époque moderne. Paris, 1925.
- Politica austriacă față de Serbia. București, 1915.
- Politica Austriei față de Unire. București, 1912.
- Politica culturii. București, 1929.
- Politica externă a popoarelor agricole. București, 1913.
- Politica externă a Regelui Carol I. București, 1916.
- Politica externă a Regelui Carol I. Ediția a II-a. București, 1916.
- Politica lui Mihai Viteazul. Iași, 1918.
- Politica realităților. București, 1930.
- Politica și viața economică. București, 1929.
- La politique de Michel-le-Brave. Jassy, 1918.
- Polonais et Roumains. Bucarest, 1921.
- Polska a Rumunja. 1924.
- Pomenirea lui Ștefan cel Mare. București, 1905.
- Ce înseamnă popoare balcanice. Vălenii-de-Munte, 1916.
- Popoare turanice parazitoare. Vălenii-de-Munte, 1915.
- Pe ce se poate sprijini un popor. Vălenii-de-Munte, 1910.
- Poporul italian în trecut și în prezent București, 1931.
- Încă un portret al lui Mihai Viteazul. București, 1927.
- Portrete și lucruri domnești nou descoperite. București, 1928.
- Portretele domnilor noștri la muntele Athos. București, 1928.
- Portul popular românesc. Vălenii-de-Munte, 1912.
- Povestiri, scrisori și cronici. București, 1905.
- Un pretendent la tronul muntean Dumitrașcu Vodă-Cercel. București, 1900.
- Pretendenții domnești în secolul al XVI-lea. București, 1898.
- Prevederi îndeplinite. Literatura nouă și noua politică. București, 1909.
- Un prinț portugez cruciat în Țara-Românească. București, 1925.
- Prințul Carol, mărturie pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă. Iași, 1918.
- Priveliști elvețiene. Vălenii-de-Munte, 1930.
- Privilegiile Șangăilor dela Târgu-Ocna. București, 1915.
- Privilegiul lui Mahomend al II-lea pentru Pera. București, 1913.
- Problema evreească la Cameră. Vălenii-de-Munte, 1910.
- Probleme de istorie universală și românească. Vălenii-de-Munte, 1929.
- Programul congresului naționalist democrat. București, 1922.
- Programul și congresul partidului. București, 1928.
- Un proiect relativ a la conquête de Jérusalem. Paris, 1894.
- Procesele călugărilor dela Sântilie și Gheorghe pisarul leșesc. București, 1925.
- Procesul „Lumini“ la Camera Deputaților. București, 1921.

Q.

La question roumain en Autriche et Hongrie. Bucarest, 1915.

R.

- Două răspunsuri ale unui istoric. Iași, 1917.
- Raguse et les Roumains. Bucarest, 1923.
- Francisc Rákóczy al II-lea, înviatorul conștiinței naționale ungurești, și România. București, 1910.
- Rapoarte consulare prusiene din Iași și București. București, 1897.
- Raportul asupra lucrării „Problemele noastre social-agrare”. București, 1915.
- Rapporti politici tra l'Italia e la Romania. Napoli, 1923.
- Răspunsul la Mesagiu. 1917.
- Războiul actual și urmările lui. Vălenii-de-Munte, 1916.
- Războiul de independență 1877-8. Vălenii-de-Munte, 1927.
- Războiul pentru independența României. București, 1927.
- Războiul din extremul Orient. București, 1904.
- Războiul nostru în note zilnice, 3 vol. Craiova, 1921-1923.
- Răscoala Seimenilor împotriva lui Matei Basarab. București, 1910.
- Răspunsul la Mesagiu. Iași, 1917.
- Rătăcirile în apus ale unui pretendent român. București, 1928.
- Regele Ferdinand. București, 1923.
- Noul regim. București, 1930.
- Regina Maria. București, 1923.
- Relațiile comerciale ale Țerilor noastre cu Lembergul. București, 1900.
- Din relațiile franco-române. București, 1920.
- Premières relations entre l'Angleterre et les pays roumains. Paris, 1913.
- Relations entre l'Orient et l'Occident au moyen âge. Paris, 1923.
- Relations entre Serbes et Roumains. Vălenii-de-Munte, 1913.
- Relations entre Serbes et Roumains. București, 1922.
- Relations des Roumains avec les Alliés. Jassy, 1917.
- Relations Franco-Roumains. Paris, 1925.
- Relations latines de la famille royale roumaine. Jassy, 1917.
- Le relazioni italo-romene. Milano, 1927.
- Ernest Renan. București, 1923.
- Renegații în trecutul țărilor noastre și al neamului românesc. București, 1914.
- Renegații în trecutul țărilor noastre și al neamului românesc. Vălenii-de-Munte, 1914.
- Un reprezentant al elenismului în Moldova sub vechiul regim. București, 1917.
- Un reprezentant al elenismului în Moldova sub vechiul regim. București, 1922.
- Reșița înaintea Camerei. București, 1921.
- Revoluții politice și întregiri naționale. București, 1922.
- Le rôle des Roumains dans la latinité. Bucarest, 1919.
- Rolul tradiției în creșterea femeilor la Români. Vălenii-de-Munte, 1912.
- Românii și străinii. Vălenii-de-Munte, 1909.
- Românii de peste Nistru. Iași, 1918.
- Românii și Slavii. Români și Unguri. București, 1922.

- La „Romania“ danubienne et les barbare au VI-e siècle. Bruxelles, 1924.
 România, vecinii săi și chestia orientului. Vălenii-de-Munte, 1912.
 I Rumeni nella latinità. Roma. 1920.
 Les Roumains au delà du Dniester. Paris, 1925.
 Roumains et Grecs au cours des siècles. Bucarest, 1921.
 Les Roumains et les nouvel états de choses en Orient, Vălenii-de-Munte, 1912.
 Roumains et Tchecoslovaques. Praha, 1924.
 La Roumanie pittoresque. Paris. 1924.
 Le Royaume dace et la civilisation roumaine. Lyon, 1923.
 La Russie en Orient dela 1875 à 1878. Bucarest, 1916.

S.

- Salut adressé au général Berthelot. Jassy, 1918.
 Leon Sapieha et Michel-le-Grand. 1921.
 Sârbi, Bulgari și Români în Peninsula Balcanică. București, 1915.
 Sărmașă amicului poporului. Craiova, 1923.
 Sate și mănăstiri din România. București, 1905.
 Sate și preoți din Ardeal. București. 1902.
 Scènes et histoires du passé roumain. Bucarest, 1902.
 Die beiden Schwestern. Hermannstatt, 1928.
 Schimbarea de direcție și caracter a comerțului românesc în secolul al XII-lea. București, 1921.
 Schițe din literatura română, 2 vol. Iași, 1893-1894.
 Școală și industrie. Vălenii-de-Munte. 1927.
 Scrierile Cantacuzinilor. București, 1901.
 Există o scrisoare de trădare a lui Mihai Viteazul? București, 1929.
 Scrisorile lui Gaspar Vodă Grațiani. București, 1911.
 Scrisori către Români din America. Cleveland, 1924.
 Scrisori de boieri. Vălenii-de-Munte, 1912.
 Scrisori de boieri și negustori olteni. București, 1906.
 Scrisori de boieri, Scrisori de domni. Ediția a II-a. Vălenii-de-Munte, 1925.
 Scrisori de negustori. București, 1925.
 Ultimele scrisori din țară către N. Bălcescu. București, 1927.
 Scrisori domnești. Vălenii-de-Munte, 1912.
 Scrisori domnești din arhivele dela Stockholm. București, 1929.
 Scrisori inedite ale lui Tudor Vladimirescu. București, 1914.
 Scrisori și alte acte privitoare la Unirea Principatelor. București, 1910.
 Scrisori și inscripții ardelenene și maramureșene. București, 1906.
 Scrisori și zapise de meșteri români. București, 1926.
 Secretul culturii franceze. București, 1921.
 Serbările dela Blaj. Vălenii-de-Munte, 1911.
 În Serbia de după războiu. Vălenii-de-Munte, 1927.
 Serbia eroică și martiră. Vălenii-de-Munte, 1915.
 Serbia la 1871—2. București, 1916.

- Sfaturi și învățături pentru ostașii României. București, 1916.
 Sfântul Francisc. Vălenii-de-Munte, 1930.
 Sistemul și folosul Caselor Naționale. București, 1919.
 Situația agrară, economică și socială a Olteniei. București, 1915.
 La situation de la Roumanie. Boulogne-sur-Seine, 1923.
 Entre Slaves et Roumains Paris, 1930.
 Soarta faimei lui Mihai Viteazul. București, 1919.
 Soarta rămășițelor lui Mihai Viteazul. București, 1920.
 La société roumaine du XIX-e siècle. Paris, 1926.
 Socoteală definitivă cu d-l Pompiliu Eliade. București, 1903.
 Socotelile Bistriței (Ardeal). București, 1901.
 Socotelile Brașovului. București, 1899.
 Socotelile Sibiului. București, 1899.
 Un source négligée de la prise de Constantinople. Bucarest, 1927.
 Spiritul public și literatura în epoca unirii. București, 1915.
 Un stat de pradă: Bulgaria. Iași, 1917.
 State și Dinastii. București, 1922.
 Cum se poate îndrepta starea funcționarilor? Vălenii-de-Munte, 1913.
 Cum se poate îndrepta starea funcționarilor? 1913.
 Steagul lui Mihnea Vodă Radul. București, 1914.
 Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și mitropolia Ardealului. București, 1904.
 Ștefan cel Mare și mănăstirea Neamțului. București, 1910.
 Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul ca întemeietori ai bisericilor Românilor din Ardeal. București, 1904.
 Despre Barbu Dimitrie *Știrbei*. Vălenii-de-Munte, 1913.
 Barbu *Știrbei* ca educator. București, 1913
 Nadya B. *Știrbey*. Raze de soare. București, 1913.
 Câteva știri despre comerțul nostru în veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea București, 1915.
 Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre 2 vol. București, 1909—1910.
 Știri nouă despre bibliotecile Mavrocordaților. București, 1926.
 Câteva știri nouă privitoare la istoria Românilor. București, 1912.
 Câteva știri nouă relative la legăturile noastre cu biserica constantinopolitană în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. București, 1915.
 Breve storia dei Romeni Bucarest, 1911
 Storia dei Rumeni e della loro civiltà. Milano, 1928.
 Storia del oggi di Carlo XII in Turchia. Bucarest, 1905.
 Studii asupra istoriei Românilor în secolul al XVIII-lea București, 1900.
 Studii istorice asupra Chilie și Cetății Albe. București, 1899.
 Pentru sufletele celor cari muncesc. București, 1919.
 Sufletul românesc. Iași, 1917.
 La o sută de ani după moartea lui Petru Maior. București, 1921.

T.

- Țara latină cea mai depărtată din Europa: Portugalia. București, 1928.
 Țara Românilor. I România. Județul Prahova. Vălenii-de-Munte, 1910.

- Țeri Scandinave: Suedia și Norvegia. București, 1929.
 Testamentul lui Nicola Nicolau. București, 1931.
 Thomas III Marquis de Saluces. Paris, 1893.
 Contra tînguirilor d-lui Tocilescu. București, 1903.
 Din ținuturile pierdute. Boieri și razeși în Bucovina și Basarabia. București, 1912.
 O tipăritură românească la Uppsala. București, 1927.
 Cum face d-l Gr. G. Tocilescu „Ediția a doua“ a operilor sale. București, 1900.
 Două tradiții istorice în Balcani: a Italiei și a Românilor București, 1913.
 La trahison de Stéré. Bucarest, 1921.
 Trecutul unei reședinței regale. Vălenii-de-Munte, 1908.
 Din trecutul istoric al orașului Brăila. Brăila, 1926.
 Un triumf? Incidentul de la Pireu. Vălenii-de-Munte, 1910
 Tudor Vladimirescu, dramă istorică. Craiova, 1921.
 Tudor Vladimirescu, dramă istorică. Sibiu, 1921.
 Tulburările bisericești și politicianismul. Vălenii-de-Munte, 1911.
 Auf und Niedergang der Türkei. Leipzig, 1913.

U.

- Ucraina moldovenească. București, 1913
 L'ultima delle dee. Lanciano, 1930.
 Unirea Principatelor. Vălenii-de-Munte, 1909.
 Spre unitatea națională. Vălenii-de-Munte.
 Pentru Universitate. Vălenii-de-Munte, 1929.
 Despre utilitatea generală a studiilor istorice. București, 1895.

V.

- Valoarea politică a lui Constantin Brâncoveanu. Vălenii-de-Munte, 1914.
 Les variations du type de la dormition de la Vierge dans la vieil art roumain. Prague, 1926.
 Vasile Lupu ca următor al împăraților de răsărit. București, 1913.
 Vechimea și originea elementului românesc în părțile Bihorei. Oradea Mare, 1921.
 La un vechiu vad de vrăsmășie între Români. Vălenii-de-Munte, 1909.
 Vecinii noștri. Vălenii-de-Munte, 1908.
 Venezia e la Penisola dei Balcani. Bucarest, 1914.
 Venezia ed i paesi romeni del Danubio fino al 1600. Venezia, 1915.
 Venezia în Marea Neagră, 3 vol. București, 1914.
 La verité sur le passé et le présent de la Bessarabie. Bucarest, Paris, 1922.
 Versuri nouă ale lui Ienăchiță Văcărescu. București, 1913.
 Un viaggio da Venezia alla Tana. Venezia, 1896.
 As vias de penetração da latinidade no sueste de Europa e em especial na Romania. Lisboa, 1928.
 Viața femeilor în trecutul românesc. Vălenii-de-Munte, 1910.
 Viața lui Alexandru Vodă Callimachi. București, 1905.

- Viața lui Constantin Vodă Cantemir. București, 1925.
Ceva mai mult despre viața noastră culturală și literară a secolului al XVIII-lea. București, 1916.
Spre altă viață politică. București, 1930.
Viața românească în Ardeal. Arad, 1926.
Viața și domnia lui Barbu Știrbey, 2 vol. București, 1905.
Viața și domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei. Vălenii-de-Munte, 1910.
Viața și domnia lui Constantin Vodă Brâncoveanu. București, 1914.
Viața și faptele mitropolitului Veniamin Costachi. București, 1904.
Un vingtaine de voyageurs dans l'Orient européen. Paris, 1928.
Voyage en Roumanie. Bucarest, 1921.
Les voyageurs français dans l'Orient européen. Paris, 1928.
Les voyageurs français dans l'Orient européen. Paris, 1928.
Voyageurs orientaux en France. Paris, 1927.
Vrancea și Vrâncenii. București, 1921.
Prin Vremuri. București, 1928.

W.

- Der lateinische Westen und der byzantinischen osten in ihren Wechselbeziehungen während des Mittelaltes. Berlin, 1909.

Z.

- Zidirea mănăstirii din Argeș. Craiova, 1922.
Trei zile în Basarabia. București, 1926.
Câteva zile prin Spania. București, 1927.

CĂRȚI SCRISE IN LIMBI STREINE

LIMBA FRANCEZĂ.

1 8 9 2.

Une collection de lettres de Philippe de Mézières (notices sur le ms. 499 de la bibl. de l'Arsenal) (Extrait). Paris.

1 8 9 3.

Thomas III Marquis de Saluces. Etude historique et littéraire, avec une introduction sur la politique de ses prédécesseurs et un appendice de texte (thèse) (Université de Leipzig).

1 8 9 4.

Un projet relatif à la conquête de Jérusalem. (Extrait). Paris.

1 8 9 5.

Actes et fragments relatifs à l'histoire des Roumains rassemblés dans les dépôts de manuscrits de l'Occident et publiés sous les auspices du Ministère de l'Instruction publique, Bucarest, 3 vol.
Une lettre apocryphe sur la bataille de Smyrne (1346), (Extrait). Paris.

1 8 9 6.

Un auteur de projets de Croisades, Antoine Marini. (Extrait). Paris.
Philippe de Mézières, 1327-1405 et la croisade aux XIV-e siècle. Paris.

1 8 9 9.

Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades au XV-e siècle, 6 vol, Paris-Bucarest 1899-1916.
Opinions sincères. La vie intellectuelle des Roumains en 1899. Articles publiés dans l'Indépendance Roumaine. Bucarest.

1 9 0 0.

Nouveaux matériaux pour servir à l'histoire de Jacques Basilikos l'Héraclide, dit le Despote, prince de Moldavie, publiés avec une préface et des notes. Bucarest.

Opinions pernicieuses d'un mauvais patriote (Articles de critique et d'histoire, publiés dans l'Indépendance Roumaine. Bucarest.

1 9 0 2.

Scènes et histoires du passé roumain. Un procès de dénationalisation. Articles publiés dans l'Indépendance Roumaine. Bucarest.

1 9 0 9.

Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909. Procès de presse et autres persécutions. Vălenii-de-Munte.

1 9 1 0.

Les dernières élections en Hongrie et les Roumains (Juin 1910). Vălenii-de-Munte.

1 9 1 1.

Les éléments originaux de l'ancienne civilisation roumaine. Jassy.

1 9 1 2.

Les Roumains et le nouvel états de choses en Orient. Vălenii de Munte.

1 9 1 3.

Les bases nécessaires d'une nouvelle histoire du Moyen-âge.

II La survivance byzantine dans les pays romains. Bucarest.

Les causes de la catastrophe de l'Empire ottoman. Vălenii-de-Munte.

La cloche de Carageorges destinée à la chapelle de Topola. Vălenii de Munte.

Cronique de l'expédition des Turcs en Morée 1715, Bucarest.

L'Evêché de Hajdu-dorogh et les droits de l'Eglise roumaine unie de Hongrie. Bucarest.

Notes d'un historien relatives aux événements des Balcans. Bucar est.

Les premières relations entre l'Angleterre et les pays roumains du Danube 1427 à 1611. Paris.

Relations entre Serbes et Roumains. Vălenii-de-Munte.

1 9 1 4.

Encore une fois l'évêché de Hajdu-dorogh et les droits des Roumains.
Bucarest.

Histoire des Etats balcaniques à l'époque moderne. Bucarest.

Quelques mots sur les relations entre les Roumains et le peuple
turc. Bucarest.

1 9 1 5.

Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie, 2 vol. Bucarest.
1915-1916.

La question roumaine en Autriche et Hongrie. Bucarest.

1 9 1 6.

Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie, 2 vol. Bu-
carest.

La Russie en Orient, de 1875 à 1878. Bucarest.

La Serbie en 1871-2. Deux mémoires de Th. Văcărescu. Bucarest..

1 9 1 7.

Développement de la question rurale en Roumanie. Jassy.

Discours prononcé a la Chambre des Députés de Roumanie. Jassy.

Droits nationaux et politiques des Roumains dans la Dobrogea. Jassy.

Histoire des relations Anglo-Roumaines. Jassy.

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Jassy.

Histoire des relations Russo-Roumaines. Jassy.

Histoire des Roumains de Boucovina à partir de l'anexion autrichienne.
Jassy.

Le „livre rouge“ autrichien. Jassy.

Relations des Roumains avec les Alliés. Jassy.

Relations latines de la famille royale roumaine. Jassy.

1 9 1 8.

Histoire des relations entre la France et les Roumains. Paris.

Pages roumaines. Paris, Nancy. 1918.

La politique de Michel-le-Brave. Jassy.

Salut adressée au général Berthelot. Jassy.

1 9 1 9.

Brève histoire de l'Albanie et du peuple albanais. Bucarest.

La Dobrogea roumaine. Bucarest.

Droits des Roumains sur leur territoire national unitaire. Bucarest.

Histoire des Roumains de la Peninsule des Balcans. Bucarest.

Le rôle des Roumains dans la latinité. Bucarest.

1920.

- Anthologie de la littérature roumaine des origines au XX-e siècle [în colaborare cu Gorciex]. Paris.
 Anthologie de la littérature roumaine des origines au XX-e siècle [în colaborare cu Gorciex], II éd. Paris.
 Histoire des Roumains et de leur civilisation, Paris.

1921.

- L'esprit public en Roumanie. Paris.
 Introduction à l'étude de la Roumanie et des Roumains. Paris.
 Introduction à l'étude de la Roumanie et des Roumains, II éd. Paris.
 Les latins d'Orient. Paris.
 Leon Sapieha et Michel-le-Grand.
 Nouvelles notes sur les relations entre Roumains et Grecs. Bucarest
 Polonais et Roumains. Bucarest.
 Roumains et Grecs au cours des siècles, à l'occasion des mariages princiers de 1921. Bucarest.
 La trahison de Stere. Bucarest.
 Voyage en Roumanie. Bucarest.

1922.

- Formes byzantines et réalités balcaniques. Bucarest, Paris.
 Histoire de l'Art roumain ancien. Paris [în colaborare cu G. Balş].
 Histoire des Roumains et de leur civilisation. Deuxième édition. Bucarest.
 Relations entre Serbes et Roumains à l'occasion du mariage de la princesse Maria et du roi Alexandre. Bucarest.
 La vérité sur le passé et le présent de la Bessarabie. Bucarest, Paris.

1923.

- L'Art populaire en Roumanie. Paris.
 Correspondance diplomatique roumaine sous le roi Charles I-er (1886—1880). Paris
 Influences étrangères sur la nation roumaine. Paris. (Etudes Roumaines) vol I. Paris.
 Raguse et les Roumains. Bucarest.
 Relations entre l'Orient et l'Occident au moyen-âge. Paris.
 Le Royaume dace et la civilisation roumaine. Lyon.
 La situation de la Roumanie. Paris.

1924.

- Brève histoire des croisades et de leurs fondations en Terre Sainte. Paris.

- Choses d'Orient et de Roumanie. Paris.
 Cinq conférences sur le sud-est de l'Europe. Bucarest-Paris.
 Le Danube d'empire. Paris.
 Le Grec dans les pays roumains. Bucarest.
 Histoire des états balcaniques.
 Idées et formes littéraires françaises dans le sud-est de l'Europe.
 Paris [Etudes Roumaines, vol. II].
 Les origines de l'iconoclasme. Bucarest.
 Point de vue sur l'histoire du commerce de l'Orient au moyen-âge.
 Paris.
 La „Romania“, danubienne et les barbares au VI-e siècle. Bruxelles.
 Roumains et Tchécoslovaques. Praha.
 La Roumanie pittoresque. Paris.

1925.

- La commémoration d'Ernest Renan. Bucarest.
 Les plus anciens états slavo-roumains. Paris.
 Coup d'oeil sur l'art roumain. Genève.
 Les écrivains réalistes en Roumanie comme témoins du changement
 de milieu. au XIX-me siècle. Paris.
 Les plus anciens états slavo-roumains sur la rive gauche du Danube
 (VII-e siècle) Paris.
 Quatre figures françaises en lumière roumaine. Bucarest.
 Histoire des Etats balcaniques. Paris.
 La littérature populaire source de haute littérature. Paris.
 La musique roumaine. Paris.
 L'ornementation des vieux livres roumains. Paris.
 Points de vue sur l'histoire du commerce de l'Orient à l'époque
 moderne. Paris.
 Relations Franco-Roumaines. Paris.
 Les Roumains au-delà du Dniestre pour éclairer le sens de la Ré
 publique Moldave. Paris.

1926.

- Ancien art et vieilles modes en Roumanie. Paris.
 Les aventures sarazines des Français de Bourgogne au XV-e siècle. Cluj.
 Les conflits balkaniques. Paris.
 L'Église autocéphale de Roumanie. Paris.
 Essai de synthèse de l'histoire de l'humanité, 4 vol. Paris, 1926—1928.
 Médaillons d'histoire littéraire byzantine, 2 vol. Paris, Liège. 1926—1927.
 Les origines et l'état actuel des nationalités dans la Grande-Roumanie.
 Bucarest.
 La société roumaine du XIX-e siècle dans le théâtre roumain. Paris.
 Les variations du type de la dormition de la Vierge dans le vieil art
 roumain. Prague.

1927.

- Ya-t-il en un moyen-âge byzantine. Bucarest.
 La campagne des croisés sur le Danube (1445). Paris.
 Contributions catalanes à l'histoire byzantine, Paris.
 La guerre de 1877—78. Paris.
 Guide historique de la Roumanie, 2 vol. Paris, Bucarest.
 Introduction à la connaissance de la Romanie et des Roumains.
 Bucarest.
 Introduction à la connaissance de la Roumanie et des Roumains. II e
 édition. Bucarest.
 L'Origine des idées d'indépendance balkanique. Paris.
 Une source négligée de la prise de Constantinople. Bucarest.
 Les voyageurs orientaux en France. Paris.

1928.

- Commémoration des deux cent cinquante ans de la fondation d'une
 Faculté de lettres à Bucarest. Bucarest.
 L'élément occidental dans le conte danubien et balkanique.
 L'Interpénétration de l'Orient et de l'Occident au moyen-âge. Bucarest.
 La littérature historique roumaine 1921—1926. Warszawie.
 Livres populaires dans le sud-est de l'Europe et surtout chez les
 Roumains. Bucarest.
 Les narrateurs de la première croisade. Paris.
 Une vingtaine de voyageurs dans l'Orient européen. Paris.
 Les voyageurs français dans l'Orient européen. Paris.

1929.

- Art et littérature des Roumains. Paris.
 Le caractère commun des Institutions du Sud-est de l'Europe. Paris.
 Les châteaux occidentaux en Roumanie. Bucarest.
 La création religieuse du Sud-est européen. Paris.
 Définir „Byzance“. Leipzig-Berlin.
 Evolution de la question rurale en Roumanie jusqu'à la réforme agraire,
 Bucarest.
 Quelques mots d'orientation sur la Roumanie. Bucarest.
 Oeuvres inédites de Nicolas Milescu. Bucarest.

1930.

- Anciens documents de droit roumain, 2 vol. Paris-Bucarest, 1930-1931.
 Brève histoire de la Petite Arménie. Paris.
 Deux conférences en Suisse. Berne.
 Un „Heraclide“ à Montpellier. Bucarest.
 La littérature historique roumaine. Bucarest.
 Moyen Âge et Antiquité. Milano.

Notes de diplomatie roumaine. Bucarest.
L'oeuvre de la mission française à Jassy. Bucarest.
Entre Slaves et Roumains. Paris 1931.

1931.

Trois conférences. Bucarest.
L'enseignement supérieur en Roumanie. Bucarest.
Sur l'essence de la littérature et de l'art. Craiova.
France de Chypre. Paris.
Histoire des Roumains de Bucovine à partir de l'annexion autrichienne.
1775-1914. Bucarest.
La vérité sur le passé et le présent de la Bessarabie. Bucarest.

FĂRĂ DATĂ.

Contes roumains. Bucarest.
Sur le blason des Princes roumains.

LIMBA ITALIANĂ

1895.

Un viaggio da Venezia alla Tana, Estratto. Venezia.

1905.

Storia del soggiorno di Carlo XII in Turchia scritta dal suo primo interprete Alessandro Amira. Bucarest.

1910.

Cenni sulla relazioni tra l'Abissinia e l'Europa cattolica nei secoli XIV-XV con itinerario inedito del secolo XV. Estratto. Palermo.

1911.

Breve storia dei Rumeni con speciale considerazione delle cinquantenario italiano. Bucarest.

1914.

Venezia e la Penisola dei Balcani II. Il problema balcanica e l'Italia. Bucarest.

1915.

Venezia ed i paesi romeni del Danubio fine al 1600. Venezia.

1920.

I Romeni nella latinità. Roma.

1921.

Introduzione alla studio della Romania e dei Romeni. Roma.

1923.

Rapporti politici tra l'Italia e la Romania. Napoli.

1925.

I Genovesi nel Mar Nero. Genova.

1927.

Conferenze italiane sulla nazione romena. Milano.
Le relazione itolo-romene Milano.

1928.

Storia dei Romeni e dalla loro civiltà. Milano.

1929

Arte romena e l'Italia. Livorno.

1930.

L'Arte popolare in Romania. Roma.

Italia vista da un romeno. Milano.

L'Ultima delle dee. Lanciano.

Il Fratello pagano. Lanciano.

Die alcune formazioni popolare romane nel Medio Evo. Torino.

1931

Il Arte e letteratura dei Romeni. Roma.

Il figlio perduto. Lanciano.

LIMBA GERMANĂ**1904**

Kurze Geschichte Stephans des Grossen. Gotha.

1905

Geschichte des Rumänischen Volkes in Rahmen seiner staatlbildungen
2 vol. Gotha.

1908

Geschichte des Osmanischen Reiches nach Quellendargestellt 5 vol.
Gotha, 1908—1913.

1909

Der lateinische Westen und der byzantinische Osten in ihren Wechselbeziehungen während des Mittelalters. Berlin.

1913

Auf und Niedergang der türkischen herrschaftsgebiets in Europa.

1915

Die Entwicklung des rumänischen Staatswesens. Gotha.

1921

Kurze Geschichte des rumänischen Bürger deutscher Nation. Braşov.

1928

Die beiden Schwestern. Hermannstadt.
Geschichte der Rumänen und ihrer Kultur. Hermannstadt.

LIMBA ENGLEZĂ**1907.**

The Byzantine empire. London

1925.

A history of Roumania, land, people, civilisation. London.

LIMBA SUEDEZĂ

1912.

En grekisk krönika om Karl XII: svistelse i Bender.

1913.

Den Albanska fragan. Stockholm.

1929.

Karl XII och Rumänien.

LIMBA PORTUGHEZĂ

1928.

As vias de penetração da latinidade no sueste da Europa e em especial na Romania. Lisboa.

LIMBA POLONEZĂ

1924

Polska a Rumunja.

LIMBA DANEZĂ

1918.

Dobrudsha—sporgsmalet. Kobenhavn.

CUPRINSUL:

	Pagina
Cuvânt înainte	VII
Introducere	IX
CAPITOLUL I. Istoria universală ;	1—31
Filosofia istoriei	3
Manualele didactice	6
Istoria antică	8
Evul mediu și Cruciadele	9
Imperiul bizantin	12
Istoria Sud-estului Europei	14
Albania	17
Anglia	17
Austria	18
Bulgaria	19
Cehoslovacia	19
Elveția	19
Franța	20
Germania	21
Italia	22
Jugoslavia	23
Istoria Imperiului otoman	25
Polonia	26
Portugalia	27
Rusia	27
Țările Scandinave	29
Spania	29
Catalonia	29
Ungaria	30
Armenia	30
Statele Unite	31
CAPITOLUL II. Istoria Românilor	33—79^{ab}
Izvoarele istorie	35
Istoriografie, cronologie, diplomatică, editări	39
Bibliografie	41
Albume istorice	41
Istoria Românilor înainte de formarea Țărilor Românești	49
Intemeierea Principatelor	49

	<u>Pagina</u>
Moldova	50
Basarabia	55
Bucovina	56
Muntenia	57
Dobrogea	62
Oltenia	63
Transilvania	65
Unirea Principatelor și Domnia lui Cuza	70
Domnia Regelui Carol I	72
Domnia Regelui Ferdinand	74
Domnia Regelui Carol II	75
Românii de peste hotare	76
CAPITOLUL III. Raporturile României cu alte țări:	79—89
Rolul României în istoria universală	81
România și latinitatea	81
Relațiile cu Orientul	82
Albania	82
Anglia	83
Austria	83
Cehoslovacia	83
Franța	84
Grecia	84
Italia	85
Jugoslavia	86
Polonia	87
Rusia	87
Suedia	88
Turcia	88
Ungaria	88
Armenia	89
CAPITOLUL IV. Materii înrudite cu Istoria	91—103
Istoria Armatei	93
Istoria Bisericii	94
Istoria Comerțului	98
Istoria Industriei	100
Note de drum	102
CAPITOLUL V Literatură și artă	104
Genul poetic	107
Antologii	109
Genul dramatic	110
Critica literară	113
Istoria literară	114
Istoria literaturilor romanice	118
Istoria literaturii bizantine	118
Istoria literaturii franceze	118
Istoria literaturii italiene	119

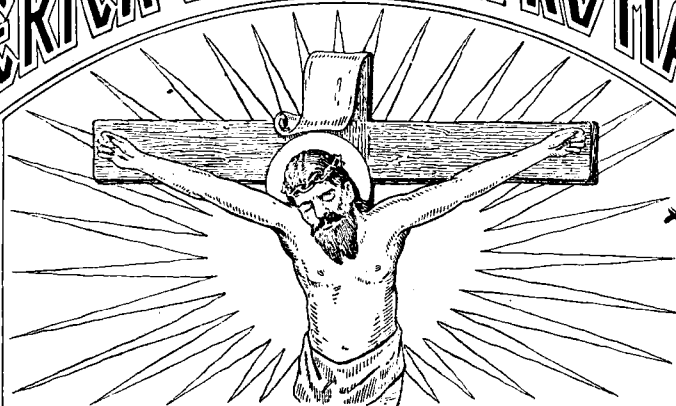
	<u>Pagina</u>
Cultură și viață intelectuală	120
Istoria învățământului	123
Folklor	125
Istoria artei	126
Istoria muzicii	129
CAPITOLUL VI. Științe sociale	131—141
Politică internă, Partidul național	133
Lupte politice	136
Lupte de clasă	137
Minorități în România	137
Politica exterioară	137
Iredentism	138
Politica religioasă	139
Economie politică și socială. Problema agrară în România	140
Feminism	141
Drept, finanțe, administrație	141
Morală socială, patriotism, datorii cetățenești	142
Chestiuni sociale, monografii politice	143
Anexe	145—148
CAPITOLUL VII. Indice	149—203
Indice cronologie	151
Indice alfabetic	172
Cărți scrise în limbi streine	194
Limba franceză	194
Limba italiană	200
Limba germană	202
Limba engleză	202
Limba suedeză	203
Limba portugheză	203
Limba poloneză	203
Limba daneză	203

NOTĂ DE INDREPTAT.

La pagina 63, titlul :

„Scriori din arhiva mănăstirii Hurezului“, nu există la nicio operă, iar cartea citată acolo formează volumul al XVI din Studii și Documente, și nu XVIII cum e scris, având ca titlu întregul cuprins. Lucrarea se trece la pag. 37.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Istoria mitropoliei Pro-laviei (Brăilei)	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Momente religioase în cultura și literat. engleză	Preot Cicerone Iordăchescu
Argumentul ontologic la Leibniz	Prof. Ioan Gh. Savin
Latura religioasă a personalității d-lui profesor Nicolae Iorga	Preot Dr. Gh. I Ghia
Religia în școala primară	Preot Nic. I. Iancu
Documente grecești privitoare la mănăstirile inchinate	Preot Ioan Mușețeanu
Cufundare, nu stropire	Preot Ioan D. Gheorghe
Religia în școlile primare	Vasile Hopu, învățător
Dacă n'avem gazeta noastră zilnică	Econom C. Grumăzescu
Un răspuns în chestia predării religiei de învăț.	Gh. I. Boboc, învățător
Cronica bisericească	General de div. N. Sinescu
Cărți, Reviste, Ziare	† Episcop Grigorie al Aradului
Însemnări mărunte, Știri, Poșta Redacției . . .	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

S P R E Ş T I N Ţ A

Comitetul redactor al revistei **HISTORICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ** se compune din *I. P. S. Patriarh Dr. MIKON*, Preşedinte de onoare; *P. S. Episcop Vartolomeu*, director; *Prof. Dr. Ioan Mihalăcescu*, prim-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacţie. Redactorii revistei: 1. *Prof. Dr. Gheorghe Mihăilescu*, Pr. Dr. *Nicolae Popescu*; 2. Profesorii facultăţii de teologie din Cernăuşi: *Dr. V. Gheorghiu*, *Dr. V. Şevan*, *Dr. V. Tarnavuşchi*, *Dr. N. Colos*; 3. Pr. *Cicerone Iordăchescu*, Chişinău, *Dr. Romulus Mădălea*, Cernăuşi. *Dr. Ioan Lupuş*, *Dr. St. Ciocoianu*, *Iconom Serghie Bejan*, *Dr. Gh. Ciuhandu*, *Dr. St. Herchel*.

Orice corespondenţă privitoare la redacţie se va trimite pe adresa *Părintelui Arhim. Scriban*, Bucureşii 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce priveşte administraţiunea revistei, interesaţii se vor adresa *Consiliului Central Bisericesc*, Bucureşii 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca şi în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimească, trebuie să se adreseze administraţiunii: Bucureşii 1, str. Matei Millo 9. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod, şi cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Prin poştă însă se cer tot dela *Consiliul Central Bisericesc*, punându-se totdeauna adresa: pentru revista „*Biserica Ortodoxă Română*“.

A B O N A M E N T U L

1 an 160 lei. Pentru străinătate, se adaugă transportul.
1 număr 15 lei

Toate abonamentele se trimit la *Consiliul Central Bisericesc*, însemnându-se orice plătimelere cu lămurirea; pentru revista „*Biserica Ortodoxă Română*“.

C A R Ţ I L E

Printre în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la *Tipografia Cărţilor Bisericeşti*, Str. *Principatele-Unite*, 60

<i>Landr Diacul</i> , Pr. <i>Sebastian Stanca</i>	Lei 5.—	}	9. <i>Povestiri folositoare pentru popor</i> , de A. V. P.	Lei 6.—
<i>Patimile Mântuitorului</i> , Pr. <i>Criveanu</i>	" 5.—		10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i>	" 12.—
<i>Împotriva Betei</i> , I. P. S. <i>Patriarh</i>	" 5.—		11. <i>Paradisul I şi al II-lea al Maicii Domnului</i>	" 5.—
<i>Două întâmplări minunate</i> , Pr. Gr. <i>Pişculescu</i> (Gala Galaction)	" 5.—		12. <i>Cultul Sfinţilor (venerarea şi invocarea lor)</i> de <i>Diaconul Al. N. Constantinescu</i>	" 5.—
<i>Duerea Vinerii celei mari</i> , de <i>Arhim. I. Scriban</i>	" 5.—		13. <i>Noul Testament</i> de <i>Păr. Gala Galaction</i>	legat în pânză " 100.—
<i>Catehismul creştinului ortodox</i> , de Pr. <i>I. Mihalăcescu</i>	" 10.—		Idem, în piele lux " 400.—	
<i>Advenţimul dat pe faţă de un fost advenţist</i> de <i>Arhim. Scriban</i>	" 15.—			
<i>Ca să crezi şi cum să trăieşti</i> , de <i>P. S. Niiodam</i>	" 4.—			

Rabatul de 20% se acordă la cărţile de sub Nr. 1-13 şi numai la comenzile care trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de <i>I. P. S. Patriarh</i> , legată în piele peste tot	Lei 90.—
"	" 75.—
"	legată în pânză peste tot " 65.—
"	" 55.—

Icone — *Masca Domnului şi Domnul Hristos* — lucrate pentru „*Institutul Biblic*“ de un tiner pictor al nostru, adânc cunosător al picturii bizantine, şi imprimate la München, în mijlocul tehnice superioare, au sosit în ţară şi se află de vânzare la „*Tipografia Cărţilor Bisericeşti*“, cu următoarele preţuri:

Icone mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icone mici, format c. poştală, lei 2 buc. Iconele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Evanghelii în una singură*, de *ARHIM. SCRIBAN*, Preţul 80 lei, Editura „*Coronă*“, Bucureşii, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București.

Seria III. Anul XLIX. Nr. 9 (606).

Sept. 1931.

Diracțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca proefimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfințiiile Lor vor înfelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

Istoria mitropoliei Proilaviei (Brăilei)*)

II. **ocupația austro-rusească (1787—1792).** Nu trecură decât 13 ani de liniște, și un nou războiu începe între Ruși și Turci, la 24 august, 1787. Austria — în loc de a se ținea de făgăduința dată Turcilor, de a-i ajuta împotriva Rușilor, spre a recuceri Crimeia — trece de partea Rusiei. Armata austriacă, sub comanda prințului *Friedrich Osias de Saxa-Coburg*, intră în Moldova și înaintează până la Iași. Domnitorul Alexandru Ipsilanti (1786—1788), fu prins și trimis prizonier la Cernăuți; iar cărmuirea țării fu încredințată unui *Divan*, alcătuit din boeri, sub președinția generalului austriac *Elmpt*¹⁾. Turcii se întăriseră în jurul cetății Hotinului. Luând ofensiva împotriva Austriacilor, îi siliră să se retragă în Bucovina, cu mari perderi. În locul divanului de boeri, pus de stăpânirea austriacă, Turcii rânduesc domn peste Moldova, pe *Manoil Ruset* (1788), un boer din ținutul Fălciu. La 10 mai (1788), oștile austriace dau năvală asupra Hotinului, pe care, după mai multe lupte grele, îl iau cu asalt, la 29 august. Înaintând victorioase, în urmărirea dușmanului, reușesc a-l alunga din *raia* și, prin octomvrie 1788, toată *raiana turcească* era în stăpânirea austriacă. Populațiunea creștină *ortodoxă*, care fusese până atunci sub conducerea duhov-

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Mai a. c.
1. Melchisedek: Chronica Hușilor, I, p. 366.

nicoară a mitropoliților Proilaviei, acum este alipită la episcopia Rădăuților.

Războiul însă este rău condus, cu toate că de data asta două mari puteri luptă împotriva Turcilor. Austriacii, cel puțin, au fost rău bătuți în câteva lupte și siliți a încheia pacea la *Șiștov*, 1791 aprilie 4, rămânând lucrurile, ca mai înainte de război.

Oștirile rusești, sub comanda marelui Feld-mareșal, Graful Petru Ioanovici Rumianțev, ocupară Țările române. Tocmai în toiu războiului, mitropolitul Moldovei, *Leon Gheuca* (1786—1788), trece dela cele vremelnice la cele veșnice, rămânând mitropolia în văduvie. În locul vacant, o parte din boerii țării se învoesc a alege pe un grec, *Chiril*, arhiepiscop al Sinaei ¹⁾). Divanul țării însă, fiind convocat, alege pe arhimandritul *Gavrill Bănulescu-Bodoni*, față bisericească agreeată și de români și de ruși. Guvernul imperial confirmă alegerea. Cu toate acestea, noul comandant al oștirilor rusești din Moldova, cneazul Grigorie Alexandrovici *Potemchin*, confidentul împărătesei Caterina II (1768—1796), amână hirotonirea, socotind poate că n'ar fi potrivit, ca să fie așezat în fruntea Bisericii Moldovei, peste episcopii eparhioți, mai vechi în arhierie, un mitropolit ridicat deadreptul la cea mai înaltă demnitate ierarhică a Moldovei, din simplu arhimandrit. Fusese vorba și de Chiril al Proilaviei ²⁾). În cele din urmă, se hotărăște a aduce pe *Ambrosie Serebrenicov*, arhiepiscopul Ecaterinoslavei și al Chersonesului Tauric, dele *Pultava*, care numai cu binecuvântarea sf. Sinod al Rusiei și printr'un ukaz împărătesc, este așezat la Iași, cu titlul de *exarh* sau „supraveghetorul exarhiei Moldo-valahă“ sau și *vechil*, cum se mai numea pe atunci ³⁾). Ambrosie ține pe lângă dânsul

1. Revista teologică. Iași, IV, p. 220.

2. Revista română. Iași, 1863, p. 304.

3. De neam rus. Fiu de protopop dela Pultava. Ajunsese arhiepiscop al Ecaterinoslavului și al Chersonesului Tauric, cu reședința la Pultava. (Patru arhiepiscopi au fost cu reședința la Pultava: Eugeniu Bulgarul, Nichifor Teotoche, Ambrosie Serebrenicov și Gavrill Bănulescu Bodoni). La 1788, a venit în Moldova, împreună cu oștile rusești, unde a fost așezat, exarh sau vechil al mitropoliei Moldo-valahiei. La 1790, Ambrosie, vizitând mănăstirea Neamțului și plăcându-i bunele rânduieli puse acolo de starețul *Paisie Velicicovschi* († 1794), l-a ridicat la rangul de arhimandrit. El pune bazele unei tipografii în Basarabia. Autor de *predici* și cuvântări lipărite, precum și a trei *discursuri* rostite la înmormântarea luminatului principe A. Potemchin-Tavriceschi; traducătorul din franțuzește a „Raiului perdu“ de

și pe arhim. *Gavriil Bănulescu-Bodoni*, care, ca român, era cunoscător al lucrurilor și știa limba românească. Pe acesta îl numește deocamdată, *vicar* al său și *președintele consistoriului* mitropolitan. Aceste numiri, firește, erau numai provizorii, rămânând ca să se hotărască numirile definitive, mai pe urmă.

Războiul își urmează cursul. Oștile rusești, înaintând victorioase, rând pe rând, cad cetățile din sudul Basarabiei: Ismailul, Chilia și Cetatea-Albă, cari intră sub stăpânirea Rușilor. Armatele Otomane, urmărite cu iuțeală de trupele căzăcești, sunt aruncate peste Dunăre. *Mitropolia Proilaviei se desființează*, fugind și mitropolitul, împreună cu oștile Otomane înfrânte. Teritoriile rămase și cari formaseră *eparhia Proilavului*—după hotărîrea sf. Sinod al Rusiei—se alipesc, o parte la eparhia *Hușilor*; iar din sudul Basarabiei, se alcătuește o eparhie nouă, sub conducerea unui *vicar*, în persoana lui *Gavriil Bănulescu-Bodoni*, care acum a fost hirotonit *arhieru*, cu titlul al *Liucopolei*, anume pentru această eparhie, intitulându-se: «Vicar al *Tighinei și Cetății-Albe*». La 1791, s'a format o eparhie nouă, numită a *Cetății-albe și a Nistrului*, fiind numit episcop, fostul vicar, *Gavriil Bănulescu-Bodoni*.

Războiul încetează. Delegații Rusiei și ai Turciei se adună la Iași, pentru a încheia pacea. La 29 decembrie 1791, pacea este semnată. Rusia dobândește țara Okciacovului, de dincolo de Nistru, în deplină stăpânire. Granița între cele două împărății se fixează de aici înainte, la Nistru. Teritoriile din sudul Basarabiei rămânând tot sub stăpânirea Turcilor, le prefac în raia. *Mitropolia Proilaviei se reînființează*, spre bucuria patriarhatului din Constantinopole, care se grăbește a trimite un mitropolit, sufragane al său. Dar, încă dela începutul războiului (1788), încetase puterea jurisdicțională a mitropoliților Proilavi asupra creștinilor pravoslavnici din *Ucraina Hanului*, care, acum fiind

Millon; unul dintre întocmirilor *dicționarului rus*, editat de Academie. Manuscrisele lui se păstrează în biblioteca sinodală dela Academia teologică din Petersburg. Omul de încredere a lui Potemchin. Moare ca arhiepiscop de Pullava. Rușii îl ridicară în rândul sfinților, fiind moaștele lui cinșite la Pullava. Vezi Econom V. Pocitan: Biserica românească a Basarabiei. Buc. 1914. p. 5. Biografia lui pe larg, cu portretul, la P. N. Bafuscov. Petersburg, 1892 (rusește). p. 113. Comp. P. D. Draganov: Arhivele Basarabiei. I, Chișinău 1929, No. 1. p. 79-80 și St. Berechet: Picături mărunte. Chișinău. 1324, p. 1-12.

ocupată de Ruși, au fost înglobați la eparhia Ecaterino-slaviei și a Chersonesului Tauric (Oloneț), la care a rămas anexată și după încheierea păcii. *Ambrosie Serebrenicov* dela Pultava conduse pe vremea ocupației rusești — pe lângă întinsa sa eparhie din Novo-rosia — Biserica din *Ucraina Hanului*, fiind totodată și exarh sau *supraveghetor* peste întreaga biserică *Moldo-Valahă*. Reședința și-o strămutase la Iași, unde era și centrul cârmuirii politicești ruse. Se instalase la mănăstirea Golia, unde erau case multe, în cari locuiau și mireni, cu femei și copii. Mănăstirea aceasta avea un venit anual de 40.000 lei și era închinată mănăstirii Vatopedi, din sf. Munte al Atonului ¹⁾.

În *Ucraina Hanului*, *Ambrosie* întăria din nou, pe preoții hirotoniți mai înainte și hirotonia pe alții, pentru parohiile vacante. Preoții trebuiau să aibă, pe lângă *gramata* de hirotonie, și *ucaz* din partea lui *Ambrosie*, care introduce aici administrația din biserica rusească. Așa, găsim că, în 1789, a așezat un preot în satul *Slobozia*; în 1790, în satele: *Țernovca, Iasca, Nicolaevca, Molovata* și *Corotna*; în 1791, în satele: *Hlinoia, Butur* și *Pasișel*; în 1792: La *Ciubârci* (Ciobruți), *Ciorna, Dubasari, Roghi* și *Ocna*. În afară de preoți, a numit blăgocin pe preotul *Manoil Borjacov* din *Coșnița* ²⁾.

După încheierea păcii (1792), oștile austriace părăsesc *Hotinul* și cele rusești *sudul Basarabiei*, cari intră din nou în stăpânirea Turcilor, alcătuind *mitropolia Proilaviei*, dar fără *Ucraina Hanului*. În ultimele momente ale plecării Rușilor din Moldova, *Ambrosie*—fără obșteasca alegere și întărirea domnească—ridică pe scaunul mitropoliei din Iași pe fostul său colaborator *Gavriil Bănulescu-Bodoni*; iar el se întoarce la reședința sa de mai înainte, din Pultava, unde-și dete și obștescul sfârșit. Prin Aprilie, primea felicitări și o cruce de briliante dela Curtea Rusiei ³⁾.

Turcilor, firește, nu le-a convenit de loc fapta lui *Ambrosie*, care lăsase mitropolit în Moldova pe o persoană devotată Rușilor. De aceea iau măsuri pentru înlăturarea lui. *Gavriil* a stat mitropolit în Moldova 4 luni, arătându-se

1. Frășman op. cit. p. 122.

2. Ibidem p. 21—27.

3. N. Iorga: Istoria Bisericii românești. Vălenii-de-munte. II, 1900, p. 194—95.

cu multă supunere și ascultare față de Ruși, protectorii săi. Dar prin mai (1792), din porunca Sultanului, a fost judecat și condamnat la caterisire, de către sinodul sfintei și marelui biserici a Țarigradului. Trimis la Constantinopole, a fost pus la închisoare și numai după intervenția diplomației rusești a fost liberat și trimis în Rusia.

Scaunul mitropoliei Moldovei rămânând vacant, atunci își reamintește Sultanul, că un ierarh al Moldovei făcuse un act de înaltă umanitate, răscumpărând 500 de Turci, robiți de Austriaci, pe cari, după ce i-a îmbrăcat, îi trimise Sultanului peșches, tocmai la suirea sa pe tronul Padișahilor. Întrebând pe patriarhul Constantinopolului: care este demnitatea cea mai mare în Biserica Moldovei, i se răspunse: *Demnitatea de mitropolit*. Ei bine, zice Sultanul *Selim al III: Iacov*, episcopul de Huși, *liberatorul soldaților mei*, să fie *mitropolit Moldovei!* În adevăr, sultanul Selim III, în mai 1792, semnă două *hattıșerifuri*: Unul pentru numirea lui *Alex. Moruzi*, ca domn al Moldovei și altul pentru alegerea și ridicarea lui *Iacov Stamate*, la scaunul de mitropolit al Moldovei. Alexandru Moruzi fusese destinat a fi domn în Muntenia, a fost însă numit în Moldova, numai pentru a regula chestia succesiunii la scaunul mitropolitan. Într'adevăr, în mai (1792), Moruzi a venit în Moldova, ca domnitor, a executat ordinul sultanului și, la începutul anului 1793, a trecut la domnia țării Munteniei¹⁾.

III. Ocupația rusească (1806—1812). Către sfârșitul anului 1806, se naște iarăș războiu între Ruși și Turci. Ca de obicei, Rușii, ocupă țările române, pe cari le supun la grele biruri și tot felul de munci și jafuri. Ocupația aceasta ei o socotesc *pentru totdeauna*, de aceia și goniră pe consulii și agenții puterilor străine din principate, ca ne mai având niciun rost, în niște țări, *definitiv încorporate* imperiului moscovit. Aceasta era în înțelegere cu Napoleon cel mare, care, prin pacea dela Tilsit (1807), convenise a se da aceste țări Rușilor, ca unele ce erau

1. Melchisedek: Chronica Hușilor II... p. 366-371. Comp. Dr. *Andreas Wolf*: Beiträge zu einer Statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau. Hermannstadt. 1805, II theil. seif. 209—10 și I theil. seif. 145.

tot pravoslavnic. Cărmuirea politică a fost încredințată unui *divan* de boeri, sub președinția dictatorială a unui general rus.

Cărmuirea bisericească la început a fost dată provizoriu mitropoliei Moldovei¹⁾. Mai în urmă a fost încredințată fostului mitropolit al Moldovei și mai pe urmă al Kievului (*Gavrili Bănulescu-Bodoni*, care, dela 27 martie 1808, fusese numit : «Exarh al Moldovei, Valahiei și Basarabiei», cu încuviințarea sf. Sinod al Rusiei și prin ukaz împărătesc. Mitropoliții: Veniamin Costachi al Moldovei și Dosoftei Filitis al Ungro-Vlahiei, au fost înlăturați. Gavrili vizitează Moldova și apoi Muntenia (1808), unde a fost însoțit de *Chiril*, mitropolitul Proilaviei, și de arhim. Filotei, ciracul lui Veniamin Costachi, dela mitropoliá Moldovei. Biserica din Principate o reorganizează după tipul celei rusești, înființând un consistoriu, seminariu, tipografie, etc.²⁾).

La 16/28 mai, 1812, se încheie pacea, la București, în urma căreia Moldova perde *Basarabia*.

Mare jelanie a fost între moldovenii din Basarabia, când au auzit că, de aci înainte, vor fi sub stăpânirea rusească. Se săturaseră de dâșii în vremea ocupației, cu prilejul transportului *proviantului* armatelor rusești și a spoliei Țării de toate averile, ajungând țara Moldovei într'o «desăvârșit ticăloasă, jalnică și lăcrămătoare stare». Ceasurile despărțirii au fost ceasuri de plângeri, un timp de neuitat. «Poporul, cu cârdul, ca turmele de oi, încinsese toată marginea Prutului, dela un capăt până la altul. Veniau de prin sate și de prin târguri, săptămâni încheiete, cu luarea de «ziua bună», dela părinți, dela frați, dela rudenii, cu cari crescuseră și viețuiseră împreună, până în vremea aceia, când trebuiau să se despartă unii de alții, pentru totdeauna». Lacrămile curgeau de o parte și de

1. C. Erbiceanu : Istoria mitropoliei Moldovei și Sucevei. București, 1889, p. 349.

2. Econ. V. Pocitan : Biserica românească din Basarabia, 1914, București, p. 3—12. Ohenadie al Râmnicului : Exarhul Gavrili în „Revista Nouă” No. 10 1888. *Arsenie Stadniški* : Gavrili Bănulescu-Bodoni, exarh Moldo-Vlahiei și mitropolit Kîșinăului. Chișinău. 1894 (rusește). Gh. Gheorghiu : *Gavrili Bănulescu (Bodoni)*, Mitropolit al Moldovei, exarh Valahiei și Basarabiei. București, 1899. — Ștefan Ciobaru : Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă. Chișinău, 1923, p. 36 sqq. C. Erbiceanu : Gavrili Bănulescu în revista: Biserica ortodoxă română. XXVII p. 841 sqq. Vezi și alte lucrări la P. V. Haneș : Scriitorii Basarabeni. București. 1920, p. 94-140.

alta. Unii blestemau ceasul în care «pacostea rusească» căzuse asupra lor; iar alții cântau în disperare:

*De cât la Moscal chicam
Mai ghine mă spânzuram.
Că ti bate, te stâlcește
De-i grăești moldovinește.*

Nu știau, sărmanii, ce soartă-i așteaptă; mai ales poporul cel simplu, întru cari ușor se răspândesc fel de fel de vorbe și superstiții¹⁾.

Sub raportul bisericesc, prin ukazul împăratesc din 21 august, 1812, această provincie se organizează într'o eparhie nouă, ridicată la rangul de *arhiepiscopie*, sub titlul: *Arhiepiscopia Chișinăului și Hotinului*. Arhiepiscop este rânduit *Gavriil Bănulescu-Bodoni*; ca vicar își ea, dela 16 iulie 1811, pe arhiereul *Dimitrie Sulima*, cu titlul: «*Al Benderului și Akermanului*».

Prin alipirea Basarabiei către Rusia, se desființează *raialele turcești* din ținutul Hotinului și din sudul Basarabiei (Bugeac) și, împreună cu ele, și conducerea duhovnicească a mitropoliților Proilaviei se restrânge, rămânând ei numai cu *Brăila* și ținutul ei, precum și toate celelalte orașe și cetăți ocupate de Turci, depe malul stâng al Dunării: Călărași, Oltenița, Giurgiu, Zimnicea, Turnu-Măgurele, Bechet și până la Orșova, cari serveau ca garnizoane, pentru trupele turcești și ca *capete de pod*²⁾.

Devenind prea mică și fără însemnătate, eparhia aceasta, de acum înainte se alipește la mitropolia *greco-bulgărească* a Silistrei, mitropolitul Proilaviei luând titlul, dela 1818: «*Al Brăilei și al Silistrei*», sau cum se zicea: «*Al Drâstii și al Proilaviei și exarh a tot țărmul Dunării*»³⁾.

1. Manolaki Drăghiciu: Istoria Moldovei pe timp de 500 de ani. II Iași, 1857, p. 94.

2. Brăila-Măcin; Călărași-Silistra; Oltenița-Turfuncala; Giurgiu-Rusciuc; Zimnicea-Siștov; Turnu-Măgurele-Nicopole; Bechet-Kahova.

3. Mitropolia din „cetatea Dârstorului de peste Dunăre era zidită și înălțată” de Grigorie Ghica-Vodă, căreia Alexandru Ipsilanti, Domnul Țării Românești la 1777 marile 21, înfărește prin hrisov a i se da „câte 500 bolovani sare dela Ocna Sălănic” pe fiecare an. Const. G. Mano: Documente... op. cit. p. 284. Comp. G. Popa-Lisseanu: Incercare asupra monografiei cetății Dorosorului (Silistra). București, 1913.

Basarabienii însă nu-și pierdură speranța, ci de dorul fraților lor Moldoveni, își vărsau amarul asupra Prutului, cântând cu jale:

*Prutul ista ni disparti
Prutul ista n'are moarti
Dar ne-om pune noi cândva
Și cu gura l-om seca.*

A patra ocupație rusească (1828—1829). La 1828, se încep din nou ostilitățile între Ruși și Turci. Ca de obicei, Rușii ocupă țările române. De data aceasta însă, își arată firea lor sălbatecă, în toată goliciunea ei. Pare că aveau o presimțire, că prada aceasta o vor pierde din ghiarele lor, pentru totdeauna. Suferințele poporului românesc sunt de neînchipuit. La aceasta se mai adaugă și o *ciumă* cumplită, altoită pe o foamete îngrozitoare care secera oamenii cu miile. Dar nu numai în oameni, ci și în vite se iscă o boliște molipsitoare care le decima, cu o furie îngrozitoare, reducându-le la mai puțin de un sfert din numărul lor. Niciodată n'a fost în Țările noastre o mai înspăimântătoare nimicire de ființi viețuitoare, ca atunci. Un contimporan ne povestește că, din porunca comandanților ruși, bărbați și femei, erau înjuțați la carele cu provizii și mânați dinapoi, de către Cazaci, care nu cruțau nici bățul, nici vârful lăncei lor. Peste 30.000 de Români sunt luați dela lucrul câmpului pentru a sluji ca vite de tras.

Erau mai fericiți aceia cari fugiau prin munți, unde nu aveau altă hrană, decât scoarța copacilor. Mitropolitul Valahiei *Grigore*, pentru că ceruse îndurare pentru popor, fu surghiunit în Basarabia. E drept că el se opusese ca cel puțin clerul să nu fie smuls dela altare, pentru a merge să care munițiunile de război. Generalul Joltuhin, om sălbatic și nemilos, la arătările ce i se făcuse, răspunse: «*Nu-mi pasă să știu cine fac slujbele: oamenii sau dobitoacele; numai ordinele să se execute*».

Armatele rusești înaintează spre Dunăre victorioase. La 18 iunie 1828, iau cu asalt *Brăila*. Turcii vlăguți sunt siliți să se retragă. Rușii îi urmăresc. Către sfârșitul lui iulie, înconjură orașele: Varna, Șumla și Silistra. Varna «*ad*», cu mari jertfe de ambele părți. Șumla și Silistra re-

zlistară. Venind iarna, Rușii s'au oprit aci. În primăvara anului 1829, oștile rusești trec iarăși Dunărea. De data aceasta, cuceresc Șumla și Silistra, prin mai, înaintând victorioase până la porțile Adrianopolului, unde dictează pacea Turcilor, buimăciți de groază, la $2/14$ noiembrie, 1829. Prin acest tratat, cu privire la țările române se hotărăște:

«Principatele *Moldovei și Valahiei*, vor păstra privilegiile și libertățile, cari le sunt asigurate, în deosebite timpuri, fie prin capitulație, fie prin tratatele dintre ambele imperii, fie prin hățișerifele Inaltei Porți.

Prin urmare se vor bucura de liberul exercițiu al *culturii* lor, în deplină siguranță; vor avea o *ocârmuire națională și neatârnată* și o nemărginită libertate a comerțului (art. 5)¹⁾. Domnitorii vor fi aleși *pe viață*; iar nu numai pe câte 7 ani, cum fuseseră până atunci.

Totodată Poarta cedează Munteniei *toate orașele și posesiunile de pe malul stâng al Dunării*, cari intrară de aci înainte sub stăpânirea românească, fiind alipite, sub raportul bisericesc, la eparhiile mărginașe ale Bisericii lor. *Mitropolia Proilaviei se desființează, de data aceasta, pentru totdeauna*. Astfel s'a încheiat și cu această eparhie, care a durat aproape două secole și care a fost, ca un *cui străin*, înfipt în trupul Bisericii românești.

Mitropoliții Proilaviei. Șirul mitropoliților Proilaviei nu se cunoaște întreg. De la sfârșitul celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, data înființării acestei mitropolii și până după primul pătrar al sec. al XIX, când s'a desființat, vor mai fi fost și alți mitropoliți. Noi însă nu cunoaștem decât numele acelor cari se amintesc în documentele descoperite și tipărite până astăzi. Când se vor cerceta arhivele rusești dela Odesa — dacă vor mai fi păstrate — și cele ale patriarhatului din Constantinople din acele vremi, se vor cunoaște și ceilalți. Până astăzi se cunoaște un număr de zece și anume:

1. *Meletie* (1641—1649). Se întitulează: *Mitropolitul Proilavului, Tomarovului (Reni), Hotinului, al întregului*

farm al Dunării, al Nistrului și al întregii Ucraine a Hanului¹⁾.

Acesta este *Meletie Sirig*, „omul cel mai erudit al timpului“²⁾. Născut în orașul Candia din insula Creta, la 1585, din botez se numea Marcu. Studiile și le-a făcut la Veneția. Imbrățișând viața călugărească, Chiril Lucaris, Patriarhul Constantinopolului, îl făcuse protosinghel și mare predicator al catedralei patriarhale. Multă vreme a stat în Moldova. La 23 septembrie 1632, când Varlaam, mitropolitul Moldovei, a fost hirotonisit arhiepiscop, cuvântarea de salutare a rostit-o Sirig, «cel mai mare filosof și teolog al Grecilor, din acel timp»³⁾. Apologet ireutabil al ortodoxiei, a luat parte la amândouă sinoadele ținute împotriva lui Ciril Lucaris la Constantinopol, 1638, și la Iași, la 1642, subscriind în protocoale, ca delegat al Patriarhiei Ecumenice, împreună cu *Porfirie*, fost episcop al Niceiei. A revăzut și corectat „Mărturisirea ortodoxă“ a lui Petru Movilă, Mitropolitul Kievului⁴⁾. A compus o operă *Ἀντίρρησις* = Combaterea, prin care răstoarnă și nimicește, cu mult meșteșug și cu un bogat arsenal de argumente, toate capitolele cu învățături calvinești din mărturisirea lui Ciril Lucaris⁵⁾. Vasile Vodă Lupu îl însărcinează „de a-i preface în grecească vulgară, argumentarea împăratului Ioan Cantacuzino, împotriva islamismului“⁶⁾. Din Iași va fi scris el, în 1649, și acel opuscul despre «Liturgie», pe care îl ceruse Nikon, Patriarhul Moscovei. Între 1646 și 1649, «a prefăcut în grecește, la Iași și la Suceava, «viața Sf. Ioan cel nou»⁷⁾. Tot el a compus și „serviciul cuvioasei Parascheva“, din Iași, adusă acolo, în timpul său⁸⁾. De sigur că a fost recomandat

1. N. Iorga: Documente privitoare la Istoria Românilor (Hurmuzachi) vol. XIV, p. 170-73, unde este și originalul grecesc și traducerea în românește. — Traducerea românească și în „Biserica Ort. română“.

2. C. Erbiceanu: Cronicarii greci, cari au scris despre români: București, 1888 (Nota 113 dela pag 227)

3. I. Bianu: Columna lui Traian, 1882, p. 212.

4. Melchisedek: „Biserica ortodoxă în luptă cu Protestantismul“ (Anal. Acad. Române, s. II, t. XII, p. 30).

5. C. Erbiceanu în revista: Biserica ortodoxă română. XVIII (1894-95), p. 6 și în: Revista teologică, I. Iași, 1883 (No. 26, p. 208, nota 1).

6. Anal. Academiei române, XX, p. 15-6.

7. N. Iorga: Istoria Bisericească românești, ed. 1908, I, p. 310-312 și 414.

8. Despre dânsul vezi: I. Bianu și Nerva Hodos: „Bibliografia românească veche“. I, București, 1903, p. 298-315; Legrand: „Bibliographie hellénique“. II, p. 458; iar pe larg și în special I. Pargoire; *Meletios Syrigos*, sa

de către Vasile Vasilie Vodă (1634-1653), domnul Moldovei, Patriarhului de Constantinopole, pentru scaunul mitropoliei Proilaviei, care-l și ridică la treapta arhierască și-l rândui mitropolit. Aceasta ne arată — zice N. Iorga — marea trecere de care se bucura voevodul Moldovei, față de Patriarhul Ecumenic.

Despre activitatea lui ca mitropolit, nu avem cunoștință. Este curios că semnează numai „Meletie“, fără a-și mai păstra pronumele de „Sirig“, caracteristic persoanei sale. Despre el, ca *mitropolit*, avem mai multe mărturii:

a) La 12 noemvrie 1643, este amintit ca mitropolit al Proilavului în *gramata* patriarhului din Constantinopole *Partenie I* (1639-1644) cu soborul său, prin care se hotărăște a se face stavropighie biserica închinată „Maicii Domnului“ din Ismail, *eparhia Proilavului*, ca metoh al sf. Mormânt. Biserica aceasta era amenințată cu căderea, „din pricina vechimei și în primejdie de a se nimici cu totul“, însă „du nnealui Domnul *Gheorghe* — Marele paharnic al țării Moldaviei“ și fratele lui Vasile Voevod (Lupu), „atins de iubire dumnezeiască și de râvnă, a voit a o înoui și a o înfrumuseța din temelii, cu ale lui cheltueli și jertvă de bani... și a o numi *stavropighie*... pentru veșnica lui pomenire și a părinților lui“. Apoi statornicește ca biserica aceasta să fie de aci înainte „de sine stătătoare“, necălcată, necotropită și cu totul nesupărată de orice față bisericească sau mireană sau și de mitropolitul din acel loc, al *Proilavului*, cel de acum *Meletie* și cei ce vor urma... să dea numai, pe an, Bisericii celei mari a lui Hristos... ca semn de supunere, *zece ocale de icre* și alta nimic până 'ntr'un ban"... fiind pomenit în acel stânt locaș numai numele patriarhului „fără să se împotrivescă în această privință, cătuși de puțin, mitropolitul de acolo al Proilavului...“¹⁾.

La 5 decemvrie, 1644, scrie o scrisoare țarului Mihail Teodorovici, în care-i spune că el este *conlucrător* cu Petru

vie et ses oeuvres în Echos d'Orient. Paris, 1908, p. 264-280; 331-340 și pe 1909, pag. 17-27; 167-175; 281-286 și 336-242. E curios însă că nu vorbește niciunul despre activitatea sa ca mitropolit al Proilaviei.

1. N. Iorga: „Documente privitoare la Istoria Românilor“ (Hurmuzachi) vol. XIV, p. 170-73, unde este și originalul grecesc și traducerea în românește. Traducerea română și în „Biserica ort. română“ pe 1924, p. 409-10.

Movila, Mitropolitul Kievului, la «Mărturisirea ortodoxă» și că această lucrare a fost tradusă de dânsul în limba greacă modernă. N'are însă cu ce s'o tipărească. De aceia mijlocește către țar, ca să-l ajute cu bani, spre a o putea tipări ¹⁾.

c) Către sfârșitul aceluiaș an (1644), Meletie se duce în persoană la Moscova, întovărășit de Arhimandritul Ioanichie, având cu dânsul trei gramate: Una dela voevodul țării Munteniei *Matei Basarab* (1633—1654), alta dela Patriarhul Țarigradului *Partenie I* (1639—1644) și a treia dela frații mănăstirii *Sf. Nicolae* din Brăila.

I. In scrisoarea domnească, se destăinuiesc țarului oarecari secrete politice, cu privire la Turci și Tătari, cari se purtau rău cu creștinii. «In Crimeia nefăcându-se pâine, al patrulea an, este foamete mare». Au venit la mitropolit oameni de acolo, cari i-au spus că «de foamete, mănâncă carne de om. Il roagă Matei pe țar, ca să scrie voevodului Moldovei, Vasile, ca el să nu uite marea Biserică din Țarigrad, pentru că Vasile are putere și a multor oameni cu stare». II. Patriarhul Partenie, prin gramata sa din octomvrie 1644, scrie cam aceleași lucruri; apoi mijlocește către țar pentru mitropolitul Proilavului, *Meletie*, ca să-l ajute cu bani, spre a putea scăpa dintr'o mare datorie, în care căzuse ²⁾.

III. Frații mănăstirii «Sf. Nicolae» din Brăila (preoți și mireni), prin scrisoarea lor din 15 noembrie 1644, descria starea grea în care se află: «Trăim aici în mâinele Busurmanilor (Turci) și nu avem unde, sârmanii, să alergăm și să plecăm capul nostru, în chinurile pe care le suferim în fiecare zi, de birurile oamenilor turcești...» Arată că *biserica*

1. Ștefan Berechet în rev. „Biserica ort. română”, 1924, p. 405 și Frățiman, op. cit. p. 290 sq.

2. Iată cum se încheie scrisoarea patriarhului către țar: „Oarecând (după povestirea Evangheliei) s'a umplut casa de mireazmă de mir; astăzi însă, nu numai casa, ci și întreaga lume s'a umplut de mireazma luminății și grațioasei buneii voinei a împărăției voastre, ol țarule, pașnic liniștit, fiindcă în întregul Univers, se proslăvește, prin mănăstiri și prin biserici, între arhierii și 'ntre preoști; că cine va alerga la milostivirea voastră, nu se va întoarce, necăpătând ajutor dela marea voastră milostivire. Pentru aceia și preasfințitul mitropolit al Brăilei, fratele nostru și conliturghisitorul smereniei noastre, *Meletie*, care a căzut într'o mare datorie în regiunea sa, nu are unde să alege, afară de milostivirea împărăției Voastre. Ne rugăm și noi, ca să-i dați ajutor, cât Dumnezeu cel din cer vă va îndrepta, fiindcă el este fiul cel iubit al smereniei noastre. Dela iubirea voastră de oameni, să primească acest sârman arhieru, mângâiere pentru datorile sale și să scape de răutatea Aqarenilor”.

lor «*Sf. Nicolae*» și mitropolia cea mică au ars până 'n temelie și ei nu au putere cu ce s'o facă din nou. Deaceia fac apel la milostivirea țarului ca să-i ajute ¹⁾.

La 28 martie 1645, țarul dă ordin ca să fie la el la curte toți cei veniți pentru milostenie. Intre ei se află mitropolitul orașului Brăilei, Meletie, și arhimandritul acestuia, Ioanichie, cu bătrânii și cei împreună cu dâșii. Mitropolitul Meletie prezintă țarului, ca dar, moaștele *sf. mucenic Mercurie* și icoana sfinților împărați *Constantin și Elena*²⁾. Rezultatul acestei audiențe nu-l cunoaștem. Desigur însă că Meletie n'a eșit dela țar fără ajutorul cerut și fără rezultat satisfăcător la gramatele ce i se încredințaseră, de către persoane care cunoșteau prea bine *iscușința* și capacitatea sa diplomatică.

d) In 1649, Patriarhul Constantinopolului Paisie (?) venea dela Moscova și mergea spre Ierusalim. In călătoria sa, era însoțit, între alții, și de către un călugăr, Arsenie Suhanov, din mănăstirea «Sfânta Treime» de lângă Moscova, care avea poruncă dela patriarhul Moscovei *Iosif* (1642—1652) ca să întovărășească pe patriarh, fiindu-i de ajutor în caz de trebuință. In primăvara anului 1649 patriarhul Paisie³⁾, cu călugărul rus, care-l însoțea, erau în trecere, prin țările române. Oprindu-se la Târgoviște, aici, se găsea și Meletie, Mitropolitul Brăilei (mitropolit Meletie Brai-lovskii). Acesta a avut o lungă discuțiune cu călugărul Arsenie asupra chipului cum trebuie să se facă semnul crucii⁴⁾. Meletie moare la Galata la 17 aprilie, 1664.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,

Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

1. N. Iorga: „Neamul românesc” 1918, Ianuarie 8. Comp. *Melchisedek*: Notițe istorice și arheologice, p. 199.

2. Muraviev: *Legăturile Rusiei cu răsăritul ortodox în afacerile bisericești*, Petersburg, 1860. După iraduc. rom. a D-lui Sf. Berechet din „Biserica Ortodoxă Română”, Iulie 1924, p. 400—11. Comp. și Arsenie Ivașcenko, episcop al Chi-rilovului și vicar al Novgorodului: *Analele evenimentelor bisericești în legătură cu cele lumegii*. Petersburg. 1880.

3. Este de remarcat că la această dată nu se găsea patriarh la Constantinopole Paisie, ci Partenie II, a doua oară (1648—1651). Paisie a păstorit între 1652—1653 și a doua oară între 1654—1655; așa că, ori data este greșită ori trebuie a se citi Partenie în loc de Paisie.

4. Vezi: St. Berechet: „Biserica Ortodoxă Română”, 1924, p. 405, nota 2.

MOMENTE RELIGIOASE

IN CULTURA ȘI LITERATURA ENGLEZĂ *)

Raționalismul puritan era cu caracter religios. Ideia calvină despre Dumnezeu, transplantată în lumea severă a puritanismului englez, devine o problemă în literatura engleză. Intreaga literatură a epocii aceștia este străbătută de un suflu religios. Pentru Calvin, Dumnezeu era puterea. Cunoașterea acestei puteri stătea în centrul teologiei lui Calvin. Noțiunea de Dumnezeu era problema capitală. Calvin vede în Dumnezeu pe: *patrem omnipotentem, creatorem coeli et terrae*. La el nu vei găsi un Dumnezeu bun și îngăduitor față de oameni, ca la alți protestanți (Luther).

În sinodul dela *Westminster* 1643, când s'a elaborat confesiunea cu acelaș nume, englezii au adoptat idei calvine. Distanța între Dumnezeu și creatură era așa de mare, că oamenii, deși ființi raționale, li datorau numai ascultare, fără niciun fel de intimitate, de alipire, de dragoste între creatură și creator.

De aici ideia că Dumnezeu i-a predestinat spre mântuire, iar pe alții spre pedeapsă eternă. *Causa discriminis non alia in Deo quaerendum est quam mera ejus voluntas, quae summa est justitiae regula. Dei voluntas summa et prima est rerum omnium causa.*

Predestinația este expresiunea unei voinți absolute și imperative. Religia este un raport dela voință la voință; ea este datorie, ascultare. Cu cât Dumnezeu este conceput mai puternic, mai absolut, cu atât și predestinația este mai inexorabilă. Omul este: «mort în păcat și ne-înstare să «se îndrepte prin propria-i putere, să se împărtășească «pentru... aceasta...»¹⁾). Omul nu cunoaște altă legătură cu Dumnezeu decât aceea a unei învoieli, legături, ca în V. T. După Calvin, Dumnezeu cere dela noi ascultare ca în V. T.: «*Toute notre vie doit être réglée aux commandements de sa sainte loi, eu laquelle est contenue toute «perfection de justice».*

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Mai 1931.

1. „Dead in sin, not able by his own strength to convert himself, to prepare himself there unto...”

Concepția aceasta a pătruns adânc în viața engleză. Puritanismul de după 1653 (cu parlamentul celor sfinți) a pus în fruntea preocupărilor sale imperativul religios-moral. O nouă viață începe. Un impuls eroic pentru moralitate își face loc și produce efecte în viața acestei epoci. Unii scriitori și critici văd în literatura puritană embrionul literaturii de mai târziu.

«De ce ai minte tu, dacă nu să-ți călăuzești trupul <și să slujești lui Dumnezeu?» se întreabă Baxter. De «ce ai suflet înțelegător, dacă nu ca să cunoști și să afli «voința sa? De ce ai o inimă înlăuntrul tău, care poate «iubi, poate să se teamă și dori, dacă nu ca să te temi «de El, să-L iubești pe El și să-L dorești?» Iar alt scriitor și predicator, *John Howe*, răspunde: «Eu nu cunosc pe Dumnezeu. Tot păcatul, într'un sens, se reduce «la ignoranță».

Adevărata religie trebuie să cunoască pe Dumnezeu. Păcatul iese din neștiință. Cunoștința trebuie să umple prăpastia dintre om și Dumnezeu.

Baxter este convins de suveranitatea rațiunii; dar recunoaște că ea nu poate pătrunde până în adâncurile vieții religioase creștine. El spune frumos: «Prin oglinda «lumii și a creaturilor, trebuie să cunoaștem noi pe Dumnezeu în această viață».

Dumnezeu și omul sunt cei doi poli ai oricărei religii. Cu cât viața religioasă este mai înaltă, cu atâta și apropierea între ei este mai mare. Tot Baxter susține că în om este o îndoită imagine a lui Dumnezeu: una naturală: rațiunea noastră și voința liberă, care nu se perd; iar alta calitativă și etică, sfințenia, ce se perde și se poate recâștiga prin preoție. El recunoaște că cugetarea limitată, cu antinomiile sale, duce pe om la pesimism; dualismul dintre știință și credință nu-i cu totul învins, dar voința de unitate străbate această dualitate.

Contemporanul sau Howe spune atât de frumos: «Religiunea, care este adevărată și durabilă, nu se naște «dintr'un sentiment de frică; ci de dragoste, din putere și «din cugetare». Ambii: Baxter și Howe, scriitori ai veacului XVII, nu din cei mari, dar dintre cei ce au prins ceva din tainele vieții sufletești, au fost reprezentanții unui eclec-tism teologic.

Să venim însă la literatura propriu zisă; la acei scriitori, care nu-s nici ai unei epoci, nici numai ai unei națiuni.

Omul de înaltă gândire, simțire sau de acțiune, nu se liniștește în strădania sa, până nu ajunge la un concept suprem, la o unitate ultimă, în drumul năzuințelor sale artistice, morale sau de cugetare. El caută o înălțime, de pe culmele căreia să poată privi liber la viața sa și a semenilor săi. Acesta este sensul principiilor ultime ce stau la temelia științei, artei sau moralei. Omul religios merge mai departe; el caută o unitate și mai pre sus de aceste principii și nu are odihnă până nu dă peste supremul sens al lumii: *inquietum est cor meum, donec requiescat in Te*, a spus f. Augustin, cuprinzând în această propozițiune tot sbuciumul sufletului omenesc.

Intreaga noastră viață sufletească este o năzuință spre unitate. Chiar structura metodologică a științelor n'are alt înțeles, decât al simplificării și unificării continui. Când am ajuns cu unificarea într'un punct, alte probleme se ivesc și reclamă noi soluțiuni. Așa științele, așa morala, așa arta cea adevărată...

Cu cât un artist se ridică spre acest țel, cu atât el se înalță și stăpânește veacurile. Deși un artist trăiește *imediatul* mai intim și mai direct decât noi, tot el are darul de a-l face un bun comun tuturor și a-l impune conștiințelor. Pe această unitate supremă, pe care artistul o intuește și trăiește oarecum în intuiția sa, religiunea o numește Dumnezeu. Nimeni mai mult dintre puritani n'a simțit-o mai aproape de el, decât genialul autor al *Paradisului pierdut*, *John Milton*, (1608 — 1674). Fost secretar al lui *Cromwell*, în vremea când viața engleză suferia transformări puternice și salutare pentru tot viitorul acestui popor, sub puternica lui personalitate morală și religioasă; *Milton* se retrase mai apoi în viața privată și, orb fiind, dictă surorii sale cele trei opere: *Paradisul pierdut*, *Paradisul recâștigat* și *Samson Agonistes*, care i-au imortalizat numele. În special *Paradisul pierdut* n'a avut până azi egal în literatura universală. S'a încercat *Klopstock* să-l imiteze în a sa „*Messias*“, dar încercarea sa, după însăși mărturisirea criticilor germani, compatrioți ai săi, este cu totul palidă și departe de ceiace este *Paradisul pierdut*.

Această capo-d'operă a literaturii universale este răsărită în primul rând din inspirație creștină și dintr'un suflet adânc religios, ce ardea de dorul sfânt, — cași marele său compatriot *Cromwell* — de a vedea țara să întoarsă de pe calea rătăcirii. Pentru acest scop și el, cași *Cromwell*, au riscat totul. Din îndrăsneala lor s'a renăscut Anglia culturală și politică de mai târziu.

Dar în scrisul lui *Milton* se luptă două culturi: a renașterii și cea puritană. Mitologia culturii antice i-a servit ca podoabă poetică pentru idei creștine puritane:

„Spune-mi spirit strălucit, or pe unde ai rătăci,
„Fie pe deasupra acestei sfere înalte ce se mișcă,
„Sau prin câmpiile Elisee (dacă ele există)...¹)

*

La Milton ideia de Dumnezeu are două aspecte: Unul cu fața spre viitor; iar celalt spre trecutul puritan. Milton este artist și cugetător în acelaș timp. După dânsul, cunoaștem pe Dumnezeu din două isvoare: Unul extern, care-i cuvântul scris, și altul intern, care-i Duhul Sfânt. Cel intern, avutul fiecărui credincios, este superior tuturor, este spiritul însuși. «Fiecare credincios are dreptul să interpreteze Scriptura pentru el, câtă vreme are «spiritul drept călăuză și rațiunea lui Hristos în el».

Dumnezeu nu poate fi prins cu simțurile, ci reprezentat prin simboluri. Trebuie măsură și prudență în descrierea lui Dumnezeu. Rațiunea trebuie să mărturisească dreptul ce-l are credința. Milton are o deosebită preferință pentru evanghelistul Ioan, cu ideea lui Logos. Tot așa și pentru epistolele Sf. ap. Pavel.

Lumea nu este veșnică: «toate lucrurile sunt dela «Dumnezeu»²). El cunoaște totul; și gândurile oamenilor din veșnicie, căci pentru El nu există trecut și viitor. Veșnicia corespunde immutabilității sale. Lumea își are origina în spirit. Spiritul înseamnă rațiunea deplină.

Rațiunea omenească este de origină divină. De aceea rațiunea ce tăgăduște pe Dumnezeu este un non-sens. Pe

1. „Tell me, bright spirit, wherever thou hoverest
„Whether above that high first moving sphere
„Or in the Elysian fields (if such there are)..
2. „All things are of God“.

deoparte rațiunea umple totul; pe de alta Dumnezeu este personalitatea cea mai rațională (o antinomie pe care Milton n'a simțit-o). Pentru a se face văzut — Dumnezeu fiind infinit — a trebuit să se limiteze în Hristos: Dumnezeu s'a arătat în Fiul, propria imagină; în orice alt «chip el este văzut»¹⁾.

În sensul evangheliei Sf. Ioan, Milton scrie: „Este „sigur că Fiul a existat la început, sub numele de Logos „sau cuvânt, și a fost primul din toată creațiunea, prin „care după aceea s'au făcut toate lucrurile“. Dumnezeu este pus în transcedență și nu-i accesibil omului direct:

„Pe tine Părinte, te-au căutat ei mai întâi;
 „Atot puternic, neschimbabil, nemuritor, infinit.
 „Rege veșnic, autorul a tot ceiace este
 „Isvor de lumină, Tu însuși invisibil
 „Prin strălucirea glorioasă, unde locuești..

Pe fiul său îl numește: „cuvântul meu, înțelepciunea „mea, puterea mea reală“

*

În a doua operă a sa: *Paradysul recâștigat*, Milton înfățișează pe Hristos ca om, ce rezistă ispitei deavolului, neavând decât puteri omenești, mai ales rațiune:

«El va cunoaște acum că Eu pot crea un om din «sămânță femeiască, mult mai în stare de a rezista la «toate ispitele sale și la toată puterea sa; și să-l îm- «brâncească înapoi la iad; căutând să dobândească ceiace «a pierdut primul om surprins fiind prin greșală!»

„Să învingă păcatul și moartea, cei doi mari dușmani,
 „prin umilința și suferința mare«.
 „Slăbiciunea sa va învinge puterea satanică
 „Și toată lumea
 „Acest om perfect, cu dreptul numit Fiul meu.
 „Pentruca să aducă mântuirea printre fiii oamenilor..“

Un punct însemnat în concepția lui Milton este și aceea că el nu adoptă divisiunea trup-suflet a teologilor puritani în domeniul vieții morale, ci diviziunea *rațiune-pasiune*. Dualismul *rațiune-pasiune* este după el origina luptei. Hristos este rațiunea activă, triumfătoare; iar natura nu este rea în sine, ci bună.

1. „God was manifest in the Son, his own image.
 „In many other ways he is invisible“.

Ideia însă, în care Milton depășește concepția religioasă a Contemporanilor săi — a puritanilor —, este ideea de *libertate*. În chipul acesta, geniul lui întrevăde adevărul doctrinei creștine, dela care mișcarea protestantă se abătuse o clipă cu ideea de predestinație. Omul este liber; libertatea lui nu stânjânește majestatea divină; deci el este responsabil de faptele sale. Dacă domnia pasiunii asupra rațiunii este izvorul a tot răul în viața morală, politică, etc., omul are puțința să facă așa, ca rațiunea să-și reentre în drepturile sale. *Religiositatea adevărată nu este pasivitate, ci luptă, strădanie, sacrificiu*. «Suferința nu învinge lumea, sacrificiul învinge moartea».

Hristos nu vine decât la puțini oameni; el nu poate învinge sclavia în care oamenii s'au aruncat de bună voie. Fără libertatea voinții nu s'ar putea înțelege lupta dintre rațiune și pasiune. Omul caută spiritualitatea perdută, spune Milton, la unison cu Platon.

*

Iată, în câteva cuvinte, ideile religioase ce străbat una din cele mai mari opere ale literaturii universale. Citind *Paradisul pierdut*, în special, rămâi stăpânit multă vreme de o stare sufletească în care sublimul, sub formă de artă, se întrece cu înălțimea de cugetare și cu profunditatea de simțire. Răsărită dintr'un suflet profund religios, opera lui Milton este mult mai complexă decât s'ar înfățișa la prima lectură. Cași *Divina commedie* a lui Dante, *Paradisul pierdut* este opera a tuturor vremurilor.

*

Alt poet contemporan al lui *Milton*, *John Bunyan* (1628—1688), era convins de adevărul credinței protestante, pe care voia s'o vadă realizată în viață cu o severitate puritană. Nu cunoștea decât Biblia; dar simțea adânc golul unei vieți fără credință. Era contra formelor exterioare, însă ținea cu tărie la fondul credinței sale. Pe când Milton caută ceva rațional în religie: «A justifica pentru oameni căile lui Dumnezeu»¹⁾, *Bunyan* scria pentru a-și mulțami propriul său eu: «Dumnezeu este adevărat și viu; făcătorul lumii prin cuvântul puterii sale. El este o majestate ne-

1. „Justify the ways of God to men“.

«înțeleasă, în comparație cu care toate națiunile sunt mai puțin decât o picătură într'un ocean; decât nisipul într'o balanță. El umple cerul și pământul, și este pretutindeni «present».

Pentru Bunyan nu există niciun drum către cer decât prin Iisus Hristos. Ochiul sufletului este intelectul, pentru dânsul. Toate lucrurile ce trec în suflet prin intelect ajung în fața scaunului cugetului și el hotărăște. Precum corpul are simțiri, așa și sufletul are simțiri spirituale. Cu ochii corpului vezi copaci, animale; cu ai spiritului vezi pe Dumnezeu, îngeri, lumea nevăzută. Omul religios vrea să pătrundă prin toată experiența sa sensibilă până la înțelesul existenței. În cel mai simplu lucru, el vede revelându-se divinul. Pasiunile sufletului nu sunt nici bune nici rele; ci devin într'un fel sau altul prin obiectul la care se îndreaptă și prin origina lor. Și materia în sine n'are păcat. Cași Milton, el crede că omul la origină a fost bun.

«În adevăr, omul prin creație este cel mai nobil dintre toate creaturile din lumea vizibilă; dar prin păcat el s'a «făcut cel mai ignobil».

Fiece fapt trăit este în sine o învingere a realității pentru a străbate spre absolut; este o călătorie de pelerin, dela trecător la divin. Acest lucru încearcă Bunyan să-l demonstreze în opera sa: *The Pilgrim's Progress* (călătoria pelerinului). Cu cât lupta cu formele istorice este mai individuală, mai personală; cu atât ea devine mai supra-individuală, mai supra-istorică. *Bunyan* a găsit calea dela Dumnezeuul fricii, cel puritan, la Dumnezeuul iubirii, și al nădejzii, cel adevărat creștin. El arată că legea scutură colbul de pe inimă, iar evanghelia o stropește cu apă sfințită.

Cu cât mai multă apă toarnă demonul pe focul grației, cu atât ea arde mai tare, căci Hristos toarnă cu atât mai mult unt-de-lemn. *Bunyan* nu speculează cu problemele teologice. «Hristos este atât de tare ascuns de înțelegerea «naturală, că Dumnezeu trebuie să-l descopere minții».

*

Puritanismul a produs opere, în care viața religioasă ocupa un loc de frunte; cu toate acestea unilateralitatea culturii puritane n'a fost cruțată de umorul unui scriitor: *Samuel Butler* într'o lucrare: *Hudibras*. În această șchiere,

găsim caracterizate feluritele secte ce au răsărit în Anglia din mișcarea protestantă: baptism, quakerism, independen-tism etc. După acest scriitor, nu era nevoie de o reformă religioasă în Anglia: «Nu s'a socotit altceva mai nimerit decât să se îndrepte religia», o spune el în câteva versuri pline de umor. *Butler* critică concepția puritană despre morală, cu principiul predestinației, care îngăduie a face orce în numele pretențiunii că cineva este ales! Cel ales n'are muștrări de conștiință!

Nu rămâne necruțat nici raționalismul, care pretindea să descifreze tainele adânci, cum ai «desface ața de pe un ghem». Iar societății regale de științi li adresează o epigramă cu întrebarea: «Parcă voi n'ați descoperit acum «de curând în lună o lume nouă, necunoscută celor vechi»?

El combate pretenția științelor naturii de a ști totul și face din teoriile lor privitoare la credință: «Simple visuri deșarte și închipuiri». Unde nu este niciun drum spre Dumnezeu, nu-i nicio cale spre om....

Epoca aceasta este *epoca luminilor*, o epocă de criză morală și de scepticism. Pe deoparte se ducea lupta pentru personalitatea liberă, fără obligație față de Dumnezeu; iar pe de alta unii încercau să umple din nou golul ce se deschisese între știință și credință, în urma perspectivelor ce noile descoperiri ale veac. XVIII le pusese minții omenești.

Toland scrie o carte în care se încearcă să arate că revelația stă pe aceeași linie cu rațiunea: *Christianity not mysterious*; un tratat în care autorul cată să dovedească că în eveanghelii nu este nimic contra rațiunii; nici mai presus de ea.

Bacon filosoful, fostul cancelar al marei regine *Elisabetha*, cel pedepsit cu închisoarea pentru luare de mită (suntem în Anglia veac. XIII), *Bacon* susținuse că baza științei este *experiența și proba*, iar a teologiei *revelația și credința*. El se oprise la o credință, care n'are nevoie de justificare din rațiune; deci la o credință, pe care-i liber s'o aibă cine vrea.

Descoperirea legilor naturii li se părea că a dat și o nouă concepție despre Dumnezeu. Universul trebuia să fie Dumnezeu. Natura este revelația lui Dumnezeu, iar Dumnezeu este armonia în care se topesc toate contra-

dicțillo. Iată-ne deci ajunși la deism și panteism. Filosofii veacului XVII și al XVIII au fost stăpâniți de această idee. Biblia nu mai avea trecerea dinainte. *Hobbes* în *Leviathan* spunea că nu putem pune bază pe pretenția orcu de a fi fost inspirat. Acum se naște ideea unei religii naturale. Sub inspirație neo-platonică, *Herbert de Cherbury* susținea că orice religie are ceva divin.

La aceasta răspunde filosoful *Locke* că «Dumnezeu n'a dat nicio idee înăscută despre El; El n'a imprimat semne originale în mințile noastre; Îi putem citi existența «sa pretutindeni». După *Descartes* însă, nu era nevoie să ne depășim pe noi pentru a ști că există Dumnezeu.

Shaftesbury se opune concepției despre Dumnezeu din epoca luminilor — a unui Dumnezeu fără legătură cu lumea, străin și izolat de ea, cum voia deismul — introducând ideea de *finalitate*. O finalitate admirabilă stăpânește lumea, finalitate și ordine este și scopul inteligenței. În concepția lui *Shaftesbury*, se întâlnesc și idei științifice și religioase. Găsim apoi la el simț fin clasic, iubire pentru natură și pentru frumuseță, ca în epoca renașterii. Hotărâtoare însă pentru concepția sa religioasă a fost *intuiția estetică*. El explică pe Dumnezeu și natura în legătură cu interiorul său. El își pune întrebări, mai mult în legătură cu *sensul existenței*, decât cu *legile ei*; mai mult cu *scopul*, decât cu *cauza existenței*. Pentru aceasta el s'a inspirat din Platon; iar pentru natură dela Giordano Bruno. Optimist etic și estetic, el crede în armonia, ce duce la triumful binelui. Lumea nu este numai un mecanism, ci și un organism viu.

În epoca luminilor s'a făcut încercarea de a se împăca cele două lumi: a credinței și a științei și, fără să se fi reușit. Pentru noi, aceasta este o problemă de viitor; cu toate splendidele intuiții ale soluției, ce le întrezărim în chip dispărut pe ici și colea la marele genii ale cugetării — la unii părinți bisericești și la unii filosofi profani — totuși cuvântul definitiv îl așteptăm dela o aprofundare mai mare a studiului teoriei cunoașterii.

Poetul *Pope* (1688-1744) redă în scrisul său această epocă de forme perfecte și împărăție săracă. Unii l-au socotit pe Pope ireligios; alții indiferent, iar alții religios. Știm însă că, tot timpul vieții sale, el a rămas credincios

bisericii catolice, deși unii au încercat să-l convertească la protestantism. El are frumoase accente religioase și foarte multe care predispun la cugetare. Kant îl citează adeseaori în opera sa: *Allgemeine Naturgeschichte und Theorie des Himmels*. «Să nu știu decât atât că tu ești «bun și eu însumi sunt orb»¹⁾), cânta Pope în una din poeziile sale.

*

Intorcându-se din Anglia, pe care o admira și unde se frământau în această epocă idei felurite, Voltaire a anunțat cu bucurie francezilor că țara vecină se descreștinează. El se gândea la cercul filosofilor, care căutau să dea lumii o *religiune naturală*! Informația lui Voltaire avea sensul ei, însă numai pentru ceice trăiau în lux, frivolitate și scepticism, nu pentru tot poporul englez!

O nouă mișcare își făcea tot mai mult drum în societatea engleză, paralel cu încercarea unor filosofi de a da o religie naturală! Era metodismul, care se inspira din mistici ca Thomas dela Kempis, Iacob Böhme și alții. Metodismul fu o mișcare ce se îndrepta împotriva raționalismului puritan și încerca să cuprindă viața sufletească în toată bogăția ei. Această mișcare, tot religioasă la origina și în fundamentele ei, a pregătit literatura romantică.

În romantism, cei mai mulți și mai de seamă scriitori s'au apropiat de natură, învaluind-o în divin; s'au apropiat de om; au căutat să înțeleagă trecutul; iar mai mult decât de orice s'au apropiat de Dumnezeu.

Într'o mică lucrare, pe care am publicat-o nu de mult: *Romantismul religios*, am încercat să arăt ce a însemnat ideea religioasă, în cele trei mari literaturi ale lumii: franceză, germană și engleză în mișcarea literară romantică.

Pentru a încheia acest studiu, nu vom pomeni decât de un singur poet romantic: *William Cowper* (1731-1800), care, sub influența unui marinar sbuciumat, se convertește la credință și scrise acele minunate *Olney Hymns*, în care se găsesc lurcări din cele mai frumoase, din literatura lumii:

1. „To know but this that thou art good, and that myself am blind”.

„Unde-i fericirea ce-am cunoscut
 „Când întâi văzui pe Domnul,
 „Unde-i privirea, ce înviează sufletul,
 „Privirea lui Iisus și a cuvântului său?“¹⁾

Multe din imnurile sale au fost luate în cartea de cântări bisericești.

„Deși-s sărac, desprețuit, uitat,
 „Totuși Doamne, Dumnezeuul meu, nu mă uita“,

cântă Cowper; iar în altă parte spune: «lumea, natura, «fiece pisc ne vorbește de El, de făcătorul, de puterea «și iubirea sa. Eternitatea pătrunde prin toate încheeturile în această insulă mică, care este viața omului.

„Dumnezeu te-a făcut pe tine cu o privire mai înțeleaptă
 „Nu ca să fii ținut în lanțuri, ci ca să spui...“²⁾

*

Ne oprim aici cu studiul nostru. Literatura engleză este inepuisabilă, cași sufletul omenesc.

Ce n'ar fi putut scoate la iveală scrisul românesc din adâncurile sufletești ale poporului nostru, care, în decursul istoriei, a acumulat atâta experiență, alinată de cea mai largă și mai îngăduitoare formă a credinței creștine — ortodoxismul! Pentru aceasta însă ni-ar fi trebuit maturitatea unei culturi originale ca cea engleză. Credința este un bun, pe care numai mentorii noștri culturali l-au nesocotit. Nădăduim că viitorul va îndrepta, ceiace până azi a fost nesocotit.

Pr. CICERONE IORDĂCHESCU,
 Decanul facultății de teologie din Chișinău.

1. „Where is the blessedness I knew
 „When first I saw the Lord
 „Where is the soul refreshing view
 „Of Jesus and his Word?“
2. „God has formed thee with a wiser view
 „Not to be led in chains. but to subdue.

Sufletul celor din trecut este chiar temelie pe care trebuie să se clădească marele suflet comun al tuturor camarazilor: Tradiția. Fără tradiție și camaraderie, orice armată nu e decât o împreunare de cifre și de arme fără cheag.

M. S. REGELE CAROL II,
 în cuvântarea dela Cercul Militar din București
 la 10 Mai 1931.

ARGUMENTUL ONTOLOGIC LA LEIBNIZ *)

Contribuția lui Leibniz pentru a asigura evidența matematică probei moral-demonstrative Anselm-Cartesius, constă tocmai în conceptul său asupra *posibilității*. Leibniz convine că proba Anselm-Cartesius e acceptabilă, dar cu o condiție: ca punerea subiectului însuși, adică a noțiunii de Dumnezeu, să fie *posibilă*. E tocmai ceea ce lipsea probei anselmo-decartice. Aici se concentrau, de altfel și obiecțiile pe care D'Aquino le aducea lui Anselm și, la rândul său, Kant lui Descartes: proba ontologică, dedusă din noțiunea de Dumnezeu ca ființa cea mai înaltă—Anselm, sau ființa cea mai perfectă—Descartes, avea o valoare pur ipotetică și anume: *întru cât și dacă Dumnezeu există, sau, logicește exprimat, dacă însăși punerea subiectului e în sine necesară*. Și această necesitate, logicește, nu poate rezulta decât din lipsa oricărui element de *contradicțiune*.

Știm însă obiecția lui Kant: Contradicție nu poate rezulta de cât atunci, când niciuna din părțile unei judecăți, nu pot fi suprimate, fără a contrazice pe cealaltă. În propoziția: Dumnezeu este atotputernic, nu putem suprima predicatul fără a contrazice subiectul, fiindcă, odată ce subiectul: Dumnezeu, este dat, îi urmează în chip firesc predicatul de: atotputernic. Dar dacă suprim *subiectul*, adică posibilitatea existenței lui Dumnezeu, atunci nu mai există nicio contradicție, fiindcă, odată cu subiectul, se suprimă și predicatul. Dar tocmai aceasta trebuie dovedit: *că subiectul conține cu sine însuși necesitatea de a fi pus, de a exista*. ceea ce, atât în proba anselmică, cât și în cea decartică, lipsește. Tocmai această *absolută necesitate a punerii subiectului*, a posibilității lui și prin aceasta a existenței lui, caută să o dovedească Leibniz prin conceptul său asupra posibilității,

Această „corectură”, cum o numește Leibniz, constituie aportul cel mai important și în adevăr nou care s'a adus argumentului ontologic, după cum relevă aceasta *Boutroux*,¹⁾ în studiul cu care însoțește „*Monadologia*”.

Ș'acum argumentarea lui Leibniz, conform expunerii din „*Monadologie*” și „*Nouveaux Essais*”:

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe Februarie-Martie a. c.

1. *Em. Boutroux*: Studiul introductiv la *Monadologia* lui Leibniz, p. 79—80.

Prin proba lui Anselm și Descartes s'a demonstrat că, *dacă* Dumnezeu este dat, el există, dar nu s'a demonstrat că punerea lui Dumnezeu, adică posibilitatea lui ca subiect, este o operație logic legitimă.

Prezența psihologică a ideii de Dumnezeu nu justifică această posibilitate și nici lipsa ei nu implică în sine o contradicție, datele psihologice fiind în afară de legea contradicției.¹⁾ Ca un lucru să fie posibil, trebuie ca conceptul său, să nu contravină legilor contradicției, adică ca acest concept să nu implice el însuș nicio contradicție. „Sunt contradictorii — definește Aristot (Categoria VIII) — și Leibniz se conduce întru totul de definiția aristotelică:²⁾ „judecățile care se raportă între ele ca negația față de o afirmație“.

Ceeace pentru un lucru A constituie o contradicție, ar fi Non-A, adică negația lucrului considerat prin A. O astfel de contradicție nu poate să existe în conceptul despre Dumnezeu, fiindcă în ființa lui Dumnezeu nu există nicio limită³⁾ și deci nicio negație⁴⁾.

Dumnezeu nu are nicio limită, căci nici în el și nici în afară de el, nu poate să existe ceva care să-l limiteze esența. În el nu se întâlnesc de cât atribute infinite⁵⁾, iar în afară de el, nu se întâlnește nimic, care să fie pe aceeași linie cu el⁶⁾ și deci să-i poată întru câtva pune vre-o limită oarecare. Deci conceptul despre Dumnezeu exclude orice contradicție și ca atare *Dumnezeu este posibil*.

Dar din simplul fapt al posibilității nu urmează încă și cel al existenței. Singură monada primă — Dumnezeu, a cărui esență necesită și existență, „dans le quel seul, l'essence renferme l'existence „(Monadologie“ 44⁷⁾, are acest privilegiu. Aceasta, în virtutea tendinții către existență, pe care o are fiecare monadă, fiecare esență. Acea *vis activa*, din fiecare monadă nu este decât tendința de a se realiza, de

1. *Nouveaux Essais* : Cartea IV, cap. X, § 7, p. 386, ed. Flammarion.

2. *Boutroux* : „Monadologie“ p. 165.

3. *Leibniz* : „Monadologie“, § 40

4. *Leibniz* : „Monadologie“, § 45 „Dumnezeu nu are nicio limită nici în sine, nici în afară de sine“.

5. *Leibniz* : „Monadologie“, § 41.

6. *Leibniz* : „Monadologie“ § 38.

7. Același concepție ca și la *Spinoza* : „essentia involvit existentiam“.

a există, după cum „vis passiva“ din fiecare monadă constituie tendința de a rezista față de altă monadă, și care rezistență se traduce prin *extindere*. Fiecare monadă tinde la existență, în proporție cu cantitatea de esență ce o are, sau cu treapta de percepție pe care stă. În o substanță finită, această tendință către existență, nu se poate realiza, pentru că ea este contrariată de tendințele similare ale celorlalte substanțe. De aceea și trebuie intervenția unui principiu superior pentru a traduce aceste tendințe în act. *Însă în Dumnezeu — monada supremă — o astfel de intervenție este exclusă. Dumnezeu nu găsește nimic în afară de el care să se opună tendinții sale de a există.*

Nicio esență nu stă pe aceeași linie cu a sa, pentru a intra cu ea în conflict și a-i mărgini propria-i substanță. Și nici în propria sa substanță nu se găsește ceva care să constituie o contradicție interioară. Nimic nu se opune deci completei realizări a tendinții sale intime de a există. De aceea tendința sa de existență trece imediat în act. *În Dumnezeu — substanța supremă, — posibilitatea și existența nu fac de cât unul și acelaș lucru, existența nefiind de cât urmarea necondiționată a posibilității.* „Posibilul, care este în Dumnezeu, există prin simplul fapt că este posibil“, cum sintetizează Boutroux, teza leibniziană, sau, pentru a redă propriile cuvinte ale lui Leibniz, așa cum le găsim în § 45 al Monadologiei și care constituie însăși formula argumentului său ontologic: „Astfel Dumnezeu singur (sau „ființă necesară“) are acest privilegiu că trebuie să existe, dacă „el este posibil. Și cum nimic nu poate împiedică posibilitatea „a ceea ce nu are nicio limită, nicio negație și ca atare, nici „o contradicție, aceasta este suficient pentru a dovedi existența „lui Dumnezeu aprioric“. (§ 46 al Monadologiei).

Susținându-și argumentarea strict pe principiul contradicției, Leibniz înlătură două din cele mai puternice obiecțiuni care se aduseseră până la el argumentului ontologic: Anume ca el ar fi pur hipotetic, și al doilea că ar consta dintr'o simplă tautologie. Ambele obiecțiuni vizau însă predicatul *a tot perfecțiunii*, care stătea la baza argumentului anselmo-cartezian,¹⁾ și care lipsesc însă din formula lui Leibniz.

1. „A-tot-perfecțiunea“ lui Descartes nu era în fond prea mult deosebită de „a tot-mărimea“ lui Anselm.

Prima obiecțiune zicea: Din conceptul unei ființi a-tot-perfecte urmează existența sa, *dacă o atare ființă există*. Iar a doua zicea: A deduce din o ființă presupusă a-tot-perfectă existența ei, *înseamnă a deduce existența din existență*, fiindcă în a-tot-perfecție e presupusă deja existență. Leibniz elimină din argumentarea sa *a-tot-perfecțiunea*. Dumnezeu există numai în virtutea *posibilității* de a există și a necesității acestei existenți pentru monada supremă. Prin aceasta el înlătură și obiecția logico-formală ridicată de Kant¹⁾ tocmai asupra felului leibnizian de argumentare, și anume că *substanțe necesare nu există*. Leibniz arată că cel puțin pentru monada supremă, în care orice contradicție e exclusă, această necesitate există. În ce privește obiecțiunea, care încearcă a dispută caracterul „aprioric“ al argumentării sale, prin aceea că Leibniz și-ar fi construit „aposterioric“ conceptul despre monada supremă ca și toate atributele interioarei care-i alcătuiesc esența, este eronată, întrucât monadele, ca esențe, sunt „adevăruri eterne“ deci prin această însăși de natură *apriorică*.

Revenind la poziția lui Kant față de Leibniz, e de constatat, cu toată critica pe care el o încearcă și față de argumentul ontologic în formularea lui Leibniz, e silit totuși, să-i dea dreptate, deși cu adaosul „că chiar dacă după aparență Leibniz are dreptate, în fapt totuși, nu a dovedit însă nimic“²⁾. Kant nu acceptă teza lui Leibniz că sunt subiecte necesare, și observă: „Contra tuturor acestor concluzii generale, îmi ridicăți în caz, pe care-l numiți o dovadă de fapt: că totuși ar fi o noțiune, și anume una singură, la care suprimarea sau non-existența obiectului său ar constitui o contrazicere în sine însăși. Și această noțiune ar fi aceea a unei ființi a-tot-reale. Ea are—spuneți voi—toată realitatea și sunteți în drept, ca pe o astfel de ființă s'o considerați ca posibilă (ceea ce eu vă conced, deși lipsa de contradicție a unui concept nu dovedește încă posibilitatea obiectului). În conceptul a-tot-realității, e cuprins și cel al existenței: așa dar existența e implicit dată în conceptul posibilității. Suprimat acest lucru se suprimă posibilitatea intrinsecă a lucrului, aceea ce constituie o con-

1. Kant: Kritik der reinen Vernunft, p. 460.

2. Kant: Kritik der reinen Vernunft, p. 461.

trazicere. „Răspund, zice Kant: Ați comis voi înșivă o contradicție, când ați introdus, indiferent sub care alt nume, atributul existenței în un concept pe care voiăți totuși să-l cugetați numai ca posibil. Prin aceasta ați câștigat cauza, însă numai în aparență, fără ca în realitate să fi dovedit ceva: fiindcă ați comis doar o simplă tautologie“¹).

È evident că aici e vizat Leibniz și conceptul său despre existență ca posibilitate. Kant vrea să readucă și această argumentare, căreia logicește nu are a-i obiectă nimic, la aceeași formulă a tautologiei, ca în cazul a-tot-perfecțiunii lui Descartes. Dar am văzut că nu e cazul. Kant redă greșit cugetarea leibniziană, substituind conceptului simplei posibilități, pe acela al a-tot-realității, căreia în chip *mascat* i se atribue și ideea existenței, „indiferent sub care alt nume“ — zice Kant. Am văzut însă că în conceptul lui Leibniz nu intra sub nicio formă elementul *realității*, ci numai cel al *posibilității*, rezultat tocmai din lipsa ori cărei determinări sau negații, deci și a oricărei contradicții din monada supremă.

Conceptul de *a-tot-realitate*, de care vorbește Kant, implică totuși o determinare oare care, pe care Leibniz o exclude din argumentarea sa. Existența monadei prime se impune la el tocmai din lipsa oricărei determinări sau limitări, în esența ei. Kant redă însă intenționat în chip schimbat, sau, mai bine zis, împregnat de elemente carteziene, cugetarea lui Leibniz spre a-i putea imputa aceeași vină: *tautologia*. Conștient de acest lucru, Kant concede că, formal, Leibniz are dreptate, dar avertisează, în nota subscrisă textului: „Din posibilitatea logică a noțiunilor, nu se poate conchide așa ușor asupra posibilității lucrurilor“²). Aceasta este însă altă latură a chestiunii și cu ea se părăsește principiul logic al contradicției, care singur eră în cauză și care e și singurul care poate asigura necesitatea subiectelor. Pe această chestiune a necorespondenței dintre *posibilitate* și *realitate*, își întemiază Kant și cunoscuta-i glumă la adresa lui Leibniz, cu suta de taleri, care, socotiți ca simplă posibilitate, nu sunt nici mai mulți nici mai puțini ca o sută avuți în realitate, cu singura deosebire, că la

1. Kant: Kritik der reinen Vernunft, p. 460—461.

2. Kant: „Kritik der reinen Vernunft“, p. 461, ed. Emandn, notă sub text.

socotirea averii, suta de taleri posibili nu înseamnă nimic, față de suta de taleri avuți în buzunar¹⁾.

Deși Kant e silit a recunoaște temeinicia și consistența logică a argumentării lui Leibniz, recunoscând că „conceptului său despre o ființă supremă, fiind o simplă idee, dacă nu i se poate atribui existența, *totuși nu i se poate disputa, formal, posibilitatea*“, totuși are față de argumentul lui ontologic aceeași severă și evident nedreaptă caracterizare, pe care o avusese pentru Descartes: „Astfel și vestitul Leibniz n'a izbutit nici pe departe măcar, în ceea ce se încumetase a face, adică a dovedi posibilitatea existenței apriori a acelei supreme ființi ideale“²⁾.

Severă și nedreaptă concluzie, întrucât în chiar rândurile în care o face, Kant recunoaște că ființii divine nu i se poate disputa conceptul posibilității existenței, chiar dacă i se contestă existența însăși.

Din punct de vedere al sistemului său din „Critica rațiunii lui pure“, Kant putea, *trebuia* chiar, să ajungă la o atare concluzie. Inșă nu și din punctul de vedere al idealismului lui Leibniz, care, în parte, eră împărtășit și de Kant.

Se vede înșă că, și de data aceasta, în Kant învinsese Hume contra lui Leibniz.

Această dualitate dintre idealismul teleologist și teist al lui Leibniz și între empirismul sceptic și ateist al lui Hume e permanentă în toată cugetarea kantiană posteroară „Criticii“. Leibniz îi dăduse sursa și avântul metafizic. Hume îi limitase înșă orizontul la lumea experienței fizice, peste care nu mai credea permisă trecerea. Anterior „Criticii“ domnise în el spiritul lui Leibniz. În timpul „Criticii“—Hume. Totuși spiritul lui Leibniz nu dispăruse cu totul din structura intimă a cugetării Kantiane. Ceia ce păstrase din ea, a fost înșă trecut în seama jocului dialectic al rațiunii, doritoare și creatoare de *ideale*, necesare, înșă *ireale*, imnente, înșă *inexistente*.

Și dacă existența lui Dumnezeu era pentru Leibniz suprema existență, existența însăși, pentru Kant în „Critica

1. Kant: „Kritik der reinen Vernunft, p. 462. Adversarii lui Kant și în special teologii, au făcut mult caz de această glumă inofensivă a lui Kant, taxând-o ca cu totul lipsită de gust: „ein geschmackloser Witz“.

2. Kant: Kritik der reinen Vernunft. p. 464.

rațiunii pure", ea devine: un derivat al rațiunii, un joc util al experienței.

Leibniz trăia în plină metafizică. Kant, părăsind pe Leibniz, a crezut că a pus punct oricărei metafizici prezente sau viitoare. Cât de crud s'a înșelat și cum s'a răsbunat metafizica, i-au dovedit însuși discipulii și urmașii care — pe umerii lui — au creat acele grandioase sisteme de metafizică ale unui: *Fichte*, *Schelling* și *Hegel*, de care ne vom ocupa.

IOAN GH. SAVIN,
Profesor la Facultatea de teologie
din Chișinău.

LATURA RELIGIOASĂ A PERSONALITĂȚII D-lui PROFESOR N. IORGA

Cu prilejul împlinirii celor 60 de ani de creștinească viețuire

Personalitatea d-lui profesor N. Iorga este foarte complexă și neobicinuit de bogată. Dela Dimitrie Cantemir, poporul românesc, în frământările și durerile lui de creațiune, n'a născut un exemplar mai fericit înzestrat, mai sintetic și mai reprezentativ ca d-sa. Căci după cum într'un strop de rouă se oglindește întreg soarele, tot așa și în sufletul acestei neobicinuite personalități se cristalizează întreg neamul românesc sub toate aspectele sale: rază, credință, cultură, tradiție, bucurie și durere. Deci e foarte explicabil ca d. N. Iorga să aibă, în plămădeala sa sufletească, și o pronunțată latură religioasă; căci neamul nostru este și credincios, dar de o credință domoală, cumpănită și reținută, fără zvâcniri de misticism bolnăvicios sau de fanatism ruinător.

Latura religioasă a personalității sărbătoritului ni-o înfățișează, în primul rând, calitatea sa de cel mai mare istoric al Bisericii strămoșești. Istoria Bisericii Românești, care a apărut de curând într'o nouă editie, este nu numai o operă de amănunt, ci și de sinteză evocatoare a întregii vieți religioase a poporului românesc. Negreșit, această operă se întemeiază pe hrisoave și pisanii, dar și pe

cuponșterea, în mediul ei, a celei din urmă bisericuțe de pe întreg pământul românesc și pe reconstituirea genială a duhului și culturii ortodoxe, întreținute și cultivate de preoții smeriți de prin sate, de călugării tăcuți de prin mănăstiri și de vlădicii din înaltele jilțuri arhieresti, cari-și făcuseră mai întâi ucenicia în liniștea creatoare a chiliilor.

După opera d-lui N. Iorga, Biserica ortodoxă românească se înfățișează nu numai ca un așezământ religios, care înrăurește întreaga viață a poporului nostru, ci și ca păstrătoarea unei tradiții de închegare națională cu o dinamică permanentă. Așa că o zăticneală a Bisericii strămoșești ar însemna și o turburare a vieții naționale. De aceea, în vremea mai de pe urmă, când s'a pus problema reorganizării bisericești în legătură cu realizarea unității politice, d. Iorga și-a spus cuvântul său cu greutate, în sensul, ca Biserica să fie așezată în rosturile ei istorice și sprijinită în rezolvarea chestiunilor religioase, pe care le-au adus vremurile noi după război.

Alt reflex al elementului religios din personalitatea sa este neobicinuita autoritate morală, care, ca o pavază, îi apără maiestoaasa făptură și activitate de toate săgețile aprinse ale vrășmașilor văzuți sau — pitulați. Această autoritate morală izvorăște din consecvența între cuvântul cinstit și fapta cinstită; din armonia unei vieți private neprihănite cu viața publică; din jertfirea completă a intereselor personale celor obștești, dar mai ales dintr'o neobicinuită prețuire a muncii, ca și cum d-sa ar avea conștiința că trebuie să ispășească trândăvia atâtor din jurul său, cari numai consumă. Această muncă titanică a înmulțit talanții, cu care a fost înzestrat, peste măsură, încât semenii săi nu pot să citească cât d-sa scrie, nu pot să-i dea de urmă, pe unde călătorește, nu pot să-l asculte cât vorbește. Te întrebi, pe bună dreptate, dacă îți mai rămâne timp și de odihnă.

Această neastămpărată și creatoare desfășurare de energie ne indică punctul culminant al personalității religioase a d-lui N. Iorga: temperamentul său profetic și apostolic în acelaș timp.

Îngemănarea acestor două atribute persoanei sale nu

Însamă o repetiție; căci apostolii se întregesc cu profeții, fără să se confunde, se dezvoltă pe acelaș plan, fără să se desființeze. De obicei, profetul locuia într'o pustie, unde prin post și rugăciune stă într'o necurmată legătură cu Dumnezeu. Și când glasul Domnului îl chema, plecă din pustie în mijlocul lumii, unde se înmulțise păcatul. Atunci trăsnetele muștrărilor sale fulgerau, cugetele se cutremurau, lacrimile de pocăință ale norodului curgeau, iar profetul — după îndeplinirea datinei — se retrăgea în matcă.

Amintiți-vă lupta pentru limba românească de acum un sfert de veac a d-lui Iorga cu o clasă socială desmățată și înstreinată! Gândiți-vă la 1907, când cuvântul său a rostit cea mai duioasă rugăciune de iertare pentru cei căzuți pe brazdă și cel mai înfricoșat blestem pentru vinovați! Să mai privim înapoi la Iași pibegiei, când acelaș glas a întărit sufletele slăbănogite și a păstrat nestinsă flacăra nădejzii biruinții finale! Înșirați-vă în minte numai aceste câteva momente istorice și îndată se înalță ca un stâlp de foc călăuzitor figura profetică a sărbătoritului, muștrând și îmbărbătând, luptând și biruind.

Dar alături de profet, îndată pășește și apostolul. El reprezintă prin excelență acțiunea și jertfa. Cu toiagul într'o mână și cu lumina în cealaltă, apostolul cutreeră în lung și în lat tot întinsul țării sale, ducând cuvântul mângâierii, al îmbărbătării și al înfăptuirii până și în cea mai smerită căsuță. Cine altul până la profesorul N. Iorga a îndeplinit mai conștiincios și această chemare? Cine altul a cunoscut mai bine, în timp și în spațiu, neamul românesc în bucuriile și durerile lui, identificându-se sufletește, la depărtări de veacuri, cu voevozii în biruințele lor, cu vlădicii în cărturăria lor, cu cronicarii în avântul și planul lor și cu orice suflet curat din zilele noastre, dacă contribuie cu ceva la propășirea neamului său? Acest contact neîntrerupt cu sufletul și pământul românesc îi dă o energie nesecată și o mare nădejde în puterea binelui.

În prezent, când d. profesor N. Iorga a apucat strâns în mână și frânele treburilor obștești, geniul său creator a câștigat un câmp de acțiune cu urmări mult mai apropiate și mai simțite pentru mângâierea norodului. Să nă-

dăjduim că și în acest domeniu, de data aceasta foarte practic, — d-sa, sprijinit de toată suflarea românească sătulă de răutatea și minciuna zilei, va reuși să realizeze măcar o parte — și aceasta ar însemna mult! — din ceia ce știe și — mai ales — din ceia ce crede.

Pr. GH. I. GHIA,
profesor secundar în Craiova

RELIGIA ÎN ȘCOALA PRIMARĂ

Religia este legătura slobodă și conștientă a omului cu Dumnezeu. Nu există om fără religie.

«Religia, fiind în natura umană, nu va încetă de a exista decât odată cu omenirea. A nu mărturisi o credință, a nu profesă o religie este a nu exista ca om». Așa a zis Mitropolitul Nifon.

Toate popoarele au avut religie. Popoarele cari au iubit religia au trăit. Acelea cari au nesocotit religia au pierit de pe fața pământului. Rusia a alungat pe Dumnezeu dintre hotarele sale și iată, unde a ajuns!

«Iar, în istoria neamului românesc pârghia de rezistență, și singura care ne-a menținut în noianul furtunilor din atâtea veacuri întunecoase, a fost religia noastră, biserica noastră, Dumnezeul nostru». (*Nisipeanu*, *Metodica inv. primar*, pag. 7).

Viața este o luptă neîncetată cu greutățile și cu necazurile. Religia a fost și este sprijinul de mare preț al omului. Ea îi asigură mulțumire pământească și fericire cerească. Ea stă la baza vieții morale și este de mare folos în educație.

Cu toate glasurile protivnice ale unora, religia trebuie să ocupe locul de cinste în toate felurile de școli, dar mai ales în școala primară.

Scopul religiei în școala primară este dezvoltarea sentimentelor religioase și formarea deprinderilor religioase. Învățământul religiei este chemat în prima linie să tindă spre scopul înalt al educațiunii: formarea caracterului religios moral al copilului.

«Iată, deci, scopul religiei: să facem firi miloase,

pioase, săritoare în ajutor săracilor și celor cari au nevoie. Și prin învățături și regule abstracte nu vom isbuti niciodată. Să mlădiem din zi în zi inimile, pentruca ele să rămână așa mlădioase și bune.

Prin religie țintim mai mult a subția coardele inimii pentru a le face să vibreze la cea dintâiu adiere a vântului suferinții altora. Și aceasta se face prin simțirea cât mai intensă comunicată de povestirile noastre atrăgătoare, a suferinței altora, și prin încercarea cât mai deasă a sentimentului satisfacției conștiinței pentru binele făcut». (*Nisipeanu*, *Metodica înv. primar*, pag. 14).

De la cel care predă religia se cere suflet religios. Să trezească în copii sentimente de pietate, de compătimire și de preamărirea lui Dumnezeu. Din copiii noștri să iasă creștini luminați, cari să țină cu tărie la legea noastră, la Biserica noastră. Mai ales acum, când sectele s'au înmulțit atât de mult.

«Predarea religiei trebuie să aibă în toate gradele de învățământ, dar mai ales în cel primar, un caracter cu totul blând de atragere, de convingere, isvor de gânduri nobile, de recreare și de bucurie sufletească..... De aceea, propunătorul învățământului religios să nu fie dascăl formalist rece și fără suflet, ci predicator blând și convins. Acest predicator trebuie să evite în lecțiile sale și amănunțimile prea multe și dogma prea adâncă, cari, rămânând nepătrunse de copii, le înstrăinează sufletul de religie». (*Programa analitică a înv. primar*, pag. 11).

Cel întâiu chemat să predea religia ar fi preotul lui Dumnezeu. El merge pe calea Mai-Marelui Păstorilor.

În art. 61, din legea învățământului primar, scrie: «Ea se predă în localul școlii de învățător, două ore pe săptămână, dacă este de aceeași confesiune cu elevii, dar poate fi predată și de preot».

Iată că n'a fost uitat cu desăvârșire și bietul preot. Pentru el este loc tot mai la urmă.

În privința predării, sunt mulți învățători cari predau destul de bine la religie și au rezultate frumoase.

La unele școli, nu sunt rezultate îmbucurătoare, din pricina metodei rău al celui care predă. La altele, este de vină populația prea mare a școlii. Ce ne putem aștepta de la un învățător care lucrează singur cu șapte clase?

Este prea mult de lucru. Dacă fiecare învățător ar avea 30—35 școlari și ar lucra numai cu o clasă, atunci am putea cere mai mult. Destul ar avea de lucru învățătorul la celelalte obiecte de învățământ. Religia să fie lăsată în grija preotului. Grădinarul poartă de grijă floricelelor sale de când sunt mici. Părintele alături de copii.

Cât de bine scrie Părintele Arhimandrit *Scriban*: «Ce este mai potrivit, mai în legătură cu trecutul nostru, decât ca preotul să fie învățătorul copiilor! Pentru aceasta seminariștii învață pedagogie, didactică, fac practică pedagogică, spre a putea ajunge învățători». Și mai departe: «Pe când însă preoții altor Biserici ori religiuni vor putea intra în școală și să predea religiunea, fiind plătiți întru aceasta de întocmirile lor, preotul ortodox va rămâne pe delături, fiindcă pe el nu-l plătește nimenea». (*Vitorul*, Decembrie 15, 1930).

Se încercase, în lunile din urmă, ca nici urmă de preot să nu rămână în școala primară.

Pentru religie ar fi bine să fie manual deosebit. Astăzi materia religiei se găsește în cartea de citire.

În unele cărți: chipul Mântuitorului, M. Domnului, Sf. Ioan Botezătorul și alte icoane biblice lasă mult de dorit. La gramatică, aritmetică, geografie etc., sunt cărți deosebite. Dece să n'avem și la religie?

Dacă religiei i-se dă adevărata prețuire, să i-se îngăduie a avea manual deosebit, aprobat de Sf. Sinod. Pe lângă materia prevăzută în programă, să aibă și câteva rugăciuni de folos în viață.

Chipurile și toate icoanele să fie bine făcute. Avem atâția preoți luminați, cari ar putea alcătui asemenea cărți. Controlul învățământului religios să-l facă autoritățile bisericesti. Preotul care va predă religia să fie plătit pentru această muncă. În legătură cu învățătorul, se poate forma mai ușor cor la biserică, de unde copiii să fie nelipsiți.

Dacă -ar preda religia, preotul ar căpăta oarecare îndemânare și la vorbire, la predică. Preotul care rămâne la ceiace a cetit în școală pe vremea sa, nu este preot.

«Omul este om întrucât se formează încontinuu: Tată, întrucât iubește și-și educă copii din ce în ce mai perfect, învățător, întrucât, educându-se pe sine și pe alții, devine tot mai învățător, artist, preot, filosof, întrucât se desvoltă

Într'o direcție spirituală devenind mai artist, mai preot, sau mai filosof. Omul e un continuu proces spiritual și niciodată nu e definitiv fixat». (*Giovanni Gentile*. Școala și viața, Nr. 2, anul II, pag. 86).

Deci roadele dorite nu le putem avea decât, lăsând preotul să predea religia copișilor, în școala primară.

În acest scop să fie modificat și art. 33 din legea pentru organizarea Bis. Ort. Române.

Față de împrejurările grele ale Țării, e nevoie de o îndoită prețuire a religiei. Să luăm pildă dela Engleji!

«Biblia, zice d. profesor M. Beza, a fost și este în Anglia piatra unghiulară, din care au radiat torțele literaturii, artelor și tuturor manifestărilor de viață ale poporului englez. ...Poporul englez caută în religie mijlocul mântuitor al crizei mondiale.

... Și poporul nostru românesc, tot în religie trebuie să-și caute mijlocul salvator pentru îndepărtarea atâtor greutăți ce-l apasă astăzi». (*Universul*, 18 Martie a. c.).

Dea Dumnezeu înțelepciune conducătorilor noștri pământești, ca să ne călăuzească pe cărările cele bune; spre a nu fi rătăcirea din urmă, mai rea ca cea dintâi!

Preot NIC. I. IANCU,

Bunești-Argeș.

Să credeți că înaintea voastră se mișcă tot trecutul istoric al acestui neam, că strămoșii învie pentru a vă aduce înaintea solia lor de învățătură și de îndemn....

Zece Mai nu este un mijloc de a scăpa de greutățile școlii și de a umplea străzile cu un fineret nestăpănit și lipsit de buna cuviință.

E o rușine pentru școala noastră că atâția băieți și atâtea fete se pot vedea, spre desnădejdea părinților, în toate colțurile pe unde se hoinărește și se petrece. Acești copii fără rândulală și fineri desmățați, cari dau pildă rea altora, vor fi înfrânați cu cea mai mare asprime....

După cele ce vedem astăzi, avem tot dreptul să fim îngrijorați de ce se pregătește României. Și de acela, până la sfârșitul vieții noastre, vom întrebuința orice prilej pentru a chema cu glas de durere și de dojană pe un fineret atât de răfăcit la greaua lui mislune.

N. IORGA,

capul guvernului României, către școlari, prin radio
în ziua de 10 Mai 1931.

DOCUMENTE GRECEȘTI

PRIVITOARE LA MĂNĂSTIRILE ÎNCHINATE

La Arhivele Statului, între documentele grecești necatalogate, se află o serie de scrisori din anul 1779-1781, ale Patriarhului Alexandriei (Egipt) *Chiprianos*, îndreptate către egumenul mănăstirii Zlătari din București, *Meletie Arhimandritul*, grec și el. Acesta din urmă luase în arendă dela Patriarhie trei moșii ale Zlătarilor: *Șegarcea*, *Arhanghetul* și *Stăneștii*, toate din Oltenia. Arenda era de 600 lei anual, la care se adăugau plocoane de unt, brânză, ceară și alte bunătăți.

Pentru cunoașterea autentică a regimului mănăstirilor închinate, aceste documente aduc nenumărate informații, care toate interesează istoria amplă și veridică a bisericii române din acele vremuri. Astfel, călugării greci trimiși egumeni la mănăstirile închinete apar mai ales ca niște arendași bine hrăniți, pentru cari haina și preocupările spirituale erau *doar accidente* în viața lor monahală.

I.

Gramata Patriarhului Chiprianos de Alexandria către egumenul Meletie dela mănăstirea Zlătari din București, din anul 1781, Ianuarie 5.

Κυπριανὸς ἐλέω Θεοῦ πάπας
καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης
πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κρι-
τῆς τῆς οἰκουμένης.

Chiprianos cu mila lui Dum-
nezeu papă și Patriarh al
marelui oraș Alexandria și
judecător a toată lumea.

Ἐσιώτατε ἐν ἱερομονάχοις
ἡμέτεροι Ἀρχιμανδρίτα, καὶ τῆς
καθ' ἡμᾶς ἐν Βλαχία ἱεράς
μονῆς τοῦ Ζλατάρη ἡγούμενε
κὺρ Μελέτιε, τέκνον ἐν Κυρίῳ
ἀγαπητὸν, καὶ περιπόθητον
τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις
εἶη σοι, εἰρήνη τε καὶ ἔλεος
ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκρά-

Prea Cuvioase Arhiman-
drite chir Meletie, egumen al
sfintei mănăstirii noastre Zlă-
tari din Țara Românească,
fiu iubit în Domnul și prea
dorit al Smereniei noastre,
har fie ție și pace și milă
dela Domnul Dumnezeu Atot-
puternicul, iar dela noi rugă-

τορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ,
εὐλογία, καὶ συγχώρησις.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν
πατρικοῦ τε καὶ εὐχαιτικοῦ γρά-
μματος, δηλοποιουμέν σοι, ὅτι
τὸ ἀπὸ, ιε-ης Νοεμβρίου πρὸς
ἡμᾶς γράμμα σου, κατὰ τὰ τέλη
τοῦ αὐτοῦ ἐλάβομεν, καὶ ἐχά-
ρημεν διὰ τὴν ὕγειαν σου.

Ἐπομένως ἴδομεν ἐν αὐτῷ
τὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα παχάρ-
νικον Βίλαρᾶν ἐγχειρίσιον τοῦ
γράμματός μας, καὶ τὴν τῆς
εὐγενείας του πρὸς σέ ὑπόσχε-
σιν διὰ τὴν ταχίστην ἀπόδοσιν
τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ μακα-
ρίου Κύρκου πεντακοσίων γρο-
σίων· ἅτινα ἔκτοτε ἐλάβομεν
ἐν ταῦτα σῶα, καὶ ἐπληροφορή-
θημεν τὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα
Καμαράσην ἀποπλήρωσιν τῆς
πολίτεις μας ἐκ τῶν αὐτοῦ
γραμμάτων. ἀπὸ τὸν ῥηθέντα
ὅμως παχάρνικον Βίλαρᾶν γρά-
μμα μέχρι τοῦδε δὲν ἐλάβομεν.

Ἴδομεν ἔτι καὶ τὰς αἰτίας
ὅπου ἐμποδίσθης εἰς τοσοῦτον
καιροῦ διάστημα καὶ δὲν ἐμί-
σευσες διὰ τὸ πέραν τοῦ Ὀλτου.

Πλὴν ἡμεῖς, ἀγκαλὰ καὶ
εἶχαμεν ἀπελπισθῆ, λόγους μὲ-
νον ἐλέποντες, οὐχὶ δὲ καὶ ἔργα
εἰς ὅσας προσταγὰς ἐξέδοτο τὸ
ὄψος του τοῖς ἄρχουσι, καὶ εἰς
τὰς τῶν ἀρχόντων ἐπαγγελίας,
μὲ ὄλον τοῦτο, ὑπολαβόντες
ὡς βεβαίαις τὰς ἐλπίδας σου
κατὰ τὸ διαληφθὲν γράμμα σου,
(τοῦ ὁποίου τὴν ἀπάντησιν
τούτῃ ἔνεκεν παρετείναμεν) καὶ
μὴ ἰδόντες μέχρι τοῦδε κἄμ-

ciune, binecuvântare și ier-
tăciune.

Cu scrisoarea noastră de
față părintească și de bine-
cuvântare îți facem cunoscut
că scrisoarea ta dela 15 No-
embrie cea către noi, la sfâr-
șitul acesteia (lunei lui Noem-
brie) am primit-o și ne-am
bucurat că ești sănătos.

Am văzut apoi în ea re-
miterea scrisorii noastre Dum-
nealui Paharnicului Vilară și
făgăduiala domniei sale către
tine pentru restituirea cea mai
grabnică a celor 500 de lei
din testamentul fericitului
Chircu, cari de atunci l-am
primit aici deplin și am aflat
de plata poliței noastre către
boerul Cămăraș din scrisorile
sale; scrisoare însă dela Dum-
nealui mai sus numitul Pa-
hărnice Vilară nu am primit
până acum.

Am văzut încă și cauzele
care te-au împedecat atâta
trecere de timp de nu te-ai
dus dincolo de Olt.

Deși disperasem, căci ve-
deam vorbe numai, nu și fapte
la toate poruncile pe care
Înălțimea sa le dăduse boerilor
și la făgăduințele boerilor, cu
toate acestea luând ca sigure
speranțele tale după amintita
scrisoare, al cărei răspuns
pentru aceasta l-am amânat
și nevăzând până acum nici-o
știre îmbucurătoare cu privire
la îndeplinirea celor ce ne-ai

μίαν ἄλλην περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν γεγραμμένων χαροποιᾶν εἰδησίῃ σου, τελείως ἀπηλπίσθημεν, τῷ ἁγίῳ Θεῷ τὴν μέριμναν τούτων παραχωροῦντες πλέον, ἢ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὡς οἶδεν ἡ θεία αὐτοῦ πρόνοια ἅς ποιήσῃ τὸ κρείττον εἰς βοήθειαν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγίωτάτου θρόνου, μεγίστην ἀνάγκην ὑπὲρ ἄλλο τε ἔχοντος.

Γνωστὸν ἔστω σοι πρὸς τούτοις, ὅτι μεγάλην φήμην ἔδωκες ἐνταῦθα, ὅτι δηλαδὴ ὑπερευτύχησες, καὶ διέρχεσαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς Βουκουρεσσι μετὰ καρότσης, τιμῆς τε καὶ δόξης πολλῆς, εὐφρανόμενος καθ' ἑκάστην λαμπρῶς. τὰ ὅποια καθ' ἓνα τρόπον δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι κηρύττονται κατὰ σοῦ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ὄχι φιλόνειψ ἢ κακία δολιότητος, καὶ ἅς ἔσπαραπονούσουσιν (sic) διὰ τοῦ εἰρηγουπόλεως, ὅτι εἶναι τὸ ἐτήσιόν σου περισσόν, καὶ ὅτι δὲν εὐγένης (sic) ἀπὸ κάτω διὰ τὸ εἶναι τὸ μοναστήρι ἠφαισιμένον.

Ἐπειδὴ ἦλθον ἄνθρωπος πρὸς ἡμᾶς ἦδη καὶ μᾶς ἐμετροῦσεν ἐτήσιον (ἐκτὸς τῶν ἄλλων μετοχίων) διὰ μόνην τὴν Σιγαριτζαν χίλια γρόσια.

Πλὴν ἡμεῖς ταῦτα εἰς οὐδὲν λογιζάμενοι, καὶ τὰ κατὰ σοῦ κηρυττόμενα πάντα παριδόντες εἶπομεν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι τὸ μοναστήριον καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ, τὰ ἔχομεν εἰς ἄλλον πιστότατον οἰκονόμον δεδομένα.

scris, la urmă de tot ne-am descurajat, lăsând de aci înainte Domnului Dumnezeu grija acestora, de cât oame-nilor, și cum știe divina lui pronie să facă mai bine la ajutorul sfântului nostru Scaun, care se află în cea mai mare nevoie, mai mult, decât ar crede cineva.

Să-ți fi cunoscut pe lângă acestea că ai făcut mare vâlvă aci, că adică ai ajuns într'o stare foarte prosperă și că în București de celé mai multe ori ieși în carătă, cu cinste și cu slavă multă, veselindu-te în fiecare zi luminat, și despre aceste lucruri nici nu ne îndoim că se vestesc pe drept împotriva ta și nu din pismă sau răutate viclenească; și lasă să se plângă prin al Irinupoliei pentru că arendatu este destul de mare, și că nu vii de jos (din Orient) ca mănăstirea să fie prăpădită din pricina ta.

Fiindcă a venit un om la noi și ne numără o arendă — afară de celelalte metoace — numai pentru Segarcea o mie de lei; și noi neținând socoteală de aceasta și trecând cu vederea de toate câte se spun împotriva ta, am spus omului că mănăstirea și toate cele ce o privesc le aveau date unui alt administrator foarte credincios.

“Ὅθεν ἐντελλόμεθά σοι, κἀν δείκνυ εἰς τὸ ἱερόν τοῦτο μοναστήριον τὴν πρέπουσαν ἐπιμέλειαν, καὶ φρόντισον ὡς δίναμις νὰ οἰκονομήῃς πιστῶς τὰ πράγματά του, καὶ ταῦτα κατὰ τὸ πρέπον νὰ ἀυξήσῃς, ἀπέχων τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω εἰ ἀληθείας ἔχονται, (sic) ὡς πρόξενα ἐλάβης καὶ κατηγορίας, διὰ νὰ λαμβάνῃς ἀείποτε, κοντὰ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ ἀνάπουσιν ὅπου ἔχεις, καὶ τὰς ἡμετέρας ἐγκαρδίους εἰχὰς καὶ εἰλογίας.

Ὅτω λοιπὸν ποιήσον, ὡς πατρικῶς ἐντελλόμεθά σοὶ καὶ μὴ ἄλλως, γράφων συνεχῶς ἡμῖν περὶ πάντων, ἵνα ἡ τοῦ Θεοῦ Χάρις, καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶῃ σοι, σὺν τῇ παρ’ ἡμῶν εὐχῇ, καὶ εὐλογία.

μψπα-ω, Ἰαννουρίου ε-ης

Ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ἐν Χριστῷ εὐχέτησ σου.

Προσέτι ἐντελλόμεθά σοι πατρικῶς, τὸ ἐτήσιον τοῦ παρόντος, ἀψπα-ου χρόνου, χωριστινὸς ἀναβολῆς ἢ προφάσεως, νὰ μᾶς τὸ προφθάσῃς κατὰ τὸν ἐρχόμενον Μαῖον ἐξ ἀποφάσεως, ὅτι, ὡς πολλάκις, εἶπομεν ἔχομεν μεγάλην ἀνάγκην διὰ τὰς ἀικοδομὰς τῶν ἐκκλησιῶν. καὶ μὴ σὲ φανῇ θαυμαστὸν τὸ τοιοῦτον, ἐπειδὴ καὶ ἐνταῦθα, καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα μέρη, οἱ ἀρχιερεῖς λαμβάνουσι τὰ ἐμβα-

De aceia îți recomandăm, cel puțin arată pentru această sfântă mănăstire cuvenita grijă și silește-te, cât îți este cu putință, să administrezi cu credință lucrurile ei și să le mărești după cuviință și abține-te pe viitor de cele de mai sus dacă într’adevăr ele se pot menține, ca unele ce sunt pricinuitoare de pagubă și de învinuire, pentru că să primești mereu, în afară de plăcerea și liniștea în care te afli, și urmările și blagoslovenia noastră din toată inima.

Fă, deci, după cum îți recomandăm părintește, scriindu-ne mereu pentru toate, pentru ca harul și nemărginita milă a lui Dumnezeu să fie ție împreună cu rugăciunea și binecuvântarea noastră.

1781 Ianuarie 5.

Al Alexandriei rugător al tău în Christos.

Îți mai recomandăm părintește și aceasta: arenda anului în curs 1781 să ne-o trimeți fără întârziere sau pretext până la viitorul Mai, fiindcă, cum am spus în repețite rânduri, avem mare nevoie pentru construcțiuni de biserici; și să nu te miri de lucrul acesta, pentru că și aci și în toate părțile arhieriei iau embaticul la începutul anului; noi nu urmăm așa, dar de nevoie,

τοίκια ἐμπρὸς κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χρόνου. ἡμεῖς δὲ οὕτως οὐ συνγίγισαμεν, ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν ἀνάγκην τὸν εἰθισμένον καιρὸν προελάβομεν. ἔθεν ποιήσον καὶ περὶ τούτου ὡς γράφομεν ¹⁾).

cerem înainte de termenul hotărât.

Așa dar fă și în această privință cum scriem.

Preotul IOAN MUȘTEANU
București

CUFUNDARE, NU STROPIRE

În revista *Biserica Ortodoxă Română* din Ianuarie 1931, Păr. *Andrei I. Eftimie* din Fărău jud. Alba, în articolul său «Taina sf. Botez un obicei?», semnalează că în mare parte din Ardeal, taina sf. Botez se face prin stropire și că săvârșirea sf. Botez prin cufundare—i-a spus un preot ardelean — ar fi un obicei al Vechiului Regat, pe care nu l-ar putea introduce frățiile lor acolo.

Că lucrul nu stă așa, voi căuta a dovedi în cât mai scurt posibil, în cele ce vor urma; dar mai întâi vreau să lămuresc o chestiune cu Păr. *Andrei* din Fărău. care, la rândul său, va servi și ca punct de plecare părții dintâi.

Sf. Sa scrie așa: «Excluzând ori adăogând ceva la unul din aceste adevăruri de credință, — e vorba de dogme — nu mai faci parte din sânul Bisericii Ortodoxe — singura păstrătoare fidelă a dogmelor — ci treci în rândurile Protestantismului».

«Dacă Ortodoxismul românesc din Ardeal este acuzat de oarecari influențe protestante»...

Sunt de părere că Păr. *Andrei* face o greșală, fiindcă nu numai în rândurile protestante poți să treci atunci când lași la o parte sau adaogi ceva la dogme. De ex: Filioque, nu e protestantism și totuși e un adaos. Tot așa și cu botezul prin stropire pe care îl semnează Sf. Sa, nu este protestantism, ci tot catolicism.

Și iată: Mitropolitul Unit al Ardealului, Dr. *Vasile*

1. Originalul aflat la Arhivele Statului, partida „Documentele Mănăstirei Zlătari”.

Suctu, scrie în cartea sa Teologie Dogmatică Specială vol. II, ed. II, an. 1928, pag. 147, unde se vorbește de validitatea botezului prin stropire că: «Cu totul alta este învățătura bisericii, statorită în Conciliul Tridentin în sess. VII. can. 3: «De va zice cineva, că în biserica romană, care e mama și învățătoarea tuturor bisericilor, nu ar fi adevărată învățătura despre sacramentul botezului, să fie anatema». Și fiindcă învățătura bisericii romane despre sacramentul botezului, este că, el e valid și licit — pe lângă intervenția autorității—chiar și dacă se administrează prin turnare ori stropire, ori și numai prin o singură turnare ori stropire — deaceea susținem:

Prop: La validitatea botezului nu se cere cufundarea întreită, ci e deajuns și numai turnarea ori stropirea».

Iată deci că influența de care se plânge pâr. Andrei nu e protestantă, ci pur catolică; iar fratele preot ardelean, care a căutat să-i dovedească uzul locului, are sub picioarele sale, fără să-și dea seama, o adâncă pivniță uniată.

Can. 50 al sf. Apostoli zice: «Dacă vreun episcop, sau presbiter nu va săvârși trei afundări ale unei taine— a botezului — ci o afundare, care se face întru moartea Domnului, să se caterisească». (Vezi Canoanele Bis. Ortod. de Nicodim Milaș, trad. de Uroș Kovincici și Dr. N-lae Popovici, an. 1930).

Iar canonul 12 al sinodului din Neocesareia vorbind despre cei ce au primit botezul prin stropire fiind bolnavi, zice: «Dacă oarecarele, bolind, se va lumina, nu poate a se înainta la presbiterie. Că n'a fost credința lui din voință, ci din nevoie. Fără numai poate pentru sârguința sa cea din urmă și credința și pentru raritatea oamenilor». (Drept bisericesc de d. Boroianu, vol. I).

Învățătura de veacuri a Bisericii Ortodoxe este conformă can. 50 Apostolic amintit mai sus.

«Botezul este taina, în care, prin întreita cufundare în apă în numele Tatălui și a Fiului și a sf. Duh, omul prin harul lui Dumnezeu, se naște întru o viață nouă, duhovnicească și se face mădulariu al haricii împărății a lui Hristos». (Teolog. Dog. a Bis. Ort. de Protos. Melhisedec, an. 1855).

Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă la întrebarea 102, zice:

«Botezul este o spălare și o curățire de păcatul strămoșesc, prin afundarea de trei ori în apă»...

Inseși cuvintele de instituire ale Mântuitorului de: «Mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al sf. Duh». (Mat. 28, 19) nu lasă a se înțelege altceva decât că tot cel ce vrea să se boteze trebuia să se cufunde în apă.

Botezându-le — βαπτίζοντες —, arată că trebuia să se întrebuințeze apa și cufundarea în apă, cum arată și însemnarea literală a cuvântului βαπτίζω = a se cufunda, a muiă, a cufundă, a înecă; și în sens activ = a boteza. (Dictionnaire Grec-Français, par. C. Alexandre cuv. resp. edit. an. 1897).

Iată deci că nu are înțelesul de a spăla sau stropi, cum caută alții cu tendință a-l traduce.

Istoricul catolic *Hergenröther*, în a sa *Histoire de l'Eglise*, vol. I, pag. 483, ed. an. 1908, trad. de *F. Bellet*, spune: «Botezul avea loc prin cufundarea în întregime a corpului, simbolul înmormântării cu Iisus Hristos, deși aceeaș cufundare practică mai târziu era simbolul învierii noastre cu el. Această cufundare se repeta de trei ori, în onoarea celor trei persoane ale sf. Treimi și în amintirea celor trei zile pe cari Domnul le-a petrecut în mormânt. În caz de necesitate câte odată, mai ales în cazuri de boală, se botezau deasemenea prin stropire și turnare (botezul clinicilor)».

Cu toate că Mitropolitul unit Dr. V. Suciu ține foarte mult a dovedi practica botezului prin stropire, sau turnare, totuși este nevoit, din cauza practicei vechi a Bisericii, a recunoaște botezul prin cufundare, fiindcă zice în acelaș op., pag. 143: «În primele 12 veacuri ale bisericii creștine, materia mai de aproape a botezului eră, în toate bisericile, spălarea cu apă, făcută prin cufundare. Așa că în veacul al 13-lea s. Toma de Aquino putea spune că: «preotul ar păcătui și încă greu, dacă n'ar conferi botezul prin cufundare întreită, fiindcă în cazul acesta n'ar ținea ritul bisericii».

Biserica Catolică s'a depărtat deci prin secolul 14 de rânduiala veche a Bisericii Icumenice, dela cari au împrumutat-o uniții din Ardeal și dela cari s'a molipsit și preotul părintelui Andrei.

Să ascultăm însă mai departe praxă Bisericii noastre:

«Ci trebuie întâiu prin rugăciunile ceale obicinuite ale Preotului să se sfințească apa, adică să priimească daru și puterea Dumnezească prin venirea și lucrarea prea Sfântului Duh, ca să poată pre omul cel vechiu cu păcatele carele se afundă într'însa, să-l facă nou Adam»...
 ... «Deci credem că sfântul Botez curățește și pre păcatul strămoșesc, carele iaste fără de voință, ca cela ce iaste urmare a firii, și pre toate ceale din voință, de se va întâmpla să fie mare cu vârsta cel ce se botează. Iară ca să fie desăvârșit, trebuie să se săvârșiască și în trei (3) afundări, pe care afundări sfânta noastră biserică dintru început din predanie le-au luat, și tare le ține, pre cum și chemare ale ceii de ființă și mai pre sus de toată Dumnezeirea Treimii. Ca pre chemări însuși Domnul în evanghelie, precum s'au zis le-au dat. Iară pre afundări Duhul Lui cel prea Sfânt și de o ființă, prin sfințiți Apostoli»...

«Deci de vreme ce Domnul trei zile au făcut zăcând în mormânt pentru aceasta în trei afundări și ridicări încă și întocma la număr trei chemări ale prea Sfintei Treimii sfânta predanie învață a săvârși cel ce să botează, la fiecare afundare zicând un Nume din cele trei Dumnezești Ipostasuri».

«Pentru aciasta dar de nevoie și netrecute sânt ceale trei afundări ale celui ce să botează spre arătarea îngropării Domnului ceii de trei zile, pre carea Acela adecă cu lucrul și cu adevărat pentru noi au suferit, iară noi numai după asemănare închipuitoare». «Iată prea marele Dionisie Areopagitul, care nu numai au fost întru o vreme cu Apostolii, ci au fost și ucenic al lui Pavel, vasului alegerii fără de îndoială dela însuși aceia luând ceale ce să săvârșesc la botez, scriind cu aceiaste cuvinte, așa zice: «Iară Ierarhul deasupra stând de trei ori pe el (adecă pre cel chemat) îl afundă, la cele trei afundări și rădicări ale celui ce să săvârșaste (adecă se botează) zicând pre ceale trei, Ipostasuri ale Dumnezeștii fericiri» (Ἐπιτομή τῶν θείων δογματῶν a lui Atanasie de Paros trad. P. S. Iosif de Argeș, 1816, pag. 241-242).

«Că apucându-l pre dânsul Arhiereul sau preotul de cap întru care lucrează toate simțurile și mintea carea

iaste stăpânitoare și afundându-l în apă odată, zice: «Botează-să robul lui Dumnezeu (cutarele) în numele Tatălui și îndată îl rădică. Deci îl afundă iarăși, zicând: și al Fiului; Și iarăși îl rădică. Și a treia oară afundându-l zice: Și al Sfântului Duh. Și într'aceiaș chip îl rădică pre el fiind atuncea sfârșit cu Dumnezeescul botez... iar împreună prin trei afundări și rădicări cea de trei zile îngropare și înviare arătând, a celui ce s'au răstignit, cu trupul pentru noi și au înviat». (Cuvintele lui Simeon Arhiepiscopul Tesalonicului, trad. și tip. la an 1765, pag. 120).

Sf. păr. apostolic Barnaba, deși nu spune numărul afundărilor, totuși ne spune: «Ne coborâm în apă plini de păcate și de murdărie și ne ridicăm având ca roade în inimă frica și nădejdea în Iisus prin Duhul Sfânt». — Ep. cat. a lui Bar. c. 11. (Scrierile păr. apos. pag. 68, trad. de Preoții I. Mihălcescu, M. Păstaru și Con. N. Nițu, an 1927).

Tertulian zice: «De aceea ne și cufundăm (la botez) de trei ori, nu odată, adecă de atâtea ori câte persoane și nume sunt». — Adv. Prax. c. 26 cit. d. Teolog. Dog. de Siliv. de Canev. pag. 342, vol. IV. 1906.

«După sf. Vasile cel Mare, sfânta și marea taină a Botezului se săvârșește prin întreită cufundare și întreită chemare, pentruca chipul morței (lui Hristos) să se întipărească în noi și pentruca sufletele celor ce se botează să se lumineze prin cunoștința de Dumnezeu». Silv. de Canev., op. cit. pag. 350.

«Taina cea mare a Botezului se săvârșește prin trei cufundări și tot atâtea invocări, ca să fie închipuită și moartea, iar cei botezați să-și lumineze sufletele prin cunoașterea celor predate despre Dumnezeu». — Despre Duhul Sfânt c. 15 cit. d. Teolog. Dog. de Hristru Andrusos trad. de d. D. Stăniloiaie, pag. 352 an., 1930.

«În general Biserica nu cunoaște altă formă ordinară a Botezului, decât cea a cufundării despre care stau mărturii strălucitele baptisterii păstrate în multe locuri».

«Dacă s'a admis, din necesitate, paralicilor și bolnavilor botezul prin vărsare, așa numitul botez al bolnavilor — Βάπτισμα τῶν κλινικῶν — excepția aceasta este o dovadă în plus despre regula generală; aceasta cu atât

mai mult, cu cât cei astfel botezați nu erau primiți la hirotonie» Andrusos op. cit. pag. 352 — 353.

Cufundarea deci este practica de veacuri a bisericii și nu stropirea sau turnarea, iar clericul ortodox care n'ar face «trei afundări», în «numele celor trei Ipostasuri», «să se caterisească,» conf. can. 50 Apostolic.

Iar cât privește despre locul unde are a se săvârși taina sf. Botez, apoi în nici într'un chip aceasta să nu se facă decât numai la Biserică, chiar și pentru copiii bolnavi, și numai prin afundare, spre a nu fi noi piatră de poticnire și scandal a multora dintre noi și mai ales că și sf. Sinod al 6-lea icumenic, în canonul său al 59-lea, prevede acest lucru.

«Nici într'un chip în casă de rugăciune care se află în casă, botez să nu se săvârșească, ci cei ce voiesc a se învrednici de preacurata Luminare la catolicescile biserici să vie și acolo să dobândească darul acesta. Iar de se va prinde vre unul nepăzind aceste hotărâte de noi, de va fi cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se aforisească». — D-I Boroianu, op. cit.

Deci nu după al nostru gust și socotință putem săvârși sf. Taină a Botezului, ci după Apostoleștile așezări.

Preotul IOAN D. GHEORGHE,
Turbați-Ilfov.

RELIGIA ÎN ȘCOLILE PRIMARE

Sub acest titlu general, în care te-ai putea aștepta la un studiu aprofundat și oarecum științific înfățișat cetitorilor, Sf. Sa preotul *G. Verșescu*, «profesor de religie în învățământul secundar», publică — în vechea și apreciată revistă «Biserica Ortodoxă Română» Ianuarie 1931, câteva observațiuni ce a binevoit să facă despre nivelul cunoștințelor religioase ale copiilor de cl. I secundară, cu prilejul unui extemporale.

Nimic de zis, dacă aceasta a fost intenția părintelui; adică numai ca să se încredințeze pur și simplu de acest nivel al cunoștințelor religioase la niște copii mici, cum încă sunt cei de cl. I secundară 11—12 ani. Aceasta e

chiar o metodă didactică, destul de recomandată și a carei întrebuințare, la orice obiect de învățământ, dă frumoase rezultate, fiindcă în ea putem să cunoaștem în adevăr viața sufletească a copiilor și să știm apoi încotro să ne îndreptăm atențiunea.

Sf. Sa amărit — și cu drept cuvânt — față de rezultatele la care ajunge, scoate câteva concluzii asupra cărora am crezut nimerit să mă opresc puțin, spre a nu se părea unora că chiar ar corespunde realității. Vreau să zic, aceste concluzii nu sunt impartiiale, deci neștiințifice.

Voiu reda — mai departe — textul și, în ordine succesivă, câteva fragmente din articolul păr. profesor Verșescu; acelea care mi s'au părut mai caracteristice și mai susceptibile de discutat, cu atât mai mult, cu cât unele sunt pure... afirmații, așa, de dragul de a fi făcute, în dauna corpului dascălesc primar și din care orice ființă, desbrăcată de egoismul firesc al claselor din care face parte, încă poate vedeà tendința lor vădită de a lovi.

Personal, mărturisesc, n'am intența unei polemici; mai ales cu o cinsită față bisericească, pentru care am păstrat și păstrez toată considerația cuvenită misiunii sale. Și ca dovadă de cele ce afirm, aduc însăși activitatea subsemnatului în satul în care proftez, unde sunt în cele mai desăvârșite raporturi de armonie cu cucernicii preoți, participând la diferite cercuri pastorale, fiind unul din inițiatorii congresului preoțesc-învățătoresc județean din 1926, a cărui prim scop a fost tocmai strângerea rândurilor acestor două forțe culturale dela sate, spre a pași unitar la munca de luminare ce le-o incumbă misiunea comună.

Încât, nu cu bucurie, ci cu orecare strângere de inimă, destul de legitimă pentru mine, caut de astă dată a sta în discuție contradictorie cu un preot.

* * *

Dăm acum loc părerilor autorului.

«Despre rezultatele învățământului religios în școlile primare, numai profesorii de religie din școlile secundare își pot da mai bine seama, mai mult ca oricari alții».

«Instrucția și educația din școlile primare fiind lăsate

pe mâinile laicilor, dintre care unii vor fi arătând o indiferență complectă acestei probleme, iar alții o dușmănie mai mult sau puțin vădită, după oameni și împrejurări, se pot ușor deduce rezultatele la care se poate ajunge». Sigur că... la dezastru.

Sunt aici două chestiuni dinstincte: una privește *aprecierea învăț. religios revindecată exclusiv pentru profesorii secundari de religie*, iar alta *personalul laic didactic primar*, ce actualmente predă acest obiect în șc. primară.

Pe când cea dintâi e o generalizare nelogică, făcută de dragul unei monopolizări, cea de a doua este o complectă falsificare a realității, cuprinzând acuzațiuni aspre și nedemne.

Dacă Sf. Sa atribuie numai profesorilor de religie calitatea de apreciere a învăț. religios, o face bazat pe ceia ce se chiamă puterea *specialistului*. După cum doctorul e cel mai indicat să se pronunțe într'un caz de suferință organică, fiindcă aceasta e specialitatea sa, tot așa și preotul, prin analogie, își asumă apriori dreptul de a aprecia în materie religioasă. Da, așa ar fi din punct de vedere dogmatic, strict teologic; nu e așa însă cu cele ce se predau în șc. primară, pentru a căror apreciere să fie necesare luminile unui specialist. De ce să exagerăm? Oare păr. prof. Verșescu nu cunoaște programa învăț. religios din șc. primare? Ea nu urmărește decât cultivarea sentimentului religios în spirit creștin.

Din acest punct de vedere, e acceptabilă aprecierea și de către alte persoane, în afară de profesorii de religie ai șc. secundare.

Venind la ceice predau religia în școala primară, numiți «laici», «dintre care unii vor fi arătând o indiferență complectă acestei probleme, iar alții o dușmănie mai mult s'au mai puțin vădită, după oameni și împrejurări», amintim părintelui profesor că aceștia toți au fost elevi de curs secundar, trecuți — din p. d. v. al religiei — prin mâna specialiștilor și că, deci, dacă au unele păcate ori lipsuri în această direcție, de ce să-i facem pe *dânșii* răspunzători? Adică, după cum nouă, învățătorilor, ni se aruncă în spate reaua pragătire religioasă a copiilor de curs primar, nu e tot atât de logic a pune și noi această lipsă

ce o suferim în sarcina profesorilor noștri de religie din școlile secundare ?

Ba chestiunea e mult mai gravă și se rezolvă în dauna învăț. religios din școala secundară, dacă avem în vedere că acolo numai *specialistul* predă acest obiect și la copii cu intelectul format — deci conștient — pe când dincoace, în șc. primară, predă un singur om 10 — 14 obiecte și cui? Unui copilaș care se sperie și de umbra lui și care nici cruce nu poate face, — deși o sudue!

Vedeți, părinte, așa stau lucrurile.

Și dacă fiecare profesor secundar de specialitate ne-ar face răspunzători, pe noi, învățătorii, în ce privește obiectul respectiv de slabele rezultate ce dăm, judecate în lumina altor principii, apoi sigur c'am ajunge de ocara lumii.

Și pe urmă, nu-s juste cele ce afirmați Sf. Voastră. Învățătorului nu-i este îngăduit a se comporta în școală «după oameni și împrejurări», căci atunci, ceiace face n'ar mai fi un învățământ organizat și nici pedagogic; cu atât mai mult aceasta nu o poate face privitor la predarea religiei, chiar dacă „unii vor fi arătând indiferență acestei probleme“, cum e și natural, din punct de vedere uman. Dar alta e a fi om și alta e când acest om e învățător. Poate avea acesta orice păreri personale, ca individ cugetător *fără responsabilitate*, cum de altfel și preotul și orice alt profesionist e liber s'o facă. *Cât timp însă propăveduește într'un local, pe baza unei diplome de capacitate și a jurământului depus solemn înaintea legilor și crucii, e un sacrilegiu s'o facă contra conștiinței.* De aceia nu putem admite presupunerea Sf. Voastre, fiindcă și noi am putea zice la fel despre preoți, și nu vrem acuzații contra acuzații.

Mai departe.

«Aceștia (elevii de cl. I secundară) sunt produsul școalei primare. Bogăția sau slăbăciunea cunoștințelor lor oglindesc nu numai talentul sau sărăcia de suflet a elevilor, ci și râvna sau nepăsarea dascălilor făuritori de suflet sau niște cărpaci, educatori incomplecți din școlile primare“.

Iată pe părintele profesor Verșescu și psiholog. După Sf. Sa „bogăția cunoștințelor“ este dovada talentului unui copil; contrarul, „sărăcia de suflet“. Ciudată antiteză!

Bogăție — sărăcie ! Se potrivește la cantități materiale ; nu-și au însă sens raportate la fapte sufletești. Nu o fi știind oare părintele profesor Verșescu că terminologia trebuie potrivită după... specialitatea în cauză, precum haina se potrivește după corp ? Și ce expresii urbane pentru învățători !! „Cârpaci, educatori incompleți“. Dar de ce atâta prigonire, părinte ? Înțeleg supărarea Sf. Voastre; căci, după cum se vede, sunteți amărit peste samă de cele ce ați constatat că dă șc. primară relativ la învățământul religios, pentru care vă doare inima și sufletul, văzându-l așa de puțin la înălțimea lui, și de aceea vă găsim legitimă ocara duhovnicească ce ne-o faceți. Marturisim că și noi avem dreptul să constatăm cu durere pustiul și nepăsarea ce roade la temelia bisericii strămoșești, astăzi când există preoți teologi aproape în fiecare sat și că sectanții aruncă priviri ironice și dușmănoase fraților „de ieri“. N'o putem face însă.

Dupăce Sf. Sa constată forma și fondul cunoștințelor religioase ale copiilor din extemporalul dat, a cărui temă fusese „cu ampoare“ explicată și chiar „cetită în clasă“, zice: „Iată săraca limbă românească cât a ajuns de stâlcită și de zgâlțâită...!“ (S'a găsit scris: plăci — în loc de plăgi; egipt — în loc de Egipt, etc.). „Iată cât de multă atenție i se dă în școala primară și sărmanei religii..! (S'a găsit scris : Dumnezeu se arată lui Moise într'un copac, etc.).

Tot școala primară de vină, cu toatecă lecția fusese explicată „cu ampoare“ de părintele profesor, cu toatecă acei copii suferiseră influența școalei secundare cel puțin două luni. Vă mirați că ați găsit greșeli mari de fond ca cele citate și de formă la niște copii veniți dintr'o lume cu totul străină de mediul cărturăresc ? De ce să vă mirați ? Greșeli se fac și de către oameni mari, cu pretenție de cultură. Iar acești copii, cari intră în școală secundară, poartă adânc întipărit în cutele înconștientului pecetea mediului din care vin, atât în limbaj, cât și în construcții de nuanțare comparativă a frazelor. Dacă ați predat numai o lună în clasele primare și ați vedea câte greșeli de acestea întâlnim noi la fiecare pas și cât sânge rău ne pun la inimă, când știm munca ce-o depunem pentru îndreptarea lor, n'ați mai acuza, ați scuza.

Dar părintele Verșescu n'a terminat. Sf. Sa se întreabă: „Ce deducem din această constatare? *Lipsa sentimentului datoriei, în primul rând a celor chemați să-și îndeplinească sarcina apostolatului, așa cum dictează rațiunea simplă și nepărtinitoare, absența atenției ce trebuie să se deie tocmai laturei celei mai deosebite și mai hotărâtoare în educația indivizilor*“¹).

Adevărată sentință de condamnare.

Nu vom răspunde aici decât amintind scena ce s'a petrecut pe vremea Mântuitorului, când I s'a adus de către cei pismătăreți și ispititor, o femeie stricată..., căreia îi doriau pierzarea. Zis-a Iisus: „Cine se simte nevinovat, să ia piatra și s'o lovească“. Cuvintele dumnezeiești au potolit furia, lăsându-i rușinați. Orice comentarii sunt de prisos. Adevărul e lapidar și dureros.

Edificatoare este încheierea autorului. „Dacă învăț. religios s'ar preda în șc. primară de către preoți, rezultatul ar fi cu totul altul. *Dacă pentru aceste ore de învățământ preotul ar primi retribuția cuvenită muncii lui și gradului de cultură, alt tineret s'ar ridica depe băncile șc. primare*“.

Iată cum, rezolvă prin acest „deziderat“, chestiunea Sf. Sa !

Nu știe oare părintele profesor Verșescu că nici în acest caz n'a nimerit-o? Apoi să mă ierte, dar s'a discutat de către forurile competente predarea învăț. religios de către preoți și după ce s'a argumentat și pro și contra, discuția s'a închis, constatându-se că, deși în teorie ar prezenta unele avantaje, în practică se lovește de multe neajunsuri, prea bine cunoscute²). Dar nu de dragul principiului susține acest lucru părintele Verșescu, ci, se pare, pentru „retribuția cuvenită muncii și gradului de cultură“, căci altfel ar fi putut încheia cu un apel călduros la frații preoți, să caute a preda benevol cunoștințele religioase din școala primară, fiindcă altfel „lipsa sentimentului datoriei în primul rând a celor chemați să-și îndeplinească sarcina apostolatului“ duc la rezultatele văzute.

1. Sublinierea e făcută de mine.

2. Nu știm neajunsurile și nu le înțelegem. De ce nu și în școală colaborare cu preotul? — Nota Arhim. Scriban.

N'ar fi fost nevoie, în felul acesta, de prea mari sforțări; puțin curaj către... apostolat.

Am răspuns până la sfârșit articolului părintelui profesor Gh. Verșescu din Piatra-Neamț. Regretăm de a fi avut loc acest incident contradictoriu prin presă, din motivele specificate la început. Ne pare bine totuși că am discutat în deosebi cu profesorul de curs secundar și nici de cum cu preotul Verșescu, pe care-l rugăm să nu se supere, dacă pe unele locuri a fost pomenit și Sf. Sa, deoarece formează una și aceeași persoană.

N'am urmărit decât restabilirea adevărului și spulberarea unor aprecieri pripite și generalizate imediat asupra unui corp întreg de învățători, deși au fost scoase dintr'un singur caz izolat, cum este cel amintit, lucru contra logicei. N'am polemizat; dar mi-am îndeplinit o datorie de conștiință.

Suntem pentru buna înțelegere ce trebuie să domnească între acești doi factori dela sate : preotul și învățătorul și punem toată nădejdea de ridicare și îndreptarea relelor ce macină poporul *în activitatea lor armonioasă*. Că sunt elemente îndărătnice și excepții, e drept; dar nu acestea pot da o conduită generală.

VASILE HOPU
inv. Trifești-Roman

DACĂ N'AVEM GAZETA NOASTRĂ ZILNICĂ!

Câte întâmplări și fapte rămân necunoscute, fiindcă ele nu pot fi scoase la iveală din pricina lipsei unei gazete bisericești zilnice! Cu câtă durere în suflet nu rămânem noi, de multe ori, când vedem că zierele mirenești ne aruncă la coș articolele și știrile ce le trimitem! Dar oftăm adânc și, după ce ne trece necazul, dăm uitării iarăș, până ce cu alt prilej, ne lovim de aceiaș piedică.

Dar așa, până la sfârșit, nu putem merge și, deci, trebuie să ne hotărâm odată pentru curmarea acestui rău, de care ne izbim la fiecare pas. Congreșele asocia-

țiilor preotești s'au preocupat de aproape de această arzătoare chestiune, formulând referate și concluzii cari, însă, au rămas neîmplinite. Desigur că, pentru înghețarea unui ziar zilnic, trebuiesc vărsate milioane, spre a i se asigura o viață lungă și sănătoasă. De unde să putem scoate atâta amar de bani, căci preoțimea noastră, săracă și necăjită, nu mai are de unde da ca să-și poată plăti toate gloabele ce-i sunt puse în spinare?

Iată o întrebare la care tare am voi să-i găsim un răspuns și cât mai grabnic, căci altfel rămânem mereu în umbră. Rămânem mai departe la discreția presei mirenești (mare parte înstrăinată) și nu ne putem spune cuvântul liber și hotărât.

Am scris aceste rânduri în urma unei amărăciuni avute cu prilejul morții Preasfințitului Arhiepiscop *Evghenie Humulescu Piteșteanul*, despre care presa mirenească laică a fost mută¹⁾. Mi-am zis că moartea unui vlădică ortodox român nu poate fi trecută sub tăcere și de aceia alcătuisem un articol pe care l-am trimis ziarului „Lumea” din Iași. Dar ți-ai găsit să dea măcar un rând! Peste câteva zile însă, murind un negustor evreu, *Kahane*, i s'a consacrat o jumătate de pagină din gazetă, dându-se și chipul său. Iată ce pățim, dacă n'avem gazeta noastră zilnică.

Oare vom putea să răbdăm așa până la nesfârșit? Socot că nu, și de aceia ar fi de dorit ca, până la dezlegarea acestei mari probleme, să vină fiecare cu părerile sale ca să vedem ce este de făcut.

În acest scop, să socotim discuția deschisă și să studiem mijloacele prin care s'ar putea realiza dorințele de mai sus. Personal, am câteva, dar mă abțin, deocamdată, dând rând celor mai încercați ca mine, după cari, de va fi cazul, voi urma și eu. Dacă însă se va crede că chestia pusă este încă prea timpurie, atunci s'o închidem pentru un timp mai prielnic.

Econ. CORNELIU GRUMĂZESCU,
profesor în Galați

1. Ba a scris ceva. S'a scris în *Universul*, în *Dimineața*, în *Cuvântul* și poate și în alte ziare. — Nota A. S.

UN RĂSPUNS

IN CHESTIUNEA PREDĂRII RELIGIEI DE ÎNVĂȚĂTORI

Citind articolul Păr. Verșescu: „Religia în școala primară“, publicat în coloanele acestei reviste, văd că Sfinția Sa, pornind dela constatări personale, atacă, pe nedrept și mult, pe tovarășii săi de muncă, adică pe învățători.

În școala primară, religia are un scop bine stabilit: de a sădi în sufletul elevului sentimente moral-religioase. La tratarea narațiunilor luate din Vechiul Testament, să se țină seamă că ținta nu este ca școlarul să rețină popoul de vorbe din text, ci să vedem ce impresie a provocat povestirea în sufletul lui. După acest criteriu să ne conducem în notarea rezultatului la predarea religiei în școala primară.

Lecții de educație morală și religioasă, în școala primară nu se fac numai cu ocazia obiectului religiei, ci la toate științele umaniste, aplicându-se principiul pedagogic al corelației obiectelor de învățământ.

Pentruca munca celui ce predă lecțiile de religie să fie încoronată de succes, se cere, din partea propunătorului, ca atitudinea sa să fie cucernică, din prezența sa în mijlocul copiilor să radieze, în toată clasa, o atmosferă cu totul religioasă, iar sufletul său să fie pătruns de cele mai nobile sentimente morale. Metoda să fie cât mai intuitivă, concretă și plăcută. Povestirea să-i fie limpede, iar tonul blând și potolit, căci în acestea stă aproape tot sufletul lecției.

În ceea ce privește nerespectarea regulilor gramaticale la scriere de către copiii școlilor sătești, aceasta este inerent spiritului copilăresc. E mai dureros însă când se vede că chiar elevii ce urmează alte cursuri nu posedă o scriere corectă.

Nu se poate pretinde dela bietul școlar dela țară, acolo unde un singur învățător este pentru toate clasele educatorul și instructorul, ca el să știe pe de rost lecțiile învățate, iar la scris să se măsoare cu titrații.

S'a spus că leacul acestui rău natural este ca preoții

să propună religia în școală. Deși în unele părți ale Țării noastre acest lucru e vechiu, totuși nu se văd rezultate mai mari. Se poate vorbi însă despre o armonioasă colaborare între preot și învățător, biserică și școală, iar rezultatul este cu totul de altă natură.

Ca adevărați ucenici, acești cărturari ai satelor, să lepede grijile lumești trecătoare. Cu fruntea senină, ca muncitori loiali în marele arsenal al neamului, din care vor ieși elementele regeneratoare, să fie pătrunși de acest sfânt adevăr: «Aveți un nume ce l-a avut Mântuitorul; pe urma Lui pășiți, să luminați întreg poporul, precum făcu Mântuitorul».

GH. I. BOBOC,
învățător în com. Feneriș, Bihor.

CRONICA INTERNĂ

Comunicarea Sfântului Sinod despre chipul de a călători sau a se așeza la Sf. Munte.

PREA SFINȚITE,

Adesea primim plângeri din partea călugărilor români stabiliți în Sf. Munte Athos, sau din partea celor care ar voi să se stabilească, cât și din partea persoanelor evlavioase care doresc să viziteze Sf. Munte, că autoritățile statului elen fac dificultăți, atât pentru așezare în Sf. Munte, cât și pentru vizitarea lui.

În urma lămuririlor ce am primit din partea organelor competente, cu frățească dragoste avem onoare a Vă ruga să binevoiți a aduce la cunoștința generală, atât clericilor, cât și mirenilor din acea de Dumnezeu păzită Eparhie, cele ce urmează:

1. Ori cine dorește să meargă la Sf. Munte Athos, fie călugăr fie mirean, fie pentru a se așeza acolo, fie numai pentru pelerinaj, trebuie, încă înainte de a pleca din țară, să dobândească autorizație dela Guvernul elin, fie prin Onor. Ministerul Afacerilor Streine român, fie prin Legațiunea regală română dela Atena.

2. Stabilirea călugărilor români în Atoș depinde de organizația mănăstirească a Sf. Munte.

3. Pentruca cineva să fie admis să se stabilească în Sf. Munte, cu intenția să se facă monah, autoritățile mănăstirești și politice ale Sf. Munte cer două condițiuni:

- a) postulantul să fie sau să devină supus elin și
- b) să fie major. Minorii nu se primesc în niciun caz.

In tot cazul, trebuie să se cunoască și aceia că, cei ce pleacă din țară, fără să împlinescă condițiunile de mai sus, riscă să nu-și ajungă scopul.

Primiți, Vă rugăm, Prea Sfințite, ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

PREȘEDINTE,

(ss) **Patriarh MIRON**

DIRECTOR,

(ss) † **Tit S. Târgovișteanu**

**BISERICA ORTODOXĂ ALBANEZĂ,
cu mulțămire către Biserica ortodoxă românească.**

Copie după adresa Ministeriului de Externe, Direcțiunea Politică Orientală, Nr. 27.238 din 14 Mai 1931 către Președintele Sfântului Sinod.

INALT PREA SFINȚITE,

Ca urmare la adresa mea Nr. 26.050, din 9 Mai a. c., am onoare a comunica Inalt Prea Sfinției Voastre textul următoareii telegrame ce primesc de la Legațiunea noastră din Tirana:

„Precum am avut onoarea a înștiința pe Excelența Voastră prin raportul meu precedent, acordarea burselor la externatele teologice a făcut o excelentă impresiune în cercurile conducătoare ale Bisericii albaneze. Încă la 28 Martie, Consiliul Superior luase hotărârea să se prezinte în Delegațiune la Legațiunea noastră spre a exprima recunoștința Bisericii albaneze pentru acest ajutor. Întrégul Consiliu, în frunte cu mitropolitul *Visarion* al Albaniei, fostul Ministru de Justiție și Culte *Kacimbra*, fostul Ministru Plenipotențiar albanez în Grecia *Stavrostase* și Deputatul român *Anton Becea* s'au prezentat la mine astăzi, la amiază, în delegațiune solemnă. Consiliul, în numele bisericeii *Stavrosta*, și după ce a adus mari elogii Statului român și Bisericeii ortodoxe române, pentru ajutorul dat în trecut cauzei albaneze, m'a rugat să talmăcesc, atât Guvernului român, cât și Patriarhului *Miron* și Episcopului *Visarion Puiu*, sentimentele de mare grațitudine ale întregii națiuni albaneze și mai ales ale bisericeii ortodoxe din Albania, pentru bursele acordate, care constituiesc o nouă dovadă de ocrotitoare dragoste a marelui popor român, față de mica națiune albaneză. De asemenea, mi s'au adus mulțumiri, în termeni chiar exagerați, pentru sprijinul ce am dat cu această ocaziune.

Stavri a subliniat în mod deosebit că Romania ajutând pe albanezi nu a avut niciodată gânduri ascunse.

Am adus mulțumiri delegațiunei pentru sentimentele ce le-a exprimat. Am arătat că, după cum în trecut Principatele și apoi

Regatul român au sprijinit biserica, instituțiunile culturale și apoi lupta popoarelor balcanice pentru independență, tot astfel România Mare de astăzi, țară de 18 milioane de locuitori, este în vechea tradițiune, continuând să dea tot sprijinul său acestor popoare pentru ridicarea lor morală și culturală. Biserica română urmează aceeași tradițiune națională. Cele mai înalte instituțiuni de educațiune și știință primesc cu dragoste pe fiii acestor națiuni, iar Statul român este bucuros să le înlesnească dobândirea unei pregătiri temeinice. Noi românii facem acest lucru pentru a servi civilizațiunea și apropierea popoarelor în acest colț de lume. Nu am avut nicioată și nu avem nici acum gânduri ascunse acordând ajutorul nostru. Tinerii studioși albanezi care sunt destinați să realizeze emanciparea culturală a Albaniei vor găsi totdeauna în România acelaș cuib ca și părinții lor care au jucat un rol în emanciparea politică a acestei țări.

Delegațiunea s'a retras foarte impresionată rugându-mă încăodată să fiu interpretul sentimentelor ei“.

(ss) **Stolca**

Sunt al Inalt Prea Sfinției Voastre, prea plecat și supus fiu sufletesc.

p. MINISTRU,

(ss) **M. Arion**

p. DIRECTOR,

(ss) **Al. Cretzianu**

p. conf.

Ierom. **CALIST RĂDULESCU**

Ziarul albanez „Zëri i Korçës“ Nr. 587 din 17 Martie 1931, despre bursele date de Biserica românească pentru studenți albanezi.

BURSELE ROMANIEI

Ajutorul de 15.000 franci aur pe care România l-a trimis deunăzi pentru sinistrații din Corcea a făcut cea mai bună impresie în rândurile poporului albanez și, în special, printre sinistrați.

Acum ne vine încă o binefacere: acordarea unui mare număr de burse pentru studenții albanezi cari doresc să-și facă studiile în diterite școli ale României.

România este aceia care până ieri a sprijinit mișcarea națională. România a fost centrul comitetului albanez, care lucrează pentru emanciparea Albaniei de sub jugul turcesc.

În România, albanezii au avut cea mai mare libertate în vederea culturii lor naționale. Cu toții știm și niciodată nu vom uita că în București s'au tipărit primele noastre cărți școlare cari au servit atât de mult la răspândirea ideii naționale.

Acolo s'a înființat prima noastră societate prezidată de eroul național din Corcea Nicola Naco. Acest bărbat curajos a fost nu numai un propagandist albanez, ci și învățătorul albanez, care a știut să facă toate sacrificiile pentru a înființa prima școală albaneză. Însă Naco și tovarășii săi nu puteau să lucreze pentru emanciparea poporului albanez, dacă nu se bucurau de libertatea necesară și de concursul Statului Român.

În România și astăzi albanezii au o biserică în centrul Bucureștilor unde se slujește în limba albaneză, precum și o moschee dăruită pe Guvernul Român.

România întotdeauna a fost un centru important, unde se cultiva ideea emancipării Albaniei. Nimeni nu poate uita că de acolo a plecat Ismail Qemal, însoțit de câțiva patrioți, cari, cu steagul național în valiza lor, au venit în Albania. Acest steag a fost primul steag care s'a ridicat la Valona în ziua de 28 N-brie 1912.

Tot la fel și astăzi Statul Român, prin intermediul președintelui său Ministru la Tirana, Excelența Sa d. Vasile Stoica, ne vine cu două mari ajutoare pentru țara noastră. Acestea sunt: ajutorul pentru sinistrații din Corcea, precum și acordarea de 37 burse.

Trebue să mai amintim că reprezentantul României d. Vasile Stoica, în ultimul timp a adus și alt serviciu, foarte prețios țării noastre: cu ocaziunea ducerii sale la București, Domnia Sa, cunoscând mai de aproape pe Majestatea Sa Regele Zogu I, precum și națiunea noastră, a ținut două conferințe la Stațiunea de Radiofonie din București cu privire la Albania. În aceste conferințe, Excelența Sa d. Stoica a făcut cunoscut poporului român, precum și lumii întregi, progresele făcute în Albania sub conducerea Regelui Zogu I.

Toate acestea le-am scris în semnul recunoștinței, pe care națiunea albaneză niciodată nu o poate uita și care întărește și mai mult legăturile frățești și de prietenie cari au legat așa de strâns cele două popoare.

p. Conf.

Ierom. CALIST RADULESCU

INDĂRĂT LA ORTODOXIE.

Ziarul „Unirea” din 21 Martie c. — organul oficial al mitropoliei uniute din Blaj — are articolul de fond, intitulat: *Dacă ne-am sfătui...*

Din acest articol, „Universul” din 29 Martie c., sub titlul: *O idee mare pentru unitatea sufletească a Neamului*, reproduce următorul pasaj:

„Doamne, ce bine ar fi, pentru întreg neamul nostru, dacă o seamă de fruntași ai ierarhiei și ai științei bisericești române, atât unite cât și neunite, într'o bună zi, de Dumnezeu binecuvântată, dând la o parte balastul neîncrederii împrumutate, și ascultând

glasul harului ce îndeamnă la iubire, ar lăsa să se topească în acest glas și șoapta ce se cere la lumină, din adâncurile ființii noastre naționale:

Eu ți-s frate
Tu-mi ești frate

În noi doi,
Un suflet bate.

Și dacă s'ar apropia unii de alții, cu frățescă dragoste, spre a se cunoaște de aproape, față la față, cum sânt aievea, nu cum își par din depărtare, prin negura atâtor prejudecăți, adesea alimentate de patimi“.

În acelaș ordine de idei, se referă și la o propunere a Episcopului Dr. Iuliu Hoszu al Gherlei, făcută în senatul țării, cu privire la ținerea unui *sobor al chiriarhilor români ortodoxi și uniți*, la un loc în vederea *netezirii drumului spre unirea religioasă*, fără învingători și învinși; fără alt învingător decât numai Hristos și învățăturile sale“.

În adevăr, „este atât de mare și înălțătoare această propunere — dacă ea este sinceră, cum ne place a crede — încât, putem spune, că nu este suflet cinstit de român, cu dragoste de țară și dornic de a vedea odată stârplit *cancerul confesionalismului*, din drumul desăvârșirii unității sufletești a neamului nostru, care să n'o aprobe, din toată inima și cu entuziasm“.

„Unirea“ își încheie articolul, făcând apel la ierarhii bisericii ortodoxe române „spre a deschide *calea mântuirii naționale*, care de sigur, nu vor refuza mâna ce li se întinde dela Blajul redeșteptat sătul de dihonie și ură — *daca acesta este într'adevăr sentimentul real ce a început să predomine pe malurile Târnavelor*. Cele rele să se spele, cele bune să s'adune!“

Cetind acest articol, par'că nu-ți vine să dai crezare ochilor. Este aceasta o dorință sinceră a fraților uniți de peste Carpați? Sunt ei cuprinși într'adevăr, de dorul de a se apropia de maica Biserică strămoșească; la sânul căreia au trăit, în unire și dragoste, până la începutul veacului XVIII-lea? Se simte măcar o adiere a zefirului căldicel care redeșteaptă simțirile spre o viață nouă, sau se împlinesc cuvintele psalmistului: „Muiatu-s'au cuvintele lor mai mult decât untul-de-lemn, dar acele sânt săgeți“? Și chiar de s'ar simți, ne întrebăm: Avea-vor puterea de a scăpa din cătușele iezuitice ale curiei romane? Tare nu ne vine să credem. Și îndoiala noastră o scoatem din atitudinea dușmănoasă pe care o manifestă uniații față de ortodoxie. Sunt mai habotnici ca papistașii veritabili. Ce voiți? Dacă au refuzat ei să ia parte și la Încoronarea marelui Rege *Ferdinand I*, la Alba Iulia, făuritorul României întregite! Apoi, toată activitatea lor ulterioară, nu duce decât la separatism. Așa, de pildă, mai anul trecut au luptat și au dobândit un teren frumos pe cheiul Dâmboviții pentru ridicarea unei *catedrale uniate*, în capitala țării, pe care, cu drept cuvânt, a numit-o cineva: *Catedrala desbinării*. Anul acesta s'au adunat și au pus la cale înființarea unei *facultăți de teologie uniate*, ait

cuib de zizanie. Și mai știm că cine cade în mreșile cele împletite ale iezuișilor, cu greu mai poate scăpa la libertate. Dar dacă într'adevăr, măcar unii din ei se gândesc la *marea idee a unității sufletești a neamului*. Dacă, măcar la *unii ierarhi* mai bate inima de frate, apoi calea nu este grea; căci *dragostea* biruește toată dorirea.

N'au decât să deschidă istoria neamului și vor vedea cum au fost înșelați înaintașii lor și au sfâșiat zaveaza bisericii strămoșești în două; și, cu sufletul curat, ca fiul cel rătăcit din sfânta Evanghelie, să se întoarcă iarăș la căminul părintesc. Sunt sigur că în ceasul acela, binecuvântat de Dumnezeu, un singur ierarh ortodox român, nu se va găsi, care să nu-i primească cu brațele deschise. Și ar fi *ceasul acela, aproape tot așa de mare ca și ceasul alipirii Ardealului la patria mamă*. Căci, „ce este bun și ce este frumos decât a locui frații împreună“.

Toate drumurile merg la Roma. O singură cărare duce spre vatra părintească. Aveți curaj. Bateți la poartă și vi se va deschide. Pășiți șanțul dihoniei și veți fi primiți cu căldura dragostei frățești. Încercați mai întâi a curăți de spini cărarea cea părăsită de veacuri. Veți avea oarecare greutate, dar cu puterea Celui de Sus, veți izbuti. Biserica strămoșească vă așteaptă, cum așteaptă maica duioasă pe fiii săi iubiți. Calea o cunoașteți: *Indărăt la Ortodoxie!*

† Arhiepiscopul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

Insemnări cu prilejul Congresului Preoților din Jud. Mehedinți, ținut în zilele de 28 și 29 Maiu a. c. în orașul Turnu-Severin.

Slujitorii sfântului altar din Eparhia Râmnicului, Noul Severin, cu prilejul împlinirii a 10 ani de străduințe rodnice în via Mântuitorului, de când sunt adunați în societatea „Renașterea“, sub iscusita oblăduire a Prea Sfințitului Episcop *Vartolomei*, au căutat să sărbătorească, cu multă cinste creștinească, acest mare eveniment, cu prilejul adunărilor preoțești județene din sesiunea de primăvară, ca mai apoi congresul eparhial să desăvârșească aceasta. De aceea preoții din Mehedinți, prinși în mreșele acestor frământări nobile, și-au făcut datoria cu deplină prisosință, prin felul cum au știut să lucreze în întrunirea lor, ale cărei desbateri le însăilăm mai la vale cu o vie mulțumire.

ZIUA I.

Sedința de dimineață.

Potrivit rânduelilor stabilite mai dinainte, cu privire la desfășurarea programului adunării de primăvară a preoților din Jud. Mehedinți, la ora 8 a. m. s'a slujit în biserica „Grecescu“, Sfânta Liturghie în sobor, Predica zilei, mult documentată și bine rostită,

a fost ținută de Pr. N. Niculescu Pătule. S'a slujit totodată un Tedeum și cuvenitul parastas de pioasă pomenire a membrilor decedați ai societății.

După dumnezeiasca slujbă, preoții s'au îndreptat către palatul cultural — o mândră podoabă a Severinului — unde a avut loc ședința festivă, la care au luat parte mai toate oficialitățile.

Luând cuvântul cel dintâiu, Pr. N. Niculescu-Pătule, președintele societății „Renașterea“ secția Mehedinți, a arătat, într'un chip destul de limpede, însemnătatea aleasă a evenimentului, prin împlinirea a 10 ani de muncă spornică pe teren păstoral, a preoților din mândra Eparhie a Olteniei, sub iscusita îndrumare a Preasfințitului Episcop Vartolomei.

D-l Primar *Petre Nistor*, un om cu suflet mare și un meșter avocat, a adus preoțimii din Mehedinți salutul cuvenit, atât din partea sa, cât și din a orașului Turnu-Severin.

D-l *Ioan Bobei*, președintele „Asociației Învățătorilor“, a elogiât cu multă căldură sufletească, opera de luminare a maselor înfăptuită de către slujitorii sfântului jertfelnic.

D-l Prof. *I. Paulian* a scos în evidență meritele Prea Sf. Episcop Vartolomei, cum și truda preoților în opera de Evanghelizare, aducând laude și îndemnuri pentru viitor.

Cu spusele Păr. Prot. *Ștefan Pârligras* în legătură cu lucrarea preoțimei și îndemn către muncă spornică pe viitor, ședința festivă s'a încheiat, urmând ca debaterile adunării preoțești să se reia la ora 2 p. m.

Ședința de după masă,

După ce s'a înghebat biroul ce avea să supravegheze lucrările, s'a intrat în ordinea de zi și luând cuvântul Preotul *Titu Trandafirescu*, Turnu-Severin, a rostit, model, predica bine întocmită, în legătură cu sărbătoarea sfinților Impărați Constantin și Elena, având următoarele idei principale: „Ziua Sfinților Impărați Constantin și Elena, zi de biruință și triumf pentru creștinism, cade tocmai când natura reînviază, când viața biruiește moartea. Sf. Constantin a scăpat creștinismul de atacurile provenite din partea filozofiei și-a împăraților păgâni. El a avut ca tovarăș în lucru său pe evlavioasa lui mamă Elena. Sărbătorind pe acești sfinți, sărbătorim totodată și o biruință a binelui asupra răului, a luminii asupra întunericului. Această sărbătoare ne spune că viața și adevărul creștin sunt veșnice și nimic nu le poate sta împotrivă.

După mici observații, Păr N. Niculescu-Pătule și Prot. Pârligras au afirmat, în legătură cu predica Păr. Trandafirescu, că deși a vorbit cam filozofic, totuși a fost reușită și merită publicată.

S'a trecut apoi la tratarea celui de-al doilea subiect, „Francmasoneria și atitudinea ce are această organizație față de Biserica Creștină Ortodoxă“, documentându-le mai mult din punct de vedere istoric primul referent Pr. *C. Pătuleanu-Căzănești* din ale cărui relatări s'au putut desprinde următoarele:

„Francmasoneria s'a ivit în apusul Europei în secolul XVI, după cercetările cele mai recente, luând mare avânt în veacul XVIII în Franța, Anglia, Germania, ajungând până în România. La început, chiar multe capete încoronate, necunoscând adevăratul scop al Masoneriei — ea lucrând cu totul în taină — au ocrotit acest așezământ. Abia în veacul XX, (primul deceniu), Francmasoneria și-a dat pe față scopul ei, lucrând contra creștinismului, cu perdelele închise, acuzând Biserica de-o prea mare îngrămădire în forma pur ritualistă. În țara noastră, ea a luat mare avânt mai ales dela războiul încoace, prinzând în mrejele sale pe multe dintre persoanele cu renume.

Câteva informații noi tot în legătură cu Francmasoneria, a mai adus și Păr. A. Dobrescu-Covrigi. Ridicându-se apoi ședința, a rămas ca tot acelaș subiect să fie tratat și de alți referenți în ziua următoare.

Concertul religios.

Seara la ora 9, a avut loc, în sala de spectacole a Palatului Cultural, un reușit concert religios dat de corul preoților cu concursul societății, „Doina“ de sub conducerea d-lui Profesor Severin, la care au luat parte autoritățile și multă lume aleasă, cum și d. Ministru Gh. Ionescu,-Șișești, fiul Mehedințului, care din întâmplare se află în localitate. S'a remarcat corul preoților, prin imnurile bine executate, cum și Păr. Nicolae Cleanoveanu din Cleanov, Mehedinți prin recitarea unui fragment din Dumbrava Roșie, iar d. Marius Vorvoreanu, un distins avocat și om politic, a rostit înflăcărate cuvinte omagiale în cinstea Prea Sfințitului Episcop al Olteniei pentru opera sănătoasă înfăptuită.

ZIUA II-a.

Ședința de dimineață.

-La ora 8 dim., reîncepând discuțiile, tot despre „Francmasonerie“, Preotul Ioan Stroescu-Șoverna a dat la iveală cele ce urmează: „Francmasoneria este o organizație secretă, care are la bază distrugerea Creștinismului și a naționalismului, acaparând în mrejele sale personalități cu vază, prin deviza: „Țara cu mai mulți francmasoni este cea mai civilizată“. Francmasoneria se împarte în următoarele grupe distincte: Francmasoneria albastră, a gradelor inferioare, a celor superioare și, mai pre sus de aceasta, o lojă internațională care cuprinde pe toți Evreii îndeosebi—Spania cu 108 loji masonice, este pe picior de decadență. Dezastrul din Rusia se datorește în bună parte tot curentului masonic, pe care-l descrie admirabil marele scriitor și gânditor rus Tolstoi, în opera sa „Războiul și Pacea“. Separarea Bisericii de stat în Franța tot de pe urma Masoneriei a provenit“.

În replică, luând cuvântul Păr. Stoichișescu, Plopi, a afirmat că ideea masonică ajunge indirect până și'n lumea satelor noastre,

prin intermediul ziarelor „Adevărul“ și „Dimineața“ care, prin scrisul lor, caută să înjosească Creștinismul.

Prot. Ștefan Pârligras, tot în legătura cu Francmasoneria, a stăruit asupra caracterului ei practic, afirmând următoarele: „Cele două aspecte ale vieții omenești, politic și cultural, sunt influențate mult de tot de masonism. Comunismul, Socialismul, Liga apărării drepturilor omului, cum și toate alimentările politice de stânga nu sunt altceva decât rezultate ale idei masonice. Francmasoneria face prozeliți mai mult printre intelectuali, care nu cunosc Sfânta Evanghelie. Ea este pentru cei de sus ceiace-i Adventismul pentru cei de jos. Cum au făcut Adventiștii cedând unele din părerile lor, tot așa au procedat și Masonii, căci numai așa se explică faptul captării atâtor oameni, politici, militari, scriitori etc.

Preoțimea română, față de curentul masonic, trebuie să ia o atitudine dârză, căutând să-și completeze cultura teologică cu cea lumească, pregătindu-și, în felul acesta, arma puternică de luptă.

Sfârșindu-se discuția în legătură cu Francmasoneria, s'a ales pentru sesiunea de toamnă, subiectul următor: „Psihologia religioasă a țaranului român“, la care s'au înscris ca referenți Preoții: Gh. Stoichițescu-Plopi și d. Ciortan-Roșița.

Venind vorba de înființarea unei bănci populare, Pr. *Const. Popescu*-Traian, un bun cunoscător al problemelor de cooperatie, a insistat foarte mult asupra necesității unei astfel de tovărășii cu caracter economic. Preoții congresiști, înțelegând rostul unei înjghebări de așa natură au aprobat acest lucru, după care s'au citit statutele, dându-i-se băncii denumirea de „Banca Clerului Mehedintean“ ai cărei membri sunt toți preoții și cântăreții din județ.

După unele propuneri ale Păr. Prot. Pârligras în legătură cu ținuta preoților la diferite slujbe bisericești, ședința a luat sfârșit într'o atmosfera de înaltă însuflețire și de imbold puternic, spre o muncă cât mai încordată în ogorul Domnului Hristos.

Pr. GH. ȚURAI,

Fântâna Domnească, Mehedinți.

O serbare culturală.

În comuna *Valea Ursului* din jud. Argeș, s'a pus temelie unei Biserici. Pentru ridicarea și terminarea ei, pe lângă sumele existente, mai trebuind câteva sute de mii de lei, Păr. *Florea Popescu*, parohul local, se străduiește fel și chip pentru agonisirea lor.

În acest scop, între altele, a pus la cale o serbare școlară în localul Căminului Cultural din Bascov, care a fost dată în ziua de 12 Iulie, de câțiva elevi din clasa a VII-a a Seminarului din Curtea de Argeș, la care Păr. Popescu este profesor.

Serbarea a început cu Imnul Regal, cântat de corul Seminaristilor; apoi Păr. *Florea Popescu*, într'o scurtă, dar temeinică cuvântare, arată că scopul serbării este de a procura poporenilor o distracție sufletească mai aleasă, care să-i facă a se depărta sârbătoarea dela cărciuma stricătoare de moravuri, datini, port

limbă și distrugătoare a agonisiei câștigată prin muncă trudnică.

Stăruind asupra trebuinței de a se păstra neștirbită zestrea pe care strămoșii ne-au lăsat-o în limbă, port, datini, jocuri, cântece, spre a nu ajunge niște înstreinați în țara noastră, niște desrădăcinați de trecutul nostru românesc, face un serios și călduros îndemn tineretului cărturar de a se împotrivi ispitelor de înstreinare și a se alătura străduințelor școalei și Bisericii spre a deveni în vorbă și faptă buni îndrumători ai poporului.

Amintește că poporul român s'a născut creștin, din care fapt a isvorit îngăduința sa și tăria în suferințe, că deasupra grijei de a-și apăra moșia strămoșească, se ridică grija de a-și apăra legea părintească, ce era una și aceeași în tot cuprinsul Daciei-Traiane, tot una cu legea lăsată de Mântuitorul și predicată de Sf. Apostoli.

Dă ca pildă de statornicie în credință suferința și martiriul lui Constantin Brâncoveanu; iar ca o dovadă de tot ce a făcut Biserica pentru cultura și arta românească, pe lângă istoriografie, imnologii bisericești și altele, spune că stau și azi mii de locașuri bisericești, ctitorii domnești, vlădicești și boerești, din care multe „se dărâmă de vreme și nepăsare“.

Constatând că puterile veacului acestuia rătăcit au pornit lupta contra Bisericii, depozitara tezaurului sufletesc al neamului și cum noi suntem încredințați că nu poate fi bună întocmire și rânduială în lume dacă la cârma vieții omenești nu precumpănește spiritualitatea și moralitatea, spune că dorim să dăm această luptă; că din această dorință s'a înfăptuit serbarea. Vorbind de scopul material al serbării, spune că în aceste vremuri de lipsă, când cei ce ar mai avea pungi pline, au inimile goale, a fost silit să recurgă la acest mijloc, ca dând publicului prilejul unei petreceri mai alese să poată agonisi ceva pentru Biserica. Urmează o serie de recitări și coruri bine alese și executate. Se vede că la admiterea în Seminar se pune preț pe vocea candidaților și că muzica nu e deloc neglijată, ci cultivată cum se cuvine.

Serbarea s'a sfârșit cu o comedie intitulată „Ajutor de subsecretar“, lucrarea elevului seminarist *Bădoi Florea*, care interpretează rolul principal. În ea se biciuesc luxul, risipa și lenea, racile ce rod la rădăcina vieții familiare și sociale de azi și pe care autorul cu deosebit talent le expune ridicolului. Intriga destul de bine reușită, limbajul vioiu și presărat cu ironii și expresii caracteristice, fac ca piesa să fie urmărită cu interes și plăcere. Tânărul autor prin râvna sa, spiritul de observație, maturitatea de gândire și talentul ce dovedește, promite a deveni un literat de seamă.

Interpretarea n'a lăsat de dorit. Tinerii seminaristi au dovedit că știu și vor să sacrifice timp, muncă și bani, pentruca, alături de îndrumătorii lor, să fie încă de acum folositori neamului și Bisericii. Au luat parte la serbare și alți patru profesori ai Seminarului argeșan, precum și un numeros public, care a rămas pe deplin mulțumit și câștigat pentru astfel de mișcări.

Din această serbare, s'a realizat pentru Biserica și un venit bănesc de peste 15.000 lei.

Dela Asociația «Clerul Dâmboviței»

Asociația „Clerul Dâmboviței” și-a ținut obișnuita adunare generală în ziua de 7 Iulie a. c. la Curtea Domnească, în Târgoviște. De dimineață, înainte de a se deschide adunarea, preoții au avut o consfătuire în care s'a arătat dorința de a întemeia o bancă a clerului. Ideia a fost primită de toți, urmând ca după adunarea își va face obișnuitele lucrări, să se pornească la facerea formalităților necesare pentru înființarea legală a băncii.

La ceasul zece, președintele asociației, Pr. Gh. Brănișteanu, deschide adunarea generală; după constituirea biroului, sfinția sa citește darea de seamă a mersului asociației în cursul anului încheiat. Pr. C. Nițescu citește raportul comisiei cenzorilor, în care este arătată gestiunea asociației la zi. Din acest raport, se vede că asociația are un fond de aproape 700.000 lei, consemnați la două bănci. Adunarea aprobă ambele rapoarte și după ce completează consiliul de administrație, hotărăște ca, în cazul când se înființează banca, fondul asociației să fie depus aci.

Pr. G. Diculescu propune ca, față de acțiunea tot mai susținută a sectelor, asociația să organizeze în județ un serviciu de colportaj și propagandă. Propunerea fiind primită, adunarea aprobă ca asociația să acorde un prim fond de zece mii lei, cu care să se și înceapă lucrul, cu executarea căruia sunt însărcinați doi preoți.

P. C. Protopop Al. Popescu aduce la cunoștința adunării că consiliul, în ultimul timp, a hotărât și a și împlinit o bibliotecă pentru bolnavii din spitalul județean; s'a făcut un dulap și pentru început s'au și cumpărat 400 volume, cărți potrivite lecturii bolnavilor. Deasemenea, a cumpărat un aparat de radio, care astăzi a fost instalat la spital. Inaugurarea se face chiar astăzi. După închiderea adunării, preoții merg cu toții la spital.

La spitalul județean, fiind de față medicul șef al județului, Dr. Apostolescu, medicii spitalului și o delegație a soc. Crucea Roșie, s'a oficiat un serviciu religios, după care președintele asociației a rostit cuvântul potrivit împrejurării.

D. medic șef al județului, într'o cuvântare inimoasă, și-a arătat mulțumirea față de această faptă a preoțimii, pentru care D-sa nu găsește decât cuvinte de laudă. D-l medic șef al spitalului (Dr. Oprescu), spune că colaborarea preoților cu medicii ușurează mult misiunea medicală. Și-a arătat dorința ca de două ori pe săptămână preoții, cu rândul, să viziteze pe bolnavi, spunându-le cuvinte de îmbărbătare și de învățătură. P. C. Protopop D. Popescu încredințează pe medici de sprijinul preoților cari se leagă să continue operă începută astăzi.

După masă, preoții se întrunesc din nou și hotărăsc înființarea băncii, subscriu actul constitutiv, depunând fiecare o zecime din suma subscrisă. Se alege consiliul de administrație al băncii, din care sunt delegați 3 membri să îndeplinească formele legale ca banca să-și înceapă operațiunile.

Pr. G. DICULESCU

Băleni.

Un luptător împotriva beției sosit în România.

În ziua de 22 August a. c., a sosit în țara noastră profesorul suedez *Oscar Olsson*, președintele Ordinului internațional al Bunilor Templieri (I. O. G. T.). S'a oprit în Timișoara, unde a fost poștit de d. *G. Stanciu*, inginer, directorul uzinei de gaz al orașului și președintele templierilor din România. Acest ordin al templierilor duce lupta împotriva beției, și profesorul suedez urmărește să vadă la noi tocmai cum se duce această luptă. Faptele însă arată că această luptă se duce foarte slab. 1. De unde sediul central al templierilor români era la București, a fost mutat la Timișoara. Aceasta e o dovadă că lupta a fost dusă foarte moale la București și de aceia cărma a trebuit încredințată unuia mai inimos a o duce, care se găsește în Timișoara. Deci, în mulțimea de popor al Capitalei, nu s'au găsit cei în stare de a duce această luptă. Oare va însemna aceasta pentru profesorul suedez că lupta se duce cu izbândă în țara noastră? Fără îndoială că nu.

Aceasta e una. Mai este și a doua.

2. Profesorul suedez vine la noi tocmai în anul când în țara noastră s'au făcut grozavele descoperiri ale spiritului negru. Tocmai numărul din *Universul*, care povestește sosirea profesorului suedez (27 Aug. a. c.), povestește și o nouă descoperire în chestiunea spiritului negru, mai ceva ca altele.

Aceasta găsește d. Olsson în România.

3. Să mai știm că, la începutul lui Iunie, trebuia să se serbeze *Zina Temperanței*, după hotărârea Sfântului Sinod, ca Duminica întâia din Iunie să slujească totdeauna pentru a se face mișcare împotriva beției. S'a făcut anul trecut, s'a făcut an țărt, anul acesta însă nimenea nu și-a mai adus aminte de ea. Iată trei puncte în scădere cu care ne înfățișăm în fața profesorului străin.

Arderea morților pâlpaie iarăși.

După o amorțire de vreo doi ani de zile, cei cu arderea morților ridică din nou capul. Crematoriul din București stătea ca o ruină părăsită. Nici noi nu ne-am mai ținut de el, ca de un lucru isprăvit. Dar iată că, din vana aceasta, închinătorii cenușei ies din nou la iveală. Au început a da de veste prin ziare pe cine au mai ars și au făcut oamenilor și poftire de înscriere de a fi puși la grătar sau măcar de a vizita cum e cuptorul și cum se face arderea.

Față de această nouă îndrăzneală a celor care iar vin cu asemenea înori stricătoare, noi trebuie să începem iarăși lupta noastră. De fapt, am și început-o. Am scris un articol destul de biciuitor, care a ieșit în ziarul *Epoca* din București. (22 Aug. a. c.)

Dar este acum locul a întreba: Ce face Societatea numită așa de frumos „Țarina Olarului“, care se înființase în toiul luptei

noastre împotriva arderii? Se pornise atunci un frumos avânt. Preoții Econ. *Teodor Antohi*, *Petre Grigoriu* din București și alții pășeau cu mărturisiri și cu sume frumoase pentruca „Țarina Olarului” să ia flință și să sporească. Se pornise bine. Făceam și noi ce făceau Evreii cu Societatea Sacră a lor, care lua pe morții neceruți de nimenea, ca să-i îngroape. Cu felul acesta, morga era împedicată de a duce morții la cuptor. Se știe că tot în vremea aceea s'a pornit și procesul deschis de Dr. *Mina Minovici*, împotriva Părintelui Dr. *Marin Ionescu* din București. Lupta era destul de vie.

Un mare câștig a fost când însuși Ministeriul Dreptății a oprit arderea morților, după însăși cererea aceluiaș Dr. Minovici, care a arătat că, dacă pe un om l-ai ars, nu mai poți face cercetare asupra leșului lui, când se ivește îndoială dacă moartea i-a fost firească.

Toate acestea acum nu mai sunt? Din partea noastră însă, avem societatea pomenită și ea acum trebuie să se scoale din nou, fiindcă și cei cu arsul au început să îndrăznească iarăși, pentrucă nimenea nu le mai spune nimic.

Arhiv. SCRIBAN

EXTERNA

PRIGONIRILE RELIGIOASE IN RUSIA SOVIETICĂ *)

Aplicarea măsurilor legislative coercitive. Persecuția contra persoanelor.

Ca și în cele descrise mai sus, ne vom mărgini la arătarea câtorva exemple tipice.

Exemplul cel mai evident, în ceiace privește persecuțiunile în contra persoanelor, este acela al Mitropolitului Serghie, dacă în adevăr el a semnat publicația dată în *Izvestia* și în Agenția *Tass* din Februarie 1930. Mitropolitul Serghie este actualmente șeful bisericii ortodoxe din Rusia: el nu este șef în calitate de urmaș, ci de locoțiitor al Mitropolitului Petru, care se află deportat în Siberia, fiindcă a refuzat orice concesie către puterea anti-religioasă a sovietelor. Mitropolitul Serghie s'a arătat mai împăciuitor.

Cinci zeci de episcopi ortodoxi, zecimi de mii de preoți și de laici sunt deținuți în închisorile Cekăi, din pricina credințelor lor religioase și pentru care lucru guvernul sovietic îi socotește ca primejdioși și dușmani. Un foarte mare număr se mai găsește în câmpul de concentrare din insula Solovețki, din Marea Albă (nordul Rusiei).

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” nr. 5, Mai 1931.

Dintre cei fugiți din această insulă a dracului, după cum a poreclit-o azi poporul rus, unii au dat următoarele amănunte despre această ocnă sovietică:

Mai multe mii de închiși, din care 2000 femei, sunt strânși acolo. Mortalitatea mijlocie, fără a mai număra și execuțiile, este de 20%. Cei mai mulți întemnițați sunt îmbrăcați în adevărate zdrențe și sunt siliți a lucra chiar la un frig de 5 grade Celsius. Femeile sunt exploatate în mod nerușinat de șefii câmpului, cât și de personal. Prizonierii sunt întrebuințați pentru a pregăti lemnul, pe care apoi sovietele îl vor trece peste graniță pe un preț destul de scăzut, pentru a putea face o concurență mai ușoară lemnului din Scandinavia. Ca urmare, ei sunt siliți a lucra de la ora 2 noaptea, până la ora 10 seara. Iată munca zilnică pentru o echipă de doi oameni: a tăia, răsturnând la pământ, 60 de copaci. Acești oameni n'au când, nici unde să doarmă, încât nu este rar ca ei să doarmă în picioare.

În câmpul dela *Krasnaia Gorka*, 150 pe prizonieri se găseau atât de istoviți, încât ajunsese în neputință de a mai lucra și chiar de a se mai mișca, cu toate loviturile și pedepsele suferite. Atunci șeful câmpului, cu numele *Sofin*, a ordonat a-i dezbrăca, cu toate că erau peste 20 grade de frig și a-i arunca apoi într'un șanț, unde cu toții pieriră de o moarte înceată și groaznică.

Pedepsele cele mai obișnuite sunt:

Sacul de piatră, o carceră adâncă și întunecoasă, cu mai puțin de 1 m. p. de suprafață. Prizonierul este nevoit a sta în picioare; o adevărată tortură care nu se poate răbda decât câteva zile.

Stâlpul cu țăntari, este un stâlp, la care se leagă prizonierul cu totul gol și în plin aer, fie el bărbat sau femeie. În câteva clipe, trupul îi este acoperit de țăntari și, după cel mult un sfert de oră, cel torturat pierde cunoștința.

Ca în toate părțile din Rusia sovietică, clerul este acela care este supus la cele mai rele tratamente, în special acei cari arată mai multă răbdare sau mai multă credință creștină.

Nya Dagblat Allehanda, un ziar din Stockholm, în numărul său din 5 Decembrie 1929, a publicat mai multe de astfel de fapte, pe care le povestiseră oamenii cari reușiseră să scape; din 44 fugari, numai 16 au putut ajunge până în Finlanda; restul au fost prinși sau uciși de paznicii roși, trimiși în urmărire și ajutați de câni polițiști, de telefon, radio și de puști cu bătaie lungă, mai ales excitați prin gândul câștigării răsplăți făgăduite.

Pe întregul teritoriu al U. R. S. S., instituția G. P. U. (vechea Ceka) caută să înlăture pe orice predicator, preot sau laic, îndată ce capătă o influență religioasă. Organul oficial al comitetului regional siberian, *Siberia sovietică*, din 5 Ianuarie 1930, anunță că preotul *Gavriil Leparinski* a fost osândit la moarte de tribunul sovietic din Novo-Sibirsk, fiindcă, într'o predică, ar fi spus: în străinătate sentimentul religios devine din ce în ce mai tare și în curând va fi la fel și la noi, căci nu va întârzia și cuvântul lui Dumnezeu de a triumfa și în întreaga noastră țară.

Un bătrân profesor a fost arestat la Crăciun, fiindcă adusese unor copii un pom de Crăciun și-i învășase rugăciuni. Doi țărani, membri în consiliul parohial al statului *Bieloje*, au fost condamnați la moarte, și altul la 5 ani închisoare și confiscarea averii (pământul său), fiindcă organizase o procesiune religioasă oprită de autorități și socotită ca o manifestațiune anti-sovietică.

Aceste fapte sunt arătate și în nr. 59 al ziarului *Fără Dumnezeu* 1929, pe când în nr. 36, acelaș an, se vestește că preotul *Pomniatinski*, din regiunea *Stravropol*, a fost osândit la moarte.

16 adepți ai secției religioase Crucificații, care au declarat fățiș că Comunismul este incompatibil cu creștinismul, ceia ce prevede însași doctrina comunistă leninistă, au fost osândiți la moarte la Cernigov, și un număr din *Betnoda*, din Ianuarie 1930, confirmă uciderea lor, care fusese poruncită de UZIK (comitetul central executiv al U. R. S. S. putere supremă a Uniunii).

Către sfârșitul lui 1929, pastorul *Schabert*, care locuia la Riga și era foarte bine informat, scrie că, printre creștini, ortodoxii sunt aceia cari sufăr mai mult. Mii au murit ca martiri, iar Biserica ortodoxă, care este câteodată socotită ca definitiv sfărâmată, nu numai că a dovedit forța sa vitală, dar comorile sale de pietate și credință s'au mai mărit încă prin suferințele prigonirilor.

Privitor la protestanți, existau în Rusia, înainte de războiu, ca la 25 de pastori reformați, astăzi nu mai există niciunul. Au rămas numai 90 de pastori luterani din 300, câți erau înainte de războiu; în anul 1929, au mai murit 9 din ei. Foametea și lipsurile de tot felul influențează asupra sănătății lor și le scurtează viața, iar prigonirile, șicanele și lipsa de orice drept face existența lor un martiriu.

După fiecare predică, pastorii sunt aduși la G. P. U. și cele mai adese ori sunt condamnați la diferite pedepse.

Orice persoană, care garantează o societate religioasă, este declarată ca servitor al cultului și, ca atare, este lipsită de orice drept și este lovită de grele impuneri particulare.

Nu mai sunt cărți sfinte, ele sunt sechestrate cu ocazia deselor perchezițiuni, iar tipărirea de noi volume este cu totul oprită.

Nu mai avem pastori, scrie unul, din corespondenții pastorului *Schabert*. Mi se cere de a procura cărți sfinte, însă cum aș putea-o face, deoarece este oprit de a aduce din străinătate cărți religioase. Am 9 copii, însă nu pot trimite pe niciunul la școli, fiindcă sunt servitor al cultului. Ce vor deveni ei? Dacă nu aș crede cuvintelor din Psaltirea 73, de mult aș fi părăsit totul aici, însă vroim să răbdăm și să suferim până la sfârșit.

Și iată ce scrie pastorului *Chubert* alt corespondent: „Am avut 5 copii; nu ne-a mai rămas decât unul; sunt persoane cari ne fericesc fiindcă avem mai puțină grijă. Noi trăim într'o epocă pe care Biblia o definește prin aceste cuvinte: Fericiți sunt cei sterpi.

Documentul de mai jos trebuie publicat în întregime, cu toată

lungimea lui, căci descrie, cu precizie și putere, mijloacele silnice pe care sovietele le întrebunțează pentru a desființa în Rusia orice credință în Dumnezeu. Acesta este un apel trimis de pastorii germani și de miile de țărani germani, cari se află în republica sovietică; el este transmis prin asociația de ajutor pentru creștinii în nevoe, de naționalitate germană (*Hilfsgemeinschaft für Russlands Notleidende Christen deutscher Nation*):

„Oamenii noștri de încredere s'au întors din Ucraina numai de câteva zile. Acolo situația este mai rea decât cea din primii ani ai revoluției 1919—21. După cum se poate constata din darea-de-seamă, situația economică în satele germane e fără nădejde; în această iarnă, foamea a fost încă mai mare decât cea din 1921 și lipsurile fizice se adaugă la cele morale“.

„Din această toamnă, persecuția creștinilor a devenit metodică. În orice manifestație religioasă, sovietele pretind a descoperi o acțiune contra-revoluționară și dușmană statului. Toți institutorii sunt siliți a face propagandă anti-religioasă la copii. Un refuz echivalează cu scoaterea din funcție. Chiar și părinții unui institutor nu au voie a se duce la biserică sau a simpatiza cu aceste așezăminte. Inmormântarea creștină a unui membru din familie este considerată ca o crimă de stat și foarte greu ispășită. Prin introducerea săptămânii de 5 zile, mergerea la biserică Duminica este cu neputință, fiecare membru din familie, chiar și copiii având o zi de repaus deosebită. Pastorii sunt siliți a face slujba lor în timpul nopții. Această măsură îngăduie funcționarilor de a merge la serviciul religios prin întuneric și nevăzuți.

„Pastorii cari merg în exercițiul funcțiunii lor în alte comune ale districtului trebuie să înștiințeze personal, în capitala județului, atât la sosire, cât și la plecare, ori-de-câte-ori ei vor avea nevoie să se ducă de colo-colo. În acest chip, exercitarea acestor funcțiuni în alte sate, a ajuns aproape cu neputință, căci puținii preoți rămași în viață slujesc întotdeauna un mare număr de sate, foarte depărtate unele de altele și la care nu se poate merge decât călare sau cu trăsura. Dacă însă ei neglijează a da de veste, atunci sunt pedepsiți foarte aspru.

„Slujbele religioase sunt deseori întrerupte de către funcționarul Sovietului bolșevic din sat. Se trimit școlari spre a se plimba în grupuri strânse împrejurul bisericii, chiuind și cântând. Se așează tractoare lângă biserică, pentruca, prin zgomotul lor, să se tulbure liniștea trebuincioasă unei slujbe religioase. Un mare număr de case de rugăciuni sunt întocmite pentru a sluji drept club al lucrătorilor sau ca teatre la sate. Cimitirele sunt pângărite, crucile sunt date la pământ și rupte. Dacă s'ar încerca să se descrie toate apăsările și toate suferințele, nu s'ar mai încheia cu acest subiect“.

Organul oficial în limba germană al comitetului central al partidului comunist (B.) din Ucraina raportează, cu privire la exproprierea unei biserici:

„Acolo unde încă mai deunăzi opiul religiei a fost stârpit cu zel, s'a pus acuma temeliiile unui nou centru de cultură. Noi lucrăm

În mod energic la prefacerea socialistă a Statului, precum și la formarea dictaturii proletariene. Pentru Kulac-ii (țărani cari mai au bunuri în pământ), precum și pentru preoți, ultimul lor ceas va suna în curând. Și aceasta nu este numai o amenințare, căci informațiunile o dovedesc. Preoții n'au altă perspectivă decât sfârșitul activității și vieții lor. În ultimul timp, diferiți pastori au fost convocați la Ceka, și s'a încercat a-i sili prin amenințări de a face spionaj prin sate în folosul Gepeu-ului (G. P. U.)

„Sovietele caută să ajungă la scopurile lor prin mijloace cu adevărat draconice: Prin greutăți economice, prin arestări nocturne, prin interogatorii, în special a vechilor slujbași ai religiei, prin neînțelegerile ce se caută continuu cu preoții, prin spionajul G. P. U.-ului și prin multe alte mijloace, toate în scop de a zădărnici continuu activitatea în comunitățile religioase, precum și chiar a le primăjdui existența. Impozitele pentru biserici cresc continuu, iar dacă ele nu sunt achitate înaintea sorocului fixat, biserica rămâne a Statului, care o preface în local de petrecere.

«De oarece însă țărani țin la religie precum și la biserica lor, în adevăr cu o credință demnă de admirat, ei au plătit până acuma aproape întotdeauna tributul cerut. Însă însuși țărani sunt și ei supuși la măsuri de restrângere de ordin economic, care tind a face să piară orice proprietate particulară. Ca urmare, lumea a fost lipsită tocmai pe timp de iarnă de aproape toate cele trebuincioase, chiar și de proviziunile indispensabile.

«Procedându-se astfel, exproprierea celei din urmă biserici nu mai este decât o chestie de timp și ea constituie aproape singura consolare pentru acești nenorociți.

«Unul din corespondenții Antantei Internaționale contra Internaționalei a III-a, a luat parte la o consfătuire a consiliului parohial dela o colonie. Se ordonase un nou impozit special asupra bisericii. Cu totul descurajați, locuitorii se sfătuiu asupra chipului cum să facă față acestui impozit, însă omul autorității le-a atras atențiunea că în zadar ar mai vărsa chiar și un copek, căci este vădit că singura dorință a guvernului bolșevic este de a isprăvi odată cu biserica. Guvernul însă nu îndrăznește a trece de-adreptul la o expropriere, căci aceasta ar ridica o furtună de indignări, precum și o puternică opozițiune. Prin astfel de mijloace, ei ascund furtul și distrugerea sub masca legalității, ei lovesc biserica cu impozite mereu crescânde, pentru a ajunge cu orice chip a o desființa. Aceasta ar fi și cauza pentru care este mai potrivit de a părăsi de îndată lupta, de a se deposeda și de a intra în comunitatea agricolă. Utopia bolșevică trebuie să se petreacă și cu cât ea se va realiza mai curând, cu atâta se va termina mai repede».

«În urma acestei cuvântări, șeful consiliului parohial s'a sculat și a răspuns următoarele: Atât timp cât noi vom mai avea un copek și vom putea întrebuința mâinile noastre, vom păstra biserica. Ea este singurul nostru sprijin sufletesc și, în acelaș timp, este cea ce avem mai scump în acest iad pământesc. Dacă vă

vom da biserica, vom fi pe veci perduți. Cum am putea urma să trăim, atât noi, cât și copiii noștri, fără cuvântul lui Dumnezeu? Iar dacă Dvs., scumpi prieteni, vă veți întoarce în străinătate, spuneți tuturor fraților noștri în Iisus Hristos, că noi dăm aicea ultima luptă, că suntem desnădăjduți și că nu mai știm cum vom eși din această situație.

«Oare nu mai sunt creștini în lume, deoarece se lasă fără pedeapsă ca creștinismul în Rusia să fie batjocorit și distrus? Mai sunt ei oare creștini, credincioși în cuvântul lui Dumnezeu, acei cari lasă pe frații lor să moară din cauza acestei credinți, fără a le aduce niciun ajutor? Noi ne topim cu încetul aicea, suntem urmăriți și schingiuiți din cauză că suntem creștini, iar creștinătatea lumii întregi suferă aceasta, fără a spune un cuvânt. Noi nu putem crede că în lumea întreagă nu se răspândește din clopotnițele bisericilor un apel general: *în Rusia creștinii sunt prizonieri și omorâți din cauza credinței lor, ca în primele timpuri ale bisericii creștine.*

„*Mai sunt oare creștini dincolo de graniță?*”

„*Este oare cu putință ca frații noștri din străinătate să cunoască situația în care suntem și să nu vie în ajutorul nostru?*”

„In orice parte te îndrepti, se aud aceleași întrebări. De unde se poate avea răspunsul?”

„Acești oameni sunt gata a suferi totul, lipsuri injurii, loviri etc., numai să li se lase biserica lor.

„Cine le va veni în ajutor?”

„Aceasta este datoria tururora, a tuturor acelor cari încă sunt adevărați creștini.

„Dar lucrul nu suferă întârziere!”

Creștini din lumea întreagă, găsiți un mijloc pentru a alina pe cei nenorociți și arătați-le ca împărtășiți suferințele lor, că nu i uitați și că încercați a-i scăpa din acest infern pământesc! După cum în alte timpuri, pe vremea cruciadelor, trupe armate plecau pentru a ocroti Sfântul Mormânt, tot așa ar trebui să se organizeze o cruciadă spirituală a creștinismului, în sprijinul fraților din Rusia sovietică. Timpul însă grăbește. Ajutorul moral și material trebuie să le sosească curând, căci iarna se apropie, aducând cu venirea ei năluca foametei. Li se iau pastorii lor, precum și casele de rugăciune. Impiedecați prăbușirea morală ce-i amenință. Gândiți-vă că ei strigă: S. O. S. „*Scăpați sufletele noastre*“.

Mgr. d'Herbigny, care cunoaște bine Rusia sovietică, deoarece a fost acolo de mai multe ori, a ținut în ultimul timp o conferință la Roma, în fața a numeroși cardinali, prelați și diplomați; subiect: prigonirile religioase din Rusia. El a stăruit asupra creșterii prigonirii religioase în 1929 și a arătat suferințele catolicilor. Din alt izvor, tot catolic, se arată că, pentru a-și putea îndeplini serviciul pe lângă poporâni bisericii lor, preoții sunt nevoiți a se travesti, a face lungi drumuri pe jos și a întruni pe credincioși chiar și în grajduri, expunându-se zilnic la torturi și la moarte.

Nici israeliții nu au o situație mai bună ca aceea a creștinilor.

Ziarul *Jewish Chronicle* a publicat următoarele declarațiuni ale marelui rabin din Anglia, cu privire la situația lor: Conștiința, libertatea religioasă și tot ceia ce este divin în spiritul omenesc sunt astăzi călcate în picioare în Rusia. Evreii sufăr foarte mult de această prigonire religioasă. Judaismul este ținta urii și a răsbunării comisariilor. Inchiderea sinagogilor de către soviete se continuă în întreaga Rusie. Disprețuind drepturile imemorial câștigate, localurile de cult sunt luate dela congregațiuni și prefăcute în cluburi comuniste. Numai câteva zile înaintea marii sărbători evreești, 5 sinagoge au fost închise în orașul Homel.

Credincioșii au fost fericiți de a găsi hambare și grajduri, pentru a putea serba cultul lor în zilele cele mai de seamă ale anului. Pe lângă confiscarea sinagogelor, credincioșii mai sunt și continuu săcâți. Rabinii, întocmai ca și preoții oricărei alte confesiuni, sunt supuși tuturor felurilor de neajunsuri, sub pretext că sunt contra-revoluționari; sioniștii au fost urmăriți cu o sălbătecie neomenească, sub pretext că fiecare sionist este un agent al imperialismului britanic. Ei sunt închiși sau exilați în regiunile îndepărtate ale Mării Albe și Siberiei, și mulți din ei s'au sinucis sau au înebunit, din cauza suferințelor peste puterile omenești ce au avut de îndurat.

Ceiace este însă și mai fatal pentru cauza religiei este interzicerea învățământului religios la tineret. Comisarii sovietici opresc orice învățământ religios în școli, chiar și în sfara orelor de clasă. Invățarea Hebraicei de către copiii evrei este absolut interzisă. De curând, doi oameni, în vârstă de 71 și 73 ani, au fost condamnați la câte 6 luni de muncă silnică, pentru că au învățat pe copii israeliți rugăciunile lor. 200 de copii au fost ținuti mai mult de 15 zile în închisoare la Vinnitza (Polonia), pentru că au refuzat a denunța pe profesorul lor de Hebraică. Instrucțiunea religioasă trebuie dată pe ascuns, pe la miezul nopții, prin pivnie sau prin podurile caselor, deoarece în tot timpul, atât profesorii, cât și școlarii, sunt urmăriți de frica spionilor.

Ziarul „Fără Dumnezeu“, nr. 52 din 1929, anunță că chirurgul Iversen a fost judecat, fiindcă a practicat circumciziunea la un copil al unui coreligionar; iar asociația celor „Fără Dumnezeu“ a reclamat ca să se aplice o pedeapsă exemplară.

În ultimul timp, o evreică bătrână a fost închisă, fiind învinovățită că a învățat pe unii copii a se închina; 15 evrei din Novgorod au fost arestați, fiindcă au refuzat să predea comuniștilor casa lor de rugăciune.

Memorialul *La frontul anti-religios* și publicația *In sprijinul militantului Fără Dumnezeu* cuprind instrucțiuni speciale pentru propaganda anti-religioasă printre musulmani, și *Pravda* din 22 Noembrie 1927 atrage atențiunea autorităților sovietice asupra rolului important al clerului musulman, a cărui influență trebuie desființată cu totul. Ca urmare, guvernul sovietic a procedat la închideri de moschee.

Camaradul Solz, care este un înalt funcționar sovietic, a for-

mulat perfect gândul bolșevic, atunci când a spus: credința în Dumnezeu, fie el un Dumnezeu creștin, musulman, israelit sau budist, slăbește în fond voința de luptă a omului. Toți Dumnezeii sunt o otravă identică. Tuturor acestor Dumnezeii trebuie să li se declare un război de exterminare.

În desfășurarea acestui război, se mai întrbuințează încă o armă năprazică: *Foamea*.

Criza alimentară determinată în Rusia de regimul sovietic, a silit a se reintroduce sistemul cartelelor încă din 1929 și fără de care este aproape cu neputință de a se procura alimente. Aceste cartele sunt refuzate tuturor slujitorilor de culte, precum și tuturor acelor cari răspund de gestiunea unei comunități religioase.

Un martor, întors de curând din Rusia, a istorisit că a văzut, în mai multe rânduri, cum preoții căutau prin gunoaie pentru a găsi oase și resturi asvârlite pentru câni. Într-o scrisoare sosită de curând din Rusia, se scrie că: mulți preoți ortodoxi cerșesc pe la colțuri de stradă, căci foamea îi răzbește.

Tradus de
Generalul de divizie N. SINESCU,
după scrierea Biroului Permanent al
Antantei Internaționale din Geneva,
împotriva Internaționalei III.

MOARTEA PATRIARHULUI DAMIANOS al Ierusalimului.

Bătrânul Patriarh *Damianos* al Ierusalimului a încetat din viață aproape de jumătatea lunii August a. c. În ziua de Adormirea Maicii Domnului, era dus la locașul de veci, așezat în jilț, cum se face înmormântarea vlădicilor, cu mitra pe cap, care i s'a luat numai în clipa scoborării în criptă.

Vestea morții a stârnit pretutindenea o adâncă întristare, întru cât răposatul a fost unul din bărbații plini de o adâncă blândețe în cârmuirea Bisericii sale.

Tot timpul păstoriei sale răposatul Patriarh s'a deosibit printr'o adâncă pace, care n'a fost turburată niciodată. În acest loc al păstoriei sale, unde felurite națiuni și religiuni se încrucișează prin interese deosebite, e foarte ușor să se ivească ciocniri. Totuși duhul împăciuitoar al răposatului a făcut ca mersul Bisericii sale să se petreacă în deplină bună înțelegere cu toți. Pe însuși chipul Patriarhului se putea citi această trăsătură duioasă a sufletului său.

Patriarhul *Damianos* a fost și în țara noastră în 1923, când i s'a făcut o frumoasă primire și a călătorit în mai multe laturi ale țării și a fost de față la punerea petrei de temelie a catedralei din Bălți.

Patriarhul *Damianos* s'a născut în insula Samos în anul 1835. A intrat în slujba Bisericii și a fost numit supraveghetor al bise-

ricil *Invierii* din Ierusalim. A fost înălțat apoi la treapta de episcop, iar în anul 1897, după moartea Patriarhului Gherasim, a fost ridicat la înalta treaptă de Patriarh al Sfintei Cetăți a Ierusalimului. Deci numai ca patriarh a păstorit 34 de ani.

Înștiințat prin telegramă despre moartea sa, I. P. S. Patriarh *Miron* a trimis la Ierusalim următoarea telegramă:

Milostivul Dumnezeu odihnească pe Preafericitul Damianos în ceata celor ce cu evlavie au slujit altarului, iar Sf. Patriarhie mamă întărească cu darul său!

După aceasta, tot I. P. S. Patriarh *Miron* a rugat pe consulul României din Ierusalim, d. *Gherassimos*, să reprezinte pe Înalt Prea Sf. Sa la înmormântarea Patriarhului *Damianos*.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

ZILE NEGRE PENTRU RELIGIUNE IN SPANIA.

Din țara cea mai catolică, vin cele mai rele vești despre starea religiunii în sânul ei. Nu a fost țară în care religiunea a poruncit mai mut ca în Spania. Cu adevărat, acolo a fost la ea acasă. E cu puțință ca izbucnirile de acum să se mai liniștească. Dar totuși e un fapt uimitor de a vedea ce puțină rădăcină a putut prinde religiunea în țara închiziției catolice!

După ce regele *Alfons* a trebuit să plece din țară, după ce revoluționarii s'au pornit pe fapte de vrajmășie împotriva Bisericii, după ce Primatul Spaniei a trebuit să plece din țară, a urmat așezarea unui guvern de cârmuire regulată a țării. Nici dela acest guvern însă nu s'a văzut măsuri care să așeze catolicismul în stările de mai nainte. De aceea am putut vedea un protest al Vaticanului către acel guvern, pentru alungarea din țară a Cardinalului *Segura*, primatul catolic din Spania.

Aceasta se vestește încă din luna Iunie a. c., printr'o telegramă cu data de 16 a acelei luni. De acolo înainte însă, au urmat și alte știri, care spuneau că nici de departe catolicismul nu mai are locul pe care-l avea înainte, ci toate religiunile și-au căpătat egală libertate și Statul nu se declară că ar avea vreo religiune.

Se mai poate lăuda acum catolicismul cu trufie față de noi? Caci iată, în țara noastră, Bisericii ortodoxe i s'a zis că este „religiunea dominantă“, pe când în Spania guvernul se uită cu ochi răi spre Biserică.

Biserica Romei lovită pe multe fronturi. Tot felul de știri vin despre îngrădirile care se aduc Bisericii catolice din Spania: luări de averi, înlăturări de episcopi, strămtorări ale ziarelor catolice. În Italia încă nu e împăcaciune între guvernul fascist și Vatican. Acum vine știrea că în Mexic din nou au început mișcări împotriva Bisericii. Așa ne spune o telegramă a agenției *Rador*, cu data de 27 August din New-York. Cu toată trufia ei, Biserica Romei seceră spini.

DUMINICA IN ANGLIA.

Starea ideală a Duminicii se găsește în Anglia. Acolo numai Biserica lucrează în această zi. Cât se socotește la noi că Posta și trenurile nu pot înceta nici Duminica, nu încetează nici acolo, dar lucrează mai slab. Cititorii să-și aducă aminte despre ce scriau ziarele noastre astă primăvară, când d. Titulescu era chemat în țară pentru alcătuirea unui guvern. Domnia sa spunea că a întârziat sosirea pentru că știrea la prins într'o Duminică și în Anglia trenurile nu merg Duminica. Anul acesta însă a fost discuțiune și în Anglia, dacă nu ar fi drept să se facă oarecare ușurări, de pildă, pentru societățile de binefacere ca să dea serbări, pentru deschiderea cinematografelelor. Nefiind lege, aceasta nu se putea face. Ministrul de interne, d. *Clynes*, față de larga discuțiune, s'a hotărât să puie chestiunea înaintea Camerei Comunelor, printr'un proiect de lege, dar fără a-l sprijini. Indată a venit înaintea Camerei Comunelor un protest cu 500.000 de iscălituri ale membrilor societății pentru ținerea Duminicii. Dar și ceice doresc să se facă oarecari ușurări sunt nu mai puțini. Ei cer puțința de a da serbări cu intrare, dela care să se capete sumele de trebuință pentru spitale.

Se cere atât de puțin, care nu ar fi o încălcare a Duminicii și totuși se capătă atât de greu în țara Duminicii!

Legea n'a putut trece. Duminica a rămas Duminică.

Arhim. SCRIBAN

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

CARTEA UNUI EPISCOP

Firea omenească este miraculos alcătuită: cu orice preț voește să descopere tainele și adevărurile. Dumnezeu a sădit în noi dorul de a cunoaște și a ști tot: așa am ajuns să cunoaștem tainele mărilor, lumea stelelor, a mineralelor și, ceace e mai presus de toate: lumea sufletului.

Lumea sufletului românesc trebuie să o cunoaștem cu toții: cum s'a plămădit acel suflet, cum s'a sbueiumat și a ajuns în starea de azi. O reală contribuție la plămădirea sufletului românesc găsim în cartea: „*Pentru Neam și Pentru Lege*“, care conține cuvântări și predici ale P. Sfințitului Episcop Justinian al Cetății Albe-Ismail,

Cele 25 cuvântări au fost rostite la diferite ocazii culturale și bisericești, arătând cum a știut P. Sf. Sa să lupte împotriva celor cari urau tricolorul nostru, cum trebuie să lupte preoțimea pentru progresul poporului etc. Cuvântările ținute la adunările preoțești, pe când era protopop de Alba Iulia, sunt scrise cu elan preoțesc, iar cuvântările ținute ca episcop al armatei și ca episcop la Cetatea Albă încă vădesc anima luptătorului cu fruntea senină.

Dar nu numai cele 25 cuvântări, ci și cele 15 predici se disting prin cuvinte nemeșteșugite și idei religioase, culminând într'o nețărmurită credință în Dumnezeu. Ca model, aducem trei predici: la Duminica Vameșului și a Fariseului, la Duminica V-a din sfântul și marele post și o predică la Ziua Invierii. Citind aceste predici, ești cucerit, nu prin avalanșe de vorbe, ci prin expresii potrivite, schițând esența smereniei și a bucuriei creștine în culori captivante. Predicile acestui volum de 175 pagini, alcătuiesc un buchet ales din grădina oratoriei noastre bisericești.

Generația preoților tineri poate învăța mult din citirea acestui volum, al cărui autor face parte din ceata celor ce ou crucea în frunte și străjuie lângă flacăra credinței strămoșești, adăpând din potirul sfânt și dătător de viață al Bisericii ortodoxe, sufletele celor ce azi preamăresc pe Dumnezeu în scempa Românie.

Prețul unui exemplar 100 lei.

† GRIGORIE,

- Episcopul Aradului

Die Stifte der Tschanader Diözese im Mittelalter, de Dr. theol. et phil. *Koleman Iuhász*, preot rom.-catolic în Sân-Petru-mare (Banat), Fasc. 8—9 din seria de studii „Deutschum und Ausland“. Münster im Westfalen. VIII + 333 pag. Cu un indice bogat având 28 planșe și o hartă. Broșat. Mc. 7.50.

Am plăcerea de a remarcă această lucrare a unui tânăr și erudit preot r.-catolic, apreciat ețogios, pentru stăruitoarea sa operă istorică în cercurile științifice germane, fără deosebire de colorit confesional.

Lucrarea sa tratează despre vechile mănăstiri din cuprinsul Banatului, în parte și la nord de grurile Mnrășului, din răstimpul veacurilor IX—X și următoarele. Prin urmare, în lucrarea sa are un contact remarcabil și cu tradițiile și instituțiile religioase-orientale ale vremii de atunci, cu privire la cari ne face o mărturisire de preț (pag. 22) că, pe aceea vreme, pelângă mănăstirea orientală din Cenad, mai existan alte multe mănăstiri orientale, în mai multe localități dealungul Mnrășului. Autorul se și oprește la câte-una din ele, tratând despre cele 25 mărturisiri și preposituri seculare din evul mediu, ca ri, din latnrea existenței lor catolice, fac obiectul lucrării sale.

Pe autor, firește, îl pasionează această lature a acelor instituții, cari făceau parte, în evul mediu, din așezămintele din cuprinsul diecezei de Cenad, recte Timișoara. Amintim aci, întâi, pe cele trei: dela Szöreg, Cenad și Oroszlanos, cărora li li se recunoaște și nu trecut oriental, până a se fi latinizat și dispărut. Se mai amintește și de mănăstirile ortodoxe de azi: Hodoș-Bodrog (românească) și Bezdin (sârbească), la a căror temelie ar fi stat, după autor, mănăstiri catolice. În acest caz, ele ar fi cuceriri ortodoxe, posteriore. Dar nu ne pasionează, de astă dată, chestiunea de controversă istorică: Dacă nu omva adica, în aceste și în alte puncte de așezări eclesiastice, ar fi mai vechiu Orientalismul decât Apusenismul bisericesc, introdus aici prin influința regelui Ștefan I, dela 1000 încoaci.

În clipa de față, când simt o plăcere și o datorie morală de a

remarcă apariția acestei lucrări prețioase, trebuie s'o spun, că părintele Colman Inhasz a lucrat cu aparat critic foarte temeinic și cu o vastă informație istorică — întemeiată pe cronici și documente, deci a utilizat material istoric de mâna întâie, pre cum și aproape toate lucrările istorice maghiare și germane, cari privesc chestiunea tratată. Prin acest fel de a fi al lucrării s'a înlesnit esențial orientarea în materie și munca de studiu a istoricului *ortodox*, care va profita mult depe urma muncii istorice a părintelui C. Iuhász.

Das Tschanad — Temesvárer Bistum im frühen Mittelalter: 1030—1307, de Dr. theol. et. phil. Coloman Iuhász. Aceeași editură, seria 30—31. Cuprinde XII + 368 pag Broșat, 15 Mărci. O nouă lucrare a aceluiaș autor. După lucrarea introductivă remarcată mai sus, autorul înfățișează, cu acelaș aparat serios și temeinic, istoria episcopiei r.-cat. din Timișoara, cu începuturile sale la Cenad, între anii 1030—1307. Incepând cu primul episcop, Gerhardus, supranumit Sfântul, ni se dă istoria vieții și activității, în total, a altor 14 episcopi. Apoi desfășoară istoricul cadrelor geografice, al averilor, organizațiunii patronale și capitulare a eparhiei, precum și a administrației bisericești eparhiale. Chestiunea școalelor și a științelor încă își are capitolul său special, precum și altul, de încheiere, cu privire la viața religioasă și pastorațiunea din eparhie.

Pentru a ne face ideile de prețul acestei lucrări, în cadrul acestei expunerii scurte, este de ajuns să remarcăm izvoarele istorice utilizate, mai de seamă, cum sunt: Colectă de manuscrise din Viena și Paris; arhive eparhiale și de caracter public și particular, nu numai din țară, ci și din Ungaria, Cehoslovacia. Stăm, fără îndoială, în fața unei munci intelectuale foarte meritoase, căreia bucuros îi dăruiești o călduroasă apreciere. Și mai mult decât atât: Această muncă îți prilejește o dorință legitimă, să răsară odată și din generația noastră clericală mai tânără cercetătorul pasionat și iscusit, care să gonească colbul de pe vechile hrisoave, cari ar ști să ne spună ceva și din punct de vedere românesc, depe acelaș colț de străvechi pământ românesc, cu un trecut necercetat până acum?! Ce zic, la aceasta, cei mai tineri decât mine?

La această întrebare mă duce munca părintelui C. Iuhász. Și pentru a încheia, adaog: Episcopia r.-cat. de Timișoara are titlu de a se mândri cu această lumină de cărturar a unuia din tinerii săi preoți. E lumina care impune respect — pe deasupra diferențelor dogmatice — în deosebire de afirmările cu caracter provocator la tot pasul, al altui fel de catolici, cari nu pot cuceri, în aceeaș măsură bunele noastre sentimente.

Prof. Dr. GH. CIUHANDU

O unealtă de lucru creștinesc la îndemâna preoților.

De puțină vreme, librăria *Ignat Hertz* din București, cunoscută prin tipărituri de gust deochiat, a dat la lumină, în traducere românească, și o carte de ivirea căreia trebuie să ne bucurăm. E vorba de romanul religios *Ben Hur*, care este o foarte bună și folositoare citire crești-

... Este tot cel care iese acum, număr cu număr, în *Universul*, tradus de Păr. Vișan din Gorj. Mai înainte de acela, iată că a eșit acum acesta, din traducerea răposatului scriitor și ziarist *Ion Gorun*. Avem deci acum trei traduceri din *Ben Hur*: una eșită la Blaj, mai înainte de război, alta a Părintelui Vișan și, în sfârșit, a treia aceasta a lui Gorun. Față de original, ea este ceva scurtată, deși și așa este destul de lungă... două volume. Fiecare volum costă 40 de lei și se găsește și la chișoșurile de ziare. Preoții să se folosească de prilejul că au acum o frumoasă citire creștinească și s'o ducă în familie. Vor face foarte mult bine prin ea, așa cum se făcea odată prin *Quo Vadis*. Am putea chiar numi acest roman fratele lui *Quo Vadis*. Acesta cuprinde scene ale Patimii și Învierii Domnului, *Ben Hur* ale Nașterii.

Altă scriere cu povestiri pentru suflet.—In tipografia Sfintei Mănăstiri Cernica, a eșit de sub tipar o cărticică cu numele „Povestiri creștinești despre Maica Domnului și Copilul Iisus“, traduse de Z. E. I. Traducătorul nu-și dă numele întreg și nu spune cine este. Nu pune nici preț cărții. Dar ea trebuie să se găsească la locurile de desfacere ale scrisului bisericesc: Tipografia Cărților Bisericești, Schitul Icoanei, Librăria *Pavel Suru*, București, Calea Victoriei 69, și pe la vânzătorii care umblă pe strade în București. Deși cuprinsul ei nu se potrivește deplin cu dogma creștinească, totuși nu este făcut cu gândul de a o contrazice. In original, cartea este catolică și, dacă nu era de oarecare folos, nu eră primită nici în acea Biserică. Povestirile sunt povestiri. Ele sunt lucru de închipuire și deci nu au pretențiunea de a ne da adevărul însuși, oi numai de a stărni desfătări sufletești curate.

Arhim. SCRIBAN

INSEMNĂRI MĂRUNTE

LUCRAREA UNUI DIACON.

Dacă ar pune cineva în cumpănă preoția de altă dată cu cea de acum, ar găsi la cea de azi un spor de puteri, o întărire învățătură, care a pus-o în stare să fie chemată la însărcinări peste cele ale altarului. Astfel, avem azi nu puțini preoți cari îndeplinesc slujbe în învățământ. Am avut preoți directori de liceu, de gimnazii și de alte școale. Peste pregătirea lor de a preda ramura religiunii, ei s'au ridicat în cinste și în putere așa de mult, încât li s'au dat sarcini și de alt soi.

Un astfel de slujbaș bisericesc este Păr. Diacon *C. V. Dănău* din Târgu-Jiu, care cârmuiește școala normală din acel oraș. Cu plăcere aflăm că Sf. Sa face să se vorbească despre lucrul său ca director și aceasta este fapta pe care voim s'o scoatem la iveală.

În legătură cu d. *T. Gălcescu*, profesor la acea școală, Sf. Sa a dat la lumină un *Anuar* al Școalei Normale, pe care o cârmuiește. Despre cuprinsul lui, se vorbește acum trumos în ziarul *Universul* (28 Aprilie 1931). Iată că lucrul Părintelui Diacon este scos la iveală cu laude și fapta aceasta ne bucură și ne simțim datori de a o însemna aici.

D. *Cecropide*, scriitor al ziarului *Universul*, într'o rubrică din pag. 3, în care deschide vorbă despre multe tipărituri, pe care altfel nimenea nu le-ar mai pomeni și ar rămânea neștiute, scrie și despre *Anuarul* dela Târgul-Jiu. Domnia sa cercetează mai mult un studiu din el al Profesorului Gălcescu.

Ce cere acesta? Întroducerea limbii latine în școlile normale. Se înțelege, o idee neașteptată pentru școlile normale, deoarece căutăm ușurarea învățământului prin împușinarea ceasurilor de studiu. Ne plângem că învățământul e prea încărcat. Atunci să-l mai încărcăm și peste ce are?

Dar d. Gălcescu nu cere aceasta pentru vreo înmulțire de prisos a cunoștințelor, ci pentru o țintă mai înaltă. Care e cea țintă? Că ne trebuie „o purificare nouă care poate veni tocmai prin atingerea cu ceace se numește clasicism“. Va să zică chestiunea întroducerii limbii latine în școala normală urmărește marea problemă morală de care suferă obștia noastră românească și pentru care în adevăr trebuiesc căutate leacuri.

Să fie limba latină un astfel de leac? Vom vedea.

D. Gălcescu își sprijină tema sa în chipul următor: E. de trebuință ca să fim „cârmuiți de o clasă conducătoare mai simțitoare la nevoile generale, mai puțin egoisță, mai puțin venală în fața corupătorilor streini sau pământeni“. Dar din școala normală nu are să iasă „clasa conducătoare“, ci numai învățători. Atunci de ce limba latină în școala normală?

Iată ceiace noi nu înțelegem, afară de socoteala că limba latină este în licee, iar rezultatele sunt tot nimic, fiindcă la noi limba latină nu se învață în măsură ca cineva s'o și poată citi. Limba latină la noi trece fără niciun folos și ne îndoim că în școlile normale s'ar învăța mai bine.

Dar chiar de am avea în țara noastră cu limba latină rezultate mai bune, numai puțini ar putea fi atinși de ea ca să guste roadele clasicismului. De ce să nu se caute mijloace mai la îndemâna oamenilor, care să poată folosi și celor de sus și celor de jos? Socotim că propunerea d-lui Gălcescu era mai fericită, dacă domnia sa se gândea la întărirea credinței creștinești, la o vie propagandă pentru pătrunderea în suflete prin citirea Bibliei. Dacă despre Anglia, despre Suedia, despre Olanda se vorbește ca despre țări de o rânduială și de un cuget drept, precum se aude și se citește și se vede, nu este din pricină că ar avea în ele mult clasicism, ci multă adâncire creștinească și multă citire a Bibliei. Când d. *Titulescu* era chemat în țară pentru alcătuirea guvernului, n'a putut pleca îndată, după cum a spus scriitorului *Ciocărdia* dela *Universul*, pentru că era o Duminică la mijloc, și Duminica trenurile nu umblă în Anglia.

Auțiți ce putere au rânduielile în Anglia? Și la noi Duminica este călcată pe toate cărările, de ineseși organele stăpânirii!

Dar fiindcă stăm de vorbă cu d. Gâlcescu, să-i aducem temeuri din însuși cuprinsul limbii latine. Oare Augustin, în *de Civitate Dei*, nu se rostește despre puterea literaturii latine și a celei biblice? El este bărbat al literaturii latine, om prea învățat și citit în toată literatura latină, ba și în cea grecească. Cu toate acestea el se rostește pentru cuprinsul literaturii latine mai puțin însuflețit decât d. Gâlcescu. În schimb, toată inima lui e pentru cuprinsul B. biei.

Iată pentru ce și noi nu socotim dezlegarea d-lui Gâlcescu ca cea mai fericită pentru nevoile noastre și mai puțin pentru școalele noastre. Mai multă pătrundere creștinească și prin ea va veni și sporul de conștiință pe care-l dorește profesorul dela Târgu-Jiu pentru pătura noastră de sus și cu care la fel se poate lucra și pentru curățirea celei de jos. Dacă în școale normale s'ar citi paginile vrednice creștinești din literatura franceză (deci din limba care se învață în acele școale) s'ar face foarte bună lucrare pentru sufletele să se subțieze și să se înalțe. Bucăți din *Lamartine*, din *Victor Hugo*, din *Jerusalem* al lui *Pierre Loti* ce bine n'ar face multor suflete ale noastre din ziua de azi!

Bucuroși deci de munca de idei care se desfășoară în școala de sub cârmuirea unui cleric, pe de altă parte, am ținut ca să aducem și noi acest adaos la cele scrise în Anuar, pentruca să se chibzuiască despre el și să se vadă, dacă nu cumva sunt mijloace mai ușoare și mai apropiate de noi pentru munca ce se cheltuiește cu râvnă și cu vrednicie în școala din plaiurile lui Tudor Vladimirescu.

Arhm. SCRIBAN.

CHIP NECUNOSCUȚ

Pe polițele sfintelor noastre bisericuțe de sat, zac vechile cărți de slujbă, uitate și de vremuri și de oameni. Rar, câte-un dascăl albit de ani, le mai scutură de praf și deschide foile îngălbenite, copleșit de amintirea unor timpuri, care nu mai sunt. Noi,ăștia mai tineri, nu dăm mai nicio atenție acestor cărți. Cel mult, dacă le privim, le privim ca pe niște obiecte vechi, bune doar pentru muzeu. Bătrânii noștri însă, se uită la ele, ca la odoare neprețuite, căci la marginea sau în josul foii, citesc cele mai deseamă clipe din viața lor: *să să știe de cându s'au născut fiul nostru...*, *să să știe de cându m'am luat cu soția mea.....*; *să să știe de cându s'au săvârșitu părintele nostru ș. a. m. d.* Ele au fost abecedarele, pe care-au învățat, primele buchi. Pe ele s'au bucurat și pe ele au plâns. Că de-au avut un botez, o nuntă de-au făcut sau moarte de li s'au întâmplat, aci era însemnată, în *ceaslov ori saltire!*

În toamna trecută, am răsfoit și eu multe cărți deacestea,

pela bisericile dela poalele Istriței, și'ntr' altele, am dat peste una, al cărei început sună așa: *Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie, acuma întâia oară dată la tipariu, în zilele prea înălțatului împărat al Austriei și apostolicescului crain Frantisc întâiul, cu blagoslovenia extelenției sale Prea Sfințitului Domn Ștefan Strati-mirovici, arhiepiscopul și mitropolitul Bisericii răsăritene din Carloveș. La Buda, în crăiasca tipografie a Universității din Pesta. La anul dela Hristos 1812.*

Cititorul, care cunoaște puținel istoria bisericii noastre românești, știe că, de când cu catehismul calvinesc dela Bălgrad (Alba-Iulia), conducătorii noștri sufletești de dincoace, nu prea mai aveau încredere în cărțile bisericești de slujbă, venite de peste munți. Iar când le pică în mână vre-una, care cuprindeă cuvinte streine de limba poporului nostru și în dosul cărora se ascundeau idei, ce nu se potriveau cu credința noastră ortodoxă, cu multă grijă o cercetă.

Iată, evanghelia de care-am pomenit, ne venea dela Buda. Toate paginile ei sunt presărate, cu îndreptări de cuvinte, care nu sunau românește și după lege nici în urechile popei ce-o citea și nici într'ale poporului ce-o ascultă. Pentru ca cititorul să creadă, scriu mai jos o pagină, din această sfântă evanghelie. Iau, la întâmplare, pagina 14: *Luni a șaptea săptămână după Paști, dela Ioan, cap. 14, vers 49. Că vine Domnul (Stăpânitorul) *) lumii aceștia.... Ci ca să înțeleagă (cunoască) lumea, că iubesc pre Tatăl... și Părintele (Tatăl) mieu iaste lucrătorul. Toată mlădița ce nu face în mine rod (vița carea nu aduce roadă intru mine) o va lepădă, și toată carea va face rod, o va curăță (aduce roadă, o curățeaște pre ea), ca mai mult rod să aducă... Petreceți (rămâneți) intru mine și eu intru voi. Și așa urmează cuvintele, șterse și îndreptate, până la sfârșitul cărții. În sutele și miile de ștersături și de îndreptări, din această sfântă evanghelie, văd eu truda de zi și de noapte a bătrânilor noștri preoți, de-a păstră cât mai curat și textul sîntei Scripturi și limba noastră strămoșească. Parcă-l văd pe acest ostenitor în lucrul Domnului, cum stă aplecat pe cărțile groase, într'o cămăruță joasă la lumină de opaiț și cum compară textul evangheliei dela Buda, cu acel al evangheliei lui Șerban Cantacuzino sau poate chiar și cu textul grecesc. Am răsfoit pagină cu pagină această carte, dar n'am găsit iscălitura neobositului cărturar. Vor mai răsfoi mulți, poate, aceasta sfântă evanghelie, dar nu-i vor afla numele, căci cel ce-a șters și a îndreptat, a știut că vreodată și numele lui se va șterge; dar munca, dragostea și chipul lui întreg, fără să fie numit, va rămâne deapururi, în sufletul celor ce-i vor fi citit slovele îndreptate. Va fi fost el logofăt, va fi fost gramatic sau preot, aceasta n'o știu cu siguranță. Orice-ar fi fost, pentru mine, rămâne destul de cunoscut.*

*) Cuvintele dinaintea parantezii sunt cele șterse, iar din paranteză sunt cele care trebuiesc citite.

El termină lucrul său, așa: „*Precum streinii dorescu a vedea patria lor: și cei ce înoată a vedea schela: și bolnavi (i) a dobândi sănătatea: asemenea și cei ce tipărescu a vedea săvîrșirea cărți (i). Iară pentru greșalele, care să vor afla întră aciastă sfântă evanghelia cu smerenia ne rogăm de ertăciune, că numa bunul Dumnezeu iastă fără de greșale*“. Iscusitul ostenitor se dă drept tipăritor, și adevărat este, că după îndreptările ce le-a făcut, se poate socoti ca un retipăritor.

Iată încă o figură înfățișătoare din istoria bisericii românești; încă UN CHIP NECUNOSCUT, ca și cel ce-a pus în scris românesc Psaltirea Scheiană, a cărui criptogramă nu s'a descifrat și nici nu se va descrifra vreodată!

POMPILIU ISPAS

L. T., Episcopia Buzău

Simbolurile prânzurilor și acel al ridicării panaghiei

Multe din obiceiurile religioase, cari s'au transmis din epoca primăară a creștinismului, se păstrează și astăzi la poporul nostru cu multă exactitate. Dacă cineva ar întreba ce însemnătate au aceste deprinderi creștinești, desigur că oamenii nu vor ști să răspundă, pentru că s'au șters din mintea generațiilor trecute simbolurile, în amintirea cărora s'au instituit obiceiurile. Așa este cazul cu semnificarea ce o au prânzurile pentru morți și ridicarea panaghiei, cari în Moldova, după cum ne spune P. S. Iacov Antonovici (în „*Rânduiala ridicării Panaghiei*“, Buc. 1920) se fac; a treia, a noua și a douăzecea zi; iar la patruzeci de zile se face ridicarea panaghiei. După lucrările Părintelui Mitrofan: *Viața repauzaților noștri*. Buc., 1899, dăm explicațiile acestor obiceiuri: 1. Prânzul de trei zile se face, datorită obiceiului instituit de Sf. Apostoli: a) pentru că — după unii — la trei zile mortul își schimbă aspectul său fizic; b) Neofit de Rusia, vede în această rugăciune simbolul cu Invierea Domnului, care s'a petrecut a treia zi după moartea sa; c) Alții văd aici simbolul Sf. Treimi în numele căreia a fost botezat repausatul, sau d) cele trei virtuți ale moralei creștine: credința, dragostea și nădejdea; e) Părintele Mitrofan, găsește în prânzul de 3 zile, simbolul ispășirii păcatelor celor trei elemente ce compun ființa omenească: spiritul, sufletul și corpul. 2. Rugăciunea de nouă zile este instituită tot de Sf. Apostoli și se face: a) după credința unora că a 9-a zi corpul intră în putrefacție, afară de inimă; b) Neofit de Rusia vede aici dorința rudelor de a fi așezat repausatul în rândul celor 9 cete îngerești; c) La acestea, mai adăugăm că a 9-a zi sufletul, după ce a vizitat raiul, se închină în fața lui Dumnezeu, rugăciunea pentru mort deci are rostul de a-i ușura păcatele ca să se prezinte curat în fața lui Dumnezeu. 3. Rugăciunea de 40 de zile își are origina sa apostolică. Despre acest lucru, ne încredințăm mărturiile lui Simeon Tesalonicul (vezi la P. S. Iacov a, c. p. 14) a) Neofit

de Rusia vede în acest obicei cele 40 de zile în care poporul evreu a plâns moartea lui Moisi. *b)* Părintele Mitrofan ne dă numărate momente biblice cu privire la num. 40. *c)* Simeon Tesalonicul vede aici simbolul înălțării Domnului, în amintirea căruia se face rugăciuni pentru răposat. *d)* Noi știm de la un istoric al ridicării panaghiei (vezi la P. S. Iacov o. c.), care ne spune că, după înălțarea Domnului la cer, până ce Sf. Apostoli s'au împrăștiat spre predicare, când luau masa, așezau în locul Mântuitorului o pernuță pe care puneau o bucată de rînd din care gustau în amintirea Domnului și pentru faptul că la 40 de zile are loc judecata particulară, mai deduce că ridicarea panaghiei se face pentru a aduce aminte la cei ce l-au iubit pe răposat, de ce se petrece cu sufletul lui și mai ales de a cere îndurarea lui Dumnezeu în momentul judecății lui.

CONST. BELDIE,

Preot în Obârșenii-de-jos — Tutova.

D. N. Iorga despre cinematografe.

Luând hotărârea de a supune cinematografele unei privegheri amănunțite, d. N. Iorga, ca ministru al învățaturii obștii, a scris următoarele, în expunerea de motive a măsurii sale:

„Influența cinematografelor poate fi răufăcătoare sau chiar primejdioasă, atunci când, din cauza comercializării acestei arte, ea exploatează gusturi vulgare ale unui anumit public, pervertind sufletele tineretului și devenind uneori un ferment de disoluție socială, națională ori morală“.

Așa este, dar măsura numai de ar fi ținută.

Nici măcar o Biblie. — În *Neamul Românesc*, dela 20 Mai a. c., la locul unde mai nainte găseai articolul d-lui N. Iorga și unde, de când domnia sa e vâslașul de frunte al trebilor țării, găsim articolul, dar acum neiscălit, citim rânduri despre viața d-lui Maniu, fostul prim-ministru al țării. Aceste rânduri sună pentru mulți ca o noutate și o descoperire. D. Maniu este arătat trăind ca un pustnic, chiar și într'o încăpere de otel. Nimic din ce ispitește simțurile omului. Nimic care ar sluji moleșirii ori prisosului. Ba încă nimic din ce ar sluji minții, cum ar fi cărțile, revistele, ziarele. O întreagă tăgăduire a lumii. Cel mai potrivit chip pentru săltarea duhului. Cu toate acestea au fost înlăturate cele materiale, dar nu s'a ajuns la cele spirituale.

Autorul articolului zice că, după atâta pustnicie, nu găseai la d. Maniu nici măcar o Biblie. Cu drept cuvânt mirare, căci ce faci cu pustnicia, dacă în ea nu te întâlnești cu Dumnezeu?

A. S.

Ș T I R I

Înștiințare. — *Cititorii acestei reviste se vor minuna că nu au primit-o de atâta vreme și că acum primesc nr. pe Septemvrie, când n'au primit încă numerele pe Iunie-August. Să știe că pe acelea le vor primi mai târziu, ca un volum deosebit, cu paginare proprie. După hotărârea Sfântului Sinod, urmând să se închine câteva numere din revistă sărbătoririi d-lui N. Iorga, numerele pe Iunie-August sunt tocmai acelea închinete acestei sărbătoriri. Ele s'au lucrat despărțite de șirul obișnuit al revistei. De aceea nr. acesta din Septemvrie îl continuă pe cel din Mai a. c., iar cele pe Iunie-August vor fi primite de cititori mai târziu ca o carte proprie. Aceasta este pricina întârzierii și deci să nu mai fie nicio nedumerire.*

Congresul studenților creștini. — Anul acesta, s'a ținut la Brașov, dela 28 August până la 4 Sept. a. c., al 11-lea congres național al Federațiunii studenților creștini, sub prezidenția Prea Sfinției Sale Arhierului *Titu Târgovișteanu*. S'a făcut o slujbă religioasă de deschidere, iar la sfârșit pelerinagii la mormintele lui *Andrei Mureșanu* și *Andrei Șaguna*. Au luat cuvântul la acest congres domnii și părinții: *Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Preot Iconom Comana, Preot Gr. Cristescu, Preot Gala Galaction, Virgil Bode*, etc. Dela Brașov, a vorbit d. prof. *Florian Zaharia*, prefectul județului, care a salutat pe congresiști în numele guvernului, și profesorul *Colan* din partea Astei.

Adunarea eparhială dela Cluj despre urgisirea Bisericii noastre. — Nu numai în adunarea eparhială a Mitropoliei din București, ci și în cea a eparhiei Clujului, care s'a ținut în ziua de Duminica Samarincii, s'a arătat cu părere de rău purtarea vitregă întrebuintată în bugetul anului curgător față de Biserica noastră. Prea Sf. Sa Episcopul *Nicolae* al Clujului, în cuvântul de deschidere al adunării, a spus: „Guvernul trecut nu s'a mulțumit „cu jertfa benevolă ce am făcut, ci a mai tăiat și gradațiile „asesorilor, plata protopopilor, alte salarii și posturi, precum și „materialele necesare pentru instituțiile noastre de cultură... „Cu alte biserici, statul n'a fost așa de vitreg și va rămâne „o enigmă, în istoria Bisericii noastre, atitudinea fostului ministru „de instrucție și culte, precum și a parlamentului trecut, față de „noi și de biserica noastră.

„Aș fi dorit să vă scutesc de aceste clipe amare, dar nu puteam „să nu scot la iveală chiar prin cuvântul prezidial, pornirile duș- „mănoase ce s'au întezit asupra bisericii noastre, porniri alimentate „de unii în neștiință și de alții cu rea credință“.

Preotul N. Tănăsescu-Dobrota din Roman a fost numit *director al liceului* de băieți din acel oraș.

Ziare despărțite. — Anul trecut, cele două cunoscute ziare de peste munți, *Lumina Satelor*, al Părintelui *Trifa*, și *Libertatea*, al Părintelui *Moța*, s'au topit într'un singur organ creștinesc și românesc. Această topire a fost salutată cu multă bucurie, căci s'a zis: în loc de două foi de mijloc, să avem una și tare.

Și noi ne-am bucurat, dar ne-am îndoit că lucrurile au să poată merge pentru deosebirea de duh al uneia și al alteia. Duhul antisemit al *Libertății*, oricât de meritoasă foaia în atâtea privințe, era greu de împăcat cu duhul larg creștinesc al *Luminii Satelor*.

Nici n'au putut merge împreună. Fără să aducă vreo lămurire, vedem numai că ele acum ies la iveală despărțite. *Lumina Satelor* a rămas ca mai nainte, *Libertatea* iese acum în București, ca o frumoasă și bogată foaie, care-și poate urma slobodă calea ei. Noi dorim ca despărțirea să nu fie o slăbire, ci amândouă să-și ducă drumul lor prietenește și să-și împlinească lucrul de trezire al conștiințelor, fiecare cu uneltele ei.

O moțiune bărbătească. — În mai multe adunări eparhiale din anul acesta, făcându-se socoteala greutăților prin care a trecut Biserica noastră în curgere de un an, s'a arătat cât de mult a fost urgisită Biserica noastră ortodoxă, față mai cu seamă de catolici și uniști. Acestora li s'au adus sporuri în buget, iar nouă mari scăderi.

Adunarea eparhială a Mitropoliei din București discutând această dureroasă stare de fapt, a întocmit o moțiune vânoasă, din care scoatem următoarele crâmpoie: „Statul contribuie la susținerea celorlalte culte, favorizate enorm și în chip neexplicabil față de biserica majorității cetățenilor români ortodoxi, deveniți astfel tributari ai cultelor neortodoxe cu averi proprii foarte însemnate și cu instituțiuni neasemănat mai suficiente pentru cultul lor, decât ortodoxii..

„La materiale, Bisericii ortodoxe i-au redus 13 milioane din 23; pe când, de exemplu la Blaj, i-au mai adaus, la suma din 1930, încă 6 la sută în plus..

„Banul contribuabililor nu poate fi folosit pentru a favoriza pe unii și a lovi în alții. Bucovinenii de exemplu, plătesc cam 80 lei de cap impozite, din care se ajută cultele; dar — deși marea majoritate a locuitorilor ei sunt ortodoxi — biserica lor nu capătă delă Stat niciun ban; pe când biserica romano-catolică din Ardeal și ea foarte bogată — este încărcată de ajutoare delă stat.

„În fața acestei nedrepte și apăsătoare situații. Arhiepiscopia ortodoxă a Bucureștilor protestează cu toată hotărârea“.

La graiul dârz cu care Prea Sf. Sa Episcopul Clujului a vorbit acestei adunări, adăogăm acum și acest grai hotărât.

Biserica trebuie să îndrăznească a vorbi.

Cartea prețuită a unui preot. — Păr. *G. F. Ceașanu*, profesor în Craiova, a scos de curând o carte cu titlul *Glosar de cuvinte din județul Vâlcea* și care a ieșit la lumină între tipărișurile Academiei Române, tomul a 5 al Memoriilor Literare din 1931.

Uneltiri uniato peste munți. — D. *Alexandru Hodoș*, care a scris și scrie deseori în *Universul* în apărarea Bisericii ortodoxe românești, împotriva unițiilor, scrie și în nr. dela 7 Iunie a. c. al aceluia ziar că, pe când sectanții sporesc peste munți, unițiile se țin de uneltirile lor împotriva Bisericii ortodoxe. Astfel, călugării uniți din eparhia uniată a Orăzii umblă printre locuitorii ortodocși ca să-i treacă la uniție. Preotul ortodox din Lăzăreni a protestat împotriva monahului uniat Gârleanu, care se amestecă în treburile parohiei sale.

Un general care-și duce filca moartă la ardere. — În *Universul* dela 6 Iunie a. c., se poate citi, la știrile despre cei morți, că Generalul *Grigore Bunescu* din București, str. Zefirului 4, și-a dus pe fata Mărioara să fie arsă la cuptor. Urit pentru un general!

Năravuri din ziua de azi. — Ziarele dela sfârșitul lunii Mai a. c. au tipărit o telegramă din Belgrad, după care școlărițele dela un liceu din Belgrad au făcut grevă pentru că au fost oprite de a-și roși buzele și a-și văpsi unghiile. Au declarat că acestea fac la ele mai mult decât latineasca și greceasca și certificatele școlare, că mai ușor se mărită așa!

Preoții în slujba cooperăției. — La Iași, s'a deschis Duminică, la 16 August, cursuri de vară pentru cooperatori. La slujba dumnezească, săvârșită în catedrala Sfintei Mitropolii dela Iași, a slujit, cu un sobor de preoți și a vorbit Păr. *Valeriu Iordăchescu*, profesor de teologie la facultatea din Chișinău, despre rostul cooperăției și al vieții morale în întocmirea societății. La ședința de deschidere a cursurilor la universitate, a vorbit Păr. *Andrei*, vechiu îndrumător cooperatist și prezidentul *Uniunii cooperăției „Dunărea-de-Jos“* din Galați; apoi Păr. *Pavel Guciujna* deputat, de mult intrat în mișcarea cooperatistă. Sf. Sa a vorbit în numele Oficiului central al cooperăției.

Încă un seminar cu cl. I. — După măsura Ministeriului Școlilor, s'a hotărât ca anul acesta numai seminariile *Central* din București și *Veniamin* din Iași, să mai aibă cl. I, cu un număr de școlari, însă mai mic ca de obicei (15 București, 10 Iași). În urma trecerii d-lui N. Iorga, ministrul școlaelor, pe la curtea de Argeș, Păr. Chiriță, directorul seminarului, înaintându-i un memoriu, domnia sa a învoit ca și seminarul dela Argeș să aibă cl. I, în care se vor primi 15 școlari, dar toți numai solvenți.

Teolog român doctor din străinătate. — D. *Ioan Coman*, teolog de al nostru, dela facultatea de teologie din București, și-a trecut examenul de doctorat în teologie la universitatea din Strassburg, având teza cu titlul *Ideia sorții la poetul Eshil (l'Idée de la Némésis chez Eschyle)*. A fost notat cu foarte bine (*très honorable*).

Frumos obicel, numai să ție. — Se umblă a se introduce la noi sărbătoarea sădirii pomilor. Foarte frumoasă faptă. Dar nu este dusă înainte. Auzi de ea azi într'un sat, peste un an într'o mahala, peste alt an aiurea, dar nu se știe, dacă se ține în unul și acelaș loc. Ea însă trebuie sprijinită și lăudată, ca să nu rămâie ca ceva local și trecător. Să se știe că cele mai frumoase măsuri, făcute cu cel mai mare zgomot, nu au nicio urmare, nu aduc nicio roadă, dacă sunt lăsate în drum de a doua zi.

Cine mai aude azi de premiarea copiilor frumoși? Așa ceva era mai de lăudat decât concursurile de frumuseță, pentrucă răsplăteai pe mamele care au îngrijit de copii. Un copil bine hrănit, spălat se înțelege că era să fie mai frumos decât altul jigărit de neîngrijire. Acest concurs s'a făcut la noi acum vreo 7—8 ani, pe când însă vătămătoarele concursuri de frumuseță au mers înainte, de acesta nu s'a mai auzit.

În ce privește serbarea sădirii pomilor, *Universul* dela 22 Aprilie a. c. povestește chipul frumos cum aceasta s'a făcut în Craiova, Mercuri la 22 Aprilie trecut. Un sobor de preoți a făcut slujbă în Piața Unirii, iar apoi autoritățile, școalele și publicul au plecat spre Parcul Bibescu, unde urma să se sădească pomii. S'a făcut aceasta la Craiova, dar aiurea? Și unde s'a făcut se va mai face?

Lupta împotriva spirtoaselor. — Nu este vorba aci de lupta largă împotriva beției, ci numai de o lature a ei, care este urmărirea băuturilor falsificate. În această privință, d. *I. C. Teodorescu*, directorul general al Statisticei, ne înfățișează o tabelă în care ne arată cum falsificarea sporește, în loc să dea îndărăt. Tabela; aceasta a fost tipărită în Buletinul Ministerului de agricultură și aci ni se spune că, în 1928, s'au întocmit 4973 de procese verbale de contravenție în această privință. În 1929, ele erau însă în număr de 8208.

Cu toată încetineala judecăților, din care a urmat că nu toate procesele s'au judecat (2269 pentru 1928 și 2662 pe 1929), s'au dat osândiri prin amenzi care s'au suit la 17.382.000 de lei pe 1928 și 32.931.000 pe 1929, afară de confiscarea băuturilor și a aparatelor care slujeau la falsificare. Se falsificau mai cu seamă vinurile și apoi rachiurile. Ceiace trebuie aflat însă este că, după spusele d-lui Teodorescu, lucrurile merg greu din pricină că organele de control nu-și fac datoria. 5 specialiști dela direcțiunea viticulturii din Ministeriul agriculturii au făcut atâta cât fac cei 1200 de medici, 500 de controlori și inspectori financiari cu mulți alți judecători și agenți ai sindicatelor viticole.

Lipsa dela datorie, aceasta e răul cel mare.

Înfrânarea băuturii prin monopol. — D. C. *Argetoianu*, ministrul finanțelor din țara noastră, a pregătit un proiect de lege pentru monopolul vânzării spirtului. Doar prin calea aceasta de se va mai înfrâna beția.

Alt așezământ care strică sufletele. — Dacă radio-difuziunea s'a răspândit pretutindenea, nu era să rămânem în urmă nici noi. Avem posturi de radio în slujba Statului și avem și o întrebuintare particulară a lui. De oarece o mulțime de știri se pot da prin posturile de radio, Statul se folosește de această născocire. Pe de altă parte, pentru că postul de radio poate fi de mare folos, Statul găsește cu cale să-l subvenționeze. Ca toate așezămintele însă pe care le interesează mai mult grija banului decât a sufletelor, aflăm că și postul nostru de radio, subvenționat de Stat, s'a apucat să nu împrăștie gânduri din cele mai bune și folositoare, ci, în loc de cultura, care i se cere s'o dea, dă lucruri deochiate. Astfel, citim în ziarul *Cuvântul* dela 8 August a. c.: „Nu odată am ascultat lucruri de rușine transmise de Radio-București“.

Ministeriul Școalelor, care are în grija sa răspândirea învățământului în popor, întemeiat pe astfel de isprăvi pe care le săvârșește Radio-București, după cum citim în acelaș articol al „Cuvântului“, a trimes știre direcțiunii postului de Radio că îi tae subvenția, dacă mai răspândește astfel de cunoștințe, că Statul „nu poate sprijini decât numai ceiace corespunde scopurilor sale“. Dacă Radio trâmbează idei care nu se potrivesc „cu scopurile unui Stat pe baze naționale și de morală așa zisă burgheză“, așezământul de Radio „nu se poate bucura de sprijinul lui“.

Iată aceiaș chestiune ca și cu Teatrul Național. Il pui să facă una și el face alta. Deci trebuie să luăm cunoștință că și în Radio avem un așezământ cu care trebuie să ducem lupta.

Preoți pe drumuri străine. — Vară este totdeauna prilej de drumuri lungi. Nu de mult timp, și unii preoți ai noștri au luat obiceiul călătoriilor mai lungi, pe drumuri străine, pentru a vedea și cunoaște și altă lume. Am pomenit anul trecut de preoți ai noștri care plecat la drumuri lungi pe vremea verii. Și anul acesta unii preoți n'au lipsit de a pleca în depărtări, mai cu seamă că în acest an este deschisă și expoziția colonială din Paris. Din București, într'o călătorie mai lungă, oprindu-se și prin Paris, au plecat Părinții *Gh. Comana*, parohul bisericii *Sfinții Apostoli, Traian Chirulescu*, parohul bisericii *Sf. Ioan Moși*. Nu cu gânduri de plimbare, dar tot trecând granițe, s'au dus Păr. *Gala Galaction* în Italia. Păr. Dr. *Marin Ionescu*, parohul bisericii *Cuibu-cu-barză* din București, a fost în Franca și Anglia; Păr. *M. Șerpoianu* din București, în Franca.

Sărbătoarea Sfântului Ștefan al Ungurilor. — Ungurii își sărbătoresc acum pe Sf. Ștefan al lor. Pe învelișul revistei ungurești *Tolnai Vilaglapia* din Budapesta, 19 August a. c., se vede chipul lui. La întâia privire, te-ai întreba: Cine este acest arhieru ortodox? În adevăr, pe capul lui, cu fața încunjurată de o lungă barbă, care se scoboară în valuri, se odihnește o frumoasă mitră arhierască, întocmai ca la arhierii noștri. Eră pe vremea când viața bizantină se simțea și în Ungaria.

Congresul Alianței Mondiale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică. — Anul acesta, dela 1-5 Septembrie a. c., s'a întrunit la *Cambridge*, Anglia, Congresul organizațiunii creștinești *World Alliance for promoting international Friendship through the Churches* (Alianța popoarelor pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică). Fiecare țară intrată în această organizare este reprezentată printr'o solie. Din partea României, solia a fost alcătuită din Păr. *I. Mihălcescu*, d. Dr. *V. G. Ispir*, amândoi profesori la facultatea de teologie din București, și Arhim. *Scriban*.

Preot în misiune în străinătate. — Cu prilejul venirii sale la Chișinău, în ziua de 27 Mai a. c., a d. *N. Iorga*, primul-ministru al țării și ministru al școalelor, a vizitat și facultatea de teologie din Chișinău. Domnia sa a propus Părintelui *Cicerone Iordăchescu*, decanul facultății de teologie din Chișinău, să se ducă la Baden-Baden, pentru a aduce în țară rămășițele pământești ale fostului domn al Moldovei *Mihail Sturza*, care se odihnesc din 1884 în biserica sa din Baden-Baden. Păr. *C. Iordăchescu* a primit această însărcinare. Mai târziu, ziarul *Universul* publica această știre, trimeasă din Iași. Până acum însă, nu s'au luat măsuri pentru aducerea ei la îndeplinire.

Călugări uniți turburători. — *Unirea* din Blaj se plânge din când în când împotriva călugărilor români care ar veni peste munți și ar uneli împotriva uniților. În *Universul* dela 2 Iulie a. c. însă, noi citim despre isprăvile călugărilor uniți dela *Drăgești*, din ținutul B horului, care momesc pe țărani ortodocși să treacă la unirea cu Roma. D. *Hodoș* dezvăluie în *Universul* aceste încercări de turburare în viața țaranilor noștri, care de acum înainte vor trebui să se ia la ceartă pentru treburi ale credinței.

Au și izbândit să fure astfel 50 de țărani din satul *Calea-Mare*, care trimet *Universului* o întimpinare că ei au trecut la uniație, pentru că arhierii noștri au șters din molitfelnic numirea de *verhovnic*, dată apostolului Petru. Tocmai de aici se vede ce le bagă în cap călugării și preoții uniți, căci bieții săteni nu erau ei să-și peardă cumpătul pentru ce s'o fi schimbat în molitfelnic. Au iscălit și ei cu ochii închiși ce le-au pus alții sub condeiel șchiopătat.

Preoți conferențieri la Văleni-de-Munte. — Și anul acesta preoții n'au lipsit nu numai ca ascultători, ci și ca conferențieri la universitatea populară a d-lui *N. Iorga* la Vălenii-de-Munte. După cum citim în *Neamul Românesc* dela 9 Aug. a. c., a vorbit acolo Păr. *Gh. Cotenescu* despre muzica Bisericii Răsăritului. Din această muzică, zice Sf. Sa, s'a adăpat și Apusul, prin cântarea așa zisă ambroziană, arleziană și altele. Muzica noastră este alta decât a Rușilor și a Sârbilor. Noi am avut măștrii noștri. Dintre măștrii de azi, Păr. *Cotenescu* pomenește cu mari laude de d. *I. Popescu-Pasărea*. Sf. Sa cere lărgimea programei școalelor de cântăreți.

Cârciuma propteaua școalei. — În *Adevărul* dela 18 Aug. a. c., d. N. Bațaria scrie că, în darea-de-seamă despre discuțiunile urmate în cea din urmă ședință a Comisiunii Interimare a județului Ilfov, s'a arătat folosul pe care școala îl are dela cârciumă. Acolo s'a spus că școala merge mână în mână cu cârciuma, fiindcă veniturile prinse din arendarea cârciumilor dela fără merg la sprijinirea școalelor din comunele din acelaș sat. „Deci, cu cât aceste venituri sunt mai mari, cu atât și școala va fi mai bine întreținută și va putea funcționa în condițiuni mai bune. Tot așa, dacă veniturile provenind dela cârciumi sunt în scădere, consecințele se vor resfrânge asupra bunului mers al școalei“. Urmează că trebuie să ne bucurăm de sporul cârciumilor, pentruca veniturile dela ele să fie cât mai mari și să fie ajutate școalele. „Trebuie ațâțat vițiuil beției la părinți, scrie d. Bațaria, pentruca școlarii, copiii acestor oameni, să poată primi învățatură într'un local mai potrivit, într'o clasă mai aerisită vara și mai bine încălzită iarna“.

Triste stări, dacă școala ajunge la mâna cârciumii !

BIBLIOGRAFIE

Tinerimea Creștină, revistă ortodoxă de educație religioasă-morală. București, 1931, în format mare, cum era această revistă mai înainte.

Din luna Aprilie a. c., a început să apară în București o plăcută și trebuincioasă revistă, care și-a luat ca sarcină îndrumarea religioasă ortodoxă a tineretului nostru. Ea e scoasă de Părinții Dr. *Haralambie Roventza* și Dr. *Mihail Bulacu*, amândoi din corpul didactic al facultății de teologie din București. Revista a ieșit până acum în două numere, e plină de ilustrațiuni și articole vii și bine scrise. Iese lunar, abonamentul costă 100 de lei pe an și merită să intre în toate casele. Se cere în str. Sf. Elefterie 15, București, 6.

Apologia Sfântului Grigorie de Nazianz cu Elogiul Sfântului Vasile, de acelaș, însoțite de biografia Sfântului Grigorie, date pe românește de Preotul N. Donos. Volum de 204 pag., în formatul cărților de școală. Huși, 1931. Prețul 70 de lei.

Păr. Donos e un tăcut preot, profesor de teologie practică la Seminarul din Iași. Lucrează fără zgomot. A tradus bucăți din Sfinții Părinți și lucrarea de față dovedește că nu încetează a traduce.

Fr. de Lama, Thérèse Neumann, une stigmatisée de nos jours, a 25-a mie, edițiunea *Salvator* din *Mulhouse*, Alsacia, 187 de pag., în formatul cărților de școală, 12 fr. francezi. 1931.

Scriere din viața sfinților catolici, a căror citire este întrebuințată și în unele cercuri literare și de studii filosofice-religioase dela noi.

Eve Lavallière, Ma Conversion, Introducere și tâlcuiri de *Per. Strausen*, prefața de *Francis de Croisset*. Librairie Gullimard, Paris, 1931. 253 de pagini în formatul cărților de școală, 15 franci francezi.

Eve Lavallière este cunoscută jucătoare de teatru care s'a lepădat de aceasta și s'a făcut călugăriță. Aci își scrie starea ei sufletească prin care a ajuns la călugărie.

MUL ȚAMIRI

Daruri făcute bisericii „Delea Nouă-Calist“ din București în anul 1930 de enoriași.

Au dăruit:

1. Soții *Mișu și Carolina Constantinescu*, din Calea Călărașilor Nr. 268, un lanț gros de fier în greutate de 20 Kg. costând 800 lei pentru suspendarea policandrului celui mare, vechi, în mijlocul bisericii; idem, o cutie elegantă lucrată în atelierele d-lor, din lemn de stejar cu ușă în două canaturi și geam de cristal pentru tabloul electric din Sf. Altar și 1500 lei pentru trebuințele bisericii.

2. Soții *Coralia și inginer Anghel Enăceanu*, din str. Labirint 230, două poale: una de catifea neagră și alta de etamină, lucrate de însuși d-na donatoare în puncte și căptușită cu mătase (moar) pentru iconostasul, dăruit tot de d-lor în anul trecut.

3. Soții *Melania și Emilian Simionescu*, str. Delea Nouă 38, o poală de mătase (moar) roz, pictată pentru acelaș iconostas.

4. Soții *Aneta și D-tru Hamzescu* strada Blaj 31, o poală lucrată de însăși donatoarea și căptușită cu satin pentru iconostasul dela icoana „Sf. Paraschiva“.

5. Soții *Maria și D-tru Dumitrescu-Jandarm*, din Cal. Călărașilor 232, au plătit lei 1653 pentru 36 becuri electrice, instalate gratuit de electricianul N. Năgoescu la biserică afară, în triunghiul de deasupra intrării, unde e zugrăvit „Ochiul lui Dumnezeu“.

6. Soții *Maria și Gh. Scurty*, din str. Lucaci 19, o cassă de fier pentru păstrat acte și valori (veche, dar în bună stare).

7. Soții *Eugenia și Ioan Oancea* str. Cezar Boliac 34, două sfeșnice de metal cu câte trei brațe și 1000 lei pentru reparațiunile bisericii.

8. D-na inginer *Ecaterina Popescu*, str. Labirint 130, și altă d-nă, *Smaranda*, câte un acoperământ mic de olandă ajurat pentru iconostas.

9. Câte un preș de cârpe răsucit de 4/0,70 m. enoriașele: *Paraschiva N. Băleanu și D-tra Bratu, Maria Gh. Alexe și soții Gh. și Bica*.

10. D-na *Ivanca Călinescu*, str. Pitiș 22, un covor de lână 4/3 m. de așternut în mijlocul bisericii.

11. D-na *Maria Pătulescu*, str. Panduri 6, două scaune cu tablii, pentru biserică.

12. D-l *Felix Dumitrache* str. Lupiței 26, un steag de tablă pictat cu chipul „Sf. Niculae” și Cuvioasa Paraschiva, costând 1300 lei.

Administrația bisericii exprimă mulțămiri călduroase donatorilor rugând pe Dumnezeu să-i vadă cu tot binele.

Epitropia și Consiliul Parohial al Parohiei Urlești din jud. Covurlui aduc vii mulțămiri cucernicilor creștini, care au făcut bisericii acelei parohii următoarele daruri: 1. d. *Constantin Costișanu* a făcut danie o dveră de 500 de lei și o icoană a Maicii Domnului, în preț de 350 lei; 2. d. *Gheorghe Buzoianu* o icoană a Sfântului Gheorghe, în preț de 3000 lei; 3. Păr. Ieromonah *Antipa I. David*, paroh, un rând de veșminte, un văzduh, procovețe, toate costând 7500 lei; 4. d. *Ștefanache Apostu*, un sfeșnic în preț de 500 lei; 5. d. *Vasile Prodan*, tot un sfeșnic de același preț și d. *Mihalache Alexandru*, un sfeșnic de 300 lei.

Dumnezeu să-i învrednicească de toate darurile Sale cerești și pământești!

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Dumitru Popescu*, paroh în *Foiana-Câmpina*, Prahova.

Am primit scrisoarea Sfinției Voastre din 16 Martie a. c., în care vă plângeți de împruținarea sărbătorilor, că, dacă nu mai este opreliștea legii de a se lucra, oamenii se duc la atelier. Adăugați că și oamenii se plâng de aceasta, și ei spun că împruținarea sărbătorilor i-a îndepărtat de Biserică. Apoi mă întrebați ce s'a avut în vedere când s'a făcut aceasta?

Răspuns: S'a avut în vedere, Cinstite Părinte, că sărbătorile sunt prea multe. Avem 52 de Duminici pe an, la care, dacă mai adaogi sărbătorile care nu cad în Duminici, iese cam mult. Deci avem prin aceasta răpirea brațelor dela lucru.

N'ar fi nimic aceasta, dacă, pe de altă parte, când nu e lucru cu mâna, este ou sufletul. Dar este? Nu sunt Duminicile neocinstite prin bețiile și scandalurile din vremea lor?

Dé ce țărani nu vin Lunea la târg? După o Duminică de odihnă, ar urma să fie odihniți. Dar nu sunt. Atunci de ce mai voiți și sărbători?

Că la Sf. Voastră o fi altfel, se poate. Dar nu se poate face lege deosebită pentru *Foiana-Câmpina*.

Oare însă dacă ni s'ar da o așa lege, ar putea lua preoții asupra lor să ție rânduiala Duminicii?

Unii o fac. Dacă ar fi cei mai mulți să facă așa, atunci am putea veni cu asemenea cerere și să strigăm: Dați-ne sărbătorile înapoi! Până atunci, mai răbdăm.

Și se mai poate face ceva: Unde e credința tare, oamenii să nu

primească a lucra sârbătoarea. Când un sat întreg, unde se află o fabrică, nu se va duce la lucru, mai marii fabricii vor trebui să se supui obiceiului. Creștinismul așa și-a impus practicele lui. Credincioșii de atunci s'au dat la o parte dela câte cerea păgânismul dela ei. Și-au văzut de îndeletnicirile lor duhovnicești și însuși Statul atunci a trebuit să se supui obiceiului lor.

Astea le am de răspuns la acest punct. La punctul 2, că Sf. Voastră ați izbândit întru câțva să îndrumați pe oameni către Biserică și că tocmai în Postul Mare, când era vremea mai potrivită și lucrăți mai cu spor, au venit cercetașii și au dat bal, răspund că mare lucru era dacă vesteau oă dau bal și nu se ducea nimenea la ei.

E foarte urât ce au făcut. Dar ca să dea bal, trebuia să aibă împuternicire. Dela cine o aveau? Sf. Voastră nu puteți dobândi dela Primărie, dela Jandarmi să nu dea asemenea învoiri? Și apoi nu puteți vorbi cu înșiși capii cercetașilor să nu mai facă asemenea lucru? Nu puteți scrie și a face plângeri către mai-marii lor la oraș? Dar când vă adunați la cercuri pastorale, nu puneți această chestine? Se poate face mijocire prin protoierei, către episcopii, mitropolii, se poate stârni înmea ca să nu mai vie prin sate cu asemenea stricăciuni.

Dar cel mai ușor lucru este să scrii un articol, ou toate datele, de unde erau cercetașii sau ceice vin cu balurile, cine era mai-marele lor și apoi să-l trimiteți la un ziar. In loc să mi scrii mie o scrisoare și apoi să muncesc eu cu scrierea unui articol, mai bine trimete-l gata Sf. Ta, să nu fie două munci. Dacă mi-l trimiteți mie, îi pot face eu rost undeva. In tot cazul, nu trebuie făcut. Lupta trebuie dusă verde, cu vitejie, făcând tărăboi, că fără aceasta nu se poate birui. Sf. Ta ai meritul că te-ai scârbit, că mi-ai scris mie. Dar iată că se poate și trebuie făcut mai mult de cât atâta. De oarece singur îmi scrii că „la baluri se petrec cele mai grozave fapte necreștinești“, urmează că trebuie lucrat împotriva cu toată dârzenia. Deci aștept ca pe viitor să am dela Sf. Voastră materiale în felul acesta.

Sfinției Sale Părintelui *Spiridon Andreescu*, Văleni, Muscel.
Art. Sfinției Voastre se află la noi și se va tipări când vom avea ceva loc.

Părintelui *D. Popescu*, Cislău, Buzău.

Vă răspund nu prin scrisoare, ci mai bine așa ca să mai citească și altă lume. De ce se face slujba Invierii la Sf. Mormânt la 3 de noapte? De ce atunci la noi la 12 noaptea?

In Turcia creștinii au trăit foarte strâmtorați. N'aveau voie odată nici clopotele să le tragă. E cu pntință că slujba spre dimineață a fost făcut din silniciei turcești, ca să nu turbure somnul Turcului. In toată Rusia însă, învierea se făcea la mezul nopții, ca la noi. Deci slujba aceasta nu e o scornitură a noastră, ci o rânduială a creștinilor. Nu e o greșală însă a sârbători Invierea, fie la 12, fie la 3, fiindcă noi nu putem ști când a eșit Mântuitorul din mormânt, ci numai când femeile au venit la mormânt și s'au arătat îngerii. Invierea cade după mezul nopții, în ziua Duminiciei. Că a fost la 1, la 2, la 3, nu știm. Deci suntem slobozi s'o prăznuim în tot răstimpul acesta.

Părintelui *Gheorghe Psaltu* din comuna? jud. X.

Dela Sf. Voastră avem două poezioare. Am pus mâna pe ele cu gând ca să le dăm în tipar. Când le-am luat la citit însă, am văzut că nu merge. Sf. Voastră nu-mi trimeteți lucru isprăvit. Ritmul e șchiop în multe stihuri și trebuie să-l îndrept eu. Apoi, Cinstite Părinte, vrei să te faci poet cu munca altuia? Măsoară-ți stihurile singur, vezi dacă au acelaș număr de silabe, și apoi trimete. Ca să mai muncim și noi, nu ne prindem.

Acest neajuns însă este lucrul cel mai puțin însemnat, pe care la urma urmei, îl mai puteam drege, că l-am făcut la mulți. Dar este un lucru mai însemnat. Citim citim și nu găsim un înțeles unitar, un gând pe care vrei să-l îmbraci în haina stihului poetic. Scrii răzlețe gânduri de toate zilele, deși gânduri cinstite, cucernice, puse în veșmânt poetic. Nu însă aceasta e poezia. Nu orice gând de rând, pe care ai meșteșugul de a-l pune pe roate ca să sune în ritm este poezie, ci gândul înalt, înaripat, gândul în care se întrupează o simțire mai presus de ce sună la ureche în fiecare zi. Acea simțire te străbate, te câștigă și pe tine, cititor, și atunci ai poezie. Fără aceasta, turnarea în haină stihuită nu e poezie, ci biete rânduri închingate în ritm și rimă.

Deci dacă ai de spus numai lucruri obișnuite, de ce le mai pui în chip de poezie? Și pe acestea apoi să le tipărim noi? Nu, asta nu putem. Nu putem da spre citit o curată zbârnăială de silabe săltărețe.

Însă cu aceasta nu punem punct. Sf. Voastră aveți o cale lungă de străbătut. Citiți înainte bucăți de seamă. Lămuriți-vă bine conceptul acesta al poeziei. Lăsați marile împrejurări să vă umple sufletul de înalte simțuri și veți ajunge mai meșter a alcătui pe viitor. O furtună, o umblare pe mal de ape, o taină de pădure, o ploaie molcomită, un întors dela secere, o intrare a vitelor în sat, o privire a oamenilor curat îmbrăcați mișcându-se Duminica spre biserică, o grijă și pregătire a unei bunici pentru parastasul de Sâmbătă—sunt toate împrejurări care pot stărni în sufletul nostru vii simțiri și care să ne stârnească apoi a le spune și în stihuri.

Străbateți școala aceasta și veți alcătui alte versuri, pe care am fi veseli să le putem tipări și aici.

Nu luați în nume de rău cuvintele noastre, ci drept cuvinte dela oameni mai bătrâni, care vor să vadă pe cei tineri muncind tot mai bine, mai frumos și cu vrednicie luând locul bătrânilor.

De ce nu pui comuna și județul de unde ești?

Părintelui Ieromonah *Simeon Combei*, Starețul Sfintei Mănăstiri Frăsineiu din jud. Vâlcea.

Am primit scrisoarea Cuvioșiei Voastre din data pe care n'ați voit s'o scrieți, după cum e regula, privitoare la luarea Sfintelor Daruri dela Proscomidie și aducerea lor la Sf. Masă. Voi folosi cuprinsul ei, pentru a continua discuțiunea dusă mai nainte pe această temă de Păr. *Christofor Manoilescu* din Botoșani. Dacă scrisoarea cuprindea articolul, putea merge deadreptul la tipar. Acum însă, fiind numai scrisoare, trebuie să aștepte până ce voi putea turna-o eu în articol. Oricum, mulțămim de osteneală și voce bună și ne bucurăm că urmăriți chestiunile cari se frământă aci.

Arhim. SCBIBAN.

Icoane mari fol volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Învierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf. Gheorghe,
Botezul Domnului, Buna Vestire, Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, fol volante mărimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Domnului,
Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Învierea Domnului, Sfinții Apostoli, Sf. Ecaterina,
Sf. Trei Ierarhi, Buna Vestire, Botezul Domnului,
Sfântul Dumitru, Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae,
Adormirea Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 2000.

O singură icoană lei 200.

Cel patru Evangheliști imprimași pe safin pentru sfințirea de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Învierea Domnului, Maica Domnului,
Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

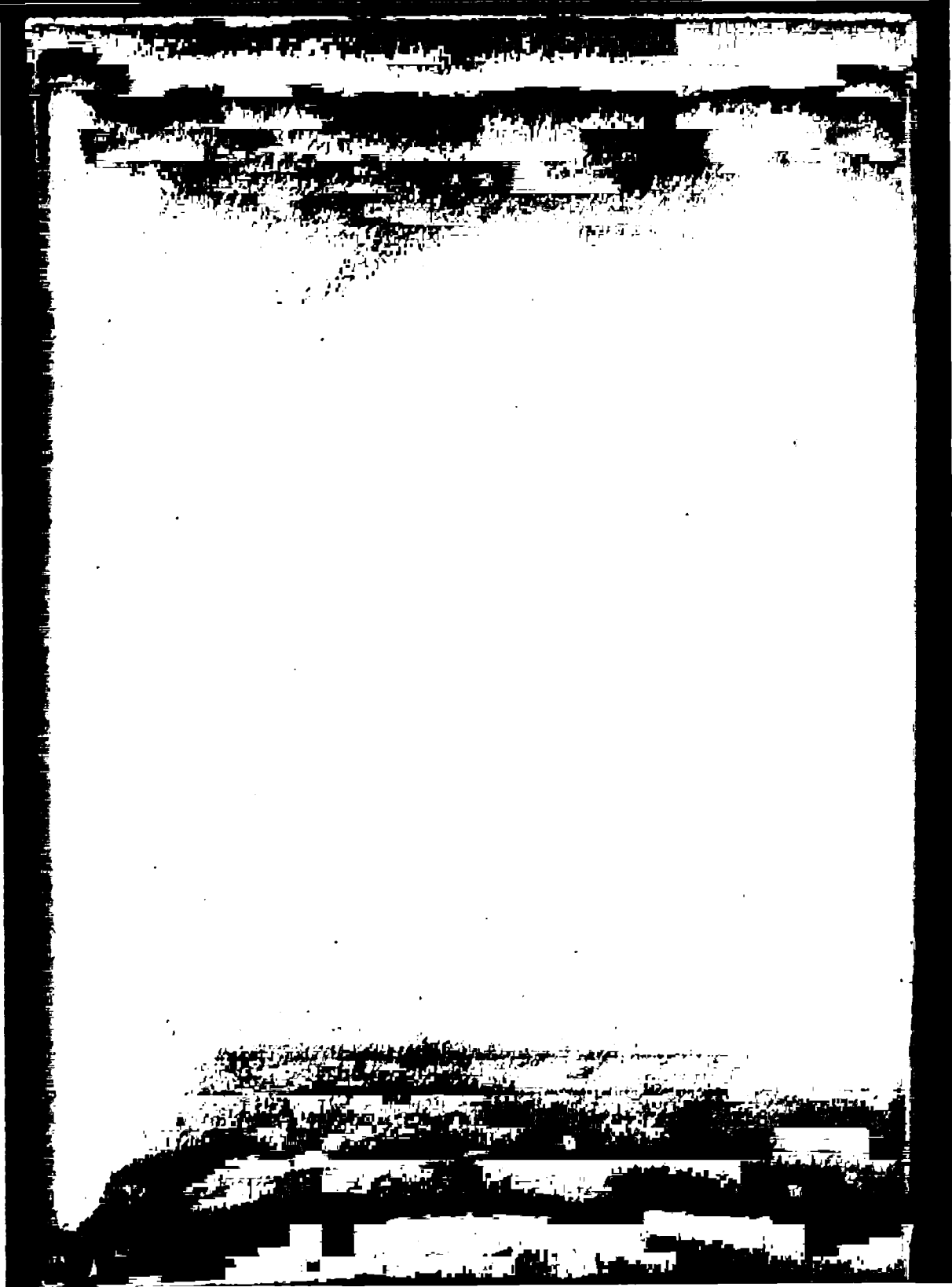
Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și hârtie

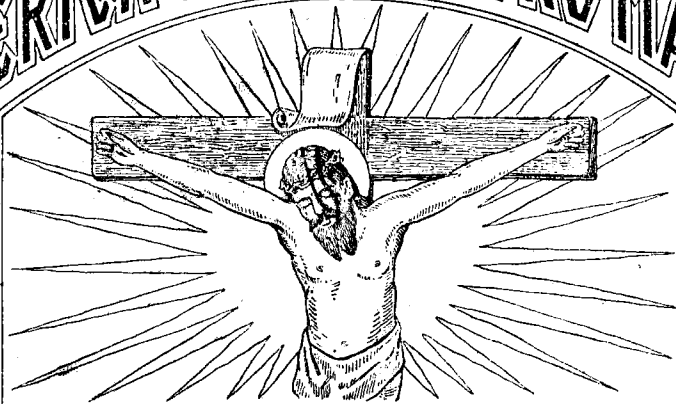
	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie			Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.		Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . . .	300,—		225,—		—,—		19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—		510,—		460,—	
2. Aghiazmatarul . . .	410,—		350,—		300,—		20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—		510,—		460,—	
3. Apostolul . . .	770,—		680,—		650,—		21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—		540,—		490,—	
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—		115,—		100,—		22. Mineiul pe luna August . . .	560,—		510,—		460,—	
5. Cazania . . .	425,—		375,—		350,—		23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—		510,—		460,—	
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—,—		80,—		—,—		24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—		560,—		510,—	
7. Catavasierul . . .	—,—		175,—		—,—		25. Mineiul pe luna Noembrie . . .	610,—		560,—		510,—	
8. Ceaslovul mic . . .	250,—		220,—		200,—		26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—		560,—		510,—	
9. Dumnezeștile liturghii	310,—		280,—		250,—		27. Noul Testament, Ediția Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—,—		100,—		—,—	
10. Evhologiu . . .	710,—		650,—		590,—		28. Paraclisul sf. D-îtru . . .	138,—		100,—		80,—	
11. Evanghelia . . .	820,—		—,—		—,—		29. Penticostarul . . .	620,—		530,—		430,—	
12. în piele peste tot, lei	1300,—						30. Prohodul Domnului . . .	138,—		100,—		80,—	
13. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—		140,—		110,—		31. Panihida . . .	138,—		100,—		80,—	
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I.	225,—		200,—				32. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—		100,—		80,—	
Idem	Idem		Idem		Idem		33. Slujba sfințirii Steagului unei Corporații . . .	90,—		80,—		66,—	
Idem	Idem		Idem		Idem		34. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—		80,—		66,—	
Idem	Idem		Idem		Idem		35. Sluj. Sf. Bisericii . . .	190,—		160,—		130,—	
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—		510,—		460,—		36. „Învierii . . .	190,—		160,—		130,—	
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—		510,—		460,—		37. Tipicul Bisericesc . . .	250,—		200,—		150,—	
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—		510,—		460,—		38. Triodul	875,—		825,—		775,—	
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—		510,—		460,—								

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revanzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la **CĂRȚILE BROȘATE**.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Nicolae Iorga	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Turburări religioase	Arh. Grigore Leu Botoșăneanu
Istoria mitropoliei Proilaviei (Brăilei)	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Credința despre vmi în Biserica ortodoxă	Preot Const. P. Beldie
Desvinovățiri și împunsături	Preot Gh. Verșescu
curente în Biserica română	Preot. Const. R. Crișan
Religia în școala primară	I. Aron.
Vrăjmășie sau inconștientă?	Preot C. I. P.
Omule, nu te supăra	Preot N. Sandu
O chestiune ce trebuie lămurită	Iconom N. Dărăngă
Cronica bisericească	Arhim. Scriban, Pr. Gh. Țurai, Preotul Arist. Geamănu, Olimp Căciulă
Cărți, Reviste, Ziare	† Atanasie Mironescu
Insemnări mărunte, Știri, Poșta Redacției	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

S P R E Ș T I I N Ț A

Comitetul redactor al revistei Biserica Ortodoxă Română se compune din I. P. S. Patriarh Dr. MIKON, Președinte de onoare; P. S. Episcop Varolomeiu, director; Prof. Dr. Ioan Mihalcescu, prim-redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Profesori Facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu-Mălaești, Pr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesori Facultății de teologie din Cernăuți: Dr. V. Gheorghiu, Dr. V. Șesan, Dr. V. Tarnavski, Dr. N. Colos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romulus Câmdea, Cernăuți. Dr. Ioan Lupas, Dr. St. Cioroianu, Iconom Serghe Bejan, Dr. Gh. Ciuhandu și d. Ș. Berechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce privește administrația revistei, interesații se vor adresa Consiliului Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimească, trebuie să se adreseze administrației: București 1, str. Matei Millo 9. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod, și cine caută numere vechi, acolo trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Prin poștă însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adaosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an 160 lei. Pentru străinătate, se adaogă transportul.
1 număr 15 lei

Toate abonamentele se trimit la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se orice trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite, 68

<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Luză și Dacul</i>, Pr. Sebastian Stanca Lei 5.— 2. <i>Patimile Mântuitorului</i>, Pr. Criveanu ” 5.— 3. <i>Împotriva Beției</i>, I. P. S. Patriarh ” 5.— 4. <i>Două întâmplări minunate</i>, Pr. Gr. Pîșcu-loncu (Gala Galaction) ” 5.— 5. <i>Durerea Vinerii celei mari</i>, de Arhim. I. Scriban ” 5.— 6. <i>Catehismul creștinului ortodox</i>, de Pr. I. Mihalconcu ” 10.— 7. <i>Advențismul dat pe față de un fost ad-vențist</i> de Arhim. Scriban ” 15.— 8. <i>Ce să crezi și cum să trăiești</i>, de P. S. Nicodem ” 4.— 9. <i>Povestiri folositoare pentru popor</i>, de A. V. P. Lei 6.— 	} {	<ol style="list-style-type: none"> 10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i> ” 12.— 11. <i>Paraclisul I și al II-lea al Maicii Dom-nului</i> ” 5.— 12. <i>Cultul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu ” 5.— 13. <i>Noul Testament de Păr. Gala Galaction legat în pânză</i> ” 100.— Idem, în piele lux ” 400.— 14. <i>Psaltirea tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu</i> ” 50.— 15. <i>Predici despre Ură—Mânie—Răsunare, contra Injurăturilor și despre Praznicul Mamelor</i>, de I. P. S. Patriarh Miron ” 7.—
--	-----	---

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-15 și numai la comenziile care trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	Lei 90.—
”	” 75.—
”	legată în pânză peste tot ” 65.—
”	” 55.—

Icoanele *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrute pentru „Institutul Biblic” de un nume pictor al nostru, adânc cunosător al picturii bizantine, și imprimate la München, în condiții tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 buc. Icoanele se vând numai contra cost.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Bucuroști. Seria III. Anul XLIX. Nr. 11 (608). Noemvrie 1931.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajută munca preoșimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1930, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe abonații care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor ascultă, cum și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

• DIRECȚIUNEA.

NICOLAE IORGA

Față cu NEAMUL ROMÂNESC și BIS. STRĂMOȘEASCA

I.

Anul acesta, marele dascăl al neamului românesc : *N. Iorga*, a implinit vârsta de 60 ani. Cu acest prilej, întreaga elită intelectuală a țării a luat inițiativa de a-l sărbători, ca pe unul dintre cei mai iluștri fii ai neamului românesc ; ca pe cel mai iscusit îndrumător al generațiilor cari s'au perindat pe dinaintea ochilor săi, vreme de peste trei decenii, și ca pe un luceafăr strălucitor, apărut pe orizontul gândirii omenеști, în genere.

Biserica ortodoxă autocefală română, prin *glasul unanimității* al chiriarhilor ei, adunați în sobor, înaintea sărbătorilor sf. Paști, s'a unit și ea, cu însuflețire, la această manifestare intelectuală a aleșilor țării și a hohărât a-l cinsti, în felul ei, și a-i aduce omagii pentru marile servicii pe care le-a adus neamului românesc și Bisericii strămoșești.

Pentru cetitorii osârdnici ai bătrânei reviste oficiale „Biserica ortodoxă română“, mi-am luat sarcina de a schița *câteva momente* din viața ilustrului sărbătorit, în legătură cu imensa sa activitate, pentru luminarea poporului și pentru prosperarea vieții bisericești și naționale în general.

Cine este *N. Iorga* ?

1. *N. Iorga* este un fiu ales al *Moldovei*. A văzut lumina zilei în anul 1871, Iunie 5 st. vechi, în orașul Botoșani.

Din cuprinsul ținutului Botoșani, a răsărit și nemuritorul poet M. Eminescu. Tatăl său, Nicu Iorga, de profesie avocat, s'a stins curând din viață, rămânând, de mic copil, numai în îngrijirea evlavioasei sale mame, *Zulnia* Iorga, și a unchiului său după mamă, distinsul istoric al Moldovei: Postelnicul *Manolaki Drăghiciu*¹⁾. Zulnia Iorga a fost prototipul mamelor creștine, duioase și devotate creșterii fiilor lor, ca și oarecând Sf. Emilia, mama lui Vasilie cel Mare. Prin povește și pilde, prin străduinți și osteneli, de zi și de noapte, prin rugăciuni tierbinți și cu lacrimi către cel Atotputernic, a știut să îndrumeze pe copilul său Nicolae pe calea cea adevărată, care duce la locul de cinste, prin muncă dreaptă, cu înțelegere și bună râduială. Ea însăși dobândise o aleasă și creștinească educație, în familia sa, pe care acum, cu duioșie, o împărtășește, încă din leagăn, fiului său. Zestrea sufletească pe care a primit-o N. Iorga din casa părintească, a fost: *Credința* neștrămutată în Dumnezeu; *nădejdea* neșarmuită în ajutorul lui; *iubirea de țară* și neamul său; *milă și compătimire* pentru cei săraci și în suferință; iar, mai pre sus de toate, o *dragoste de muncă*, dusă până la patimă, însoțită de o sete nespusă de a se instrui.

Încă din cea mai fragedă vârstă, în două direcțiuni i-au fost călăuziți pașii: Către *Biserica* și *școală*. Sfintele slujbe ale bisericii i-au întărit credința, iar școala i-a făurit *știința*. În sufletul lui N. Iorga, s'a izvodit o fericită împletire între credință și știință. El a fost din copilărie credincios și a rămas credincios. A crezut întreaga lui viață în Dumnezeu, în biserica lui strămoșească, în tăria și mărirea neamului

1. Familia *Drăghici*, înrudită cu familia Iorga, era o veche familie boierească, scoborându-se din marii patrioși, ctitori de biserici și de așezăminte de binefacere. Postelnicul *Manolaki Drăghici* era un bărbat foarte învâjfat, pentru vremea lui. El scrie: „*Istoria Moldovei*”, pe timp de 500 de ani”. În două volume, lași, 1857, tipărită în „Tipografia Institutului Albinei”. Într'o scurtă *autobiografie* dela sfârșitul operelor sale, ne spune că era originar din *Valahia*. Familia sa avea aceiași obârșie și aceleași titluri de noblete cu familia boierească a *Filiceștilor*. Neculai Drăghici, al doilea fiu, pogorător din Udruște Drăghici, era *nazir al poștelor Valahiei*. Pe la 1735, din pricina unei prigoniri de familie, a emigrat în *Moldova* și s'a așezat în Focșani, unde n a și murit. Fiul său, Dimitrie Drăghici, s'a mutat la Iași. Din căsătoria sa, a avut 3 fete și 4 fii, Spătarul Neculai; Vornicu Iordachi; Paharnicul Costaki și Comisul Constantin Drăghiciu. Trei dintre dânșii n'au avut urmași. Iordachi Drăghici însă a avut doi fii: Pe Ağa Costaki Drăghici, care a murit hollat, și pe Pastelnicul Manolaki Drăghici, care scrie istoria Moldovei (p. 267. : 58).

său, în adevăr și dreptate, în luptă și izbândă. De aceea, în ceasurile de cumplită tristeță, în lașul durerii și restriștei, din războiul trecut, când mulți dintre cei slabi în credință începuseră să se clătească, ca trestia la suflarea

Prof. N. IORGA

Primministrul al României, Ministrul Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor. vântului, N. Iorga stătea drept, ca falnicul stejar, neclintit la datorie, cu cuvântul și cu tapta. Cât a iubit el școala și ce fel a luptat pentru a se instrui și apoi a răspândi cultura în masele întinse ale poporului, este cunoscut tuturor.

Pentru dânsul personal, s'ar părea că școala a fost, dela început, o jucărie. Primele cunoștinți le prinde în casa părintească, dela unchiul său postelnicul *Manolacht Drăghici*, care, în ceasurile libere, prin povestiri minunate, îi deșteptă curiozitatea de a cunoaște trecutul neamului său. Când era în vârstă de 5 ani, știa bine să citească. La vârsta de 6 ani, acest copil, de o istețime uimitoare, înzestrat dela Dumnezeu cu o inteligență scilpitoare și o memorie fenomenală, citise cronicile (ediția Mih. Cogălniceanu) și alți autori români și francezi. Școala primară a isprăvit-o repede și a intrat în liceu. După ce face 4 clase la liceul din Botoșani, se duce la Iași, în liceul internat, unde, în câțiva ani, cu oarecari peripeții, trece și liceul, clasă după clasă, repede, uimind pe profesori cu răspunsurile sale, la examene. Apoi, luând bacalaureatul, se înscrie la Universitate. La vârsta de 19 ani, este proclamat *licențiat* în litere.

De aci înainte, după cum Sfinții Părinți, din epoca de aur a Bisericii creștine, după ce terminau școala cea mai însemnată din apropierea lor, mergeau de ascultau pe dascălii vestiți din celelalte focare de cultură și evlavie ale clasicității creștine, tot astfel N. Iorga, dobândind o bursă pentru studii în străinătate, cu avântul său tineresc, cu pregătirea sa temeinică și cu dorul nesfârșit de a se adăpa și din alte izvoare, din centrele de cultură ale apusului, s'a dus la Paris. Aci, după câțva timp de studii eminente, obținu titlul de «elev diplomat al Școalei Inalte de studii», prin savanta sa lucrare: *Philippe de Mézières*. Dela Paris se duce la Berlin și apoi la Lipsca, unde, cu un succes strălucit, și-a luat *doctoratul*, în 1893, susținându-și teza, cu o lucrare miticuloasă din istoria universală: *Toma III, marquis de Saluces*. Eră în vârsta de abea 22 ani. Și la Paris ca și la Lipsca, «s'a păstrat multă vreme faima acelui *tânăr valah*, așa de superior, în toate privințele, colegilor săi, care tânăr a devenit în zilele noastre, o celebritate, una dintre cele mai puternice și mai originale personalități ale culturii europene contemporane»¹⁾.

2. *N. Iorga profesor Universitar*. Intorcându-se în țară, a funcționat câteva luni ca profesor secundar de istorie

la liceul «Petru și Pavel» din Ploești. Publicându-se concurs pentru catedra de istorie Universală dela facultatea de litere din București, s'au prezentat N. Iorga și I. Georgian, vestitul profesor de istorie, dela liceul «Sf. Sava» din Capitală. Comisiunea examinatoare, entuziasmată de talentul și profunditatea cunoștințelor tânărului N. Iorga, l-a recomandat Ministerului, cu elogii. De aci înainte, începe activitatea prodigioasă a acestui fenomenal dascăl al neamului, care dela început a ridicat prestigiul catedrei sale la mare cinste și demnitate. Eră cel mai tânăr dintre profesori și cel mai entuziast. Număra abea 23 ani. Studenții îi sorbeau cuvintele. O eră nouă se inaugurează cu venirea sa la Universitate. Am ascultat și eu, pe vremuri, cursurile minunate ale lui N. Iorga. Dela prima înfățișare te mișcă și te cucerește, prin farmecul frumuseții expunerii, prin bogăția cunoștințelor, prin fluiditatea graiului, care curge repede și natural, ca apa dintr'un isvor bogat. Nu te mai sature, ascultându-l.

Dar N. Iorga are ceva caracteristic cu totul și ca prezentare *fizică*. Te impresionează dela început. Fruntea lui lată îți arată bogăția inteligenței. Citești pe fața lui energie, voință, hotărîre. Ochii lui mari, adânc pătrunzători, cu o putere de sugestivitate covârșitoare, te pătrund până în adâncul sufletului. Ochii!? Ce construcție minunată! Ce forță, din ce elemente vor fi fost ei plămădiți, ca să aibă o rezistență și o flexibilitate mai tare ca oțelul și ca orice metal? Aceste idei îți vin în minte, când stai și te gândești cât a cetit N. Iorga, adesea poate la lumina slabă a lămpii, până noaptea târziu; câte acte și documente, cu slovele încurcate și inscripții vechi, unele aproape șterse, le-a descifrat și decopiat și câte opere a scris și corectat, pentru tipar! Cu o punctualitate exemplară, N. Iorga își ține cursul său de istorie la Universitatea din București până astăzi. La invitarea celorlalte Universități, a ținut o serie de lecții și la Universitățile din Iași și Cluj. Deși face acelaș curs de peste trei decenii, niciodată nu poftorește acelaș lucru, ci, cu o competență unică, în fiecare an înfățișează chestiunile dintr'un alt punct de vedere. Nicio împrejurare nu l-a putut sili să-și întrerupă cursul. Nici chiar ultima sarcină de prim-ministru și ministru de instrucțiune și culte.

Ca profesor emerit, i s'a oferit sarcina onorabilă de a face instrucțiunea și educația *principelui Carol*, moștenitorul tronului, astăzi *Carol II regele României*; însuflându-i principii democratice și stăruind să se înfiripe în sufletul lui tânăr, dragostea de neamul românesc și dorința fierbinte de a se interesă de aproape de viața și nevoile poporului și mai ales de *cultura românească*.

Pe lângă cursurile obișnuite dela Universitate, a fost poștit a ține prelegeri la *Școala superioară de război* și la *Academia de Inalte studii Comerciale* din Capitală.

Ca *extensiune Universitară*, în vacanța de vară a pus bazele «Universității populare» dela *Vălenii-de-Munte*, reședința sa de vară, unde se adunau românii de pretutindenii, ba și străini, luptând pentru a strânge legăturile de înfrățire între auditorii săi, pe *calea culturală*. La aceste cursuri, a asistat și *Principele Carol* și câte odată și alți membri ai familiei regale. Câtă căldură sufletească, câtă muncă și energie și cât entuziasm pentru cultura românească au stârnit acele cursuri, o știu auditorii lor. Tot aici a înființat o *școală de misionare*, care urmărește acelaș scop de strângerea legăturilor sufletești între fiii aceleiași țări; apoi o *tipografie*, un *muzeu*, într'un cuvânt a întemeiat o vatră de lumină a neamului românesc.

Pășind peste hotare, a înființat școala românească dela *Fontenay-aux-Roses* aproape de Paris; *Școala românească dela Roma* și *Casa românească din Veneția*, stabilind firul de legătură sufletească între poporul românesc și celelalte neamuri de origină latină.

3. *Călătoriile*. Se știe că al doilea metod de luminare a minții omului este a ceti în *cartea mare* și misterioasă a naturii; a privi înălțimile munților; a-și desfăta ochiul în întinsul nesfârșit al apelor mărilor și oceanelor; a te pironi în fața monumentelor de artă ale popoarelor culte, clasice și moderne; a le cerceta și studia *de visu*, sub umbra lor. Și acest metod a fost folosit de către magistrul N. Iorga. Din frageda copilărie, a avut o pasiune neînfrântă de a călători. Nu pentru a se amuza, cum fac cei mai mulți tineri, ci împins de râvna de a-și adună noi cunoștințe, cum adună albină mierea din flori. Monumentele străbune, cu deosebire, îl atrăgeau. Către dânsle își mână pașii, cu sprintenia caracteristică mersului său și cu dorul aprins

de a le privi, a le studia, a cunoaște istoricul lor și a ceti adânc în taina mistică a izvoadirilor lor.

Când era în vârstă numai de 4 ani, a fost dus de mama sa, într'o călătorie prin «dulcea Bucovină». Ajungând la Suceava, cu evlavia adâncă de copil nevinovat, și-a plecat genuchii, alături de mama sa, și s'a închinat la sf. Moaște, făcătoare de minuni, ale sf. *Ioan cel nou*, din vechea Capitală a Moldovei. Cine ar putea ghici ce gânduri frământau mintea micului Iorga, în acele momente de evlavie și adâncă reculegere, și ce urme trebuie să fi lăsat în sufletul său!

Ca *elev* de liceu, vacanțele le folosea în excursii cutreerând toată Moldova, pentru a-și cunoaște țara și neamul. Ca *licențiat*, a plecat în Italia, pe care o cercetează, umblând din loc în loc și din oraș în oraș, scotocind toate colțurile, și inspirându-se dela geniul acestei nobile nații și din măreția monumentelor arhitectonice¹).

Pe lângă alte daruri cu cari l-a înzestrat Dumnezeu, i-a hărăzit și o *perfectă sănătate*. Eu, cel puțin, n'am auzit că N. Iorga a suferit de ceva sau că pleacă în cutare stațiune balneară din străinătate, ca «să-și facă cură», sau că se va retrage pe vară la vreo stațiune climaterică «să se odihnească». În vacanța mare de vară, când toată dăscălimea se reculege, N. Iorga, în toiul căldurilor tropicale, își deschide cursurile la Universitatea populară dela Văleni. Bucurându-se de sănătate deplină, își continuă călătoriile, ca o necesitate a sufletului său, cu o regularitate matematică, în fiecare an. Nici înaintarea vârstei, nici oboseala drumurilor lungi, nici greutatea familiei sale numeroase și nici vreo altă piedică, nu-l pot ține 'n loc. Simte că are o chemare înaltă, o țintă pe care o urmărește, un ideal care-l predomină. Cu trenul, cu căruța, de multe ori apostolește, pe jos, a străbătut aproape toată țara românească, vizitând orașele, satele, biserici și mănăstiri. Din tot locul ia note, publicând: *Drumuri și orașe din România; Sate și mănăstiri din România, inscripții*, etc. Cu sprinteneala piciorului de căprioară, urcă vârfurile munților, coboară pe ponoare în văi adânci, se înfundă în văgăuni, cercetând mănăstiri și schituri, în cari s'a păstrat viața, cultura și

1. Ștefa Meleş. op. cit. p. XV.

arta românească veche. Aici citește, cu ochii săi ageri «pisanile bisericilor, scrisurile săpate în lespede de piatră aspră sau în marmoră fină, depe mormintele în cari se păstrează țărâna sfântă a pioșilor și vitejilor noștri Voevozi, a bunelor și religioaselor Doamne, a Jupânilor și Jupânițelor, cari, în dragostea caldă de țară și în avântul credinții lor statornice în Dumnezeu cel viu, au clădit trainice altare sfinte, le-au împodobit cu podoabe mândre și scumpe și le-au dăruit cu moșii întinse și averi nenumărate». De aici își culege știrile ce-l interesează, învăluind apoi într'o privire generală și scrutătoare, bisericile și mănăstirile noastre, pe care le numește: «*cea mai scumpă și rară, cea mai adevărată și originală podoabă*» a ținuturilor neamului nostru ¹⁾.

Trecând peste hotare, a cercetat sufletul neamului românesc de sub stăpânirea străină. Cu metoda pedagogică știută, pornind dela lucrurile și locurile mai apropiate spre cele mai depărtate, a pășit mai departe, cutreierând Europa întreagă, din sudul Italiei și Portugaliei și până în nordul Suediei. În timpul din urmă, străbătând apele Oceanului Atlantic, a călcat și pământul Americii, la New-York, Cleveland, Chicago etc. Nu pentru a admira clădirile «zgârie nori», ci pentru a cerceta *sufletul*, viața socială și gradul de civilizație al omenirii din «lumea nouă» — zice el —; dar și pentru a duce, cât mai departe, peste Ocean, *solia științii românești* — zicem noi. Ori pe unde a fost, a grăit în public, a conferențiat, a fost ovaționat și sărbătorit, spre onoarea țării și a neamului românesc. Se cunoaște cât de puțin știu străinii despre noi, până acum în timpurile din urmă. Este incontestabil că *N. Iorga* este *cel mai vajnic apostol*, care a dus *faima* numelui de român, până în cele mai îndepărtate locuri civilizate.

4. Ca *vorbitor*, *N. Iorga* este un adânc răscolitor de suflete. Înfațișarea sa originală, ochiul său ager și cuceritor, vocea sa tăioasă și cu un timbru caracteristic, mișcă și entuziazmează masele. Acel *r* franțuzesc este firesc în graiul său. Oriunde, oricând și în orice împrejurare a vorbit *N. Iorga*, sala a fost arhiplină. Când vorbește, *Iorga* se distinge dintr'o mie. Graiul său este nerv, este

1. Preotul Teodor Băilășel, în „Anivonul”, București. 1904 p. 205 sq.

suflet, este viață. Orice subiect ar expune, îl îmbracă într'o formă nouă, de originalitate proprie. Neuitate au rămas în mintea auditorilor conferințele sale, ținute ca secretar-general al «Ligii culturale», aproape în toate orașele țării. N. Iorga nu citește, ci rostește totdeauna. El creează și improvizează, cu o ușurință rară. Multe din conferințele sale au fost stenografiate de H. Stahl. Nu mai uit de o conferință entuziastă : «Cultura națională și politica națională». Este un dar al său deosebit de a conferenția. Nu importă subiectul pe care-l tratează, ci arta cu care-l înfățișează publicului: Curge cuvântul lui curat și limpede, ca apa cristalină dintr'un izvor bogat. Din ori și ce chestiune, el scoate adevăruri noi, neașteptate de mintea auditorilor. Când i se pare că unele părți ar fi prea grele ori monotone și nu ar fi prinse cu ușurință, ori nu ar fi tocmai pe placul auditorilor, atunci — cu zâmbetul său caracteristic — întrebuițează *ironia*, sfichiind apucăturile unor pesonaje, de obicei politice ; pe departe însă, fără a le pronunța numele. Atunci cuvintele lui ard ca para focului, dar în acelaș timp, luminează și încălzesc. Hotărîrea cu care aruncă cuvântul său, fluiditatea vorbirii sale, căldura sufletească cu care îmbracă ritmul frazelor este nota originalității sale. În acelaș timp, credința nezguduită în triumful ideilor sale, sinceritatea cu care și împărtășește toate impresiunile sufletului său regal ; limba aleasă, fermecătoare și poetică în care și împodobește expunerea convingerilor sale, tac din N. Iorga, cel mai mare orator al Românilor, singur în stare a transforma sufletele, a atrage, a cuceri, a convinge și a pune în rânduri de muncă și de luptă pe ascultătorii săi¹.)

5. Ca *scriitor*. Și ca mântuitor al condeiului, N. Iorga își păstrează nuanța sa originală. Rar scriitor a pus atâta vigoare, atâta vioiciune și atâtea figuri poetice în scrisul său. Dar și mai rar este acela cea putut scrie atât de mult ca dânsul. Eu nu cunosc un scriitor care măcar să-l egaleze puțin, necum să-l întrecă. De aceia o *bibliografie completă* a lucrărilor publicate de Prof. N. Iorga e greu de făcut. S'a încercat mai de mult un scriitor din Ardeal, dar singur mărturisește că opera sa „nu-i complectă, căci *oricât ne-am*

1. St. Meleş, op. cit. p. LXVII sq.

stradutt, pentru complectarea ei, *ne-a fost cu neputință* a le aduna pe toate¹⁾. E greu, pentru că operele lui sunt foarte multe și împrăștiate. N. Iorga a început a scrie încă de când era de 13 ani.

La această vârstă, scria „Cronica externă” a ziarului *Romanu* [1884], din Roman. Mai târziu, compunea poezii, publicându-le în *Contemporanul* și *Revista nouă* [1890]; apoi „critici literare” cu privire la „literatura Universală” în *Arhiva soc. științifice și literare* din Iași, sub titlul: „Iubirea în literatura modernă”; „pesimismul în artă”; „critica literară și anticii”; „începuturile romantismului” etc. A mai scris în *Lupta*, *Constituționalul*, *Convorbiri literare* etc.²⁾

Această din urmă revistă era pe atunci sub direcția lui *Iacob Negruți*. Într’însa scriau numai scriitorii cu reputația făcută. N. Iorga a fost primit încă de tânăr. În această privință, reproduc un pasaj dintr’o scrisoare, cu data de 16 Aprilie 1890, a lui S. G. Vârgolici către Iacob Negruți: „Mi-a părut bine că ai publicat în *Convorbiri* studiul lui Iorga asupra *Veronicăi Micle*. Cred că vei publica și pe cel asupra lui *Creangă*. De sigur că tineretul n’are încă experiența condeiiului, dar *nu se poate contesta că are un fond de idei foarte bogat și foarte original*. Ori mă înșel eu, ori *acest tânăr e merit, cu timpul, a ocupa un loc însemnat în mișcarea literară dela noi*. Salutări amicale dela S. G. Vârgolici³⁾.”

După ridicarea lui la gradul de *profesor universitar*, începând cu lecția inaugurală de deschidere a cursului său: „Concepția actuală a istoriei și geneza ei”, publică în fiecare an, o serie de studii cu privire la „Istoria Românilor”, sub toate raporturile de manifestare socială, așa că astăzi operele lui N. Iorga formează o vastă bibliotecă de aproape 3000 de opere. Multe din ele sunt în legătură cu călătoriile sale, iar unele sunt datorite numai călătoriilor; de aceea și alcătuiesc o „literatură de călătorii”. O aplicare specială a sa este *studiul documentelor*. Stăpân pe meto-

1. *St. Meleş*: „Ce a scris N. Iorga”. București, 1913, în prefață. Deaceiaș: *Activitatea istorică a lui Nicolae Iorga*. București, 1921. „Bibliografia operelor lui Nicolae Iorga. Viața și activitatea sa”. Carlea românească. Cluj, 1931.

2. *Ibidem*. p. X XI.

3. Scrisoare sub Nr. 13-54 dela Secția Manuscriselor a Academiei Române. Ultima lucrare asupra activității lui N. Iorga, mai sistematică este a lui *Barbu Theodorescu*: „Nicolae Iorga, viața și opera sa”. București, 1931.

dele științifice moderne pentru cercetări istorice și în armat cu cunoștința limbilor clasice, *greaca și latina*, precum și a tuturor limbilor popoarelor culte ale Europei apusene, a copiat și publicat cea mai mare parte din documentele aflate prin arhivele dela noi și din străinătate, referitoare la istoria Românilor și a altor popoare și evenimente istorice, a cărora istorie a scris-o. Zeci de mii de documente, așezate în colecții sistematice, cu prefețe lămuritoare, cu multe note explicative și cu studii savante, au fost date la lumină. La sfârșitul volumelor, pe lângă tabla materiilor, este și o tablă a *numelor proprii*, a lucrurilor etc., care înlesnește cetitorului, folosirea materialului. Cea mai mare parte a operelor sale sunt în românește. Unele traduse și în alte limbi; iar cele scrise în limbi străine, traduse și în românește. Are multe lucrări scrise în limba franceză; câteva în nemțește și italienește și mai puține în limba engleză și în limba suedeză.

N. Iorga este un sol, ales de Dumnezeu din neamul nostru, ca să poarte făclia culturii în lumea întreagă. Prin ascuțimea minții sale, înzestrată cu energii sufletești, el a atins culmea științii umane. Instituțiile de cea mai înaltă cultură se onorează a-l chema ca membru al lor. Sorbona se mândrește a-l avea ca profesor. Savanții de pretutindenea îl apreciază și-i recunosc superioritatea. Universitățile celebre din apus se întrec, onorându-l și încununându-l cu cele mai înalte titluri de glorie ale științii. Puțini dintre muritori s'au bucurat de cununa de lauri a științii universale ca acest vultur al cugetării românești.

N. Iorga a ridicat studiul istoriei la rangul de artă. Chipuri de oameni, dispăruți de mii de ani, cari zac uitați în pulberea rămasă din putrezirea trupurilor lor; fapte eroice și diferite scene, petrecute în antiquitatea clasică, el le trezește la viață, le îmbracă în haina epocii lor și le prezintă cetitorilor într'o imagină de lumină orbitoare, prin puterea magică a imaginației sale geniale. Zugrăveala lor este așa de proeminentă, așa de plastică, așa de stăpânită de un entuziasm sincer, în cât trezește o mișcare, o străfulgerare, un curent de vibrațiune sufletească, așa de puternic, în mulțimea cetitorilor, încât cele zugrăvite și se par că învie acum, trăiesc, umblă în lumea aceasta.¹⁾

N. Iorga scrie nu numai lucrări referitoare la istoria Românilor și la istoria universală în general, ci îmbrățișează un câmp foarte vast. Așa, de pildă, a scris: Istoria literaturii românești; a învățământului; a Bisericii românești; a armatei române; a negoțului și a meșteșugurilor din trecutul românesc; cărți didactice de istorie, cursul secundar; literatură, poezii, drame, critică literară și culturală, cugetări, reviste de istorie critică și de popularizare; ziaristică etc. Am putea zice că nu este chestiune istorico-literară care să nu fi fost studiată și publicată de dânsul, într'o formă nouă, potrivit vederilor și înțelegerii lucrurilor.

6. *N. Iorga Academician.* Mulțimea operelor sale și adâncimea lor au făcut ca la 1911 să fie ales membru al Academiei Române, cel mai înalt așezământ de cultură românească. Discursul său de recepție: *Două concepții istorice*, croiește orizonturi noău în metoda cercetărilor istorice. Este adevărat că această instituție la început șovăise a-i deschide porțile largi și a primi cu brațele deschise pe acest mare dascăl al neamului, poate din pricina temperamentului său războinic. Așa erau vremile, așa erau concepțiile vechilor academicieni. Unii din ei prevedeau că acest uriaș al gândirii omenеști, intrând în Academie, pe mulți îi va pune în umbră. Intr'adevăr, N. Iorga, de-și în vârstă de 40 ani, întrecuse pe mulți dintre dânsii, prin opere și studii. Dar ceea ce prevedeau s'a și întâmplat cu intrarea sa în Academie; o *eră nouă* se începe și aici. Cele mai multe studii și comunicări le face el, cu o putere de pătrundere și cu o competență uimitoare. *Analele Academiei române* sunt înșesate de lucrările ilustrului savant, care, prin puterea geniului său, se înalță la o superioritate excepțională.

În afară de Academie, conduce reviste *literare* și *istorice*, ocupându-se și de *ziaristică*. Încă de pe când era în clasa a V-a la liceul național din Iași, scotea ziarul său: *Ecoul ceaunului*, scris în întregime de el și centigrafat în vreo 100 de exemplare. Abonamentul la acest „Neamul românesc“ de atunci — zice un coleg al său — era plătit în natură, cu nuci și alune, cu mere ori struguri, după anotimp și după averea fiecărui abonat.¹⁾ Dar și în această

1) O. G. Longinescu, în revista: *Natura*, XX, 6 din 15 Iunie 1931. București.

din urmă direcție, trage brazde nouă. Ziarul său cotidian *Neamul românesc* spune, prin însuși titlul său, directiva pe care o urmărește. Acest organ politic — al cărui articol de fond este semnat totdeauna de N. Iorga — este „menit numai destăinuirii tuturor nedreptăților, pedepsirii tuturor păcatelor, proclamării tuturor lipsurilor și sânguinții cinstite, de-a găsi o îndreptare, care să ne asigure o viață vrednică“. El are și o ediție specială pentru *popor*, cuprinzând întreaga activitate sufletească a neamului românesc din care face parte și către care se adresează.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLADEANU
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

TULBURĂRILE RELIGIOASE

— CONSTATĂRI ȘI PROPUNERI —

În lume este o veșnică luptă, atât în cea fizică, cât și în cea morală. După cum se schimbă ziua și noaptea, căldura și frigul, tot așa neconținut se luptă lumina cu întunerecul, binele cu răul. Pentru aceasta și creștinismul îndreaptă viața noastră pe un front de luptă puternică. Mântuitorul Hristos ne cheamă să luăm crucea Lui și s'o purtăm. Ne cheamă să purtăm greutatea și ispitele lumii, căci numai astfel vom putea lupta împotriva răului. Creștinii, uniți în Biserica Mântuitorului Hristos, luptă de veacuri pentru mântuirea și triumful împărăției cerești¹⁾. Luptele Bisericii creștine totdeauna au fost, sunt și vor fi în legătură cu valorile frământărilor sociale, și cu împrejurările vremurilor. Nimenea însă nu poate tăgădui, că acum, mai mult ca oricând, întreaga lume a ajuns la o învrăjbitare satanică. Răsturnările și prefacerile vieții ne înspăimântă. Am rămas și suntem desorientați. Acum, mai mult ca oricând, răsună cu putere cuvintele Sf. Ap. Pavel: *Vedeți cum să umblați, cu pază, nu ca niște neînțelepți ci ca cei înțelepți, răscumpărând vremea, că zilele rele sunt.* (Efes. 5₁₅₋₁₆).

Trăim într'o epocă de adânci frământări sufletești. Multe prefaceri au venit în viața popoarelor. Deși s'au

1. M. A. Calnev. Rev. „Misionarul“, an. II, No. 3, p. 200–201.

Înmulțit și mijloacele de traiu, s'au perfecționat, viața pare din ce în ce mai grea. În loc să ploaie mana binecuvântării cerești, curg valuri de lacrimi cu nesfârșite dureri asupra omenirii.

Astfel de vremuri totdeauna au fost prielnice și tulburărilor religioase, dând naștere la învrăjbiți și rătăcirii cu erezii și secte. Răzvrătirile religioase merg mână în mână cu cele sociale. Potolirea lor este în strânsă legătură cu devotamentul și conștiințiositatea păstorilor sufletești.

Și protestantismul așa a apărut, din cauzele care se cunosc, în mijlocul frământărilor feudale (sec. XVI). Așa și luptele puritane din Anglia au dat naștere „Baptismului”. Războiul Anglo-American, dela începutul veacului XIX, a zguduit așa de puternic pe baptistul William Müller, încât a inventat „Adventismul”. Frământările Europei, cu războaiele și revoluțiile din veacul XIX, au dat prilej să se ivească, rând pe rând, toate sectele religioase, pe care, aproape că nu le mai putem clasă.

Totuși neamul și Biserica noastră a fost ferită de așa împărecheri religioase. Românul n'a putut concepe altă grupare religioasă decât credința lui strămoșască, „Biserica ortodoxă creștină”. Mai nimerea, printre români și câte un rătăcit și învrăjbitor, dar nimenea nu-l asculta. Era considerat ca un păgân și vameș.

Episcopii de pe vremuri, cu creșterea lor mănăstirească, și preoții, așa grămățici cum erau, au știut și au putut să adune și să țină pe credincioși în corabia sfântă a Bisericii ortodoxe, cum adună cloșca puii săi sub aripi. I-au ținut grămadă și i-au condus pe marea vieții, în duhul credinței creștine ortodoxe, numai cu mulțimea slujbelor religioase, care au fost cea mai bună școală catehetică.

Primele rătăcirii sectare apar în Biserica creștină ortodoxă din vechiul regat odată cu răzvrătirile sociale din 1907. Atunci a fost convertit medicinistul român *P. Paulini*, făcându-se coadă de topor ca predicator șef până în anii din urmă, când s'a compromis. Tulburările bisericești din 1910-1912 și apoi războaiele din 1913 și din 1916-1918 au desorientat și învrăjbit pe mulți. Sectanții se înmulțesc printre români și se organizează.

În celelalte provincii, tot tulburările sociale au fost cauzele înmulțirii sectanților, însă cu note deosebitoare până la unificare, potrivite împrejurărilor locale.

Hotărât lucru este că frământările din viața popoarelor au răsunet puternic în viața religioasă. Corabia sfântă a Bisericii nu poate rămânea nezguduită de valurile vieții. Ș'atunci se cere o comandă pricepută cu marinari bine pregătiți pentru a ajunge la liman.

Tulburările și rătăcirile se accentuiază îndeosebi dela criza bisericească din 1910—1912. De atunci a început școala teologică de negație. Rând pe rând au apărut broșuri și foi speciale numai de critică și batjocorire. Răul a mers crescând și în vremea din urmă a ajuns la apogeu. Am ajuns să avem o ierarhie clericală așa de învrăjbită, că nu mai alege armele de luptă. S'a format o ziaristică îngrozitoare pentru Biserica și slujitorii ei. Nu mai e nicio milă și niciun devotament pentru misiunea Bisericii creștine ortodoxe române. Pentru ambiție și vanitate omească, se atacă cu furie și se batjocorește totul. Duhul smereniei, al dragostei și al răbdării este înghițit de mândria plină de ură păgână. Un duh de nerrespect și de răzvrătire este peste tot, pentrucă nu mai avem școala bisericească a evlaviei și a dragostei până la jertfă pentru sălășluirea păcii, pentru neam și pentru lege.

Și vroim oare ca toate acestea să nu aibă răsunet hotărâtor în mulțimea credincioșilor? Este o imposibilitate!

Intr'o așa atmosferă, s'a făcut și îndreptarea calendarului, operă de veacuri, care cere adânci înțelesuri și eroice hotărâri. S'a primit această mare reformă mai mult pentru interese de stat. Vremurile însă sunt cu totul neprielnice. Chestia are o însămnătate religioasă eternă pentru popor. Politicianii însă, mici la suflet, au ajuns s'o speculeze în luptele lor politice. Acum, intrați în vârtejul unei așa reforme cu adânci rădăcini creștinești, o dam din colț în colț și nu găsim portița de scăpare.

Poporul s'a tulburat furios, mai ales în Basarabia și Moldova, unde habotnicia religioasă a fost și este mai puternică. Din această cauză, acum se tinde la separări shismatice.

Pare că anume s'a dat apă la moara sectanților. Atâta au așteptat ei.... Să se tulbure credincioșii și să se discrediteze preoțimea cu întreaga ei ierarhie. Un prim

punct din planul lor de luptă este atins fără nicio sforțare: „*Bate-voi păstorul și se vor risipi otle turmei*“.

Și — Doamne — ce bine le merge! Nu au nevoie să ne învrăjbească ei, nici să se sbuciume mult ca să îndepărteze poporul de noi. Nu! Căci procesul se desfășoară zilnic și cu îndreptarea calendarului și cu publicațiile batjocoritoare.

Situația în nordul Moldovei.

Ca fapt concret, voi arăta situațiunea religioasă din Mitropolia Moldovei, unde sunt poate cele mai mari tulburări, pentru că și cauzele au izvoare adânci. Frământările religioase din această eparhie sunt mai vechi. Au început a se arăta cu apariția sectanților și se manifestă puternic cu îndreptarea calendarului.

În vremea războiului, se cuibăresc bine în Iași două secte: *Adventiștii* și *Evangheliștii*. Acești din urmă, îndeosebi, cu predicatorul român *Grigore Constantinescu*, au ajuns îndrăzneți. Și-au făcut casă de rugăciune, chiar lângă catedrală, spunând că ei vor încetă predica, când va începe la mitropolie.

În eparhie, sectanții se răspândesc în județele cu moșii întinse, unde s'au făcut împrăștiări cu sate izolate (Botoșani, Dorohoi, Iași). S'au împrăștiat și ei în astfel de sate și au format comunități numeroase, păstrând legături puternice cu Bucovina și Basarabia, de unde venise. Au mai folosit apoi centrele industriale și de căi ferate.

Prin împrăștiare, sectanții au câștigat îndoit.

a) S'au așezat strategic în văile Siretului, Jijiei și Prutului cu împrejurimi favorabile; b) S'au format sate cu totul izolate, departe de supravegherea preotului paroh.

Un astfel de sat, plin de evangheliști, este *Prelipca*, pe malul râului Suceava, la 7 kilometri de centrul parohial *Salcea*, dar alături de sate cu sectanți din Bucovina (peste Suceava). Este apoi centrala de căi ferate *Verești*, cu parohiile înconjurătoare: Dumbrăveni, Bursuceni-Coracăești, Bunești-Întânele. Toate sunt în jud. Botoșani, între râurile Siret și Suceava, pline cu evangheliști și tremurători. Parohia urbană Duminica Mare, cu parohiile rurale Răchiți și Stăncești dela răsăritul și apusul Botoșanilor, formează un centru puternic de adventiști. În același județ, pe văile

Jijiei și ale Prutului, s'au oploșit, prin improprietărire, și adventiști și evangheliști, în parohiile: Nicșeni, Todireni și Ostopeni. Așezările din județele Dorohoi și Iași completează strategia din Botoșani pe văile Jijiei și ale Prutului. Parohia Broscăuți, de lângă Dorohoi, are un centru mare de evangheliști. Spre Prut, parohiile Darabani, Bagiura, Concești au adventiști; Păltiniș și Rădăuți bapțiști și mileniști. Cele mai caracteristice centre de sectanți, formate prin improprietăriri, cu sate izolate, sunt Aurel Vlaicu-Avrămeni și Negreni-Știubeeni, jud. Dorohoi; apoi Glăvănești-Andrieșeni, Probota-Perieni și Vânători-Zahorna jud. Iași.

Amestecuri de adventiști, evangheliști și tremurători frământă orașul Iași, iar adventiști sunt în Piatra-Neamțu și în câteva parohii din împrejurimi.

În ajutorul propagandei sectare, vine îndreptarea calendarului cu tulburări amenințătoare.

În primii ani (1925-1926), a fost o vijelie amețitoare. Măsuri nu s'au luat la vreme, părându-se o glumă. Tulburările începute la Iași au mers crescând spre munți. Clocotesc amenințător văile județelor Baia și Neamțu.

Tradiționalismul religios, alimentat de habotnicia călugărească a monastirilor necultivate și nedisciplinate, a învins slaba rezistență a autorității pastorale și administrative. La aceasta, s'a adăugat specula politicianilor, cari s'au făcut cozi de topor tulburătorilor speculanți. A început chiar a se sistematiza specula și pescuirea în apă tulbure. Apar pe neașteptate trei societăți religioase, strâns legate între ele, cu statute și adunări de fonduri, care urmăresc o despărțire shismatică de Biserica oficială. Cea dintâi se formează în Rădășeni, parohie mare, lângă Fălțiceni, care a și început să-și construiască biserică. Alta s'a organizat cu capelă, în casa președintelui ei, locuitorul Urzică, din Vânători, jud. Neamțu. Slujitori au pe călugării răsvrățiți și eliminați din monastiri. Aceste două cuiburi învrăjesc și întrețin tulburări în toate parohiile de pe Valea Moldovei, în frunte cu Brusturii, de unde au început agitațiile, apoi în Răucești, Boroaia, Bogdănești, Drăgușeni, Fântâna Mare.

O adevărată răsvrătire socială este pe valea Bistriței, împrejurul Roznovului. Începutul s'a făcut în marea parohie Zănești, din cauza slăbiciunii pastorale. Boala s'a întins, ajungând la răscoale complete, în primăvara anului

1929, când au încuiat bisericile, au amenințat pe preoți și au dăruit chiar un pluton de jandarmi. În aceste părți, s'a organizat a treia societate, în Mesteacău, cu legături puternice și prin județele Roman, Bacău, Putna, Tecuci, Tutova, care tulbură întreaga regiune cu parohiile Borlești-de-sus, Borlești-de-jos, Rădu, Săvinești, Podoleni. Conducătorul este V. Chetreanu, un fost poștar, care ș'a făcut un mijloc de trai. S'a judecat până la Înalta Curte de Casație pentru autentificarea statutelor, cheltuind sute de mii de lei. A indus în eroare și pe I. P. S. Mitropolit ca să le dea avis favorabil. Deși statutele nu li s'au autentificat, totuși speculează pe credincioși, încasându-i cu sute de mii de lei și caută să se impună cu forța. Și V. Chetreanu ș'a făcut capelă în casa lui, unde oficiază călugări răsvrățiți și vagabonzi.

Propaganda Misionară

Am văzut gravitatea situației dela început și am cerut măsuri serioase și o propagandă sistematică. Deși se nădăduia la potolire, totuși tulburările au continuat și s'au sistematizat. Întru cât călugării și călugărițele contribuiau într'o mare măsură la această stare, am început să mă ocup în deosebire de monastiri. Pe acești viețuitori în austeritate trebuia să-i avem între liniștitori, nu între tulburători. Vina însă nu este a lor.

Nimenea nu s'a ocupat de ei, nici nu i-a povățuit cu duhul blândeței părintești. Conducătorii monastirilor nu erau călugări cu greutatea cuvântului eșit din viața de evlavie creștină. Pentru aceasta am început să vizitez cât mai des și monastirile și parohiile tulburate, oficiind și predicând. Din toamna anului 1925, sunt mereu pe drumuri, căutând: *a)* să liniștesc spiritele și *b)* să îndrumez pe preoți. Constatările le-am supus cunoștinței I. P. S. Mitropolit, făcând totdeauna propuneri pentru măsuri de procedare și lucru misionar. Pentru ceiace am constatat în monastiri, am referat cu accentuări ca acestea:

„Față de ceiace am văzut și știu dela Secu, Râșca, Gorovei și alte monastiri, aș fi voit să fiu scos din cauză, pentru că nu am decât cuvinte aspre. Conducătorii sunt cu concepții despotice, fără nicio pietate și dragoste de părinte, cum le indică situația. N'au urmărit decât îmbogățirea și traiul nelegiuit. Cu acest fel de a fi, au ruinat monastirile”. (Înregistrat la Nr. 2292 din 6 Mai 1926).

Neputându-se schimba sistemele, învrăjbirile călugărești s'au mărit, dacă nu pe față, în ascuns. N'a fost vizită canonică sau cerc cultural preoțesc, unde preoții să nu se plângă împotriva monastirilor ca focare de tulburări. De aceea și eu totdeauna am închis referatele cu propuneri pentru disciplinarea și cultivarea călugărilor și a călugărițelor. Am continuat vizitarea parohiilor tulburate, ajungând până și la expuneri agresive (Drăgușeni jud. Baia; Bôrlești și Vânători jud. Neamțu).

Prin referatul înregistrat la Nr. 1630 din 31 Martie 1926. am arătat:

„In zilele de 22, 23, 24, 25, 26, 27 și 28 Martie a. c., am vizitat parohiile tulburate: Drăgușeni, Moța, Bourenii, Târzii, Bogdănești, Râșca, Răucești, Brusturi din jud. Fălticeni (astăzi Baia); Păstrăveni, Davideni, Totoiești, Războeni, jud. Neamțu. In ziua de Bunavestire (25 c.), am oficiat Sf. Liturghie în monastirea Râșca, unde au venit credincioși din Parohiile Râșca și Bogdănești. In Duminica Floriilor (28 c.), am oficiat în schitul Războeni, unde au luat parte credincioși din Totoești și Uscăți. In toate părțile oamenii m'au primit cu multă bunăvoință și au ascultat sfaturile date... Un caz îmbucurător a fost cu Brusturi. Deși spusese primarului că nu mă mai opresc în aceea comună, unde mai fusesem, aflând că trec pe acolo, m'au întâmpinat peste o sută de credincioși... Le-am grăit mustrător de astă dată, spunându-le că s'au făcut de ocară în întreaga țară. *(De aceea au început tulburările)*. Acum s'au arătat foarte smeriți.

„Am avut însă și un caz dureros în Drăgușeni, sat mare cu două fabrici: de spirt și bere. Răsvrățiții, adunați și din satele vecine, în așteptare, s'au pus la cale prin cărciumi. Când am început să le vorbesc, m'au întrerupt vociferând că nu-și schimbă legea. Am încercat să-i liniștesc, dar nu s'a mai putut, căci au început împerecherile și ciocnirile. Binecuvântându-i, am plecat. Am căutat îndeosebi să îndrumez și să încurajez pe preoți, căci trec prin grele încercări. In deosebi, preoții tineri sunt mult îngreuiati și descurajați. Pentru aceasta sunt de părere să li se arate deosebită atenție, iar preotului Săvescu, parohul din Răucești, să i se probeze pedeapsirea celor trei tulburători arătați în raportul său, căci au fost și în truntea celor din Drăgușeni“.

Lucrul liniștirii însă merge greu, pentru că: a) Nu s'a văzut gravitatea situațiunii; b) N'a fost continuitate și nici sistemă. Totul s'a făcut și se face sub impresia momentului, fără urmărirea continuă a problemei cu norme neschimbătoare. In acelaș timp, întinzându-se și propa-

ganda sectară, am vizitat parohiile contaminate din județele Botoșani și Dorohoi.

După experiența cu frământările din anii 1926 și 1927, am încercat o sistematizare centrală a lucrului pastoral și misionar, întrucât se știe că totdeauna capitala dă tonul. Consfătuindu-ne cu preoții din Iași, am stabilit programul cuprins în următorul proces-verbal:

Preoțimea din Iași eră frământată de puțința unui lucru de învățatură creștinească și de multă vreme căduta modalitatea. După îndelungate discuțiuni, într'o consfătuire centrală la P. S. Vicar, în seara zilei de 6 Noembrie, s'a propus următorul program: a) Iașul să fie împărțit în șapte centre parohiale (Urmează grupările); b) Preoții cu cântăreții grupați în aceste centre să fie obligați a se întruni la bisericile hotărâte odată pe săptămână, în ziua și ora fixată. Preoții cu slujba și învățătura, iar cântăreții cu cântarea, să contribue, după puteri, la luminarea și moralizarea poporului.

Falonându-se aceste puncte, toți preoții din orașul Iași au fost convocați în cancelaria Sf. Mitropolii, în zilele de 14 și 24 Noembrie. S'a discutat în amănunt programul propus și s'a admis: a) Gruparea celor 7 centre cu preoții repartizați și cântăreții lor; b) Preoții parohi dela cele 7 biserici, împrejurul cărora s'au grupat celelalte, vor avea grija întregii rânduiei dela grupul respectiv cu toate cerințele gospodărești (lumină, încălzit, scaune, curățenie). Pentru fiecare centru, s'au fixat următoarele zile: 1) Mitropolia-Vineri; 2) Sf. Dumitru-Sâmbătă; 3) Sf. Haralambie-Duminică; 4) Toma Cosma-Luni; 5) Sf. Andrei-Marți; 6) Sf. Nicolae din Ciurchi-Miercuri; 7) Talpa-lari-Joi. În fiecare zi din săptămână, să fie slujbă și învățatură, la una din bisericile Iașului. S'a ales o comisiune, care să precizeze în amănunt programul. Comisiunea s'a întrunit în seara zilei de 28 Noembrie și a precizat următorul program:

Vecernia mică a zilei respective.

„Doamne strigat-am cu stihurile și patru stihiri.

„Slavă și acum. „Lumină lină“. Prochimenul zilei cântat
„frumos.

- „*Paremii : Se va citi rar câte un capitol din cărțile : Iov, Proverbe, Ecclesiast, Profeți.*”
- „*Ecteniile obișnuite cu „Invrednicește-ne Doamne“.*”
- „*Stihoavna cu două stihiri și slavă.*”
- „*Se va citi și explica pericopa zilei din Apostol și Evanghelie. Se va încheia cu un paraclis sau acatist.*”
- „*Programa să se tipărească în 30 de exemplare și o înștiințare apel în zece mii pentru vestirea credincioșilor.*”

Nu s'a putut pune în aplicare, nefiind aprobat.

Anul 1928 trece cu o totală întrerupere a lucrului pastoral misionar, pentru că conducerea eparhială a fost preocupată de alte turburări administrative.

Paștele căzând în acel an odată și cu calendarul îndreptat, a fost o liniște aparentă.

În 1929 însă izbucnesc din nou răsvrătirile și mai furi-oase, pentru că n'a mai fost potriveala cu data Paștelui. Au fost turburări mari în Aprilie și Mai, îndeosebi pe valea Bistriței, cu biserici încuiate și preoți amenințați. Un bătrân și venerabil preot, Mironescu, foarte respectat și ascultat de enoriașii lui, din parohia Cut, a fost maltratată în Săvinești, pentru că a luat lacătul dela ușa bisericii și a oficiat cu ocazia cercului cultural. Tot în acea parohie, preotul a fost scos din casa parohială. A doua zi după această răsvrătire, m'am dus în parohie, pentru încurajarea preotului și potolirea enoriașilor. În altă parohie, Borlești, însă am fost amenințat și eu de mulțimea răsvrătită, care nici în biserică n'a voit să intre, considerând-o spurcată. Am vizitat apoi toate parohiile tulburate, liniștind în mare parte pe credincioși. Răsvrățitorii însă încep să se organizeze în societățile din Rădășeni-Baia; Vânători și Mes-teacăn, jud. Neamțu.

Nici sectanții nu s'au lăsat mai pre jos. Folosesc împrejurările și se răspândesc, înmulțindu-se și ca aderenți și ca specialități. În părțile Burdujenilor, apare noua sectă a Tremurătorilor, localizată în Dumbrăveni-Botoșani, cu legături în Bucovina și Brăila. Frământările se măresc îndeosebi pe valea Siretului și a Sucevei, cu cereri oficiale la ofițerul stării civile, ca să fie scoși din rândul creștinilor ortodoksi. Am îndesit vizitățile și slujbele, mai ales prin:

Prelipca, Salcea, Plopeni, Verești, Dumbrăveni, Bursuceni, Bănești, jud. Botoșani. Evangheliștii își pierd cumpătul și își mută centrul în Broscăuți lângă Dorohoi.

Adventiștii se răspândesc în regiunile tulburate pentru calendar: Șerbești, Bodești jud. Neamțu. În Piatra Neamțu, încep să-și construiască templu special. Din gara Muncel jud. Roman se întind și în Ciohorăni-Baia. Încep să se îngrijoreze chiar și cei optimiști. Cercetez în amănunt toate parohiile frământate, vizitându-le și povățuindu-le.

Anul 1929 poate fi considerat ca un an de răsvrătire, cu grele încercări și începutul de organizare al unei shisme, pe chestia îndreptării calendarului. Dacă nu ne vom înțelepți cu schimbări de directive și cu măsuri serioase, uniforme, conduse stăruitor, vom avea un rascolnicism religios și în Biserica noastră.

Incercări de sistematizare.

O sistematizare de lucru misionar cu cercuri culturale pastorale am început în 1930. Însă tot ceva sporadic a fost, pentru că n'am avut puțința continuității printr'o organizare centrală. Ceiace s'a putut face și ceiace trebuia rânduit se arată în următorul referat:

În cursul acestui an, am vizitat și inspectat următoarele părți din eparhie: În Aprilie și Mai, valea Siretului din jud. Botoșani, invadată de sectanți. Am oficiat sfânta Liturghie în Dumbrăveni. În Mai și Iunie, partea de nord a județului Iași și sudul județului Botoșani. Am oficiat în Andrieșeni, unde este centrul adventist dela Glăvănești.

Am luat parte la un mare cerc cultural preoțesc la Focuri jud. Iași și la altul dela Ciornohal, jud. Botoșani.

În Septembrie, am fost pe valea Bistriței. Am oficiat la Roznov și am vizitat parohiile tulburate pentru îndreptarea calendarului (Mesteacăn, Zănești, etc.) până la Tg.-Neamțu.

În Octombrie și în Noembrie, am vizitat jud. Neamțu și Baia; am oficiat la Rădășeni, Râșca și Ioneasa; apoi județul Dorohoi cu centrele de sectanți: Broscăuți, Darabani, Concești și Păltiniș. Starea religioasă din această eparhie inspiră îngrijorări.

Județele Neamțu și Baia sunt tulburate pentru îndreptarea calendarului. Botoșani, Dorohoi și Iași sunt amenințate de sectanți. Preoții, cei mai mulți tineri, sunt cuprinși de valurile vieții și încep a se deprinde cu astfel de stări dureroase, privindu-le ca firești. Formarea lor sufletească și greutatea vremii nu-i lasă să se înalțe spre Idealismul dumnezeesc, de unde să poată vedea realitatea. Pentru aceasta se impune un lucru temeinic și sistematic

la conducerea culturală și administrativă a eparhiei. Trebuie urmărit, zi cu zi, tot cursul mișcărilor religioase. Preoțimea trebuie ridicată din mijlocul nevoilor, spre un idealism de dragoste și de jertfă, prin cât mai dese vizite, pentru a o ajuta în nevoi și a o îndemna la lucrul pastoral.

Propaganda religioasă culturală trebuie să aibă un program de continuitate stabil și uniform. Harta eparhiei să fie oglinda fidelă cu statistica și starea religioasă a fiecărei parohii. Consiliul eparhial, îndeosebi secția culturală, să se întrunească cu misionarul, protopopul și preoții din parohiile tulburate, chiar și lunar, pentru a cerceta situația și a pune la cale măsurile potrivit împrejurărilor locale.

Să se alcătuiască programele cercurilor culturale preoțești cu slujbele arhieriești. Să se profite de toate ocaziile când se adună credincioșii (Sfințiri de biserici, hramuri etc.), să se organizeze serbări cât mai impresionante, cu slujbe cât mai transportatoare și cu predici întru adevăr îndrumătoare. Pentru îndeplinirea acestui program, se cer și jertfe bănești.

Este absolută nevoie de un fond cât mai mare, pentru tipărituri religioase, care să fie împărțite gratuit. Contactul nostru cu copiii impune îndeosebi, pe lângă binecuvântarea arhierescă, și o cânticică sau o iconiță. Este apoi absolută nevoie de un mijloc de transport.

După ce se cer câteva măsuri administrative, referatul se încheie cu expresia: *«N'aș vrea să fiu pesimist, dar realitatea mă cutremură»*. Inreg. la Nr. 7976 din 2/XII, 1930.

* * *

M'a preocupat îndeosebi situația dela Mesteacăn, jud. Neamțu. Șeful tulburătorilor, V. Chetreanu, se zbătea să autentifice statutele societății înființate, „Petru și Pavel“. Isbutise să capete, prin înșălăciune, avisul I. P. S. Mitropolit. Am convocat un mare cerc preoțesc la Roznov (comună centrală lângă Mesteacăn). Am oficiat Sf. Liturghie cu parastas și cuvântări îndrumătoare și liniștitoare. Am cercetat situația în ședința intimă, sfătuind pe preoți cum să procedeze, apoi am vizitat parohiile tulburate din întregul cerc.

În același timp, am telegrafiat ministerului de instrucție și culte, că numita societate urmărește răsvrătirea religioasă, deci să nu i se dea aviz pentru autentificare.

Totuși tulburătorii (în deosebi V. Chetreanu) s'au agitat mereu, amenințând și vizita mea în Mesteacăn. Au început proces pentru autentificarea statutelor. Fiind respinși și la Tribunal și la Curtea de Apel, au făcut apel și la Inalta Curte de Casație, unde asemenea au fost respinși.

Însă nu se lasă intimidați. Tind mereu să pună stăpânire pe biserica parohială, pentru care fac mari agitații și caută să înfricoșeze pe preotul paroh. V. Chetreanu, face și delegații pentru înscriere de membri, cu statute false și adună cotisații. Mână în mână lucrează efectiv și societatea „Sf. împărați” din Vânători, condusă de alt pescuitor în apă tulbure, M. Urzică.

Preoți și diaconi călugări, excluși din monastiri, fără caterisiri canonice, au umplut pădurile, iar acum umblă prin sate, oficiază în capelele acestor societăți și tulbură pe credincioși, fără nicio împedecare oficială.

Situația se complică din ce în ce și devine amenințătoare. Pe lângă tulburările calendariste, vin la Mitropolie și vestirile propagandei sectare confirmate și dela comandamentele militare și dela siguranța statului.

Preocupările pentru temeinica lucrare misionară, cu grija conducerii centrale adesea ne umpleau ochii de lacrimi. Toți cei cu răspundere de viitorul Bisericii ne înțălegeau sbuciumările sufletești numai privindu-ne. Când ne mai comunicam și impresiile, de multe ori ne despărțeam plângând. De câte ori n'am exclamat ca și proorocul Ieremia: *Căutați și vedeți de este durere asemenea cu durerea mea!* (Plângeri I₁₂).

Ne frământă și ne zbuciumă arhipăstoria cu lucrul nostru misionar, pentru că ne urmărește continuu amenințarea dumnezeiască, rostită prin gura aceluiaș prooroc: *Vai de păstorii ce risipesc oile pășunii mele... Deaceia așa zice Domnul Dumnezeu de păstorii ce păstoresc poporul meu: Voi ați împrăștiat oile mele și le-ați alungat și n'ați luat sama de dânsle. Iată, Eu vă voiu pedepsi pentru răutatea faptelor voastre... Și voiu adună iarăși rămășița oilor mele...* (Ieremia 13₁₋₃).

† Arhiereul GRIGORIE BOTOȘANEANU,
Vicarul Mitropoliei Moldovei.

Insemnătatea datoriei. — Prin împlinirea datoriei, un om se ridică mai pre sus de altul oricât de mică și neînsemnată ar fi starea sa socială. Acest adevăr l-a mărturisit d. N. Iorga, la congresul învățătorilor de Duminică, 25 Oct. a. c., prin cuvintele: «...un profesor universitar care nu lucrează stă mai pre jos decât un învățător care-și jertfește viața pentru școală». Prin urmare, de vrea omul să se ridice cât mai sus, în ochii semenilor săi, nu trebuie să caute înălțimea locurilor, fiindcă el se poate înălța cât de sus în locul unde se află, dacă își face datoria acolo.

Istoria mitropoliei Proilaviei (Brăilei)*)

Incheere. Din istoricul acestei mitropolii, scoatem următoarele concluzii:

I. De și a atârnat ea *direct* de patriarhia ecumenică din Constantinopole, fiind însă pe pământ moldovenesc, a fost socotită întotdeauna, ca o mitropolie românească, sau, cum zice gramata mitropolitului Moldovei, Gavriil Calimah, din 1771, Ghenarie 10 „s'a socotit *dintru început* a fi din hotarul pământului și din păstoria Moldovei“.

II. Mitropolii Proilaviei erau de obicei greci, cari se urcau, pe acele vremi și pe scaunele chiriarhale din principate. Cum însă și vlădicii noștri purtau nume grecești, încă din cele întâi timpuri ale erei creștine, nu poți recunoaște, după nume, pe români dintre greci. După corespondența pe care o țineau în grecește, nu se poate susține că erau toți de neam greci, pentru că și românii cari făcuseră școala grecească, întrebuițau limba grecească, în corespondența lor. Era, prin urmare vorba, mai mult de o cărnuire ortodoxă decât de deosebiri de rasă. Și dacă este peste puțință de a deosebi, după nume pe ai noștri din ceilalți, putem însă bănuși că ei se aflau printre dâșii¹⁾. În tot cazul, și cei de neam grec trebuie să fi fost dintre cei în bune cunoștinți cu ierarhii români, umblați prin țările române și știind ceva românește.

III. Personalul ocărmitor era recrutat din clericii români. Așa aflăm pe *protopopul Brăilei*, preotul Nicolae sin popa Dumitru; pe părintele *Apostolachi*, iconomul Brăilei, care adună pe preoții din toată raiaua de-i examinează și „pe cari nu știau i-a învățat“. Preotul *Neagu*, incontestabil, român de origină, este rânduit păstor la Iski-Kilia (Chilia veche). Părintele *Ioan Arhimandritul*, însoțește pe vlădica Calinic la Silistra. Când Calinic se mută la Dimoticha (Grecia), ia cu dânsul și pe parintele *Ignatie*, tot român, care însă n'a voit să stea acolo, din pricină că „sfinția sa fiind om de țara românească, n'a putut a se deda cu oamenii și cu locurile depe acolo“.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Octomvrie a. c.
I. N. Iorga: Neamul românesc din 16 Iunie, 1922.

În sfârșit, însuși logofătul mitropoliei era român, se numea Constantin și era dascăl, fecior al preotului Nicolae Sincelul, așezat în Brăila dela 1816. Dacă personalul cleric al mitropoliei și cei din apropierea mitropoliților erau români, cu atât mai vărtos trebuie să fi fost români clericii din administrația bisericească ¹⁾.

IV. Creștinii cari alcătuiau această eparhie, în marea lor majoritate, erau moldoveni, care-și aveau preoții și dascălii lor, slujind în biserici și păstrând datinele bisericii noastre ortodoxe naționale ²⁾ Acești preoți erau hirotoniți de către chiriarhii locului. Numai în cazuri de ocupații străine, când mitropoliții locului erau siliți să se refugieze, de frica năvălirilor, cum e cazul cu Chiril, despre care protopopul Leon spunea, că nu se află la reședință „ci se găsește *departe*, în aceste *vremuri primejdioase*“, atunci se adresau la chiriarhii Moldovei: Episcopul Hușilor sau și la mitropolitul Moldovei.

Tot de acolo căpătau ei Sf. Mir, Sf. Antimise, cărți de ritual și toate cele trebuincioase cultului, purtând grijă acești chiriarhi de frații lor, de sub stăpânirea străină.

V. Limba întrebuițată în biserică, negreșit că era cea românească, pe cari trebuiau să o știe preoții și când se întâmpla câte unul de era de altă nație. Altfel nu se putea. Dovadă este, preotul Gherasim Tesovschi, din vremea mitropolitului Ioachim, care a trebuit să-și părăsească parohia sa din satul ucranian Pasițel, din pricină că „nu știa limba românească“ și era supus la grele angarale din partea stăpânilor. Credem că și corespondența se făcea tot în limba românească, fiindcă nici preotul, nici poporul nu știau altă limbă decât limba părinților lor.

VI. Mitropoliții Moldovei și episcopii de Huși, vecini cu Proilavii, se amestecau adesea în treburile acestei eparhii, hirotonind preoți, pentru satele lipsite de preoți. Aceasta o făceau ei, fie din motivul că eparhia aceasta era prea mare și nu o putea îngriji un singur chiriarh, mai ales când se întâmpla de era bătrân și slăbănog; fie ca o demonstrație că teritoriile din cari era alcătuită

1. Melchisedec op. cit. (appendice) p. 162-164.

2. N. Iorga : Neamul românesc, din 28 August. 1918. Comp. Studii istorice asupra *Chiliei și Cetății Albe*, de același. p. 232-235.

fuseseră multă vreme, sub conducerea lor. Așa, mitropolitul Moldovei, Iacov I Putneanu (1750-1758) hirotonisește, la 1758, Iunie, pe diaconul Vasile Nalivaico, în preot, care fusese făcut diacon de către Inochentie, episcopul Hușilor. Nu se arată localitatea pentru care a fost hirotonit, dar de sigur că a fost hirotonit pentru vreun sat din eparhia Proilaviei¹⁾. Inochentie al Hușilor hirotonisește pe Teodor Chirilov, preot, pentru satul Iasinova din Ucraina Hanului, căruia, la 1780, îi dă carte canonică, să se mute în Noua-Rusie, fiindcă, la 1775, Martie 28, cu prilejul retragerii Rușilor, locuitorii acestui sat fuseseră și ei luați cu dânsii²⁾. Mitropolitul *Leon Gheuca* (1786-1688) hirotonisește preot pe candidatul Grigorie, pentru biserica „Adormirea Maicii Domnului“, din satul Slobozia, ținutul Balta, gubernia Cameneț-Podolsk, la 1787, Martie 27, dându-i și puterea de a *mărturisi*, dar numai în caz de boală³⁾.

7. Voevozii și boerii Moldovei se îngrijeau de bisericile moldovenesti din eparhia Proilaviei. Intr'adevăr, la sfârșitul mineiului românesc depe Aprilie, se află însemnarea: «Acest minei este al Sfintei Mitropolii, unde se cinstește Sfinții Arhangheli *Mihail* și *Gavriil*. Aceasta a dat-o *Măria Sa Vodă*, milostenie Sfintei Biserici și a dat împreună *toate cărțile* cele ce sunt obicinuite pentru treaba Bisericii și au dat *toate ale preoției* și a *sfântului Altariu* pentru ca să fie *pomenire* în vecii vecilor. Mai 1». Anul nu s'a păstrat. Pe o evanghelie, tipărită la Buda, la 1812, se citește următoarea însemnare: «Această sfântă și dumnezeiască evanghelie s'a dăruit de robul lui Dumnezeu *Dimitrie*, la sfânta Biserică de aici, mitropolia Ibrăilei, unde se cinstește și se prăznuște hramul Sfinților voevozi, *Mihail* și *Gavriil* și cine se va ispiti... etc. și am scris eu, robul lui Dumnezeu, cu mână de țărăină, pertrucă mâna putrezește, iar cel ce citește tot mă pomește. 1825. Nic. Dascălul ἀπὸ τοῦ ἡμπραχλάς». În *Cetatea-Albă* este o biserică veche ctitorie a unui Domn român. În Kilia se află o biserică veche grecească, întemeiată la 1077 (?), cu hramul «Sf. Nicolae», care are și astăzi pisania deasupra ușei, cu litere slavone, din care

1. Fräjtman, op. cit. p. 139 sq.

2. Fräjtman op. cit. p. 317.

3. Fräjtman, op. cit. p. 130 sq.

se vede că a fost restaurată de gospodarul Moldovei Vasile Vodă Lupu (1634—1653), la (6483¹). Iată purtarea de grijă a Moldovenilor de bisericile acestei eparhii. Și cum n'ar fi purtat ei de grijă de frații lor, aflați sub stăpânirea păgânilor Otomani, când se îngrijeau de zidirea și împodobirea bisericilor din tot răsăritul?

8. Mitropolii Proilaviei, având sub ocârmuirea lor o eparhie imensă — teritoriile ocupate de Turci și de Tătari — dispuneau de frumoase venituri, directe și indirecte. Stăpânirea Otomană le dăduse niște privilegii excepționale, fiind socotiți de capi și reprezentanți ai credincioșilor din eparhia lor. Toate actele mai însemnate din viața creștinilor, supușilor, se făceau cu aprobarea lor, ceea ce le asigura destule mijloace materiale; de aceia rămăsese proverbial, până târziu, felul lor de viață. Când voia cineva să exprime traiul unui om independent și îndestulat cu de toate, i se zicea: *Pare că e un Proilav*²).

9. În ordinea ierarhică a patriarhatului din Constantinopole, mitropolii Proilaviei ocupau locul al 55-lea după Pravila mare din (1652); iar după patriarhul Hrisant, al Ierusalimului, în lucrarea sa *Σηνταγματίον*, locul al 50-lea, intitulându-se: «Al Proilavului și al Tomarovului, prea onorabil»³). Această clasificare nu era după importanța ierarhică, ci după faptul că eparhia aceasta s'a înființat cu mult mai târziu, comparativ cu altele.

Bibliografia mitropoliei Proilaviei

1. Dr. Andreas Wolf: Beiträge zu einer Statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau. Hermstadt, 1805.
2. Manolaki Drăghiciu: *Istoria Moldovei*, pe timp de 500 ani. I—II. Iași, 1857.
3. Muraviev: *Legăturile Rusiei cu răsăritul ortodox în afacerile bisericești (rusește)*. Peterburg, II, 1860.
4. Langlois: *Le mont Athos et ses monastères*. Paris, 1867.
5. Melchisedek: *Chronica Hușilor și a Episcopiei cu asemenea numire, după documentele Episcopiei și alte monumente ale Țerei*. București, 1869.
6. Idem: *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*. București, 1875.
7. Ioan Bianu: *Columna lui Traian*. București, 1882.
8. Ghendie Enăceanu: *Meșterul Manole și Petru Movilă*. București, 1882.
9. C. Erviceanu: *Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei*. București, 1888.
10. Idem: *Cronicarii Greci, cari au scris despre Români*. București, 1888.

1. Melchisedek, op. cit. II, (appendice), p. 164—166. Comp. Frățiman, op. cit. p. 136—139.

2. Melchisedek, op. cit. II (apendice), p. 167.

3. Melchisedek: *Cronica Romanului*, I. p. 107. Comp. Frățiman, op. cit. p. 140.

11. *Asenie G. Stadnizky*. Gavriil Bănulescu-Bodoni, exarh al Moldovei și Valahiei (1808—1812) și mitropolit al Chișinăului și Hotinului (1813—1821), cu portretul și autograful său. Chișinău. 1894, teză de doctorat în teologie (rusește).
12. *N. Iorga*: Studii istorice asupra Chilie și Cetății-Albe. București, 1900.
13. *Zamfir C. Arbore*: Basarabia în secol. al XIX. București, 1899.
14. *Gheorghe Gheorghiu*: Gavriil Bănulescu (Bodoni). Mitropolit al Moldovei, Exarh Valahiei și Basarabiei. București, 1899.
15. *Econ V. Pocitan*: „Mitropolia Proilaviei” în revista bisericească: „Școala și Biserica”. III, București, 1901.
16. *I. Bianu și Nerva Hodos*: Bibliografia românească veche. București, 1903.
17. *Emile Picot*: Notice bibliographique sur le protopope Mihail Sirălbickiy, graveur et imprimeur à Iassi, à Mogilev de Podolie et à Dubossar. Paris, 1905.
18. *Constantin George G. Mano*: Documente din secolele al XVI-lea XIX-lea, privitoare la familia Mano. București, 1907.
19. *Luminătorul*, rev. bisericească. Chișinău dela 1907.
20. *N. Iorga*: Istoria Bisericii românești I. Vălenii-de-munte, 1908.
21. *I. Pargoire*: Meletios Syrigos, sa vie et ses oeuvres, în revista: Echos d'Orient. Paris, 1908.
- R. Rosetti*: Arhivele senatorilor din Chișinău, în Anal. Acad. române. 1908/909 București.
22. *R. I. Perianu*: „Raiaua Brăilei” în: „Anuarul de Geografie și Antropo-Geografie” a d-lui Simion Mehedinți. II București, 1910-11.
23. *N. A. Constantinescu*: Infunderea raialelor, cu deosebită privire, „raiaua Giurgiului”, în: „Anuarul de Geografie și Antropo-geografie” a d-lui S. Mehedinți. II. București. 1910-11.
24. *C. Calmuschi*: Relațiunile politice ale Țărilor române cu Rusia Galați, 1911.
25. *N. Iorga*: Pagini despre Basarabia de astăzi. Vălenii-de-Munte, 1912.
26. *Idem*: Basarabia noastră. București, 1912.
27. *Moise N. Pacu*: Basarabia. București, 1912.
28. *D. Dan*: Protopopul Mihail Strilbișchi. Schiță biografică și bibliografică. Cernăuți, 1912.
29. *Idem*: Cronica Episcopiei de Rădăuși. Viena, 1912.
30. *Protoiereul A. G. Lebedințev*: Ucraina Hanului (Hanskaia Ucraina), (rusește) în: Notișele Soc. imperiale de istorie și antiquități din Odesa. vol. XXXI, 1913.
31. *N. Iorga*: „Drum drept.” București, 1913.
32. *G. Popa-Lisseanu*: Incercare asupra monogratiei cetății Dorostorul (Siliștra). București, 1913
33. *Econ, V. Pocitan*: Biserica românească din Basarabia. București. 1914.
34. *N. Iorga*: Documente privitoare la Istoria Românilor (Hurmuzachi), vol. XIV. București, și Anal. Ac. rom. sect. literară. XVIII.
35. *I. Nistor*: Istoria Basarabiei. Cernăuți, 1923.
36. *Iustin Ștefan Frățiman*: Studiu contributiv la „Istoricul mitropoliei Proilaviei (Brăila)”. Chișinău, 1923
37. *G. I. Brătianu*: *Vilzina*, în: Bulletin de la section historique (de l'Academie roumaine). X. Bucarest, 1923.
38. *St. Ciobanu*: Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă. Chișinău, 1923.
39. *Idem*: Biserici vechi din Basarabia. Chișinău, 1924.
40. *St. Berechet*: Noi materiale pentru mitropolia Proilaviei, în revista: *Biserica ortodoxă română*. București 1924. Aceleași, în text rusesc și românesc, cu lămuriri, în revista: „Spicuiilor în ogor vecin”. III, Chișinău. 1924 și în „Picături mărunte” Chișinău, 1924.
41. *Idem*: Schiță istorică a mitropoliei Proilaviei, în revista: „Biserica ortodoxă română”. București, 1924.
42. *N. Iorga*: Din trecutul istoric al orașului Brăila. Brăila, 1926.
43. *Idem*: Trei zile în Basarabia, București, 1926.
44. *D. Dan*: Episcopia Rădăușului, mitropolia și mănăstirile Bucovinei. Schiță istorică: Cernăuți, 1926.

45. *Euseviu Popovici*: Istoria Bisericească Universală și statistica bisericească. Trad. de Mitropolitul *Atanasie Mironescu*, fost mitropolit-primat al României, cart. II. Ediția II. București, 1928.
46. *N. Iorga*: Cei dintr-un an în noua Brăilă românească, 1832-66. Istorie și Documente pentru o sută de ani dela întemeierea orașului. București, 1929.
47. *C. Tomescu*: Clerul român sub ocupația rusească din 1806-1812 în: Revista societății ist. și arheologice bisericești: vol. XX. Chișinău, 1929.

† Arhiepiscopul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU.
Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor.

CREDINȚA DESPRE VĂMI ÎN BISERICA ORTODOXĂ

Una dintre credințele religiei creștine, specifice ortodoxismului, este și aceasta despre vămi. Ea este foarte mult răspândită și înrădăcinată în mintea oamenilor dela sate și este mai puțin cunoscută de cei dela orașe, chiar de aceia care se ocupă cu chestiunile religioase.

Cauza care a ajutat în mare măsură la cunoașterea, în masa poporului, a credinței despre vămi este datorită răspândirii unei cărți, care tratează pe larg această chestiune. Ea nu are aprobarea Sf. Sinod și a fost scrisă, probabil, de vreun călugăr, care a voit să sature dorința vie a credincioșilor de a ști ce se petrece cu sufletul dincolo de mormânt. Nu am cunoștință exactă despre această carte, dar știu numai că ea conține multe superstiții și rătăcirii, pe care poporul nostru, le păstrează cu multă exactitate¹⁾. În deobște însă, credincioșii nu cunosc adevărul temei, pentru a-și susține credința despre vămi, ci ei păstrează numai obiceiurile în legătură cu aceasta. În rândurile ce urmează, voi da mai întâi câteva mărturii, pe care se sprijină această credință, apoi voi face expunerea însăși a vămile.²⁾

1). Citez cazul unui preot tânăr, care, la o înmormântare, a întrebat pe oameni, ce rost are banul din mâna răposatului. Aceștia i-au spus că se pune ca să plătească vămile, iar preotul i-a mustrat aspru și le-a spus că aceștia sunt superstiții prostești și ar face mai bine dacă i-ar da săracilor. Preotul a luat banul din mâna mortului și l-a zăvârlit. S'a iscat un adevărat scandal și, dacă preotul nu ar fi fost prudent să cedeze de a i se pune mortului banul în mână, oamenii au declarat că nu-l bagă în groapă. Se vede deci cât de înrădăcinată este această irad ție!

2). Toate citatele precum și însăși expunerea vămile este făcută după: *Făvintele Mitrofan*: Viața repausașilor noștri și viața noastră după moarte, Traduc. de *Iosif (Gheorghian)*, *Mitropolit primat*. Ed. II. Buc. 1899. Deși autorul se intitulează simplu „călugăr din Monastirea Konéweis”, lucrarea aceasta este o operă de mare valoare.

Dintr'o revelațiune, *Taxtot* ne spune, că a văzut la moartea sa, cum «îngerii cei buni purtau un mic sicriș, din care scoteau faptele lui cele bune *la trecerea vămilor* și le puneau în fața faptelor celor rele». La fel și *Sf. Teodora* ne povestește că, visându-se că a murit, a văzut pe *Sf. Vasile*, care a dat îngerilor celor buni o pungă cu aur și le-a zis: „Când *vești trece prin vămile văzduhului* și duhurile rele vor cere a chinul sufletul său, răscumpărați-l cu aceasta“. Deasemeni *Macarie*, în a sa: *Theologia dogmatică orthodoxă*“, ne încredințează că „învățământul bisericii asupra vămilor fiind continuu și obștește răspândit mai cu seamă între dascălii religiei din secolul al IV-lea, acest fapt mărturisște netăgăduit că acest învățământ i-a fost transmis de către dascălii secolilor anteriori și are de bază tradițiunea apostolică“. Nu mai rămâne deci nicio îndoială că această credință este veche de tot și transmisă prin tradiție. Tot dintr'o viziune a *Sf. Teodora*, avem și succesiunea vămilor. Dar mai înainte de a trece prin vămi, sufletul omului răposat stă cele două zile în apropierea sicriului sau vizitează, condus de îngeri, locurile pe unde a făcut bine. A treia zi ia sborul spre cer, pentru, ca, la 40 de zile, să fie supus judecării particulare. Până ajunge la cer, trece printr'un spațiu, care, spune Părintele *Mitrofan*, în vorbirea obișnuită, poartă numele de aer și care este ocupat de demoni, cari, fiind izgoniți din împărăția cerească, nu au avut alt loc de așezare decât în acest spațiu. Sufletul omului este supus la niște obstacole, numite vămi, în număr de 20 și pe care le-am putea numi, mai propriu, tribunale ale conștiinței pe care le trece în a treia zi.

Iată și ordinea vămilor, cu judecata ce se face sufletului, însoțit de îngeri, cari îl apără, și de demoni, cari îl acuză: *la 1-a vamă*, îi sunt înfățișate *păcatele prin cuvânt*; vorbe de șarte, convorbiri zădarnice, vorbe obscene, batjocuri, luare în râs a lucrurilor sfinte, etc.; *a 2-a vamă* este a minciunii: orice minciună, călcarea de jurământ, întrebuițarea numelui lui Dumnezeu în deșert, călcarea făgăduințelor făcute lui Dumnezeu, ascunderea păcatelor înaintea duhovnicului; *a 3-a vamă*, este a bârfirii, calomnia aproapelui, vorbirea de rău, etc.; *a 4-a vamă* este a lăcomiei; *a 5-a vamă* este a leneviei; *a 6-a vamă* este a furtului; *a 7-a vamă* este a zgârceniei; *a 8-a vamă* este

a cămătăriei ; a 9-a vamă este a înșelătoriei ; a 10-a vamă a geloziei ; a 11-a vamă a mândriei ; a 12-a vamă a mâniei ; a 13-a vamă răzbunării ; a 14-a vamă este a uciderii ; a 15-a vamă magiei ; a 16-a, este a necurăției ; a 17-a, este a adulterului ; a 18-a a păcatului sodomit ; a 19-a a eresiei ; a 20-a a nemilostivirii. (N'am mai adăogat diferitele forme ale păcatelor, pentru scurtime, dar cine dorește să le cunoască deplin poate căuta în opera citată, de unde au fost scose).

După cum se vede, din expunerea de față, vămile nu sunt altceva decât tribunale ale conștiinței. Este bine că această credință este înrădăcinată în mintea mulțimii, fiindcă contribuie la ridicarea moralului religios. O cunoaștere mai exactă, nu a superstițiilor ce sunt în legătură cu vămile, ci a părții teoretice, ar aduce însă mai mare bine.

Preot CONST. P. BELDIE
Obășenii-de-jos,-Tutova.

DESVINOVĂȚIRI ȘI IMPUNSĂTURI

Articolul meu «Religia în școlile primare», scris de vreo doi ani și apărut abia în Ianuarie a. c., în această revistă, a avut darul să nemulțamească pe cei vizati din numărul cărora, ca înțepat de șarpe, se ridică d. V. Hopu, învățator din Trifești-Roman. Tonul puțin politic în care discută, învățăturile care ține să mi le deie, împunsăturile care mi le face, m'ar dispensa de a-i răspunde. Tăcerea mea însă ar justifica părerile sale. De aceea țin să lă subliniez și să le arăt cât sunt de întemeiate.

1. Expresia accentuată «specialistul» este o ofensă adusă preoților profesori de religie, în felul în care d-lui o întrebunțează, ofensă care califică pe autor, în loc să umilească, după cum i-ar fi fost voia, pe cel vizat. Orice activitate este supusă criticei. Cu atât mai mult unor oameni competenți în materie nu li se pot tăgădui părerile, chiar când ar fi nefavorabile, atunci când oglindesc adevărul sincer și nepărtinitor.

Eu am făcut niște constatări. Concluziile poate să le tragă oricine în felul judecății lui. N'am arătat o pornire dușmănoasă învățătorimii în general.

Rezultatele slabe ale învățământului religios în școlile primare privesc pe învățătorii slabi, dar mai ales neglijenți și dușmănoși religiei. Școala în care am găsit eleve atât de puțin pregătite este profesionala de fete, la care vin să se înscrie eleve cu aplicație mai mult spre lucru decât spre carte. Mărginirea cunoștințelor lor evident că se răsfrânge și asupra celor ce le-au învățat în școlile primare.

Individul este produsul familiei, al școlii, al religiei și al mediului încunjurător. Răspunderea pentru scăderile lor cade nu numai asupra indivizilor înșiși, ci și asupra factorilor care i-au produs. Mărginirea cunoștințelor elevilor din cl. I secundară, ba chiar și de mai târziu, dovedește slaba lor pregătire din cursul primar. Pe o temelie slabă, greu se poate construi ceva solid. A te desvinovăți aruncând vina pe alții, nu este o justificare, cum «polemistul» nostru aruncă vina pe preoții profesori secundari de religie.

2. Dacă scopul învățământului religios în școlile primare este cultivarea sentimentului religios în spirit creștin, atunci mijloacele pentru îndeplinirea lui nu pot fi de ordin secundar, cum reiese din anunțarea lui de către criticul meu. Tăria unei armături atârnă dela valoarea elementelor constitutive: Palidele cunoștințe religioase, frânturile de idei, confundarea adevărilor cu poveștile, denotă șubrezenia cătimii de învățături religioase. Dar tocmai aceste scăderi le prezintă doza de cunoștințe a școlărițelor, după constatările mele, fapt care nu ne poate lăsa nepăsători, iar, dacă supără pe alții, îi privește.

Românul are o zicătoare: «Când spui cuiva adevărul, să-ți fie pregătit calul la scară, și să pleci grabnic». Ustură deocamdată, dar dă de gândit mai târziu. Răspunsul d-lui Hopu face dovada.

3. Nu se poate spune despre rezultatele învățământului fiecărui obiect aparte ceiace se deduce din predarea religiei. Nici un alt obiect nu este mai strâns legat de sufletul copilului ca obiectul care se adresează sentimentului religios. Pentru însușirea cunoștințelor religioase, el are pregătit deja terenul din familie. Iar urmările acestor cunoștințe în viața lui de toate zilele sunt incomparabile cu ale celorlalte obiecte. Istoria, Geografia, Gramatica, Aritmetica nu-i pot rândui manifestările vieții în măsura în care sentimentele religioase, întărite de cunoștințele

respectiv, îi prefacă sufletul, îi inobilează inima și-i desvoltă caracterul. Religia ocupă cea mai mare parte din timpul vieții sufletești a copilului și deaceia atenția acordată de autoritățile școlare prin intercalarea ei în obiectele de învățământ.

5. «Nu-i este îngăduit învățătorului a se comporta în școală după oameni și împrejurări»... E cea mai șubredă afirmație și nota cea mai falsă din tot ansamblul argumentelor criticului nostru. Aici teoria e departe de practică, ca cerul de pământ. Și dacă în principiu se face paradă de această maximă de bălci, în realitate întreaga omenire lucrează după oameni și împrejurări.

Să poruim dela noi, preoții. Iarna, pe gerul cel mai strașnic, când îngheață și limba în gură, în bisericile fără sobe, mai poate sluji preotul cu aceiaș însuflețire ca în timpul cald și plăcut al verii? Iată puterea împrejurării!

În fața prefectului, a celor mai înalte autorități din județ sau din țară, preotul va face acelaș serviciu, după acelaș tipic, cu aceiaș pompă, în prezența miilor de asistenți ca și în casa unui om de rând, a unei bătrâne surde și neputincioase? Iată importanța omului!

La fel și d-ta, domnule Critic, în fața revizorului inspectorului sau într'o zi obișnuită de clasă, vlăguit de cine știe câtă lipsă și mizerie, ca în vremile de cumplită urgie a lefurilor și încasării lor de astăzi, vei face lecția cu acelaș avânt și întocmai după acelaș calapod?

Câte nu sunt îngăduite oamenilor și totuși ei le fac! Ca să ne mărginim la sfera raporturilor noastre colegiale să scot la iveală un fapt. Este permis unui învățător, atunci când preotul, președinte al Comitetului școlar, îi clădește local de școală, se milogeste la toți politicianii, pentru fondurile respective, stă cu salahorii la lucru,—li este îngăduit, zic, învățătorului să cutreere satul și să angajeze țărani în discuții ateiste, opintindu-se să le documenteze că nu există Dumnezeu? ¹⁾

Este permis unui învățător, în Vinerea Patimilor Domnului, să facă beții de pomină, atunci când tot creștinul trebuie să fie pătruns de sublimitatea momentului

1. Și o spun numai acum, când te cerși cu învățătorii? Dece n' ai spus-o din vreme s'o știm și noi și să ne răfuim cu el? — Nota A. S.

Și câte și mai câte alte lucruri oprite tuturor muritorilor, dar totuși înfăptuite!

Învățătorul în conflict cu preotul, poți să spui d-ta oricui, dar eu nu te cred, că ar putea face lecție de religie cu elevii cu aceiaș însuflețire ca și altul în legături prietenești cu el. Apare imaginea vrăjmașului, care îi înecă vocea, îi sugrumă glasul. Este procesul psihologic cunoscut și încercat de atâtea oameni! Până și în concepția celor mai iluștri învățați, instituția bisericească — ca să nu zic orice instituție dar mai ales biserica — preotul este confundat cu biserica, iar religia câștigă sau pierde după împrejurări.

6. Chestia apostolatului plătit, cum am pretins eu în articolul precedent și din care „amicul“ caută să mă decapiteze, nu este o chestiune nouă, nici nedreaptă. Dumneavoastră, domnilor învățători, nu trebuie să uitați că trăiți din drepturile Bisericii noastre ortodoxe române. Statul a deposedat această Biserică de imensele ei averi, donate cu atâta dragoste și dărnicie de înaintași noștri, pentruca din veniturile ei să întrețină cea mai mare parte din instituțiile lui publice, iar biserica a lăsat-o în cea mai neagră mizerie, pentru ca treptat-treptat lovind-o sistematic, să ajungă la despărțirea de ea, ca de o cârpă netrebnică.

Dacă cerem plata serviciilor noastre, chiar în sancționarul școlii, o facem cu acelaș drept ca și serviciile din înălțimea altarului. Leafa noastră de mizerie ne justifică această cerință, iar principiul plății pentru prestarea unui serviciu, este o axiomă, mai presus de orice discuție. Eu nu pot râde când D-ta ai cere plata pentru vre un serviciu făcut, cum nici D-tale nu ți-i permis să ironizezi pretențiile noastre. Apostolatul, pe lângă jertfele care le reclamă, trebuie să se sprijine pe o platformă solidă. Noi la orașe până și apa, și lumina, ba și aerul le plătim, elemente pe care D-v. la țară le aveți gratuit. Apoi chiar și la țară, apostolatul preotului în general ca și al D-v. trebuie alimentat. Numai cu aer nu se poate trăi.

S'a mai discutat de multe ori chestiunea plății preoților pentru pregătirea învățământului religios în școlile primare. Se găsesc și preoți care îl predau gratuit. Cu atât mai bine. În principiu, plata lor este uu drept, după cum am arătat.

7. Mă acuză criticul meu că i-am insultat breasla, numind pe colegii lui cârpaci? De ce nu mă laudă că ia-m făcut „făuritori de suflete“? Jumătățile de citate sunt intenționat sublimate ca să deruteze judecata. După cum învățătorii constiințioși sunt făuritori de suflete — și avem toată convingerea despre majoritatea lor — tot astfel pot fi calificați de rău cei neglijenți. Atârnă de fiecare să-și îndeplinească sarcina, cum crede de cuviință.

Cu acestea nu cred că ne-am lămurit — fiecare fiind tare pe punctul lui de vedere — dar nădăjduesc pe viitor să ne pricepem.

Pr. GH. VERȘESCU,
Piatra Neamțu.

CURENTE ÎN BISERICA ROMÂNĂ

Nu-mi va fi deloc, cred, luată în năme de rău înșirarea acestor gânduri aici, pentru că doresc să se dezbată, pe toate fețele, una dintre cele mai vii și mai actuale probleme ale Bisericii noastre, și anume așa zisa „mișcare de încreștinare“ a neamului românesc, privind atât poporul, cât mai ales clasa cultă, acțiune de încreștinare pornită cu mult avânt, pe mai multe fronturi, și azi în plină creștere.

Acțiunea de *reîncreștinare* a pornit, pentru popor, în nenumărate centre din țară, unde a fost avânt. Dar, organizate, sunt două armate angajate în lupta aceasta: una, *Oastea Domnului*, însuflețită de Părintele Trifa, și alta, comandată de Vlădica *Vartolometu*, în Eparhia olteană, iar acesteia i s'au alăturat toate mișcările culturale și pastorale ale Bisericii, între care Eparhia Romanului stă în frunte. Nu are însă fiecare armată, teritoriul ei hotărât, despărțit unul de altul, ci adeseori treburile se întâlnesc, se ajută și se contopesc una cu alta.

Pentru clasa cultă, sunt tot două armate. Una, care vrea să integreze geniul național și vitalitatea sufletească a neamului în Ortodoxie, grup ce are în frunte pe dd. *Nichifor Crainic* și *Octavian Goga*, și altul, care luptă mână în mână cu „Oastea Domnului“, dar pe un front mai ridicat, curent care mărturisește, nici mai mult nici puțin, că „Creștinismul actual este un lucru de pură con-

vențiune, este cea mai goală dintre forme, cea mai lipsită de conținut și de adevăr, deci cea mai falsă și mai mincinoasă¹⁾ și caută ca formei acesteia, pretinsă falsă, să-i dea un conținut, integrând creștinismul în viața neamului, *reîncreștinând* neamul. Această lucrare este grupată în jurul revistei „Fântâna Darurilor“, promotor fiind Păr. *Toma Chiricuță* din București. Ea tinde a reuși, după ce alta, pornită mai înainte, aproape cu acelaș scop, tot de un preot, s'a prăbușit în afară de ortodoxie, de Biserică.

Biserica Ortodoxă Română e ca un ogor întins. Lucrătorii, grupați în diferite clăci, muncesc în toate colțurile, cu felurite unelte și cu scopul de a face ogorul rodnic.

Socot, dela început, folositoare toată truda tuturor, cu condiția ca să se lucreze între hotarele ogorului străbun, fără a ne îndepărta de matcă. *Să se lucreze*. Căci din tot ce se vede și se scrie, răsar trei poziții mai însemnate:

1. Că nu se lucrează destul, de toți; 2. Că acei care nu lucrează suspectează pe ceice lucrează, de intenții, de unelte și de rezultate neortodoxe ori prilejuitoare de viitoare dureri ortodoxiei; 3. Că acei cari lucrează se plâng de cazul «*atâtor dintre Prea Sfinții noștri Ierarhi, pe care, de și i-am rugat în chip stăruiitor ca să ne dea un cuvânt de binecuvântare scrisului și cercului nostru de cititori, l-au refuzat în mod statornic sub aparența a fel pe fel de motivări*».²⁾ Se plâng deci că nu-s încurajați, apreciați, îndrumați, ori că sunt chiar suspectați.

Autorul acestor rânduri, un preot care n'are pretenția că duce grija universului în spate, dar nici nu se poate spune despre el că nu lucrează și că n'a făcut, pe rând, parte din toate taberele, vrea să aducă o precizare în atmosfera aceasta, socotind că limpezimea situației e începutul oricărei înțelegeri.

Incepem afirmând hotărât toate cele trei poziții de mai sus ca fiind adevărate și, ceiace-i mai însemnat, fiecare are dreptate.

E adevărat că *unii* nu lucrează. Adevărat că acei ce lucrează sunt priviți cu o ușoară nuanță de întrebare, dar nu numai de ceice nu lucrează, ci și de ceice lucrează

1) *Fântâna Darurilor*, pag. 20, Ianuarie 1931.

2) *Idem*, pag. 4.

altfel. Dar tot adevărat e că și atitudinea de atentă veghe din partea Ierarhilor, față de unele oști de acestea, e foarte îndreptățită. Cerem iertare cititorilor de lungimea acestui articol, dar trebuie să lămurim fiecare situație în parte.

Ortodoxia a rămas, se zice, în urmă în unele privințe. Aceasta mai cu seamă în ce privește viața activă creștină de fiecare ceas, adică în conștiința unității și identității de interese și atitudini a întregii lumi ortodoxe în jurul Bisericii sale, în toate mișcărilor vieții, așa cum se observă la toate celelalte confesiuni.

Poate că lucrul e adevărat. Ce-a făcut Ierarhia pentru a lecuî răul? Ce putea face oare? Mult, dar nu totul. Și a început prin legea de organizare din 1925, care fixează centrul vieții creștine, parohia. Se ridică parohia la rosturi nemai avute până acum. Și i se dă ca zdaoș, cercul. Iar activitatea Prea Sfințitului Vartolomeu dovedește că, slujindu-ne de toate organele parohiei, putem face minuni. Cercul încoronează această lucrare.

De ce nu s'a folosit *toată* Biserica, până acum, de aceasta? Sunt multe răspunsuri și vinovății. Nu amintim decât acuzația cea mai răspândită și care capătă cea mai mare greutate, prin scrisul domnului *Simeon Mehedinți*, anume, politica. În articolul „Politica — în contra lui Iisus” (*Fântâna Darurilor*, Ianuarie 1931,) căruia i s'a răspuns, d. S. Mehedinți înșiră câteva crime săvârșite împotriva Bisericii de către politică, încheind că «*politica târâște pe preoți în tărâța tuturor nimicurilor de partid, adică îi mobilizează — în contra lui Iisus*». Nu vom fi noi cei care să negăm totă josnicia politicei și tot odată coborârea la care duce această politică românească pe preoți. Mai ales că am fost martori a atâtor crime de acest fel. Dar nici soluția cealaltă nu-i, cred, cea adevărată. Adică scoaterea preotului din viața statului politic, prin lupta împotriva oricărei politici. Problema aceasta e așa de desvoltată, că cere ea singură un studiu special asupra politicei și ortodoxiei românești. Acest studiu se va face. Dar din cele ce am răspuns d-lui S. Mehedinți, rezum că: ridicându-ne împotriva murdăriei din politică, nu înțelegem a ciunti Biserica organizată de una din armele cele mai potrivite de care se poate folosi pentru a da întregii vieți a poporului un *ritm creștin*. Ci dimpotrivă, să se facă

atâta politică *de către Biserică*, în cât în adevăr să-i dea societății o pecetie creștină și nu ca până acum, și pe alocurea, când lumea și-a însămnaț legile și ritmul ei în Biserică.

De aici se deschide temeiul de vorbă asupra celorlalte două poziții privitoare la subiectul de față. Și anume, ușoara, aproape nesimțita deosebire de atitudini între «*mișcarea de încreștinare a neamului*» (*Oastea Domnului și Fântâna Darurilor*) și între Ierarhia creștină, (Episcopi și preoți lucrători și nelucrători) care, formează realmente și legalmente ceiace se cheamă Ortodoxia Română.

Și anume că, în deosebi mișcarea dela *Fântâna Darurilor* vizează neamul în funcție de om, și țintește, (cu voie sau fără voie, dar mai ales cu știință ori fără știință) la un creștinism personal, subiectiv, la o biserică purtată de fiecare în inima sa și conștient oricând de aceasta — cam câte conștiinți atâtea biserici, — înșfârșit, la un *creștinism neorganizat*, pe când ierarhia păstrează și în-întărește un creștinism sobornic, al tuturor, un fel de corabie a lui Noe, o plasă aruncată în mare, o masă la care sunt *chemați mulți* — ea nu alege, — deci unii vor un *creștinism eclectic*, (Dumnezeu știe cât de eclectic!) și personal, pe când ceilalți unul *sobornic și apostolic*, organizat, unitar, *bisericesc*. Dacă aceste poziții sunt definite clar pentru ei înșiși de unii sau de alții, rămâne a se discuta, a se cercetă. Dar acestea sunt stările de fapt.

Teoretic și practic, și «*Oastea Domnului*» și «*Fântâna Darurilor*» sunt pentru «*ieșirea din lume*» (și să nu uităm la câte primejdii și atitudini nouă dă naștere acest deziderat!); ele se grupează în jurul preotului și, pe când ostașii Domnului ating marginile unei întoarceri spre vremurile așteptării *imediate* a Mântuitorului (ceiace nu-i rău), în ritm cu o tradiție ascetică și-și iau înfățișări exterioare obligatorii unei vieți semi-monahale (barbă, cruciulițe etc.); «*Fântâna Darurilor*» creează mai mult o *ideologie* nouă, care, întrucât e ideologie, e și mai susceptibilă de înfățișări nouă, și ideologia această privește lumea dela o margine a ortodoxiei. Nu vreau să insinuez însă că aceste mișcări nu-s ortodoxe, ori că ar fi azi prin ceva periculoase Bisericii. Asta ar fi o greșală. Căci ele sunt de un mare, de un neprețuit folos. Cerem însă ca să fie înțeleasă atitudinea

Bisericii față de ele. Incepem cu «Oastea Domnului».

Mișcarea Părintelui Trifa nu poate fi privită de niciun preot cu ochi dușmani. O, nu, dimpotrivă! Ea regenerează adânc și mișcă multe îndolențe creștine. Susțin însă că preotul nu-i cel obligat să fie în fruntea «Oastei Domnului». Întâi, pentru că atunci urmează să intre în oaste mai mulți decât ar fi pregătiți. Apoi, preotul este *păstorul* și «*părintele*» întregii sale parohii. E trimis deopotrivă către unii și către alții. Ba mai mult către oile cele pierdute. Și acelea nu vor fi, bună seamă, în Oaste. Dar Oastea desparte, involuntar, parohia în două. Și când ai *despărțit* ceva, ai *judecat*. Iar preotul *nu trebuie* să judece pe nimeni. Pentru că *a judecă* înseamnă *a condamna*. Preotul trebuie să *aprecieze*, să sfătue, să îndrepte. Dar odată rețrănit în «Oastea Domnului», va condamna, fără să vrea, pe ceilalți. Deaceia socot ca în *Oastea Domnului* să fie Duhul preotului, îndrumând, sfătuind, dar mai ales veghind, iar el, personal, să fie deopotrivă de iubitor spre toată parohia sa, spre a aduce la picioarele Domnului Nostru Iisus Hristos pe cât mai mulți, cei care n'ar putea face, socotindu-se dintrodată, printre cei «aleși» «hotărâți». Singur preotul poate sesiza nuanța fină ce despărțește pe om de *păcatul său*. Va urî păcatul, iubind pe om. Nu i se pare cuiva că nu toți ostașii Domnului au toate armele trebuitoare să nu 'ncurce prea tare aceste două lucruri, în același dispreț? Preotul va face legătura firească și necesară între oaste și ceilalți. Cine ar face aceasta, dacă și el ar face parte din oaste? Numai când *toată* parohia va face o *singură* oaste (și doresc asta cât de curând, pentru *toată* Biserica românească) atunci preotul în mod firesc va fi capul *Oastei* sale. În rezumat mișcarea *Oastei Domnului* e o mare vrednicie românească creștină. S'o privim cu ochi deschiși și iubitori, ca să transforme țara dela un capăt la altul.

Tot cu ochi deschiși și *indeosebi iubitori* să privim și spre cealaltă mișcare, pentru clasa cultă, dela «Fântâna Darurilor». Și să ne îngăduie să spunem ce aduce nou în discuție. Cel mai mare bine pe care-l țintește această mișcare este: «*de a lucra în mod larg și cu toate armele culturii, la opera de reîncreștinare a intelectualității românești*». (Ianuar p. 2.) Opera este vastă și, după cum înseși revista scrie, întrece posibilitățile acestei mișcări. Dela început,

ținem a spune că *acum* și *acolo* unde lucrează mișcarea azi, e în forma și pe drumul ei natural. O judecăm însă din punctul de vedere general al Bisericii.

Dacă se are în vedere *ralierea* societății culte la mișcare, e lucru ușor. Se știe graba cu care se răspunde, din snobism, acestei mișcări. Se cunoaște pustietatea sufletească și absoluta ignoranță a oricărei idei și practici creștine în lumea aceia. Totuși mișcarea nu s'a stins, dovedă că n'a prins numai *formal*. Și asta, din cauză că s'a antrenat în jurul Bisericii. De unde începe însă îngrijorarea unora, e dela mijloacele întrebuițate pentru a realiza o *profundă* și *durabilă* încreștinare a societății înalte. Această lucrare pune în discuție mediul, ajutoarele și concepția organizatorului.

Mediul, are un suflet sterp, nu din răutate, ci din pregătirea căpătată. Pregătire aparent raționalistă și complect nefilozofică, tocmai în veacul raționalismului, și a filozofiei. Propriu zis e o lume care n'are niciun sistem etic, numai abea un principiu de viață: *carpe diem*, hedonismul. Ce-i trebuie, în adevăr, clasei culte, pentru a fi în adevăr creștină ori încreștinată? Li trebuie întâi și imbinată pas cu pas cu predicarea Evangheliei și practica rugăciunii, mai ales o *concepție*, o *filozofie creștină a vieții*. Nu o concepție asupra necesității creștinismului și Bisericii în lume, ca organizator moral care întrece toate legiurile, ci mai ales o filozofie, un fel de înțelegere, de convingere, de infiltrare în suflet a credinței creștine, că viața și destinele fiecăruia atârnă de creștinismul ortodox în serviciul Neamului, a Bisericii și a Familiei. Suntem, am mai spus-o, unicul popor zămislit tot pe atâta *român*, cât și *creștin*, de înaintea de a ne naște. Și afirm iar, că nicio confesiune, iar dintre religii, nicio religie, afară de cea ortodoxă, nu leagă viața omului atât de strâns și de continuu, peste vremi, împrejurări și dureri, de *Nație*, de *Biserică* și de *Familie ca organisme vii ale vieții*. Concepția asta ortodoxă trebuie să pornească de aici, din ortodoxia românească, deci și mijloacele trebuiesc potrivite concepției. Totul trebuie să se învârtască în jurul bisericii organizate. Nicio mișcare ce leagă pe ins de Dumnezeu *peste* Biserică, Neam și Familie și indiferent de acestea, ca pe un exemplar unic, nu este pur ortodoxă.

Iar legătura de fiecare clipă cu *trecutul*, cu morții Bisericii, Neamului și Familiei, cu care faci o singură Biserică deopotrivă cu acei ce n'au venit încă, este una din pârgurile *continuității și considerării în eternitate* a credinței tale, tu nefiind centrul universului, ci numai *un* creștin. Asta e doar *umilința* ortodoxă.

Aceste considerații nu-s o înfruntare pentru cineva, ci doar numai considerații. «Fântâna Darurilor» se plânge de neîncurajare din partea ierarhiei. Are, desigur, multă dreptate. Nu vrem s'o înțepăm, dacă spune că mișcarea nu se folosește de ierarhie (ceiace nu-i obligator, mai ales că *a cerut* sprijinul care nu i s'a dat), dar nu se folosește nici de comoara *tradițiilor* ortodoxe. Sunt foarte puține pilde, istorisirile, interpretările și rugăciunile luate din această tradiție. În schimb, din activitatea misionarismului protestant și, mai arareori, catolic, are mereu. Nu vreau să mă opun mersului ascendent al civilizației și nici să respingem experiența vastă și instructivă a apusului în niciun domeniu. Socot însă că nici suferințele ortodoxiei nu-s bune doar de muzeu. Vrem o îmbinare între toate acestea. Căci altfel, încet-încet, se inoculează, în colaboratori și cititori, un fir de gând apusean, un anumit fel de judecată, de prizmă, de ochelari prin care vezi. În deosebi, acea familiaritate continuă cu «Iisus», cu «El» cu «Lui» (familiaritate aici foarte decentă, dar în protestantism deadreptul obraznică) e încă o notă nouă. Directa tratare a tuturor durerilor și gândurilor cu «El», cu «Iisus», peste Biserică și peste ortodoxul «Domnul Nostru Iisus Hristos» e numai una din notițele de privire a multor chestiuni.

Se plânge revista de: «lipsa de simpatie și de încredere cu care am fost întâmpinați, și suntem încă, de o parte din publicistica creștină; și în al doilea rând, aproape quasi-totala neînțelegere și indiferență cu care am fost și suntem priviți încă de oamenii Bisericii, începând cu cei de sus, care poartă în sufletele lor cea mai mare parte din răspunderile situațiilor dela noi, și sfârșind cu colegii noștri de preoție, bătrâni și tineri» (F. D. p. 3—4) Nu, în preoție a găsit și simpatie și încredere; dar mai ales de *totala neînțelegere* nu se poate plânge. Nouă, celor ce încă nu dormim, revista asta ni-i dragă, ca tot ce-i al nostru, al Bisericii noastre. *O înțelegem și*

scriem aici cinstit tot ce gândim despre ea. Prin acest răspuns, încetează în inima prețuitului nostru părinte și frate, care a scris ceiace i se pareă ca adevărat, și anume: «cazul unei reviste, care se socotește a fi și ea un organ de afirmare creștină în mijlocul scrisului românesc, și care, tot timpul acesta, de doi ani, de când apărem, nu a găsit un singur cuvânt de judecată obiectivă și sinceră asupra lucrului nostru» (F. D. p. 4.) Cred că am judecat foarte obiectiv și foarte înțelegător acest caz. Nu? Dar să continuăm. «Fântâna Darurilor» are colaboratori dintre mireni. Acest lucru e admirabil, câștigând și antrenând pe laici, pentru munca de propovăduire a ortodoxiei. Nu mai obiectăm, întrucât mireni ușor pot face deosebirea între ce-i ortodox curat și ce numai pare. Tocmai o atenție trebuie a vedea cum aceștia servesc lucrarea.

Și o servește fiecare după convingerea creștină, că din păcat ne-a izbăvit răstignirea Domnului Iisus Hristos pe cruce, că numai această credință ne izbăvește, că numai atât e creștinismul ortodox, iar tot ce-a adus Biserica în ea ca: ritual, dogme, etc., sunt, azi: cea mai goală dintre forme. (F. D. p. 20 Ian. 1931), cărora le trebuie un conținut. E acesta un punct de vedere, firește, personal. Să nu se uite că „Fântâna Darurilor“ a salvat și a grupat în jurul său, tot ce s'a salvat dela mișcarea Tudor Popescu. La unii colaboratori, hotarele nu-s chiar foarte precise, poate, deci toate cele de mai sus sunt explicabile. Și numai astfel sunt explicabile numeroasele cuvinte de pe vârful unui ac, între ortodoxie și reformă, din revistă. Cităm, la întâmplare, numai o „Cugetare“ din *Carnetul unui credincios necunoscut* (de ce necunoscut?): „Semnul pătrunderii, în profunzimea credinței, este o cât mai mare nepăsare pentru ce va zice lumea de credința ta“. La câte nu poate da naștere asta? Noi știm că asupra credinței tale: ce să crezi și cum să trăiești, s'au pronunțat Sinoadele. Biserica este, am mai opus-o, *sobornică și apostolică*. Sunt, însfârșit, toate acestea, lucruri de amănunt, deaceia nu ne mai legăm de altele, ca să nu se creadă că avem gus. de hartă.

Rândurile acestea nu vor să micșoreze, nici să coboare valoarea și însemnătatea mișcării și revistei de care vorbim. Mai mult, vor să atragă tuturor atenția spre ea, precum

și să facă înțeleasă atitudinea ierarhiei de până acum.

Pentru că *acolo*, pentru un *anumit cerc de creștini*, lucrarea e foarte binevenită.

Dar asupra acestei mișcări trebuie să vegheze *cu dragoste*, cu interes și cu luare aminte, cu statul, *cu scrisul*, chiar ierarhia. Ar fi mare păcat ca o asemenea lucrare să fie vitregită și, prin aceasta, îndepărtată, zi cu zi, din albia bisericii, în care, cu convingere, ne cere să credem că este. Însăși această convingere a mișcării în perfecta concordanță de scop, atitudine și mijloace între ea și Biserica ortodoxă, e o mărturisire prețioasă pentru noi.

Neputându-se face din *fiecare* din mișcărilor de mai sus *centrul* regenerării neamului prin Biserică, trebuie o *unire conștientă și bine condusă* între ele, o concordanță și coordonare a ofensivei ortodoxe în România, spre a activă *viața parohială* în sensul activității din eparhia olteană, și mai rodnic chiar decât acolo.

Preot CONST. R. CRIȘAN
din Valea-Șoșii.

RELIGIA ÎN ȘCOALA PRIMARĂ

Ca să ne dăm seama de însemnătatea sentimentului religios la copii, e suficient să ne gândim că evoluția unui copil este evoluția în miniatură a omenirii. Precum pentru orice popor, credința într'o putere divină, creatoarea și cauza tuturor fenomenelor, a fost ceva necesar, astfel și mintea fragedă a unui copil și chiar a unui adult, nu-și poate închipui universul fără cărmuitor, indiferent cum acest cărmuitor este conceput, ceea ce diferă dela popor la popor și dela individ la individ.

Până când la poporul nostru orice lege morală izvoarăște din religie, până când baza manifestărilor sale nobile o formează religia, nu putem neglija educația tineretului și a adulților, lipsindu-i de acest binefăcător factor de evoluție socială, care este sentimentul religios. Din contră, suntem datori ca, prin orice mijloace, dat fiind scopul înalt, să promovăm acest sentiment, în special în vremele actuale, când poporul se găsește la răspântie,

mai ales acolo unde păstorul, puțin conștient de menirea sa, neglijează turma. Căci ne îndoim de apariția unui nou Moise, care să sfarme tablele legii de vițelul de aur odată adorat. Nu se poate nega importanța capitală ce o are sentimentul religios pentru generația tânără, care se va ridica de pe băncile școlii primare. În însuși sufletul copilului, analizat în interiorul său, găsim această afirmare.

Intrepretarea felului cum acest sentiment se poate forma și promova e lăsat pe mâna acelor care conduc școala primară și sunt răspunzători de educația copiilor: învățători și preoți.

Apreciind pe învățători în activitatea lor religioasă în școala primară, cari își dau seama de aceste considerente, vom vedea că cu toții își îndeplinesc misiunea lor de educatori pentru a pregăti copiii ca viitoare părți componente ale societății, după cum le permit limitele școlii primare, bogăția sufletului lor alimentat de școala care i-a pregătit și de ideile propagate de societate.

Învățătorii cu patru până la șapte clase, cu clasele populate până în cele din urmă colțuri, nu pot să stăruiască asupra tuturor materiilor în așa fel ca fiecare să fie dusă la perfecție. La școlile secundare fiecare profesor își are obiectul său, asupra căruia stăruiește mai mult. Învățătorul în școala primară trebuie să tindă la armonizarea sufletului elevilor. Bogăția prea mare a materialului nu poate să fie decât în dauna pregătirii elevilor. De aceea se stăruiește mai mult asupra acelor ce au un tolos mai accentuat.

La religie, materialul repartizat pe cele patru clase, bogat în materie din Testamentul Nou și predându-se din Testamentul Vechiu numai jumătate de an la clasa a doua și câteva lecții la a treia, nu putem pretinde copiilor clarificarea completă a istoriei religioase iudaice. Și ceea ce se predă are importanță de a da o explicație vieții religioase a omenirii, în special a „Poporului Ales“, până la venirea Mântuitorului, câteva lecții de tranziție la era creștină. Educația religioasă creștină se poate face și numai cu învățăturile lui Christos, cari sunt atât de bogate. Nu se simte deci nevoia întregii istorii iudaice, decât a acelor povestiri cu un conținut moral și din sfera copiilor. Deci învățătorii, câtă vreme își fac datoria cu conștiința deplină,

câtă vreme au ca scop armonizarea sufletească a copiilor, stăruind asupra fiecărui studiu cât este necesar pentru ajungerea acestei ținte, nu-i putem numi educatori incompleți, ci din contră să primească concursul, în îndeplinirea misiunii lor, a tuturor factorilor de cultură.

Vorbind de religie, ne vom întreba cari ar fi cei che-mați a forma sufletul copiilor din punct de vedere religios? Sigur că preotul și învățătorul. Dar cui din acești doi i-ar cădea această sarcină, dată fiind misiunea lor? Se știe că e necesar ca la ora de religie să se creeze într'adevăr o atmosferă religioasă. Va putea învățătorul ca laic, când în majoritate celelalte lecții ale sale n'au nicio legătură cu religia, să formeze cu succes o adevărată atmosferă religioasă numai prin anunțarea acestei ore? Nu. Și atunci când avem noi pe slujitorii bisericii, care-ți procură prin însăși prezentarea lor un sentiment religios, sigur că le va succeda acestora mai bine a creă această atmosferă, chiar numai prin intrarea ce o vor face în mijlocul școlărilor. Gândurile se îndreaptă către acei pe care preotul îi reprezintă, spre însuși Atotputernicul și Creatorul lumii.

Atmosfera prielnică este creată. Corespunde însă lecția preotului catihet așteptărilor? Cercetând, ne vom putea convinge că nu, Preoții, în special cei mai vechi, n'au primit în Seminar sau Facultate nimic în această direcție. Nu pot să facă o lecție în modul cum le cere practica pedagogiei moderne, decât să dea totul de-a gata copiilor, cari ca niște icoane, ținuiți de spatele băncii, trebuie să primească totul fără nicio obiecție. Un adevărat teatru, unde actorul este propunătorul iar spectatorii sunt elevii. Nu vorbim de amănunțimi, dar trebuie să se știe seamă de anumite lucruri în însușirea cunoștințelor și ca lecția să aibă înfruntare asupra sufletului micului școlar. Aceste lucruri însă preoții nu le posedă în mod suficient și valoarea lecției scade la simple înșirări de fapte legate de diferite substantive, rostul căreia copilul nu-l înțelege. Exemplul potrivit e însăși Robia Egipteană.

Astfel sentimentul religios nu promovează, admirația față de cele divine scade odată cu insuficienta pregătire a preoților în această direcție. Iată dar că se explică slăbirea sentimentului religios la copii și la adulți și puținul respect pe care îl primesc lucrurile, cari cu atâta pietate

ar trebui respectate. Și cum sufletul omenesc care a conceput Divinitatea nu poate trăi fără aceasta, e explicabil de ce-și caută alte cărări necunoscute și întunecoase și pierdem atâți adepți ai credinței. Până când vom fi conștienți cu toții de aceste considerente, ne hrănim cu nădejdea că se vor găsi și de acei cari se vor asemui parabolei cu grăunțele de muștar, deși aceasta nu-i suficient.

E de reținut însă, că preoții sunt cei chemați spre a promova sentimentul religios între copii și adulți, iar preoții trebuiesc pregătiți în mod special în această direcție și mai ales să depună muncă nepregetată pentru întreținerea sau întărirea sentimentului religios la poporul nostru.

I. ARON,

învățător în Pocola, jud. Bihor.

VRĂȘMĂȘIE SAU INCONȘTIENȚĂ ?

Se vorbește într'una că Statul ajută Biserica și-i recunoaște, la serbări, rolul cea l-a avut ortodoxia în păstrarea neamului și pe care-l are și în viitor. Totuși, în practică, observăm că statul nu sprijină Biserica sa națională, ci, dimpotrivă, ia măsuri care o surpă. Un exemplu, de curând petrecut, va ilustra atitudinea ce Statul o are față de Biserica noastră ortodoxă.

Intr'o parohie din jud. Tecuciu, Liești, câțiva săteni ce țin vechiul calendar, s'au dus la schitul Moșinoaia din jud. Putna și și-au botezat din nou copiii, că le-au spus agenții sectanți că botezul preoților de azi, ce au adus noul calendar, nu mai e bun. S'a întâmplat că unul din acei copii a murit. Ei, știind dojana ce-i așteaptă din partea Bisericii, nici n'au mai întrebat pe preot, ci au cerut prefecturii ca, pe baza articolului 15 din legea cultelor, ce garantează, zic ei, libertatea exercitării tuturor cultelor, li se dă și lor voe, celor ce aparțin cultului Nicheenilor și ca atare cer a li se permite a-și îngropa morți lor în cimitirul ortodox, însă fără preot. Prefectura a referit cazul Protoieriei, care, văzând îndărătnicia lor, li-a spus să-și facă cimitir aparte.

În urma acestei hotărâri, stetnicul lor se oferă a da

gratuit din terenul său, ca 6 prăjini, pentru cimitir. Zis și făcut. Se întorc acasă, iau copilul și-l înmormântează singuri în noul cimitir, în huiduielile meritate din partea celorlalți consăteni, care au rămas uimiți de rătăcirea acestora, că au ajuns să-și îngroape morții, fără preot, ca pe dobitoace. Văzând însă că vor avea a-și da seama, căci vin în conflict și cu legea țivilă că și-au îngropat mortul într'un loc, neautorizați încă de a-l face cimitir, ei peste noapte desgropă copilul și-l duc cale de 2 km., la cimitirul parohiei vecine și-l pun în clopotniță. S'a dat de știre autorităților superioare despre acest fapt. S'a pus gardă, s'au chemat părinții copilului, ce au recunoscut că e al lor, dar nu ei l-au desgropat. S'a așteptat trei zile ca să se ordone o cercetare și spun oamenii că aproape toți rătăciții, cu părinții copilului mort, în frunte, erau *gata să-și spoveduiască păcatul, să-și ceară iertare de cele ce au făcut, că nu se vor mai lua pe viitor după nimeni și vor asculta ca toată lumea de Biserică.* Ei bine, tocmai când astfel erau pregătite sufletele lor *spre căință și pocăință* și de cugetul lor, că așa înmormântare fără preot n'au mai apucat și văzut nici ei și de râsul și batjocura consătenilor lor, tocmai atunci zic, sosește și ordinul Procurorului că sunt liberi a-și îngropa copilul în cimitirul ortodox după credința lor, adică fără preot. Această hotărâre a puterii civile i-a îngâmfat și îndărătnicit și mai mult, iar pe marea mulțime a credincioșilor, ce văzură că cei mari îngăduie înmormântarea, fără preot, în cimitirul lor, au lăsat-o uluită, neștiind ce să mai creadă. Protoieria putea interveni spre a se rezolvi drept și creștinește atare caz, dar n'a făcut-o și nici în urmă nu s'a protestat și nici la cercetarea ordonată n'a venit, așa că, din partea ambelor puteri: și laică și bisericească, *credința poporului a fost grav lovită.* Se vede că on. Protoieriu a uitat cu totul cuvintele lui Hristos, că vai de acei, prin care lumea se scandalizează.

Ce edificare și orientare ar fi primit rătăciții și ce consolidare marea mulțime ortodoxă, dacă Procurorul ar fi rezolvit judicios cererea acelor rătăciți, că de voesc înmormântarea în cimitirul ortodox, atunci să i se facă înmormântarea religioasă cu preot, după datina creștină! Dar D-sa nici nu amintește de preot și de și, din 1927,

cimitirele sunt trecute în ad-trarea organelor parohiale, ceea ce însemnă o mărginire a puterii civile, totuș se deconsideră și legea civilă ce consfințește acest drept și legiuirile bisericești și bunul simț, care pe orcine poate sfătui, că nu e drept a jigni marea majoritate în credința milenară, pentru câțiva găgăuți, tulburători.

Iată ce ajutor primește Biserica dela stat ; iată că numai la ocazii festive i se arată rolul său salutar, iar în fapt e lovită sistematic, căci, prin atari rezolvări și măsuri, se surpă pe viitor temelia ortodoxiei. Noi nu cerem acte de părtinire din partea statului, de și asemenea acte ar fi justificate, căci nu ereziile au prezidat la făurirea neamului și a statului român și la facerea României mari, ci ortodoxia noastră, totuș cerem cel puțin acte de dreptate, iar nu de prigonire. Dacă rătăciții nu vor să se mai întoarcă, să-și facă cimitir aparte, iar nu să se ordone înmormântarea fără preot, după 3 zile de gândire, în cimitirul sfințit în credința ortodoxă și să arunce îndoiala în marea mulțime a sătenilor ce țin la legea și datina străbună. E vrășmășie sau inconștiență ?

Pr. C. I. P.

OMULE, NU TE SUPĂRA !

Omule, nu te supăra,
De-ți vin necazuri multe ;
Judecă-ți orce fapt'-a ta
Și altul să te-asculte !

Omule, nu te supăra,
Nevoi de-ți bat la ușe ;
Fii tare 'n credința ta
Că Domnu-ar să te-ajute !

Omule, nu te supăra,
Când altul te blesteamă ;
Roagă-te 'nchis în casa ta
Și-l binecuvintează !

Omule, nu te supăra,
De vezi bine la altul,
Căci chiar după inima ta
Plini-va-și Domnul sîatul !

Omule, nu te supăra,
Căci toate-s trecătoare,
Afar' de sufletu-și divin,
Ce veșnic e sub soare.

Hrănește-l, dar, cu rugăciuni.
Hrănește-l totdeauna
Și nu umbla 'n deșărtăciuni,
Căci viața e ca spuma.

Nădejde ai în Domnul sus,
Credința-ți să nu-ți piară ;
Iubește totul, căci e pus
De El cu rânduială !

Și când veni-va ceasul tău
Să te desparți de lume,
Iartă la toți ce ți-au greșit
Cerându-și iertăciune.

S'apol cu sufletu 'mpăcat
Și ușurat de rele,
Mergi sus la-al lumii Impărat
Bine te cuvinteze !

Prof I. N. SANDU,
Stroești-Argeș.

O CHESTIE CE TREBUE LAMURITA

În «Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și judecătorești, al Bisericii ortodoxe române», publicat în *Monitorul Oficial* nr. 290, din 30 Dec. 1926, și anume la art. 52, se citește:

«Nici un cleric, nu va oficia taina căsătoriei, a doua oară, persoanelor divorțate numai de instanțele civile, dacă nu vor face proba, că acele persoane au obținut desfacerea primei căsătorii religioase, din partea autorităților bisericești». Potrivit prevederii acestui articol, ar urma ca noi, preoții, să nu săvârșim taina cununii, a doua oară, persoanelor despărțite, dacă ele nu fac dovada, că au dobândit desfacerea întâii căsătorii religioase din partea autorităților bisericești și, în cas contrar, am putea fi aspru pedepsiți.

Mai întâi de toate, nu știm dacă această măsură se aplică de toți preoții, ori dacă măcar se cunoaște de toți. Apoi, chiar dacă presupunem că ea se cunoaște ori chiar se aplică, preoții mai trebuie să știe, când le-ar veni astfel de cazuri, dela cine, ceice vin să se căsătorească a doua oară, vor trebui să-și dobândească dovada pomenită: dela autoritatea bisericească, sub care au fost în trecut, sau dela aceea, dela care se află în timpul de față, și apoi în ce trebuie să se cuprindă acea dovadă? (Certificat, adeverință, act de desfacere bisericească etc.).

Fără de acestea, socot că s'ar putea produce încurcături, ceace nu trebuie să fie în biserică.

Iconom N. DĂRÂNGĂ
Tg. Frumos.

O carte de mare folos pentru preoți.

A eșit la iveală *Comentar asupra Sfintei Evanghelii după Matei*, vol. I de *Teoclitos Farmachides*, dat pe românește de Păr. *Constantin Grigore* și de d. *Sava T. Saru*, amândoi profesori de seminar. E însoțit și de o introducere de Păr. *Diacon Dr. H. Roventza*, profesor la facultatea de teologie din București.

În nevoia care este ca preoții să cunoască Noul Testament pe cât se va putea mai bine, cartea aceasta le va fi de un mare ajutor. Costă 200 de lei.

Mai multe despre ea scriem în altă parte. Pomenim însă și aici, pentruca știința despre ea să nu le scape cu niciun chip.

A. S.

CRONICA INTERNĂ

Deschiderea Sfântului Sinod.

Sedințele Sfântului Sinod, închise vremelnic astă primăvară și urmând să se deschidă în luna Mai trecut, de fapt s'au deschis mult mai târziu, la 15 Octomvrie a. c.

Trebuie să spunem că această adunare a Sfântului Sinod, care a ținut mai multe ședințe, până la 24 Oct. a. c., a avut o bogăție de lucrări, probleme așa de multe, de însemnate și de frumose, cum de mult nu ne aducem aminte. Să le urmărim acum una câte una, pe zilele în care ele s'au desfășurat:

Ziua I. — Intrunindu-se în localul său dela biserica Antim din București, înalt Prea Sf. Patriarh Dr. D. D. Dr. Miron a deschis ședințele închise numai vremelnic, printr'o cuvântare în care a arătat ce s'a întâmplat în Biserică mai de seamă dela cea din urmă ședință până acum. Înalt Prea Sf. Sa a spus că, la venirea noului guvern, Biserica se găsea cu o sumă de chestiuni foarte grele și care rămăseseră nedelegate dela fostul guvern. Bugetul Bisericii, pe anul 1931, fusese micșorat cu 300,000,000 de lei, și aceasta a stingherit mult mersul trebilor bisericești. S'au desființat revizorii bisericești, misionarii, iar judecățile bisericești n'au mai putut lucra. A adăogat că, având un schimb de vederi cu d-nii miniștri *N. Iorga* și *C. Argetoianu*, a dobândit asigurarea că Biserica nu va mai fi nedreptățită și nici lăsată mai pre jos de celelalte culte. A arătat apoi că, privitor la o nouă întocmire a învățământului teologic, ministrul școalelor este tot de părerea Sfântului Sinod, de a lăsa Biserica slobodă să-și întocmească cum crede pregătirea intelectuală și buna creștere a preoților. D. Iorga, ministrul școalelor, a primit ca vechiul proiect, alcătuit de Sf. Sinod în primăvară, să fie din nou luat la cercetare. Pentru aceasta, s'au alcătuit două comisuni; una din partea Ministeriului, în care să intre Păr. Dr. *Aurel Crăciunescu*, secretarul-general dela Culte, d-nii *I. Gh. Savin* și *T. Păcescu*, inspectori generali ai Cultelor, și Păr. *P. Partenie*, directorul Seminarului Central. senator și Prezidentul Asociațiunii generale a preoților; alta din partea Sfântului Sinod, în care să intre I. P. S. Mitropolit *Nicolae* de peste munți, Prea Sfințitii Episcop *Lucian* al Romanului, Arhiereii *Titu* și *Andrei*, cu Păr. Dr. *Gr. Cristescu*, profesor la facultatea de teologie din București, care să introducă în proiect prefacerile cerute de Sf. Sinod. După ce cele două comisuni își vor încheia lucrările, proiectul va veni înaintea Sfântului Sinod și a Parlamentului.

După aceasta, I. P. S. Patriarh a vestit că va fi luat în cercetare proiectul de regulament pentru întocmirea lucrărilor Patriarhiei, că d. N. Iorga se învoește cu el și că apoi urmează să fie aplicat așa cum va hotărî Sf. Sinod.

De asemenea, înalt Prea Sf. Sa a adus la cunoștință că con-

săliile judecătorești ale Bisericii, oprite în loc prin tăierea mijloacelor lor de plată, își vor putea începe iar lucrul lor, de oarece organele guvernului, cu care Înalt Prea Sf. Sa a avut un schimb de vederi, au găsit mijloacele prin care judecățile bisericești să poată urma nestingherite, măcar până la sfârșitul anului.

La urmă, I. P. S. Patriarh a adus la cunoștința membrilor Sfântului Sinod că mai mulți bărbați de seamă din înalta ierarhie a Bisericii ortodoxe și în deosebi celei românești, au încetat din viață, dela cea din urmă adunare a Sfântului Sinod până acum. Au încetat din viață Patriarhul *Damianos* al Ierusalimului, Mitropolitul *Alanasi*, fostul Primat al României, și Arhiepiscopul *Evghenie Fîleșteanu*. Patriarhul a rostit lauda înalților lor însușiri.

Încheindu-se cuvântarea Patriarhului, Sf. Sinod a ales o comisiune care să înfățișeze guvernului greaua stare materială a preoților, prin neplata la vreme a lefurilor și prin aplicarea curbei deosebite, de 12⁰/₀, aplicată clerului ortodox. În această comisiune, au fost aleși: I. P. S. Mitropolit *Gurie* al Basarabiei; P. S. Prea Sfințitii Episcopi *Nicolae* al Clujului, *Grigorie* al Aradului, *Ghenadie* al Buzăului, apoi Preoții *C. Dron* și *P. Partenie*. Afară de aceasta, P. S. Arhiepiscopul *Titu Târgovișteanu* a fost însărcinat ca, împreună cu preoții *Dron* și *Partenie*, să stea în neîncetată legătură cu Ministerul Finanțelor și să ia parte la toate lucrările pentru alcătuirea bugetului Bisericii.

Apoi s'au ales comisiunile pentru dezlegarea feluritelor lucrări și așa s'au încheiat lucrările ședinței întâia.

Ziua II. — La 16 Octomvrie dimineața, membrii Sfântului Sinod s'au dus cu toții la Tedeumul dela Mitropolie pentru ziua de naștere a M. S. Regelui Carol II. După aceasta, s'au dus la localul Sfântului Sinod din str. Antim și acolo s'a deschis a doua ședință. S'a făcut apelul, s'a citit sumarul ședinței trecute și pe urmă I. P. S. Patriarh D. D. Dr. Miron a rostit o cuvântare de heretisire pentru M. S. Regele Carol II, întâiul rege al nostru de credință ortodoxă. Înalt Prea Sf. Sa a citit apoi o telegramă de urare către Maiestatea Sa, pe care Sf. Sinod a aprobat-o pentru a fi trimisă Maiestății Sale. După aceea, ședința a fost ridicată în semn de sărbătoare.

Ziua III. — A treia ședință s'a ținut Sâmbătă, la 17 Oct., dimineața, sub prezidența Înalt Prea Sfințitului Patriarh. După împlinirea formelor obișnuite pentru deschidere (apel, sumar) Sf. Sinod a hotărât, cu privire la cererile a 11 doritori de preoție, ca ei să poată fi hirotoniți în chip excepțional.

O chestiune frumoasă, care a venit apoi la șirul discuțiilor, a fost cea a înjghebării unei asociațiuni a intelectualilor ortodocși. Ea a fost ridicată de P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului și Prea Sf. Sa a fost însărcinat să alcătuiască un proiect de statut pentru aceasta.

Având în vedere marea lipsă care domnește în țară, Sf. Sinod a hotărât să dea o pastorală, prin care credincioșii să fie sfătuiți să-și aducă aminte mai viu de poruncile moralei creștine de a ajuta

pe frații lor și să nu-i lase în mare lipsă, mai ales acum. De asemenea, a hotărât ca, în fiecare eparhie, să se adune un fond al milelor, care să fie înzestrat din danii și din ce se va putea strânge cu discul prin biserici.

Sf. Sinod a mai discutat apoi câteva chestiuni mărunte de administrațiune, și ședința s'a ridicat la ceasurile 1.

Ziua IV. — Ședința a patra s'a deschis Luni, la 19 ale lunii Octomvrie, dimineața, sub prezența Înalt Prea Sfințitului Patriarh.

După împlinirea formalităților obișnuite, P. S. Episcop *Cozma* al Dunării-de-jos a făcut propunerea ca ședințele Sfântului Sinod să se ție la mânăstiri. N'a fost primită, din pricina greutăților de împlinire, dar s'a hotărât să se ia grabnice măsuri pentru ridicarea unui cămin arhieresc în curte bisericii Antim, la care fiecare Prea Sfințit să cheltuiască cu partea sa.

Prea Sf. Arhiereu *Titu Târgovișteanu* a raportat, din partea comisiunii misiunilor externe, cetind o dare-de-seamă despre congresul teologilor greci, ținut în Ianuarie 1931 și în care s'au tratat 3 chestiuni: 1. Pozițiunea Bisericii în organismul social; 2. Colaborarea Bisericii ortodoxe grecești cu celelalte Biserici; 3. Chestiuni de învățământ și profesionale.

După aceasta, P. S. Episcop *Visarion* al Hotinului a citit un raport despre scrisoarea Patriarhului Ecumenic, pentru convocarea viitorului prosinod ecumenic, care urmează să se ție la Mânăstirea Vatopedului în Iunie 1932, și a propus ca înfățișători ai Bisericii românești pe Prea Sfințitul Episcop *Lucian* al Romanului și Arhiereu *Titu Târgovișteanu*, care au mai fost acolo cu asemenea însărcinări. A cerut apoi ca alți doi consilieri tehnici să fie propuși Sfântului Sinod spre aprobare. Sf. Sinod a aprobat pe cei doi reprezentanți ai săi, iar consilierii urmează a fi propuși mai târziu.

Tot P. S. Episcop *Visarion* a făcut o dare-de-seamă despre congresul vechilor catolici, ținut la Viena în Septemvrie trecut, și a arătat dorința lor de a se uni cât mai iute cu Biserica ortodoxă.

Apoi a vorbit despre propunerea Ligii Națiunilor, secțiunea transport și transit, pentru așezarea sărbătorii Paștelui în cea întâi Duminică din Aprilie. Liga a voit să aibă părerea feluritelor Biserici. Biserica Romei a răspuns că nu vede trebuința de a se aduce vreo schimbare. Celelalte Biserici au răspuns că doresc să se facă o așezare statornică a acestei sărbători, dar temeul este ca ea să se facă odată pentru toate Bisericile din lume. Părerea Bisericii ortodoxe române, întocmită de P. S. *Visarion*, a fost: „Biserica ortodoxă română nu găsește îndreptățită și nici potrivită schimbarea rânduielii de până acum, din pricina nesiguranțelor spirituale ale poporului românesc“.

Sf. Sinod a primit această încheiere, care urmează să se aducă la cunoștința Ligii Națiunilor.

P. S. Episcop *Nicolae* al Clujului a citit un raport pentru înființarea unei episcopii ortodoxe în Maramureș. A cerut Sfântului Sinod să se rostească în această privință și, dacă încuviințează, să mijlocească la guvern ca, până la înfăptuirea ei, să i se prevadă o zestre de pământ și păduri, dată tuturor cultelor.

I. P. S. Patriarh a adăugat că această propunere trebuie făcută Congresului Național Bisericesc și, dacă acesta va încuviința, să se ceară guvernului proiectul de lege pentru înființare.

P. S. Episcop a făcut un raport despre cererea Mitropoliei Basarabiei, ca să se alcătuiască un tablou de nume care să se dea la botez, pentru a nu se mai da celor botezați cele mai ciudate nume străine. A cerut o întinsă propagandă în scopul acesta.

Ziua V. — Marți, la 20 Oct., s'a deschis a cincea ședință, la ceasurile 9 dim., tot sub prezența Inalt Prea Sfințitului Patriarh. Secretar de ședință a fost P. S. Arhiepiscop *Ilarion Băcșoanu*. După lucrările de începere, I. P. S. Patriarh a citit răspunsul telegrafic al M. S. Regelui Carol II, la telegrama de felicitare a Sfântului Sinod, în cuprinderea următoare:

Mulțumesc Inalt Prea Sfinției Voastre, pentru frumoasele urări ce Mi le-ați trimis, în numele I. P. S. Voastre personal și în numele Sfântului Sinod.

(ss) CAROL

P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului a înfățișat Sfântului Sinod o cerere iscalită de mai mulți intelectuali (ingineri și avocați), care se mărturisesc gata să se puie în slujba Bisericii, potrivit propunerii făcute de a se alcătui o asociațiune a tuturor intelectualilor mireni.

P. S. Episcop *Cosma* al Dunării-de-Jos a citit un raport despre chipul cum să fie primiți în Biserică adventiștii sau bapțiștii, care au primit botezul ortodox sau catolic și se întorc la ortodoxie. Și-a dat părerea că ei să fie primiți prin ungerea cu Sf. Mir, iar cei născuți, crescuți și botezați de dreptul de secetanți să fie primiți în sânul Bisericii prin botez. Astfel botezul adventiștilor, bapțiștilor și al celorlalte secte protestante este declarat ca fără putere de taină.

Sf. Sinod nu s'a rostit asupra acestui punct de vedere.

S'a luat în discuțiune apoi chestiunea proiectului de regulament pentru profesorii de religiune ortodoxă română dela școalele secundare și profesionale, de Stat sau particulare, întocmit de P. S. Arhiepiscop *Andrei Crișanu*. Nu s'a putut ajunge la o hotărâre definitivă, fiindcă discuțiunea a fost foarte vie și părerile foarte împărțite.

P. S. Arhiepiscop *Titu Târgovișteanu* a fost de părere că, de oarece Sf. Sinod nu poate face regulament pentru atribuțiunile Ministeriului Școalelor, întru cât profesorii săi au acolo regulamentele și legile lor și întru cât un regulament al Sinodului ar însemna prefacerea unor prevederi din Legea Învățământului secundar, urmează că Sf. Sinod să nu facă un regulament, ci toate părerile sale să le puie într'un memoriu, care să fie înaintat Ministeriului Școalelor. Pe temeiul lui, să ceară oarecare prefaceri în Legea Învățământului secundar și a regulamentului ei, cu privire la numirea, disciplina și controlul învățământului religios de toate treptele.

N'au fost de această părere P. S. Arhiepiscop *Andrei*, I. P. S.

Mitropolit *Pimen* al Moldovei și P. S. *Ghenadie* al Buzăului. Au spus că regulamentul este bun și să se aprobe așa.

După lungi discuțiuni, s'a hotărât ca regulamentul să se aprobe așa și să fie trimis Ministeriului, însoțit de un memoriu lămuritor. S'a mai hotărât ca el să se tipărească în toate revistele bisericești, cu adaosul ca oamenii cu cădere să-și dea părerea. Să se ceară Ministeriului ca, în comisiunea examenului de capacitate, prevăzut în art. 39 al legii, să fie numit și un membru pe care-l va însărcina Sf. Sinod.

Ziua VI. Miercuri, 21 Oct., s'a ținut a șasea ședință.

P. S. *Titu Târgovișteanu* a cerut să seia din nou discuțiunea trecută, privitoare la adventiști și alții, pentruca să se hotărească deplin asupra botezului adventiștilor, bapțiștilor, pocăiților și a altor secte asemănătoare. Sf. Sinod a lăsat însă chestiunea nehotărâtă.

P. S. *Ghenadie*, Episcopul Buzăului, a cerut ca toate eparhiile să-și plătească partea lor, la fondul de ajutoare al parohiilor din Maramureș.

În urma mijlocirii Comisiunii Monumentelor istorice, Sf. Sinod a încuviințat ca Bisericile în care nu se mai slujește, să poată fi prefăcute în muzee, cu două condițiuni: 1) ca aceasta să nu se săvârșească fără încuviințarea episcopului locului și 2) să nu se adune în ele lucruri profane.

S'a luat hotărârea apoi ca îndată să se deschidă, în toate eparhiile, Consistoriile eparhiale, de oarece Ministeriul Cultelor a dat mijloacele de trebuință pentru începerea lucrului lor.

S'a dat descărcare Consiliului Central Bisericesc pentru gestiunea Institutului Biblic pe anul 1930.

Sf. Sinod și-a înouit încă odată hotărârea ca, până la înființarea unei episcopii românești ortodoxe în America, parohiile românești ortodoxe de acolo, să rămâie sub ocârmuirea Patriarhiei dela București.

În legătură cu cartea Prea Sfințitului Episcop *Visarion* al Hotinului „Glas în pustiu“, Sf. Sinod a hotărât să însărcineze pe P. S. Episcop *Nicolae* al Clujului ca, pe cale particulară, să ceară autorului cărții lămuriri despre ce a urmărit prin scoaterea la lumină a unei asemenea scrieri.

P. S. *Nicolae* al Clujului a adus la cunoștință, în ședință regulată, răspunsul la însărcinarea care i s'a dat. P. S. Episcop *Visarion*. a mărturisit, printr'o declarațiune scrisă, că n'a avut alt gând decât folosirea Bisericii și sporul de muncă al Sinodului. A adăugat că n'a voit să jignească pe nimenea și, dacă cineva se simte jignit, îi pare rău.

Sf. Sinod a luat în seamă această mărturisire și a hotărât ca chestiunea să fie scoasă din șirul chestiunilor de discutat. I. P.

Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu n'a fost de această părere.

Sf. Sinod alcătuisce mai de mult un regulament pentru organizarea Patriarhatului României. Proiectul a fost trimis guvernului încă din Martie trecut, spre a lua cunoștință și a-și da părerea. Acum el a fost întors la Sinod cu păreri și propuneri. Ele

au fost discutate în Sinod îndelung. S'a discutat în deosebi despre Sinodul permanent și despre rânduirea drepturilor și prerogativelor Patriarhului, potrivit canoanelor. Discuțiunile s'au desfășurat numai în general, urmând ca, în alte ședințe, să se discute mai în amănunt.

Ziua VII.—Joi, 22 Oct., Sf. Sinod s'a adunat sub prezidența Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului *Pimen* al Moldovei, de oarece I. P. S. Patriarh a trimis o scrisoare că e bolnav și nu poate lua parte la ședința.

În discuțiunile asupra sumarului, I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu a arătat că, privitor la jurisdicțiunea asupra parohiilor ortodoxe din America, hotărârile de mai nainte ale Sfântului Sinod nu hotărăsc trecerea acelor parohii sub ocîrmuirea Patriarhiei, ci hotărăsc numai înființarea unei episcopii ortodoxe peste ocean, care să atârne de Sf. Sinod al României. De aceea Înalt Prea Sf. Sa se socotește și pe viitor capul canonic al parohiilor noastre din America. Patriarhia românească este numai un așezământ în sânul Bisericii românești.

S'a hotărît trecerea la comisiunea de petițiuni a unei cereri a ziaristului D. I. Atanasiu, prin care aduce învinuiri împotriva Prea Sfințitului Episcop Vartolomei al Râmnicului.

I. P. S. Mitropolit *Gurie* al Basarabiei aduce la cunoștința Sinodului rezultatul mijlocirilor făcute, pe lângă d. Ministru C. Argetoianu, de solia în fruntea căreia Înalt Prea Sf. Sa s'a aflat. D. Ministru mărturisește că preoțimea are dreptate în plângerea privitoare la chipul cum este plătită, cum și la curba de 12%. A adăugat însă că, față de lipsa de bani, va căuta să îndrepte suferința dând preoților rentă de Stat.

P. S. Arhiepiscopul *Titu Târgovișteanu* a cerut să se înoiască judecătorii bisericești mandatele lor, care încetează la 31 Decembrie a. c.

P. S. Arhiepiscopul *Veniamin Bârlădeanu* a venit cu o chestiune însemnată, privitoare la mișcările pentru pace, care sunt în lume, și a cerut ca Sf. Sinod să dea o pastorală și să orânduiască rugăciuni pentru pacea generală în lume.

P. S. Episcopul *Lucian* al Romanului a adus în discuțiune regulamentul pentru hotărîrea drepturilor Patriarhului și ale Sfântului Sinod.

La discuțiunea generală, au luat parte toți membrii Sfântului Sinod. I. P. S. Mitropolit *Nicolae* a sprijinit principiile de tradiționalism și democrație ortodoxă, a atacat anumite puncte din regulamentul, care, după părerea I. P. S. Sale, nu se potriveau cu acele principii.

Ziua VIII. — Membrii Sf. Sinod s'au întrunit în ședința 8-a, Vineri 23 Oct., la ora 9, sub președinția I. P. S. Patriarh *Dr. Miron*.

Arhiepiscopul *Andrei Crișanu* a citit proiectul de pastorală al Sinodului, pentru încurajarea morală a credincioșilor greu încercați de timpurile grele prin care trecem.

P. S. Episcopul *Grigorie* al Aradului a făcut un referat asupra

proiectului de statut al Asociațiunii studenților teologi. Sf. Sinod a aprobat acest referat.

Tot *P. S. Grigorie* a referat asupra situației create absolvenților academiilor teologice din Ardeal, prin refuzarea înscrierii lor la examenele de capacitate ale profesorilor de religie.

Sf. Sinod a hotărît să se mijlocească la Ministeriul Cultelor pentru aplicarea art. 43 din Legea Inv. Secundar, care le dă dreptul la acest examen.

S'a hotărît apoi să se ceară Ministeriului Școalelor să consulte Sf. Sinod în orice chestiune privitoare la învăț. religios.

Sf. Sinod a dat în urmă delegație *P. S. S. Arhiepiscopul Veniamin Bărlădeanu* să întocmească proiectul pastoralei pentru pace.

P. S. Episcopul Visarion al Hotinului a făcut referat, în legătură cu propunerea unor episcopi de a se canoniza martirii care au suferit din partea vrăjmașilor neamului pentru naționalismul și credința lor. Intre cei propuși pentru canonizare, sunt trecuți copiii lui Constantin Vodă Brâncoveanu și unul dintre martirii cauzei naționale din Ardeal.

În această privință, Sinodul a hotărît să se ceară mai întâi tuturor eparhiilor material documentar și apoi să ceară Sinodului ecumenic dela Vatopedi, ce se va ține în anul viitor, o procedură de urmat în asemenea cazuri de canonizare.

În urmă, Sf. Sinod a aprobat bugetele pe anul în curs al Institutului biblic și al revistei „Biserica ortodoxă“ pe anul 1932.

Cu această ocazie, *P. S. Lor Episcopii* au fost rugați să îndemne pe preoți să plătească abonamentul.

Ziua IX. — În ședința de Sâmbătă, 24 Oct. c., s'au respins mai multe cereri de hirotonisire ale unor învățători din Ardeal. Sf. Sinod a hotărât, odată pentru totdeauna, să nu se mai acorde nicio astfel de hirotonisire.

Chestiunea pensionării preoților a ocupat aproape întreaga ședință, hotărându-se să se ceară Ministerului Cultelor dreptul și pentru episcopi de a pensiona preoți.

S'a mai stabilit că, dacă preoții o cer, să poată fi pensionați după legea funcționarilor, în aceleași condițiuni, adică 65 de ani ca vârstă și 30 de ani de serviciu.

Sinodul a fost prorogat pentru ziua de 23 Noembrie.

A. S.

Congresul preoților din Oltenia, ținut în zilele de 21 și 22 Oct. a. c., în orașul Craiova.

Preoțimea oltenească, împlinind 10 ani de activitate rodnică, pe tărâm religios-moral, sub iscusita îndrumare a *Pr. Sf. Episcopul Vartolomeu*, și-a ținut, în capitala Olteniei, al 9-lea congres eparhial, anual. El s'a desfășurat într'un cadru sărbătoresc, fiind ca o încununare deplină a străduințelor cheltuite din plin în slujba Domnului Hristos și a Bisericii Sale. Dezbaterile însălate mai la vale sunt o puternică mărturie despre aceasta.

Ziua I. — Serviciul religios. — În dangătul melodios al clopotelor și fiind de față autoritățile locale, cele atât de binevoitoare, s'a slujit, cu multă însuflețire, Sf. Liturghie la biserica „Sf. Ilie“, catedrala orașului, de un sobor de preoți, în frunte cu Păr. *Brădișteanu*, Craiova. După aceasta, s'a slujit un parastas de piosă pomenire a membrilor raposați ai soc. „Renașterea“, precum și Tedeumul de deschidere al celui de al 9-lea congres eparhial oltean, slujind cu mult fast însuși P. S. Vartolomeu.

După sfintele slujbe, a predicat mișcător Păr. Brădișteanu, arătând că tot omul se străduiește să dobândească fericirea, care însă nu se dobândește în viața aceasta, ci în cea de dincolo, lucrurile, pe care l-a urmărit și societatea „Renașterea“ a preoților din mândra Oltenie, cari simt astăzi adevărata mulțămire sufletească de pe urma muncii lor ziditoare în via Mântuitorului.

Pr. Sf. Episcop Vartolomeu, accentuând jertfa făcută din partea societății „Renașterea“ pentru familia preotului *Anghel Pârvănescu* din Craiova, unul din cei mai vajnici lucrători ai altarului, răposat în cursul anului, a urat preoțimii să crească în virtuți, pentru a fi adevărata fală a Bisericii lui Hristos și a neamului românesc, față de nevoile de tot felul.

Ședința festivă. — La ora 11 dimineața, s'a deschis, în sala teatrului Național, ședința festivă, fiind de față o mulțime de preoți olteni, cum și autoritățile craiovene. Cel dintâiu a luat cuvântul Pr. Sf. Episcop Vartolomeu, care a făcut un minunat istoric al soc. „Renașterea“, al cărei iscusit cititor este, arătând concepțiunile ce stau la baza acestei organizații. A relevat apoi activitatea religioasă-misionară în cei zece ani de existență a societății care, prin comitee parohiale, sfaturi moralizatoare, biblioteci de cămin, lecții de catehizare, șezători populare etc, a căutat să cheme poporul la adevărată viață creștină, răspândind în mijlocul său învățăturile Evangheliei lui Hristos.

Numai prin sfintele altare ne putem împlini porunca bisericii creștine. Preoțimea olteană nu a dat înapoi nici dela muncă, nici dela jertfă. Totuși mai este încă mult de făcut. Preoții slujitori ai Domnului trebuie să aibă cultul datoriei, care este înfrânarea de sine în toate poruncile egoiste. A încheiat, aducând omagii M. S. Regelui Carol II.

Preutul S. *Stănică*, Dolj, președintele soc. „Renașterea“, a făcut biografia P. S. S. Episcopului Vartolomeu, omagiindu-l pentru cei 10 ani de păstorie a Eparhiei Râmnicului, Noul-Severin. Deasemeni, a adus elogiul activității Arhiereului *Nifon Craioveanu*, Vicarul Episcopiei, care a ajutat pe Pr. S. S. Episcopul Vartolomeu în opera sa.

D-1 Demetriad, ajutor de primar, a salutat congresul preoțesc, în numele municipiului Craiova.

D-1 George Dinopol, prefectul județului Dolj, a salutat congresul în numele doljenilor, vorbind despre marele rol pe care l-a avut Biserica în trecutul zbuciumat al neamului. Azi, mai mult cu

oricând, ne îndreptăm gândurile, a spus d-nia-sa, spre Biserica strămoșească, ai cărei slujitori trebuie să-și îmbrace sufletul cu dragostea creștină, spre a o propovedui în mijlocul poporului, ajutându-l și întărindu-l.

D-l Gheorghe Tomescu, inspector școlar secundar, a adus omagiul învățământului oltean pentru preoțimea care, prin ajutorul soc. *Renașterea*, a tras o dâră de lumină în mijlocul poporului.

D-l revizor școlar Teodor Brebenaru a adus salutul, în numele școlii primare.

Păr. Protoiereu Pârligras, Mehedinți, din partea personalului bisericesc administrativ, a adus omagii Pr. Sf. Episcop Vartolomeu, pentru îndrumările date administrației bisericești, fără de care nu eră cu puțință propășirea.

Preotul *Columba*, Timișoara, a vorbit în numele Episcopiei Aradului, omagiind preoțimea olteană pentru activitatea sa, care de multe ori a fost luată de pildă și de către alții. A înfierat amestecul și criticile aduse de mireni, Episcopului Vartolomeu, afirmând că laicii au numai datoria să asculte și să se supună rânduielilor episcopale.

Pr. Sf. Episcop Vartolomeu a mulțumit călduros preotului *Golumba* pentru spusele sale și a lăudat activitatea bisericii de peste munți, care a păstrat în acele meleaguri ființa neamului românesc.

Preotul *C. Stănică*, mulțumind oficialităților și publicului participant la ședința festivă, a anunțat continuarea dezbaterilor în sala de recepție a „Liceului Carol I”.

Ședința de după amiază. — La ora 3 p. m., au reînceput dezbaterile congresului, formându-se, în primul rând, biroul, din preoții: *Roventă-Mehedinți*; *Begu*, Mehedinți și *I. Sachelarie*, Turnu-Severin, ca secretari, iar ca diriguitor de onoare fiind chiar Pr. Sf. Episcop Vartolomeu.

Ca semn de deplină mulțumire, congresul a dispus să se expedieze telegrame omagiale M. S. Regelui Carol II, I. P. S. S. Patriarhului Miron și d-lui prim-ministru N. Iorga.

Pr. *C. Stănică*, Dolj, președintele „Renașterii”, a rostit darea-de-seamă a societății, cu prilejul împlinirii a 10 ani de muncă rodnică în Eparhia Râmnicului, Noul Severin. Totodată a fost prezentat și aprobat contul de gestiune pe anul 1930.

S'a ales după aceea o comisiune formată din Pr. *Gr. Popescu-Breasta*; *Victor Marghescu*, Craiova, și viitorul președinte al soc. „Renașterea”, care să prezinte forurilor conducătoare, un raport în ceiace privește salarizarea clerului.

După felurite propuneri făcute de preoții *Gh. Ghia*, *Victor Marghescu* și *Gr. Popescu-Breasta* din Craiova, s'a ajuns la concluziunea că darea-de-seamă a congresului din anul trecut să fie tipărită în aceea a anului următor.

Pr. *D. Cristescu*, Vâlcea, tratând subiectul „Teosofia și Creștinismul”, a scos la iveală următoarele adevăruri: Teosofia se pierde în negura veacurilor și vine dela cuvintele grecești *θεος* și

σοφία, numire împrumutată dela filosofi alexandrini, în veacul III d. Hristos. Teosofia apare organizată cam pela anul 1859, de către o doamnă cu renume în orașul New-York, iar pela 1882 centrul teosofic însemnat se găsește în India. Ca religie, teosofia vrea să rezolve enigma vieții omenești și a întreg universului înconjurător, iar ca filosofie vrea să reducă la unitate mulțimea lucrurilor și a ființelor. În teosofie, locul cel de frunte îl are panteismul evoluționist. În univers, după teosofi, totul este viață, totul este conștiință. Între teosofie și creștinism, este un antagonism doctrinal, care începe să se accentueze cam de pela 1906. Teosofia învață că nu există Dumnezeu, pe când creștinismul este o religie revelată de Dumnezeu. Pe Domnul Hristos unii teosofi îi așează în șirul marilor inițiați, pe când alții nici nu-L citează măcar. Teosofia apare ca un sincretism al sistemelor panteiste și este semnul falimentului gândirii omenești.

Cu conferința Păr. Cristescu s'a închis ședința congresului din ziua I.

Concertul religios. — Seara, la ceasul 9, în sala Teatrului Național din Craiova, s'a dat un reușit concert religios, de preoții dirijori de coruri ai centrelor parohiale oltenești, sub conducerea arhidiaconului *I. Mardale*, dela Sf. Episcopie, și a d-lui *Sabin V. Drăgoi*, din Timișoara. Preotul *N. Cleanoveanu* din Cleanov, Mehedinți, s'a remarcat și de data aceasta, declamând fermecător un fragment din „Dumbrava Roșie“ a lui Alexandri. Aria lui Ioan Nebunu din Năpasta, executată de Păr. *Golumba*, Timișoara, a impresionat adânc publicul.

Ziua II. — *Ședința de dimineață.* — Reîncepând dezbaterile la ora 8, tot în sala de festivități a Liceului „Carol“, a luat cuvântul Pr. *Fl. Tudorănescu*, Romanați, tratând temeinic subiectul: „Ce datorește viața românească, sub toate raporturile, Bisericii ortodoxe“. Din spusele sale, s'au putut desprinde cele ce urmează: Poporul românesc datorează mult de tot Bisericii ortodoxe, care i-a fost leagănul ocrotitor dealungul vremurilor și în fața tuturor primejdiilor, atât din punct de vedere patriotic, cultural, cât și religios moral.

Religiunea creștină a fost aceea care a dat naștere ideii de patrie și a încheșat neamul nostru. Dupăcum susține marele om și patriot *Al. N. Lahorari*, „Biserica a fost dela început și dealungul istoriei una cu națiunea română. Dânsa a purtat în luptele sângeroase, steagurile biruitoare ale Mihailor și ale Ștefanilor și tot pentru ea au murit Basarabii la Constantinopol“.

În fruntea marilor mișcări naționale izbăvitoare de suferințe, găsim pe marii ierarhi, ca Antim Ivireanu, Ațanasie Crimca, Veniamin Costache, Iacov, Chesarie dela Buzău, cum și pe Popa Stoica depe vremea lui Mihai Viteazul și Radu Șapcă dela Celeiu, Romanați, pe timpul revoluției dela 1848.

În provinciile subjuzgăte, Biserica ortodoxă a fost aceea care a întreținut viu simțul românismului, contribuind în chipul acesta la o unire deplină, ce s'a înfăptuit, în urma marelui războiu mondial.

Rolul cultural al Bisericii, în trecutul zbuçiumat al neamului românesc, este tot așa de puternic ca și cel național. Cele dintâi anale, manuscrise și tipărituri apar între zidurile mănăstirilor. Așa este Pravila dela mănăstirea Govora, tipărită la anul 1640. Tot Biserica este creatoarea limbii literare de astăzi, cum și a sculpturii, picturii și muzicii bisericești.

Sub raportul religios moral, Biserica ortodoxă a fost aceea care, prin slujitorii ei, a prins poporul sub toate manifestările, turnând în sufletu-i, învățatura cea izbăvitoare a Evangheliei lui Hristos.

Păr. *Stănică*, Dolj, a făcut o propunere, ca toate lucrurile vechi bisericești, cum și de altă natură, grăitoare a rosturilor așezămintelor omenești, să fie colecționate într'un muzeu regional, fie la Sfânta Episcopie, la Râmnicu-Vâlci, fie la Craiova.

Pr. Sf. Sa Episcopul Vartolomeu a luat cuvântul în legătură cu cele spuse de Păr. D. Cristescu, că origina teosofiei se explică prin desprinderea sufletelor de așezământul viu al Mântuitorului. Sunt erezii care lucrează pe panta morală, nu numai dogmatică. Așa se explică răspândirea adventismului, care nu se folosește de metode cinstite, dar ajută nevoia. Cu ereziile se poate lucra, concurându-le, prin înjghebera instituțiilor misionare, izvoditoare de ajutor pentru credincioși în caz de mare și grea suferință.

Fiind declarată ședință intimă, s'au discutat unele chestiuni în legătură cu fabrica de lumânări, editarea calendarelor, conducerea revistei, găsindu-se soluțiunile potrivite.

Păr. *Stănică*, Dolj, a propus ca distribuția lumânărilor și a calendarelor, cum și încasarea banilor, să se facă prin centrele parohiale.

Direcția revistei „Re-așterea“ a fost trecută pe seama Păr. Gh. Ghia din Craiova, care a cerut, pentru o apariție cât mai regulată, suma de 5000 lei din partea societății, pentru abonamente la reviste religioase străine.

În privința colportajului parohial, după mai multe discuțiuni, s'a ajuns la concluzia ce, la tipografia societ. „Renașterea“, dela Râmnicu-Vâlci, să se tipărească și un catalog de cărțile editate, ca preoții, după consultarea lui, să comande cărțile ce găsesc de cuviință, în raport cu două treimi din numărul parohienilor lor. Dezbaterile fiind terminate, s'a stabilit ținerea celui de-al 10 congres eparhial în orașul Târgu-Jiu.

Rezultatele stabilite. — Din sărbătoarea celor 10 ani de muncă pastorală ai societății „Renașterea“, în care-s grupați toți preoții din Oltenia, se pot desprinde mari și frumoase adevăruri. Pr. Sf. Episcop este și a fost un Ierarh tare priceput în problemele alese ale Bisericii lui Hristos, iar slujitorii sfântului jertfelnic, din Eparhia Sa, i-au înțeles totdeauna gândul și i-au ascultat și îndeplinit, fără murmur, rânduilele cele atât de prețioase pentru binele obștesc.

Ca dovadă că lucrurile stau așa, este faptul că Soc. *Renașterea* are ramificații în cele 5 județe ale Olteniei, câteva bănci preoțești, o fabrică de lumânări la Craiova, o tipografie la Râmnicu-Vâlcea, o revistă teologică de cultură și informații religioase și o biblio-

tecă aleasă, cumpărată dela răposatul profesor universitar *Const. Chiricescu*. Mai pre sus de toate, stă însă jertfa materială a preoților din Oltenia, în sumă de 11 milioane lei, pentru potolirea suferințelor și nevoilor felurite, cum și hrana duhovnicească revărsată în inimile credincioșilor de cele 82 centre parohiale, prin ajutorul feluritelor organizații bisericești.

Eparhia Râmnicului, prin conducătorul și servitorii ei, cei cu mult dor de muncă, și-a împlinit cu prisosință datoria și poate servi de model oricui, iar celor ce caută să întunece adevărul li se poate răspunde cu cuvintele din epistola Sfântului Iacov: „Drept aceia, frații mei iubiți, să fie tot omul grabnic la auzit și târziu la vorbă, târziu la mânie, căci mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu“ (Iacov 19).

Pr. GH. ȚURAI

Com. Fântâna Domnească, jud. Mehedinți

Congresul cântăreților bisericești.

Cântăreții noștri bisericești au fost convocați de *Asociațiunea generală* a lor, să se adune în congres, în zilele de 16 și 17 Noemvrie a. c. în București. L-au pus astfel, ca să cadă la aceeași dată cu congresul preoților pentru a-și putea sprijini împreună cererile lor. Congresul s'a ținut după următorul program: Luni, 17, la ceasurile 9 dimineața, s'a slujit un Tedeum la Sf. Mitropolie. La ceasurile 11, s'a făcut deschiderea congresului în sala de primire a școlii de cântăreți. Partea de discuțiuni propriu zise a urmat dela ceasurile 3 după amiază, și anume:

1. D. I. *Popescu-Pasărea*, prezidentul Asociațiunii, a tratat chestiunea „*Cântăreții bisericești în fața nevoilor de azi ale Bisericii*“;
2. d. *Unteanu*, cântăreț la biserica Sf. Ilie Gorgani din București și funcționar la cancelaria Senatului, a vorbit despre „*Rolul social al cântăreților bisericești*“;
3. d. *Felea* din Galați a tratat chestiunea „*Cultura viitorilor cântăreți bisericești*“;
- d. *Datculescu*, cântăreț în București, a tratat despre „*Starea materială și morală a cântăreților bisericești*“.

A doua zi, cântăreții s'au dus cu toții să ia parte la congresul preoților. În aceeași zi, după amiază, s'au dus să-și arate dorințele lor autorităților bisericești și mirenești. Seara la 9, s'au dus să ia parte la conferința congresului preoților la Ateneul din București, unde și ei și-au avut partea lor, prin câteva producțiuni corale bisericești.

Congresul preoților ortodocși de peste munți.

Preoții noștri ortodocși de peste munți, strânși în societatea lor „*Andrei Șaguna*“, își vor ținea al II-lea congres al lor, în zilele de 21 și 25 Noemvrie a. c., în Alba-Iulia. Pentru aceasta și-au alcătuit următorul program:

1. La ceasurile 8 $\frac{1}{2}$ dim., se va sluji Sf. Liturghie, se va ținea predica și apoi va urma slujba Tedeumului; 2. la ceasurile 11, Păr. Dr. *Gh. Ciuhandu*, prezidentul Asociațiunii „*Andrei Șaguna*“, va rosti cuvântarea de deschidere a congresului, în sala „*I. L. Carageale*“, și vor urma apoi cuvântările autorităților și ale vorbitorilor din partea feluritelor societăți; apoi Păr. *I. Duma*, Petroșani, va rosti „*Cuvânt omagial pentru d. N. Iorga*“, cu prilejul ajungerii sale la al 60-lea an al vieții; 3. După amiază, la 3, Păr. *P. Borzea* din Viștea-de-jos, va vorbi despre „*Salariile preoțești și bugetul Bisericii în deobște*“; Păr. Dr. *Sebastian Stanca*, sfințic vlădicesc în Cluj, va vorbi despre „*Înființarea fondului pentru sprijinirea clerului*“; apoi Păr. *Ioan Bânda* din Roșia, va citi raportul despre „*Asociațiunea Andrei Șaguna față de Asociațiunea generală a clerului*“; 4. la ceasurile 8 $\frac{1}{2}$ seara, se va da o serbare religioasă, în aceeași sală „*Carageale*“, unde se va rosti o conferință despre *Mucenicii ortodoxiei românești din veacul XVIII* și se vor asculta bucăți religioase cântate de corul parohiei din Alba-Iulia, cârmuit de Păr. Protopop *I. Baba*.

În ziua a doua, la ceasurile 8 dim., se va citi: *a)* raportul comitetului de cârmuire pe anul 1930-31; *b)* raportul casierului central pe același an; *c)* se va face întregirea comitetului central, *d)* vor urma felurite propuneri (care trebuiesc arătate comitetului biurolui central, măcar cu 3 zile înainte de congres); *e)* se vor rosti cuvintele de închidere ale congresului; 5. La ceasurile 11, se va face pelerinaj la Mănăstirea *Cioara* și se va sluji acolo parastas pentru mucenicii ortodoxiei din veacul XVIII.

Mișcarea națională din insula Cipru și Biserica.

Populațiunea din insula Cipru, care, în cea mai mare parte, e grecească, se mișcă acum pentru alipirea ei la Grecia. Biserica Ciprului e în fruntea acestei mișcări, iar în toate ținuturile Greciei sunt mari manifestațiuni în sprijinul lor. Sinodul din Atena a votat o adresă de simpatie pentru poporul din Cipru. Cârmuirea engleză însă, sub care se află insula Cipru, fără a păși prea aspru împotriva răsculaților, a luat totuși măsuri de împedecare a dorurilor lor. Mitropolitul din localitatea *Kition*, care era în fruntea mișcării, a fost luat de acolo și surghiunit în insula Malta, împreună cu alți fruntași greci.

În scurtă vreme, două purtări protivnice ale clerului din două Biserici: În Spania, astă primăvară, clerul, străin de dorurile poporului, a avut de suferit din partea acestui popor. Arhiepiscopul Madridului, fapt pomenit de d. N. Iorga la adunarea eparhială a Mitropoliei Ungrovlahiei în Mai trecut, eșind în procesiune cu preoții săi pe stradă, îmbrăcat în odăjdii, a fost pământuit de un tânăr. Așa pățește un cler străin de nevoile poporului și care se mulțamește să fie în cinstea celor mari și puternici.

În Cipru, dimpotrivă. Așa cum clerul ortodox a fost pretutindenea și totdeauna, clerul este în fruntea năzuințelor naționale

și este luptător pentru drepturile poporului. Față de această stare, nu se vor putea aduce ca o dovadă protivnică cele ce se petrec în Rusia, fiindcă și acolo poporul e alături cu preoții săi, iar protivnicii sunt numai o mână de sălbatici care au pus mâna pe putere.

Avem înaintea două stări deosebite, în care se vede ce este Biserica Romei și ce Biserica ortodoxă pentru drepturile popoarelor.

Bătrâni preoți sărbătorindu-și anii de școală cu Profesorul Episcop.

Acum 40 de ani, între 1890-91, un pâlcc de tineri și-a încheiat cursurile Institutului Teologic din Arad, care era cârmuit de Părintele Protosincc *Roman Ciorogariu*. Puțini mai trăiesc din cei de atunci, dar câți trăiesc s'au gândit să nu lase să treacă această dată, fără a-și aminti de ea, a se întâlni frățeste și a mulțami lui Dumnezeu pentru toate câte au putut lucra în această vreme. Deși și-au încheiat cursurile la Arad, ei s'a hotărât să se întâlnească la Oradea, fiindcă acolo se găsea povățuitorul lor de atunci. Păr. Protosincc Roman, care acum se află episcop la Oradea.

Chemarea pentru această întâlnire a făcut-o cel mai în vârstă dintre colegii de odinioară, Păr. Protopop *Simeon Cornea*, care, deși nu păstorește în țara românească, ci a rămas cu turma lui la Unguri, totuși nu a uitat clipele de altădată, ci a venit să le prăznuiască cu colegii săi. La chemarea Sfinției Sale, au răspuns Sfințiile Lor Părinții: *Vasile Lungu*; *Terentie Micluță*; *Romulus Motorca*; *Terentie Moga*; *Ioan Popovici*; *Iosif Popovici* și *Aurel Roxin*. Toți aceștia păstoresc ca preoți în satele din ținuturile Aradului și Bihorului.

Aceștia și-au dat întâlnire în Oradea, în ziua de 23 Sept. a. c. Impreună cu profesorul de altădată, Prea Sf. Sa Episcopul *Roman*, au luat parte la Sf. Slujbă, iar apoi au intrat în sala de serbări a episcopiei, unde erau așezate bănci, ca la școală. Prea Sf. Sa Episcopul Roman s'a suit pe catedră, iar foștii școlari s'au așezat în bănci. Vlădica Roman a scos catalogul de acum 40 de ani și a început strigarea fiecăruia pe nume.

Veselă clipa, dar nu putea lipsi nici întristarea, pentrucă mulți erau ceice nu mai puteau răspunde la strigare. 30 muriseră, de față erau numai 8, iar 6 lipseau din alte pricini. Pentru cei morți, s'a slujit chiar acolo o slujbă de pomenire, iar apoi, intrând iar în bănci, școlarii de altă dată au fost luați la întrebări de bătrânul episcop. După 40 de ani de despărțire, școlarii au trebuit să răspundă ce au lucrat în toate locurile pe unde i-a așezat Dumnezeu.

Înceindu-se cu aceste întrebări, în care s'a văzut că școlarii au răspuns bine, Pre Sf. Sa Episcopul Roman a ținut o cuvântare mai lungă, în care a arătat ce a fost și ce este, a vorbit despre datoriile de azi față de cele de altădată și cum astăzi trebuie să lucrăm pe alte căi, cu alte mijloace, mult deosebit de chipul cum s'a lucrat odinioară.

Plină de învățături a fost această nouă desfășurare de gânduri din partea fostului profesor și din care foștii școlari au avut de învățat alte îndrumări, pe lângă cele de odinioară.

Apoi s'au adunat la un ospăț colegial și totul s'a încheiat în cea mai deplină frăție și inimă bună.

A. S.

Lucrările pentru calendar.

În sesiunea de curând amânată, Sf. Sinod s'a rostit despre noua înjghebare de calendar, venit dela Liga Națiunilor, care ar fi fost să fie întrebuintă în toată lumea. Cum era de așteptat, Sf. Sinod nu s'a rostit pentru o asemenea prefacere din temelie, întru cât poporul nostru neîndrumat nu putuse înghiți mult mai puțin. Afară de aceasta însă, chiar și pentru omul luminat, un asemenea plan nu putea fi primit. El nici nu ținea seamă de toate studiile făcute în această privință. Trecuse peste înseși părerile ortodoxe.

După cum am mai scris noi, un bărbat care, deși nu ortodox, dar folosit de noi și care a studiat adânc treburile calendarului în țara noastră, a fost Baronul *Bedeus* din Sibiiu. Domnia sa a cercetat temeinic amănuntele calendarului, a descusut și noul proiect al Ligii Națiunilor, a arătat primejdiile lui, încălcările lui și a înaintat studiul său Sfântului Sinod. Trimețându-se părerile sale comisiei mai largi pentru pregătirea lucrărilor prosinodului ecumenic și anume subcomisiei pentru calendar, această, prin raportorul său, s'a rostit precum urmează despre studiul amănunțit al baronului *Bedeus*:

La Liga Națiunilor, s'au adunat tot felul de proiecte pentru o nouă alcătuire a calendarului, care să primească apoi o întrebuintă universală. Un comitet special al Ligii Națiunilor se ocupă de această chestiune încă de mulți ani.

Între proiectele primite acolo, se găsește și unul trimis de Conferința Interortodoxă din Constantinopol din 1923, ca elaborat din partea Bisericii ortodoxe. Între atâtea alte proiecte și studii care se găseau depuse acolo, și proiectul ortodox trebuia socotit ca o asemenea piesă și studiat ca atare. În memoriul său, Baronul *Bedeus*, care de mult se ocupă cu această chestiune și care este un adevărat specialist în această materie, vestește că proiectul ortodox nici n'a fost pus în studiu la Liga Națiunilor, ci numai pomenit într-o anexă și pus la o parte, pentru că sistemul său de întocmire a calendarului se deosebea cu totul de acel întocmit de expertul Ligii Națiunilor. Deci Biserica ortodoxă nu a fost luată destul în considerațiune și trebuie să privim cu părere de rău un asemenea tratament. Aceasta cu atât mai mult, cu cât proiectul nostru este o lucrare serioasă, oferind o cale mult mai lesnicioasă pentru fixarea datei Paștelui, a potrivirii datei lunilor cu zilele săptămânilor și a unei ușoare intercalări a zilelor care rămân la o parte după împărțirea egală a lunilor. În loc de acestea, Liga Na-

țiunilor a venit cu un proiect al său, care înseamnă o totală răsturnare a tuturor deprinderilor în materie de calendar, răsturnare prin care se ține seamă numai de trebuințele economice ale societății, nu de cele religioase.

Ca să aibă anul 13 luni, cu o încheiere a lui și o începere prin care zilele acelea sunt scoase din șirul săptămânii, înseamnă să primim întocmiri care strică multe așezări intrate în deprinderile noastre și care ar face să fie înlăturate numai când nu s'a putea face altfel. Dar proiectul ortodox are în vedere toate aceste greutăți prin soluțiuni mult mai ușoare, mult mai puțin simțite față de deprinderile societății creștine și de alcătuirea anului bisericesc.

De aceia părerea Baronului Bodeus este ca Sf. Sinod nu se acomodeze cu asemenea planuri ale Ligii Națiunilor și să stăruiască asupra punctului de vedere ortodox. De asemenea, să răspundă Ministerului de Externe, pentruca acest răspuns să meargă la Liga Națiunilor, pentru a face întâmpinare în această privință și a ne plânge că proiectul nostru a fost numai văzut, dar nu luat în considerare.

În răstimp, Sf. Sinod, fiind deja deschis, s'a rostit că proiectul Ligii Națiunilor nu poate intra de pe acum în deprinderile noastre și că nu este potrivit să venim acum cu o schimbare ca aceea propusă de el. Intru cât punctul acesta este deja rezolvat, rămâne să se facă și partea cealaltă, adică să se ceară luarea în seamă a proiectului ortodox, fiindcă e de sine înțeles că Bisericele nu vor putea primi un proiect de calendar cu 13 luni ale anului.

Noi găsim părerile și întâmpinările d-lui Baron Bodeus cu totul judicioase, îndreptățite și deci meritând să li se dea curs, pentruca să se dea toată atențiunea și proiectului nostru ortodox.

Arhim. SCRIBAN

DIN ACTIVITATEA CEROURILOR PREOȚEȘTI.

**Programul Cercului Pastoral „Tg. Ivești“, ținut
Duminică, 28 Iunie 1931, în biserica parohială
din parohia Tudor-Vladimirescu, Tecuci.**

A.

1. Sâmbătă. 27, ora 5 p. m., vecernia și litia se va oficia de Păr. Paroh *Gh. Dimitriu*, fiind față episcopii și consiliul parohial, ajutați de amândoi cântăreții.

2. Duminică 28, ora 6 $\frac{1}{2}$ dimineața, începutul slujbei Utreniei cu procomidia, slujită de parohul respectiv cu frații preoți sosiți la această oră.

3. La ora 8, slujba Acatistului Maicei Domnului, slujit de însuși Păr. conducător Icon. *A. Cristea*, cu toți frații preoți de față.

4. La ora 8 $\frac{1}{2}$, începutul Sfintei Liturghii, slujită în sobor de Păr. conducător, cu frații preoți: *F. Nicolau, E. Pavel, Gh. Dimi-trescu, L. Țincoca, Gh. Dimitriu* și *D. Turcu* obligatori; sunt

rugați și ceilalți frați a lua parte la sobor, venind fiecare cu Sf. Odăjdii, fiind parohia izolată și la *marginea județului*.

5. Răspunsurile la Sf. Liturghie se vor da de corul cântăreților din tablou nr. 1 și corul școlii.

6. Predica se va ține de Pr. *D. Turcu* sau de Icon. *C. Pavel*, cu privire la cuprinsul Evangheliei Duminicii a IV după Pog. D. Sfânt (Evang. Mat., Cap. VIII, v. 5).

7. Se va sluji Te-Deum de mulțămire, Clerul cântând în mijlocul bisericii „*Împărate Ceresc*“.

8. Se va sluji parastas pentru eroii din parohie, ale căror familii se vor înfățișa din vreme parohului respectiv și vor cere a fi pomeniți; pentru fostul paroh C. Negru, asemenea și pentru alți morți pentru cari familiile vor da *pomelnic din vreme*.

9. Păr. Conducător va ruga pe credincioși să aibă dragoste și bunăvoință de a pofti la ora 2 la școală, pentru a asculta un ceas și jumătate conferința și sfaturile folositoare de mântuirea sufletului.

10. Tot Păr. Conducător va ruga pe credincioși să aibă dragoste de a citi cărți folositoare și de îndreptarea vieții, potrivit învățaturii Mântuitorului, încredințând celor mai distinși creștini din parohie, iconițe și cărți religioase, spre distribuire în cursul zilei, până la ridicarea ședinței.

11. În timpul împărțirii Sfintei Anafore, corul școlii și al cântăreților vor cânta imne religioase.

B.

12. Între orele 12-2, masa frățescă la locuința parohului Gh. Dimitriu; cântăreții la colegii lor, epitropii și membrii cons. parohial străini la epitropii și membrii din parohie.

13. În ședința intimă, Păr. *E. Pavel* va face interpretarea Evangheliei dela Mat., cap. VIII, Dum. a VI-a d. Rusalii, iar Păr. *Gh. Dimitrescu*, interpret. Evang. Mat., cap XIV, v. 14, iar cânt. *I. P. Nistor* interpr. din Fapt. Apostolilor, Duminica a III-a d. Paști și cântărețul *Ioan Juguănar*, Duminica a IV după Paști, toți vor veni pregătiți.

C.

14. La ora 2, se vor trage clopotele pentru adunarea credincioșilor, ce doresc a lua parte la ședință.

15. La ora 2 $\frac{1}{2}$, Păr. Conducător va deschide ședința, cântând corul „*Împărate Ceresc*“.

16. Păr. Conducător va rosti cuvântul de deschidere.

17. Păr. C. Pavel va desvolta conferința cu subiectul „*Economia prin băncile populare*“. În lipsă, va vorbi Păr. D. Turcu. Absența se motivează numai cu certificat medical, cu 6 zile înainte, trimis în *reședința cercului*.

18. Corul va cânta „*Pre tine te laudăm*“.

19. Vor vorbi toți cari din vreme se vor înscrie cu referire în conferință și obiceiurile locului.

20. Se vor rosti poezii alese cu înțeles moral și practic, în legătură cu viața de toate zilele de către elevii școlii primare.

21. Păr. Conducător va rosti cuvântul de închidere, accentuând necesitatea cetirii Sf. Scripturi atât de preoți, cât și de cântăreți în popor și explicarea locurilor neînțelese.

22. Poftește poporul la viitorul Cerc, ce va avea loc la Grivița-Călmățui, 26 Iulie 1931, dorind tuturor sănătate, credință, liniște și spor la fapte bune, singurele folositoare mântuirii sufletului și la lucrul câmpului și folosirea înțeleptește de fructul ostenelelor.

Paroh, GH. DIMITRIU

Din procesul-verbal al Cercului Pastoral, Duminică, 24 Mai a. c.

Sf. Liturghie s'a oficiat cu mare sobor, de P. C. Conducător Icon. Alex. Cristea, cu frații preoți: Filip Nicolau, parohul respectiv, și Eni Pavel sosit în timpul fericirilor, iar Pr. L. Țincoca și Gh. Dimitrescu au sosit în timpul Axionului.

Răspunsurile la Sf. Liturghie și celelalte slujbe s'au dat de corul cântăreților tabloul nr. 2, cu amândoi dascălii parohiei Tg. Ivești, sub conducerea vrednicului și iminosului dirijor dascălul Iveștiului Marin I. Ștefan și cu corul școlii, sub conducerea domnișoarei învățătoare A Simionescu.

A predicat P. C. Conducător, cu privire la Evanghelia Duminicii a VII-a a Sfinților Părinți, arătând hotărârea luată a Sinodului din Niceia cu privire la Dumnezeuirea Fiului, stabilind Simbolul Credinței ce-l avem și astăzi.

Ambii predicatori de drept au lipsit, adică Pr. Th. Brăescu și Icon. C. Pavel, a căror justificări se vor înainta Sfintei Episcopii, odată cu prezentul proces-verbal.

S'au încasat 200 lei pentru susținerea Cercului.

S'a oficiat Te-Deum de mulțămire și parastasul eroilor și a tuturor morților din parohie, cari au prezentat pomelnice.

P. C. Conducător roagă și poftește poporul la școală la ora 2^{1/2} și încredințează cărți foarte eftine și iconițe pentru a le lua doritorii de lumină și de mântuire.

La împărțirea anaferei, corul cântă cu „Ostașii Domnului“.

Între orele 12-2, s'a luat masa frățescă la locuința parohului Filip Nicolau, în casele parohiale, construite tot cu străduința Sfinției Sale, lângă biserica de zid, la restaurarea căreia se lucrează cu mare nevoință din cauza lipsei de mijloace. Cântăreții la colegiilor lor, epitropii la epitropii etc.

Ședința intimă s'a amânat, nefiind toți preoții, iar cântărețul Ioan Popa Nistor, din neglijență, nu a fost preparat să poată ceti interpretarea din Faptele Apostolilor.

La orele 2, clopotele dau semnalul pentru adunarea poporului.

La ora 2^{1/2}, corul cântă troparul „Sfinților Impărați“.

P. C. Conducător rostește cuvântul de deschidere, aducând mulțămiri Bunului Dumnezeu pentru toate darurile ce revărsă

asupra noastră, îndemnând poporul la credință, supunere către sfânta biserică, tron, țară și lege. Părintele Gh. *Dimitrescu*, devoltă conferința despre „Clevetire și urmările ei“, foarte bine și pe înțelesul tuturor, cu foarte mult folos practic. Corul cântă „Pre tine te laudăm“. Elevii din școală rostesc poezii frumoase.

P. C. Conducător citește istorioare „Mor pentru un măr“ și „Șase pui și-o biată mamă“, fabulă de V. Militaru, cu explicațiile în drept pentru fiecare și cu aplicare la starea de astăzi, în care majoritatea își cresc copii și aceștia cum își respectă părinții.

Mai vorbește despre economia casnică și respectarea Duminicii, de a nu porni nimeni din parohie, măcar până după eșirea din biserică, unde trebuie să fie măcar unul din casă.

Părintele Paroh mulțamește tuturor.

P. C. Conducător rostește cuvântul de închidere, mulțămind tuturor și pofteste pe toți la viitorul Cerc dela Vladimirești la 23 Iunie a. c.

Totul ia sfârșit la ora 4 $\frac{1}{2}$ în însuflețirea tuturor.

Dumnezeu să ne ajute cu sănătate și să ne întărească în credință și în dragoste către Dumnezeu, către aproapele și către noi înșine, să ne dea liniște și belșug în toate și poporului judecată și chiverniseală.

Iconom AL. CRISTEA,

Ivești, Tecuci.

† Preotul Gheorghe Rădulescu.

În luna Iunie ziua 16, când natura este plină de viață și când câmpiile pline de holde făgăduesc o roasă bogată, a trecut către cele veșnice, în puterea vieții, plin de vigoare și de sănătate, vrednicul de laudă Pr. Gh. Rădulescu, dela parohia Hotarele-Ilfov, după o suferință scurtă, dar grea, de o zi.

Vestea morții sale a fost primită de toți cei ce l-au cunoscut deplin sănătos, voios și harnic, cu îndoială și cu nedumerire.

Săvârșise Duminică slujba Domnului, predicase frumos și atrăgător credincioșilor săi, și în tovărășia copiilor veniți la căminul părintesc depe la serviciile lor de onoare, petrecuse o zi de bucurie cu ei împreună. Cine își închipuia că Pr. Gh. Rădulescu, plin de vigoare și întotdeauna bine dispus, va părăsi așa de repede o viață de muncă și de vrednicie?! Dar ai Domnului sunt anii și zilele, și apoi anii noștri și zilele noastre sunt numărate, și hotar este, peste care omul nu trece.

Născut în com. Radovanu, jud. Ilfov, în 15 ale lunii August în anul 1876, a urmat studiile Seminarului „Nifon Mitropolitul“ (1891—1899), absolvind cursurile cu o mențiune destul de frumoasă, dovedind că și-a însușit temeinice cunoștințe.

Hirotonisit preot în anul 1900, pe seama parohiei Frăsinet și prohirisit duhovnic, în anul 1902, își petrecu viața de adevărat preot și duhovnic aci, până în anul 1919, când trecu la parohia Hotarele, acelaș județ, unde continuă a fi bun conducător sufletesc

și bun gospodar, până la 16 Iunie 1931, când, după o suferință de o zi, adoarme întru Domnul, răpus de o congestie cerebrală, în vârstă de 54 ani și cu o slujire Sf. Biserici de 32 ani.

Bun cântăreț și bun cuvântător. Insuflețit de dragoste și fără să pregete vreodată, își îndeplinea îndoita sa chemare de păstor sufletesc și gospodar, tot cu aceiași pricepere și tot cu aceiași râvnă care îl făcuse să se distingă în tot protopopiatul. Ca o dovadă a calităților sale recunoscute de bun păstor și chevernisor al Darului, fusese președinte de cerc și răsplătit cu brâu și culion albastru și cu medalia Răsplata Muncii pentru Biserică cl. II.

Ca, gospodar, în gospodăria lui eră de frunte, nu numai în comună, dar și în tot județul. În tovărășia soției, de o noblețe neîntrecută, și-a crescut cei 4 copii: 2 băieți și 2 fete, în frica lui Dumnezeu și i-a înzestrat cu frumoase funcțiuni la stat. Ei nu se sfiesc a veni la Biserică și nu pregetă să îngenunche în fața sfântului Altar, de a cărui slujbe sunt complect edificați.

Inzestrat cu o memorie neîntrecută, știa pe nume pe toți din parohia lui, dela copilul cel mic și până la bătrân și cu voioșia care-l caracteriza, îi chema pe nume, îi întreba de rostul vieții; niciodată n'ar fi plecat cineva fără să capete un sfat bun și temeinic, fiindcă cunoștea toate rosturile și eră stăpân și pe rânduielile Sf. Biserici și pe toate amănuntele vieții de bun gospodar.

«Ars longa, vita brevis est» zice cugetătorul latinul. A muncit mult, dar a trăit puțin și aceasta este trăsătura vieții celor ce muncesc.

Ceice l-au cunoscut și s'au împărțășit din darurile lui nu-l vor uita, căci vrednic este muncitorul cinstit și harnic de memoria celor rămași. Nu-l voi, uita nici eu, care scriu aceste rânduri, nu numai ca un respect pentru viața lui, ci și ca o recunoștință ce trebuie să-i port în toată viața, pentru tot ce-am luat din experiențele și sfaturile lui, care îmi sunt de mare folos, în tot timpul activității mele, ca păstor pe acest pământ vremelnic.

Dumnezeu să-l ierte și să-l facă vrednic de plata dreptilor!

Preot N. ALBUȚ,

Parohia Fundoaia, com. Hotărele-Ilfov

Conferențele dela Tâncăbești.

În satul *Tâncăbești* dela jumătatea drumului între București și Ploiești, se află proprietatea d-lui *Băicoianu*, director la Banca Națională, bărbat care totdeauna a arătat simțiri de vie îmbrățișare a credinței creștinești, pentru care temei Biserica l-a și chemat să facă parte din Eforia Centrală a Bisericii Ortodoxe românești. Domnia sa, din îmboldul unei grele dureri, pricinuită de moartea unui fiu scump, a înființat un așezământ de înălțare sufletească și învățătură a meșteșugurilor în acel sat, în amintirea copilului drag. De mai mulți ani de zile, se țin acolo cuvântări, despre care am mai vorbit și noi și de care s'a scris și prin ziare. Șirul conferențelor a fost deschis și pe anul 1931-32. Ele au și început la 1 Noem. a. c., 1. prin conferența d-lui *Lascarov-Moldovanu*, bărbat cunoscut prin sim-

țirea sa creștinească, pe care o mărturisește viu și neacoperit. În ziua de 1 Noemv. a. c., a vorbit despre „Grijile sufletești de azi“; 2. La 15 Noemv. a. c., a vorbit d. Profesor universitar *I. Simionescu*, despre „Unde-i unul nu-i putere“; 3. la 29, d. *Marin Ștefănescu*, profesor universitar în Cluj și prezidentul asociațiunii „Cultul Patriei“, despre „Ursita omului și a popoarelor“; 4. la 13 Dec., va vorbi d. *C. Oprișan*, despre „Rostul și însemnătatea mișcării culturale la sate“; 5. la 10 Ianuarie 1932, d. *I. Lungulescu*, conferențiar universitar, despre „Insemnătatea datinelor în viața unui popor“; 6. la 24 Ian., Păr. Arhim. *Scriban*, despre „Puterile necunoscute ale naturii“; 7. la 7 Februarie, Păr. *C. Dron*, Efor al Bisericii ortodoxe, despre „Cum se înalță și cum se prăbușesc popoarele“; 8. la 21 Fevr., d. *I. Savin*, Inspector al lucrului câmpului la Ministeriul plugăriei, despre „Mijloacele de luptă ale plugarului împotriva greutăților de azi ale plugăriei“; 9. d. *G. D. Chițoiu*, agronom, va rosti conferința „Cuvinte despre foloasele plugăriei înțelepte“; 10. la 20 Martie, d. *I. Constantinescu-Roești*, subinspector la Oficiul Național, despre „Economie și cooperatie ca sprijin la buna stare a țărânimii“; 11. la 3 Aprilie, d. Dr. *Marius Nasta*, conferențiar universitar, despre „Oficiu și primejdiile ei (cu proiecțiuni de cinematograf)“; 12. la 24 Aprilie, d. Dr. *Scarlat Longhin*, dela Institutul Cantacuzino, despre „Cum să ne ferim de boalele lumești“ (cu proiecțiuni cinematografice); 13. la 8 Mai, cineva care nu e numit, despre „Cum să-și îngrijească sătenii trupul și casa“.

Conferențele vor fi urmate de rostiri, cântări, jocuri naționale, săvârșite de școlarii așezământului și de întovărășirea de cântări *Dinel*, a flăcăilor și fetelor din Tâncăbești și de cântările altor întovărășiri de cântări din țară.

Arhim. **SCRIBAN**

EX T E R N A

Congresul teologilor greci.

În sala de conferințe a Societății Arheologice din Atena, s'a făcut, în ziua de 3 Ianuarie a. c., deschiderea primului Congres pannelenic al teologilor. Deschiderea a făcut-o *Profesorul Allivizatos*, care, în calitate de președinte al Congresului, a arătat importanța colaborării teologice cu Biserica și mai ales necesitatea concentrării interesului teologic și bisericesc asupra instituției sociale a Bisericii, ca factor principal al regenerării sociale, prin prezentarea și impunerea idealurilor religiei creștine. D. sa a stăruit deasemeni asupra înțelegerii și colaborării cu celelalte Biserici: mai întâi cu cele homodoxe și apoi cu cele eterodoxe.

Cuvântul a fost luat apoi de *d. Papandreu*, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, care a vorbit însulețit, despre importanța Bisericii ca forță morală, națională și socială. În cursul cuvântării, D. sa a atins deasemeni multe chestiuni de actualitate din Biserica

grecească, vorbind despre spiritul legii lichidării bunurilor mănăstirești, despre legea casei de asigurare a clerului parohial, despre proiectul de lege asupra parohiilor, ce urmează a se introduce în curând în cameră, despre reorganizarea seminarilor în sensul de a da un cler cât mai bine pregătit, etc. Cu privire la propaganda streină în Grecia, d. Papandreu a exprimat mulțumirile sale pentru aprobarea politicii guvernului de către Biserică, spunând totodată că mijlocul cel mai eficace de a combate această propagandă nu sunt nicidecum măsurile polițienești ale Bisericii, ci dimpotrivă *forța morală a ortodoxiei Bisericii*. Cu privire la cele spuse de președintele Congresului asupra faptului că reforma învățământului a împușinat orele de „religioase” în școli, d. Papandreu aduce rectificarea oficială, din care urmează că această reformă nu numai n'a împușinat orele de învățământ religios, ci încă le-a sporit. Inițiativa conlucrării Bisericilor pare d-lui Papandreu foarte bine venită, deoarece, zice D-sa, „această conlucrare este una din sarcinile cele mai de seamă ale Bisericilor în timpul de față”. Privește, în fine, acest prim congres panellenic teologic ca pe un efect al spiritului de renaștere națională pe care o experimentează țara sub cârmuirea actualului șef al guvernului (d. E. Venizelos).

D-l Prof. Papamihail desvoltă conferința: „Situațiunea Bisericii în organismul social”. Tot în această zi, mai vorbește și d. Prof. Brațiotis, cu privire la colaborarea dintre Biserici.

Ziua II-a Cuvântul este luat de d. Prof. Diouuniotis, care dezvoltă tema: „Conlucrarea Bisericii ortodoxe grecești cu celelalte Biserici”. D-sa arată că raportul dintre Biserica ortodoxă greacă și celelalte Biserici, atât homodoxe, cât și eterodoxe, trebuie să aibă la bază iubirea creștină. Se declară pentru conlucrarea Bisericii ortodoxe grecești cu celelalte biserici ortodoxe autocefale, încredințat că, din această conlucrare, vor urma multe lucruri bune. Accentuiază apoi diferențele dogmatice cari despart diferitele confesiuni creștine și conchide că, dacă este cu puțință conlucrarea Bisericii ortodoxe grecești cu celelalte Biserici, apoi această conlucrare trebuie să fie absolută cu Bisericile homodoxe și numai relativă—mărginindu-se adică pe teren exclusiv moral—cu celelalte.

Vorbesc apoi D-nii *Alivizatos, Ghitacov și Petrunia*. Acesta din urmă propune următoarele: *a)* sporirea orelor de învățământ religios cu câte o oră la cl. VI-a a gimnaziilor; *b)* predarea învățământului religios în toate clasele liceului practic — în primele clase câte două ore, și în cele din urmă, la nevoie, câte una singură; *c)* predarea învățământului religios în toate clasele școalelor comerciale; *d)* crearea unui post de inspectorat al învățământului religios; *e)* în școlile normale, teologii să aibă câte un post organic; *f)* asemeni, în consiliul permanent, un membru să fie teolog; *g)* subdirectorii gimnaziilor să se aleagă din toate ramurile și prin hotărârea inspectorilor generali sau a consiliului permanent; *h)* Cărmuirea opiniei publice cu privire la școlile de propagandă streină și mai ales a „călugărițelor”; *i)* Licențiații în teologie să fie numiți deocamdată ca predicatori laici și conducători

de școli catehetice ori secretari episcopali; *j*) să se ajungă la înțelegere cu învățătorii, ca materiile religioase ale ultimelor două clase să se predea de teologi, cu care prilej se vor putea înființa locuri organice pentru teologi la liceele practice; *k*) numirea absolvenților de seminarii în posturile de contabili la biserici până la hirotonisirea lor sau ca ajutori în cancelariile episcopale cu gradul de secretar cl. I.

Adăogindu-se și alte propuneri, d. Președinte *Alivizatos* rânduește trei comisiuni, cărora li se încredințează spre studiere următoarele trei probleme: primei comisiuni: „Pozițiunea Bisericii în organismul social“, celei de-a doua comisiuni: „Conlucrarea Bisericii ortodoxe cu Bisericile eterodoxe“ și, în fine, celei de a treia comisiuni: „Problema culturală profesională a teologilor“.

Ziua III-a. Ia cuvântul d. Prof. *Mesoloras*, care exprimă bucurie pentru adunarea Congresului, arătând însemnătatea lui. În urmă, d. Președinte *Alivizatos* dă cetire concluziunilor celor trei comisiuni asupra problemelor încredințate spre studiu.

Cu privire la problema: „Pozițiunea Bisericii în organismul social“, prima comisiune conchide: *a*) ca Biserica să devină centrul acțiunii filantropice, având la dispoziție averea Bisericilor (exceptându-se din această, desigur, cheltuielile necesare de întreținere a bisericilor și de personal); *b*) ca Sf. Sinod să aibă ca obiect principal al desbaterilor sale probleme ce preocupă clasele sociale și familia creștină; *c*) ca Biserica să caute a manifesta o iubire activă față de lucrător, încurajându-l și sprijinindu-l, oridecâteori drepturile sale sunt călcate în picioare; *d*) ca Biserica să vorbească tuturor limba dreptății evanghelice și a datoriei creștine, condamnând nedreptatea, ori de unde ar veni; *e*) ca parohul să viziteze pe enoriașii săi, păstrând cu ei o prietenie creștinească; *f*) ca Biserica să stea în fruntea organizării uniunii mamelor ortodoxe, hotărând ca sărbătoare specială a copilăretului Greciei „sărbătoarea lui Iisus la 12 ani“; *g*) ca să se pună sfortări pentru îndesirea și sistematizarea predicii de pe amvon; *h*) ca să se institue un sistem unic de școli catehetice și să se ia măsuri pentru ducerea copiilor la biserică; *i*) să se facă uz cât mai mult de presă pentru luminarea societății; *j*) ca să se caute, fără întârziere, recrutarea unui cler cât mai bine pregătit, să se înființeze internat pentru studenții în teologie, după indicațiile Facultății de teologie și *k*) să se lîmieze numărul scaunelor episcopate ca și a parohiatelor, îngrijindu-se a se face o cât mai bună alegere la caz de vacanță.

Cu privire la problema: „Conlucrarea Bisericii ortodoxe cu Bisericile eterodoxe“, comisiunea, doua conchide: *a*) ca să se caute o cât mai grabnică și mai strânsă conlucrare a tuturor Bisericilor ortodoxe, înlăturându-se orice piedică le-ar sta în cale; *b*) să se urmărească o cât mai sistematică conlucrare între toate forțele teologice prin adunarea la Atena a unui congres panortodox; *c*) să se continue conlucrarea care deja există — cu permisiunea conducătorilor superiori ai Bisericii — între Biserica ortodoxă și cele eterodoxe și mai ales între Biserica ortodoxă și cea anglicană;

d) să se continue și să se sporească conlucrarea între Biserica ortodoxă și Bisericile eterodoxe pe terenul acțiunii sociale, pentru combaterea răului moral și inspirarea valorilor înalte ale religiunii creștine și e) să se încurajeze conlucrarea Bisericilor așa cum aceasta este preconizată în organizațiunea „Asociațiunii universale pentru urmărirea prieteniei internaționale prin Biserici“.

Cu privire, în fine, la problema: „Culturală-profesională“ a teologilor, comisiunea a treia conchide: a) ca la cl. VI a gimnaziilor să se adauge încă o oră de religie și ca orele de religie în clasele superioare ale școalelor normale să se sporească la două; b) ca la pensioanele superioare orele de învățământ religios să fie două; c) la toate școlile, învățământul religios să se predea de teologi; d) ca la liceele practice, învățământul religios să se predea în toate clasele și în câte două ore de fiecare clasă. Unde nu există gimnaziu, să existe loc organic la liceele practice; e) învățământul religios să se predea în toate clasele școalelor comerciale, iar predarea să se facă numai de teologi; f) în clasele V-a și VI-a a școalelor primare religie să se predă numai de teologi, în orașele în care funcționează gimnaziile sau semi-gimnaziile; g) să se înființeze loc organic pentru teologi la școalele normale, post de inspector al învățământului religios, iar unul dintre membrii consiliului permanent să fie teolog; h) subdirectorii de gimnaziile să fie teologi; i) licențiații în teologie să se numească predicatori laici și să ia asupra-le școlile catehetice; deasemeni, să se numească secretari eparhiali; j) la școlile de agricultură și profesionale, în genere, să se numească și teologi; l) absolvenții de seminarii să fie numiți contabili la biserici, sau ajutători în cancelariile Eparhiale; m) Biserica să organizeze șezători culturale, adunări, iar în comun acord cu Statul să înființeze și să ocrotească școli pentru elevii anormali; n) Teologii-pedagogi să fie înaintați ca directori ai școalelor normale; o) să se ia grabnice măsuri cu privire la licențiații în teologie; p) directorii de seminarii să fie teologi cu stadiu în învățământ; q) dintre numirile ce se fac anual, o parte să privească pe teologi; r) parohii cari au slujit ca profesori, retrăgându-se din învățământ din cauza incompatibilității funcțiunii de preot și profesor să ia pensie în raport cu anii serviți, și în fine; s) dintre tinerii ce se trimit de Stat anual în streinăătate, o parte să fie teologi.

Terminându-se citirea concluziunilor comisiunii a treia d. Președinte Alivizatos relevează importanța concluziunilor congresului și mulțumește membrilor cari s'au arătat plini de grijă față de nevoile Bisericii și ale învățământului religios, iar mai înainte de a închide sesiunea primului congres panellenic al teologilor. dă cuvântul I. P. S. Hrisostom arhiepiscopul Atenei.

I. P. S. Sa mulțumește Congresului că s'a ocupat cu chestiuni cari privesc în chip intens Biserica și cari sunt obiect de preocupare serioasă și pentru Sf. Sinod. Arată că în Biserica Greciei astăzi se simte puternică suflare de renaștere și, ca dovadă, ia concluziunile celor trei comisiuni ale Congresului. Desigur, glăsuște

I. P. S. Sa, „concluziunile cari au fost acceptate de congres au sensul că profesorii teologi vin să ofere serviciile lor Bisericii“. In consecință, urează ca al II-lea congres panellenic al teologilor să confirme realizarea completă a hotărârilor luate și să salute o nouă situație în Biserică *).

OLIMP CĂCIULĂ

ȘTIRI ȘI FAPTE MISIONARE DIN LUMEA CATOLICĂ ¹⁾.

18. Al nouălea congres anual al Asociației căsătoriei creștine. — S'a ținut la Moulhouse, dela 29 Ianuar până la 2 Februar 1931. Iată interesantele teme debătute acolo: Joi 29: 1) Disciplina familială și disciplina școlară; 2) Rolul educatorilor în formarea sentimentală; Vineri 30: 3) Calitățile tatălui și mamei ca educatori; 4) Exemplul ce trebuie să dea educatorul asupra virtuților pe cari vrea să le practice copilul (ținute ambele din urmă de 2 doamne); 5) Necesitatea unirii feluritelor autorități: familia, biserica, școala, asociațiile (operele); 6) Nevoia unei uniri perfecte între tată și mamă (ambele din urmă ținute de 2 Preoți). In după amiaza aceleiași zile, au fost reuniuni pentru părinți, cu discuțiuni în nemțește și franțuzește; 7) Calitățile omului perfect și ale femeii perfecte. Iar un preot a vorbit despre: 8) Calitățile unui creștin perfect și ale unei creștine perfecte, Sâmbătă 31 Ian. de dimineață: 9) Dresajul și primele obiceiuri; 10) Educația sensorială; După amiază: 11) Educația inteligenței (toate din urmă ținute de doamne); 12) Educația încrederii (ținută de un Preot). In seara acelei zile, reuniuni paralele: una pentru părinți și educatori, două pentru tinerii băieți (una franceză și alta în limba germană) și alte 2 pentru tinerele fete (tot în 2 limbi). Duminică, 1 Februarie, un domn vorbește despre: 13) Educația voinței și un Preot despre 14) educația conștiinței. După amiază, adunări pentru slăvirea familiei; iar Luni 2 Februarie, ședința rezervată Preoților. (*La Croix*, 28 I. 931).

19. O convertire la catolicism în România. — In ziarul catolic *La Croix*, dela 29 Ian. 1931, cetim: „Sora scriitorului român Cezar Petrescu, care și-a făcut toate studiile la mănăstirea surorilor „Sfintei Inimi“ de la Iași, obținuse diploma de capacitate pentru învățământul secundar. Ea a cerut să fie primită ca novice în această mănăstire. S'a lepădat, dar, de religia ortodoxă și a îmbrățișat catolicismul. Această convertire a făcut mare zgomot în România. Unul dintre șefii Bisericii ortodoxe române a atacat viu pe surorile catolice franceze reproșându-le că sunt instrumentele unei propagande streine, contra căreia sentimentul național trebuia să-l reacționeze cu energie. Avem deci o reeditare a companiei autorităților grecești contra școlilor creștine streine“. In legătură cu

*) In numărul viitor vom prezenta onorașilor cetitori ai B. O. R. o seamă de considerațiuni critice asupra concluziunilor primului Congres panellenic al teologilor.

1. Vezi și Nr. 4 din *Biserica Ortodoxă* pe Aprilie a. c.

acestea, împrăștiat cetitorilor cele publicate în ziare în toamna trecută despre o domnișoară Călniceanu din Tg. Jiu, fiică de părinți ortodocși, dar care, tot așa, și-a făcut studiile la catolici, și care a dăruit o sumă enormă cu care s'a putut clădi aproape numai cu banii săi, biserica catolică din Tg. Jiu, care s'a și sfințit redându-se cultului, pe când, cea mai mare și mai frumoasă biserică ortodoxă a orașului, nu găsește donatori spre a-și termina construcția. (*La Croix*, 29 Ian. 1931).

20. **Apostolatul presei.** — În ultima săptămână a lui Februarie 1931, cardinalul *Verdier* al Parisului a făcut o vizită la *Casa Presei Bune* din Paris, unde a fost întâmpinat și salutat de întreg cosiliul de Administrație, al casei și de circa 200 redactori clerici și laici ai marelui ziar „*La Croix*” (Crucea). În salutul său, Directorul Casei a arătat că principala armă a „Acțiunii catolice”, în care-și pune atâtea nădejdi Papa Pius XI: presa catolică, lucrează după aceeași deviză: a răspândi împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Redactorul șef al „*Crucii*” a arătat contribuția însemnată a presei pentru orientarea Franței spre Biserică, ea care, înainte de sec. XX, rățăcea pe cărările erorii și ale violenței. Acum 30 ani, după părerea savanților, ca și a mulțimii, religia catolică era o instituție învechită, o doctrină perimată. Nebunilor le părea că ea nu mai are nimic de spus din punct de vedere filosofic, moral, social, internațional. Azi, grație „Acțiunii catolice” și a Presei, ea e mai vie și mai actuală decât oricând altădată. Ca și în secolele I, IV, XII, XVII, viitorul este în mâinile sale. Elitele intelectuale au luat cunoștiință de aceasta și puțin câte puțin, convingerea aceasta, se întinde până în masele populare...

La o sărbătorire religioasă în provincie, un canonic se pronunță așa: Pretutindenii preoții și credincioșii se ocupă cu răspândirea ziarului bun și a lecturilor bune. „Acțiunea catolică” merită de Papa Pius XI să ne salveze, n'a lipsit de a înscrie presa în programul ei. Cu plăcere am citit azi în buletinul parohial al catedralei: un ziar catolic este indispensabil azi vieții religioase a unei Parohii. Dar care e ziarul ce se poate numi cu adevărat religios și catolic și care poate fi și un ajutor al preotului în rostul său apostolic? Evident, acela nu e ziarul neutru, nu-i nici ziarul de simplă informație, mai ales când istorisește detaliile crimelor și scandalurilor, ceea ce ar arăta cele mai rele instincte ale naturii omenești. Singurul pe care-l cred că poate să ne ajute să facem bine este ziarul de doctrină, care judecă persoane și evenimente în lumina Evangheliei și a învățăturilor Sf. Biserici și care se păzește de a pune sub ochii cetitorilor povestiri în stare de a turbura simțurile, imaginația și inima (*La Croix*, 23-24, II. 1931).

21. **Misiunile catolice franceze externe.** — La expoziția colonială, deschisă anul acesta la Paris, prin care Franța arată opera sa civilizatoare în ținuturile primitivelor, misiunile catolice franceze au un pavilion special. Pavilionul misionar cuprinde în realitate 2 pavilioane, între cari se înalță o biserică în formă de clopotnița, clădită pe cruce. Pavilionul principal, care încorporează o măreață statuă a Fecioarei, evocă epopeea misionară în Orient.

Pe fațada albastră cu un glob pământesc, poartă înfipite niște cuie ce vor fi luminate de o proiecțiune luminoasă și cari reprezintă diferite posturi misionare din întreaga lume. În interior, mai multe săli, în stilul particular al țărilor cărora sunt închinată: Indochina, Oceania, Siria, America. Deasupra sălilor, sunt așezate cu meșteșugire diferite trofee, reprezentând diferite națiuni evanghelizate, dela Roma și Grecia, până la China. 12 fresce, datorite unor artiști ca Maurice Denis, Desvallières, Lucien, Simon, evocă pe cei 12 apostoli și reprezintă evanghelizarea lumii. În dosul stâlpilor, 8 personaje închipuiesc cele 8 fericiri și între fiecare, hărți arătând progresul creștinismului în întreaga lume păgână.

În fundul pavilionului, care, eventual va servi de biserică, se ridică un altar ce luminează trei mari geamuri zugrăvite ce reprezintă: cel din mijloc pe Domnul Hristos, cel din dreapta pe Sf. Fecioară și cel din stânga pe Sf. Iosif. Subt altar, se găsește cripta morților, unde vor fi expuse instrumente autentice ce au servit la chinuirea și omorîrea martirilor.

Între acest pavilion și al II-lea, este amenajată o mică sală, unde vizitatorii vor putea să vadă în cinema viața și opera misionarilor. Salele celui de al II-lea pavilion, a cărui fațadă evocă arhitectura musulmană, sunt rezervate țărilor africane: Tunisia, Toga, Dahomey, Camerun, Congo, Madagascar. Fiecare este caracterizată la intrare printr'un portal. În toate, diorame și fotografii vor arăta vizitatorilor istoricul acestora și binefacerile aduse prin misiuni.

....La această expoziție misionară, publicul va afla și câteva cifre, cari totdeauna își au importanța lor de nelipsit. Astfel, Francezii sunt astăzi 35,76 la sută între misionarii lumii, pe când în 1900 erau 66 la sută. 41 ani erau vârsta lor mijlocie în 1904; în 1928 atinseseră mai mulți peste 50 ani. Cu toată scăderea de procent, Franța și menține renumele de cea dintâi țară misionară. După statisticele oficiale, Francezii întrețin în colonii: 42 seminarii mari, cu 1227 școlari; 85 seminarii mici cu 3779 școlari; 13.807 școli elementare superioare, profesionale. normale etc... 651.604 școlari; 3 Universități; 23.346 biserici sau capele; 222 spitaturi cu 237.367 bolnavi; 731 dispensarii cari au dat 6.179.131 consultații; 684 orfelinate cu 35.805 orfani; 115 azile pentru bătrâni cu 5858 bătrâni; 64 imprimerii; 32 leprozerii cu 5.290 leproși.

În salele aceluiaș pavilion misionar, între 11—13 August a. c., va fi și un congres național al uniunii misionare a clerului francez. În 2 din serile ședințelor, vor rula filme misionare și se va reprezenta și o piesă misionară, iar la ședințele de studii, se vor examina: 1. Temeiurile responsabilităților noastre morale față de băștinașii coloniilor; 2) Datoriile catolicilor cari stau în patria mamă; 3) Datoriile particularilor din colonii față de indigeni. Ca aplicare a principiilor puse, misionarii vor spuue și ceea ce s'a făcut pe tărâm misionar și ceea ce mai rămâne încă de făcut în colonii (*La Croix*, 24—28 Martie și 18 Aprilie 1931).

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

PSALTIREA TRADUSA DIN EVREEȘTE *)

DE

Preoții V. RADU și GALA GALACTION

Recenziune de Mitropolitul ATHANASIE MIRONESCU.

Ne arde inima când citim de preoții noștri evraiești cum au strâmbat psalmii cei mai des citați în biserică, așa Ps. 103 dela Vecernie: „Bine cuvintează, suflete al meu pre Domnul“. În acest psalm, întâlnim vorbe fără rost ca: „tu te porți pe aripile orcanului, tu ai întemeiat pământul pe *taracii* lui (mai corect P. S. Nicodim, pe temelile lui), tu l'ai acoperit cu adâncul, aidoma unui *talar* (veșmânt de predilecție pentru preoții traducători, conf. Ps. 45, 15). „*In talar de broderie*“ (vezi Marc. 14, 52), la care să mai adaug și *pestelcile apostolului Pavel* (Fapte 19, 12); tu faci să răsară iarba pentru vite și plante pentru munca omului (neexact), plini sunt de *măsgă* copacii Domnului, acolo paserile durează cuiburi, *barza* pe al său, stâncile sunt ascunzătoare pentru *dihor*... iată marea uriașă și largă și încoace și înolo (!), în ea *foșgăesc* vietățile etc.

Sunt acestea vorbe potrivite în biserică?

Traducerea lor stâlceită din franțuzește le face anapoda.

Aceeaș impresie ne face și Exapsalma sau cei 6 psalmi ai Utre-niei, cari sunt aproape de necunoscut. Dar psalmii dela polileu cu refrenul: „Că în veac este mila lui“, pe care preoții noștri evraiești îl schimbă: „Că în veac *ține* mila lui“. numai pentrucă textul francez ce le-a servit de normă, în loc de *est are dure*: „Car sa miséricorde dure à toujours“ (conf. Ps. 118, 1; id. Ps. 102, 5, Ps. 103, 17; Ps. 106, 1; Ps. 107, 1; Ps. 136, 1, etc., etc.), deși alte traduceri, de ex. a lui *Crampon*, repetă corect acel refren: „Car sa miséricorde est eternelle“. Dar aceste traduceri nu au fost luate în seamă, ca cea cu refrenul, „că în veac *ține* mila lui“. Toț așa, psalmii de la începutul liturghiei sunt dați pe dos, așa de ex. Ps. 103, 10: „El (Domnul) nu ne răsplătește după păcatele noastre și nici după fărădelegile noastre nu ne întoarce nouă, o simplă răsucire a textului Psaltirii bisericești; tot așa, Ps. 146, 4: „căci atunci când iese duhul lor, ei se întorc iarăși în pământul, dintru carele au fost luați, în ziua aceea pier toate punerile lor la cale“. Frumosul psalm patriotic „La râul Vavilonului“ (137) e diformat astfel: „Soforele“, în loc de sălcii, „*să se sgârcească dreapta mea*“, în loc de „nite-mă dreapta mea“ etc., etc. Dar Ps. 144, cu care se încheie rugăciunile Tipice (Obedniței), ale Panaghiei și ale mesei de obște la amiază, câte cuvinte neașteptate mai are?! De ex., vers 8: „Doamne, ce este omul ca să știi de știrea lui“, vers 5: „Doamne, înclină cerurile tale ca să se lase în jos“..., vers. 6: „Sloboade

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Octombrie a. c.

fulgere ca să-i risipești; trimite săgețile tale ca să-i învălămești" (pe cine?), vers 8 și 18: „Dreaptă mincinoasă“ (mensongère. Ca să nu fie „dreapta străbătății“, cum e în textul bisericesc).

Din cele ce am expus mai sus, iese lămurit că Psaltirea preoților traducători nu are valoarea ce i-o atribue, deoarece schimonosește limba bisericească; se introduce în această limbă cuvinte ce o slujesc și, în genere, expresii nepotrivite. Nu se primenește limba Sfințelor Scripturi cu expresii oa cele ce am adus mai sus și ca cele ce mai aducem aici: „Musul lor“ (Ps. 4, 8), „strămtorarea“ (de nenumerate ori), în loc de „necaz“ (Rom. 8, 5); „pilaștri“ (Ps. 11, 3); „restricte“; „mormânt căscat“; „ia la ispașă“; „jilț“ (de mai multe ori); „proces“; „copcă“; „sălășluitoar“; „culcușit“; „cămătărină“; „cupă“ (Ps. 11, 6; 75, 9; 116, 13 unde este și vorba *păhar*); „arca“; „tresaltă“; „năboi“; „pravilă“ (în loc de *lege* sau de *porunci*); „murmur“; „vârtoșie“; „deschiotorat“; „ciob de oală“; „vas dogit“ (brisé); „colibă“ (în contrast cu „palat“ al lui Dumnezeu); „bunătate iconomisită“; „a se topi de spaimă“; „a schimba în dănțuire plângerea“ (trecere bruscă dela un extrem la altul); „oasele s'au măcinat“; „vlaga s'a topit“; „valurile adâncului“; „prăpăd“; „lance“; „stingher“; „întortochiat“; „Aha! Aha!“ (de repește ori, în loc de: bine! bine! ironic); „năruit“ (despre om, par'că ar fi un mal); „inima se zbate“; „umbă frânt în două“; „năpusti“; „nimica toată“; „talazuri“; „debordează“; „pământul se topește de spaimă“; „irugile se urcă“; „în veac și pururea“; „legământ“ (în foarte multe locuri pentru *legătură* și *așezământ de lege*); „uit de Dumnezeu“ (Ps. 119 idem 139); „neșovăelnic“; „dibaci“; „risipească-se ca apele“; „croiesc“; „ruptoare“; „inima prididită de mahnire“; „mi-e sete după Dumnezeu“; „peste vârste și vârste“; „vine'n car“; „cireadă“; „țeastă“; „abizul“; „șuvoae“; „hrăpit“; „puhoi“; „vâltoarea apelor“; „taur tânăr cu coarne și cu copită despicată“ (parcă ar fi și tauri tineri cu copita nedespicatea!); „zorește“; „sperietoare“; „năpustit“ (în loc de *lepădat*); „adâncuri sbuciumate“; „întocmiri“; „inima se va opri“; „mânia fumegă“ „flamuri“; „fapte uriașe“; „cerbicos“; „tăuni“; „cărăbuși“; „măzărice“; „arșița inimii“; „flăcăi“; „fete mari“; „paragină“; „aprinde zulia“ (exciter la jalonsie); „îndârji“; „îndrumă“ „viteaz biruit de vin“; „în veac de veac“ „este o statorire“ (statut); „lamura grâului“ (meilleur froment, conf. Ps. 147, 14); „vicleană punere la cale“ (projets pleins de ruse); „meterez“; „prăpastie“ (abîme); „prăbușește valurile“ (parcă valurile ar fi niseai maluri); „domnul serie condică“; „ținutul uitării“ (terre de l'oubli); „obișduit și vlăguit“ (malheureux et moribond); „copleșit de spaimă“; „groaza ta mă prăpădește“ (tes terreurs m'anéantissent); „cei mai de aproape ai mei sunt în întunerec“ (mes intimes out disparu); „valurile se sbuciumă“ (les flots se soulèvent); „să mint pe David?“ (mentirai-je à David, iată și la francezi a minți cu dativ, iar nu cu acuzativ, ca la d. Gala Galaction, cum l-am mai făcut atent și altă dată); „cetățile prefăcute în paragină“ (les forteresses mises en ruines); „ai țeșit ascuțișul săbiei lui“ (tu a fait reculer le tranchant de son glaive); „a scăpa sufletul său din mâna Șeolului (Ps. 89, 49), cuvânt evreesc, de care traducătorii fac uz și în alte locuri, ca doar ar avea traducerea miros de evreește... dar iată cum e textul... original:

qui puisse sauver son âme de séjour des morts); „dăinui“; „munții s'au născut“ (les montagnes sont nées); „pământul și luna au luat făptură“; „spaima nopții“ (les terreurs de la nuit); „ciuma aducătoare de piere“ (la peste mortifère); „ciuma din întuneric“; molima care pustiește în miezul zilei“; „cu penele sale te va acoperi“ (de ses plumes te couvrira); „călca-vei peste leu și peste viperă“ (tu marcheras sur le lion et sur l'aspic, o răsucire de prisos, ca multe altele, a textului bisericesc); „călca-vei peste puil de leu și peste balaur“ (tu fouleras le lionceau et le dragon); „în ziua stămtorării voi fi cu el“; „saț de viață îndelungată“ (je le rassasirai de long jour); „om dobitocesc, om nerod“ (l'homme stupid, l'homme insensé); „zidiri mărețe“ (oeuvres grandes); „socotinți adânci“ (pensées profondes); „nelegiuții odrăslesc, făcătorii de rele propășesc“ (les méchants croissent, ceux qui font le mal fleurissent); „cornul bouului“ (la force du buffle), bătrânețe cu rod, pline de mângă și inverzite“ (vieilleses qui portent des fruits, pleines de sève et verdoyantes); „valuri răsunătoare“ (ondes rétentissantes); „ape clocotitoare“ (des puissantes eaux); „sbucium neasemănat al mării“ (des flots impétueux eaux de la mer); „cei fără de lege huzuresc“ (les méchants triomphent); „să înșire vorbe fără noimă“ (discourent avec arrogance); „proști din popor, nerozi“ (hommes stupides, insensés); „tribunalul fără-de-legii“ (le trône des méchants); „făurește asupra în numele legii“, (forme des desseins iniques en dépit de la loi); „dreptarul credincioșiei“ (selon la fidélité); „norii împresoară“ (les nuages environnent); „au săltat de bucurie“ (sont dans l'allegrasse); „urgisiți neleguirea“ (hâissez le mal); „cântați în graiurile harfei“; „apele cele mari să bată din palme“ (les fleuves battent des mains); „să știți că Domnul este ziditorul nostru și noi suntem ai lui“ (în textul bisericesc: „el ne-a făcut pe noi, și nu noi“); „mila Domnului ține în veac“, (sa bonté dure toujours); „când suflă vântul, ea (eine?) se trece“; „oasele mele ard ca jăraticul“ (Ps. 102, 4; în Psaltirea lui Melchisedec, pag. 116: „oasele mele se usucă ca vatra“, în textul... original „mes os sont enflamés comme un tison“); „sunt (eu) asemenea bufniței prin dărmături“ (je suis comme le chat-huant de ruines“; Melchisedec, ceva mai pitoresc, scrie: „sunt ca șoimul pustietăților“); „ai clădit în apele (de sus) pridvoarele tale“ (il forme avec les eaux le fait de sa demeure); „desfășuri cerurile ca un cort“ (il étend les cieux comme un pavillon); „ai făcut din nourii carul tău“ (il prend les nuées pour son char); „se înduioșează de colbul lui“ (ils en cherissent la poussière); „tăuni și țânțari, forfocari, fojgăesc“ (se meuvent); „chiote de veselie“ (dese alt ar chiui oamenii, căci de jale hăulesc); „pregătită este inima mea“, (mon coeur est affermi); „îndruma“ (conduire); „va călea în picioare“ (écrasera); „om rău“ (méchant); „un pârâș“, (accusateur, Ps. 109, 6); „nu i-a fost dragă“ (expressive lumească foarte frecventă: il ne se plaisait pas); „genunchii tremură“ (les genoux sont affaibles); „nevoiaș“ (pauvre); „schiptru“ (scéptre); „leșuri“ (cadavres); „din pârâul din cale el bea apă, deaceea (sprintenit) el ține capul sus“ (il boit au torrent pendant la marche, c'est pourquoi il relève la tête; text bisericesc: din pârâu în cale va bea, pentru aceasta va înălța oupul; unde-i conciziune, unde-i claritate?); „popor cu limbă

neînțeleasă“ (Ps. 114, traducere neexactă, căci limba egiptenilor era înțeleasă de evrei, după patru veacuri de locuire împreună; textul original... francez are: „un peuple barbar“); „mioare“ (agneaux, miei, ca și textul bisericesc); „*heleşten*“ (étang), adică să nu fie *iezer*, ca în textul bisericesc); „eremenea“ (râu tradus din *le roc*); „la fel cu ei fi-vor“ (iarăș traducere neexactă, căci verbul în... original, este la prezent, și așa e corect: ils leur ressemblent; în text bisericesc: „asemenenea lor să fie“, dar trebuia o deformare); „tu ai isbăvit picioarele mele de cădere“ (picioarele cad? nu alunecă? dar așa cântă textul... original: tu as délivré mes pieds de la chute); „rostiri, orânduiri, învățăminte“, (préceptes, ordonnances, commandements, atâtea schimonosiri ale cuvintelor cu rost din textul bisericesc adică: mărturii, îndreptări, judecăți, etc); „orâncenă turbare“ (colère ardente); „aceasta este datoria mea“ (c'est là ce qui m'est propre); „cântat-am din toată inima mea să îmbunez fața ta“; „mă zorese și nu zăbovesc“ (je me hâte, je ne diffère point); „cei trufași scornit-au minciuni“ (des orgueilleux imaginent contre moi des faussetées); „inima lor este nesimțitoare ca *osânza*“ (leur cœur est insensible comme la graisse); „mii de *sicli* de aur“ etc. (mille objets d'or; aci s'a pus *sicli*, cași în alt loc *școl*, spre a da traducerii parfum evreesc); „înțeleptiri“ (alt echivalent pentru ordonnances); „sufletul meu tânjește“ (mon âme languit); „eu mă bizuiesc“, (j'espère); „ajuns-am ca un burduf atârnat la fum“ (je suis comme un outre dans la fumé); „după dreptarul tău“, (d'après tes lois); „cât îmi este de dragă“ (combien j'aime, expresie foarte lumească); „drept sgură socotești pe toți nelegiuții“ (tu en lèves comme de l'écume tons les méchants); „fii chezaș fericii robului tău“ (prends sous ta garantie le bien de ton serviteur; ce frumos e textul bisericesc: „primește pe robul tău întru bunătate“!); „urâse pe oamenii cu inima șovăielnică“ (je hais les hommes indécis); „așezările tale“, (tes ordonnances); „iubesc poruncile tale mai mult decât aurul, decât aurul lămurit“ (c'est pourquoi j'aime tes commandements plus que lor et que l'or fin); „râvna (pentru învățăturile tale), mă mistue“ (cuvintele „pentru învățăturile tale“ sunt puse în zadar de traducător, căci se înțeleg din tot versul, mon zèle me consume etc.); „măcar că sunt prizărit și nebăgat în seamă“ (je suis petit et méprisé); „nevoie și strâmtorare“ (détresse et l'angoisse); „mai înainte de revărsatul zorilor“ (je devance l'aurore); „mai înainte de străjile nopții“ (je devance les veilles); „vezi obida mea“ (vois ma misère); „apără pricina mea“ (défends ma cause); „statornicirile tale“ (te statuts); „când privesc la cei lepădați de credință mă scârbesc“ (je vois avec dégoût des traitres); „ființa învățăturii“ (le fondement de la parole); „vajnic câștig“ (grand butin); „de mare ferioare au parte“ (il y a beaucoup de paix; în textul bisericesc: „pace este multă“, dar traducătorii au parafrazat aci textul original... francez, pentruca să nu semene cu cel bisericesc); „vai mie că sunt oaspete în *Mșek* și sălășluesc în corturile lui *Kedar*“ (malheureux que je suis de séjourner à Méshék, d'habiter parmi les tentes des kédar!); „Domnul este paznicul tau, Domnul este lângă tine ca umbra deadreapta ta“ (l'Eternel est celui qui te garde, l'Eternel est ton ombre à ta main droite); „Domnul va păzi plecările tale și așirile tale“ (l'Eternel gardera

ton départ et ton arrivée); „Acolo (în Ierusalim) au fost așezate jețurile pentru judecată, jețurile casei lui David“ (là sont les trônes pour la justice, les trônes de la maison de David; este parcă regulă ca preoții traducători să schimbe mai pretutindenea „tronul sau scaunul“ cu „jețul“; oameni noi și pace!); „valuri vijelioase“ (flots impétueux); „ajutorul nostru stă“ (desigur, din eroare, în loc de: *este*; notre secours est dans le nom etc.); „iar pe cei ce umblă razna pe căile lor întortochiate, Domnul etc.“ (Mais ceux qui s'engagent dans des voies détournées, que l'Eternel etc.); „când, Domnul va face întoarsă“ (auziți construcția! „quand l'Eternel ramena“, nu va să zică *va face 'ntoarsă* oi *au întors*); „fă Doamne întoarsă calea noastră ca șuvoaiele din Negheb“ (Aici ar mai fi un semn că preoții traducători s'au ținut de text evreesc. Am căutat în dicționarul lui Gesenius și am dat peste cuvântul „Negheb“ oă înseamnă *meridies*, *plaga australis*, iar nu un nume propriu, apoi chiar e citat în el acest loc din Ps. 126, 4, traducându-l: *finis australis*, partea australă, deci austru. Admițând și aici, tot prin ipoteză, că traducerea e direct din evreește, ea nu este exactă, fiindcă în Palestina pâraiele nu curg *din* partea australă, *din* Negheb, cum traduc fals evraștii noștrii, ci ele curg *în* Negheb, adică spre miază-zi; dar să aducem adevăratul text... original. Iată-l: l'Eternel ramène nos captifs, comme des ruisseaux dans le midi, sau în austru; așa citim și în textul bisericesc. Iată deci cum înțeleg evraștii noștri a „primeni în frumoasa limbă literară, comoara Sfințelor Scripturi“ a. Dar destul.

Am văzut ce stoc de cuvinte slute pun în Psaltire preoții traducători, în locul cuvintelor alese ale textului bisericesc; Ei voiesc a primeni astfel acest text cu cuvinte păsărești, volapük-ești. Dar nu se primenește limba bisericească cu „năprasnă; zăpor; pravila lui Israil; jețuri, umblă razna; cu „șuvoaie din Negheb“; trudnic; ștreanguri; arcă prea puternică; nit de lege; veci de veci; curțile templului; în vâlmășagul ploii; oraiul Amoreilor; mâna vajnică; crai puternici; soforele; să se sgârcească; planurile Domnului; fapte prea mărețe, mugetul Oceanului; știință de neajuns; au așezat o rețea; ai întocmit rărunchii; m'a țesut; se înfiripează vre-o zi; număr uriaș; hartă; năpâră; căpcană; născocesc mișelii; se prăvălesc cărbuni; șart; zile de altădată; sufletul meu tânjăște după tine; nădejdia; *să îndure războiul*; vlăstare străine; plante frumoș crescute; colonne sculptate; vite prăsitoare, neprimitoare de cercetare; laț; către Domnul strig tare; duhul se învâluește; a crâinică mărirea; dăinuește din neam în neam; îndreptează pe cei încovoiați; răsuțește calea; cerne lâna, n'a făcut la fel; chimvale zângănitore, „să aducă răzbunare asupra păgânilor și pedepse asupra neamului“ (în loc de: isbândă întru neamuri, muștrări întru popoare), etc., etc.

Mai toată această pretinsă primenire stă în pervertirea textului bisericesc (de ex.: Ps. 117) și în cuvinte fără drept de cetate în Bisericoă. Și dacă cel puțin acele cuvinte ar fi zămisliri de ale preoților noștri evraști! Iar nu, ci ele sunt o schimonosire a textului francez, o dovadă vădită, nu numai de neștiința limbii bisericești, ci și de lipsă de sinceritate. Este o neiertată cutezare să spui că ai tradus

după textul masoretic, (vezi *Viața Românească*, loc cit. pag. 29 nota), când tu ai tradus din: o Biblie franțuzească.

Dar să desfășurăm acum această dovadă și să arătăm negru pe alb că preoții traducători, departe de a dăruî neamului românesc și Bisericii naționale o traducere nouă a Bibliei, făcută de data aceasta din obârșiile evraice, (parcă n'au mai tradus la noi Psaltirea din aceste obârșii încă 3—4 bărbați, cum se știe; departe de a fi tradus direct din evreește, zicem, au pus la contribuție, în acest scop, altă traducere, în adevăr din obârșii evreești, și ne-au hărăzit o traducere din traducere, urmând sclavic acestui din urmă text. Iar pentru ca naivii să creadă că în adevăr evraiiștii noștri ne hărăzesc o traducere din evreește, au împestrițat-o, pe ici pe colea, cu vorbe evreești, ca cele întâlnite acum, aici mai sus.

Biblia de care au uzat și au abuzat evraiiștii noștri la traducerea Psaltirii „din evreește“ nu este măcar una catolică romană, cum e cea de Crampon, făcută și ea după texte originale și citată de preoții traducători în articolul din „*Viața Românească*“, între mai multe alte Biblii germane, ca cea de *Menge*, Biblii engleze și italiene, fără să le fi consultat, spre a face doar paradă de erudiție; ci Biblia aceasta, este o traducere *protestantă*, făcută în adevăr după text evreiesc, de reformatul *Segond* și publicată la Oxford, în 1880. În această Biblie, cărțile poetice, inclusiv Psaltirea, sunt traduse cel mai exact. Așa ne spun alți doi colaboratori la editarea unei interesante cărți Biblice: „*L'Évangile Éternel*“, Lausanne-Paris 1903. În introducerea acestei prețioase cărți, ce conține Biblia întreagă, împărțită pe toate zilele anului și pusă pe câte două pagini față în față, începând cu pasajii din Noul Testament și sfârșind cu pasajii din cărțile poetice, citim următoarele: „Pour tous les livres poétiques de l'Ancien Testament: Job, Psaumes etc., nous avons utilisé la traduction Segond“..... Așa ar fi trebuit să spună și preoții noștri evraiiști, iar nu să mistifice lumea. Dar ediția de Oxford a Bibliei lui Segond nu ne-au fost accesibilă, ci posedăm în schimb aceeași traducere editată la Paris în 1900. Ea este asemenea cu cea de Oxford, afară de mici amănunte, pe care le cunoaștem din Psaltirea ce revizuiam.

E interesant a cunoaște aceste mici deosebiri de amănunte, căci traducerea preoților Gala Galaction și V. Radu e țesută cu mai multe cuvinte evreești, pe cari ediția de Paris a lui Segond le dă mai pe toate traduse, iar preoții traducători le mențin în lucrarea lor pentru motive lesne de înțeles. Altfel, din compararea acestei traduceri cu Psaltirea preoților, se poate constata că aceasta din urmă este aproape cuvânt cu cuvânt tradusă după ediția de la Paris a lui Segond. Un exemplu pe scurt, însă tipic, am adus aici, mai sus, la vers. 12 din Psalm 2. Cât despre cuvintele evreești netraduse din Psaltirea preoților, ele poate vor fi fost date tot așa în ediția de Oxford, iar în cea de Paris vor fi fost traduse. Cuvântul *Sela*, de ex. ce se întâlnește peste tot în Psaltirea preoților, e tradus în Segond: *Pauză*, adică o pauză la citirea sau la cântarea Psalmului respectiv; cuvântul *Higgaion*, Psalm. 9, 17 e tradus în Segond, ediția de Paris, astfel: „*Jeu d'instruments*“, adică psalmul se cântă numai din instrumente, nu și pe cuvinte; preoții traducători însă îl mențin evreește. Pe lângă acești

termeni muzicali, se mai întâlnesc, în Psaltirea preoților, cuvinte sau calificări de localități, date în evreiește de ex: „*Valea Bacca*“, (Ps. 84, 7), ce în realitate nu-i un nume propriu, ci un adjectiv calificativ: „*Vale seacă*“, cum îl traduce prof. Onciul, iar Segond l-a menținut, probabil, pentrucă n'a fost tradus nici în ediția de Oxford. Deaceea l-au menținut și preoții traducători. Deasemenea, sunt netraduse la Segond oarecare nume proprii, ca: *Mitsar* (Ps. 42, 7), *Meriba*, *Massa* (Ps. 95, 8), *Meșec* și *Kedar* (Ps. 120, 5), despre *Negheb* (era cât pe aci să scriem *Neghiob*), am pomenit aici; mai întâlnim *Iaarul*, ce e netradus în Segond, însă explicat în notă. Din aceste citațiuni, se poate face o idee despre limba sau stilul preoților evraiești, atât în comparație cu Psaltirea Bisericească, cât și cu Psaltirea franceză tradusă de Segond. Aceste vorbe, fără noimă pentru cetitorul creștin-ortodox, vor fi pentru preoții traducători dovadă că au uzat de textul evreiesc, pentrucă să facă pe plac unor patroni evrei. În adevăr, e o cutezanță modul în care preoții traducători au voit a face înțeles și a primeni textul Psaltirii bisericești. Spre a se convinge oricine de această *cutezanță* (cuvântul e al preoților traducători), vom proceda după aceeaș metodă, de care au uzat Cucerniciile lor, cu deosebire că, în loc de a pune pe două coloane paralele psalmi din Psaltirea bisericească, care, conform hotărârii Chiriarhiei, urmează a se revizui, cu Psalmi din Psaltirea preoților traducători, vom pune pe două coloane Psalmi din această din urmă cu psalmi din cea tradusă de Segond. Astfel, se va vedea la ce se reduc îndreptările cu cari preoții traducători se laudă că ar fi făcut la textul Psaltirii bisericești și ar fi reușit a-i da înălțare și claritate. Ne vom mărgini însă a aduce, din cele peste 100 de pasagii paralele citate de preoții noștri evraiești în Revista „*Viața Românească*“, mult mai puține, și anume, pe cele mai băștoare la ochi; vom alege apoi texte din cele mai întrebuițate la slujba bisericească și din cele cu care preoții traducători se fălesc.

Texte din Psaltirea preoților traducători.

Ps. 10, 5. Pe orice cale apucă îi merge bine toată vremea; departe, sus de tot, sunt pentru el judecățile tale; pe toți dușmanii săi îi suflă și-i răstoarnă.

Ps. 16, 3. Iar despre sfinții care sunt în țară, ei sunt prea luminații întru cari este desfătarea mea.

Ps. 22, 21, 22. Măntuește de sabie sufletul meu, scapă din laba câinelui viața mea, izbăvește-mă din gura leului și din coarnele bourilor (conf. și Ps. 92, 11).

Ps. 24, 7, 9. Ridicați, porților, pragurile voastre de sus și înălțați-vă voi porți ale veșniciei ca să între împăratul slavei.

Texte din Segond.

Ses voies réussissent en tout temps; Tes jugements sont trop élevés pour l'attendre, il souffle contre tous ses adversaires.

Les saints qui sont dans le pays les hommes pieux sont l'objet de toute mon affection.

Protège mon ame contre le glaive, ma vie contre le pouvoir des chiens, sauve-moi de la gueule des lions, délivre-moi des cornes des buffles.

Portes, élevez vos linteaux; élevez-vous portes éternelles, que le roi de gloire fasse son entrée.

Acest pasagiu, tradus tot așa de Melchisedec, a fost chiar introdus în ediția II a Psaltirii bisericești, din 1895, criticată de *Onisifor Ghibu* și dezaprobată de Sinod, cum a fost dezaprobată și ediția III din 1905, și cum credem oă se va întâmpla și cu Psaltirea preoților noștri evraiești. Pasagiul acesta este unul din cele mai întrebuițate la slujba bisericească; el se aude nu numai în fiecare Duminică dimineață la Utrenie, ci și la fiecare sfințire de Biserică și mai ales la Paști, când intră preotul în Biserică, după slujba de afară a Invierii. Pasagiul nu putea fi schimbat, ca în Psaltirea ed. II și III, căci cei Șaptezeci au găsit în textul lor că nu la porți se îndreaptă cuvân ul, ci la cei din fruntea porților: „ridicați boeri porțile voastre“, și apoi snt alte redacțiuni evreești, ce diferă de cea obișnuită, dată aici. Iată una în traducere germană: „Oeffnet die *Arme*, ihr finstern Tore! Hebet die *Haupter*, unförmliche Säulen! Gebet dem Ehren-König Raum“. Aici nu-i vorba de a se ridica pragul de sus, ci caaturile sau părțile de pe laturi ale porților și capetele stâlpilor. Dar să continuăm:

Ps. 42, 5 și 7. Imi aduc aminte și atunci *inima mea se topește* în mine, de zilele când mergeam în oete mari, călăuzindu-le spre casa Domnului, cu bucurie mare și cu cântări de mulțumită, popor în sărbătoare.

Sufletul men se frânge în mine! Astfel gândesc la tine... din muntele Mizar...

Dar și aci traducerea este stâlciată: „Inima se topește, sufletul se frânge“.

Reproducem acum în paralel un psalm despre care traducătorii noștri evraiești se laudă că ar vădi superioritatea traducerii lor, față de Psaltirea bisericească. Acest Psalm este unul din cei mai frumoși din Psaltirea în versuri a Mitropolitului Dosoftei.

Ps. 49, 1. Starostelni cântăreților. Un psalm al fiilor lui Kore. 2 Ascultați aceasta, voi neamuri toate, luați aminte, voi locuitori ai pământului. 3. Și oameni de rând și oameni de frunte, bogați și săraci laolaltă. 4. Gura mea va rosti cuvinte înțelepte, căci socotințele inimii mele sunt pline de pătrundere. 5. Pleca-voi urechea mea la o parabolă, deschide-voi în sufletul harfei învătătura mea de taină. 6. Dece m'aș teme în vremuri rele, când neleguirea prizonitorilor mei mă împre-

Je me rapelle avec effusion de coeur, quand je marchais entouré de la foule, et que je m'avancais à sa tête vers la maison de Dieu, au milieu des cris de joie et des ac-tion de grâces d'une multitude en fête

Mon âme est abbatue au dedans de moi: Aussi c'est à toi que je pense depuis... la montagne de Mitsear.

An chef des chantres. Des fils de Koré. Psaume. 2. Ecoutez ceci vous tous peuple, prêtez l'oreille, vous tous habitants du monde. 3. Petits et grands, riches et pauvres. 4. Ma bouche va faire entendre des paroles sages, et mou coeur a des pensées pleines de sens. 5. Je prête l'oreille aux sentences qui me sont inspirées, j'ouvre mon chant au son de la harpe. 6. Pourquoi craindrais-je aux jours du malheur, lorsque l'iniquité de mes adversaires m'enveloppe? 7. Ils ont confiance en leurs

soară? 7. Ei își pun nădejdea în buna lor stare, și se fălesc întru mulțimea bogățiilor lor, 8. și totuși nimeni nu poate să răscumpere pe fratele său, nici să plătească lui Dumnezeu prețul răscumpărării. 9. Răscumpărarea vieții lor e scumpă și niciodată nu e cu puțință. 10. Ca să trăiască pururea și să nu vadă stricăciune. 11. Dimpotrivă: va vedea cum înțeleptii mor, cum pier laolaltă nebunul și omul fără minte și lasă altora avutul lor. 12. În închipuirea lor, casele lor dura-vor pururea, locașurile lor în neam de neam, și cu numele lor numi-vor ținuturile lor.

13. Dar omul cu toată strălucirea lui, e trecător; el este asemenea dobitoacelor pe care le ucizi. 14. Iată sfârșitul celor ce se încred în ei și al celor ce se iau după sfaturile lor. Sela. 15. Ca o turmă de oi sunt împinși spre împărăția morții și moartea îi paște; de cu vreme dreptii birnesc asupra lor și ființa lor hărăzită-i pieirii, căci iadul este locuința lor. 16. Ci numai Dumnezeu va răscumpăra sufletul meu din iad și mă va lua cu sine. Sela. 17. Nu te turbura deci, când se îmbogățeste cineva, și când belșugul casei lui sporește. 18. Căci din toate nu va lua nimic, când va muri, nici va coborî după el (în mormânt) averea lui. 19. Chiar când cineva izbutește în viață să fie fericit și mereu să i-se zică: „să-ți meargă bine!“ 20. Totuși, el se va duce după neamul părinților săi, care niciodată nu vor mai vedea lumină. 21. Omul, cu toată slava lui, dacă nu are minte, este asemenea dobitoacelor pe care le ucizi.

biens, et se glorifient de leur grande richesse. 8. Ils ne peuvent se racheter l'un l'autre, ni donner à Dieu le prix du rachat. 9. Le rachat de leur âme est cher, et n'aura jamais lieu; 10. Ils ne vivront toujours, ils n'éviteront pas la vue de la fosse. 11. car ils la verront: les sages meurent, l'insensé et le stupide périssent également, et ils laissent à l'autre leurs biens. 12. Ils s'imaginent que leurs maisons seront éternelles, que leurs demeures subsisteront d'âge en âge, eux, dont les noms sont honorés sur la terre.

13. Mais l'homme qui est en honneur n'a point de durée, il est semblable aux bêtes que l'on égorge. 14. Telle est leur voie, leur folie, et ceux qui les suivent se plaisent à leurs discours. Pause. 15. Comme un troupeau, ils sont mis dans le séjour des morts, la mort en fait sa pâture, et bientôt les hommes droits les foulent aux pieds, leur beauté s'évanouit, le séjour des morts est leur demeure. 16. Mais Dieu sauvera mon âme du séjour des morts, car il me prendra sous sa protection. Pause. 17. Ne sois pas dans la crainte, parce qu'un homme s'enrichit, parce que les trésors de sa maison se multiplient. 18. Car il n'emporte rien en mourant, ses trésors ne descendent point après lui. 19. Il aura beau s'estimer heureux pendant sa vie, on aura beau te louer des jouissances que tu te donnes. 20. Tu iras néanmoins au séjour de tes pères, qui jamais ne reverront la lumière. 21. L'homme qui est en honneur, et qui n'a pas d'intelligence, est semblable aux bêtes que l'on égorge.

Nu așa că-i minunată traducerea preoților noștri evraiești, aci după textul francez, aci după Psaltirea bisericii? Numai în câteva locuri traduc cu „împărăția morții“, pentruca în un loc să zică: „iad“,

și în altul „coborî“, în loc de „pogorî“, cum e în Psaltirea bisericii; însă cucerniciile lor scriu coborî (Ps 88, 5), parcă în Biserică am zice *coborîrea*, și nu *pogorîrea Duhului Sfânt*; tot așa scriu preoții traducători și *întâmpina*, par'că am zice *Intâmpinarea* și nu *Intîmpinarea Domnului*. *propovădui*, parcă am cânta: *Propovăduirea* și nu *Propoveduirea* *Invierii Domnului*, și alte pozne de acestea, cum e și vorba prooroc, despre care d-l Gala Galaction se forțează a demonstra că așa se scrie și nu citește cel puțin cartea de rugăciuni a Prea Fericitului nostru Patriarh, care scrie prooroc, iar nu prooroc (vezi pag 10, 78, 80, 121, 122, 130).

Dacă și-ar fi dat osteneala să mai citească și pe alți autori populari din Ardeal, așa, de ex., pe *I. Barac*, ar fi aflat că, în scrierile lor, cuvântul în discuție se 'ntâlnește de zeci de ori în forma prooroc, iar nu în cea de prooroc, ce este o cacofonie și nu se află în cărțile de ritual, aprobate de sf. Sinod încă prin anul 1900. Dar să mai cităm câteva perle din textul Psaltirii evraieștilor noștri: Vers 16, Ps. 76 la cei Șaptezeci sună: „Mulțimea sunetului apelor, glas au dat norii, că săgețile tale trec, glasul tunetului tău, în roată“. Cum au îndreptat acest vers evraieștii noștri? Recurgem iar la paralelă între traducerea Cucerniciilor lor și cea a lui Segond:

Ps. 77, 18 și 19. Vărsat-au norii puhoai de apă, slobozit-au nourii tunete, iar săgețile tale cutreerau văzduhul. Bubitul tunetului tău răsunat-a în vijelie.

Les nuages versèrent de l'eau par torrents, le tonnerre retentit dans les nues, et tes flèches volèrent de toutes parts. Ton tonnerre éclata dans le tourbillon

Acest din urmă cuvânt e tradus la prof. Onciul în *vârtej de vânt*, o traducere mai corectă decât traducerea evraieștilor noștri. Larousse traduce cuvântul tourbillon: „vent impétueux qui souffle en tournoyant“. Evraiești de marcă l-ar fi tradus: *în vârtej*; iată claritate! De altă parte, preoții traducători au vorbe nu numai pentru idei din textul francez, ci chiar pentru cuvinte din el: așa, de ex., scrie francezul odată *nuages*, scriu și Cucerniciile lor: *nori*; scrie francezul altădată *nues*; scriu și Cucerniciile lor *nouri*; nu știm însă dacă acest mod de a scrie nu este un balast pentru limba românească. Tot aici scriu *puhoi* și ceva mai jos (Ps. 79, 20): *șuvoi*. Dar să continuăm:

Ps. 89, 41. Tu ai făcut spărturi în zidurile lui și cetățile lui întărite le-ai prefăcut în paragină.

Tu as détruit toutes ses murailles, tu as mis en ruines ses forteresses.

Auziți: cetăți paragine, par'că ar fi niște vii sau niște grădini, ce n'au mai fost cultivate. Altă paralelă:

Ps. 92, 8. Dacă cei nelegiuți odrăslesc ca iarba și făcătorii de rele propășesc, este ca să fie stărpiți pe veci.

Si les méchants croissent comme l'herbe, si tous ceux qui font le mal fleurissent, c'est pour être anéantis à jamais.

Auziți: iarba odrăsleşte, parc'ar fi un huciu sau o pădure; noi știm că iarba răsare, crește, otăvește, nu se zice *odraslă de iarbă*, ei se zice *otavă de iarbă*. Continuăm paralela.

Ps. 104, 18. Mntții cel înalți Les montagnes élevées sont pour
(ortografia traducătorilor) sunt ținu- les boucs sauvages.
tul caprei sălbatic.

Melchisedec a tradus mai concis: „căprioară“. Onciul traduce „capricorn“. Se știe predilecția preoților traducători pentru genul feminin la animale. Cuvintele acestea sunt din cunoscutul Psalm dela Vecernie. Alt exemplu:

Ps. 141, 5... Și atunci iarăși cu rugăciunea mea *întâmpina-voi* vicleniile lor. 6. Prăbușiți vor fi judecătorii lor pe povârniș de stâncă! Dar poporul va asculta cuvintele mele, căci sunt cu *șart* 7. Ca atunci când ari și *scobești* pământul (și dai de oase), așa că oasele mele risipite la poarta împărății morților.

Mais de nouveau ma prière s'éleva contre leur méchanceté. 6. Que leurs juges soient précipités le long des rochers, et l'on écoutera mes paroles, car elles sont agréables. 7. Comme quand on laboure et qu'on fend la terre, ainsi nos os sont dispersés à l'entrée du séjour des morts.

Aceste versuri sunt tot din foarte cunoscutul psalm dela Vecernie „Doamnă strigat-am“. Cum l-au primenit acum preoții traducători? Este de necunoscut. În lăunțuire și claritate vedem în textul francez, fără niciun adaos ca cel pus de surda de preoții traducători.

Prof. Onciul, în loc de „cuvintele cu șart“, are „cuvinte plăcute“ și fără adaosul: „dai de oase“; cu toate acestea se înțelege foarte bine. Dar expresia: „scobește pământul“

Încă două citate și terminăm:

Ps. 144, 14... Nicio spărtură în zidurile nicio ducere în robie și niciun boset în ulițele noastre!

Point de désastre, point de captivité, point de cris dans nous rues!

În acest vers, traducătorii mai întâiu greșesc numărul, punând 18 în loc de 14, apoi stilul aici pare-a fi epic, însă păcat că nu e propriu, ci imitat din Segond și din Psaltirea bisericească.

Ps. 146, 4. Căci atunci când ese duhul lor, ei se întorc iarăși în pământ...

Leur souffle s'en va, ils rentrent dans la terre...

În acest vers, traducătorii fac un adaos la textul original... francez și anume: „pământul dintru carele au fost luați“; adaosul nu este decât o parafrază la cuvintele din Psaltirea bisericească: „se va întoarce în pământul său“.

Traducerea preoților noștri evraști este astfel o contrafacere din cuvânt, în cuvânt a textului francez, din Biblia lui Segond, care necontestat a tradus Psaltirea din evreiește. Cucerăciile lor numai au introdus în textul, presupus tradus din evreiește, mai multe cuvinte

evreiești, spre a face pe cetitori să creadă că au sub ochi o traducere din evreiește.

Când am cercetat Psalmul 18, publicat prin gazete de proeții traducători, ca o mostră de traducere bună a Psaltirii, le-am atras atențiunea că textul acestui Psalm are multă asemănare cu acelaș Psalm din oarecare Biblie protestantă. Am voit atunci să fac pe Cucerniciile Lor a înțelege că cunoșteam izvoarele de care s'a folosit în Psaltirea ce au tradus. Inșă Cucerniciile Lor nu ne-au luat în serios, n'au vrut să înțeleagă și, în loc să țină seamă din timp de observațiile ce le-am făcut, cum a zis I. P. S. Patriarh, au recurs la gazeta și reviste, cu tot felul de întâmpinări, unele chiar întrecând măsura, ce un preot trebuie să păstreze față de un arhiereu; deci crezându-se astfel achitați în conștiință, au venit îndată cu Psaltirea, pe care am scărmanat-o până acum.

Lucrarea Cucerniciilor lor, departe de a fi o îndreptare cumsecade a Psaltirii din uzul Bisericii, deformează conținutul ei cumpătat și cuvios, cu un mare număr de cuvinte nouă, cuvinte vulgare, neașteptate și neingăduite (aceste din urmă cuvinte sunt scrise de d. Iorga cu o ocazie, la fel în *Istoria Bisericii Românești*, II, 172). Astfel e cuvântul „*daira*“, cuvânt ursăresc, cu care traducătorii voese a înlocui cuvântul clasic bisericesc: „*timpina*“; astfel e cuvântul „*starostie*“, ca și cuvântul „*podobie*“, niște anacronisme în tehnica muzicii religioase a Evreilor, ce nu dau exact înțelesul cuvintelor din original și nici nu se întălesc la alți traducători români. Sunt în ea numeroase cuvinte vulgare, și chiar triviale, cum e cuvântul „*bălegar*“, ce denotă cuceria traducătorilor către cele bisericești, etc; mai sunt în Psaltirea ce am cercetat o seamă de expresiuni, nu numai neocorecte, ci chiar anti-creștine, cum e afirmarea că luna ar fi *veșnică*, că ea *vrăjește* pe oameni și că pământul ar fi neschimbat etc. O astfel de Psaltire, abstracțiune că n'a fost tradusă din evreiește, nu ar putea servi nici chiar ca o carte de probă, spre a fi introdusă vre-odată între cărțile de ritual ale Bisericii; eu atât mai puțin nu poate fi introdusă în Biserică, dacă se pretinde că-i tradusă din evreiește, căci textul evreesc, oricât ar fi fost el de amendat în cursul timpurilor, nu face autoritate în Biserica ortodoxă. Aceasta trebuiau să o știe proeții traducători și pentru atingerea scopului ce urmăreau, să-și fi îndreptat atențiunea și zelul într'altă parte, adică în spre textul grecesc al Bibliei, textul Septuagintei. Faptul că s'au ținut în traducerea cucerniciilor lor de traducerea franceză a lui Segond, un reformat calvinist, le ia și orice îndreptățire de a mai pretinde că sunt în stare să aducă vreo îmbunătățire reală la textul Sfințelor Cărți, „*Să ridice asupra-le povara revizurii Sfintei Scripturi*“.

Proeții traducători ai Psaltirei acesteia, nu numai că nu se pricep a îndrepta cum se cade limba Bibliei noastre unde cere trebuința, ci chiar își bat joc de dânsa. Cucerniciile lor n'au dovedit în mod suficient că ar fi versați în științele Biblice și în limbile antice și moderne și că cel puțin s'ar fi ocupat serios cu limba noastră bisericească. În schimb, o deformează, o destramă, o dan pe fâgașul observațiunilor literaturii profane. De aceea Psaltirea tradusă de Cucerniciile lor și

chiar întreaga Biblie, ce se laudă că o vor traduce, va rămâne o carte moartă, străină de popor, o carte ce, cum am zis altădată, va fi cetită, de va fi cetită vreodată, numai de snobii religioși. Dar oamenii pioși, toți adevărații creștini și bisericași se vor feri de dânsa, ca de o piază rea.

Concluzia noastră este că această Psaltire, în forma de față, nu se va putea întrebuința niciodată ca o carte de slujbă în Biserică.

† ATHANASIE MIRONESCU

Mănăstirea Cernica, 22 Iunie 1931.

Învățatura creștinească premiată la Academie.

În vara aceasta, o carte de învățături creștinești a fost răsplătită la Academia Română cu un premiu de 4000 de lei. Mic premiul, dar frumoase faptele, care merită pomenite aici din mai multe laturi, fiindcă nu este vorba numai de una.

1. Mai întâi, premiul vine dela un modest profesor de religiune. Între cei dintâi profesori de religiune dela noi, cu licență în teologie, a fost și *Ioan Andrei* din Plocești. Acesta a lăsat Academiei Române, pe numele său și al soției sale, ca din dania lăsată acestui așezământ, să se dea câte o răsplată de 4000 de lei unei cărți de învățatură creștinească. Acest mic premiu l-a câpătat acum Păr. C. Dron, prin cartea sa „Daruri și Adevăruri”, în urma raportului cu laude întocmit pentru ea pe Păr Dr. I. Lupaș, membru al Academiei Române și care s'a citit în sânul ei.

2. Ce cuprinde cartea? Ea are tâlcuiri practice ale evangheliilor care se citesc în biserică Duminica și sărbătorile. Nu e o carte de predici, dar e o carte cu mult material pentru predici și pe care o pot întrebuința cu folos toți preoții. A ajuns la a două edițiune și merită întrebuințată. Vom mai scrie de ea.

A. S.

INSEMNĂRI MĂRUNTE

Patima Mântuitorului în teatru. — Precum se știe, înfățișarea Patimilor Domnului prin mijloace teatrale se face de mult, de sute de ani. Cea mai vestită este cea care se face în localitatea *Oberammergau* din Bavaria. Acolo se joacă din 10 în 10 ani, iar în acest răstimp, ceice au s'o înfățișeze se tot pregătesc. Toți își știu partea lor pe deasupra și nu mai este nevoie de suflor. Din pricină acum că aceste desfășurări sunt pline de izbîndă și lumea vine la ele cu mîile de pe tot pămîntul, din Mai până la sfîrșitul lui Septemvrie, și alte orașe s'au gândit, dacă n'ar fi bine să înjghebeze și ele ceva în felul acesta. Fiindcă 10 ani de așteptare sunt cam mult, în toată vremea aceasta se pot găsi mulți care să dorească să le vadă. Așa s'a chibzuit orașul elvețian Lucerna, care, deprîns, ca toate orașele elvețiene,

de a atrage lumea și a-și avea astfel mari venituri, s'a gândit că și acesta ar putea fi un mijloc de strâns venituri prin astfel de mijloace.

Nu e întâia oară când aceasta a fost în Lucerna. A mal fost acum vreo 500 de ani, când se a afla acolo o bună întocmire care desfășura înaintea privitorilor Patima Domnului. Având această tradițiune, orașul va înoi acum ce face avea odată și, din anul viitor, călătorii vor putea vedea și la Lucerna ce se poate vedea la Oberammergau. Acestea se vor desfășura dela 15 August viitor pe treptele catedralei din Lucerna. Negustorii trag mari nădejdi de câștig. Acum se fac toate pregătirile în această privință.

Unde nu se glumește cu legile. — Când noi ne plângem că se lucrează Duminica la cutare clădire, paznicul poliției se codește stingherit și uneori îți spune: Apoi casa e a cutărei tabere politice și, fiindcă tabăra e tare, nu-i este la îndemână să ia vreo măsură; ori îți spune: Apoi e Primăria care a pus să se lucreze, cași cum Primăria are dreptul să calce legea cinstirii Duminicii și nu ar trebui și ea urmărită pentru asemenea încălcări. Iată însă o țară în care nimic nu te poate acoperi pentru călcarea legii: După cum scrie ziarul *Dimineața* (16 Noemvrie a. c.), cumnatul prezidentului *Hoover* al Americii a fost închis pentru vina de a fi călcat legea băuturilor spirtoase. Vinovat ori nu, încă nu se știe, fiindcă el spune că ce avea la el i s'a dat de altul, fără să știe ce e înăuntru, dar fapt e că starea lui de cumnat al capului Statului, nu l-a putut acoperi.

E țara unde legea se urmează cu strășnicie, unde adunarea legiuitoare a țării nu se întrunește niciodată Duminica, unde prezidentul nou ales niciodată nu-și rostește jurământul într-o zi de Duminică.

Ș T I R I

Moartea starețului Mănăstirii Durău. — În vremea atâtor schimbări și nestatornicii, te miri că cineva poate sta vreme mai lungă în slujba sa, fără a fi stingherit de necazurile care macină pe oameni. Totuși despre starețul Durăului, Arhimandritul *Teofan Ionescu*, se știa că de zeci de ani se află cu cinste în slujba sa, cunoscut și prețuit de atâta lume, între alții și de răposatul *Gheorghe Panu*, care-și făcuse staniște de vară în preajma mănăstirii, la poalele răcoroase și mărețe ale Ceahlăului, în județul Neamțu. Iată că acum ne vine vestea tristă că bătrânul stareț a răposat. În ziua de 17 Noemvrie a. c., a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii, după o slujbă duioasă, săvârșită în sobor de preoți și călugări. A zăcut în vremea din urmă și, din boala sa, nu s'a mai sculat. Indurerăți de vestea primită, o împărtașim cititorilor noștri, strigând din toată inima, pe urmele celui plecat: Dumnezeu să-l odihnească cu pace, în locașurile dreptilor!

Congres uniatic la noi. — În zilele de 21 și 22 Noemv. a. c., s'a ținut în Oradea adunarea uniaticilor din societatea lor *Agru*, (Asociațiunea generală a Românilor uniatici), înființată în 1929. Și-au ținut atunci congresul în Sigheșul din Maramureș. Se așteptau multe dela ei, mai cu seamă o mai temeinică întocmire a ziarelor, dar nu s'a ajuns la nimic. Prietenii lor din tabăra catolică, nădăjduiau să poată face ceva în adunarea din anul acesta. Vom vedea mai târziu ce au putut înfîlșa.

Încălcarea Duminicii infierată la Cameră. — În ședința dela 20 Noemv. a. c., a Adunării Deputaților, d. Dr. *V. Trifu*, din Liga Apărării Naționale Creștine, a cerut oprirea cinematografelor de a deschide porțile Duminică dimineața. D. *N. Iorga*, răspunzând, a spus că îndată va lua măsuri pentru oprirea cinematografelor de a-și desfășura lucrul lor în acea vreme.

Boala Episcopului Iacov. — Cu vie părere de rău, aflăm că Prea Sf. Sa Episcopul *Iacov* al Hușilor a căzut de curând greu bolnav. Dorim Înaltului Prelat grabnică însănătoșire.

Cine a iubit casa Domnului. — În ziarul *Dimineața* dela 16 Noemv. a. c., se scrie despre o femeie, Miss *Jenny Powers*, din Filadelfia, America de Nord, care, timp de 56 de ani și 4 luni, n'a lipsit niciodată dela biserică la slujbele de Duminică. Socotite toate la un loc, a luat parte de 2928 de slujbe duminicale. Pentru aceasta, a fost cinstită cu medalia de aur a comunității Bisericii presbiteriene. Deși, în vremea războiului nu se mai făcea slujbă, din pricina unei molime de griță, totuși Miss Powers nu lipsea de a se duce la biserică și dacă nu era slujbă. Se ruga acolo singură, îngenunchind în fața altarului.

Mitropolit român decorat. — Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul *Vasile* al Blajului, capul Bisericii românești uniaticate dela noi, a fost cinstit de curând de M. S. Regele cu decorația *Ferdinand I* în treapta de comandor.

Preot român uniatic mort la Unguri. — Preotul român uniatic *Iosif Siegescu*, de care se vorbea mult înainte de război, că s'a dat de partea Ungurilor și pe care Ungurii l-au răsplătit cu slujbe înalte de profesor universitar la ei și unde a fost și deputat, a încetat din viață în Budapesta, în vârstă de 58 de ani, în noaptea spre 12 Noemv. a. c.

Adunarea generală a Societății clerului ortodox român din Bucovina. — În luna aceasta Noemvrie, s'au ținut atâtea adunări preoțești în țara noastră. Afară de congresul preoților în București, afară de al preoților de peste munți în Alba-Iulia și de celelalte adunări catolice și uniaticate, și preoții din Bucovina și-au ținut adunarea lor în Cernăuți în ziua de 3 Noemvrie a. c. Dis-

cuționile au fost înferbântate, din pricina greutateilor materiale care apasă asupra preoților din Bucovina, prin neprimirea la timp a lefurilor lor și prin strămătorările prin care trece averea Bisericii din Bucovina. Înalt Prea Sf. Sa Mitropolitul *Nectarie* al Bucovinei a spus că greutateile sunt mari, dar că prin muncă și pricepere se vor înlătura. A răsturnat apoi unele învinuiri care i s'au adus prin ziare. Păr. Consilier eparhial Dr. *Ipolît Tarnavski* a spus că lucrurile se vor îndrepta, dacă se face un buget adevărat și un împrumut. A arătat că greutateile vin din faptul că prețul lemnului a scăzut, iar averea Bisericii se găsește în mare parte în păduri, din care se taie lemne. Președintele adunării a fost Preotul *Petriuc*, care a vorbit despre jealea stării preoților prin neprimirea lefilor. Pr. *Isidor Grigorovici* a citit mai multe rapoarte ale comitetului. Păr. Dr. *Valerian Șesan*, directorul economic al Mitropoliei și profesor universitar, a spus că greutateile prin care trece averea Bisericii sunt pricinuite de starea de criză din toate țările. Dacă i se aduc unele învinuiri pentru chipul gospodăriei sale, va demisiona și din slujba sa de director economic și din Asociațiunea generală a preoților. Au mai vorbit Pr. *Suceveanu*, prin glasul căruia răsuflau unele nemulțămiri, apoi Pr. Dr. *Domițian Spânu*, profesor la facultatea de teologie, care a dat lămuriri despre starea economică. D. Dr. *Colos*, profesor universitar, a vorbit despre nevoile preoțimii bucovine ortodoxe, în legătură cu chipul cum s'a făcut împărțirea pământurilor, în Bucovina. Păr. *Boca* a citit o moțiune a preoților din Gura Humorului, prin care se plâng pentru scăderea lefurilor. Preoții *Negură*, *E. Procopovici* și *Lăpușteanu* au vorbit cu privire la îmbunătățirea stării preoților. Cei din urmă au vorbit preoții *Petriuc* și *Avram*.

Episcopul armenesc dela noi. — Până la război, Țara Românească nu avea un episcop armenesc. Pentru nevoile bisericești ale armenilor, venea la noi, din când în când, un episcop din Turcia, cu numele *Kalemkerian*. Ne aducem aminte odată că a fost primit de răposatul Regele Carol. Un episcop armenesc se afla însă în Basarabia. Prin unirea tuturor Românilor, acest episcop se află acum la noi și și-a mutat scaunul la București. Prea Sf. Sa se numește *Husic Zohrabian*, este un cleric luminat, blând, prietenos și a fost întărit de curând, prin decret regal, ca episcop al armenilor gregorienii din toată România.

Biblia în cinematograf. — Societatea cinematografică *Hamon-Foundations* din New-York a pus la cale să înfățișeze în desfășurări de cinematograf mai multe bucăți din Biblie. Ca să aibă persoanele cele mai potrivite pentru a înfățișa feluritele chipuri biblice, ea a dat știre în ziare că îi trebuie anumite persoane pentru aceea. Indată au eșit la iveală 1653 de candidați a înfățișa pe Domnul Hristos; 675 pentru Sf. Fecioară, 310 pentru Iosif, logodnicul Mariei; 862 pentru Sf. Petru; și 7867 pentru Maria Magdalena; și numai 5 pentru Iuda.

Congrese preotești. — La 17 și 18 Noemvrie a. c., s'a ținut congresul *Asociațiunii generale a preoților*, în București. La 24 și 25 Noemv. a. c., s'a ținut congresul preoților de peste munți din Asociațiunea „Andrei Șaguna”, în Alba-Iulia. În amândouă congresele au luat parte foarte mulți preoți. În sânul lor, s'au desfășurat cele mai însemnate discuțiuni. Vom vorbi de ele în nr. viitor.

Deschiderea Sfântului Sinod. — Inchis pentru puțină vreme în luna trecută, Sf. Sinod s'a deschis din nou la 23 Noemv. a. c., luând în cercetare chestiunea învățământului religios.

Indreptare. — În nr. trecut, la cronica internă, în nota noastră adăogată la darea-de-seamă a Părintelui *Zamfir Popescu*, fost protopop al Bucureștiului, s'a strecurat o scăpare din vedere. Am scris că răposatul Arhimandrit *Serapion* a fost înființatorul bisericii românești din Paris. Adevărul este că nu el, ci Arhimandritul *Iosafat Snagoveanu* a fost înființatorul acelei biserici. Un amestec de nume între amândoi, a pricinuit această scăpare din vedere, pe care am descoperit-o după ce revista ieșise de sub tipar.

Noua stareță a Văratecului. — Cu mare plăcere aflăm că Maica *Maria Stavrică* a fost aleasă stareță a Mănăstirii Văratecul din jud. Neamțu. Ne bucurăm, pentrucă Prea Cuvioșia Sa nu este numai o maică rânduică, cuviincioasă și deplin următoare a datorii monahicești, ci și pentrucă, prin Prea Cuvioșia Sa, în fruntea mănăstirii vine o maică luminată, care va putea ridica fața mănăstirii și în privința învățaturii și a înțelegerii mai depline a rostului călugăriei în sânul Bisericii. În adevăr, Maica Stavrică este o maică cu multă învățatură, de familie bună, care va avea prin acestea și toată temelia de a da Văratecului acel lustru de lumină care de multe ori lipsește mănăstirilor noastre. Ii urăm toată izbânda în noua cărmuire și în curând să avem prilej a pomeni de frumoasele ei roade.

BIBLIOGRAFIE

Sf. *Macarie Egipteanul*, **Omii duhovnicești**, traducere din grecește de Preotul *Cicerone Iordăchescu*, decanul facultății de teologie din Chișinău. Chișinău, 1931. Volum de 242 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 100 de lei.

Facultatea de teologie din Chișinău se poate lăuda cu această frumoasă scriere, pe care a dat-o la iveală decanul său. După traducerea Părinților apostolici (2 vol.) făcută tot acolo de Păr. *I. Mihălcescu*, cel dintâi decan al teologiei dela Chișinău, ajutat de alți câțiva preoți, această scriere ține bună tovărăște. În ea avem, pus pe graiul nostru, scrisul unui bărbat de cea mai originală ougetare din vremurile trecute ale creștinătății. Sf. *Macarie Egipteanul*, deși puțin cunoscut și mai puțin întrebuințat în lucrările noastre, totuși ne pune înainte un material creștinesc de o mare bogăție și de o adâncă originalitate. Prin citirea lui, teo-

logul creștin își va lărgi nespuse de mult zărea judecății și cunoștințele sale. O largă prefață, foarte frumos și temeinic scrisă, deschide drumul spre citirea acestei cărți, care este de nevoie să pătrundă în casele tuturor preoților noștri. Ei vor gusta prin ea ce înseamnă curata cugetare creștinească și de câtă trebuință este a ne adăpa la ea. Mărginim aici cuvintele noastre despre această carte, pentru a putea face în alt număr o mai largă cercetare a ei.

Arhim. **Scriban, Așa zisul „Protestantism“ al „Oștii Domnului“**. Tipărire aparte din „Revista Teologilor“. Sibiu, 1931, 22 de pagini în formatul aceste reviste. Se cere în Sibiu la ziarul „Lumina satelor“, str. Avram Iancu 15

N. Gr. Popescu-Prahova, Civilizațiunea creștină. Conferință ținută în Bălți, Basarabia. Volum de 40 de pagini, în formatul acestei reviste. Chișinău, 1931. Prețul 35 de lei. Se cere la autor: Chișinău, str. Alexandru cel Bun, în curtea facultății de teologie. D. Popescu-Prahova e profesor al acelei facultăți.

Dr. **Șerban Ionescu, Sisteme moral-filosofice. Spiritua-lismul creștin. Scurtă expunere critică. Adaos la manualul de morală creștină**. Pentru folosința academiilor și seminariilor teologice. București, 1931. Scriere de 39 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 40 de lei. Se cere la autor: București 2, str. Miron Costin. 14.

Memoriul preoțimii ortodoxe române, în chestiunea salarizării, întocmit de Econ, *Valeriu Iordăchescu*, profesor al facultății de teologie din Chișinău, în numele Asociațiunii preoților din Iași. Iași, 1931. Cărțică de 19 pagini, în formatul cărților de școală. Pentru sprijinul și apărarea preoților în primejdia de a li scădea lefurile.

Preotul *Petre Vințilescu*, Profesor la facultatea de teologie din București, **Valoarea socială a Liturghiei**. Extras din revista *Studii Teologice*. București 1931, broșură de 14 pagini în formatul nostru. Nu-și arată prețul. Se cere la autor: București, Calea Gri-viței, la biserica Sfinții Voevozi.

Pr. Dr. *Marin C. Ionescu, Fermentul creștin și undele lui sociale*. Extras din revista *Apostolul* a Arhiepiscopiei Bucureștilor. Raport despre lucrarea religioasă a Bisericii din Franța și Germania, după călătoria de studii a autorului, din însărcinarea Sfintei Mitropolii. București, 1931. Volum de 80 de pag., în formatul cărților de școală, fără arătare de preț. Se cere la autor: București, biserica Cuibul-cu-Barză, str. Știrbei-Vodă.

Pr. *Duminică N. Ionescu, Schituri și biserici de sat*. Volum de 128 de pagini, cu multe ilustrațiuni, în formatul acestei reviste. București, 1931. Scriere de preț care dezgustă multe lucruri ale trecutului, mai cu seamă din acele pe care le scapă din vedere ochii mireanului învățat, pentru a fi mai ușor descoperite de ochii preotului. Prețul 100 de lei. Se cere la autor: București, biserica Flămânda, str. Leon-Vodă.

Pr. Dr. *Mihail Bulacu*, **Lucrarea creștină socială în parohie**. Conferență rostită în București, la adunările pastorale ale preoților în 1930. București 1931. Extrasă din revista *Apostolul*, 46 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 30 de lei. Se cere la autor, București, biserica Sf. Elefterie, Cotroceni.

De unde cumpărați odăjdii și lucruri de slujbă? Se găsec în foarte mare număr în București, la librăria Sfetea, calea Moșilor, 64.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *D. M. Axinte*. Parohia Bădeni, Iași, oficiul Hârlău. Revista da care întrebați este *Zions Freund*, Hamburg, Eimsbüttelerstrasse. Dar să știți că avem și una care se tipărește în România, cu aceeași țintă: *Prietenul*, Galați, str. General Berthelot 112. Din nefericire, nu e scoasă de ortodocși. În timp ce noi vorbim atâta despre misiuni, nu facem misiune pentru atâția necreștini dela noi, ei o fac neortodocșii. Este vremea de a ne grăbi, pentru a nu ajunge să vedem că Evreii și mohamedanii noștri se fac bapțiști. Avem și noi un preot însă care a făcut mult în privința aceasta, aducând la creștinism sau la Biserica ortodoxă foarte mulți Evrei, protestanți și catolici. Nu știm numărul adevărat, că nu s'a făcut o numărătoare, dar ni s'a povestit că sunt câteva sute care au fost câștigați în acest chip. Acesta e Preotul *Celus Grigoriu*, dela biserica *Sf. Constantin* din București.

Părintelui *Nicolae I. Iancu*. Burești, Argeș.

Am dat în tipar totdeauna bucuros multe bucăți primite dela Sf. Voastră. Dar vă rugăm să ne dați totdeauna bucăți isprăvite din lucru, ca să nu mai fim nevoiți să ne ostenim și noi cu cioplitul lor. Ne-ați trimis poezia *În fața ta...* Cu părere de rău, n'o putem tipări, nu că nu ar fi bună în cuprinsul ei, ci pentrucă stihurile nu sunt bine potrivite din silabe. Un stih e mai lung, altul e mai scurt. Trebuie să muncesc eu pentru a le aduce la numărul de silabe trebuincios. Pentru aceasta însă nu am timp. Judecați și Sf. Voastră: merg oare stihuri ca acestea:

Viața mea de totdeauna

Am pus-o 'n față cu lumina,

Chipului și învățaturii Tale;

Deapururi binefăcătoare.

Vedeți că, pe când 3 stihuri au câte 9 silabe, cel de al treilea are 11. Când le rostești, numaidecât se simte scârțâiala. Supără la ureche. Eu aș fi zis „A sfânt învățaturii Tale“ și eșeau 9 silabe. Dar eu am destulă bătaie de cap cu cititul manuscrisurilor, apoi cu citirea lor de 2 ori în corecturi. Să mai muncesc și cu îndreptarea stihurilor? Pe cât pot, fac și aceasta la bucățile în proză. Dar chiar totul nu se poate. De aceea nu te supăra că nu-ți tipăresc asta. Sf. Ta ai învățat poetică în seminar. De ce nu te ostenești de acasă cu ea și-mi mai dai mie grijă? În schimb, bucata în proză *Anafora* e bună și am dat-o la tipar.

Arhim. SCRIBAN.

CĂRȚILE RITUALE, LITERATURA BISERICĂSĂ, ICOANE ȘI IMPRIMATE CE SE AFLĂ VÂNZARE LA TIP. CĂRȚILOR BISERICĂȘTI, STR. PRINCIPATELE-UNITE 60, BUCUREȘTI

VALABIL DE LA 15 SEPTEMBRIE 1931

Cărți noi de ritual broșate

LEI

	LEI
Patruarul Sf. Treimi	12.-
Patruarul Sf. Spiridon	150.-
Patruarul Sf. Spiridon	5.-
Patruarul Sf. Spiridon	500.-
Patruarul Sf. Spiridon	200.-
Patruarul Sf. Spiridon	40.-
Patruarul Sf. Spiridon	250.-
Patruarul Sf. Spiridon	100.-
Patruarul Sf. Spiridon	160.-
Patruarul Sf. Spiridon	400.-
Patruarul Sf. Spiridon	450.-
Patruarul Sf. Spiridon	35.-
Patruarul Sf. Spiridon	350.-
Patruarul Sf. Spiridon	300.-
Patruarul Sf. Spiridon	300.-
Patruarul Sf. Spiridon	300.-
Patruarul Sf. Spiridon	300.-
Patruarul Sf. Spiridon	300.-
Patruarul Sf. Spiridon	380.-
Patruarul Sf. Spiridon	350.-
Patruarul Sf. Spiridon	400.-
Patruarul Sf. Spiridon	400.-
Patruarul Sf. Spiridon	400.-
Patruarul Sf. Spiridon	25.-
Patruarul Sf. Spiridon	20.-
Patruarul Sf. Spiridon	15.-
Patruarul Sf. Spiridon	350.-
Patruarul Sf. Spiridon	20.-
Patruarul Sf. Spiridon	25.-
Patruarul Sf. Spiridon	20.-
Patruarul Sf. Spiridon	10.-
Patruarul Sf. Spiridon	10.-
Patruarul Sf. Spiridon	10.-
Patruarul Sf. Spiridon	10.-
Patruarul Sf. Spiridon	50.-
Patruarul Sf. Spiridon	40.-
Patruarul Sf. Spiridon	15.-
Patruarul Sf. Spiridon	100.-
Patruarul Sf. Spiridon	600.-

Cărți de rugăciuni

Patruarul Sf. Spiridon	7.-
Patruarul Sf. Spiridon	12.-

Cărți de literatură bisericească, broșate

Patruarul Sf. Spiridon	15.-
Patruarul Sf. Spiridon	25.-
Patruarul Sf. Spiridon	20.-
Patruarul Sf. Spiridon	5.-
Patruarul Sf. Spiridon	30.-
Patruarul Sf. Spiridon	40.-
Patruarul Sf. Spiridon	75.-
Patruarul Sf. Spiridon	10.-
Patruarul Sf. Spiridon	60.-
Patruarul Sf. Spiridon	75.-
Patruarul Sf. Spiridon	75.-
Patruarul Sf. Spiridon	50.-

63. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melchisedec	25.-
64. Fecioara Maria, de Pr. Ioan N. Ionescu	20.-
65. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. II broșată	150.-
Idem vol. III broșată	120.-
IV	200.-
66. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian	60.-
67. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comsa	50.-
68. Istoricul mănăstirii Cernica, de I. P. S. Atanasie Mironescu, fost mitropolit Primat	100.-
69. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	30.-
70. Legea Organică a Sf. Sinod	4.-
71. Mărturisirea Ortodoxă	50.-
72. Neagoie Basarab și Sf. Nifon	5.-
73. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50.-
74. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	45.-
75. Predici de Dr. Tarnawsky Vol. I, II, III și IV a lei 100 Vol.=	400.-
76. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălescuc	18.-
77. Studiu despre Ierarhie	5.-
78. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	20.-
79. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălescuc	65.-
80. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoii, III, IV a lei 75 =	150.-
81. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	100.-
82. „Daruri și adevăruri“ de Pr. C. Dron	70.-
83. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	60.-
84. Vrei să fi înțelept?	20.-
85. „Cugetări și Maxime“ culese de Arhim. Nifon Criveanu	80.-

Cărți de muzică bisericească

86. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	50.-
87. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	100.-
88. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	100.-
89. Anastasiatar, de N. Barcan	25.-
90. Anastasiatar, de Pr. Stupcanu	80.-

Imprimate și registre de contabilitate

91. Un stat parohial	3.-
92. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.-
93. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.-
94. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96.-
95. Un singur registru mare de partizi	20.-
96. Un singur registru mare de plăți	20.-
97. Un singur registru mare de încasări	20.-
98. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	

Icoane mari fol volante mărimea 28/40
8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului, Mântuitorul (Iisus Hristos),
Invierea Domnului, Sf. Treime, Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Trei
Ierarhi, S. Dumitru, Sf. Spiridon, Sf. Ioan Bo-
tezătorul, Sf. Voevozi, Sf. Paraschiva, Sf.
Gheorghe, Botezul Domnului, Buna Vestire,
Adormirea Maicii Domnului.

Icoane mijlocii, foi volante marimea 19/28
5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe, Sfinții Împărați, Maica Dom-
nului, Cuvioasa Paraschiva, Iisus Hristos, Sf.
Ioan Botezătorul, Invierea Domnului, Sfinții
Apostoli, Sf. Ecaterina, Sf. Trei Ierarhi, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Sfântul Dumitru,
Sfinții Voevozi, Sfântul Nicolae, Adormirea
Maicii Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate
pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000.

O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin
pentru sfinții de biserică (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea
15/23, 15 lei exemplarul.

Sfântul Gheorghe, Invierea Domnului, Maica
Domnului, Sfântul Dumitru, Sf. Nicolae, Sfinții

Împărați, Sf. Apostoli, Sf. Voevozi
Trei Ierarhi, Iisus Hristos, Sf. Ioan Botezătorul,
Sf. Ecaterina, Sf. Paraschiva, Buna
Vestire, Botezul Domnului, Adormirea Maicii
Domnului, Sf. Spiridon și Sf. Treime.

Icoane mari, aplicate pe carton
23/35 30 lei exemplarul.

Maica Domnului, Iisus Hristos,
Domnului, Buna Vestire, Botezul
Sfânta Treime, Sf. Ecaterina, Sf. Împărați,
Apostoli, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe,
Ierarhi, Sf. Dumitru, Sf. Ioan Botezătorul,
Voevozi, Adormirea Maicii Domnului,
Spiridon și Sf. Paraschiva.

Cărți poștale cu iconițe în culori
bucata.

1) Sf. Gheorghe, 2) Sf. Mihail, 3) Sf.
Tiron, 4) Sf. Teodor Stratilat, 5) Sf.
6) Sf. Mercurie, 7) Buna-Vestire, 8)
Domnului, 9) Adormirea Maicii D
10) Sf. Pantelimon, 11) Maica Domnului,
Mântuitorul (Iisus Hristos), 13) Invier
nului, 14) Sf. Treime, 15) Sf. Ecaterina,
Sf. Împărați, 17) Sf. Apostoli, 18) Sf.
19) Sf. Trei Ierarhi, 20) Sf. Dumitru,
Spiridon, 22) Sf. Voevozi, 23) Sf. Par
24) Sf. Ioan Botezătorul.

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Cărți de ritual legate în piele și pânză, pânză peste tot și pânză și

	Piele și pânză		Pânză peste tot		Pânză și hârtie			Piele și pânză		Pânză peste tot	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.		Lei	B.	Lei	B.
1. Arhieraticonul . . .	300,—		225,—		—,—		19. Mineiul pe luna Mai . . .	560,—		510,—	
2. Aghiazmatarul . . .	410,—		350,—		300,—		20. Mineiul pe luna Iunie . . .	560,—		510,—	
3. Apostolul . . .	770,—		680,—		650,—		21. Mineiul pe luna Iulie . . .	590,—		540,—	
4. Cartea de Tedeum . . .	153,—		115,—		100,—		22. Mineiul pe luna August . . .	560,—		510,—	
5. Cazania . . .	425,—		375,—		350,—		23. Mineiul pe luna Septembrie . . .	560,—		510,—	
6. Cartea de rugăciuni p. tot Românul . . .	—,—		80,—		—,—		24. Mineiul pe luna Octombrie . . .	610,—		560,—	
7. Catavasierul . . .	—,—		175,—		—,—		25. Mineiul pe luna Noembrie . . .	610,—		560,—	
8. Ceaslovul mic . . .	250,—		220,—		200,—		26. Mineiul pe luna Decembrie . . .	610,—		560,—	
9. Dumnezeștile li- turgii . . .	310,—		280,—		250,—		27. Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigorie (Gala Galaction) . . .	—,—		100,—	
10. Evhologiu . . .	710,—		650,—		590,—		28. Paraclisul sf. D-tru . . .	138,—		100,—	
11. Evanghelia . . .	820,—		—,—		—,—		29. Pentecostarul . . .	620,—		530,—	
12. " în piele peste tot, lei 1300,—							30. Prohodul Domnului . . .	138,—		100,—	
13. Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur . . .	165,—		140,—		110,—		31. Panihida . . .	138,—		100,—	
14. Istoria Bisericească de Eusebiu Popovici Vol. I. . .	225,—		200,—		—,—		32. Rânduiala Ridicării Panighiei . . .	138,—		100,—	
Idem . . .	"	II.	250,—		225,—		33. Slujba sfințirii Stea- gului unei Corporații . . .	90,—		80,—	
Idem . . .	"	III.	250,—		195,—		34. Rând. Sf. Steagului unei școli . . .	90,—		80,—	
Idem . . .	"	IV.	300,—		—,—		35. Stuj. Sf. Bisericii . . .	190,—		160,—	
15. Mineiul pe luna Ianuarie . . .	560,—		510,—		460,—		36. " Invierii . . .	190,—		160,—	
16. Mineiul pe luna Februarie . . .	560,—		510,—		460,—		37. Tipicul Bisericesc . . .	250,—		200,—	
17. Mineiul pe luna Martie . . .	560,—		510,—		460,—		38. Triodul . . .	875,—		825,—	
18. Mineiul pe luna Aprilie . . .	560,—		510,—		460,—						

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librarilor și orice revânzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.